- 808

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

9. E. 31

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex Codice antiquissimo Dioscoridis Bibl: Cæsareæ Vindobon:

JO. ALBERTI FABRICII,

S. S. THEOL. D. ET PROFESS. PUBL.

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ

VOLUMEN DUODECIMUM,

IN QUO

POST ELENCHUM SITUS EPISCOPATUUM ORBIS CHRISTIANI ULTRA QUATER-MILLE, ET SCRIPTORUM HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ NOTITIAM,

DE

JCTIS & MEDICIS GRÆCIS

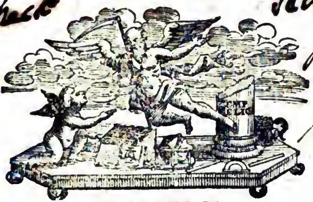
DISSERITUR.

ACCEDUNT PRÆTER INEDITA VARIA

PLUTARCHI, THEODORI STUDITÆ, ET ALIORUM: SELECTAQUE VETERUM RARIUS OBVIA APOSPASMATIA,

THEOPHILI PROTOSPATHARII LIBRI V. DE HOMINIS FABRICA, GRÆCE ET LATINE.

Bibliotheca Sacr.
Coll. Rom.
Soc. Jesu

HAMBURGI,

Sumtu THEODORI CHRISTOPHORI FELGINERI,

M DCC XXIV.

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO ATQUE ERUDITISSIMO

DOMINO

SCIPIONI MARCHIONI MAFFEIO

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

S. D.

JOANNES ALBERTUS FABRICIUS.

IGnoſce tenue hoc munuſculum offerenti, VIR ILLUSTRISSIME, atque unam hanc quæ mihi ſuppetit captanti rationem teſtandæ publice ex remota usque Germania obſervantiam qua Virtutem & ingenium, qua eruditionem Tuam, qua merita in litteras atque amplam & divitem pulcherrime de illis promerendi Voluntatem proſequor. Tanta eſt humanitas Tua & æquitas, ut qualemcunque hunc laborem meum quem in Græcorum ſcriptorum

Digitized by Google

notitia illuſtranda ponere inſtitui, jampridem benigno ſuffragio Tuo honoraveris, atque plures ſignificationes edideris ſingularis Tuæ in me benevolentiæ. Nimirum ut omnem profuturam ac liberalem doctrinam amas & colis ornasque impenſiſſime, ſic apprime duceris Græcarum litterarum ſtudio, atque diligis illarum ſtudioſos, ipſeque adyta earundem ac receſſus perſcrutatus præclaris intimioris peritiæ promulgatis ſpeciminibus, longe plura etiam & ampliora polliceris, quibus Græcæ eruditionis latifundia beneficio Tuo amplius proferantur & explicentur. Eſt hæc propria laus Tuæ Italiæ, quod prima perfugium Græcis Græcia extorribus præbuit, ſignumque extulit ad litterarum lucem poſt tetricæ illius & illætabilis longæ noctis tenebras Europæ toti inſtaurandam. Ab eo tempore, ut ſemper ingeniis elegantiſſimis & viris doctiſſimis abundavit, ita ad Græcæ linguæ decus in univerſo Occidente propagandum & opes ejus locupletandas tantum exemplo ſuo attulit momenti, tantum opere ipſo præſtitit, ut magnis omnium eruditionem aman-

tium

tium vocibus merito celebretur. Ac profecto ſi quis non modo numerum ſpectet molemve aut nitorem auctorum Græcorum typis exſcriptorum in Italia, ſed inprimis cogitet curam, ſumtus ac ſollicitudinem, quibus ſunt ſervati in Bibliothecis Italiæ ab interitu, diligentiam deinde & ingenium quo producti in lucem, recenſiti, illuſtrati & emendate excuſi ſunt, deniqueque verſionum ſive Latinarum ſive vernacularum elegantiam multitudinemque conſideret: nulla fuit natio per ſæculi ferme à renatis litteris ſpatium, quæ vel longo intervallo Italos Tuos inſequi, nedum paria cum illis facere ſuſceperit. Poſt illud tempus demum Galli & Germani noſtri, tum Angli Batavique, ne de aliis jam dicam Europæ populis, pulchrum duxerunt hac quoque de palma cum illis certare, atq; ſi improbum fuerit eos vincere, certe illorum ipſorummet judicio facere hac in parte operæ pretium conati ſunt non ſine ſucceſſu. Haud dubium tamen eſt quin omnis iſta laus redundet ad Italiam, atque ad fontem ſuum jure ſuo reciprocetur: maximum autem illi decus ſuperadditur ex eo quod

& ipſa aſſidue eandem gloriam clariſſimis quæ ſemper aluit ingeniis feliciter aſſeruit ſibi, atque noſtra etiam memoria & ætate ſuſtinet egregie, quæ Græce doctiſſimorum in numero libenter celebrari ab omnibus intelligit extinctos nuper Zaccagnios, Adamos, atque etiamnum & diu precor ſuperſtites Salvinios, Muratorios, Luccheſinios: Teque inprimis MAFFEI Eruditiſſime, cujus iedeo Nomen tanquam πρόσωπον τηλαυγὲς & auſpicatum fulgorem Volumini huic præfigere pace Tua, atque lucubrationem Græcorum ſcriptorum Tibi notiſſimorum amatiſſimorumque memoriæ conſecratam dedicare Tibi volui, ac ſimul vota facere pro Tua ſalute Tuaque valetudine, ut multos annos lætus ac ſoſpes laudibus Tuis intereſſe, atque in decus litterarum Tuæque Italiæ, magna illa & egregia, quæ habes in affectis, edere publico bono queas. Vale Vir Eruditiſſime. Hamburgi VIII. Cal. April. Anni Chriſtiani cIↃ IↃ ccxxIv.

AD LE-

AD LECTOREM.

QUi in hoc Volumine ducit familiam elenchus Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani, debebat indicis Geographici loco ſubjici Notitiæ Conciliorum ſuperiore tomo traditæ: & licet non ſit omnibus abſolutus numeris, quamplurima tamen complectitur quæ vel apud Carolum a S. Paulo vel in Lexicis Geographicis incaſſum quæruntur: nec obſcurum perhibet de Chriſtianæ Eccleſiæ amplitudine, vel etiam in aliis locis, ut in Africa, & Græcia afflictione & coarctatione teſtimonium. Eidem de Conciliis tractationi notitia quæ ſequitur ſcriptorum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, mantiſſæ loco ſubjicienda à me fuerat deſtinata. Reliquam fere partem voluminis, JCtorum & Medicorum recenſio occupat, ita ut ad abſolutionem hujus univerſi operis nihil aliud jam deſit quam hic Capitum quaternio proximi & ultimi tomi futura materia:

Libri VI. CAP. IX. De Medicis antiquis deperditis.

CAP. X. De collectionibus veterum ſcriptorum Græcorum.

CAP. XI. De ſcriptoribus Græcis ſuppoſititiis.

CAP. XII. Emendanda & omiſſa in ſuperioribus Voluminibus.

INDEX denique communis in omnes tomos triplex: Chronologicus unus, alter nominum, digeſtus litterarum ordine & tertius materiarum. Sed jam quæ præſenti vice ſtudio Tuo à me exhibentur, ex brevi hac, ſi placet, tabella cognoſcito:

Syllabus Capitum, quæ hoc Volumine continentur.

INdex Geographicus *Epiſcopatuum* plus quam quater mille *Orbis Chriſtiani*, tum aliorum tum quorum in Conciliis mentio, & locorum, in quibus Concilia habita ſunt, collectus ex Conciliorum tomis edit. Labbei & Harduini, nec non ex Carolo à S. Paulo, Luca Holſtenio, Anberto Miræo, Commanyillio &c. p. 1.

Mantiſſa de recentibus *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* ſcriptoribus, 1) Annalium & Hiſtoriæ Veteris Teſtamenti. p. 152. 2) Annalium Novi Teſt. ubi de Centuriis Magdeburgenſibus p. 161. Baronio p. 165. ejusque editionibus, verſionibus, epitomis, continuatoribus p. 167. & in eum cenſuris p. 170. & per eodem apologiis p. 175. 3) Scriptores Hiſtoriæ Eccleſ. Novi Teſt. ordine alphabeti p. 176. 4) Scriptores Hiſtoriæ Reformationis Eccleſiaſticæ Lutherani p. 186. Reformati p. 190. & Romanæ Eccleſiæ p. 194. 5) Scriptores Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſpecialis certarum regionum vel populorum. p. 197. 6) Hiſtoria Eccleſiaſtica Civitatum quarundam Germaniæ. p. 201.

CAPUT V. Nonnulla ad ſupiores libros paralipomena complexum. 1) Index Iſ. Voſſii accuratior auctorum quorum mentio in ſcriptis *Plutarchi* genuinis. p. 203. in non genuinis p. 220. in Varini hortis Adonidis ſive Cornu Copiæ p. 224. 2) D. J. D. E. W. Index ſcriptorum à *Luciano* laudatorum. p. 226. 3) Stephani Bergleri V. C. index ſcriptorum, qui citantur in *ſcholiis* ineditis *ad XVI. libros Iliadis* Homeri p. 241.

Euſebii Renaudoti V. C. diſquiſitio de Barbaricis Ariſtotelis librorum verſionibus ad Virum eruditiſſimum Antonium Mariam Salvinium, p. 246.

Capita dialogi inediti, quem habeo MS. auctore veteri Chriſtiano ſcriptore, cui titulus: Ἑρμιππος ἢ περὶ ἀστρολογίας. p. 261.

Inedita *Plutarchi* apoſpaſmatia 1) ex libro *de anima*, ſervata ab Olympiodoro commentariis in Platonis Phædonem, quæ habeo MSS. p. 265. 2) Initium dialogi *de Nobilitate*, ex MS. Hafnienſi, cujus integri editionem exſpectamus à Venerando Jo. Chriſtoph. Wolfio. p. 268.

Index

Index magnæ Catecheſeos *Theodori Studitæ*, ſive ſermonum ejus Catecheticorum CCXVII. in totius anni feſta. p. 274. Ejusdem ſermo hactenus ineditus de abſtinentia à certis cibis. p. 303.

Excerpta ex *Moſchopulo* MS. in Agapetum. p. 304.

Vincentii Marinerii & *Petri Pantini* ineditæ ad Jo. Meurſium Epiſtolæ, in quibus notitia de Codicibus quibusdam Græcis MSS. p. 305.

CAPUT VI. De *Jureconſultis* & Juris Græco-Romani legibus atque *ſcriptoribus*. 1) Hiſtoriæ Juris ſcriptores. p. 317. 2) Index JCtorum veterum Græcus permiſſus Pandectis Florentinis cum annotatione librorum, qui in indice illo omiſſi, in Pandectis citantur. p. 318. 3) Index in indicem præcedentem alphabeticus. p. 330. 4) JCti alii, quorum in Pandectis vel Inſtitutis mentio. p. 333. 5) Index aliorum quorundam ante Juſtinianum JCtorum. p. 339. 6) Codices & Imperatorum Leges ante Juſtinianum Imperatorem. p. 341. Leges Imperatorum henoticæ. p. 344.

Juſtiniani tempore celebres JCti & Anteceſſores. p. 345. Chronologia annorum, Conſulum, Patriarcharum, Indictionum: tempore Imperii Juſtiniani. p. 346. De Græca verſione *Inſtitutionum* Juſtiniani. p. 353. Pandectarum libri p. 356. eorumque verſiones & interpres p. 358. editionesque. p. 359. *Codex* Juſtinianeus repetitæ prælectionis. p. 356. 372. Κωδικεύτης interpres. p. 366. *Novellæ* p. 372. earum tituli Græce & Latine collatis editionibus Græco-Latinis, epitome Juliani & avthentica verſione p. 373. editiones & interpretes. p. 398. Leges *Rhodiæ* p. 403. 459. 491. 509. *Leges ruſticæ, militares*, p. 403. 432. 477. 490. aliæ Imp. Juſtiniani Conſtitutiones & aliorum poſt Juſtinianum Imperatorum. p. 404. 427. Conſtitutiones *Leonis* Imp. p. 409. Diplomata Græca varia. p. 425.

Matthæi Blaſtaris Hiſtoria Juris, Græce & Latine. p. 367.

Leonis & *Alexandri* Impp. condemnatoria ſententia in judices injuſtos. p. 416.

Digitized by Google

Baſilicorum editiones. p. 425. Index JCtorum, virorum celebrium & hæreticorum, quorum in Baſilicis mentio. p. 435. Joſephi Mariæ Svareſii Notitia Baſilicorum cum notis. p. 467.

Ecloga ſive Synopſis Baſilicorum p. 426. 471. 472. alia *Mich. Attaliata.* p. 494. 469. ſeq. 489.

Paratitlorum libri III. p. 403.

Conſtantini Harmenopuli promptuarium ſive πρόχειρον νόμων. p. 429. Index ſcriptorum ab eo laudatorum. p. 433.

De JCtis *Georgio Phorbeno*, p. 463. 564. *Demetrio* Chartophylace & *Nicolao Hagiotheodoreto.* p. 483. Epiſtola de obitu Hagiotheodereti Græce nunc primum edita. ibid. De *Euſtathio* JCto. p. 445. 477. 490. 499. 563. ſeq.

Edmundi Boneſidii Juris Orientalis libri III. p. 484. *Io. Leunclavii* jus Græco-Romanum à *Marquardo Frebero* editum locupletatumque p. 487. Index ſcriptorum aliorumque in illo opere memoratorum. p. 491.

Ineditæ eclogæ legum, μικρὸν κατὰ στοιχεῖον. p. 428. *Theodori Hermopolita* &c. p. 563.

Hadriani Imp. ſententiæ & Epiſtolæ à *Doſitheo* Grammatico ſervatæ, Græce & Latine cum *Goldaſti* notis. p. 514.

Ex *Thoma Diplovatatii* CPolitani opere de claris JCtis vita Bartoli JCti. p. 555.

Index ſcriptorum juris Græco-Romani, editorum & ineditorum, de quibus dictum hoc capite. p. 564.

CAPUT VII. De Medicis Græcis editis.

Catalogus Medicorum & Phyſicorum Græcorum typis exſcriptorum, de quibus jam dictum voluminibus ſuperioribus hujus Bibl. p. 571.

Henrici Stephani Medicæ artis principes. p. 572.

De *Paulo Ægineta.* p. 575. Index ſcriptorum ab eo laudatorum. p. 580.

De *Diocle* Caryſtio, cujus Epiſtolam ad Antigonum Paulus ſervavit. p. 583. Epiſtola Dioclis de conſervanda valetudine Græce & Latine. p. 585. Alii Diocles. p. 592.

De

De *Alexandro Tralliano.* p. 593. Index ſcriptorum ab eo laudatorum. p. 599. Epiſtola ejus de lumbricis, Græce & Latine. p. 602.

De *Sexto,* Latino libri de medecina ex animalibus ſcriptore, quem ex Græco verſum viri docti contendunt. p. 613. alii Sexti celebres. p. 615. Diſſertationes antiſcepticæ, quæ Sexto Empirico in MSS. Codicibus ſolent ſubjici & ad Sextum Chæroneum, à quibusdam incerta conjectura referri, Græce & Latine. p. 617.

De Joanne *Actuario,* Zachariæ F. p. 635.

De *Oribaſio* p. 639. index ſcriptorum in ſynopſeos novem libris laudatorum p. 642. in libris evporiſton p. 643. in commentario Latini ſcriptoris, qui exſtat ſub Oribaſii nomine in Hippocratis aphoriſmos p. 645.

De *Philareti* (Theophili iatroſophiſtæ) de pulſibus, & *Anonymi* (Demetrii Pepagomeni) de podagra libello. p. 647.

De *Theophilo* protoſpathario. 648. Alii Theophili. p. 654.

Chriſtophori Patriarchæ Alexandrini, *Theophilo* Alex. à Fed. Morello perperam tributa homilia, cuinam ſimilis ſit vita hæc hominum, Græce & Latine. p. 657.

De *Sorano* Epheſio. Vita Hippocratis Græce & Lat. p. 675. Jo. Tzetzæ ex eadem vita p. 680. alia Sorani ſcripta edita & inedita. p. 682. Sorani varii. p. 684.

De *Nono* Medico. p. 685. Index ſcriptorum ab eo laudatornm. p. 686. Nomina petita à numeris. p. 687.

De *Ioanne* Alexandrino p. 687. an diverſus à *Ioanne Philopono,* p. 688.

De *Critone* Medico. p. 688. Argumenta librorum IV. Critonis *Κοσμητικῶν* Græce & Latine. p. 689.

De *Rhaze* Medici Arabis libro de peſtilentia Græce verſo. p. 692.

De *Stephano* Athenienſi. p. 693. Index ſcriptorum ab eo laudatorum. p. 695. Ænigma Chemicum de nomine novem litterarum. p. 696.

Gynaciorum ſcriptores. p. 699. De *Moſchione* p. 702. alii Moſchiones p. 705.

Chirurgicorum ſcriptorum collectio Geſneriana. p. 705.

De *Chemicis* ſcriptoribus Græcis editis p. 708. Index ſcriptorum in Turba Philoſophor. p. 710. Index ſcriptorum, qui in Theatro Chemico & Bibliotheca Mangeti Chemica reperiuntur. p. 714.

Digitized by Google

Collectio ſcriptorum *de Balneis* p. 723. & *de febribus* p. 725.
Notitia ſcriptorum deperditorum vel promiſſorum de Medicis & omni hiſtoria Medica. p. 726. Scriptores, qui typis exſcripti exſtant Hiſtoriæ Medicæ. p. 728. Hiſtoriæ Naturalis. p. 731. De Medicis antiquis & recentibus. p. 732. De ſcriptis Medicorum. p. 733. De Medicis certarum nationum, ætatum &c. p. 735. De Medicis ſanctis, Principibus, Theologis, JCtis, Philoſophis Philologis &c. p. 707. De Botanicis. p. 744. De Anatomicis. ibid. De Chirurgis. p. 745. De Chemicis. 746.

CAPUT VIII. De Medicis Græcis ineditis.
Corpus *Chemicorum* Græcorum MSS. in variis Bibliothecis. p. 747. Thomæ Reineſii de illis judicium nunc primum Latine editum. p. 749. Codicis mei (qui Regii Pariſienſis apographum eſt, ſed parum emendatum parumque integrum) recenſio cum variis obſervationibus. p. 766.

Corpus *Chirurgicorum* Græcorum MSS. p. 778.

Scriptores inediti *de urinis*. p. 779.

De *Ælio Promoto* & aliorum Medicorum ſcriptis varii argumenti necdum excuſis. p. 780.

Theophilus Protoſpatharius de hominis fabrica Libri V. Græce & Latine p. 785.

BIBLIO-

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ
VOLUMEN DUODECIMUM.

LIBRI VI.
PARS ALTERA.

Reliquum Capitis Tertii, ſuperiore exhibiti Volumine.

III. Index Geographicus Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani, tum aliorum, tum quorum in Conciliis mentio, & locorum in quibus Concilia habita ſunt.

Collectus ex Carolo à S. Paulo, Luca Holſtenio, & Auberto Miræo, ſed maximè ex Commanvillio, Labbeo & Harduino.

Aſteriſcus additus, Epiſcopatus hodieque vigentes indicat.

Aataſrenſis in Syria.
Abaradirenſis in Byzacena Africæ Occid.
Abaritanus in Africa Pro-Conſulari.
Abbenzenſis in Africa Proconſ.
Abbernethanus in Scotia.

Digitized by Google

Abbirgermaniciana, in Africa Proconſulari.
Abbiritanus in Africa Proconſ.
Abbirmaius in Africa Proconſ.
Abderitanus in Rhodopenſi Thraciæ provincia.
Abderitanus in regno Granatenſi in Hiſpania.
Abelenſis vide Abulenſis.
*Abellinas ſive Abellinenſis in regno Neapol.
*Aberdonienſis in Scotia.
Abernethanus ſive Abbernethanus in Scotia.
Abiarenus Ægypti.
Abiddenus in Byzacena Africæ Occid.
Abilenſis in Phœnicia Libanenſi ſive Palæſtina ſecunda.
Abilenſis vide Abulenſis.
Abiſenenſis in Lazica Ponti provincia.
Abiſſenſis in Byzacena Africæ.
Abitinenſis in Africa Proconſulari.
*Aboënſis in Finnonia ſive Finlandia.
*Abogaſſienſis ſive Avogaſienſis apud Circaſſios ad mare nigrum.
Aborenſis in Africa Pro-Conſulari.
S. Abrahami, Ebronenſis, in Palæſtina.
*Abrincatenſis ſive Abrincenſis in Normannia Galliæ.
Abrytenſis in Mœſia ſecunda.
Abſarenſis ſive Abſartianenſis, vide Abſorenſis.
Abſaſallenſis in Africa Proconſulari.
*Abulenſis in Caſtella vetere Hiſpaniæ.
Abydenſis ſive Abydenus in provincia Helleſponti.
Abydenus (*Abutig*) in Ægypto.
Abylenus in Phœnicia Libanenſi, & alius in Palæſtina ſecunda.
Abzyritenſis in Africa Proconſulari.
Acadenſis in prima Phrygia Capatiana.
Acalandenus ſive Acandenus in Lycia.
Acaliſandenus in Lycia.
Acamaſenus ſive Tamaſenus in inſula Cypro.
Acamiſenus, vide Acaliſandenus.
Acandenus in Lycia.
Acaraſſenus in Lycia.
Acaraſſenus ſive Liparenus in Lydia.

Accien-

Accienſis in Corſica.
Accitanus in Bætica Hiſpaniæ. Vide Gvadixenſis.
Accolenſis in Byzacena Africæ Occid.
Accuritanus in Africa Occid.
Acelenſis ſub Aquilejenſi archiepiſc.
Acelinæ vide Aquilinus.
Acemerinianus in Africa Occid.
Acerantinus ſive Geruntinus in Calabria, regni Neapol.
* Acernenſis in regno Neapolitano.
Acerranus in Campania.
Aceſtratenſis ſive Aceſuatenſis, interfuit A. 1439. Concilio Florentino.
* Achadenſis in Hibernia. *(Achonry.)*
Achaja, Græciæ provincia.
Achæorum, in Lydia, ut ſuſpicatur Harduin.
ab Achaja, metropoli ſub Patriarcha CPol.
* Acheloinus in Epiro veteri.
* Acherontinus in Baſilicata, regni Neapolitani.
Pro Achillarum Epiſcopo, unde Achillanum Concilium effictum, alii legunt *Anchiali* in Thracia.
Achminenſis in Saide Ægypti.
Achiranus ſeu Venationum Hadriani, in Helleſponto.
* Achridenſis in Bulgaria.
ad Acleam (ACCLECH) *in Britannia habitum Concilium A. 788.*
Acmonenſis, Acmoniæ ſive Acmoneorum in Phrygia Capatiana.
Acolitanus in Byzacena Africæ Occid.
Aconenſis in Phœnicia.
Acorabenſis in Aſia minore.
Acraſſenus ſive Acaraſſenus in Lycia.
* Acridenſis, vide Achridenſis.
Acroni in Phrygia ſalutari.
* Actamaritanus ſive Altamaritanus in Armenia.
Acusidenſis in Mauritania Sitifenſi.
Adadenſis in Piſidia.
Adamantiæ in regno Neapolitano.
* Adanenſis in Cilicia prima.
Adarenenſis in Sardinia.
Adfu, in Saide Ægypti.

* Adjacenſis in Corſica.
Adicetanauræ, in ſecunda Pamphylia.
Adqueſirenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Adramiæ in Aſia minore.
Adramytenus in Aſia prima.
Adrani in Bithynia.
Adraniæ in Helleſponto.
Adranſi in Dalmatia.
Adraonis in Arabiâ majore.
Adraſi in Iſauria, ſub Patriarcha Antioch.
Adrianæ in Pamphylia ſecunda.
Adrianæ in Libya Pentapolitana.
Adriani in veteri Epiro.
Adrianopolitanus in Bithynia.
Adrianopolitanus in Thracia.
Adrianotheritanus in Helleſponto.
Adrienſis ſive Arienſis in ora Venetiarum.
Adrienſis & Pennenſis in Aprutio.
Adrumetinus in Byzacena Africæ Occid.
Adſinundenſis in Mauritania Cæſarienſi.
* Adverſanus in regno Neapolitano.
Advocatenſis in Africa Occid.
Adurenſis ſive Vicojulienſis in Vaſconia.
Æcanenſis in regno Neapolitano.
Æclanenſis in regno Neapolitano.
Æcolenenſis ſive Engoliſmenſis, in Aquitania.
Æduenſis ſive Auguſtodunenſis in Burgundia.
* Ægadenſis ſive Achadenſis in Hibernia.
Ægearum ſive Egaræ in Aſia Proconſulari.
Ægeitanus, Ægeon, Ægæarum, in Cilicia ſecunda.
Ægiali in ſecunda Cycladum.
Ægii in Achaja.
In Ægidii villa, in provincia Galliæ Narbonenſi, habita Concilia A. C. 1056. & 1210.
* Æginæ in Cycladibus Inſulis.
* Aël ſive Agel in Armenia.
Æladis ſive Æliæ in tertia Palæſtina.
Æliæ, vide Hieroſolymæ.

Æmi-

Æmimonti in Thracia.
Æmonienſis in Iſtria, vide Civitatis novæ.
* Ænarienſis in inſula regni Neapolitani.
Ænhamenſe Concilium in Anglia A. C. 1009.
* Æni Epiſcopus, in Rhodopenſi Thraciæ provincia.
Æpolienſis in prima Cappadocia.
Æquenſis vici, in regno Neapolitano.
Ærindeles in Moabitide.
Æſculanus ſive Aſculanus in Marchia Italiæ Anconitana.
* Æſernienſis, in rego Neapolitano.
* Æſidis ſive Æſinus in Marchia Anconitana.
Æſonenſis vide Auſonenſis.
Afuſenienſis in Byzacena Africæ Occid.
Agaæ in Aſia Proconſulari.
Agæ in Africa Proconſulari.
Agadboënſis in Hibernia.
Aganenſis A. 1439. interfuit Concilio Florentino.
S. Agapeti in Galatia ſecunda.
Agarenſis ſive Egarenſis, in Catalonia.
* S. Agathæ ſive Agathopolis in principatu ulteriori regni Neapolitani.
* Agathenſis in Gallia Narbonenſi.
* Agathopolis in Thracia.
Ἀγαθῆς κώμης in Phrygia ſecunda Capatiana.
Agathonices in Thracia.
Agathyrſi in Sicilia.
Agauni in Gallia habitum Concilium A. 515.
Agennenſis in Aquitania Galliæ.
Agenſis in Africa Proconſulari.
Aggaritanus ſive Aggeritanus in Byzacena Africæ Occid.
Aggivæ ſeu Augivæ in Africa Occid.
Agienſis ſive Agrenſis A. 1438. interfuit Concilio Florentino.
* Agraphæ in Theſſalia.
Agrenſis ab Agra Africæ.
* Agrienſis in Hungaria inferiore.
* Agrigentinus in Sicilia.
Agrii in Creta Inſula.
Agrippinenſis, vide Colonienſis.

Digitized by Google

Agropolitanus in regno Neapolitano.
* Agulitanus in Armenia.
Ajacenſis ſive Adjacenſis in Corſica.
Ajaſſi in finibus Ciliciæ, Epiſcopatus Armen.
* Aichſtadienſis in Franconia Germaniæ.
Ailanus in Palæſtina prima.
Airiaci in pago Autiſſiodorenſi in Gallia habitum Concilium A. 1020.
Ajurenſis ſive Azurenſis in Numidia.
Alabandenſis in Caria.
Alæſanus in Sicilia.
Alalcomenius in Bœotia.
Alalius in Alalide Phœniciæ.
Alamiliarenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Alaniæ ſub Patriarchatu CPol.
Alandi ſive Alindorum in Caria.
Alathenenſis in Italia.
* Alatrienſis in Campania.
Alavenſis, Alavæ in Hiſpania.
Albæ Helviorum *(Albs)* in Gallia Viennenſi.
Albæ *(Alava)* in Biſcaja Hiſpaniæ.
* Albæ *(Elvas)* in Luſitania.
Albæ Juliæ in Tranſſylvania.
* Albæ Pompejæ, ſub Alpibus Cottiis.
* Albanenſis in Campania Romana.
* Albaracenenſis ſive Lobetanus in Arragonia.
Albenſis in Liguria.
* Albienſis ſive Albigenſis in Gallia Aquitanica.
* Albingaunenſis in Liguria.
Albintimilienſis ſive Vintimilienſis in Genuenſium ditione.
Albulenſis in Mauritania Cæſarienſi.
* Alburgenſis in Jutia. Vide infra Binglavenſis.
* Alcedoniæ ſive Laquedoniæ in regno Neapolitano.
Alceuenenſis, lege Arcenſis.
Aldili Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.
Alectryopoleos in Macedonia ſecunda.
* Alecti ſive Aletii, in Languedocia ſive Occitania Galliæ.
Aleenſis, Alionorum in Phrygia Pacatiana.

Ale-

* Alerienſis, Alerinus, in Corſica.
* Aleſiæ, in Occitania inferiore.
Aleſinus in Sicilia.
Aleſſanenſis ab Alexano Salentinorum, in regno Neap. ſub archiepiſcopatu Hydruntinorum.
* Aletienſis ſive Licienſis ſub eodem archiepiſcopatu.
Aletrinus in Campania Romana.
* Alexandrinus in Ægypto, Patriarch.
Alexandrinus in Cilicia.
Alexandrinus in Lombardia.
Algarenſis in Sardinia.
Algizenſis in Aſia Pro-Conſulari.
Algusgvancenſis in Armenia.
Alienſis ſive Alicienſis in Georgia.
Alindenſis ſive Alindenus, Alindorum in Caria.
Alionorum ſive Aleenſis in Phrygia Pacatiana.
Alladenſis in Hibernia.
* Alliphanus in Samnio Italiæ ſub archiepiſcopatu Beneventano.
* Almerienſis in Bætica Hiſpaniæ.
Almiſſæ ſive Dalmitæ in Dalmatia.
Alnenſe in Anglia Concilium A. C. 709.
Alopecenſis in prima Phrygia Salutari.
Altabenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Altabenſis in Numidia.
Altheimenſe Concilium (non procul Salisburgo in Bavaria) habitum A. C. 916. Adamus Brem. lib. 1. c. 46. Vide Anton. Pagi ad illum annum.
Altiburitenſis in Africa Pro-Conſulari.
Altinenſis in Veneta ditione.
Altiſſiodorenſis ſive Autiſſiodorenſis, *(Auxerre)* in Burgundia.
Alverſtedienſis ſive Halberſtadienſis, in Saxonia inferiori.
Alutinenſe Concilium in Africa Proconſulari A. C. 304.
Amacaënſis *(Macao)* in ora Meridionali regni Chinenſis.
Amacurrenſis in Africa Occidentali.
Amaderenſis ſive Ammederenſis in Africa Proconſulari.
Amadeſſenus ſive Amadaſſenus in Phrygia Salutari.
* Amalfitanus in regno Neapol.
Amanculenſis in Nubia, Coptorum Epiſc.

ab Ama-

Digitized by Google

ab Amantia, in provincia novæ Epiri.
Conventus ad S. Amantii Buxienſis, in Gallia ſub Archiepiſc. Burdegalenſi A. 1170.
Amarmitanus in Meſopotamia.
*Amaſenus in Helenoponto. *(Amaſia.)*
Amaſenus in tertia Armenia.
Amaſtridis ſive Amaſtrianus in Paphlagonia.
*Amathuntis in Inſula Cypro.
Amathuntis in Palæſtina ſecunda.
Amaurenſis in Mauritania Cæſarienſi.
*Ambianenſis in Picardia Galliæ.
Ambienſis in Mauritania Cæſarienſi.
Ambladenſis in Paphlagonia.
Ambrenſis in quarta Armenia, in exarchatu Ponti.
Ambresbiria ſive in urbe Ambroſii, Wiltonienſi Angliæ pago celebratum Concilium A. C. 978.
Amburenſis ſive Amburcenſis in Africa Occidentali.
*Amenapercicenſe monaſterium, ſedes archiepiſcopi Armenii.
*Amerinus *(Amelia)* in Umbria Italiæ.
*Amidenus Meſopotamiæ metropol.
Amiſenus ſive Aminſenus in Helenoponto.
Amiterninus hodie S. Vittorino, in regno Neapolitano.
ab Amedera in Africa Proconſulari.
Ammoniacenſis in Libya Cyrenaica, ſub Patriarchatu Alex.
Amorianus in Galatia ſecunda. *(Æorium ſive Amorium.)*
Amorianus in Phrygia Salutari.
Amphipolitanus in Armenia.
Amphipolitanus in Macedonia.
Amphiſſenſis *(Salona)* in exarchatu Macedoniæ.
Amporenſis in Numidia. *(Amphora vel Ambura.)*
Ampurienſis ſive Apurienſis, in Sardinia.
Amucinus in Armenia.
Amudarſenſis in Byzacena Africæ.
Amyclarum in Peloponneſo.
Amyzonius in Caria.
Anagabathenſis in prima Syria.
Anagari, fortaſſe in confinio Navarræ & Caſtellæ veteris.
*Anagninus in Campania Romana.

Ana-

Digitized by Google

Anapolitanus in Piſidia.
Anargvienſis in Mingrelia ſive Colchide Aſiæ.
Anaſarthæ in Syria.
Anaſtaſiæ in Oſrhoëne, ſub Patriarcha Antiocheno.
Anaſtaſiopolitanus in Caria.
Anaſtaſiopolitanus in Galatia prima.
Anaſtaſiopolitanus in Phrygia Capatiana.
Anaſtaſiopolitanus in Thracia.
Anatetartæ in Caria Aſiæ.
Come *Anatoles* & Duſmon, ſub Patriarchatu Hieroſol.
Anazarbenſis in Cilicia ſecunda.
Ancæ pro Aucæ. Vide Caſtellæ veteris & Aucenſis.
* Anchiali in provincia Æmimonti Thraciæ.
Anchiaſmi in veteri Epiro.
Anclamenſis Synodus in Pomerania A.C. 1557. in B. D. Joh. Frid. Mayeri muſeo miniſtri Eccleſiæ T. 2. p. 1148.
* Anconitanus Epiſcopus in Marchia Anconitana Italiæ.
Ancuſenſis in Byzacena Africæ.
* Ancyranus in Galatia.
Ancyræ Ferreæ in Phrygia ſecunda Capatiana, in exarchatu Aſiæ.
Ancyræ Sinai, in eadem Phrygia.
* Andegavenſis in Gallia.
apud Andelaum in Gallia conventus celebratus A. C. 587.
Anderenſis Epiſcopus in Teuthrania Myſiæ ſive Æolidis.
Andrapenus in Helenoponto.
* S. Andreæ ſive Andreapolitanus in Scotia.
* Andreaſicenus in Armenia.
* Andri in inſulis Cycladibus.
* Andrienſis in provincia Barenſi regni Neapolitani.
Andronicenſis in prima Ægypto. (Andromenenſis, Andropolitanus.)
Andruſenſis in Achaja.
Aneæ, Aneorum, Aneatarum in Aſia Proconſulari.
Anelii Magneſiæ in Aſia Proconſulari.
Anemurii in Iſauria, ſub Patriarcha Antiocheno.
Anenyſiæ. (Harduin. ſuſpicatur Ανίνηα in Aſia Proconſulari.)
* Angamalenſis in ora Malabarenſi.
Angariæ in Germania.

Digitized by Google

Angaritanum Conciliabulum Novatianorum, Angari in Bithynia, A.C 392.
S. Angeli de Lombardis, in principatu ulteriore regni Neapol.
AngeliPapalisFanum *(Callium)* in Ducatu Urbinenſi Italiæ.
Angeli Vadenſis Fanum *(Tifernum Metaurum)* in eodem Ducatu.
Angelopolitanus in Mexicano regno Americæ Septentrionalis.
Angelopolitanus Longobardorum in regno Neapolitano.
Anglonenſis in Apulia Italiæ.
Angolenſis in Africa.
*Angrenſis in inſula Tercera.
Angvienſis in Numidia.
Ani *(Ani Kagri)* ſedes olim Patriarcharum Armeniorum.
Anianenſis, in Latio fortaſſis.
Anicienſis ſive Vellaunenſis, in Gallia. *(Anicium* alio nomine *Podium, le Puy.)*
Aninеti in Aſia Proconſulari.
Anithenſis *(Canothes)* ſub Patriarcha Hieroſol.
Aniuſenſis *(Angvia)* provinciæ Byzacenæ in Africa Occidentali.
Annecienſis ſive Annexiatenſis, ſub Duce Sabaudiæ.
Anſana concilia plura celebrata apud Anſam in Gallia ſub Archiepiſc. Lugdun.
Anſarenſis in Dalmatia.
*Anſloanus in Norwagia.
Antandri in Aſia proconſulari.
Antaradi in Phœnicia maritima.
Anteorum in Thebaide.
Anthedonis in Palæſtina prima.
Antheonis in prima Thebaide.
S. Anthimi vel Antonini in Italia in provincia Romana.
Antiatinus olim in Latio.
*Antibarenſis in Albania, ſub Imperio Turcico.
Anticyræ in provincia Helladis.
Antinoës in Thebaide prima.
Antiochiæ Lamotidis in Caria. *(Antiochia Mæandri.)*
Antiochenus in Iſauria.
*Antiochenus in Piſidia.
*Antiochenus in Syria, Patriarch.
Antipatridis in Palæſtina prima.
Antiphellenſis in Lycia.

Anti-

Antii in Campania Romana.
Antiphrorum in Libya.
Antipolitanus in Provincia, Galliæ.
Antipyrgi in Libya.
* Antiquerenſis in regno Mexicano.
* Antiſſiodorenſis (*Auxerre*) in Gallia Lugdunenſi.
Antithoënſis in ſecunda Auguſtamnica ſub Patriarcha Alex.
* S. Antonii monaſterium, Mar-Anton, in monte Libano, ſedes archiepiſcopi Maronitarum.
* Antwerpienſis in Brabantia.
Antzitenenſis in Armenia majore.
Apamenus, Apameæ in Bithynia prima.
Apamenus in Phrygia vel Piſidia.
* Apamenus in Syria ſecunda.
* Apamienſis (*Pamiers*) in Occitania ſive Languedocio ſuperiore.
Apathuntis (*Regeon Apathus*) in prima Palæſtina.
Aphnaites in Auguſtamnica Ægypti provincia.
Aphræ ſive Apharæ & Gab in tertia Palæſtina.
Aphrodiſiadis vel Aphrodiſiæ in Caria.
Aphrodiſiadis in Thraciæ exarchatu.
Aphrodites in provincia Arcadiæ Ægypti.
Aphroditonenſis ſive Aphridopolitanus in Arcadia.
Aphtæi ſive Aphnei in prima Auguſtamnica, ſub Patriarcha Alex.
Aphuborum Caſtri, in Meſopotamia.
Apiæ in Phrygia Capatiana.
Apiarenſis in Mœſia ſecunda.
Apicrenſis in Italia.
Apiſſanenſis in Africa.
Apolloniadis in Bithynia.
Apolloniadis in Caria.
Apolloniadis ſive Theotocianorum in Aſia minore.
Apolloniadis in Lydia.
Apollonis ſive Apolloniæ in Ægypto.
Apolloniæ in Epiro nova.
Apollonos in prima Thebaide.
Apollonos in Thebaide ſecunda.
Apollonos hierites (*fani Apollinis*) in Lydia.

Digitized by Google

Apratienſis, vide Aprutinus.
Apri in Thracia, Theodoſiopolitanus.
Aprillæ ſive Arpelæ in Lycia.
* Aprumiati, Bruniati, *(Brugnet)* ſub Metropoli Genuenſi.
Aprutinus in Aprutio ulteriore Italiæ.
* Aptenſis *(Apta Julia)* in Provincia, Galliæ.
Aptucenſis in Africa Proconſulari.
Aptungenſis in Africa Proconſulari.
Apurienſis in Sardinia.
Aquæ Albanenſis ſive Aquenſis in Byzacena Africæ.
Aquæ Albenſis ſive Aquenſis in Mauritania Sitifenſi.
Aquæ Nobenſis (al. *Aqua nova*) in Numidia.
* Aquæpendentis, in Patrimonio Pontificis Rom.
* Aquæ Sextienſis *(Aix)* in Gallia Narbonenſi.
* Aquæ Statelliæ in ducatu Montisferrati. *(Aqui.)*
* Aquæ Terbellicæ *(Acs* vel *Dacqs)* in Vaſconia.
Aquæ Tibilitanæ in Numidia.
Aquævivenſis in regno Neapolitano.
Aquævivenſis in Tuſcia in Vicariatu Romano.
Aquenſis ſive Megarmitanus *(Magarmelitanus)* in Numidia.
Aquenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Aquenſis in Dacia litorali.
Aquenſis fortaſſe in Etruria.
Aquenſis *(Aix)* in Provincia, Galliæ.
Aquenſis ſive de Aquis *(Acqs* & *Dacqs)* in Vaſconia.
Aquenſis *(Aqui)* in Ducatu Montisferrati.
Aquenſium Regiorum *(Aqua Regia)* in Byzacena Africæ Occidentalis.
Aquiabenſis in Byzacena Africæ.
* Aquilanus in regno Neapolitano. *(Aquila.)*
* Aquilenſis *(Aitou)* in Epiro veteri.
Aquilenſis (fani Apollinis) in Lydia.
* Aquilejenſis in Forojulio, Patriarch.
Aquilinus *(Azolo)* in Marchia Tarviſina, Italiæ.
* Aquinas ſive Aquinatenſis in Provincia Laboris, in regno Neapol.
Aquisgranum (Aix la Chapelle, *ſive* Achen) *in Germania circhenana. Plura ibi Concilia habita.*
Aquiſirenſis Epiſcopus in Mauritania Cæſarienſi.

Digitized by Google

Aquitanenſis in Africa Occidentali.
Aquitanicum Concilium in Gallia provincia (Gvienne) *habitum A.C. 863.*
Arabii ſive Arabenus in Auguſtamnica ſecunda in Patriarchatu Alex.
Arabiſſenſis, Arabiſſi, in Armenia ſecunda.
Arabrachenus in Armenia.
Arachenus, vide Arcenus.
Aracuenus ſive Marachlenus in Phœnicia maritima.
Aradilenus in Africa Proconſulari.
Aradi, Aradæ, Aradenſis, Aradius, in Phœnicia maritima.
Aragonenſis in Hiſpania.
Ararum Epiſcopus in Africa Occidentali.
Arandenſe Concilium in Hiſpania A. C. 1473.
Aranenſis Epiſcopus in Lycaonia, in exarchatu Aſiæ.
Arathienus in prima Cappadocia.
* Arauſicus ſive Arauſicenſis (*Orange*) in confinio Delphinatus.
Araxenus, Araxi, in Lycia.
Arazi, lege Araxi.
* Arbenſis, Arbanenſis, Arbinenſis, in inſula Dalmatiæ.
* Arborenſis (*Oriſtagni*) in Sardinia.
Arcadiæ in Creta inſula.
* Arcadiæ ſive Chriſtianopoleos, in exarchatu Macedoniæ.
Arcadiopolitanus in Aſia Proconſulari.
Arcadiopoleos ſive Bergulæ in Thracia.
Arcæ, Arcenus, Ἀρκαίων, Arcenſis, Arachenſis, in Phœnicia maritima.
Arcenus, Arcæ, in Armenia ſecunda ſive minore.
Arcavicenſis in Hiſpania.
Archangeli in exarchatu Aſiæ ſecundæ.
* Archangelopolitanus in Moſcovia.
Archelaidenſis in Palæſtina prima.
Archenſis in Samnitibus vel Aprutio citeriore.
* Archni in Armenia.
* Arciſuanch ſive Argenſanus in Armenia.
Arcobrigenſis in Hiſpania.
Ardachadenſis in Hibernia.
Ardcarnenſis in Connacia Hiberniæ.
* Ardſertenſis ſive Ardartanus in Hibernia.
Ardmachienſe Concilium in Hibernia A. C. 1171.

Ardmorenſis in Hibernia.
Ardonitanus in Armenia.
Ardratenus in Ultonia Hiberniæ.
Areapolitanus, vide Hierapolitanus.
* Arelatenſis in Provincia, Galliæ.
Arenenſis in Africa Occidentali.
Arenſis in Africa Proconſulari.
Areopolitanus in Lydia.
Areopolitanus in Palæſtina tertia.
* Arequipatanus in Peruvia Americæ Meridionalis.
Areſetenſis ſive Ariſidienſis (*Arſat*) in pago Rutenenſi, Galliæ.
* Arethuſius in Syria ſecunda.
ab Arctiis, id eſt Arethuſius.
* Aretinus ſive Aretinenſis, in Thuſcia.
Argenſis ſive Argivus in provincia Helladis.
* Argentea ſ. Plata in Peruvia Americæ Meridional.
* Argentinenſis ſ. Argentarienſis, Argentinus, Straſburgenſis, Aſtratzburgenſis, in Alſatia Germaniæ.
Argizæ in Helleſponto.
Argolicenſis (*Argos*) in Peloponneſo.
* Arhuſienſis in Juthia, Danici regni provincia.
Ariachon ſub Patriarchatu Hieroſol.
* Arianenſis in principatu ulteriore regni Neapol.
Ariarathiæ in Armenia ſecunda.
Ariaſſenus ſ. Ariaſſenſis, Ariaſſi, in Pamphylia ſecunda.
Ariathæ Saxoſæ, ſub Patriarchatu Hieroſol.
Aricienſis in Latio.
Arienſis, vide Adrienſis.
Arimachorum in Meſopotamia.
* Ariminenſis ſive Ariminas, in Romandiola ſive Piceno in vicariatu Rom.
Arindelenſis in Palæſtina tertia.
* Aringitanus in Armenia.
Ariſidienſis ſive Ariſitanus, vide Areſetenſis.
Ariſtanus in prima Bithynia.
Ariſtii in Phrygia Capatiana.
* Armachenſis ſive Armachanus in Hibernia.
Armeniæ, Armeniæ majoris.

Armen-

Armentanus in Saide Ægypti.
Armoricum Concilium in Britannia, Galliæ provincia,
Arnienſis Epiſcopus in Lycia.
Arodiadis, in Nubia.
* Aroſienſis in Suecia.
Arpienſis in Apulia in regno Neapolitano.
* Arrabonis ſive Javarini in Hungaria.
Arſenariæ (*Arzon*) in Africa Occidentali.
Arſicaritanus in Numidia.
Arſinnaritanus in Mauritania Cæſarienſi.
Arſinoës ſive Arſinoënſis, in inſula Cypro.
Arſinoites in provincia Arcadiæ Ægypti.
Arſuritanus in Byzacena Africæ.
* Artæ ſub Naupacto in Acarnania, Epiri regione. (*Ithaca.*)
Articlavorum ſive Viroduni in Gallia.
Artzetii, in Armenia.
Arvaſtinenſis in Dalmatia.
Aruernenſis, Aruernus, Aruernorum, in Gallia.
Arula Abbatia Ord. S. Benedicti in Comitatu Ruſcinonenſi, (Arlas) *ubi habitus Conventus A. C. 1046.*
Aruſvenſis, vide Arhuſienſis.
* Arzevitanus in Aſia minori.
* Aſaphenſis in Anglia.
Asbath-kah kau, apud Coptos in Ægypto.
Aſcalonitanus in Palæſtina prima.
Aſchaffenburgi in Franconia, Germaniæ provincia, Concilium celebratum A. C. 1292.
* Aſculanus, Æſculanus, Aſculanenſis, in Aſculo Piceno Vicariatus Romani, in Marchia Anconitana.
* Aſculanus, in Aſculo Satriano regni Neapolitani.
Aſenus, vide Aſſius.
Aſephitanus apud Coptos in Ægypto.
Aſinas in Italia.
Aſindi ſive Aſſidonæ in Bætica Hiſpaniæ.
Asloënſis, vide Hasloënſis.
Aſpendius, Aſpendi, in Pamphylia.
Aſponenſis, Aſponæ, in Galatia prima.

* Aſpte-

Digitized by Google

* Aſpteritanus, in Armenia.
* Aſptiruvanchitanus, in Armenia.
Aſſabenſis in Numidia.
Aſſafenſis in Mauritania Sitifenſi.
Aſſidonenſis in Bætica, Hiſpan.
* Aſſiſienſis, Aſſiſinas, Aſſiſinatenſis, in Umbria, Ital.
Aſſius, Aſſi, in Aſia Proconſulari.
Aſſumtionis, in Paragvaja Americæ meridionalis.
Aſſuritanus ab Aſſuris, in Africa Proconſulari.
* Aſtapatenſis in Armenia.
Aſtenſis in ditione Ducis Sabaudiæ.
Aſtigitanus in Bætica, Hiſpan.
Aſtoricenſis, vide Aſturicenſis.
* Aſtracanenſis in Moſcovia.
Aſtranicæ in Armenia.
Aſtunenſis ſive Oſtunenſis in provincia Hydruntina regni Neapol.
* Aſturicenſis (*Aſtorga*) in regno Legionis, Hiſpan.
Aſtypaleenſis in inſula una ex Cycladibus.
Aſvoremixtenſis in Mauritania Sitifenſi.
* Atalantæ, ſub Metropolitano Athenienſi.
Atellanus in Campania Romana.
Atenoæ ſive Atmeniæ in Piſidia.
Aterni in Piceno, in Vicariatu Romano.
* Atfich apud Coptos in Ægypto.
Athanaſſi in Phrygia Capatiana.
* Athenienſis in Græcia.
Athenrienſis in Hibernia.
Athribites, Athribeos, in Auguſtamnica ſecunda, Ægypti.
Atinenſis in Campania, in Vicariatu Romano.
* Atrebatenſis (*Arras*) in Belgio.
Atrei ſive Atribitanus, in Patriarchatu Alexandrino.
Atrienſis, vide Adrienſis.
Attabiæ, in Galatia prima.
Attachæ, in Meſopotamia.
Attadi, vide Attudenſis.
Attalienſis, Attaliæ, in Lydia.
Attalienſis, in Pamphylia ſecunda.

Atti-

Attiniacum (Attigny) *in Gallia, in finibus Remenſium, ubi Concilia celebrata.*
Attudenſis, Attudi ſive Attudeorum in Phrygia Capatiana.
* Aturitanus in Vaſconia.
* Atyrenſis in exarchatu Thraciæ.
Avarenſis in Patriarchatu Hieroſol.
Avaritianenſis ſ. Abaritanus, in Africa Proconſulari.
ab Avaſafa in Africa Proconſulari.
Avatri in Aſia minore.
Auccitanus ſ. Accitanus, *(Guadix)* in regno Granatæ.
Aucenſis *in Hiſpania* Tarraconenſi.
Audactæ, *in* exarchatu Ponti.
Audazorum in Meſopotamia.
* Audomarenſis (*S. Omer*) in Arteſia.
Avellanenſis olim in Campania Felice.
Avellinenſis ſ. Abellinus, in regno Neap.
* Avenionenſis in Provincia, Galliæ.
Avennicus ſive Aventicus, Aventicenſis (*Avanches*) ſub archiepiſcopo *Veſuntino.*
Averſanus in provincia Laboris, regni Neapol.
Auſena (*Ofena*) in Piceno, in vicariatu Rom.
Augaſenſis in Aſia prima.
Augurenſis ſive Auguritanus in Numidia.
Auguſtadorum in Phrygia Salutari.
Auguſtanus ſive Auguſtopolitanus, Auguſtæ in Cilicia prima.
* Auguſtæ Auſciorum, (*Auſch*) in Vaſconia, vide Auſcienſis.
Auguſtæ Rauracorum, in vicinia Baſileæ.
* Auguſtanus ſive Auguſtenſis (Augsburg) in Germania.
* Auguſtenſis (*Auguſta Salaſſiorum, Aouſta*) in Pedemontio.
* Auguſtodunenſis, Æduorum, Edueníis ſ. Heduenſis (*Autun*) in Burgundia.
Auguſtopoleos in tertia Palæſtina.
Auguſtopoleos in Phrygia Salutari.
* Auharenſis in Armenia.
Avimocienſis in Hetruria vel Umbria.
Auliocomæ in Aſia Proconſulari.
Aulocrorum in Phrygia Salutari.
Aulonæ in Epiro nova.
Aulonis, in exarchatu Macedoniæ.

Digitized by Google

Auraſicenſis, vide Arauſicus.
* Aurelianenſis, Aurelianorum, *(Orleans)* in Gallia.
Aureliopolitanus ſive Areopolitanus in Lydia; alius in prima Aſia.
* Aurienſis ſive Auriſinus, in Gallæcia Hiſpan.
Avrincenſis, vide Abrincenſis.
Auriſinus, vide Aurienſis.
Auroclanenſis in Phrygia Salutari.
Aurufulianenſis ſive Auriſiliarienſis in Africa, al. Aurujulianenſis.
Auſa, vide Auſonæ vicus.
ab Auſafa, vide ab Avaſafa.
Auſanenſis ſ. Auſafenſis, in Africa Proconſulari.
* Auſarenſis, *(Anſarenſis ſ. Abſorenſis)* in inſula Dalmatiæ.
* Auſcienſis, Auſcenſis ſive Auxitanus, *(Auſch)* in Vaſconia.
Auſegarenſis in Byzacena Africæ.
Auſenſis ſive Auſonenſis, in Catalaunia.
Auſonenſis in Hiſpania Tarraconenſi. *(Auſona vicus.)*
Auſſimenſis apud Coptos in Ægypto.
ab Auſvinga, vide Auzuagenſis.
Auſuccurenſis in Numidia.
Auſugabrenſis, in Africa.
ab Ausvagga, vide Auzvagenſis.
Auſugabrenſis in Africa Occidentali.
Autentenſis, Autenienſis, in Byzacena Africæ.
Autiſſiodorenſis, Autiſiodorum, *(Auxerre)* in Burgundia.
Autudenſis, vide Attudenſis.
Auxerenſis, Auſarenſis, Auſſerenſis, *(Oſero)* in Dalmatia.
Auximanus, Auximus ſive Auximanenſis, *(Oſimo)* in Marchia Anconitana.
Auxitanus, vide Auſcienſis.
Auxumitanus in Æthiopia ſuperiore.
Auzagerenſis ſ. Auzegerenſis in Byzacena Africæ.
Auziritanus in Africa Proconſulari.
Auzuagenſis in Africa Proconſulari.
Axumitanus, vide Auxumitanus.
Azani, Azanenſis, Azanitarum, Azanorum, in Phrygia Capatiana.
Azotenſis, Azoti, in Palæſtina.
Azugenſis, vide Auzuagenſis.
Azurenſis, vide Ajurenſis.

B.

Baæ, fortaſſe in Macedonia.
Babienſis ſive Babrenſis in Numidia.
Babylonis ſive Babillonæ potius, in Ægypto, propè Cairum.
Bacanarienſis in Mauritania Cæſarienſi.
Bacanceldenſe ſive Becanceldenſe Concilium circa A. 798. in Anglia.
Bacathorum, Βακάθων, al. Βακάνθων, in Palæſtina prima.
à Bacchia, in Mauritania Cæſarienſi.
* Bacoviæ (*Bacou*) in Walachia.
Bactrorum prope montem Caucaſum.
Badienſis ſ. Vadenſis, in Numidia.
Bagnienſis ſ. Bigni, (*Vaga*) in Numidia.
*Bagdati ſive Irenopoleos, ad Tigridem fluvium ſedes archiepiſcopi Neſtoriani.
Bagenſis, Bagæ ſive Banæ, in Lydia.
Bagonitiæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Bahannenſis in Africa Byzacena, al. Bana ſive Boana.
Bahuſnenſis in Hungaria.
Bajanenſis ſ. Vajanenſis in Numidia.
Bajeſitanus in Numidia.
* Bajocenſis in Normannia.
* Bajonenſis, Lapardi ſ. Civitatis Boatium in Vaſconia.
Bajulutanus (Caſtri Bajuluos) in Armenia.
Balaneus in Syria ſecunda.
* Balbaſtrenſis in Aragonia.
Balburenus in Lycia.
Balcenus in Aſia Proconſulari.
* Balech ſive Bitlis, ad Tigridem fluvium ſedes Epiſcopi Armenii.
Balgenſiacenſia Concilia A. 1104. & 1151. in Gallia.
Balianenſis Epiſcopus in Mauritania Cæſarienſi.
* Balnenſis vel Balneoregienſis in patrimonio S. Petri.
* Balſora, ad ſinum Perſicum, ſedes Epiſcopi Neſtoriani & Epiſcopi Chriſtianorum S. Joannis.
Balu Epiſcopus, in Armenia.
Balvetanus (*Caſtri Balves*) in Meſopotamia.
Bamaccorenſis ſeu Vamaccorenſis, in Africa.

* Bambergenſis in Germania.
Banabæ in Iſauria.
Banabetorum, in Meſopotamia.
Banenſis, Banæ, in Byzacena Africæ provincia.
Banæ ſive Bagæ in Lydia.
Banenſis (*Natboni*) in Ægypto, Coptorum Epiſc.
Banaſi in Albadia Nubiæ, Coptorum Epiſc.
Banavſæ (corruptè Manavæ vel Manææ) in prima Pamphylia.
* Bangorenſis in Anglia.
Banzarenſis in Africa.
Baparenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Baræ, in Helleſponto.
* Barancenſis (*ſanctæ Crucis de Barança*) in Peruvia Americæ.
Barataeus, Barates, in Lycaonia.
Barbalitanus in Syria Euphrateſia, ſub Patriarcha Antiochen.
Barbaſtrenſis ſive Balbaſtrenſis, in Aragonia.
Barbenſis ſive Berbienſis, in Pamphylia ſecunda.
Barbulorum ſ. Barburæ in Lycia.
Barbylionis, Bargylionis, Bargyli in Caria.
Barcæ ſive Barces in Libya, pentapoli.
* Barcinonenſis in Catalaunia, Hiſpaniæ provincia.
Barcuſenus ſive Barcuſorum in Phrygia Capatiana.
Bardenſis Synodi in Pomerania contra errores Ilacianorum habita A. 1584. Acta edita à B. D. Jo. Frid. Mayero, Gryphiswald. 1708. 4.
* Bardioritæ (*Vardaro, Polianina*) in prima Macedonia.
Bardovici, in Ducatu Luneburgenſi.
* Bardulimeos (*S Bartholomæi*) in Armenia.
* Barenſis ſive Barianus in Apulia, in regno Neapolitano.
Bareos ſive Barenſis, in Piſidia.
Bare in Ægypto.
Baretorum ſive Barguſæ, in Aſia Proconſulari.
Bargalenſis in Macedonia ſecunda.
Bargylii in Caria.
Barianes, in ſecunda Theſſalia.
* Barianus, Barii, Barienſis, vide Barenſis.
Bariſitanus in Piſidia.
Bariſſæ, Beriſſæ, Veriſſæ, in Armenia prima.

Barnæ

Barnæ ſ. Varnæ, Odeſſi in Myſia inferiore ad mare Euxium.
Barolinopolitanus in prima Bithynia.
Barſaniſſæ in tertia Armenia.
Bartanenſis ſive Vartanenſis in Africa.
Bartenſis (lege *Barenſis*) in Piſidia.
Bartimiæ in Africa Occidentali.
Bartimiſſenſis ſive Vardimiſſenſis in Mauritania Cæſarienſi.
*Baruli (*Barlette*) in regno Neapolitano.
Baruthi ſive Beryti in Phœnicia maritima.
Baſadæ ſive Onoſadæ in Lycaonia.
Baſaridiceæ in Africa Occidentali.
*Baſati ſive Vaſati (*Baſas*) in Novempopulania, Vaſconiæ.
*Baſileenſis in Helvetia.
Baſilinopolitanus in Bithynia.
Baſiliopolitanus in Aſia minore.
Baſinopolitanus in Bithynia, idem fortaſſe cum Baſilinopolitano.
Baſitæ & Marcellianæ, in Africa Proconſulari.
Baſſegienſis Conventus A. 1228. Baſſegia in Gallia.
Baſtæ ſive Bubaſti in ſecunda Auguſtamnica Ægypti.
Baſtitanus Epiſcopus, in regno Granatenſi.
Baſti Epiſcopus Armenius.
Bataneon, in provincia Arabiæ.
Bathanatiæ, ad Danubium in Hungaria.
Bathnæ, in Oshroëne, ſub Patriarcha Antiocheno.
*Bathonienſis in Anglia.
Batnenſis in provincia Osrhoëne.
Bavaricum Concilium A. 772. in Bavaria Germaniæ.
Bauſaræ in Africa Occid.
Bazarididacenſis Epiſcopus in Africa.
Bazaritanus ſive Vazaritanus in Numidia.
Bazſoënſis ſive Patavienſis (*Paſſaw*) in Bavaria, ſub Archiepiſcopo Saltzburgenſi.
Beanæ in Lydia.
Beatienſis in Bætica Hiſpaniæ.
Bebdami, in ſecunda Arabica, ſub Patriarcha Hieroſol.
Becanceldenſe Concilium circa A. 798. in Anglia.
Becerræ ſ. Boſtræ (*Buceret*) in ſecunda Arabica.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Becetiæ in Andaluſia Hiſpan. *(Baëſa.)*
Bediadis in Mingrelia.
Beheirenſis in Ægypto inter Alexandriam magnamque Cairum.
Behneſenſis in Arcadia, Oxirinchitanus.
Belacenſis *(Pilaos)* Coptorum in Ægypto Epiſcopus.
Belalitenſis Epiſcopus, in Africa Proconſulari.
Beleſalenſis in Numidia.
Belgradenſis *(Zara Vecchia)* in Dalmatia.
* Belgradenſis in Hungaria.
Belicææ in Thracia; alius in ſecunda Macedonia.
Belka *(Barbait)* Coptorum in Ægypto Epiſcopus.
Bellæ ſ. Photicæ in Epiro vetere.
Belletrenſis ſive Velitrenſis in Campania Romana.
* Bellicaſtrenſis in Calabria ulteriore regni Neapol.
* Bellicenſis *(le Belley)* in Baugeſia, ſub Archiepiſc. Biſuntino, in Comitatu Burgundiæ.
* Bellovacenſis ſive Beluacenſis in Gallia, ſub Archiep. Remenſi.
Bellulitanus in Africa Occidentali.
* Bellunenſis in ditione Veneta.
Benearnenſis in Aquitaniæ & Hiſpaniæ confinio, ubi nunc Laſcurienſis Epiſcopatus.
Bencennenſis in Africa Proconſulari.
* Bendenſis, Bendæ, in Albania.
Beneſenſis ſ. Benneſenſis in Byzacena Africæ provincia.
Benepotenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Benevanenſis, Coptorum in Ægypto Epiſcopus.
* Beneventanus in regno Neapolitano.
Beneventenſis in Africa Proconſulari.
Bennigdonenſe Concilium circa A. 850. in regno Mercia, in Anglia.
Berbienſis ſ. Barbienſis Epiſcopus in ſecunda Pamphylia.
Berbinenſis in inſulis Cycladibus.
Berceritanus Epiſcopus in Numidia.
Berenices in Pentapoli Libyæ.
* Bergæ in Norwegia.
Berghamſtedenſe Concilium A. 697. ſub Rege Cantii Withredo, in Anglia.
* Bergomenſis ſ. Bergomas Epiſcopus, in ditione Veneta.
Bergulæ ſive Arcadiapoleos, in Thracia.

Beri-

Berinopoleos ſive Verinopoleos S. Crucis in Galatia.
Beriſſæ ſ. Veriſſæ in Armenia prima.
Bermæ ſ. Baramiæ Epiſcopus Coptorum in Ægypto.
* Berhœënſis ſive Berrhœæ *(Vebria)* in Macedonia prima.
Beroënſis in Thracia.
* Berœënſis, Βεῤῥοιαίων, in Syria prima. (*Aleppo.*)
Berolenſis ſive Verulanus *(Veroli)* in Campania Romana.
Beronices in Pentapoli Libyæ.
Bertrandi villa Conventus A. 1100. in Gallia Narbonenſi.
Berumitanus in Armenia.
* *Berytius* Epiſcopus in Phœnicia maritima.
Beſchrebitanus Coptorum in Ægypto Epiſcopus.
Beſchrut, itidem Coptorum in Ægypto.
* Beſidiani *(Biſignano)* in principatu citeriore regni Neap.
* Beſtianenſis *(Vieſta, Veſti)* in regno Neap. ſub Archiep. Sipontino.
Betagbarenſis, in Africa.
* Betechnu, in Armenia.
Bethelenenſis in Italia.
Bethlehemitanus, ſub Patriarcha Hieroſol.
* Bethlehemitanus, Clameciaci in Nivernenſi Galliæ provincia.
Betunii Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Beverlacenſe Concilium A. 1261. (Beverley) ***in Anglia.***
Bibaſitorum Caſtri Epiſcopus in Meſopotamia.
Bibonenſis vitiosè pro Bubonenſis, in Lycia, vel Vibonenſis (*Hippo*) in regno Neapol.
Bidenſis, Bidæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Bigai ſive Bagaienſis, in Numidia.
Bigaſtrenſis ſive Bagaſtrenſis, ſub Archiepiſcopatu Toletano.
Bigerricus ſive Bigorritanus (hodie *Tarbenſis*) in Vaſconia.
Bilabitenes Caſtri in magna Armenia.
Bilbanenſis in Arabia ſecunda.
Bilbeitanus in inferiore Ægypto.
Biltenſis in provincia Proconſulari Africæ.
Bindæi ſive Bindæorum in Piſidia.
* Bindanæ ſive Bidinæ *(Vidin)* in Servia, ad Danubium.
Binenſis, in Africa Proconſulari.
Binglavenſis (al. *Burgalenſis* vel *Burglavienſis*) in Jutia; hodie Alburgenſis.

Bir-

Digitized by Google

Birgenſis in Lycaonia.
à Birgermaniciana, in Africa Proconſulari.
Biriullæ, Priullæ ſ. Brullenæ, in prima Aſia.
Biroſabonenſis in tertia Palæſtina.
Birthæ in Osrhoëne ad Euphratem.
Birthæ Cabraës in Meſopotamia.
Biſacienſis (*Biſaccia*) in provincia ulteriore regni Neapol.
Biſatienſis in Byzacena Africæ provincia.
Biſarchii ſ. Giſaræ, in Sardinia inſula.
Biſignianenſis in Calabria citeriore.
* Biſontinus ſ. Veſontionenſis in Comitatu Burgundiæ. (*Beſançon.*)
* Bitectenſis (*Bitetto*) in provincia Barenſi, regni Neapol.
Bitenſis, Bitæ, in Mauritania Cæſareenſi.
* Biterrenſis (*Beziers*) in Occitania ſ. Languedocio inferiore.
Bithynienſium in Aſia minore.
Bitoanæ ſ. Itoanæ, in Phrygia Capatiana.
* Bitontinus ſ. Bituntinus, in Barenſi provincia, regni Neapol.
* Bituricus ſ. Bituricenſis (*Bourges*) in Gallia.
Bitylii in Palæſtina.
Bizyæ ſ. Bizyenus in Thraciâ.
Bladienſis in Byzacena Africæ provincia.
Blandæ, in Lucania, in Vicariatu Romano.
Blandi, Blandorum, Blandanus, in Lydia.
Bleandri, in Phrygia Capatiana.
Bleptenſis in Thracia.
Bleranus ſ. Blerenſis (*Bieda*) in Hetruria.
* Bleſenſis (*Blois*) in Aurelianenſi Galliæ provincia.
Boanenſis in Byzacena Africæ.
Bobianenſis, Boianenſis ſ. Bovianenſis, (*Boiano*) in principatu ulteriore
regni Neapolitani.
Bobienſis (*Bobi*) in ducatu Mediolanenſi.
Bocconienſis in Africa proprie dicta.
Bodinitzæ ſ. Mendinitzæ in Græcia.
Bofetanus in Numidia.
* Bogotæ, ſive in Fidei Bogotenſis Fano, in nova Granata Americæ.
Bojanenſis, vide Bobianenſis.
Bollitanus ſ. Volitanus, in Africa Proconſulari.

Bona-

Digitized by Google

Boncarienſis ſ. Voncarienſis in Mauritania Cæſarienſi.
Bonenſis, vitioſè pro Bovenſis.
* Boni aëris (*la S. Trinité de Buenos Ayres*) in provincia de la Plata Americæ Meridional.
Bonnenſe Concilium A. 949. Bonna in caſtello ad Rhenum in Germania.
* Bononienſis Epiſc. (*Boulogne*) in ditione Pontificis.
* Bononiæ Oceanenſis in ora maritima Picardiæ.
Bonaſtenſis in Africa Proconſulari.
Borræ in Ægypto, non procul ab inſula Meroë.
* Boſanenſis ſ. Boſſanenſis. Boſæ in Sardinia.
Boſetenſis in Africa proconſulari.
Boſienſis Synodus A. 1653. in Sardinia. Vide Boſſanenſis.
* Boſniæ provinciæ inter Dalmatiam & Serviam.
Boſpori in Taurica Cherſonneſo Epiſcopus.
Boſſæ in provincia proconſulari.
* Boſſanenſis in Sardinia ſ. Boſienſis.
Boſſati Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Boſtrenus, (*Becerm, Buceret*) Boſtræ, Boſtrorum, Boſtrenſis, in Arabia ſecunda.
Botrianenſis in Africa.
Botryenſis ſ. Botryos, in Phœnicia maritima.
* Bovenſis ſ. Bovinus, in Calabria ulteriore. (*Bova.*)
* Bovianenſis in principatu ulteriore regni Neap. (*Boiano.*)
Bovinus, vide Bovenſis.
* Bovinenſis (*Bovino*) in principatu ulteriore regni Neap.
Bracarenſis Epiſcopus (*Braga*) in Luſitania.
Brandanfordia habitum Concilium A. 964. in Anglia.
Brandenburgenſis in Germania ſub Archiepiſc. Magdeburgenſi.
Brechinienſis in Scotia.
Bremenſis in Saxonia inferiore.
Brennacenſe Concilium A. 580. in Brennaco Gallia.
Breſtenenſis Epiſcopus, Thalami in Peloponneſo.
* Bretinorii ſ. Petræ Honorii (*Bertinoro*) in Romania.
Bretonomenſis ſ. Britonorienſis (*Bertinovo*) in Romandiola ſub Archiep. Ravennate.
Brianus in Phrygia Capatiana.
Briaſſenſis ſitu ignoto.

*Briocenſis *(Saint Brieu, Brioci Fanum)* in Britannia minore.
Briotnenſis Conventus A. 1050. in Normannia.
Brioverenſis Epiſcopus Conſtantiæ in Normannia.
Briſenſis, Briſi in Phrygia Salutari.
*Briſtolienſis in Anglia.
Briſuenſis ſ. Brixienſis (*Breſcia*) in ditione Veneta.
Britanienſis ſ. Britonienſis in Gallæcia.
Britannica Concilia in Anglia habita.
Britoniæ in Gallæcia Hiſpaniæ.
Britonovienſis *(Bertinoro)* Epiſcopus in Romandiola.
Britto Epiſcopus in Britannia minore.
Brivatenſe Concilium A. 1094.
Briulenſis, Briulorum, Briulitarum Epiſcopus, in Aſia Proconſulari.
Brixelli, *(Breſſel)* in Vicariatu Italico ſub ditione ducis Mutinenſis.
*Brixienſis (*Breſcia*) in ditione Veneta.
*Brixinenſis in Comitatu Tirolis. (*Brixen*)
*Brugenſis in Belgio.
Brugnatenſis in ditione Genuenſi.
*Brunduſinus in provincia Hydruntina regni Neapol.
Bruniatenſis ſ. Aprumiatenus (*Brugner*) in Liguria.
Bryſeos ſ. Bruſenorum, in Phrygia Salutari, vel in Thracia.
Bubaſti, in Auguſtamnica ſecunda Ægypti.
Bubelianenſis ſ. Bulelianenſis, Bubetiæ, in Byzacena Africæ.
Bubonenſis in Lycia.
Bubuteenſis in Lycia.
Bucconienſis in Numidia.
Bucceli Epiſcopus in Thracia Synodo Photianæ interfuit.
Buconiæ in Numidia.
Bucoradis in Nubia, Epiſcopus Coptus.
Bucubæ, in Thracia.
Budenſe Concilium A. 1279. in Hungaria.
Buduenſis Epiſcopus in Albania, Venetæ ditionis.
Buffadenſis in Numidia.
Bulcentinæ *(Volcia)* in vicariatu Romano.
Bulelianenſis, vide Bubelianenſis.
Bulgarophygæ in Thracia.
Bullamenſis in Africa Proconſulari.

Bullen-

Bullenſis ſ. Phullenſis, Vullenſis, in Africa Proconſulari.
Bullenſium Regiorum in Numidia, vel in Africa Proconſulari.
Bullerienſis in Africa Proconſulari.
Bullidi in Epiro nova.
Bulturienſis in Mauritania Cæſarienſi.
Bundenſe Concilium A. 943. ad Bundam, in Chronico Hildesheimenſi memoratur.
*Bunditzæ ſ. Voditzæ (*Ventza*) in Epiro.
Bunenſis Epiſcopus in Lycia.
Buraburgi in Haſſia Germaniæ.
Burcalenopolitavus ſ. Hyrcanopolitanus, in Lydia.
Burcenſis ſ. Burſenſis, Burcæ, in Numidia.
* Burdegalenſis (*Bourdeaux*) in Aquitania Galliæ.
Burenſis, fortaſſe olim in Hetruria.
Burgalenſis, vide Burglavenſis.
* Burgenſis (*Burgos*) in Caſtella vetere.
*Burgi S. Domnini in Ducatu Parmenſi.
*Burgi S. Sepulchri, in Hetruria.
Burglavenſis (*Alburgenſis* hodie) in Jutia.
Burgundicum Concilium, A. 955.
Buritanus in Numidia.
Buronitanus in Africa Occidentali.
à Burucia in Mauritania Cæſarienſi.
Burugiatenſis in Africa Occidentali.
Buſcoducenſis (*Boſſeduc*) ſub Archiep. Mechlinienſi in Belgio.
Buſiridis, in provincia Ægypti ſecunda.
Buſitanus in Africa Proconſulari.
à Buſſacenis in Africa Proconſulari.
Buſtacenæ in Africa Occidentali.
* Buthroti (*Butrinto*) in Epiro vetere.
Buti ſ. Butitarum, in Ægypto.
* Butuæ (*Budoa*) in Dalmatiæ confinibus, in ditione Veneta.
Buxentinus (*Policaſtro*) in principatu citeriore regni Neapol.
Buxienſis Conventus A. 1170. in Gallia, ſub Archiep. Burdegal.
Buzenſis Epiſcopus, in Africa Proconſulari.
Bybli ſ. Byblenſis, in Phœnice maritima.
Byrges, in Lycaonia.
* Byſiæ ſ. Biſtæ in Thracia.
Byzacenus, Byzacenſis, in Africa.

Digitized by Google

C.

Cabarſuſſitanus ſ. Cebarſuſſitanus, in Byzacena Africæ.
Cabaſorum ſ. Cabaſites (*Caba*ſſ*a*, hodie *Taba*ſſ*a*) in Ægypti ſecunda provincia.
* Cabellicenſis, Cabellicus ſ. Cavallicenſis, (*Cavaillon*) Cabellionis, ſub Archiep. Avenionenſi.
* Cabilonenſis (*Châlons* ſ*ur Saone*) in Ducatu Burgundiæ.
Caborcii, in Phrygia Salutari.
Caborum Epiſcopus interfuit Synodo Photii.
Cabulæ in Thracia vel Macedonia.
Caburcii, Synodo Photianæ interfuit, vide Caborcii.
Cadamuſæ in Mauritania Sitifenſi.
Cademnenſis in prima Phrygia Salutari.
Cadenus, Cadi, Cadorum, Cadoſiæ, in Phrygia Capatiana.
* Cadurcenſis (*Cahors*) in Aquitania.
Cæciritanus in Africa Proconſulari.
Cælianenſis in Numidia.
Cænorum in Thracia.
Cæpareæ ſ. Cyparæ in Theſſalia ſecunda, in exarchatu Macedoniæ.
Cærenſis, vide Cerenſis.
Cæretaporum ſ. Chæretapenſis, in Phrygia Capatiana.
Cæſareæ in Aſia Proconſulari.
* Cæſarauguſtanus (*Saragoſſa*) in Aragonia.
Cæſareæ Auguſtæ in Euphrateſia.
Cæſareæ Bithyniæ.
* Cæſareæ Cappadociæ.
Cæſareæ Paneæ in Phœnicia maritima.
Cæſareenſis in Mauritania.
Cæſareenſis & Cæſarianenſis in Numidia.
* Cæſareenſis in Palæſtina prima.
Cæſareenſis Epiſcopus in Theſſalia.
Cæſareenſe Concilium in Ponto A. 691.
Cæſarianæ in Africa Occidentali.
* Cæſaris Caſtelli (*Sarskoi*) in Moſcovia.
Cæſaropolitanus in Macedonia ſecunda.
* Cæſenas ſ. Ceſitanus, Cæſenatenſis, in Italia, ſub Archiep. Ravennate.

*Caſæ ſ. Caphæ, Theodoſiæ in Cherſonneſo Taurica.
*Cajacenſis ſ. Calatinus (*Cajazzo*) in provincia Terræ Laboris, in regno Neapol. ſub Archiep. Capuano.
*Cajetanus (*Gaëte*) in regno Neapolitano.
Cairi in Ægypto.
*Caketi in Georgia.
Calabrienſis in Hiſpania Tarraconenſi.
*Calaguritanus (*Calaborra*) in Caſtella vetere.
Calamenſis in Numidia.
Calamonenſis Epiſc. interſuit concilio Trid.
Calanis Caſtri in Meſopotamia.
Calanteorum in Aſia Proconſulari.
*Calaritanus (*Cayliari*) in Sardinia, rectius Caralitanus.
*Calatinus, vide Cajacenſis.
Calceatæ (*S. Dominique de la Calçada*) in Navarra Hiſpanica.
Calchedonenſe Concilium, vide Chalcedonenſe.
Calchutenſe A. 787. in Northumbria, vel in regno Merciorum, in Anglia.
Caldellinæ in Sardinia.
*Calenenſis ſ. Calenotanus, Carinenſis, Carilumenſis Epiſcopus, (*Carinola*) in provincia Terræ Laboris, ſub Archiep. Capuano regni Neapol.
*Calenſis ſ. Calvenſis (*Calvi*) in eadem provincia.
Calenſe Concilium A. 1008. in Kale Gallia, ſub Archiep. Senonenſi.
Calibienſis Epiſcopus in Africa Proconſulari.
Calindæ in Lycia.
Caliſchienſis Synodus A. 1420. Gueſnenſis diœceſeos in Polonia.
*Callienſis Epiſcopus, Callii in Ducatu Urbinate. (*Cagli.*)
Callinices, in Osrhoëne.
Callinicopoleos Epiſcopus in Helleſponto, ut conjicit Harduinus.
Calliopes in Ægypto.
Calliopoleos in Thracia.
In Calnenſi villa A. 978. Concilium in Anglia.
Caloæ Epiſcopus in Aſia Proconſulari.
Caltadrienſis in Mauritania Cæſarienſi.
*Calvenſis (*Calvi*) in provincia Terræ Laboris, ſub Archiep. Capuano.
Calumenæ in prima Galatia.
Calumnæ Epiſcopus interfuit Photianæ Synodo.
Camaches ſ. Camachi, in Armenia tertia.

Digitized by Google

Camarinæ, in Sicilia.

circa Cambricum ſive circa montes Erir apud Ordovices in Carnarvonia Britanniæ Concilium habitum A. 465.

Cambyſopolis ſ. Cabiſſi, in ſecunda Cilicia.

* Camenecii (*Caminieck*) in Podolia.

* Cameracenſis Epiſcopus (*Cambray*) in Belgio.

* Camerinus, in Marchia Anconitana, ſub Pontifice Rom.

Camincenſis, Camini, in Pomerania.

* Campaniæ ſ. Caſtrii, in prima Macedonia.

* Campanienſis, in principatu citeriore regni Neapol.

Campiniacenſe Concilium A. 1238. ſub Archiep. Burdegalenſi in Gallia.

Camulianenſis Epiſcopus in Cappadocia.

Canæ ſive Chanæ, in Phrygia Capatiana.

* Canadienſis (*Chanad*) ſub Archiep. Colocenſi in Hungaria.

Canapenſis Epiſcopus interfuit concilio Florentino A. 1439.

Canapii, in Africa Proconſulari.

* Canarienſis, in inſula cognomine, Africæ oppoſita.

Cancopitæ in Africa Occidentali.

Candanenſis, in Lycia.

* Candiæ, Metropoleos inſulæ cognominis ſ. Cretæ.

Candibenſis, in Lycia.

Candidæ Caſæ, in Scotia. (*Witborne*)

*Canici Fani ſ. cellæ S. Canici (*Kilkenni*) in Hibernia.

Caniopoleos, in Thracia.

Cannenſis, in Lycaonia. Cannæ, Cani, Cauni, Cunni, in Lycia.

Cannenſis, in provincia Barenſi regni Neapol.

*Canobiæ ſ. Cænobiæ (*Canovia*) Epiri novæ, in Albania.

Canopitanorum, in Africa Proconſulari.

Canothæ, in provincia Arabiæ.

Cantani ſ. Cantanenſis, in Creta inſula.

* Cantazari ſ. Catacii in Calabria, regni Neapol.

Canteriopoleos in inſula Cypro.

Cantianum Concilium A. 617. ſub Eadbaldo Cantii Rege in Anglia.

* Cantuarienſis ſ. Dorobernenſis, in Anglia.

Canuſinus (*Canoſa*) in Apulia ſ. Barenſi provincia regni Neapol.

* Caphæ ſ. Theodoſiæ (*Caffa*) in Cherſonneſo Taurica.

* Capiſuvanchi, in Armenia.

* Capitis

*Capitis viridis Inſulæ, in Oceano Atlantico.
Capitoliados, in Palæſtina ſecunda.
Cappadociæ, in Aſia minore.
Caprarum in Byzacena Africæ.
Caprenſis in Mauritania Cæſarienſi.
Caprenſis in ditione Veneta.
*Capreæ (*Capri*) in inſula oræ regni Neapolitani.
Capritanenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
Capron ſ. Κώμης Καπρεῶν, in Arabia ſecunda.
* Caprulanus (*Caorla*) in ditione Veneta.
Capſenſis ſ. Capſitanus, in Byzacena Africæ provincia.
* Capuanus, in regno Neapol.
* Caputaquenſis, (*Capaccio*) in principatu citeriore regni Neapol.
Caputcillenſis ſ. Capitis Cillani, in Mauritania Cæſarienſi.
*Capitis Iſtriæ ſ. Juſtinopoleos, ſub ditione Veneta.
*Caputuſvanch in Armenia.
Carabi, in Æmimontenſi Thraciæ provincia.
Caradeæ ſ. Charadeæ, in Phœnicia.
Caradræ ſ. Caſtradæ, in Iſauria.
Caralitanus ſ. Calaritanus, in Sardinia. (*Cagliari.*)
Carallia, in Pamphylia.
Carbethi ſ. Pharbethi, in Auguſtamnica ſecunda Ægypti.
Carcabianenſis, in Byzacena Africæ.
* Carcaſſenſis ſ. Carcaſſonenſis, in Languedocio inferiore Galliæ Narbonenſis.
Cardabundenſis, in Lydia vel Phrygia.
Cardachi ſ. Candami, in Lycia.
Careotenſis in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Carianenſis, in Byzacena Africæ provinciæ.
* Cariatidis in Calabria citeriore regni Neapol.
Caricum conciliabulum circa A. 366. Arianorum in Caria.
* Carienuſvanch ſ. Kareni, in Armenia.
Carilocenſis Synodus A. 926. ad Carilocum monaſterium in Gallia, ſub Archiep. Lugdunenſi.
Carinæ Epiſcopus, in Phrygia, ut ſuſpicatur Harduinus.
* Carinenſis, Carinulenſis ſ. Calenenſis, in regno Neapol.
Cariſiacenſes Synodi apud Cariſiacum palatium in Gallia.

Cariſti

Cariſti in prima Achaja.
* Carleolenſis Epiſcopus (*Carlile*) in Anglia.
* Carminvanch in Armenia.
Carnenſis Epiſcopus interfuit concilio Piſano A. 1409.
Carnæ (corruptè *Cana* ſ. *Cauna*) in Lycaonia.
* Carnotenſis (*Chartres*) in Gallia.
Carpaſiæ ſ. Carpaſii, in inſula Cypri.
Carpathi (*Scarpanto*) in inſulis Cycladibus.
* Carpentoratenſis (*Carpentras*) in provincia Galliæ.
Carpienſis ſ. Scarphienſis, in provincia Peloponneſi.
Carpitanus, in Africa propria ſ. Proconſulari.
Carrhenſis ſ. Carrharum, in Osrhoëne.
Carſulanus, Carſulæ in Umbria.
Cartennitanus ſ. Carianenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Carthaginienſis, in Africa Proconſulari.
* Carthaginis novæ (*Cartagena*) in Murcia Hiſpaniæ.
* Carthaginis novæ in America Meridionali.
Cartheſæ in Hiſpania Tarraconenſi.
Caryſtenus, in Eubœa ſub metropolita Corinthio.
* Caſalenſis, S. Evaſii (*Caſal Saint Vas*) in Ducatu Montisferrati.
* Caſanenſis, in Moſcovia.
Caſatarum ſ. Caſorum, Caſonenſis, in Pamphylia.
Caſauguritanus, in Africa Occidentali.
Caſcharenſis in Meſopotamia.
Caſenſis Baſtalenſis, in Numidia.
Caſenſis Calanenſis, in Numidia.
Caſæ Candidæ, in Scotia.
à Caſis Favenſibus, in incerta Africæ provincia.
Caſasmedianenſis ſ. à Caſis Madianis, in Numidia.
à Caſis nigris ſ. Caſennigrenſis, in Numidia.
à Caſis Silvanæ, in Numidia.
Caſerenſis (*Caceres de Camerinha*) in inſula Luſonenſi inter Manilias in Aſia.
* Caſertanus, in Terra Laboris in regnò Neapolitano.
Caſſandrenſis, in prima Macedonia.
* Caſſani, in malabria citeriore regni Neapol.
Caſſi ſ. Caſſii, in Auguſtamnica Ægypti provincia.
* Caſſilienſis (*Caſhell*) in Momonia Hiberniæ provincia.

Caſſinenſis,

Digitized by Google

Caſſinenſis, in monte Caſſino, regni Neapol.
* Caſſiopeæ ſ. Joanninæ in Epiro veteri.
Caſſitanus, in Sabinis Italiæ.
Caſtabalenſis ſ. Caſtabalorum, in Cilicia ſecunda.
* Caſtaniæ (*Caſtellaneta*) in regno Neapolitano.
Caſtellienſis ſ. Caſtellæ veteris, Aucæ Epiſc. in Hiſpania. (hodie *Burgos.*)
Caſtellanetenſis, in provincia Hydruntina regni Neapol.
Caſtellanus ſ. Caſtellenſis, civitatis Caſtellanæ in Latio.
Caſtellanus, Caſtelli, in Mauritania Sitifenſi.
Caſtellanus, in Numidia.
Caſtelli Felicitatis, in Patrimonio S. Petri.
Caſtelli Jabaritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtelli Maris, in provincia Terræ Laboris in regno Neapol.
Caſtelli Mediani, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtelli Ripenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
* Caſtelli Stabienſis, in Terra Laboris in regno Neapol.
Caſtelli Tetraportenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtelli Tituliani, in Numidia.
Caſtello Minoritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtellonenſis, in Hiſpania. Vide Caſtulonenſis.
In Caſtello Theodorici ad Matronam in Gallia, Concilium A. 933.
Caſtoriæ, in Macedonia Epiſcopus.
Caſtoriæ, in Dacia.
à Caſtra Galba, in Numidia.
Caſtranenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtranenſis ſ. Caſtrenſis, in provincia Hydruntina regni Neapol.
Caſtranobenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtraſeverianenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtrenſis, in regno Neapol. ſupra Caſtranenſis.
Caſtrenſis ſ. Caſtrienſis, in Hetruria.
Caſtri, in ditione Ducis Parmenſis.
Caſtri, in Sardinia.
Caſtri, in Byzacena Africæ
* Caſtri Albienſium (*Albi*) in Languedocio,
* Caſtri Arragonenſis in Sardinia.
Caſtri Martis, in Dacia litorali.
* Caſtri Minervæ, in regno Neapol.

Cedienſis ſ. Cediadis, in Africa.
Cediſi Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.
Ceſalenſis, in Africa Proconſulari.
Celaqueuſuſcitanus ſive Cataquenſis, in Numidia.
Celenderitanus, in Iſauria.
Celenenſe concilium in Gallacia Hiſpan. A. 447.
Celerinenſis in Africa Proconſulari.
Celinenſis, in ditione Veneta.
Cellenſis, in Africa Proconſulari.
Cellenſis, in Byzacena Africæ.
Cellenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Cellæ Auxilii (*Ceal Uſſeli* ſ. *Kiluſſi*) in Hibernia.
* Cellæ Dariæ (*Kildare*) in Lagenia Hiberniæ.
Cellæ Molvani (*Cen Molvan*) Killalo, in Mommonia Hiberniæ.
Cellumabrach, Celvinabrach, Corcumroh, Finnivor ſ. Kilfenor in Hibernia.
Celmanis civitatis Epiſcopus interfuit conventui Attiniacenſi in Gallia A. 765.
Celmunduaci ſ. Cellæ Filii Duaci (*Kilmacough*) in Hibernia.
* Celſonæ ſ. Solſonæ, in Catalaunia.
Celtzenæ, in Armenia prima.
Cemelenſis, Cemenelenſis ſ. Cimelanenſis & Nicæenſis, in Provincia Galliæ.
à Cemeriano ſ. Cemeriniana, in Numidia.
Cenanæ ſ. Cenanujæ, in Hibernia.
Cencitanus in Africa Occidentali.
Cenculianenſis, in Byzacena Africæ.
Cenei, in Phrygia, ut Harduinus ſuſpicatur.
Cenenſis, in Byzacena Africæ.
* Cenetenſis (*Ceneda*) in ditione Veneta.
* Cenomanenſis ſ. Cenomanicus, (*le Mans*) in Gallia.
Centenarienſis, in Numidia.
Centumcellenſis (hodie *Civita vecchia*) in Patrimonio S. Petri.
Centurianenſis, Centurienſis, Centurionenſis, in Numidia.
Cepha caſtelli, in Syria.
Cephalenſis, in Africa Proconſulari.
* Cephaledienſis ſ. Cephaleditanus, Cephalucenſis, (*Ciſalu*) in Sicilia.
* Cephaleniæ, in inſula ditionis Venetæ.

Digitized by Google

Cerami, in Caria.
Ceramii, in Lazica exarchatus Ponti.
Ceramuſſenſis ſ. Cernamuſitanus, in Numidia.
Ceraſenſis, Ceraſianus ſ. Ceraſenorum, in Lydia.
Ceraſuntis, (*Chiriſonda*) in Ponto Polemoniaco.
* Cerauniæ ſ. Cireniæ, *(Cerines)* in inſula Cypro.
Cerbalitanus, in Africa Proconſulari.
Cercefinæ ſ. Circefii, in Osrhoëne.
Cercyri ſ. Corcyrenſis, in Epiro in ditione Veneta.
Cerellitanus, *(Cerillo)* in regno Neapol. interfuit concilio Lateranenſi A. 649.
Cerenſis ſ. Cærenſis *(Cervetere)* in patrimonio S. Petri.
Cernamuſenſis ſ. Ternamuſenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Cernicæ in Peloponneſo.
* Cervienſis *(Cervia)* in Romandiola.
* Ceſennæ ſ. Cæſenæ, in Romandiola.
Ceſitanus ſ. Cæſenas, in Italia ſub Archiep. Ravennate.
Ceſſitanus ſ. Ciſſitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
* Ceſtrenſis ſ. Ceſtrienſis, *(Cheſter)* in Anglia.
Ceſtriæ, *Κέςρων*, in Iſauria.
Cetenſis, vitioſè pro Cenetenſis, in ditione Veneta.
Chachæi in Lazica, exarchatus Ponti.
Chæretapenſis, Chæretaporum, in Phrygia Capatiana.
* Chalcedonenſis, in Bithynia.
Chalcidenſis in Eubœa. Chalcidis ſ. Euripi in prima Achaja.
Chalcidenſis in Syria prima.
Chalcidis in Thracia.
Synodalia Chaldaeorum excuſa Rom. 1617. 4. in quibus Epiſtola ut ajunt Synodica ELIÆ *Patriarcha Babylonis & Archiepiſcoporum ſub eo, ad Paulum V. Sermo* Timothei, *Archiep. Amed, de recta fide. Carmina in laudem Papa à* Gabriële *Archiepiſcoporum Seniore. Preces Chaldais uſitata, in quibus Papa commemoratio* &c.
Chamaci ſ. Camaci, in Armenia.
Chamuſuritanus, in Lazica exarchatus Ponti.
Chanæ, in Phrygia Capatiana.
Chandak, ſedes Coptorum Epiſcopi in Cairo vicina.
Chanorici ſ. Chanreæ, in Scotia Septentrionali.

Chano-

Chanotenſis, in ſecunda Arabia, ſub Patriarcha Hieroſol.
Characmuchi (*Pamchmuchi*) in tertia Palæſtina.
Charadeæ, in Phœnicia ad Libanum.
Charitopoleos ſ. Chariupoleos Epiſcopus, in Thracia.
Charſiæ, in prima Achaja, exarchatus Macedoniæ.
Chartnianus, in Palæſtina.
Chartzetunæ (*Cortena*) in Armenia.
Charyopoleos, in Thracia.
* Charyopolitanus (*Cheropoli*) in Morea ſ. Peloponneſo.
à Chatimera Epiſcopus ſubſcripſit decreto Synodi Arianæ Sardicenſis A. 347. Harduino videtur legendum *ab Himmeria*, in Osrhoëne.
* Chelmenſis in Polonia.
Cherſonneſi, Chironenſis, in inſula Creta.
Cherſonneſi in Thracia.
Cherſonitanus, Cherſonis, in Taurica Cherſonneſo.
Cheruntis, in Arabia ſecunda.
à Chezas ſ. à Cedias, Cedienſis, in Africa.
Chiaggi in Mingrelia.
* Chiappæ, in America Septentrionali.
Chienſis (*Scio*) Chii inſulæ.
* Chienſis (*Chio*) in prima Cycladum inſula.
* Chiemenſis (*Chiemſee*) in Bavaria ſuperiore, ſub Archiep. Salisburgenſi.
Chili, ad Jacobi Chilienſis fanum, in America meridionali.
Chimæræ, in Epiro veteri.
Chinonenſis conventus apud Chinonem in Gallia A. 1167.
Chironenſis Epiſcopus, Cherſonneſi in inſula Creta.
Chitri ſ. Chytri, in inſula Cypro.
Chliarenus, in prima Aſia.
Chomatenus, Chomatis ſ. Comatis, in Lycia.
Chomoarenus ſ. Chomocarenus, in Phœnicia ſecunda.
Chonæ, Chonenſis, Chonarum, in Phrygia Capatiana, antea Coloſſæ.
Choriani, in Lazica, exarchatus Ponti.
* Choſanorum, caſtri Choſanorum, in magna Armenia.
Choſomachorum, caſtri Choſomachorum, in magna Armenia.
Choſſi (*Callabi*) in Ægypto.
Chriſtianopoleos, in Thracia.
* Chriſtianopoleos, quæ & Arcadia, Arcadiæ metropolis.

Chriſtopoleos ſ. Neapoleos.
Chriſtopolitanus ſ. Dioshieritanus, in Aſia Proconſulari.
Chryſopoleos, in ſecunda Arabica, ſub Patriarcha Hieroſol.
Chryſopolitanus idem cum Veſontionenſi ſ. Biſontino, in comitatu Burgundiæ.
Chuldorum, caſtri Childorum, in Armenia.
à Chullabi ſ. Cillalu, in Africa.
Churtenſis, in quarta Armenia.
Chytrenus, in inſula Cypro.
* Ciaiſitanus, Mingreliæ.
à Cibaliana, in Africa Proconſulari.
Cibinii *(Hermanſtat)* in Tranſylvania.
Cibiſtrenſis in Cappadocia.
Cibyrenſis, Cibyræ, in Caria.
Cicenenſis Epiſcopus interfuit concilio Piſano A. 1409.
* Ciceſtrenſis, in Angliæ provincia Suſſexia.
Cicſitanus, in Africa Proconſulari.
Cidiſſi, in Phrygia Capatiana.
Cii ſ. à Cio, in Bithynia.
Cilibienſis, in Africa Proconſulari.
Cilicium ſive in Cilicia concilium A. 423. teſte Mario Mercatore.
Cilitanus ſ. Cillitanus, in Byzacena Africæ.
Cillabi ſ. Chullabi, in Africa Occidentali.
Cimelanenſis ſ. Cemelenſis, in Provincia Galliæ.
Cimenopolitanus in Piſidia.
Cimolenſis in Paphlagonia.
Cinabarenſis, Cinaborii, in Phrygia Salutari.
Cinani, in concilio Mellifontis A. 1152. pro Clonæ in Hibernia.
Cincaritanus, in Africa Proconſulari.
Cindramenus in Caria.
Cinepoleos in Phrygia. (al. Κονιοπόλεως.)
Cingulanus, *(Cingoli)* in Piceno Italiæ.
Cinnenſis, Cinnæ ſ. Cinnes, in Galatia prima.
Circenſis in Numidia.
Circeſii ſ. Cerceſinæ, in Osrhoëne.
Circinitanus, in Byzacena Africæ. Circinæ ſ. Cercinæ, inſulæ *(Cercare)* in ora Africana regni Tunetani.

Cireniæ,

Cireniæ, vide Cerauniæ.
Cirtenſis, Cirtæ Juliæ, in Numidia.
*Cirtonii ſ. Cortonæ, in ditione magni Ducis Hetruriæ.
Ciſciſſæ, Ciſcienſis, in Cappadocia prima.
Ciſſami (*Caſtel-Chiſamo*) in Creta inſula.
Ciſſi ſ. Ciſciſſi, in prima Cappadocia.
Ciſſitanus ſ. Ceſſitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Ciſtaricenſis ſ. Siſtaricenſis & Segeſtericus, in Provincia Galliæ.
Ciſtrenus in Iſauria.
* Citæi ſ. Sittiæ, in inſula Creta.
Citaridenſis Epiſcopus interfuit A. 1439. concilio Florentino.
Citharizorum ſ. caſtri Citharifarum, in Armenia.
* Cithri ſive Gydriæ (*Chitro*) in Macedonia prima.
Citicenſis, Cizenſis ſ. Citizenſis (Zeitz) in Saxonia ſuperiore, translatus Naumburgum.
Citienſis (*Citii, Chite*) in inſula Cypro.
Citri, in Macedonia.
Civitatenſis, ſub Archiep. Beneventano: translatus ad S. Severum.
Civitatenſis, Civitatis Roderici, in Hiſpania, in regno Legionis. (*Ciudad Rodrigo.*)
Civitatis Albenſium ſ. Albæ Helviorum (*Albs*) in Gallia Viennenſi.
Civitatis Caldellinæ, in Sardinia.
*Civitatis Calienſis, in regno Neapol.
Civitatis Caſtellanæ, in patrimonio S. Petri. (*Falens ſ. Faliſci.*)
*Civitatis Caſtelli, in Umbria, olim Tifernum Tiberinum.
Civitatis Ducalis, in regno Neapol.
Civitatis Gabalorum (*Javoux*) in Languedocio Galliæ.
Civitatis Legionum (*Caërleon*) in Wallia Angliæ.
*Civitatis novæ in Iſtria, ditionis Venetæ.
* Civitatis Palmarum, in Canaria inſula.
* Civitatis Plebis, in Umbria.
Civitatis Papalis ſ. Præneſtinus, in Campania Romana.
Civitatis veteris (*Civita vecchia*) centum cellarum in patrimonio S. Petri.
Ciumtuturbo, in Africa Proconſulari.
Cizenſis, vide Citicenſis.
Clanci, in Phrygia Salutari.
Clanei, in Galatia ſecunda.

Claren-

Digitized by Google

Clarendonenſe conciliabulum A. 1164. Clarendona in Anglia.
Claromontanus (*Clermont*) in Aruernia Galliæ.
* Clathenſis ſ. Chelatenſis, in Armenia.
Claudiopolitanus, in Ponto.
Claudiopolitanus, in Iſauria.
Clazomenius, in Aſia Proconſulari.
Cleopatridis, in prima Ægypti provincia.
Cleporum, in Bithynia, ut Harduinus conjicit.
Clerorum, in Phrygia Salutari. Κλήρων. Κλῆρος ἱερῆς. Κλῆρος πολιτικῆς. (al. πολεμικῆς.)
Cleſmatis ſ. Clyſmatis, in Arcadia Ægypti.
Climatis anatolici, in Phœnicia ad Libanum.
Climatis Gaulanes, in Palæſtina ſecunda.
Climatis Magludorum, in Phœnicia ad Libanum.
Clippiacenſes Synodi in palatio Galliæ Clippiaco.
* Clochoræ ſ. Clogariæ Epiſcopus (*Clagher*) in Irlandia.
* Clodienſis ſ. Foſſæ Clodienſis (*Chiozza*) in ditione Veneta.
Clodienſis ſ. Foroclodienſis in octava Italiæ regione.
Clonæ Clonmacnoiſa (*Kiloom*) in Hibernia.
Clonæ Cluinvaniæ, Cluani Denuanani (*Clonei*) in Hibernia.
Clonardæ in Hibernia.
* Clonfertæ in Hibernia.
Clonmeliæ in Hibernia.
Clovesbovienſes Synodi apud Cloveſho, ſub Rege Merciorum in Anglia.
Clugienſis ſ. Foſſæ Clodienſis: vide Clod.
Clupienſis ſ. Clypienſis, in Africa Proconſulari.
* Cluſinus ſ. Cluſinenſis (*Chiuſi*) in Hetruria.
Clypienſis, vide Clupienſis.
Clyſmatis, in Arcadia Ægypti.
Cnidi ſ. Gnidi (*Stadiorum*) in Caria.
Coaræ, vitioſè pro Doaræ in Cappadocia. Ρεγεδόαρα, Regio Doara.
Cobiſtuliæ in Cappadocia ſecunda.
Cocci, in Ponto Polemoniaco.
* Cochini, in ora Malabarenſi.
Codadiæ Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.
Codrenſis, in ſecunda Pamphylia.
Codri, in Pamphylia. Vide Codrylenſis.

Codrinæ

Codrinæ ſ. Scodrinæ civitatis (*Scutari*, *Scutarenſis*) in Albania, olim in Dalmatia.
Codrylenſis ſ. Codrylorum, in Pamphylia.
Cœlenſis ſ. Cylenſis in Thracia, provincia Europæ:
Coënſis à Coo, (Κῶς, Κώων, *Lango* hodie, Græcis *Stingo*) in provincia Cycladum.
Cœnobiæ ſ. Canobiæ, in nova Epiro.
*Cœnobii (*Canobin*) Monaſterium in monte Libano, ſedes Patriarchæ Maronitarum.
Coimbrenſis ſ. Conimbricenſis, in Portugallia.
Colbaſenſis, in Pamphylia ſecunda.
Colithenus, in Arcadia, ſub Patriarcha Alex.
*Collenſis, in ditione magni Ducis Florentini.
*Colocenſis ſ. Coloſſenſis, (*Colotza*) in Hungaria.
Coloneæ ſ. Colonienſis, in Armenia.
Coloniæ in Cappadocia tertia.
*Colonienſis ſ. Agrippinenſis, in Germania.
Colophonius, in Aſia Proconſulari.
*Coloſſenſis, Colocenſis (*Colotza*) in Hungaria.
Coloſſenſis, in Phrygia Pacatiana ſ. Capatiana, vide Chonæ.
Columbrienſis (*Conimbre*) in Luſitania. Vide Conimbricenſis.
*Columnenſis (*Coloma*) in Moſcovia.
Columpuatenſis, in Mauritania mæſarienſi.
Colybraſſenſis, in Pamphylia prima.
Colydrenſis, in prima Theſſalia.
*Comaclienſis (*Comacchio*) in Romandiola.
Comæcenſis, in Mœſia ſecunda.
Comanus ſ. Chomanus, in Lycia.
Comanenſis (Κώμανα) in Ponto Polemoniaco.
Comanenſis (Κώμανα ἔπεχα ἀ καὶ Κρύση) in Armenia.
Comanenſis in Pamphylia..
Comanenſis in Piſidia.
Comatenſis ſ. Chomatenſis (Χῶμα) in Lycia.
Combenſis, Combæ, in Lycia.
*Comenſis (*Como*) in Ducatu Mediolanenſi.
Comenſis in Mœſia.
Comitienſis in Phrygia Salutari.

Digitized by Google

Commaci, in prima Pamphylia.
Compendienſia concilia habita ſunt complura apud Compendium palatium Regum Françorum.
Complutenſis Epiſcopus (*Alcala de Henarez*) in Caſtella nova.
* Compoſtellanus, in Gallæcia Hiſpaniæ.
* Compſanus ſ. Conſanenſis (*Conza*) in principatu ulteriore regni Neap.
* Conceptionis S. Virginis in inſula Hiſpaniola.
* Conceptionis, in opido Americæ Meridionalis, in regno Chili.
* Conchenſis (*Cuenza*) in Caſtella nova.
* Concordienſis, in ditione Veneta.
Confluentiæ ad Rhenum in Germania habita Synodi, A. C. 860. & 922.
* Condomienſis Epiſcopus in Aquitania Galliæ.
Coneos ſ. Demetriopoleos, in Phrygia Salutari.
* Congi ſ. Soteropoleos, in Ora Occidentali Africæ.
* Conimbricenſis ſ. Coimbrenſis, Columbrenſis, in Portugallia.
Conneriæ in Hibernia.
Cononæ in Piſidia.
Conſentinus, Cuſentinus, (*Coſenza*) in Calabria citeriore, regni Neapol.
* Conſeranenſis ſ. Conſeranus, in Vaſconia Galliæ.
Conſtantianicenſis, in prima Palæſtina.
Conſtantiæ vel Brioverenſis Epiſcopus interfuit concilio Aurelianenſi A. C. 549.
Conſtantienſis, Salamis, in Cypro inſula.
* Conſtantienſis (*Coûtances*) in Normannia.
* Conſtantienſis ad Rhenum (*Coſtnitz, Coſtantz*) in Suevia Germaniæ.
Conſtantienſis in Provincia Calabriæ, ſub Patriarcha CPol.
Conſtantienſis in Thracia.
Conſtantinienſis, in Numidia.
Conſtantinienſis, in provincia Arabiæ.
Conſtantinienſis, in Oſrhoëne Syriæ.
* Conſtantinopolitanus Patriarcha.
* Convenenſis ſ. Convenicus, Convenarum, in Vaſconia. (*Cominges.*)
* Conventrenſis ſ. Corventrenſis, in Anglia.
Converſanenſis ſ. Cuperſanenſis, in Barenſi provincia regni Neapol.
In Convicino villa prope Silvanectum in Gallia habitum concilium A. C. 863.
Copiſſenæ Civitatis Epiſcopus, in Mingrelia: interfuit concilio Chalced. A. 451.

Copriniacenſia concilia A. 1255. 1260. 1262. Copriniaci in Gallia ſub Archiepiſcopo Burdegalenſi.
Coprithis, Κοπρίθεως Epiſcopus, in provincia Ægypti primæ.
Copti ſ. Juſtinianopoleos, in Thebaide.
Coraceſii, in Pamphylia prima.
Coradenſis, in Phœnicia ſecunda.
Corbaſenus, in Pamphylia ſecunda, in exarchatu Aſiæ.
*Corbaviæ ſ. Modruſciæ, in Croatia.
Corbinenſis in Latio.
*Corcagienſis ſ. Cortagenſis (*Corck*) in Hibernia.
*Corcyrenſis ſ. Corcyræus, Cercyri ſ. Corcyræ, in Epiro (*Corfu*) ſub ditione Veneta.
*Corcyræ Melanes (*Curſola*) in inſula cognomine oræ Dalmaticæ.
Cordiluſenſis, interfuit concilio Rom. A. 503.
*Cordubenſis in Andaluſia, Hiſpaniæ provincia.
Coreathidis Comes, in Arabia ſecunda.
Corfinii ſ. Valvæ, in Aprutio citeriore regni Neapol.
*Corinthius, in Achaja tertia Peloponneſi.
*Coriſopitenſis ſ. Cornubienſis (*Cornuailles ſ. Qvimpercrentin*) in minore Britannia Galliæ.
Cornelienſis ſ. Foro Cornelienſis (*Imola*) in Romandiola.
S. Cornelii, in Helleſponto.
Cornenſis ſ. Cotnenſis, in Lycaonia.
Corniculanenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Cornubienſis, in Weſtſexia Angliæ.
*Cornvetenſis, in ditione Pontificis Romani.
Coroacenſis, fortaſſe Cauriacenſis Epiſcopus, interfuit Synodo Magdunenſi ad Ligerim A. 891.
Coroneæ, in Peloponneſo, in prima Achaja.
Coronenſis (*Coron*) in quarta Achaja, in exarchatu Macedoniæ.
Coronienſis (*Landicron*) in Scandia.
Corſicanus (*Urcitanus* fortaſſe, judice Harduino) in regno Granatenſi.
Corſula (*Curzula*) in inſula maris Adriatici, ditionis Venetæ.
Cortagenſis (*Corcagienſis*) in Hibernia.
*Cortonenſis, in Hetruria.
Cortzenenſis, in quarta Armenia.
Corycienſis, Coryci, in Cilicia prima.

Digitized by Google

Corydalenſis, Corydalorum, Corydali, Corydallæ, in Pamphylia ſecunda, aut Lycia.
Coſiliani ſ. Caſſiliani, in Lucania, regni Neapol.
Coſſi ſ. Coſti, Callabi, in prima Ægypto.
Cotenorum ſ. *Κοτηνῶν*, in Pamphylia.
* Cotatenſis, ſub Patriarcha Mingreliæ.
Cotenopolis, in Ægypto.
Cotnenſis ſive Cornenſis potius, in Lycaonia.
Cotradenſis, Cotradiæ ſ. Cotradorum, in Iſauria.
Cotronienſis Epiſcopus interfuit concilio Florentino A. 1439.
* Cotyæi ſ. *Κοτιαίων*, in Phrygia Salutari.
Coucharinenſis Epiſcopus Coptus, in provincia Niexamitide.
Coumenſis, in ſecunda Pamphylia.
* Cous (*Stanchio* ſ. *Lango*) in prima Inſularum Cycladum.
Covienſis, in Mauritania Sitifenſi.
Coyacenſe concilium A. 1050. habitum ſub Ferdinando magno Caſtellæ Rege in Hiſpania.
* Cpar ſ. Cacaporum, in Armenia.
* Cracovienſis Epiſc. in Polonia.
* Cranganorenſis, in ora Malabarenſi.
Crapitanenſis ſ. Capitranenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
Cratianus, Cratianorum, Cratiæ, Flavianopoleos, in Ponto.
Credami Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Creiſſanus conventus A. 1132. in agro Narbonenſi.
* Cremenſis Epiſc. in ditione Veneta.
Cremnenſis, in Pamphylia ſecunda.
* Cremonenſis, in Ducatu Mediolanenſi.
Crepedulenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Creperulenſis in Africa, non diverſus fortaſſe à priore.
Cridiæ Epiſcopus in Weſtſexia Angliæ. Vide Domnocenſis.
Crojenſis, in nova Epiro.
Croniæ in Sicilia.
* Crotonæ, in Calabria citeriore regni Neapol.
* Crucis ſani (*Barança*) in Peruvia Americæ Meridionalis.
Cruſenicii, in Cujavia Poloniæ.
Cteſiphontis ad Tigrin, ex adverſo Seleuciæ.
* Ctuſuwanch ſive Ctus, in Armenia.

Digitized by Google

* Cubenſis, S. Jacobi de Cuba, in Inſula una ex Antillis, Americæ Septentrionalis.
Cubdis, in Africa Proconſulari.
Caſtri Cubdorum, in Meſopotamia.
Cucuſi, in Armenia ſecunda.
Cufrutenſis, in Byzaçena Africæ.
Cuiculi in Numidia.
Caſtri Culanis, in Meſopotamia, ſub Patriarcha Antiocheno.
Culcitæ in Africa Proconſulari.
Cullitanus in Numidia.
* *Culmenſis* ad Viſtulam, in Pruſſia Polonica.
Culſitanus, in provincia Proconſulari Africæ.
Culultanus, in Byzacena Africæ provincia.
Culuſitanus, in Africa Proconſulari.
Cumanus, Cymæ vel Cymes, *Κυμαίων*, in Aſiæ provincia Proconſulari.
Cumanus ſive Çumanenſis, in provincia Laboris in regno Neapol.
* Cuperſanenſis ſive Converſanenſis, in Barenſi provincia regni Neap.
Curbitanus ſ. Curubitanus, in provincia Proconſulari Africæ.
Curciolenſis ſive Curzolenſis, ſeu Corſolanus, in inſula maris Adriatici, ditionis Venetæ.
* Çurienſis in Rhætia. (*Chur*, Gallis *Coire.*)
Curii, *Κυρίου*, in inſula Cypro.
* Curium ſ. Curenſium Sabinorum, in Italia.
Curlandiæ Epiſcopus ab A. 1219. ſub Archiep. Lundenſi, poſtea ſub Rigenſi Livoniæ.
Currubitanus, in Africa Proconſulari.
Cuſæ (Keis ſ. Cais) Epiſcopus Coptus, in Saide Ægypti.
* Cuſci, in regno Incaſidarum, in America meridionali.
Cuſentiæ ſ. Conſentiæ (*Coſenza*) in Calabria citeriore regni Neapol.
* Cuſii, in Moldavia.
Cuſtrenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Cutziagri, in ſecunda Theſſalia.
Cyaneæ, in Lycia.
Cybiſtrenſis, Cybiſtrorum, in Cappadocia ſecunda.
Cyclenſis, rectius Cylenſis ſ. Cœlenſis, in Thracia.
* Cydoniæ (*Canea*) in inſula Creta.
Cylenſis ſ. Cœlenſis, in Thracia.

Cymes (*Chimi*) in ſecunda Ægypto.
Cymes ſive Cumanus, in Aſia minore ſive Proconſulari.
Cynnaborii, in Phrygia Salutari.
Cynopolites, Cynorum in Ægypto.
Cyparæ ſ. Cæpareæ, in prima Theſſalia.
Apud Cyperanum ſive Ceperanum habita Synodus A. C. 1114. ad ripam fluvii Liris, in regno Neapol.
*Cypri, Inſulæ in mari mediterraneo.
Cypſelæ (*Capſilar*) in provincia Rhodope, in exarchatu Thraciæ.
Cyrenes (*Carvenna* ſive *Cairoan*) in Libya Pentapolitana.
Cyrenſis, Cyrianus, Cyri, Κυρεςῶν, (*Quars*) Auguſtæ Euphrateſiæ, in Syria.
*Cyriacopoleos, Petræ deſerti in tertia Palæſtina ſive Arabia prima.
Cyſamenſis, in Creta inſula.
*Cyſici in Helleſponto.
Cytri ſive Citri, in Macedonia.
Cythrenſis ſ. Chytrenus, in inſula Cypro.
Cyzicenus in Helleſponto.

D.

Dablis, Δαυλίδος, in Hellade, in prima Bithynia.
à Dacia Ripenſi, è Dacia de Blacena: in Servia.
Pro Daciana (Danicæ) ***Eccleſia ſecuritate concilium A. 1257.***
Dadaliæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Dademonitanus, in magna Armenia.
Dadybrenſis, Dadybrorum, in Paphlagonia.
Dadymorum, fortaſſe Larymorum in Caria, ſuſpicante Harduino.
Daldiæ in Gothia, ubi Epiſcopus ab A. 1065.
Daldi ſive Daldæ, Daldes, Δαλδέων, Δαλδιανῶν, in Lydia.
Daliſandi, in Iſauria.
Dalizandenſis, Daliſandi, Daldaſi, in Pamphylia.
In Dalmatia ac Dioclia Regnis Concilium A. C. 1199.
Dalminii, Dalmitæ ſ. Almiſſæ, in Dalmatia.
*Damalarum & Polyphengis Epiſcopus interfuit Synodo CPolitanæ A. 1565. in tertia Achaja, in exarchatu Macedoniæ.
*Damaſcenus, Damaſco, in provincia Phœniciæ Libanenſis.
Damatcorenſis, in Numidia.
*Damiatæ in Ægypto, ex adverſo Peluſii.

Dammacæ

Dammacæ ſive Damoceæ, Domnocenſis, Dunmochenſis, (*Dunvich*) in Anglia, in Comitatu Suffolciæ.

Danaborum Epiſcopus, in Phœnicia ad Libanum; interfuit Concilio quinto CPol. A. 553.

*Dandarſitanus, in Mingrelia.

Danicum concilium A. 1257. pro Eccleſia Daciana ſive Epiſcoporum in Dania ſecuritate.

Danienſis ſive Dianienſis Epiſcopus, in regno Valentino Hiſpaniæ.

Daoniæ, in provincia Europæ Thraciæ.

Daphnudii, in Phrygia Salutari.

Daphnudinenſis, in Meſopotamia.

Daphnuſiæ, in Bithynia primâ.

Daphnuſii, in Helleſponto.

Daphnutii Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.

Darandaſienſis ſ. Tarantaſienſis, in Sabaudia.

Daraſitanus, in Meſopotamia.

Daraſi, in Iſauria.

Dardani ſive Dardanæ, in Helleſponto.

Dardanæ, in Lydia. Sed pro Δαρδάνης Harduinus Δάλδης legendum eſſe non dubitat.

Dardaniæ, provinciæ Bulgarorum.

Darnenſis ſ. Dranienſis, in Lybia.

Daronenſis, Regeon Daron, in prima Palæſtina.

Daſcylii, in Bithynia prima.

Daſimorum, metropolita Juſtinianæ ſecundæ in Mœſia.

Daventriæ, in Tranſiſulania Belgii provincia.

* S. Davidis fani ſ. Mineviæ, in Wallia, Angliæ provincia.

Dauſanorum ſive Dauron Epiſcopus interfuit Concilio V. CPol. A. 553. Fortaſſe Δώρων in Syria, ut conjicit Harduin.

Dauzarenſis, in Oſrhoëne Syriæ.

* Deæ (*Die*) in Delphinatu Galliæ.

Debelti, vide Develti.

Debori (*Dibra*) in prima Macedonia.

Decorianenſis, vide Detorianenſis, in Byzacena Africæ.

Deduanami ſive Cluani, Clonæ, (*Kiloom*) in Hibernia.

* Deenſis ſ. Dienſis, in Delphinatu Galliæ.

Defreenſis Epiſcopus Coptus in Ægypto.

Deguenſis (*Tekebi*) Coptus.

Digitized by Google

Delaſitanus, itidem Coptorum in Ægypto Epiſcopus.
Delcenſis (*Dercon*) in Thracia.
Deli, inſulæ archipelagi, inter Cycladas.
Demenhorenſis ſ. Hermonenſis, Coptorum in Ægypto Epiſcopus.
* Demetriadis ſ. Demetrienſium, in Theſſalia.
Demetriopoleos ſive Coneos, in Phrygia Salutari.
Demirenſis (*Damairi*) Coptorum in Ægypto.
Demi Lycaonis, in Phrygia Salutari.
Democratenſis, Coptorum in Ægypto.
* Derbaranchitanus, in Armenia.
Derbenſis, Derbæ, (*Dervaſe*) in Lycaonia.
Dercenſis, Δέρκυ ſ. Dercæ, Δέρκης, in Thracia.
* Derganavanch, in Armenia.
* Deriæ (*London-Deri*) in Hibernia.
Dermocholchorum Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ. In Colchorum gente fortaſſis, inquit Harduin.
* Dertonenſis ſ. Terdonenſis, Tordonenſis, Dordonenſis, (*Tortona*) in Ducatu Mediolanenſi.
* Dertuſenſis ſ. Dertoſanus (*Tortoſe*) in Catalonia.
Detorianenſis, in Byzacena Africæ. Harduino judice non diverſus à Decorianenſi.
Develti, Debelti ſ. Zagoriæ, in provincia Æmimonti in Thracia.
Devonienſis, in Anglia.
Diæ in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Diamperienſe Concilium A. 1599. in opido Diamper, prope civitatem S. Thomæ, ſub Archiep. Goënſi.
Dianienſis ſ. Danenſis Epiſcopus, Deniæ in regno Hiſpaniæ Valentino.
Dianenſis, in Numidia.
Diavlienſis, Dauliæ in prima Achaja.
Dicenſis in Byzacena, Africæ provincia.
Dictidis, in Libya Pentapolitana.
Didenſis, Didorum (al. *Andidenſis*) interfuit ſeptimæ Synodo A. 787.
* Didymotichi (*Dimotuc*) in Thracia.
Dii, in prima Macedonia.
Dienſis ſive Deenſis, in Delphinatu Galliæ.
Dienſis, in Macedonia prima.
Digeſines, in Meſopotamia.

Dignienſis

Dignienſis ſive Dinienſis, in Provincia, Galliæ.
Dijubaithæ, in Meſopotamia.
Dingolvingenſe Concilium A. 772. apud Dingolvingam in Bavaria, ſub Duce Bajoariorum Taſſilone.
Dinienſis Epiſcopus *(Digne)* ſub Alpibus maritimis, in Provincia Galliæ.
Dioberitanus, vide Doberitanus.
Diocæſareæ in Iſauria.
Diocæſareæ in Paleſtina ſecunda.
Diocletianenſis ſ. Diocletianopolis, in Dardania.
Diocletianopolis, in Thracia.
Diocletianopolis, in Palæſtina prima.
Diocletianopolis, in Phrygia Pacatiana.
Diocletianopolis, in ſecunda Thebaide.
Diocliæ, in Phrygia Capatiana.
Dioclienſis & Antibarenſis *(Antivari)* Diocliæ ſ. Docliæ, in Albania. Vide & Dalmatiæ.
Conventus apud S. Dionyſium in Gallia A. 768. 834. 997.
Dionyſianenſis ſive à Dionyſiana Epiſcopus, in Byzacena Africæ.
Dionyſienſis, Dionyſiæ ſ. Dionyſiadis, in Arabia ſecunda.
Dionyſiopolitanus, in Phrygia Capatiana.
Dioshieritanus, Διοσιερῶ, in Aſia Proconſulari.
Dioſpoleos ſ. Lyddæ, in Palæſtina prima; *ubi Concilium habitum A. C. 415.*
Dioſpoleos magnæ, in ſecunda Thebaide.
Dioſpolitanus, Dioſpoleos parvæ, in Ægypti ſecundæ provincia.
Dioſpolitanus, in Thracia.
Dioſpontanus, in Armenia.
Diſtrenſis, Diſtrorum ſ. Doroſtoli, in Mœſia ſecunda.
Divionenſis *(Dion)* in Burgundiæ Ducatu.
Doarenus, Doaræ ſ. Doarorum, in Cappadocia.
Doberitanus, Doberi, in Macedonia prima.
Docimenſis ſ. Docimenus, Docimii, in Phrygia Salutari.
Docliæ, vide Diocliæ.
Dodones ſive Dodonæ, in veteri Epiro.
* Dolenſis, in Britannia minore Galliæ.
Doliæ, in Sardinia.
Dolichenus, Doliches, Δολιχαίων, in Euphrateſia Syriæ.
* S. Dominici, inſulæ inter Antillas Hiſpanicas, in America Septentrionali.

Domitiopoleos, in Iſauria.
Domnocenſis ſ. Dunmochenſis, Domnonii, in Anglia, (*Devonshire*) in Comitatu Suffolciæ. Vide Cridiæ.
Domnorum Epiſcopus interfuit Synodo Photii.
Donatianæ, Euriæ, Euromes, in Epiro veteri.
Donſaglini, in Hibernia.
Dorcaciſtrenſis, Dorcacenſis, Dorceſtrienſis, in Anglia, in Comitatu Oxonienſi.
Dorceſtrienſis, in Weſtſexia Angliæ.
Dordonenſis Epiſcopatus mentio in Epiſtolis Gregorii VII. Papæ, idem ut videtur cum Dertonenſi, in Ducatu Mediolanenſi.
Dorobernenſis, deinde Cantuarienſis, in Anglia.
Doroenſis, Dorenſis, Dororum, in Palæſtina prima.
* Doroſtoli ſ. Diſtræ, in Mœſia ſecunda; al. Driſtæ, Dryſtræ & Doroſtori.
Dorpatenſis, Dorpati (*Derpt*) in Livonia.
Dorylæi (*Tzadurillo*) in Phrygia Salutari.
Dotanus ſive Elicitanus, in Valentino Hiſpan. regno.
Draconarienſis, in principatu ulteriore regni Neapol.
Dramenſis, in Macedonia.
Dramitzenſis, in Thracia.
Dranienſis ſ. Darnenſis, in Libya.
Drepani (*Trapano*) in Sicilia.
Drinopoleos, in Mœſia.
Driſtæ ſ. Diſtræ, Doroſtoli, in Mœſia ſecunda.
* Drivaſti, in nova Epiro.
Dromorenſis, in Hibernia.
Druenſis, in Byzacena Africæ.
Drugolitæ in Macedonia prima Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Drumelii, in Hibernia.
Druſilianenſis, in Numidia.
Dryſiparenſis, Dryſiparæ, Dryſiparorum ſive Meſenes, in Thracia.
Duaſſenemſalitanus ſ. Dueſſedemſaitanus, in Africa Proconſulari.
* Dublinenſis, in Hibernia.
Duisbergenſe Concilium A. C. 927. in quo Adalbero creatus Metenſis Epiſcopus.
S. Dulæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Dulcinenſis ſive Olcinienſis (*Dulcigno*) in Albania ad mare Caſpium.

Dulekenſis (*Damleak*) in Hibernia.
Dulichii ſ. Dolichenus, in Euphrateſia Syriæ.
* Dumblanienſis, in Scotia meridionali.
Dumienſis, in Portugallia.
* Dunelmenſis (*Durham*) in Anglia.
Dunenſis, in Caſtro Dunenſi, (*Chaſteaudun*) in diœceſi Galliæ Carnotenſi.
Dunenſis, in Hibernia. (*Down* ſive *Dondaleglas.*)
Dungalenſis, ad Nilum in Nubia.
* Dunkeldenſis ſive de Dunkeltem, Dunkeldinenſis, in Scotia.
Dunkerani ſive Collis S. Kerani, (*Kiloom*) in Hibernia. Vide Clona.
* Dunroduni (*Dornok*) in Scotia Septentrionali.
Dunſtaplienſe Concilium A. 1214. in Anglia ſub Archiep. Cantuarienſi.
Durangi, in nova Biſcaja regni Mexicani, in America Septentr.
Durenſis Epiſcopus in Byzacena, Africæ provincia.
Durienſes Conventus in villa Duria pagi Ripuarienſis inter Moſam & Rhenum A. 761. & 775.
Duſenſis ſ. Duſitanus, in Africa Occid.
Duziacenſia Concilia A. C. 871. & 874. apud Duziacum provinciæ Remenſis in Gallia.
Dydritanus, in Africa Occidentali Epiſcopus.
* Dyrrhachinus, Dyrrachienſis, Dyrrachii in Albania. (*Durazzo.*)
Dyſcolii, (rectius *Daſcylii*) Daſcyli, in Bithynia.
Dyſthenſis, Dyſtheos, in Pentapoli Libyæ.

E.

Ebaæ, in Phrygia fortaſſis.
* Eboracenſis (*York*) in Anglia.
* Eborenſis, in Portugallia.
* Ebredunenſis, Ebrodunenſis, (*Embrun*) in Delphinatu Galliæ.
* Ebroicenſis, (*Evreux*) Eburovicenſis, in Normannia.
Ebronenſis, Hebronenſis, in Palæſtina.
Ecceliſenæ, in Lydia vel Aſia Proconſulari.
Echinæi, Echinenſis, Echinæorum, Echinæatarum, in Epiro. Echini in prima Theſſalia, in exarchatu Macedoniæ.
Ecoliſmenſis, Eglinenſis ſive Engoliſmenſis, (*Angouleſme*) in Aquitania.
* Ecſmiaſin, Monaſterium, ſedes Patriarchæ Armenii.
* Edeſſenus, Edeſſæ, in Osrhoëne.

Digitized by Google

Edeſſenus, in Macedonia prima.
* Edimburgenſis, in Scotia.
Edinianæ ſ. Ediſtranæ, in Africa Occidentali.
Ediſtianenſis, in Numidia.
Edoniæ, in Libya Marmarica, ſub Patriarcha Alex.
* Eduenſis, vide Auguſtodunenſis, in Burgundia.
Egabrenſis ſ. Egabrienſis, in Hiſpania. (*Cabra.*)
Egarenſis ſ. Exartenſis, in Catalonia. (*Terraſſa.*)
Egaræ, Ægææ, in Cilicia ſecunda.
Egaræ, in Phrygia Capatiana.
Egedenſis, Egeditanus, Egiditanus, Egediſtanus, Egitanus, Egitanienſis, Idigitanus, in Hiſpania citeriore.
Eglinenſis ſive Engoliſmenſis, (*Angoulesme*) in Aquitania.
Egnatinus, ſub Archiep. Barenſi in regno Neapolitano. (*Agnazzo.*)
Egnatiæ, in Byzacena Africæ.
Egugenſis, Egulgenſis, Igulgenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Einiſcienſis ſ. Heliopoleos, in Auguſtamnica ſecunda Ægypti.
Eiſtetenſis(*Aichſtet*) in Franconia Germaniæ.
Elaites, Elææ, Eleitarum, (*Alea*) in Aſia Proconſulari.
Elanenſis, in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Elateæ, in Peloponneſo.
Elborenſis, in Caſtella nova ad Tagum fluvium.
Elearchiæ, in provincia Ægypti ſecunda.
Electenſis, in Languedocio inferiore Galliæ.
Elefantariæ, vide Elſantarienſis.
Elemogenſis, fortaſſe pro Lemovicenſi, in Aquitania.
* Elenenſis ſ. Elnenſis, Helenenſis, in Comitatu Ruſcinonis ſ. Roſcellenſium, (*Perpignan en Roſſilion*). Vide Baluzium ad Gratian. p. 500.
Elenopoleos, Helenopoleos, in Palæſtina ſecunda.
Eleplæ ſ. Ilipla (*Niebla*) in Bætica Hiſpaniæ.
Elevardenſis, in Armenia.
Eleuſinus ſ. Eluſæ, in Palæſtina tertia.
Elevthernæ, in inſula Creta.
Elevtheropolis, in Palæſtina prima.
Elſantarienſis ſive ab Elſantaria, in Mauritania Cæſarienſi.
* Elfinii in Hibernia.
Elginii ſ. Elgidis, in Scotia Septentionali.

Elibe-

Digitized by Google

Eliberitanus ſ. Illiberitanus, in Bætica Hiſpaniæ.
Elibrenſis, in Africa Carthaginienſi ſ. Proconſulari.
Elicitanus ſ. Illicitanus, Dotanus, in Valentino Hiſpaniæ regno.
* Elienſis, in Anglia Orientali.
Elienſis, in Byzacena Africæ provincia.
Elidis, in quarta Achaja.
* Elidis, in Morea ſive Peloponneſo.
de Eliocrola (*Lorca*) in confinio regni Granatenſis & Murcienſis.
Elipenſis ſive Ilipenſis, Eliplenſis ſ. Iliplenſis, Ilipulæ, quæ Laus dicitur, in Bætica. Vide Eleplæ.
* Eliſæi ſancti Monaſterium, ſedes Epiſcopi Maronitæ in monte Libano.
Eliſſi, (*Aleſſio*) in nova Epiro, in Albania.
Elmhamenſis, Elmhanus, in Anglia.
Elnenſis, vide Elenenſis.
* Elorenſis, Ilurenſis, Elonnenſis, Elonorenſis, (*Oleron*) in Vaſconia Hiſpan.
Eloſas, Eloſanus, Eloſenſis, Eluſienſis, de Eluſa Vaſconiæ.
Elotanus, in Caſtella vetere.
Elſiæ, (*Els*) in Saxonia inferiore.
* Eluanus, Albanus, (*Elvas*) in Portugallia.
* Elviæ ſive Aſaphopoleos, (*S. Aſaph*) in Nortwallia Angliæ.
Eluſanus, vide Eloſas.
Eluſanus, (*Eauſe*) in Gallia.
Eluſæ, Eleuſinus, in Palæſtina tertia.
Eluſorum, in Phrygia Pacatiana.
Emeritenſis ſive Emeritanus. (*Merida*) in Luſitania.
* Emeritæ novæ, in regno Mexicano Americæ Sept.
* Emeſenus ſive Emiſenus, in Phœnicia ſecunda.
Eminentianenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Eminienſis, (*Agueda*) in Luſitania.
Emonenſis ſive Emonienſis, (*Citta nuova*) in ditione Veneta.
Emporiæ ſive Amporiæ, in Sardinia.
Empuritanus ſive Empurienſis, Emporienſis, (*Ampurias*) in Catalonia.
Enagdunenſis, in Hibernia.
Enaſitanus Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Engilenheimenſe Concilium A. C. 948. apud Ingelenheim in palatio Ludovici Regis Francorum.
* Engoliſmenſis, (*Angoulesme*) in Aquitania. Scribitur & Æcolenenſis, Ecoleſmenſis, Ecoliſmenſis, Eglinenſis, Equaliſmorum.

Enneacomenſis, in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Enorenſis, in Numidia.
Epagrenſis, in Hiſpania.
Epaonenſe Concilium A. 517. ſub Sigismundo Burgundionum in Gallia Rege.
* Epheſinus ſive Epheſius, Epheſi, in Aſia Proconſulari.
Epidauri, (*Raguſi vecchio*) in ora Dalmatiæ.
Epiphanienſis, Epiphaniæ, in Cilicia ſecunda.
Epiphaniæ, in Syria ſecunda, ſub Patriarcha Antioch.
Epiri veteris Epiſcopus, ubi nunc eſt Albania inferior, & Larta & Joannina.
* Eporedienſis, (*Ivrea*) in Pedemontio. al. Iporigienſis, Iporienſis.
Equaliſmorum, vide Engoliſmenſis.
Equilienſis ſ. Æquilienſis, in ditione Veneta.
Equizetenſis ſive Equizotanus, in Mauritania Sitifenſi.
Erdoniæ, (*Ordona*) in Apulia, regni Neapolitani.
Ereſi, in Caria.
Erſurtenſis, Erphordenſis, in Thuringia. Vide Erpford.
Erguricenſis, in Hiſpania.
Eriſtæ ſive Eriſtes, in Bithynia.
Eriſſi ſive Hieriſſi, in inſulis Cycladibus.
* Erivani, in Armenia.
Erizorum, in Caria.
Ermianenſis ſive Hermianenſis, in Byzacena Africæ.
Erpfordienſia, Erphordenſia Concilia A. 932. 1073. in Thuringia Germaniæ.
Erræ ſive Herri Epiſcopus, in Arabia ſecunda.
Erymnorum, in Theſſalia.
Erythræ ſ. Erythrarum, Erythræorum, in Aſia Proconſulari.
Erythrarum, in Libya Pentapolitana.
Esbuntis ſ. Esbonitarum, in provincia Arabiæ.
Eſculanus ſ. Aſculanus, in regno Neapol.
Eſerniatenſis (*Isernia*) in Provincia Laboris in regno Neapol.
Eſinus ſive Æſinus, in Marchia Anconitana regni Neap.
Eſtonum, in Livonia.
Etennorum ſ. Etennenſis, in Pamphylia. Scribitur & Etæni, Ethænæ, Tænæ, Eutinnorum.
Evæ Deiparæ, in quarta Armenia.
Evaiſſi, in prima Cappadocia.
Evarias ſive Juſtinianopoleos, in Phœnicia ad Libanum, ſub Patriarcha Antioch.

Evazenſis, Evazorum, in Aſia Proconſulari.
Eubœæ, quæ hodie Nigripontus.
Eucarpienſis ſive Eucarpiæ, in Phrygia Salutari.
Evchaitarum, Evchaniæ, in Hellenoponto.
Evcomazontis ſ. Sycomazontis, in Palæſtina prima.
Evdalenſis, in Africa Proconſulari.
Eudatianus, (al. *Eudoxianus*) in Epiſt. ad Leonem Imp.
Eudociadis, Eudociatarum, in Pamphylia ſecunda.
Eudociadis, in Lycia.
Eudociadis ſive Galbanenſis, in Lycaonia.
Eudoxiadis, in Galatia ſecunda.
Eudoxiopoleos, in provincia Europæ, Thracia.
*Eugubinus, (*Gubio*) Eugubienſis, Eugubinenſis, in Ducatu Urbinate Italiæ.
Eulandrenſis Epiſcopus interfuit Concilio Chalcedonenſi A. 451. & Romano A. 503.
Eumenienſis, Eumeniæ, in Phrygia Pacatiana ſive Capatiana.
Eunici, in Ponto Polemoniaco.
Euphrateſiæ, in Syria.
Euriæ, Eurœæ ſive Donatianæ, in Epiro veteri.
*Euripi ſ. Chaldicis, in Eubœa. (*Negrepont.*)
Eurœæ, in Epiro vetere.
Euromæ, vitioſè pro Eurœæ in Epiſt. ad Leonem Imp.
Europi ſive Tamſaci, in Euphrateſia Syriæ.
S. Euſebii Epiſcopus interfuit Concilio Rom. A. 595.
*Eutinum ſ. Otinum in Holſatia, ſedes Epiſcopi Lubecenſis.
de Evuſo, inſulæ (*Yvica*) in regno Majoricæ.
Exalanus, Ἐξάλυς, in Palæſtina.
Exceſtrenſis ſive Exonienſis, in Anglia.
Exilidunenſe concilium, vide Exolodunenſe.
Exinus ſive Æſinus Epiſcopus, in Marchia Italiæ Anconitana.
Exolodunenſe, Exilidunenſe concilium A. 1081. in Biturigibus Galliæ.
*Exonienſis, (*Exceſter*) in Anglia.
Ezeri (ὁ Ἐζερ) Epiſcopus, in Theſſalia.

F.

Fæſulanus, Feſulanus, (*Fieſoli*) in Hetruria.
*Fahrabatenſis ſ. Fehrabatenus Epiſcopus Armeniorum in ora meridionali maris Caſpii.

Falari-

Falaritanus ſive Phalaritanus, (*Faleroni*) in Piceno.
Fallabenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Famaguſtanus ſ. Famaguſtenſis, in inſula Cypro.
Fani ſ. ἱερῦ, in Caria.
Fani Apollinis, in Lydia.
Fani Jovis, Διὸς ἱερῦ, in prima Aſia.
Fani Pœmenis, in Phrygia Capatiana.
*Fanenſis (*Fano*) ſive Faneſtrenſis, Fani fortunæ, in Ducatu Urbinate.
Faralitanus, vitioſè pro Falaritano.
Faranenſis Epiſcopus Coptus in Pentapoli Barbariæ.
Fardunenſis ſive Firdenſis, Verdenſis, in Saxonia inferiore.
Faremonenſis ſive Fermanus, Epiſcopus Coptus in finibus Ægypti.
Farenſis ſ. Pharinenſis, (*Leſina*) in inſula Dalmatiæ, ſub ditione Veneta.
Fatenſis, in Numidia.
Favenſis (*Fau* ſ. *Embo*) Epiſcopus Coptus in Ægypto.
*Faventinus (*Faënza*) ſive Faventinas, in Romandiola.
Favorienſis, in Ultonia Hiberniæ.
Fauſtinopolitanus, Fauſtinopoleos, in ſecunda Cappadocia.
Febianenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Felicianenſis, in Africa Occidentali.
Felixſtovanus (*Dumvik*) in Comitatu Angliæ Suffolcienſi.
*Feltrenſis (*Feltre*) in ditione Veneta, ſub Patriarcha Aquilejenſi.
Fenucletenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Feradimaienſis ſive Feraditani majoris, in Byzacena Africæ.
*Ferentinus, Ferentinas, Ferentinenſis, Ferentanenſis, (*Ferentino*) in Campania Romana.
Ferentini novæ, (*Ferento*) in Patrimonio S. Petri.
Ferentiſpolimartiæ (*Bomarzo*) in Patrimonio S. Petri.
*Feretranus (*Monte Feltro*) in Ducatu Urbinatenſi.
Fermanenſis, vide Firma.
*Fernenſis an Farnenſis, ab inſula Farne, ex adverſo Northumbriæ in Anglia.
Ferrahonenſis, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
*Ferrarienſis, in Romandiola.
Feſſeitanus ſ. Feſſertanus, in Numidia.
*Feſulanus (*Fieſole*) Feſulenſis, Fæſularum in Hetruria.
Ficenſis, Fici, in Mauritania Sitifenſi.
Ficoclenſis ſ. Phicoclenſis, (hodie *Cervia*) in Romandiola. Vitioſè Ficodenſis vel Ficullenſis.

*Fidei

* Fidei Bogotenſis Fani, in nova Granata Americæ meridional.
* Fidei novæ Fani, in regno Mexicano.
Fidenas ſive Fidentinenſis, in Latio.
Fidolomenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Filacenſis, in Byzacena Africæ.
Finchallenſe concilium circa A. 798. ſub Kenulfo Rege Merciorum in Anglia.
* Finnaborenſis Epiſc. (*Finnibor* ſ. *Kilfenor*) in ora Occidentali Hiberniæ.
Firdenſis ſ. Fardunenſis, Verdenſis, in Saxonia inferiore.
* Firmanus, (*Fermo*) Firmenſis, Firmanenſis, in Marchia Italiæ Anconitana.
Fiſſanenſis, in Numidia.
* Fiumitanus Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Flaviadis ſ. Flavianopoleos, in Cilicia ſecunda.
Flavianopoleos ſ. Cratiæ, Honoriadis in exarchatu Ponti.
Flenucletæ ſ. Fænucletæ, in Mauritania Cæſarienſi.
* Florentinus, in Hetruria.
Florentinus, ſub Metropoli Sanſeverini, in Regno Neapol.
S. Flori (*Saint Flour*) in Aquitania, ſub Archiep. Bituricenſi.
Floriacenſes Conventus A. C. 1107. 1110. (Fleury) *in Burgundia.*
Florianenſis Epiſcopus in Mauritania Cæſarienſi.
Caſtri Florianorum in Meſopotamia, ſub Patriarcha Antiocheno.
* Floropoleos (*S. Flour*) in ſuperiore Aruernia. Vide S. Flori.
Floxiani, in Mauritania Cæſarienſi.
Flumenpiſcenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Flumenzeritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Fluminum, in Sardinia.
Ad Fontem coopertum, Concilium Narbonenſe A. C. 911. in Gallia.
Fontanenſis, Epiſcopus Fontisclari, (*Schirburne*) in Anglia.
Fontium ſ. Velſiæ (*Wels*) in Anglia.
Foratianenſis ſ. Forianenſis, in Byzacena Africæ.
Formenſis, in Numidia.
Forianenſis ſ. Fortianenſis, in Byzacena Africæ.
Formenſis, in Numidia Africæ Occidentalis.
Formianus ſ. Formienſis, in Latio novo.
Foroclaudienſis in Campania, in Vicariatu Romano.
Foroclodienſis, Foro Clodii, idem cum ſuperiore.
Forocornelienſis ſ. Forocornelianus (*Imola*) in Romandiola.
Foroflaminienſis, in Umbria.

* Forojulienſis, Forojulii, (*Freju*) in provincia Galliæ Narbonenſis.
Forojulienſis, (*Friuli*) in decima Italiæ regione.
* Forolivienſis, Livienſis, Forolivianus, (*Forli*) in Romandiola.
Foronovanus, in quarta Italiæ regione.
Forontonianenſis ſ. Ferontonianenſis, in Byzacena Africæ.
Foropopilienſis, Foro Pompilianus, Popilienſis, Pupilenſis, Forlipopilienſis, in octava Italiæ regione.
* Foroſempronienſis, (*Foſſombrone*) Foroſempronias, Sinforienſis, in Ducatu Urbinate.
Fortianenſis, Forotianenſis, Foratianenſis, Forianenſis, Frontonianenſis, in Byzacena Africæ.
de Foro Trajani, in Sardinia.
Foſſæ Clodienſis, (*Chiozza*) Glogenenſis ſ. Cluginenſis, in ditione Veneta.
Foſſalenſis ſ. Fuſſalenſis, in Numidia.
* Foſſanenſis, Fontis Sani, (*Foſſano*) in Pedemontio.
Foſtatenſis Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Frequentinus (*Fricento*) in principatu ulteriore regni Neapol.
Freſceaninus ſive Galleſii in Tuſcia, in Vicariatu Romano.
Frideslarienſe Concilium A. 1118. contra Imp. Henricum.
Friſacenſis Concilii meminit Gerbohus Reicherſpergenſis præpoſitus T. 1. theſauri anecdotorum V. C. Bernhardi Pez T. 1. parte 2. p. 247.
* Friſingenſis Epiſcopus in Bavaria. (*Freiſingen.*)
Frontenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Frontonianenſis ſive Frotonianenſis, in Byzacena Africæ.
Fruſinenſis (*Froſilone*) in Campania, in Vicariatu Romano.
Fulginas, (*Foligni*) Fulginatenſis, Fulginenſis, Fulginienſis, in Umbria.
Funchalenſis, in Inſula Madera Oceani Occidentalis.
Fundanus ſ. Fundenſis, (*Fondi*) in Provincia Laboris in regno Neapol.
Furconienſis ſ. Furconiæ, (*l'Aquila*) in regno Neapol.
Furnitanus ſ. à Furnis, in Africa Proconſulari.
Fuſſalenſis ſ. Fiſſonenſis, in Numidia.
Fuſſelenſe concilium A. 1104. in Hiſpania, apud S. Mariam de Huſillos, prope Palentiam.
Fuxenſe A. 1226. in Gallia Narbonenſi.

G.

Gabalenſis Epiſcopus, Gabbuſitanus, Gabalenus, Gabalorum Chriſtopolis, in Syria prima.

Ga-

Gabalenſis, Gabalitanus, Gabalenus, Gabalorum, in Lydia.
Gabalenſis, Gabalitanus (*de Javoux*) nuncMimatenſis (*Mande*) in Gallia.
Gabenus, Gabbi, Gaborum, Gabenorum, (vitioſè *Tabanorum*) in Syria prima.
Gabenus, in Palæſtina ſecunda.
Gabenus, in Aſia minore.
Gabienſis, Gabiorum, in Campania.
Gabinenſis, Gabinas, Gavenſis, Gavinenſis, in prima Italiæ regione.
Gabnuſitanus, in Armenia.
Gabopolitanus, in Palæſtina ſecunda.
Gadarenſis, Gadarenus, Gadaræ ſive Gadarorum, in Palæſtina ſecunda.
Gaditanus, in Andaluſia Hiſpaniæ.
Gagvaritanus, in Africa.
Gajetanus ſive Cajetanus, in regno Neapol.
Γαΐς Κώμης, in tertia Phrygia Salutari.
Galbanenſis ſ. Eudociadis, in Lycaonia.
Gallacenſis, Galleſianus, Galleſienſis, Galliſanus, (*Galeſe*) in provincia Patrimonii S. Petri.
Gallenſis ſ. Lophenſis, in prima Bithynia.
Gallicana concilia in loco incerto Galliæ habita.
Gallienſis, Gallenſis, Gallipolenſis, Gallipolitanus, (*Gallipoli*) in provincia Hydruntina regni Neapol.
Galtellitanus, in Sardinia.
Gandavenſis, (*Gand* ſ. *Ghent*) in Belgio.
Ganeorum, in Ægypto.
* Ganenſis ſ. Gannenſis, in provincia Europæ Thracia.
Gangrenſis in Paphlagonia.
Garbenſis in Numidia.
Gardianus ſ. Gvardienſis, in principatu ulteriore regni Neapol.
* Gardicii ſ. Cardicenſis, in prima Theſſalia.
Gargarenſis, Gargarorum, Gargarenſium, in Aſia Proconſulari.
Garellæ, τῆς Γαρέλας, ſub Patriarcha CPol. Garielenſis interfuit Synodo ſeptimæ A. 787.
Caſtri Garenuſitani, in magna Armenia.
* Gargani Montis ſive Sipontinus, in Apulia ad mare Adriaticum.
Gargarenſis, in prima Aſia.
Garihelæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ & CPol. A. 870.

Garrenſis ſ. Gartenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Garvianenſis, in Byzacena Africæ.
Gaſæ, vide Gazæ.
Gaſabethanus ſ. Goſabetanus, in Africa Occidentali.
Gaſalienſis ſ. Gaſauphalienſis, Coſuphalenſis, in Numidia.
Gaſalenſis ſive Guſſalici, in Theſſalia ſecunda.
Gasgitanus, Gasgi, in Armenia.
Gatianenſis ſive Gattianenſis, in Byzacena Africæ.
Gaudenſis, corruptè pro Laudenſi.
Gaudiabenus, Gaudiabes, in Numidia.
Gavenſis ſive Gavinenſis, Gabinenſis, in prima Italiæ regione.
Gaurianenſis, in Numidia.
Gaurienſis ſive Caurienſis, in Extremadura Hiſpaniæ.
Gauvaritanus, Gagvaritanus, in Byzacena Africæ.
Gazabianenſis, in Africa.
à Gazauſala, in Numidia.
Gazenſis, Gazæ, Gazeanus, in Palæſtina prima.
Gazulenus, in Ægypto.
Gebennenſis, vide Genevenſis.
Gegitanus, in Mauritania Sitifenſi.
Gemellenſis, à Gemellis, in Numidia.
Gemenſis ſ. Germenſis, in Helleſponto.
Genavenſe concilium, apud Jannam civitatem A. 773.
Apud S. Geneſium concilium, in caſtro non procul diſtante à Luca civitate Italiæ, A. 1074.
Genevenſis, (*Geneve*) in vicinia Sabaudiæ, ad lacum Lemanum: Genavenſis, Gebennenſis.
Gentianæ Eccleſiæ Epiſcopus interfuit A. C. 964. Concilio Romano.
Gentilianenſe concilium in agri Pariſienſis villa Gentiliaco A. 767.
* Genuenſis, Januenſis, Jenuenſis, (*Genua, Gennes*) in Liguria.
Geonenſis, in Pamphylia.
S. Georgii, in quarta Armenia, exarchatu Ponti.
Gerarorum, vitioſè pro Geraſorum, memoratur in Concilio Chalced.
Geraſenus, Geraſorum, in provincia Arabiæ.
Gerbitanus, Gervitanus, Girbitanus, in Africa Proconſulari.
Germanica concilia, in Germania loco incerto habita.
à Germaniciana, in Africa Proconſulari.

Germa-

Digitized by Google

Germanicienſis, Germaniciæ ſive à Germaniciana, in Euphrateſia Syriæ.
Germaniciæ ſ. Germanicopoleos, in Paphlagonia vel Iſauria.
Germanienſis, in Numidia.
Germanorum, pro Germenorum, memoratur in Concilio Epheſino.
Germenſis, Germæ, Germenorum, Germenſium, Germenenſium, in Helleſponto.
Germiniacenſe concilium A. C. 843. in pago Aurelianenſi. (Gemigny.)
Germiorum, in Galatia ſecunda.
* Germucitanus, in Armenia.
Gerontis, in Auguſtamnica Ægypti provincia.
Gerrumitanus, in Auguſtamnica ſecunda Ægypti.
Gervitanus, vide Gerbitanus.
Gerundenſis, (*Girone*) in Catalonia Hiſpan.
Geruntiæ ſ. Acerentiæ,)*Cerenza*) in Calabria ulteriore regni Neapol.
Ghamki, Ghamſitanus, Ghiegumitanus & Ghoguonienſis, Epiſcopatus quatuor in Armenia.
Gibbenſis, in Numidia.
* Gienuenſis, (*Jaën*) in Andaluſia Hiſpan.
Giggenſis ſ. Ziggenſis, in Africa Proconſulari.
Gilbenſis, in Numidia.
Gilbenſis alter, in eadem Numidia.
Gilſatenus, in Pamphylia.
Gindarenſis, in Syria Coele.
* Giniſuvanch, in Armenia.
Gipſariæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Girbitanus ſ. Gerbitanus, à Girba ſ. Girpa, in Africa Proconſulari.
Girenſis, Giræ, in Numidia.
Girgenſis, in Saide ſuperioris Ægypti.
à Girpa, vide Girbitanus.
de Giru Marcelli, in Numidia.
Girumontenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
de Giru Taraſi, in Numidia.
Giſarenſis ſ. Biſarchii, in Sardinia.
Giſenſis Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Giſipenſis ſ. Giſipenſium majorum, in Africa Proconſulari.
Giſortianus Conventus A. C. 1188. ad Giſortium & Trie, in Gallia.
Gittenſis Epiſcopus, in provincia Tripolitana Africæ.

Digitized by Google

Giutrambacarienſis, in Africa Proconſulari.
Giutſitenſis, in Africa.
Glambulcpcenſis, in Coele Syria.
Glamorgatenſi ſive Landavenſis, in Wallia Angliæ.
*Glandatenſis, (*Glandeves*) Glanatinus, Glandenſis, Glanatenſis, in Provincia Galliæ.
Glandelacenſis ſ. Biſtagnæ, in Hibernia.
*Glaſcovienſis, Glaſcuenſis, Gleſquenſis, in Scotia.
Gloſinenſis ſ. Glogenenſis, Foſſæ Clodienſis (*Chiozza*) in ditione Veneta.
*Gneſnenſis, in Polonia.
Gnidi ſ. Cnidi, in Caria.
Gnoſſi, in inſula Creta.
*Goanus, Goæ, in India.
Gomphienſis, in Theſſalia.
Gonaitici ſaltus, in Phœnicia ad Libanum.
Gonaſitidis, in Phœnicia maritima.
Gonienſis, Γωνίης χώμης, in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
à Gor, in Africa propriè dicta ſive Proconſulari.
Gordi, Gordiæ, Gordenorum, in Lydia.
Gordoriniæ, in Phrygia Salutari, Epiſcopus interfuit Concilio CPol. A. C. 870.
Gordoſervæ ſ. Gordoſervorum, in Bithynia ſecunda.
*Goris ſ. Guriæ, in Georgia.
Gortenus, Gortynæ, in Piſidia.
Gortynæ, in Inſula Creta.
Goſcavanch, in Armenia.
Gothiæ, (hodie *Walachia*) Epiſcopus interfuit Concilio Nicæno A. C. 325.
Gradenſis in Foro Julio, ditionis Venetæ.
Gradicii in nova Epiro, in exarchatu Macedoniæ.
*Granatenſis, in regno Valentino Hiſpan.
*Granitienſis, (*Granitza*) in Græcia.
*Graſſenſis in Provincia, Galliæ.
Grateleanum Concilium A. C. 928. *ſub Athelſtano, Angliæ Rege.*
Gratianæ, in Byzacena Africæ provincia.
Gratianopolitanorum, in Chalcidice Thraciæ regione.
Gratianopolitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
*Gratianopolitanus ſ. Gratianopolicenſis, (*Grenoble*) in Delphinatu Galliæ.
*Gravi-

Digitized by Google

*Gravinenſis, Gravinæ, in Apulia.
Graviſcanus, in Hetruria.
Gronelandiæ, in ultimo Septentrione.
Groningenſis, in Belgio.
Groſſetanus, (*Groſſeto*) in Hetruria,
Grumentinus, in Lucania.
Gryphiswaldenſium Synodorum in Pomerania A. *1541. 1543. 1544. habitarum Acta edidit B. D. Jo. Frid. Mayerus* A. *1703. 4.*
*Gvadalaxarenſis, (*Gvadalajara*) Epiſc. in nova GallæciaAmericæSeptentr.
*Gvadixenſis, (*Gvadix*) Gvadicii, in regno Granatæ, Hiſpan. Vide & Accitanus.
*Gvamanga, in Peruvia Americæ Meridionalis.
*Gvardienſis ſ. Gardienſis, in principatu ulteriore regni Neapol. (*Guardia de Alferes.*)
*Gvardienſis ſ. Gardienſis, in Luſitania.
Gvaſtallenſe Concilium A. *1106. in Longobardia.*
Gvaterfordienſe A. *1158. in Hibernia.*
*Gvatimalæ Epiſcopus, in nova Hiſpania Americæ Septentr.
*Gvaxacenſis, Antiqueræ, in regno Mexicano Americæ Septentr.
*Gvertzburgenſis (*Wirtsburg*) in Franconia.
Gugarenſis Epiſcopus Coptus in Nubia.
Gvirenſis, in Numidia.
Gummenſis ſ. Gummulenſis, in Byzacena Africæ.
Gummenartarum, in Africa Proconſulari.
Gummitanus, in Byzacena Africæ.
Gunaitanus ſive Gunagitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Gunelenſis ſive Gunelmenſis, in Africa Proconſulari.
Gunugitanus ſive Gunuitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
* Gurcenſis, (*Gurcks*) in Carinthia.
Gurgaitenſis, à Gurgitibus, in Byzacena Africæ provincia.
Gurienſis ſ. Gurielenſis, in Mingrelia Aſiæ.
Gutzkovienſis Synodus A. C. *1561. in Pomerania habita, exhibetur à B. D. Joh. Frid. Mayero T. 2. Muſei p. 1152.*
Guzabetanus Epiſcopus in Africa.
Gydrienſis ſ. Pidnenſis, in prima Macedonia.
Gypſavienſis, in Byzacena Africæ provincia.

Habenſis,

Digitized by Google

H.

Habenſis, Habæ, in Africa Occidentali.
Hacartinvanch, in Armenia.
Hadræ ſ. Hadrogæ, in tertia Palæſtina.
Hadrianenſis ſ. Hadriani, in Helleſponto ; an Adranienſis, Ἀδρίνεια.
Hadrianenſis, Adrianarum, Hadrianopoleos, in Pamphylia.
Hadrianæ, in prima Bithynia.
Hadrianopoleos, Ἀδριανῶν, Ἀδριανῦθος, in Bithynia.
Hadrianopoleos, in Piſidia.
*Hadrianopoleos, in veteri Epiro.
Hadrianopolitanus, in provincia Honoriadis Ponti.
*Hadrianopolitanus in Thracia, provincia Æmimonti.
Hadrianotherarum, (*Venationum Hadriani*) in Helleſponto ; corrupte Adranothyrenſis.
Hadrienſis, Adrienſis, in ora Venetiarum.
Hadrumetinum Concilium A.C. 347. in Africa.
Hæsdaduos Caſtri, in Meſopotamia, ſub Patriarcha Antiocheno.
Haethſeldenſe Concilium, in Anglia. Vide Hedifeldenſe.
Hafnienſe Concilium, Hafniæ metropoli Daniæ A. 1425.
Hagiopoleos, Κύῤῥου, Cyrrhenſis, in Euphrateſia Syriæ.
Hagiopoleos alter Epiſcopus, in Synodo Photiana.
Haguſtaldenſis, in Anglia.
*Hair-Joan ſive Hairuvanch, in Armenia.
Halberſtadenſis, in Saxonia inferiore, qui & Halverſtadenſis, Helveſtenſis, Halvaraſtadenſis.
Halicarnaſſenſis, Halicarnaſſi, in Caria.
*Halicienſis, (*Halits*) in Ruſſia Polonica.
Halindi, in Caria.
Halvaraſtatenſis, Halverſtadenſis, Halberſtadenſis, in Saxonia inferiore.
Halyenſis, in Ponto Polemoniaco.
Hamarenſis ſive Hammarienſis, in Norwagia.
Hamburgenſis, Hammaburgenſis, Hamelburgenſis, in Saxonia inferiore.
Hammariæ, in Norwegia.
Hapſelienſis, in Eſthonia.
*Harbertenſis Epiſcopus Armenius.
*Harcanenſis Epiſcopus Armenius.

Harle-

Digitized by Google

Harlemenſis, in Belgio.
Harpaſorum, Harpaſi, in Caria.
Hasloënſis, Ansloënſis, (*Chriſtiania*) in Norwagia.
* Haſtæ Pompejæ, (*Aſt*) in Alpibus Cottiis vicariatus Italiæ.
Havelbergenſis, in Saxonia.
Haugulſtadienſis, (*Hauſton*) in Nortumberlandia Angliæ.
Hedemenſis, Maronitarum Epiſcopus, in monte Libano.
Hedtfeldenſe ſive Haetbfeldenſe Concilium A. C. 679. in Anglia, ſub Archiepiſc. Cantuarienſi.
Hegilonenſis Epiſcopus in Anglia.
Heicſtedenſis, Eiſtetenſis, (*Aichſtet*) in Franconia Germaniæ.
Helaſæ ſive Heluſæ, (*Iluſi*) in Phrygia Capatiana.
Helenenſis ſ. Elenenſis, in Comitatu Ruſcinonis. (*Elne*, hodie *Perpignan.*)
Helenopoleos, in Bithynia.
Helenopoleos, in Iſauria.
Helenopoleos, in Lycia.
Helenopoleos, in Palæſtina ſecunda.
Heliæ, in Byzacena Africæ.
Helices, in tertia Achaja, exarchatus Macedoniæ.
Heliodoridos, fortaſſe in Lycia.
Heliopoleos, in Auguſtamnica ſecunda Ægypti.
Heliopoleos (al. *Juliopoleos*) in Galatia.
Heliopoleos Libani, in Phœnicia ſecunda.
Helioſebaſtes, in Iſauria.
Hellenorum ſive Hellenes, in Lydia.
Helmati, in Anglia.
Helmeanenſis, in Anglia.
Heltnenſis ſ. Elnenſis, in Comitatu Ruſcinonis.
Hennenſis, fortaſſe titularis ab Henna Siciliæ A. 1322. interfuit Concilio Colonienſi.
Hephæſtienſis, Hephæſti, in Auguſtamnica Ægypti.
Heracleæ magnæ, in Arcadia.
Heracleenſis, Heracleæ, in Ægypto.
Heracleæ Salbaci, in Caria.
Heracleæ Europæ, in Thracia.
Heracleæ ad Latmum montem, in Caria.

Heracleenſis in Iſtria, vicariatus Italici.
Heracleæ Perinthi ſive Heracleanopoleos, in Macedonia.
Heracleanus, Heracleæ, Honoriadis in Ponto.
Heracleæ Thraciæ, in provincia Europæ.
Heracleæ, in Lydia.
Heracleanopoleos ſive Heracleæ, in prima Macedonia.
Heracleopoleos, in Armenia prima.
* Herbipolitanus, (*Wirtsburg*) in Franconia Germaniæ.
* Herculiæ ſive Ardamerii, in prima Macedonia.
Herdonutanus, in Apulia.
* Herefordenſis, Herefordiæ, in Anglia.
Hermianenſis, in Byzacena Africæ.
Hermocapelitarum, Hermocapeli, in Lydia.
* Hermoniſuvanch, in Armenia.
* Hermonis ſuperioris, in ſecunda Thebaide.
Hermonthis ſ. Hermethes Epiſcopus Coptus, in ſecunda Thebaide.
Hermopoleos majoris, in Ægypto prima.
Hermopoleos minoris, in prima Thebaide.
Hermopoleos ſ. Irenopoleos, in Iſauria.
Herolanenſis ſive Verulanus, (*Veroli*) in Campania Romana.
Herpitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Herudfordienſe A. C. 673. Concilium ſub Archiepiſcopo Cantuarienſi, in Anglia.
Hexacomiæ, in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Hexamilii, in Thracia.
Hiberniæ inſulæ Epiſcopus Doſnaldus ſ. Domnaldus Conciliis A. 1078. & 1097. interfuit.
Hiċtoſanus ſ. Oċtogaſanus, in Hiſpania Tarraconenſi.
Hidrenſis, in Libyæ Pentapoli.
Hieracenſis, (*Gierati ſ. S. Cyriaca*) in Calabria ulteriore regni Neapol.
Hieracii, in Mœſia ſecunda.
Hierapetrenſis, in inſula Creta. (al. *Hierapytna.*)
Hierapoleos, in Iſauria.
Hierapolitanus, in Euphrateſia Syriæ.
Hierapolita, Hierapoleos, in Iſauria.
Hierapoleos, in Phrygia Salutari.
Hierapoleos, in Phrygia Capatiana ſ. Pacatiana.
Hierapytnæ ſ. Hierapetræ, in Creta inſula.

Hieri-

Digitized by Google

Hierichuntinus, Hierichuntis, in Palæſtina.
* Hieriſſi & ſancti montis, in Macedonia.
Hierocæſareæ, in Lydia.
Hierocepiæ, in inſula Plinio memorata, contra Neampaphum Cypri.
Hieronopoleos ſ. Irenopoleos, in Iſauria.
* Hieroſolymitanus in Palæſtina, Patriarcha.
Hierpinianenſis ſive Hirpinianenſis, Irpinianenſis, in Byzacena Africæ.
* Hildenesheimenſis, Hiltinesheimenſis ſ. Hildesheimenſis, in Saxonia inferiore.
Hiltenſis, in Africa Proconſulari.
Himeriæ ſ. Himerorum, in Osrhoëne Syriæ.
Hipponis Diarrhyti ſive Hipponenſium Zaritorum, Hipzaritenſis, Hipponizaritenſis, Hipponenſis, in Africa Proconſulari.
Hipponeregienſis, ab Hippone regio, Hipponenſium regiorum, in Numidia.
Hipponis S. Vibonis apud Brutios, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Hipponius, Hippi, Palæſtinæ ſecundæ. Iptenorum pro Hippenorum.
Hipſuntinus, (*Upſu*) in Phrygia Salutari.
Hipzaritenſis, vide Hipponis Diarrhyti, in Africa Proconſulari.
Hircanis ſ. Horcanis & Myronis, in Lydia.
Hirenenſis ſ. Hirinenſis, in Byzacena Africæ.
Hirpinianæ, in Byzacena Africæ.
Hirtæ Comiæ ſ. Muſtinæ vel Moſtenes, in Lydia.
* Hiſiæ, in Armenia.
Hiſirzadenſis, in Numidia.
* Hiſpahanenſis, in metropoli Perſiæ, Armeniorum Epiſcopus.
* Hiſpalenſis ſive Spalenſis, (*Seville*) in Bætica Hiſpan.
Hiſpellenſis, (*Spello*) in Umbria, in vicariatu Romano.
Hohenavienſe Concilium A. C. 1178. ſub Archiep. Saltzburgenſi in Germania.
* Hoi ſive Coi, in Armenia.
* Holenſis ſ. Holanus, Holæ, in Islandia.
Homanadenſis, Homonadum ſ. Homonadorum, in Lycaonia.
Honoriopolitanus, in Africa Proconſulari.
Hormenſis, (*Formienſis*) Hormiæ ſ. Formiæ, in regno Neapol.
ab Horrea Aninicenſi ſ. Avicinenſis, in Byzacena Africæ.
Horreæ Cælienſis, ab Horreis Cæliæ, Horreocelenſis, in eadem Byzacena.
Horreenſis ſ. Horrenſis, in Africa Proconſulari.

I 2 Horreæ,

Digitized by Google

Horreæ, in Mauritania Sitifenſi.
Hortenſis, in Africa Proconſulari.
Hortanus, Ortenſis, Hortonenſis, (*Orti*) in Patrimonio S. Petri.
Hoſpitenſis ſ. Oſpitenſis, in Africa.
Hu, Dioſpoleos magnæ, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Huicciorum, in Anglia.
Humanas, Humanenſis ſive Humanatenſis, in Piceno; haud procul Loreto.
* Huſanenſis, in Armenia.
Hydenſis, Hydes, in Lycaonia.
* Hydruntinus, Hydruntis, (*Otranto*) in Calabria regni Neapol.
Hylarimorum, in Caria.
Hyonenſis ſive Oeæ, in Tripolitana Libyæ provincia.
Hypæpenſis, Hypæporum, in Aſia Proconſulari; cujus caput Epheſus.
Hypatæ, in Theſſalia.
Hypſelenſis, in prima Thebaide.
Hypſi ſive Ipſi, in Phrygia Salutari.
Hyrcanorum ſive Hyrcanidos, in Lydia.

I. J.

Jabrudorum, ἰαμβρούδων ſ. Ταβρούδων, in Arabia.
Jacabaſenus, in Africa Occidentali.
Jaccetanum Concilium, Jacca vetuſto Vaſconum opido ab Hiſpanis Epiſcopis celebratum A. C. 1060.
* Jacenſis, (*Jaca*) in Aragonia.
* Jacobi Chilienſis fani, in regno Chyli, Americæ meridional.
Jacterenſis, in Numidia.
* Jadertinus, Jaderenſis, Jadrenſis, (*Zara*) in Dalmatia, Venetæ ditionis.
Jamnitenſis, Jamniæ, Jamnianus, Jamnienſis, in Palæſtina prima.
Januenſis ſive Genuenſis, in Liguria.
Jaſſenſis, Jaſſi, in Caria.
* Javarinenſis, Jaurinenſis, Arrhabonis (*Raab*) in Hungaria.
Iberorum, Ibororum, Iborenſis, Iboreæ, in Helleſponto.
Ibidis ſuperioris, in prima Thebaide, Epiſc. Coptus.
Ibidinges, in Iſauria.
Ibrimitanus, in Nubia Epiſcopus Coptus.
Icariæ (*Nicour*) in prima Cycladum inſula.

* Ico-

*Iconienſis, (*Cogni*) Iconii, in Lycaonia.
Icoſitanus, Icoſii, in Mauritania Cæſarienſi.
Icrion, in Phrygia Capatiana.
Ictiſonæ, in Hiſpania Tarraconenſi.
Ictrorum, in Aſia minore.
Idacenſis ſ. Idaſſenſis, in Byzacena Africæ.
Idai ſ. Iſci, in Dacia littorali.
Idaſſæ, in Numidia.
Idenſis duplex, Idæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Idicrenſis, Idicræ, in Numidia.
Idigitanus ſ. Egedenſis, in Hiſpania citeriore.
Idurenſis, Iduræ, in Africa Occidentali.
Jerafitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Jerichuntinus, in Palæſtina prima.
Jeſenchuntis, in Armenia.
Igeditanus, Egitæ ſ. Agitamæ, in Luſitania.
Igilgitanus ſ. Igillitanus, in Mauritania Sitifenſi.
Igvilgvilitenſis, in Numidia.
Ilæi, Ilienſis, in Helleſponto.
Ilcinenſis (*Monte Alcino*) in Hetruria, ſub Archiep. Senenſi.
*Ilerdenſis (*Lerida*) in Catalonia.
Ilienſis, Ilii, ab Ilio, Iliados; Ilæi, in Helleſponto.
Ilipenſis ſive Elipenſis, in Bætica Hiſpan.
Iliplenſis ſ. Eliplenſis, in Bætica Hiſpan.
Iliſtrienſis, in Lycaonia.
Iliupoleos ſ. Heliopoleos, in prima Galatia.
Illeberitanus ſ. Eliberitanus, in Bætica Hiſpan.
Illicitanus (*Elche*) in Valentino Hiſpaniæ regno.
Illyrica ſive Illyricana Concilia in Illyrio celebrata.
Iluræ Epiſcopus interfuit concilio Chalced. A. 451.
Iluzorum, in Phrygia Pacatiana.
Imbroſitanus (*Embro*) in inſula Archipelagi.
Imelacæ ſ. Emeliæ, in Mommonia Hiberniæ.
Imerienſis ſ. Himeriæ, in Osrhoëne Syriæ.
Imirettæ ſive Ibirettæ, in Georgia.
Immitenſis, in Africa.
*Imolenſis ſ. Forocornelienſis (*Imola*) in Romandiola.

Imperialis, in regione Chili, Americæ meridional.
Impuritanus ſ. Empuritanus (*Ampuries*) in Catalonia.
Inſitenſis, in Africa.
Ingelon, in regione ἰγγελίνῃ ultra Meſopotamiam. Epiphan. LX. 1.
Ingilenbeimenſia Concilia, Ingelbeimii, in Palatinatu Germaniæ.
Iniſcatai ſ. Inſulæ Catay, in Mommonia Hiberniæ.
Inſines ſ. Antinoës, Epiſcopus Coptus.
* Inſulenſis ſ. Inſulanus (*Iſola*) in Calabria ulteriore regni Neapol.
* Intemelii ſ. Albintemelii, (*Vintimille*) in Alpibus Cottiis.
Interamnenſis ſive Interamnanus, (*Terni*) in Umbria.
Interamniæ (*Temmi*) in Aprutio regni Neapol.
Intziertorum, Caſtri Intziertorum in Meſopotamia.
* Joanninæ, Joanninorum ſ. Caſſiopeæ, in veteri Epiro.
Joannitzæ, in Thracia.
* Joannavanch ſ. Hair-Joan, in Armenia.
Jonopoleos, Junopoleos, in Paphlagonia.
Joppenus, Joppes, (*Jaffa*) in Palæſtina.
Jordanis fluvii, in ſecunda Palæſtina.
Jordanenſis, ſub Archiep. Ravennate in Italia.
* Jormi ſ. Roumi, in Armenia.
Civitatis Jororum Epiſcopus interfuit Concilio Chalcedonenſi A.C. 451.
Jotapenſis, Jotapæ in Iſauria.
Jotrenſe Concilium, Jotri in diæceſi Archiep. Pariſ. A. 1130.
Iporenſis & Iporigienſis ſive Eporedienſis Epiſc. (*Ivrea*) in Pedemontio.
* Iprenſis ſive Yprenſis, (*Ipres*) in Comitatu Flandriæ.
Ipſi ſive Hypſi, in Phrygia Salutari.
Iptenorum ſive Hipponius, in Palæſtina ſecunda.
Irenopoleos ſ. Neroniadis, in Cilicia ſecunda.
Irenopoleos ſ. Hieronopoleos, in Iſauria.
* Irenopoleos ſ. Bagdati, ad Tigrin fluvium, Epiſcopus Neſtorianus.
Irenſis, in Byzacena Africæ.
Irienſis, Iriæ, Flaviæ, in Gallæcia Hiſpan.
Irpinianenſis ſive Hierpinianenſis, in Byzacena Africæ.
Iſaurenſis ſ. Iſauropolitanus, in Lycaonia.
Isbæ ſive Iſynæ, in prima Pamphylia.
Isbi ſ. Esbutæ, in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Iſchmuneinenſis ſ. Hermopoleos Epiſcopus Coptus.

Iſchmun

Iſchmun Irromenenſis, itidem Coptus, in Ægypto.
Iſclanenſis, Iſclaunenſis, (*Iſchia*) in Provincia Laboris regni Neapol.
Iſcolanenſis, vide Ixſcolanenſis.
Iſci ſ. Idai, in Dacia litorali.
Iſernienſis, Iſerniæ, in Provincia Laboris in regno Neapol.
Iſindenſis, Iſindi, Iſindorum, (corruptè *Iſidenſis*) Sindæ, Piſindæ, in Pamphylia ſecunda.
Iſnenſis ſ. Latopolitanus Epiſc. Coptus, in Ægypto.
Iſphios, Caſtri Iſphios ſ. Siphios, in Meſopotamia.
Iſuan, in finibus Nubiæ, Epiſcopus Coptus.
Itaitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Itageritanus, in ſecunda Auguſtamnica Ægypti.
Italicenſis (*Talca*) in Bætica Hiſpaniæ.
Italicum Concilium A. C. 253. Epiſcoporum Italiæ.
Iteæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Itenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Jubaltianenſis, Jubaltienſis, in Byzacena Africæ.
Jubeclidienſis, in Byzacena Africæ. Fortaſſe idem cum priore.
Jucatanenſis ſive Emeritæ novæ.
Jucundianenſis, in Africa.
Judicienſe Concilium ad Theodonis villam, in loco qui dicitur Judicium A. 844. ſub Drogone Metenſi Epiſcopo.
Juliæ Cæſareæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Julienſis, in ſecunda Rhætia.
Julini, in Pomerania Germaniæ, ad Oderam.
Julio bonæ (*l'Isle bonne*) in Normannia Galliæ.
Julio Carnicenſis, in Vicariatu Italico ditionis Venetæ.
Juliopoleos, in Galatia.
Julioſebaſtes ſ. Helioſebaſtes, in Iſauria.
Juncarienſe Concilium in Gallia apud Juncarias, ſub Narbonenſi Archiepiſcopo. A. C. 909.
Juncenſe Concilium A. 524.
Juncenſis Epiſcopus in Byzacena Africæ.
Juncenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Junopoleos ſive Jonopoleos, in Paphlagonia.
S. Juſtæ Fani, in Sardinia.

* Juſti-

* Juſtinianæ primæ ſ. Achridenus, in Bulgaria.
Juſtinianæ ſecundæ ſ. Ulpiani in Dardania, exarchatu Daciæ.
Novæ Juſtinianæ, in Bithynia.
Novæ Juſtinianæ ſ. Daraſi, in Iſauria.
Juſtinianopoleos ſ. Melæ, in Bithynia.
Juſtinianopoleos ſ. Oeconomi, in Phrygia Capatiana.
Novæ Juſtinianopoleos ſ. Prœconneſi, in Helleſponto.
Juſtinianopoleos ſ. Muciſſi, in Cappadocia.
Juſtinianopoleos, in Phœnicia ad Libanum.
Juſtinianopoleos, in Piſidia.
Juſtinianopoleos, in Galatia ſecunda.
Juſtinopoleos ſ. Cophidis, in ſecunda Thebaide.
Juſtinopolitanus, in Cilicia ſecunda.
Juſtinopolitanus (*Capo d' Iſtria*) in Iſtria ditionis Venetæ.
Jutaleorum ſ. Sataleorum, in Armenia prima.
Juvanenſis, Juvaviæ ſ. Saltzburgenſis, in Bavaria Germaniæ regione.
* Juvenacenſis, Juvenatii (*Giovenazzo*) in Barenſi provincia regni Neapol.
Ixſcolanenſis cum Lubecenſi, Zwerinenſi & Raceburgenſi jungitur in Clementis IV. brevi apud Erpoldum Lindebrog. pag. 164. Scriptor. Septentrional.
Izirianenſis, in Numidia.

K.

Kalenſe Concilium A. C. *1008. ſub Roberto Francorum Rege.*
Kalheddis, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Karrofenſia Concilia apud Karrofum, diœceſis Pictavenſis in Gallia monaſterium.
Keis ſ. Cais, Cuſæ, in Saide Ægypti.
Keliub ſ. Calliopes, in Ægypto.
Kelizenes, in tertia Armenia.
Kennes, in Saide Ægypti, Epiſcopus Coptus.
* Kerniæ ſ. Ardfertæ, in Mommonia Hiberniæ.
Kesker, ſedes Epiſc. Neſtoriani, in Perſia ad mare Caſpium.
Kiekart ſ. Kietcarvusvanch, monaſterium ſedes Epiſcopi Armenii.
* Kildaræ ſ. Cellæ Dariæ, in Lagenia Hiberniæ.
* Kilfenoræ ſ. Finnaboræ, in Hibernia.
* Kilkenniæ ſ. Cellæ S. Canici, in Lagenia Hiberniæ.
Killalæ ſ. Alladæ (*Alach ſ. Killalo*) in Hibernia.

* Kil-

Digitized by Google

*Kilmorenſis, Kilmoræ, in Ultonia Hiberniæ.
Kingesburienſe Concilium A. C. 851. ſub Rege Merciorum in Anglia.
Kingſtonienſe A. 838. in Anglia.
Kirtlingtonienſe ſ. Kirtlinegenſe A. 978. in Anglia, ſub Eduardo Rege & Dunſtano Archiep. Cantuarienſi.
* Kiovienſis, Kiævienſis (*Kiow*) Epiſcopus, in finibus Poloniæ.
Kopti, Copti, Juſtinianopoleos, in ſecunda Thebaide.
Koskam, Apollonos, in ſecunda Thebaide Coptorum Epiſc.
Kousvarvir, itidem Coptorum Epiſcopus, in Saide Ægypti.
Kuortzeni, Cortzenæ, in Armenia.
Kymenſis (*Chiemſee*) in Bavaria Germaniæ.

L.

*Labacenſis (*Lambac*) in ſuperiore Carinthia.
Labdenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Labdiæ ſive Lapdæ, in Africa Carthaginienſi ſ. Proconſulari.
Labicanenſis ſ. Lavicanenſis, in Campania Romana.
Lacedæmonis ſ. Lacedæmoniæ, Spartæ, in Peloponneſo.
Lachedonenſis, Laquedonenſis, (*Lacedogna*) in principatu ulteriore regni Neapol.
Lacobrigenſis (*Lagos*) in Luſitania.
* Lactorenſis ſive Lectorenſis, Lectoraci, (*Lettoure*) in Vaſconia, Galliæ.
Lacubazenſis, in Africa propriè dicta ſive Proconſulari.
à Lacu Dulce, in Africa.
Laganiæ, Lagniæ, Lagenorum, Laginæ, Laganei, Lagnenſis, Laganienſis, in Galatia prima.
Laghlinienſis, Laglinienſis, Laginienſis, in Lagenia (*Lennigh*) Hiberniæ provincia.
à Lamasba, Lamaſvenſis, in Numidia.
à Lambeſe ſive Lambæſanus, in Numidia.
Lambeſitanum Concilium A. C. 240. in Lambeſe Numidiæ habitum.
Lambethenſia Concilia, ſub Archiepiſc. Cantuarienſi in Anglia.
Lambiritanus, in Numidia Epiſcopus.
Lamcellenſis ſive Lamzellenſis, in Numidia.
* Lamecenſis, Lamicenſis (*Lamego*) in Portugallia.
Lamfiræ, in Numidia.
Lamſuenſis, Lampuenſis, Jamſuenſis, in Numidia.

Digitized by Google

Lami, in Iſauria.
Lamiæ, Laminenſis, in ſecunda Theſſalia.
Lamiggienſis, in Numidia.
Lampæ, Lappæ, Lampes, in Inſula Creta.
Lampæ, in Arcadia.
Lampſacenus, Lampſaci, in Helleſponto.
Lampuenſis ſive Lamfuenſis, in Numidia.
Lamſortenſis, in Numidia.
Lamzellenſis ſive Lamcellenſis, in Numidia.
* Lancianenſis (*Lanzano*) in Aprutio regni Neapol.
Lancicienſia Concilia, Lanciſii, in majori Polonia.
* Landavenſis (*Landaff*) in Wallia, Angliæ.
Landemerienſis (*Landenmare*) in Anglia.
Langeſienſe Concilium A. 1278. in Gallia, (Langeis) *ſub Archiep. Turonenſi.*
Laniobrenſis Epiſcopus, in Hiſpania.
Laodicenus, Laodicenſis, Laodiceæ Trimitariæ, in Phrygia Capatiana; *ubi habitum Concilium celebre.*
Laodiceæ exuſtæ, in Piſidia.
Laodiceæ ad mare, in Syria.
Laodiceæ magnæ, in Syria Cœle ſive Phœnicia ad Libanum.
* Laonæ (*Killalo*) in Mommonia Hiberniæ.
Lapdenſis, in Africa Proconſulari.
Lapethenſis (*Lapatho*) Lapithi, in Inſula Cypro.
Lapidienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Lappæ ſ. Lampæ, in Creta Inſula.
* Lapurdenſis ſ. Bajonæ, in Vaſconia.
* Laquedonenſis ſ. Lachedonenſis, Alcedoniæ ſ. Alquedoniæ, in Principatu ulteriore regni Neapol.
Larandenſis, Larandi, Larandorum, Larandæorum, in Lycaonia ſive in Iſauria.
Larbenſis ſive Larymenſis, in Caria.
Larenſis, à Laribus, in provincia Africa Proconſulari.
Larimacenſis, in Lazica exarchatus Ponti.
Larinenſis (*Larino*) in Principatu ulteriore regni Neapol.
* Lariſſenus, Lariſſæ, in prima Macedonia.
Lariſſenus, in Syria ſecunda.
Laritanus, in Numidia.

Lary-

Larymorum, in Caria.
* Laſcarenſis ſ. Laſcurrenſis (*Leſcar*) Benarni ſ. Civitatis Benarnenſium, ſub Archiep. Auſcitano in Vaſconia.
Lateranenſia Concilia, habita Romæ ad templum S. Joannis Lateran.
Laterinenſis, vide Literanenſis, Luteranenſis, (*Lettere*) in principatu citeriore regni Neapol.
Latiniacenſe Concilium A. C. 1142. in Gallia.
Latmi & Celenderis (corruptè *Calendri*) in Caria.
Latopoleos ſive Leontopoleos, in prima Ægypto.
Latopoleos, in ſecunda Thebaide.
* Lavanti ſive Fani S. Andreæ, in Carniola.
Lavaurenſe Concilium, ſub Innocentio III. habitum in Languedocio Galliæ.
Laudenſis, Laudicenſis, (*Lodi*) in Ducatu Mediolanenſi. (corruptè *Gaudenſis.*)
Laudinii ſive Juiſcatenſis (inſulæ *Cani*) in Hibernia. Vide Juiſcatenſis.
* Laudis Pompejæ ſ. Laudæ (*Lodi*) in Liguria.
Laudunenſis, Laudenſis, Lauduni Clavati, (*Laon*) in Picardia ſuperiore Galliæ.
* Lavellanus, Lavellinenſis (*Lavello, Lavellino*) in provincia Baſilicata regni Neapol.
Lavendinus, Lavenſis, Laventinus, (*Lavenmonde*) ſub Archiep. Salisburgenſi in Bavaria Germaniæ.
Laverricenſis, in Hiſpania citeriore.
* Lavicanenſis, Labicanenſis, Lavici, in Campania Romana.
Launenſis Epiſcopus, in regno Neap. ut videtur; fortaſſe pro Lavellenſis. Interfuit Concilio Lateranenſi A. 1512.
* *Laurini in Italia celebratum Concilium* A. *1649.*
Laureacenſis, Lauriacenſis Epiſcopus, (*de Lork*) in Auſtria.
Laurenſis, Laurenti, in Latio.
* Lauretanus, in Marchia Anconitana ditionis Pontificiæ.
Lauriacenſe Concilium in pago Aurelianenſi in Gallia A. C. *843.*
Lauſanenſis, Lauſonenſis, in Helvetia.
Lausdunenſe Concilium A. C. *1109. ſub Engoliſmenſi Epiſcopo in Gallia.*
* Lebadiæ (*Livadia*) in Græcia.
Lebedæ, in Libya Tripolitana (*Lepte*) ſub Patriarcha Alex.
Lebedi, in Aſia Proconſulari. (*Lebitzi.*)
Lebiſſi, in Lycia.

Lebuſiæ, in Marchionatu Brandenburgico.
Lechtienſis Epiſcopus interfuit A. 1515. Concilio Lateranenſi.
Lectorienſis ſive Lactorenſis (*Lectoure*) in Vaſconia, ſub Archiep. Auxitano.
Ledrenſis, in inſula Cypro.
Legenſis, Legarum, in Numidia.
Legeceſtrienſis, in regno Merciorum in Anglia.
Legerecenſis (an idem cum *Legorienſi*) in Anglia.
Legienſis, in Numidia; diverſus à Legenſi.
* Legionis (*Leon*) in regno Legionis Hiſpanienſi.
* Legionis de Niracagva, in nova Hiſpania Americæ Septentrionalis.
Legionenſis, Leonenſis, in minore Britannia Galliæ.
Legionum Civitatis (*Caërleon*) in Wallia Angliæ.
Legisvolumini, in Numidia.
Legorenſis in Anglia, in Comitatu Legeveſtriæ ſ. Liceſtriæ. (*Leiceſter.*)
* Leirienſis (*Leiria*) in Portugallia.
Lelalitanus, in Africa Occidentali.
Lemandi, in Libya Pentapolitana.
Lemelefenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Lemfactenſis ſive Lamfoctenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Lemiſſi novæ ſive Neapoleos Nemeſi, in inſula Cypro.
* Lemnius, Lemni inſulæ, in provincia Helladis & Achajæ.
Lemoniæ Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.
* Lemovicinus, Lemovicenſis (*Limoges*) in Aquitania Galliæ ſub Archiep. Bituricenſi.
* Leodicenſis, Leodienſis (*Liege*) in Belgii confinio.
* Leonenſis, (*Leon*) in minore Britannia. Leonæ ſ. fani S. Pauli Leonenſis.
Leoniæ (*S. Leon*) in Calabria ulteriore regni Neapol.
S. Leonis, in Ducatu Urbinate, in ditione magni Ducis Hetruriæ. Vide Monte Feretranus.
Leontinenſis, in Sicilia.
Leontorum ſive Leontopoleos, in ſecunda Auguſtamnica Ægypti.
Leontopoleos, vide Latopoleos, in Ægypto.
Leontopoleos, in Iſauria.
* Leopoleos ſ. Feretri, Montis Feltrii, (*S. Leon*) in Ducatu Urbinatenſi.
* Leopoleos (*Luvou*) in Ruſſia Polonica.
Leoſitanus, in Mauritania Cæſarienſi.

Leo-

Leovardiæ, in Friſia.
Leptimagnenſis ſive Leptimaginenſis, Leſedæ, in provincia Africæ Tripolitana.
Leptiminenſis, Leptis, Leptitani, à Leptimini, in Byzacena Africæ.
Lerii, in Lazica exarchatus Ponti.
Leri, in inſula una è Sporadibus ſive Cycladibus.
*Leſanus, Leſæ, in Sardinia.
Lesbi (*Metelin* hodie) & Tenedi, in mari Ægeo.
*Leſinæ, Pharos, in inſula Leſina maris Adriatici.
Leſinenſis, qui hodie unitus Archiep. Beneventano in regno Neap.
Leſinorienſis ſive Liſmorienſis, (*Liſmore*) in Hibernia.
Leſvitanus, in Mauritania Sitifenſi.
Letæ ſive Litæ, in prima Macedonia.
à Leto, Letopolites, Λητῶ Ægypti.
*Letterani ſive Litterani, (*Letterè*) in principatu citeriori regni Neapol.
*Leucadis, in inſula maris Jonii.
Leucæ ſ. Leucadiæ, in regno Neapolitano.
Leucæ (fortaſſe in Cypro Λευκοσίας) interfuit Synodo Photianæ.
Leucæ, in Thracia.
Leucorum ſive Tullenſis (*Toul*) in Gallia.
*Leucoſiæ ſ. Leuctræ, Nicoſiæ, in inſula Cypro.
*Lexovienſis, Liſoienſis, Luxovienſis, (*Liſieux*) in Normannia Galliæ.
Liberalienſis, in Numidia.
Liberenſis Epiſc. (fortaſſe pro Iberenſis in Helleſponto) interfuit Concilio Chalcedonenſi A. C. 451.
Libertinenſis, in Africa Proconſulari.
Libiſianus, Λιβισιῶν, Livienſium, in Palæſtina prima.
Libyadis ſive Libiadis, in Palæſtina prima.
Libyadis ſ. Bolboſi, in Iſauria.
Libyenſis, Libyæ Pentapoleos vel Libyæ ſiccioris, in Africa.
*Lickefeldenſis, Lichefeldenſis, Lichifeldenſis, in Anglia.
Licienſis, Lippienſis, Lupienſis, Aletienſis, (*Lecce*) in Archiepiſcopatu Hydruntino regni Neapolitani.
Lignidenſis ſ. Lychnidii, (*Ocrida*) in Albaniæ & Macedoniæ confinio.
Lilybætanus, Lilybæi, in Sicilia.
*Lim ſ. Limkiliaſi, Epiſcopus Armenius, in inſula lacus Vanenſis.
Limæ ſ. Civitatis Regum, in Peruvia Americæ meridionalis.

Limatæ, in Numidia.
Limbi Epiſcopus interfuit ſeptimæ Synodo A. C. 787.
Limenenſis ſive Limenopoleos, in Piſidia.
* Limerici ſive Lumniaci, in Mommonia Hiberniæ.
Limerorum ſ. Limyrenſis, in Lycia.
Limmicenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Limyrenſis, Limyræ ſ. Limerorum, in Lycia.
* Lincolnienſis ſ. Lindocolnienſis, in Anglia.
* Lincopienſis, Lingacopenſis, in Svecia.
Lindisfarnenſis, Lindiſſi, in inſula ſacra, Northumberlandiæ expoſita.
* Lingacopenſis (*Linkoping*) in Svecia.
* Lingonenſis, Lingonius, (*Langres*) Lingonicæ, in Campania Galliæ.
Linoæ, in Bithynia ſecunda.
* Liparitanus, Liparorum, in inſula ad boream Siciliæ oppoſita.
Lippienſia Concilia A. C. 780. 782. *habita in Germania, ſub Carolo M. de Epiſcopatibus in Saxonia erigendis.*
Lippienſis ſ. Licienſis Epiſcopus (*Lecce*) in regno Neapol.
Liptinenſia Concilia A. C. 743. & 756. *apud Liptinas in Germania.*
Liſinienſis, Lyſinienſis, in Piſidia vel Pamphylia.
* Liſmorenſis, in Scotia.
Liſmorenſis ſ. Leſmorienſis (*Liſmore*) in Hibernia.
Liſoienſis ſ. Lexovienſis (*Liſieux*) in Normannia Galliæ.
Litbadienſis, in Scythia, ſub Patriarcha CPol.
Literanenſis, Liternenſis, Literenſis, Litterienſis, Laterinenſis, Luteranenſis, (*Lettere*) in Principatu citeriore regni Neapolitani.
Lithoproſopenſis, fortaſſe à montana parte urbis Botryos in Syria, quæ λιθοπρόσωπος Cedreno, ut notat Harduin.
* Lititzæ, in Thracia.
* Litomerii, in Bohemia.
Littomicellenſis, Littomeſci, in Bohemia.
* Litzæ, in prima Theſſalia.
Livienſium, Liviadis ſ. Libiſianus, in Palæſtina prima.
Livienſis ſ. Forolivienſis (*Forli*) in Romandiola.
à Lizia, Lizici, fortaſſe à Bizya Thraciæ.
* Loandenſis (*S. Paul de Loanda*) in inferiore Æthiopia ditionis Venetæ.
* Lobeti ſ. Albaraceni, in regno Aragoniæ.
* Lobrenſis, Maſſæ Lobrenſis, in Terra Laboris, in regno Neapol.

Lo-

Digitized by Google

Locrenſis apud Brutios, in magna Græcia.
Lodovenſis, Lutovenſis, Luterenſis, Lotoëbenſis, de Loteva, (*Lodeve*) in Languedocio inferiore.
*Loidoricii (*Litari*) in prima Theſſalia.
*Lombarienſis, Lomberienſis, Lumberienſis, (*Lombez*) in Languedocio ſuperiore.
*Londinenſis ſive Londonienſis, in primaria Angliæ civitate.
*Lophitzanus (*Louvits*) in Bulgaria.
Lophorum ſ. Gallorum, in Bithynia.
Lorienſis, Lorii, in Vicariatu Rom.
Lorneſitanus, Caſtri Lornes, in Meſopotamia.
Lotevenſis, Lotoëbenſis, Lutevenſis, vide Lodovenſis.
Lotinenſis, in Galatia ſecunda.
Louthiæ (*Louth*) in Ultonia Hiberniæ.
*Lubecenſis, in Saxonia inferiore.
Lubucenſis (*Lebuſs*) in Marchia Brandenburgica.
*Lucanus, Lucenſis, Lucanenſis, Lucarum (*Lucca*) in Hetruria.
Lucenſis, in Gallæcia Hiſpan. (*Lugo.*)
*Luceorienſis (*Luſuc* ſive *Lucko*) in Volinia Poloniæ.
*Lucerinus, Luceriæ Paganicæ (*Lucera*) in Capitanata, regni Neapol. provincia.
Lucimagnenſis, in Africa.
*Lucionenſis (*Luçon*) in Aquitania Galliæ.
*Luci Auguſti (*Lugo*) in Gallæcia Hiſpan.
*Lugdunenſis (*Lion*) in Gallia.
Lugduni Clavati, Laudunenſis (*Laon*) in Picardia ſuperiore.
Lugurenſis, in Numidia.
Luli Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Lumbarienſis ſ. Lombarienſis (*Lombez*) in Languedocio ſuperior.
Lumbreenſis, [fortaſſe *Limerienſis*] in Hibernia.
Lundæ, in Phrygia Pacatiana.
*Lundenſis (*Lunden*) in Scandia, Sveciæ provincia.
Lunenſis, in Hetruria, ditionis Genuenſium; Lunæ, in Vicariatu Rom.
à Luperciana, in Africa.
Lupienſis, in Calabria, regni Neapol.
Lurnæorum Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.

Luſcalis

Luſcalis Epiſcopus interfuit Concilio Rom. A. C. 998. niſi vox corrupta.
* Luteven ſis (*Lodeve*) in provincia Galliæ Narbonenſi.
Lutomuslenſis (*Littomiſſel* ſive *Lentomiſſel*) in Bohemia.
Luxorienſis ſive Polycaſtri, Epiſcopus Coptus in Saide Ægypti.
Lychefeldenſis ſive Lichefeldenſis, in Anglia.
Lychnidii, Achridenſis, Arridanus, Liguidienſis (*Ocrida*) in Albaniæ & Macedoniæ confinio.
Lychnidi in Epiro nova, fortaſſe non diverſa à priore.
Lyciæ ſive Myrorum, quæ Lyciæ metropolis eſt.
Lycienſis, in regno Neapol. Vide Licienſis.
Lycopolites, de Lyco Thebaidis, in Ægypto.
Lycopotami, in quarta Armenia, in exarchatu Ponti.
* Lyddenſis, Lyddæ ſive Dioſpoleos, in prima Palæſtina.
Lydiæ ſive Sardium, quæ Lydiæ metropolis eſt.
Lyndiſſi ſive Lindisfarnenſis, in inſula, Nortumbriæ ſ. Nortumberlandiæ oppoſita.
Lyrbenſis, Lyrbæ, in Pamphylia.
Lyſiadis in Caria, & Phrygia Salutari,
Lyſimachiæ, Hexamilorum, in Thracia.
Lyſinenſis ſ. Liſinienſis, in Pamphylia vel Piſidia.
Lyſtrenſis, Lyſtrorum, in Lycaonia.

M.

Macaravanch, in Armenia.
Macarska ſ. Mucari, in ora Dalmatiæ, ſub Archiep. Spalatrenſi.
Macartenſis, in Osrhoëne Syriæ.
Macedoniæ, ſive à Macedonia.
Macedonicum Concilium A. C. 414.
Macedoniapolitanus ſive Macedonopoleos, in Meſopotamia.
* Maceratenſis, in Marchia Anconitana Italiæ.
Machaberoſitanus, κώμης Machaberos, in Arabia ſecunda ſub Patriarcha Hieroſol.
* Machienusvanch, in Armenia.
* Maclovienſis ſive Sanmaclovienſis (*San-Malo*) in minore Britannia Galliæ.
Macomadienſis ſ. Macomazienſis, à Macomadibus, in Numidia.
Macræ in Lycia, & in provincia Rhodopes, in exarchatu Thraciæ.

Macrenſis, in Numidia.
Apud S. Macrum Concilium A. C. 881. Rhemenſis parochia in Gallia.
Macrianæ, fortaſſe in Macedonia.
Macrianenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Macrianenſis majoris, in Byzacena Africæ.
Macriani minoris, in eadem Byzacena.
Macrocones Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Mactaritanus, Mactari, in Byzacena Africæ.
* Macu, in Armenia, ad lacum Vani.
Madaurenſis, in Numidia.
Madenſis, in Numidia.
Madalonenſis, rectius Magalonenſis, in Languedocio Galliæ inferiore.
Madaſſumæ, in Byzacena Africæ.
Madaurenſis, Madauri, in Numidia.
Madiræ ſ. Mataræ, Magaræ, in Byzacena Africæ.
Madytenſis, Madyti ſ. Calliopoleos, in provincia Europæ Thracia.
Mæoniæ, in Lydia.
Magalonenſis, (*de Magvelonne*) in Gallia, in Langvedocio inferiore.
Magalonenſe Concilium apud Juncarias A. C. 909. in Gallia, ſub Archiepiſcopo Narbonenſi.
Magarmelitanus, in Numidia.
Magdeburgenſis, in Saxonia Germaniæ.
Magdunenſe Concilium A. C. 891. Magduni ad Ligerim, ſub Archiep. Senonenſi in Gallia.
Maghfeldenſia Concilia A. 1332. 1362. in Anglia, ſub Archiep. Cantuar.
Magidorum ſive Magydenſis, in ſecunda Pamphylia,
Magienſis, Magii, (*Moy* ſ. *Mayo*) in Hibernia.
Magnedi (*Manedo*) in Gallæcia Hiſpaniæ.
Magneſiæ ad Mæandrum, (*Mangreſia*) in Aſia Proconſulari.
Magneſiæ à Sipylo (*Maniſſa* ſ. *Menteſche*) in Aſia Proconſulari.
Magnetenſis, ſub Archiep. Bracarenſi, in Portugallia.
Magydenſis, Magidorum, Magydi ſ. Mandi, in ſecunda Pamphylia.
* Mainenſis, Mainæ, in ora meridionali Peloponneſi.
* Majoricenſis, de Majorica, in inſulis Balearibus.
Majucenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Majumenſis, Majumæ Anchedonis ſive Majumæ Gazæ, in Palæſtina.
Majumæ Aſcalonis, in Palæſtina.

Digitized by Google

* Malacitanus, in India ultra Gangem, ditionis Luſitanicæ.
* Malacitanus (*Malaga*) in regno Granatæ Hiſpan.
Malenorum, in Piſidia. Vide Malinopoleos.
Malianenſis ſ. Maurianenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Malianenſis, in Africa Proconſulari.
Malinopoleos, Malenorum, Mali ſ. Ladileæ, in Piſidia.
Malleacenſis (*Maillezais*) in provincia Galliæ Pictavenſi.
Malli, in Cilicia prima.
Malli, in Piſidia.
Mamapſoritanus, in Arabia ſecunda.
S. Mametis, Lingonenſis, in Campania Galliæ.
Mamiſtrenus ſ. Mopſveſtenus, in Cilicia ſecunda.
Mammillenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Mampſitanus, in prima Arabia, ſub Patriarcha Hieroſol.
* Mamruanuvanch, in Armenia.
Mamuzuzari, Caſtri Mamuzuzari, in magna Armenia.
Manaccenſeritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Manadæ ſ. Onomadæ, in Lycaonia.
Manazenſium regiorum, in Numidia.
Mandanaucenſis ſive Metaumaucenſis, ſub Patriarcha Gradenſi, in ditione Veneta.
* Manfredoniæ, in Capitanata regni Neapol.
* Manillæ, in inſula Luſſonenſi, præcipua Philippinarum.
Manopoleos, in Piſidia.
* Manſuritanus, in inferiore Ægypto.
Mantalenſe Concilium A. C. 879. ad Mantalam in territoria Galliæ Viennenſi.
* Mantuanus, Mantuanenſis, de Mantua, in Ducatu cognomine.
Manturanenſis, Manturianenſis, Marturanenſis, (*Martorano*) in Calabria citeriore regni Neapol.
* Manuſcatæ, ad Tigrim fluvium, ſedes Archiep. Armenii.
* Maragenſis ſive Marathenus, in Armenia majore.
Maraggaritanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Maragvienſis, in Byzacena Africæ.
* Marananienſis, (*S. Ludovici de Maranhan*) in inſula Maranhanenſi, verſus oram Braſilienſem in America meridionali.
Maranenſis ſ. Marianenſis, in inſula Corſica.
Marathonis, in prima Achaja.

Marazanenſis ſ. Marazianenſis, in Byzacena Africæ.
Marcanenſis ſ. Mercanenſis (*Mercana*) in Dalmatia.
* S. Marci, in Calabria citeriore regni Neapol.
Marcellianenſis & Bazitenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Marciacenſia Concilia A. C. 1326. & 1330. ſub Auſcimno Epiſcopo in Vaſconia.
Marcianæ, in Lycia.
Novæ Marcianæ, in Ægypto.
* Marcianopoleos, in Mœſia ſecúnda.
Marcopoleos, in Sicilia.
Marcopolitanus, Marcopolis, in Osrhoëne Syriæ.
Marculitanus, in Numidia.
Mardenus, Caſtri Mardes, in Meſopotamia.
Mareoticus, à Mareota Ægypti.
Mariamnæ ſ. Mariamnes, in Euphrateſia Syriæ.
Mariani (*Mariano*) in ditione Veneta vicariatus Italici.
*Marianenſis, Maranenſis, (*di Mariana & Accia*) in inſula Corſica.
Marianopoleos, in Euphrateſia Syriæ.
Marmaricæ, in Libya.
Marmaritzæ, in ſecunda Cycladum.
Marmentitzuri, in quarta Armenia.
Maronanenſis ſive Maronenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Maroneæ, Maroniæ ſ. Trajanopoleos (*Marogna*) in provincia Rhodopes in Thracia.
Maroſanæ ſive Miricianæ, in Byzacena Africæ.
Marovanæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Marpurgenſis, in Haſſiæ Landgraviatu, in Germania.
Marſciæ, in Armenia.
*Marſenſis, Marſus, Marſicanus, (*Ducato de Marſi*) in confinio ditionis Pontificiæ & regni Neapol.
*Marſicanus, Marſicenſis (*Marſico*) in principatu ulteriore regni Neapol.
*Marſuanavanch, in Armenia.
* Marthæ ſani, in novo Granatenſi regno Americæ meridional.
Marticertorum, Caſtri Marticertorum, in magna Armenia.
Marturanenſis (*Martorano*) in Calabria citeriore regni Neap. corruptè Manturianenſis.
Martyropoleos, in Meſopotamia.
Marullianus (*Marehil*) in Luxemburgi & Lotharingiæ confinio.

Marzalienſe Concilium A. C. 973. in Italia, ſub Archiep. Ravennate.
Maſchæ κώμης, in prima Aſia.
Maſchiarti, in Armenia.
Maſcievorenſis, in Armenia.
Maſclianenſis, in Byzacena Africæ.
Maſculitanus, à Maſcula, in Numidia.
Maſelianenſis, in Byzacena Africæ.
Maſphroniæ, caſtri in Meſopotamia.
* Maſſalubrenſis, Maſſanenſis, Maſſenſis, (*Maſſa*) in Provincia Laboris regni Neapol.
* Maſſæ Veternenſis in Hetruria, ſub Archiep. Senenſi.
Maſſarenſis (*Chimi*) Epiſcopus Coptus.
Maſſiliani ſ. Marſiliani in Lucania, vicariatu Romano prope Coſilianum.
* Maſſilienſis (*Marſeille*) in Provinciæ Gallicæ Comitatu.
Maſſimanenſis, in Byzacena Africæ.
Maſtaurenſis, Maſtaurorum, Maſtraborum, in Lycia.
Maſtaurenſis, in Aſia proprie dicta.
Maſtrabatzi, in quarta Armenia.
Maſtraborum, in Lycia. Vide Maſtaurenſis.
Maſuccabenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Matarenſis, Mataræ, in Numidia.
Mataritanus, Mattaritanus, in Byzacena Africæ.
Matellicas, Matellicatum, in Piceno ſ. Marchia Anconitana regni Neap.
* Materanus ſ. Mateolitanus, & Acheruntinus, (*Matera e l' Acerenza*) in Apulia.
Materianenſis, in Byzacena Africæ.
Matharenſis, in Numidia.
Mathonenſis, in ſecunda Thebaide.
* Matiſconenſis ſ. Matiſcenſis (*Maſcon*) in Burgundiæ Ducatu.
* Matnavanch, in Armenia.
Concilium ad Matronam fluvium A. 962. in pago Meldenſi, in Gallia.
Mattaritanus, in Byzacena Africæ.
Mattianenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Maturanenſis, idem cum Marturanenſi, in Calabria citeriore regni Neap.
Maturbenſis, in Mauritania Cæſareenſi.
Matziertanus, in quarta Armenia.
Matziertorum, Caſtri Matziertorum, in Meſopotamia.

Maura-

Mauranenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Maurianenſis, Mauriennæ, in Sabaudia. (*S. Jean de Maurienne*)
S. Mauricii monaſterii ſive Agaunenſis, (*S. Maurice en Vallais*) in Valleſia Galliæ.
Maurimanienſe Concilium A. C. 646. ***ſub Repanto Mauritania in Africa Epiſcopo.***
Maurogenſis Epiſcopus interfuit Concilio Tullenſi A. C. 859.
Mauſilii (*Moſul*) ad Tigrim, ubi antiqua Ninive.
Ad S. Maxentium Concilium A. 1075. ***in Pictonibus, ſub Archiep. Burdegalenſi.***
Maximianenſis ſive Maximinenſis, in Numidia.
Maximianæ, in ſecunda Bithynia.
Maximianopoleos ſive Maximinopoleos, in Palæſtina ſecunda.
Maximianopolitanus, Maximinopoleos, in Pamphylia ſecunda.
Maximiniapoleos ſ. Myxæ, in provincia Rhodopes in Thracia.
Maximiniapoleos, in ſecunda Thebaide.
Maximienſis, in Byzacena Africæ.
Maxitenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Maxulitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Mazacenſis, in Numidia.
* Mazarienſis, in Sicilia.
Mebienſis, corruptè pro Nebienſi (*Nebio*) in Corſica Inſula.
* Mechlinienſis (*Malines*) in Belgio.
* Mechocani, Valliſoleti Mechoacani (*Valladolid*) in Mexicano regno Americæ Septentrionalis.
Mecritanus, in Armenia.
Medabenſis, Medabæ, in Arabia ſecunda.
Medæi ſive Midæi, in Phrygia Salutari.
Medefeſſitanus, in Byzacena Africæ.
* Mediæ, (*Midia*) in provincia Europæ, exarchatus Thraciæ.
Medianenſis, in Byzacena Africæ provincia.
à Medianis Zabuniorum, in Mauritania Sitifenſi.
Medienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
* Mediolanenſis, in Ducatu Italiæ cognomine. (*Milano*)
Mediomatricorum ſive Metenſis, (*Mets*) in Gallia.
Medoaci vici ſive Metamauci, Metauci, in Ducatu Veneto.
Megalopoleos, in provincia Peloponneſi.
Megalopoleos (*Mekelburg*) in inferiore Saxonia.
Megarenſis, Megarorum, in Attica.

Digitized by Google

Megarınitanus, in Numidia.
Meglapolitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Meklenburgenſis, Mekelburgicus, vide Megapolitanus.
Melæ Epiſcopus interfuit ſeptimæ Synodo A. C. 787. nec non Photianæ & A. 870. CPolitanæ.
Melætenſis, in Lycia.
* Melavenſis Epiſcopus Coptus, in media Ægypto.
* Meldenſis, (*Meaux*) in Gallia Lugdunenſi.
Melenici, quæ civitas Macedoniæ, teſte Cantacuzeno lib. 1. c.43.
* Melfiᵭi ſ. Molfeti, (*Molfetta*) in regno Neapolitano.
Melfitanum ſ. Amalfitanum Concilium A. 1089. in Apulia regni Neap.
Meli ſive Milenſis, (*Milo*) una ex Sporadibus Inſulis.
Meli, Epiſcopatus duo hoc nomine, in tertia Armenia exarchatus Ponti.
Melianæ, in tertia Cappadocia.
Meliaporæ, in India cis Gangem, in ora Coromandelenſi.
Melicburenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Meligitanus Epiſcopus Coptus. (*Talikia.*)
Melitenus, Melitenes, Melitenenſis, in Armenia ſecunda; *ubi habitum Concilium circa A. C. 358.*
* Melitenſis, in inſula cognomine. (*Malte.*)
Melitopoleos, in Helleſponto.
Melodunenſia Concilia in Gallia ſub Archiep. Senonenſi.
Meloës ſ. Moloës, in Iſauria.
* à Melo ſ. Melenſis, una ex Sporadibus Inſulis.
* Melphienſis, Melfienſis, Amalfitanus, (*Melfi*) in Apulia, *ubi Concilia celebrata A. C 1059. & 1601.*
Melphitanus, (*Molfeta*) Melficenſis, Melphienſis & Rapollenſis, in provincia Barenſi regni Neapol.
Melſitanus ſive Melzitanus, in Africa proprie dicta ſive Proconſulari.
Memploſitanus, in Africa Proconſulari.
Membreſitanus, Membreſſitanus, Membroſitanus, in Africa Proconſulari.
Memigernaſurdenſis, Mimigernaſurdenſis, in Weſtphalia Germaniæ.
Memphites, (*Menuf-il Elie*) Memphiticus, in Ægypto.
* Mendinitzæ ſive Bodinitzæ, in Græcia.
Mendi ſ. Amyndi, Myndi, circa Cariam.
Meneſeſſitanus, in Byzacena Africæ.
Menelaitenus, Menelaitarum, Canopi in Ægypto.
Menevenſis ſ. S. Davidis Fani, in Anglia.

Menke-

Menkeſanus, Epiſcopus Coptus in Nubia.
Menteſanus (*Montejar*) in confinio Caſtellæ novæ & Andaluſiæ Hiſpan.
Menuf-il-Elie, vide Memphites.
* Menuf-il-Sefli, Memphis inferior, ſedes Epiſcopi Copti.
Menytanus, in Palæſtina.
Mercanus, Mercæ ſ. Mercanæ, in inſula ad Dalmatiæ oram.
Merciorum, in Anglia mediterranea. *Merciana Synodus circa* A. C. *705*.
* Merdinum ad Tigrim fluvium, ſedes Epiſcopi Armenii.
Merferebitanus, Merferabitanus, in Africa.
Meri, Merenorum, corruptè Myrenorum, Comopoleos, in Phrygia Salutari.
Merſeburgenſis, Merſiburgenſis, in Saxonia.
Mertonenſia Concilia A. C. *1258. & 1300. in Anglia, ſub Archiep. Cantuarienſi.*
Meſarfeltenſis, in Numidia.
* Meſembriæ, in provincia Æmimonti Thraciæ.
Meſonenſis ſive Amyſonenſis in Caria, exarchatus Aſiæ.
Meſopotamica Concilia A. C. *197. & ſub Eutychiano Papa celebrata.*
Meſotymoti, Epiſcopus in Lydia.
* Meſſanenſis, Meſſinæ in Sicilia.
* Meſenes ſ. Druſiparæ (*Miſini*) in exarchatu Thraciæ.
* Meſſenius, (*Moſſenigve*) Meſſenæ, in Peloponneſo.
Meſinas Epiſcopus interfuit Concilio Lateranenſi A. C. 649. Harduinus ſuſpicatur legendum Æſinas, in Marchia Anconitana.
Meſſilenſis ſ. Metelitanus Epiſcopus Coptus.
Metamaucenſis, Metaumaucenſis, Metaucenſis, Matemautenſis, Mandanaucenſis, (*Malamocco*) in ditione Veneta, ſub Patriarcha Gradenſi.
Metaurenſis, in Umbria.
Metelitarum, Metelitanus, in Ægypto Epiſcopus Coptus.
Metellopoleos, in Phrygia Capatiana.
* Metenici ſ. Melenici, in Græcia ad Strymonem amnem.
Metenſis, in Numidia.
* Metenſis, Metarum, Mediomatricorum, in Gallia Belgica. (*Mets*)
Methodiopoleos, in prima Cappadocia.
* Methonenſis, Mothonis, (hodie *Modon*) in Peloponneſo.
Methracenſis, in Cherſonneſo Taurica.
* Methymnæ, in inſula Lesbo.
Metracomiæ, in prima Arabia.
Metropoleos, in Dacia.

Metro-

Metropoleos, in prima Aſia.
Metropoleos, in Piſidia & Iſauria.
Metropoleos, in prima Theſſalia.
Metrorum, in provincia Europæ Thracia.
Mevanatenſis, in Umbria Italiæ. (*Bevagna.*)
* Mexici, metropoli Americæ Septrionalis.
Mibianenſis, in Byzacena Africæ.
* Michaëlis de Matta Fani, in Peruvia Americæ meridionalis.
Midæi, Midnii, in Phrygia Salutari; corruptè Medaii, Mindaii.
Middelburgenſis, in Seelandia Belgii provincia.
Midiæ, in provincia Europæ Thracia.
* Midiæ, Midenſis, Cluanardenſis, (*Mith* ſ. *Meath*) in Hibernia.
Midicenſis, in Byzacena Africæ.
Midilenſis, in Numidia.
Miditanus ſ. Mididitanus, in Byzacena Africæ.
Miesghiertenus, Miesghierti, in Armenia.
Migiopenſis, à Migirpa, in provincia Africæ Proconſulari.
à Miguenia, corrupte pro Magneſia Mæandri, in Aſia Proconſulari.
Milaſſenus, in Caria.
Milenſis ab Melo, una ex Sporadibus inſulis.
Mileſius, Mileti, in Caria.
* Miletenſis ſ. Militenſis, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Miletopoleos ſ. Melitopoleos, in Helleſponto.
Milevitanus, à Mileo, in Numidia.
Milianenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Milidienſis, in Africa.
Militavæ, in Cilicia ſecunda.
* Militenſis (*Melito*) in Calabria, regni Neapol.
Milopotamenſis, Aulopōtamenſis, Milopotamienſis, in Creta inſula.
Mimatenſis, in Gabalis Galliæ Aquitanicæ provincia. (*Meade* ſ. *Mandes en Givandan.*)
Mimianenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Mimidonenſis ſ. Monaſterienſis, in Weſtphalia Germaniæ.
Mimigardevordenſis ſ. Mimigardevordenſis, Mimigarduordenſis, idem cum Mimidonenſi.
Mimigernafurdenſis, Memigernafurdenſis, in Weſtphalia.
Mindanenſis, Mindenſis, in Weſtphalia. Vide Numedenſis.

* Mindo-

* Mindonienſis *(Mondonedo)* in Gallæcia Hiſpaniæ.
Minenſis, Minnenſis, Minuenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
* Minerbinenſis, Minervienſis, Minernienſis, *(Minervino)* in provincia Barenſi regni Neapol.
* Miniati Teutonis *(San Miniat al Tedeſco)* in Hetruria.
Miniet Sored, in Ægypto, Coptus.
Miniet Buſis, in Ægypto media.
Miniet Tane ſ. Themoniæ, itidem in Ægypto, Copus.
Minitanenſis, in Byzacena Africæ.
Minoidis, in Palæſtina prima.
* Minorenſis, in principatu citeriore regni Neapol. *(Regina minor.)*
Minoricenſis, in inſula Minorca, regni Majoricæ.
Minturnenſis, in Latio novo olim.
Minuenſis, Minuæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Minzi, Mizuæ, Mnizi, Μίζζυ, Μνηζῦ, Ρεγεμνήζυ, in Galatia ſecunda.
* Mirandæ, in Luſitania.
* Mirapicenſis, *(Mirepoix)* in Languedocio ſuperiore, Galliæ.
Miricianenſis, in Byzacena Africæ.
Miſaritanus, in Ægypto Epiſcopus Coptus.
Miſenas, in Latio & Campania felice.
Miſi ſive Mneſi, in prima Galatia.
Miſinopoleos, in provincia Rhodopes, in exarchatu Thraciæ.
Miſnenſis, in Saxonia.
Miſſuenſis, in Africa Proconſulari.
* Miſteslaviæ *(Mcislau)* in Lithuania Epiſcopus Græcus.
Miſthienſis, Miſthianorum, in Lycaonia.
Miſuenſis, vide Miſſuenſis.
* Mitylenenſis, Mytilenæus, Mytilenæ, *(Metelin)* in inſula Lesbo.
Mizigitanus, in Africa Proconſulari.
Mnizi ſive Minzi, in ſecunda Galatia.
Mociſſi ſ. Juſtinianopoleos, in Cappadocia tertia.
Moctenſis ſ. Moptenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Modrenæ ſ. Melinæ, in ſecunda Bithynia.
* Modruſienſis, *(Modruſch)* Corbaviæ, in Croatia.
* Mogilaviæ in Lithuania, Epiſcopus Græcus.
* Mognai ſ. Mireni, Monaſterium in Armenia, ſedes Epiſcopi.
* Moguntinus, Moguntiacenſis, Moguntienſis, in Germania Archiep.

Mohellanus, in Ægypto Epiſcopus Coptus.
Molicuntenſis, Molicunzenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Molievorenſis, in Armenia.
Mompſveſtiæ, Mopſveſtiæ, in Cilicia ſecunda.
* Monæ inſulæ, inter Scotiam & Hiberniam.
* Monaſterienſis *(Münſter)* in Weſtphalia.
* Monaſterii ſ. Tarentaſiæ *(Mouſtiers en Tarantaiſe)* in Alpibus Apenninis.
* Monembaſienſis, Monembaſiæ, in Peloponneſo. *(Malvaſia* hodie.)
* Monſalotenſis, in Ægypto, Epiſcopus Coptus.
Moniangæ, in Osrhoëne Syriæ.
Monithillæ, in eadem Osrhoëne.
* Monopolitanus, in provincia Barenſi regni Neapol.
Monſpelienſis *(Montpellier)* in Languedocio inferiore Galliæ.
Montenſis, Montenus, in Numidia.
Montilienſe Concilium A. C. 1291. in provincia Gallia Narbonenſi.
* Montis Albani *(Montauban)* Montisalbanenſis, in Languedocio ſuperiore.
* Montis Alcinoi *(Montalcino)* in Hetruria.
* Montis Alti, *(Montalto)* in Marchia Anconitana regni Neapol.
Montis Alti, in Calabria citeriore regni Neapol.
Montis Corvini, in Capatinata provinciæ regni Neapol.
* Montis Faliſci ſ. Flaſconis *(Monte Fiaſcono)* in patrimonio S. Petri.
Monte Feretranus, Monte Feretris, Monte Feletranus *(Monte Feltro)* S. Leonis, in Ducatu Italiæ Urbinate.
* Montis Gargani ſ. Sipontinus, in Apulia regni Neapol. Vide Manfredoniæ.
* Montis Marani, in principatu ulteriore regni Neapol.
Ad Montem S. Mariæ, in pago Tardanenſi, Concilium A. C. 972. ab Archiepiſc. Remenſi in Gallia.
* Montis Peluſii *(Monte Peloſo)* in Baſilicata regni Neapol.
* Montis Peſſulani *(Montpelier)* in Langvedocio Galliæ.
* Montis Phiſconis *(Monte Fiaſcone)* in patrimonio S. Petri.
* Montis Politiani *(Monte Pulciano)* in Hetruria.
* Montis regalis *(Montreal)* in Sicilia.
* Montis ſancti ſ. Hieriſſi, in prima Macedonia.
Montis Sinai, in Arabia Petræa.
Montis Thabor, in Palæſtina.
* Montis vici *(Mondovi)* in Pedemontio.

Montis

**Montis virginis in regno Neapol. Conſtitutiones Synodales A. C. 1647.*
Montis viridis (*Monte Verde*) Epiſc. in Principatu ulteriore regni Neapol.
Montium, in Numidia,
Mopſveſtenus, Mopſveſtenſis, Mopſveſtiæ (*Mamiſtra*) in Cilicia ſecunda.
Moptenſis ſive Moctenſis, in Mauritania Sitifenſi.
* Moquiſitanus, in Mingrelia Aſiæ.
Moravenſis, Moravorum, in Moravia, parte orientali regni Bohemici.
Moravienſis, in Scotia. Vide Morevenſis & de Murevia.
Morcæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Mordanienſis interfuit A. 1512. Concilio Lateranenſi.
Moreſenſis (*Murray*) Moravienſis, in Scotia.
Morinenſis, Morinorum, Teruanenſis, in Belgio.
Moroteoritanus, in Byzacena Africæ.
* Moſcuæ, metropoli Ruſſiæ.
Moſomenſia Concilia A. C. 948. & 995. in Gallia.
Moſtenus, Moſtenæ ſ. Hirtacomiæ Epiſcopus, in Lydia.
Moſynopolis, Moſſynorum, Moſynenſis, Moſſynes, in Phrygia Capatiana.
Mothonæ ſ. Methonenſis, in Peloponneſo.
* Motulanus, Mutylanus, (*Motola*) in provincia Hydruntina regni Neap.
Moyſſiacenſis Conventus A. C. 1063. in Cadurcis Gallia.
Moxaritanus, Moxoritanus Epiſcopus, in Numidia.
Mozotcoritanus, in Byzacena Africæ.
Mozotenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Muci, an Amucii? in Ponto.
Muldoblachienſis, Mutlobacæ, in Blachia, Theſſaliæ regione.
Mulienſis, in Numidia.
Mullitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Munavitenſis, in Africa Occidentali.
Municipenſis, in Numidia.
Municipii Canapii, in Africa Carthaginienſi.
Municipii Tullicenſis, in Numidia.
Municipitagienſis, in Africa Carthaginienſi ſ. Proconſulari.
Murani, in Calabria citeriore regni Neapol.
Murconenſis, Murconii, in Mauritania Cæſarienſi.
Concilium Murellanum ſive ad Murellum A. C. 1213. ſub Archiep. Narbonenſi in Gallia.
de Murevia, Moravienſis (*Murray*) in Scotia.

Muri (*Muro*) in Baſilicata regni Neapol.
Muritanum Concilium A. *C. 973. apud Murittum provincia Senonica in Gallia.*
à Murſa, in Pannonia Epiſcopus. (*Eſſek.*)
Murtlacenſis, in Scotia.
Muruſtagenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Musbadenſis, Musbadorum, inter Lamum & Celenderim Iſauriæ.
Muſertitanus, in Africa Occidentali.
Muſtitanus, in Numidia.
Muſuæ, in Africa Proconſulari.
Muſucæ, in Byzacena Africæ.
Muſurfeltanus, in Africa Occidentali.
Muteritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
* Mutinenſis (*Modene*) in Ducatu cognomine.
Mutloblacæ ſive Muldoblachienſis, in Blachia Theſſaliæ.
Mutugenenſis, in Numidia.
Muzucenſis, in Byzacena Africæ.
Muzuenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Muzulenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Mylanus ſ. Juſtinianopoleos, in prima Pamphylia.
Mylanus, Mylæ, (*Milazzo*) in Sicilia.
Mylaſi, Mylaſſæ, in Caria.
Mylomnorum, in Pamphylia.
Myndi, in Caria.
* Myrenſis, Myrorum, Myræ, metropoli in Lycia.
Myrenſis, Myri, in Palæſtina ſecunda.
Myriangeli, in Galatia ſecunda.
Myricii, in Galatia ſecunda.
Myrinæ ſive Myrines, in provincia Aſiæ Proconſulari.
Myrenorum, corruptè pro Meri, in Phrygia Salutari.
* Myriophyti, in ditione Turcarum Imp. ſub Archiep. Heracleenſi.
Myronis ſ. Hyrcanidis, in Lydia.
Mytilenenſis, Mitylenenſis, in inſula Lesbo.
Myxæ ſive Maximianopoleos, in provincia Rhodopes in Thracia.

N.

Nabalitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Nacoliæ, in Phrygia Salutari.

Nagarenſis

Nagarenſis ſive Najarenſis, in Rivogia Hiſpaniæ provincia, quæ Navarræ pridem hodie Caſtellæ veteri attributa eſt.
Nagargaritanus, in Africa Proconſulari.
Nagazaci, in Japonia.
Najarenſis, idem cum Nagarenſi.
*Naiſſitanus, de Naiſſo, in Servia vel Dacia mediterranea.
Namneticus, Namnetenſis, idem cum Nannetenſi.
Namumitanus in Ægypto, Coptus Epiſc.
*Namurcenſis, in Comitatu cognomine Galliæ Belgicæ.
Nanatenſis, in Anglia.
*Nannetenſis (*Nantes*) in Britannia minore Galliæ.
Naraccatenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Naraggaritanus ſ. Narangitanus, in Africa Proconſulari.
Naratcatenſis ſ. Narateatenſis, in Numidia.
Narbiacenſis ſ. Nasbincenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
*Narbonenſis, Narbone, Galliæ Narbonenſis metropoli.
Narenſis, in Byzacena Africæ.
Narenſis, fortaſſe pro Arnienſi, in Lycia. (Epiſt. ad Leonem Imp.)
*Narentanus, in Dalmatia.
*Narnienſis, in Umbria Italiæ.
Naſaitenſis ſ. Naſaltenſis, in Africa.
Nasbiucenſis ſive Narbiucenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Nationenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Navarienſis, fortaſſe pro Javarienſi, in Hungaria. (*Javarin, Raab.*)
Nauburgenſis, idem cum Naumburgenſi, in Saxonia.
Naucleorum, fortaſſe pro Nacoleorum, à Nacolia in Phrygia Salutari.
Naucratites, in provincia prima Ægypti.
*Naulenſis ſ. Nolenſis, (*Noli*) in ditione Genuenſi.
Naulochi, in prima Aſia.
Naumburgenſis, in Saxonia.
*Naupacti & Artæ, (*Lepante*) in Acarnania Epiri regione.
*Nauplii, in Peloponneſo. (*Napoli di Romania.*)
Nauſadeæ ſ. Musbadæ, in Iſauria.
*Naxienſis & Parienſis, Naxi inſulæ in mari Ægeo.
*Naxivani, in Armenia.
*Nazarenus, metropolita Nazaret in Palæſtina. *Ibi habitum Concilium A.C. 1160.*

Nazarenus, in Barulo opido (*Barletta*), in provincia Barenſi regni Neap.
* Nazianzi, in Cappadocia Epiſc. Armenius.
Νέας, Novæ urbis, in Phrygia Capatiana.
Neapolitanus, Neapoleos, in Achaja, Macedonia prima, Thracia.
Neapolitanus, in Africa Proconſulari ſ. Carthaginienſi.
Neapolitanus, in Tripolitana Africæ provincia. (*Tripoli.*)
Neapolitanus, in ſecunda Arabia.
Neapoleos, in Caria.
Neapolitanus, in Iſauria.
* Neapolitanus in Italia, caput regni cognominis. (*Naples.*)
* Neapolitanus, Neapoleos & Sebaſtæ, (*Naplouſe*) in Palæſtina.
Neapolitanum in Samaria Concilium A. C. *1120.*
Neapoleos, Nemeſi, in inſula Cypro.
Neapoleos ſ. Chriſtopoleos, in Macedonia.
Neapolitanus, in Piſidia.
Nebbitanus, in Africa Occidentali.
* Nebienſis (*Nebio*) in inſula Corſica.
* Neggadenſis, in Ægypto, Epiſcopus Coptus.
* Nemauſenſis (*Niſmes*) in Languedocio inferiore.
Nemetenſis ſ. Spirenſis (*Speyr*) in Palatinatu Rheni.
Nemptodorenſis Conventus A. C. *591. apud Nemptodurum Pariſienſis agri vicum.*
Neocæſarienſis, Neocæſareæ, in Bithynia.
* Neocæſareenſis, Neocæſareæ, in Ponto Poleminiaco; *ubi etiam Synodus celebris habita* A. C. *314.*
Neocæſarienſis, in Syria Euphrateſia.
* Neocaſtrenſis (*Necaſtro*) in Calabria ulteriore regni Neapol.
Neochorii & Phanarii, in Græcia, ſub Archiep. Heracleenſi.
Neopatrenſis, in Theſſalia.
* Neoſtadienſis, in Auſtria inferiore.
Neotes κώμης, in Arabia ſecunda.
Neovicenſis (*Newburg*) in Bavaria Germaniæ.
Nepergertenſis, in Armenia.
Nepeſinus (*Nepi*) in patrimonio S. Petri.
Nephelitanus, in Iſauria.
Neplitanus, in Byzacena Africæ.
Neptenſis ſive Neptitanus, in Byzacena Africæ.
* Neritenus (*Nardo*) in regno Neapolitano.

Neroniæ

Digitized by Google

Neroniæ ſ. Neronopoleos & Irenopoleos, in Cilicia.
Nerviorum, ubi nunc eſt Hannoniæ Comitatus (*le Haynault*) in Gallia Belgica.
Neſſæ, Nyſæ vel Nyſſæ, in Lycia.
Neſteranenſis ſ. Neſetenſis, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Neſuranus, in prima Cycladum inſula.
Neuburgenſis ſ. Naumburgenſis, in Saxonia.
Nevernenſis ſ. Nivernenſis, (*Nevers*) in Gallia.
Neves ſ. Nibes, in Arabia ſecunda.
Neuſtriacum Concilium A. C. *877. in Neuſtria, Galliæ provincia.*
Neutinæ, in Dardania ſ. Bulgaria.
Nibenſis, in Numidia.
* Nicænus, Nicææ, Nicæenſis, in Bithynia ſecunda.
Nicæ, Nicææ Thraciæ.
* Nicaënſis ſive Nicienſis (*Nice en Provence*) in Gallia, in Provinciæ comitatu.
* Nicaragvæ, Legionis de Niracagva, in nova Hiſpaniæ Americæ Sept.
Nices, in prima Aſia. (*Nyſſa.*)
Nicibenſis, in Numidia.
Nicienſis, vide Nicaënſis.
Nicienſis, in prima Ægypto.
Niciotarum, in provincia prima Ægypti.
S. Nicolai, in quarta Armenia.
* Nicomedienſis, Nicomediæ, in Bithynia.
Nicopolitanus ſ. Nilopolitanus, in Arcadia.
Nicopolitanus, Nicopoleos, in prima Armenia.
Nicopolitanus, in Epiro vetere.
Nicopolitanus, in Euphrateſia Syriæ.
* Nicopolitanus, (*Nigeboli*) ad Iſtrum in Mœſia ſecunda.
Nicopolitanus, in Palæſtina prima. (*Emmaus.*)
Nicopolitanus, in Phrygia Salutari.
Nicopolitanus, in Piſidia.
Nicopolitanus, in Thracia.
Nicopſitanus in Scythia, ſub Patriarcha CPol.
* Nicoſienſis, Leucoſiæ, in Inſula Cypro.
* Nicoterenſis, in Calabria ulteriore regni Neapol. (*Nicotera.*)
Niddenſe Concilium A. C. *705. ad fluvium Nidde, in Northumbria Angliæ.*

* Nidroſienſis (*Truntheim*) in Norwagia.
Nigellenſe Concilium, vide Nivelenſe.
Nigiſabitanus, in Africa Occidentali.
Nigrenſium majorum, in provincia Africæ Proconſulari.
Niguzubitanus, in Africa.
Nilopoleos, in Arcadia Ægypti provincia.
Nimocienſis ſive Nimoſienſis, in Inſula Cypro.
Niochenſis, ſub Hiſpanica ditione Epiſcopus, interfuit Concilio Trid.
Niſæ, vide Nyſenus.
* Niſibenus ſive Niſibenus, Niſibi Meſopotamiæ.
* Niſſæ, in Dacia; vide Naiſſi.
* Nitrenſis ſive Nitrienſis (*Nitra*) Hungariæ.
Nitrienſis in Ægypto, ſub Patriarcha Alex.
Nivelenſe Concilium A. C. 1200. apud S. Leodegarium in Nivele, in Gallia.
* Nivernenſis ſive Nevernenſis, (*Nevers*) in Gallia.
Nivigellenſe Concilium. vide Nivellenſe.
Nobabarenſis ſive Novabarbarenſis Epiſcopus, in Numidia.
Nobagermanienſis, in Numidia.
Nobalicianenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Nobaſinenſis ſ. Novaſummenſis, in Numidia.
Nobaſparſenſis ſ. Nobaſpartenſis, in Numidia.
Nobenſis, à Nova, in Mauritania Cæſarienſi.
Nobicenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Nobrenſis ſ. Novenſis, in ſecunda Mœſia.
Nocenſianus, corruptè pro Novenſi, Νοβησίων, Νοβῶν, in Mœſia ſecunda.
* Nolanus, in Provincia Laboris, regni Neapol.
Nomentanus ſ. Numentanus, in terra Sabina, prima Italiæ regione.
* Nominis JEſu ſ. Novæ Caures, in inſularum Philippinarum una, Cebu nomine.
* Nonenſis, Nonæ, Ænonæ, in Dalmatia ditionis Venetæ.
Northamptonienſia Concilia, in Anglia.
Northuſenſe A. C. 1105. ad Northuſum, villa regia in Thuringia.
* Norwicenſis, Nordovici Epiſc. in Anglia.
Noſalenenſis Epiſcopus interfuit Concilio CPol. A. C. 448.
à Nova, Nobenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Novabarbarienſis, &c. vide Nobabarbenſis.
Novæ aulæ, in prima Aſia.

Novape-

Novapetrenſis, in Numidia.
*Novæ Segoviæ, in inſularum Philippinarum maxima. (*Luçon.*)
Novæ Valentiæ, in Osrhoëne Syriæ.
*Novarienſis, in Ducatu Mediolanenſi.
Novaſinenſis, in Numidia Epiſcopus.
Novempopulanum concilium A. C. *1073. in Novempopulonia Aquitaniæ in Gallia.*
Novenſis ſive Nobrenſis, Epiſcopus in Mœſia ſecunda.
Novenſis ſive Nobenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Novenſis, in Mœſia ſecunda. Vide Nocenſianus.
Novenſis, vitioſè pro Nonenſi. Vide Nonenſis.
*Noviodunenſis (*Noyon*) in Gallia.
Conventus A. C. 831. ad Noviomagum caſtrum, ſive palatium ad Vahalim, (Niemegen) *in Belgio.*
Noviomenſis, Noviomacenſis, Noviomagenſis Epiſc. (*Noyon*) in Picardia.
*Novocaſtri ſ. Neocaſtri, in Calabria ulteriore regni Neapol.
*Novogardiæ magnæ, (*Novogorod*) in Moſcovia.
Concilium apud Novum Mercatum in Normannia A. C. *1161.*
*Nucerinus, Nuceriæ Paganicæ Epiſc. in Principatu citeriore regni Neap.
*Nucerinus, Nucerienſis, in Umbria (*Nocera*) ditionis Pontificiæ.
Nugarolienſia concilia A. C. *1290. 1303. & 1315. apud Nugariolam, ſub Auſcitano Archiepiſc. in Aquitania Galliæ.*
Numanenſis, Numanas, Numanus, in Marchia Anconitana regni Neapol.
*Numantiæ, quam Gothi Zamoram dixere, in Luſitania.
Numedenſis, apud Luitprandum VI. 6. fortaſſe corruptum pro Mindenſi, ut ſuſpicatur Harduin.
Numericorum, in Bithynia.
Numidica concilia in Numidia Africa habita.
Numida, Epiſcopus ex Numidia provincia Africæ.
Numidienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Nummulitanus ſive Numnulitanus, in Africa Proconſulari.
Nurconenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Nurſienſis, (*Norſia*) Nurſinus, in Sabinis olim, nunc in Ducatu Spoletino.
*Nuſcienſis, in principatu ulteriore regni Neapol.
Nymphaenſe concilium in Bithynia A. C. *1233.*
Nyſenus, Nyſæ, Niſæ, Nyſæus, in Aſia Proconſulari.
Nyſſenus, in Cappadocia prima.

Digitized by Google

O.

Oaſeos magnæ, in prima Thebaide.
Obbenſis, Obbæ, in Mauritania Cæſarienſi.
Oboritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Obuggienſis, in Mengrelia ſ. Colchide Aſiæ.
Ocæ ſive Occæ, in provincia Helleſponti.
Ocriculanus, in Umbria Italiæ.
Octabenſis ſive Octavenſis, in Numidia.
Octabenſis, in Byzacena Africæ.
Octabienſis, in Byzacena Africæ; idem, ut videtur, cum ſuperiore.
Octocienſis Epiſcopus interfuit A. 1517. Concilio Lateranenſi.
Octodorenſis, ad Rhodamum in Gallia, ubi nunc Valleſia. (*le Vallais.*)
Octogeſanus, Octogeſæ ſ. Hictoſæ, in Hiſpania Tarraconenſi.
Odeſſitarum, Odeſſi, in Mœſia ſecunda.
Oeconomi ſive Juſtinianopoleos, in Phrygia Capatiana.
Oeniandi (in ſeptima Synodo, *Hyniandi*) in Cilicia.
Oenoandenſis, Oenoandenus, Oenoandæ, in Lycia.
Oënſis ab Oëa, in Tripolitana Africæ provincia.
Ofitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Ohſeburgenſis, vide Oſnabrugenſis.
Olbienſis, Olbiorum, Olbæ, Olbi, in Iſauria.
Olbiæ, in Libya Pentapolitana.
Olbii ſive Olbaſi, in ſecunda Pamphylia.
Oldenburgi, in inferiore Saxonia.
* Olenæ, in Achaja.
* Olindæ, in Braſilia, in America meridionali.
* Oliſiponenſis, Olyſipponenſis, (*Lisboa*) in Portugallia.
Olivenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Olivolenſis, in inſula urbis Venetæ.
* Olmucenſis, Olomucenſis, (*Olmutz*) in Moravia.
Olovenſis, Oloronenſis, (*Oleron*) in Vaſconia & Beneharno, ſub Archiep. Auſcitano in Gallia.
Olympienſis, Olympenus, Olympi, in Lycia.
Omboënus, in ſecunda Thebaide Ægypti.
Onomadæ ſ. Manadæ, in Lycaonia.
Onoſadæ ſ. Banadæ, in Lycaonia.

Onoſarthæ

Onoſarthæ (*Ἀναστάρθης ἤτις καὶ Θεοδωρέπολις*) in Syria prima.
Onuntis, in prima Palæſtina.
Onupheos, Onuphitarum, in Ægypti prima provincia.
Onurdæ ſ. Onomydæ, in Lycia.
Opemienſis ſive Oppennenſis, in Byzacena Africæ.
Opitanus, *ὀπτιζανῶν*, Epiſcopus, interfuit Concilio CPol. A. C. 448.
Opitergienſis, in Marchia Tarviſana (*Oderzo*) ditionis Venetæ.
Oppennenſis ſive Opemienſis, in Byzacena Africæ.
* Oppidenſis, Oppidi Mamerti, in Calabria ulteriore regni Neap.
Oppidonebenſis, Oppidi novi, in Mauritania Cæſarienſi.
Oppinenſis, Oppini, in Mauritania Cæſarienſi.
Opricii ſ. Mœoniæ, in Lycia.
Opuntius, Opuntis, Opuntiorum, in Locris Bœotiæ vicinis.
Orbevetanus, Orbitenſis, Orbivetis (*Orvieto*) in Patrimonio S. Petri.
Orbinenſis ſ. Urbinas, in Ducatu cognomine Italiæ.
Orbitenſis, idem cum Orbevetano. (*Orvieto.*)
* Orcadum Inſularum, in ultimo Septentrione.
* Orcellitanus (*Origbella*) in regno Valentino Hiſpan.
Orciſtenſis, *ὀρχίςυ*, Orchiſti, in Galatia ſecunda.
Ordeonii (*Ordogno*) in Apulia regni Neapol.
Orei, Oreanitarum, *ὠρέυ*, in Hellade.
Oreſtidis, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Oretanus (ubi hodie ædicula *Nueſtra Senora de Oreto*) in Caſtella nova Hiſpan. prope Calatravam.
Orgelitanus ſ. Urgellenſis, Urgellitanus, in Catalonia Hiſpan.
Orienſis, in Africa Occidentali.
Orienſis ſ. Uritanus (*Oria*) in provincia Hydruntina regni Neapol.
Orientale concilium A. C. 427. incerti loci contra Maſſalianos.
Orimæ ſive Surimæ Epiſcopus, in Euphrateſia Syriæ.
Orineandæ ſ. Arienadæ, in Lycia.
Oropes, in Iſauria.
Ortenſis ſ. Ortanus, Hortanus (*Orti*) in patrimonio S. Petri.
Orthoſiadis ſ. Orthoſiæ, Sarchaidis, in provincia Phœniciæ maritimæ.
Orthoſiæ, in Caria.
* Ortonæ, in Aprutio citeriore regni Neapol.
Orulanus, in Sardinia.
Orycandenſis ſ. Arycandenſis, Orycandi, in Lycia.

Orymnenſis, in Pamphylia prima.
Orzianices Caſtri, in magna Armenia.
Osboriense concilium ſub Annone Colonienſi Archiep. A. C. *1062. in Germania.*
* Oſcenſis, Oſcitanus Epiſcopus (*Hueſca*) in Aragonia.
Oslavesbelenſe concilium A. C. *821. ſub Archiepiſc. Cantuar.*
Oſnabrugenſis, Oſnebrugenſis, Oſnaburgenſis, Ohſeburgenſis, Hochſiburgenſis, ad Ohſam ſ. Haſam in Weſtphalia.
Oſpitenſis ſ. Hoſpitenſis, in Numidia Africæ.
Oſrhoënum concilium in Syria circa A. C. *197.*
Oſſiſmi ſive Fani S. Pauli Leonenſis Epiſcopus, in provincia Galliæ Turonenſi.
Oſſonobenſis, Oxonobenſis, in Luſitania.
* Oſſoritanus, Kilkenniæ ſ. Cellæ S. Canici, in Lagenia Hiberniæ.
Oſtanis, in quarta Armenia.
* Oſtienſis (*Oſtia & Veletri*) ad oſtium Tiberis, in vicariatu Rom.
Oſtionenſe ſ. Oſtonienſe concilium, Auguſtodunenſe, Eduenſe in Gallia A. C. *1094.*
Oſtracines Epiſcopus, in Auguſtamnica prima, Ægypti provincia.
Oſtri, in Phrygia Salutari; al. Otri.
* Oſtunenſis, in provincia Hydruntina regni Neapol.
Othanæ, in inſula Sardinia.
* Othonienſis (*Odenſee*) in Fionia, maris Balthici inſula. (*Fünen.*)
Otlæ ſive Tloitanus, in Lycia.
Otri ſ. Othri, Oſtri, in Phrygia Salutari.
Otriculanus ſive Ocriculanus, in Umbria Italiæ.
* Ovetenſis (*Oviedo*) in Aſturia Hiſpaniæ.
Ounenſis in Caria, Epiſcopus Coptus.
* Oxomenſis (*Oſma*) in Caſtella nova Hiſpan.
* Oxonienſis (*Oxford*) in Anglia.
Oxonobenſis ſ. Oſſonobenſis, in Luſitania.
Oxubenſis, Oxubi, in Armenia.
Oxyrinchites, Oxyrinchi, in Arcadia.

P.

Pacandi, in Lycia.
* Pacenſis (*Badajox*) in Eſtremadura Hiſpaniæ.
Pachnemunis, in provincia Ægypti ſecundæ.
* Pacis (*la Paz*) in Peruvia Americæ Meridionalis.

Pacis Auguſtæ (*Badajos*) in Eſtremadura Hiſpaniæ. Vide Pacenſis.
Pacis Juliæ, in Galæcia Hiſpaniæ.
* Pactenſis, (*Patti*) Pactarum, in Sicilia.
* Paderbornenſis, Paterbrunnenſis, Padelbrunnenſis, in Weſtphalia.
Paduanus ſ. Patavinus, (*Padua*) in ditione Veneta.
Pæſtanenſis, Pæſtanus, Pæſti, (*Capaccio*) in principatu citeriore regni Neap.
Paiperitanus, in Lazica exarchatus Ponti.
Palæbiſcitanus, in Libya Pentapolitana.
* Palæocaſtri (*Policaſtro*) in regno Neapol. ſub Archiep. Salernitano.
Palæopoleos, in Aſia Proconſulari.
Palæopoleos, in Pamphylia ſecunda.
Palæorum, Palæenſium, Paleæ ſ. Chytrorum, in inſula Cypro.
Palamitica Synodus, CPoli celebrata A. C. *1350 pro Gregorio Palama.*
* Palentinus Epiſcopus, Palentinenſis, Valliſoletanus, in regno Legionis Hiſpan.
Palæſcovicienſis, in Moravia.
Palæſtinum concilium, Cæſarea Palæſtinæ A. C. *179.*
Paliæ Epiſcopus, in Galatia ſecunda.
Concilium in Palithi, ſub Archiep. Moguntino in Germania A. C. *1029.*
à Palladiano, Epiſcopus Arianus, interfuit Synodo Sardicenſi Orientalium A.C. 347.
Pallarienſis, in Catalonia olim, nunc in diœceſi Urgelitana.
Palliotæ ſive Juſtinopoleos, in Lycia.
Palmæ, in inſula Majorica.
* Palmarum Civitatis, in Inſulis Canariis.
Palmyrenſis, Palmyræ ſ. Hadrianæ, in Phœnicia ad Libanum.
Paltenſis, Palti, in Syria prima ſive Theodoriade.
Pamarienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
* Pampelonæ ſ. Pompejopoleos, in Hiſpania Tarraconenſi.
Pamphyli ſ. Pamphili, in provincia Europæ Thracia.
Pampilonenſis, (*Pampelona*) in regno Navarræ Hiſpan.
* Panamæ, in Iſthmo, inter Americam Sept. & Meridionalem.
Panatorienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Paneadenſis, Paneadis ſ. Cæſareæ Paneæ, in provincia Phœniciæ maritimæ.
Panemutichenſis, Panemuthenſis, Panemotichi, Panemutichorum, Panemotichitarum, in Pamphylia ſecunda.
Panephyſi, Panephyſenſis, in Auguſtamnica prima Ægypti.

Digitized by Google

* Pangorienſis ſ. Bangorienſis, in Anglia.
Panii ſ. Phanarii, in provincia Europæ Thracia.
Panis ſ. Panopolitanus, in prima Thebaide Ægypti.
Pannoniæ, à Pannoniis, Pannonienſis.
Panormi, in Lycia.
* Panormitanus, (*Palermo*) in Sicilia.
Papertenſis, Paperti, in Armenia.
* Paphenſis, Paphi novæ, in inſula Cypro.
Paphnenſis, in prima Ægypto.
Papiæ, in Africa proconſulari ſ. Carthaginienſi.
* Papienſis ſ. Ticinenſis (*Pavia*) in Ducatu Mediolanenſi.
Pappenſis ſ. Papporum, in Piſidia.
Pappianenſis, in provincia Africæ proconſulari.
* S. Papuli fani, in Languedocio ſuperiore Galliæ.
Paræcopoleos, in prima Macedonia.
Parætonienſis, Parætonii, in Libya Marmarica.
Paragvajæ, Aſſumtionis, in America Meridionali.
Paralai, in Lycaonia: idem fortaſſe Parlaënſis Piſidiæ, & Pari Lycaoniæ.
Parali ſ. Paralii, in Ægypto ad quartum Nili oſtium.
Parali, in Palæſtina.
Paraſii, in Liguria.
Paraſthabæ (*Peretslau*) in Bulgaria.
Parembolanus, Parembolarum, in Palæſtina.
* Parentinus (*Parenzo*) in Iſtria ditionis Venetæ.
Parianes, in ſecunda Ægypto.
* Pari inſulæ in Cycladibus, vide Parinaxiæ.
Pari Lycaoniæ, vide Paralai.
Parienſis, in provincia proconſulari Africæ.
Parii, in provincia Helleſponti.
Parinaxiæ, ſive inſularum Cycladum Pari & Naxi, in Ægeo mari.
* Pariſienſis, Pariſiacus, Pariſiacenſis, in metropoli Galliæ.
Pariſii, in Africa proconſulari.
Parlaënſis, Parlai, in Piſidia.
* Parmenſis, in Ducatu Italiæ cognomine.
Parnaſſenus, Parnaſſi ſive à Parnaſſo, ſecundæ Cappadociæ.
à Paro, in Piſidia.
Parſacutæ Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.

Parthe-

Parthenienſis, in Mauritania Sitifenſi.
Parthicopoleos, in provincia Illyrica Macedoniæ.
Parzepertenus, in Armenia.
Paſpanenſis, (fortaſſe *Paſſalenſis*, Παοσάλων,) in Lycaonia.
Patarenſis, Pataræ, in Lycia.
Patavii, Παταίς, Ρεγεταζίῳ, Aſiæ in Bithynia.
* Patavienſis, Bazſoënſis, Paſſavienſis (*Paſſau*) in Germania, ſub Archiep. Saltzburgenſi.
* Patavinus, Patavionenſis, Patavenſis, Paduanus, (*Padua*) in ditione Veneta.
Paterni, in Calabria citeriore Vicariatus Rom. in regno Neapol.
Paterni in Anglia, ſub Archiep. Cantuarienſi.
* Patrarum novarum ſ. Theſſalicarum, in Theſſalia.
Patrenſis, Patracenſis, Patrarum veterum, de Patris, in Achaja.
Pavenſis, fortaſſe pro Papienſi, (*Pavia*) in Ducatu Mediolanenſi.
S. Pauli Epiſcopus interfuit Concilio Romano A. C. 1059.
* Pauli Leonenſis fani, ſive Leoniæ, in Gallia, ſub Archiep. Turonenſi.
* Pauli Tricaſtinenſis fani, Tricaſtini, in Gallia Viennenſi.
Pauzerenſis, in Africa.
Pauzulenſis, Pauzuli, in Marchia Anconitana regni Neapol.
Pazeni ſ. Paſeni, in Armenia.
Pazenſe concilium Novatianorum A. C. *375. ἐν Πάζȣ κώμῃ, in Phrygia.*
Pedachtoënſis ſ. Philactienſis, Epiſcopus Heracleopoleos, in Armenia.
Pederodiadenſis ſ. Pederodianènſis, in Byzacena Africæ.
Pedredanum concilium A. C *1071. apud Pedredam in Anglia, ſub Archiep. Cantuar.*
Pellenſis, Palteniſſenſis Epiſc. in ſecunda Pamphylia.
Pellenſis ſ. Pellæus, in Palæſtina ſecunda.
Pelopes, in ſecunda Achaja exarchatus Macedoniæ.
Peltenſis ſ. Peltarum, in Phrygia Pacatiana.
Peltineſſenſis, Peltineſi ſ. Penteneſi, in Pamphylia.
Peluſii, in Auguſtamnica Ægypti provincia.
Ad Pennam fidelem concilium A. C. *1302. in Hiſpania, ſub Archiep. Toletano.*
Pennenſis, Pinnenſis, Pinnanatium ſ. Pianenſis & Adrienſis Epiſcopus, in Aprutio regni Neapol.
Penſarienſis ſ. Piſaurenſis (*Peſaro*) in Ducatu Urbinate Italiæ.
Pentacomiæ in prima Arabia, ſub Patriarcha Hieroſol.
Pentaſchænonis, in prima Auguſtamnica Ægypti.

Pente-

Digitized by Google

Penteneſſenſis ſ. Penteniſſenſis, in Pamphylia.
Peperenſis ſ. Perperenenſis, in Lydia.
Peradamicenſis, in Byzacena Africæ.
Perbænæ, in ſecunda Pamphylia.
Perbereos, Piperenſium, ὁ Παίπερ, in Lazica Ponti; vel ὁ Περβάινων, in ſecunda Pamphylia.
Percinæ, in quarta Armenia.
Perdicenſis, Perdiæ, Perdirenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Pergami, à Pergamo, Pergamenus, in Aſia proconſulari.
Pergenſis, Pergæ, à Perge, in Pamphylia ſecunda.
Periœcidos, in Ægypto.
Periſtaſii, in provincia Europæ Thracia.
* Peritheorii, in Macedonia.
Perperenenſis ſ. Peperenſis, in Aſia proconſulari.
Perpinianenſe conciliabulum A. C. *1408. Perpiniani in comitatu Ruſcilionſe.*
Perrhæ ſ. Pertæ, in Euphrateſia Syriæ Epiſcopus.
Perſidis Epiſcopus interfuit Concilio Nicæno A. C. 325.
Pertenſis, (corruptè *Phria*) Pertarum, in Lycaonia.
Perthuſanum concilium apud Perthum in Scotia A. C. *1201.*
Pertuſanus Epiſcopus, in Africa Carthaginienſi ſ. proconſulari.
Peruſunenſis Epiſc. A. C. 967. interfuit Concilio Ravennatenſi.
* Peruſinus (*Perugia*, *Peruſe*) in Umbria Italiæ.
Peſaurienſis ſ. Piſaurienſis, (*Peſaro*) in Ducatu Italiæ Urbinate.
* Peſcii, (*Peſcb*) in Servia.
Peſinuntis, Piſinuntis, in Galatia ſecunda.
Petavii, Petovii (*Paſſau*) in Norico Germaniæ, ſub Archiep. Salisburgenſi. Vide Patavii.
Petavii, in prima Bithynia.
Petavionenſis, in Pannonia ſuperiore. Vide Launojum de Victorino Epiſc. & Martyre.
* Peteliæ ſ. Strongyli (*Strongoli*) in Calabria citeriore regni Neapol.
* Petinenſis, (*Pedena* ſ. *Padina*) Cominadæ in Iſtria ditionis Venetæ.
Petrenſis, Petrarum, in Arabia.
* Petrenſis, in prima Macedonia.
Petrenſis, in Lazica exarchatus Ponti.
Petrenſis, in ſecunda Aſia.
* Petræ deſerti ſ. Cyriacopoleos, in tertia Palæſtina.

* Petræ

* Petræ Honorii ſ. Bretinorii, (*Bertinoro*) in Romania.
* Petroburgi in Anglia, in Comitatu Northamtoniæ.
*Petrocorienſis, Petrocoricus, Petragoricenſis, (*Perigveux*) in Aquitania Galliæ, ſub Archiep. Burdegalenſi.
Phacuſæ, in prima Auguſtamnica Ægypti.
Phæni, Phænorum, Pæoniorum, Pioniorum, in Helleſponto.
Phænuntis, in provincia Arabiæ.
Phalaritanus ſ. Falaritanus, (*Faleroni*) in Piceno Italiæ.
Phanarii ſ. Panii (*Fanari*) in Thracia. Vide Neochorii.
Phaneenſis, Phaini, Phænuntis, in provincia Arabiæ.
Phanenſis ſ. Fanenſis, in Ducatu Italiæ Urbinate.
Pharanitanus, in prima Arabia, ſub Archiep. Hieroſol.
Pharbæthi, in Ægypti provincia Auguſtamnica ſecunda.
Pharenſe concilium, ſub Nordanhumbrorum Regibus in Anglia A. C. *664.*
* Phari Epiſcopus in inſula Leſina, in mari Adriatico.
Phari (*Faro*) in Algarbia Luſitaniæ.
Pharienſis, in Armenia.
Pharnacienſis, Pharnaceæ, in Ponto.
* Pharſalorum, in prima Theſſalia
Phaſelitanus, in Lycia.
Phaſianæ, in Lazica exarchatus Ponti.
Phaſianæ ſ. Phauſianæ, in Sardinia.
Phaſidis, in Lazica ſive Colchide.
Phauſianæ, in Sardinia.
Phelli, in Lycia.
Phenonis, Phænonis ſ. Phænontuntis, in Arabia ſecunda.
Philadelphiæ, in provincia Arabiæ.
* Philadelphienſis, Philadelphiæ, in Lydiæ metropoli.
Philadelphius, Philadelphiæ, in Iſauria.
Philarum, in Arabia ſecunda.
* Philippenſis, Philippi, Philipporum, Philippenſium, in Macedonia.
Philippopoleos, in provincia Thraciæ.
Philippopoleos, in Phrygia Capatianæ.
Philippopoleos, in Arabia ſecunda.
Philitenſis Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.
Philomelienſis, in Phrygia Salutari.
Philomelienſis, Philo melii, in Piſidia.

Philorum, in Thebaide.
Phlogenſis ſ. Phoglenſis, Πυγλῶν, Puglarum, in Pamphylia ſecunda.
Phobi ſ. Phoborum, φόβων, in Phrygia Capatiana.
Phocæ, φώκης, Phocææ, Phociæ, Phocienſis, Phocenſium, Phocæorum, in provincia Aſiæ proconſulari.
* Phœnices, Phœnicii, in Epiro vetere.
Phoglenſis, in Pamphylia ſecunda. Vide Phlogenſis.
Photiæ, φωτείας, in Phrygia Salutari; al. φυλλίας & φυτείων.
Photices ſ. Bellæ, in Epiro vetere.
Phragonis, Phragoneos, Phragoneæ, in Ægypti ſecundæ provincia.
Phullæ ſ. Bullæ, in Bulgaria.
Phyles, in ſecunda Thebaide.
Phytiæ, Phytææ, Phtiæ, in Phrygia Salutari. Vide Photiæ.
Piæ, in Africa Carthaginienſi ſ. proconſulari.
Picinenſis, corruptè pro Ticinenſi, in Synodo Auguſtana A. C. 952.
* Pictavenſis ſ. Pictavienſis (*Poictiers*) in Aquitania Galliæ.
Pictus ſ. gentis Pictorum, in Scotia meridionali, cis Tavum fluvium.
Pidnæ ſ. Gydriæ (*Chitro*) in prima Macedonia.
Pienſis, Piæ, in provincia Africæ proconſulari.
* Pientinus (*Pienza*) Corſiniani, in Hetruria.
Pietatis Juliæ ſ. Polæ in Iſtria, ditionis Venetæ.
Pimoliſſæ ſ. Ibyræ, in Helenoponto.
Pinarenſis, Pinaræ, ſ. Pinarorum & Didymorum, in Lycia.
* Pinnanatium, Pinnenſis ſ. Pennenſis, in Aprutio regni Neapol.
Pioniæ civitatis, in Helleſponto.
Piperenſis, in prima Aſia.
Pipernenſis ſ. Privernas Epiſc. (*Piperno*) in Campania Romana.
Pippewellenſe concilium A. C. *1189. ad Abbatiam Pippewel in Anglia.*
Pirgoaretarum, κώμης πυργοαρητῶν, Epiſcopus in Arabia ſecunda.
* Piſanus, Piſenſis, Piſæ, in Hetruria.
* Piſaurenſis (*Peſaro*) in Ducatu Italiæ Urbinate.
Piſcarienſis (*Peſchiera*) in ditione Veneta.
Piſiæ, fortaſſe in Galatia.
Piſidienſis, in Aſiæ minoris regione.
Piſindæ, in Pamphylia.
Piſinuntis ſ. Peſinuntis, in Galatia ſecunda.
Piſitenſis, in provincia Africæ proconſulari.

Piſſiæ, in ſecunda Phrygia Salutari.
Piſtenſia concilia A. C. 862. 869. in loco qui dicitur Piſtis ad Sequanam fluvium, in Gallia.
Piſtorienſis Epiſcopus, Piſtorii, (*Piſtoia*) in Hetruria.
Pitæ Epiſcopus Synodo Photianæ interfuit.
Pitanenſis, Pitanæ ſ. Pitanes, in Aſia proconſulari.
Pitaniſſi, in Galatia ſecunda.
Pitini (*la Torre di Pitino*) in Aprutio citeriore regni Neapol.
Pittanines, in prima Aſia.
Pityuntis ſ. Pityuſæ, in Ponto Polemoniaco.
* Placentinus (*Piacenza*) in Ducatu Italiæ Parmenſi.
* Placentinus (*Plazencia*) in Extremadura Hiſpaniæ.
Placianenſis, in Helleſponto.
Planaci ſive Plubii, (*Ploagve*) in Sardinia.
Platæ ſ. Argenteæ, in Peruvia Americæ meridionalis.
Platæarum, in Peloponneſo.
* Platamonis, in prima Macedonia.
Platanenſis, in Galatia.
* Pleſcoviæ, in Moſcovia.
* Plocenſis, Ploſcenſis, (*Ploczko*) in Polonia.
Plotinopoleos, in Æmimonto Thraciæ.
Plubii, in Sardinia. Vide Planati.
Pluſiadis [an Pruſiadis in Helleſponto?] Epiſc. interfuit Synodo Photianæ.
Plutinopoleos, Plotinopoleos, in provincia Æmimonti Thraciæ.
de Pocofeltis, in Africa.
Podalenus, Podalienſis, Podaliæ, Podalææ, in Lycia.
Podandi, in prima Cilicia.
* Podii ſ. Anicii (*le Puy*) in prima Aquitania Galliæ.
Pœmanenus, Pœmanini, Pœmanii, in Helleſponto.
Pœſti, in Lucania.
Polæ ſ. Pietatis Juliæ, in Iſtria ditionis Venetæ.
* Polatenſis, Polatinenſis, (*Pulati*) in Albania Aſiæ.
Polemonii, in Ponto Polemiaco.
Polianæ, Poleanninæ & Bardioritarum, in Macedonia.
* Policaſtri ſ. Palæocaſtri, in regno Neapol.
Polenſis, Polonenſis, Polæ, in Iſtria ditionis Venetæ.
Policaſtrenſis, in principatu citeriore regni Neapol.

Digitized by Google

Polignianenſis, Poliniacenſis, (*Polignano*) in provincia Parenſi regni Neap.
Polimartienſis, Polymartii, (*Bomarzo*) in Hetruria.
* Poliniani, (*Poligano*) in provincia Barenſi regni Neap.
Polios, caſtri Polios, in Armenia.
Politianæ villæ, in Phœnicia.
* Polmianæ ſ. Bardioritæ, in prima Macedonia.
* Poloczæ, in Lithuania.
Polonenſis in Iſtria, vide Polenſis.
Polyboti, Polybotorum, in Phrygia Salutari.
Polychærepoleos, in Epiro nova.
Polycaſtrenſis, in regno Neapol. vide Policaſtrenſis.
Polychalandi, in Lydia.
Polychnes, in magna Armenia.
Polymartii (*Bomarzo*) in Tuſcia, in patrimonio S. Petri.
Polyſtyli Epiſcopus, in ſecunda Macedonia, interfuit Synodo Photianæ.
Pomezanienſis, Pſomeſanienſis, (*Pomeſan*) in Polonia.
Pompejopolitanus, Pompejopoleos, in Cilicia prima.
Pompejopoleos, in Paphlagonia.
* Pompejopoleos, in Hiſpania Tarraconenſi. Vide Pampelonæ.
Ponenſis ſ. Ratisponenſis, in Germania ſuperiore..
Apud Pontem Audomari habita concilia A. C. *1267. & 1279. in Gallia, in provincia Rothomagenſi.*
Ponticum, in Ponto Aſiæ circa A. C. *192.*
Pontigonenſe concilium A. C. *876. Pontigoni ſive Pontigedani in Galliæ diœceſi Carnotenſi.*
* Pontiopoleos Epiſcopus, S. Pontii Tomeriarum, (*S. Pons de Tomieres*) in Languedocio inferiore in Gallia, ſub Archiep. Narbonenſi.
* Popajani, in America Meridionali.
Popanenſis, in Aſia proconſulari. [an Hypæpanenſis?]
Popilenſis ſ. Foropopilienſis, in octava Italiæ regione.
Populonienſis, Populoniæ, in Hetruria.
Porenſis Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
* Porphyreonis ſ. Porphyrionis, in Phœnicia maritima.
Porthmi, in provincia Peloponneſi.
* Portucalenſis ſ. Portugalenſis, (*Port à Port*) in Luſitania..
* Portus Alacris (*Portalegre*) in finibus Luſitaniæ.
* Portus Divitis in inſula inter Antillas.

Digitized by Google

* Portuenſis, de Portu Romæ, Portus Auguſti, (*Porto*) S. Rufinæ & Silvæ candidæ, in patrimonio S. Petri.
Portuenſia concilia A. C *886. & 898. in diœceſi Galliæ Nemauſenſi.*
* Poſnanienſis ſ. Poznanienſis Epiſcopus, (*Poſnan*) in Polonia.
Poſonienſe concilium A. C. *1309. in Hungaria.*
* Potentinus (*Potenza*) in Apulia regni Neapol.
Potentinus, in Piceno Vicariatus Romani.
Poznanienſis, in Polonia. Vide Poſnanienſis.
Pracanenſis ſ. Diocæſareæ, in Iſauria.
Præcauſenſis, in Byzacena Africæ.
Præmislienſis (*Przemyzl*) in Polonia.
Præneſtinus (*Palaſtrinus*) Civitatis Papalis, in Campania Rom.
Præneti, Πρενέτε, Πρινέτε, in Bithynia.
Præpeneſſi, in Phrygia Salutari.
Præſidienſis, in Byzacena Africæ.
* Pragenſis, Pragæ, Bohemiæ metropoli.
Pratenſis, (*Prato*) in Hetruria.
Pribilenſis ſ. Pſibilenſis, Berinopolitanus in Lycaonia.
Prienes, in Aſia proconſulari.
* Primislaitanus, in Ruſſia Polonica.
Primopolitanus, Primopoleos, in Pamphylia ſecunda.
Primulanus, in prima Macedonia.
Prinatenus, in Epiro nova. (*Priſna.*)
Prinmeſſi ſive Promeſi, in Phrygia Salutari.
* Priſtinenſis, Priſtinæ, in Servia.
Privatenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Privernas ſ. Pripernenſis, in Campania Romana. (*Piperno.*)
Probandenſis Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Probatenſis in Æmimonto, exarchatus Thraciæ.
à Procia, de Candos ſ. Caindo, interfuit Concilio Sardicenſi A. 347. Harduinus ſuſpicatur legendum: à Dacia.
Prœconneſi, in provincia Helleſponti.
Promiſi, in Caria.
Proponti ſ. Porthmi, in Peloponneſo, ſub metropolita Corinthio.
Proſelenes, in ſecunda Cycladum inſula, exarchatus Aſiæ.
Proſtamenſis, in Piſidia.

* Pruſaënſis, ſub Olympo, Pruſenſis, Pruſæ, Pruſiadis, Pruſaënſium, in Bithynia.
Pruſenſis, juxta Hypium, in eadem Bithynia.
Pruſiadis, in provincia Honoriadis.
Prymneſiæ, Prymneſii, Prymneſienſis, in Phrygia Salutari.
Pſinis vici, in prima Ægypto.
Pſibelorum, corruptè pro **ὁ Σιβήλων,** in Lycaonia.
Pſimorum, in Cappadocia.
Pſynchi, in Ægypto.
* Ptolemaidis ſ. Aconis, in Phœnicia maritima.
Ptolemaidis Hermii, in Thebaide ſecunda.
Ptolemaidis, in Libya Pentapoli; *ubi habitum concilium* A. C. *411.*
Pudentianenſis, in Numidia.
Puglorum, in Pamphylia. Vide Phoglenſis.
Pupianenſis ſ. Puppianenſis, in Africa proconſulari.
Pupilienſis ſ. Foropopilienſis (*Forlimpopolo*) in octava Italiæ regione.
Pupitanus ſ. Puppitanus, in Africa proconſulari.
* Puteolanus (*Puzzuolo*) in Provincia Laboris, in regno Neapol.
Putienſis, in Numidia.
Putienſis, in Byzacena Africæ.
Putizienſis, in Africa.
Puzenſe concilium Arianorum in Puza Phrygia A. C. *368.*
Pylarum ſ. Cœliorum, **Κοιλίων, Κύλων,** in provincia Europæ Thracia.
Pyrgi ſ. Pyrgii, in Achaja.

Q.

Quæſtorianenſis, in Byzacena Africæ.
* Quebeci, in Canada Americæ Septentrionalis.
* ad Quercetum in Franconia Germaniæ. Vide Aichſtadienſis.
Ad Quercum, Chalcedonis ſuburbium Synodus A. C. *403*
Quidienſis Epiſcopus ſ. Quiſitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
* Quinqueeccleſienſis, in Hungaria (*Eutegiazac*) ſub Archiep. Strigonienſi ſ. Granenſi.
Quintilineburgenſes Synodi A. C. *1085. 1105. 1121 in Germania.*
Ad S Quintinum in Gallia, ſub Archiep. Remenſi, concilia A. C. *1232. 1235. &c.*
Quitenſis (*S. Franciſci de Quito*) in Peruvia Americæ Meridional.

Rabbæ

Digitized by Google

R.

Rabbæ ſ. Petræ, Cyriacopoleos, in provincia Arabia ſ. tertia Palæſtina.
Raceburgenſis, in inferiore Saxonia.
Rachlenus ſ. Rachlenorum, in Phœnicia maritima.
Radasbonenſis, Radesponenſis, in Germania. Vide Ratisponenſis.
Radingenſia ſive Redingenſia concilia A. C. *1206. & 1279. in Anglia.*
* Raguſinus Epiſcopus, Rhegi ſ. Raguſii, in Epiro veteri.
* Raguſanus, Raguſæ, in Dalmatia.
Raphanenſis, Raphaneæ, Raphaneenſis, Raphanæorum, in Syria ſecunda.
Raphiæ, in Palæſtina prima.
* Raphoæ, in Uptonia Hiberniæ.
Rapollanus ſ. Rapollenſis, in Baſilicata, regni Neapol.
Rapotenſis (*Rapoë*) in Hibernia.
Raſchitanus Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Ratiatenſis, de Ratiate, (*de Retz*) in minore Britannia Galliæ.
Ratisponenſis (*Regensburg*) in Germania ad Danubium.
Ratosbidi ſ. Satoſiobii, ſub Metropolita Lariſſeno, in prima Theſſalia.
Ratzeburgenſis, in Saxonia inferiore. Vide Rotheburgenſis.
* Ravellenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
* Ravennas, Ravennenſis, Ravennatenſis, (*Ravenne*) in Romandiola.
Rauricorum (*Augſt*) in Helvetia haud procul Baſilea.
* Reatenſis, Reatinus, (*Rieti*) in Umbria Italiæ.
Rebianenſis, in Byzacena Africæ.
Recanatenſis, Recinetenſis, in Marchia Anconitana.
* Redæſti (*Rudiſto*) in provincia Europæ, exarchatus Thraciæ.
Redingenſia ſ. Radingenſia concilia, in Anglia A. C. *1206. & 1279.*
* Redonenſis, Redonius, (*Rennes*) in minore Britannia Galliæ, ſub Archiep. Turonenſi.
* Regenſis, Regienſis, Rejenſis, (*Riez*) in Provinciæ Comitatu in Gallia.
Regeon Apathuntis, in prima Palæſtina.
Regianenſis, in Numidia.
Regiaticinenſis ſ. Ticinenſis, in Ducatu Mediolanenſi.
* Regienſis, Rheginus, Regii Lepidi, (*Regio*) in Ducatu Mutinenſi.
Regienſis (*Riez*) in Gallia. Vide Regenſis.
Regienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Regii, Caſtri Regii, in Meſopotamia.

*Regi-

Digitized by Google

*Reginenſis (*Reggio*) in Calabria ulteriore regni Neapol. Vide Rheginenſis.
Reginisbruc, Reginoburgenſis. Vide Ratisponenſis, in Germania.
*Reginogradecii (*Kœnigsgratz*) in Bohemia.
*Rejenſis, (*Riez*) in Gallia. Vide Regenſis.
*Remenſis, Remorum, in Gallia.
Remeſſianenſis, in Dacia mediterranea.
*Rendinenſis, in Græcia, non procul Theſſalonica.
Reperitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
*Reſanienſis, in Moſcovia.
Reſpectenſis, in Numidia.
Reſſanenſis ſ. Reſſianenſis, in Numidia.
Revalienſis, in Livonia.
Rhædeſti, in provincia Europæ Thraciæ.
Rhadautzii, in Moldavia.
Rhaphienſis, in prima Palæſtina.
Rheginenſis, Rhegii, Rheginus, Rhegitanus, (*Reggio*) in Calabria ulteriore regni Neapol. In Διατυπώσει Leonis Sap. τοῦ Βασίλεων.
Rhendinæ, metropoleos Serviorum.
Rheontis in Achaja, ſub Archiep. Monembaſienſi.
Rheſænas, Rheſinas, in Meſopotamia.
Rhicomerii, in ſecunda Ægypto.
Rhinocoruror um, in Auguſtamnica prima Ægypti.
Rhitymnenſis, in Candia ſ. Creta.
Rhizæi, Rhyzæi, in Ponto Polemoniaco.
*Rhodienſis, Rhodius, Rhodi metropolitanus inſularum Cycladum.
*Rhodiginus, Rhodigii, (*Rovigo*) in ditione Veneta. Vide Adrienſis.
Rhodiopolitanus, Rhodiæ, in Lycia.
Rhodopolitanus, in Lazico Ponti.
Rhœni ſ. Reni, in prima Armenia.
Rhœorum Epiſcopus interſuit Synodo Photianæ.
*Rhoſi ſ. Reſi, in Anglia. Vide Roffenſis.
Rhoſi ſ. Rhoſſi, Rhoſopoleos, in Cilicia ſecunda.
Rhuſii ſ. Ruſſii, in provincia Rhodopes, in Thracia. Vide Toperi.
Rhymnæ ſ. Oryminæ, in prima Pamphylia.
Ribuenſis, Ribunenſis, Ripuenſis, fortaſſe pro Ripenſi, in Jutia Daniæ.
Rigenſis, in Livonia.

Rioppo-

Digitized by Google

Rioppolanus, fortaſſe pro Rapollano, in Baſilicata regni Neapol.
Ripagorſæ ſ. Ripacurtienſis, (*Ribagorça*) in Aragoniæ & Cataloniæ confinio.
* Ripæ magnæ in inſula S. Jacobi, inter inſulas Capitis Viridis.
Ripæ Traſſoniæ, (*Ripa Transone*) in Marchia Anconitana.
Ripenſis, in Jutia Daniæ.
Riphtonenſis, Caſtri Riphton, in Meſopotamia.
Riſcephanenſis, Caſtri Riſcephas, in Meſopotamia.
Ritidios caſtri, in Meſopotamia.
* Rivenſis (*Rieux*) in Languedocio ſuperiore, ſub Archiep. Toloſano.
Rivipullenſis Conventus A. C. *1032. in Rivipullenſi monaſterio Auſonenſis diœceſis in Hiſpania.*
Rochingamenſe concilium A. C. *1094. Rochingamia in Anglia.*
* Rodericopoleos Epiſcopus (*Ciudad Rodrigo*) in regno Legionis, Hiſpan.
* Roffenſis, Hroffenſis, (*Rocheſter*) in Anglia.
Roffiacenſia concilia A. C. *1258. & 1327. in Gallia, ſub Archiep. Burdegalenſi.*
* Roma, ſedes Pontificis Maximi.
Romanenſis Epiſcopus, Romani, in Moldavia.
Romanopoleos, in tertia Armenia.
Roranenſis, Rorani, in Armenia.
Roſailthir ſ. Roſſæ, in Momonia Hiberniæ.
Roſanus Epiſcopus, vide Roſſanenſis.
Roſcellenſis, Elenenſis, Perpinianenſis, Comitatus Ruſcinonis.
* Roſchildenſis, in Zelandia Daniæ.
Roſcianenſis, vide Roſſanenſis.
Roſcomanienſis, (*Elfinii*) in Conacia Hiberniæ provincia.
Roſellanus, Roſilienſis, Roſellenſis, Ruſellanus, (*Roſelle*) in Hetruria.
* Roſeti ſ. Groſſeti, in Hetruria, ſub Metropolita Senenſi.
* Roſonii ſ. Rhiſanæ, (*Riſano*) in Dalmatia.
Roſſæ, in Hibernia. Vide Roſailthir.
* Roſſanenſis, Roſanus, Roſcianenſis, in Calabria citeriore regni Neapol.
Roſſenſis, in Hibernia.
Roſſenſis, in Scotia.
Roſſiæ ſ. Chanorici, (*Chanrea, Chanonri*) in Scotia Septentrionali.
* Roſtovii, in Moſcovia.
Rotarienſis, in Numidia.
Rotenenſis, vide Rutenenſis.
Rotenſis, in Aragonia, junctus deinde Ilerdenſi.

P Rotce-

Digitized by Google

Rotceſtriæ ſ. Roffenſis, in Anglia.
Rotheburgenſis ſ. Ratzeburgenſis, in Saxonia inferiore.
* Rotomagenſis (*Rouen*) in Gallia.
* Rubi ſ. Rubeti (*Ruvo*) in territorio Barenſi, regni Neapol.
Rubicarienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Rubilanenſis ſ. Rubilocenſis, in Germania, diœceſis nunc Ratisponenſis.
Rucumenſis, à Racuma ſ. à Rucumma, in Africa Proconſulari.
S. Rufiniæ ſani, in patrimonio S. Petri. Vide Portuenſis & Silvæ candidæ.
Rufinianenſis, in Byzacena Africæ provincia.
* Rupellenſis (*la Rochelle*) in Santonica Galliæ provincia.
* Ruremundenſis, in Belgio, ſub Archiep. Mechlinienſi.
Ruſaditanus, Ruſadir, in Mauritania Cæſarienſi.
Ruſellenſis, in Hetruria. Vide Roſellanus.
Rusfenſis, Rufenſis, Ruſpenſis, in Byzacena Africæ.
Rusgonienſis, Ruſconienſis, Rusgunienſis, Ruſtonienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Ruſiccadienſis, à Ruſiccade, Ruſiccadenſis, in Numidia.
Ruſii ſ. Rhodii, Topiritanus, in exarchatu Thraciæ; corrupte Piri vel
Ruſpenſis ſ. Ruſpitenſis, in Byzacena Africæ.
* Ruſſanenſis ſ. Roſcianenſis, vide Roſſanenſis in regno Neapol.
Ruſſiæ, in ditione Imperatoris Moſcorum.
Ruſſii, Ῥυσίου, Rhuſii, (antea Τοπήρου) in provincia Rhodopes, Thraciæ. Vide Ruſii.
Ruſticianenſis, in Numidia.
Ruſubiccarenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Ruſubiritanus, in provincia Aſiæ Proconſulari.
Ruſuccurrenſis ſ. Ruſucurritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
* Rutenenſis, Ruthenenſis, (*Rodez*) in Aquitania Galliæ Orientali, ſub Archiep. Albienſi.
* Ruxellenſis, in Hetruria, ſub Archiep. Senenſi. Vide Roſſeti.

S.

Σαβαἰτρῶν, Σαρβάτρων, in Lycaonia.
Sabinas, Sabinenſis, in Campaniæ Romanæ confinio.
Ad Sablonarias conventus A. C. 862. in Gallia.
Sabratenſis, Epiſcopus in Tripolitana Africæ provincia.
Saëos, Saënſis, Saites, in provincia Ægypti primæ. (Σάϊς.)

Saba-

Sabadiæ in provincia Europæ, exarchatus Thraciæ.
Sabathiæ ſ. Sinathræ, in Lycaonia.
*Sabinenſis, Sabinorum, in Umbria Italiæ.
Sabionenſis, *(Siben)* in regione Tyrolis Germaniæ.
Sacabenſis, in Lazico Ponti.
Sætabitanus ſ. Setabitanus, *(Sativa)* in Valentino regno Hiſpaniæ.
Sagalaſſenſis, Sagalaſſi, in Piſidia.
* Sagienſis, Sagenſis, Sajenſis, *(Seez)* in Normannia Galliæ, ſub Archiep. Rotomagenſi.
* Sagonenſis, in inſula Corſica.
Saguntinus, Seguntinus, Seguntienſis, Segontienſis, Segontinenſis, *(Sigvenza)* in Caſtella nova Hiſpan.
Sahragtenſis, Epiſcopus Coptus, in Ægypto.
Saidis, in prima Ægypto.
Sajenſis, in Normannia. Vide Sagienſis.
Sajenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Saienſis Epiſcopus Coptus in Nubia.
Salæ, in Lydia.
Salachitanus Epiſcopus Jacobita in Syria, vide Seleuciæ.
Salamiadis *(Selmie)* in Phœnicia ad Libanum.
Salaminenſis, Salaminis ſ. Conſtantiæ, in inſula Cypro.
Salapienſis, Salapiæ, *(Salpi)* in Apulia regni Neapol.
de Salaria, in Bætica Hiſpaniæ.
Salditanus, in Mauritania Sitifenſi.
Salegunſtadienſe (Salingſtet *ſ.* Oſterwyk) *concilium* A. C. *1021. in inferiore Saxonia, ſub Archiep. Moguntino.*
* Salernitanus Epiſcopus, in Principatu citeriore regni Neapol.
Salicinæ, in Mauritania Cæſarienſi.
*Saliſburgenſis, vide Saltzburgenſis.
*Saliſburienſis, in Anglia. Vide Sariſburienſis.
* Salmanticenſis, *(Salamanca)* in regno Legionis Hiſpan.
Salmaſitanus, in Armenia.
* Salmaſavanch, in Armenia.
Salmurienſia concilia A. C. *1253. 1276. 1294. 1315. Salmurii in Gallia.*
* Salonenſis Epiſcopus, in prima Achaja, exarchatus Macedoniæ. Vide Amphiſſenſis & Aulonis.
Salonitanus Epiſcopus, in Dalmatia.

P 2 Salpenſis

Salpenſis ſ. Salpinas, Salpitanus, (*Salpe*) in confinio Capitanatæ & terræ Barenſis in regno Neapol.
Saltus Batanis, in Arabia ſecunda.
Saltus Conſtantianices, in prima Palæſtina.
Saltus Geraitici, in prima Palæſtina.
Saltus Gonaitici, in Phœnicia ad Libanum.
Saltus Hieratici, in provincia Arabia ſ. tertia Palæſtina.
Saltuum Theſſaliæ.
Saluntianenſis, fortaſſe à Salentinis Italiæ.
* Salutiarum (*Saluzzo*) in Pedemontio.
* Salzburgenſis in Bavaria, Germaniæ regione. Vide Juvavenſis.
Sambienſis (*Szamland*) in Pruſſia.
* Sami, in provincia inſularum Cycladum, ſub metropolita Rhodio.
Samninus, in Samnitibus Italiæ.
* Samogitienſis, in Septentrionali Polonia.
Samoſatenus, Samoſatæ, in Euphrateſia Syriæ.
San ſ. Sciani, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
* Sanachimitanus, in Armenia.
de Sanafer, in Sardinia.
Sanai, corruptè pro Synnai, in Phrygia Pacatiana.
Sandefanenſis, Coptus Epiſcopus in Ægypto.
Sandidenſis, in ſecunda Pamphylia.
* Sanicenſis, Senecenſis, Senacienſis, à Senecio, de Sanetio ſ. Saneſio, Sanitii (*Senez*) in Delphinatu Galliæ.
Sanitenſis, Sanidis, in Phrygia Pacatiana.
* Santonenſis, Sanctonicenſis, Xantonenſis, Santonius, (*Sainctes*) in Aquitania Galliæ.
Santonis, in Euphrateſia Syriæ.
Saonenſis ſ. Savonenſis, in ditione Genuenſi.
Ad Saponarias in ſuburbano Tullenſi celebratum concilium A. C. 859. in Gallia Belgica.
Saracenorum Epiſcopus, in Arabia ſecunda.
Saracenorum fœderatorum, in Phœnicia ad Libanum.
Sarcaniæ ſ. Sardaniæ, in Dalmatia.
Sarcares ſ. Scariæ, in Mœſia ſecunda; corruptè pro Apiariæ.
* Sardicenſis, Sardicæ, Τριαδίτζης, in Dacia mediterranea; *ubi etiam concilium A. C. 347. habitum.*

Sardiniæ

Sardiniæ inſulæ.
Sardium in Lydia, Sardenſis, Sardienſis, Sardanæ civitatis, Sardianus.
Sareánenſis ſ. Scardonenſis, (*Scardona*) in Dalmatia.
Sareptanus, in Phœnicia maritima.
Sariphæus, in Palæſtina.
* Sarisburienſis, Sarisbirienſis, Sarisberienſis, (*Sarum*) in Anglia.
* Sarlatenſis, in Aquitania Galliæ. (*Salat.*)
* Sarnenſis, in principaru citeriore regni Neapol.
* Sarſinas, Saſſinas, Saxenatenſis, Sarſinatenſis, in Romandiola.
* Sarskienſis, in Moſcovia ſ. Ruſſia.
Sarumenſis, in Anglia. Vide Sarisburienſis.
Sarzanenſis, in Hetruria.
Saſanenſis, in Armenia.
Saſimorum, Saſimæ, in Cappadocia ſecunda.
* Saſſaritanus, Turris Lebiſſonis, in Sardinia.
Saſſinas, in Romandiola. Vide Sarſinas.
Satafenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Satafenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Satalenſis, Satalæ, Satalenus, Satalorum, in Armenia prima; corruptè Salenus, & alibi Jutaleorum.
Satalenſis, in Lydia.
* Satoſiobidos, in prima Theſſalia. Vide Ratosbidi.
Satrianenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
Saturnicæ, in Africa Occidentali.
* Savonenſis ſ. Saonenſis, in ditione Genuenſi.
Sauriciacenſe concilium A. C. 589. apud Sauriacum villam, in Anglia.
Saxenatenſis Epiſcopus, in Romandiola. Vide Sarſinas.
Saxonum Orientalium } in Anglia.
Saxonum Occidentalium } in Anglia.
Saxonum Auſtralium } in Anglia.
Sazimenſis, Sazimæ, in prima Cappadocia.
Sbidæ ſ. Zudæ, in Iſauria.
Scalenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
* Scalholtanus, in parte Meridionali Islandiæ.
Scalingicaſitanus, in Mingrelia Aſiæ.
* Sealvachuvanch, in Armenia. Vide Schalvachuvanch.

Scamachiæ, in Perſia ſ. Armenia potius, ad mare Caſpium.
Scampenus, in Epiro nova.
Scandidi, in Migrelia Aſiæ.
* Scardonenſis, in Dalmatia; corruptè Sareanenſis.
* Scarenſis, Scaræ, in Svecia, Gothia Occidentali.
Scariæ, in Mœſia ſecunda; corruptè pro Apiariæ.
Scarphienſis, in provincia Peloponneſi; corruptè Carphienſis.
Scebatianenſis, in Byzacena Africæ; corruptè Serbatianenſis.
Scenæ Mandrorum, in ſecunda Auguſtamnica Ægypti.
Scenarchiæ, in Euphrateſia Syriæ.
Scepſeos, in Helleſponto.
* Schalvachuvanch, in Armenia.
Schedienſis, Schediæ, in prima Ægypto.
Scheningenſe concilium A. C. *1248. in Scheningia Oſtrogothorum, in Svecia opido.*
* Sciathi, Epiſcopus in Theſſalia.
Sciebatenſis, Epiſc. Coptus in Ægypto.
Sciencurenſis, itidem Coptus.
Scilitanus, in Africa Proconſulari.
Sciothenſis Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Schireburnenſis Epiſcopus, Siraburnenſis, Sciraburnenſis, Shirebornenſis, in Saxonum Orientalium Angliæ regione.
Sciathenſis, Sciathi, in Cycladibus inſulis.
Scilitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Scinorum Mandrorum, in Ægypto. Vide Cynopolites.
Scimchavanenſe concilium in Armenia A. C. *863.*
Sciſcienſis, Sciſcianenſis ſ. Siſcienſis Epiſcopus, (*Siſſek*) in Pannonia.
Scodrinæ civitatis, corruptè Codrinæ, vel Scuarienſis pro Scutarenſi, (*Scuttari*) in Albania, olim in Dalmatia.
Scoleſegienſis, in Anglia.
Sconiginenſis, in Anglia.
Scopelorum, Scopeli inſulæ, in provincia Theſſaliæ.
Scopeli, in Æmimonto.
Σκοπιάς, Scupenſis Epiſcopus, metropoleos Bulgariæ.
Scordapiæ ſ. Scirdapiæ, in Phrygia Salutari.
Scotica concilia, incertis in Scotia locis habita, A. C. *1177. 1201. 1259.*
Scuarienſis, Scutarienſis Epiſcopus, vide Scodrinæ.

Scuporum

Scuporum, *(Uſcup)* in Dardania, Daciæ exarchatu.
Scutarii, in Thracia.
* Scyllacii, Scyllacenus, Scylletienſis, Squilacenus, Squillacinu s, *(Squillaci)* in Calabria ulteriore regni Neapol.
* Scyri, in inſula primæ Achajæ.
Scythiæ metropolitanus, vide Tomitanus.
Scythopolitanus, in Palæſtina ſecunda.
Sebargenſis, in Africa Proconſulari.
* Sebaſtenus, Sebaſtiæ, in Armenia prima.
Sebaſtenus, Sebaſtenſis, Sebaſtæ, in Palæſtina prima.
Sebaſtenus, Sebaſtienſis, Sebaſtæ ſ. Sebaſteæ, in Phrygia Capatiana.
Sebaſtæ ſ. Sebaſtiæ, Helioſebaſtæ, in Iſauria.
Sebaſtienſis, Sebaſtæ, in Cilicia prima.
* Sebaſtiani fani, in Braſilia Americæ Septentrional.
Sebaſtopoleos, in Armenia prima.
Sebaſtopoleos, in provincia Ponti Polemoniaci.
Sebaſtopoleos, in Thracia.
Sebenici, in ora Dalmatiæ.
Sebennyti, in provincia Ægypti ſecundæ.
Seberianenſis, in Byzacena Africæ.
Sebiadi, in Phrygia Salutari.
Sebonis, in Libya Tripolitana.
Sebonenſis ſ. Sæbonenſis, ſub Archiep. Saltzburgenſi in Germania.
Seccenſis pro Setienſi, *(Sezze)* in Latio.
Secorenſis, in prima Achaja.
* Secorenſis, Secowenſis ſ. Secovienſis, *(Seckaw)* in Stiria ſuperiore Germaniæ.
Sectoriorum ſ. Stectoriorum, in Phrygia Salutari.
Sedelenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Sedenenſe concilium A. C. *1267. in provincia Galliæ Arelatenſi.*
Sedraci ſ. Deiparæ, in quarta Armeniæ.
* Sedunenſis, à Sedunis Epiſcopus, in urbe Valleſiæ primaria. *(Sion en Vallais.*
Segermitanus, à Segermis, in Byzacena Africæ.
* Segeſtericus, Seguſtericus ſ. Siſtaricenſis, *(Siſteron)* in Provinciæ Gallicæ Comitatu.
* Segobienſis, in Caſtella vetere Hiſpan. ſub Archiep. Toletano.

* Segobiæ

* Segobiæ novæ, in inſula Philippinarum Luſſonenſi.
* Segobrienſis ſive Segobricenſis, *(Segorve, Segorae)* in regno Valentino Hiſpan.
Segorenſis ſ. Zoarenſis, in tertia Palæſtina ſ. prima Arabia.
Seguntinus ſ. Saguntinus, in Caſtella nova Hiſpan.
Seigeræ ſ. Seir Keran, in Lagenia Hiberniæ.
Selæ ſ. Selenuntis, in Iſauria.
Selæ, in prima Auguſtamnica Ægypti.
Selemſelitanus ſ. Senemſelitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Selendetenſis, in Africa.
Selenuntis, Selæ, in Iſauria.
Seleſegæ, in Anglia.
Seleucianenſis, Seleucianæ ſ. Solentiæ, in Numidia.
Seleuciæ, Babyloniæ ſ. Meſopotamiæ Catholicus.
Seleucienſis, Seleuciæ Aſperæ, in Iſauria; *ubi habitum conciliabulum Semi-Arianorum* A. C. *359*.
Seleucienſis, in Pamphylia.
Seleucienſis, Seleuciæ Ferreæ, in Piſidia.
Seleuciæ Pieriæ, in Syria prima.
Seleucobelitanus, Seleucobeli, Seleuciæ ad Belum, in Syria ſecunda.
Selgenſis, Selgæ, in Pamphylia.
* Selymbrinus, Selymbriæ, in provincia Europæ Thraciæ.
Semennutenſis ſ. Sebennythi, in ſecunda Ægypto.
Seminenſis, in Africa Carthaginienſi ſ. proconſulari.
Semitenſis, in Africa proconſulari.
Semneon, Semnorum, in Pamphylia.
Seneæ, in Pamphylia.
Senemſalenſis, in Africa proconſulari.
* Senenſis, *(Siena)* in Hetruria.
Duarum Senepſalitanarum, in Africa proconſulari.
Sengiarenſis Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Senhuritanus, in Ægypto media Epiſcopus Coptus.
* Seniæ ſive Siniæ, *(Segni)* in Croatia.
* Senogallienſis, Senegallienſis, Senogalliæ, *(Senigaglia)* in Ducatu Urbinate Italiæ.
* Senonenſis, *(Sens)* in Gallia.
Senticenſis ſ. Zamoritanus, in regno Legionis Hiſpaniæ.

Seolſiæ,

Seolſiæ, in Suſſexia Angliæ.
Sepiæ, corruptè pro Apiæ, in Phrygia Capatiana.
Sepinas, Sæpinas, *(Supino)* in Samnio, hodie in regno Neapol.
* Septanus, (*Ceuta*) in ora Africæ, ſub ditione Regis Hiſpan.
* Septempedanus ſ. Severini Fani, in Marchia Anconitana.
Septiminicenſis, Septiminiciæ, in Byzacena Africæ.
Serbatianenſis ſ. Scebatianenſis, in Byzacena Africæ.
Serberianus Conventus A. C. *1116. apud Serberiam in Anglia.*
* Serbiæ ſ. Serbitiæ Epiſcopus, in prima Macedonia.
Sercinæ, in Armenia tertia.
Sereddelitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Sergentzii, in Thraciæ exarchatu, provincia Europæ.
* S. Sergii Monaſterium, in Monte Libano, ſedes Archiep. Maronitarum.
Sergiopoleos ſ. Barſalii, in Euphrateſia Syriæ.
Seriadis, in prima Cappadocia.
Seriphi, in prima Achaja.
* Serizanæ (*Sarzana*) in ora Liguriæ Genuenſi.
Sernenſis ſ. Sarnenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
Serrenſis, Serrarum, in Africa.
* Serroæ, in Macedonia ſecunda.
Serſennenſis ſ. Cleopatridis, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Serteitanus, Sertæ ſ. Serræ, in Mauritania Sitifenſi.
Sertenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Sertzitanus, in Mauritania Sitifenſi.
* Seſſæ ſ. Sueſſæ, in Terra Laboris, in regno Neapolitano.
Seſtenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Setabitanus (*Xativa* hodie) in regno Valentino Hiſpaniæ.
Setenſis, Settarum, Σεττῶν, Σεττλῶν, Settenorum, in Lydia.
Sethroiti ſ. Sethroites, in Auguſtamnica prima Ægypti.
Setnes κώμης, in Arabia ſecunda, ſub Patriarcha Hieroſol.
Sevanenſis, in Armenia.
* S. Severinæ, in Calabria ulteriore regni Neapol.
* S. Severini Fani, in Marchia Anconitana.
* S. Severi Fani, in Capitanata regni Neapol.
Sfasferienſis ſ. Sfaſterienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Sibicti ſ. Sibici, in Theſſalia ſecunda.
Sibidæ, in Africa Occidentali.

Digitized by Google

Sibilenſium, in Lycaonia; corruptè ὁ Ψηβήλων.
Sibinicenſis (*Sebenico*) in Dalmatia ditionis Venetæ.
Siblii, in Phrygia Pacatiana.
à Siccenni, in provincia Africæ Proconſulari.
Siccenſis, Zigæ ſeu Siccæ Coloniæ, in Africa Proconſulari.
Siccesitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Sicenſis, in Africa Proconſulari.
Sicilibbenſis, à Sicilippa & à Sicilia, Sicilibra, in Africa Proconſulari.
Siculenſis, Siculus, ex inſula Sicilia.
Siddenſis ſ. Syddenſis, in Anglia.
Sidenſis, Sidæ, in Pamphylia.
* Sidonis, Sidonius, Sidonienſis, in Phœnicia maritima.
Sidymenſis, Sidymorum, in Lycia.
Sigææ, in ſecunda Cilicia.
Sigeſtaricus ſ. Siſtaricenſis (*Siſteron*) in Provincia, Comitatu Galliæ.
* Signenſis ſ. Signinus (*Segni*) in Campania Romana.
Signienſis (*Zegna*) in Croatia.
Sigvitenſis, in Numidia.
Sijuthinus Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Silandi (corruptè *Silandri*) in Lydia.
Silbii, in prima Pamphylia.
Silbienſis, Silii, (fortaſſe pro *Siblii*) Siblienſis, in Phrygia Pacatiana.
Silemſilenſis, in Africa Proconſulari.
Silenſis, Siles, in Numidia.
Sillitanus ſ. Sillilitanus, in Numidia.
Silvæ ſ. Silvarum, in Algarbia Luſitaniæ.
Silvæ candidæ, S. Rufinæ, in patrimonio Petri.
Silvæ Ducis (*Hertzogenbuſch*) in Brabantia.
* Silvanectenſis (*Senlis*) in inſula Galliæ, ſub Archiep. Remenſi.
Silvani ſ. Sulianæ, in Byzacena Africæ.
Silvanorum Iſaurorum, in Iſauria.
Silvienſis, fortaſſe pro Siblienſis, in Pamphylia.
Simidicenſis, in Africa Proconſulari.
Siminenſis ſ. Simminenſis, in Africa Proconſulari.
Simingitanus ſ. Siminianus, in Africa Proconſulari.
Simittenſis, Simithuenſis, in Africa Proconſulari.
Sinatheræ, in Lycaonia.

Sinſo-

Digitized by Google

Sinforienſis ſ. Foroſempronienſis *(Foſſombrone)* in Ducatu Italiæ Urbinate.
Singidunenſis, in Pannonia ſ. Illyrico Occidentali.
Singudini, in Mœſia ſuperiore, exarchatus Daciæ; *ubi Conciliabulum Arianorum* A. C *366.*
Siniandi, corrupte Σινηθάνδυ, in Piſidia.
Sinitenſis Caſtelli, in Numidia.
Sinnæ municipii, in Africa.
Sinnipſenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Sinopenſis, Sinopes, à Sinopa, in Helenoponto.
Sinuarenſis, Sinnuaritenſis, in Africa Proconſulari.
Sinueſſanum concilium, in Sinueſſana civitate Italiæ, A. C. *303. in crypta Cleopatrenſi.*
Sionenſis, ὁ Σιῶν Epiſcopus, in Aſia Proconſulari.
*Siphani, in prima Cycladum Inſula, exarchatus Aſiæ.
Siphienſis, Caſtri Siphios, in Meſopotamia.
* Sipontinus, Sipontinenſis, Manfredoniæ, in Capatinata regni Neapol.
Sipuriadis, in Mingrelia Aſiæ.
* Sirenſis, Siræ, in prima Achaja, in inſula Archipelagi.
* Sirmienſis *(Szerem)* in Hungaria inferiore.
* Sis, ſedes Patriarchæ Armenii.
Siſciæ, *(Siſſeg)* in Pannonia ſive Illyrico Occidentali.
Siſtaricenſis, Seſterenſis, Segeſtericus, Sigeſtaricus, Ciſtaricenſis, *(Siſteron en Provence)* in Provincia, Galliæ Comitatu.
Siſtronianenſis, in Numidia.
Sitami, in regno Neapol. in Provincia Siberina ſ. Sanſeverinæ.
Sitenſis, Sitarum, in Mauritania Cæſarienſi.
Sitifenſis, in Mauritania Africæ Sitifenſi.
Caſtri Siteon Schitas, in Meſopotamia.
Sithryandi ſ. Siniandi, in Piſidia.
Sitorum, in Lycia.
Sizonitanus, in Caria.
Slaniæ, in Hibernia.
Slebi, in Lagenia Hiberniæ.
Slesvicenſis, Sleswigenſis, in Ducatu inferioris Saxoniæ cognomine.
Smogrenſis, in Sileſia.
Smolenæ, in ſecunda Macedonia.
* Smolenſci, in Lithuania.

* Smyrnenſis, Smyrnæ, in Aſia Proconſulari.
Soacinenſis, in Dalmatia.
Soanæ ſ. Suanæ, in Tuſcia, ſub Archiepiſcopo Senenſi.
Sobarenſis, in Lycaonia.
Socienſis, in Mauritania Sitifenſi.
Sodomorum, in Arabia ſ. prima Palæſtina.
* Sodorenſis, inſularum Columbani cellæ, *(Colm Kill & Iles)* in Scotia.
Sogdææ ſ. Sugdanenſis, Sugdææ, in Mœſia.
Solenſis, Soliæ, in inſula Cypro.
Solonis, (fortaſſe *Oleni*, ut ſuſpicatur Harduin.) in Achaja.
* Solſonæ ſ. Celſonæ, in Catalaunia Hiſpaniæ.
Soltaniæ, in Perſia; ubi ſedes fuit Epiſcopi Armeniorum, Romanæ Eccleſiæ obſequentium.
Sombi, Σύμβȣ, an Συννάȣ, in Phrygia Pacatiana, vel Κόμβης, in Lycia.
Caſtri Somochartorum, in Meſopotamia.
Sondrenſis, in prima Ægypto.
Soperitanus Epiſcopus Coptus, in Nubia.
Sophenenſis, Sophenæ, in tertia Armenia.
Sopenes, Caſtri Sophenes, in Armenia magna.
Sophianum concilium circa A. C. *1450. in templo S. Sophiæ, CPoli.*
* Soranus Epiſcopus, in provincia Terræ Laboris, in regno Neapol.
Soræ, Sororum, Sorenſis, in Paphlagonia.
Sorbii ſ. Arbæ, in Illyrico Occidentali, ſub Archiep. Antibarii.
Sorræ, in Sardinia.
Soſianæ, in Byzacena Africæ.
Soſſubenſis, in Hiſpania Tarraconenſi.
* Soteropoleos ſ. Congi, in ora Africæ Occidentali, ditionis Luſitanicæ.
* Soteropoleos *(S. Salvador)* in Braſilia Luſitanica Americæ Meridionalis.
* Sotzaviæ, in Moldavia.
Sozandriæ, in Aſia ſecunda.
Sozopolitanus, Sozopoleos, in Piſidia.
Sozopoleos, in provincia Æmimonti Thraciæ.
Sozuſæ ſ. Soſuſæ, in prima Palæſtina.
Sozuſæ, in Libyæ Pentapoli.
Sozuſenus, Sozuſæ, in Palæſtina.
* Spalatenſis, Spalatrenſis, in Dalmatia.
Spaleæ ſ. Juſtinianopoleos, in Galatia ſecunda.

Spalenſis

Spalenſis ſ. Hiſpalenſis, (*Seville*) in Andaluſia Hiſpan.
Sparenſis, Sparæ, in Phrygia Salutari.
Sparnacenſe concilium A. C. *847. in Sparnaco villa Remenſis Eccleſiæ in Gallia.*
Speculojulii, Epiſcopus in Moravia.
Caſtri Spelon, in Meſopotamia.
Spigacenſis Epiſcopus, è ſuffraganeis Patriarchæ CPol.
*Spirenſis, Spiræ Nemetum, Nemetenſis, in Germania, ſub Archiep. Mogunt.
* Spoletanus ſ. Spoletinus, in Umbria Italiæ.
Sporæ, in Phrygia.
Squillacinus ſ. Scyllacii, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Sresburienſis ſ. Schurburniæ, in Weſtſexia Angliæ.
Stabaroti Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Stabienſis, Stabianus, Stabiarum (*Caſtel a mare*) in provincia Terræ Laboris, in regno Neapol.
Stadiæ, Stadiorum, Cnidi, in Caria.
* Stafangriæ ſ. Strafangriæ, in Norwegia. Vide Stavangrenſis.
Stagienſis, in prima Theſſalia, exarchatus Macedoniæ.
* Stagnienſis, in ora Dalmatiæ, ditionis Raguſinæ.
Stallæ, in Lydia.
Stampenſia concilia & conventus ad Stampas in Gallia diœceſi Carnotenſi.
Stauditanus Epiſcopus in Lydia.
* Stavangrenſis (*Staffanger*) in Norwegia.
Stavropolitanus, Stavropoleos, Aphrodiſiadis, in Caria.
Stectorienſis, Stectoriorum, Stectorii, in Phrygia Salutari.
S. Stephani ſ. Surbnarcaveæ, in Armenia.
Stephaniaci, Stephaniæ, Stephanorum, Στεφανιάκων, (hodie *Narenta*) in Dalmatia.
Stoborum, Στόβων, Stobenſium, in Macedonia ſecunda.
Conventus Stramiacenſis, apud Stramiacum in pago Galliæ Lugdunenſi A. C. *836.*
Stranenſis, Stregneſienſis, in Sudermania Sveciæ.
* Strasburgenſis, in Alſatia Germaniæ. Vide Argentoratenſis.
Strategidis, in prima Achaja.
Stratonices, in Caria.
Stratoniciæ ſ. Calami, in Lydia.
* Strengenenſis, Stregneſiæ, in Sudermania Sveciæ. Vide Stranenſis.
Stridonenſis, in Pannonia ſ. Dalmatia, Illyrico Occidentali.
* Strigonienſis (*Gran*) in Hungaria inferiore.

Digitized by Google

Strombinus ſ. Stroagylenſis, (*Stromboli*) in inſula Æolia Tyrrheni maris.
Strongylæ, in ſecunda Cycladum inſula, exarchatus Aſiæ.
* Strongyli (*Strongoli*) in Calabria citeriore regni Neapol.
Strumnitzæ, in Macedonia.
Strymonis Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Svabenſis ſ. Svavenſis, in Numidia.
Svanenſis (*Soana*) in Hetruria.
Svavenſis ſ. Svabenſis, in Numidia.
Subauguſtanus, Auguſtæ Helenæ, in Campania Romana.
Subbaritanus ſ. Subarritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Sublectinus, Sullitenus, Sullalitenus, in Byzacena Africæ.
Sublii, Sublæi, (fortaſſe pro *Siblii*) in Phrygia Pacatiana.
Suboabburitenſis ſ. Zugubbaritanus, in Africa.
Subratanus, Subratæ, in Libya Tripolitana.
Subritenſis, Subriti, in inſula Creta.
Sucardenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Succubenſis ſ. Sicilibrenſis, in Africa Proconſulari.
Sudenſis, in inſula Creta.
Suellenſis, Suelli, in Sardinia.
Suenſis, in Africa Proconſulari.
Sverinenſis, in Ducatu Megapolitano inferioris Saxoniæ.
Sueſſanus, in provincia Terræ Laboris in regno Neapol.
* Sveſſionenſis, Sveſſionum, Sveſſionicus, Sveſſorum, (*Soiſſons*) in Gallia, ſub Archiep. Remenſi.
Svewicenſis, in Svewia Germaniæ.
Sufaritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Sufaſaritanus, in Africa.
Suferitanus, in Byzacena Africæ provincia.
Sufetanus ſ. Suffetanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Sufetulenſis, Suffetulanus, in Byzacena Africæ.
à Sufibus, in Byzacena Africæ.
à Suficula, in eadem Byzacena.
Sugdaënſis, Sogdææ, Sugdææ, in Mœſia vel Bulgaria.
Suggitanus, in Numidia.
Sulcitanus, (*Villa d' Igleſias*) in inſula Sardinia.
Sulianenſis, in Byzacena Africæ.
Sulkitanus, in Africa.

* Sulmo-

* Sulmonenſis, Sulmontinus, in Aprutio citeriore regni Neapol.
Sululitanus ſ. Sublectinus, in Mauritania Cæſarienſi.
Summenſis ſ. Zummenſis, in Numidia.
Summulenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Suranenſis, an idem cum Suranenſi ſ. Sorano in provincia Terræ Laboris, in regno Neapolitano.
Surbaſtuaſazin (*S. Matris Dei*) in Armenia.
Surbcarapet (*S. Joannis*) in Armenia.
Surbgrigor (*S. Gregorii*) in eadem Armenia.
Surbnarcavea (*S. Stephani*) in Armenia.
Surbresetacapet (*S. Archangeli*) in Armenia.
Surbuſcam (*S. Crucis*) in Armenia.
Surenſis, Suræ, in Euphrateſia Syriæ.
Surenſis, Σόρων vel Σώρων, in Paphlagonia.
Surhamenſis, Surhami, in Georgia Aſiæ.
Suricanus, in regno Neapolitano.
Suricaſiæ, in Numidia.
Suriſtenſis, Suritanus, in Mauritania Sitifenſi.
* Surrentinus (*Sorrento*) in terra Laboris, regni Neapol.
Surritanus, in Creta inſula.
* Suſdalenſis, in Moſcovia.
Suſicazienſis, in Numidia.
Sutanus Epiſcopus interfuit Concilio Lateranenſi A. C. 1515.
* Sutrienſis, Sutrinenſis, Sutrinus & Nepeſinus, in Patrimonio S. Petri.
Syblææ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ; fortaſſe idem Siblii, in Phrygia Pacatiana.
Sycamazontis ſ. Evcomazontis, in prima Palæſtina.
Sycaminenus ſ. Sycamazontis, in Phœnice maritima.
Sycorum Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Sydorum, interfuit A. C. 431. Synodo Epheſinæ; fortaſſe pro Iſindorum, in Pamphylia ſecunda.
Sydreorum, Syedrorum, Syedrenſis, in Pamphylia.
Sylæi, Sylleenſis, Pergæ, in Pamphylia ſecunda.
Sylvæ, vide Silvæ.
Symeonii Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Synedræ, in prima Pamphylia.
Synnadenſis, Synnadorum, in Phrygia Salutari.
Synnai, Synai, corruptè Sanai, in Phrygia Pacatiana.

Digitized by Google

Synodiæ, in Galatia prima.
Syracuſius, Syracuſanus, in Sicilia.
Syrorum Patriarcha, Antiochiæ.

T.

Tabadcarenſis ſ. Tababcarenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tabaicarienſis, in Africa.
Tabalenſis Epiſcopus ſeptimæ Synodo interſuit A. C. 787.
Tabaltanenſis, in Africa.
Tabanorum ſ. Gabenus, in Palæſtina.
Tabatcaritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Tabaragenſis, in Africa Occidentali.
Tabazagenſis, in Africa.
Tabenſis ſ. Tavenſis, Taborum, in Caria.
Tabernarum, Trium Tabernarum, in Calabria ulteriore regni Neap.
Tabienſis ſ. Tavienſis, Tabiæ, in Galatia.
Tablenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Taborenſis, in provincia Africæ proconſulari.
Taborentenſis ſ. Tabarentinus, in Mauritania Cæſarienſi.
Tabracenſis, à Tabraca, in Mauritania Cæſarienſi.
Tabradenſis, in Phœnicia ad Libanum.
Tabucenſis, in Africa proconſulari.
Tabudenſis, in Numidia.
Tabunienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tacanenſis ſ. Taccanenſis, Canonenſis, in Africa proconſulari.
Tacapitanus, in Tripolitana Africæ provincia.
Tacaratenſis, in Numidia.
Taciæ Montanenſis, in Africa Proconſulari.
Tackhi Epiſcopus Coptus, in Nubia.
Tadamatenſis ſ. Tadamenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tadduenſis, in Africa Proconſulari.
Tadinenſis, in Umbria Italiæ.
Taduenſis, in Africa Carthaginienſi ſ. Proconſulari.
Tagamutenſis ſ. Thagamutenſis, in Byzacena Africæ.
Tagarajenſis, in Africa.
Tagaratenſis ſ. Tagarenſis, in Provincia Africæ Proconſulari.
Tagarbalenſis ſ. Targabolenſis, in Byzacena Africæ.

Digitized by Google

Tagaſenſis, in Byzacena Africæ.
Tagaſtenſis, in Numidia.
Tagorenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Tagurenſis, in Numidia.
Taha-il-Amudein ſ. Theodoſiæ, Epiſcopus Coptus in media Ægypto.
Tai, ὁ τ̃ Τάϊυ, in Bithynia.
Talaptenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Talaptulenſis, in Byzacena Africæ.
Talbondenſis, in ſecunda Pamphylia.
Talborenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Talenſis, in Africa.
Tamadenſis ſ. Tamadempſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tamagaſienſis ſ. Tamagadenſis, in Numidia.
Tamagriſtenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Tamallenſis ſ. Tumamallenſis, in Africa.
Tamallumenſis ſ. Turris Tumallamenſis, in Byzacena Africæ.
Tamallumenſis ſ. Tamamallenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Tamamallenſis, in Africa. Vide Tamallenſis.
Tamaſcanienſis, in Mauritania Sitifenſi.
Tamaſenus, in Byzacena Africæ.
Tamaſenus, Tamaſi, Tamaſſenſis, in inſula Cypro, corruptè Acamaſenus.
Tamateni ſ. Tamazeni, in Byzacena Africæ provincia.
Tamazucenſis ſ. Tamazenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tambajenſis, Tambulenſis, Tumbarenſis, in Byzacena Africæ.
Tambeitanus, à Tambeis, in Byzacena Africæ.
Tamiathæ, Tamiatheos, Thamiatidis, Thamiates, Thamiatenſis, in Ægypto.
Tamicenſis, in Africa.
Tamogadenſis, à Thamugade, Tamugadenſis, Tamogaſienſis, Tamogazienſis, in Numidia.
Tampſaci ſ. Europi, in Euphrateſia Syriæ.
Tampſi, Θαμψιυπόλεως, in Phrygia Pacatiana.
Tamudenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tanagrenſis, in Bœotia.
Tanagrienſis, in prima Achaja, exarchatus Macedoniæ.
Tanaramuſanus ſ. Ternamuſanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Tanes κώμης, in ſecunda Arabia, ſub Patriarcha Hieroſol.
Tanites, Taneæ, Taneos, in Auguſtamnica priore Ægypti.
Tanudajenſis, in Mauritania Cæſarienſi.

R Tapaſſenſis,

Digitized by Google

Tapaſſenſis, in Caria.
Taprurenſis ſ. Taphrurenſis, in Byzacena Africæ.
Tapſitanus, in Byzacena Africæ.
Taracitanus ſ. Tharacitanus, in eadem Byzacena.
Taranenſis Epiſcopus Coptus, in Ægypto.
Tarantaſienſis, Tarentaſiæ, Darandaſienſis, in Sabaudia.
Taraquenſis, in Byzacena Africæ.
Taraſenſis ſ. Tharaſſenſis, à Taraſſa, in Numidia.
Taravanenſis, in Flandria. Vide Taruanenſis.
Tarazenſis, in Byzacena Africæ provincia.
* Tarbenſis, in Novempopulania Vaſconiæ. Vide Bigerricus.
Tardanenſe concilium A. C. *972. ad montem S. Mariæ in pago Tardanenſi in Gallia, ſub Archiep. Remenſi.*
* Tarentaſienſis, in montibus Apenninis.
* Tarentinus Epiſcopus, in provincia Hydruntina regni Neapol.
Tarquinienſis, in patrimonio S. Petri, hodie Cornuetenſis. (*Corneto.*)
Tarracinenſis ſ. Terracinenſis, in Campania Romana.
Tarraconenſis, in Catalonia Hiſpan.
Tarſenſis, Tarſi, de Tarſo, in Cilicia prima.
Tarvanenſis ſ. Tervanenſis, (*Terouanne*) in Flandria. Vide Morinenſis.
Tarvienſis ſ. Tarbenſis, (*Tarbes*) in Vaſconia.
* Tarviſinus, Terviſinus, Tarviſiacenſis, Terviſianus, (*Trevisi*) in ditione Veneta, ſub Archiep. Aquilejenſi.
Taſaccurenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tasbaltenſis, Tasvaltenſis ſ. à Thasbalte, in Byzacena Africæ.
Taſermacenſis, in Lazica, exarchatus Ponti.
Taſſi, in prima Macedonia.
Tatiæ ſ. Taciæ Montanenſis, in Africa Proconſulari.
Tatlæ, ὁ Τάτλων, in Lycia; corruptè ὁ Τάτων, vel ὁ Ταίπων.
Tavenſis, Tavæ, in prima Ægypto.
Tauracinæ, in provincia Africæ Proconſulari.
Taurianenſis, Taurianus, Taurianæ, in Calabria ulteriore regni Neap.
* Taurienſis, Taurinas, Taurinenſis, (*Torino*) in Pedemontio.
Tauromenitanus, Tauromenienſis, Tauromenii, in Sicilia. (*Taormina.*)
Teanenſis, Tianenſis, Theanenſis, Teani, in Apulia & provincia Capitanata regni Neapol.
* Teani Sidicini, in terra Laboris, regni Neapol.

Teatinus,

Teatinus, Theatinus, in Aprutio regni Neapolitani.
Tebennorum, (fortaſſè, inquit Harduinus, pro *Etennorum*) in Pamphylia ſecunda.
Tebeſtinus ſ. Teveſtinus, Tebeſtenſis, à Thebeſte, in Numidia.
Tegeæ, in provincia Peloponneſi ſ. in tertia Achaja.
Teglatenſis, in Numidia.
Tegulatenſis, idem ut videtur cum Teglatenſi.
Teitarum, Τηίων, in Aſia Proconſulari.
Telenſis ſ. Thelenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
*Telenenſis ſ. Tolonenſis (*Toulon*) in Provincia Galliæ, ſub Archiep. Arelat.
Teleptenſis, à Telepte, in Byzacena Africæ.
* Teleſinus, Theleſinus, Theleſinenſis, in principatu ulteriore regni Neap.
Telmiſſenſis ſ. Termeſſi, in Pamphylia ſecunda.
Telmiſſi, in Lycia.
Temiſonii, in Phrygia Capatiana. Vide Thamiſiopoleos.
Temni, in prima Aſia.
Temoitanus Epiſcopus Coptus, in Ægypto.
Temonianenſis ſ. Temunianenſis, in Byzacena Africæ.
Temoniarenſis, idem ut videtur cum priore.
Temonis, in Sardinia. Vide Arboreæ.
Tempſanus, Temſanus, Tempſanenſis, in Calabria citeriore regni Neap.
Tenealbanenſis Epiſcopus interfuit A. C. 1409. Concilio Piſano.
Teneſenſis, in Arcadia.
Tenitanus ſ. Thenitanus, in Byzacena Africæ.
Tenedi, de Tenedo, inſula inter Cycladas.
* Teniſi, Tiniæ, in inſularum Cycladarum provincia.
Tenicææ, in Mauritania Cæſarienſi.
Tenneſi ſ. Tennitanus, Epiſcopus Coptus in Ægypto.
Tennonenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Tentyrites, in Thebaide ſecunda Ægypti.
Teputzæ Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
* Teramenſis ſ. Interamnæ & Aprutii, in regno Neapol.
Terdonenſis ſ. Dertonenſis, (*Tortona*) in Ducatu Mediolanenſi.
Tereonenſis, in Hibernia.
Terganenſis ſ. Teruanenſis, in Flandria. Vide Tarvanenſis.
Tergaſi Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
* Tergeſtinus, Tergeſtinenſis, (*Trieſte*) in Iſtria.

Digitized by Google

Termeſſi, Telmiſſenſis, Thermeſſi, in Pamphylia ſecunda.
* Termolenſis ſ. Thermularum, (*Termini*) in Capitanata provincia regni Neapolitani.
Ternamunenſis ſ. Ternamuſenſis, in Mauritania Cæſarienſi; corruptè Cernamuſenſis.
Ternobi ſ. Tornobi, Trinobi, in Bulgaria.
* Ternutheos, in Ægypto prima.
Terracinenſis ſ. Tarracinenſis, in Campania Romana.
Terſonitanus, corruptè pro Cherſonitano, in Taurica Cherſonneſo.
Teruanenſis, in Flandria. Vide Taruanenſis.
* Terulenſis, in Aragonia Hiſpaniæ.
Teſanianenſis, in Africa.
Teteitanus, in Byzacena Africæ.
Tetracomiæ, in ſecunda Palæſtina.
Teuchiræ, Teuchirorum, in provincia Libyæ Pentapolitanæ.
Teveſtinum conciliabulum Donatiſtarum A. C. *363. in Africa.*
à Thabraca ſ. Tabracenſis Epiſcopus, in Mauritania Cæſarienſi.
Thagamutenſis, in Byzacena Africæ.
* Thalamenſis (*Breſtenes*) in Peloponneſo.
Thalenſis, in Africa Occid.
Thamagriſtenſis ſ. Tamagriſtenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Thamaſitanus, in inſula Cypro.
Thamiatenſis ſ. Tamiatheos, in Ægypto.
Thamiſiopoleos ſ. Temiſonii, in Phrygia Capatiana.
à Thamugade ſ. Tamogadenſis, in Numidia.
Thanenſis, in Byzacena Africæ.
à Tharaſa ſ. Taraſenſis, in Numidia.
à Thasbaltc ſ. Tasvaltenſis, in Byzacena Africæ.
Thaſſi ſ. Thaſi inſulæ, in provincia Macedoniæ primæ.
* Thavmaci, in prima Theſſalia, exarchatus Macedoniæ.
Theanenſis, in Capitanata regni Neapol. Vide Teanenſis.
* Theatinus ſ. Teatinus, in Aprutio regni Neapolitani.
Thebaidos magnæ, Thebarum Ægypti. Vide Dioſpoleos.
Thebaidos parvæ, in Thebaide ſecunda Ægypti.
* Thebanus, de Thebis Phtioticis, (*Zetuna*, *Zeiton*) in prima Theſſalia.
Thebarum, de Thebe Heptapylo, Thebenſis, in Bœotia.
* Thebanus, in prima Achaja, exarchatus Macedoniæ.

à The-

à Thebeſte ſ. Tebeſtinus, in Numidia.
Thelenſis ſ. Telenſis, Trellarum ſ. Thelarum, in Africa Proconſulari.
Theleſinenſis ſ. Teleſinus, in principatu ulteriore regni Neapol.
Themiſonienſis, Themiſorum, in Phrygia Pacatiana.
Theneſi, in prima Auguſtamnica Ægypti.
Thenitanus, Tenitanus, à Thenis, in Byzacena Africæ.
Themiſſi ſ. Thenniſi, Θεννήσȣ, in Auguſtamnica Ægypti.
Concilia apud Theodonis villam palatium Regium in diæceſi Metenſi.
Theodoriatarum ſ. Germiorum Epiſcopus, in Bithynia.
Concilia apud S. Theodoricum, ſ. ad caſtellum S. Theodorici in territorio Galliæ Remenſi.
Theodorii Epiſcopus, in provincia Rhodopes in Thracia.
Theodoropoleos ſ. novæ Theodoſiopoleos, Evchaniæ, in provincia Europæ Thracia.
Theodoſienſis, Theodoſiæ ſ. Theodoſianæ, in Taurica Cherſonneſo. Vide Caphæ.
Theodoſiæ, in media Ægypto; hodie Taha-il-Amadin, ſedes Epiſcopi Copti.
Theodoſiopoleos ſ. Peperenſis, in Aſia Proconſulari.
Theodoſiopoleos ſ. Apri, in provincia Europæ, in exarchatu Thraciæ.
Theodoſiopolitanus Armeniæ vel primæ Cappadociæ.
Theodoſiopoleos, in Oſrhoëne Syriæ.
Theodoſiopoleos, in Inſula Cypro, ſub Patriarcha Antioch.
Theodoſiopoleos, in Phrygia Pacatiana.
Theodoſiopoleos, in Piſidia.
Theodoſiopoleos, in Arcadia, ſub Patriarcha Alex.
Theodoſiopoleos, in prima Thebaide.
Theopoleos ſ. Antiochiæ Syriæ.
Theorinæ, Θεωρεῖα, Theorianus, in Macedonia.
Theotocianorum, in Bithynia.
Theræ inſulæ, in Cycladibus Archipelagi.
Theraſiæ (*Santerini*) in inſula primæ Cycladum provinciæ.
Therenunti ſ. Trimunthi, in ſecunda Thebaide.
Therimacenus, in Oſrhoëne Syriæ.
Thermarum Baſilicarum, in prima Cappadocia, exarchatus Ponti.
Thermenſis, Thermarum Imperialium, Thermarum S. Agapii, manſionis Thermanorum, in Galatia ſecunda, μπεριαλιων Θερμων.

Thermienſis, Thermiæ, in prima Achaja.
Thermitanus ſ. Thermenſis, in Sicilia.
Thermulanus, in regno Neapol. Vide Termolenſis.
Theſpienſis, Theſpiarum, in provincia Peloponneſi.
Theſſaliæ, à Theſſalia, Macedoniæ regione.
* Theſſalonicenſis, Theſſalonicæ, in Macedonia. (*Saloniki.*)
Thetfordiæ, in Anglia Orientali.
Theudalenſis, Theodalenſis, Eudalenſis, Theudatis, in Africa Proconſ.
Theuzitanus, Theuſitanus, in Byzacena Africæ provincia.
à Thibari, in Byzacena Africæ.
Thiguritanus, in Numidia.
Thineos ſ. Thyneos, in Ægypto.
à Thiniſa, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
* Thivatavanch, monaſterium, ſedes Archiepiſcopi Armenii.
Thmuitanus, Thmueos, in Auguſtamnica Ægypti.
Thoi, in ſecunda Auguſtamnica Ægypti.
Thoitorum, in Ægypto.
S. Thomæ Fani, in inſula Africana ſub æquatore, ditionis Luſitanicæ.
Thoulnuti, in Lazica, exarchatus Ponti.
Thrachonis Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Thraciæ, de Thracia Europæ.
Threnuntheos, in Thebaide Ægypti ſecunda.
Thubunenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
à Thuccabori ſ. Tuccaborenſis, in Africa Proconſulari.
Thuccenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Thugaſubditanus, in Mauritania Sitifenſi.
Thulenſis, in Africa Occidentali.
Thurinus, Thuritanus, Turianus, Thuriorum, in ora ſinus Tarentini, in magna Græcia; hodie regni Neapol.
Thyatirenus, Thyatirenſis, Thyatiræ, in Lydia.
Thyneos, in Ægypto. Vide Thineos.
Thyrææ, in prima Aſia.
Tianenſis, in regno Neapol. Vide Teanenſis.
Tibaritanus, in Byzacena Africæ.
Tibaſapulenſis, in Africa Occidentali.
Tibaſſadenſis, in Lycaonia.
Tiberiadis, in Aſia minore.

Tiberiadis, Tiberienſis, in Palæſtina ſecunda.

Concilium A. C. *907. apud S. Tiberium diæceſeos Agathenſis, in provincia Galliæ Narbonenſi.*

Tiberiopoleos ſ. Odeſſi Epiſcopus, in Mœſia inferiore.

Tiberiopoleos, in Phrygia Pacatiana; Tiberiopolitanus.

Tibilitanus, in Numidia.

Tiburſicenſis ſ. Tuburſicenſis, in Numidia.

Tiburſicenſis, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.

Tiburtinus, Tiburtinenſis, (*Tivoli*) in Campania Romana, ſub ditione Pontificis.

Tibuzaretenſis, Tibuſabenſis, in Africa.

Ticeliæ, in Libya Pentapolitana.

Ticenſis, è Ticibus, in Byzacena Africæ.

Ticinenſis ſ. Papienſis, (*Pavia*) in Ducatu Mediolanenſi.

Ticualtenſis, in Byzacena Africæ provincia.

Tididitanus ſ. Tiditanus, in Numidia.

Tieceravanch, in Armenia.

Tifernas, Tiferninus, Tifernenſis, Tiferniſtiberinorum, (hodie *Città di Caſtello*) in Umbria Italiæ, in ditione Pontificis.

Tiferni Metauri, in Piceno Italiæ, Ducatu Urbinate.

Tifiltenſis, in Mauritania Cæſarienſi.

* Tiflitenſis (*Tebile Cala*) in Georgiæ Metropoli.

Tigabitanus, in Mauritania Cæſarienſi.

Tigamibenenſis, in Mauritania Cæſarienſi.

Tigavenſis ſ. Tigualenſis, in eadem Mauritania.

Tigienſis, in Africa.

Tigillabenſis ſ. Tigillavenſis, in Numidia.

Tigimenſis, Tigimmenſis, in Africa Proconſulari.

Tigiſitanus, in Numidia.

Tigiſitanus ſ. Tingitanus, in Mauritania Cæſarienſi.

Tignalenſis, in Byzacena Africæ provincia.

Tignicenſis, in Numidia.

Tigoriatenſis, in Byzacena Africæ.

Tii, Tienſis, Tianorum, in provincia Honoriadis in Ponto.

Tijucenſis, in Africa.

Timandi, in Piſidia.

Timenutherenſis, Timenothyri, in Phrygia Pacatiana.

Timici-

Digitized by Google

Timicitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Timidanenſis, Timidianenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Timidenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
à Timida Regia, (corruptè *Tumida Regia*) Timidenſium Regiorum, in Africa Proconſulari.
Timiticenſis, in Africa Occidentali.
Timonis, in Aſia Proconſulari; fortaſſe pro Temni, ut conjicit Harduinus.
Tingarienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tingis, Tigilitanus, in Byzacena Africæ.
* Tiniæ ſ. Teni, in prima Cycladum inſularum provincia.
* Tininenſis, Tinienſis, (*Tine*) in Dalmatia, ſub Archiep. Spalatenſi.
Tiniſtenſis, in Africa.
Tinniſenſis, in provincia Africæ proconſulari.
Tipaſenſis, in Numidia.
Tipaſitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Tiſanienſis ſ. Tiſanianenſis, in Africa.
Tiſeditanus, in Numidia ſ. Africa Occidentali.
Tiſilitenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Titopolitanus, Titopoleos, in Iſauria, ſub Patriarcha Antioch.
Titulitanus, Tituli, in Africa proprie dicta ſive Proconſulari.
de Caſtello Titulitano, in Numidia.
Tityaſſi, in Piſidia.
Tityi ſ. Tituenſis, in Pamphylia.
Tizienſis, in Byzacena Africæ provincia.
Tizilenſis ſ. Tizzicenſis, in Africa Proconſulari.
Tlaſcalæ, in Mexicano regno Americæ Sept. ſub ditione Hiſpan.
Tloënſis, Tloënſium, Tloſorum, in Lycia; corruptè Tlenſis, Otlenſis.
* Toboſcæ, in Siberia, ſub ditione Imperatoris Ruſſorum.
* Tocati, (*Tocat-Zitzi* & *Tocat-Ziertzi*) Eudociadis in Lazica, exarchatus Ponti.
Togiæ municipii, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
Tolentinas, in Marchia Italiæ Anconitana.
* Toletanus, in Caſtella nova Hiſpan. (*Toledo.*)
* Tolonenſis ſ. Telonenſis, (*Toulon*) in Provincia Galliæ.
* Toloſanus, Toloſenſis, (*Toulouſe*) in Languedocio ſuperiore Galliæ.
Tomenſis ſ. Tarumitanus, in quarta Armenia.
Tomenſis ſ. Tomitanus, in provincia Scythiæ.

* Tomeriarum ſ. Pontiopoleos, in Languedocio inferiore Galliæ.
Tonnonenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Toparchi, in quarta Armenia in exarchatu Ponti.
Toperi, Τοπηρῶ, in provincia Rhodopes in Thracia. Vide Ruſii.
Torcellanus, Torcellenſis, Torcellinus, in Ducatu Veneto.
Tornacenſis, (*Tournay*) in Flandria.
Tornobi, Ternobi, Trinobi, in Bulgaria.
Torones, in prima Macedonia.
Tortonenſis ſ. Dertonenſis, in Ducatu Mediolanenſi.
Tortoſenſis ſ. Dertuſenſis, in Catalonia Hiſpan.
Totevanch, in Armenia.
Toxi, in prima Palæſtina.
Trabatenſis Epiſcopus A. 1514. interfuit Concilio Lateranenſi.
Trabyſiæ, in Æmimonto exarchatus Thraciæ.
Traconaræ, (*Draconara*) in Capitanata regni Neapol.
Tracheæ ſ. Tragiæ, inſulæ Archipelagi.
Tracylorum ſ. Traculenſis, ὁ Γανδίας ἤτοι Τραχυλέων, in Lydia.
Traguriensſis, in Dalmatia.
Trajanopoleos, Tranopoleos, in Phrygia Pacatiana; corruptè Gratianopoleos in Actis Concil. Epheſini.
* Trajanopoleos, in provincia Rhodopes in Thracia.
Trajanopoleos ſ. Maroneæ, in eadem provincia.
Trajectenſis ad Moſam, (*Maſtricht*) in Belgio.
Trajectenſis ad Rhenum, Ultrajectinus, (*Utrecht*) in Belgio.
Trajocenſis, in Italia.
Trallenſis, Trallæ, Tralleos, Trallium, in Lydia.
Trallenſis, in prima Aſia.
Tramariſci, in ſecunda Mœſia.
* Tranenſis, Trani ſ. Trajani, in Barenſi provincia regni Neapol.
Tranupoleos, in Phrygia Pacatiana. Vide Trajanopoleos.
Trapejanus ſ. Tropejanus, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Trapezarum ſ. Trapezopoleos, in Phrygia Pacatiana.
* Trapezuntinus, Trapezuntis, Trapezupoleos, in provincia Ponti Polemoniaci.
Trapobizyæ, in Hæmimonto Thraciæ.
Trebenſis, in Latio & Campania Felice.
Trebias, Trebienſis, (*Trevi*) in Umbria Italiæ.

* Trecenſis, Trecaſſinus, Tricaſſis, Tricaſſium, Tricaſſinenſis, Auguſtæ Tricorum, (*Troyes*) in Campania Galliæ provincia.
* Trecorenſis, (*Treguier*) in minore Britannia Galliæ.
Trejentinus ſ. Tridentinus, (*Trient*) in Comitatu Tirolis.
Tremonienſe concilium A. C. *1005. in Germania.*
Trenorcienſia ſive Trenorchiana concilia in Gallia.
* Treverenſis ſ. Trevirenſis, in Germania, ad Moſellam fluvium.
* Trevicenſis Epiſcopus, Vicenſis, Trivicanenſis, (*Trevico* & *Vico della Baronia*) in principatu ulteriore regni Neapol.
Tribenadis Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Tribenſis, Trivenſis, in principatu ulteriore regni Neapol.
* Tribulienſis, (*Trebigno*) in Dalmatia.
Tribunienſis, corruptè Triburienſis, (*Trebigno*) in Dalmatia.
Triburienſis, vide Tribunienſis.
Triburienſia concilia, ab Epiſcopis Germaniæ celebrata Triburiæ, ſecus Moguntiam.
Triburnenſis, in Ultonia Hiberniæ.
* Tricaricenſis Epiſcopus, in provincia Baſilicata regni Neapol.
* Tricaſſinus, in Gallia. Vide Trecenſis.
* Tricaſtinus, Tricaſtinenſis, Tricaſtrinus, (*S. Paul trois Chateaux*) in Delphinatu Galliæ.
Triccenſis, Triccæ, Triccarum, in prima Theſſalia.
Tricomiæ, in Arabia ſecunda & prima Palæſtina.
* Tridentinus, Trejentinus, (*Trient*) in Comitatu Tirolis.
Trimenſis, in Hibernia.
Trimethuntis, Trimithuntis, in inſula Cypro.
Trimopolitanus, in ſecunda Pamphylia.
Trimunthis, in ſecunda Thebaide. Vide Therenunti.
* SS. Trinitatis Fani, (*Buenos Ayres*) in provincia de la Plata, Americæ Meridionalis.
* Trinobi ſ. Tornobi, Ternobi, in Bulgaria.
Triocaleos, Trioclitanus, Trocalitanus, in Sicilia.
Tripolitanus, in Phrygia Capatiana.
* Tripolitanus, Tripoleos, in Phœnice maritima Syriæ provincia.
Tripolitanus, in Lydia.
Tripolitanus, in Libya Tripolitana.
Triſipellis, in provincia Africæ Proconſulari.

Triſipenſis,

Triſipenſis, in Africa.
* Trivenſis, Tribenſis, Triventinus, in principatu ulteriore regni Neapol.
Triumtabernenſis, Tribus tabernis in Latio, Vicariatus Rom.
Troadis, à Troade, in provincia Helleſponti.
Trocmadenſis, Trocmadorum, Trocmorum, in Galatia ſecunda; corruptè Trocnadenſium, in ſeptima Synodo.
Trœmi, in ſecunda Galatia.
Trœzenæ, in provincia Helladis.
Trofinianenſis, Trophinianenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Trojanus, Trojæ, in prima Aſia.
* Trojanus, Trojenſis, (*Troja*) in provincia Capatinata regni Neapol.
* Tropejanus ſ. Tropienſis, Tropeenſis, corruptè Trapejanus, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Tropæorum, in provincia Scythiæ.
Troslejana concilia apud Troslejum in pago Sueſſonico in Gallia.
Trudenſis Epiſcopus A. C. 1512. interfuit Concilio Lateranenſi.
Truenti, in Piceno Vicariatus Rom.
* Trugillitanus, in Peruvia Americæ Meridional.
Synodus quiniſexta Trullana in trullo palatii CPolitani ſecretario habita A. C. 692.
Truvaſcaniæ, in Africa Occidentali.
Truxilli ſ. Turris Juliæ, (*Thrugillo*) in provincia Honduraſitana Americæ Septentrionalis.
Tuamenſis ſ. Tuaimenſis Epiſcopus, corruptè Tuanienſis, in Hibernia.
Tubienſis, in Africa.
Tubulbacenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Tubunienſis, in Numidia.
Tuburbitenſis, à Tuborba, Tuburbitanus, Tuburbitanorum majorum, in Africa Proconſulari.
Tuburbitanorum minorum, in eadem provincia Proconſulari Africæ.
Tuburnicenſis, à Tuburnice, in Africa Proconſulari.
Tuburnicenſis, in Byzacena Africæ.
Tuburſicenſis, de Tuburſico, in Numidia.
Tuburſicuburenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Tubuſicenſis, Tubarſicenſis, in Numidia.
Tubuſuptitanus, à Tubuſubtu, in Mauritania Sitifenſi.
Tucarenſis, in quarta Armenia.
à Tucca, in provincia Africæ Proconſulari.

Digitized by Google

à Tucca ſ. à Tugga, in Numidia vel Mauritania Sitifenſi.
Tuccaborenſis ſ. Tuccaborienſis, Tuccæ, Terebyntinæ, in Aſia Proconſulari.
Tuccitanus, in Andaluſia Hiſpaniæ.
* Tudenſis, (*Tuy*) in Gallæcia Hiſpaniæ.
* Tudertinus, (*Todi*) in Umbria Italiæ.
* Tuerienſis (*Tuver*) in Moſcovia.
Tuggenſis, in Numidia. Vide à Tucca.
Tulanenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
* Tulguranenſis, in Armenia.
* Tullenſis Leucorum Epiſcopus, (*Toul*) in Gallia.
Tullienſis municipii, in Africa Proconſulari ſ. proprie dicta.
Tulugienſe & Helenenſe concilium A. C. *1065. in Tulugienſi prato, in Comitatu Ruſcilionis.*
Tumatcorenſis Epiſcopus, in Mauritania Sitifenſi.
Tuncenſis, in Numidia.
Tunejenſis, Tunienſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Tungrenſis, Aduatucæ Tungrorum, in Belgio, in Brabantia.
Tunienſis ſ. Tunejenſis, Tunitanus, Tuneſitanus, in Africa Proconſulari.
Tunudenſis, in Numidia.
Tunugabenſis, in Africa Occidentali.
Tunuſudenſis, in Africa Occidentali.
Tuphrurenſis, in Byzacena Africæ.
* Turcellenſis, in inſula ditionis Venetæ.
Turditanus, in Byzacena Africæ.
Turenſis ſ. Turrenſis, in Byzacena Africæ.
* Turiaſonenſis, Turiaſſi, (*Tarazona*) in Aragonia Hiſpan.
* Turonenſis, Turonicus, Turonis, Toronis, (*Tours*) in Gallia.
Turrium Ammeniarum, in Numidia.
à Turre alba, in Africa.
Turrenſis ſ. Turenſis, in Byzacena Africæ.
Turrenſis, in Numidia.
Turrium, in Calabria ulteriore regni Neapolitani.
Turreblandis, Turreblandenſis, Turreblandinus, in Byzacena Africæ.
* Turris Libiſſonis, Turrenſis, de Turribus ſ. Turritanus, ad Turrem Libyſonis, (*Torre*) in Sardinia; ſedes hodie metropolitani, *Saſſari.*
à Turre Rotunda, in Numidia.

ad Turres Concordiæ, in Numidia.
Turretamallienſis, in Africa Proconſulari.
Turretamallumenſis, Turrium Tamallumenſis, in Byzacena Africæ.
* Turſienſis, in Baſilicata regni Neapolitani.
Turtibulenſis, in Capitanata regni Neapolitani provincia.
Turudenſis, in Africa Occidentali.
* Turuli, (*Chiourlich*) in provincia Europæ exarchatus Thraciæ.
Turummenſis, in Africa Occidentali.
Turuzitenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Tuſavenſis, in quarta Armenia.
Tuſcamienſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Tuſcanenſis, (*Toſcanella*) in patrimonio S. Petri.
* Tuſculanus, Tuſculanenſis, Aſculanus, (*Fraſcati*) in Campania Romana.
Tusdritanus, Dydritanus, in Byzacena Africæ.
Ad Tuſiacum, concilium Tullenſe in Gallia A. C. *860.*
Tuſummenſis Epiſcopus, in Africa Occidentali.
Tuſuritanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Tuſuritanus, in Byzacena Africæ provincia.
Tutiſæi, in tertia Armenia.
* Tutelenſis, (*Tulle*) in Aquitania Galliæ, ſub Archiep. Bituricenſi.
Tuvenſis Epiſcopus Coptus, in Ægypto.
Tuzudrumes, in provincia Proconſulari Africæ.
Tuzuritanus ſ. Tuſuritanus, in Byzacena Africæ provincia.
Tyanenſis, in Cappadocia ſecunda.
Tybenſis, Tybarum, in Africa Occidentali.
Tychenſis Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Tymandenus, in Piſidiæ.
Tymbriadenſis, Tymbrados, Tibriadenſis, corruptè Timomariadis, in Piſidia.
Tyndaritanus, Tyndarinenſis, (al. *Tadienſis*) in Siciſia.
Tyrai ſ. Tyræi, in Piſidia.
Tyraſſonenſis, Tyraſſonæ, Turiaſonenſis, (*Tarragona*) in Aragonia Hiſpan. ſub Archiep. Cæſaraugüſtano.
* Tyrius, Tyri, in Phœnicia.
Tysdri, in Byzacena Africæ provincia.
Tzauræ caſtri, in Meſopotamia.

Tzernici, in Epiro nova, exarchatus Macedoniæ.
Tzernobi, in Bulgaria.
Tzoci Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.
Tzoidarum, in Æmimonto Thraciæ.
Tzuruloës ſ. Zuruli, corrupte Zunuti, (*Chiurli ſ. Zorlo*) in provincia Europæ Thracia.
Tzyganeos, in Lazica Ponti. Vide Ziganorum.

V. U.

*Vabrenſis, (*Vabres*) corruptè Vabenſis, in Langvedocio Galliæ.
Vaccienſis, Vacienſis, (*Weitzen*) ad Danubium, in inferiore Hungaria.
Vadenſis ſ. Badenſis, Epiſcopatus duplex in Numidia.
Vadentinianenſis ſ. Valentinianenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Vadeſitanus, in Numidia.
Vagabenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Vagadenſis, Vagaitanus, Bagaitanus, in Numidia.
Vagalitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Vagarciabatenſis, in Armenia.
Vagarmelitanus, in Numidia.
Vagenſis, in Byzacena Africæ.
Vagentenſis, in Africa.
Vagravenſis, in Numidia.
Vagrautenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Vah Epiſcopus Coptus, Oaſis magnæ.
Vah Ipſai, Oaſis parvæ itidem Coptus.
Vajanenſis ſ. Bajanenſis, in Numidia.
Apud Valentianas Synodus à Carolo M. habita A. C. 771.
*Valentinus Epiſcopus, (*Valence*) Valentinenſis, Valentinæ, Valentiæ, in Delphinatu Galliæ Viennenſis.
Valentiæ, in Phrygia Pacatiana.
*Valentinus, in regno Hiſpaniæ Valentino.
Valentini caſtri, in Tuſcia vicariatus Rom.
Valentinianopoleos, in Aſia Proconſulari.
Valerienſis, in Hiſpania citeriore.
Vallavenſis ſ. Anicienſis, in Gallia. (*le Puy en Vallay.*)
Vallenſis, corruptè pro Vaſionenſis, in Comitatu Avenionenſi.
*Valliſoletanus, (*Valladolid*) in veteri Caſtella Hiſpan.

Digitized by Google

*Vallisſoletanus, in regno Mexicano Americæ Sept.
Vallitanus, in provincia Africæ Proconſulari.
Apud Vallem Coloris concilium habitum A. C. 1224. inter Ludovicum Regem Franciæ & Henricum Regem Alemanniæ. Et A. 1242. apud Vallem Guidonis à Jubello Turonenſi Archiepiſcopo in Gallia.
Valvenſis Epiſcopus, Valbenſis, Walvenſis, (*Valva*) in regno Neapol.
Vamaccorenſis, Vamacorrenſis ſ. Bamaccorrenſis, in Africa.
Vamallenſis ſ. Vamaltenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Vanarionenſis ſ. Vanarianæ, in Africa.
*Vanenſis, Van ſ. Artemitæ, in Armenia.
Vangionenſis ſ. Wormatienſis, (*Wormes*) in Palatinatu Rheni in Germ.
à Vanis, Harduino idem à Batnis, in Osrhoëne Syriæ.
Vannidenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Vantenus, Vantenæ civitatis in Ægypto, fortaſſe pro Antinoæ.
*Vapincenſis, Vappincenſis, Vappicenſis, Wapincenſis, Vapienſis, (*Gap*) in Delphinatu Galliæ.
Varadinenſis (*Wardein*) in finibus Hungariæ & Tranſſylvaniæ.
Vararitanus, in Byzacena Africæ.
Vardimiſſenſis, Bartimiſſenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Varenus, Βάρεος, in Helleſponto. Eſt & Βάρις, in Piſidia.
*Varmienſis, Warmienſis, in Pruſſia Polonica.
Varnæ, ὁ Βάρνης, prope Danubium, ſub Patriarcha CPol.
Vartanenſis ſ. Bartanenſis, in Africa Occid.
Vaſadenſis, Vaſadarum, (corruptè Ὀυσανδα, Οὐάσαδα pro Οὐάσαδα) in Lycaonia.
Vaſatenſis, de Vaſatis, Vaſaticus, (*Bazas*) in Vaſconia, ſub Archiep. Auſcitano.
Vaſenſis ſ. Veſenſis, in Luſitania.
*Vaſenſis ſ. Vaſſionenſis, Vaſſinenſis, corrupte Vallenſis, (*Vaiſon*) in Comitatu Avenionenſi; *ubi habita A. C. 442. & 529. concilia.*
Vaſſinacenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Vaſtinenſis, (*Gaſtinois*) Galliæ tractus, in inſula Franciæ.
Vaſuanus ſ. Uvaſanus, in Africa Occidentali.
Vatarbenſis, in Africa Occid.
Vaudinenſis, Vaudini, in Mauritania Cæſarienſi.
*Vavrenſis, (*Lavaur*) Vauri, in Languedocio ſuperiore Galliæ.
Vazaritanus ſ. Bazaritanus, in Numidia.

Vazienſis,

Digitized by Google

Vazienſis, Vazuenſis, Vazuzenſis, in Africa Proconſulari.
Ubabenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
* Uceticenſis, Uzeticenſis, Uzetenſis, de Ucetia, (*Uſez*) corruptè Uticenſis, vel Vereccenſis: in Languedocio inferiore ſub Archiep. Narbonenſi.
Ucitanus, in Africa Proconſulari; corruptè Ucimajus.
Ucritanus ſ. Eucritanus, in Africa Proconſulari.
Uculenſis, in Africa Proconſulari ſeu Carthaginienſi.
Ucummajoris, in Africa Proconſulari.
Vecconenſis, corruptè fortaſſe pro Veronenſi.
Vectis (*Wigt*) in Inſula ad oram Angliæ Meridionalem.
Vegæ Conceptionis, in Inſula ditionis Hiſpanicæ, in ora Septentrionali Americæ.
Vegeſelitanus ſ. Vegeiſelitanus, in Byzacena Africæ.
Vegiæ ſ. Veliæ, in inſula Dalmatiæ, Venetæ ditionis.
Vegleaſis, Viglenſis, Veglienſis, Veglianenſis, in Dalmatia.
Vejentanus, in Hetruria.
Velenſis, in Hiſpania citeriore.
Veleſitanus, in Numidia.
Veliæ ſ. Heliæ, in Principatu citeriore regni Neapol.
Veliternus, Veliternenſis, Velitrenſis, Veliterninus, Belletrenſis, in Campania Romana.
Vellenſis, Velſiarum, Wellenſis, (*Wels*) in Anglia, ſub Archiep. Cantuar.
Velogradenſis, in Moravia.
* Venafranus, in terra Laboris, in regno Neapol.
Venationum Hadriani ſ. Hadrianotherarum, in Helleſponto.
* Vencienſis, Vincienſis, Ventienſis, Vincenſis, (*Vence*) in Comitatu Provinciæ, in Gallia.
Vendenſis, Wendenſis, in Livonia.
Vendacenſis, Vendaſcenſis, Vindauſcienſis, (*Venaſque*) in Comitatu Venaſino Galliæ.
* Venetenſis, (*Vennes*) Veneticus, in minore Britannia Galliæ.
Venetenſis (*Gvent*) Paterni, in Soutwallia Angliæ.
* Venetus Patriarcha, Venetiarum.
Provinciæ Venetiæ, Iſtriæ Metropolitanus. Vide Paſchaſ. Queſnellum ad Leonem Magnum p. 806. ſq.
Venetiolæ, (*Venezuela*) in inſula Americæ Meridionalis verſus Antillas.
Venſanenſis, in Numidia.

Ventanus

Ventanus ſ. Vintonienſis, Wintonienſis, in Anglia.

*Venuſinus, corrupte Veroſinus, (*Venoſa*) in Apulia & Baſilicata regni Neapol.

Veræ Pacis, in regno Mexicano Americæ Septentr.

* Vercellenſis, corrupte Cellenſis, in ditione Ducis Sabaudiæ.

Verdenſis, Fardunenſis, Firdenſis, in Saxonia inferiore.

Verecenſis, corruptè pro Uceticenſi, in Languedocio inferiore.

Veredunenſis, in Gallia. Vide Virdunenſis.

Verenſis, in provincia Africæ Proconſulari.

Verinopoleos, in Lycaonia.

Verinopoleos, Berinupoleos, in Galatia.

Veriſſæ, Beriſſæ, corrupte Βιρήσσης, Κηρέσσης, in Armenia.

Apud Vermeriam palatium concilia habita, hodie Verberia in Gallia, in pago Sueſſionenſi.

Vernenſia concilia ad Vernum palatium A. C. *755. & 844. celebrata itidem in Gallia in diœceſi Pictavorum Epiſcopi.*

Verodunenſis, in Gallia. Vide Virdunenſis.

Verolamienſia concilia, Verolamii in Anglia celebrata.

Veromandenſis Epiſcopus, Viromandenſis, Vermanduorum Civitatis, in Picardia Galliæ.

* Veronenſis Epiſcopus, in ditione Veneta.

Verronenſis, in Africa.

* Verulanus, Verolanenſis, Verulenſis, Verolanæ, Birolenſis, Herolanenſis, (*Veroli*) in Campania Romana.

Veſceritanus ſ. Veſcetrenſis, in Numidia.

Veſelitanus, in Numidia.

Veſenſis, Veſſenſis, Vaſenſis, Viſenſis, (*Viſeo*) in Luſitania.

*Veſontionenſis, Veſuntienſis, Veſoncenſis, Veſontienſis, Veſontionis, Chryſopolitanus, Beſonſienſis, Biſuntinenſis, Biſuntinus, Biſentionis, (*Beſançon*) in Comitatu Burgundiæ.

* Veſprimii, in Hungaria inferiore.

Veſtanus, Veſtanenſis, Veſtinenſis, in Capitanata Provincia regni Neap.

Vetetinus ſ. Vicentinus, in ditione Veneta.

Vettonæ ſ. Bittonæ, in Umbria Italiæ.

Vexionenſis, Wexionenſis, in Oſtrogothia Sveciæ.

Uffugenſis, in Calabria citeriore regni Neapol.

* Ugentinus, Urgentinus, Uxentinus, in provincia Hydruntina regni Neap.

* Viatkenſis, in regno Caſanis, in Moſcovia.
Vibonenſis, Vibonis, Hipponis, Monteleonenſis, in Calabria ulteriore regni Neap.
* Viburgenſis, Wiburgenſis, in Carelia Sveciæ provincia.
* Viburgenſis, Wiburgenſis, in metropoli Jutiæ ſ. Jutlandiæ Septentrional.
Vicenſis, in Numidia.
Vicenſis, (*Vich*) in Catalonia, ſub Archiep. Tarraconenſi, Hiſpan.
Vicenſis, Vicoaquenſis, (*Vico*) in Terra Laboris regni Neapol.
* Vicentinus, corrupte Vetetinus, (*Vicenza*) in ditione Veneta.
* Vici Æquenſis, (*Vico Aquenſe*) in Terra Laboris, regni Neapol.
* Vici Auſonæ ſ. Auſæ, in Hiſpania Tarraconenſi, in Catalonia.
Vici Cæſaris, in Africa Occidentali.
Vici Gegartæ, in Phœnicia maritima.
Vicoaterienſis, à Vico Ateri, in Byzacena Africæ.
Vicohabentiæ, (*Vicoüenza*) in ditione Ferrarienſi.
Vicojulienſis ſ. Adurenſis, in Vaſconia.
Vici Nais ſ. Naim, in ſecunda Palæſtina.
Vici Nigranenſis, in Numidia.
Vico Pacatenſis ſ. Vico Pacenſis, in Numidia.
Vico Sabinas, in Italia.
Vico Turrenſis, in Africa Proconſulari.
Victorianenſis, à Victoriana, in Byzacena Africæ.
* Viennenſis ſ. Fabianæ, in Auſtria. (*Wien.*)
* Viennenſis Allobrogum, in Delphinatu Galliæ. (*Vienne.*)
Vieſtæ ſ. Beſtiæ, (*Veſti*) in Capitanata regni Neapol.
* Vigevani ſ. Viglebani, in Apulia regni Neapol.
* Vigilenſis, Vigilienſis, (*Biſeglia*) in Barenſi provincia regni Neapol.
Vigintimilienſis ſive Vintimilienſis, (*Vintimiglia*) in Genuenſium ditione, ſub Archiep. Mediolanenſi.
Viglevanenſis, Viglevenſis, (*Vigevano*) in Ducatu Mediolanenſi.
* Vigornienſis, Wigornienſis, Wigornenſis, Wegoracenſis, Wiogreceaſterenſis, (*Worcheſter*) in Anglia.
Villæ Anaſſes, in ſecunda Thebaide.
Villa Bertrandi conventus in diœceſi Gerundenſi Catalaunia A. C. 1102.
Villæ Eccleſiæ Epiſcopus, in Sardinia.
Villæmagnenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Villænobenſis, in Mauritania Cæſarienſi.

Villæ

Villæ Politianæ, in Phœnicia Maritima.
In villa Regia in Gallia concilium habitum à Theodorico Rege A. C. *686.*
Villæregienſis Epiſcopus, in Numidia.
* Vilnenſis, in Lithuania.
Viltenſis, in Provincia Africæ Proconſulari.
Vincenſis, Vincienſis, Vencienſis, in Comitatu Provinciæ Galliæ.
Vindenſis, in Africa Occidentali.
Vindonenſis ſ. Vindoniſſæ, (*Windiſch*) in pago Bernenſi Helvetiorum.
Vinenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Vintimilienſis, in Genuenſi ditione. Vide Vigintimilienſis.
* Vintonienſis, Wintonienſis, (*Wincheſter*) in Anglia.
* Virapum, Monaſterium, in magna Armenia; ſedes Epiſcopi.
* Virdunenſis, Viridunenſis, Werdunenſis, Veredunenſis, Viridunenſis, Virodunenſis, Virdunis ſ. Articlavorum, (*Verdun*) in Gallia.
Viromandenſis, in Picardia Galliæ. Vide Veromandenſis.
Virrenſis Epiſcopus, in provincia Bremenſi, interfuit Concilio Lateranenſi A. C. 1179. fortaſſe ſcribendum Verdenſis.
Viſalenſis ſ. Viſſabenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Viſenſis, in Africa Occidentali.
* Viſenſis ſ. Veſenſis, (*Viſeo*) in Luſitania.
Viſicenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Viſocenſis, in regno Caſtellæ, Hiſpan.
Viſſalſenſis, in Mauritania Cæſarienſi; vide Viſalenſis.
* Vitebſcitanus (*Witebsky*) in Lithuania.
Vitenſis, in Byzacena Africæ provincia.
* Viterbienſis, in patrimonio S. Petri.
* Viternienſis ſ. Candidæ Caſæ, (*Witbern*) in Scotia Meridionali.
Vitonienſis, in Weſtſexia Angliæ.
* Vivarienſis ſ. Albienſis, (*Viviers*) ſub Archiep. Viennenſi in Gallia.
Vizeliacum concilium A. C. *1146. in Burgundia, in caſtro Vizeliaci celebratum.*
* Uladislavienſis, in Cujavia magnæ Poloniæ.
* Uliſiponenſis ſ. Oliſipponenſis Archiepiſcopus, (*Lisboa, Lisbona*) in Luſitaniæ metropoli.
Ullitanus, in Numidia.
Ulpianenſis ſ. Juſtinianæ ſecundæ, in provincia Dardaniæ ſ. Mœſiæ ſuperior.
Ultrajectinus, in Belgio; vide Trajectinus.
ab Ululis, in Africa.

Umandæ ſ. Olomandæ, in prima Pamphylia.
* Umbriacenſis, Umbriaticenſis, in Calabria ulteriore regni Neapol.
Undeſitanus, Undeſiæ, in Numidia.
Ungrorum ſ. Hungarorum Archiepiſcopus.
Unjejovenſe concilium A. C. *1375. in Polonia habitum.*
Unizibirenſis ſ. Uniziverenſis Epiſcopus, in Byzacena Africæ.
* Οὐγγαροβλαχίας, Hungaro-Walachiæ Archiep.
Unnogoritanus ſ. Hungaricus Epiſc.
Unuricopolitanus ſ. Unorecopolitanus, Unuſiricapotenus, in Byzacena Africæ.
Volaterranus, Volaterrenſis, Vulterranus, Volternenſis, in Hetruria.
Volciæ ſ. Bulcentinæ, in Tuſcia vicariatus Romani.
Volitanus ſ. Bollitanus, in Africa Proconſulari.
Volodimirienſis, in Ruſſia Polonica, ſub Archiep. Kioviæ.
* Vologdenſis, in Moſcovia.
Volſinienſis (*Bolſena*) in Tuſcia vicariatus Romani.
Volvicenſe concilium A. C. *761. in agro Ricomagenſi Aruernorum.*
Voncarienſis ſ. Boncarienſis Epiſc. in Mauritania Cæſarienſi.
Voſetanus ſ. Boſetenſis, in Africa Proconſulari.
* Upſalenſis Archiep. Sveciæ Primas.
Uracitanus, in Africa Proconſulari; vide Urcitanus.
Uradiæ Epiſcopus ſubſcripſit libello Synodi CPol. A. C. 518.
Uranenſis, in Phœnicia ſecunda.
* Uratislavienſis, (*Breslaw*) in Sileſia.
*Urbaneæ, in Ducatu Urbinate Italiæ.
* Urbevetanus, Urbis veteris, Oropiti, (*Orvieto*) in patrimonio S. Petri.
*Urbinas, Orbinenſis, Urbinatenſis, in metropoli Ducatus Urbinatis Italiæ.
Urbis Salviæ (*Urbiſaglia*) in Piceno vicariatus Romani.
Urcenſis, Urcitanus, Urci, in Hiſpania citeriore.
* Urcinii ſ. Adjacenſis, in Corſica inſula.
Urcitanus, Uracitanus, Uricitanus, in Africa Proconſulari.
* Urgellenſis, Urgellitanus, Urgilitanus, Orgellitanus, in Catalonia Hiſpan.
Urgentinus ſ. Ugentinus, in provincia Hydruntina regni Neapol.
* Urienſis (*Oria*) in provincia Hydruntina regni Neapol.
Urimenus, Urimorum (Οὐρίμων, & corrupte Συρίμων) in Euphrateſia Syriæ.
Urtelenſis, in Armenia.
Urugitanus, in Numidia.

Uſalienſis

Uſalienſis ſ. Uzalenſis, in Africa Proconſulari.
Uſcòvanch, monaſterium in Armenia; ſedes Epiſcopi.
Uſellenſis ſ. Lezitanus (*Ales & Uſel*) in Sardinia.
Uſenſis, in Piſidia.
Uſilabis, in Byzacena Africæ.
Uſilenſis, in Africæ Byzacena; vide Uſulenſis.
Uſinadenſis, in Mauritania Cæſarienſi.
Uſipparitanus, in Africa Proconſulari.
*Uſtanenſis, in Armenia.
Uſulenſis, Uſilenſis, in Byzacena Africæ.
Uſurgelitanus, in Mingrelia.
Uticenſis, in Africa Proconſulari.
Uticenſis, in Langvedocio inferiore Galliæ. vide Uceticenſis.
Utimari, in Africa.
Utimmenſis, in provincia Africæ Proconſulari.
Utimmirenſis, in eadem Africa Proconſulari ſ. proprie dicta.
Utinenſis, in ditione Veneta (*Udine*) Forojulienſis provinciæ metropoli.
Utinenſis, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
Utinicenſis, in Africa Proconſulari.
Utriculanus (*Otricoli*) in Umbria Italiæ.
Utummenſis, in Africa Occidentali.
Utzipparitanus, Uzipparitanus, Uzipparenſis, in Africa Proconſulari.
Uvaſenſis ſ. Vaſnenſis, in Africa Occidentali.
Vullenſis ſ. Bullenſis, in Africa Proconſulari.
Vulterranus, in Hetruria. vide Volaterranus.
* Vulturarienſis, in principatu ulteriore regni Neapol.
Vulturnenſis, Vulturanus, in Campania Felice. (*Caſtel del Volturno.*)
Uxentinus ſ. Ugentinus, in provincia Hydruntini regni Neap.
Uzabirenſis, in Africa.
Uzalenſis ſ. Uzalienſis, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
Uzelenſis, in Piſidia.
Uzetenſis ſ. Uzeticenſis, in Languedocio inferiore. vide Uceticenſis.
Uzipparitanus ſ. Utzipparitanus, in Africa Proconſulari.
Uzitenſis, in Africa Proconſulari.
Uzittarenſis, in Africa Occidentali.
Uzuſæ, in Thracia.

Digitized by Google

W.

Waterfordienſis, in Mommonia Hiberniæ.
Watersleyienſis, in Ducatu Germaniæ Luneburgenſi.
Wegoracenſis (*Worcheſter*) in Anglia.
Wellenſis, Vellenſis, (*Welles*) in Anglia, ſub Archiep. Cantuarienſi.
Werdunenſis (*Verdun*) in Gallia. vide Virdunenſis.
Weſtmonaſterienſia concilia in Weſtmonaſterienſi templo S. Petri, Londini in Anglia.
Wexfordiæ, in ora Orientali Lageniæ in Hibernia.
Wexionenſis (*Wexſiö*) Epiſcopus, Vexionenſis, in Oſtrogothia Sveciæ.
*Wiburgenſis ſ. Viburgenſis, in Carelia Sveciæ.
*Wigornienſis (*Worceſter*) in Anglia, ſub Archiep. Cantuarienſi.
Windlesborenſia concilia apud Windlesborum, ſ. Windeshores in Anglia.
*Wintonienſis, Vintonienſis Epiſcopus (*Wincheſter*) Wentanus in Anglia, ſub Archiep. Cantuarienſi.
*Wiogreceaſterenſis, idem ut videtur cum Wigornienſi.
*Wirtzburgenſis, Wirciburgenſis, Wirsburgenſis, Wirziaburgenſis ſ. Herbipolenſis, in Franconia Germaniæ.
*Worceſtrienſis, in Anglia. vide Wigornienſis.
*Wormatienſis, Vangionum ſ. Vangionenſis, in Palatinatu Rheni, (*Wormes*) in Germania.

X.

Xaliſci ſ. Gvadalajaræ, in nova Gallæcia Americæ Septentrional.
Xanthenſis, Xanthi, in Lycia.
Xanthienſis, Xanthiæ, in Macedonia, provincia Rhodopes.
Xantonenſis ſ. Santonenſis (*Sainctes*) in Aquitania Galliæ.
Xoënſis, Xoaïenſis, Xoitarum, in provincia Ægypti ſecundæ.

Y.

Yporienſis ſ. Eporedienſis, (*Ivrea*) in Pedemontio.
Yprenſis ſ. Iprenſis, (*Ipres*) in Comitatu Flandriæ.

Z.

Zabenſis, Zamæ Regiæ, in Numidia.
Zabenſis ſ. Diabenſis, in Mauritania Sitifenſi.

Digitized by Google

Zabulonites, in Palæſtina prima.
Zabunienſis, Zabuniæ Medianæ ſ. Medizabuniæ, in Africa Occid.
Zactarenſis, Zattarenſis, in Numidia.
*Zaculmiæ ſ. Stagni, in ora Dalmatiæ ditionis Raguſinæ.
*Zacynthi (*Zante*) in inſulis Venetæ ditionis.
*Zagabrienſis, Zagrabienſis, in Hungaria ſeu Slavonia ad Savum fluvium.
Zagylenſis, Zagelenſis, Zagyleos, in Libya Marmarica.
Zalichi, Zaliches ſ. Leontopoleos, in Helenoponto.
Zallatenſis, in Mauritania Sitifenſi.
Zamenſis, à Zama, in Numidia.
Zamentanenſis, in Armenia.
*Zamorenſis, in regno Legionis Hiſpanico; vide Numantiæ.
Zanenſis, in Phrygia Capatiana.
Zaparenſis, in prima Macedonia.
Zapatenſis Epiſcopus interfuit Concilio Florentino A. C. 1439.
Zapparenus, (Ζάπαρδα, al. Τζάπαρδα) in Macedonia ſecunda.
Zaradoniæ, in ſecunda Achaja, exarchatus Macedoniæ.
Zaradtenſis ſ. Zaradtanſis, in Numidia.
Zaraitenſis, in Mauritania Cæſarienſi. (al. Sitifenſi.)
Zarenſis Epiſcopus (fortaſſe pro *Zoarenſi* Palæſtinæ) interfuit Concilio Chalcedonenſi A. C. 451.
Zarnenſis, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
Zarnenſis ſ. Sarnenſis, in principatu citeriore regni Neapol.
Zaroniæ ſ. Zerabenæ, in ſecunda Arabia, ſub Patriarcha Hieroſol.
Zarcelenſis, in Piſidia.
Zaſimorum ſ. Sazimorum, in prima Cappadocia.
Zattarenſis, in Numidia.
Zecchiæ, provinciæ Boſpori ſ. Tauricæ Cherſoneſi.
Zecedepenſis, in Mœſia ſecunda.
Zellenſis, in Byzacena Africæ provincia.
Zeli, Zelon, Zelorum, Zilorum, Zelenſis, (Ζῆλα, Ζῆλοι, Ζῆλαι) in Helenoponto.
Zelonæ, in tertia Armenia.
Zemonenſis, Zemenenſis, in tertia Achaja.
Zemtenſis, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
Zenonopoleos, in prima Ægypto.
Zenopi Epiſcopus interfuit Synodo Photianæ.

Zenopoleos

Zenopoleos ſ. Zenonopoleos, in Lycia, exarchatus Aſiæ.
Zenopoleos ſ. Zenonopoleos, in Iſauria.
Zentenſis, in Africa Proconſulari.
Zephyrienſis, Zephyrii, in Cilicia prima.
Zertenſis, in Numidia.
* Zetunii ſ. Thebarum Phtioticarum, Zetunæ, (*Zeiton*) corruptè Zetumii, in prima Theſſalia, exarchatus Macedoniæ.
Zeugmatites, Zeugmatis, in Euphrateſia Syriæ.
Zicenſis, in Africa Occidentali.
Zicchienſis, in metropoli Scythiæ Zicchia.
*Zichnarum, Zichnes, in Macedonia ſecunda.
Ziganorum, *Ζιγάνεως, Τζυγάνεως*, in Lazica Ponti.
Ziggenſis ſ. Giggenſis, in Africa Proconſulari.
Zigrenſis ſ. Zigritanus, in Libya Marmarica.
Zinaliæ caſtri, in Meſopotamia.
Zoarenus, Zoaræ, Zoorenus, Segorenſis, in Palæſtina tertia.
Zoicenus, in Ægypto.
Zoropaſſenus, in Iſauria.
Zucabiaritanus ſ. Suburitanus, in Mauritania Cæſarienſi.
Zugabbaritanus, in Africa; idem fortaſſe cum Zucabiaritano.
Zummenſis ſ. Summenſis, in Numidia.
Zunuli, corruptè pro Zuruli, Tzuruloës, in provincia Europæ Thracia.
Zurenſis ſ. Zuritanus, in Africa proprie dicta ſ. Proconſulari.
Zurimacenſis, in Lazica Ponti.
Zygrenſis, Zygrorum, in Libya.

Mantiſſa de recentibus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptoribus.

I. ANNALIUM & HISTORIÆ VETERIS TESTAMENTI.

Natalis Alexandri ætates ſex Veteris Teſt. ſynopſi Hiſtorica & variis diſſertationibus illuſtratæ. Pariſ. 1689. 8. ſex voluminibus, & 1699. fol. duobus Vol. addita ſex aliis Hiſtoria Eccleſ. Novi Teſt. Vide Acta Erud. Tom. I. ſupplem. pag. 538. & Imbonati Bibl. Hebræo-Latin. pag. 163. ſeq.

Gabrielis

Gabrielis Alvarez de Toledo, Hiſtoria de la Igleſia y del Mundo des de ſu Creacion haſta il Diluvio. Madrid 1713. fol. Vide Ephemerides eruditorum, Pariſ. A. 1714. p. 526. 605.

Anonymi reale Kirchen-Hiſtorie des Alten Teſtaments. Vide librum Lipſiæ 1714. 8. editum, cui titulus: Neu-eröffnetes Muſeum, p. 802. ſeq. Vide infra, in Jo. Chriſtiano Langio.

Godfrid Arnolds kurtz-gefaſſte Kirchen-Hiſtorie des Alten und Neuen Teſtaments. Lipſ. 1697. 1700. 1708. 8.

Petri Bang Chronologia ſacra. Wiburgi 1694. 4.

Ejusdem Computatio temporum Veteris & Novi Teſt. ib. Vide Andreæ Antonii Stiernmans Aboam litteratam, p. 68.

Roberti Bailii Hiſtoria ſacra & profana à creatione Mundi ad Conſtantinum Magnum. Amſtelod. 1663. fol.

D. *Balthaſaris Bebelii* Hiſtoria Eccleſiæ antediluvianæ. Argentorat. 1665. 4.

Ejusd. Hiſtoria Eccleſiæ Noachicæ ex vetuſtiſſimis litteris antiquitatis eruta, & ſuffragio Eccleſiæ Chriſtianæ illuſtrata. ibid. 1666. 4.

Jo. Chriſtoph. Beemanni Analecta Hiſtorica ab Orbe condito ad Conſtantinum M. Francofurti ad Viadrum 1709. 4. Vide Diarium Londinenſe, the hiſtory of the works of the learned. A. 1710. p. 465.

D. *Erici Benzelii* Archiepiſcopi Upſal. introductio in Hiſtoriam Veteris Teſt. Ejusdem Vitæ Patriarcharum &c.

Hieronymi de Bocchiis monopanton harmonicum & chronologicum, Pars I. usque ad natum CHRISTUM. Bononiæ 1654. fol.

Jacobi du Bois tyd threſoor ende kerkelikke hiſtorie tot op onzes Heylandes lyden ende hemelvaart. Leyden 1650. 4.

Antonii Bolemni Florus ſanctus, ab Orbe condito usque ad CHRISTI tempora. Pariſ. 1668. 1674. 12.

Jac. Benigni Boſſveti, Epiſcopi Meldenſis, Commentarii in univerſam Hiſtoriam ab orbe condito ad Carolum Magnum, quibus & ſeries ac ſucceſſio Religionis: & Imperiorum viciſſitudo exponitur, interprete *Emanuele de Partenai*, Pariſ. 1718. 12. ex Gallico plus decies Pariſiis & Amſtelodami excuſo, ſub titulo: Diſcours ſur l'Hiſtoire univerſelle pour expliquer la ſvite de la Religion & les changemens des Empires. Vide Ephemerides eruditorum Pariſ. A. 1718. p. 549. & A. 1722. p. 371.

Digitized by Google

D. *Jo. Franciſci Buddei,* Theologi Jenenſis, Hiſtoria Eccleſiaſtica Vet. Teſt. ab Orbe condito usque ad CHRISTUM natum, variis obſervationibus illuſtrata, tomis duobus, quorum prior in Samuele, poſterior ante Hiſtoriam Evangelicam deſinit. Halæ Sax. 1715. & 1719. 4. Vide Acta Erud. A. 1715. p. 490. & A. 1719. p. 163.

J. R. C. Hiſtoria Veteris Teſt. antediluviana, Lipſ. 1722. 4.

D. *Abrahami Calovii* Chronicon Biblicum, præfixum Bibliis ejus illuſtratis, una cum examine Chronologiæ Biblicæ Ravianæ, Francof. 1672. & 1721. fol.

Jacobi Cappelli Hiſtoria ſacra & exotica, ab Adamo ad Auguſtum Imp. Sedani 1613. 4.

Ejusdem Synopſis Hiſtoriæ ab Orbe condito ad A. C. 1622. una cum Hiſtoriæ Eccleſiaſt. centuriis quinque ab Auguſti ortu ad Valentinianum III. ibid.

Ludovici Cappelli Chronologia ſacra ab orbe condito ad CHRISTI tempora. Pariſ. 1655. 4. & in apparatu ad Biblia Polyglotta Londinenſia, Lond. 1657. & ſeparatim recuſo Tiguri 1673. fol.

Ejusdem Hiſtoriæ Judaicæ Compendium, ab Aſamonæorum tempore ad Hieroſolymæ excidium, ad calcem Hiſtoriæ Apoſtolicæ illuſtratæ. Genev. 1634. 3. Salmurii 1683. 4. & me curante Lipſiæ 1691. 8. Idem Hiſtoriæ Judaicæ Compendium à Melch. Leydeckero ſubjunctum Georgii Hornii Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Lugd. Bat. 1687. 8.

Joannis Flachſenii Chronologia ſacra, Aboæ 1692. 8. Vidè Aboam literatam p. 68.

Jo. Thomæ Freigii Hiſtoria Eccleſiaſtica ab Orbe condito usque ad obitum Moyſis, Baſil. 1583. 8.

Compendium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Gothanum*, Gothæ 1666. & 1670. 8. Pars prior, Hiſtoriam Veteris Teſt. complectens, ab Vito Lud. Seckendorfio; poſterior à Joh. Chriſtophoro Artopœo concinnata eſſe dicitur, auſpiciis Jo. Henrici Bœcleri. Indicem addidit Henricus Erneſtus Treiberus.

Nicolai Gurtleri Origines Mundi & in eo regnorum, rerumpublicarum, populorumque ad modum Hiſtoriæ univerſalis, maximè Eccleſiaſticæ. Amſt. 1708. 4. Vide Acta Eruditorum A. 1709. p. 257.

Antonii

Digitized by Google

Antonii le Grand Hiſtoria ſacra à Mundi exordio ad Conſtantini M. imperium libris X. Lond. 1685. 8.

Andreæ Hoji hiſtoria univerſa ſacra & profana ab O. C. ad CHRISTI natalem, Duaci 1629. fol. 2 Volum.

Chriſtiani Junckers Grundlegung zur Kirchen-Hiſtorie Altes und Neuen Teſtaments, Hamburg 1710. 8.

Hiſtoire du vieux & du nouveau Teſtament par demandes & par réponces, avec des reflexions morales par feu Mr. *de Langes*. à Liege, 1718. 8. 3 Vol. Journal des Savans 1718. Octobr. p. 475.

Joachimi Langii, Theologi Hallenſis, Hiſtoria Eccleſiaſtica Veteris Teſt. per ſeptem periodos à Mundo condito usque ad CHRISTUM natum cum Iſagoge exegetica in libros ſacros præcipue hiſtoricos, & ſynchroniſmis hiſtoriæ exoticæ civilis & literariæ, Halæ Sax. 1718. 4. Vide Acta Erud. A. 1718. p. 61. & Memorias Trevoltinas A. 1719. menſe Martio.

Jo. Chriſtian Langii, Paſtoris zu Budiſſin, Grundlegung zu einer realen Kirchen-Hiſtorie des Alten Teſtaments, in zehen Haupt-Abtheilungen. Lipſ. 1717. 8. Vid. Unſchuldige Nachrichten von alten und neuen Theologiſchen Sachen, A. 1717. p. 144.

Wilhelmi Leydeckeri kerckeliike hiſtorie ſoo van het Old als Nieuwe Teſtament, Dordrecht 1691. 8. Vide Acta Eruditor. Tom. 2. ſupplementi p. 61.

Benjamini Marshall tabulæ octo Chronologicæ ab orbe condito ad CHRISTUM natum, Oxon. 1713. fol. Anglicè: Chronological tables in which are contained not only all the chief things of ſacred hiſtory, but alſo all other the moſt remarkeable things that are recorded in any of the antient writers now extant. Vide infra in Whiſtono, & Ephemerides Eruditorum Pariſ. A. 1714. Septembr. p. 317.

Joannis Marshami Canon Chronicus Ægyptiacus, Ebraicus, Græcus, usque ad Imperii Perſici initia. Lond. 1672. fol. & Lipſiæ cum præfatione Ottonis Menckenii & μακαρίτε, Lipſiæ 1676. 4. denique Amſt. 1698. 4. In hoc opere Marshamus primus illuſtrat etiam *epochas marmoreas* antiquiſſimas *Arundelianas*, in quas Thomæ Lydiati commentarium edidit ſuasque adjunxit ipſius notas Humfredus Pri-

 deaux

Digitized by Google

deaux, cum Jo. Seldeni ſuisque in alia etiam marmora Arundeliana animadverſionibus, Oxon. 1676. fol. Ad easdem epochas marmoreas conferendus Jac. Palmerius in exercitationibus ad optimos auctores Græcos p. 681. ſeq. Henricus Maſcampius in inſtitutionibus Hiſtoricis; Rich. Bentlejus diſſert. Anglice edita de Epiſtolis Phalaridis p. 205. ſeq. ſed præcipue Franciſcus Bianchinus Veronenſis in Hiſtoria univerſali probata ex monumentis antiquis, & Italice edita Rom. 1699. 4. p. 320. ſeq.

Henrici Maſcampii, Profeſſoris Duisburgenſis, inſtitutiones Hiſtoricæ ab Orbe condito ad captivitatem Babylonicam, Amſt. 1711. 4.

Ejusdem tabulæ octo Chronologicæ, Petavianis & Perizonianis pleniores ordinatioresque, Duisburgi 1713. fol.

The acts and monuments of the Church before CHRIST incarnate, by ***Richard Montagu***. Lond. 1642. fol.

Dionyſii Mudzaerts, Ord. Præmonſtratenſis, kerckeliike hiſtorie &c. ab orbe condito usque ad A. C. 1622. Belgicè, Antwerp. 1622. fol. duobus Volum.

Jo. Chriſtian Nehringers allgemeine Hiſtorie des Alten Teſtaments. Lipſiæ 1717. 8.

Gvilelmi Nichols Hiſtoriæ ſacræ libri VII. ab orbe condito usque ad excidium Hieroſolymæ, Lond. 1714. 12.

Pauli Pezronii, Ord. Ciſtercienſis, Canon Chronologicus juxta LXX. interpretum ſupputationem, ad calcem facis Chronologicæ Dominici Muſantii, Leodii 1695. 12. l'Antiquitè des Tems rétablie & defenduë contre les Juifs & les Nouveaux Chronologiſtes, Paris 1686. 4. Amſt. 1687. 12. Defenſe de l'Antiquité des temps, ou l'on ſoutient la tradition des Peres & des Egliſes &c. Pariſ. 1691. 4. Vide Ephemerides Eruditorum Pariſ. A. 1687. p. 107. & 1692. p. 25. & 36. Pezronii quemque hic ſecutus eſt If. Voſſii Chronologiam ſacram oppugnavit ***Jo. Marcianaus*** Monachus Benedictinus in vindiciis textus Hebraici earumque continuatione. Defenſe du texte Hebreu & de la Chronologie de la Vulgate &c. Paris. 1689. 12. Continuation de la defenſe du texte Hebreu, ib. 1693. 12.

Henrici Philippi quæſtiones Chronologicæ in Teſtamentum Vetus, Colon. 1637. 4.

The

The old and new Teſtament connected in the hiſtory of the Jews and neighbouring nations, from the declenſion of the kingdoms of Iſraël and Juda, to the time of CHRIST, by *Humphrey Prideaux*, D. D. Dean of Norwich. 2 Volum. Lond. 1716. & 1718. 8. Idem opus Gallice etiam verſum vidit lucem, quinque Vol. Amſt. 1722. 12. & Germanice Auguſto Tittelio interprete, Dresd. 1722. 4. Vide Acta Erud. A. 1718. p. 97. & A. 1721. p. 481. Novellas Reip. litterariæ A. 1717. pag. 3. & 93. Ephemerides literarias Pariſ. 1718. p. 119. & 1722. Decembr. p. 629. Bibliothecam Anglicam Gallice editam à Michaële de la Roche Tom. 1. pag. 1. T. 3. p. 484. & T. 4. p. 42.

Hiſtoire de l'ancien Teſtament diviſée en ſix livres par Mr. l' Abbe *Ragvenet*. Paris 1690. 12. Bibl. Françoiſe de Mr. Camuſat, Tom. 1. p. 290. ſeq. Amſt. 1723. 8.

Chriſtiani Ravii, Berolinatis, Chronologia Biblica, Kilon. A. 1670. fol. quam ad examen revocatam dixi à B. Calovio.

Hugonis Robinſoni Annales Mundi univerſales libris XIV. ab orbe condito ad captivitatem Babylonicam, Lond. 1677. fol.

Jacobi Saliani, S. J. Annalium Eccleſiaſticorum Veteris Teſtamenti usque ad CHRISTI mortem, connexis Annalibus imperii Aſſyriorum, Babyloniorum, Perſarum, Græcorum atque Romanorum, Volumina VI. fol. Pariſ. 1619. – 1624. Colon. 1620. – 1624. Pariſ. 1641. editio auctior ſecundis auctoris curis. Flavio Joſepho, quem frequenter reprehendit, iniquiorem Salianum multi notarunt. Annalium Saliani epitome, unico volumine prodiit Pariſ. 1635. Colon. 1638. Rothomag. 1646. 1655. fol. Contractum ex iisdem Annalibus enchiridion Chronologicum, Colon. 1638. 12.

Henrici Samerii, S. J. Chronologia ſacra ab orbe condito usque ad CHRISTUM natum, confutatis multorum (Gilberti Genebrardi aliorumque) ad hunc diem calculis, Antwerp. 1608. fol.

J. H. S. P. P. Nucleus Hiſtoriæ univerſalis ab orbe condito ad Maccabæorum tempora, Herborn. 1716. 12. Vide Ephemerides Eruditorum Pariſ. A. 1717. p. 405.

D. *Jo. Andreæ Schmidii* Compendium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Veteris Teſt. decem epochis comprehenſum, Helmſt. 1708. 8.

Chriſtiani Schotani Bibliotheca Hiſtoriæ ſacræ Vet. Teſt. Franeqv. 1662. fol. 2 Vol. per modum fuſi & copioſi in Sulpitium Severum commentarii, à quo veteri ſcriptore culto atque elegante notum eſt ſuccinctum hiſtoriæ ſacræ compendium tradi.

Jonæ Conradi Schrammii Chronologia Regum Iſraëlis reſtituta, Helmſt. 4.

Eduardi Simſoni Chronicon hiſtoriam Catholicam complexens, ſeriemque hiſtoriarum ex ſacris Bibliis & probatæ fidei auctoribus ſingulari ſtudio ſecundum tempora digerens ab exordio Mundi ad Annum CHRISTI ſeptuageſimum primum, Oxon. 1652. fol.

Friderici Spanhemii, filii, Chronologia ſacra & Hiſtoria Eccleſiaſtica Veteris Teſt. inter opera ejus tribus junctim excuſa voluminibus, Tomo primo, Lugd. Bat. 1701. fol.

Henrici Spondani Annales Veteris Teſtamenti à Mundi creatione ad ejus reparationem, Pariſ. 1639. Colon. 1640. fol.

Geerlof Svikeri JCti, algemene kerkelyke en wereldlyke geſchiedniſſen, Amſt. 1721. fol. duobus Volum. editore Clariſſ. Viro Iſaaco Verburgio. Ab orbe condito usque ad obitum Wilhelmi III. Angliæ Regis.

Hiſtoire de l'ancien Teſtament par le Pere *Talon*.

Jo. Olai Terſeri Chronologia ſacra ab origine Mundi ad natum CHRISTUM, Upſal. 1657. 8.

Auguſtini Tornielli Novarienſis, Congregationis S. Pauli Clerici Regularis, Annales ſacri & profani ab Orbe condito ad eundem CHRISTI paſſione redemtum. Mediolan. 1610. Francofurti 1611. & 1640. Colon. 1622. & Antwerp. 1620. fol. De Torniello ejusque Annalibus vide ſis Ludovicum Ellies du Pin Tom. 17. Bibl. Eccleſiaſticæ pag. 58. & Diarium Venetum, giornale de' letterati d'Italia T. X. p. 232. ſq.

Hiſtoria Veteris Teſt. ex elementis D. *Vallemontii*, cum Boſſveti diſſ. de ſucceſſione religionis, Latine verſa ex Gallico à Petro Montmedy, Ratisbonæ 1710. 8.

Jo. Vignolii Conſpectus Chronologiæ ab exitu ex Ægypto usque ad captivitatem Babylonicam. Bibl. Germanique T. 3. p. 107. ſqq. Hiſt. Critique de la Rep. des lettres T. 6. p. 375.

Campegii

Campegii Vitringa hypotypoſis Hiſtoriæ & Chronologiæ ſacræ à Mundo condito uſque ad finem Sæculi à nato CHRISTO primi, una cum typo doctrinæ Propheticæ, Franeqveræ 1698. 1708. 8. Leowardiæ 1716. 8.

Matthai Vogelii, Abbatis Alperſpacenſis in Ducatu Wirtembergico, Peregrinatio Eccleſiæ, das iſt: Bibliſche Kirchen-Hiſtorie, allein aus Heiliger Göttlicher Schrifft Alten und Neuen Teſtaments kurtz verfaſſet, Straßburg 1628. 12. Editor eſt celebris ille Joh. Valentinus Andreæ, Superintendens Calvenſis in Ducatu Wirtembergico, qui ſimiliter A. 1630. 12. edidit Eccleſiam militantem, das iſt, kurtze Kirchen-Hiſtorie aus des ſeel. Lucæ Oſiandri, Senioris, Centurien kürtzlich zuſammen-gezogen. In hoc libello operam & ſtudium cum Jo. Valentino Andreæ poſuit Jo. Bernhardus Wagnerus, Paſtor Eccleſiæ Gemmerigheimenſis.

Gerhardi Joannis Voſſii Chronologiæ ſacræ Iſagoge. Tomo ſexto ſive ultimo operum Voſſii, Amſt. 1701. fol. & ſeparatim Hagæ Comitis, 1659. 4.

Iſaaci Voſſii Chronologia ſacra ad mentem Veterum Hebræorum & præcipue Joſephi expoſita. Diſſertatio de vera ætate Mundi, cum Caſtigationibus ad objecta Georgii Hornii, Chriſtiani Schotani aliorumque, Hagæ Com. 1661. 4. ad calcem diſſertationis de translatione LXX. Interpretum.

Jacobi Uſſerii Annales Veteris Teſtamenti à prima Mundi origine deducti, una cum rerum Aſiaticarum & Ægyptiacarum Chronico à temporis Hiſtorici principio uſque ad extremum Templi & Reip. Judaicæ excidium, Lond. 1650. & 1654. fol. Deinde Pariſ. 1673. & Bremæ 1686. fol. addita etiam utrobique Chronologia ſacra poſtuma Uſſerii, quæ ſeparatim pridem lucem viderat Oxon. 1660. 4. Melior Annalium, operis incomparabilis, editio Genevenſis A. 1722. fol. in qua notæ quædam & emendationes ex chirographo auctoris acceſſere, additique liber Uſſerii de annis Syro-Macedonum, & alius de Symbolo Apoſtolico vetere, vitaque Uſſerii ſcripta à Thoma Smitho & edita pridem Londini 1707. 4.

Mich. Watſoni hiſtoria antediluviana, Kil. 1665. 4. ſchediaſma paucis conſtans foliis.

Gvilelmi

Digitized by Google

Gvilelmi Whiſtoni Tabula Chronologica, complexa Antiquitates Hebraicas, Phoenicias, Ægyptias & Chaldaicas, tam ante quam poſt diluvium, comparatas invicem excerptasque ex Pentateucho Samaritano, Joſepho, Sanchoniathone, Herodoto, Dicæarcho, Manethone, Eratoſthene, Abydeno, Beroſo, Varrone, Ptolemæo Mendete, Obeliſcis Ægyptiacis, Marmore Pario & ſcriptoribus omnis generis originariis, cœpta primum ab erudito Epiſcopo *Ricardo Cumberland*, aucta deinde, perfecta & concinnata ab origine Mundi usque ad æram Nabonaſſari Regis Babylonici, à qua Humfredus Prideaux inſigne ſuum opus incipit, vulgataque ſupplementi inſtar ad tabulas Chronologicas eruditiſſimi Epiſcopi Wigornienſis Gvilelmi Lloydii editas à Marshallo, Lond. 1721. fol. Anglicè.

Joh. Hieronymi Wiglebs Kirchen-Hiſtorie von Erſchaffung der Welt bis auf CHRISTUM, in Fragen und Antworten. Halle 1716. 4. Vid. Unſchuldige Nachrichten von Alten und Neuen Theologiſchen Sachen, A. 1716. p. 365. Aug. Hermanni Francke monita Paſtoralia p. 91.

D. *Guſtavi Georgii Zeltneri* chronotaxis millenarii quarti, Altdorf. 1709. 4.

* * *

Zweymal zwey und funfzig auserleſene Bibliſche Hiſtorien aus dem Alten und Neuen Teſtamente; mit Fragen, daraus zu examiniren, nützlichen Lehren, und erbaulichen Gedancken bey jeder Hiſtorie, vor die Hamburgiſche Jugend abgefaſſet von Hrn. **Joh. Hübnern**, Rectore des Johannei daſelbſt, nebſt einer Vorrede eines Hoch-Ehrwürdigen Miniſterii der Stadt Hamburg. 1714. 8. atque deinde ſæpius Lipſiæ in 8. & 12.

M. **Johann Wagners**, Paſtoris zu Weiſſen-Schönbach und Grockſtat, hundert und vier auserleſene Bibliſche Hiſtorien, nebſt einer Vorrede **Chriſtoph Conrad Beſſers**, Paſtoris und Inſpectoris zur Schulpforte. Lipſ. 1717. 8. Liber eadem utili & jucunda methodo ad prioris imitationem in juventutis Chriſtianæ uſus concinnatus.

D. *Juſti Geſenii* Bibliſche Hiſtorien Altes und Neuen Teſtaments, zwey Theile, jeder 54. Lectiones. Brunſvici 1719. 8. tertia editio.

D. R. G. abregé de la Sainte Bible, en forme de queſtions & de reponſes familieres. à Rouen 1707. Mem. de Trevoux A. 1708. p. 249.

Hiſtoire choiſie de l'Ancien & de Nouveau Teſtament, avec de courtes reflexions à la fin de chaque article. Paris 1722. 12. Journal des Savans 1722. Octobr. pag. 439.

2. ANNA-

Digitized by Google

2. ANNALIUM ET HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ NOVI TESTAMENTI.

Ante laudatiſſimum opus Centuriarum Magdeburgenſium vix unus & alter, ac levi brachio Hiſtoriam Eccleſiaſticam vel tradere vel illuſtrare aggreſſus erat, unde Stanislaus Hoſius Cardinalis ad Antonium Cardinalem Amulium Epiſt. 95. ſerio dolet ſtudium Patrum Eccleſiæ adeò à ſuis ad illud temporis neglectum. *Verum hæreticorum incredibili quadam diligentia, noſtra vero plus quàm ſupina nec unquam ſatis deploranda negligentia factum eſt, ut hoc eſſent loco rationes Eccleſiæ, quo nunc eas eſſe maximo cum animorum noſtrorum dolore cernimus - - - Nam unde nobis natæ ſunt Centuriæ, quarum illuſt. D. V. ſuis in litteris meminit, quàm ex eo quod & in edendis & in evolvendis priſcorum Patrum libris tantum ſtudium poſuerunt hæretici, cùm à nobis qui per Dei gratiam Catholici ſumus, prorſus negligi viderentur. Multos cernere licuit proximis ſuperioribus annis, qui præter Thomam aut Scotum vix alium quenquam auctorem legerent, quodque magis dolendum eſt, ne ſacra quidem Biblia, quæ diligentius evolverent, digna judicarunt. Et credat illuſtriſſima D. V. non eſſe contemnendum laborem hunc hæreticorum in iſtis Centuriis conſcribendis. Cum enim viderent* &c. Ante Centurias non memini aliquid in hoc genere exſtare quod memorare referat, quam *Claudii Seyſſelii* Hiſtoriam Eccleſiaſticam editam Gallice Pariſ. 1534. fol. Sed longe aliis ſubſidiis, longe alia induſtria, copia & accuratione elaboratæ ſunt *Centuriæ*, quas verò elogio Frid. Spanhemius vocat *Bibliothecam totius Chriſtianæ antiquitatis.* Centuriæ XIII. totidem in folio Voluminibus primum excuſæ ſunt Baſileæ ab A. 1559-1574. Auctor præcipuus Matthias Flacius, ἐργοδιώκτῃ Ebelingo Alemanno, Conſule Magdeburgenſi: cæteri qui operam ſuam collocarunt Martinus Copus, Jo. Wigandus, Matthæus Judex, Baſilius Faber, M. Pancratius Veldpock, Andreas Corvinus & Thomas Holthuterus; & qui in excerpendis ſcriptoribus fuere aſſidui, Ambroſius Hidfeld, David Ciccierus, Caſpar Leunculus, Wilhelmus Radenſis, Nic. Beumullerus, Bernhardus Niger & Petrus Schrœder, Conrado Agrio amanuenſi. Collectanea inedita ad Seculum XIV. XV. & XVI. in Bibliotheca Gvelferbytana adhuc aſſervari, Wilhelmus Erneſtus Tentzelius memoriæ prodidit, Bibl. curioſæ T. 1. p. 437. Editio Ludovici Lucii, Baſil. 1624. licet nitidior, tamen male audit a) ob omiſſas Epiſtolas dedicatorias variaque in

 ipſo

a) B. D. Calovius prædia ſtudii Theolog. p. 337. Jo. Gottlieb Moller. Gedanenſis, in decade Obſerv.

ipſo opere interpolata ac truncata. Singulæ Centuriæ digeſtæ per ſedecim capita, quorum ***primum*** breviter totius Sæculi conſpectum offert velut in tabella; ***ſecundum*** tractat de propagatione Eccleſiæ, & quibus locis ac regionibus Evangelium perſonuit; ***tertium*** de ſtatu Eccleſiæ vel tranquillo vel obnoxio perſecutionibus, & de pœnis perſecutorum; ***quartum*** de doctrina ejusque inclinatione; ***quintum*** de hæreſibus & erroribus gravioribus; ***ſextum*** de Cerimoniis & ritibus Eccleſiæ per varias regiones Orbis terrarum; ***ſeptimum*** de politia ſive regimine & diſciplina Eccleſiaſtica; ***octavum*** de ſchiſmatibus & controverſiis in Eccleſia agitatis; ***nonum*** de Conciliis; ***decimum*** de Epiſcopis & Doctoribus; ***undecimum*** de Hæreticis; ***duodecimum*** de Martyribus; ***decimum tertium*** de miraculis & prodigiis; ***quartum decimum*** de rebus externis ſeu politicis Judæorum; ***decimum quintum*** de ſtatu religionum extra Eccleſiam, de Judaiſmo, Ethniciſmo, & à Sæc. VII. Muhamedaniſmo; ***decimum ſextum*** denique de ſtatu & mutationibus politicis Imperiorum. Quæ præterea ad hiſtoriam hujus operis faciunt, peti poſſunt ex præfationibus ad Centurias, & ex narratione b) de Hiſtoria Eccleſiaſtica Magdeburgenſi contra Juſtum Menium, cum Scholaſticorum Witebergenſium & Juſti Menii reſponſione, Witteb. 1558. 4. ex Jo. Guil. Molleri Centuriarum Magdeburgenſium recenſione Hiſtorico-critica, Gedani 1696. 4. Caſp. Sagittarii introductione in Hiſt. Eccleſ. cap. 13. p. 240. ſqq. D. Jo. Frid. Mayeri eclogis de fide Baronii & Bellarmini ipſis Pontificiis ambigua cap. 1. D. Tho. Ittigii præfat. ad ſelecta capita Hiſt. Eccleſ. ſæculi primi, D. Joh. Andreæ Schmidii conſilio de Centuriis Magdeb. emendandis, defendendis & continuandis, Helmſt. 1700. 4. & ex D. Simonis Joannis Arnoldi ſcripto vulgato Magdeb. 1715. 8. cui titulus: ***Decus Magdeburgenſe.*** Conferre etiam jurabit D. Jo. Fabricii, Abbatis Regiæ Luteræ & Theologi Helmſt. Bibliothecam T. 2. p. 424. ſq.

In Bibliotheca Gallica Crucimanii pag. 92. legas ***Franciſcum Burgoinum*** Gallice edidiſſe compendium hiſtoriæ Eccleſ. excerptum è Centuriis Magdeburgenſibus. ***François Bourgoin, Nivernois, Chanoine en l'Egliſe de Nevers, & depuis Miniſtre à Geneve, a eſcrit l'Hiſtoire Eccleſiaſtique extraite des Centuries de Magdebourg, imprimée l'an 1560. ou environ, à Geneve.*** Notisſima

Obſerv. Miſcell. cap. 3. D. Jo. Frid. Mayer de fide Baronii p. 4. D. Tho. Ittig præf. ad Sæculi I. ſelecta capita p. 5.

b) Unſchuldige Nachrichten von alten und neuen Theologiſchen Büchern / A. 1710. pag. 657. ſeq.

ſima autem omnibus Epitome Centuriarum Magdeburgenſium, quam egregio ſtudio concinnavit B. D. *Lucas Oſiander* ſenior, Eccleſiaſtes Eslingenſis, eique continuationem ſæculi XIV. XV. & XVI. adjunxit. Totum opus tribus ſpiſſis voluminibus in quarto abſolvitur, deſinitque in Colloquio Ratisbonenſi, quod A. C. 1601. habitum eſſe conſtat. Primores Centuriæ octo, lucem viderunt Tubingæ A. 1592. ad 1602. 4. Eodem anno 1602. prodiit etiam Centuria decima ſexta, cæteris uberius deſcripta. Denique ſecutæ Centuriæ IX. X. XI. XII. XIII. XIV. & XV. A. 1613. 4. Recuſa priora volumina etiam A. 1607. 4. Et Germanice verſa à Davide Fortero, Francof. 1597--1608. 8. Svecice ab Erico Schrœdero, Holmiæ 1635. fol.

Gerh. Jo. Voſſius Epiſt. 397. ad Jo. Rod. Wetſtenium ſcripta A. 1645. *Equidem nihil magis exoptem, quàm ut Centurias Magdeburgenſes edere poſſim cum brevibus noſtris notis. Præclarum eſt opus: ſed eſt ubi aliquid ab Centuriatoribus illis datum affectæ & anticipatæ opinioni, homines enim erant. Eſt ubi humanitus error obrepſerit, præcipue in iſtis quæ dies poſtea docuit, aut à ſcriptoribus antiquis, qui tum temporis non viderunt lucem, vel ubi doctiſſimi homines in ſcriptoribus jam ante editis locum eſſe corruptum obſervarunt. - - - Verùm tot incurrentibus adverſis, nihil audeo polliceri. Quamobrem nihil æque exopto quam ut alius - - - hoc ſuſcipiat negotium. Is eſto, qui hoc ſaxum diu jam volvit vir clariſſimus* Ludovicus Lucius, *quem ex ſcriptis jam ante annos vicenos novi.* Dicitur & idem Lucius continuationem Centuriarum molitus fuiſſe, ſed nec illa lucem vidit, neque quam juſſu Ducis glorioſiſſ. memoriæ Rudolphi Auguſti elaborandam ſuſceperat Theologus Helmſtadienſis *Gebhardus Theodorus Meierus*, defunctus A. 1694. neque illa cujus ſpem fecit Rev. D. *Joannes Andreas Schmidius*, cujus Conſilium de Centuriis emendandis, defendendis & continuandis jam memoravi.

Ex adverſariis Centuriarum Magdeburgenſium occurrunt (1) *Conradus Brunus*, cujus admonitioni adverſus novam Hiſtoricam Eccleſiaſticam Matthiæ Flacii Illyrici, editæ Dilingæ A. 1565. 8. reſpondit Flacius in refutatione invectivæ Bruni contra Centurias Hiſtoriæ Eccleſ. in qua ſimul recitantur amplius centum hiſtorica, maximique momenti Papiſtarum mendacia, Baſil. c) 1566. 4.

(2) *Petrus Caniſius*, S. J. cujus Commentarii de Verbi Dei corruptelis, de S. Joanne Baptiſta Dilingæ 1571. 4. & de beatiſſima Maria virgine libris V. Ingolſtad. 1577. 4. & utraque junctim excuſa ib. 1583. fol.

X 2 (3) *Alani*

c) In Caſimiri Oudini ſupplemento de ſcriptoribus Eccleſ. p. 627. male excuſum A. 1544.

(3) ***Alani Copi*,** Londinenſis, ſive ***Nic. Harpsfeldi*** d) potius dialogi ſex, contra ſummi Pontificatus, Monaſticæ vitæ, Sanctorum, ſanctarum imaginum oppugnatores, & pſeudomartyres. Antwerp. 1566. 1573. 4.

(4) ***Gvilelmus Eyſengrein*** de Nemeto Spirenſis, cujus catalogus teſtium veritatis, exſtat editus Dilingæ 1565. 4. & ex ſedecim e) quos promiſit Centenariis primus, novæ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Flacii & Collegarum oppoſitus, Ingolſtad. 1566. nec non opus de Romanis Pontificibus, adverſus Magdeburgenſes, Monachii 1568. fol.

(5) ***Gilbertus Genebrardus*,** Theologus Pariſ. in Chronico poſt A. 1584. f) ſæpius excuſo, poſteriore tomo thraſonice ſatis in titulo profitetur ſe *Centuriatorum impietatem, mendacia, impoſturas coarguere, & doctrinæ Catholicæ continuationem ad ſingulorum ſæculorum coronidem oſtendere.* Editio locupletior eſt Pariſ. 1600. fol. junctam habens Petri Victoris Palmæ Cajetani continuationem ab A. C. 1585. ad 1600. Syllogen doctrinæ Pontificiæ per ſingula ſæcula contra Magdeburgenſes ex Genebrardo excerptam exhibet Antonius Poſſevinus Bibl. ſelectæ VII. 37.

(6) ***Onufrii Panvinii*** de primatu Petri, adverſus Centuriarum auctores. A. 1591. 4. Ejusdem Onufrii Chronicon Eccleſiaſticum à Julio Cæſare usque ad Maximilianum II. ſive ad A. 1568. Lovan. 1573. fol. præmiſſo indice auctorum, è quibus Hiſtoriam Eccleſiaſticam, quæ in Bibl. Vaticana ſervatur MSta, concinnavit.

(7) ***Francisci Turriani*,** S. J. adverſus Magdeburgenſes Centuriatores pro Canonibus Apoſtolorum & pro Epiſtolis decretalibus Pontificum libri V. Florentiæ 1572. & Coloniæ 1575. 4. Huic præter alios multos abunde reſponderunt Joannes Dallæus libris de pſeudepigraphis Apoſtolicis & David Blondellus in Turriano vapulante. Turrianum ad Centuriatores oppugnandos inſtigat, & veterum Chriſtianorum ſcripta inedita ab eo premi indignatur Stanislaus Hoſius Epiſt. 77.

(8) In Bibliotheca Hohendorfiana, exquiſitiſſimo illo & locupletiſſimo rariſſimorum librorum theſauro inter Volumina MSta in folio num. 9. pag. 232. memoratur volumen ingens Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ modum

d) Vide Vincentii Placcii τ *μακαρίτου* pſeudonymos num. 72.

e) D. Tho. Ittig. præf. ad ſelecta capita Sæculi I. p. 10. ſeq.

f) Prior liber Chronographiæ jam A. 1570. 12. lucem viderat Lovanii, ſed res ante CHriſtum breviſſimè perſequitur, & loco ſecundi libri de rebus poſt CHriſtum natum junctam habet Chronologiam Arnoldi Pontaci Burdegalenſis.

dum tenentis ſcilicet inter zelum, ut auctori videtur, excedentem utrinque Centuriatorum & Baronii. Qui Baronius Centurias licet nusquam fere nominetenus aggreditur, tamen illis oppugnandis, quas in gratiarum actione ad Philippum Nerium Tomo VIII. annalium ſubjecta *Centurias Satanæ è portis inferis in Eccleſiæ detrimentum progreſſas* indigno convicio appellat, illis inquam oppugnandis Annales componendos unice in ſe ſuſcepiſſe, eodem in loco diſerte teſtatur. Titulus autem ineditæ illius & mediæ inter Centuriatores & Baronium Hiſtoriæ hic eſt: *Hiſtoire Eccleſiaſtique, extraite de tous les auteurs & des Conciles, les quels entre le zele de Baronius, trop paſſioné pour aggrandir l'autorité du Pape & de la Cour de Rome, & de la trop grande envie des Centuriateurs pour la diminuer, ſervent de reigle pour la reduire à ſon point veritable, avec pluſieurs belles remarques & paſſages, tirez des Conciles, des Epitres des Papes, & des écrits des Peres de l'Egliſe & autres Auteurs, ſur pluſieurs matieres importantes.*

Hi CÆSARIS BARONII a) Annales non perfunctorie dicendi mihi ſunt: nam licet Pontificis ſuprematui ſtabiliendo fuerint ab auctore potiſſimum dicati, tamen Baronius Caſaubono b) etiam judice operam in iſthoc genere litterarum adeo inſignem poſuit, ut omnibus ſua diligentia palmam præcipuerit: Deinde ὑποθέσει δουλεύων tam multa obſcuravit, c) ut doctiſſimis etiam longam commentandi & examinandi refellen-

a) Baronii vita ſcripta ab Hieron. Barnabæo, Congregat. Oratorij Rom. presbytero libris tribus edita Rom. 1651. 4. & una cum elogiis Baronii à Georgio Fritz, Oratorii Viennenſis presbytero, collectis, recuſa Viennæ Auſtriæ 1718. 8. Præterea conſulere juvabit H. Spondanum ante Tom. 1. epitomes annalium Baronii: Janum Nicium Erythræum pinacotheca I. p. 87. Iſaacum Bullartium Academ. ſcientiar. T. 1. p. 179. Joh. Imperialem in muſeo hiſtorico p. 93. editionis à me curatæ, Hieron. Ghilini theatrum virorum doctorum T. 1. pag. 37. Alphonſum Ciacconium in vitis Pontificum & Cardinalium T. 2. ſub Clemente VIII. ad A. 1596. Et de Annalibus Baronii Chriſtoph. Hendreichium in pandectis Brandenburg. p. 423. Caſp. Sagittarium introduct. in Hiſt. Eccleſ. cap. 14. D. Thomam Ittigium in diſſert. quam præmiſit ſelectis Hiſt. Eccleſ. ſeculi primi capitibus, D. Jo. Fabricium Helmſt. T. 2. Bibliothecæ ſuæ pag. 429. 450. Præ cæteris D. Jo. Frid. Mayerum τὸν μακαρίτην in eclogis de fide Baronii & Bellarmini ipſis Pontificiis ambigua. Amſt. 1697. 8.

b) Caſaub. prolegom. ad exerc. in Baron. D. Jo. Frid. Mayer de fide Baronii p. 52. ſeq.

c) Georgius Calixtus de conjugio Clericorum pag. 217. *Pater annalium Baronius Herculeis ſuis laboribus id conſecutus eſt, ut antiquitatem Eccleſiaſticam multis quidem in locis illuſtraſſe & explicuiſſe, ſed longe pluribus iisque fere*

fellendique præbuerit materiam. Natus Soræ Campaniæ urbe prid. Cal. Nov. A. C. 1538. in Congregationem Oratorii A. 1575. d) à Philippo Nerio Romæ conditam receptus, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ omni ſtudio dare operam & deinde Annales componere juſſus fuit. e) Bibliothecæ Vaticanæ poſtea præfectus in Antonii Cardinalis Caraſæ A. 1591. defuncti locum: & Cardinalium Collegio A. 1596. adſcriptus à Clemente VIII. atque ni factio obſtitiſſet Hiſpana illi fortaſſe ſucceſſor A. 1605. dandus, diem obiit ſupremum prid. Cal. Jul. 1607.

In gratiam Auguſtini Tornielli f) cujus annales *caput Baronii* à Spondano appellantur, Annales Veteris Teſtamenti ſcribere omiſit: Annales itaque Eccleſiaſticos poſt præmiſſum apparatum orditur ab anno nati CHRISTI, quem ſtatuit eſſe Auguſti ab inito triumviratu quadrageſimum primum, C. Cornelio Lentulo & M. Valerio Meſſalino Coſſ. Olympiadis CXCIV. 2. U. C. 751. Duodecim volumina Annalium, totidem ſæcula complectuntur. Poſtremum volumen deſinit in A. C. 1198. Tomos duos priores *Onufrius Panvinius* g) delineaſſe antea, & primam eorum graphidem poſuiſſe creditur, quos deinde Baronius compoſuerit, poliverit, evulgaveritque. Tomum XIII. XIV. & XV. Patribus Oratorii Romani moribundus commendavit teſtibus H. Spondano h) & Hieron. Vecchieto, i) quos necdum in dias luminis auras productos conſtat, niſi quod Odoricus Raynaldus Baronii chartis uſus eſſe traditur. Cum Græcarum litterarum Baronius non adeo peritus eſſet, in

fere majoris momenti obſcuraſſe & involviſſe deprehendatur. Quare & ſuam ſibi gloriam ipſe detraxit, & laborem ſtudioſis veritatis adauxit. adde Jo. Georg. Dorſchæi VIII. Religions-Scrupel p. 353. ſeq.

d) Hieron. Barnabæus in vita Philippi Nerii, T. 6. Act. Sanctor. 26. Maji p. 543.

e) id. p. 535. ſeq. & in vita Baronii lib. 1. c. 18. Obiter nota ab illa congregatione Oratorii Romana diverſam eſſe non modo Viennenſem, cujus jam memini, ſed & Pariſienſem A. 1611. conditam à Cardinali Berullo, de qua Sammarthani fratres tomo quarto Galliæ Chriſtianæ p. 987. ſeq. Richardus Simon in vita Joannis Morini, Nouveaux memoires de Mr. Nodot T. 1. p. 202. ſeq. &c.

f) Giornale de' letterati d'Italia T. X. p. 233.

g) Cornelius Curtius in elogiis eremitarum Ordinis S. Auguſtini p. 147.

h) Spondanus præf. ad Auctarium Chronologicum epitomæ annalium Baronii ſubjectum.

i) Hieron. Vecchietus lib. 6. de ratione ſacrorum temporum cap. 8. D. Jo. Frid. Mayer de fide Baron. p. 30.

in ſcriptis ejus linguæ interpretandis adjutus eſt à *Jacobo Sirmondo*, Cardinali *Guil. Sirleto*, k) *Petro Morino*, l) *Aloyſio Lollino* m) aliisque.

EDITIONES Annalium hactenus exſtant octo: prima *Romana* A. 1588. ſq. altera *Veneta* A. 1595. tertia *Colonienſis* A. 1596. quarta *Antwerpienſis* A. 1597–1612. quinta *Moguntina* A. 1601. ſexta *Colonienſis* A. 1601. ſeptima *Antwerpienſis* A. 1675. octava denique *Veneta* A. 1705–1713. in qua licet nitida, tamen verba Auctorum non ſunt diverſis exarata typis quod in Colonienſi commodum eſt, in qua uti in cæteris quoque (præter Antwerpienſes) exſtat ad A. C. 1097. n. 18–143. tractatio *de Monarchia Siciliæ*, excuſa etiam ſeparatim Pariſ. 1609. 8. & oppugnata à M. Antonio de Dominis VI. 12. de Rep. Eccleſiaſtica, & noviſſime à Lud. Ellies du Pin in libro, cui titulus: Defenſe de la Monarchie de Sicile contre les entrepriſes de la Cour de Rome, Amſt. 1716. 8. Edictum Philippi II. Regis Hiſpan. contra Baronium exhibet M. Antonius de Dominis ad libri ſexti calcem, nec non Goldaſtus T. 3. de Imperii Monarchia p. 619. & Samuel Baſnage in limine exercitationum hiſtorico-criticarum contra Baronium.

INDEX poſtumus Cardinalis de Laurea A. 1693. Novembr. 30. denati in Annales Baronii, Rom. 1694. 4. Confer Acta Eruditor. T. 2. ſupplementi pag. 544. Indicem locorum ubi res Judaicas Baronius attingit, Carolus Joſephus Imbonatus inſeruit Bibliothecæ ſuæ Latino-Hebraicæ, editæ Rom. 1694. fol.

VERSIONES cœptæ variis linguis, ſed nulla ultra unum alterumve Volumen proceſſit. Tomus primus *Italice* Franciſco Panigarola interprete, Rom. 1590. 4. Etiam Franciſci Nerlii Cardinalis, neſcio an editam interpretationem à Joanne Ciampino memorari memini: & ab aliis Cardinalis Franciſci Mariæ Tauruſii, quas editas eſſe non exiſtimo. *Germanice* tomum primum tranſtulit Marcus Fuggerus, Baro de Kirchberg & Weiſſenborn, vulgavitque Ingolſtadii 1574. fol. Valentini Leuchtii verſionem Germanicam, quam alii commemorant, haud vidi: uti nec *Polonicam* Stanislai Carncovii. Verſionis *Gallicæ* à neſcio quo ſuſceptæ facit mentionem in Epiſtola ad Baronium ſcripta Nicolaus Faber.

k) Papebroch. T. 4. Act. Sanctor. Maj. p. 147.

l) Rich. Simon lettr. choiſies p. 242.

m) Aloyſius Novarinus in adagiis ſacris T. 2. p. 36.

Digitized by Google

ber. n) Eamque A. 1616. vidiſſe lucem, aliis teſtimoniis o) cognoſcimus.

EPITOMÆ plurimæ exſtant, *Latino* præcipue idiomate. In his laudatiſſima *Henr. Spondani*, Pariſ. 1612. 1622. 1639. Mogunt. 1618. Colon. 1640. Lugd. 1660. fol. 2 Volum. & Belgice verſa cum continuatione ad A. C. 1623. Antwerp. 1623. fol. Breviſſima *Ludovici Aurelii* Peruſini, Rom. 1634. 12. & Monaſterii Weſtphaliæ 1638. 8. Pariſ. 1665. 12. Uberior *Abrahami Bzovii*, cum auctario *Jo. Frid. Mateneſii*, Colon. 1617. fol. 2 Vol. *Job. Gabriëlis Biſciolæ* Mutinenſis, S. J. Venet. 1602. 4. duobus Voluminibus, decem ſæcula perſequentibus, & eodem anno Lugduni atque Coloniæ: atque iterum Coloniæ 1614. 4. ubi ſæculum XI. & XII. ex Spondano adjunctum aceſſit. *Jo. Homtii Scoglii* Hiſtoria Eccleſiaſtica, Pars I. Rom. 1622. 8. & ad Annum 1198. continuata, cum ſubjuncta Chronologica notatione usque ad A. 1640. Rom. 1642. 4. *Nic. Angeli Caferii* ſynthema vetuſtatis, ſive flores hiſtoriarum, è Saliano, Baronio, &c. Rom. 1667. fol. *Cornelii Schultingii*, Steinwichii, theſaurus antiquitatum Eccleſiaſticarum ex ſeptem tomis prioribus Baronii, Colon. 1601. ordine Alphabetico. Et Epitome Tomi VIII. ibid. 1603. *Matthiæ Cheſneux*, Auguſtiniani, ſpeculum Eccleſiæ Catholicæ Chronographicum, Tomus I. Vetus Teſt. complectens, Leodii 1661. fol. & T. II. ſæcula IX. Novi Teſt. ibid. 1666. fol. Epitome Baronii *Arabice* per Franciſcum Brietium, Capucinum Rhedonenſem, Rom. 1653. 1655. 4. tribus Volum. quorum tertium etiam continuationem ad A. 1612. continet. Alia Epitome *Italice* ab Odorico Raynaldo, Rom. 1668. 4. de qua diarium Romanum illius anni, Giornale de' letterati di Roma pag. 4. *Alexandri Taſſoni* aliam quatuor voluminibus in quarto MStam ſervavit Neapoli Bibliotheca inſtructiſſima illuſtris viri Joſephi Valettæ. Alia Baronii epitome *Germanice* (non memini quo auctore) lucem vidit Coloniæ 1600. 4. Alia *Polonice*, ſcriptore Petro Scarga, Cracov. 1602. *Gallicas* Claudii Durandi, Jo. Planchæi & Arti Thomæ, haud vidi. His accenſendum etiam opus ſub Dictionarii Eccleſiaſtici titulo Gallice editum Pariſ. 1673. 12. à Carolo Chaulmero, duodecim voluminibus: undecimo & duodecimo indicis vices occupante.

CONTINUATORES inferiores Baronio quidem, conſulendi (1) Abraham

n) Du Pin T. 17. Bibl. eccleſiaſtique p. 53. b.

o) Journal des Savans A. 1702. Mars p. 278.

Abrahȧm Bzovius p) Polonus, Ordinis S. Dominici, cujus continuationis tomi octo, ab A. 1199. ad 1564. annales deducunt, Colon. 1616 – 1635. fol. Tomus poſtumus q) qui nonus eſt, ab A. 1565. ad 1572. prodiit Romæ 1672. fol. Tomus II. in editione ſecunda Colonienſi A. 1625. ad inſtantiam Ducis Bavariæ r) emendatus legitur ex Jo. Georgii Herwarti ab Hohenburg libro pro Ludovico Bavaro, contra Bzovium edito Monachii A. 1618. 4.

(2) *Odoricus Raynaldus*, Tarviſinus, Congregationis Oratorii Rom. presbyter, relictis etiam Baronii chartis uſus s) Baronium continuavit octo tomis ad A. C. 1534. Rom. 1646–1663. & Colon. 1694. fol. Sed & nonum volumen poſt ejus fata, jam A. 1677. excuſum, lucem vidit Rom. 1689. fol. quod continuationem perſequitur ad A. 1565. Vide Acta Eruditor. A. 1691. pag. 189. Tomorum octo epitome t) vulgata unico volumine Rom. 1667. fol. Quamquam autem virum eloquentiſſimum & veritatis amantiſſimum vocat Steph. Baluzius notis ad vitas Paparum Avenionenſium pag. 1084. tamen fide illius tuto ſtari non poſſe, multis docet Theologus Pariſienſis acri in ſextum Raynaldi tomum cenſura edita Gallice 1667. 8. in libro, cui titulus: *Recueil de diverſes pieces pour les defenſes des cenſures de la Faculté contre le livre de Jaques Vernant*

p) De Bzovio Erythræus pinacotheca I. pag. 198. & Simon Starovolſcius in Centuria ſcriptorum Polonicor. pag. 131. & ante tomum octavum continuationis Bzovianæ, Bælius in Lexico &c.

q) Obiit Bzovius A. 1637.

r) Bzovius etiam retractationem edere coactus, quæ lucem vidit Ingolſtadii 1628. 8. De Franciſcanorum & Jeſuitarum in Bzovium invectivis, vide Bælium. Non eſſe Bzovium cum quo liceat tuto in tenebris micare, notarunt etiam Conringius de finibus Imperii pag. 399. 431. David Ancillonius melange Critique Tom. I. pag. 281. multique alii. Plagia ipſi objicit Jac. Gaddius de ſcriptoribus non Eccleſiaſticis T. 1. p. 9. Bzovii annales etiam ſimili, ut Baronium epitome brevi complecti voluit Ludovicus Aurelius Peruſinus, ſed editam eſſe non memini.

s) Bohuslaus Balbinus S. J. in quæſitis Oratoriis p. 124. cum dixiſſet Bzovium non omnibus placere; *ætate noſtra*, inquit, *in hoc ſacro laudabilius & propius ad Baronii mentem, quippe ex relictis ab eo chartis, eademque methodo, ut Epiſtolaris, ac proinde majoris auctoritatis foret hiſtoria, Odoricus Raynaldus verſatus eſt, aliquot voluminibus Annalium evulgatis.*

t) Quod in Hendreichii pandectis legas Baronii compendium feciſſe Raynaldum, errorem eſſe exiſtimo.

& d' Amadeus Grimenius & contre le Bref & la Bulle d' Alexandre VII. ex qua petiit quæ de Raynaldo Jo. Claudius apud D. Mayerum τὸν μακαρίτην, de fide Baronii pag. 35.

(3) *Henricus Spondanus* u) Mauleolenſis ex Reformato Romanæ ſocius Eccleſiæ & Apameenſis Epiſcopus, non modo Epitomæ Annalium Baronianorum breve Chronologicum auctarium ſubjecit, deductum ad A. C. 1622. ſed etiam ſingulari opere continuandos eos in ſe ſuſcepit ad A. 1640. Pariſ. 1641. fol. duobus Voluminibus, quibus appendix poſtuma x) in Anno 1646. deſinens, ſucceſſit Pariſ. 1659. fol. Recuſa hæc Continuatio Lugd. 1678. & ſine appendice Gallice Petro Coppino interprete. Pariſ. 1654. fol. 3 Volum. Licet autem ſuccinctior Raynaldo, Bzovioque Spondanus, tamen judicio & diligentia ſuperior, ſuis interim & ipſe nævis haud carens, & perinde ut illi ſtudii in aulam Romanam nimius, cujus magno plauſu exceptum id opus teſtatur Natalis Alex. Tom. 7. Hiſt. Eccleſ. pag. 275. edit. in fol. Varia in Spondano reprehendit Leo Allatius diatriba de Nilis pag. 52. & in notis ad Georgium Acropolitam pag. 251. nec non Hieronymus de Marinis, nobilis Genuenſis, in obſervationibus A. 1656. 4. editis ad Spondani Annales, quibus expenduntur nonnulla ejusdem de aliquibus Principibus nationibusque, Jo. Juſtiniano potiſſimum & Genuenſibus elogia.

Continuationes, quas exſpectare juſſi ſumus, à *Cæſare Becillo*, y) à *Cardinali Coloredo*, z) & à *Joſepho Laderchio*, necdum viderunt lucem.

CENSURAS in Baronium ordine alphabetico auctorum, à quibus conſignatæ ſunt, referre juvat:

Samuelis Baſnagii, Flottemanvillæi, Exercitationes ad Baronium, ubi deſinit Caſaubonus, ab A. C. 35. ad A. 44. num. 89. prodierunt Ultrajecti 1692. 4. Prodromus inſignis præſtantiſſimi operis Annalium Politico-Eccleſiaſticorum, quorum tria Volumina excuſa Roterod. 1706. fol. à Cæſare Auguſto ad Phocam usque ſive ab Anno ante CHRI-

u) De Spondano conſulenda narratio de apoſtaſia ejus, edita Gallice Biturici A. 1595. & Carolus Perraultus in elogiis illuſtrium Gallorum ſeculi XVII. Gallice editis Tom. I. p. 34. Caſp. Sagittarius introduct. in Hiſt. Eccleſ. p. 308.

x) Obiit Spondanus Toloſæ 18. Maji A. 1643.

y) Allatii apes urbanæ p. 65.

z) Acta Sanctor. T. 6. Maji p. 462.

CHRISTUM natum 43. usque ad Annum à nato CHRISTO 602. Cum autem poſteriorum etiam ſæculorum ſpem fecerit vir doctiſſimus, eam ut feliciter illi liceat implere, multi mecum optabunt.

Chriſtophori Balthaſaris ex Pontificio Reformati diſſertationes adverſus Baronium ineditas vidit & laudavit Dallæus, de quibus adi, ſi lubet, Bælium in Lexico, ubi de hoc Balthaſare diſſerit.

De *Bernardini* cujusdam magno, ſed quod lucem non vidit, anti-Baroniano opere vide Acta Erud. T. V. ſupplementi p. 383.

Davidis Blondelli. Vide infra, in Magendeo.

Jacobi Cappelli libri III. Vindiciarum pro Caſaubono contra Rosweidum, Evdæmonojohannem & Jul. Cæſarem Bulengerum. Francof. 1619. 4. Ejusdem aſſertio bonæ fidei contra Rosweidum, Sedani 1619. 4.

Iſaaci Caſauboni viri ſummi exercitationes, ἐργοδιώκτῃ Rege Britanniæ Jacobo I. ſcriptæ, prodierunt Londini fol. A. 1614. (qui Caſaubono emortualis fuit) recuſæ Francof. 1615. 4. Genev. 1655. 4. deſinunt in anno CHRISTI 34. numero Baroniano 221.

Inedita Caſauboni adverſaria anti-Baroniana à filio Merico ſibi communicata memorat, & ex eis notatu digna nonnulla affert Joh. Seldenus lib. 2. de Synedriis cap. 7. §. 2. p. 179.

Thomæ Comberi, Decani Durhamenſis, opus Anglice editum hoc titulo: the Church hiſtory cleard from the Roman forgeries and corruptions, found in the Concils and Baronius, from the beginning of Chriſtianity to the end of the fifth General-Council (A.C. 553.) Lond. 1695. 4. Confer Acta Erud. T. 2. ſupplementi p. 41.

J.A.C. (*Joannis Dartis*) in Senatu Franciæ Advocati animadverſiones ad Baronium & Caſaubonum, in quibus Baronius tanquam ab Ariſtarcho arguitur, & à Caſauboni tanquam Phalaridis ſagittis liberatur, Pariſ. 1616. 8. & in parte tertia operum ejus Canonicorum junctim editorum Pariſ. 1656. fol.

D. *Joannes Fabricius*, Helmſtadienſis Theologus & Abbas Regiæ Lutteræ, varia in Baronio à ſe notata retulit T. 2. Bibliothecæ ſuæ p. 432--450.

Digitized by Google

Melchior Goldaſtus Baronium perſtringit in rationali Politico Tom. 3. Conſtitutt. Imperialium & in replicatione pro Cæſarea & Regia Majeſtate & Ordinibus Imperii contra Jac. Gretſerum.

Jac. Gothofredus etiam Baronium confutare molitus. Vide Acta Eruditor. T. 5. ſupplementi p. 383.

Georgii Grenii enneas animadverſionum in loca Baronii. Witeb. 1671. 4.

D. *Chriſtiani Kortholti* disquiſitiones ſeptem Anti-Baronianæ, Kil. 1677. 4. & additis aliis duabus nec non D. *Adami Tribechovii* exercitationibus quinque ad Baronii A. 34. n. 232–287. Hamb. 1708. 4. Vide Acta Eruditor. A. 1709. p. 306.

Jo. Friderici Krebſii, Rectoris & Profeſſoris Heilsbronnenſis, Diſputationes VIII. ad Baronii A. 800. Hamb. 1709. 4. Prodierant primum Heilsbronnæ A. 1678. 1679. Vide Ephemerides Eruditorum Pariſ. A. 1710. p. 31. & Diarium Londinenſe, the hiſtory of the Works of the learned, A. 1710. p. 26. & 195.

Andreæ Magendei ſive *Magenelis*, præſidentis magis a) quam metuendi Baronio adverſarii, animadverſiones in Baronium quæ deſinunt in A. 49. prodierunt cum nonnullis *Davidis Blondelli* b) animadverſionibus & Epitome Caſauboni Magendeana. Lugd. Bat. 1679. fol.

Richardi Montacutii, Bathonienſis & Wellenſis ac deinde Norwicenſis Epiſcopi, Analecta Exercitationum adverſus Baronium edita Lond. 1622.

a) Confer Bælii Lexicon in Blondello, nota M. & Colomeſii Bibl. ſelectam inter ejus Opuſcula junctim à me edita pag. 449. Perrault hommes illuſtres qui ont paru en France pendant le XVII. ſiecle T. 2. p. 177. ubi de Blondello.

b) Alex Morus præf. ad Chronicon Scaligeri: *Baronii Annales is, quem dixi Blondellus, mille caſtigavit notis, aliquando prodituris, quibus oram exemplaris ſui prætexuit, quod exemplar ære ſuo redemtum bene Proceres Amſtelodamenſes Bibliothecæ publicæ inferre curaverunt. Super hac vero & ea, quæ ab aliis animadverſa ſunt, quæ ſubnotavimus etiam nos, juſtum fere Volumen implerent.* A. 1657. Conſules Amſtelodamenſes Marquardum Gudium tum admodum adoleſcentem ſumtu ſatis ſplendido & ſpe profeſſionis publicæ vocarunt ut egregio publico animadverſiones Blondellianas curaret, ſed fatis alio eum trahentibus res omiſſa. Vide Gudii Epiſtolas p. 24. Quæ à Magendeo curata ſunt non adeo magni videntur viris doctis. Quantum autem valeret Blondellus in confutando Baronio, pulcherrimis ſpeciminibus demonſtravit in opere Gallice edito Genev. 1641. fol. quod inſcribitur de primatu in eccleſia, *de la primauté en l' Egliſe.*

Digitized by Google

1622. fol. & deinde auctiora ſub titulo apparatus ad Origines Eccleſiaſticas, ibid. 1635. fol. Antidiatribæ contra priorem diatribarum partem Julii Cæſaris Bulengeri 1625. fol. ex officina Hulſiana, Genevæ. Θεανθρωπικὸν ſeu de Vita JEſu CHriſti Domini noſtri, Originum Eccleſiaſticarum libri duo. Lond. 1636. 1640. fol. Jam A. 1612. cum Montacutio expoſtulavit Caſaubonus, quod falcem in ſuam meſſem mittere & Baronium ipſe quoque oppugnandum ſibi ſumere voluiſſet. Vide Epiſtolam Caſauboni MLIX. pag. 617. edit. Almeloveenianæ.

Jo. Henrici Ottii, Theologi Tigurini, examen perpetuum in Annales Baronii, Tiguri 1676. 4. editum deſinit in anno trecenteſimo, licet auctor totum opus ante obitum abſolvit & perduxit usque ad A. 1198. ut patet ex Epiſtola filii Jo. Baptiſtæ Ottii edita 1687. 8. atque totum opus, ſeptem in 4. Voluminibus, ad editionem offerente. Vide etiam Novellas Reip. litterar. A. 1687. p. 784. Ejusd. Jo. Henrici Ottii vindiciæ examinis ſui contra Auguſtinum Redingium, prodierunt Tiguri 1681. 4.

Antonii Pagi, Ordinis minorum S. Franciſci, viri eruditiſſimi, Critica Baroniana in quatuor primora ſæcula, Pariſ. 1689. fol. & in totum Baronium, opus poſtumum, quatuor in folio Voluminibus. Genev. 1705. fol. Cum enim auctor octogenario major A. 1699. Aquis Sextiis die V. Maji diem obiiſſet, editionis curam habuit fratris filius *Franciſcus Pagi*, ex eodem Minorum Ordine, qui in Breviario Hiſtorico-Chronologico-Critico de Vitis Pontificum, quod tribus Voluminibus Antwerp. 1717. & 1718. 4. ad ſæculi decimi quarti initia perduxit, non pauca itidem in Baronio notat emendatque, quemadmodum & laudatus Antonius Pagi in diſſert. Hypatica ſeu de Conſulibus Cæſareis, Lugd. 1682. 4. Ejusdem Pagi Epiſtola ad Nicaſium de Critica ſua Baroniana exſtat in Novellis Reip. litterar. A. 1699. menſe Jul. p. 40.

Joannis Prideaux, Theologi Angli, vindiciæ Caſauboni contra Andream Evdæmono-Johannem cum aliis ejus ſcriptis excuſæ Oxon. 1624. 4.

Thomam Reineſium ſupplementum exercitationum Caſauboni ad Baronii Annales molitum legas in epiſtolis Gudianis p. 316.

Abrahami Sculteti confutatio Baronii de baptiſmo Conſtantini Magni Romano, prodiit Neoſtadii 1607. 4. Idem Scultetus in medulla Patrum, ſyntheſi Theologiæ Euſebianæ cap. 6. pag. 813. *Digniſſima hiſtoriographo vox eſt Cæſaris illa Baronii T. 3. Annal. ad A. 324. n. 13.* annales noſtros omni ſuſpicione mendacii carere volumus. *Quod ſi quam animoſe hoc ſcripſit, tam fortiter id præſtitiſſet, eſſet profecto cur de Annalibus iſtis Orbi Chriſtiano gratularemur. Verum enim vero tantum abeſt ut à mendaciorum ſuſpicione ſibi temperaverit Baronius, ut mendacia ipſe magno numero in Annales ſuos congeſſerit. Quæ ſi quis melioris judicii falce reſecuerit, non jam amplius ſolidum Hiſtoriæ corpus, ſed exangue & vix oſſibus ſuis hærens ſceleton eſt habiturus. Verum me ſcribere docebunt diſputationes in Baronium meæ, quas ſuo tempore, volet modo Deus, cum veræ antiquitatis & veritatis ſtudioſis communicabo.*

Paſſim Baronium etiam ſibi oppugnandum ſumſit *Frid. Spanhemius*, pater, in dubiis vexatis, & filius in hiſtoria Eccleſiaſtica ſcriptisque aliis.

D. *Adami Tribechovii* exercitationes ad Baronii A. 34. n. 232--287. lucem primum viderunt Kiloniæ 1666. 4. deinde cum Kortholtianis recuſæ ſunt Hamb. 1708. 4.

Ad *Gerardum Joannem Voſſium* ita Gvil. Laudus, Archiepiſcopus poſtea Cantuarienſis, in Epiſtola data 14. Jul. 1628. *De Baronio quod moliri inſtituis, imprimis laudo, præcipue vero quod fixum habeas minutias non conſectari. Certe in opere tam diffuſo nimis longum iter eſſet per minutias, & quæ tædio afficerent & peritos viatores & feſtinantes. Caput rei eſt, illa in quibus longius à primitiva Eccleſiâ, Romana receſſit, brevibus oſtendere, & argumentis inſolubilibus demonſtrare? quæ utraque tibi factu facilia ſemper exiſtimavi.* Confer Voſſii Epiſt. 251. 306. & aliam ad Georg. Carletonum, quam edidit Colomeſius notis ad Gyraldi dialogos de poëtis pag. 299. Grotius Epiſt. 237. ad eundem Voſſium: *Sed & tu jam forte in Baronio deſudas.* At nec Voſſii, nec *Chriſtiani Lupi* Auguſtiniani, Theologi Lovanienſis, aut *Henrici Noriſii* Cardinalis ſcripta lucem viderunt, quibus Baronii Annales emendandi ceperant conſilium, de quibus D. Thomas Ittigius præf. ad ſelecta capita Hiſtoriæ Eccleſiaſt. ſæculi primi pag. XLI. neque *Claudii Salmaſii,* de quo Laur. Craſſus T. 2. elog. p. 211. neque *Davidis Ancillonii,* qui in Miſcellaneis Criticis Gallice à filio Carolo editis T. 1. pag. 290. ſeq. ait plura ſe volumina obſervationum in Baronii Annales dare poſſe, & aliquot illarum lectori exhibet ſpecimina;

Neque

Neque *Gerhardi van Maſtricht*, de quo D. Jo. Frid. Mayerus ὁ μακα-ρίτης in dedicatione eclogarum de fide Baronii ipſis Pontificiis ambigua, & in libro ipſo p. 86.

APOLOGIÆ pro Baronio, non adeo magni fere momenti:

Jac. Gretſeri, S. J. in rectitudine inſipientiæ & falſimoniæ Goldaſtinæ, Ingolſtad. 1611. & in gemina ſua defenſione 1612. 4.

Heriberti Roſweidi, S. J. lex talionis contra Caſaubonum. Antw. 1615. 8. Ejuſdem anti-Capellus 1619. & Syllabus malæ fidei Capelli, 1620. 8.

Petri Lanſſelii, S. J. diſpunctio notarum Iſ. Caſauboni de locis Juſtini Martyris. Ad calcem operum S. Juſtini in editionibus Græco-Latinis, Pariſ. 1615. 1636. & Witeb. 1686. fol.

Andreæ Eudæmono-Joannis, Cretenſis, S. J. reſponſio ad caput quartum exercitationis primæ Caſauboni, Colon. 1615. 8. Et defenſio Annalium Baronii adverſus Caſaubonum, libris duobus. Colon. 1617. 4. Libri ſecundi capite tertio etiam *Joannis Matthæi Caryophili* ad exercitationes Caſauboni notæ ſive ſtricturæ pag. 125 --134. exhibentur. Evdæmono-Johanni reſponderunt Joannes Prideaux & Jacobus Capellus, de quibus ſupra. Mericus etiam Caſaubonus in pietate adverſus paterni nominis hoſtes & calumniatores, quæ ſeparatim Lond. 1621. 8. pridem edita, Caſauboni epiſtolis edit. Almeloveenianæ Roterdam. 1709. fol. ſubjicitur.

Julii Cæſaris Bulengeri, S. J. diatribæ bipertitæ in Caſaubonum. Lugd. 1617. fol. His reſpondit Rich. Montacutius.

Auguſtini Redingii Vindex Veritas Centuriæ primæ Annalium Baronii contra Jo. Henricum Ottium, typis Monaſterii Einſiedelenſis A. 1680. fol.

Pauli Benii, Eugubini, diſſertatio de Annalibus Baronii edita Romæ A. 1596. 4. & Clementi VIII. dicata libellus 46. paginarum, continua Baroniani operis commendatio per hæc quinque capita, à materia Annalium, à perſona ſcribentis, à loco unde in lucem emiſſi, à tempore in quod incidunt, & à ſcriptionis ratione.

Jam cæteros Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptores recentes ordine litterarum perſtringere juvat. Nam de veteribus dicere me memini volumine ſexto hujus Bibliothecæ, libri quinti capite quarto: atque de Hiſtoriæ & Harmoniæ Evangelicæ ſcriptoribus lib. IV. cap. 5. §. 20. De Hiſtoriæ Biblicæ ſcriptoribus tradidi paullo ante inter Annales & hiſtorias Veteris Teſta-

Teſtamenti, in quibus locus etiam debetur optimo viro *Georgio Fabricio*, cujus Hiſtoriæ ſacræ libri X. prodierunt Lipſiæ 1564. 1570. 1580. 8. & recenſente Jacobo filio, 1610. 8. & cum notis Jo. Sebaſtiani Mitternacht, Geræ 1669. 8. Leucopetræ 1687. 8. & Norimb. 1703. 8. & verſibus Latinis elegis à Joach. Wethmanno Javrano, Isleb. 1595. 8. & Germanice redditi per Jo. Meurerum, Gryphiswald. 1616. 8. 1627. 8.

3. Scriptores Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ,

Ordine Alphabetico.

A.

Natalis Alexandri, c) Ord. Prædicator. ſelecta Hiſtoriæ Eccleſ. ſeculorum ſedecim capita, Voluminibus ſex & viginti, in 8. Pariſ. 1676. ſeq. & additis etiam ſelectis Hiſtoriæ Eccleſ. Veteris Teſt. capitibus, Pariſ. 1699. fol. octo Voluminibus. Copioſiſſimum ſcientiſſimumque diſſertatorem vocat Jacobus Hommey, in ſupplemento Patrum p. 472. adeo à doctis etiam in Romana Eccleſia laudem fert quam meruit, licet Cenſura Romana notatus, quæ in editione in fol. ſubinde redarguitur.

De *Jo. Valentini Andreæ* compendio Hiſtor. Eccleſiaſticæ, quod ex Luca Oſiandro excerpſit, Germaniceque edidit, dictum ſupra p. 159.

Anonymi Hiſtoria Eccleſiaſtica à detentione S. Pauli Romana usque ad detentionem Turnonii Cardinalis, promiſſa Pariſiis in ephemeridibus litterariis Pariſ. A. 1712. p. 594. necdum lucem vidit quod ſciam.

De *Gotfridi Arnoldi* epitome Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Vet. & Novi Teſt. Germanice edita, dictum ſupra pag. 153. . Ejusd. wahre Abbildung der erſten Chriſten, nach ihrem lebendigen Glauben und heiligen Leben. Francof. editio ſecunda 1700. fol. Ejusd. Kirchen- und Ketzer-Hiſtoria von Anfang des Neuen Teſtaments bis auf das Jahr CHRISTI 1688. Francof. 1699 – 1700. fol. tomi quatuor. Ejusdem ſupplementa, illuſtrationes und emendationes zur Verbeſſerung der Kirchen-Hiſtoria, ibid. 1703. 4. Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſuam Arnoldus, quæ Belgice etiam verſa vidit lucem Amſtelodami, recte Apologiam

c). Severin. Wateri Sluteri propylæum Hiſt. Eccleſ. p. 11. D. Tho. Ittigii præf. ad ſelecta Hiſt. Eccleſ. capita p. XLI. Acta Erud. A. 1696. pag. 505. Caſp. Sagittar. introduct. in Hiſt. Eccleſ. p. 364. &c.

giam hæreſium ſchismatumque inſcripſiſſet, cujus quam ſuſpecta ſit fides, ubi inumeris meritiſſimis viris detrahit, ubi veteres ac recentes turbarum in Eccleſia, novorumque dogmatum auctores tuetur, tot ſcriptis editis demonſtratum eſt à viris præſtantiſſimis, d) D. Elia Veielio, Jo. Fechtio, Valent. Erneſto Lœſchero, Erneſto Salomone Cypriani, Tobia Pfannero, Jo. Frid. Corvino, Frid. Chriſtiano Feuſtkingio, Andrea Davide Caroli, B. Davide Sculteto noſtro, Jo. Philippo Storrio, aliisque compluribus, ut verbum addere non ſit neceſſe. Non pauca etiam in Arnoldi hiſtoria notavit D. Jo. Fabricius Theol. Helmſt. T. 2. Bibl. ſuæ p. 452–473.

De *Ludovici Aurelii* epitome Annalium Baronii dictum p. 168. Vide & infra in Horatio Turſelino.

De *Cæſaris Baronii* Annalibus ſupra p. 165. ſeq.

Hiſtoire de l'Egliſe par Mr. *Jaques Basnage*, Amſt. 1698. fol. duobus Vol. Opus eruditum atque egregium, ſed quod dogmatum Hiſtoriam potiſſimum ad ſæculum decimum usque perſequitur. Vide Lud. Neocori Bibliothecam novorum librorum A. 1699. p. 24. Hiſtoire des ouvrages des Savans A. 1698. pag. 278. 382. Hiſtory of the Works of the learned A. 1710. p. 203. &c.

De *Samuëlis Basnagii* Annalibus Politico-Eccleſiaſticis dictum ſupra p. 170.

D. *Balthaſaris Bebelii*, Theologi Argentoratenſis ac denique Witebergenſis, antiquitates Evangelicæ & Judaicæ, ex quatuor Evangeliſtis erutæ, & orthodoxis Patrum explicationibus illuſtratæ. Argentor. 1673. 4. Ejusd. Antiquitates & dogmata Eccleſiæ in tribus prioribus poſt natum CHRISTUM ſæculis, Evangelicæ & hodiernæ ὁμοψήφου. ibid. 1669. 4. Antiquitates & dogmata Sæculi quarti, ib. 1679. 4. duobus Voluminibus.

Joſephi Bingham, Origines Eccleſiaſticæ, or the antiquities of the Chriſtian Church; Opus præſtantiſſimum decem tomis in 8. hactenus ab A. 1708. Londini, Anglicè editum: non tam hiſtoriam Eccleſiaſticam tradit, quam antiquitates, ritus ac diſciplinam veteris Eccleſiæ ſingulari ſtudio illuſtrat.

De *Jo. Gabrielis Biſciola* Epitome Annalium Baronii dictum p. 168.

De *Franciſci Bourgoini* Hiſtoria Eccleſiaſtica dixi ſupra p. 162.

Z *Michaëlis*

d) Confer D. Tho. Ittigii præf. ad ſelecta capita Sec. I. p. LXXVI. ſeq.

Digitized by Google

Michaëlis Buchingeri, Colmarienſis, Hiſtoria Eccleſiæ Catholicæ & Antichriſtianæ; à Petro ad Paulum IV. Papam. Mogunt. 1560.

De *Abrahami Bzovii* Epitome & continuatione Baronii dictum ſupra pag. 168. & 169.

Thomæ Caccini Hiſtoria Eccleſiaſtica, Florent. 1639. fol. Italicè.

D. *Georgii Calixti* de ſtatu rerum in Eccleſia Occidentali ſæculis VIII. IX. X. & XI. quando Pontificius Dominatus & corruptelæ invaluerunt: Helmſt. 1657. & 1661. 4. ad calcem Apparatus Theologici.

Andreæ Caroli, Abbatis San-Georgiani in Ducatu Wirtembergico, memorabilia Eccleſiaſtica Seculi à nato CHRISTO decimi ſeptimi juxta annorum ſeriem notata. Tubing. 1697. 1702. 4. duobus Volum.

De *Centuriis Magdeburgenſibus* dictum ſupra pag. 161. ſeq. ſicut & de *Nic. Angelo Caferrio* & de *Matthia Chefneux*, p. 168.

Hiſtoire de l'Egliſe par l'*Abbé Choiſi*. Tomus primus, tria primora ſæcula complexus, lucem vidit Pariſ. 1703. 4. Tomus undecimus, qui in Anno 1715. & morte Regis Galliæ Ludovici XIV. deſinit, prodiit hoc ipſo anno 1723. 4.

Joannis Clerici Hiſtoria Eccleſiaſtica duorum primorum à CHRISTO nato ſæculorum è veteribus monumentis depromta & explicata, Amſt. 1716. 4. Vide Acta Eruditor. T. 6. ſupplementi pag. 881. 521. & memorias litterarias Trevoltinas A. 1716. p. 1785

Joannis Criſpini, vide infra in Joanne Taffino.

D. *Jo. Conradi Dannhaueri* Chriſteis ſive Drama ſacrarum, προθεωρία & Actus primus triſecularem Eccleſiæ ſortem à CHRISTO in cœlos ſublimato uſque ad Conſtantinum Magnum in throno victoriæ terreſtri conſidentem exhibens. Argentorat. 1646. 4. & cum Conradi Sam. Schurzfleiſchii præfat. Witebergæ 1696. 4. Actus ſecundus à Conſtantino M. ad Heraclium, curante Jo. Frid. Wandalino, Hafniæ 1708. 4. Vide Acta Erud. 1709. p. 119. Tertius Actus ab Heraclio ad Carolum V. deſideratur.

Laurentii Echard general Eccleſiaſtical-Hiſtory; Hiſtorica Eccleſiaſtica generalis, à nato CHRISTO ad A. 313. Lond. 1702. fol. Anglicè. Vide Acta Erud. A. 1703. p. 473. Boekſaal van Europe A. 1703. p. 365.

Eliæ

Eliæ Ebingeri Hiſtoria Eccleſiaſtica Sæculi XV. (ita appellat quod verius eſt XVI.) opus poſtumum de ſtatu & doctrina Eccleſiæ. Francof. 1662. 4.

Hiſtoire nouvelle de tous les ſiecles de la nouvelle Loy, contenant ſuccinctement ce qui s'eſt paſſé de plus remarquable dans le Monde & dans l'Egliſe par le P. *David l'Enfant*. Seconde edition à Paris 1683. 12. ſex Voluminibus.

De *Guil. Eyſengreinii* centenariis dictum ſupra p. 164.

B. D. *Joannis Fechtii* tabulæ Hiſt. Eccleſiaſticæ Sæculi XVI. Roſtoch. 1690. 4. cum diſſertat. de ubertate & fructu hiſtoriæ illius ſæculi. Ejusdem tabulæ Chronologico-Hiſtoricæ ab A. C. 1541. ad 1613. Ad calcem ſupplementi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſæculi XVI. ſive Epiſtolarum ad Joannem, Eraſmum & Philippum Marbachios, cum inſigni apparatu & notitia hiſtorico-literaria editarum Durlaci 1684. 4.

Hiſtoire Eccleſiaſtique par Mr. *Claude Fleury*. Tomus primus operis hujus eleganter & accurato ſtudio ſcripti in quatuor, ut cæteri libros dividitur, complectiturque ſæcula duo, & prodiit Pariſ. 1691. 4. Tomus vigeſimus ab A. 1339. ad 1414. ibid. 1721. 4. Recuſum idem opus in Belgio typis Bruxellenſibus, in 12.

Florus Chriſtianus. Vide in Auguſtino Ribotho & in Petro à Streithagen.

Ambroſii Gardeboſc, Carmelitæ Apamienſis, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ à CHRISTI ortu ad hanc usque ætatem Synopſis, & in omnia ejus controverſa capita diſſertationes. Tom. I. Sæculum I. Toloſæ 1713. fol. Vide Ephemerides Pariſ. A. 1713. p. 547.

L'Hiſtoire Sainte du *P. Gaultruche*, S. J. Gallice quaterdecies excuſum opus, quatuor Volum. in 12. & bis Italice. Vide Diarium Venetum, Giornale de' Letterati d'Italia T. 27. p. 475.

Timanni Geſſelii, Medicinæ D. Hiſtoria rerum memorabilium in Orbe geſtarum ſive Synopſis Hiſtorica Vet. Teſt. brevi ſerie digeſta, & Hiſtoria ſacra & Eccleſiaſtica à nato CHRISTO ad A. 1125. Trajecti ad Rhen. 1661. 4. duobus Volum.

Hiſtoire de l'Egliſe depuis JESUS CHRIST jusqves al an 799. par Mr. *Antoine Godeau*, Eveqve de Vence. Paris 1653. 3 Volum. fol. Recuſa 1663. 1674. ibid. fol. & quinta editione in Belgio 1680. 12. quinque Volum.

De Compendio Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Gothano* dictum ſupra p. 154.

Victorii Silveſtri Grandis ſtoria Eccleſiaſtica dalla creazione del Mondo ſino al ſecolo corrente. Venet. 1708. 4. 3 Volum.

Hiacinthi Armati de Graveſon, Ord. Prædicator. Hiſtoria Eccleſiaſtica variis colloquiis digeſta. Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. 27. pag. 465.

Joannis Henichii hiſtoria trium primorum ſæculorum, Rinthel. 1669. 4. & quarti 1670. quintique poſt B. auctoris obitum 1674. 4.

Thomæ Hobbeſii Hiſtoria Eccleſiaſtica ſive ſatira potius, carmine elegiaco. Auguſtæ Trinobantum 1688. 8.

Conradi Horneji Hiſtoria Eccleſiaſtica à CHRISTI nativitate ad Conſtantinum Magnum. Brunſwici 1649. 4.

Georgii Hornii Hiſtoria Eccleſiaſtica ab orbe condito ad ſuam ætatem. Lugd. Bat. 1665. & cum *Dan. Hartnaccii* annotationibus, Lipſiæ 1673. & *Melch. Leydeckeri* notis ac ſupplemento ab A. 1666. ad 1687. Franeqv. 1687. & cum novo ſupplemento ab A. 1687. ad 1701. auctore *Jo. Dan. Cramero*, ibid. 1704. 8.

Jo. Henrici Hottingeri Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ N. T. enneas ſive res Chriſtianorum, Judæorum, Gentilium, Muhamedanorum, per ſæcula novem. Hanoviæ 1655. 8. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Dyas ſive Sec. X. & XI. id. 1655. 8. Trias ſive Sec. XII. XIII. XIV. id. 1656. 8. Tomus quartus Sec. XV. id. 1657. 8. Tomi reliqui quinque à quinto ad nonum, Sec. XVI. Tiguri 1667. 8. res Chriſtianorum potiſſimum, Orientalium & Occidentalium, & hiſtoriam Reformationis Eccleſiæ fuſe perſequentes.

D. *Jo. Wolfgangi Jægeri*, Cancellarii nuper Tubingenſis, Hiſtoria Eccleſiaſtica Sæculi XVII. cum paralleliſmo profanæ lucem vidit Hamb. 1709. fol. & decennium primum Sæculi XVIII. ibid. 1711. fol. Prima tria Sæculi XVII. decennia prodierant ſeparatim Tubingæ 1692. & 1693. 4.

D. *Thomæ Ittigii* Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ primi ſæculi ſelecta capita. Lipſiæ 1709. 4. & ſecundi, ibid. 1711. 4. Primo ſæculo præmiſſa diſſ. de ſcriptoribus Hiſt. Eccleſ. recentioribus: ſecundo de antiquis. Præclariſſimum Doctorem hunc meum ſæcula quatuor Hiſtoriæ Eccle-

Eccleſiaſticæ tradentem magno cum fructu auſcultare me memini in patria mea Lipſia A. 1689. ſeq.

De B. *Chriſtiani Jumkeri* Hiſt. Eccleſiaſtica dictum ſupra p. 155.

D. *Chriſtiani Kortholti* (*) Hiſtoria Eccleſiaſtica poſtuma à CHRISTO nato usque ad ſæculum decimum ſeptimum. Lipſ. 1697. 4. Hamb. 1708. 4. Vide Diarium Berolinenſe, Nouveau Journal de Berlin A. 1696. p. 483. Acta Erud. A. 1697. p. 438.

Jo. Henr. Krauſii memorabilia circa incrementum vel decrementum Eccleſiæ per ſæcula XVII. Lipſ. 1703. 4.

D. *Hieron. Kromayeri*, Theologi Lipſienſis; Eccleſia in Politia, ſive Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Centuriæ XVI. cum dimidia XVII. præmiſſis propter ſynchroniſmos Imperatorum, rebus geſtis præcipuis. Lipſ. 1666. & 1673. 4.

Joannis Kromayeri Indiculus Hiſtoriæ Eccleſ. ab orbe condito ad Synodum Dordracenam. Lipſ. 1657.

Melchioris Kromayeri Kirchen-Chronica Neues Teſtaments.

Friderici Adolphi Lampe, Theologi Bremenſis nuper, hodie Trajectinæ Academiæ; Synopſis Hiſtoriæ ſacræ & Eccleſiaſticæ ab origine mundi ad præſentia tempora. Ultrajecti 1721. 8.

D. *Joachimi Langii*, Theologi Hallenſis, Hiſtoria Eccleſiaſtica à mundo condito ad ſæculum præſens XVIII. deducta, & neceſſariis Imperiorum & rei litterariæ ſynchroniſmis inſtructa. Halæ 1722. 8. Vide Acta Erud. A. 1722. p. 452.

Jo. Georgii Layritzii, Hiſtoriæ Sacræ & Civilis Profeſſoris, & poſtea Superintendentis Baruthini; Synopſis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Lipſiæ 1700. 12.

(*) B. D. Jo Fechtius Collegio MS. ad Hiſt. Eccleſiaſt. B D. Adami Rechenbergii ſect. 1. c. 5. *Ego nunquam perſuaderi mihi patiar ut hiſtoriam Eccleſiaſticam B D. Kortholti nomine poſt fata ipſius editam ejus eſſe credam, quod nec ſummam in hoc genere Viri eruditionem, nec ſtylum, nec tractationis indolem in aliis hiſtoricis ipſi conſvetam ullo modo ſapit. Certiorque redditus ſum ab amico, in quodam Collegio, cui & Kortholtus tanquam auditor interfuerat, olim iſta dictaſſe* B. D. Sebaſtianum Niemannum, *Theologum Jenenſem, quo Viro & ego olim & Præceptore uſus ſum & hoſpite.*

1700. 12. Idem, cujus Hiſtoria Papatus, der Römiſche Pabſtes-Thron, prodierat Germanice Baruthi 1685. 4.

De *Wilhelmi Leydeckeri*, Eccleſiaſtæ Willemſtadienſis, Hiſtoria Eccleſiaſtica Belgice edita, dictum ſupra pag. 155.

De *Melchioris Leydeckeri*, paullo ante in Georgio Hornio.

Lucæ Loſſii, Luneburgenſis, Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ facta & dicta memorabilia, carmine expreſſa elegiaco. Francof. 1571. 8.

Memoriale cronologico della ſtoria Eccleſiaſtica, ſcritta in lengva Franceſe da *Guil. Marcello*, Avocato del Parlamento; & translato in Italiano da *Matteo Egizio*. Napoli 1713. fol. Hæc Italica verſio propter inſignia auctaria & hiſtoriam Imperatorum ab interprete additam longe præſtat Gallicis editionibus. Sine auctariis prodierat etiam Latine Hamb. 1693. forma minore.

Gerhardi Meieri, Paſtoris Reformati Bremenſis, (non confundendi cum D. Gerhardo Meiero, Superintendente Bremenſi, hoc ipſo A. 1723. 25. Febr. æt. 58. beate defuncto) promiſſa Hiſtoria Eccleſiaſtica ſex primorum ſæculorum, de qua Diarium Lipſienſe, Neuer Bücher-Saal, parte XXII. p. 752. ſeq.

Conradi Mel, Eccleſiarum Principatus Hersfeldenſis Inſpectoris, Kurtzer Begriff der Kirchen-Hiſtorie Altes und Neues Teſtaments. Francof. 1712. 8.

D. *Joannis Micralii* Syntagma Hiſtoriarum Eccleſiæ, quo ab Adamo Judaicæ & à Salvatore noſtro Chriſtianæ Eccleſiæ, politia, ritus, perſecutiones, transplantationes, halcyonia, Doctores, Synodi, hæreſes & ſchiſmata perſpicue & ordine proponuntur. Stetin. 1630. 1645. 1660. 8. & cum Continuatione *Dan. Hartnaccii*, Pomerani. Lipſ. 1679. 4.

Dionyſii Mudzaert. Vide ſupra p. 156.

Storia ſacra del *Mutio* Juſtinopolitano. Venet. 1570. 4.

De *Antonii Pagi* Critica Baroniana ſive Annalibus dictum ſupra p. 173.

Onufrii Panvinii Chronicon Eccleſiaſticum à Julio Cæſare usque ad Maximilianum II. A. C. 1568. Lovan. 1573. fol. Adde quæ ſupra p. 164. & 166.

D. *Joannis Pappi* epitome Hiſtoriæ Eccleſ. Argentor. 1584. 8. Witeb. 1711. 12.

Digitized by Google

1611. 12. & cum *Euſebii Bohemi* continuatione, Witeb. 1626. 8. & auctariis ac ſupplementis *Henrici Kippingii*. Francof. & Jen. 1661. 1662. 8.

Dan. Parei Hiſt. Eccleſiaſticæ medulla. Francof. 1638. forma minore.

D. *Chriſtoph. Matthæi Pfaffii*, Cancellarii Tubingenſis, Inſtitutiones Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ juxta ordinem ſæculorum delineatæ. Tubing. 1721. 8. Vide Acta Erud. 1722. p. 71.

Benedicti Picteti, Theologi Genevenſis, Hiſtoire de l'Egliſe & du Monde de l' onzieme ſiecle, pour ſervir de continuation à l' Hiſtoire de Mr. le Sueur. à Geneve 1713. 4. Præſtat Sueurio in eo quod ſcriptores quos ſequitur diligenter allegat.

Ludovici Ellies du Pin, A. 1719. 6. Maj. denati, cui Bibliothecam ſcriptorum Eccleſiaſticorum, & tot alia ſcripta inſignia debemus, Hiſtoria Eccleſiaſtica Vet. & Novi Teſtam. per quæſtiones & reſponſiones. Hiſtoire de l'Egliſe par demandes & réponſes, depuis le commencement du monde jusqves à preſent. Paris 1711. 12. quatuor Vol. & Germanice, interprete G. M. H. Ratisbonæ 1713. 8. quatuor Volum. Et Italice à Salvaggio Canturani. Venet. 1713. 12. Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d' Italia Tom. 27. p. 474. Journal des Savans A. 1712. p. 278. Memoires de Trevoux A. 1712. pag. 553. Neuen Bücher-Saal, parte XVII. pag. 370.

De *Odorici Raynaldi* continuatione Annalium dictum ſupra p. 169.

D. *Adami Rechenbergii*, Theologi Lipſienſis, Summarium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Lipſ. 1697. 12. & deinde quinquies amplius.

Auguſtini Ribothi Florus Chriſtianus. Paris 1666. 1677. 12.

Hiſtoire de l'Egliſe depuis l'envoi des Apoſtres jusqves à l'an 1620. par *André Rivet*. Saumur 1621. 4.

Heriberti Rosweidi, S. J. Hiſtoria Eccleſiaſtica à CHRISTO nato usque ad Pontificatum Urbani VIII. Antwerp. 1623. 2 Volum. fol.

Chriſtophori Sandii, Arianorum promachi, nucleus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Amſt. 1668. 8. & auctior 1676. 4. addita etiam appendice 1678. 4. Scriptores qui Sandium, omnem veterum Patrum chorum Arianis adſcribentem confutarunt, laudavi Tom. VIII. hujus Bibl. p. 312. ſeq.

D. *Joh. Andreæ Schmidii* Compendium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Helmſtad. 1701. 8.

Digitized by Google

1701. 8. ac deinde ſæpius. Vide Monathlichen Auszug von Büchern, A. 1702. Martio p. 12.

Jo. Samuelis Schœnlands, Paſtoris zu Lommatzſch in Meiſſen, Catechetiſche Anweiſung zur Kirchen-Hiſtorie.

De *Cornelio Schultingio* dictum ſupra p. 168.

Hiſtoire Eccleſiaſtique par *Claude Seyſſel*. Paris 1534. fol.

Eduardi Simſons Hiſtory of the Church. Lond. 1634. fol.

Juſti Sœſſingii, Superintendentis Rudolſtadienſis, Hiſtoria quinque primorum Eccleſiæ ſæculorum. Jen. 1674. 8. Ejusdem de rebus in Eccleſia & Politia Chriſtiana geſtis ab A. C. 1500. ad 1600. Rudolſtadii 1700. 8.

Frid. Spanhemii, fil. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ editio plenior & emendatior exſtat in tomo primo ejus Operum junctim excuſorum Lugd. Batav. 1701. fol. Prodierat ſeparatim ibid. 1694. 4.

De *Henrici Spondani* Epitome & Continuatione Baronii dictum ſupra pag. 168. & 170.

Petri à Streitbagen, Canonici ſenioris Heinsbergenſis, Florus Chriſtianus, ſive Hiſtoriarum de rebus Chriſtianæ religionis libri IV. Coloniæ 1640. 8.

Joannis Stübneri tabulæ ſynopticæ in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Novi Teſt. Norimbergæ 1684. & additis conſimilibus tabulis in Hiſtoriam Veteris Teſtamenti, ibid. 1690. fol.

Hiſtoire de l' Egliſe & de l' Empire des dix premiers ſiecles par *Jean le Sueur*. Genev. 1674. ſeq. in 4. & 1686. 12. octo Volum. Inſigne opus, quanquam dolendum quod ſcriptores quos ſequitur, rarius allegat. Seculum undecimum *Bened Pictetus* addidit, Genev. 1613. 4.

Sulpicii Severi, veteris & culti ſcriptoris, qui Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ compendium ad ſuam ætatem, hoc eſt ad quartum ſæculum perduxit; continuationem edidit Chriſtianus Schotanus, Franekeræ A. 1656. usque ad Henricum Aucupem, hoc eſt usque ad ſæculum decimum: ut continuationem Lugd. Bat. 1626. excuſam, quæ à Jo. Sleidano de IV. ſummis imperiis petita eſt, omittam. De Sulpicio Severo ejusque editionibus abunde dixi in Bibl. Latina.

L' eſtat de l' Egliſe, avec le diſcours des temps, depuis les Apoſtres jusqves à l' an 1580. par *Jean Criſpin*, & augmenté d' un appendix terminé ſur l' en 1605. par *Jean Taffin*, Miniſtre de la parolle de Dieu de l' Egliſe Françoiſe à Fleſſingves, avec un traitté de la religion &

& republiqve des Juiſs, depuis le retour de l'exil de Babylone, jusqves au dernier ſaccagement de Jeruſalem. à Bergves ſur le Zoom, 1605. 4.

Sebaſtiani Nani de Tillemont, 10. Jan. A. 1698. ætatis 60. Pariſiis defuncti, opus incomparabile *Memoriarum Eccleſiaſticarum*, (*) in quo laudatiſſimam *Uſſerii* quam in Hiſtoria Vet. Teſt. (†) ille probaverat induſtriam æmulatus annorum quadraginta labore, Hiſtoriam Eccleſiaſticam à nato CHRISTO perduxit usque ad Annum 513. atque diligentia fontes conſulendi & ſcriptores citandi accuratione neminem parem habens, neminem ſecundum, unice commendandus eſt iis qui Hiſtoriam veterem ſolide tractare cupiunt. Tomus primus memoriarum prodiit Gallice Pariſ. 1693. 4. quem ſolum excuſum vidit. Cæteri omnes poſt auctoris fata prælo exierunt, ſecundus A. 1701. atque ita cæteri, ad decimum ſextum ſive ultimum usque, qui A. 1712. in lucem datus eſt. Opus excuſum ſplendide & emendate, ſexaginta amplius conſtat joachimicis. Recudi cœpit in 12. minoribus typis, ſed ſatis nitidis Bruxellenſibus, neque inemendate: ſed illa editio hactenus non proceſſit ultra tomum ſeptimum. Hiſce memoriis addenda ejusdem Tillemontii *Hiſtoria Imperatorum* (**) non minore diligentia & accuratione itidem ſcripta, methodo eadem Gallice & quinque tomis in quarto Pariſiis edita, quæ & ipſa in 12. recuſa A. 1692. ſeq. à Bruxellenſibus, Hiſtoriam Civilem deducit ab Auguſti victoria Actiaca ad mortem Honorii Imp. A.C. 423. & quamplurima capita Hiſtoriæ Eccleſiaſt. inſigniter illuſtrat.

Horatius Turſellinus, S. J. in Epitome hiſtoriarum à mundo condito libris X. Rom. & Colon. 1621. 1627. 12. & cum *Caroli Caſſæ* continuatione, ibid. 1649. 8. & Italice Ludovico Aurelio, eodem, qui Baronium in compendium miſit, interprete & continuatore. Peruſiæ 1633. 12.

A 2 *Joachimi*

(*) Memoires pour ſervir à l'Hiſtoire Eccleſiaſtique, juſtifiez par les citations des Auteurs originaux. De Fayditi Memoriis quas Tillemontianis oppoſuit, vid. Hiſt. des ouvrag. des Sav. 1695. Febr. p. 283.

(†) Perrault, hommes illuſtres qui ont paru en France pendant le XVII. ſiecle Tom. 2. pag. 35.

(**) Hiſtoire des Empereurs & des autres Princes &c. juſtifiée par les citations des Auteurs originaux.

Digitized by Google

Joachimi Vadiani de aurea usque ad Conſtantinum M. & de argentea Eccleſiæ ætate liber imperfectus, exſtat in tertio tomo ſcriptorum rerum Alemannicarum, vulgatorum à Goldaſto, Francof. 1606. recuſorumque 1661. fol.

La vraye Hiſtoire de l'Egliſe par *Nic. Vignier.* Lugd. 1601. & 1607. recueil de l'Hiſtoire de l'Egliſe depuis le Baptiſme de noſtre Seigneur JESUS CHRIST jusqves à ce tems.

De *Hieronymi Vignierii* Hiſtoria Eccleſiaſtica MS. vide D. Tho. Ittigium præf. ad ſelecta capita Seculi I. p. LXIX.

Chriſtiani Eberhardi Weiſmanni (*) Eccleſiaſtæ Stutgardienſis, introductio in Memorabilia Eccleſiaſtica Hiſtoriæ ſacræ Novi Teſtam. maxime vero ſæculorum primorum & noviſſimorum ad juvandam notitiam regni DEI & Satanæ, cordisque humani ſalutarem, Stutgardiæ 1718. & 1719. duobus Volum. quorum prius ſæcula quindecim, poſterius XVI. & XVII. complectitur. Theologos quosdam noſtros adverſus duriores ejus cenſuras vindicavit Clar. noſter Seb. Edzardus in animadverſionibus ad Weiſmannum editis Hamb. 1719. 4.

H. G. Welandi tabulæ in Rechenbergianum Hiſtoriæ Eccleſ. ſummarium. Lipſiæ 1706. 12.

Jo. Wilhelmi Zieroldi Einleitung zur gründlichen Kirchen-Hiſtorie, mit der Hiſtoria Philoſophica verknüpfft. Stargard. 1700. & 1703. 4. Vide D. Mich. Friderici Qvade unpartheyiſchen Bibliothecarium pag. 249. ſeq.

4. Scriptores Hiſtoriæ Reformationis Eccleſiaſticæ.

LUTHERANI:

Anonymi diſſertatio Eccleſiaſtico-Hiſtorico-Politica de admirando renati Evangelici Solis ortu, curſuque & progreſſu. A. 1618. 4.

Anonymi (D. D. A. T. P. P. C.) Denckmahl der Reformation, Witeb. 1717. 8. cum præf. B. D. Caſpari Lœſcheri.

Anonymi

(*) Acta Erud. Latina A. 1720. p. 413. & Germanica T. V. pag. 765. T. VI. p. 121. Unſchuldige Nachrichten von Alten und Neuen Büchern A. 1718. p. 533. A. 1719. p. 644. Journal des Sav. A. 1719. Novembr. p. 545. &c.

Georgius Arnoldus, Cancellarius Numburgenſis, in vita Mauritii Electoris Saxoniæ, Germanice verſa à Davide Schirmero, editaque cum auctariis Immanuelis Weberi, Gieſſæ 1719. 8.

Philippi Ludovici Authei, circa A. 1690. Francofurti defuncti, index hiſtoricus rerum potiſſimarum in negotio religionis geſtarum ab A. 1517. ad 1617. Francof. 1675. 12.

Jo. Brunsmannus in Apologia Lutheranæ Eccleſiæ contra Boſſvetum. Hafniæ 1694. 8.

Jacobus Burchardus in vita Ulrici Hutteni. Wolfenbuttel. 1717. 8. duobus Volum.

D. *David Chytræus* in Saxonia: & in Hiſtoria Auguſtanæ Confeſſionis (*) Latine Francof. 1578. 4. & Roſt. 1576. 4. Germanice.

D. *Georgii Cœleſtini* Hiſtoria Comitiorum A. 1530. Auguſtæ celebratorum, in quatuor diſtributa tomos, Francof. ad Viadrum 1577. fol.

Georgius Fabricius libro VII. & VIII. Originum Saxonicarum.

Io. Baſilii Fleuteri, Paſtoris Kieslingswaldenſis, Hiſtoriſcher Catechiſmus von der Reformation Lutheri und den Symboliſchen Büchern unſerer Kirchen. Witeb. 1716. 8.

Io. Caſpari Funckenii kurtz-gefaßte Reformations-Hiſtorie. Ulm 1717. 8.

Lamperti **Gedickens** kurtzer Hiſtoriſcher Bericht von dem gantzen Reformations-Wercke. Berlin 1718. 8.

Hermanni ab Hardt, Profeſſoris Helmſtadienſis, Hiſtoria literaria reformationis, præclara monumenta exhibens de Eraſmo, Reuchlino (**) publica illorum temporum corruptione, & de indulgentiis. Lipſiæ 1717. fol. additis Abrahami Sculteti, Reformati Doctoris, Annalibus Evangelicis.

Godfridi Hechtii gründliche Reformations-Hiſtorie, cum præf. D. Gvilelmi Wernſtorfii. Witeb. 1717. 8. Idem Hechtius in vita Joannis Tetzelii, Witeb. 1707. 4. & ſecunda auctiore editione 1717. 8.

(*) Conf. Theologorum Saxonicor. Tim. Kirchneri, Nic. Selnecceri & Martini Chemnitii, Gründliche Hiſtorie der Augſpurgiſchen Confeſſion und Formula Concordiæ wider Ambroſ. Wolfium. Lipſ. 1584. fol. Germanice: & Latine, interprete Jac. Godofredo, Chemnitii genero, 1585. 4. Jo. Sauberti miracula Auguſtanæ Confeſſionis, Norimb. 1631. 4. Jo. Georgii Dorſchei admiranda A. C. Francof. 1655. 4. &c.

(**) Adire etiam licebit D. Jo. Henricum Majum in vita Reuchlini editam Durlaci 1687. 8. & Diſſertationem de religione Eraſmi, quam vulgavi Hamb. 1717. 4.

Frid. Hortlederi, Conſiliarii Vinarienſis, Handlungen und Urſachen vom Schmalkaldiſchen Kriege A. 1546. 1547. Francof. 1617. fol. 2 Vol. & Gothæ 1645. fol. Conferendus & *Lambertus Hortenſius* in Beſchreibung des Proteſtirenden Krieges vom Urſprung bis A. 1547. in VII. Büchern. Baſil. 1573. fol.

Danielis Hoynovii diſſ. de cauſis quibus impulſus B. Lutherus ſalutare Reformationis negotium ſuſcepit. Regiomont. 4.

D. *Val. Erneſti Læſcheri* vollſtändige Reformations-Acta und Documenta auf das Jahr 1517. Lipſ. 1720. 4. Ej. Zweyter Tomus auf das Jahr 1718. ibid. 1723. 4.

D. *Io. Henrici Maji*, Theologi Gieſſenſis, Hiſtoria Reformationis ex ſcriptis B. Lutheri. Francof. 1710. 4.

D. *Io. Frid. Mayerus* in diſſ. de Pontificiis proceſſum Leonis X. adverſus B. Lutherum improbantibus, Hamb. 1696. 4. Adde G. S. T. Politiſche Fehler des Päbſtiſchen Hofes, welche die Reformation Lutheri befördert haben. Gvelpherbyti 1718. 8. Ejusdem laudati Mayeri diſſ. quantum Pontificiis reformatio B. Lutheri ipſis non diffitentibus profuerit, cum priore recuſa Lipſ. 1698. 4. ſub titulo: Eccleſia Papæa, Lutheranæ patrona & cliens.

Io. Ioachimi Mülleri, Archivarii Vinarienſis, Hiſtorie der Evangeliſchen Stände Proteſtation und Appellation A. 1529. und darauf erfolgten Legation an Kayſer Carl den V. wie auch A. 1530. übergebener Augſpurgiſchen Confeſſion. Jen. 1705. 4.

Io. Sebaſtianus Mullerus in Annalibus Domus Saxonicæ ab A. 1400. ad 1700. editis Germanicè Vinariæ 1700. fol.

Frid. Myconii (*) Superintendentis Gothani A. 1546. 7. April. defuncti, Hiſtoria Reformationis ab A. 1517. ad 1542. edita Germanice cum præf. D. Erneſti Salomonis Cypriani. Gothæ 1715. 8. & ſecunda editio 1718. 8. Auctor ipſe de ſe p. 51. ſeq. Ejusdem Myconii Epiſtola prolixa ad Paulum Eberum de primordiis emendatæ Religionis, ex Annalibus P. Jeniſi Annæbergicis, excuſa ad calcem vitæ Jo. Tetzelii, editæ à Godfrido Hechtio. Witeb. 1717. 8.

Lucas Oſiander & alii Hiſt. Eccleſiaſticæ ſcriptores, in Sæculi XVI. Hiſtoria, nec non ſcriptores Vitæ B. Lutheri, Jo. Matheſius, Nic. Selneccerus, aliique

(*) De Myconio vide Caſp. Sagittarii hiſtoriam Gothanam p. 168. ſeq.

aliique bene multi à Clariſſ. Jo. Abrahamo Wimmero, nuper ſingulari ſchediaſmate recenſiti. Witeb. 1723. 4.

Tobiæ Pfanneri, Celeberrimi Viri, qui A. 1716. 23. Nov. diem obiit, Hiſtoria Reformationis, quam molitus eſt, lucem haud vidit.

Matthiæ Ratzenbergeri, Chur-Fürſtl. Leib-Medici, Erzehlung der Händel, ſo in Sachſen der Religion halber unter Chur-Fürſten Joh. Friderichen, Mauritio und Auguſto ergangen; in Gotfrid Arnolds Kirchen- und Ketzer-Hiſtorie T. IV. p. 88--96. und mit Joh. Gotfrid Zeidlers Anmerckungen, unter dem Titul: Hiſtoriæ Arcanæ; in den Hälliſchen Anmerckungen T. 2. Obſervat. 12.

Caſpar Sagittarius in Hiſtoria Joannis Friderici, Electoris Saxoniæ. Jen. 1678. 4. Idem in Hiſtoria Gothana ejusque ſupplementis. 4.

Chriſtiani Schœtgenii Conſpectus lectionum Hiſtorico-Eccleſiaſticarum ad Reformationem Lutheri ſpectantium. Francofurti ad Viadrum 1717. 8.

Viti Ludovici à Seckendorf, (*) extincti Halæ Sax. 18. Dec. 1691. Commentarius Hiſtoricus & Apologeticus de Lutheraniſmo, ab A. 1517. ad 1546. contra Ludovici Maimburgii libros tres primores Hiſtoriæ Lutheraniſmi, qui ex Gallico verſi Latine adjuncti ſunt. Liber primus prodierat Lipſiæ 1688. 4. Libri tres, ibid. 1694. fol. Etiam Acta & documenta ſingulari Volumine adjungere voluiſſe teſtatur Wilhelmus Erneſtus Tentzelius Bibl. curioſæ A. 1704. pag. Germanice in commodiorem formam contractum non ſine auctario, & accurata de ſcriptis B. Lutheri notitia, in lucem datum immortale Seckendorfii opus eſt ab *Elia Frickio*, Eccleſiaſte Ulmenſi. Lipſiæ 1714. 4. Ausführliche Hiſtorie des Lutherthums und deren heilſamen Reformation.

D. *Georgii Spalatini*, (**) Superintendentis Altenburgenſis A. 1545. 16. Januar. denati, Annales Reformationis ab A. 1518. ad 1543. quos ex auctoris avtographo primum Germanice vulgavit Rev. D. Salomo Erneſtus Cypriani. Lipſ. 1718. 8.

(*) De illuſtri Seckendorfio adi B. D. Pippingii memorias Theologor. T. 2. p 1062. ſeq. Caſp. Sagittarium Hiſt. Gothanæ c. 15. & Danielis Seifarti mel melicum Principum morientium, T. 2. p. 490. ſeq.

(**) De hoc B. Lutheri amico illuſtris Seckendorfius p. 22. & Caſp. Sagittarius in memoria Georgii Spalatini, Jen. 1693. 4.

Io. David Steuckards liſtigen Anläuffe des Satans wider das Reformations-Werck. Witeb. 1719. 4. Confer D. Adami Rechenbergii diſſ. de obſtaculis progreſſuum Reformationis Lutheranæ. Lipſiæ 1688. 4. & T. 1. diſſ. Hiſtorico-Polit. p. 406.

Georg. Frid. Stieberi Vorſpiel zur Hiſtorie der Reformation und Leben Lutheri. Guſtrov. 1710. 8.

Wilhelmi Erneſti Tentzelii, A. 1707. 24. Nov. Dresdæ extincti, Hiſtoriſcher Bericht vom Anfang und erſten Fortgang der Reformation, nebſt unterſchiedlichen Urkunden; in zwey Theilen. Gotha 1717. & 1718. 8. Conferenda etiam ejusdem Tentzelii Saxonia numiſmatica. 4.

Fridericus Thoma in Luthero biſeclíſene. Guſtrov. 1718. 4.

D. *Elias Veielius* in Hiſtoria & neceſſitate Reformationis, ex ſcriptis Ducis Georgii Anhaltini. Ulm. 1688. 1692. 4.

Ioh. Iacobus Vogelius in vita Joh. Tetzelii, Germanice edita Lipſ. 1717. 8. & in Annalibus Lipſienſibus itidem vernacula vulgatis, ibidem 1714. fol.

D. *Gvilelmus Wernſtorffius* in diſſertationibus de primordiis & progreſſu emendatæ per Lutherum religionis. Witeb. 1708. & 1717. 4.

Jo. Hieron. Wieglebs Evangeliſche Kirchen-Hiſtorie von A. 1517. bis 1555. Halle 1718. 4.

Henrici Wurzeri, Paſtoris Noſocomii Hamburgenſis, Lutherus Reformator, oder D. Martini Lutheri Reformation Chriſtlicher Lehre. Hamburg 1718. 8.

REFORMATI:

Melchior Adamus in Vitis Theologorum. Heidelberg. 1620. 8. Francof. 1663. 8. & 1705. fol.

Jo. Henricus Alſtedius in theſauro Chronologico p. 514. ſeq.

Anonymi Hiſtory of the Lutheran Church, Lond. 1714. 8. vide de hoc libro & aliis adverſus eum editis Acta Erud. A. 1716. p. 23. ſeq.

Anonymi hiſtoire veritable du Calviniſme, ou memoires hiſtoriques touchant la Reformation, oppoſées à l'Hiſtoire du Calviniſme de Mr. Maimbourg. Amſt. 1683. 12.

Anonymi hiſtoire du Calviniſme & celle du Papiſme miſes en parallele, ou apologie pour les Reformateurs, &c. Roterd. 1683. 4. & 12. contra eundem Maimburgium.

Petri

Petri Balii Critique generale de l'hiſtoire du Calviniſme de Mr. Maimburg; editio ſecunda auctior Amſt. 1683. 4.

Jacobus Basnage Hiſtoire de la religion des Egliſes reformées, Roterd. 1690. 12. duobus Volum. contra Varillaſium & Boſſvetum: & tomo quarto Hiſtoriæ Eccleſiæ, in fol. itidem Gallice editæ libro XXIV. – XXVII. ibid. 1699.

Petrus Bertius Germanicorum commentariorum lib. 3. p. 308. ſqq.

Theodori Beza Hiſt. Eccleſiaſtique des Egliſes Reformées au Royaume de France depuis l'an 1521. juſqv'en 1563. avec un diſcors des premiers troubles ou gverres civiles. Antwerp. 1580. 8. tribus Vol. Confer Jacobi le Long Bibl. Françoiſe pag. 78. Idem Beza in vita Calvini, ſæpius edita. 8.

Gerhardi Brand Hiſtorie der Reformatie, en andere Kerkeliike Geſchiedeniſſen, Amſt. 1671. & 1674. duobus Voluminibus, 4. quorum prius in Anno 1600. poſterius in 1618. definit. Belgicè. De prioribus hujus operis, ſed minus locupletibus editionibus, vide Adriani Pars indicem Batavicum p. 220. ſeq. Etiam Anglice vertit Chamberlainius Lond. 1719. 8. quatuor Volum. Bibl. Angloiſe T. 5. p. 461. & Memoires literaires de la grande Bretagne T. I. p. 38. T. II. p. 277. T. III. p. 7. T. IV. p. 10. T. V. p. 63. T. VI. p. 421. T. VII. p. 152. T. VIII. p. 322. T. IX. p. 1. T. X. p. 275. T. XI. p. 46. & T. XII. p. 347.

Gilberti Burneti, Epiſc. Sarisberienſis, Hiſtory of the Reformation of the Church of England. Lond. 1680. fol. duo Volumina, quæ etiam Latine, Melch. Mittelholzero interprete, lucem viderunt Genev. 1689. fol. & Gallice ex Roſemondi verſione quam Burnetus vidiſſe & probaſſe ſe in Epiſtola tomo primo præfixa teſtatur Lond. 1683. 4. Et Belgice 1686. 4. Etiam Germanicæ verſionis mentio fit in Diario Hagenſi (Journal Literaire) Tom. 2. pag. 354. quam non vidi. Multis annis interjectis ſupplementi vice tertium Volumen Burnetus edidit Anglice, Lond. 1715. fol. præmiſſa introductione ad tertium hoc Volumen, Lond. 1714. 8. Mezeræi etiam exemplo epitomen ipſe majoris operis concinnavit Burnetus, atque illud adverſus Varillaſium, Boſſvetum, Fulmannum, Antonium Harmerum, (ſub quo nomine latet Henr. Warthonus) aliosque defendit.

Joannes Claudius in libro contra Boſſvetum edito, defenſe de la Reformation.

Io. Cri-

Digitized by Google

Jo. Criſpini Hiſtoire des Martyrs perſecutez & mis à mort pour la verité de l'Evangile, Genev. 1554–1561. 8. & 1570. 1582. 1579. 1619. fol. cum auctario Sim. Goulartii. Et Latinè: Actiones & monumenta Martyrum, ibid. 1560. 4.

Io. Foxii, A. 1587. denati, rerum in Eccleſia geſtarum commentarii, à tempore Wiclefi ad ſuam ætatem, libris VI. Baſil. 1559. fol. & Anglice, Acta & monumenta Eccleſiæ, Lond. 1583. fol. recuſa etiam Lond. 1596. 1632. 1641. 1684. fol. Vide Gvil. Nicolſon in Bibl. Anglica (the English hiſtorical library) p. 114. ſeq.

Jo. Henricus Heideggerus in Hiſtoria Papatus, noviſſimo Hiſtoriæ Lutheraniſmi & Calviniſmi fabro Maimburgio *κατὰ βίαιον* repoſita. Amſt. 1687. 4.

Petri Heylini Eccleſia Anglicana reſtaurata, præcipue ab A. 1537. Lond. 1661. fol.

Io. Henricus Hottingerus in tomis poſterioribus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, de qua ſupra p. 180.

Petrus Jurieu in Epiſtolis Gallice editis adverſus Boſſvetum.

Gregorius Leti in vita Caroli V. Italice edita, & in alias etiam translata linguas, ut Germanicam Francof. 1712. 8.

Iac. Perizonius in commentariis hiſtoricis rerum per Europam maxime geſtarum ab ineunte ſæculo ſextodecimo usque ad Caroli V. mortem. Lugd. Bat. 1710. 8.

Pierre de la Place, Preſident de la Cour des monnoyes à Paris, Commentaire de l'état de la Religion & de la Republique de l'en 1556. jusqves en 1561. diviſé en VII. livres. A. 1565. 8. Vide Jacobi le Long Bibliothecam Hiſtoricam Galliæ pag. 77. ſeq. & alia quædam hujus argumenti, variis auctoribus edita.

Abrahami Sculteti Annales Evangelici ab A. 1516. ad 1536. Heidelberg. 1618. 8. & in hiſtoria literaria Reformationis, edita ab Hermanno ab Hardt Francof. 1717. fol.

Joannes Sleidanus (*) qui Reip. Argentoratenſis nomine pluribus functus legatio-

(*) De Sleidano vide Thuanum ad extrem. libri XVII. Antonium Teiſſerium in elogiis Thuaneis T. 1. p. 250. Caſp. Sagittarium introduct. in hiſt. Eccleſ p. 105. ſeq. Martini Zeileri hiſtoricos, Chronologos & Geographos celebriores parte 2. p. 139. ſeq. Nic. Reuſneri

legationibus, diem obiit A. 1556. Svaſu Jacobi Sturmii ad Hiſtoriam ſcribendam animum appulit, magnaque cum laude compoſuit libros XXV. Commentariorum de ſtatu religionis ac Reip. Carolo quinto Cæſare, ab A. 1517. ad A. 1554. Prima editio (**) Argentoratenſis A. 1555. fol. Statim recuſa duplici vice A. 1556. & ab *Henr. Pantaleone* in linguam converſa Germanicam. In editione Argentorat. 1559. fol. liber XXVI. acceſſit de rebus Anni 1555. & 1556. Hanc complures deinde aliæ ſunt inſecutæ. *Michaëlis Caſparis Lundorpii* continuatio Sleidani libris XXXIV. ad A. 1594. Francof. 1615. 8. duobus Volum. De continuationibus Germanicis *Michaëlis Bentheri* ad A. 1583. & *Oſiæ Schadæi* ad A. 1620. vide Caſp. Sagittarii introduct. in Hiſt. Eccleſ. p. 118.

Joannis Strype Annales Reformationis ſub Eliſabetha Angliæ Regina, & vitæ Archiepiſcoporum Cantuarienſium Thomæ Crameri, Matthæi Parkeri, Edmundi Grindal, Jo. Whitgifti, & Epiſcopi Londinenſis Joannis Aylmeri, variis Voluminibus Anglicè editæ, in quibus multa accuratius quàm à Burneto traduntur. Vide Acta Erud. A. 1704. p. 315. A. 1712. p. 499. Bibl. Angloiſe T. 1. p. 398. T. 2. p. 295. T. 5. p. 321. &c.

Roger Twisden in the Hiſtorical vindication of the Church of England in point of Schiſm, Lond. 1675. 4.

Philippi Vincentii recherches ſur les commencemens & les premiers

B b progrés

Reuſneri icones p. 205. Jo. Jacobum Boiſſardum T. 2. imaginum p. 252. Jac. Verheidenii imagines p. 131. Clarmundi ſive Jo. Chriſtophori Rudigeri vitas eruditorum Germanice editas T. 1. p. 147. Bælii Lexicon in Tapper, nota E. ubi Sleidani hiſtoriæ inſigne exhibetur teſtimonium; & Matthias Berneggerus, qui ita de eo in Idolo Lauretano pag. 77.: *De Sleidano, qui procul ira, procul odio, ex archivis cùm ampliſſimæ Reip. Argentoratenſis, tum aliis actis publicis ſtatum Religionis & Reip. candide vereque deſcripſit, certis auctoribus mihi conſtat, Imp. Carolum V. hoc tuliſſe judicium:* aut Sleidanus fuit meus Cancellarius, aut mei Cancellarii fuerunt mei proditores: *ejusque lectione delectatum obſtupuiſſe ſecretiſſimarum rerum narratione, & commendaſſe veritatem.*

(**) De hac prima Sleidani editione confer Hermannum ab Hardt præf. ad T. 2. autographorum Lutheri & aliorum p. 21. ſeq.

progrés de la Reformation de la ville de la Rochelle, depuis l'an 1534. jusqv'en 1587. Roterd. 1693. 12.

Henricus Warthonus in appendice ad Hiſtoriam litterariam ſcriptorum Eccleſiaſticorum Wilhelmi Cavei, Seculo XVI. De vita B. Lutheri ab *Henrico Wottono* promiſſa, vide Miſcellanea Lipſienſia Tom. VII. p. 112. ſeq.

ROMANÆ ECCLESIÆ:

Natalis Alexander & alii ſcriptores Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſæculi XVI.

M. D. de la Bizardiere in Hiſtoria geſtorum in Eccleſia memorabilium ab A. 1517. ad 1546. Pariſ. 1700. 12. Vide Ephemerides eruditorum Pariſ. 1700. p. 113.

Hieronymus Bolſecus, Medicus Lugdunenſis (A. 1585. defunctus) in vita Calvini Gallice ſæpius edita & Latine Colon. 1582. 8. interprete Jac. Laingæo, Scoto, Doctore Sorbonico, Pariſ. 1585. 8. *Papyrius Maſſonus* ſive *Jac. Gillotius* potius (licet Maſſonii etiam elogiis juncta legitur) in vita Calvini Pariſ. 1611. 4.

Jo. Benignus Boſſuetus, Epiſcopus Meldenſis, in Hiſtoria variationis Eccleſiarum Proteſtantium libris XV. Pariſ. 1687. 4. & Amſt. 1688. 12. duobus Volum.

Abrahamus Bzovius, Odoricus Raynaldus & *Henricus Spondanus* in Annalibus Sæculi XVI.

Alphonſus à Caſtro, & alii de hæreſibus ſcriptores Pontificii, Bernardus Lutzenburgus, Gabriel Prateolus, Theodorus Petreus, &c.

Jodocus Clichtoveus in anti-Luthero, Pariſ. 1524. fol. Colon. 1525. 4.

Jo. Cochleus de actis & ſcriptis Lurheri ab A. 1517. ad 1546. Mogunt. 1549. fol. Pariſ. 1565. Colon. 1568. 4. & Germanice Joh. Chriſtophoro Huebero interprete 1582.

J. le Grand hiſtoire du divorce de Henry VIII. (pro Sandero contra Burnetum) Pariſ. 1688. 12. duobus Volum. Vide Novellas Reip. literariæ A. 1688. p. 805. & 867. & p. 1342. ubi de Epiſtola Burneti ad Thevenotum adverſus Grandem ibid. vulgata.

Franciſcus Guicciardinus, Nobilis Florentinus, in Hiſtoria ſuorum temporum edita Italice, & à Cælio Secundo Carione verſa Latine, lib. XIII. p. 169. ſeq. & lib. XX. p. 547. ſeq. edit. Italicæ Venet. 1536. 4. Confer

Digitized by Google

Confer etiam locum in editionibus omiſſum, quem ex MS. reſtituit Jo. Henricus Heideggerus ad calcem Hiſtoriæ Papatus.

Stanislaus Hoſius libro I. contra Jo. Brentium Tom. I. Opp. p. 425. ſqq.

Jacobi Laingæi, Doctoris Sorbonici, Summariſche Hiſtorie und wahrhafftige Geſchicht von dem Leben, Lehr, Bekenntniß und Ableben Martin Luthers, Calvini, auch etlicher anderer ihrer Mit-Gehülffen und Diener des neu-geoffenbahrten Evangelii. Ex Gallico Germanice per M. Jo. Engerdum, Profeſſor. Ingolſtad. 1582. 4.

Gvil. Damaſi Lindanus, Epiſcopus Eccleſiæ Ruræmundenſis, in Dubitantio tribus dispertito libris ſive dialogis, atque Evangelicos ſectis prope nonaginta diſſectos arguente. Colon. 1571. 8.

Lud. Maimburgius, cui tot Hiſtorias alias (*) debemus, Hiſtoria Lutheraniſmi ab A. 1517. ad A. 1680. ſex libris, Pariſ. 1680. 4. & 12. & Amſt. 1682. 12. duobus Volum. Ejusdem Hiſtoria Calviniſmi libris itidem VI. ab A. 1520. ad 1672. Pariſ. 1682. 4. & Amſt. 1682. 12. Hiſtoriam Reformationis Anglicanæ abſolvere prohibitus morte eſt A. 1686.

Lud. Ellies du Pin in Bibl. Eccleſiaſtica, Tomo præcipue XIII.

Florimundus Ræmundus (**) ſive qui ſub eo nomine latet *Lud. Richeomus* S. J. Hiſtoire de la naiſſance, progres & decadence de l'hereſie de ce ſiecle, libris VIII. Pariſ. 1605. & Rothomag. 1629. 4. & Latine Colon. 1614. 1655. 1691. & Germanice Monachii & 1676. Glogaviæ: & Belgicè Antwerp. 1614. Flor. Ræmundum continuavit *Claudius Malingrius*, Hiſtoire generale du progres & decadence de l'hereſie moderne. Pariſ. 1624. 2 Volum.

Nic. Sanderi de origine & progreſſu ſchiſmatis Anglicani, Colon. 1585. 8. Rom. 1586. Et de martyrio quorundam tempore Henrici VIII. & Eliſabethæ Reginæ. Colon. 1610. 8.

Bb 2 *Paulus*

(*) Ut Schiſmatis Græcorum, Arianiſmi, Iconoclaſtarum, Wicleſianiſmi, Ligæ, expeditionum Cruciatarum, magni ſchiſmatis Pontificum, decrementi Imperii, prærogativarum Eccleſiæ Rom. & vitarum Leonis M. & Gregorii M. Vide Bibl. Hiſtoricam Clariſſimi Jo. Hubneri noſtri, Centuria quarta.

(**) Vide B. D. Valentinum Alberti in D. Chriſtiani Frid. Boerneri pietate Academiæ Lipſienſis p. 290. ſeq.

Paulus Sarpius & alii Concilii Trid. ſcriptores, de quibus Volum. XI. hujus Bibl. p. 699. ſeq.

Laurentius Surius, Carthuſianus, in appendice ad Chronicon Joannis Naucleri, & in Commentariis rerum toto orbe geſtarum ab A. 1500. ad 1568. Colon. 1567. fol. & ad A. 1574. ibid. 1603. 8. & Germanice Caſpare Ulenbergio interprete Colon. 1586. Prodierat etiam epitome, wahrhafftige Beſchreibung der vornehmſten Händel die ſich in Geiſtlichen und Weltlichen Sachen vom Jahr 1500. bis 1559. begeben. Cölln 1559. fol. & Latine Rovero Pontano, Carmelita interprete, ibid. 1559. fol. & Italice Venet. 1563. 8. Storia Catolica de tempi noſtri da Pontano, tradotto par Giuſepe Horologgi.

Jac. Auguſtus Thuanus in Hiſtoria ſui temporis ab A. 1543. ad 1607. de cujus editionibus, verſionibus & continuationibus accurate in Centuria ſecunda Bibliothecæ Hiſtoricæ Clariſſimi Hubneri noſtri.

Antonius Varillaſius, A. 1696. defunctus Hiſtoriam mutationum in cauſa religionis ab A. 1374. ad 1650. libris XCV. ſcripſit è quibus tantum priores XXX. lucem viderunt deſinentes in A. 1569. Hiſtoire des revolutions arrivées en Europe en matiere de religion. Pariſ. 1686. 87. 89. ſex Volum. in 4. & 1687. 1689. duodecim Volum. in 12. & in Belgio 1690. 12. ſex Voluminibus.

Emanuel de Vega de Lutheri vita & miraculis. Vilnæ 1586. 8.

Caſp. Ulenbergius, Lippienſis S. J. de vita & moribus Lutheri, Melanchthonis, Flacii. Colon. 1622. 8.

*** *** ***

Ephemerides oder kurtze Jahr- und Tage-Schrifften vom Auf- und Untergang des Lutheriſchen Evangelii, und des Melanchthonis Augſpurgiſchen Confeſſion: durch G. W. Philo-Germanum. Cölln 1679. 12. Evangeliſcher Wetter-Hahn. Caroli Caraffæ Germania ſacra reſtaurata. Colon. 1639. 8. Francof. 1641. 12. Joannis Kraus S. J. Hiſtoriſcher Beytrag für das zweyte Lutheriſche Jubel-Jahr, von dem Zuſtand der Catholiſchen von A. 1617. bis 1715. Prag 1716. 8.

5. Scri-

Digitized by Google

5. Scriptores Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſpecialis certarum Regionum vel Populorum, in ſuperioribus omiſſi.

Adami, Canonici ***Bremenſis***, qui circa A. C. 1080. ſcripſit, Hiſtoria Eccleſiaſtica à tempore Caroli Magni ad Henricum IV. res Eccleſiarum Septentrionalium libris quatuor perſequens, edita ab Andrea Severino Vellejo, Hafniæ 1579. 4. quæ editio multis locis melior integriorque poſterioribus Erpoldi Lindenbrogii, Lugd. Bat. 1695. 4. & inter Scriptores Septentrionales Francof. 1609. 1630. fol. & Hamb. 1706. fol. & Joach. Joannis Maderi Helmſt. 1670. 4. Commentarium MS. Ottonis Sperlingii ϛ' μακαρίτυ in Adamum, Hafniæ ſervat Nobiliſſ. D. Reitzerus. Svecica verſio Joannis Friderici Peringskiöld lucem vidit Holmiæ 1719. 4. Multa egregie ad Adamum notata habet Rev. noſter Nicolaus Staphorſtius, quæ publico bono, ut ſpero optoque, non invidebit.

Friderici Arnkiel, Trogilli F. Rettung des erſten Nordiſchen Chriſtenthums. Glückſtad. 1712. 4. contra Godfridum Arnoldum.

Claudii Arrhenii (Oehrnhiælm) Hiſtoriæ Svecorum Gothorumque Eccleſiaſticæ libri IV. priores, usque ad finem ſæculi XII. Holmiæ 1689. 8.

M. ***Jo. Baazii***, Senioris, inventarium Eccleſiæ Sveo-Gothorum, ab ultimis temporibus ad auctoris usque ætatem, libris VIII. Lincopiæ 1642. 4.

Petri Bang priſcorum Sveo-Gothorum Eccleſia, ſeu Hiſtoria Eccleſiaſtica de priſcis Sveo-Gothicæ terræ colonis. Aboæ 1675. 4.

Bedæ venerabilis, A. C. 735. defuncti, Hiſtoria Eccleſiaſtica Anglorum libris V. usque ad A. C. 731. ex recenſione Petri Franciſci Chifletii, S. J. Pariſ. 1681. 4. & cum Alfredi Regis Anglo-Sax. paraphraſi, & Abrahami Wheloci notis. Cantabrig. 1644. fol.

Jani Bircherodii lumen Hiſtoriæ ſacræ in Dania.

G. Bartholdi Pontani à Breitenberg, Pragenſis Præpoſiti, Bohemia pia, libris III. Francof. 1608. fol.

Joach. Camerarii hiſtorica narratio de fratrum in Bohemia Eccleſiis. Lipſ. 1605. 8. Francof. 1625. 8.

Caroli le Cointe Annales Eccleſiaſtici Francorum, ab A. C. 253. ad 845. Voluminibus octo in fol. Pariſ. 1665.–1683.

General Hiſtory of the Church of England, by *J. Collier.* Lond. 1708. 1714. fol. duobus Voluminibus.

Jo. Amos Comenii hiſtoria fratrum Bohemicorum, Amſt. 1660. 4. & cum præf. D. Jo. Franciſci Buddei, Halæ 1702. 4. ſub titulo Hiſtoriæ fratrum Bohemorum.

D. *Dan. Crameri* Pommeriſche Kirchen-Chronica, libris IV. Stetin. 1628. fol. Prior editio A. 1603. 4. minus locuples libris tribus abſolvitur.

Alberti Crantzii Metropolis, ſive Hiſtoria Eccleſiaſtica inferioris Saxoniæ, ab A. C. 780. ad A. C. 1504. libris XII. Baſil. 1548. 1558. 1568. fol. Colon. 1574. 1596. 8. Witeberg. 1576. fol. cum Dav. Chytræi præfatione, & Francof. 1576. 1590. & 1627. fol. cum præfat. Joannis Wolfii. De hoc Alberto Crantzio ſummo ætatis ſuæ Viro aliisque ejus ſcriptis conſulendus Ampliſſimus noſter D. Nic. Wilckenius in vita ejus, ſingulari ſtudio expoſita Germanice, Hamb. 1722. 8. & in Centuria prima ſuæ Bibliothecæ Hiſtoricæ Clar. Jo. Hubnerus.

Davidis Chytræi ſucceſſio Epiſcoporum in Eccleſiis Saxoniæ & Vandaliæ, ab A. 1500. ubi Crantzius definit, ad A. 1586. 4. Idem in Chronico Saxonico, libris XXXI. ab A. 1500. ad 1598. cum ſupplemento ad A. 1610. Lipſ. 1611. fol. Minus integræ editiones priores 1593. 8. & fol. deeſt etiam ſupplementum in edit. Germanica Lipſ. 1597. fol. 2 Vol. De præclaro hoc Viro præter laudati Hubneri noſtri Bibl. Hiſtoricam Centur. VII. adire juvabit vitam illius & ſimul inſignem partem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ illius ætatis, quatuor libris diligentiſſime traditam ab Ottone Friderico Schutzio, cujus liber I. A. 1720. ſecundus 1722. 8. Hamburgi prodiit, tertium & quartum elaborati operis etiamnum exſpectamus.

Irenici Ehrenkrohn Schleſiſche Kirchen-Hiſtorie. Francof. 1708. 1709. 8. duobus Voluminibus.

Hiſtoria emendationis ſacrorum in ducatibus Bremenſi & Verdenſi, in B. D. *Alberti zum Felde* analectis diſquiſitionum, Lubec. 1718. 4. p. 129. ſeq.

Mich.

Digitized by Google

Mich. Joſephi Fibigers, das in Schleſien gewaltthätig eingeriſſene Lutherthum. Breslau 1713. 4.

Hiſtory of the Church of England by *Thomas Fuller*. Lond. 1655. fol.

Helvici Garthii, A. 1619. Pragæ defuncti, Gründlicher Bericht von dem Religions-Weſen in Heſſen. Witeb. 1606. 4.

Hiſtoire Eccleſiaſtique du pays-bas par *G. Gazet*. Arras 1614. 4.

Gregorii Turonenſis Epiſcopi, qui A. C. 595. obiit, Hiſtoria de rebus tum aliis tum Eccleſiaſticis Francorum libri X. qui in A. C. 591. deſinunt, continuati deinde à *Fredegario* Scholaſtico ad A. 739. Optimæ editiones Andreæ du Cheſne Tom. I. Scriptorum Francorum, Pariſ. 1636. fol. & Theodorici Ruinarti Pariſ. 1700. fol. in operibus Gregorii Turonenſis.

Henrici Hamelmanni Hiſtoria Eccleſiaſtica Weſtphaliæ & Saxoniæ inferioris: in ejus operibus Genealogicis & Hiſtoricis junctim editis Lemgoviæ 1711. 4.

M. *Chriſtoph. Hartknochii* Preußiſche Kirchen-Hiſtorie. Francof. 1686. 4.

Cornelii Hazart, S. J. Kirchen-Geſchichte, das iſt Catholiſches Chriſtenthum in den Aſiatiſchen Ländern Japon, China, Tartarey, Cochinchina, Tunquin, Siam, Macaſſar, Camboya und Biſnagar T. I. wie auch in den Africaniſchen Abaſſinien, Gvinea, Angola, Congo, Monomotapa, Marocco und Feſſa: und in den Americaniſchen, Peru, Paraqvaria, Braſilia, Florida, Canada, Mexico und Maragnan; Tom. II. Viennæ Auſtriæ 1684. fol. duobus Voluminibus. Ex Belgico vertit Germanice locupletavitque Matthias Soutermans, S. J.

Jo. Jacobi Hottingeri Helvetiſche Kirchen-Geſchichte von ihrem ehemaligen Heydenthum und darauf erfolgtem Chriſtenthum bis auf jetzige Zeiten. Zürch 1698. 4. tribus Voluminibus.

Hugonis, Floriacenſis Monachi, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libri VI. deſinentes in A. C. 1034. ad Ivonem Carnotenſem, adhuc inediti. Vide Jacobi le Long Bibliothecam Hiſtoricam Franciæ p. 66. ſeq. ubi & de aliis ſpecialioris hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gallicæ ſcriptoribus, & p. 146. ſeq.

Jo. Laſicii (Laſisky) Poloni, libri VIII. de origine & rebus geſtis fratrum Bohemorum, ſcripti A. 1599. necdum quod ſciam editi. Ejusdem

cujus

cujus exſtat liber de Eccleſiaſtica diſciplina fratrum Bohemorum cum Comenii admonitionibus, Amſt. 1660. 4. & collectio variorum auctorum de Ruſſorum, Moſcovitarum & Tartarorum Religione, ſacrificiis, nuptiarum ac funerum ritu. Spiræ 1582.

D. *Henrici Muhlii* Hiſtoria Reformationis in Cimbria ſive Holſatia: in ejus diſſertationibus Hiſtorico-Theologicis, Kilon. 1715. 4.

Jo. Ulrici Pregizeri Svevia & Wirtenbergia ſacra. Tubing. 1717. 4.

Jonæ Rami Eccleſiaſtica Hiſtoria, Danice edita in fol.

Adriani Regenvolſcii, qui ſub *Andreæ Wengerſcii* nomine deliteſcere voluit, libri quatuor Slavoniæ reformatæ, continentes Hiſtoriam Eccleſiarum Slavonicarum, inprimis Polonicarum, Bohemicarum, Lithuanicarum, Ruſſicarum, Pruſſicarum, Moravicarum, ab Apoſtolorum temporibus ad auctoris ætatem. Trajecti ad Rhen. 1652. & auctiore editione Amſt. 1679. 4.

Hiſtoire des variations de l'Egliſe Gallicane, par *J. B. Renoult.* Amſt. 1702. 12.

Joannis Pauli Reſenii vinea Septentrionis, ſeu Annales Eccleſiæ per Septentrionem Chriſtianæ, MSti ſervantur Hafniæ in Bibliotheca Academiæ, teſte Rev. Nicolao Petrô Sibbern in Bibliotheca Hiſtorica Dano-Norwegica p. 293. ubi etiam de *Thomæ Bartholini*, Thomæ F. antiquitatibus regnorum borealium Eccleſiaſticis, adhuc ineditis.

Henrich Schmids Einleitung zur Brandenburgiſchen Kirchen- und Reformations-Hiſtorie. Berlin 1718. 4.

Joannis Slangendorpii Oratio de initio & incremento religionis Chriſtianæ in Dania. Hafniæ 1591. 8.

Jo. Georgii Stredowsky, Protonotarii Apoſtolici, ſacra Moraviæ hiſtoria. Solisbaci 1710. 4.

Burcard Gotthelf Struvens ausführlicher Bericht von der Pfälziſchen Kirchen-Hiſtorie. Francof. 1721. 4. à B. Lutheri temporibus in præſentem ætatem.

Zacharia Theobaldi Chronologica Eccleſiæ Bohemicæ adumbratio. Witeberg. 1611. 4.

6. Hi-

6. Hiſtoria Eccleſiaſtica Civitatum quarundam Germaniæ.

Argentorati. D. Balthaſaris Bebelii antiquitates Germaniæ primæ, & in hoc Argentoratenſis Eccleſiæ Evangelicæ. Argentorat. 1669. 4.

Auguſtæ Vindelicorum. Gottfried Lohmers Schickſale der ſtreitenden Kirche zu Augſpurg. Augſp. 1717. 12.

Brunſwici. Philippi Julii Rehtmeyers, Eccleſiaſtæ Brunſvicenſis, ejusdem cujus Hiſtoria Brunſwicenſis civilis A. 1722. fol. Germanice ſcripta exſtat; Braunſchweigiſche Kirchen-Hiſtorie. Brunſw. 1707-1719. 4. quatuor Volum.

Coburgi. Initia Reformationis Coburgenſis, deſcripta à Chriſt. Schlegelio. Gotha 1717. 4.

Guſtroviæ. Fridericus Thomæ in Luthero biſeclisene. Guſtrov. 1718. 4.

Hamburgi. Hiſtoriam Reformationis Eccleſiæ Hamburgenſis, Germanicè ſcripſit Paſtor Hamb. ad S. Cath. Stephanus Kempe, ex quo Latinè in compendio legitur apud Seckendorfium p. 244. ſeq. Lutheraniſmi: Jo. Mollerus Iſagoge ad hiſtor. Cherſoneſi Cimbr. p. 568. ſeq. Conferendi etiam Henricus Hamelmannus Opp. Hiſt. Genealog. p. 944. ſeq. & B. D. Jo. Frid. Mayeri Evangeliſches Hamburg. 1693. & 1717. 12.

Noviſſime Hiſtoriam Eccleſiaſticam Diplomaticam hujus urbis ac ſimul Archiepiſcopatus Hamb. ab tempore Caroli M. ad hanc usque ætatem, incredibili ſtudio ex ineditis atque editis monumentis concinnavit Rev. noſter Nicolaus Staphorſt, Paſtor ædis Johanneæ: cujus operis tomus primus, in anno 1223. deſinens, prodiit Germanicè hoc ipſo Anno 1723. 4. Cæteri duo vel tres, ut propediem inſequantur, omnes ſacrorum noſtrorum, patriæque amantes mecum peroptabunt.

Hildesheimienſem Hiſtoriam Eccleſiaſticam exſpectamus à Rever. Joh. Georgio Bertramo, quæ proxime, ut audivi, typis exſcripta lucem videbit.

Lipſiæ. Jeremiæ Webers Evangeliſches Leipzig. 1693. & 1698. 12.

Lubecæ. D. Jacobi van Mellen, Paſtoris Lubecenſis, Lubeca Religioſa adhuc inedita, opus egregium Germanice ſcriptum volumine ſpiſſo in fol. quod apud Rev. Auctorem videre me memini ante annos hoſce quatuor. Summa ejus capita exhibet V. C. Jo. Henricus à Seelen in Athenis Lubecenſibus T. IV. p. 615. ſeq.

Caſpari Henrici Starckens, Paſtoris zun Sieben-Baumen, Lubeca Lutherano-Evangelica oder Lübeckiſche Kirchen-Hiſtorie. Opus ſingulari cura elucubratum, quod proxime typis exſcriptum iri Hamburgenſibus ſperamus.

Luneburgæ. Jo. Georg Bertrams, Paſtoris S. Martini Brunſvic. Evangeliſches Lüneburg, oder Reformations- und Kirchen-Hiſtorie von Lüneburg. Brunſw. 1719. 4.

Mulhuſæ. D. G. C. Eilmari Kirchen-Hiſtorie der Stadt Mülhauſen. 1715. 4.

Norimbergæ. Jo. Conradi Dürrii diſſert. Hiſtorico-Theologica de religione Chriſtiana in Germaniam, & ſigillatim in Remp. Norimbergenſem introducta. Norimb. 1675. 4. Confer D. Joh. Fabricii Theologi Helmſt. Biblioth. Tom. IV. p. 380.

Orlamundæ. Chriſtoph. Henrici Lœberi Hiſtoria Eccleſiaſtica Ephoriæ Orlamundanæ. Jen. 1702. 8.

Quedlimburgi. B. D. Frid. Erneſti Kettneri Kirchen- und Reformations-Hiſtorie des Stiffts Quedlinburg. 1710. 4. Ejusd. Kayſerliche Diplomata und Päbſtliche Bullen. Lipſ. 1712. 4.

Roſtochii. D. Zachariæ Grapii Evangeliſches Roſtock. 1707. 12.

Sleswici. Jo. Adolphus Cypræus in Annalibus Epiſcoporum Sleswicenſium. Colon. 1634. 8. Nicolai Heldvaderi Beſchreibung der Stadt, nebſt Succeſſion der Hertzoge und Biſchöffe zu Schleswig. 1603. 4. 1615. 1673. 8.

Stolbergæ. Joh. Andreæ Zeitfuchs Stolbergiſche Kirchen- und Stadt-Hiſtorie. Francof. 1717. 4. Vide ſis Unſchuldige Nachrichten von Alten und Neuen, A. 1714. p. 852. & A. 1717. p. 106.

Stolpenæ, in Miſnia. Carl Samuel Senffens Kirchen-Reformation und Jubel-Geſchichte des Ampts Stolpen. Budiſſin 1719. 8.

CAP. V.

Digitized by Google

CAPUT V.

Nonnulla ad ſuperiores Libros PARALIPOMENA.

Index ſcriptorum citatorum in genuinis Plutarchi ſcriptis, longe illo, qui alibi editus eſt, plenior & accuratior 1. *Index ſcriptorum citatorum in dubiis ſcriptis Plutarcho tributis.* 2. *Index ſcriptorum citatorum in Grammaticis Græcis qui prodierunt ex Aldi officina ſub titulo Theſauri, Cornu Copiæ.* 3. *Index ſcriptorum & virorum celebrium quorum in Luciani ſcriptis mentio.* 4. *Index ſcriptorum qui citantur in ſcholiis veteribus ineditis ad* HOMERUM, *quæ ſervantur in Bibliotheca publica Academiæ Lipſienſis.* 5. *V.C. Euſebii Renaudoti diſquiſitio inedita de barbaricis librorum Ariſtotelis verſionibus ad virum erucitiſſ. Antonium Mariam Salvinium.* 6. *Plutarchi & aliorum quædam inedita, Græce.* 7. *Epiſtola quædam inedita de MSS. Græcis.* 8.

I. Index Auctorum, (*) quorum mentio fit in Scriptis Plutarchi genuinis.

Ad editiones Græco-Latinas Pariſ. & Francofurtenſ.

Aceſander, Moral. p. 674
ἐν τῷ περὶ Λιβύης, 674
Aceſtodorus, Vit. 118
Achæus, Mor. 112
Acilius, Vit. 31
Acron, ὁ ἰατρὸς, Mor. 383
Æſchines, Mor. 39. 119. 486. 810. 1033.
κατὰ Τιμάρχου. ἐπιχειρήσεως, 350
Vit. 84. 847. 851. 855
Æſchines, (Philoſophus) Vit. 165. 169. Σωκρατικὸς, 334
Æſchylus, Mor. 29. 32. 36. 61. 76. bis 81. 85. 98. 106. 116. 186. 286. 293. 334. 348. 349. 358. 389. 417. 434. 454. 604. 607. 615. 622.

(*) Hunc & binos qui ſequuntur indices ex Codicibus Iſ. Voſſii, qui in Leidenſi Bibl. aſſervantur, deſcriptum benevole mecum communicavit V. C. Hermannus Samuel Reimarus, Hamburgenſis, Lycæi Wismarienſis Rector exoptatiſſimus.

622.625.632.640.715.751.
757.763.767.827.923.95C.
964.976.1057.1087.1090.1137
ſine nom. 517.E. 603.A. 619.E.
778.B. 821.B. 9.E. 937.F.
ψυχοστασία, 17
Ἐλεγείαις, 628
Æſchylus, Vit. 1.23.320.483.619.
668.905. ſine nom. 89.887
Ἐλευσίνιοι, 14
ἐν πέρσαις, 119
Æſopus, Mor. 14.79.155.157.158.
490.500.556.609.614.645.
790.806.871.1065
Vit. 564.1041.1045
Agatharchides, Mor. 733
Agatho (Trag.) Mor. 645
Μύσοι, 645
Ageſianax, Mor. 920.921
Agno, Mor. 968
Agnothemis, Vit. 707.
Alcæus, Mor. 410.525.647.E.698.
726.1047.
ὕμνοι, 1135
Alcæus, Vit. 373
Alcidamas, Vit. 848
Alcman, Mor. 318.599.656.857.
918.940.1133.1135.
μέλη, 1136
Alcman, Vit. 57
Alexander, Mor. 289
ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν περὶ Φρυγίας,
1132
Alexander Μύνδιος, Vit. 415
Alexander Magnus.
ἐν ἐπιστολαῖς, 668.674
Alexandrides, ὁ Δελφὸς, Vit. 443
Alexinus, Mor. 1163
Alexis, Mor. 21.420.785
Alyrius, Mor. 403.qr.
Amphicrates ῥήτωρ, Vit. 506
Anacreon, Mor. 243.711.751
Vit. 153.167
Anaxagoras, Mor. 98.370.435.
644.769.722.911.929.932.
1026.
κύκλου τετραγωνισμὸς, 607
Vit. 154.155.162.169.439.538
Anaximander, Mor. 730
Anaximenes, Mor. 803.947
Vit. 102
Andocides, Vit. 128
Androclides, Vit. 437
Andron, Ἁλικαρνασσεύς, Vit. 12
Androtion, ὁ Ἀθηναῖος, Mor. 605
Androtion, Vit. 86
Antagoras (Poëta) Mor. 182.668
Antenor, ὁ κρητικὸς, Mor. 860
Anthis, ὁ ἐξ ἀνθηδόνος, Mor.
ὕμνοι, 1132
Antias, Mor. 323
vid. Valerius Antias.
Anticles, Mor. 1336.
ἐν ἐπιφανείαις, 1136. qr.
Anticlides, Mor. 365. Vit. 691
Antigenes, Vit. 691
Antigonus, Vit. 28
Antilochus, Mor. 1133. Vit. 443
Antimachus, Mor. 275.683.735
Λύδη, 106
Antimachus, ὁ κολοφώνιος, Mor. 513
Vit. 253.443
Antimachus, τήιος ἐποποιὸς, Vit. 24

Antiochus Ἀσκαλωνίτης, Vit. 520
Ἀσκαλῶνος, 520. A.
Antiochus ὁ φιλόσοφος, Vit. ἐν τῇ περὶ θεῶν γραφῇ, 511
Antipater, Mor. 962. 1033. 1052. 1057. 1072
ἐν τῇ περὶ τ̃ Κλεάνθους καὶ Χρυσίππου διαφορᾶς, 1034
Vit. 234. 354
ἐν ἐπιςολῇ τινι, 134
Antipater ὁ Ταρσεὺς, Mor. περὶ θεῶν, 1051
Vit. 433. 827
Antipater Tyrius, Vit. 761
Antiphanes Comicus, Mor. 845
Vit. 847. 850
Antipho, Mor. 901. 907
Vit. 192
Antiſtius Labeo, Mor. 275. 276
Apollodorus, Mor. 1094
ἐν Ρυτίνοις, 301
Vita 39
Apollonides, Stoicus, Vit. 791. 792. 793
Apollonius ὁ Ἡροφίλου, Mor. 912
Apollonius ὁ περιπατητικὸς, Mor. 487
Apollonius (Mathemat.) Mor. 1039
Apollonius ὁ τ̃ Μόλωνος, Vit. 708. 862. 984
Apollothemis, Vit. 59. e.
Aratus, Mor. 683. 912. 967
Aratus Sicyonius, Vit. 801. 811. 812. D. 813. 1028. 1042. 1045
Arceſilaus, Mor. 1059. 1078. 1120. 1121
Arceſilaus ὁ Ἀκαδημαϊκὸς, Vit. 1028
Archedemus, Mor. 1081
Archelaus ὁ φυσικὸς, Mor. 954
Ἐλεγείαις, 481
Archelaus, Vit.
εἰς Χίμωνα, 480
Archemachus ὁ Εὐβοεὺς, Mor. 361
Archeſtratus, ὁ ποιητὴς, Mor. 333
Archetimus, Mor.
ἐν τοῖς ἀρκαδικοῖς, 300
Archidamus, Vit. 544
Archilochus, Mor. 23. 33. 152. 239. 386. 503. 520. 560. 604. 658. 803. 857. 931. 950. 976. 985. 1170. 1132. 1133. 1134. 1140. 1141
Vit. 2. 62. 153. 167. 417. E. 745. 762. 905.
Archimedes, Mor. 1093. 1094
Vit. 305
Archippus, Vit. 192
Archytas, Mor. 718. 1147
Vit. 305
Archytas ὁ ἀμφισσεὺς, Mor. 294
Argas, νόμων πονηρῶν καὶ ἀργαλέων ποιητὴς, Vit. 847
Ariſtagoras, Mor. 352
Ariſtarchus (Grammat.) Mor. 26. 938
Ariſtarchus (Mathemat.) Mor. 402. 923. 932. 1006. 1093
ἐν τῷ περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποςημάτων, 925
Ariſtides.
Μιλησιακὰ, 564
Ariſtippus κυρηναῖος, Vit. 965
Ariſto, Mor. 4. 42. 133. 365. 516. 600. 766. 804. 958. 1134
Λύκων, 14
Ariſto, Vit. 319. 850

Ariſto Χῖος, Mor. 440.776
Vit. 319. 850
Ariſtobulus, Mor. 327. 341. 342. 1093
Vit. 672. 673. 674. 676. 691.
Ariſtobulus Caſſandreus, Vit. 856
Ariſtocrates, Vit. 365
Ariſtocrates ἱππάρχυ Σπαρτιάτης, Vit. 42. 59
Ariſtomacha ποιήτρια, Mor. 674
Ariſtophanes (Grammat.) Mor. 972. 1095
Ariſtophanes (Poëta) Mor. 30. 71. 473. 853. 854. 1144
ſine nom. 517. 804. B. 843. D.
Νεφέλαι, 10
Vit. 121. 166. 192. 199. 489. 525. 894. 948.
Ὄρνιθες, 528
Ἀχαρνεῖς, 168
Ariſtophanes Βοιωτὸς, Mor. 864. 867
Ariſtophon, Mor. 18
Ariſtoteles ὁ Διαλεκτικός, Vit. 1028
Ariſtoteles, Mor. 32. 78. 133. 254. 265. 277. 292. 295. 371. 392. 383. 389. 395. 398. 424. 430. 434. 442. 448. 454. 459. 460. 472. 503. 527. 627. 652. 656. 659. 690. 694. 696. 700. 704. 727. 733. 761. 911. 912. 914. 932. 1006. 1041. 1043. 1045. 1069. 1086. 1095. 1096. 1097. 1111. 1115. 1024. 1139.
ἐν Εὐδήμῳ ἢ περὶ ψυχῆς, 115
συμποσιακά, 612. qr.
ποιητικά, 616
ἐν τῷ περὶ μέθης, 650.
προβλήματα, 734
περὶ οὐρανοῦ, 1115
Ariſtoteles, Vit. 2. 11. 39. 42. 47. 56. 59. 119. 140. 153. 157. 158. 166. 167. 279. 287. 354. 434. 468. 484. 523. 524. 544. 668. 694. 695. 707. 808. 872.
ἐν τῇ Βοττιαίων πολιτείᾳ, 6
περὶ ψυχῆς διάλογος, 967
περὶ εὐγενείας, 335
ἐν τῇ τῶν Πυθιονικῶν ἀναγραφῇ, 83
Ariſtoxenus, Mor. 704. 711. 856. 1095. 1134. 1146.
Βίοι, 1093
ἐν τῷ α΄ περὶ Μυσικῆς, 1136
Vit. 59. 335
ὑπομνήματα, 666. b.
Arius φιλόσοφος, Vit. 952. 953
Ariſtyllus, Mor. 402. *
Aſclepiades, Mor. 476
Τραγῳδούμενα, 837
Aſinius Pollio, Vit. 657. 730
Athanes, Vit. 247. 254
Athenodorus φιλόσοφος, Mor. 731
ἐν τῷ προτέρῳ ἐπιδημιῶν, 731
Athenodorus ὁ κορδυλίων, Vit. 763. 766
Athenodorus ὁ Σάνδων.
ἐν τῷ πρὸς Ὀκταουίαν καίσαρος ἀδελφήν, Vit. 106
Atejus, Mor. 276
Autoclides.
ἐν ἐξηγητικοῖς, Vit. 539

Bacis, Mor. 243
Bacchylides, Mor. 36. 605
Vit. 62
Batallus, Poëta, τρυφερὰ καὶ παροίνια γράφων, Vit. 847
Bato Sinopenſis, Vit. 801. F.

Bibulus,

Bibulus, Vit. 989. 994
Bio, Vit. 12
Bloſſius, κυμαῖος, φιλόσοφος, Vit. 827. E. 832. E. ubi male Βλάστος, 834. A.
Boëthus, ὁ Γεωμέτρης, Mor. 396
Brutus, Vit.
ἐπιστολαὶ, 883. 984. 985. 994
ἐπιτομὴ πολυβίου, 985
Butas, Vit.
ἐν ἐλεγείοις, 31

Cæcilius, Mor. 832. 838. 840
ἐν τῷ ἐπὶ Ἀντιφῶντος συντάγματι, 832. Vit. 847
Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, 847
Cæſar Auguſtus, Vit. 316. 317. 925. 947. 996. 1003
ἐν τοῖς πρὸς Ἀγρίππαν καὶ Μαικήναν ὑπομνήμασι, 887
Cæſar, C. Jul. Vit.
Ἀντικάτων, 733. 880
ἐν τῇ πρὸς Κικέρωνα περὶ Κάτωνος ἀντιγραφῇ, 708
ἐν ταῖς ἐφημερίσι, 718
Callimachus, Mor. 603. 677 Vit. 949
Calliſthenes, 292. 1043
Vit. 138. 286. 335. 486. 487. 615. 680. 684. 685. 694. 695.
Canuſius, Vit. 718
Cato, Mor. 276
ἐν ἐπιστολῇ τινι, 273. Vit. 336. 351
βιβλίον γεωργικὸν, 351
ἐπιστολὴ πρὸς υἱὸν, 348
Catullus, Vit. 420. E.
Chares, Mor. 341
Chares, Vit. 675. 678. 691. 703. 749
Chares, Μυτιληναῖος, Vit. 696.
Charon ὁ λαμψακηνὸς, Mor. 255. 859. 861. Vit. 125
Chryſippus, Mor. 31. 34. 276. 360. 419. 425. 426. 441. 448. 449. 450. 626. 732. 743. 952. 980. 1000. 1033. &c.
περὶ βίων, 1033. 1035. 1036. 1043. 1047
ἐν τῷ δ΄ περὶ δυνατῶν, 425. 1054
περὶ Ῥητορικῆς, 1034
περὶ Θεῶν, 1039. 1049. bis, 1050. 1052. 1061. τρίτῳ, 1035
ἐν ταῖς Φυσικαῖς θέσεσιν, 1035. 1037. 1047.
περὶ λόγου χρήσεως, 1035. 1037
περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, 1035. qr.
κατὰ τῆς συνηθείας ἐν ϛ΄ βιβλίοις, 1036
ἐν τῷ περὶ νόμου, 1037
ἐν τοῖς περὶ τοῦ προτρέπεσθαι, 1039. 1048. 1060.
ἐν τῷ γ΄ τῶν προτρεπτικῶν, 1041. 1044
περὶ πόλεως, 1042. 1062
περὶ τῶν δι᾽ αὑτὰ αἱρετῶν, 1043
περὶ πολιτείας, 1044
περὶ κινήσεως, 1053. 1054
ἐν ταῖς Φυσικαῖς τέχναις, 1053
ἐν τῷ α΄ τῶν κατορθωμάτων, 1038. 1068
περὶ δικαιοσύνης, 1038. bis, 1040. 1041. 1049 1051. 1070.
περὶ Φύσεως, 1038. 1042. 1043. 1044. 1045 1048. 1049. 1050. 1053. 1064 1065.
περὶ τοῦ Διός, 1038. bis, 1061

περὶ

Chryſippus, Vit. 1027
περὶ φιλίας, Mor. 1039
περὶ καλοῦ, 1039
περὶ προνοίας, 1052. 1053
ἐν τῷ περὶ ἀγαθῶν, 1048. 1070
περὶ τοῦ δικάζειν, 1045. 1049
περὶ καθήκοντος, 1045. 1047
περὶ τῆς Διαλεκτικῆς, 1045
περὶ ἀγαθοῦ, 1046
ἠθικὰ ζητήματα, 1046. bis.
φυσικὰ ζητήματα, 1053. 1078
ἐν τῷ γ' περὶ ουσίας, 1051
ἐν τῷ γ' καὶ δ' καὶ ε' περὶ μερῶν, 1081
ἐν τοῖς περὶ ἕξεων, 1053
ἐν τῷ α' τῶν πρὸς πλάτωνα γεγραμμένων, 1070
ἐν τῷ περὶ κενοῦ, 1081.
Cicero, Mor. 272
Vit. 742. 835. 919
πόντιος Γλαῦκος, 861. E.
περὶ ὑπατείας, 550. 711
περὶ μαντικῆς, de divinatione, 260
ἐν τῷ περὶ γήρως, 346. 379
Cineas Theſſalus, Vit. 392. 394. 395
Cineſias ὁ Μελοποιός, Mor. 170. 348
Cleanthes, Mor. 31. 33. 377. 830. 913. 923. 1033. 1075
ἐν ὑπομνήμασι φυσικοῖς, 1034
Vit. 194.
Clearchus Σολεύς, Mor. 122
Clidemus, Vit. 12. 117. 330
Clinodemus, Mor. 345
Clitarchus, Vit. 125. 691
Clitomachus, Vit. 861. 862
Clodius.
ἐν ἐλέγχῳ χρόνων, Vit. 59
Clonas Θηβαῖος ἢ Τεγεάτης, Mor. 1133. 1134.
αὐλῳδικοὶ νόμοι, 1133.
Ἐλεγείαις, 1132
ἔπη, 1134
Cluvius Rufus, Mor. 289
Colotes (Epicureus.)
ὅτι κατὰ τὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἐστι, Mor. 1086. 1107
Corinna, Mor. 347. 348. 1136
Cornelius Nepos, Vit. 317. 520. 834
Crantor, Mor. 102. 104. 114. 115. 120
Crantor Σολεύς, Mor. 112. 122. 127
Craterus.
ψηφίσματα, Vit. 487
Craterus Macedo, Vit. 334. 335
Crates, Mor. 125. 141. 586. 938
Cratinus, Mor. 351. 712. Vit. 92. 160
πυτίνη, Mor. 634. 833
ἐν ἀρχιλόχοις. Vit. 484
ἐν Θρᾴτταις, 160
ἐν χείροσι, 153
ἐν νεμέσει, 153
Cratippus περιπατητικός, Vit. 873. 994
Cratippus, Mor. 345. 834
Creon Ἁλικαρνασσεύς, Mor. 212. in Vit. p. 447. bis Κλέων dicitur.
Crexus, Mor. 1135. 1141
Critheus, Mor. 985
Critias, Vit. 45
Critias ὁ καλλαίσχρου ἐν ταῖς Ἐλεγείαις, 209. 984

Crito-

Critolaus, Vit. 135
Cteſias, Vit. 1012. 1014. 1015. 1016. 1017. 1020.
Cteſias ὁ κνίδιος, Mor. 974
Cteſibius.
ἐν τῷ περὶ φιλοσοφίας, 844. C. Vit. 848
Cydias, Mor. 931. qr.

Daimachus ὁ πλαταιεύς, Vit. III
ἐν τοῖς περὶ εὐσεβείας, 439
Damaſtes, Vit. 138
Dellius, Vit. 943
Demades, Mor. 1011
Demetrius, Mor. 349. Vit. 859
Demetrius Μάγνης, Mor. 846. E.
ἐν τοῖς περὶ συνωνύμων, Vit. 853
Demetrius Peripateticus, Vit. 791. 793
Demetrius Phalereus, Vit. 10. 54. 91. 318. 319. 321. 335. 850. 851. 859. 892. 893.
ἐν τῷ Σωκράτει, 318. 335
Demochares, Vit. 860
Democrates, Mor. 1100
Democritus, Mor. 9. 81. 88. 135. 317. 419. 448. 472. 495. 500. 551. 614. 643. 655. 665. 682. 722. bis, 734. 735. 821. 929. 948. 974. 1079. 1100. 1108. 1109. 1110. 1111. 1113. 1124. 1126. 1129. Vit. 255
Demodocus ὁ κερκυραῖος.
ἰλίου πόρθησις, Mor. 1132
Ἀφροδίτης καὶ Ἡφαίστου γάμος, 1132
Demon, Vit. 10
Demoſthenes, Mor. 69. 100. 486. 532. 547. 668. 671. 739. 785. 802. 803. 804. 810. 817. 1010. vid. Vit. Dem. 872
φιλιππικοὶ, 351. 531
ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, 6
περὶ τοῦ στεφάνου, 350. 541. 542
κατὰ κόνωνος αἰκίας, 351
πρὸς Ἀμαθούσιον περὶ ἀνδραπόδων, 351
κατὰ Νεαίρας, 836
Demoſthenes, Vit. 192. 333. 846. &c.
κατὰ Μειδίου, 196
Diagoras ὁ ἄθεος, Mor. 1075
Dicæarchus, Mor. 384. 796. 1095
περὶ ψυχῆς, 115
Vit. 9. 15. 606
Didymus, Vit. 78
ἐν τῇ περὶ τῶν ἀξόνων τῶν Σόλωνος ἀντιγραφῇ, πρὸς Ἀσκληπιάδην, 78
Dinarchus.
ἐν τῷ κατὰ πασίου, Mor. 843
Dinias, Vit. 1028. 1040
Dino, Mor. 363. Vit. 125. 686. 1012. 1014. 1015. 1017. 1020. 1022.
Dio, Vit. 233
Dio, ὁ ἐξ Ἀκαδημίας.
συμποσιακὰ, Mor. 612. qr.
Diocles.
ἐν τῷ περὶ Ἡρώων συντάγματι, Mor. 301
Diocles πεπαρήθιος, Vit. 19. 22
Diodorus, Mor. 1055
Diodorus ὁ περιηγητής, Vit. 17. 488
περὶ τῶν μνημάτων, 128

Diogenis.
πολιτεία, Vit. 59
Dionyſius, Mor. 282. 338. 838
Vit. 27. 232. 394. 397
Dionyſius ὁ Θηβαῖος, Mor. 1142.
Dionyſius ὁ Ἴαμβος, Mor. 1136
Dionyſius ὁ Μάγνης, Vit. 862
Dionyſius ὁ ποιητής.
ἐν Αἰτίοις, 761
Dionyſius ὁ ὑδραγωγός, Mor. 914. qr.
Dionyſius ὁ χαλκιδεύς.
ἐν ταῖς κτίσεσιν, Mor. 856
Dionyſius ὁ πρεσβύτερος, tyrannus.
Μέλη, Vit. 243
τραγῳδίαις, 243
Dionyſiodorus, ὁ Τροιζήνιος, Vit. 1027
Dioſcorides, Vit. 616
Λακωνικὴ πολιτεία, 46
Dioxippus, Mor. 699. 1047
Diphilus, Vit. 523
Diyllus, Mor. 345. 862
Duris, Mor. 327. Vit. 583. 597. 672. 743. 745. 854. 856.
Duris Σάμιος, Vit. 167. 209. 691

Empedocles, Mor. 16. 17. 63. 93. 95. 98. 171. 288. 361. 370 400. 402. 418 419. 420. 433. 464. 472. 474 505. 607. 618. 646. 649. 663. 683. ſæpe, 685. 688. 720. 745. 756. 820. 830. 912. 916. 917. ter, 919. 920. 922. 925. 926. 927. bis, 929. 934. 948. 949. 952. 953. 964. 996. 997. bis, 998. 1006. 1026. 1103. 1108. 1111. 1112. 1113. ſæpe, 1124. 1126. Vit. 890.
Empylus ῥήτωρ.
Βροῦτος, περὶ Καίσαρος ἀναιρέσεως. Vit. 984
Ephorus, Mor. 514. 803. 855. 869. 1043. Vit. 125. 138. 167. 209. 237. 286. 442. 445. 447. 450. 486. 973.
Ephorus ὁ κυμαῖος, Mor. 837. 839
Epicharmus, Mor. 68. 110. 175. 336. 559. 1083. ſine nom. 961. Vit. 105
ἐν τινι λόγῳ πρὸς Ἀντήνορα γεγραμμένῳ.
Epicurus, Mor. 369. 420. 425. 465. 474. 487. 654. 655. 720. 735. 769. 778. 911. 1015. 1033. 1043. 1046. 1050. 1052. 1054 1055. 1082. 1086. 1088. &c. 1128.
περὶ τέλους, 1091
περὶ βασιλείας, 1095
ἐν τῷ β΄ τῶν πρὸς Θεόφραστον, 1110
συμπόσιον, 1109. 612. 652. 653
ἐπιστολὴ πρὸς Δοσίθεον καὶ Πύρσωνα, 1101
ἐπιστολὴ πρὸς ἀνάξαρχον, 1117
Epicurus, Vit. 1001. 1002
Epimenides, Mor. 940. Vit. 84
Epimenides Φαίστιος, Mor. 409 Vit. 84
Eraſiſtratus, Mor. 495. 518. 663. 690. 698. Vit. 390
Eratoſthenes, Mor. 330. 785. 847. 981. 1047
Vit. 39. 683. 850. 860
ἐν τοῖς περὶ πλούτου, 125
Evanthes, Σάμιος, Vit. 84
Evangelus,
Τακτικά, Vit. 358

Euclides.

Euclides.
Διοπ]ρικὰ, Mor. 1093
Eudorus, Mor. 1013. 1019. 1020
Eudoxus, Mor. 359. 363. 372. 377. 402. bis, 718. 1093. 1094. Vit. 305
Euemerus, Μεσσήνι@, Mor. 360
Euenus, Mor. 50. 497. 697. 1010. 1102
Euphonon, Mor. 677
Eupolis, Mor. 54. 712. 778. 1047
Αἶγες, 662
ἐν κόλαξι, 699. Vit. 196. 488
ἐν Δημοσίοις, 165
ἐν δήμοις, 153
ἐν τῷ Μαρικᾷ, 525
Euripides, Mor. 6. 10. 11. 19. 22. 23. 25. 34. 36. 46. bis, 49. 62. 68. 71. 73. 95. 102. 104. 107. 110. bis, 112. 116. bis, 120. 132. 143. 177. 243. 285. 348. 369. 379. 384. 390. 394. 405. 406. 407. 416. 431. 432. bis, 435. 464. 474. 475. 480. 496. 497. 498. 502. 203. 506. 526. b. 529. 531. 532. 539. 548. 549 556. 581. 604. 605. ſæpe, 612. 614. 630. bis, 643. 644. 665. 666. 706. 710. 713. 716. 717. 747. 755. 756. 760. 763. 764. 766. 770. 786. 795. 801. 807. 811. 812. 814. 837. 959. bis. 965. 975. 1010. 1026. 1028. 1040. 1044. 1047. 1049. bis, 1052. 1056. 1057. 1090. 1094. 1095. bis, 1105.
ἐν Τρωάσι, 28
Μηλανίππῃ, 156
Euripides,
Vit. 2. 6. 14. 59. 76. 90. 184. 192. 196. 279. 310. 317. 453. 480. 542. 567. 668. 694. 695. 784. 849. 895. 911. 956.
ſine nomine, 252. 526. 670
ἐγκώμιον εἰς Ἀλκιβιάδην, 846
Ἐπικήδιον, 534
Ἱκέτιδες, 14
Ἠλέκτρα, 441
Τρωάδες, 243
Βάκχαι, 564. E.
Eutychidas, ἱςόρηκεν, Vit. 40

Fabius Maximus.
λόγος ἐπιτάφιος, Vit. 174. 188
Fabius Pictor, Vit. 19. 22. 25
Fannius, Vit. 826. A.
Favorinus, Mor. 271. 734
Feneſtella, Mor. 257. Vit. 470. 545

Glaucippus ὁ ὑπερίδου, Vit. 743
Glaucus ὁ ῥηγῖνος ὁ ἐξ Ἰταλίας, Mor. 1134
περὶ ποιητῶν, 833. 1033
περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ μουσικῶν, 1132
Gorgias, Mor. 242. 348. 420
περὶ ὁμονοίας, 144
Gracchus, Vit. 828. A.

Hecatæus, Mor. 353
Hecatæus ὁ Ἀβδηρίτης, Mor. 354. 666
Hecatæus ὁ Ἐρετριεὺς, Vit. 691
Hegeſias, Μάγνης, Mor. 844
Heliodorus.
ἐν τῷ γ´ περὶ μνημάτων, 849
Hellanicus, Mor. 364. 834. 869
Vit. 7. 12. ter, 14

Heraclides, Mor. 1086. 1056
ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἐν μουσικῇ, 1131
Ἄβαρις, 14
Heraclides, Vit. 96. 125. 679
Ζωροάστρης, 11. 15
περὶ τῶν ἐν ᾅδου, 1115
περὶ φυσικῶς εἰρημένων, 1115
Heraclides Cumæus, Vit. 1023
Heraclides *πολιτικός*, Mor. 347. 361. Vit. 78. 90. 96. 104. 167. 171
ἐν τῷ περὶ ψυχῆς, 140
Heraclitus, Mor. 43. 98. 106. 369. 370. 382. 388. 397. 415. bis. 432. 439. 457. 511. 559. 604. 644. 669. 755. 787. 912. 943. 957. 964. 995. 999 1007. 1014. 1026. bis, 1064. 1089. 1122. 1124. Vit. 36. 138.
Hereas, Vit. 8. 15
Hereas *ὁ Μεγαρεύς*, Vit. 83
Hermæus, Mor. 368
ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, 365
Hermagoras, Vit. 641
Hermes.
ἐν ταῖς ἑρμοῦ λεγομέναις βίβλοις, Mor. 375
Hermippus, Mor. 849. Vit. 42. 54. 79. 695. 848. 859
Hermippus (Comicus) Vit. 169. 170
Hermodotus, Mor. 360
Hermogenes, Mor. 1103. B.
Herodorus, Mor. 286. Vit. 12. 13. 14
Herodorus *ποντικός*, Vit. 33
Herodotus, Mor. 245. 403. 417. 436. 440. 479. 604. 607. 656. 729. 826. 854. 998. 1039 1098. 1106.
Vit. 115. 120. 328. 330.
Herophilus, Mor. 518
Heſiodus, Mor. 9. 23. 24. 34. 77. 92. 99. 105. 127. 154. 156. 157. 158. 169. 223. 275. 352. 361. 374. 396. 402. bis, 412. 415. 416. 417. 431. 433. 465. 473. 480. 491. 526. 530. 533. 562. 593. 657. 675. 678. 692. 701. 703. 707. 725. 738. 743. 746. 756. 763. 781. 857. 927. 940. 948. 955. 964. 969. 1040. 1045. 1047.
Κήυκος γάμος, 730
Heſiodus.
Vit. 2. 7. 8. 62. 79. 138. 354.
ἐν τοῖς ἔργοις, 2
Hieronymus, Mor. 48. 454. 460. 1033. 1096.
Συμποσιακά, 612. qr.
Hieronymus. Vit. 394. 397. 401. 603.
Hieronymus *Ῥόδιος*, Vit. 335
Hieronymus Hiſtoricus, Vit. 908
Hipparchus, Mor. 402. 732. 1047. 1086. 1094.
Hippias, Vit. 54
Hippias *Ἠλεῖος*, *ὀλυμπιονικῶν ἀναγραφή*, Vit. 60.
Hippo *ὁ ἄθεος*, Mor. 1075
Hippocrates, Mor. 90. 455. 515. 682. 699. 1047. 1090. 1099.
Hippocrates *μαθηματικός*, Vit. 79
Hipponax, Mor. 1133. 1134. A.
Hippys *ὁ Ῥηγῖνος*, Mor. 422
Homerus, locis innumeris.
Horatius Flaccus, Vit. 518. E.
Hyperides, Mor. 486. 810. Vit. Hyperidis.
Πλαταϊκός, 350

Ibycus,

Digitized by Google

Ibycus, Mor. 509. 722. 748
Vit. 76
Idomeneus, Vit. 157. 171. 319. 320. 325. 743. 853. 856
Jon, Mor. 113. 116. 316. 466. 658. 686. 715. 929. Vit. 154. 167. 481. 484. 489.
Jon Χῖος, Vit. 9
Iſæus, Vit. 848
Iſocrates, Mor. 350. 613. v. Vita.
πανηγυρικός, 350
Iſocrates, Vit. 350. 848. 887
τέχνη, 848. qr.
περὶ τοῦ ζεύγους, 169
Iſter, Mor. 403. Vit. 691
ἐν ἐπιφανείαις, 1136
ἐν τῇ ιγ´ τῶν Ἀττικῶν, 16
Itanus, Vit. 377
Juba, Mor. 264. 269. 278. 282. 285. 972. 977. Vit. 25. 26. 28. 64. 317. 462. 572. 659. 955.

Lætus, Mor. 211. 213. qr.
Lamachus Μυριναῖος.
ἐγκώμιον ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου, Vit. 849
Lamprus, Mor. 1142
Laſus ἑρμιονεύς, Mor. 530. 1141
Leonteus.
πρὸς Λυκόφρονα, Mor. 1108
Leſches, Mor. 154
Linius ὁ ἐξ εὐβοίας.
Θρῆνοι, 1132
Livius, Mor. 269. 326. Vit. 132. 309. 312. 316. 317. 346. 379. 380. 455. 511. 513. 730. 738.
Lynceus Samius, Vit. 901
δεῖπνον Λαμίας, 91. qr.
Lucullus.
ἱστορία Μαρσικοῦ πολέμου, Vit. 492
Lyſanias, ὁ μαλλώτης.
ἐν τοῖς περὶ ἐρετρίας, Mor. 861
Lyſias, Mor. 504. vid. Vitam Lyſiæ.
κατὰ τῶν τριάκοντα, 350
ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἀντιφῶντος θυγατρός, 833

Manetho, Mor. 371. 376. 380
Manetho ὁ σεβεννύτης, Mor. 354. 362
Marſyas, Vit. 854
Megaſthenes, Mor. 938
Melanippides, Mor. 758. 1095. 1136
μέλη, 1141
Διθύραμβοι, 1141
Melanthius, Mor. 453. 551. Vit. 481
εἰς κίμωνα, 480
Ἐλεγεῖαι, 481
Meliſſus, Mor. 1108. 1126. Vit. 166
Menæchmus, Mor. 718
Menander, Mor. 21. 25. 34. 59. 93. 102. 119. 133. 318. 347. 450. 466. 474. 475. 476. 479. 491. 524. 531. 547. bis. 654. 666. 671. 706. 763. 801. 853. & 854. ſæpe, 995. 999. 1076.
Θαΐς, 19
Menander, Vit. 673
Menecrates.
περὶ Νικαίας, Vit. 12. B.
Menedemus, Mor. 1043
Menedemus ὁ ἐξ ἐρετρίας, Mor. 440
Menippus Κάρ, Vit. 862
Meſſala, Vit. 1002
Meſſala Corvinus, Vit. 1005

Meto Aſtrologus, Vit. 532
Metrodorus, Mor. 420.
Ιωνικά, 694
ἐν τοῖς πρὸς τοὺς σοφιστάς, 1091
περὶ ποιητῶν, 1094
περὶ φιλοσοφίας, 1127
Metrodorus Χῖος, Mor. 928
Metrodorus Σκήψιος, Vit. 506
Mimnermus, Mor. 931. Vit. 109
Mnaſeas, Mor. 365
Mnaſigeiton, Mor. 295
Mneſiphilus, Vit. 112
Mneſitheus, ἰατρός, 918
Munatius.
περὶ Κάτωνος, Vit. 777
Muſæus, Vit. 426
Muſonius, Mor. 453
Myrſilus, Vit. 1028
Myrtilus, Λέσβιος, Mor. 984
Myrtis, Ἀνθηδονία.
μέλη, Mor. 300

Naſica Scipio, Vit. 263
ἐν ἐπιστολῇ, 263
Nauſicrates, ὁ ῥήτωρ, Vit. 491
Neanthes, Vit. 111
Neanthes κυζικηνός.
ἐν τοῖς κατὰ πόλιν μυθικοῖς, Mor. 628
Vit. 127
Nearchus, Vit. 583. vid. p. 594. E. 702. A. 706
Nicander.
Θηριακά, Mor. 16
Nicander κολοφώνιος, Mor. 867
Niceratus, Ἡρακλεώτης, Vit. 443
Nicolaus ὁ περιπατητικός, Mor. 723
Nicolaus, ὁ φιλόσοφος, Vit. 1009
Nigidius, Mor. 268
Numæ ὑπομνήματα, Vit. 302. C.
Nymphis.
ἐν τῷ δ' περὶ Ἡρακλείας, Mor. 248

Olympus (medicus Cleopatræ) Vit. 953
Olympus.
Νόμοι ἁρμονικοὶ εἰς θεούς, Mor. 1133
Oneſicrates, Vit. 668
Oneſicritus, Mor. 331
Vit. 672. 691 bis. 698. 699. 701.
Oppius, Vit. 623. 716
Orpheus, Mor. 391. 402. 415. bis, 556. 653. 636. 723. 1132. 1133.
Vit. 521

Pænon Ἀμαθούσιος, Vit. 9
Parmenides, Mor. 16. 282. 402. 927. 929. 1026. 1108. 1113. 1114. 1116 1122.
ἐν τῇ κοσμογονίᾳ, 756
Vit. 154
Panætius, Mor. 464. Vit. 319. 481. 852
ἐν τοῖς περὶ Σωκράτους, 335
Pancrates, Mor. 1137
Pappus, Vit. 860
Paſiphon.
διάλογοι, Vit. 525
Patæcus, Vit. 81. D.
Perſæus Philoſophus, Vit. 1034. 1037
Petron, Ἱμεραῖος, Mor. 422
Phæax.
κατ' Ἀλκιβιάδου, Vit. 196. E.
Phaneas, Ἐρέσιος, Mor. 422
Vit. 96. 97

Phanias,

Phaniaſs Lesbius, Vit. 85. 115. 119
Phanias, Vit. 111. 125. 127
Phanocles, Poëta, Mor. 671
Phanodemus, Vit. 118. 486. 491
Phemius ἰθακήσιος.
Νόςον ἀπὸ Τροίας, Mor. 1132
Pherecrates, Mor. 1143
Pherecydes, Mor. 938. 1064. 1089
Vit. 14. 474. 799
Philammon, Δελφὸς, Mor. 1132. 1133
Λητοῦς καὶ ἀρτέμιδος καὶ ἀπόλλωνος γένεσις, 1130
Philemon, Mor. 35. 449. 458. 785
Vit. 153
Philetas Poëta, Mor. 791
Philippides Comicus, Mor. 183. 508. 517. 750. Vit. 894. 900
Philippus Chalcidenſis, Vit. 691
Philippus Mathem. Mor. 1093
Philippus ὁ εἰσαγγελεύς, Vit. 691
Philiſcus, Mor. 836
Philiſtion, ὁ Λοκρός, Medicus, Mor. 699. 1047
Philiſtus, Mor. 605. 855
Vit. 245. 296. 523 542. 668. 962. 963. 968. 973. 974.
Philiſtus Συρακούσιος, Vit. 536
Philochorus, Mor. 345. 403. 785. 846. 847
Vit. 6. 7 8. 12. 14. 16. 539.
Philocles, Vit. 78
Philo Θηβαῖος, Vit. 691
Philo ὁ ἐξ ἀκαδημίας, Vit. 861. E. 862
Philoſtephanus, Vit. 54
Philoxenus, Mor. 14. 471. 622. 762. 831. 1141. 1142. Vit. 668.
Philoxenus, ὁ Ἐρύξιδος, Mor. 668. 1128
Phocylides, Mor. 3. 47
Phrynichus, Mor. 350. 615. 732. 814. 1137. Vit. 114. 201. 525.
Phylarchus, Mor. 247. 345. 362. bis, 680. Vit. 128. 401. 807. 818. 819. 858. 1045.
Pierion, Vit. 695
Pierius, ὁ ἐκ Πιερίας.
περὶ τὰς Μούσας ποιήματα, Mor. 1133
Pigres (Artemiſiæ frater).
Βατραχομυομαχία, Mor. 873
Pindarus, Mor. 17. 21. 68. 88. 91. 104 bis, 107. 116. 120. 167. bis, 232. 318. 322. 347. 348. 350. 365. 384. 394. 397. 403 405. bis, 413. 415. 417. bis. 451. 457. 467. 468. A. 477. 536. 539. 550. 557. 558. 562. 567. 575. 602. 617. 618. 623. 643. 704. 705. 706. 747. 751. 757. 776. 777. 780. 783. 804. 807. 857. 867. 916. 923. 931. 949. 955. 975. 978. 984. 995. 1007. 1030. bis. 1057. 1065. 1102. 1103. 1133. 1134. 1137. 1140. 1142.
Παιᾶνες, 511. 1134. 1136
ὑπορχήματα, 1134
Pindarus.
Vit. 13. 35. 42. 53. 62. 115. 310. 315. 422. 523. 670. 909. 1027.
Piſander, Mor. 857
Piſo, Vit. 74. 432
Plato, Mor. 3. 8. 15. 29. 36. 44. 48. 49. 50. 51 56 69. 70. 71. 78. 83. 84. 90 92. 98. 108. 109. 125. 129. 135. 137. 141. 144. 171. 272. 295. 316. 328. 348. 352. 355. 360.

Digitized by Google

360. 361. 370. 372. 374. 375. 382. 389. 400. 414. 416. 419. 420. 421. 423. 427. 428. 430. 435. 436. 439. 441. 445. 449. 450. 452. 456. 463. 467. 472. 474. 477. 483. 484. 491. 510. 533. 534. 550. 554. 572. 574. 579. 606. 607. 612. 613. 620. 622. 624. 634. 636. 638. 645. 654. 664. 678. 684. 686. 698. 699. 706. 710. 711. 715. 733. 739. 740. 745. 758. 759. 762. 763. 764. 767. 769. 779. 781. 786. 791. 801. 806. 808. 818. 820. 822. 827. 828. 833. 854. 911. 913. 926. 930. 937. 938. 943. 948. 958. 992. 964. 965. 996. 997. 1038. 1039. 1040. 1041. 1045. 1047. 1091. 1097. 1105. 1108. 1129. 1138. 1139. 1147.

ἐν Ἀτλαντικῷ, 1017. 1093

ἐν Γοργίᾳ, 36. 120

ἐν Θεαιτήτῳ, 999

ἐν κρατύλῳ, 391

ἐν Μένωνι, 120

ἐν τοῖς νόμοις, 827. 1002. 1015

ἐν πολιτείᾳ, 36. 120. 328. 372. 484. 568. 1001. 1006. 1007. 1015. 1017. 1029. 1034. 1036.

ἐν Σοφιστῇ, 391. 1013

συμπόσιον, 612. 614. 710. 1000. 1002

ἐν Τιμαίῳ, 568. 569. 720. 1012. 1014. 1016. 1017. 1030. 1138.

ἐν Φαίδωνι, 572

ἐν Φαίδρῳ, 568. 836. 1004. 1016. 1019

ἐν Φιλήβῳ, 391. 1014.

περὶ ψυχῆς, 120. 1013. (idem cum Phædone).

παρμενίδης, 484

Plato, Vit. 37. 43. 48. 49. 56. 57. 59. 67. 155. 156. 161. 192. 193. 220. 234. 287. 318. 339. 363. 407. 433. 434. 521. 522. 523. 538. 743. 844. 847. 872. 904. 928. 932. 958. 959. &c.

Ἀτλαντικῷ, 96

πολιτείᾳ, 742

περὶ ψυχῆς, 792

ἐν Μενεξένῳ, 165

Plato (Comicus) Mor. 712. 801. bis, Vit. 128. 154. 197. 530. 948

Plutarchus.

ἐν τῷ Λεωνίδου βίῳ, Mor. 366

ἐν τῷ Δημοσθένους βίῳ, Vit. 13

Polemo ὁ περιηγητής, Vit. 1032

Polemo, Mor. 1045. 1096

Polemo Ἀθηναῖος.

περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς θησαυρῶν, 675

Polybius, Mor. 258. 659. 791. bis, 814

ἐν τῇ β′ βίβλῳ. 325

Polybius, Vit. 262. 263. 265. 286. 317. 341. 365. 368. 816. 888. 825. 1045.

Polycritus, Vit. 691

Polycritus Mendæus, Vit. 1021

Polyidi poëmata, Mor. 1138

Polymneſtus (Poëta), Mor. 1134. 1141

νόμοι, 1133

Polymneſtus ὁ Κολοφώνιος, Mor. 1134

Polyzelus ῥόδιος, Vit. 87

Poſidonius,

Poſidonius, Mor. 777. 929. 932. 951. 1023. 1030. Vit. 265. 266. 298. 302. 310. 316. 406. 432. 862. 984.
περὶ τ̃ καθ᾽ ὅλα ζητήσεως, 641
Poſtumius Albinus.
ἱστορία ἑλληνική, Vit. 343
Pranichi poëmata, Vit. 693
Pratinas, Mor. 1133. 1134. 1142. 1146
Promathion.
ἱστορία Ἰταλική, Vit. 18. F.
Protagoras, Mor. 118. 1086. 1109 Vit. 538
Prytanis.
συμποσιακά, Mor. 612. qr.
Ptolemæus, Vit. 691
Pyrrho, ὁ Λιπαραῖος, Mor. 282
Pythagoras, Mor. 12. 413. 964. 997. 998. 1007. 1051. 1086. 1105. 1144. 1147.
Pytheas (Orator) Vit. 855. A.

Rutilius, Vit. 422
ἐν τοῖς ἱστορίαις, 639

Sacadas, Mor. 1135
Sacadas, ἀργεῖος, Mor. 1134
μέλη, 1134
Ἐλεγεῖα 1134
Saluſtius, Vit. 476. 498. 514
Sappho, Mor. 81. 145. 146. 243. 397. 456. E. 622 646. 711. 751. 762. 763. Vit. 907.
Satyrus, Vit. 237
Satyrus ὁ συγγραφεύς, Mor. 847
Scythinus, Mor. 402
Secundus (Orator) Vit. 1070
Seleneus, Mor. 1006
Sibylla, Mor. 243. Vit. 11
Silanionis Jocaſta, Mor. 18
Simonides, Mor. 15. 49. 65. 79. 84. 91. 105. 107. 111. 185. 359. 402. bis. 445. 514. 520. 534. 555. 602. 604. 644. 722. 738. 748. 783. 784. 785. 786. 790. 807. 809. 869. 871. 872. 1095. 1137.
ἐλεγεῖα, 872
Simonides, Vit. 4. 7. 40. 112. 114. 119. 253. 596. 958. 1048
Simonides Χῖος, Vit. 114
Simylus (Poëta) Vit. 28
Socrates (Hiſtoricus) Mor. 245. 270. 277. 297
ἐν τοῖς περὶ ὁσίων, 364
Solon, Mor. 78. 92. 155. 472. 524. 751. bis. 813. Vit. 78. 79. 80. &c. 86. 92. 95. 96. 109. 110.
Σαλαμίς, 82
Ἐλεγεῖαι, 93
Sophocles, Mor. 16. 17. 21. 22. 23. 27. 33. 48. 53. 74. 84 89. 97. 107. 141. 144. 204. 280. 318. 348. 349. 394. 406. 414. 417. 458. 460. 463. 468. 481. 483. 496. 504. 509. 521. 525. 530. 619. 623. 625. 632. 640. 647. 737. 741. 745. 756. 759. 761. 768. 785. 788. 792. 802. 810. 839. 854. 923. 959. 1085 1093. 1094. 1103. 1129.
ἐν οἰδίποδι τῷ ἐπὶ Κολωνῷ, 785
Sophocles, Vit. 62. 77. 253. 483. 533. 661. 667. 668. 742. 795. 849. 911 925. 1025.
Sophron, Mor. 386
Soſibius, Vit. 55
Sotion, Vit. 699. D.

Spendon Λάκων, Vit. 57
Speuſippus, Mor. 70. 165
Συμποσιακὰ, 612. qr.
Sphærus, Vit. 42. 809
Sphærus, Βορυσθενίτης, Vit. 805
Steſichorus, Mor. 394. 555. 857.
931. 1132. 1135
Steſichorus ὁ ἱμεραῖος, Mor. 1133
Steſimbrotus, Vit. 112. 113. 124.
166. 172. 487. 488
Steſimbrotus Θάσιος, Vit. 480
Stilpo, Mor. 1119. 1120
Strabo, Vit. 468
Strabo, φιλόσοφος, Vit. 737
ἐν τοῖς ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι, 511
Sulpitius Galba, Vit. 28. B.
Sylla.
ἐν ὑπομνήμασι, Mor. 786
Sylla, Vit. 420. A. D. 464
ἐν ὑπομνήμασι, 425. 454. 460.
461. 462. 466. 475

Teleclides, Vit. 153. 161. 525
Teleſius, Θηβαῖος.
Μέλη, Mor. 1142
Teleſilla, Mor. 245
Teleſtes, Vit. 668
Terpander, Mor. 1133. 1135. 1146
ἔπη, 1132
κιθαρῳδικοὶ νόμοι, 1132
κιθαρῳδικὰ προοίμια, ἐν ἔπεσιν,
1132
προοίμια, 1133
Σκολιὰ μέλη, 1140
Terpander, Vit. 53. 57. 799
Terpander αὐλῳδός, Mor. 1141

Thales, Mor. 364. 402. bis.
Ἀστρολογία, 403
Thales, Vit. 80. 81
Λυρικὰ μέλη, 41
Thaletas ὁ Γορτύνιος.
παιᾶνες, 1134
Thamyris, ὁ Θρᾴξ.
πλάνων πρὸς τοὺς Θεοὺς πόλεμος,
Mor. 1132
Themiſtogenes, Mor. 345
Theocritus, Mor. 603. 633
Theodectes ὁ Φασηλίτης.
τραγῳδίαι, Mor. 837
Theodectes, Vit. 674
Theodorus Σολεύς, Mor. 427. 1022
Theognis, Mor. 22. 97. 916. 978.
1039. 1040. 1069
γνωμολογίαι, 16
Theomneſtus, Ἀκαδημαϊκός, Vit.
994
Theophanes, Vit. 639. 641. 645. 660
Theophanes Λέσβιος, 659. 880
Theophraſtus, Mor. 37. 104. 177.
301. 420. 482. 490. 527. 623.
631. 648. 676. 679. 683. 700.
716. 804. 914. 915. 916. 952.
953. 978. 1006. 1069. 1080.
1095. 1096. 1097. 1100. 1115.
1124.
ἐν τῷ ἕκτῃ περὶ μεταρσίων, 292. qr.
περὶ μουσικῆς, 623
τὰ πρὸς τοὺς Φυσικοὺς, 1113
Theophraſtus, Vit. 45. 80. 96. 171.
196. 334. 440. 443. 468. 529.
531. 574. 596. 617. 666. 777.
795. 850. 853. 872.
ἐν ταῖς περὶ βασιλείας, 124
ἐν Ἠθικοῖς, 173

Theo-

Theopompus, Mor. 370. 378. 803. 855. 1093
ἐν τῇ ιε τῶν Φιλιππικῶν, 833
Theopompus, Vit. 121. 124. 127. 209. 442. 450. 601. 613. 614. 847. 851. 852. 854. 855. 857. 968.
Theopompus Cnidius, ὁ συναγαγὼν τὺς μύθυς, Vit. 730
Theopompus ὁ Χῖος, Mor. 837
Theopompus Comicus, Vit. 440
ἐν Θησεῖ, Mor. 839
Theſeidis auctor, Vit. 13. C.
Theſpis, Mor. 36. 350. Vit. 95
Thraſymachus, Mor. 616. qr.
Thucydides, Mor. 56. 79. 96. 242. 345. 347. 533. 538. 548. 551. 605. 783. 797. 802. 832. 855. 870. 1010.
Thucydides, Vit. 56. 124. 125. 161. 167. 174. 201. 233. 333. 337. 480. 523. 536. 614. 848.
Thraſeas, Vit. 770. 777
Timæus, Mor. 676. 717
Timæus, Vit. 39. 59. 253. 276. 523. 535. 541. 542. 960. 974.
Timæus ὁ Ταυρομενίτης, Mor. 605
Timagenes, Vit. 645
Timo, Mor. 446. Vit. 199. 964
Timo ἀθηναῖος, Vit. 948
Timo Φλιάσιος, Vit. 65. 154
Timocharis, Mor. 402
Timocles, (Poëta) Mor. 845
Timocreon, ῥόδιος, Vit. 122
Timonides, Λευκάδιος φιλόσοφος, Vit. 96
Timonides, Vit. 972. A. 974. A.
Timotheus, Mor. 170. 177. 323. 334. 539. 659. 1132. 1135. 1141. 1142
ἐν Πέρσαις, 32
Timotheus, Vit. 603. 909
Πέρσαι, 362
Timoxenes, πρὸς Ἀρίστυλλαν γεγραμμένα, Mor. 145
Tiro Ciceronis libertus, Vit. 881. 886
Tubero Stoicus, Vit. 518. C.
Tyrannio Grammaticus, Vit. 504
Tyrtæus, Mor. 959. 1039
Vit. 43. 805
Valerius Antias, Vit. 25. 74. 379
Valerius Maximus, Vit. 1009
Varro, Mor. 263. 264. bis, 267. 271. 285. 289. Vit. 24. 27
Volumnius, Vit. 1006. F. 1008

Xenodamus, κυθήριος.
παιᾶνες, Mor. 1134
ὑπορχήματα, 1134
Xenocrates, Mor. 360. 361. 416. 419. 446. 452. 521. 533. 809. 943. 996. 1009. 1012. 1043. 1065. 1069. 1111. 1126.
Xenocrates, Vit. 668. 743. 753
Xenocles Ἀδραμυττηνὸς, Vit. 862
Xenocritus, Λοκρός.
Παιᾶνες, Mor. 1134
Διθύραμβοι, 1134
Xenophanes, Mor. 17. 746. 1084
Xenophanes ὁ Κολοφώνιος, Mor. 379. 402. 763
Xenophon, Mor. 40. 86. 345. 465. 515. 539. 605. 620. 630. 632. 710. 784. 786. 817. 1093. 1096.

Xenophon.
συμπόσιον, Mor. 612
Ἀπομνημονεύματα, 832
Xenophon, Vit. 39. 209. 310. 600. 605. 606. 615. 663. 1013. 1014. 1015. 1017.
ἐν τῇ παιδείᾳ, 317. D.
συμπόσιον, 441. F.

Zeno Eleates, Vit. 154

Zeno (Cittieus) Mor. 33. 329. 443. 505. 506. 545. 1033. 1034. 1047. 1051.
πολιτεία, 653. 1033. 1069. 1126
Zeno, Vit. 59
Zeno *κιτιεὺς*, Mor. 441. 1029 Vit. 805
Zenodotus *τροιζήνιος*, Vit. 26
Zoroaſter, Mor. 369. 415. 1026

II. Index Auctorum, quorum fit mentio in Scriptis Plutarchi non genuinis.

Scilicet, de fluviis, Parallelis minoribus & de placitis Philoſophorum.

Agatharchides.
ἐν τοῖς Φρυγιακοῖς, Mor. 1154
Agatharchides Samius.
ἐν δ περὶ λίθων, 1153
ἐν β' τῶν περσικῶν, 305
Agatho Samius, 315. C.
ἐν ϛ σκυθικῶν, 1158
ἐν β' περὶ ποταμῶν, 1161
Agathocles Mileſius.
ἐν τοῖς περὶ ποταμῶν, 1161
Agathocles Samius.
ἐν πεσσινουντίων πολιτείᾳ, 1153
Agathonymus.
ἐν περσίδι, 1161
Ageſilaus.
ἐν γ' Ἰταλικῶν, 312. E.
Alcmæon, 889. &c.
Alexander Polyhiſtor.
ἐν γ' Ἰταλικῶν, 315. F.
Alexander Cornelius.
ἐν γ' Φρυγιακῶν, 1154
Alexarchus.
ἐν δ' Ἰταλικῶν, 307
Anaxagoras Clazomenius, 876
Anaximander Mileſius, 875. &c.
Anaximenes Mileſius, 876. &c.
Anonymus.
ἐν γ' περὶ ποταμῶν, 307
ἐν β' αἰτιῶν.
Anonymus Poëta, 879. 910
Antiphon, 901. &c.
Antiſthenes.
ἐν γ' μελεαγρίδος, 1162
Aratus, 889
Archelaus.
ἐν ιγ' περὶ ποταμῶν, 1150
ἐν α' περὶ λίθων, 1153
Archelaus Athenienſis, 876. &c.

Aretades Cnidius.
ἐν γ' μακεδονικῶν, 308
ἐν β' νησιωτικῶν, 312. B.
Aretazes.
ἐν τοῖς Φρυγιακοῖς, 1155
Ariſtarchus Mathemat. 901
Ariſtides Mileſius, 306. 308. 310. 315
ἐν α' περσικῶν, 306
ἐν α' Σικελικῶν, 305
ἐν γ' ἱστορικῶν, 306
ἐν γ' Ἰταλικῶν, 306. 307. 308. 309. bis, 310. bis, 311. bis, 313. 314. 315. bis.
Ariſtobulus.
ἐν α' περὶ λίθων, 1158
ἐν γ' Ἰταλικῶν, 313
Ariſtocles.
ἐν γ' Ἰταλικῶν, 311. F. 316. B.
Ariſtodemus.
ἐν τρίτῃ μυθικῇ συναγωγῇ, 314
Ariſtonymus.
ἐν γ', 1163
Ariſtoteles Stagirites, 874. &c.
Ariſtoteles.
ἐν δ' περὶ ποταμῶν, 1164
ἐν β' παραδόξων, 312. E.
Aſclepiades, 908. &c.

Beroſus, 901
Boëthus, 903. &c.

Cæmaron.
ἐν ι' Ινδικῶν, 1150
Callimachus, ὁ κυρηναῖος.
ἐν Ιάμβοις, 980
Calliſthenes.
ἐν β' μεταμορφώσεων, 306
ἐν γ' μακεδονικῶν, 307
ἐν γ' θρακικῶν, 313. B.
ἐν γ' τῶν κυνηγητικῶν, 1153.
Calliſthenes ὁ Συβαρίτης.
ἐν ιγ' γαλατικῶν, 1151
Chryſermus.
ἐν πρώτῳ ἰνδικῶν, 1161
ἐν γ' περὶ ποταμῶν, 1152
ἐν γ' πελοποννησιακῶν, 306
ἐν β' ἱστορικῶν, 308
Chryſermus Corinthius.
ἐν α' πελοποννησιακῶν, 1162
Chryſippus Philoſophus.
ἐν τοῖς ὅροις, 885
Chryſippus.
ἐν τῷ α' Ἰταλικῶν, 312
Cleanthes, 889. &c. qr.
Cleanthes.
ἐν α' περὶ ὀρῶν, 1160
ἐν γ' Θεομαχίας, 1151
Clitophon Rhodius.
ἐν ι' ἰνδικῶν, 1164
Crates, 889. &c.
Critolaus.
ἐν γ' ἠπειρωτικῶν, 307
ἐν δ' Φαινομένων, 308
Cteſias.
ἐν α' περὶ ποταμῶν, 1162
Cteſias Ἐφέσιος.
ἐν α' περσηΐδος, 1161
Cteſias Cnidius.
ἐν β' περὶ ὀρῶν, 1161
Cteſiphon.
ἐν γ' βοιωτιακῶν, 308
ἐν γ' περὶ φυτῶν, 1158

Cteſiphon.
ἐν α΄ περὶ δένδρων, 1161. 1163
ἐν α΄ περσικῶν, 1162
Cteſippus.
ἐν β΄ σκυθικῶν, 1150

Demaratus.
ἐν β΄ Ἀρκαδικῶν, 309. B.
ἐν γ΄ περὶ ποταμῶν, 1153
ἐν δ΄ Φρυγίας, 1153
Demetrius, 883
Democritus, 877. &c.
Demodocus.
ἐν α΄ Ἡρακλείας, 1161
Demoſtratus.
ἐν β΄ περὶ ποταμῶν, 1155
Demoſtratus ὁ Ἀπαμεύς, 1153
Dercyllus.
ἐν α΄ κτίσεων, 309. F.
ἐν γ΄ Ἰταλικῶν, 315. C.
ἐν γ΄ περὶ ὀρῶν, 1150
ἐν α΄ σατυρικῶν, 1154
ἐν α΄ περὶ λίθων, 1162
ἐν γ΄ αἰτωλικῶν, 1162
Diagoras Melius, 880
Dicæarchus, 980
Diocles Rhodius.
ἐν τοῖς Αἰτωλικοῖς, 1162
Diogenes, 886. &c.
Dorotheus.
ἐν δ΄ Ἰταλικῶν. 310
ἐν α΄ μεταμορφώσεων, 311. F.
Dorotheus Chaldæus.
ἐν β΄ περὶ λίθων, 1163
Doſitheus.
ἐν τῷ γ΄ σικελικῶν, 310. C.
ἐν γ΄ Λυδιακῶν, 313. A.
Doſitheus.
ἐν γ΄ Ἰταλικῶν, 314. A. C. 315
ἐν πελοπίδαις, 313. F.

Ecphantus Pythagoreus, 906
Empedocles Agrigentinus, 878
ἐν τῷ πρώτῳ φυσικῶν, 885
Ephorus hiſtoricus, 908
Epicurus Athenienſis, 877. &c.
Epigenes, 903. &c.
Eraſiſtratus, 909. &c.
Eratoſthenes, 884. &c.
ἐν τῇ Ἠριγόνῃ, 307
Eudoxus, 889. &c.
Euemeridas, ὁ Κνίδιος, 1154
Evemerus, ὁ Τεγεάτης, 880
Euripides, 879. 880. 311. D.
ἐν Ἐρεχθεῖ, 310. D.
ἐν Μελεάγρῳ, 312. A.
Euthymenes Maſſilienſis, 907

Hegeſianax. (*Mauſſaco, Hermeſianax.*)
ἐν γ΄ Λυβικῶν, 311. C.
Heraclides, 888. &c.
Heraclides Ponticus, 903
Heraclitus, 877. &c.
Heraclitus Σικυώνιος.
ἐν β΄ περὶ λίθων, 1156
Hermeſianax Cyprius, 1151. 1163
ἐν β΄ Φρυγιακῶν, 1155
Hermogenes, à Soſthene Cnidio petens argumentum, 1160
Herodotus hiſtor. 908
Herophilus, 884. 909. &c.
Heſiodus, 880
Hipparchus, 911
Hippaſus, Μεταποντῖνος, 877. &c.
Homerus, 857. 904. 911

Jaſon

Digitized by Google

Jaſon Byzantius.
ἐν τοῖς τραγικοῖς, 1154
Juba.
ἐν γ´ Λιβυκῶν, 311. C.

Leo Byzantius.
ἐν τοῖς βοιωτιακοῖς, 1151
ἐν γ´ περὶ ποταμῶν, 1163
Leucippus, 883. &c.

Meliſſus, 884. &c.
Menylus.
ἐν γ´ Ἰταλικῶν, 312. B.
Meryllus.
ἐν ϛ´ βοιωτιακῶν, 309. B.
Metrodorus Χῖος, 889. &c.

Nicanor Samius.
ἐν β´ περὶ ποταμῶν, 1160
Niceas, Μαλλώτης, 308
ἐν τοῖς περὶ λίθων, 1161

Oecetes, 905
Oenopides Chius, 888
Orphica, 888

Parmenides, 984. &c.
Parthenius, 310. F.
Philolaus, 887
Plato Athenienſis, 878. &c.
Pleſimachus.
ἐν β´ νόστων, 1162
Poſidonius, 885. &c.
Pyrander.
ἐν δ´ πελοποννησιακῶν, 315. A.
Pythagoras Samius, 876. &c.
Pytheas Maſſilienſis, 906
Pythocles.
ἐν γ´ Ἰταλικῶν, 309. B.
Pythocles Samius.
ἐν γ´ γεωργικῶν, 316

Seleucus, 886
Seleucus Mathemat. 907
Socrates.
ἐν β´ Θρακικῶν, 310. A.
Soſthenes.
ἐν ιγ´ ἰβηρικῶν, 1159
Soſthenes Cnidius, 1160
Soſtratus.
ἐν β´ Τυρρηνικῶν, 312. D.
ἐν β´ περὶ ποταμῶν, 1150
ἐν α´ μυθικῆς ἱστορίας συναγωγῆς, 1163
Strato, 309. &c.

Thales Mileſius, 875
Theodorus.
ἐν τοῖς μεταμορφώσεσι, 311. A.
Theophilus.
ἐν γ´ Ἰταλικῶν, 309. A.
ἐν β´ πελοποννησιακῶν, 313. C.
ἐν β´ περὶ λίθων, 1163
Theophraſtus, 874. &c.
Theotimus.
ἐν β´ Ἰταλικῶν, 307
Thraſyllus.
ἐν τοῖς αἰγυπτιακοῖς, 1159
Thraſyllus Mendeſius.
ἐν γ´ περὶ λίθων, 1155
ἐν τοῖς τραγικοῖς, 1155
Timæus, 907
Timagenes, ὁ Σύρος, 1151

Timagoras.
ἐν α΄ περὶ ποταμῶν, 1161

Timolaus.
ἐν α΄ Φρυγιακῶν, 1153

Timotheus.
ἐν ια΄ περὶ ποταμῶν, 1152
ἐν τοῖς ἀργολικοῖς, 1161

Triſimachus.
ἐν α΄ κτίσεων, 307

Xenocrates, 889. &c.
Xenophanes, 886. &c.

Zeno Citienſis, 878. &c.
Zopyrus, Βυζάντιος.
ἐν γ΄ ἱστορικῶν, 314. F.

III. Index Auctorum, quorum fit mentio in Theſauro (*) Cornu Copiæ.

Edit. Aldi A. 1496. fol.

A.

Ἀλκαῖος, 236. b. 245. b. 24. a.
Ἀλκμὰν, 243. b. 258. a.
Ἀνακρέων, 194. b. 241. a. 258. b.
Ἀνώνυμός τις Poëta, init.
Ἀπολλώνιος, 197. a. 203. a. 207. b.
Ἀριστοφάνης, 178. 179. a. 180. b. 181. a. 183. a. 185. b. 186. a. 188. a. 198. a. 201. b. 236. b. 248. a. b. 249. a. 252. a. 254. b. 255. a.
ἐν ἀχαρνεῦσι, 252. b. 255. a.
ἐν βατράχοις, 252. b. 253. a.
Θεσμοφοριαζούσαις, 248. b.
Λυσιστράτῃ, 249. a.
Νεφέλαις, 287. b.
Ὄρνισι, 249. a. 250. a. 252. b.
Ἀρχύτας, 179. a.
ὁ ταραντῖνος, 248. a.
Ἀρχίλοχος, 241. a.
Ἀφθόνιος, 257. b.

B.

Βακχυλίδης, 243. b. 258. a.

Δ.

Δημοσθένης, 249. b.
ὁ ῥήτωρ
ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, 252. a.

E.

Ἐπίχαρμος, init.
Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης, 185. a.
Εὐριπίδης.
ἐν ἑκάβῃ, 183. b. 183. a. 149. b.
ἐν ὀρέστῃ, 183. b. 249. b.
ἐν πολυδώρῳ, 248. b.

H.

Ἡρόδοτος, 241. a. 263. a. 264. a. b. 258. a. b. 259. a. b. 261. 262. b.
ὁ Ἁλικαρνασσεὺς, 248. a. 260. b.
Ἡρωδιανὸς, 200. b. 207. b. 208. b. 212. b. 268. a.

Ἡρωδιανὸς

(*) De hoc opere dixi Volum. VII. hujus Bibl. p. 13. ſeq.

Digitized by Google

Ἡρωδιανὸς.
ἐν τῇ πρώτῃ ἱστορίᾳ, 268. b.
Ἡσίοδος, init. 181. a. b. 183. b. 184. b. 208. b. 241. a. 251. b. 260. a. 261. a. 263. a. 264. b.
ἐν Θεογονίᾳ, 178.
Θ.
Θεόκριτος, 179. a. 209. a. 211. b. 238. b. 253. a. b. 255. a. b. 256. a. b. 257. a. b.
ἐν ἀδωνιαζούσαις, 257. a.
Βουκολικὰ, 248. a.
ὁ Θεολόγος, 251. a. b.
ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν λόγῳ, 257. b.
Θεοδόσιος, 203. 267. b.
Θουκυδίδης, 239. b. 248. b. 249. b. 250. a. b. 251. a. b.
I.
Ἴβυκος, 243. b.
Ἱπποκράτης, ὁ Ἴων, 248. a. 258. a. b. 260. a.
Ἱππῶναξ, 268. b.
K.
Καλλίμαχος, 194. b. 197. b. 209. a. 228. b.
Κυψέλας, 243. b. 258. a.
Λ.
Λυσίας ὁ ῥήτωρ, 247. b.
M.
ὁ Μελῳδός, 216
Μένανδρος, 239. b. 248. b.
O.
Ὅμηρος, 178.
Π.
Πίνδαρος, 187. a. 194. b. 236. b. 243. b. 248. a. 252. a. 254. a. b. 258. a.
Πλάτων, 239. b. 247. a. 248. a. 249. a. 252. a.
P.
Ῥωμανὸς, 227. a.
Ῥωμανὸς, ὁ τοῦ Φιλοπόνου διδάσκαλος, 267. b.
Σ.
Σαπφώ, 245. b. 268. b.
Σιμωνίδης, 243. b. 258. a.
Σοφοκλῆς, 171. 187. b. 250. a. 259. b.
ἐν τριπτολέμῳ, 264. b.
Συνέσιος, 256. a.
Σώφρων, 243. b. 258. a.
T.
Τήλεφος ὁ γραμματικός, 217. b.
Τρύφων, 247. b.
ἐν τοῖς ἐλέγχοις, init.
ὁ Τυῤῥήνιος, 197. b. qr.
Φ.
Φιλόπονος, 199. a. 227. a.
Φιλόπονος Ἰωάννης, 247. b.
Φιλόστρατος.
ἐν τοῖς βίοις τῶν σοφιστῶν, 250. b.
X.
Χρησμὸς ἔμμετρος, 258. b.

IV. Index Scriptorum, Virorumque celebrium, quorum in Luciano mentio.

Ad paginas edit. Amſtelod. concinnatus A. 1716. à J. D. E. W.

Numeri minores ſoli Tomum priorem denotant.

ACademici, 675. T. II. p. 208. 252. &c.
Achæus, ἐν κωμῳδίᾳ, 498.
Admetus, Poëta ineptus, ejus μονόστιχον ἐπίγραμμα, 868.
Ægyptiorum οἱ καλούμενοι ἱερογραμματεῖς, T. II. p. 466.
Æſchylus Poëta, T. II. p. 387. 560. 691.
Æſchines, 9. T. II. pag. 12. 257. ſeq. ἡ κατὰ τοῦ Τιμάρχου κατηγορία, T. II. p. 393. 488.
Æſchines, ὁ Σωκρατικὸς, ὁ τοὺς μακροὺς καὶ ἀστείους Διαλόγους γράψας, T. II. 254. ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, T. II. 267.
Æſculapius, 501. 503. 237. 207. ſq. T. II. 205. 212. 333. 562. 698. 812.
Æſopus, T. II. 597. ἐν μύθῳ, 569. ὁ λογοποιὸς, T. II. 193. Æſopi κολοιὸς, 435.
Ætion, Pictor egregius, 479. 571. ſqq. T. II. 6.
Afranius Silo, centurio, Rhetor, 620.
Agatharchides, ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν, T. II. 474.
Agathobulus, 858.
Agathocles Medicus, 427
Agathocles Peripateticus Dialecticus, 866.
Agathocles Stoicus, T. II. 198.
Agatho tragœdiæ Poëta, T. II. 315.
Alcamenes Statuarius, 517. 635. T. II. p. 3. ſqq. 131. ſq.
Alcibiades, Cliniæ filius, 599. à Socrate amatus, 908. 912.
Alcidamus Cynicus, T. II. 638. 690.
Alexander Medicus, T. II. 590.
Alexander Pſeudomantis, 746. ubi vita ejus.
Alexis, ἐν κωμῳδίᾳ, 498.
Aliſodemus Trœzenus, T. II. 696.
Alytarches, (*) judex & præfectus vectigalium, 536.
Amphion orator, T. II. 460.

Amicorum

(*) De dignitate Alytarcharum, quales fuere Antiochiæ, vide Humfredum Prideaux ad marmora Oxon. pag. 100. & Edmundum Chilmeadum ad Chronicon Joannis Malalæ pag. 375. 381.

Amicorum paria in Toxari Luciani T.II. p.32.ſq. comemorata: Oreſtes & Pylades. Agathocles Samius & Dinias Epheſius. Euthydicus Chalcidenſis & Damon Chalcidenſis. Eudamias Corinthius cum Aretæo Corinthio & Charixeno Sycionio. Zenothemis Maſſilienſis & Menecrates. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis. Dandamas & Amizocas. Belitta & Baſthes. Macentas, Lonchatas, & Arſacomas. Toxaris & Siſinnes. Abauchas & Gyndanes; denique amicos confert Geryoni Tergemino.
Anacharſis Scytha, 591. ſeqq. ubi vita ejus, T. II. 269.--299.
Anacreon Poëta, 673. T. II. 468. 475. 641.
Anaxagoras Sophiſta, 77.
Anaxarchus Philoſophus, T. II. 255.
Anaximenes Chius, orator, 573. Encomium Herculis ſomno monitus ſcripſit, T. II. 782.
Androcles, T. II. 781. ſqq.
Anniceris Cyreneus, T. II. 694.
Antia, Ἄντεια, T. II. 427.
Antigonus Medicus, T. II. 330. 332.
Antilochus Vates, 759.
Antilochus, T. II. 393.
Antimachus Poëta, 689.
Antiochianus, T. II. 623.
Antiochus Soter, Rex Syriæ, 581. ſeqq.
Antiphilus Pictor, T. II. 398. ſeqq.
Antiſthenes Philoſophus, T. II. 258. 393. 562. 596. Cynicus, 598. 600.
Anytus, Socratis accuſator, T. II. 593
Apelles Pictor, 479. 800. T. II. p. 3. 6. 15.
alius Apelles, Pictor Epheſius, T. II. 398. ſq.
Apollodorus, ἐν τοῖς χρονικοῖς, T. II. 474.
alius Apollodorus, Rhetor Pergamenus, Auguſti Cæſaris Præceptor una cum Athenodoro Tarſenſi, T. II. 475.
Apollonius Tyaneus, 750. 866.
Arabum, οἱ ἐξηγηταὶ τῶν μύθων, T. II. 466.
Archelaus Phyſicus, T. II. 473.
Archelaus Tragœdus, 601.
Archibius Medicus, T. II. 167.
Archilochus Poëta, Parius, T. II. 432. ſqq.

Archimedes, T. II. 355.
Architelis, Areopagitæ uxor, 592.
Architeles, T. II. 542.
Archytas, Pythagoræ diſcipulus, 497.
Areopagitæ in tenebris judicant, 552. T. II. p. 460. eorum in judiciis mos, T. II. 281.
Arrianus, Epicteti diſcipulus, 472. *Τιλλιβύρου τοῦ λῃστοῦ βίον ἀναγράψαι ἠξίωσεν*, 747.
Arignotus Pythagoricus, T. II. 347. ſq.
Arion Lesbius, Poëta, 673. 250.
Ariphon Sycionius, *ὑγίεια πρεσβίστα μακάρων μετὰ σεῦ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς*, 499.
Ariphrades, T. II. 434.
Ariſtænetus, T. II. 539. ſqq. 633. ſqq.
Ariſtander Thelmiſenſis, T. II. 775.
Ariſtarchus Grammaticus, 48. 676.
Ariſtides, 598. Juſtus, 671. 874. T. II. 125. 155. 428. 699
Ariſtippus, Cyrenæus, 333. 377. 306. 675. T. II. 230. 254. Agaſthenis filius, T. II. 782. ſqq.
Ariſtobulus, *μονομαχίαν γράψας Ἀλεξάνδρου καὶ Πώρου*, 610.
Ariſtobulus Caſſandrenſis, hiſtoricus; *τὴν ἱστορίαν τετταράκοντα καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονὼς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει*. T. II. 474.
Ariſton, 819.
Ariſtonicus Marathonius, T. II. 700.
Ariſtophanes Comicus, 404. 657. T. II. 236. 393. 770.
Ariſtoteles, 292. 386. 403. 464. 526. 541. 810. 844. T. II. 255. 258. 690. 703. *αἱ δέκα αὐτοῦ κατηγορίαι*, 870.
Ariſtoxenus, Muſicus cognominatus, Philoſophus, T. II. 255. 472.
Artemidorus Epheſius, T. II. 775.
Aſſyriorum *οἱ ἐξηγηταὶ τῶν μύθων*, T. II. 466.
Aſpaſia Philoſopha, 843. T. II. 12.
Athenodorus Sandonius, Tarſenſis Stoicus, Auguſti Cæſaris præceptor, T. II. 473. ubi ejus obitus.
Atreus, 851.
Attes Lydus orgia Rheam docuit, T. II. 662.
Atticus, T. II. 379.

Bacis,

Digitized by Google

Bacis, T. II. 579. ſeq.
Bagoas, 842. ſqq.
Baſta Chius, T. II. 434.
Batalus tibicen, T. II. 391.
Battus Sophiſta, T. II. 391.
Bellerophontis literæ, 486. T. II. 388.
Branchus, T. II. 463.

Cadmus, literarum inventor, 46. 50.
Cæneus, Elati filius, T. II. p. 175.
Calamus Statuarius, T. II. 4. ſq. 520.
Calchas Poëta, T. II. 487.
Callimachus, 637. 908.
Callimedon, T. II. 706.
Callimorphus Medicus, hiſtoriographus, 613.
Callinus, T. II. 379.
Calliſthenes, T. II. 691.
Calliſtratus, T. II. 690.
Calvarius, 339.
Carneades, T. II. 473.
Cebes, βύλομαι ὅμως ἔγωγε ὥσπερ ὁ κέβης ἐκεῖνος εἰκόνα τινὰ τοῦ βίου σοι βίου γράψαι, 479. T. II. 311.
Cejus Poëta, (Simonides) 599.
Celſus, 746. ἐν οἷς κατὰ μάγων συνέγραψας, 761.
Chæreas, T. II. 636. ſqq.
Chæreas aurifex, 828.
Chærephon, 515. T. II. 316.
Charicles Corinthius, 879. 887.
Charinus, T. II. 634.
Chryſippus, 382. ſqq. 404. 464. 526. ſeqq. 541. 570. 675. Tom. II. 205. 473. 647.
Cinyras, T. II. 315.
Cleænetus, T. II. 501.
Cleanthes, Tom. II. 647. Zenonis diſcipulus & ſucceſſor, T. II. 472. ubi obitus ejus.
Cleodemus Peripateticus, T. II. 330. ſeqq. 636. ſeqq.
Cleon, 116. 628. ὁ Ἀθηναίων δημαγωγός, 497.

Clinias, 599. Rhetor, T. II. 198. Ariſtæneti diſcipulus, T. II. 539. ſqq.
Cocconas, Byzantinus Chronographus, 751.
Comœdia, *Θαῒς ἢ Κωμικὴ ἢ Μαλθάκη ἢ Γλυκέρα*, T. II. 315.
Corœbus, 910. T. II. 328.
Cous Medicus (Hippocrates) *αὐτὸ εἰρημένον, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὴ δὲ ἡ τέχνη*, 505.
Crates Cynicus, T. II. 175. 258. 313. 570. 596. 598. 600.
Crato Philoſophus, 784.
Crato Politicus, T. II. 774.
Cratinus Poëta Comicus, T. II. 475. ubi ejus obitus.
Creperus Calpurnianus. *Πομπηϊουπολίτης, συνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων καὶ Ῥωμαίων*, 612.
Critias neſiota, ſive inſulanus, Statuarius, T. II. 339.
Critolaus Peripateticus, T. II. 473.
Cteſias Cnidius Philoſophus, 683. T. II. 327. *συνέγραψε περὶ τῶν Ἰνδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν*, 640.
Cteſibius Hiſtoricus, T. II. 474.
Cyniſcus, nomen fictum Cynici Philoſophi, 416. 427.
Cyrenæus, vide Ariſtippus, 377.

Damaſias athleta, 830. 279. 282.
Damis Epicureus, T. II. p. 129. ſeqq. per integrum Dialogum, qui inſcribitur Jupiter Tragœdus.
Damon Chalcidenſis, T. II. 45. ſqq.
Damoxenus Palæſtrita, 264.
Decrianus, Sophiſta Patarenſis, T. II. 77.
Demades Rhetor, T. II. 257. 706.
Demeas Orator, 149.
Demetrius, 858. Cynicus, 807. T. II. 388.
Demetrius Statuarius, T. II. 338. Alopecenſis, 341.
Demetrius Calliſtianus, T. II. 469.
Demetrius Sagalaſenſis, *ἀνέγνων Δημητρίου Σαγαλασέως Παρθονικά*, 625.
Demetrius Platonicus, T. II. 417.
Demochares, T. II. 468.
Democrates, *ὁ πάνυ*, T. II. 501.

Democritus,

Digitized by Google

Democritus, 758. 370. Abderita, 378. T. II. 349. 564. 590. 472. ubi obitus ejus.
Demodocus Orator, T. II. 460.
Demonax Philoſophus, vita ejus, 857. ad 872.
alius Demonax, Charicleæ maritus, T. II. 40.
Demoſthenes, 9. 466. 628. 634. T. II. 141. 257. ſeq. 313. 319. 380. δημηγορίαι αἱ κατὰ Φιλίππου, T. II. 135. 685. ubi ejus encomium collatioque cum Homero.
Dimænete, Δημαινέτη, Architelis uxor, 592.
Dinomachus Stoicus, T. II. 330. ſq.
Dinon, T. II. 471.
Diocles, Philoſophus Peripateticus, 842. ſqq.
Diogenes Cynicus, 283. 337. ſq. 675. T. II. pag. 24. 258. 570. 596. 598. 600. 312. ex Ponto, 374. ſeqq. Sinopenſis, 602. T. II. p. 230. 442. 562.
Diogenes à Tigride, Seleucenſis Stoicus, T. II. 473.
Dion Philoſophus, T. II. p. 241.
Dion, Heracleotes, 511.
Dion Cynædus, 831.
Dionicus Medicus, T. II. 634. ſeqq.
Dionyſiodorus Rhetor, T. II. 636. ſeqq. ὁ τὰς ἐπιςολὰς Πτολεμαίου τοῦ λάγου συναγαγὼν, T. I. 500.
Dionyſius Heraclienſis, è Stoico Epicureus, T. II. p. 226. ſeq. 229.
alius Dionyſius, T. II. 387.
Diophantus Rhetor, ἄλλοι Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν ἐν Συκιῶνι ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτωνι τούτῳ, 282.
Diotima Philoſopha, 843. T. II. p. 13.
Diotimus, T. II. 539.
Diphylus, cognomine Labyrinthus, T. II. 636. ſeqq.
Doſiadas, Δωσιάδα βωμὸς, 839.
Draco, Legislator Athenienſis, T. II. 406. ſq. 705.

Empedocles, 305. 677. T. II. 559. 562. 592. ejus verſus: χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος οὐκ ἔτι θνητὸς, 496. ὁ Φυσικός, T. II. 195. ſq.
Epeus Artifex, T. II. 356.
Ephialtes, Tityus, Otus, prodigioſa magnitudine, T. II. 316.

Epicharmus

Digitized by Google

Epicharmus Comicus, T. II. 475.
Epictetus, 858. 870. T. II. 571. Stoicus, T. II. 386.
Epicurus, 381. 526. 675. 758. 763. 783. T. II. p. 139. 213. 227. 246. ſeq. 252. 599. ἐν ταῖς σπουδαιοτέραις ἐπιστολαῖς, εἰσὶ δὲ αὗται ὀλίγαι, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φιλτάτους μάλιστα, ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ προστάττει, 498. εὑρὼν τὰς Ἐπικούρου κυρίας δόξας, τὸ κάλλιστον, ὡς οἶσθα τῶν βιβλίων, καὶ κεφαλαιώδες περιέχον τῆς τἀνδρὸς σοφίας τὰ δόγματα, Ἀλέξανδρος ὁ ψευδομάντις κομίσας ἐς τὴν ἀγορὰν μέσην, ἔκαυσεν ἐπὶ ξύλων συκίνων, ὡς δῆθεν αὐτὸν καταφλέγων, καὶ τὴν σποδὸν ἐς θάλασσαν ἐξέβαλεν, 774.
Epicurei, 516. 532. T. II. 208. 210. 246. 253. 343.
Epimenides, 69.
Eratoſthenes Cyrenæus, Aglai fil. Grammaticus & Poëta & Philoſophus & Geometra, T. II. 476.
Etœmocles Stoicus, T. II. 643. ſqq.
Evandrides, 535.
Eubulides, T. II. 690.
Eubulus, T. II. 703.
Euclides, 426.
Euclides Dux, 563.
Eucrates, 512. Sicyonius, 269.
Eucrates Philoſophus, T. II. 329. ſqq. Dinonis filius, 338.
Eucrates Piræenſis, T. II. 790.
Eucritus Philoſophus, T. II. 635.
Eumelus Eleus, T. II. 384.
Eumenes Sardianus, ἐν τῇ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολῇ, 499.
Eumolpus, Thrax, 867. T. II. 595.
Eunomus Locrus, Poëta, 673.
Euphorion, 637
Euphranor Pictor, 479. T. II. 6. 132.
Eupolis Comicus, 24. 404. T. II. 236. Βάπται, 393.
Euripides, 376. 391. 479. 485. 900. T. II. 128. 151. 243. 255. 450. 475. 645. Μήδεια, 490. πολυνείκης, 496. Ἀνδρομέδα καὶ ἡ τοῦ περσέως ῥῆσις, 600. σὺν τῇ Μεδούσῃ, 601. Βάκχαι, T. II. 388. Φαίδρα, 394.
Euthydemus Peripateticus, 512. ſeq.
Euthydicus Chalcidenſis, T. II. 45. ſeqq.

Glaucus,

Glaucias, Alexiclei filius, T. II. 335.
Glycon, 759. 772.
Gorgias, 402. Rhetor, T. II. 474. ubi ejus obitus.

Harmonides tibicen, 585. ſeqq.
Hegeſias Rhetor, T. II. 313.
Heliades, 875.
Hellanicus Lesbius, Hiſtoricus, T. II. 474.
Hemitheon Sybarita, T. II. 391.
Heracleotes Dion, Stoicus, 511.
Heraclitus, 370. Epheſius, 378. ſeqq. T. II. 564.
Herminus Ariſtotelicus, 870.
Hermocles Rhodius, ſtatuarius, T. II. 670.
Hermodorus Epicureus, T. II. 198. 206.
Hermon Epicureus, T. II. 636. ſeqq.
Hermotimus Stoicus, 504. ſeqq.
Hermotimus Clazomenius, T. II. 377.
Herodes illuſtris, 865. ſeq.
Herodizes (al. Herodicus) palæſtræ Magiſter, 626.
Herodotus, Hiſtoricus, 631. 636. 669. 683. 813. T. II. 327. 468. Vide & 571. ſq. ubi ejus virtutes.
Herophilus Cynicus, T. II. 198.
Heſiodus, 175. 366. 506. 677. Meleſigenes, T. II. 688. 853. 118. 283. 299. 310. 313. 486. ſeqq. 500. 588. 610. 641. 690. τὰ πάνδημα ἐκεῖνα τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη, καὶ τὸν ἱδρῶτα, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνάβασιν, 327. Ἡσίοδος, οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἕωθεν εὐθὺς ὀρχουμένας τὰς μούσας ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν τοῦτο περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διηγεῖται, 795. ὡς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ κατάλογον, ὧν ἀρχῆθεν ἠράσθης, 875. Θεογονίαι, T. II. 207. τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ἡμέραι, 488.
Hieronymus, Hiſtoricus, T. II. 469. ſeq. 474.
Himeræus Poëta, vide Steſichorus.
Himeræus Phalereus, T. II. 700.
Hipparchus, T. II. 77.
Hippias Sophiſta, 402. 573.
Hippias, T. II. 356--359.
Hippocrates Medicus Cous, 670.

Hippocrates Medicus, T. II. 341.
Hippolytus, 875.
Hipponactes, T. II. 393. 433.
Homerus, 4. 22. ſeq. 30. 43. 122. 175. 283. 300. 304. 313. 334. 344. ſqq. 356. 358. 360. 362. 366. 390. 391. 414. 452. 458. 466. 489. 493. 506. 522. 525. 578. 583. 611. 631. 633. 637. 641. 650. 673. 676. ſq. 679. 683. ſq. 685. 743. 781. 786. 789. 791. 794. ſq. 800. 817. 833. 853. ſq. 890. T. II. 6. ſq. 9. 11. 13. ſeqq. 29. ſqq. 118. ſq. 131. 133. 135. 150. 159. 164. ſq. 169. 173. 187. 192. 194. 199. 207. ſq. 211. 245. 251. 259. ſqq. 283. 299. 301. 307. 327. 364. 368. 412. 429. 446. 455. 466. 488. 600. 610. 622. 645. 653. 685. ſeqq. ubi cum Demoſthene confertur, 766. 771. ſeqq. 814. τὴν βῆτα τῆς Ἰλιάδος ῥαψῳδίαν, T. II. 382.
Honoratus, Cynicus Philoſophus, 864.
Hyperides Rhetor, T. II. 257. ſq. ἀπολογία ὑπερίδου, T. II. 267.
Hypſicrates Amiſenus, Hiſtoricus, T. II. 474.

Jambulus, περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα ἔγραψε, γνώριμον μὲν ἅπασι τὸ ψεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπῆ δὲ ὅμως συνθεὶς τὴν ὑπόθεσιν, 641.
Iccus, palæſtræ Magiſter, 626.
Indorum, οἱ καλούμενοι Βραχμᾶνες, T. II. 466.
Jon Platonicus, T. II. 330. ſqq. 636. ſqq.
Jophontes, Sophoclis fil. T. II. 475.
Iſæus, T. II. 690.
Iſidorus Characenus, hiſtoricus, T. II. 471. 472.
Iſis, Magiam docuit, T. II. 350. ſeqq. ἐξέμαθον τὰς βίβλους τὰς ὥρου καὶ ἴσιδος, T. II. 173. Ἴσιδος πλόκαμοι, T. II. 386.
Iſmenias, tibicen, T. II. 381.
Iſmenodora, tibicina, T. II. 527.
Iſocrates Rhetor, T. II. 690. 257. 319. 474. ubi ejus obitus. ἐνενήκοντα δὲ ἓξ ἐτῶν γεγονὼς τὸν πανηγυρικὸν ἔγραψε λόγον, 474.
Iſtiæus Grammaticus, T. II. 636. ſeqq.

Leontichus, T. II. 330.
Lecythio Philoſophus, T. II. 605.
Leoſthenes, T. II. 691.

Lesbonax

Lesbonax Mytilenæus, diſcipulus Timocratis, 810.
Lucianus, ὁ σύρος ὁ λογογράφος, T. II. 230. Liber perditus de Soſtrato, luctatore fortiſſimo, 857. Liber ſecundus de Longævis Romanis, quem in fine μακροβίων ad Quintillum pag. 476. T. II. promittit, ſive intercidit, ſive à Luciano non eſt ſcriptus. Videtur quoque Lucianus alium librum compoſuiſſe, in quo leges pauperum in Saturnalibus, expoſuit, ſicuti in Chronoſolone leges divitum, T. II. 613.
Lucius, T. II. 76 – 117.
Lycophron, Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα, 839.
Lycurgus Legiſlator, 855. T. II. 257. ſq. 297. 476.
Lyſias, filius Cephali, T. II. 453.
Lyſimachus Comicus, βοιώτιος μὲν ὡς ἐφαίνετο τὸ γένος ἀνέκαθεν, ἀπὸ μέσης δὲ ἀξιῶν λέγεσθαι τῆς Ἀττικῆς, 47.
Lyſippus, T. II. 134.

Μακεδονικοῖς ἐντυχὼν τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὑπομνήμασι, T. II. 696.
Margites Homeri, 516. T. II. 327.
Marſyas, 586. 213. T. II. 381.
Medius, T. II. 469.
Megalonymus cauſidicus, 828.
Megapenthes tyrannus, 428. 440.
Melitides, 910.
Menander, 903. πρόλογον ὡς ὁ ἔλεγχος, T. II. 434.
Menecrates, 543.
Menelaus Architectus, T. II. 796.
Mênippus Cynicus, T. II. 236. 596.
Metrodorus, 758.
Miccion, Zeuxis diſcipulus, 581.
Midas, 512.
Miſthon Sybarita, T. II. 434.
Milo athleta Crotoniates, 347.
Mithrobarzanes, 329. ſq.
Muſonius, T. II. 571.
Myja Pythagorica, T. II. 377.
Myron ſtatuarius, 6. 517. T. II. 131. ſq. 179. 339.

Neſiotas, T. II. 313.

Neſtor, Stoicus Tarſenſis, Tiberii Cæſaris Præceptor, T. II. 474.
Nicander Poëta, T. II. 485.
Nicias, 497. 629.
Nigrinus, Platonicus Philoſophus, 19. 21. ſeqq.

Ocellus Lucanus, Pythagoræ diſcipulus, 497.
Olympus, 586. T. II. 381.
Oneſicrates, 630. ὁ τὰ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου συγγράψας, T. II. 470.
Oocataxis (al. Otocataxis) Eudemus, 828.
Oraculum Scythicum, 795. T. II. 153. 316. 352. 803. Delphicum, T. II. 205. Amphilochi in Mallo, T. II. 352. Memnonium, T. II. 349.
Oreſtes & Pylades, 906. ſq. T. II. 462. vide & Amicorum paria.
Orpheus, T. II. 10. 385. 595. 604. 612.
Orus, ἐξέμαθον τὰς βίβλους τὰς Ὤρου καὶ Ἴσιδος, T. II. 173.
Otus, T. II. 316.

Palamedes, literarum inventor, 46. T. II. 428.
Pancrates, T. II. 350.
Parmenion Rhetor, T. II. 702.
Parrhaſius Pictor, 479. T. II. p. 3. 15.
Parthenius, 637.
Paſſon Pictor, T. II. 695.
Pelichus Medicus, T. II. 339.
Pericles, 78. 598. 620. 800. 895. T. II. 174. ſq. 693. 699.
Perilaus, bovis ænei Siciliæ tyranni Phalaridis fabricator, 737. ſq.
Peripateticus, vide Ariſtoteles, 386.
Peripatetici, 516. 512. T. II. 208. 252.
Perſeus Magus, T. II. 769.
Phædrus, à Platone amatus, 891. 896.
Phalaridis tyranni Siciliæ vita, 731.
Phavorinus Sophiſta, 861. ſq.
Phemius Orator, T. II. 460.
Pherecydes Syrus, Hiſtoricus, T. II. 474.
Phidias ſtatuarius, 6. ſq. 367. 517. 545. 635. 800. T. II. p. 3. ſeqq. 21. 28. 131. ſeqq. 179. 485. 565.
Philænis, T. II. 445.
Philemon, 498. Poëta Comicus, T. II. 475. ubi obitus ejus.

Philiades,

Philiades, 146.
Philippides ſ. Phidippides, 496.
Philo, 610. Diniæ filius, T. II. 782.
Philocrates Rhetor, T. II. 257. 703.
Philolaus, 498.
Philoxenus Poëta, T. II. 387. 416.
Phineas Poëta, T. II. 487.
Phocion, T. II. 125. 155.
Phryne, fœmina, T. II. 690.
Phrynon, 703.
Pindarus, T. II. 207. 358. 641. 689. 693. ἐν ἀρχῇ τοῦ καλλίστου τῶν ᾀσμάτων ἀπαύλων. Ἄριστον μὲν ὕδωρ, &c. 165.
Piſiſtratus Neſtorides, T. II. 796.
Pittacus, T. II. 472.
Plato, 30. 402. 403. 464. 466. 497. 498. 526. 530. ſeqq. 541. 810. 837. 866. T. II. 205. 243. 254. 258. 313. 319. 325. 338. 343. 393. 473. 486. 599. 690. 749. Platonis amores, 891. T. II. 651. ἐπιστέλλων τῷ Διονυσίῳ, 497. ἐν τοῖς νόμοις, 799. βιβλίον ἐφ᾽ ἡσυχίας. T. II. p. 345. ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας αὐτῆς λόγῳ, 375. ὑπὲρ ἀθανασίας λόγῳ, T. II. 706. ἐν τῷ συμποσίῳ, T. II. 760.
Platonici, 516. 676. 532.
Podalirius, 754.
Polemon, T. II. 223. ſqq.
Polus Agrigentinus, 402. 573. 336. 487.
Polybius, Lycortæ filius, Megalopolitanus, hiſtoricus, T. II. 474. ubi obitus ejus.
Polycletus ſtatuarius, 6. ſq. 367. 812. T. II. 132. 339. 564.
Polydamantes Scoluſſæus, Olympionices, 626. T. II. 714.
Polygnotus Pictor, T. II. p. 6. 15.
Polyidus, T. II. 487.
Polyprepon tibicen, T. II. 642.
Polyſtratus, 275.
Poſidonius, ex Syria Apameenſis; civitatis jure Rhodius, ſimulque Philoſophus & Hiſtoricus, T. II. 473.
Potamon Rhetor, T. II. 475.
Praxiteles ſtatuarius, 6. 367. 635. 884. T. II. p. 3. ſqq. 28. 133. 179-

Prodicus Ceus, 402. 573.
Prometheus, 13. ſqq. 18. ſq. 365. 172. ſq. 468. 879.
Proteus Cynicus, T. II. 386. 559. ſqq. ubi vita ejus & obitus.
Proxenus, Epicratis filius, T. II. 781.
Pſeudalexander, T. II. 389.
Pſeudomantis, 746.
Pſeudonero, T. II. 389.
Pſeudophilippus, fullo, T. II. 389.
Ptolemeus, Lagi filius, *ὡς Διονυσόδωρος, ὁ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ συναγαγὼν φησιν*, 500.
Pylades & Oreſtes, 906. ſq.
Pylades, Phocenſis, T. II. 462. & vide ſupra amicorum paria.
Pyrrhias, 464. 102. 387. ſervi nomen.
Pyrrhias ſcepticus ſ. Pyrrhon, 387. T. II. 206. 230.
Pyrrhus, 500.
Pythagoras, 305. 371. 403. 497. 526. 541. Samius, 677. 737. 749. 771. Samius, Mneſarchi filius, 835. & T. II. 159. ſeq. 162. 185. 435. nihil ipſe ſcripſit, 496.
Pythagorici Crotoniatæ, Metapontini ac Tarentini, T. II. 174.
Pytheus, T. II. 706. ſq.
Python, 863. T. II. 701.

Quintilllus, T. II. 465.

Rufinus Cyprius Peripateticus, 870.

Salæthus, legislator, 486.
Sappho, fœmina, Lesbia, 895. T. II. 13.
Sceptici, 387.
Σχολιῦ auctor, cujus apud Platonem mentio, 498.
Severianus, 619. 764.
Sibylla, cum qua locutus eſt Theagenes, T. II. 579. ſq.
Sidonius, Sophiſta Athenienſis, 862.
Simonides, literarum inventor, 46. T. II. 433.
Simonides Ceus, Poëta, T. II. 476.
Simylus, 275.
Sinopenſis, vide Diogenes.

Socrates, 9. 307. 379. ſqq. 404. 172. 542. 675. 678. 795. 859. 861. T. II. 12. ſeq. 125. 155. 250. 259. 343. 428. 453. 562. 585. 593. amores Socratis, 890. 908. 912. 845. T. II. 651. Sophroniſci filius, T. II. 215. ἀπολογία Σωκράτους, T. II. 267.
Socrates Mopſueſtenus, Ægyptius, T. II. 736.
Solon Athenienſis, 348. ſq. 595. ſqq. T. II. 269–299. 406. 472. 705.
Sophocles, 479. T. II. 560. 645. 696. Poëta Tragicus, T. II. 475. ubi obitus ejus.
Σοφός, (Plato) μέμνησο τοῦ σοφοῦ λέγοντος, ὡς Θεὸς ἀναίτιος, αἰτία δὲ ἑλομένου, 480.
Sophroniſci filius, vide Socrates.
Sopolis Medicus, 834.
Soſtratus Bœotius, 857. 881. 332. ſqq. Cleodemi diſcipulus, T. II. 647.
Soſtratus Cnidius, architectus Phari, 638. ſeq. T. II. 355.
Steſichorus, 673. Poëta Himeræus, T. II. 22. 476.
Stoici, 514. ſq. 381. ſq. 675. T. II. 208. 245. 252. ſq.
Syllus, T. II. 380.

Talus, Τάλως, ὁ τοῦ Μίνωος, Cretenſis, T. II. 340.
Telephus, T. II. 487.
Teleſilla, fœmina, 895.
Thales Mileſius, T. II. 356. 472. 801.
Thamyris, orator, T. II. 460.
Thargelia Philoſopha, 843.
Theagenes Thaſius Olympionices, 626. 427. 714.
Theagenes, T. II. 562. ſeq. 579. ſq.
Theano, fœmina, T. II. 13. ἡ τῆς Πυθαγορείου σοφίας θυγάτηρ, 895.
Themiſtocles, T. II. 699.
Theodotus Rhodius, 582.
Theognis, 449. ſeq. 490.
Theomneſtus, 873.
Theon, palæſtræ Magiſter, 626.
Theophraſtus, T. II. 690.
Theopompus, Hiſtoriographus, 638. T. II. 469.
Theoxenus, 597.
Theramenes, ὁ κόθορνος, 909.
Therſagoras, Poëta, T. II. 685. 694. ſq.

Therſites

Therſites Homeri, Cynicus concionator, 871. 677.
Thesbis Thebanus, citharœdus, T. II. 384.
Theſeus, 540. T. II. 724. æqualis Herculis, T. II. 173.
Thesmopolis, Stoicus, 472. ſeqq. T. II. 167. ſq.
Thraſycles Philoſophus, 157. ſeq. 284.
Thucritus, ſenex plus quam nonagenarius, 270.
Thucydides, 19. ſq. 49. 603. 612. ſq. 615. 629. ſq. 631. 636. ſqq. 752. 800. 837. T. II. 262. 380. 492. *ἐπιτάφιόν τινα εἶπε τοῖς πρώτοις τοῦ πολέμου ἐκείνου νεκροῖς*, 619. *τὰ τοῦ Θουκυδίδου, ὅσα παρὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ αὐτὰ ὀκτάκις μεταγεγραμμένα εὑρέθη καλῶς*, T. II. 380.
Timæus, T. II. 468.
Timæus Tauromenites, T. II. 474.
Timarchus, dictus Atimarehus, T. II. 446.
Timocles, 446. Stoicus, T. II. 129. ſeqq. per integrum Dialogum qui inſcribitur: Jupiter tragœdus.
Timocrates, Heracleota, 781. 858.
Timocrates Lesbonactis, Mytilinæi Præceptor, 810.
Timolaus, T. II. 491. ſeqq.
Timotheus, tibicen Thebanus, 585. ſeqq. T. II. 381.
Tireſias Bœotius, 329. 851. 893. 339. T. II. 175.
Tireſias Vates, T. II. 466. 527.
Tiſiæ Rhetoris, *τέχνη*, T. II. 448.
Tithonus, 543. 273.
Tityus, T. II. 316.
Toxaris Scytha, vita ejus, 591. ſeqq.

Vologeſus, Parthorum Rex, 612.

Xenocrates, Platonis diſcipulus, T. II. 473. 690. *λόγος ὑπὲρ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς*, T. II. 706.
Xenophanes, Dexini filius, Archelai Phyſici diſcipulus, T. II. 473.
Xenophon, 11. 618. 630. Tom. II. 8. 742. Grylli filius, Tom. II. 474. Initium *ἀναβάσεως* Cyri: *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίγνονται δύο*, 618.

ad Zamolxin mittere, 592. per Zamolxin jus jurandum, 594. Zamolxidi tanquam Deo ſacrificarunt Thraces, T. II. 152.

Zeno,

Zeno, 526. ſeq. T.II. 258. 647. Stoicæ Philoſophiæ Princeps, T.II. 473. ubi ejus obitus.
Zenodotus Grammaticus, 676.
Zenophilus, Muſicus cognominatus, Philoſophiæ Pythagoricæ ſectator, T. II. 472. ubi obitus ejus.
Zenothemis Stoicus, T. II. 636. ſeqq.
Zeuxis Pictor, 577. ſeqq. 158. T. II. p. 3.
Zopyrion, 464.
Zopyrus, T. II. p. 157.
Zoroaſter, 329.

V. Index Auctorum, (*) qui citantur in Scholiis ineditis ad primos XVI. libros Iliadis Homeri.

Quæ ſervantur MSS. Lipſiæ in Bibliotheca Academiæ Paulinæ,

ACademici Iliad. ε. verſ. 2.
Ælius Dionyſius, ε. 504. ζ. 378. κ. 279. 334.
Æſchylus, β. 114. 802. ν. 198. ξ. 78. π. 542.
Agathocles, α. 591.
Alcman, ε. 266.
Alexion, β. 367. ζ. 149.
Ammonius, ι. 536.
Anacharſis Scytha, ο. 628.
Anacreon, ε. 256. θ. 193.
Anchemachus Eubœenſis, β. 542. Vid. Archemachus.
Androtion, ν. 685.
Antimachus, γ. 197. Antimachi Editio Homeri, ε. 461. & dubie, ε. 507.
Antipater Medicus, λ. 115.
Antiſthenes, ο. 123.
Apion, δ. 457. Apion & Herodorus, θ. 555. ο. 324.
Apollodorus, ζ. 96. ἐν τοῖς περὶ σώφρονος, ι. 576.
Apollonius, α. 99. β. 877. π. 347.
Apollonius Rhodius, ut Grammaticus, α. 3.

(*) Hunc indicem à V. C. Stephano Berglero compoſitum, mecum pro ſingulari ſua humanitate communicavit, Lipſiaque tranſmiſit illuſtris D. Jo. Burchardus Mencke. De Scholiis illis præclaris in Homerum, ex quibus ſolus liber nonus à Conrado Horneio pridem editus fuit, conſulere juvabit Acta Eruditorum A. 1712. p. 316.

Aratus, γ. 190. ε. 6. κ. 84. ο. 628.
Archemachus Eubœenſis, ι. 525. Vid. Anchemachus.
Archimedes, ε. 4.
Arianus, η. 166.
Ariſtarchus, α. 52. 59. 120. 136. 168. 204. 214. 277. 298. 364. 396. 423. 424. 482. 518. 519. 554. 572. β. 2. 29. 92. 278. 330. 423. 447 — 494. 877. γ. 35. 198. 348. δ. 94. 212. ε. 203. 289. 293. 299. 397. 403. 424. 443. 466. 509. 608. 656. 697. 818. 874. 881. 898. 905. ζ. 4. 76. 96. 121. 187. θ. 233. 349. 378. 415. 555. ι. 560. 580. 601. 653. 682. λ. 635. μ. 175. ν. 29. 82. ξ. 1. 40. 221. 249. ο. 82. 320. 365. 385. 439. 449. 711. π. 50. 59. 170. 227. 515.
Ariſtarchi Editiones Homeri, α. 9. 258. ἡ Ἀρισάρχου, β. 53. ε. 416. 477. Ἀρισάρχειος ἀνάγνωσις, π. 31. αἱ Ἀρισάρχου, ε. 857. Ariſtarchus ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, β. 355. ἐν τοῖς Ἀρισάρχου, ε. 897.
Ariſtophanes, α. 135. ἐν Ἀχαρνεῦσι, β. 153. ἐν Θεσμοφοριαζούσαις, α. 135.
Ariſtophanes (Grammaticus) γ. 13. 42. ε. 266. ι. 547. 684. κ. 334. π. 313. Ejus Editio Hom. α. 91.
Ariſtoteles, α. 363. 481. β. 169. 183. 447. γ. 277. 441. δ. 88. 89. ε. 576. 778. ζ. 508. κ. 247. 335. λ. 115. ν. 705. ξ. 291. 466. ο. 116. 410. π. 149. ἐν ταῖς πολιτείαις, β. 126. 649. ἐν τῷ θ' περὶ ζώων, π. 407.
Artemon, π. 853.
Aſcalonites, ε. 299. 352. 461. 656. π. 657. Vide Ptolemæus.
Athenæus, π. 797.

Callimachus, β. 38. 825. ζ. 305. η. 231. ut Grammaticus, α. 98. 415. β. 629.
Calliſtratus, β. 435. η. 185.
Chaldæi, α. 591.
Chares, ζ. 4.
Chilon, γ. 53.
Chœroboſcus, ζ. 263. κ. 467.
Chryſippus, δ. 295. λ. 515.
Cinæthon, γ. 175.
Cleander Syracuſanus, ἐν τῷ περὶ ὀρίζοντος, ε. 6.
Cleanthes, γ. 64.
Comicus (Ariſtophanes) θ. 231. 349. 434. κ. in Argumento, π. 671.
Comœdia, β. 423. κ. 418.
Corinna, κ. 584.
Crates, α. 66. 591. κ. 394. ν. 358. ξ. 31. ο. 496.
Crates Thebanus, α. 591.
Cratinus, β. 56.
Cypria editio Homeri, ε. 461.
Cyrenaici, ε. 2.

Demo (mulier erudita) ε. 728.
Democritus, η. 446. θ. 39.

Demoſthenes, β. 87. γ. 221. ε. 233. 867. κ. 449. ο. 182. 279. 496. π. 407. ἐν τῷ κατὰ (MS. ἐπὶ) Τιμοκράτους, ο. 37.
Diæthus, γ. 175. ſuſpectum.
Diodorus, ἐν τῷ περὶ σταθμῶν, ε. 576.
Diogenes Cynicus, ι. 449.
Diogenianus, ejus ἐπιτομὴ ἑλληνικῶν ὀνομάτων, ε. 576.
Dionyſius, α. 607. η. 446. ο. 633. 635. 656.
Dionyſius (Periegeta, ut videtur) π. 159.
Dion, ε. 677. ſuſpectum.
Draco, ο. 37.

Ἐγὼ — γ. 318. π. 378.
Editiones Homeri, αἱ Ἀρισταρχειοι, αἱ Σωσιγένους, ἡ Ζηνοδότου, ἡ Ἀριστοφάνους, ἡ Μασσαλιωτικὴ, ἡ Ῥιανοῦ, α. 91. (αἱ Ἀριστάρχου, β. 258.) ἡ Σινωπικὴ, β. 258. ἡ κατὰ Φιλήμονα, β. 258. ἡ Κυπρία, ε. 461. ἡ Ἀντιμάχου, ε. 461. Vid. ſuis locis. αἱ ἐκδόσεις, θ. 163. ἡ κοινὴ, ε. 461. αἱ κοιναὶ, ε. 797. Editio prima, ἐν τῇ πρώτῃ ποιήσει, β. 557. ἐν τῇ ἑτέρᾳ, ε. 630. ἡ ἀκριβὴς, β. 190. αἱ χαριέστεραι, elegantiores meliores, β. 192. Edd. quædam, ε. 665. Edd. pleræque, β. 53. Editiones omnes, α. 117. 124. 522. 531. 567. 585. 598. 600. η. 171. ι. 394.
Epaphroditus, β. 5. λ. 823. ν. 599.
Ephorus, ε. 2.
Epicurei, ε. 2.
Eratoſthenes, α. 594.
Eretrici Philoſophi, ε. 2.
ὁ τὰ Ἐθνικὰ συγγράψας, (Steph. Byz.) κ. 430.
Euclides Gram. α. 4. 5.
Eudemus, ε. 339. ν. 438.
Euphorion, β. 498.
Euphranor Pictor, α. 530.
Eupolis, β. 33. π. 353.
Euripides, β. 5. (tacito nomine) 199. 372. δ. 400. ε. 897. ζ. 396. 469. (tacito nomine) η. 446. κ. 56. 105. ο. 27. 206. π. 718. ἐν Παλαμήδει, β. 350.
Euſtathius. Vide ὁ Θεσσαλονίκης.

Fragmenta incertorum, β. 233. b. 235. b. ε. 449. 531. b. κ. 56. & alibi.

Γεωγράφος, ε. 416. 709. ζ. 433. η. 421. θ. 369. ε. 566. Strabo.
Glauco Tarſenſis, α. 1.
Glaucus, π. 414.
οἱ Γλωσσογράφοι, η. 231.

Hecatæus, γ. 6.
Heliodorus (Grammaticus) ε. 297.
Hellanicus, γ. 151. ε. 64. κ. 430.
Heracleo, α. 298. ζ. 357. ξ. 31.
Heraclides, β. 649.
Heraclitus, δ. 4.
Hermogenes, κ. 330. ο. 1.
Hermon, κ. 274.
Herodianus, α. 3. 62. 136. 168. 294. 396.

Digitized by Google

396.465.554.567.574. β.5. 219. 242. 330. 552. 592. γ. 99.198.239. δ.212. ε.297. 698. 744. η. 198.298.334. 353. θ.163.233.378. ι.336. μ. 276. ν.29.388.540. ξ.20. 40. ο. 72. 320. 365: π.59. 104.515. Vide ὁ τεχνικός.
ἐν προσῳδίᾳ, ζ.414.
ἐν τῷ περὶ σχημάτων, γ.391.
ἐν τῇ καθόλου, β. 461. & tacito nomine auctoris, α.156.192.
ἐν ἐπιμερισμῷ, ζ.414.
Herodicus Selymbrianus, Medicus, ι.453. λ. 515.
Herodorus, κ. 3.24. Vid. Apion.
Herodotus, δ. 243. 476. ζ. 400. 428. κ. 376.
Heſiodus, α. 1.211.219. (250. tacito nomine) 604. (β.360. tacito nomine) ϐ.494.523. 527.783. γ.378. δ.59. ε.504. 526.741.380. ζ.181. θ.349. 368. κ.134. ν.484. ο. 203. π. 7. 34.
Hieronymus (Grammaticus) λ. 1.
Hipparchus, η. 446.
Hippocrates, λ. 515.
Homerus, ἐν τῇ β' τῆς Ὀδυσσείας, δ.182.
ἐν τῇ θ' ῥαψῳδίᾳ, ε. 734.
Homerus Stoicus, α. 464.
Hypomnematiſtæ, δ. 147.
ἔν τινι τῶν ὑπομνημάτων, ε. 857.
ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, π. 365.

Jon, β. 273.
Iſocrates, α. 225. γ. 221. ι. 63.
Ixion (Grammaticus) α. 513. β.127. ε. 31.
Iſter ſive Iſtrus, κ. 439.
Iſtiæa (Grammatica fœmina) γ. 64.

Lexiçon vetus, κατὰ στοιχεῖον, κ.62.
Licymnius (Grammaticus) β. 106.
Lucianus, μ. 469.
Lycophron, ε. 61. 726. η. 463. θ. 404.
Lycus, ζ. 258.
Lycurgus (Laced.) α. 539. β.772. λ. 459.
Lyritus, vid. Pindarus.
Lyſias, γ. 221.

ἡ Μασσαλιωτικὴ ἔκδοσις Homeri, α.91. β. 258. μ. 283.
Menander, δ.396. ι.394. κ.334. ο.393.
Menecles, ε. 640.
Menecrates, δ. 94.
Mneſimachus Comicus, ξ. 231.

Nicander, ν. 824.
ἐν τοῖς Αἰτωλικοῖς.
Nicanor, γ.46.239.318.428. δ.83. ε.245.297. ζ.445. η.3. θ.18. 307. ι.534. λ.100. μ.295.
Nicias, ε.203. ν.390.

Oppianus, θ.208.
Oraculum, ϐ. 550.671.
Orion (Grammat.) 242.321. hic dubiè.

οἱ Παλαιοὶ (Scholiaſtæ Vett.) δ. 279. ε. 66. 233. 253. 413. 416. 734. 743. (& alibi) η. 451. θ. 513. 542. 553. κ. --- 18. 68. 96. 242. 253. ξ. 235. & alibi paſſim.
Pamphilus, α. 52. 363.
Panyaſis, α. 591.
ὁ Παραβάτης, θ. 540. Julianus.
ἐν τινι ἐπιςολῇ, κ. 224.
ἡ Παράδοσις, λ. 385. ο. 47. 519.
Parmenio Gloſſographus, α. 591.
Pauſanias, ε. 726. κ. 23. 357.
Periegeta (Dionyſ.) κ. 430.
Perſæus, α. 66.
Pherecydes, β. 212. ε. 126.
Philemonis Editio Homeri, β. 258.
Philochorus, α. 594. ζ. 136.
Philoſophi, ο. 274.
Philotimus Sophiſta, κ. 10.
Philoxenus, α. 575.
Phocylides, β. 494.
Pindarus, α. 1. 469. β. 367. γ. 307. (ε. 366. ſub nomine Lyrici) ζ. 24. θ. 368.
Piſiſtratus, κ. initio.
Pius, λ. 100. μ. 175.
Plato, α. 520. β. 34. 494. η. 61. κ. 334. ξ. 176. 344. π. 366. 856. ἐν ἀπολογίᾳ Σωκράτους, π. 853. ἐν τῷ Φαίδρῳ, π. 856. ἐν τῷ Φαίδωνι, π. 856.
Plutarchus, ε. 352.
Porphyrius, α. 62. 73. 117. 211. 267. 594. β. 184. ζ. 150. 168. ι. 377. κ. 6.
ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ζητήμασι, γ. 175.
Poſidonius Stoicus, η. 446. Philoſophus, μ. 386.
Praxagoras, λ. 515.
Ptolemæus, β. 258. 367. 877. δ. 423. ι. 695. ζ. 357. Vide Aſcalonita.
ἐν τῷ περὶ συναλοιφῆς, β. 461.
τοὺς δωδεκασυλλάβους ςίχους ἐκτεθείς, ι. 499.
Pythagoras, ν. 637. ο. 138. π. 856. 857.
Pythagorici, α. 339.
Rhetores, η. 12. κ. 2. 246.
Rhiani Editio Homeri, α. 91.
Rufus, ε. 66.
Scholia, ε. 487.
Sidonius, α. 8. 364. 554.
Simonides, δ. 79. ι. 553. dubiè.
Sinopica Editio Homeri, β. 258. ε. 461.
Solon, β. 183. 494. 557. 665.
Sophocles, β. 8. 10. δ. 282. η. 5. 262. 479. θ. 349. ι. 453. 481. 571. κ. 106. 238. 573. π. 142.
Soſigenis Editio Homeri, α. 91.
Stoici, β. 349. θ. 69. π. 856.
Strabo, ζ. 92. Vid. ὁ Γεωγράφος.
Telephus (Grammaticus) α. 420. δ. 133.
ὁ Τεχνικός, β. 443. ε. 196. Herodianus.
Thales, α. 358. ξ. 246.
Themiſtius, κ. 184.
Theocritus, η. 463. θ. 518. κ. 173. ξ. 294.
Theopompus, β. 135.
ὁ Θεσσαλονίκης, μ. 255. ο. 410. π. 642. Euſtathius.

Thrax (ὁ Θρᾷξ, fortè Dionyſius) π. 106.
Thucydides, β. 488. & poſtea 493. 570. ε. 266. κ. 56. 153.
ἐν πολιτείαις, β. 382.
Tragici, β. 199.
Tragicus, δ. 249.
Tryphon, δ. 43. ε. 289. 299.
Tyrannio, α. 126. 421. β. 5. ε. 343.

Xanthus, π. 702.
Xenophanes, η. 99. λ. 26.
Ejus Silli, ϛ. 212.
Xenophon, θ. 189. κ. 56. 298.

Zenodotus, α. 1. 80. 81. 100. 198. 434. 559. 609. β. 53. 196. b. 302. γ. 18. ε. 227. 293. 466. 898. ζ. 71. 285. ι. 560. 656. 684. ν. 423. ξ. 485. 499. ο. 86. 470. π. 141. 161. 515. 748.
Zenodoti Editio Homeri, α. 91. β. 435. ε. 416.
ἡ Ζηνοδότειος γραφή, β. 36. 53.
Zoilus, ε. 20.
Zopyrus, κ. 275.

VI.

V. C. EUSEBII RENAUDOTI,

de Barbaricis Ariſtotelis librorum Verſionibus(*) Disquiſitio,

Ad Virum Eruditiſſimum ANTONIUM MARIAM SALVINIUM *Græcæ linguæ in Academia Florentina Profeſſorem.*

I.

DE Barbaricis Ariſtotelicorum librorum Interpretationibus prolixa ſane, ſi quis omnia perſequi vellet, neque multum utilis foret tractatio, quæ, ſi ad aliquot hiſtoriæ literariæ capita reducatur, præter raritatem, paucos enim de hoc argumento recte ſcripſiſſe manifeſtum eſt, habet utilitatis nonnihil, cænoſos enim Philoſophiæ Scholaſticæ horridæ illius, & ab Ariſtotelica mundicie alieniſſimæ fontes aperit, in qua plus quam oportebat ſapere, neque ſæpe ad ſobrietatem majores noſtri ſibi viſi ſunt, dum Philoſophiam multis modis contaminatam, ambitioſe profitebantur, neque tamen quioquam minus quam Ariſtotelem ſcirent & docerent. Ex pravis enim Interpretationibus ratas illas plerorumque Magiſtrorum ſententias ſeu κυρίας δόξας eorum qui Reales, Nominales, aut aliter quomodocumque appellati ſunt vaniſſimas propemodum omnes, ortas

(*) Hæc Disquiſitio Pariſiis ante aliquot annos ad me tranſmiſſa à Clariſſ. Auctore, nunc demum lucem videt.

ortas fuiſſe, certiſſimum eſt, quæ quo magis laboratum fuit in illis recenſendis aut emendandis, tanto obſcuriores illæ factæ fuerunt, adeo, ut nihil minus in Scholis quam Ariſtoteles prælegeretur, antequam illuſtriſſimæ Mediceæ familiæ beneficio comparatis ipſis Græcorum codicibus, grave illud virus verſionum barbararum pelleretur, & Ariſtotelica Philoſophia ex ipſis fontibus ſerio à tot ſummis viris, quos Florentia produxit illuſtraretur, non minus quam Platonica. Magna quippe & jam à primis poſt CHRISTUM ſæculis fuit Ariſtotelicæ doctrinæ obſcuritas in Occidente, cum etiam florente Romana Republica, Ariſtoteles non niſi Sullæ Dictatoris tempore legi apud Romanos cœperit, cum ejus ille libros captis Athenis Romam deportatos in Bibliotheca ſua collocaviſſet, transſcriptique fuiſſent à Tyrannione Grammatico, & quodam modo lucem aſpicere ea ratione cœpiſſent. Quamvis porro tunc Ariſtotelis acumen & eloquentiam, omnes prope, Cicero præ cæteris admirati fuerint, Platone tamen ſemper excepto, cum tot eſſent nobiles Philoſophorum familiæ, Epicureos, Academicos, Stoicos, qui ſe profeſſi fuerint multos reperimus, Peripateticum inter Togatos ferme neminem.

2. Adverſus Ariſtotelem, & omnem ejus Philoſophiam, præſertim Dialecticam artificem, ut eam Tertullianus vocat, ſtruendi & deſtruendi, S. S. Eccleſiæ Doctores acriter invecti ſunt: cum Platonicam ut Religioni magis conſentaneam longe anteferrent. Itaque primis Eccleſiæ ſæculis Platonici fuere prope Chriſtiani omnes, Ariſtotelici præter Hæreticos pauciſſimi. Verſiones porro Latinas Ariſtotelis librorum antiquiores Boëthii ætate, ſi quæ fuerint, ſatis obſcurum eſt; atque illæ ſolius prope Dialecticæ fuerunt, reliqui libri vix cognoſcebantur. Multas SS. PP. adverſus Ariſtotelem tetras ſententias collegit Joannnes Launojus cap. 2. libri de varia Ariſtotelis fortuna.

3. Usque ad Caroli Magni & poſterorum ejus tempora, cum ingens totum Occidentem barbaries occupaſſet, vix quidquam quod ad iſta Philoſophiæ Ariſtotelicæ continuata ſtudia pertineat in hiſtoriæ monumentis reperitur. Fuerunt autem Carolino Sæculo viri Græce docti, à quibus novæ verſiones aliquot librorum factæ ſunt, nec aliis uſi videntur eſſe quicumque philoſophiam, usque ad annum 1100. & ſerius adhuc tractaverunt. Talibus porro verſionibus uſos fuiſſe Petrum Abailardum, Roſcelinum, ejus Magiſtrum, Petrum Lombardum, Petrum Pictavienſem, Gilbertum Porretanum, & alios illius temporis Philoſophos veriſimile omnino

mnino eſt, ut etiam, quod Dialecticos ſolos libros haberent, reliquos ignorarent. Svadent id Abælardi ipſius Epiſtolæ & Apologia, tum Joannes Sariſberienſis in Metalogo: acceſſerunt, ſed ſerius, nempe ante Concilium Senonenſe Pariſiis celebratum an. 1209. Libri Metaphyſici, qui ejusdem Concilii ſententia cum Almerico condemnati ſunt.

4. Cum vero tricis illis Dialecticis, occupata per multos annos fuiſſent omnium ferme qui doctrinæ opinione florebant ingenia, Græcæque linguæ peritia omnis intercidiſſet, neque ſupereſſet qui verſiones veteres emendare poſſet, maxima ex deſcribentium ignorantia, & exemplarium diverſitate, perturbatio codices illarum ferme omnes invaſit, ut ex contextu quem antiqui Scholaſticorum in Ariſtotelem commentarii repræſentant, ſatis apparet.

5. Emendatæ tamen, aut magis corruptæ verſiones illæ fuerunt, à nonnullis hominibus, qui circa annum 1200. Codices Græcos ex Oriente in Europam attulerunt, ex quibus primæ tantum ut in re obſcuriſſima conjectando aſſequi poſſumus Metaphyſicorum, Naturaliumque verſiones prodierunt, quas tamen ab interpolatis, de quibus deinceps agendum erit, dignoſcere impoſſibile omnino eſt: operæ pretium omnino nullum. Nam licet ab anno 1096. quo Hieroſolymitana urbs in Chriſtianorum poteſtatem venit, multa eſſent Græcos inter atque Europæos commercia, pauci tamen admodum ex iſtorum numero Græce ſciebant, & ex ipſa Græcia ſtudiis humanioribus aut Philoſophicis, ſubſidium ex transmarina expeditione exiguum omnino comparatum eſt vel prope nullum. Verum plures Europæi Arabicam linguam ex commercio cum Syris Palæſtinis, quam Græcam ex bellis in Græcia geſtis, aut Conſtantinopolitano Imperio Latinorum didicerunt. Itaque nonnulli Arabicos Codices Ariſtotelis ex Oriente ad nos detulerunt & Latine ſunt interpretati, atque aliquorum ejus librorum præſertim Politicorum, & Ethicorum verſiones barbaræ, & obſcuriſſimæ adhuc in Bibliothecis reperiuntur. Quod, ſi quis Arabicas verſiones interpretari poſſet, ejus opera tunc potiſſimum inſumebatur, in emendandis antiquioribus aliis, quæ cum jam eſſent non bonæ, ab illis hominibus, qui ſcientiarum expertes omnino erant, corruptiores exiverunt.

6. Atque illud fatum ultimum fuit librorum Ariſtotelis, qui toties à Sciolis emendati & recenſiti, juxta veteres Latinos interpretes, tum juxta recentiores, tandem ex comparatione illorum cum verſionibus ex Arabica

Arabica lingua factis, quæ & ipſæ corruptiſſimæ erant, tales tandem evaſerunt, ut auctor ipſe, ſi revixiſſet, ſua verba recognoſcere non potuiſſet. Longe major autem iſtarum ultimarum ex Arabico exemplari verſionum copia in Galliam, & alias regiones invecta eſt, ex Hiſpania & Africa, ubi florebat inprimis Philoſophiæ Ariſtotelicæ ſtudium. Nam qui Africam & Hiſpaniam tenebant Muhamedani Principes, qvum literis & literatis faverent, magnam ex Oriente librorum Arabicorum multitudinem conquiſiverunt, quorum exemplaria majorem in modum multiplicata, totam deinceps Europam, novis in Ariſtotelem commentariis repleverunt. Acceſſerunt Hebraicæ verſiones multorum de Philoſophia & Medicina ſcientiisque Mathematicis librorum, qui à Judæis in alias linguas transfuſi novam commentandi materiam dederunt, adeo, ut certatim Arabes, tum Africani, tum Hiſpani, Judæi, & ipſi tandem Chriſtiani, Ariſtotelis Philoſophiam ab Averroe Cordubenſi prolixis commentariis explicatam excolere tanto animi ardore cœperint, ut omnes eam quoque ad ſuarum religionum placita accommodaverint, & in fidei ſubſidium, non commode modo, ſed utiliter adhiberi poſſe, cenſuerint. Unde autem hæc ſtudia apud Arabes incœperint, paucis eſt exponendum.

7. Initio Muhamedani Imperii, nulla Pſeudoprophetæ, aut primis ejus diſcipulis ſcientia exculta eſt præter gentilem illam, qua Arabes gloriabantur facundiam, & Poëticam. Facundiam vocabant, verboſitatem, & eam præſertim quæ ex vocum obſoletarum & rarioris uſus copia conſtaret, adeo ut qui pauca multis verbis, iisque non vulgaribus, modo per homæoptota diſpoſita forent, diceret, is eloquentiſſimus judicaretur. Poëticæ par apud eos ratio, quæ ſyllabarum quidem certa menſura eaque multiplici conſtaret, artem vero, plane nullam, adeo ut neque Poëmatis Epici neque Dramatis aut Odes, aut alterius cujuscumque poëſeos formam vel ſomniando viderint, eodemque ſtylo decurrant hymni ad Deum, hiſtoriæ, tum joculares, tum ſeriæ, & quidquid tandem verſu ſcribi poteſt, eodem modo ab illis ſcriptum reperiatur. Comparationes & ſi quæ ſunt orationis lumina ex tentoriis, camelis, venatu, vetuſtis Arabum moribus translata ſunt, magna copia, nullo delectu, nullo judicio. Poëmata ejus generis, maximè ea quæ ad gentis ſuæ laudem pertinerent memoriæ commendabant, qui plura memoriter ſciret is doctiſſimus habebatur: ingenioſiſſimus, qui ad Principes adiens extemporaneo aliquo poëmate eos ſalutaret; quo (*) in genere Hali Muhamedis gener ma-

 xime

(*) Emir Cond in ejus vita &c.

xime excelluiſſe dicitur. Hæc erat omnis Arabum literatura, Medicinæ quidam ſtudioſi ſub primis Califis Ommiadis fuerunt; & primus inter eos memoratur Hareth f. Calda, qui initio rerum Muhamedanarum vixit. Sed omnes usque ad Maſerjowia Chriſtianum Neſtorianum. qui ſub Morvano fuit, ſola experientia Medicinam exercebant: Scientiæ ipſius plane expertes. Is autem Græcos recentiores aliquot Tractatus, atque inter alios Aaronis Alexandrini Pandectas Arabice transtuliſſe dicitur. (*) Philoſophiæ vero naturalis, quæ fundamenta artis explicaret cura apud primos illos Arabes medicos nulla omnino fuit.

8. Itaque certior inchoatæ apud eos Philoſophiæ ſecundum Græcorum diſciplinas Epocha referri debet ad Abaſſidarum initia: poſt annum Imperii Muhamedanorum CXXXII. J. C. DCCXLIX. Familia hæc ex Chovaſana profecta, duce Abul Abbas Safah, Califas Ommiæ filios extinxit, & Imperio ſimul atque Pontificatu in ſe translato diu regnavit. Ex ea familia ſecundus Abujafar Almanſor ſcientiarum Græcarum ſtudia ad Arabes transtuliſſe dicitur, conquiſitis libris, & adhibitis doctiſſimis viris, qui eos Arabice interpretari poſſent. Sed quamvis communiter ita ſtatuant Arabes hiſtorici, cum tamen vix quidquam extet primarum illarum interpretationum, laus illa ad ſucceſſorem ejusque pronepotem Almamonem ſeptimum ex Abaſſidarum ſtemmate Califam referri vulgo ſolet à melioribus autoribus. Vixerunt quidem ſub Almanſore Syri non pauci Medicinæ ſtudio & profeſſione clariſſimi, atque inter alios Bochtiechua (†) & ejus filii, qui non pauca Medicorum veterum opera Arabice verterunt, & nonnulla Philoſophica. Fuit etiam Theophilus Syrus Edeſſenus, quem Maronitam fuiſſe dicit Abulfaragius, quamvis alii Neſtorianum dicant, à quo multa, ante Almamonis Imperium ex Græcis Syriace verſa ſunt, atque inter alia Homeri libri, ſi quidem Abulfaragio credendum, neque enim quidquam in monumentis Syrorum occurrit, unde ejus teſtimonium confirmari queat, aut inter illos quisquam eruditus licet, Homeri quidquam niſi nomen ſciviſſe videtur: unde illum Emir Condus, & alii non inter Poëtas, ſed inter Sapientes ſeu Philoſophos referunt.

9. Vertebant autem Græcorum libros in vernaculam ſuam linguam Syri, quia quotidie ſub Arabum Imperio Græcæ uſus obſoleſcebat, &

(*) Dynaſt. p. 127.

(†) Ita ſcribendum hoc nomen, non ut Pocockius Bachius.

& cum neque jam ad Academias Chriſtianas commeare liceret, quæ in Græcia ſupererant Alexandria quoque olim Philoſophiæ, Medicinæ, Aſtronomiæ & Mathematicarum artium ſtudiis florentiſſima Muhamedana ſervitute premeretur, Græcique illi doctores omnino conticuiſſent, Syri docti, ut ſuis civibus, qua ſola ratione licebat auxilio forent, multos Syriace libros interpretati ſunt, ut qui Græce neſcirent, poſſent ex verſionibus Syriacis Sanctorum Patrum opera, Canones Conciliorum, omnia tandem quæ ad Theologiam & Jus Eccleſiaſticum ſpectant intelligere, Philoſophiæ quoque & reliquis ſcientiis dare operam, ne ſi barbaries, quam victores Arabes invexerant, etiam adverſus liberalia ſtudia invaleſceret, facilius ex ſumma ignorantia ad impietatem Muhamedanam dilaberentur. Igitur verſiones illæ Syriacæ, quæ omnium antiquiſſimæ ſunt, privato primum conſilio Chriſtianorum inſtitutæ; Arabicarum exemplar fuerunt. Fuiſſe autem multas non modo diſcimus ex Catalogo Syriacorum librorum Hebed Jeſu, Metropolitæ Sobenſis, quem Abraham Ecchellenſis edidit, ſed ex multis aliis Syrorum & Arabum autoritatibus. Nam quod ad res ſacras pertinet, præter Scripturæ utriusque Teſtamenti libros, quorum inter omnes Syriacæ verſionis præcipua eſt antiquitas, SS. Patrum opera multa extant eadem lingua, tum Philoſophica, Mathematica, & Medica longe plurima, & ex illis libris, quorum multi injuria temporum interciderunt, reperiuntur in Gloſſariis excerptæ voces Græcæ multæ, quod Syriacis reddi non facile potuerant. Plenum illarum eſt Lexicon Bar Hali.

10. Verum ſub Almamone potiſſimum floruerunt celeberrimi omnium prope librorum interpretes, de quo referre libet verba Abulfaragii, quia ſolus ex Arabicis autoribus qui Latine editi ſunt de hoc argumento ſcripſit; ita tamen, ut emendari & illuſtrari aliquibus in locis narrationem ejus oporteat. Is porro hiſtoriæ Dynaſtiarum p. 160. ſecundum Eduardi Pocockii verſionem ita ſcribit: *Primus eorum* (Arabum) *qui ſcientiis operam dedit fuit Califa Secundus* (ex Abbaſſidarum numero) *Abujaafar Almanſur, qui præterquam, quod legis peritia excelluit, Philoſophiæ etiam ſtudio incubuit, ac præcipue Aſtronomiæ. At ubi devolutum eſt inter ipſos Imperium ad Califam Septimum, Abdallam Almamunem, Aaronis Reſchidi filium, perfecit ille quod orſus fuit avus ipſius Almanſur, & ſcientiam locis ſuis quærere aggreſſus, cum Græcorum Regibus intercedens, petiit ab illis, ut qui apud illos eſſent libros Philoſophicos ad ipſum mitterent, qui cum ad*

ad ipſum quos haberent miſiſſent, conquiſitis ille interpretibus peritis, eos ipſis accurate vertendos impoſuit. Ita Arabes multi, tum Muhamedani, tum Chriſtiani, qui hunc autorem ſecuti ſunt: at antiquiores plerique & quorum judicium reliquorum opinioni præferendum eſt, Emir Cond & ejus Epitomator Cond Emir Schah, a quibus hiſtoria Generalis accuratiſſime ſcripta eſt, tum autor Leb Tawavikh, & alii non pauci teſtantur verſiones Arabicas quæ Almamonis auſpiciis prodiverunt, ex Syriacis non minus quam ex Græcis Codicibus fuiſſe expreſſas, quod quidem præter alia multa ſuadet vetus Dioſcoridis interpretatio Arabica, in qua Syriacæ multæ voces ad marginem adjunctæ reperiuntur, tanquam primævi quod illa verſio repræſentabat exemplaris.

11. Omnes tamen verſiones illas Arabicas veteres, nonnullæ ſerius a Syris Chriſtianis elucubratæ prorſus aboleverunt. Inter alios celeberrimi duo interpretes fuerunt Neſtorianæ ſectæ Honain filius Iſaaci, & Iſaac ejus filius, qui anno Hegiræ 298. deceſſit J. C. 910. octoginta circiter annis poſt Almamonem. Primi quippe interpretes, ut de illis autores varii obſervant, Syri quidem Græce ſciebant, magis omnino quam qui eos ſecuti ſunt, ſed Arabicæ linguæ aut erant expertes penitus, ut illi a quibus Syriacæ verſiones factæ ſunt, aut non ita periti, ut Arabice eleganter ſcribere facile poſſent. Qui primitus ſub Amalmone ex Syriacis interpretationibus, Arabicas fecerunt, Græce plerumque neſciebant, atque adeo primitivum exemplar conſulere non poterant. Hinc ſæpiſſime ab illis peccatum in vertendo fuerat. Honain autem præ cæteris illud habuit, quod Hiræ natus, & juvenis Bagdadum profectus Arabicam linguam, cujus in ea urbe ſumma puritas erat, accurate didicerat: poſtea, cum a Joanne filio Maſowia (quem vulgo Meſue appellant homines noſtri) receptus in ſcholam ad Medicinæ ſtudium non fuiſſet, in Græcorum ditiones ſe contulit, ubi biennium in Græca lingua addiſcenda conſumſit: mox in patriam rediens Baſoræ aliquandiu ſubſtitit, quo Arabicæ linguæ majorem facultatem conſequeretur, ſub celebri magiſtro Chalilo, Ahmedis filio. Baſorenſes autem eximia præ cæteris linguæ illius peritia commendabantur, ita, ut proverbium inde natum fuerit. Is igitur præſidiis inſtructus, qualibus ante eum nemo, ad interpretandos libros animum adjecit: feliciter omnino, cumque Medicis interpretandis plus operis impendiſſet, (*) filius ejus Iſaac Ariſtotelem &

(*) Vid. Abulfarag. pag. 172.

& multos alios pari ſucceſſu Arabice reddidit. Ita de utroque ſcribit autor inſignis Ebn-Chalican, in vitis virorum illuſtrium, & alii ferme omnes. Quanta porro verſionum illarum fama fuerit, vel eo ſolum conſtat, quod Ariſtotelis, & præcipuorum Galeni, Hippocratisque librorum Arabica exemplaria antiquiſſima, quæ in Bibliothecis reperiuntur, Honaini, aut Iſaaci ejus filii nomen præ ſe ferant, reliquæ vetuſtiores prorſus interciderint: illæ ſcilicet quibus antiquiores Medici inter Syros & Arabes uſi fuerant, Georgius f. Boctiechuæ, & alii ejusdem nominis & familiæ celeberrimi: Joannes f. Maſowiah, ſeu Meſue: Zacharias Tifurienſis, Maſeyowiah: Joannes f. Batrick, interpres, & multi alii.

12. Ita factum ut ab eo tempore Honaini & Iſaaci verſiones librorum Ariſtotelis, de quibus potiſſimum quærimus, apud Arabes inclaruerint, & paſſim lectæ ab ſtudioſis Philoſophiæ fuerint. Juxta illas Avicenna in Oriente, Alfarabius, Elgazali, (quem Algazel vocant) Abenbeja, (vulgo Avenpace) omnes tandem Ariſtotelis interpretes eum legerunt, & explicare aggreſſi ſunt, quorum in Europa celeberrimus Abenrached (vulgo nobis Averroës) fuit, cujus tamen in Oriente fama omninò mediocris olim erat, nunc ita oblivioni traditus eſt, ut rariſſime opera ejus Arabice inveniantur. Floruerat autem ab Almamonis tempore Philoſophia inter Arabes, ita tamen, ut apud plebem, & omnes qui traditionibus ſuperſtitioſis addictiores erant, quicumque Philoſophiæ ſtudium profitebantur, magna contemtæ religionis ſuſpicione: & Zindicæiſmi, ſeu Atheiſmi ſuſpicione laborarent. Hinc ſæpe ſeditiones adverſus Philoſophos multæ, maledicta adverſus Alfarabium, Avicennam & Averroëm frequentiſſima: ſed tamen favore principum, ex familia Bowiæ, & Seljutkidarum, tum aliorum, cum jam Califæ vix quidquam ex antiqua dignitate retinerent, auxerunt vehementer philoſophandi libertatem. Chriſtianis Orientalibus Philoſophia maxime culta eſt, occaſione controverſiarum de Religione Chriſtiana adverſus Muhamedanos, & Judæos qui eam rationibus philoſophicis impugnabant: tum magis adhuc propter antiquas de Incarnati Verbi myſterio diſputationes inter Melchitas ſeu Orthodoxos Concilii Calchedonenſis defenſores, & Jacobitas Dioſcori Monophyſitarumque ſectatores, & Neſtorianos utrisque infenſiſſimos. Hinc multi & quidem ſubtiliſſimi in tribus illis partibus extiterunt Dialectici & Metaphyſici, quorum extant in Bibliothecis diſputationes de propriis Eccleſiæ ſuæ doctrinis circa Incarnationis myſterium variæ: de

de veritate Religionis Chriſtianæ adverſus Philoſophos, Judæos & Muhamedanos, in quibus de DEO Uno & Trino, de CHRISTO DEO & Homine philoſophice diſputant, nam de reliquis Theologiæ Chriſtianæ capitibus, nunquam prope philoſophati reperiuntur.

13. In Ægypto & Africa, quæ proprios ab aliquot ſæculis principes habebant, labente decimo ſæculo, cum non modo nulla eſſet Spiritualis Califarum autoritas, nam Fatimidæ, qui primo Africæ magnam partem occupaverunt; tum novum in Ægypto regnum fundaverunt, quod Salaheddinus deſtruxit, & in ſuam quæ Yubidarum dicta eſt familiam transtulit, Califis Bagdadenſibus anathema dicebant, eoſque non modo ut Imperii uſurpati per tyrannidem, ſed ut occupati per vim, & cædem Hali Pontificatus reos diris devovebant. Ita major omnino ſub illis principibus philoſophandi libertas, quia major quam alibi traditionum, & hiſtoriarum per manus acceptarum, in quibus fundata erat juriſperitia eorum qui Califis adhærebant, contemtus inter eos homines fuit. Neque minor in Hiſpania libertas, tum ſub illis principibus qui rejecta quoque Califæ communione & autoritate Africam tenebant, & Maroci ſedem regni conſtituerant, ubi non minus quam Feſſæ, Segelmeſſæ & in aliis populoſis urbibus, magnopere florebant liberalium artium ſtudia. Ea igitur libertate uti complures tum Africani tum Hiſpani Arabes, totos ſe Philoſophiæ Ariſtotelicæ tradiderunt, quorum celeberrimus Averroës fuit & multi alii, quorum nomina occurrunt in Appendice Bibliothecæ Hiſpanicæ Nicolai Antonii, quamvis ex Arabicæ linguæ ignorantia, plerumque adeo corrupta ſint, ut agnoſci vix queant.

14. Ex Africa & Hiſpania idem Philoſophiæ Ariſtotelicæ ſtudium per Judæos in omnem prope Europam ſe diffudit, præſertim in Italia & Gallia, ubi tunc ingens erat eorum numerus, quantum ex Hiſtoriis publicis tum ex Judaicis intelligere facile eſt: quæ Latinæ editæ ſunt, & quas conſulere quivis per ſe poterit qui Hebraice neſciet, nempe *Tribus Juda*, verſa a Georgio Gentio: *Germen Davidis* a Vorſtio præter *Itinerarium Rabbi Benjamini*, & quidam alii de rebus Judaicis libri a Chriſtianis editi. Erant quippe tunc Judæi in aulis omnium ferme principum, non modo Muhamedanorum, ſed etiam Romani Pontificis qui dum Benjaminus ſcriberet Judæum habebat Rabbi Jechielem nomine, qui domeſtica ipſius negotia adminiſtrabat. In Principum vero miniſterio magnam ex medicinæ profeſſione autoritatem acquiſiverant. Eam ut magis excolerent

cum

Digitized by Google

cum artis Medicæ principes tunc in Europa fere ignorarentur, vixque extaret Hippocratis, Galeni, aut aliorum Latina verſio, in evolvendis Arabum libris multum ſe exercuerunt: qui tunc erant in Judæorum manibus, nam in Africa & in Ægypto Arabicam linguam vernaculam habebant, eaqve erat Hiſpanis quoque Judæis notiſſima, cum Arabes majorem adhuc Hiſpaniæ partem tenerent. Igitur Arabicorum librorum ope, Judæi quoque philoſophari cœperunt, circa undecimum ſæculum, ut Philoſophiæ Medicina accederet, quod vix antea feciſſe reperiuntur.

15. Qvippe in Oriente, præſertim vero in famoſis ſcholis Soræ & Pumbeditæ, ex qvibus præcipui Doctores, obſignato utroqve Talmude poſteriores prodierunt, in unico Sacræ Scripturæ, ſuarumqve Traditionum ſtudio occupabantur Judæi omnes, usqve ad poſtrema tempora eorum qvos Gheonim appellabant. Unde qvantum ex autore Zemakh David, R. Abraham filio Dior, & aliis qvi de ſuæ gentis viris illuſtribus memoriæ aliqvid prodiderunt manifeſtum eſt, opera eruditorum omnia in colligendis explicandisve traditionibus juridicis, occupabatur; adeo ut cum utrumqve Talmud lingva corrupta qvam Dialectum Babylonicam aut Hieroſolymitanam vocant ſcriptum foret, eadem in commentatorum ſcriptis barbaries occurrebat, qvi purius Hebraice ſcriberet vix qvisqvam reperiebatur. Nam ipſa ſacri bibliorum textus Hebraici peritia rariſſima erat: Lingvæ ſcilicet aliquem uſum ex aſſidua illius in Synagogis lectione habebant, ſed cum neqve Grammatica ulla extaret, neqve Lexicon, pauci aut nulli Commentarii qvi literam explicarent, ſed antiqvi tantummodo, allegorici præſertim, aut ex ſola magiſtrorum traditione conſtantes qvales illi, qvos *Rabbot* vocant, aut qvorum excerpta undiqve collecta in unum librum compegit autor Jalkuth, tunc ex ignorantia puri Sermonis Hebraici, pauci admodum Judæi eo ſcribebant, ſed Arabico.

16. Cœpit in Africa per Rabbi Judam Chiug, R. Jonam, aut Giannai, & nonnullos alios excoli Grammatica: & commentarii literales aliqvot in lucem prodierunt, qvi a Judæis, Hiſpanis & Gallis avide excepti, eos ad majus lingvæ ſuæ ſtudium acuerunt. Itaqve cum eodem ferme tempore hæc ſtudia Grammaticalia, tum literalis ſacrarum Scripturarum interpretationis nata & propagata fuiſſent, major omnino qvam antea fuit librorum in omni diſciplina a Judæis compoſitorum copia. Africani qvidem & Ægyptii ut Orientales nonnulli Arabice ſcribebant, atqve ita

R.

Digitized by Google

R. Saadias Gaon Moſis Pentateuchum, vel ut aliis placet totam Scripturam Sacram interpretatus fuerat, qvod alii qvoqve fecerunt ut interpres ille, qvem Erpenianum vocant, qvia ejus verſio a Thoma Erpenio edita fuit, & alii qvi in Bibliothecis reperiuntur. R. Moſes filius Maiemonis, Compendium Talmudicum eadem Arabica lingva ſcripſerat, qva etiam poſtea More Nebuchim, ſive Doctorum perplexorum ediderat: & multa alia. Hæc vero Scripta, qvum Judæis qvibus Arabica lingva familiaris erat uſui eſſe poſſent, reliqvis qvi in Gallia, Italia, Germania, Poloniaqve erant maximo numero, inutilia plane fuiſſent, ſi in aliqvam notam ipſis lingvam non forent interpretata. Vulgares qvidem, præter qvam minus erant commodæ ad ſcientias tractandas, non adhibuerunt, idqve duplici videntur ratione feciſſe: nempe ne ſimul dum Judæis ſuis prodeſſe ſatagerent, Chriſtianorum qvoqve ſtudiis promovendis darent operam, qvod feciſſent, ſi vernaculis interpretationibus autores ſuos publicaſſent: Latine vertere non poterant, qvum primis illis poſt annum milleſimum ſæculis nullius ferme, qvi eam lingvam ſciret, Judæi memoria ſit: perpetua potius in eorum Scriptis appareat illius non minus qvam Græcæ ignorantia. Unde cum in aliqva voce abſtruſiori explicanda, cujus Synonymon non facile in Hebraica lingva reperire licebat, laborant Sacræ Scripturæ Judæi commentatores Aben Ezra, Salomon Jarchi, David Kimhi, uti ſolent non Latinis, & ſi tunc in Europa ſatis notis, ſed Aben Ezra & Kimhi, utpote Hiſpani, apud qvos vernacula Arabica tunc erat, Arabicis, rarius aliqvando vulgaribus Hiſpanicis: Salomon in Occitania natus Jarhi enim ab oppido Lunel dicto vocabatur, qvamvis alii Trecenſem fuiſſe perhibeant, tamen in Gallia proprie dicta & Lutetiæ etiam cum diu vixiſſet, vernaculas noſtrates adhibet. Tales qvoqve Gloſſæ in variis Bibliothecis reperiuntur, antiquiores quidem, Hiſpanicæ, Italicæ, aut Gallicæ; recentiores Germanicæ, Latinæ vix unqvam, ita ut etiam, ſi ea lingva ſcribere voluiſſent, vix potuiſſent.

17. Cum igitur, ut mox obſervatum fuit Hebraicam lingvam, & eam Talmudica Dialecto longe puriorem, jam in promtu haberent Judæi prope omnes eaqve, ut Latina in Scholis apud nos, ita in Synagogis publice inter eos doceretur, cœperunt ea, qvæ Chriſtianis patere nollent Hebraice ſcribere; & poſt Commentarios omnis ſacræ literaturæ varios, tam in Sacram Scripturam, qvam in Talmud utrumqve, cum Moſes Maiemonis filius magna in Ægypto Medicinæ & Philoſophiæ laude inclaruiſſet,

ruiſſet, cœperunt multi ejus exemplo animum ad Philoſophos Arabes legendos adjungere, aut Græcos qvi Arabice extabant.

18. Ab ea circiter ætate repetenda initia ſunt verſionum illarum Hebraicarum, qvæ poſtmodum Europam repleverunt. Nam Moſes & Juda, filii Tybbon, omnia fere qvantum ex variis Codicibus adipiſci licet, Ariſtotelis opera Arabicis exemplaribus uſi, Hebraice transtulerunt; nec enim extabant alia in hominum manibus. Verſiones porro Arabicæ tum Ariſtotelis, tum Hippocratis & Galeni, ipſæ erant qvas Honain, aut Iſaac ejus filius elaboraverant. Ab illis & aliorum autorum exemplaribus qvibus Ebn Sina, Ebn Beja, Ebn Rached, Alfarabi, atque alii tum Philoſophi tum Medici in commentando uſi fuerant, omnes prope Judæorum Hebraicæ verſiones prodierunt; dici quippe vix poteſt, quanta philoſophandi libido eos ceperit. Ex Hebraicis poſtea verſionibus, quæ ad exemplaria Arabica comparatæ, meliores omnino barbaris illis Latinis multoties interpolatis videbantur, iſtæ dum emendari cœperunt, factæ ſunt adhuc deteriores: cum non aliter recenſeri, niſi electa inter diverſiſſimas lectiones, qvæ veriſimilior videretur ab imperitiſſimis emendatoribus poſſent. Calonymus etiam, vel ut Hebraice vocabatur, *Chem tob*, & obſcuriores alii multa ſimiliter ex Arabico converterunt; adeo, ut Hippocrates, Galenus, Aëtius, Oribaſius, & nonnulli alii Græci Medici, tum demum Hebraice loqui cœperint, qvos conſecuti ſunt, qui majori apud illos obeſæ naris homines in pretio erant, Razis, Serapion, Meſue, & multi alii, qvi Syriace vel Arabice de Medicina ſcripſerunt: præſertim Avicenna, qvem etiam ante annos centum octoginta aut circiter Judæi Hebraice integrum Neapoli typis ediderunt. Ita Hebraice verſa Mathematicorum inſigniorum opera præcipua Euclidis, Ptolemæi, Theodoſii, Archimedis, qvæ verſiones in Bibliothecis extant.

19. Sed nullus magis fuit in manibus, qvam Abenrached ſeu Averroës Cordubenſis, cujus cum exigua aut prope nulla in Oriente apud nobiliores Arabum Philoſophos fama eſſet, at in Europa Commentator per excellentiam appellatus, cæteriſqve omnino prælatus eſt. Ea vero qvæ antiqviſſima fuit ejus editio ſimul cum Ariſtotelis contextu, cum primum ex Arabicis codicibus facta fuiſſet, & ex collatione Hebraicorum exemplarium mire interpolata, tandem obſcurata majorem in modum fuit per Jacobum Mantinum, & Abrahamum de Balmis Judæos, qvi cum Latine ſcirent novam, ſed ex Hebraica verſionem dederunt. Itaqve

Kk omnium

omnium deterrima illa ultima fuit, qvamvis recuſa multoties & magnifice Venetiis fuerit. De qva minutatim ſecundum diverſa ultimæ editionis volumina egit diligenter Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hiſpanica. Ubi illud tamen animadvertendum erit, laudari ab autore virum noſtratem Clariſſimum, qvi in Diſſertatione de optimo genere interpretandi ſcripſit, ſe verſionem Averroïs qvorumdam librorum Arabicam diligenter cum Latina editione contuliſſe, reperiſſeqve fideliter conſentientem. Illud cum vir clariſſimus ſcriberet aretalogo cuidam fortaſſe nimium detulit, nihil enim facilius ab lingvarum peritis, qvam ſumma Arabici & Latini Averroïs diſcrepantia agnoſcitur; neqve vir ille, qvem intime novimus, & ſi ſumma conditione celebris, Arabice tunc adeo ſciebat, aut ſcit etiamnum, nam adhuc vivit, ut vel commata duo niſi alienis oculis conferre poſſet. Verum id certiſſime conſtare debet, veteres Averroïs & Ariſtotelici textus verſiones, qvæ conjunctim extant, factas fuiſſe ad Arabica exemplaria: poſteriores, Mantini, & Balmeſii ad Hebraica. Unde fraudi eſſe nemini debet, quod vir ſummus Joannes Vives libro V. de cauſis corruptarum artium ſcripſit de Averroë: *Ariſtotelem vero, quomodo legit, non in ſua origine purum & integrum, non in lacunam Latinam derivatum, non enim potuit linguarum expers, ſed de Latino in Arabicum tranſvaſatum.* Qvidqvid enim Ariſtotelis operum Arabice verſum fuit, in Oriente, non in Occidente, verſum eſt, neqve ex Latino Codice, ſed primum, ut diximus, ex Græco, Syriace; tum ex utroqve Arabice: Qvidqvid autem Abulfaragius & nonnulli alii dixerint de Honainorum patris & filii in vertendis autoribus peritia & elegantia, qvam parum potuerint Syri in Ariſtotelis libris interpretandis ſatis qvisqve intelligit, cum difficultas eorum ſive materia ſpectetur, ſive oratio, acutiſſimos qvoqve Græcos & in Philoſophia conſummatos tantopere exercuerit; & ſi lingvam a pueritia familiarem haberent, eſſentqve ab omni Græcanica eruditione, qvæ Arabibus prorſus incognita eſt, paratiſſimi. Qvanta vero ſit verſionis illius Ariſtotelicæ qvam Averroës commentario ſuo explicare aggreſſus eſt inconcinnitas & obſcuritas, vere & eleganter allato exemplo demonſtrat eo qvem indicavimus loco, Vives, qvem conſulere operæ pretium erit.

20. Multa ſi opus eſſet ejusmodi ſpecimina dari poſſent, ex qvibus Commentatoris illius, fama qvam usqve ad bonarum artium ex Græcis fontibus inſtaurationem apud noſtros obtinuit parum digni, obſcuritas

&

& infantia deprehenduntur. Unde qvod Scholaſtici noſtri veteres, dum Ariſtotelici videri volunt, nihil minus qvam Magiſtri ſui doctrinam diſcipulis prælegerint manifeſtum eſt: qvamvis enim Themiſtii & Alexandri Aphrodiſæi qvædam Arabice, & Hebraice verſa fuiſſent, major adhuc exemplarium & ipſarum verſionum corruptela erat. Neqve mirari ſatis poſſumus, D. Thomæ Aqvinatis, qvi Ariſtotelem talium interpretationum ſubſidio unico legerat, acumen & induſtriam, cum ſæpe Ariſtotelem verius, ſaltem veriſimilius, non modo qvam illi qvos ſeqvebatur Averroës, & Arabes reliqvi, ſed qvam Græci nonnulli, interpretatus agnoſcatur.

21. Longioris operæ foret Philoſophicos omnium librorum, qvi in Arabum manibus extiterunt, jam ante annos octingentos catalogum texere, nam fuerunt ſane multi; qvorum plurimi in Hebraicam lingvam eo qvo diximus trium circiter ſæculorum intervallo a Judæis translati fuerunt, eo ſucceſſu ut poſtea doctiſſimi qviqve inter Hebræos, ita Philoſophiam cum religione conjunxerint, ut qvod inter Chriſtianos accidit, idem apud illos obſervetur. Scilicet ſicut exorta Theologia Scholaſtica, qvæ a Dialecticæ Phyſicæ & Metaphyſicæ Ariſtotelicæ principiis, novam res divinas tractandi methodum in Scholas induxit, ita Judæi, qvi omnia ex Scripturis, & patria traditione probare contenti erant, nec progrediebantur ulterius, ex eadem Philoſophia audacius & ſæpe non ſine ſimpliciorum fratrum ſuorum ſcandalo, omnia explicare aggreſſi ſunt.

22. Primus hoc fecit, aut ſaltem inter primos R. Moſes Mayemonides edito libro *More Nebochim*, ſeu *Doctore dubitantium*, qvo titulo citatur a D. Thoma: erat enim antiqva ejusdem verſio priusqvam ſuam Buxtorfius ederet, qvæ inter eruditos notiſſima eſt. Liber ille, qvia præter Hebræorum conſvetudinem, Philoſophiæ placitis religionem explicat, omnibus ferme, qvi tunc erant majori apud ſuos autoritate, Judæis ita diſplicuit, ut facile adverſus eum Rabbi qvidam Salomon è Monteſpeſſulano, magnas turbas excitaverit, qvæ ad anathemata inter varias Synagogas, Narbonenſes, Biterrenſes, & Catalonicas utrimqve pronunciata exarſerunt. Extant acta pleraqve hujus controverſiæ, ſed Hebraice tantum in Collectione variarum Epiſtolarum Hebraicarum Joannis Buxtorfii. Male qvoqve audiit autor libri *Bellorum Domini*, R. Levi fil. Gerſon, & alii nonnulli, qvamvis ut apud nos factum fuerat erga primos

 Theo-

Theologos, qui Philoſophiam Theologiæ, Ariſtotelicam præſertim, conjunxerant, ut initio tanqvam parum orthodoxi exagitarentur, & tam ipſi qvam eorum diſcipuli in Scholis poſtea regnarent, ita & Judæis illis contigerit. Nam Moſes Maiemonides & alii Philoſophi ſuperiores tandem evaſerunt, imo qvod haberent ſua Hebraica lingva autores multos, qvorum verſiones Latinæ intelligi vix poterant, qvod ſæpius ex comparatione cum aliis non melioribus interpolatæ fuiſſent, demum omnes fere autores Peripateticæ doctrinæ ex illorum libris aut commentariis publice prælegebantur. Averroïs & Avicennæ, Alfarabii, Algazelis, Avempace, & aliorum Latinæ editiones ab illis recognitæ ſunt, aut de novo factæ, ſicut illæ qvas ultima Ariſtotelis cum Averroë editio repræſentat; donec tandem editis in Italia Græcis commentatoribus, Arabes & Hebræi ex Scholis Philoſophiæ & Medicinæ faceſſere juſſi ſunt.

23. Ut vero paucis verbis intelligatur, qvos potiſſimum autores haberent Judæi illi Philoſophi in pretio, qvosqve Arabice & Hebraice legebant, referemus particulam Epiſtolæ Moſis Maiemonidis ad Samuelem filium Tybbon, qvæ Hebraice extat in Collectione Buxtorfiana. Duos qvosdam libros qvi Ariſtoteli tribuebantur, & erant qvoddam Philoſophiæ compendium, rejicit ut ſpurios. Razis Metaphyſica non probat, qvia, inqvit, Medicus erat magis qvam Philoſophus: nec aliter judicat de Iſaaco Iſraëlita vulgo dicto, qvi *fundamentorum & definitionum* libros ediderat. Concludit ex recentioribus neminem in Logicis Alfarabio præferendum: mox Abubeker filium Elſaïeg, vulgo Avempace. Ariſtotelis libros legendos præ omnibus tanqvam omnis Philoſophiæ fundamenta, qvidqvid novi autores habeant, accepiſſe ex Alexandro, Themiſtio & Abenrached ſeu Averroë. Pythagoræ, Hermetis, Procli & Porphyrii libros veteris Philoſophiæ ſpecimina continere, ſed in qvibus legendis tempus inaniter collocetur. Habent qvippe tum Arabes tum Hebræi multa Pythagoræ & Hermetis: de Porphyrio mirum qvod ita judicet, Iſagoge qvippe ejus æqvalem prope cum Ariſtotelis libris apud eos habet autoritatem. Platonis profunditatem laudat, ſed parabolas ſcripſiſſe tantum ait, res ſcilicet abſtruſas eleganter explicatas: nec mirum, nam vix qvidqvam Platonis transtulerunt, qvod qvam boni elegantiæ & ingenii judices forent Syri, Arabes & Hebræi ſatis oſtendit. Verum Ariſtotelem ſufficere, ut qvi omnia ab aliis ante ſe tractata perfectius expoſuerit, & ad eum ſcientiæ gradum pervenerit, qvi qvantum

humani

humani ingenii vires poſſunt, perfectiſſimus judicandus ſit, adeo ut ſolo lumine per Prophetiam divinitus infuſo ſuperetur. Laudat Avicennam & Abulpharabio præfert. Ex ipſius opere *Doctoris perplexorum ſeu dubitantium*, qvo titulo laudatur a D. Thoma, intelligi poteſt acutiſſimi hominem ingenii fuiſſe, Peripateticum vero Græcorum aut recentiorum comparatione vix mediocrem. Scholaſticos vero doctores non minus qvam Judæos Philoſophos divinaſſe potius legendo Ariſtotelis libros qvam eos ad literam explicaſſe. Agnoſcunt id, qvam verum ſit, qvi vel pagellam, Græcam cum iis conferet interpretationibus, qvas aut Averroïs Latina editio, aut commentarii S. Thomæ repræſentant. Illarum, & aliarum qvarumcumqve omnium, nulla eſt, qvæ non inſignes mutationes paſſa ſit ex diverſorum exemplarium comparatione, qvorum alia ad Græcum Codicem, alia ad Arabicum vel Syriacum, alia ad Hebraicum reformata erant, ita tamen ut cenſores verſionum, qvæ vera eſſet lectio, diſcernere non poſſent, ſed eligerent duntaxat qvæ veriſimilior illis videretur. Quod cum in ipſis Arabicorum librorum Interpretationibus adeo freqvens eſt, ut qvæ ante ducentos prope annos habebatur, & Venetiis edita eſt Avicennæ Philoſophia, tantum abeat ab autoris ſenſu, ut qui eam legat, nihil minus quam Avicennam teneat, multo magis ſane erga Ariſtotelem accidit, perplexum & obſcurum autorem.

VII. Inedita quædam.

Libro tertio hujus Bibliothecæ cap. 20. pag. 514. mentionem feci Dialogi, quem habeo ineditum, Aſtrologi Chriſtiani, qui inſcribitur: Ἕρμιππος ἢ περὶ Ἀστρολογίας, diſtinctum in libros duos, quorum capita hoc loco apponere juvat, ut de argumento hujus ſcriptoris, quem Paulo Alexandrino non multo juniorem ſuſpicor, nec indignum eſſe puto editione, tanto melius conſtet.

Τὰ κεφάλαια τοῦ α΄ λόγου.	*Libri primi capita.*
α΄. ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἀστέρας ἐπιστήμης περὶ τὸ θεῖον σφάλλεσθαι.	1. Scientiam aſtrorum non inducere errorem circa res divinas.
β΄. ὁποῖόν τι καὶ ἀνθρώπους ἡ μαντική.	2. Quid hominibus conferat divinati.

γʹ. ὅτι οἱ ἀστέρες τὰ μέλλοντα σημαίνειν ἐγένοντο.

δʹ. ὅτι οὐκ ἦν ἄλλως τὴν θέσιν τῶν σφαιρῶν τούτων τετάχθαι.

εʹ. δι' ἣν αἰτίαν οἱ ἀπλανεῖς τῶν ἀστέρων ἐγένοντο.

ϛʹ. περὶ τῆς τῶν στοιχείων τάξεως, καὶ ποῖον αὐτῶν ποιητικὸν, καὶ ποῖον παθητικόν.

ζʹ. δι' ἣν αἰτίαν ἐναντίαι ἐγένοντο αἱ κινήσεις ἀλλήλαις· αἵτε τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας καὶ τῆς τῶν πλανωμένων.

ηʹ. ὅτι οὐ δι' ὃ προσημαίνουσι τὰ μέλλοντα οἱ ἀστέρες, διὰ τοῦτο καὶ κυροῦσιν οὕτω ταῦτ' ἀποβαίνειν.

θʹ. ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἡ τοῦ μέλλοντος γνῶσις ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἀστέρας ἐπιστήμης ἐγένετο.

ιʹ. ὅτι ἡ τῶν σωμάτων σύστασις ἤρτηται πρῶτον τῆς φύσεως, αὕτη δὲ τῶν ἀστέρων, οὗτοι δὲ τοῦ δημιουργικοῦ λόγου.

ια. Θεωρία σύντομος περὶ ζώων.

ιβ. ὅτι τὸ θερμὸν πρῶτον ἡμῖν ἐστιν εἰς σύστασιν καὶ κυριώτατον, καὶ δεύτερον τὸ ὑγρόν.

ιγ. ὅτι ἕκαστον μέρος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ συμπτώματα εἰς ἕκαστον ἀνήκει τῶν ἀστέρων.

ιδ. ὅτι καὶ τὸ σπέρμα ἐν τῇ νηδύϊ ἕκαστος αὐτῶν κατ' ἀριθμὸν ἐφορᾷ.

ιε. ὅτι

3. Aſtra condita eſſe ad res fu- turas ſignificandas.

4. Non tem[illegible] factam eſſe cœleſtium ſphærarum po[illegible]tionem.

5. Ob quam cauſam ſtellæ inerrantes conditæ ſint.

6. De ordine elementorum, & quale ex illis ſit agens, quale patiens.

7. Quare contrarii invicem ſint motus ſphæræ inerrantium errantiumque ſtellarum.

8. Aſtra ideo, quod res futuræ ab illis ſignificantur, non etiam efficere ut illæ contingant.

9. Quod à primis temporibus ex ſcientia aſtrorum ducta fuerit divinatio.

10. Corporum conſtitutionem primum a natura, hanc ab aſtris, illa a ratione opificis dependere.

11. Succincta de animalibus ſive ſignis Zodiaci præceptio.

12. Quod primum & præcipuum locum in noſtra conſtitutione teneat calor, ſecundum humor.

13. Singulas partes hominis & quæ ipſi accidunt ſingula ſingulis aſtris reſpondere.

14. Quod ſemen etiam in utero a ſingularibus aſtris ſuo numero reſpiciatur.

15. Quod

ιδ. ὅτι καὶ ἑκάστην ἡλικίαν.

ιε. ὅτι νοεραί τινες οὐσίαι κατὰ τὰς τῶν πλανητῶν σφαίρας κεκλήρωνται, καὶ ἕτεραι ἐφειμέναι ὑπ' αὐτὰς· ἐκ τούτων δὲ ἤρτηνται δαίμονες, καὶ ἑξῆς οἱ ἄνθρωποι.

ιζ. δι' ἣν αἰτίαν ὁ τοῦ ἑρμοῦ ἀστὴρ ἐπιπλέον ἀεὶ συνεγγίζει τῷ ἡλίῳ, ὁ δὲ τῆς ἀφροδίτης ἔλαττον καὶ ἑξῆς οἱ ἕτεροι.

ιη. ὅτι οὐκ ἀΐδιος ἡ τῶν ἀστέρων οὐσία.

ιθ. ὅτι οἱ κατὰ περιττοὺς σχηματισμοὺς τῶν ἀστέρων σύμφωνος.

κ΄. ὅτι καὶ ὁ νοῦς περιοδικῶς ἐνεργεῖ.

Τὰ κεφάλαια τοῦ β΄. λόγου.

α΄. περὶ γενέσεως ζώων.

β΄. δι' ἣν αἰτίαν τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ἐν μὲν τοῖς φυτοῖς ἥνωται, ἐν δὲ τοῖς ζώοις κεχώρισται.

γ΄. ὅτι ἕκαστον τῶν στοιχείων διαφορὰν ἐν τοῖς ζώοις πλεονάζον δείκνυσιν.

δ΄. ὅτι τῶν κατὰ φύσιν μόνων συμβαμάτων ἡ ἀστρολογία προγνωστική.

ε΄. ὅτι οὐδὲ τὴν ζωὴν οἱ ἀστέρες ὁρίζουσιν.

ϛ΄. ὅτι τὰ περὶ ὑγείαν καὶ νόσον καὶ ζωὴν καὶ θάνατον πολυσχιδεῖς ἔχουσι τὰς ἀρχάς.

ζ΄. ὅσα

15. Quod ſingulæ etiam ætates.

16. Quod ſubſtantiæ quædam intellectu præditæ inhabitandas ſortitæ ſint erraticarum ſtellarum ſphæras, itemque aliæ iſtis ſubjectæ, à quibus dependent dæmones atque inde homines.

17. Quamobrem Mercurii ſtella plurimum ſemper vicina ſit Soli, Veneris autem minus, atque cæteræ deinceps.

18. Aſtrorum ſubſtantiam non eſſe æternam.

19. Sideribus configurationes, quæ ad numeros impares fiunt, eſſe convenientiſſimas.

20. Mentem, periodos ſive orbes conficiendo operari.

Capita libri ſecundi.

1. De generatione animantium.
2. Quare genus maſculinum & fœmininum in plantis conjuncta, in animalibus ſeparata exiſtant.
3. Quodlibet elementorum, ſi prævaluerit, differentiam in animalibus demonſtrare.
4. Quod Aſtrologia non niſi naturales eventus prænoſcat.
5. Quod vitæ terminum non definiunt aſtra.
6. Quod multiplex ſit aſtrorum poteſtas in valetudinem, morbos, vitam & mortem.

7. Quæ-

ζʹ. ὅσα σημαίνουσιν αἱ ἀπλανεῖς τῶν ἀστέρων.	7. Quænam per inerrantes ſtellas ſignificentur.
ηʹ. περὶ ὧν ποιεῖ ἡ σελήνη.	8. Circa quænam operetur luna.
θʹ. δι' ἣν αἰτίαν ἐν ταῖς συνόδοις ποτὲ μὲν ὕει ἄλλοτε δ' οὔ.	9. Quare in conjunctionibus jam pluat, jam non pluat.
ιʹ. ὅσα σημαίνει καὶ τὰς ἐκλείψεις αὐτῆς.	10. Quænam in eclipſibus luna ſignificet.
ιαʹ. ὅτι οὐκ ἀπαραίτητον αὗται τὴν βλάβην ἐπανατείνονται.	11. Quod eclipſes non intendunt damnum inevitabile.
ιβʹ. θεωρία περὶ τῶν ἑπτὰ κλιμάτων καὶ μέχρι πόσου ἕκαστον ἐκτείνεται.	12. Præceptio de ſeptem climatibus, & quousque ſingula horum extendantur.
ιγʹ. μέθοδος περὶ τῶν κατὰ πλάτος αὐτῶν θέσεων.	13. Methodus, eorundem latitudinem deſcribendi.
ιδʹ. διὰ τί ἀναφέρονται πρὸς ὕψος οἱ πλάνητες.	14. Quare planetæ aſcendant, (& deſcendant).
ιεʹ. ὅτι πάντων τῶν ἐν γῇ οἱ σπερματικοὶ λόγοι ἐν οὐρανῷ.	15. Omnium rerum terreſtrium ſeminales rationes eſſe in cœlo.
ιϛʹ. ὅτι οὐκ ἰσάριθμοι τοῖς ἄστροις αἱ ψυχαί.	16. Animas numero non reſpondere ſiderum.
ιζʹ. θεωρία περὶ γενέσεως, καὶ ὅτι οὐκ ἔξωθεν εἰσδύεται ἡ ψυχή.	17. Præceptio de generatione, & quod non extrinſecus anima immittitur.
ιηʹ. περὶ πνευμάτων καὶ πόθεν ἔχουσι τὴν σύστασιν.	18. De ventis & unde fiant.
ιθʹ. περὶ τῆς τῶν μετεώρων σημειώσεως.	19. De meteororum ſignificatione.
κʹ. περὶ ἑβδομάδος, καὶ ὅσον λυσιτελεῖ τὸ σχολάζειν περὶ τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν.	20. De ſeptenario, & quam utilitatem afferat ſcientiæ hujusmodi rerum vacare.

Ex multorum veterum teſtimoniis (*) conſtat PLUTARCHUM inter alia ſcripſiſſe libros tres *εἰσαγωγῆς* ſive *introductionis de anima*, jam pridem ut videtur deperditos. Ex illis petita eſſe exiſtimo, quæ ex Plutarcho

(*) Adduxi ea lib. 4. hujus Bibl. c. XI. §. 5. p. 368.

Plutarcho affert *Olympiodorus* Commentario, quem habeo ineditum, in Platonis Phædonem. Ex illo apponere hoc loco juvat, quæ ex Plutarcho excerpſiſſe Olympiodorum mihi perſvadeo.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ.

Ὅτι οὐ τὸ ἐπιστητὸν αἴτιον τῆς ἐπιστήμης, ὡς Ἀρκεσίλαος. οὕτω γὰρ καὶ ἡ ἀνεπιστημοσύνη, τῆς ἐπιστήμης αἰτία φανεῖται.

Ὅτι οὐχ ἡ ψυχὴ τρέπει ἑαυτὴν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων κατάληψιν καὶ ἀπάτην, κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς. πῶς γὰρ αἰτία ἑαυτῇ γνώσεως ἡ ψυχὴ καὶ ἀγνοίας, μήπω αὐτὰς ἔχουσα ἀρχήν.

Ὅτι μόνῳ τῷ Πλάτωνι ῥᾷστον ἀποδοῦναι τὸν λόγον, εἰς λήθην καὶ ἀνάμνησιν ἀναφέροντι τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἄγνοιαν.

Ὅτι ἔνεισι μὲν αἱ ἐπιστῆμαι, κρύπτονται δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπεισοδίων, ὁμοίως τῇ ὑπὸ Δημαράτου πεμφθείσῃ δέλτῳ.

Ὅτι καὶ τὸ ζητεῖν καὶ τὸ εὑρίσκειν δηλοῖ τὴν ἀνάμνησιν. οὔτε γὰρ ζητήσειεν ἄν τις ὃ ἐστιν ἀνεννόητος, οὔτε ἀνεύροι διά γε ζητήσεως. λέγεται γὰρ εὑρίσκειν, τὸ ὁ κατὰ περίπτωσιν.

Ὅτι ἄπορος οὗτος, εἰ οἷόν τε ζητεῖν καὶ εὑρίσκειν, ὡς ἐν Μένωνι προβέβληται. οὔτε γὰρ ἃ ἴσμεν, μάταιον γάρ. οὔτε ἃ μὴ ἴσμεν, κἂν γὰρ περιπέσωμεν αὐτοῖς, ἀγνοοῦμεν, ὡς τοῖς τυχοῦσι. Οἱ μὲν γὰρ περιπατητικοὶ τὸν δυνάμει νοῦν ἐπενόησαν. ἡμεῖς δὲ ἠποροῦμεν, ἀπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι. ἔστω γὰρ εἶναι τὸν δυνάμει νοῦν, ἀλλ' ἔτι ἀπορία ἡ αὐτή. πῶς γὰρ οὗτος νοεῖ; ἢ γὰρ ἃ οἶδεν, ἢ ἃ οὐκ οἶδεν. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς τὰς φυσικὰς ἐννοίας αἰτιῶνται. εἰ μὲν δὴ δυνάμει, τὸ αὐτὸ ἐροῦμεν. εἰ δὲ ἐνεργείᾳ, διατί ζητοῦμεν ἃ ἴσμεν. εἰ δὲ ἀπὸ τούτων ἄλλα ἀγνοούμενα, πῶς ἅπερ οὐκ ἴσμεν; οἱ δὲ Ἐπικούρειοι τὰς προλήψεις, ἃς εἰ μὲν διηρθρωμένας, φασὶ, περιττὴ ἡ ζήτησις· εἰ δὲ ἀδιαρθρώτους, πῶς ἄλλο τι παρὰ τὰς προλήψεις ἐπιζητοῦμεν, ὅγε οὐδὲ προειλήφαμεν.

Ὅτι καὶ ἡ ἀλήθεια τὸ ὄνομα δηλοῖ λήθης ἐκβολὴν εἶναι τὴν ἐπιστήμην, ὅ ἐστι ἀνάμνησις. ὅτι καὶ οἱ μητέρα τῶν μουσῶν τὴν μνημοσύνην εἰπόντες, αὐτὸ τοῦτο ἐνδείκνυνται. αἱ μὲν γὰρ Μοῦσαι τὸ ζητεῖν παρέχονται, ἡ δὲ μνημοσύνη τὸ εὑρίσκειν.

Ὅτι καὶ οἱ πολλοὶ τὸ ἀγνοεῖν ἐπιλελῆσθαι λέγοντες, τῷ αὐτῷ μαρτυροῦσι. λανθάνειν γὰρ ἡμᾶς φαμὲν, ἅπερ ἀγνοοῦμεν. καὶ λαθραῖα πράγματα καλοῦμεν τὰ ἀγνοούμενα.

Ὅτι καὶ περὶ βιωτῆς ἀναμνήσεις ἱστοροῦνται, οἷα καὶ ἡ τοῦ Μύρωνος.

Ὅτι καὶ ὅσοι γαλῆν φοβοῦνται ἢ σαῦρον ἢ χελώνην, οὐκ εἰδέναι αὐτάς. καὶ ὅτι Βεροίου ἀδελφιδοῦς ἄρκτους θηρῶν καὶ λέοντας, ὅμως ἀλεκτρυόνα οὐδὲ ἰδεῖν ἠδύνατο. Φαρμακοπώλην δέ τινα εἰδέναι, ὑπὸ μὲν ἀσπίδων καὶ δρακόντων, μηδὲν πάσχειν. μύωπα δὲ φεύγειν, μέχρι βοῆς καὶ ἐκστάσεως. Θεμίσων δὲ ὁ ἰατρὸς τὰ μὲν ἄλλα πάθη πάντα μετεχειρίζετο. τὴν δὲ ὑδροφόβαν εἴ τις καὶ ὠνόμασε μόνον, ἐταράττετο, καὶ ὅμοια ἔπασχε τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ κατεχομένοις, ὧν αἰτίαν εἶναι, τὴν ἀνάμνησιν τῆς προπαθείας.

Ὅτι αἱ τῶν προπαθειῶν σφοδρότεραι, τυποῦσι τὰς μνήμας εἰς δύο γενέσεις. οἷον τὸ πολεμάρχου, καὶ τῶν ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ τῷ μεγάλῳ σεισμῷ, καὶ τὸ ἐν Ἀμόργῳ τοῦ Δημητρίου ἐγγεγραμμένον τῷ τάφῳ.

Ὅτι ὅμοια πάσχουσι καὶ οἱ ποταμοὺς μᾶλλον, ἢ θάλατταν δεδοικότες. καὶ οἱ πρὸς τὰ ὕψη περαττόμενοι.

Ὅτι τὰ νεογενῆ παιδία ἀμειδῆ ἐστὶ καὶ ἄγελον βλέπει μέχρι τριῶν σχεδὸν ἑβδομάδων, ὑπνώττοντα τὸν πλείω χρόνον. ἀλλ᾽ ὅμως ποτὲ καθ᾽ ὕπνους καὶ πολλάκις γελᾷ καὶ διαχεῖται. τίνα οὖν τρόπον ἄλλον τοῦτο συμβαίνει, ἢ τῆς ψυχῆς τότε ἀπὸ τῆς δίνης τοῦ ζώου ἀναφερούσης, καὶ κατὰ τὰς ἑαυτῆς προπαθείας κινουμένης;

Ὅτι καὶ αἱ πρὸς τάδε ἢ τάδε εὐφυΐαι, τοῦτον ἀποβαίνουσι τὸν τρόπον.

Ὅτι τὸ μὲν λέγειν οὕτω πεφυκέναι, παχύ τε καὶ ἰδιωτικὸν, καὶ ἀρκοῦν πρὸς πᾶσαν ἀπόκρισιν. Ἀλλὰ οἷον τὸ πεφυκέναι ζητητέον ὅμως, ἄλλο γὰρ ἄλλου ὡς τῆς λογικῆς ψυχῆς, τὸ ἀπὸ τῶν προεγνωσμένων, τὰ παρόντα ἀναγνωρίζειν.

Ὅτι ἔσωθεν ἐκφέρομεν τὰς τῶν ζητημάτων ἐπιστήμας, δηλοῖ τὸ πρὸς τὴν εὕρεσιν συντεινομένους, εἴσω βλέπειν.

Ὅτι καὶ ἡ εὐφροσύνη ἐπὶ τοῖς εὑρήμασι, δηλοῖ τὸν ἀναγνωρισμὸν τῆς ὅτι μάλιστα οἰκείας ἡμῖν ἀληθείας, ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ οἷον ἀπολομένης.

Ὅτι Βίων ἠπόρει περὶ τοῦ ψεύδους, εἰ καὶ αὐτὸ κατ᾽ ἀνάμνησιν, ὡς τὸ ἐναντίον γε, ἢ οὔ, καὶ τί ἡ ἀλογία. ἢ ῥητέον, ὡς καὶ τοῦτο γίνεται, κατὰ τὸ εἴδωλον τοῦ ἀληθοῦς. τὸ δὲ εἴδωλον εἶναι τοῦτο ὅπερ ἀληθοῦς, οὐκ ἄν τις νομίσειεν, εἰ μὴ πῃ εἰδείη τὸ ἀληθές.

Ὅτι Στράτων ἠπόρει, εἰ ἔστιν ἀνάμνησις, πῶς ἄνευ ἀποδείξεων οὐ γιγνόμεθα ἐπιστήμονες. πῶς δὲ οὐδεὶς αὐλητὴς ἢ κιθαριστὴς γέγονεν, ἄνευ μελέτης; ἢ μάλιστα μὲν, γεγόνασί τινες καὶ αὐτοδίδακτοι. Ἡράκλειτος ὁ Αἰγύπτιος γεωργός.

ἀργός. Φήμιος ὁ Ὁμήρου. Ἀγάθαρχος ὁ γραφεύς. εἶτα καὶ αἱ ψυχαὶ πολλῷ τῷ χάρῳ κατεχόμεναι τῆς γενέσεως, πολλῆς πρὸς ἀνάμνησιν δέονται τῆς μοχλείας. διὸ καὶ τῶν αἰσθητῶν χρῄζουσιν.

Ὅτι ὡς ἡ φαντασία, ἀφ' ἑνός τινος ὀνόματος ὅλου ἀναμιμνήσκεται βίου, οἷον τοῦ Ἀλκιβιάδου· οὕτω καὶ ἡ λογικὴ μνήμη ἀπὸ τῆς τυχούσης ἀφορμῆς, προσεξευρίσκει πλείονα.

Ὅτι ἔοικεν ἡ πρὸς τὸ σῶμα σύνδεσις ἐπιληψίᾳ· καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῃ, ἐψέποτε ἀναφέρουσιν αἱ ψυχαὶ τὰ καθεστῶτα.

Ὅτι εἰ μὲν ἀεὶ πρὸς τὰ πρόσθεν διὰ ἀναμνήσεων αἱ μαθήσεις, ἐπ' ἄπειρόν εἰσιν αἱ ψυχαὶ ἐπὶ τὰ πρόσω. λείπει δὲ καὶ τὸ ἐπὶ θάτερον μέρος. διόπερ οὔπω ἀθάνατοι. εἰ δὲ ἀπὸ χρόνου γενομένη μετὰ τῆς ἐπιστήμης γέγονε, πῶς ἀποβάλλει αὐτὴν εὐθέως κατὰ οὐσίαν; (* οὕτω γὰρ κάλλιον ἐπιλύσασθαι, ἤπερ ὡς ὁ ἐξηγητής. εἰς γὰρ ποικιλίαν ἐξηνέχθη πολλήν.)

Ὅτι σαφῶς ὁ Κέβης, οὐ τοῦ αὐτοῦ συμπεράσματος ἐπάγει ἄλλην ἐπιχείρησιν, ἀλλὰ τὸ ἀντίστροφον. ἐννοεῖ τε καὶ τὸν Σωκράτην ὑπομιμνήσκει, δειχθῆναι δυνάμενον τὸ πρὸ τοῦ σώματος εἶναι τὴν ψυχήν. καὶ ταύτῃ οὖν λέγει τὴν ψυχὴν ἀθάνατόν τι εἶναι, εἰ προϋπάρχει χωριστή.

Ὅτι τῶν ἄλλων οἰομένων τὴν ψυχὴν, καὶ συγγίγνεσθαι τῷ σώματι καὶ συμφθείρεσθαι, τοῦτο μὲν ἀνασκευάζει ὁ πρῶτος λόγος. ἐκεῖνο δὲ ὁ δεύτερος.

Ὅτι ἡ μαιευτικὴ ἐρώτησις, πρόσκλησις οὖσα τῆς κυομένης ἐπιστήμης, ἀναγκαίως δείκνυσιν αὐτὴν προϋπάρχουσαν. ὡς ἔργῳ δείκνυσι καὶ ὁ Σωκράτης ἐν τῷ Μένωνι.

Ὅτι δεῖ τὰ εἴδη, παρενδείκνυταί πως, (ὁ Πλάτων) ὑποτιθέμενος αὐτὰ συναποδείξει. εἰ γὰρ πολλὰ τὰ ἴσα, ἀφ' ἑνὸς ἂν εἴη τοῖς πολλοῖς τὸ αὐτό. καὶ δῆλον ὅτι ἔντος, καὶ δῆλον ὅτι ἐν οὐδενὶ τῶν καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς τὰ πολλὰ ἴσα. πρὸ αὐτῶν ἄρα, ἤπερ ταῦτα ἀπ' αὐτοῦ. διὸ καὶ ἕτερα αὐτοῦ εἴρηται. εἶτα δευτέραν ἐνδείκνυται ἀπόδειξιν. τὰ ἐν ὕλῃ ἴσα, παραχραινόμενα λέγων τῇ οἰκείᾳ στερήσει. τὰ δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀκραφνεῖν. πάντως δὲ ὅτι τὰ τέλεια, τῶν μὴ τελείων πρεσβύτερα.

Ὅτι ποτὲ μὲν ἴσον, ποτὲ δὲ αὐτὰ ἴσα λέγει. ἢ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναβλέπων νόας ὧν ἐν ἑκάστῳ τὸ αὐτὸ ἴσον. ἢ τὸ μὲν ἐν τῷ νῷ ἀποδοτέον. τὸ δὲ πεπληθυσμένον, τῇ ψυχῇ. ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἓν πολλά, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ πρὸς ἑαυτὴν ὑπόβασιν.

Ὅτι καὶ οὐσίαν εἰκὼν οὖσα, συμπάσχει τῷ οἰκείῳ παραδείγματι. καὶ ὀρέγεται αὐτοῦ ὡς αἰτίου. ὅπου γε καὶ αἱ τεχνηταὶ εἰκόνες, κατὰ τὴν ψυχὴν ἀφομοίωσιν ὅμως ἐλλάμπονται ὑπὸ θεῶν.

* Hæc addit Olympiodorus, per ἐξηγητὴν intelligens Jamblichum.

Πῶς ὖ δυνατὸν ἐννοῆσαι μὴ διὰ τῶν αἰσθητῶν τὰ νοητὰ, ἢ τάς γε παλαιὰς τῶν ψυχῶν.

Ὅτι ἡ μὲν ὀρέγεται ἀπ' αὐτῶν. ἡ δὲ ἐνδεῖ ἐκτὸς αὐτῶν.

Ὅτι τὸ ὅ ἐστι, δηλοῖ μὲν, καὶ τὸ ὄντως ὂν, δηλοῖ δὲ, καὶ τὸ ἀπηλλαγμένον τῶν ἐν τῇ γενέσει περιφυομένων. Εἰ τὰ ἐπιστητὰ πρὸ τῶν αἰσθητῶν, ἀνάγκη καὶ τὰς ἐπιστήμας εἶναι, πρὸ τῶν αἰσθητῶν. ὥστε καὶ ἡμᾶς ἐπισταμένους πρὸ τῶν αἰσθανομένων. ὥστε καὶ ἕκαστος ἐπιστάμενος, πρὸ αἰσθανομένου αὐτὸς ἑαυτοῦ, εὐθὺς δὲ γεννηθέντες αἰσθανόμεθα. πρὸ τοῦ γεννηθῆναι ἄρα ἐπιστάμεθα. διὸ φησὶν ἐξ ὑποθέσεως εἶναι ταῦτα.

Ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει, ἡ σφοδροτάτη μεταβολή ἐστιν. αὕτη δὲ ἐκπλήσσει τὴν μνήμην καὶ παράλυσα, λήθην ἐμποιεῖ. πότε ἄρα, οὐκ ἂν ἐλάβομεν ἐπιστήμην. πρότερον ἄρα τοῦ σώματος. ἤτοι δὲ προσεχῶς, ὡς ἐπὶ τῶν νεοτελῶν, ἢ τῶν ἐκ φιλοσοφίας, ἢ καὶ ἐκ προγενεστέρων ἔτι βίων.

Ὅτι ὡς πρὸς τὸν δεύτερον λόγον ἀπιδὼν ὁ Σιμμίας, οὐκ ἀποδεικνύναι φησὶν αὐτὸν, τὸ δὲ ἐπιδιαμένειν ἐν ᾅδου. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος, τὸ πρὸ τῆς γενέσεως. διόπερ ὁ Σωκράτης ἐκ τῶν δύο λόγων, συνάγει τὴν μίαν ὅλην ἀπόδειξιν.

PLUTARCHI DIALOGUS DE NOBILITATE.

Plutarchi librum περὶ εὐγενείας non memorat modo Lamprias, ſed Stobæus etiam unum alterumque locum ex eo producit. Hunc librum Hafniæ nuper MStum reperit vir Clariſſimus *Jo. Laurentius Mosheim*, deſcriptumque ex Codice hiulco paſſim nec emendatiſſimo obtulit Venerando noſtro *Wolfio*, qui eum cum verſione ſua in lucem edet. Interim ſpeciminis loco initium, quod laudat Stobæus, placet hic adſcribere è MS. continuatum usque ad alterum locum, qui in eodem Stobæo occurrit, & emendatum paſſim ſuppletumque ſcriptorum locis & perſonarum colloquentium notatione diſtinctum. Ex hoc ſpecimine apparebit etiam fallere margines Stobæi, qui duplicem Plutarchi librum, unum pro nobilitate, alterum contra nobilitatem ingerunt.

A. Ἄπιστος ἡ τῶν σοφιστῶν συκοφαντία κατὰ τῆς εὐγενείας, οἳ μηδὲ κατὰ τὰ ἐν μέσῳ καὶ πᾶσι γνώριμα σκοποῦσιν, ὅτι πρὸς τὰς ὀχείας τοὺς εὐγενεῖς ἵππους καὶ κύνας ὠνοῦνται καὶ κεχρῶνται, καὶ ἀμπέλων εὐγενῆ σπέρματα καὶ ἐλαιῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων. ἀνθρώπου δὲ οὐδὲν ὄφελος νομίζουσιν εὐγένειαν εἰς τὰς μελλούσας διαδοχάς, ἀλλ' αὐτῷ πείθονται βάρβαρον εἶναι καὶ ἑλληνικὸν σπέρμα, καὶ οὐκ οἴονται λεληθείας τινὰς ἀρχὰς καὶ σπέρματα

σπέρματα ἀρετῆς συγκαταβάλλεσθαι τοῖς γεννωμένοις, ὥσπερ τῷ Τηλεμάχῳ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐφ᾽ οὗ καὶ πάνυ τῷ ὀνόματι ὁ ποιητὴς εἴρηκεν. a)

- - - Πατρὸς ἐνέστακται μένος ἠΰ,

ὡς ἂν ἐν ταῖς σπερμάτων ὀλίγαις σταγόσι καὶ τῆς ἀρετῆς συῤῥεόντων ἀγαθῶν. b) Ἐπαινεῖται μὲν ὑφ᾽ Ὁμήρου Νέστωρ πολλαχῶς, ἐκεῖνος δὲ τὰ πρῶτα φέρει

- - - Νηληϊάδης c) μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,

Καὶ d) - - - ἐπὶ πρῶτον Νηλήϊον ἐλθέμεν ἀνδρῶν. Καὶ προσαγορεύων Ἀγαμέμνων Ὀδυσσέα. e)

Διογενὲς Λαερτιάδη, Πολυμήχαν᾽ Ὀδυσσεῦ.

Φησὶ δὲ καὶ ἄλλον f) Ἄκτορος (Μενοίτιον) τέκνον, ἄλλον δὲ g) Στροφίου, καὶ ἄλλον h) μεγάλου Δολοπίονος, καὶ πολλάκις Δαρδανίδας i) εὐγενεῖς. Καὶ Λυκάονα k) κρατεροῦ Πριάμου υἱόν, καὶ ἄλλους l) ἐκ πατρὸς Διοκλέους, καὶ ἄλλον m) Ἀμύντορος, ἔτι δὲ καὶ Σελάγου n) καὶ θείου Μέντορος o) καὶ Τενθρηδόνος p) καὶ Ἀγήνορος. q) Τὸν δὲ Ἰδομενέα πρὸς Δηΐφοβον λέγοντα ποιεῖ τάδε. r)

Ll 3 Ὄφρ

a) Odyſſ. β. 271.
b) Hactenus Plutarchi verba ſervavit Stobæus ſermon. 86. (al. 84. vel 218.)
c) Iliad. κ΄. 87.
d) Iliad. κ΄. 18.
e) Iliad. β΄. 173. & multis aliis in locis.
f) Iliad. λ΄. 784. π. 14.
g) Scamandrium Iliad. ε΄. 49.
h) Hypſenorem Iliad. ε΄. 77.
i) ut Iliad. υ΄. 215. ſeq. & alibi.
k) Iliad. γ΄. 333.
l) Crethonem & Orſilochum. Iliad. ε΄. 542.
m) Phœnicem. Iliad. ε΄. 448.
n) Amphium. Iliad. ε΄. 612.
o) Imbrium. id. 171.
p) Prothoum. Iliad. β΄. 756.
q) Echecum. Iliad. υ΄. 474.
r) Iliad. ν΄. 449.

Ὄφρα ἴδῃς οἷος Ζηνὸς γόνος ἐνθάδ' ἱκάνω
Ὃς πρῶτος Μίνωα τέκε Κρήτῃ ἐπίουρον,
Μίνως δ' αὖ τέκεθ' υἱὸν ἀμύμονα Δευκαλίωνα,
Δευκαλίων δ' ἐμ' ἔτικτε, πολέσσ' ἄνδρεσσιν ἄνακτα
Κρήτῃ ἐν εὐρείῃ - - -

Τὸν δ' Ἀχιλλέα Πηλείδην καλεῖ, καὶ τὸν Αἰνείαν Πριάμου ἐξ αἵματος εὐχόμενον εἶναι, οὕτως γὰρ τὸν Ἀχιλλέα λέγοντα ποιεῖ. s)

- - - ἦ σέ γε θυμὸς ἐμοὶ μαχέσασθαι ἀνώγει
Ἐλπόμενον Τρώεσσιν ἀνάξειν ἱπποδάμοισι
Τιμῆς τῆς Πριάμου.

Καὶ αὖθις. t) Τί γὰρ βλάψειεν ποι πλείω χορηγεῖν;

Φασὶ σὲ μὲν Πηλῆος ἀμύμονος ἔκγονον εἶναι
Μητρὸς δ' ἐκ Θέτιδος καλλιπλοκάμου ἀλοσύνδης.
Αὐτὰρ ἐγὼν υἱὸς μεγαλήτορος Ἀγχίσαο
Εὔχομαι ἐκγεγάμεν, μήτηρ δέ μοι ἐστ' Ἀφροδίτη.

Καὶ πρὸς ἄλλον αὐτὸς ὁ Πρίαμος. u)

Μνῆσαι πατρὸς σεῖο θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ.

Οὐκ ἂν ἐποίησεν, οἶμαι, τοσάκις ὁ φρονιμώτατος ποιητῶν, γονέων γένους εὐγενείας μνήμην, εἰ ταῦτα ἐν τοῖς αἰνετοῖς οὐκ ἠξίωσεν ἀριθμητέα. Ὁ δὲ Τυρταῖος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας εἰς πόλεμον παρακαλούμενος γενεὰς Ἡρακλέους ἀνικήτου φησὶν αὐτούς. Ποσάκις παρὰ Σιμωνίδῃ, Πινδάρῳ, Ἀλκαίῳ, Ἰβύκῳ, Στησιχόρῳ ἡ εὐγένεια ἐν λόγου καὶ τιμῆς μέρει ἐστί; Ἔτι δὲ ὁ Πλάτων οἴεται τὴν τῶν γονέων δόξαν θησαυρὸν εἶναι μέγαν x) φησὶν, οὐ καταφρονεῖν ἑαυτὸν διδάσκει τὴν εὐγένειαν. Τῶν εὐγενῶν οἰκεῖον ὁ Φιλήμων λέγει πρὸς τὸν πόλεμον καὶ θάνατον ὁρμεῖν ὡς ἱερείας. Καίτοι οὐκ οἶδα πῶς τὰς ἀκροτάτας τῶν πολιτειῶν εἰς ταπεινώτερας ἐκεῖθεν ὁρῶμεν ἀποβεβηκυίας, ἐὰν ἀγενεῖς καταλάβωσι τοῦ πολιτεύειν. Ἐν τῇ πολυκηδεστάτῃ ἐκείνῃ περὶ Χαιρώνειαν μάχῃ γενόμενος ὑπὸ Φιλίππου Δημάδης αἰχμάλωτος, ἐρωτῶντι αὐτῷ, ποῦ τῶν Ἀθηναίων εὐγένεια, ποῦ τῶν Κεκροπιδῶν γένος, ποῦ ῥώμη; οἶσθα, φησὶν, ἂν ὦ βασιλεῦ, ὡς τῶν νῦν μὲν Ἀθηναίων ὁ Φίλιππος, τῶν δὲ Μακεδόνων ἦρχεν ὁ Χάρης. ἔτυχε δὲ ὁ Χάρης τότε στρατηγήσας.

B. Τί

s) Iliad. υ'. 179.
t) id. 206.
u) Iliad. ω'. 486.
x) Plato Menexeno pag. 369.

B. Τί οὖν Ἀλέξιδος ἀναιδέστερον, ὃς τῆς στρατηγίας τὴν γεωργίαν προτιμῶν οὐκ ἐν νῷ εἶχεν ὅσον τοῦ τῶν κεκτημένων τὸ δουλοπικὸν πρᾶγμα διαφερόμενον τυγχάνει. Καὶ ἡμεῖς, φησὶν, ἀγεννεῖς οὐχ ἧττον στρατεύομεν.

A. Ἀλλὰ μὴν οὐχ ἡ αὐτὴ τιμὴ ἑκατέροις, οὐχ ὁ αὐτὸς θυμὸς οὐθ' ὁρμή. εἰ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἐκθλίψειας, οὐχ ἡ αὐτὴ προθυμία τῷ τε ἀγεννεῖ καὶ τῷ εὐγενεῖ ὑπακούουσιν.

B. Ἀνακαλεῖς με πρὸς τοὺς πάλαι χρόνους, ἄρα εἰς Δευκαλίωνος, ἢ τὰ παρὰ Χαλδαίους καὶ Αἰγυπτίους ἐκδιδόμενα.

A. Ἀλλὰ τοῦτ' ἦν πρὸς τὸν ἄρυθμον ἐκεῖνον καὶ ἄτακτον οἶκον, πρός τε τὰς ἀρχὰς ἀνατέλλοντος αἰῶνος ἡμᾶς ἀνακαλεῖν.

B. Αὐξηθείσας πόλεις, ἀγροὺς φυτευομένους, ἀμπελώνων ἐργασίαν οὐκ ἀνακτέον εἰς ταύτην παλαιὰν ἀταξίαν, οὔτ' εἰκὸς εὐγενὲς αἷμα ἐπὶ τὰ τοῦ διακεκοσμημένου παντὸς, ἀναφέρειν στοιχεῖα.

C. Βούλει οὖν ἀναχωρῶμεν εἰς χρόνους ἐν οἷς ἐκεῖνος φησί;

A. Ἀλλὰ τοῦτο καταλήψῃς ἂν, μὴ στερηθεῖσαν τῆς οἰκείας τιμῆς τὴν εὐγένειαν. Ἐν ποιμέσι τραφεὶς ὁ Ῥώμυλος ὁρᾷς ὡς Ἄρεως αἷμα πνεῖ, ὡς βασιλικῶν ἤδη προθεσμιῶν ἀντιποιούμενος. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Κῦρον λέγουσι πεπονθέναι.

Videntur hic nonnulla deeſſe.

B. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν τοῦ Ἀμάτιδος λεκάνην ἀνακαλεῖς, ἄγε δὴ τί ποτε φησὶν ὁ Ἡρόδοτος, ἢ καὶ μᾶλλον ὡς αὐτὸν Ἄμασιν κακουργήσαντα καὶ στρεβλώσαντα τὸ ἄκρον τῆς δόξης τῆς βασιλικῆς.

C. Ἀκούωμεν οὖν αὐτὸν, ἐπειδὴ θέλεις.

A. Εἰ ταῦτα ψεύδεται ὁ Ἡρόδοτος, οἷα δέον παρ' αὐτοῦ, μηδαμῶς οὐδέν ἐστιν ὅπερ πράγματα παρέχει τῇ εὐγενείᾳ, ἐὰν οὕτως μὲν οὐκ ἐξ ἑνὸς Ἀμάσιδος προσποιήσεως, καὶ εἰς τοὺς Θεοὺς ἀθεμίτου ἀσελγείας, ἀντιληπτέος ὁ λόγος πρὸς τὸ τῆς εὐγενείας καταφρονεῖν. ἀλλὰ νὴ Δία μᾶλλον ἐκεῖνος ἔοικεν ὑπὲρ τῆς εὐγενείας ἀπολογούμενος, ὁ τὸν Ἄμασιν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ἀτιμηθέντα διδάσκων y) ὡς οὐκ εὐσήμου γένους ὑπάρχοντα, ἀλλ' ἐρῶν διὰ τὴν ἄρρητον σκῆψιν ὡς ἐν Θεοῦ λόγῳ προσκυνῆσθαι, ἐκ τοῦ φαύλου τῆς γενετῆς ὑπερφρονηθεὶς ἐδείκνυσεν ἱκανῶς, ὅτι, ἂν ὑπῆρχεν ἡ εὐγένεια, οὐκ ἔδει τινὸς ὑποκρίσεως καὶ τῆς ἀπὸ λεκάνης παραβολῆς.

B. Σὶ

y) Herodot. lib. 2. cap. 172.

B. Σὺ δ' ἐπεὶ με πρὸς τὰς τῶν βασιλειῶν ἀνακαλεῖς ἀρχὰς, καὶ τὸν Δηιόκην παρ' αὐτὴν ἐκδοθέντα διακρίνωμεν. ἐκεῖνος γὰρ ὧδε ἄρα τι διασύρει τῆς εὐγενείας ὁ σὸς ἐκεῖνος Δηιόκης.

A. Ποία ἐπὶ τῇ εὐγενείᾳ τιμὴ μείζων, ἢ ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν περιείκειαν ἐκείνου z) διαλογισμοῦ καὶ τὴν ἰσότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν αὐτῆς ἀρχὴν ἀποκεκεῖσθαι, ἵνα μή σε λήθω εἰς τοῦτο με προσελθόντα, ὥστε τὴν ἀρετὴν μόνην καὶ γυμνὴν συγκρίνειν τῇ εὐγενείᾳ. οὐ γὰρ ἀκούειν ἐκεῖνα βούλομαι, καίτοι ὁ τοῦ Ἡροδότου Δηιόκης ὁ ἐξ ἐπιεικείας χρηματίζων, εἰ πάντες διὰ τὴν δικαίου ἐπιθυμίαν εἰς αὐτὸν βασιλείαν ἀναφέρουσι, τῇ μὲν βασιλείας τῇ δὲ εὐγενείας ἑαυτὸν ἀξιώτατον ἀποδηλοῖ. Ἔπειτα δὲ βασιλείαν κεκτημένος οὐκ ἐπὶ μικρὸν τὴν τοῦ δικαίου ὑπόκρισιν ὑπῆρξαι δείκνυσι, ἐνδελεχῶς περὶ τὰ διαιτήματα σωφρονίσαντος τυχὼν, καὶ τῶν βιαίων καὶ ἀσελγῶν τὴν κόλασιν περὶ πολλοῦ ποιούμενος, τοσούτῳ ταῖς δίκαις ἐνδοξότερος, ὅσῳ πρὸς τὰ πρὶν διαφέρων ἦν βασιλεὺς ὤν. Ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔξαρνός εἰμι τὴν εὐγένειαν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἀρχὴν εἰληφέναι, ὑπ' αὐτῆς ὑποστηρίζεσθαι, ὑπ' ἐκείνης ἀκτῖσι γίνεσθαι λαμπράν. Τὸ δ' αὐτὴν ἀκμάζεσθαι, τοῦτ' ἐμοὶ πάνυ δυσχερές. ὡραιοτάτην δὲ παντὸς μετεωρισμοῦ διισχυρίζομαι. Ὅστις δὲ κλώμενος τυγχάνῃ τῇ προηγουμένῃ ἀρετῇ ἀκόλουθον εὐγένειαν, τοῦτον προτιμητέον τοῖς εὐγενείας στερηθεῖσιν ἐπαγγέλλομαι. ὡς δὲ μὴ διελέγχωμαι τῇ ὁμωνυμίᾳ, τὴν εὐγένειαν καλῶν ἐπαινῶ, καὶ ταύτην ἀπολογίας ἀξιῶ, τὴν τοῦ ἄλλως λεγομένην ἀρετὴν, τὴν ὡς διαβήματα τῶν προγόνων καὶ τῶν πάππων καὶ τῶν προπάππων μνήμην ἐν ἡμῖν ἀνανεάζουσαν, καὶ ἡμᾶς ἐν ἐκείνων ὀνόμασι καὶ γνωρίμους καὶ εὐσήμους ποιοῦσαν. Ἀρέσκει δὲ καὶ τὸ Σαπφοῦς τούτοις προσάπτειν. [a) εὐγένεια ἄνευ ἀρετῆς οὐκ ἀσινὴς πάροικος, ἡ δ' ἐξ ἀμφοτέρων κρᾶσις εὐδαιμονίας ἔχει ἄκρον.]

B. Τί ἄρα φήσεις, αὐτὸς προΐστασαι τῆς ἀπ' ἀρετῆς σοι τυχούσης εὐγενείας. ἐὰν γὰρ ὑπὲρ αὐτῆς μὴ λόγους ποιήσῃς, λήγῃς ἂν ὧν ὅπερ ἦσαν ἀπόγονοι. ὅστις γὰρ ἀντιλαμβάνει τῆς ἀπὸ τῶν ἐκγόνων ληφθείσης εὐγενείας, οὗτος διὰ πολλῆς αἰτίας γενναῖος δύναται καλεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς διὰ ταῦτα προσκρούεσθαι δέον, οὐ δῆτα μᾶλλον ἢ μουσικὴ, γεωμετρία, πολιτικὴ, ἰατρεία, στρατηγία, ἐὰν τύχωσιν ἐς φλαῦρον ἄνθρωπον πεπτωκυῖαι.

A. Οὕτως ὁρᾷς ὡς οὐκ ἔστι ὅπως ἡμᾶς διὰ πλείω καταστρεβλῶμεν ἐπιπόνως ἐξετάζοντες διὰ τί τὴν εὐγένειαν ἐκ τῶν παλαιῶν χρημάτων τι καὶ ἀρετῆς

z) Herodot. lib. 1. c. 96. ſeq.

a) πλοῦτος apud Schol. Pindari.

ἀρετῆς διαμετροῦμεν. Οὐδὲ μὴν οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης, ὃν ὥσπερ διάκοντα τουτονὶ τὸν ἀγῶνα προσκαλεῖτε, οὕτως εὐγενείας ἀνισόρροπος διαιτητής ἐστιν, ὥσθ' ὑμῖν συμφωνεῖσθαι. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἄλλως τι ἄλλο ζηλοῦντος ἐκεῖ, γνώμη σχεδὸν αὐτη. b) [ἡ εὐγένεια παρ' ἑκάστοις οἴκοι τίμιός ἐστι, διότι βελτίους εἰκὸς τοὺς ἐκ βελτιόνων. εὐγένεια γάρ ἐστιν ἀρετὴ γένους.] Τοσοῦτον δεῖ παρ' αὐτῷ τὴν εὐγένειαν διασύρεσθαι, ὥστε εἰς ἄκραν τιμὴν διαφερομένοις ἐοικέναι. πρῶτον μὲν ὅταν δηλοῖ μὴ δίκαιον εἶναι c) ἐὰν εὐγενέστατοι καὶ γενναιότατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἀξιούμενοι αἰχμάλωτοι γένωνται, δοῦλοι ὥστι καὶ ἐν ἀνδραπόδων ἔχωνται λόγῳ. Καὶ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται δοῦλος γίνεσθαι ὁ εὐγενέστατος, ἀλλ' οὐς ἐν πολέμῳ. Ὁ τοῦτο μὴ δίκαιον εἶναι φάσκων, τὴν εὐγένειαν οὐκ ἐκσυρίττει. ἔπειτα δὲ διαιρῶν τοὺς ἀγενεῖς κατὰ διαφορὰς, καὶ μὴ δοκιμάζων τοὺς βαρβάρους οὐ συγχωροῦντας ἄλλην ἢ τὴν οἴκοθεν εὐγένειαν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοδέκτους Ἑλένη d) ὅλῳ τῷ σωρῷ διακοσμεῖ τὴν εὐγένειαν ὡς ὄντως ἐνδοξοτάτην ἀνέκαθεν ἀπ' εὐγενῶν ὑπάρχουσαν. Ἀμωσγέπως καὶ ὁ Ἑρμόδωρος ἄδικον ἀμφισβήτησιν ἀνατελλομένην φησὶν, οὔτε δικαία κρίσει, οὐθ' ὅπλοις τέλους τετυχηκυῖαν παρ' ἐκείνοις ἀδελφοῖς, ὧν ἕτερος μὲν ἀπὸ πατρὸς, ἕτερος δὲ ἀπὸ μητρὸς προσεποίει τὴν εὐγένειαν, τελευταῖος δὲ ἄλις δηλοῖ ὡς οὐκ ἀποδεχόμενος τὸν λόγον τὸν ταῖς ἀρεταῖς καὶ κακίαις τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν τοῦ γένους ἀμαυρότητα διορίζοντα, ὅτι πέφυκε μὲν ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου, τοὺς δ' ὅμως διακρίνεσθαι. Εἰ δ' ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωποι φυόμενοι, διὰ τοῦτο ἰσότιμοι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ καταλεκτέοι, οὐδ' ὁ ἐξοχώτατος ἀρετῇ ἀπὸ τοῦ κακίστου καὶ ἀσελγεστάτου διαφέρων ἦν. Τοῦτο γὰρ ἡ φύσις θαμὰ ἀποδοῦναι ἐπιθυμεῖ, θαμὰ δ' ἐμποδίζεται ἀποτυγχάνουσα τῆς ἀποτελειώσεως. Τί δὲ χρὴ ἐξ Ἀριστοτέλους συνειλεγμένα μαρτύρια κατὰ τῆς εὐγενείας προφέρειν, ἐκεῖνον γὰρ ὁρῶμεν ἐν ἐκδεδομένῳ περὶ εὐγενείας βιβλίῳ καὶ ἐν τοῖς ἐπαινετοῖς διακεκοσμηκότα, καὶ ἐν τῷ τῶν ἀγαθῶν λόγῳ διηριθμηκότα. Πάλιν ἐπειδὴ μᾶλλον ἐνστὰς προβάλλεις τὸν αὐτὸν Ἀριστοτέλη, φέρε ἐξετάζωμεν πότερον ἐκεῖνος τοσοῦτον προὐπηλάκιζε e) τὴν εὐγένειαν ὅσον σὺ βρενθύεις, f) οὕτως γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς αὐτὸς ἄλλοθι. [g) τὸ εὖ σημαίνει τι δήπου τῶν ἐπαινετῶν καὶ

Mm σπουδαίων

b) Ariſtoteles lib. III. c. 13. Politic.
c) Idem Lib. I. Politic. cap. 16.
d) apud Ariſtotelem loco laudato.
e) Schol. ἐμίανε.
f) μεγαλαυχεῖς.
g) Ariſtoteles, dialogo de nobilitate, apud Stobæum.

σπουδαίων, οἷον τὸ εὐπρόσωπον καὶ τὸ εὐόφθαλμον. ἀγαθὸν γάρ τι ἢ καλὸν σημαίνει κατὰ τοῦτον τὸν λόγον. οὐκοῦν εὐπρόσωπον μέν ἐστι τὸ ἔχον ἀρετὴν προσώπου, εὐόφθαλμον δὲ τὸ ὀφθαλμοῦ ἀρετήν. ἀλλὰ μέν ἐστι γένος τὸ μὲν σπουδαῖον, τὸ δὲ φαῦλον ἀλλ᾽ οὐ σπουδαῖον. σπουδαῖον δέ γε φαμὲν ἕκαστον κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν εἶναι, ὥστε καὶ γένος σπουδαῖον ὡσαύτως. δῆλον ἄρ᾽ ὅτι ἐστὶν ἡ εὐγένεια ἀρετὴ γένους.] Ἐν τούτοις Ἀριστοτέλης οὐ μόνον οὐ διέβαλε τὴν εὐγένειαν, ἀλλὰ καὶ ἐπῄνεσε. Τῶν καλῶν φησὶ τὴν εὐγένειαν. Αὐτὴν δὲ καίπερ οὐκ ἀεὶ προτιμᾷ, καὶ ὅλως οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τὴν ἀρετὴν μόνον, δηλοῖ ὅτι οὐκ ἀποδέχεται τὸ ἄτοπον ἐκεῖνο κατ᾽ ἐξοχὴν καίπερ ἐν ἄλλοις ἴσους ὄντας ἀνίσως δεῖν τῶν ἀρχῶν μεταδεδόσθαι. Τοῖν ἰσοτέχνοιν αὐλητοῖν μὴ προκριτέον τὸν εὐγενέστερον, ἐν τοῖς αὐλοῖς, οὐ γὰρ βέλτιον αὐλήσειεν ἄν, ἀλλὰ τὸν ἐντεχνότερον. Τί γὰρ ἡ εὐγένεια ποιεῖ πρὸς τὴν ἐμπειρίαν τῶν αὐλῶν; Ἀλλὰ μᾶλλον ἀποφαίνει τῇ πόλει χρησίμους εἶναι τοὺς εὐγενεῖς, τοὺς ἐλευθέρους, ἔτι δὲ χρησιμωτέραν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀνδρίαν. Τέλος δέ τι ἐκεῖνο οὐχ ἅλις ἐμφαίνει μὴ συμφελιζομένην τὴν εὐγένειαν, ὅταν αὐτὴν ἐν τιμῇ ἄγεσθαι παρὰ πᾶσι λέγει, ὡς πιθανὸν δοκεῖν τοὺς ἐκ βελτιόνων πεφυκότας βελτίους τυγχάνειν. Πῶς οὖν τῆς ὑπὸ τοῦ παντὸς ἀνθρωπίνου γένους εὐγενείας τιμωμένης ἡμεῖς καταφρονοῦμεν, διαπτύομεν, διασύρομεν; Ἵνα δὲ μὴ χολὴν κινῇς ἡμῖν, τῷ δοκοῦντι συχνάκις ἀνακληθέντος ἐκείνου τοῦ σοῦ Ἀριστοτέλους, ἢ τὰ ἐκείνου δόγματα ἀποβλητέα, ἢ τοῖς ἀγαθοῖς προσαριθμητέαν τὴν εὐγένειαν ὥσπερ καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν συμφέρειν, οὐκ ἂν δύναιο ἔξαρνος εἶναι.

B. Πάλιν ἐκεῖνο φλυαρεῖς. h) Τί γὰρ ἄλλο νομίζομεν εἶναι τὴν εὐγένειαν εἰ μὴ παλαιὸν πλοῦτον ἢ παλαιὰν δόξαν, οὐδέτερον ἐφ᾽ ἡμῖν ὄν, ἀλλὰ τὸ μὲν τύχης ἀδήλου, τὸ δὲ ἀκρασίας χάριν ἀνθρωπίνης, ὡς ἐκ δυοῖν ἀλλοτρίοιν κρέμαται τὸ πεφυσημένον ὄνομα ἡ εὐγένεια.

A. Καὶ ὁ πλοῦτος μὲν οὐχ ὁμοίους αὐτῷ τοὺς γεννηθέντας ποιεῖ, ἀλλ᾽ ὁ ἐξ ἀρετῆς γεννηθεὶς εἰκονίζεται ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς δικαίων εἰς τοὺς ἐκγόνους διαχεομένων, καὶ τοῦτ᾽ ἐστιν ἡ ὄντως εὐγένεια, ὁμοίωσις δικαιοσύνης.

B. Ἆρ᾽ οὖν εὐγενέστερος ἦν ὁ Μίδου πλοῦτος τῆς Ἀριστείδου πενίας; καίτοι ὁ μὲν οὐδ᾽ ἐντάφια καταλιπών, τῷ δὲ Φρυγὶ πάντ᾽ ἂν ἐδύνατο εἶναι τάφος. ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πλουσίῳ τὸ εὐγενές. Πυρὸς ἔχει τρόπον πᾶσα πονηρία, ἀμφότερα χωρὶς τροφῆς ἀφανίζεται σβεννύμενα. Ἡ δὲ Σωκράτους ἀδοξία μαίας καὶ ἑρμογλύφου πατρὸς, οὐκ ἦν εὐγενεστέρα τῆς Σαρδαναπάλου δόξης; Μὴ σύγε νομίζῃς ὅτι Ξέρξης εὐγενέστερος ἦν Κυναιγύρου; καίτοι ὁ μὲν ὑπὲρ

h) Quæ ſequuntur apud Stobæum exſtant.

τῆς ἰδίας πατρίδος ἀπεκόπη τὴν χεῖρα, ὁ δ᾽ ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἔφυγεν, ἀντὶ τῆς μεγάλης βασιλείας μεγάλην ὑπεικείμενος δειλίαν. i)

A. Λέγεται μὲν ταῦτα μεγαλοπρεπῶς. Ἐγὼ δὲ οὐχ οὕτως ἀλλότριός εἰμι τῆς ἐπιεικείας, ὥστε τιθέναι τῇ ἀρετῇ ἐναντίαν τὴν εὐγένειαν. οὐ ποιήσω, οὐ λέξω. Τὸ δὲ τῆς εὐγενείας ὄνομα κενὸν εἶναι μηδαμῶς συμφήσω, οὐχ ἧττον δ᾽ ὡς ἄχρηστα τὰ χρήματα εἰς θάλασσαν καταποντισθήσεσθαί τις κελεύσει. Πολλάκις μὲν μήτε τρόπαια πάρεστιν ἡμῖν, μήτε κτήματα, μήτε πάπποι, μήτε προπάπποι. ὅτῳ δὲ ταῦτα ὑπάρχουσιν ἔξοχα, τούτοις χαίρειν τε καὶ χρῆσθαι τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα μελετῶντας οὐδὲν κωλύει πρὸς εὐδαιμονίαν. ἀλλὰ μᾶλλον εἰσὶ βοήθειαι καὶ ὄργανα σοφίας. &c.

Hæc ſpeciminis loco ſufficiant, donec integrum, quod ſpero proxime, eum verſione ſua dabit Venerandus atque Eruditiſſimus Wolfius noſter in tomo quarto, quem parat Anecdotorum Græcorum.

De THEODORO Studita ejusque ſcriptis editis & ineditis dixi Volum. IX. pag. 234. Ab eo tempore nactus ſum Codicem, qui olim fuit *Rudolphi Capelli* noſtri τοῦ μακαρίτου, in quo Catecheſes Theodori, laudati Capelli manu deſcriptæ, & Græce hactenus ineditæ, occurrunt una & quinquaginta. Præmittitur autem index ſermonum CCXVII. quibus magna quæ vocatur Catecheſis abſolvebatur, qualis manu exarata etiam exſtat in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, nec non in Codice Bibliothecæ Paulinæ Lipſienſis. Illos titulos hoc loco deſcribere juvat, ſimulque apponere numeros ſermonum qui ex illis jam editi exſtant, ſed Latine tantum ex *Jo. Liveneji* verſione (*) duobus Codicibus Romanis uſi.

Index Sermonum Catecheticorum Theodori Studitæ, in totius Anni Feſta.

Numeri majores Latinis Livineji reſpondent, minores MSto Græco Codici.

I. 1. Περὶ τοῦ ἐναγωνίως διανύειν τὸν ὅλον ἡμῶν βίον. α΄. Τῇ β΄ τῆς διακαινισίμου.

1. De vita omni noſtra ſollicite exigenda. *Die ſecunda hebdomadis renovationis, ſive quæ diem Paſcha ſubſequitur.*

II. 2. Ὅτι

i) Hactenus Stobæus.

(*) Verſionem Livineji reprehendit Jac. Gretſerus rerum Variarum lib. 1. cap. 2.

Digitized by Google

II. 2. Ὅτι χρὴ ἀποθνήσκειν ἡμᾶς τὸν προαιρετικὸν θάνατον, καὶ περὶ εὐταξίας, β'. Τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ.

2. In memoriam B. Domitiani: a) oportere nos aſſidua morte voluntaria defungi, deque modeſtia. b) *In Dominica S. Thomæ ſive prima poſt Paſcha.*

III. 3. Ὅτι δεῖ περιπατεῖν ἡμᾶς ἀξίως τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ τοῦ διωγμοῦ οὗ δεδιώγμεθα, διὰ Κύριον. γ'. Τῇ Κυριακῇ τῶν μυροφόρων.

3. Vitam obeundam nobis eſſe dignam monaſtica profeſſione, & perſecutione quam pro Domino ſuſtinuimus. *Dominica unguentiferarum, ſive ſecunda poſt Paſcha.*

IV. 4. Περὶ τοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς τοὺς ὀλεθρίους τόπους καὶ τρόπους τῆς ἁμαρτίας. δ'. Τῇ Κυριακῇ τοῦ παραλύτου.

4. Circumſpectionem adhibendam, noxiaque fugienda peccati loca & modos. *Dominica Paralytici, ſeu tertia poſt Paſcha.*

VI. 5. Ὅτι δεῖ εὐωδιάζειν ἑαυτοὺς διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἀναλήψεως. ε'. τῇ δ' τῆς μεσο·πεντηκοστῆς.

5. Quod oportet nos fragrantes comparere ſtudio virtutis. *Die quarta hebdomadæ ante mediam Pentecoſten.*

V. 6. Περὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου, καὶ περὶ τοῦ ἀσφαλῶς διαμείβειν τὰς ἡμέρας τῆς παρούσης ζωῆς. ϛ'. τῇ κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος.

6. De horrendo tribunali, deque præſentis vitæ noſtræ diebus circumſpecte tranſigendis. *Dominica Samaritidis, ſive quarta poſt Paſcha.*

7. Περὶ (*) ἀπροσπαθείας καὶ ἐγκρατείας. ζ'. Τῇ Κυριακῇ τοῦ τυφλοῦ.

7. De moderatione in affectibus & temperantia. *Dominica cæci, ſive quinta poſt Paſcha.*

VII. 8.

8. De

a) Hujus S. Domitiani mentio in illa Catecheſi his verbis: τοιοῦτος ὁ μακάριος Δομετιανός, ὃν ὑμνήσαμεν. Καὶ οὗτος μνημόσυνον μετὰ ἁγίων ἡλίκην πραγματείαν ἐπραγματεύσατο, ἡλίκην πολιτείαν ἐξήνυσε, πόνοις ὀλίγοις καὶ ἀγῶσι κληρωσάμενος γέρας αἰώνιον, ἄνθρωπος εὐτελὴς κατὰ σάρκα, ἀλλ' ἐπειδὴ εἵλετο ἀρετὴν καὶ ἠγάπησε Θεόν, ὕψωσεν αὐτὸν ὁ Θεός, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ἐξουθενῶν με ἀτιμασθήσεται. 1 Sam. II. 30.

b) male in Bibl. Patrum, Lugd. editum, *de moleſtia.*

(*) Hanc ſeptimam catecheſin primus Græce ex Codice Lipſienſi edidit V. C. Joh. Immanuel Mullerus in diſſert. Lipſiæ 1722. 4. vulgata de Studio, Cœnobio CPolitano, pag. 33—36.

VII. 8. Περὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ θεαρέστως ἀναστρέφεσθαι ἑαυτοῖς. η΄. τῇ δ΄ πρὸ τῆς ἀναληψίμου.

8. De adſcenſione Servatoris noſtri JESU CHRISTI, vitaque inter nos ex DEI voluntate agenda. *Die quarta ante hebdomadem Adſcenſionis.*

VIII. 9. Ὅτι δεῖ μετὰ καθαροῦ συνειδότος μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων, ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἀναληψίμῳ. θ΄.

9. Oportere ſacrorum pura conſcientia fieri participem. *Habita die feſto Adſcenſionis.*

10. ὅτι χρὴ ἡμᾶς προσέχειν ἐν τοῖς διαφόροις βρώμασι, καὶ περὶ ἐγκρατείας. ι΄. τῇ κυριακῇ τῶν ἁγίων πατέρων.

10. Oportere de variis nobis cavere cibis, & de temperantia. *Dominica SS. Patrum Nicanorum, ſive poſt Adſcenſionem.*

IX. 11. περὶ τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ταπεινοῦ Εὐπρεπιανοῦ. ια΄. τῇ κυριακῇ τῆς πεντηκοστῆς.

11. De deſcenſu S. Spiritus, & de humilis Euprepiani c) morte. *Dominica Pentecoſtes.*

X. 12. ὅτι οὐχ οἱ δι' αἵματος μόνον μάρτυρες, ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ βίου ἐνθέου πολιτευσάμενοι. ιβ΄. τῇ κυριακῇ τῶν ἁγίων πάντων.

12. Martyres eſſe non ſolos, qui ſanguinem profundunt, ſed etiam qui vitam obeunt divinam. *Dominica omnium Sanctorum, ſeu prima poſt Pentecoſten.*

13. περὶ ἀποταγῆς κόσμου, καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. ἡ διδασκαλία

13. De renunciatione, quæ fit Mundo rebusque quæ in Mundo ſunt, atque

c) Livincjus: *infelicis Cypriani.* De Euprepiano hæc in catecheſi Theodori: οὐκ ἠκούσατε τί πέπονθεν ὁ ἐλεεινὸς Εὐπρεπιανός; ἄρτι γὰρ ἡμῖν ἀνηγγέλη ὅτι τέθνηκε. Καὶ τέθνηκε, φεῦ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας, οὐ πρόσκαιρον ἀλλὰ τὸν αἰώνιον θάνατον, συμπλακεὶς τῇ Εὔᾳ καὶ ταύτῃ τὸν βίον ἀποῤῥήξας. ὢ τί πέπονθεν ὁ τάλας. ἴστε ὅπως πρότερον ηὔχει ὁ λύχνος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ, τῆς τε εὐπιστίας καὶ εὐδρομίας. οὐχὶ συναπεκλείσθη μοι πάλαι ὁμολογητικῶς; οὐκ εἰς οἰκονόμου προήχθη βαθμὸν ἐν τῷ σακκουδίωνι, οὐκ ἐπὶ τῇ παρούσῃ ὁμολογίᾳ ἀπεδύσατο πρὸς ἀγῶνας δὶς μαστιχθεὶς καὶ ἐνέγκων ἄριστα; εἶτα τι ἔχων ὡς οἰκονόμος τὸ γλωσσόκομον τοῦ μοναστηρίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ βαλλόμενα θελχθεὶς τῷ χρυσίῳ καὶ περιπαρεὶς τῇ φιλαργυρίᾳ κατὰ τὸν Ἰούδαν, προὔδωκεν, οἴμοι, τὸν Χριστόν, τοῦτο μὲν ἀποδυσάμενος τὸ τῆς παρθενίας ἐπάγγελμα, τοῦτο δὲ Γιεζικῶς ὠνησάμενος ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας &c.

λία τοῦ μετὰ προθυμίας ἐπαναιρεῖσθαι τὰ ἰδιώματα τῆς ἀκριβοῦς ἡμῶν διαγωγῆς, ῥηθεῖσα ἐν τῇ δ΄ ἡμέρᾳ πρὸ τῆς ἀποκρεωσίμου. ιγ΄.

atque doctrina de ſuſcipiendis alacriter proprietatibus accuratæ vitæ monaſticæ. *Die quarta ante Dominicam Carniſprivii, ſive Sexageſima.*

XLIX. 14. περὶ ἐγκρατείας, καὶ τῆς προκειμένης ἡμῖν ὁμολογίας. ιδ΄. τῇ παρασκευῇ τῆς ἀπόκρεω.

14. De abſtinentia ac confeſſione quæ à nobis requiritur. *In paraſceve Dominicæ Carniſprivii.*

L. 15. περὶ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς ἡμέρας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ῥηθεῖσα τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀποκρεωσίας. ιέ.

15. De magno illo & illuſtri Domini noſtri JESU CHRISTI die. *Dicta in Dominica Carniſprivii.*

LI. 16. περὶ τοῦ εὐθάρσους καὶ ἀνδρείους εἶναι ἐν τῷ παρέντι διωγμῷ. ιϛ΄. τῇ δ΄ τῆς τυροφάγου.

16. Quod confidenti & forti animo eſſe oporteat in præſenti perſecutione. *Die quarta ante Dominicam Tyrophagiorum, qua caſei & ovorum uſus omittitur.*

LII. 17. περὶ ἐγκρατείας καὶ προσευχῆς. ιζ΄. τῇ παρασκευῇ τῆς τυροφάγου.

17. De continentia & precatione. *In paraſceve ante Dominicam Tyrophagiorum, ſive Quinquageſima.*

18. ὅτι χρὴ ἀναδραμεῖν ταῖς ἐννοίαις, καὶ ἀναθεωρῆσαι τοὺς βίους τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ὁμοιοτρόπως αὐτοῖς πολιτεύεσθαι. ιη΄. τῷ σαββάτῳ τῆς τυροφάγου.

18. Quod oportet cogitatione recurrere & inſpicere vitas Patrum noſtrorum, ſimilibusque moribus operam dare in vita. *Sabbato ante Tyrophagiorum Dominicam.*

LIII. 19. περὶ νηστείας, καὶ ὅτι τοῦ ἀληθινοῦ, ὑπηκόου, καὶ ὑποτακτικοῦ ἀληθὴς νηστεία ἐστὶν ἡ ἐκκοπὴ τοῦ οἰκείου θελήματος. ιθ΄. τῇ κυριακῇ τῆς τυροφάγου.

19. De jejunio & quemadmodum veri & morigeri ſubditi verum jejunium, ſit propriæ voluntatis excisio ſive abnegatio. *Die Dominica Tyrophagiorum.*

LIV. 20. ἐπὶ νηστείας καὶ ἀπαθείας, ῥηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τῶν νηστειῶν. κ΄. τῇ δ΄ τῆς πρώτης ἑβδομάδος.

20. De jejunio abſtinentiaque cupiditatum. *Initio jejunii, die quarta primæ hebdomadis Quadrageſimæ.*

LV. 21. περὶ τοῦ κατακοσμεῖν τὴν ἄφθαρτον ἡμῶν οἰκίαν διὰ τῶν ἀρετῶν

21. Incorruptibilem domum noſtram, animum, virtutum ſtudio exor-

ἀρετῶν ἀναλήψεως. κα΄. τῇ παρασκευῇ τῆς πρώτης ἑβδομάδος.

exornandam. *Paraſceve prima hebdomadis jejunii.*

22. Λόγος προτρεπτικὸς εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, καὶ περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας. κβ΄. τῷ σαββάτῳ τῆς πρώτης ἑβδομάδος.

22. Sermo adhortatorius ſub ingreſſum Quadrageſimæ, & de ſecundo CHRISTI adventu. *Sabbato prima hebdomadis.*

LVI. 23. Περὶ τοῦ μὴ ὑπὲρ δύναμιν ἐκτείνεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν σπουδάσμασι, καὶ τοῦ διατρέφειν τὴν ψυχὴν ἐν τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασιν. κγ΄. τῇ κυριακῇ τῆς πρώτης ἑβδομάδος.

23. Ne ſupra vires in Divinis ſtudiis animum intendamus, paſcamus tamen illum ſpiritalibus doctrinis. *Dominica prima hebdomadis jejunii.*

LVII. 24. Περὶ τοῦ φυλάττειν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν φθοροποιῶν παθῶν. κδ΄. τῇ δ΄ τῆς β΄ ἑβδομάδος.

24. De animo à corruptelis affectuum ſervando. *Die quarta hebdomadis ſecundæ.*

LVIII. 25. Περὶ ὁμονοίας καὶ ἀγάπης, καὶ τοῦ ὑπομεῖναι γενναίως τὰ ἐπίπονα τῆς ἀρετῆς, ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν βασιλείαν οὐρανῶν. κε΄. τῇ παρασκευῇ τῆς β΄ ἑβδομάδος.

25. De concordia & amore, ferendisque generoſe virtutis laboribus pro regno cœleſti aſſequendo. *Paraſceve hebdomadis ſecundæ.*

LIX. 26. Περὶ τοῦ ἠπίως καὶ εὐμαρῶς διανύειν ἡμᾶς τὰς ἡμέρας τῶν νηστειῶν ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς. κϛ΄. τῇ κυριακῇ τῆς β΄ ἑβδομάδος.

26. De transigendo ſvaviter & læte jejunio, per ſpem æternæ vitæ. *Dominica ſecunda hebdomadis jejunii.*

LX. 27. Περὶ τῆς ἐνθένδε ἀθρόας μεταχωρήσεως, καὶ διδασκαλία περὶ τοῦ ἀσφαλῶς τηρεῖν τὰς ἑαυτῶν αἰσθήσεις, καὶ τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ἀτόπων ἐπιθυμιῶν. κζ΄. τῇ δ΄ τῆς γ΄ ἑβδομάδος.

27. De repentino hinc abſceſſu, & doctrina de ſenſibus animoque accurate cuſtodiendis à fœdis libidinibus. *Die quarta tertia hebdomadis jejunii.*

LXI. 28. Ὅτι οὐ δεῖ ὑποβάλλειν ἡμᾶς ἑαυτοὺς ἐν τοῖς πειρασμοῖς,

καὶ

28. Non eſſe committendum, ut nosmet ipſimos tentationibus objiciamus;

ciamus;

καὶ περὶ νηστείας. κη'. τῇ παρασκευῇ τῆς τρίτης ἑβδομάδος. — ciamus; & de jejunio. ***Paraſceve hebdomadis tertia.***

LXIII. 29. Ἱστορικὴ περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ Χριστιανῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ. κθ'. τῇ κυριακῇ τῆς τρίτης ἑβδομάδος.

29. Narratio de Chriſtianis per Bulgariam in ſancta Quadrageſima ob eſum carnis peremtis. ***Dominica tertia hebdomadis.***

LXVI. 30. ὅτι τὸ Πάσχα τοῦτο τύπος ἐστὶ πρὸς τὸ μέλλον καὶ αἰώνιον Πάσχα, καὶ περὶ ὑπομονῆς καὶ ἀνδρείας. λ'. τῇ δ' τῆς μέσης ἑβδομάδος.

30. Paſcha hoc ſimulacrum eſſe futuri & æterni Paſchatis: Deque patientia ac fortitudine. ***Quarta die media hebdomadis jejunii.***

LXVII. 31. ὅτι ἐν τῇ νεκρώσει τῶν παθῶν, καὶ τῇ ἀναστάσει τῶν ἀρετῶν τοῦτό ἐστι τὸ καθεκάστην ἑορτάζειν καὶ πασχάζειν ἐν Κυρίῳ τῷ Θεῷ. λα'. τῇ παρασκευῇ τῆς μέσης ἑβδομάδος.

31. Vitiis mori ac Virtutibus reviviſcere, id demum eſſe ferias celebrare quotidie, Dominoque DEO Paſcha agitare. ***Paraſceve media hebdomadis.***

CXXXV. 32. περὶ τοῦ μεσάσματος τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, καὶ προθυμοποίησις πρὸς τὸ ἑξῆς τῆς ἀσκήσεως. λβ'. τῇ κυριακῇ τῆς τετάρτης ἑβδομάδος.

32. De media ſancta quadrageſima, & ad exercitationem porro continuandam exſtimulatio. ***Dominica quarta hebdomadis.***

LXIX. 33. ὅτι οἱ ἐν θλίψεσι καὶ στενοχωρίαις τὸν βίον διαμείψαντες ἀλύπου τινὸς καὶ ἀῤῥήτου ἡδονῆς ἀπολαύουσιν. λζ'. τῇ τετράδι τῆς ε' ἑβδομάδος.

33. (*) Qui in ærumnis ac miſeriis vitam tranſegere, eos incredibili alienaque à doloribus voluptate frui. ***Quarta die quinta hebdomadis.***

34. περὶ — 34. De

(*) In hac Catecheſi Theodorus D. Platonis facit mentionem his verbis: ὁ μέγας πρόδρομος, οὗ μιμητὴς ἠξιώθη γενέσθαι ἐν τῷ ἐλεγμῷ τοῦ μοιχεύσαντος βασιλέως Πλάτων, ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν, οὗ καὶ τὴν μνήμην σήμερον ἑορτάζειν ἠξιώμεθα. Mox invehitur in Alexandrum quendam presbyterum (ψηφιζόμενον εἰς ἱερέα,) Iconomachis faventiorem, ἤδη γὰρ πάντως ἠκούσατέ τι περιέχειν

34. περὶ ἐγκρατείας οὐ μόνον τροφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν, ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ. λδ΄. τῇ ε΄ τῆς ε΄ ἑβδομάδος.

34. De abſtinentia non à cibis modo, ſed etiam à pravis affectibus. *Dicta in quadrageſima, quinta quinta hebdomadis die.*

LXX. 35. περὶ τοῦ ὑποίσαι ἡμᾶς πᾶσαν βάσανον κατὰ μίμησιν τοῦ τε Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων. λη΄. τῇ παρασκευῇ τῆς ε΄ ἑβδομάδος.

35. Quod omne genus cruciatuum ferre debemus Domini ac Sanctorum imitatione. *Paraſceve quinta hebdomadis.*

36. περὶ ἐγκρατείας καὶ ταπεινοφροσύνης. λε΄. τῇ σαββάτῳ ἀκαθίστου.

36. De continentia & humilitate. *Sabbato acathiſti quinta jejunii hebdomade,* (*) *ubi hymnus à populo per noctem ſtante ſine ſeſſione canitur.*

LXVIII. 37. ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἀεὶ ἀνακαινίζεσθαι ἐπὶ τὰ πρόσω διʼ ὑπομονῆς τῶν προσαπτομένων ἡμῖν ὁρωμένων τε καὶ ἀοράτων πειρασμῶν. λγ΄. τῇ κυριακῇ τῆς ε΄ ἑβδομάδος.

37. Oportere nos ſemper renovari ad anteriora per incurrentium viſibilium & inviſibilium tentationum tolerantiam. *Dominica quinta hebdomadis.*

38. περὶ τῆς καταστάσεως τῶν νηστειῶν, καὶ διδασκαλία πρὸ τῆς ἀνοίξεως τοῦ μοναστηρίου. λε΄. τῇ δ΄ τῶν βαΐων.

38. De conſtitutione Jejuniorum, & doctrina ante apertionem Monaſterii. *Quarta die hebdomadis ante Dominicam in Palmis.*

LXXI. 39. ὅτι δεῖ φυλάττειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς τοῦ διαβόλου πανουργίας, καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀφιδιάζειν.

39. Cavendum nobis eſſe à Diaboli vafritie, & de eo quod non fas ſit, exorbitare, aut à cœtu ſegregem ober-

πέπραχεν Ἀλέξανδρος ὁ δύστηνος. ἐξηρνήσατο καὶ τὴν ὑποταγὴν, καὶ τὴν ὁμολογίαν. Καὶ πόθεν τοῦτο πέπονθεν, ἀλλʼ ἢ ἐκ τοῦ εἶναι αὐτὸν μεμονωμένον, ὃ πολλάκις ἐγκαλῶ τοῖς μεμονωμένοις, ἐκ τοῦ φιλάργυρος γνωρίζεσθαι κατὰ τὸν Ἰούδαν. ἀμφότεροι οὖν προδέδωκαν τὸν Κύριον τῆς δόξης, ὁ μὲν τοῖς Ἰουδαίοις, ὁ δὲ τοῖς ὁμόφροσι τῶν Ἰουδαίων εἰκονομάχοις.

(†) Vide Cangium in ἀκάθιστος, & Lambecium III. p. 126. 150. VIII. p. 53. ſeq.

διάγειν. λθ΄. τῇ παρασκευῇ τῶν βαΐων.

oberrare. *Paraſceve ante Dominicam in Palmis.*

40. ὅτι οὐ χρὴ ἀμελῶς διακεῖσθαι ἡμᾶς μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ὡς ἂν μὴ ἀπολέσωμεν τὰς προδιηνυσμένας ἡμῖν ἀρετὰς, καὶ περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν βαΐων, καὶ τοῦ πάθους τοῦ Σωτῆρος. μ΄. τῷ σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου.

40. Quod non oportet poſt elapſam ſacram quadrageſimam negligentes eſſe, ne virtutes partas amittamus: De feſto item Palmarum, & Servatoris noſtri Paſſione. *Sabbato Lazari.*

41. περὶ τῆς κρατίστης διαγωγῆς ἡμῶν, ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἑβδομάδι τῶν βαΐων. μα΄. τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων.

41. De optimo vitæ inſtituto. *Dicta in Dominica Palmarum.*

LXXII. 42. περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους, καὶ διδασκαλία περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὑπομονῆς. μβ΄. τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ δ΄.

42. De ſalutifera CHRISTI Paſſione, deque humilitate & patientia. *Die quarta magna & ſancta hebdomadis.*

43. περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους, καὶ περὶ ὁμονοίας. μγ΄. τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ε΄.

43. De ſalutifera Paſſione, & de Concordia. *Die quinta hebdomadis ſanctæ magnaque.*

LXXIII. 44. περὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. μδ΄. τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ.

44. De Domini noſtri JESU CHRISTI Paſſione. *In ſancta & magna Paraſceve.*

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰνδικτίωνος.

Menſe Septembri, in principium Indictionis.

Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΥ.

Cum Deo, MENOLOGII Initium.

XXIV. 45. περὶ τῆς ἀνυπερβλήτου δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης, καὶ μίσους τοῦ διαβόλου, καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης, ῥηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ. με΄.

45. De inexſuperabili DEI beneficio, & de amore erga Eum, odioque Diaboli, & de humilitate. *Dicta ſub anni initium.*

46. περὶ

46. Ne

XXV. 46. περὶ τοῦ μὴ εἰσφέρειν ἀκάνθας καὶ τριβόλους παθῶν, ἀλλὰ καρποφορεῖν τοὺς τῆς ἀρετῆς βότρυας. μϛʹ. Μηνὶ τῷ αὐτῷ εἰς τὸν τρυγητόν.

46. Ne vitiorum ſpinas atque tribulos colligamus, ſed virtutis botros fructificemus. ***Eodem menſe, in Vindemiam.***

XXVI. 47. περὶ τοῦ μὴ κατάγειν ἑαυτοὺς εἰς πάθη ἀτιμίας, μηδὲ ἡγεῖσθαι, ἡδεῖαν εἶναι τὴν ἡδονήν. μζʹ. Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδʹ. τῇ ὑψώσει τοῦ τιμίου σταυροῦ.

47. Ne in fœda vitia præcipites nos agamus, neve voluptatem jucundam arbitremur. ***Ejuſdem menſis die XIV. in exaltatione Venerandæ Crucis.***

XXVII. 48. περὶ τοῦ πνευματικοῦ σπόρου, καὶ τοῦ ἀγρυπνεῖν ἐν ταῖς θείαις μελέταις. μηʹ. Μηνὶ τῷ αὐτῷ κϛʹ. εἰς τὸν σπόρον.

48. De ſpiritali ſemente, & de vigilando in Divinis rebus meditandis. ***Ejuſdem menſis die XXIV. in Sementem.***

XXVIII. 49. περὶ πίστεως, καὶ τοῦ μὴ εἰκῇ καὶ μάτην δαπανᾶν τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ ὅτι ὄναρ καὶ σκιὰ εἰσὶ τὰ παρόντα πρὸς τὰ μέλλοντα. μθʹ. Μηνὶ ὀκτωβρίῳ ϛʹ. εἰς τὸν σπόρον.

49. De fide, neve temere ac ſine fruge vitam conſumamus: Et umbram eſſe ac ſomnium præſentia ad futura. ***Menſe Octobri, die ſexta, in Sementem.***

XXX. 50. περὶ τῆς ἀφάτου κηδεμονίας τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ ἀσφαλείας τοῦ κατὰ Θεὸν ἡμῶν βίου. νʹ. Μηνὶ νοεμβρίῳ ϛ, εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Ὁμολογητοῦ.

50. De immenſo CHRISTI Domini in nos ſtudio, vitæque ſecuritate Divinæ atque inculpatæ. ***Die VI. Novembris, in memoriam S. Pauli (*) Confeſſoris.***

XXXI. 51. περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, καὶ ὅτι ὁ παρὼν διωγμὸς, οἷς μὲν ὕλη ἀρετῆς καθέστηκεν, οἷς δὲ κακίας. ναʹ.

51. De judicio futuro: Et quod præſens perſecutio aliis materia ſit virtutis, aliis ſcelerum. ***Ejuſdem menſis; die XI. in memoriam***

(*) In hac Catecheſi, S.Pauli Confeſſoris meminit his verbis: ὥσπερ καὶ ὁ νῦν εὐφημηθεὶς Παῦλος ὁ μακάριος ὁμολογητὴς, οὗ ὅσα καὶ ἡλίκα τὰ ἔπαθλα, καὶ οἱ ἀγῶνες ἐκ μικροῦ ἠκούσαμεν, ὡς καὶ ἡμεῖς μεμνήμενοι &c.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια΄. εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.

S. Patris noſtri & Confeſſoris Theodori Studitæ. (**)

Hucusque homilias ipſas exhibet MS. Codex.

52. ὅτι ὑπομένουσιν ἡμῖν ἐν τῇ μαρτυρικῇ ὑποταγῇ ἀποληψόμεθα τὰ αἰώνια γέρα. νβ΄.

52. Quod Martyrii ſubjectionem perpeſſi æterna præmia relaturi ſumus.

XXXII. 53. περὶ τῶν γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος, καὶ τοῦ εὐτόνως ἔχεσθαι τῆς ἀσκητικῆς ἡμῶν ζωῆς. νγ΄.

53. De Natali die Servatoris, ac de conſtanter retinenda vita noſtra Aſcetica ſive Monaſtica.

54. ὅτι δεῖ ἡμᾶς τὴν τῶν νηπίων μιμεῖσθαι ἀφελότητα, διὰ τὸν δι᾽ ἡμᾶς νηπιάσαντα Χριστόν. νδ΄.

54. Quod infantum oportet ſimplicitatem imitari propter CHriſtum, qui noſtri cauſa infans factus eſt.

XXXIV. 55. περὶ τῆς ἐνθένδε ἀποβιώσεως, καὶ τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν καταπαύσεως. νε΄.

55. De diſceſſu ex hac vita, regnique cœleſtis requie.

XXXV. 56. περὶ παρθενίας, καὶ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Μέμνονος. νς΄.

56. De virginitate ac fratris Memnonis ad frugem reditu. (*Addit Livinejus etiam* in D. Baſilii memoriam.]

57. περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων θεοφανίων. νζ΄.

57. De feſto ſacrorum Theophaniorum.

XXXVII.

58. Ne-

(**) Ipſe nempe Theodorus de ſe ita ſtatim in limine hujus ſermonis ſive Catecheſeos : ἀδελφοὶ καὶ πατέρες. ἠσθένησα, καὶ πάλιν εὐχαῖς ὑμῶν ἀνακέκλημαι. Ἀλλ᾽ ἕως πότε μέλλομεν ἔρχεσθαι ἐπὶ τὸ πάλιν; ἐλεύσεται δὴ πάντως ἡ ἐπιθανάσιος ἡμέρα, ὅτε οὐχ ἕξει χώραν τὸ πάλιν, χωρίζουσά με ἀφ᾽ ὑμῶν καὶ παραπέμπουσα ἐκ τῶν ἐνθένδε. οὐ μὴν διὰ τοῦτο λογιστέον ὀρφανίαν &c. Conſtat autem apud Græcos Monachos inter officia ſacra frequentatam lectionem Catecheſeon Theodori, ſtantibus & auſcultantibus fratribus, prælegente eas publice Eccleſiarcha, ut notavit Allatius de Dominicis Græcorum §. IX.

XXXVII. 58. ὅτι οὐ δεῖ ἑορτάζειν ἐν κραιπάλαις, καὶ μέθαις, καὶ περὶ μνήμης θανάτου. νη'.

58. Nequaquam feriandum in crapula & ebrietate, & de recordatione mortis. *Poſt diem Luminum.*

XXXVI. 59. περὶ τοῦ ἐρηρεισμένους εἶναι τῇ ὁμολογίᾳ ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Θεοδούλου, ῥηθεῖσα ἀνὰ μεταξὺ τῶν ἑορτῶν. νθ'.

59. Ut in Confeſſione noſtra obeunda conſtantes ſimus, & de dormitione fratris Theoduli, *dicta mediis feſtis.*

XLIII. 60. περὶ εὐεργεσίας Θεοῦ, καὶ ἀναγωγῆς τοῦ θεολήπτου καὶ ὡραίου ἡμῶν βίου. ξ'.

60. De Divina benignitate, & de vita ineunda DEO digna & pulchra. (*Addit Livinejus:* In S. Antonium & Martyrem Thaddæum.)

XXXVIII. 61. ἐπὶ τοῦ μιμεῖσθαι τοὺς βίους τῶν πατέρων, καὶ ἐμμένειν ἡμᾶς ἐν ᾧ ἐκλήθημεν παρὰ τῷ Θεῷ. ξα'.

61. De Patrum imitandis vitis, & quod manere debemus in eo, in quo divinitus vocati ſumus.

XXXIX. 62. ὅτι δεῖ ζηλοῦν τοὺς βίους τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. ξβ'.

62. Sanctorum noſtrorum Patrum vitas imitandas nobis eſſe.

XL. 63. περὶ τοῦ πολιτεύεσθαι ἡμᾶς ἐν καινότητι ζωῆς, καθὼς διὰ τοῦ ἁγίου σχήματος ἐπηγγειλάμεθα. ξγ'.

63. De eo quod in vitæ novitate ambulare debemus, ſicut ſacro habitu ſumus profeſſi.

XLII. 64. ὅτι οὐδὲν τῶν ἐνανθρώποις μακάριον, πλὴν τῆς ἀρετῆς. αὐτὴ γὰρ μόνη ἀξία μακαρισμοῦ. ξδ'.

64. Nihil beatum eſſe in rebus humanis præter virtutem, quæ ſola beatitudinis elogio digna eſt. (*Addit Livinejus:* in SS. Chryſoſtomi & Ephræmi memoriam.)

XLI. 65. περὶ τοῦ ἀναθεωρεῖν ἡμᾶς τοὺς βίους τῶν πατέρων, πρὸς τὸ ζηλοῦν τὰ τούτων κατορθώματα. ξε'.

65. De Patrum contemplanda vita, ut eorum recte facta æmulemur.

LXII. 66. περὶ τοῦ μιμεῖσθαι ἡμᾶς τὰ τοῦ Κυρίου παθήματα. ξς'.

66. Quod paſſiones Domini imitari debeamus. (*Addit Livinejus:* in SS. quadraginta Martyres.)

LXIV.

Nn 3 67. De

LXIV. 67. περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι δεῖ πνευματικῶς ἑορτάζειν. ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ. ξζ΄.

67. De Domini noſtri JESU CHRISTI incarnatione, & feſtis ſpiritaliter obeundis. *Dicta die Annunciationis.*

LXV. 68. περὶ παρθενίας. ξη΄.

68. De Virginitate. *In Annunciationem ſecunda.*

XVI. 69. περὶ νεκρώσεως τῶν παθῶν, καὶ πνευματικοῦ θερισμοῦ. ξθ΄.

69. De affectuum pravorum mortificatione, & de meſſe ſpiritali.

XIV. 70. περὶ τῆς ἐνθέου ἡμῶν πολιτείας, καὶ τοῦ μὴ ὑποστῆναι ἐν τοῖς πειρασμοῖς. ο΄.

70. De vita obeunda Divina, neve ad tentationes trepidemus. (*Addit Livinejus*, poſt S. Theodori ſtratelati memoriam.)

XVII. 71. περὶ τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ, καὶ τῆς ἐπιτεταμένης ἀσκήσεως τῶν τοῦ Χριστοῦ θεραπόντων. οα΄.

71. De ſpiritali meſſe, continuaque CHRISTI famulorum exercitatione.

XV. 72. Δογματικὴ (*) περὶ τιμῆς καὶ προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων. οβ΄.

72. Dogmatica de SS. imaginum cultu & adoratione.

XIX. 73. περὶ ὑπομονῆς, καὶ τοῦ προσίεσθαι τοὺς ἐρχομένους πρὸς ἀποταγάς. ογ΄.

73. De patientia, & iis qui renunciatum veniunt admittendis. *Poſt* SS. *Apoſtolorum quadrageſimam.*

XVIII. 74. περὶ ἀπροσπαθείας τῶν τῇδε ἡδέων, καὶ ἐφέσεως τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. οδ΄.

74. De negligendis, quæ in hac vita ſunt jucunda, boniſque ambiendis perennibus.

XX. 75. ὅτι δεῖ φυλάττειν ἡμᾶς τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ὡραιότητα ἀκηλίδωτον, καὶ περὶ μετανοίας. οε΄.

75. Oportere nos animi pulchritudinem atque venuſtatem ſine macula tueri, deque pœnitentia. *In Transfigurationem.*

XXIII. 76. περὶ τῆς ἐνταῦθα πνευματικῆς πανηγύρεως, καὶ ἐντεύξεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. οϛ΄.

76. De ſpiritali quæ hic agitur celebritate, regnoque acquirendo cœleſti. *In S. Deipara dormitionem.*

XXII. 77.

77. De

(*) Hic ſermo ſub Jo. Damaſceni nomine prodiit Græce & Lat. in editione Damaſceni Baſileenſi A. 1575. fol. p. 501.

XXII. 77. περὶ τῆς κοιμήσεως Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου μητροπολίτου Καλχηδόνος, καὶ ὅτι γνωριοῦμεν ἀλλήλους ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ. οζ'.	77. De obitu Joannis ſanctiſſimi Metropolitani Chalcedonis, & quemadmodum redivivi nos invicem agnoſcemus.

Secunda Pars Sermonum,

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ.	DOCTRINÆ.
XI. 78. Διδασκαλία περὶ εἰρήνης. α'.	78. Doctrina de pace. *Dominica I.*
XII. 79. ὅτι χρὴ μετ' αἰδοῦς καὶ ἀγάπης Θεοῦ διαμείβειν τὸν βίον ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Εὐδοξίμου. β'.	79. Oportere vitam noſtram in DEI reverentia & amore tranſigere, deque obitu fratris Eudocimi. *Dominica II.*
XIII. 80. περὶ μνήμης θανάτου, καὶ ἀπολογίας τῶν βεβιωμένων ἡμῖν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. γ'.	80. De mortis recordatione, deque vitæ peractæ defenſione ad horrendum tribunal. *Dominica III.*
XXI. 81. περὶ μνήμης θανάτου. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως Μιχαὴλ τοῦ ἁγιωτάτου μητροπολίτου Συνάδων. δ'.	81. De mortis recordatione, in quo & de obitu Michaëlis, ſanctiſſimi Metropolitani Synadenſis.
XLIV. 82. περὶ τοῦ μὴ κατὰ πρόσκλησιν ποιεῖν τι πρὸς τὴν ἀδελφότητα, τὸν τε οἰκονόμον, ἢ εἴ τινα ἄλλον ἐν ταῖς ἐμπιστευθείσαις αὐτοῖς διακονίαις, ἀλλὰ συμπαθῶς καὶ φιλαδέλφως, ὡς ἂν δοξάζοιτο θεός. ε'.	82. Ne quid in fratres per favorem obeatur, aut ab œconomo, aut quovis alio in officio ſibi credito, ſed benevole & amice, quo ſemper laudetur DEUS.
XLV. 83. περὶ ἀδελφῶν ἀτακτησάντων ἐπιτίμησις, καὶ διδασκαλία παραινετικὴ περὶ εὐταξίας. ς'.	83. Fratrum tumultuatorum reprehenſio, ac monitoria doctrina de modeſtia.
XLVI. 84. περὶ εἰρήνης καὶ πρᾳότητος ἐπιεικείας καὶ παρθενίας. ζ'.	84. De pace ac manſvetudine, comitateque & virginitate.
XLVII. 85. ὅτι οὐ δεῖ ἐᾶν τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐγχρονίζειν ἐν ἡμῖν, καὶ περὶ τοῦ μὴ τύπτειν. η'.	85. Permittendum non eſſe ut pravæ cogitationes in nobis reſideant, ac de non percutiendo.

XLVIII. 86. De

XLVIII. 86. περὶ ὑπακοῆς, ὁμονοίας καὶ εἰρήνης. θ΄.	86. De obedientia & concordia atque pace.
LXXIV. 87. Κατὰ Μιχαὴλ τοῦ ἀσεβῶς βεβασιλευκότος, κατά τε τὴν ἐνδιάστροφον πίστιν. - - καὶ τοῦ μὴ ξενοπαθεῖν ἡμᾶς ἐν τοῖς πειρασμοῖς. ι.	87. In Michaëlem Imperio impie functum, tum per fidem corruptam (*quam nefarie inductam conjugem): Et ne in tentationibus conſternemur.
LXXV. 88. ὅτι χρὴ ἀπαῤῥησιάστους εἶναι τοὺς κατὰ Θεὸν ἑλομένους ζῆν. καὶ περὶ τοῦ εὐχαρίστως φέρειν τὰ ἐπώδυνα, ἀποσκοποῦντας πρὸς τὴν μέλλουσαν μισθαποδοσίαν. ια΄.	88. Licentia non debere abuti qui Chriſtianam ineunt vitam: Et lætandum eſſe in adverſis, præmiaque futura intuenda.
LXXVI. 89. περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τοῦ μισεῖν κόσμον, καὶ τὰ τοῦ κόσμου. ιβ΄.	89. De mortis recordatione, odioque mundi ac rerum mundanarum.
LXXVII. 90. περὶ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνοθεύτου ὑποταγῆς καὶ ὁμονοίας ἡμῶν, καὶ τοῦ φυλάττειν τὰς θείας ἐντολάς. ιγ΄.	90. De vera ac ſincera obedientia & concordia (**) præceptorumque DEI obſervandorum ſtudio.
LXXVIII. 91. περὶ τοῦ συνεχῶς ἀκούειν τῶν θείων γραφῶν. ιδ΄.	91. De audiendo ſerio & attente DEI Verbo.
LXXIX. 92. ὅτι οὐ χρὴ ἀθυμεῖν, ἀλλὰ ἀνδρίζεσθαι εἰς τὸ ἔργον, ὃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός. ιε.	92. Nequaquam deſpondendum animum, quin potius fortiter obeundum, ad quod Divinitus vocati ſumus opus.
LXXX. 93. Διδασκαλία περὶ πίστεως. ις.	93. Doctrina de fide.
LXXXI. 94. περὶ ἀγάπης τοῦ καθηγουμένου. καὶ τοῦ μὴ ἀσχολεῖσθαι ἐν τοῖς ματαίοις τοῦ βίου, ἀλλ᾽ ἐπεκτείνεσθαι πρὸς τὰ κρείττονα. ιζ.	94. De amore erga Præpoſitum, neve in vitæ ineptiis occupemur, ſed in melius provehamur.

LXXXIII. 95. Ope

(*) Parentheſi incluſa ex ſuo codice addidit Livenejus.
(**) Livenejus legit ὁμολογίας, vertit enim *Confeſſione.*

Digitized by Google

LXXXII. 95. περὶ τοῦ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ διὰ τῆς Θεοδωρήτου μετανοίας. ιη΄.	95. Operam dandam, ut ab omni labe purgemur per pœnitentiam quam DEI munere conſequamur.
LXXXIII. 96. Εὐχαριστήριος ἐπὶ τὸ ἱκανῶς ξενίζειν ἡμᾶς τοὺς παραβάλλοντας ἀδελφοὺς ἡμῶν. ιθ΄.	96. Gratiarum actoria quod fratres adventantes, domo excipere bene poſſumus.
LXXXIV. 97. ὅτι οὐ χρὴ διδόναι ἀφορμὴν τοῖς ζητοῦσιν ἀφορμήν, καὶ περὶ τοῦ ἀγωνίζεσθαι κατὰ τῶν παθῶν. κ΄.	97. Nequaquam occaſionem quærentibus præbendam, deque ineundo cum pravis affectibus conflictu.
LXXXV. 98. Διδασκαλία περὶ τοῦ φυγεῖν τὴν ὀλεθρίαν ἡδονήν. κα΄.	98. Doctrina de noxia fugienda voluptate.
LXXXVI. 99. περὶ εὐχαριστίας, καὶ τοῦ μὴ ὀκλάζειν ἐν τοῖς πειρασμοῖς. κβ΄.	99. De gratiarum actione, neve in tentatione vacillemus.
LXXXVII. 100. περὶ τῆς ἀκτημοσύνης, καὶ τοῦ μὴ μεμονωμένως ζῆν. κγ΄.	100. Ne poſſeſſiones comparemus, neve ſolitarii degamus.
LXXXVIII. 101. περὶ μνήμης θανάτου. κδ΄.	101. De mortis recordatione.
LXXXIX. 102. ὅτι δεῖ μετὰ πάσης προθυμίας καὶ προαιρέσεως κατεργάζεσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. κε΄.	102. Omni ſtudio & alacritate ſalutem quærendam eſſe.
XC. 103. ὅτι οὐ δεῖ ἀνοίγειν θύραν τῷ διαβόλῳ διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεων. κϛ΄.	103. Faciendum non eſſe, ut Diabolo fores aperiamus in admittendis pravis cogitationibus.
XCI. 104. περὶ τοῦ προθύμως ἀντιπαρατάττεσθαι τὸν πόλεμον τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων. κζ΄.	104. De alacriter obluctando in improborum Dæmonum conflictu.
XCII. 105. ὅτι οὐ δεῖ διαλογίζεσθαι ἡμᾶς ἐν τῇ παρατάσει τοῦ διωγμοῦ, ἀλλ᾽ ἐπὶ Θεὸν ἀναφέρειν τὸν λόγον. κη΄.	105. Titubandum non eſſe in diuturnitate perſecutionis, quin potius referendam ad DEUM rationem.

XCIII. 106. περὶ τῶν ἐν ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς δελεασθέντων, καὶ αὖθις διὰ μετανοίας ἀνακληθέντων. κθ.

106. De iis, qui corporis ineſcati voluptatibus, per pœnitentiam ſe ad frugem recepere.

XCIV. 107. περὶ τῶν νομιζομένων δυσχερῶν ἐν τῷ κοινοβιακῷ βίῳ, περιχαρῶν δὲ ὄντων διὰ τὴν ἀποκειμένην ἡμῖν ἐλπίδα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. λ.

107. De iis, quæ moleſta credantur in vita Monaſtica, ac ſint ob ſpem in cœlis repoſitam valde læta.

XCV. 108. περὶ τῆς στενῆς καὶ τεθλημμένης ὁδοῦ, καὶ τοῦ χρηστοῦ καταλύματος τῆς αἰωνίου ζωῆς. λα.

108. De arcto & anguſto itinere, lætoque æternæ vitæ diverſorio.

XCVI. 109. περὶ τῆς διαζεύξεως τοῦ ἀδελφοῦ Καρτερίου, καὶ διδασκαλία περὶ ὁμονοίας καὶ εἰρήνης. λβ.

109. De fratris *Carterii* ſeceſſione, deque pace & concordia, doctrina.

XCVII. 110. περὶ τοῦ ὑποστέλλεσθαι ἡμᾶς ἀπὸ ὑποπεσόντων ἐν ἐπιτιμίοις, καὶ αὖθις προσχωρησάντων τοῖς ἑτεροδόξοις. λγ.

110. Declinandos eſſe, qui pœna mulctati rurſum ſectariis acceſſere.

XCVIII. 111. περὶ τοῦ ὑπείκειν τῷ καθηγουμένῳ, καὶ τοῦ μετ' εὐχαριστίας ὑποφέρειν τὰ ἔπαθλα τῆς ὑποταγῆς. λδ.

111. De obſequendo ſuperioribus, libenterque ferenda obedientiæ lucta.

XCIX. 112. περὶ τοῦ καθηλῶσθαι ἡμᾶς τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ διαφυγεῖν τὰς ψυχολέθρους ἐφόδους τῶν δαιμόνων. λε.

112. DEI inhærendum timori, quo peſtiferos Dæmonum incurſus fugiamus: deque Pſalmodia.

C. 113. περὶ τοῦ δεξιῶς ἀπευθύνειν τὸν νοῦν πρὸς τὰ ἄρρητα τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ κάλλη. λς.

113. Dirigi mentem dextre oportere ad immenſam opificii Divini pulchritudinem.

CI. 114. περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ ἀποκλαύσεως τῶν ἀποστατησάντων ἀδελφῶν ἡμῶν. καὶ διδασκαλία περὶ τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας. λζ.

114. De CHRISTI Domini incarnatione, atque apoſtatis fratribus deplorandis: Et doctrina, ut nos ipſi firmi ac conſtantes ſimus.

CII. 115. περὶ τῆς πανουργίας τοῦ δολεροῦ ὄφεως, καὶ ὅτι τῇ ἀληθεῖ ταπεινώσει καὶ βασιλικῇ ὁδῷ πορευόμενοι διαφύγοιμεν αὐτοῦ τὰς πολυμόρφους μηχανάς. λη΄.

115. De vafricie callidi ſerpentis, ac quemadmodum vera humilitate viaque regia incedentes, varios dolos evadamus.

CIII. 116. περὶ τοῦ φυλάττειν τὰς θείας ἐντολὰς, καὶ τῆς δικαίας ἀπειλῆς τῶν ἀμελῶς διακειμένων. λθ΄.

116. De divinis exequendis præceptis, ac de juſtis urinis in negligentes.

CIV. 117. περὶ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀληθινῆς ἀγάπης καὶ ὑποταγῆς πρὸς τὸν κατηγούμενον, καὶ τῆς φοβερᾶς στάσεως τοῦ δικαίου κριτοῦ. μ΄.

117. De ſincero veroque amore atque obedientia erga ſuperiores, & de horrendo juſti Judicis examine.

CV. 118. περὶ τοῦ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν παθῶν, καὶ ἀναλαμβάνειν τοὺς τῆς ἀρετῆς πόνους. μα΄.

118. De expurgando à peccatis animo ac ſuſcipiendis virtutis laboribus.

CVI. 119. περὶ τοῦ νηφαλαίως καὶ ἐγρηγορότως διακυβερνᾷν τὸν πλοῦν τῆς ζωῆς ἡμῶν. μβ΄.

119. De vitæ noſtræ navigatione & curſu ſolicite vigilanterque regendis.

CVII. 120. περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τοῦ μὴ ἀμελῶς διακεῖσθαι ἐν τῇ μεταλήψει τῶν ἁγιασμάτων. μγ΄.

120. De mortis recordatione, neve otioſe ſacra percipiamus.

CVIII. 121. περὶ τοῦ εὐκινήτους εἶναι πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς σκάμματα. μδ΄.

121. Veloces & alacres eſſe oportere ad certamina virtutis.

CIX. 122. περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Θεοσώστου, καὶ τοῦ εὐσεβῶς καὶ ὁσίως διαβιῶναι. με΄.

122. De obitu fratris *Theoſoſti*, atque obeunda pie ſancteque vita.

CX. 123. περὶ τῆς χαροποιοῦ ἡμῶν βιοτῆς, καὶ τοῦ μὴ ἀκηδιᾷν ἐν τῇ τοῦ ἐχθροῦ πάλῃ. μϛ΄.

123. De læta vita noſtra, neve defatigemur in adverſarii lucta.

CXI. 124. περὶ ὑπομονῆς καὶ κατανύξεως.

124. De tolerantia ac compunctione.

CXII. 125. περὶ τῆς τελευταίας ἡμέρας

125. De ſupremo die & adventu DEI

μέρας καὶ ἐπιφανείας τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. μη΄.

DEI ac Servatoris JESU CHRISTI.

CXIII. 126. περὶ πίστεως, καὶ ἀγάπης, καὶ παρθενίας. μθ΄.

126. De fide & charitate, ac de virginitate.

CXIV. 127. περὶ τῆς μοναδικῆς πολιτείας, καὶ ἀντιπαρατάξεως ἐπὶ τῆς ἤδη ἐνισταμένης αἱρέσεως. ν΄.

127. De vita Monaſtica, & hæreſi præſenti reſiſtendum.

CXV. 128. περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Ἰακώβου, καὶ περὶ μετανοίας. να΄.

128. De mortis memoria, obituque fratris Jacobi, ac de pœnitentia.

CXVI. 129. περὶ τῶν αἰσχρῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων πειρασμῶν τε καὶ θλίψεων, καὶ ἐπιτεύξεως τῆς μακαρίας ζωῆς. νβ΄.

129. De viſibilibus & inviſibilibus præſentibus periculis ac miſeriis, vitaque adipiſcenda felice.

CXVII. 130. περὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ ἀδελφοῦ Μέμνονος, καὶ παραγγελία περὶ τοῦ μὴ μόνους εἶναι, ὡς ἂν διαφύγοιμεν τὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐγγινόμενα ἡμῖν φθοροποιὰ πάθη. νγ΄.

130. De fratris *Memnonis* lapſu, neve ſolitarii vivamus, ut peſtiferas noxas evadamus, quæ per ſenſus contrahuntur.

CXVIII. 131. περὶ ἀσφαλείας τῆς ἀκλινοῦς ὁμολογίας καὶ ὑποταγῆς ἡμῶν, καὶ εὐτόνου προσοχῆς καὶ διεγέρσεως τῶν διακονιῶν. νδ΄.

131. De integræ confeſſionis & obedientiæ tuenda conſtantia, ac ſuis cuique muniis accurata contentione vigilique gerendis.

CXIX. 132. ὅτι ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεὸν διὰ τῆς φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν ἀπτόητός ἐστιν ἐν καιρῷ ἐξόδου ἀπὸ τῆς τῶν δαιμόνων ἐπιστασίας, καὶ περὶ μνήμης θανάτου, καὶ ἀγάπης. νε΄.

132. Qui Divinis exequendis præceptis DEUM exquirat, nequaquam conſternari ſub deceſſum ad Dæmonum adventum, deque mortis recordarione: & de charitate.

CXX. 133. ὅτι οὐ χρὴ τοὺς ἐσταυρωμένους τῷ κόσμῳ κεχηνέναι ἐν τοῖς ματαίοις τοῦ βίου, ἀλλὰ βελ-

133. Committendum non eſſe, ut mundo qui crucifixi eſſe debent, inhient

βελτιοῦσθαι πρὸς τὰ κρείττονα. νϛ΄.

CXXI. 134. περὶ μνήμης θανάτου, καὶ περὶ γέροντός τινος τιμίου τελευτῆς. νζ΄.

CXVII. 135. περὶ τοῦ ἐπιμόνως καὶ εὐψύχως δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, καὶ τὸ εὐτόνως διανύειν τὸν δρόμον τῆς ἀσκήσεως ἡμῶν. νη΄.

CXXIII. 136. περὶ τοῦ ἀόκνως βαίνειν εἰς τὴν πνευματικὴν πορείαν ἡμῶν. μισεῖν τε τὰ ἡδέα τοῦ τῆδε βίου, καὶ περὶ τῆς μακαρίας μονῆς ἡμῶν. νθ΄.

CXXIV. 137. περὶ τοῦ μὴ ἀνοίγειν ἡμᾶς θύραν τοῖς πάθεσιν, ἀλλ᾽ ἔξω τῶν αἰσχρῶν ἐπιθυμιῶν ὑπάρχειν. ξ΄.

CXXV. 138. περὶ ὑπακοῆς, καὶ τοῦ μετὰ πίστεως ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ ἐπὶ πάσῃ διακονίᾳ προθυμεῖσθαι. ξα΄.

CXXVI. 139. ὅτι δεῖ τοὺς ἐσταυρωμένους τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ἀληθινῆς ἀποταγῆς τε καὶ ὑποταγῆς περιχαρῶς ἔχειν τὴν διάζευξιν τοῦ σώματος. ξβ.

CXXVII. 140. περὶ τοῦ θαρσαλέως καὶ ἀνδρείως ἐνίστασθαι πρὸς τοὺς ἀναπτομένους ἀνθρωπίνους πειρασμούς. ξγ΄.

CXXVIII. 141. περὶ ὑποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς θελημάτων. ξδ΄.

CXXIX. 142. ὅτι χρὴ δι᾽ ἐπιμόνου προσοχῆς ἀνταγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς ἀοράτους ἐχθρούς. Καὶ περὶ

inhient ineptiis vitæ: quin potius proficiendum in melius.

134. De mortis recordatione, ſeneque quodam venerando defuncto.

135. De ſerviendo fortiter ac conſtanter DEO: ſtadiique curriculo monaſtici conſtanter exigendo.

136. De itinere ſpiritali impigre ineundo, vitæque averſandis deliciis, deque manſionis noſtræ beatitudine.

137. Aperiri fores vitiis non oportere, operamque dandam ut fœdas cogitationes pellamus.

138. De obedientia, ac qua ratione cunctis obeundis muniis cum fide puraque mente animemur.

139. Qui vera obedientia ac ſeceſſione ſuſcepta mundo ſint crucifixi, alacres excipere corporis ſeparationem oportere.

140. Fortiter & animoſe tentationibus reſiſtendum quæ humanitus obveniant.

141. De obedientia, ac propria frangenda voluntate.

142. Accurate & fortiter cum inviſibilibus inimicis confligendum,

περὶ τοῦ ἐμπεφευγέναι τὰς τῶν αἱρετικῶν κοινωνίας. ξέ.

dum, vitandumque hæreticorum conſortium.

CXXX. 143. περὶ μνήμης θανάτου, καὶ περὶ παρθενίας. ξς΄.

143. De mortis recordatione & virginitate.

CXXXI. 144. περὶ τῆς ἐνθέου πολιτείας, καὶ μακαρίας διαγωγῆς ἡμῶν. ξζ.

144. De ſtudio vitaque noſtra Divina & felici.

CXXXII. 145. περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Γρηγορίου, καὶ τοῦ παρεσκευάσθαι ἡμᾶς ἀεὶ πρὸς τὴν ἔξοδον. ξή.

145. De obitu fratris *Gregorii*, atque ad mortem continuo nos parare nos oportere.

CXXXIII. 146. περὶ τῆς σωτηριώδους ἐξαγορεύσεως, καὶ ὅτι χρὴ καθ' ὃ ἕκαστος ἔλαβε χάρισμα, μεταδιδόναι ἑτέροις. ξθ.

146. De ſalutari confeſſione, ac pro gratiæ dono quod quis accepit, impertiri quemque cæteris oportere.

CXXXIV. 147. περὶ τοῦ μὴ ξενοπαθεῖν ἐν ταῖς παρὰ τοῦ καθηγουμένου ἐπιπλήξεσι. καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ο΄.

147. Non debere alienum videri, ſi à præfecto carpamur. Et quod per multas afflictiones oportet regnum nos Cœlorum ingredi.

*** *** ***

148. ὅτι χρὴ μετὰ καθαροῦ συνειδότος τὰς διακονίας ὑπεξέρχεσθαι, καὶ μὴ ποιεῖν τὰ Κυρίου ἀμελῶς. οα΄.

148. Quod miniſterii officia obire oportet pura conſcientia, neque Domini rebus fungi negligenter.

149. περὶ τοῦ καθηλῶσθαι ἡμᾶς τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἂν μὴ κατακυριευώμεθα ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν. οβ΄.

149. Timori DEI oportere nos infixos eſſe, ne noſtræ nobis cupiditates dominentur.

150. ὅτι χρὴ ὑπομεῖναι ἡμᾶς τὴν πεῖναν καὶ δίψαν, καὶ πᾶσαν ἄλλην στενοχωρίαν μέχρι θανάτου, καθὼς ἐν τῇ συναγωγῇ ἡμῶν Θεῷ συνεθέμεθα. ογ΄.

150. Quod oportet perferre nos famam & ſitim omnemque aliam calamitatem ad mortem usque, ſicut in congregatione noſtra DEO promiſimus.

151. περὶ

151. Non

151. περὶ τοῦ μὴ συνεδριάζειν τοῦ συμβουλοκοπεῖν μετ' ἀλλήλων τὰ φθάνοντα εἰς κατάλυσιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν. οδ'.

151. Non eſſe conſidendum ad ineunda invicem conſilia, quæ ad perditionem animarum noſtrarum tendant.

152. περὶ τοῦ ὑποφέρειν ἡμᾶς πάντα τὰ ἐπισυμβαίνοντα λυπηρὰ κατὰ τὴν κοινοβιακὴν ἡμῶν ζωήν, ὡς ἂν ἐπιτύχοιμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. οε'.

152. De perferendis quæcunque nobis triſtia obveniunt in vita noſtra monaſtica, ut regnum cœlorum conſequamur.

153. περὶ τοῦ μὴ ἐμματαιάζειν ἡμᾶς ἐν τοῖς τοῦ βίου τερπνοῖς τοῖς κατὰ Θεὸν καταλελοιπόσι πάντα. ος'.

153. Ne inhæreamus vanitati deliciarum hujus vitæ, qui DEI ſumus, omniaque reliquimus.

154. ὅτι χρὴ σπεύδειν καὶ ἀνδρίζεσθαι πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἡμῶν ἀγῶνας, ὡς ἂν ἀπολαύσωμεν τοὺς τῆς ὑπομονῆς στεφάνους. οζ'.

154. Quod oportet feſtinare & viriliter agere ad ſpiritalia noſtra certamina, ut coronas patientiæ referamus.

155. περὶ τοῦ μὴ ὀλιγοψυχεῖν ἢ ἀπογινώσκειν ἐν τοῖς συμβαίνουσιν ἡμῖν πειρατηρίοις παρὰ τοῦ ἐχθροῦ. οη'.

155. Non debere nos deſpondere animum, aut deſperare in tentationibus, quæ ab inimico nobis accidunt.

156. περὶ τοῦ ὑπενεγκεῖν ἡμᾶς τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τὸ βάρος τῆς ἀσκήσεως, καὶ μὴ ἀποκάμνειν ἐν τῷ κλύδωνι τῶν πειρασμῶν. οθ'.

156. Ut perduremus in igne cupiditatis, & ſub onere exercitationis monaſticæ, neque in fluctibus tentationum deficiamus.

157. περὶ τοῦ δεῖν ἐμμένειν ἡμᾶς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ τῇ κλήσει ᾗ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ μὴ διὰ χλιαρότητα ἀπολέσαι τὰ πολύευκτα ἡμῶν κατορθώματα. π'.

157. Quod oportet manere nos in confeſſione & vocatione, qua vocavit nos DEUS, nec per tepiditatem perdere recte facta noſtra multis impetrata precibus.

158. περὶ τοῦ περιφράξαι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς διὰ τῶν ἀρετῶν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες ἡμᾶς ἀπὸ ὕψους. πα'.

158. Ut animas noſtras virtutibus circumſepiamus, quoniam multi ſunt qui nos deſuper oppugnant.

159. περὶ

159. De.

159. περὶ εὐχαριστίας καὶ ὑπομονῆς. πβ.	159. De gratiarum actione & patientia.
160. περὶ τοῦ συμπιέζειν ἑαυτοὺς ἐν τῷ πνευματικῷ ἀγῶνι, καὶ τοῦ μὴ ἐγκαλλωπίζεσθαι. πγ.	160. Ut in ſpiritali certamine nosmet contineamus nec gloriemur.
161. περὶ τοῦ νήφειν καὶ πράττειν τὰ ἀξιάγαστα τῆς μακαρίας ὑποταγῆς, καὶ τοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς. πδ.	161. Ut ſimus ſobrii, agamusque quæ bona ac probanda ſunt, ut beata ſubjectio noſtra requirit,& ut attendamus nobis ipſis.
162. ὅτι πάνυ ὠφελούμεθα καὶ προκόπτομεν ἐπὶ τὰ πρόσω κατηχούμενοί τι καὶ διδασκόμενοι. πε.	162. Quod omnino juvamur ac magis magisque proficimus, quando erudimur docemurque.
163. περὶ τοῦ ἀνοθεύτως ἡμᾶς διατελεῖν τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἡμῶν. πς.	163. Ut vitam noſtram ſpiritalem legitima minimeque ficta ratione obeamus.
164. περὶ τῆς ἀρίστης ὑποταγῆς ἡμῶν. καὶ τοῦ μηδὲν μέγα ἡγεῖσθαι ὑπὲρ αὐτήν. πζ.	164. De optima noſtra ſubjectione, nec quicquam præ illa majus eſſe ducendum.
165. περὶ τοῦ εὐχαρίστως φέρειν τὰ λυπηρὰ τῆς κατὰ Χριστὸν ἡμῶν ζωῆς. πη.	165. Quemcunque in noſtra ſecundum CHRISTUM vita nobis minus jucunda accidunt, cum gratiarum actione ferenda eſſe.
166. περὶ τοῦ μὴ ἀμελεῖν τῆς οἰκείας σωτηρίας μέχρι θανάτου. πθ.	166. De propriæ ſalutis cura ad mortem usque minime negligenda.
167. περὶ τοῦ πρὸς ἓν μόνον ἀποβλέπειν, ἤγουν τὴν σωτηρίαν τῶν ἑαυτῶν ψυχῶν. ϟ.	167. Ad unum modo reſpiciendum, ſalutem animarum noſtrarum.
168. περὶ τοῦ μὴ δυσκινήτους, ἀλλ' εὐκινήτους εἶναι πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ϟα.	168. Non tardos ſed alacres nos ad præcepta DEI eſſe oportere.
169. ὅτι ἡ ταπεινὴ ἡμῶν κατήχησις πολὺ κέρδος εἴωθε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐμποιεῖν χάριτι Χριστοῦ. ϟβ.	169. Quod per CHRISTI gratiam humilis noſtra catechetica doctrina animabus noſtris non parvum lucrum ferre conſvevit.

170. ὅτι 170. Quod

170. ὅτι τοῖς καλῶς ἐνδρομοῦσιν ἀπόκεινται οἱ τῆς δικαιοσύνης στέφανοι. ϙγ.

170. Quod bene currentibus propoſitæ ſunt coronæ juſtitiæ.

171. περὶ τοῦ ἀπορρίψασθαι ἡμᾶς πᾶσαν ἀκηδίαν, καὶ διεγηγέρθαι πρὸς ἐργασίαν πνευματικήν. ϙδ.

171. Abjicere nos debere omnem pigritiam, atque ad opus ſpiritale eſſe pervigiles.

172. περὶ τοῦ παρασκευάζειν ἑαυτοὺς διὰ τῶν ἀρετῶν ἐν ταῖς συμβολαῖς τοῦ ἐχθροῦ. ϙε.

172. In conflictibus cum hoſte paratos & inſtructos nos eſſe oportere virtutibus.

173. περὶ τοῦ προσέχειν ταῖς τε ἀπειλαῖς καὶ διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων. ϙϛ.

173. Sanctorum Patrum comminationibus & doctrinis attendendum eſſe.

174. περὶ τῶν ἀποδρασάντων ἀδελφῶν, καὶ τοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς. ϙζ.

174. De fratribus qui exceſſerunt: Et quod nobiſmet ipſis attendere debeamus.

175. περὶ τοῦ μὴ κρύπτειν ἡμᾶς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ἀλλὰ θριαμβεύειν διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως. ϙη.

175. Pravas cogitationes non eſſe occultandas, ſed earum manifeſtatione de illis triumphandum.

176. περὶ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας τῆς κρίσεως, καὶ τοῦ ἀποστατήσαντος καὶ ἰουδαϊκῶς εἰς κριτήρια κοσμικὰ ἡμᾶς ἐνάγοντος. ϙθ.

176. De tremendo die judicii, & de deſertore qui Judaico more ad judicia mundialia nos adduxit.

177. περὶ τοῦ φέρειν εὐμαρῶς τὸ στάδιον τῆς ἀρίστης ἡμῶν ὑποταγῆς. ρ.

177. De ſtadio optimæ ſubjectionis noſtræ libenter perferendo.

178. ὅτι πρὸς ὀλίγον ἡ ἐγκράτεια, ἡ δὲ ἀρετὴ μένει εἰς τὸ διηνεκές. ρα.

178. Quod continentia per breve tempus ſervata virtutem habet manentem in perpetuum.

179. περὶ εὐχαριστίας καὶ εὐταξίας. ρβ.

179. De gratiarum actione bonoque ordine.

180. περὶ τοῦ μιμεῖσθαι τοὺς βίους τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, καὶ τοῦ γενναίως φέρειν τὰς διακονίας. ργ.

180. De imitanda vita ſanctorum Virorum, & miniſteriis conſtanti animo perferendis.

181. περὶ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τῆς ἀρίστης πολιτείας ἡμῶν. ρδʹ.

181. De induſtria & cura obeundi optimi ſtatus noſtri.

182. περὶ ὑπομονῆς πρὸς τοὺς ἐν τῷ Σακκουδίωνι ἀδελφούς. ρεʹ.

182. De patientia, ad fratres in Saccudiorum monaſterio.

183. περὶ τῆς πνευματικῆς ἡμῶν στρατείας πρὸς τοὺς ἐν τῷ Σακκουδίωνι, καὶ τῷ ἁγίῳ Χριστοφόρῳ ἀδελφούς. ρϛʹ.

183. De ſpiritali noſtra militia ad fratres in monaſterio Saccudiorum & S. Chriſtophori.

184. Εὐχαριστήριον πρὸς τοὺς ἐν τῷ Σακκουδίωνι ἀδελφούς. ρζʹ.

184. Gratiarum actorius ſermo ad fratres in Saccudione ſiveSaccudiorum monaſterio.

185. περὶ τῆς χαροποιοῦ ἡμῶν ὑποταγῆς πρὸς τοὺς ἐν σακκουδίωνι ἀδελφούς. ρηʹ.

185. De ſubjectione noſtra lætifica ad eosdem fratres.

186. Ὅτι χρὴ τὸν καθηγούμενον τὴν ψυχὴν τιθέναι ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ποιμνίου, καὶ περὶ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τοῦ κατὰ Θεὸν βίου ἡμῶν, καὶ τοῦ προσέχειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν παγίδων τοῦ διαβόλου. ρθʹ.

186. Quod præfectum oportet animam ſuam ponere pro ſuo grege: & de induſtria ac cura noſtræ ſecundum DEUM vitæ, atque ut à laqueis Diaboli nobis caveamus.

187. Ὅτι χρὴ ἐν ἀγῶνι καὶ ἐν μερίμνῃ ἡμᾶς εἶναι ἐν τῷ πνευματικῷ σταδίῳ μέχρι θανάτου, ὡς ἂν καταστεφθείημεν τοῖς τῆς δικαιοσύνης στεφάνοις παρὰ τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ. ριʹ.

187. Quod in ſpiritali ſtudio oportet nos ad mortem usque verſari in certamine & cura, ut à Rege omnium DEO coronis juſtitiæ coronemur.

188. περὶ τοῦ φυλάττειν ἑαυτοὺς ἀπὸ πονηρᾶς συνδυάσεως, καὶ τῆς ἀνωφελοῦς καὶ ἀκαίρου παρρησίας, καὶ τοῦ μεθ᾽ ὑπομονῆς ὑποίσειν ἡμᾶς τὰς ἀσκητικὰς στενοχωρίας ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς εὐρυχωρίας καὶ ἀπολαύσεως τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. ριαʹ.

188. Cavendum nobis eſſe à pravo conſortio, & ab inutili intempeſtivaque libertate, patienterque perferendas aſceticæ ſive monaſticæ vitæ anguſtias, ſpe amplitudinis fruitionisque æternorum bonorum.

189. περὶ

189. De

Digitized by Google

189. περὶ τοῦ ἀνὰ χεῖρα γινομένου σεισμοῦ, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ διδασκαλία παραινετικὴ περὶ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. ριβ.

189. De terræ motu qui proxime accidit, & de conſummatione hujus ſæculi. Nec non doctrina adhortatoria de diligentia & cura in exequendis DEI præceptis.

190. περὶ ἀγάπης τῆς εἰς τὸν καθηγούμενον, καὶ ὑπομονῆς καὶ καρτερίας τοῦ μὴ καταισχῦναι τι τῶν προδιηγουμένων ἡμῖν ἐν τῷ ἀγγελικῷ ἡμῶν σχήματι. ριγ.

190. De amore erga Præfectum, & de patientia atque perduratione, ne dedecoremus quicquam eorum, quæ in Evangelica noſtra vitæ ratione nobis præexpoſita fuerunt.

191. Ὅτι τραχεῖα καὶ ἀνάντης ἡ ἀρετὴ, ἡ δὲ κακία εὐληπτος, καὶ κατωφερὴς, καὶ διὰ τοῦτο προθυμητέον, καὶ ἀγωνιστέον ἀνιέναι ἡμᾶς ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀκρότατον τῆς ἀρετῆς, ὡς ἂν τύχοιμεν τῆς αἰδίου λήξεως. ριδ'.

191. Quod aſpera arduaque via ſit virtutis, vitium viciſſim facile ac proclive, itaque alacriter inſtandum certandumque, ut in ſummum virtutis culmen aſcendamus, quo ſempiternam vitam tanquam finem aſſequamur.

192. περὶ ἐπιμελείας τῶν λογικῶν προβάτων Χριστοῦ, καὶ τῆς ἀποδράσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ ἀσφαλείας τοῦ κατὰ Θεὸν βίου ἡμῶν. ριε.

192. De cura rationabilium CHRISTI ovium, & de exceſſione fratrum noſtrorum, & de vitæ noſtræ ſecundum DEUM certa rectitudine.

193. Ὅτι χρὴ ἀναλογίζεσθαι τί ἐσμὲν, καὶ πόθεν, καὶ τί γεγόναμεν, καὶ ποῦ πάλιν πορευσόμεθα, ὡς ἂν καλῶς βιοτεύσαντες κομισώμεθα τὰς αἰωνίους ἀμοιβάς. ρις.

193. Quod oportet nobiſcum reputare quid & unde ſimus, quid fuerimus & quo iterum ſimus abituri, ut bonam vitam viventes ſempiternas retributiones referamus.

194. Ὅτι χρὴ τὸν καθηγούμενον πρὸς τοὺς τὸ στάδιον τῆς μαρτυρικῆς ὑποταγῆς διανύοντας πάντα ποιεῖν καὶ δρᾶν, ὅσα εἰς εὐθυμίαν φέρει, ἵνα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τὴν νίκην ἀράμενοι στεφάνους

194. Quod Præfectus debet eos qui ſtadium ſubjectionis, quale eſt martyrum, obeuntes omnia agere & præſtare quæ eis bonum animum addunt, ut reportata de hoſtibus victoria coronas æter-

nae

φάνους αἰωνίους παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου Θεοῦ ἀμείψωνται. ριζ´.

mas à certaminis muneratore DEO referant.

195. περὶ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγαπήσεως τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ ὅτι μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ ἱδρῶτος κατορθοῖ τις τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅτι χρὴ μὴ ὀλιγωρεῖν ἡμᾶς πρὸς τοὺς πόνους, ὡς ἂν τύχοιμεν βασιλείας οὐρανῶν. ριη´.

195. De CHRISTI in nos amore, & quod cum multo labore & ſudore virtutem recte quis exercet, quodque fas eſt labores non negligere, ut regnum cœlorum aſſequamur.

196. Ὅτι χρὴ εὐτόνως καὶ εὐσθενῶς δρᾶν ἡμᾶς τὰ συντελοῦντα πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς, καὶ περὶ ἀγογγυσίας ἐν ταῖς μεταβολαῖς τῶν διακονιῶν. ριθ´.

196. Quod oportet nos conſtanter & fortiter perficere ea, quæ ad animæ ſalutem faciunt, & de abſtinentia à murmuratione in mutationibus officiornm.

197. Ὅτι χρὴ τὸν καθηγούμενον τὴν ψυχὴν τιθέναι ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων, ὡς ἀποδώσοντα λόγον περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καὶ περὶ ἐκκοπῆς τῶν οἰκείων θελημάτων. ρκ´.

197. Quod Præfectus debet animam ſuam pro ovibus rationabilibus ponere, tanquam de unoquoque rationem in die judicii redditurus: Et de voluntatibus propriis abſcindendis.

198. περὶ ψήφου τοῦ ἡγουμένου τοῦ Δαλμάτου, καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης, ὅτι αὐτή ἐστιν ἡ ἀληθινὴ γνῶσις προτερεύουσα τῆς θύραθεν σοφίας. ρκα´.

198. De ſententia quam tulit Præfectus in Dalmati monaſterio, & de humilitate, quod vera hæc eſt cognitio, omni humana ſapientia potior.

199. Παραινετικὴ, καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἀνθίστασθαι ταῖς προσβολαῖς τοῦ διαβόλου. ρκβ´.

200. Παραινετικὴ ἅμα καὶ ἐπαινετική. ρκγ´.

200. Adhortatorius ſimul ſermo & laudatorius.

201. Κατανυκτικὴ, καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ κυρίου Ραφαὴλ τοῦ ἀληθῶς ὑποτακτικοῦ. ρκδ´.

201. Compunctorius, & de dormitione Domini *Raphaëlis*, qui vere ſubjectum ſe geſſit.

202. Ὅτι τὰ ὅπλα τῆς ἀρετῆς ἑαυτοὺς περιφράξαντες εὐχερῶς ἀντιπαρα-

202. Quod armis virtutis nos circummunientes facile reſiſtimus acerbo

παρατατιόμεθα τὸν πικρὸν καὶ ἀσύμαχον νῦν διάβολον, καταβάλλοντες αὐτοῦ τὰς ποικίλας καὶ πολυτρόπους μηχανάς. ρκε΄.

acerbo & potenti hoſti Diabolo, variaſque & multiplices ejus machinas evertimus.

203. περὶ προκοπῆς τοῦ σεμνοῦ ἡμῶν βίου, καὶ τοῦ θερμῶς διεγείρεσθαι πρὸς τὰς διακονίας, ὡς τῷ Θεῷ ἀναφερομένης τῆς ἐργασίας, καὶ τοῦ μὴ δουλικῶς ἐνάγειν τὴν ἀδελφότητα ἀλλὰ ἀδελφικῶς. ρκϛ΄.

203. De profectu venerabilis vitæ noſtræ, & quod oportet vehementer invigilare officiis, quandoquidem DEO operamur: & cum fratribus non ſervili more, ſed fraterno agendum.

204. Παραινετική, καὶ τὸ πῶς δεῖ ἀνθίστασθαι καὶ τρέπεσθαι τὰς προσβολὰς τοῦ διαβόλου, καὶ ὅτι πολλῆς ἡμῖν χρεία νήψεως καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν. ρκζ΄.

204. Sermo adhortatorius, & quomodo impetus Diaboli reprimere & avertere oporteat, & quotidie multa ſobrietate opus eſſe.

205. ὅτι ἡμᾶς ἀγωνιστέον καὶ πολεμιστέον ἐν τῇ πνευματικῇ ἡμῶν στρατείᾳ, κατὰ τῶν ἐπιβαλλόντων ἡμῖν ἐναντίων λογισμῶν, ὡς ἂν ληψώμεθα παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου Χριστοῦ τὰ βραβεῖα τῆς νίκης. ρκη΄.

205. Certandum eſſe nobis & belligerandum in ſpiritali noſtra militia contra incidentes adverſarias cogitationes, ut & victoriæ præmia à certaminis remuneratore CHRISTO referamus.

206. περὶ φυλακῆς καὶ καθάρσεως τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν, καὶ ἐξαγγέλσεως τῶν πονηρῶν ἐννοιῶν. ρκθ΄.

206. De cuſtodia & purgatione ſenſuum noſtrorum: Et de malis cogitationibus (*) enunciandis.

207. περὶ τῆς ἀποδράσεως τοῦ ἀδελφοῦ Ἐλπιδίου, καὶ τῆς ὑποστροφῆς Εὐθαλίου, καὶ τοῦ μετὰ προαιρέσεως ἐκτελεῖν τὰς ἐργασίας κατὰ τὴν καθήκουσαν ἡμῶν δύναμιν. ρλ΄.

207. De exceſſione fratris Elpidii, & de Euthalii reverſione, atque opera ex propoſito perficienda eſſe pro viribus quæ cuique contigerunt.

208. περὶ Pp 3 208. De

(*) Confer ſupra, num. 175.

208. περὶ τοῦ μιμεῖσθαι ἡμᾶς τοὺς θεοφόρους ἡμῶν πατέρας, ἀποφυγῆς τε τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας καὶ ἐγρηγόρσεως, καὶ πόνου τοῦ κατὰ ψυχὴν ἡμῶν ἐργασίας. ρλα.

208. De imitatione Divinorum Patrum noſtrorum, fuga cupiditatum turpium, & de vigilia ac labore in opere animæ noſtræ conducente.

209. ὅτι δεῖ ἀμέμπτως καὶ ἀνοθεύτως φυλάττειν τὴν μοναδικὴν ἡμῶν πολιτείαν, καὶ περὶ τοῦ ὑποίσειν πάντα πειρασμὸν μέχρι θανάτου δι' ἐντολὴν Θεοῦ. ρλβ.

209. Quod ſine reprehenſione ac falſitate cuſtodire oportet ſtatum noſtrum monaſticum, & de perferenda ad mortem usque quavis tentatione propter præceptum DEI.

210. ὅτι χρὴ ἐνάγειν τοὺς ἐπιστημονάρχας τὴν ἀδελφότητα θεοπρεπῶς καὶ περὶ ἀκριβείας τοῦ θεολήπτου ἡμῶν βίου, καὶ τοῦ ἐκφυγεῖν ἡμᾶς τὴν κακόλεθρον παρρησίαν. ρλγ.

210. Quod diſciplinæ Eccleſiaſticæ præſides debent monere fratres more DEO digno, & de accuratione Divinæ vitæ noſtræ, atque de fugienda nobis pernicioſa libertate.

211. περὶ τοῦ ὑποφέρειν τὰ δυσχερῆ τῆς ὑποταγῆς, καὶ τοῦ εὐμενῶς δέχεσθαι τὰς ἐπιτιμήσεις παρὰ τοῦ καθηγουμένου, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἐμπολιτεύεσθαι κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων. ρλδ.

211. De perferendis quæ in ſubjectione difficilia ſunt, & de increpationibus à Præfecto benevole excipiendis, ubi etiam de moribus ad imitationem ſanctorum Patrum noſtrorum inſtituendis.

212. περὶ τοῦ ἐρευνᾷν τὰς θείας γραφὰς, ὡς ἂν μὴ ἀγνοῶμεν τὰς πολυμόρφους μηχανὰς τοῦ διαβόλου. ρλε.

212. De ſcrutandis Divinis Scripturis, ne & multiformes Diaboli machinationes ignoremus.

213. ὅτι χρὴ ἐνστῆναι ἡμᾶς γενναίως πρὸς τὴν ἄθλησιν τῆς ὑποταγῆς, καὶ περὶ τοῦ προσέχειν ταῖς διδασκαλίαις τῶν θεοφόρων πατέρων, καὶ τοῦ μὴ κεχηνέναι πρὸς τὰ μάταια καὶ πρόσκαιρα. ρλϛ.

213. Quod conſtanter inſiſtere oportet in certamen ſubjectionis, & doctrinis Divinorum Patrum eſſe attendendum, neque inhiandum rebus vanis temporariisque.

214. ὅτι 214. Quod

214. ὅτι ὁ πίστιν ἀδιάῤῥηκτον πρὸς τὸν καθηγούμενον ἔχων, καὶ προσθήκας ἀρετῶν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἑαυτῷ θησαυρίζων ἀξιωθήσεται καταταγῆναι ἐν τῷ κλήρῳ τῶν ἁγίων. ρλζʹ.

214. Quod quicunque fidem haud interruptam Præfecto ſuo exhibet, atque virtutum incrementum de die in diem ſibi ipſi theſaurizat, ſorti ſanctorum accenſebitur.

215. περὶ τοῦ προσέχειν ταῖς τῶν πατέρων διδασκαλίαις, καὶ μὴ κεχηνέναι πρὸς τὰ παρόντα, ἀλλ' ἀποβλέπειν πρὸς τὰ μέλλοντα. ρληʹ.

215. Attendendum eſſe Patrum doctrinis, neque inhiandum rebus præſentibus, ſed ad futuras reſpiciendum.

216. περὶ τοῦ πενθεῖν τοὺς ἀποῤῥαγέντας ἀδελφοὺς ἡμῶν, καὶ τοῦ κρατεῖν τὰς ἑαυτῶν γλώσσας. ρλθʹ.

216. Lugendos eſſe qui à nobis abrupti ſunt fratres, & linguas noſtras continendas.

217. περὶ τοῦ μὴ ἀμελεῖν ἐν ταῖς διακονίαις, ἀλλ' ἀγρυπνεῖν ὑπὲρ τῆς οἰκείας σωτηρίας. ρμʹ.

217. Non negligenda officia, & propriæ ſaluti invigilandum.

Ex ſermonibus hiſce unum ſpeciminis loco non pigebit referre, hactenus ineditum, decimum ordine.

ΟΤΙ ΧΡΗ ΠΡΟΣΕΧΕΙΝ ΕΑΥΤΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΒΡΩΜΑΣΙ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ.

Τῇ κυριακῇ τῶν ἁγίων πατέρων. κεφάλ. ιʹ.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες, ἐὰν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ ῥυπαρὸν ἡμῶν σῶμα ἀνάγωμεν πρὸς ὑμᾶς, ὦ τέκνα πεποθημένα καὶ σεβάσμια, οὐκ ἀρκετὸν ἡγούμεθα διὰ τὸν πλείονα ἡμῶν πόθον, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ σώζεσθαι ὑμᾶς ἐπικειμένην ἡμῖν φροντίδα, εἰς τοῦτο γάρ, κἂν ἁμαρτωλοί ἐσμεν, ἀδολεσχοῦμεν νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ περὶ τούτου καταγινόμεθα, καὶ τοῦτο ἀναπνέομεν, καὶ τούτου ἐφιέμεθα, καὶ τοῦτο ἐκζητοῦμεν, καὶ τοῦτο ἡ ζωὴ ἡμῶν, καὶ ὁ ἐπαινετὸς θάνατος. διὸ καὶ τὸ νῦν ἐξερχομένων τῶν ἀδελφῶν ἀνεπνεύσαμεν, εὑρόντες τὸ συλλαλεῖν ὑμῖν ἐν τοῖς γράμμασι. πῶς τοίνυν ἀδελφοί μου ἡγιασμένοι ἐπασχάσατε; καὶ πῶς διήρχεσθε ἐν εὐσεβείᾳ τὰς τῆς ἁγίας ἀναστάσεως θεοφωτίστους ἡμέρας; οἶδα δὲ ὅτι καθαίρεσθε καὶ φωτίζεσθε, καὶ ὑψοῦσθε, καὶ ἁγιάζεσθε.

ζεσθε, καὶ πληθύνεσθε ἐν τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου μου, ἔχοντες τὸ εἰς ἀλλήλους ὁμονοητικὸν καὶ ὁμόψυχον, καὶ ἀγαπητικὸν, καὶ διεγηγερμένον ἐν πᾶσι καὶ μεγαλοπρόθυμον. οὕτω γὰρ ἐπιδηλοῦσιν αἱ διαφόρως ἐπεισερχόμεναι ἐπιστολαὶ ὑμῶν, ἀναγγέλλουσαι ἡμῖν τὸ τῆς πίστεως κραταιὸν ὑμῶν, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ὑψηλότατον. καὶ νῦν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ οὕτως ὑμῖν ταῦτα χαρισάμενος, καὶ τούτοις ὑμᾶς κατορθώμασι στηριξάμενος πλειόνως καὶ μειζόνως, καὶ διαρκεστάτως διατηρήσοι καὶ διαφυλάξοι ὅλως ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φωστῆρας καὶ λαμπτῆρας, ὀφθαλμούς τε καὶ βραχίονας, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν ὁσιωτάτων. Βλέπετε τοίνυν τέκνα μου καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος, ὅτι τὸ καλὸν καὶ δυσκτητόν ἐστι, καὶ τοῖς μὴ προσέχουσιν εὐάλωτον, καὶ τὸ πολυχρονίως εὑρεθὲν, ῥαδίως διὰ μικρᾶς ἀμελείας διαφεύγοιεν. προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ, ὅτι ἐαρινός ἐστι, καὶ τοῦ σώματος κινητικός. καὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν γῆ οὖσα ζητεῖ γηΐνως ἐνεργεῖν. ἡ τοίνυν γῆ κοπριζομένη καὶ πιαινομένη ἀναφύει καὶ βλαστάνει καὶ ἀνθοφορεῖ. καὶ ἡ σὰρξ τὸ αὐτὸ τοῖς διαφόροις βρώμασι καὶ πόμασι πιαινομένη, ἀνάγκη τὰς τῶν παθῶν ἀκάνθας ἀναμερίζειν. περιλάβετε ταύτην, καὶ ὑπωπιάσατε ἀποστολικῶς, (*) καὶ πρόνοιαν αὐτῆς εἰς ἐπιθυμίαν μὴ ποιεῖσθε, ἀλλὰ τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη χορηγοῦντες μένετε ζῆν ἐν τῷ πνεύματι. λοιπὸν μέτρον καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρτου, καὶ ἐπὶ τοῦ οἴνου. καὶ ὁ μὲν οἶνος, εἰ καὶ δίδοται εἰς πόσιν, ἀλλὰ κατὰ μικρὰν παρηγορίαν καὶ ἐν καιροῖς ἑορταστικοῖς, καὶ ἐν τοῖς κοπωδεστέροις ἔργοις, ἢ ἐν τοῖς νοσηλευομένοις, ἢ ἐν τοῖς ἀθυμοῦσιν, καὶ ἐν τοῖς πρὸς ὁδὸν ἀπαίρουσι. ἐπεὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὀφείλει λαμβάνεσθαι μέχρι μιᾶς κράσεως, ἢ καὶ δύο τὸ πολύ. τὸ γὰρ γεροντικόν τι ἀσφαλίζεται οἴδατε. Οὐ τοίνυν ἀπείργειν ὑμᾶς βουλόμενος τῶν βρωμάτων τέκνα μου ταῦτα λέγω. καταργείσθω γὰρ τὰ βρώματα κατὰ τὸν ἀπόστολον, (**) ἀλλὰ τὴν ὄντως τροφὴν ὑμᾶς ἐφιέμενος ἔχειν, διὰ τοῦτο ἐν ὑπομνήσει τίθημι τοὺς λόγους. Θέλω ὑμᾶς ἐσθίειν καὶ πίνειν, ἀλλ' ἁρμοδίως, καὶ θεοπρεπῶς καὶ σωστικῶς, πρός τε δύναμιν τοῦ σώματος, διὰ τὰ πρὸς χρείαν κατεπείγοντα ἔργα. ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι τῆς ἐγκρατείας ταύτης καὶ ἀποστερήσεως τῶν τοῦ κόσμου ἡδέων κρεωφαγιῶν, καὶ οἰνοποσιῶν, καὶ λουτρισμάτων, καὶ θερμασμάτων, καὶ καρυκευμάτων, καὶ ζωμευμάτων ἑτοιμάζεται ὑμῖν ὁ θεῖος ἐκεῖνος παράδεισος, ὁ ἔχων τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τὸ ὕδωρ τῆς ἀθανασίας, καὶ τὸν γλυκασμὸν τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ ἀμήχανον, καὶ ἀπερινόητον κάλλος τῆς εὐχροίας τῶν ἀῤῥήτως ὁρωμένων, καὶ ἀθεάτως θεωρουμένων αἰωνίων ἀγαθῶν ὑμῖν τὸ ἀπολαύειν καὶ τρυφᾷν ἐκεῖσε ταμιεύεται. ἐκεῖ φθάζοντες ἐκεῖ μικρὸν ὅσον διὰ θανάτου, φάγεσθε καὶ πίεσθε ἀκορέστως καὶ αἰωνίως. καὶ γὰρ ἐνταῦθα, τέκνα μου, ἐὰν ἐπ' αὐτῶν τῶν βασιλευόντων λάβωμεν, οὐ τρυφὴ, ἀλλὰ τροφὴ σχα-

(*) 1 Cor. IX: 27. (**) 1 Cor. VI.

σκωλήκων ἡ ἀπόλαυσις αὐτῶν, οὐδὲ εὐζωΐα, ἀλλὰ δυσζωΐα ἡ ἄνεσις αὐτῶν, οὐδὲ χαρὰ, ἀλλὰ λύπη ἡ χαραποίησις αὐτῶν, οὐδὲ κατάσχεσις, ἀλλὰ ἀπόσχεσις ἡ κληρονομία αὐτῶν, καὶ ὄντως ματαιότης ματαιοτήτων ἡ εὐδαιμονία αὐτῶν. (*) Οὕτως ὁ μείζων αὐτῶν βασιλεύσας, καὶ τῶν ἡδέων τοῦ κόσμου ἀπολαύσεων προείρηκε Σολομών. ἔχετε δὲ ὑμεῖς τὴν φίλην ὑμῶν ἐγκράτειαν, τὴν σύζυγον ὑπακοὴν, τὰς θυγατέρας τοῦ Κυρίου, τὴν ἁγνείαν, τὴν παρθενίαν, τὴν ἐλεημοσύνην, τὰς ἱερὰς νεανίδας, τὴν κατάνυξιν, τὴν ταπείνωσιν. ἀναβλέψατε εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ ἴδετε ποῦ ἡ κατοικία ἡμῶν, καὶ ποῦ ἡ κεφαλὴ ἡμῶν ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ κοινὸς Πατὴρ πάντων, καὶ ἡ πόλις ἡμῶν ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ (**), ἡ μήτηρ Παύλου καὶ Πέτρου, καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἁγίων. οὕτως ἐὰν ἐπιμένητε, ἐνικήσατε, ἐὰν διαρκέσητε, ἐστεφανώθητε, ἐὰν οὕτω τελειωθῆτε, ἀνοιγήσονται ὑμῖν αἱ πύλαι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τότε μου μνημονεύσετε τοῦ τάλανος καὶ ἀσώτου, ὅλως ὁρῶντες, μὴ εἰς κρίσιν ἀποπεμπόμενοι, ἀλλὰ δεήθητε καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὦ τέκνα μου, ἵνα με ὁ Θεὸς σὺν ὑμῖν διασώζων διασώσῃ, καὶ δῷ πνεῦμα συνέσεως, καὶ καταρτισμὸν ψυχῆς, εἰς τὸ ἀνὰ μέσον ὑμῶν θεοπρεπῶς ἀναστρέφεσθαι. ταῦτα μὲν ἐν τῷ τέως ἐλαλήσαμεν, ἔπειτα καὶ ὁ οἰκονόμος, ᾧ προέγραψα, ἐξελεύσεται. ὑμεῖς δὲ εὑρίσκοντές τινας γραμματοφόρους, μὴ διαλίπητε, ἄν τι πέμποντες ἡμᾶς τὰ καθ' ὑμᾶς ὅπως ἔχει, καὶ ἀγωνίσασθε τέκνα μου εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, εἰς ἐπιμέλειαν τῶν κτηνῶν, τῶν χωρῶν, τῶν ἀμπελώνων, πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν ποιοῦντες. (†) ἡγοῦ καλῶς τέκνον Ἀκάκιε, ἅπαντες ὑμεῖς, οἱ πιστοὶ ἀδελφοί μου, εὐθέως ἕπεσθε τῷ προάγοντι, ἵνα εὖ ὑμῖν γένηται πᾶσιν, καὶ ἔσεσθε τέκνα φωτός. ἄρτι δὲ σὺν τῷ ἀββᾷ Ἀμμωνίῳ ἀπεστείλαμεν καὶ τὸν ἀββᾶν Βαρθολομαῖον, καὶ ἐπιτηρητὴν ὡς τέκνον ἡμῶν ἐπὶ ταῖς παρισταμέναις χρείαις. συμφθάζει δὲ μικρόν τι ποτ' ἐξελθεῖν καὶ τὸ σκάφος μετὰ τῶν χρειῶν ὑμῶν. ἵνα δὲ γινώσκητε, ὅτι καὶ ἀδελφοὺς ὑπεδεξάμεθα, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ σχῆμα ἔχοντες, ἐξ ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ ἀββᾶς Ἀβραΐμιος τῆς πόλεως γεγονὼς ἐπιφανὴς ἄνθρωπος; καὶ ἀνὴρ εὐσεβὴς καὶ ζηλῶν τὸν Θεόν. εὔξασθε, ἵνα ἐν Κυρίῳ καταρτίζωνται. προσαγορεύει ὑμᾶς ὁ κύριος καὶ πατήρ μου, καὶ πατὴρ ὑμῶν ὁ οἰκονόμος, ὁ παροικονόμος, ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἀθανάσιος, ὁ ἐπιστημονάρχης Βαρσανούφιος, ἡ λοιπὴ πᾶσα ἀδελφότης. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

(*) Eccleſiaſt. Salom. I. (**) Gal. IV. 26. (†) 1 Cor. XIV. 40.

Excerpta ex Moſchopulo MS. in Agapetum.

1. Σκίμπους, τὸ σκαμνίον.

2. Σκηνὴ, ἡ δερμάτινος τέντα.

4. Βύσσος, τὸ κόκκινον βάμμα, ὅπερ λέγουσι ἰδιωτικῶς ἀληθινὸν, καὶ λέγεται ἀπὸ τοῦ βύειν τοὺς ὄσσους, ἤγουν τοὺς ὀφθαλμούς. λέγεται δὲ καὶ τὸ κόκκινον ἔνδυμα, βύσσος. βῆλος τὸ βλαττίον.

9. Κάτοπτρον, καὶ ἔνοπτρον, καὶ ἔσοπτρον, καὶ διόπτρα διαφέρουσι. κάτοπτρον μὲν γὰρ καὶ ἔνοπτρον ὁ λεγόμενος καθρέπτης. ἔσοπτρον δὲ τὸ λεγόμενον φανάρειον. ἡ δὲ διόπτρα, ὄργανόν τι τοῖς ἀστρονόμοις ἐστὶν, ὁποῖος ὁ λεγόμενος, ἀστρολάβος.

10. Πλεκτὴ, ἡ σειρά.
Ἑρμαϊκὴ στήλη, ἡ ἐκ τοῦ λίθου γεγλυμμένη μορφή.
Ἑρμῆς τὸ κραββατοπόδιον.

11. Ἵστωρ, ὁ ἐπιστήμων.

12. Αἰωρῶ, τὸ κρεμῶ ἐξ οὗ καὶ αἰώρα, ἡ κρεμάθρα.
Ῥυππαπαὶ, ἐπιφώνημα ναυτικόν.

19. Δηΐς, ἡ μάχη. γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ δαίω τὸ καίω. διὰ τὴν θερμότητα τῶν μαχομένων. ἢ καὶ ἄλλως διὰ τοὺς θρυλλομένους πυρσοὺς, οὓς οἱ πυρφόροι ῥίπτοντες εἰς τὸ μέσον τῶν στρατευμάτων ἀνῆπτον τὸν πόλεμον. καὶ ἦν τοῦτο σημεῖον τοῦ πολεμεῖν, πρὸ τοῦ εὑρεθῆναι τὴν σάλπιγγα. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία εἴρηται ἐπὶ τῆς παντελοῦς ἀφανείας, ὅτι οὐδὲ πυρφόρος ἐναπελείφθη.

27. Ἀνάγκη, ἡ βία. ὡς καὶ Αἰσχύλος φησὶ, τὸ τῆς ἀνάγκης ἔστ' ἀδήριτον σθένος.

26. Βῆλος, τὸ βασιλικὸν βλαττίον.
Βήλαθρα. τὸ βλαττίον.
Βῖκος εἶδος ὀστρέου, καὶ ὁ λεγόμενος ὑαλοχύσης.
Βιστάκιον τὸ πιττάκιον.

29. Στέμφυλον, τὸ τῶν ἀληλεσμένων, καὶ πεπιεσμένων ἐλαιῶν ὑπόλειμμα, καὶ σκύβαλον ἤγουν τὸ τζύμιλον.

32. Σημει-

32. Σημείωσαι δὲ καὶ τοῦτο σίδηρος, πίθηκος κίβδηλος, καὶ κασσίτηρος ι καὶ η. ὁ δέ γε ξιφιλῖνος, λ', &c.

38. Παρεῖα τὸ μάγουλον.

57. Πήρα, τὸ σακούλιον.

59. Γλία, ἡ κόλλα.
Γλήκων τὸ κοινῶς βλισκούνιον.

67. ὀδοὺς λέγεται τὸ ὀδόντιον. ὀδοὺς δὲ τοὺς σρεάτας, ἡ εὐθεῖα, ἡ ὁδός.

Exemplar MS. ex quo hæc deſcripſit *Fridericus Lindenbruch*, alias *Tiliobroga*, extat Florentiæ in Bibliotheca Marciana.

VIII. Vincentii Marinerii & Petri Pantini ineditæ ad Joh. Meursium Epiſtolæ.

VINCENTIUS MARINERIUS, Valentinus,

JOH. MEURSIO, V. Cl. S.

Ut Te verius magiſtrum haberem, & ad ipſas Græcæ linguæ Muſas ducem, neſcio, quo audaciæ ſtimulo, illas Theophylacti Epiſtolas, quas primus edidiſti Latinas, facere ſum aggreſſus. Non dubitas, quot mendis illæ vitioſæ ſunt, quanta typographi ſint corruptæ incuria, & quo vetuſtatis velut obſitæ ſint ſqualore, quibus niſi tu facem præmiſiſſes ſplendentem, nulla oculi acies illarum penetrare poſſet tenebras. Tandem, jam utut ſit Latine illas loquentes puto, quendam emiſiſſe. Sæpius major alicui affulget felicitas, & fortunæ propenſior manus, ubi in majora incidit pericula, & ubi gravioribus aliquis ſe cognoſcit affectum laboribus; nam vel inde aut felicius emergit, aut tutioris ſtatus cauſam & materiam facilius invenit. Ex quo patet errores nonnullos in ſublimiores extuliſſe rerum eventus. Ego etſi non aliud quam te magiſtrum & ducem, hoc plusquam ſatis, mihi felicius contigiſſe affirmo, dum in hac interpretatione te meum Apollinem videar fuiſſe conſequutum. Ad doctiſſimum Andream Schottum exemplaria miſi, illius rigidam timeo cenſuram, tuum pertimeſco judicium, meos

 irritos

irritos fere jam deſpicio conatus, & orſus meos nihili facio, ſi tantis viris hæc proba videri nequeunt. Hoc autem ſolum fateor, me hanc verſionem magis animi furore, quam tranquillo ſtudio abſolviſſe. Nam non credis, quo impetu Muſæ me impellunt, ſed forte id compertum habebis, ubi illa leges. Etiam & omnia illa doctiſſimi Heinſii Epigrammata Græca, Romano vulgavi ſermone, non hoc animo, ut lucem videant, ſed ut te & illum mihi lucem præferentes nitidam facile comparem. Jo. Curopalatam, quem ad te mittam, rogas, etiam & alios ineditos libros Græcos ad te mittam, ſi magnam Eſcurialis Regii Bibliothecam mihi commiſſam, ut ambio, adeptus fuero. Hoc ſemper ardeo literarum amore, hoc præſertim ævo, in quo tanta in illas hic præceps pruina delabitur. Deus forte votis annuet meis. Vale. Madriti 6. Cal. Febr. CIↃ IↃ C XIX.

VINCENTIUS MARINERIUS, Valentinus,

JOH. MEURSIO, S. P. D.

Noſtra in Te ſemper cogitatio, tanquam in ſummum & doctiſſimum virum feſtinantibus amoris alis defertur, & aſſiduo & præcipiti curſu in Te prorumpit. Nam tua varia, & cultiſſima opera, mihi quaſi quandam magnetis adminiſtrat vim, qua ad te totus trahor, ſed non invitus. Nam ingenua liberalium artium natura cogi non patitur. His annis præteritis delectatus fui interpretandis quibuſdam auctoribus Græcis: ſed quia in Hiſpania typographiæ maxima inopia eſt, excudi non potuerunt. Tu felix, qui in Batavicis degis campis, qui te immortalem fata typorum ſegete reddiderunt. Sunt mihi inediti auctores Græci MSS. hi, quos utinam ad Te poſſem emittere:

Theodorus Prodromus in Pſalmos.
Epiſtolæ Photii 46. præter eas 85. ex Bibliotheca Auguſtana erutas.
Alexius Comnenus de re militari.
Johannes Tzetzes in Homerum.
Theophylactus in Epiſtolas Canonicas.
Prologus S. Apollinarii in Pſalmos.
Eumolpus in orationes D. Gregorii Nazianzeni.
Anonymus in Homerum.

Orationes

Orationes 8. D. Joh. Chryſoſtomi ineditæ.
Orion Lexicographus, cujus meminit Svidas & alii.
Palladius in Hippocratem.
Scholia in Panathenaica Ariſtidis.
Oratio una Ariſtidis de Legatione ad Achillem inedita.
Iſidori Peluſiotæ de Salvatoris noſtri reſurrectione ad Theognoſtum Presbyterum.
Pachymeres in Ariſtotelem.
Demetrii Sidonii, Diſputationes inter Græcos & Latinos de Spiritu Sancto.

Sunt & mihi nonnulla alia Schediaſmata, in quæ laborem puto impendere meum, ſi DEUS annuerit votis. Quæ tu non in hæc opera feciſſes? Nulla enim, tu ſcis, datur facultas, qua ad Te aliqua ex his fortaſſe mitterem. Nam inter Hiſpanos, & Hollandos bella inteſtina inhorreſcunt; nec commercii locus datur ullus. Tu tamen tecte reſcribe, & quæ his ſuperioribus annis excudiſti, aut modo excudis, nuntia. Ego autem Peruani imperii hiſtoriam, cujusdam Principis juſſu, ſum aggreſſus, ſermone Latino abſolvere; quam puto, & tibi & doctis placituram. Quæ ſi tuarum Muſarum excurreret auſpiciis, felicior quidem in lucem ederetur. Vale, me ſemper amare perge. Dan. Heinſium meis verbis ſaluta. Madriti 5. Cal. Julii 1627.

PETRUS PANTINUS,

JOH. MEURSIO, S. P. D.

Magnam ſane placidiſſimæ illi *καὶ καλλίςῃ θεῶν εἰρήνῃ, ὡς Ευριπιδικῶς εἰπεῖν* gratiam debemus, cujus beneficio, ut cetera illius multa maximaque bona omittamus, factum eſt, ne ut hactenus, ultra citraque ſcriptitandi libertas inter viros doctos intercludatur. Utinam tantum boni nobis perennet, neque novo aliquo nimbo præſens ſerenitas obſcuretur. Nam Lamachorum & Laconum *νέφος ἐχθρὸν πολέμοιο* iterum ciere conantium abunde eſſe, non te fugit, vir amiciſſime. Sed hæc Supremi Numinis curæ, cui nos curæ, delegemus. Gloſſarium tuum Græco-barbarum cum aliis duobus libellis, politiſſimi tui ingenii atque eruditionis clariſſimis monumentis, perquam lubens accepi: & ne ad luculentum hoc tuum munus prorſus immunis eſſe videar, hoſtimenti vicem Theclam noſtram habe. Scio, quod ut in Diomedis &

Glauci permutatione χρύσεα donanti χάλκεια reddidimus. Sed quid agamus? damus, quæ poſſumus, quando ἐξηκριβωμένα illa veſtra imitari negatum eſt. Ut tu officia ac dignitates Palatinas Imperii Conſtantinopolitani in Gloſſario illuſtraſti; ita nos quoque ante aliquot annos dignitates atque officia aulæ Gothorum explicare conati ſumus, ſed craſſiore, ut in proverbio eſt, Minerva, qnantumque in tanta rei obſcuritate facere licuit. Fertur excuſus ille Commentarius in tomis Scriptorum rerum Hiſpanicarum: quod tamen me inſcio, a quodam amico, nimis in hac quidem parte noſtri amante factum fuit: adeo informem illum fœtum, aut tollere, aut omnino agnoſcere nunquam fuerat animus. Conſtantinum Manaſſem MS. una cum hiſce habebis, probæ ni fallor notæ. Uteris, quamdiu voles, & ſuo tempore ad nos redire permittes. Si quid aliud eſſe judicabis, in quo honeſtiſſimis utiliſſimisque tuis ſtudiis opera noſtra commodari queat, libere compella, ac vale, renunciata ſalute doctiſſimis Viris Baudio, Heinſioque. Bruxellæ XIII. Kalend. Junias. CIƆ IƆ C X.

De funeſtiſſima Regis Galliarum cæde ante triduum jam hic reſcitum eſt, vario animorum affectu atque opinione. Ecce quid ſceptra! quid totus hic mundi faſtus!

PETRUS PANTINUS

JOH. MEURSIO, S. P.

Vir doctiſſime!

Non te ſuper Græco Cod. MS. nobis remittendo compellaſſem, niſi amicus quidam, cui non libenter quicquam negem, ſæpius eum a me intenſiſſimo ſtudio efflagitaſſet. Sed non committam, quin ubi ille Conſtantino hoc Manaſſe, quod ſatis eſt, uſus fuerit, protinus ad te recurrat. Neque enim leviter peccare me arbitrarer, ſi tua tuique ſimilium honeſtiſſima, publicoque bono comparata ſtudia non omnibus, quibus poſſim, modis adjuvarem. Synefii Orationem περὶ φιλανθρωπίας in Galliis editam, ſive περὶ φιλαδελφίας, quam ego Themiſtii eſſe puto, ſi per Plantinianos ad dies aliquot utendum miſeris, gratiſſimum erit, & tuto, ut reſtituatur, operam dabo, atque una Catalogum Græcorum meorum MSS. habeas, accurabo: nam, ut nunc deſcribatur, ob varia impedimenta fieri vix poteſt. Conſtantinum tuum ubi prodierit, libentiſſime videbo, reliquaque

quaque ſuo quæque tempore abs te edenda. Vale. Bruxellæ VII. Kalend. Martias. CIƆ IƆ C XI.

Cum literæ hæ jam exaratæ diutius apud me neceſſario manſiſſent, curavi interim deſcribi Catalogum librorum meorum χειρογράφων, quem his addo; tu utere & rurſum vale. III. Kalend. Martii. CIƆIƆCXI.

Catalogus librorum MSS. Græcorum Rev. Dn. PETRI PANTINI, Decani Sanctæ Gudilæ Bruxellenſis.

1. Thucydidis Opera, litera antiqua, fol.
2. Aphthonii Sophiſtæ Progymnaſmata.
   Hermogenis ars Rhetorica.
   Ariſtotelis Rhetorica ad Alexandrum. fol. Codex fuit olim Stephani Nigri.
3. Quinti Calabri Poëma. fol. Manu Georgii Tribelli.
4. Demetrii Chalcondylæ in vitam & ſcripta Homeri Commentarius.
5. Epiſtolæ Libanii Rhetoris Sophiſtæ.
   Epiſtolarum halieuticarum Alciphronis Rhetoris libri duo, pag. 213. & 232.
   Epiſtolæ Theanus, pag. 243.
   Epiſtolæ Chionis, 245.
   Epiſtolæ Anacharſidis, 262.
   Epiſtolæ Apollonii, 265.
   Epiſtolæ Michaëlis Apoſtolii, 269.
   Epiſtolæ Croni & Demoſthenis, 301. Sunt Luciani.
   Epiſtolæ pars Demoſthenis ad Athenienſes, qua conqueritur ſe ab altari, ad quod confugerat, ab ipſis abſtractum & Philippo traditum fuiſſe. fol.
6. Julii Pollucis ὀνομαστικόν, cui primum folium deeſt, optimæ notæ, & in multis varians ab excuſo. fol.
7. Etymologicum perantiquum, & ex quo exiſtimo Marcum Maſurum, ſuum illud magna ex parte conſarcinaſſe.
8. Athenæus & Hero de machinis bellicis.
   Apollodori Poliorcetica.

Julii

Julii Africani Ceſti, βελοποιητικά.
Heronis Alexandrini. fol. Manu recenti.

9. Georgii Pediaſimi Chronicon ab orbe condito usque ad Conſtantinum Magnum.
Continuatio cujusdam Theophanis Confeſſoris usque ad Alexandrum Comnenum, in quo deſinit.
Zonaras. fol. recentiori manu.

10. Plutarchi, de utilitate ex amicis capienda, pag. 1.
De amicorum multitudine, 15.
De Fortuna, 24.
De cupiditate divitiarum, 30.
De Superſtitione, 41.
Conſolatio ad Apollonium, 56.
De Curioſitate, 93.
De animi tranquillitate, 109.
De inutili Pudore, 133.
De Virtute & Vitio, 147.
De puerorum educatione, 150.
Quomodo quis ſentiat ſe in virtute proficere, 174.
De Garrulitate, 196.
De Eruditione, 224.
De non iraſcendo, 249.
Utrum aqua an ignis utilior, 276.
Muta animalia ratione uti, 283.
Præcepta de tuenda valetudine, 302.
Præcepta Nuptialia, 338.
De Virtute Morali, 356.
Non oportere fœnerari, 381.
Ad Imperatorem imperitum, 392.
Philoſopho cum Viris Principibus eſſe diſputandum, 400.
De amore fraterno, 409.
Quomodo quis ſe ipſum laudet contra invidiam, 444.
Codex in fol. antiqua manu.

11. Collectio Parœmiarum Michaëlis Apoſtolii Byzantini. Liber rarus & duplo copioſior excuſo. fol. antiqua manu.

12. Apollonii Rhodii Argonautica.
Orphei Argonautica.

Nicandri

Nicandri Theriaca. fol. antiqua manu.

13. Odyſſea Homeri, cum Notis. fol.

14. Cicero de Senectute, translatus à Theodoro Gaza, 1.
Ulyſſis contra Alexandrum Oratio ad Trojanos. fol. 16.
Herodiani Hiſtoria. fol. 21. antiqua manu.

15. Æliani varia, Hiſtoria, 1.
Georgius Gemiſtus ad defenſiones pro Ariſtotele à Georg. Scholario allatas. f. 35.
Epiſtolæ Euripidis, 65.
Epiſtolæ Hippocratis. f. 68.
Epiſtolæ Heracliti Epheſii, 80.
Epiſtolæ Diogenis Cynici, 85.
Epiſtolæ Cratetis, 92.
Epiſtolæ Æſchinis Rhetoris, 94.
Plethon de Deorum generatione, 103.
Diverſorum de Nili incremento, 130.

16. Demoſthenis Olynthiacæ tres cum argumentis Libanii, fol. 6.
Contra Philippum, 25.
De Pace, 36.
Contra Philippum Oratio ſecunda, 41.
De Haloneſo, 48.
De iis, quæ in Cheroneſo, 56.
Contra Philippum Oratio tertia, 69.
Contra Philippum Oratio quarta, 82.
Super Rhodiorum libertate, 94.
De Corona, 101.
Contra Æſchinem de falſa legatione, 163.
De Largitione, 227.
Contra Philippum ad ejus Epiſtolam, 230.
De Stipendio conferendo, 239.
De munerum ſocietate, 246.
De Megalopolitis, 253.
De Fœderibus cum Alexandro, 259.
De immunitate ad Aretinem, 264.
Contra Midiam de condylo, 297.
Contra Ariſtocratem, 342.

Contra Androtionem, 395.
Contra Timocratem, 409.
Contra Ariſtogitonem, 449.
Iterum contra Ariſtogitonem, 466.
Contra Neæram, 471.
Amatoria Oratio, 497.
Epitaphius, 508.
Prooemia, 515. fol. parvo. antiqua manu.

17. Themiſtii aliquot Orationes non editæ, in 4to.
18. Grammatica quædam antiqua, in qua eſt Lexicon de ſpiritibus, collectum ex Tryphone, Cherobosco, Theodoreto & aliis.
Item alia. in 4to, ſine principio & fine.
19. Sophoclis Oedipus Coloneus, pag. 2.
Trachiniæ, 69.
Antigone, 131.
Philoctetes, 176. 4to.
20. Stobæus de Virtute & Vitio. in 4to.
21. Erotemata de Proſodia, Emanuelis Moſcopuli. 4to.
22. Ariſtotelis Metaphyſica, pag. 1.
Ejuſdem de Plantis, 221.
Ejuſdem Problemata, 459.
Salluſtii Simocattæ Problemata, 478.
23. Cyri Theodori Prodromi Erotemata.
Grammatica. 4to.
24. Hypotheſes Alexandri Aphrodiſei. in 4to.
25. Theodori Grammatici liber de Syntaxi. 4to.
Item Scholia in Ajacem Sophoclis.
Michaëlis Apoſtolii Byzantii ad defenſiones Theodori Gazæ contra Plethonem de Eſſentia.
Florentinorum Oratio congratulatoria ad Nicolaum V. Pontificem Maximum. 4to.
26. Actuarii de facultatibus & paſſionibus ſpiritus animalis.
27. Simeonis Magiſtri de facultatibus Nutrimentorum.
Epiſtolæ Bruti, pag. 1.
Epiſtolæ Phalaridis, 17.
Icones Philoſtrati, 66.

Michaëlis

Michaëlis Apoſtolii Byzantii Reſponſio contra illos, qui affirmaverant Occidentales Orientalibus præſtantiores eſſe Philoſophos, 134.
Item de Proceſſione Spiritus Sancti.
28. Plutarchi Præcepta Nuptialia.
Schedæ ſacræ. in 4to. ſine principio & fine.
29. Plutarchi Apophthegmata Regum & Ducum.
30. Hymni Homeri.
Sententiæ Theognidis.
Hymni Homeri iterum.
Hymni Orphei.
Procli Lycii hymnus in ſolem & alii. in 4to.
31. Euripidis Hecuba, pag. 2.
Ejusd. Oreſtes, 46.
Ejusd. Phœniſſæ, 105.
32. Grammatica antiqua.
Somnium Scipionis, Græce.
Michaëlis Apoſtolii allocutio ad Beſſarionem.
Ejusdem Epitaphius Beſſarionis.
Emanuelis Chriſtonymi Deploratio captæ urbis CPol.
De Eſſentia tractatus incerto auctore.
De varietate ſignificationis particulæ ὡς, incerto auctore.
Duodecim Herculis Labores.
Gorgiæ Encomium Helenæ.
De Verſu Heroico, incerto auctore.
33. Hexameron Baſilii, ſine principio.
Gregorii Nyſſeni de Creatione Mundi.
De Opificio hominis, incerto auctore. (eſt Meletii) ſine principio & fine. 8vo.
34. Chronicon, ſine principio, verſibus Politicis ſcriptum, usque ad Nicephorum Botoniotam. fol. 1.
De Imperatoribus Romanis usque ad Conſtantinum. f. 154.
Chronicon ab Adamo usque ad Alexandrum M. 165.
De Imperatoribus ſeu Regibus Græcorum. fol. 168.
De Sex Synodis, 170.
Quomodo oporteat illuminare eos, qui ab hæreſi redeunt, 173.
De Conſtantinopolitanis Præſulibus, 174. in 4to.

 35. Geor-

35. Georgii Pachymeræ Dialectica.
Cleomedes de Circulo.
Parœmiæ vulgares ex collectione Diogeniana.
36. Sententiæ ex Sophocle, Euripide, Homero & aliis.
37. Orationes ex Thucydidis Hiſtoria, 1.
38. Pſalterium Davidicum.
39. Michaëlis Presbyteri Syngeli methodus Syntaxeos.
40. Thucydidis Opera. in 4to. In quo Codice ſunt:
Dionyſius Halicarnaſſeus de idiomatis Thucydidis.
Demoſthenis tres Olynthiacæ cum Notis antiquis.
Ejusd. prima Oratio contra Philippum.
De pace, ſed non eſt integra.
Ex Photii Biblioth. fragmentum; incipit de libris Ariſtodemi, & deſinit in Plutarchi Cicerone.
Dionis Romani de Regno, Oratio prima. Item ſecunda.
Syneſii ejusd. argumenti tractatus.
Ejusd. Dion, ſive de ſua vivendi ratione.
Ejusd. de laude Calvitici.
Petri Theopolis ſive Antiochiæ Patriarchæ contra Argyrum, &c. Vide Baronium, Tomo XI.
41. Baſilii Seleuci Thecla. 4to.
42. Chartæ quædam ſolutæ, quibus continentur:
Aphthonii Progymnaſmata.
Hermogenis Rhetorica.
Euclidis Geometria.
Ariſtotelis de Natura animalium: & alia nonnulla vetuſtate pæne conſumta.
43. Damaſceni, Chryſoſtomi, Germani, &c. Orationes in chartis ſolutis. in 8vo.
44. Vita Sanctæ Theophanis per Nicephorum Gregoram.
45. Septem Pſalmi Pœnitentiales.
46. Orationum Themiſtii Codex MS. in fol.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT VI.
De
JURE-CONSULTIS,
&
JURIS GRÆCO-ROMANI;
Legibus atque Scriptoribus.

Hiſtoria Juris Scriptores. 1. Index JCtorum veterum præmiſſus Pandectis Florentinis, cum variis obſervatt. 2. Iidem Alphabetico ordine, & notato tempore, quo vixerunt. 3. JCti alii, quorum in Pandectis vel Inſtitutis mentio. 4. Alii ante Juſtinianum JCti. 5. Codices & Imperatorum Leges ante Juſtinianum. 6. Juſtiniani Corpus Juris Civilis ejusque verſiones Græcæ & editiones. 7. Baſilica, ecloga Baſilicorum & paratitlorum libri. 8. Joſephi Mariæ Suareſii Notitia Baſilicorum, ibid. Index JCtorum aliorumque in Baſilicis memoratorum. 9. Novellæ, quæ non exſtant in Juſtinianeo Corpore, ordine Imperatorum à Juſtiniano usque, Chronologico. 10. Jus Græco-Romanum Jo. Leunclavii. 11. Index JCtorum aliorumque in Juris Græco-Rom. utroque volumine memoratorum. 12. Alii JCti Græci editi, 13. & inediti. 14.

I.

HIſtoriam Juris Civilis Romani ab interpretibus Pomponii de Orig. Juris & à pluribus aliis multifariam traditam conſtat, quorum pleroſque laudare me memini Libro IV. Biblioth. Latinæ cap. 9. ejusque ſupplemento. In Græci Juris notitia explicanda pauciorum ſtylus verſatus eſt, præ cæteris tamen laudanda *Joſephi Mariæ Suareſii* induſtria, cujus diatribam, quia brevis eſt, & multa nec protrita paucis docet, infra integram cum obſervationibus meis adjunxi. Breviter etiam hoc labore defunctus fuit, qui in omnium eſt manibus, *Jacobus Gothofredus*. Atque inſigne in hoc argumento ſtudium nuper poſuit Nobiliſſimus Vir, cui tot alia debemus, D. *Burchardus Gotthelf Struvius*,

vius, cujus Hiſtoria Juris Romani, Juſtinianei, Græci, Germanici, Canonici, Feudalis, Criminalis & Publici, cum prolegomenis de ſcriptoribus Hiſtoriæ Juris lucem vidit Jenæ 1718. 4. Ut vero & ipſe non nihil notitiæ veterum JCtorum, ſi poſſim, adſtruam, per modum indicis referre inſtitui, quæ de JCtis ante Juſtinianum, de Græcis Corporis Juſtinianei verſionibus, de Novellis Imperatorum, de Baſilicis & Leunclavii Jure Græco-Romano, & de aliis JCtis poſt Juſtinianum editis, ineditis ac deperditis digeſſi.

II. Primo loco juvat præmittere indicem JCtorum veterum, qvalis Pandectis Florentinis præfixus eſt, ex Græco, ut videtur, interprete, vel à Græco librario; &, qualis legitur in limine editionis lucu-lentæ Franciſci Taurellii, Florentiæ 1553. fol. atque inde ante Corpus Juris, quod curante Simone van Leeuwen prodiit Amſt. 1663. fol.

ΕΞ ΟΣΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠ ΑΥΤΩΝ a) ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ *συγκειται το παρον των* DIGESTON *ητοι* ΤΟΥ ΠΑΝΔΕΚΤΟΥ *τȢ ευσεβεϛατȢ βασιλεως* ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ *συνταγμα.*

1. ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ b)
Digeſton *βιϐλια ενενηκοντα*
Ad Minicium c) *βιϐλια εξ*
Ad Urſejum d) *βιϐλια τεσσαρα*
De ambiguitatibus *βιϐλιον εν*

2. PA-

a) Ex quibus antiquis JCtis, & quos illi compoſuerunt libris Pandectæ ſint concinnati. Ad hunc indicem conferendus *Antonius Auguſtinus* de nominibus propriis Pandectarum, Barcinone editus 1592. fol. & cum raro obvius eſſet, in noviſſima Corporis Juris editione, Lipſiæ apud Tho. Fritſchium prælis, ut audio, ſubjectus: *Jacobus Labittus* in indice Legum omnium, quæ in Pandectis continentur: *Joannes Bertrandus* libro 1. de vitis *νομικῶν* ſive JCtorum &c.

b) Citatur præterea in Pandectis, *Juliani liber I. ad edictum.* Pluribus etiam Inſtitutionum locis Salvius Julianus allegatur, & in Novella 87.

c) Ad Minicium Natalem.

d) Ad Urſejum Ferocem.

Digitized by Google

2. PAPINIANU e)
Quæſtionon βιβλια τριακοντα εἷla
Reſponſon βιβλια δεκα εννεα
Definiton βιβλια δυο
De adulteriis βιβλια δυο
De adulteriis βιβλιον εν
Αςυνομικ☉ βιβλιον εν

3. QUINTU MUCIU SCÆVOLU f)
Ορων βιβλιον εν

4. ΑΛΦΗΝΟΥ g)
Digeſton βιβλια τεσσαρακοντα

5. SABINU
Juriscivilion βιβλια τρια h)

6. ΠΡΟ-

e) In Æmilii Papiniani ſcriptis præter ἀςυνομικὸν ſive de jure ædilitio, fuit etiam *liber de adilibus Coloniarum & Municipiorum.* Vide Nobiliſſimi Viri *Everhardi Ottonis* diatribam de vita, ſcriptis, moribus & morte Papiniani, in qua fragmenta Papiniani collegit p. 403-439. Lugd. Bat. 1718. 8. Alios de Papiniano ſcriptores laudavi in tomo tertio Bibl. Latinæ Lib. IV. c. 9. p. 793. ſeq.

f) Q. Mucius Scævola, Publii F. Pontifex Max. Citatur etiam ejus *Juris Civilis liber II. & XIV.* Jus Civile, teſte Pomponio, primus conſtituit, generatim in libros XVIII. redigendo.

g) Memorantur & in Pandectis P. Alfeni Vari *Digeſta à Paulo epitomata libris VIII.* & *Collectaneorum ſive Conjectaneorum libri* à Gellio VI. 5. Utinam Eruditiſſimus Vir *Henricus Brenkman*, proſpera valetudine rebusque ex voto fluentibus propediem abſolvat, inſignem quam parat Pandectarum editionem, & Pandectas Juris Civilis auctoribus ſuis & libris reſtitutos, quorum ſpecimen Amſt. 1709. 8. vulgavit Alfeni hujus fragmenta, collecta digeſtaque ſingulari diligentia.

h) Nulla ex his tribus Juris Civilis libris loca in Pandectis, ſed ex *libro ſecundo reſponſorum*, ex *libro quinto ad edictum Pratoris Urbani*, ex *libro memorialium*, & ex *libris ad Vitellium*, ut in indice Legum Pandectarum notavit Jacobus Labittus.

6. ΠΡΟΚΟΥΛΟΥ i)

Επιϛολων βιβλια οκτω

7. ΛΑΒΕΩΝΟΣ

Πιθανων βιβλια οκτω

Poſteriorum k) *βιβλια δεκα*

8. ΝΕΡΑΤΙΟΥ

Regularion l) *βιβλια δεκαπεντε*

Μεμβρανων βιβλια επτα

Reſponſon *βιβλια τρια*

9. JAVOLENU m)

Ex Caſſio *βιβλια δεκαπεντε*

Epiſtolon *βιβλια δεκατεσσαρα*

* Ad Plautium *βιβλια πεντε* *

10. CELSU n)

Digeſton *βιβλια τριακοντα εννεα*

11. ΠΟΜΠΟΝΙΟΥ.

Ad Quintum Mucium o) lectionum *βιβλια τριακοντα εννεα*

Ad Sabinum *βιβλια τριακοντα πεντε* p)

Επιϛολων

i) Citatur etiam in Pandectis Proculus Epiſtolarum libro undecimo, & libro tertio ex poſterioribus libris Labeonis, & notis ad Labeonem.

k) Etiam laudatur Labeonis liber XI. & XXXVII. & XXXVIII. nec non lib. I. ad edictum: lib. I. Prætoris Urbani, & lib. XXX. Prætoris Peregrini. Cæterum pithanôn opus Paulus, poſteriorum Javolenus redegit in epitomen. Labeo Epiſtolarum Libris allegatur l. 30. D. de uſurp. & uſucapionibus.

l) Regularum. Citantur præterea Neratii libri ex Plautio, & quartus liber Epiſtolarum.

m) Etiam Poſteriorum librorum Labeonis à Javoleno ſex libris epitomatorum frequens in Pandectis mentio.

n) Citantur & Celſi Epiſtolarum liber XI. Quæſtionum liber XII. & XIX. Commentariorum liber VII.

o) Scævolam.

p) Liber XXXVI. etiam citatur l. 20. D. de captivis & de poſtlim.

Digitized by Google

Επιϛολων βιϐλια εικοσι.
Variarum Lectionum βιϐλια δεκαπεντε q)
Ad Plautium βιϐλια επτα.
Fideicommiſſon βιϐλια πεντε
Senatusconſultûm βιϐλια πεντε.
Regularion r) βιϐλιον εν.
Εγχειϱιδιον, βιϐλια δυο s)

12. ΒΑΛΕΝΤΟΣ t)
Fideicommiſſon βιϐλια επτα.

13. ΜΑΙΚΙΑΝΟΥ u)
Fideicommiſſon βιϐλια δεκα εξ
Publicon βιϐλια δεκατεσσαρα.

14. ΜΑΥΡΙΚΙΑΝΟΥ x)
Ad leges βιϐλια εξ

15. ΤΕΡΕΝΤΙΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ.
Ad leges βιϐλια εικοσι.

16. ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ y)
Quæſtionon βιϐλια εννεα.

17. ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ.
Digeſton βιϐλια τριακοντα z)

Ss Ad

q) Allegantur quoque libri Variarum Lect. XVII. XXV. XXXIV. & XLI.
r) Regularum.
s) Citantur & Pomponii Enchiridii liber ſingularis. Ad edictum lib. LXXIX. Digeſtorum liber V. De ſtipulationibus lib. VIII.
t) Aburnii Valentis lib. ſeptimus actionum citatur l. 15. D. ut in poſſeſſ. legat.
u) Adde Mæciani ex lege Rhodia & librum Quæſtionum.
x) Citantur & Mauriciani liber ſecundus de pœnis, & notæ ad Julianum.
y) Africani Epiſtolarum apud Julianum liber XX. citatur l. 39. D. de legatis & fideicommiſſ. Fragmenta Africani illuſtravit JCtus ſummus Jacobus Cujacius T. 3. Opp.
z) Liber XXXIX. citatur l. 2. D. de captivis & poſtliminio reverſis. Ac præterea alibi, Publicorum lib. II. de officio Præſidis lib. I. & de

Ad leges *βιϐλια εξ.*
Reſponſon *βιϐλιον εν.*

18. ΚΕΡΒΙΔΙΟΥ ΣΚΑΙΒΟΛΟΥ.

Digeſton *βιϐλια τεσσαρακοντα.*
Quæſtionon *βιϐλια εικοσι.*
Reſponſon *βιϐλια εξ.*
Regularion a) *βιϐλια τεσσαρα.*
De quæſtione familiæ *βιϐλιον εν.*
Quæſtionum publice tractatarum *βιϐλιον εν.*

19. ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΟΥ.

Inſtituton *βιϐλια δεκαδυο.*

20. ΓΑΙΟΥ.

Ad edictum provinciale *βιϐλια λϐ.*
Ad leges *βιϐλια δεκαπεντε.*
Ad edictum urbicum *τα μονα ευρεθεντα βιϐλια δεκα*
Aureon *βιϐλια επτα.*
Δωδεκαδελτου b) *βιϐλια εξ.*
Inſtituton c) *βιϐλια τεσσαρα.*
De Berborum d) obligationibus *βιϐλια γ.*

De

de officio Conſulis liber V. nec non notæ ad Pomponii librum ſingularem regularum, & notæ ad libros Digeſtorum Juliani, qui citantur etiam in Codice Juſtiniano lib. 1. de communi ſervo manumiſſo.

a) Regularum. Citantur præterea in Pandectis, Cervidii hujus Scævolæ notæ apud Marcellum, & ad libros Digeſtorum Juliani.

b) *Δωδεκαδέλτου*, ad legem Duodecim Tabularum.

c) In prooemio Inſtitutionum Juſtiniani, & Inſtitutiones Caji & rerum cottidianarum libri memorantur. Fragmenta inſtitutionum Caji, illuſtravit Hieron. Aleander junior, Venet. 1600. 4. Jac. Oiſelius Lugd. Bat. 1658. 8. & in Simonis Leeuwii collectione de origine & progreſſu juris civilis Rom. ibid. 1672. 8. Præcipue vero in Juriſprudentia vetere Nobiliſſimus Vir Antonius Schultingius Lugd. Bat. 1717. 4. Vide etiam de Cajo, Anton. Auguſtinum lib. 1. emendation. cap. 5.

d) Verborum.

De manumiſſionibus βιβλια τρια.
Fideicommiſſon βιβλια δυο.
De caſibus βιβλιον εν.
Regularion e) βιβλιον εν.
Dotalicion βιβλιον εν.
Υποθηκαριας f) βιβλιον εν.

21. ΒΕΝΟΥΛΕΙΟΥ g)
Stipulationon βιβλια δεκα εννεα.
Actionon βιβλια δεκα.
De officio Proconſulis βιβλια τεσσαρα.
De pœnis paganorum βιβλιον εν.
Publicon βιβλια τρια.
De interdictis βιβλια εξ.

22. ΤΕΡΤΥΛΛΙΑΝΟΥ.
Quæſtionon βιβλια οκτω.
De caſtrenſi peculio h) βιβλιον εν.

23. ΙΟΥΣΤΟΥ.
Conſtitutionon βιβλια εικοσι.

24. ΟΥΛΠΙΑΝΟΥ.
Ad Edictum βιβλια ογδοηκοντα τρια.
Ad Sabinum βιβλια πεντηκοντα εν.

e) Regularum. Etiam liber tertius regularum Caji citatur l. 43. D. de injur.

f) Ad formulam hypothecariam. Labittus præterea obſervat in Pandectis laudari Caji ad edictum Ædilium Curulium libros duos, ad edictum Prætoris Urbani ſive ad edictum urbicum pluribus titulis, libros duos ad edictum prætoris urbani de teſtamentis, libros tres ad edictum prætoris urbani de legatis, librum ſingularem de tacitis fideicommiſſis, alium ad SCtum Tertullianum, alium ad legem Glitiam, & denique commentarios.

g) Venuleji Saturnini Diſputationum liber VII. citatur l. 18. D. judicatum ſolvi.

h) Citatur etiam in Codice Juſtinianeo l. 7. de curatore furioſi & prodigi.

Ad Leges βιϐλια εικοσι.
Diſputationon i) βιϐλια δεκα.
Protribonalion βιϐλια δεκα.
* De officio Proconſulis βιϐλια δεκα. *
Πανδεκτυ βιϐλια δεκα.
Regularion k) βιϐλια επλα.
Fideicommiſſon βιϐλια εξ.
Opinionon βιϐλια εξ.
De adulteris βιϐλια πεντε.
De appellationibus βιϐλια τεσσαρα.
De officio Conſulis βιϐλια τρια.
Inſtituton βιϐλια δυο.
Regularion l) βιϐλιον εν.
De cenſibus βιϐλια εξ.
Reſponſon βιϐλια δυο.

Τυ αυτυ μονοβιϐλα.

De ſponſalibus.
De officio Præfecti Urbi.
De officio Præfecti Vigilum.
De officio curatoris reipublicæ.
De officio prætoris tutelaris.
De officio quæſtoris.

25. ΠΑΥ-

i) *Diſputationum publicarum* libros vocat Codex Juſtinianeus l. 11. de quæſtionibus: Et Ulpiani *notas ad Papinianum* laudat l. 13. de ſententiam paſſis & reſtitutis.

k) Regularum. Ex hoc corpore regularum Ulpiani ſuperſunt tituli XXIX. excerpti ab Aniano, & poſt Cujacium noviſſime inſigniter illuſtrati à laudato Schultingio in Juriſprudentia vetere, Lugd. Bat. 1717. 4.

l) Regularum. Citantur præterea in Pandectis, Ulpiani libri II. ad edictum Ædilium curulium: ad legem Æliam Sentiam libri IV. De officio Conſularium liber ſingularis. De officio Quæſtoris liber II. Pandectarum liber ſingularis. Excuſationum liber ſingularis. Digeſtorum liber XLVIII. nec non notæ ad Papinianum, Ariſtonem, Marcellum.

25. ΠΑΥΛΟΥ. m)

Ad edictum βιϐλια ογδοηκοντα.
Quæſtionum βιϐλια εικοσι εξ.
Reſponſon βιϐλια εικοσι τρια.
Brevion βιϐλια εικοσι τρια.
Ad Plautium βιϐλια δεκα οκτω.
Ad Sabinum n) βιϐλια δεκα εξ.
Ad Leges βιϐλια δεκα.
Regularion o) βιϐλια επτα.
Regularion βιϐλιον εν.
Sentention ητοι Iacton βιϐλια εξ.
Sentention βιϐλια πεντε p)
Ad Vitellium βιϐλια τεσσαρα.
Ad Neratium βιϐλια τεσσαρα.
Fideicommiſſon βιϐλια τρια.
Decreton βιϐλια τρια.
De adulteriis βιϐλια τρια.
Manualium βιϐλια τρια.
Inſtituton βιϐλια δυο.
De officio Proconſulis βιϐλια δυο.

m) Pauli *liber tertius fideicommiſſorum* laudatur in Codice Juſtinianeo l. 1. de communi ſervo manumiſſo. *Notæ ad Papinianum* l. 13. de ſentent. paſſ. & reſtit. Sed & in Pandectis, citantur Pauli notæ ad libros quæſtionum & ad libros reſponſorum Papiniani, nec non ad Scævolam & ad libros Digeſtorum Juliani, & epitomatorum Alfeni Digeſtorum libri quinque: ad edictum Ædilium curulium libri II. & de officiis Conſulis liber III.

n) Pauli *ad Plautium & ad Maſſurium Sabinum libri* laudantur in Inſtitutionibus Juſtinianeis de hæred. inſtituend. §. 1.

o) Regularum.

p) Hi libri quinque Pauli receptarum ſententiarum ad filium, cum interpretationibus Aniani, tulere ætatem, ſæpiusque editi & à Cujacio, Rittershuſio, aliisque viris doctis illuſtrati ſunt, noviſſime ab Juriſconſultiſſimo Schultingio in opere quod paullo ante laudavi, & juris antiqui ſtudioſis debet eſſe quam commendatiſſimum.

Ad legem Æliam Sentiam βιβλια γ′.
Ad legem Juliam (†) βιβλια δυο.
De jure fiſci βιβλια δυο.
Regularion q) βιβλιον εν.
De cenſibus βιβλια δυο.

Τȣ αυτȣ μονοβιβλα.

De pœnis paganorum.
De pœnis militum.
De pœnis omnium legum.
De uſuris.
De gradibus & adfinibus.
De jure codicillorum.
De excuſationibus tutelarum.
Ad regulam Catonianam.
Ad Senatusconſultum Orfitianum.
Ad Senatusconſultum Tertyllianum.
Ad Senatusconſultum Silanianum.
Ad Senatusconſultum Bellejanum r)
Ad Senatusconſultum Libonianum ſeu Claudianum.
De officio Præfecti Vigilum.
De officio Præfecti Urbi.
De officio Prætoris tutelaris.
De extraordinariis criminibus.
Υποθηκαρια. (*)
Ad municipalem.
De publicis judiciis.
De inofficioſo teſtamento.
De Septemviralibus s) Judiciis.
De jure ſingulari.
De ſecundis tabulis.

Ad

(†) al. Juniam, minus bene.
q) Regularum, ut ſupra.
r) Vellejanum. Etiam Pauli ad SCtum Turpillianum liber ſingularis citatur l. 68. D. de ritu nuptiar. & aliis in locis.
(*) Ὑποθηκαρίας, ad formulam hypothecariam.
s) lege: Centumviralibus.

Ad orationem Divi Severi. t)
Ad orationem Divi Marci.
Ad legem Velleam.
Ad legem Cinciam.
Ad legem Falcidiam.
De tacito fideicommiſſo.
De portionibus, quæ liberis damnatorum conceduntur.
De juris & facti ignorantia.
De adulteriis.
De inſtructo & inſtrumento.
* De appellationibus. *
De jure libellorum.
De teſtamentis.
De jure patronatus.
De jure patronatus, quod ex lege Julia & Papia venit.
De actionibus.
De concurrentibus actionibus.
De interceſſionibus feminarum.
De donationibus inter virum & uxorem.
* De legibus. *
De legitimis hereditatibus.
De libertatibus dandis.
* De Senatusconſultis. *

26. TRYPHONINU. u)

Diſputationum βιβλια εικοσι εν.

27. ΚΑΛ-

t) Etiam Pauli ad orationem Divi Severi & Commodi. Et ad Orationem Divi Antonini & Commodi citatur in Pandectis. Nec non μονόβιβλος ad legem Fufiam Caniniam. Et libri ſingulares de aſſignatione libertorum, de officio aſſeſſorum, de variis lectionibus, de cognitionibus, de forma teſtamenti, de conceptione formularum, de dotis repetitione, de literali cauſa, & de articulis liberalis cauſæ.

u) Citantur & Tryphonini hujus notæ ad libros Digeſtorum Scævolæ, l. 17. D. de fideicommiſſariis libertatibus.

27. ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ.
De cognitionibus βιβλια ἑξ.
Edicton monitorion βιβλια ἑξ.
De jure fiſci βιβλια τεσσαρα.
Inſtituton βιβλια τρια.
Quæſtionon βιβλια δυο.

28. ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ.
Militarion βιβλια τεσσαρα.

29. ΜΑΡΚΙΑΝΟΥ.
Inſtituton x) βιβλια δεκα ἑξ.
Regularion y) βιβλια πεντε.
De appellationibus βιβλια δυο.
Publicon z) βιβλια δυο.

Του αυτου μονοβιβλα.
De delatoribus μονοβιβλον.
Υποθηκαριας a) μονοβιβλον.
Ad Senatusconſultum Turpillianum μονοβιβλον.

30. ΓΑΛΛΟΥ ΑΚΥΛΑ.
Reſponſa.

31. ΜΟΔΕΣΤΙΝΟΥ. b)
Reſponſon βιβλια δεκα εννεα.
Πανδεκτου βιβλια δεκα δυο.
Regularion c) βιβλια δεκα.

x) Ælii Marciani *Inſtitutiones* laudantur in Inſtitutionibus Juſtiniani tit. de lege Aquilia §. 1.

y) Regularum.

z) Marcianus *libro I. de publicis judiciis* citatur in Codice Juſtinianeo l. 7. ad leg. Jul. Majeſtatis. Idem *in Conſtitutionibus Divi Severi* l. 1. de commu. ſer. manumiſſ. Sed & in Digeſtis laudari videas Marciani Digeſtorum librum VII. & notas ad libros Papiniani de adulteriis.

a) Ad hypothecariam formulam.

b) Citatur etiam Modeſtinus in Codice Juſtinianeo l. 36. de inoff. teſt. & l. 5. ad exhibend. In Digeſtis autem laudantur ejus de præſcriptionibus liber IV. ad Q. Mucium Scævolam liber XIV. & XXXI.

c) Regularum.

Digitized by Google

Differention βιϐλια εννεα.
Excuſationum d) βιϐλια εξ.
De pœnis βιϐλια τεσσαρα.

Τȣ αυτȣ μονοβιϐλα.

De præſcriptionibus.
De inofficioſo teſtamento.
De manumiſſionibus.
De legatis & fideicommiſſis.
De teſtamentis.
De evrematicis. e)
De enucleatis caſibus.
De differentia dotis.
De ritu nuptiarum.

32. ΤΑΡΡΟΥΝΤΗΝΟΥ ΠΑΤΕΡΝΟΥ.
Militarion βιϐλια τεσσαρα.

33. ΜΑΡΚΟΥ.
Militarion βιϐλια δυο.
Publicon βιϐλια δυο.
De officio Præſidis βιϐλια δυο.
Εικοϛων f) βιϐλια δυο.
De appellationibus βιϐλια δυο.

34. ΑΡΚΑΔΙΟΥ.
De teſtibus βιϐλιον εν.
De officio Præfecti Prætorio βιϐλιον εν.
De muneribus civilibus βιϐλιον εν.

d) Antonii Auguſtini liber ſingularis ad Modeſtinum, ſive in fragmenta hujus de excuſationibus, prodiit ad calcem emendationum & opinionum Auguſtini Baſil. 1544. fol. atque ſæpius alibi.

e) Joannis Schilteri & Henrici Brencmanni, Jurisconſultiſſimorum Virorum, commentarii in fragmenta Modeſtini περὶ εὑρηματικῶν, ſive de inventionibus, cautelis & remediis temperandi legum rigoris, lucem viderunt illic Argentor. 1687. 4. & hic Lugd. Bat. 1706. 8.

f) Vicesimarum.

35. ΡΟΥΦΙΝΟΥ.

Regularion *βιϐλια δεκα δυο.* g)

36. ΑΝΘΟΥ *ητοι* ΦΩΡΙΟΥ ΑΝΘΙΑΝΟΥ.

Μερος εδικτȣ βιϐλια πεντε.

37. ΜΑΞΙΜΟΥ.

Ad legem Falcidiam.

38. ΕΡΜΟΓΕΝΙΑΝΟΥ. h.

Επιτομων (*) *βιϐλια εξ.*

εχȣσι ϛιχ ΓΛ. i)

g) Liber XIII. citatur l. 34. D. de re judicata.

h) Fideicommiſſorum liber IV. laudatur l. 14. D. ad SCtum Trebellianum.

(*) *Επιτομων.*

i) Sic editio Florentina, licet Amſtelodamenſis, Simonis à Leuwen, habet *σλ.* Nimirum JCtorum Opera, ex quibus Pandectæ excerpti ſunt, ad librorum duo millia, verſuum tricies centena millia extendebantur; Juſtinianeum vero corpus centum & quinquaginta pæne millibus verſuum conſummatur. Vide D. Burchardi Gotthelf Struvii hiſtoriam Juris p. 286.

III. Index Alphabeticus in ſuperiorem indicem Florentinum Pandectarum.

** additur iis quorum Pomponius in Enchiridio meminit.*

*Aburnus Valens, ſupra num. 12. vide Valens.

Africanus, 16. Hadriani Imp. ſuppar temporibus.

**Alfenus* Varus, Conſularis; auditor Servii Sulpitii, 4.

Anthus ſive *Furius Anthianus*, 36. Idem fortaſſe cum Antæo, quem Paulus JCtus citat.

Gallus Aqvila, vide Gallus.

Arcadius, 34. Aurelius Arcadius Chariſius poſt Alexandrum Severum ſcripſit.

**Cajus*

* *Cajus*, Servii Sulpicii diſcipulus, 20.
Calliſtratus, 27. temporibus Severi Imp.
* *Celſus*, 10. Juventius Celſus pater, qui Pegaſo ſucceſſit, ut patri P. Juventius Celſus filius Conſularis poſt Veſpaſiani tempora.
Terentius Clemens, vide Terentius.
* Cornelius Maximus, 37. infra in Maximo.
Florentinus, 19. temporibus Alexandri Severi.
* *Gallus Aquila*, 30. Julius Gallus Aquila, qvi vixit ante Severum.
Hermogenianus, 38. Alexandri Severi temporibus vixit, ſi idem eſt cum Lampridii Hermogene. Sed Gvil. Grotius diſtinguit, & ad Diocletiani tempora rejicit, non adeo certis argumentis uſus.
* *Javolenus*, 9. Priſcus Javolenus, qui Cælio Sabino, Veſpaſiani temporibus claro ſucceſſit.
* *Julianus*, 1. Salvius Julianus, qui ſucceſſit Javoleno Priſco, proavus Didii Juliani Imp. bis Conſul & Præfectus Urbi tempore Hadriani Imp.
Juſtus, 23. Papyrius Juſtus, clarus Antoninorum temporibus.
* *Labeo*, 7. Q. Antiſtius Labeo, auditor Trebatii, quadringenta reliquit volumina. Hic cum patre inter Sergii Sulpicii diſcipulos à Pomponio nominantur.
Macer, 33. Æmilius Macer, temporibus Alexandri Severi.
Macianus, 13. L. Voluſius Mæcianus, præceptor M. Antonini Philoſophi. De editionibus libelli de aſſe, dixi in Bibl. Latina.
Marcellus, 17. Ulpius Marcellus, Antonini Pii ætate.
Marcianus, 29. Ælius Marcianus, tempore Antonini Caracallæ.
Mauricianus, 14. Junius Mauricianus, quem Antoninorum temporibus ſupparem fuiſſe, probat Gvil. Grotius.
* *Maximus*, 37. Q. Cornelius Maximus, Auguſti tempore, quem Trebatius audivit.
Menander, 28. Arrius Menander, Antonini Caracallæ à conſiliis.
Modeſtinus, 31. Herennius Modeſtinus, Ulpiani diſcipulus.
* *Neratius*, 8. Priſcus Neratius, Conſularis, qui Celſo ſeniori inter JCtos ſucceſſit, clarus Trajani & Hadriani temporibus.

Papinianus, 2. L. Æmilius Papinianus, ſub Severo præfectus Prætorio, poſtea occiſus à Caracalla.

Paulus, 25. Julius Paulus, temporibus Helogabali & Alex. Severi.

Pomponius, 11. Sextus Pomponius, Antonini Pii temporibus clarus; haud diverſus opinor à Sexto Pomponio, cujus meminit Salvius Julianus, licet à Gvil. Grotio diſtingui video.

* Priſcus Neratius, 8. vide Neratius.

* *Proculus*, 6. Sempronius Proculus, Nervæ patri, Tiberii temporibus claro ſucceſſit, à quo ſecta Labeonem ſecuto Proculejanorum.

Rufinus, 35. Licinius Rufinus, tempore Alexandri Severi, qui adeo auctor libri collationis legum Moſaicarum cum Romanis, longe poſt ſcripti eſſe non potuit.

* *Sabinus*, 5. Cælius Sabinus, qui Veſpaſiani temporibus plurimum potuit: in hunc notata Ariſtonis. Alius Maſſurius Sabinus, ex Equeſtri Ordine, qui Atejo Capitoni ſucceſſit, & Tiberii Imp. temporibus publice primus (Reſponſa Juris) ſcripſit teſte Pomponio.

Cervidius Scævola, 18. temporibus Antoninorum.

* *Q. Mucius Scævola*, 3. filius Q. Mucii Scævolæ, JCti & Pontificis Max. æqualis & collega Ciceronis.

Tarruntenus Paternus, 32. ante Alex. Severi tempora clarus.

Terentius Clemens, 15. poſt Salvium Julianum ſcripſit, quem ſuum appellat.

Tertullianus, 22. Hunc cum celeberrimo inter Eccleſiæ Doctores Q. Septimio Florente Tertulliano, eundem faciunt viri quidam doctiſſimi, Jac. Cujacius, Antonius Auguſtinus, Bernhardus Rutilius, Gvil. Grotius: mihi probantur magis qui diſtinguunt, ut præter Bertrandum in vitis JCtorum, Hugo Grotius ad Tit. III. 13.

Tryphoninus, 26. Claudius Tryphoninus, temporibus Severi & Antonini.

* *Valens*, 12. Aburnus Valens ſucceſſit Javoleno Priſco.

Venulejus, 21. Venulejus Saturninus, temporibus Alexandri Severi.

Ulpianus, 24. Domitius Ulpianus, tempore Helogabali & Alex. Severi.

Voluſius, vide Mæcianus.

IV. Juris-

IV. Juriſconſulti alii, quorum in Pandectis vel Inſtitutis mentio.

Stellula addita iis, quorum Pomponius in Enchiridio meminit.

Ælius Gallus, Ciceronis ætate vixit. Ejus de verborum, quæ ad Jus Civile pertinent, ſignificatione citatur l. 157. D. de verborum ſignificatione. Liber ſecundus à Gellio XVI. 5.

* Publius Ælius, Sexti frater.

* Sextus Ælius, Juris Æliani auctor, edito actionum libro, quas velut ſupplementum Juri Flaviano addidit. Fuit ejus liber, *tripartita*, quo opere legibus ſingulis XII. tabularum interpretationem & actiones ſubjunxit. Alii ſub ejus nomine libri tres, dubii.

Antæus, citatur à Paulo JCto.

* Cælius Antipater, laudatur Ciceroni. Idem, qui hiſtorias conſcripſit, & plus eloquentiæ quam juris ſcientiæ dicitur dediſſe operam.

* Appius Claudius, unus è Decemviris, cujus maximum conſilium in legibus ex veteri jure in XII. tabulas transferendis fuit.

* Appius Claudius Centummanus, qui actiones civiles in formam redegit, & librum ſcripſit de uſurpationibus, qui jam Pomponii ætate non exſtabat.

* Aquilius Gallus, Q. Mucii Scævolæ diſcipulus.

Julius Gallus Aquila.

T. Ariſto, de quo Plinius lib. 1. Epiſt. 23. citatur in decretis Frontianis ſ. Frontonianis, & notatis ad Caſſium, Q. Mucium, & Sabinum. Digeſtorum item libris, quos illuſtravit Sex. Pomponius.

Arrianus, Plinii junioris æqualis. Citantur ejus libri de interdictis.

* Cajus Atejus Pacuvius, Servii Sulpicii diſcipulus.

* Atejus Capito, Ofilium ſecutus, Conſularis, tempore Auguſti Imp.

Atilicinus, Tiberii ſuppar temporibus.

* Publius Atilius, ſapiens à populo appellatus. Ciceroni L. Acilius, quem in leges XII. tabularum ſcripſiſſe ex Feſto cognoſcimus.

Aufidius Namuſa.

* Aufidius Tucca, diſcipulus Servii Sulpicii.

* Aulus Caſcellius, vide Caſcellius.

Digitized by Google

* Aulus Ofilius, ex Equeſtri Ordine: Julio Cæſari familiariſſimus, diſcipulus Servii Sulpicii, libros de Jure Civili plurimos ſcripſit, & qui omnem partem operis fundarent: nam de legibus viceſimæ primus ſcripſit, & de jurisdictione; idem edictum Prætoris primus diligenter expoſuit. Citatur libro ſecundo & quinto juris partiti, & libro decimo ſexto actionum & ad Atticum.

* Balbus Lucilius, Q. Mucii Scævolæ diſcipulus.

Blæſus, quem Trebatium audiviſſe & ante Labeonem vixiſſe colligas ex l. 31. D. de uſu & uſufructu legat.

* Brutus, Vir Prætorius, quem cum Publio Mucio & Manilio fundaſſe Jus Civile, & ſeptem libros reliquiſſe Pomponius teſtatur; vide & infra Servius.

Sextus Cæcilius, citatur etiam in Codice Juſtinianeo l. 1. de communi ſervo manumiſſo.

* Cælius Antipater.

* Titus Cæſius, diſcipulus Servii Sulpicii.

* Cajus Atejus Pacuvius, ejusdem Servii Sulpicii diſcipulus.

* Cajus Caſſius Longinus, Tiberii temporibus Conſul, pronepos Servii Sulpicii, magiſtro uſus Maſurio Sabino: citatur libris decem Juris Civilis, & apud Urſejum, & apud Vitellium. Vide & ſupra in Ariſtone.

* Cajus Juventius, Q. Mucii Scævolæ auditor.

* Cajus Scipio Naſica, vide Scipio.

Campanus, Trajani, ut videtur, tempore; diverſus à Juniore Coccejo Campano.

Atejus Capito. Vide Atejus.

Cartilius ab Ulpiano citatur & Proculo, itaque non junior Caligulæ temporibus; antiquior autem Cartilio Severo, qui Trajani temporibus Præfectus Urbi fuit.

* Aulus Caſcellius, tempore Auguſti clarus ſcripſit *librum bene dictorum.*

Caſſianus, idem fortaſſe cum Caſſio, ut Sabinianus cum Sabino, Proculianus cum Proculo, Hermogenianus cum Hermogene.

* Cajus Caſſius Longinus, vide Cajus. Ab hoc Atejum Capitonem ſecuto ſecta Caſſianorum.

* Cato,

* Cato, quem à patre M. Catone, principe Porciæ familiæ, Pomponius diſtinguit.
* M. Cato, princeps Porciæ familiæ, cujus & libri exſtabant, ſed plurimi, filii ejus. Liber XV. Catonis citatur l. 98. D. de verbor. ſignif. & Cato in Inſtitutionibus Juſtiniani tit. de adopt. §. ult.
* Cinna Servii Sulpicii diſcipulus.

Appius Claudius, vide Appius.

Claudius Saturninus, vide Saturninus.

Pactumejus Clemens, vide Pactumejus.
* Tiberius Coruncanius, primus Romæ ſcientiam juris profeſſus, ſed ſcripta ejus nulla, reſponſa autem complura & memorabilia fuerunt. Idem Conſul A. U. C. 473.
* Lucius Craſſus Mucianus, frater Publii Mucii.
* P. Licinius Craſſus, JCtorum, Cicerone teſte, diſertiſſimus.

C. Livius Druſus, cum P. Scipione, Conſul A. U. C. 606.

Favius Mela, ſuppar Tiberii temporibus.

Lælius Felix, vide Lælius.

Urſejus Ferox, Veſpaſianorum temporibus vicinus.

Granius Flaccus, vide Granius.
* Cnejus Flavius, Annii F. Appii Claudii ſcriba, cui ſurreptum librum actionum rationes continentem vocarunt jus civile Flavianum. Confer quæ ex Cicerone, Livio, Valerio Max. & Plinio, Gvilelmus Grotius in vitis JCtorum, p. 10.
* Flavius Priſcus, Servii Sulpicii diſcipulus.

Papyrius Fronto, vide in Ariſtone.

Fufidius, Veſpaſiani clarus ætate, citatur libro ſecundo quæſtionum.

Priſcus Fulcinius, ſuppar Tiberii temporibus.

Ælius Gallus, vide Ælius.
* Aquilius Gallus, Q. Mucii Scævolæ diſcipulus.
* Publicius Gellius, diſcipulus Servii Sulpicii.

Junius Gracchanus, libro ſeptimo de poteſtatibus, citatur ab Ulpiano l. 1. de officio quæſtorum.

Granius Flaccus Licinianus, Ciceronis ætate vixit, libro de jure Papyriano citatur l. 144. D. de verborum ſignificatione.

* Hermo-

Digitized by Google

* Hermodorus, Epheſiorum princeps, exul Romæ, ferendarum legum XII. Tabularum auctor. De hoc Cicero V. 36. Tuſculan. Strabo XIII. p. 642. Laërtius Heraclito &c.

Junius Gracchanus, vide Gracchanus.
* C. Juventius, Q. Mucii Scævolæ auditor.

Lælius Felix, cujus librum (notarum) ad Q. Mucium citat Gellius XV. 27. Hadriani ætati vicinus.
Granius Flaccus Licinianus, vide Granius.
Cajus Caſſius Longinus, vide Cajus.
Longinus junior, Proculi æqualis.
* Balbus Lucilius, Q. Mucii Scævolæ diſcipulus.
Lucius Craſſus Mucianus, Conſul A. U. C. 622.
Varius Lucullus, ante Ariſtonem vixit.

* Manilius, quem tres libros reliquiſſe Pomponius teſtatur, Conſul A. U. C. 604.
Marcus Porcius Cato, vide Cato.
Favius Mela, libro X. & XXXIX. Ejusdem ætatis ac fortaſſe gentis cum Geographo Pomponio Mela.
Meſſius, temporibus Severi clarus. Alius L. Meſſius Ruſticus, ſub Hadriano alvei Tiberis curator.
Minicius Natalis, temporibus Trajani.
L. Craſſus Mucianus, vide Lucius.
* Q. Mucius, Voluſii auditor, tempore Auguſti.
* Publius Mucius, Conſularis & Pontifex Max. & ad Carthaginenſes miſſus Legatus A. U. C. 534. qvem decem libellos reliqviſſe Pomponius teſtatur.
* Publius Mucius, Qvinti Nepos, Voluſii heres.

* Aufidius Namuſa, CXL. libris digeſſit ſcripta condiſcipulorum ſuorum auditorum Servii Sulpicii, Alfeni Vari, Gaji, Auli Ofilii, Titi Cæſii, Aufidii Tuccæ, Flavii Priſci, Gaji Ateji, Pacuvii, Labeonis Antiſtii ejusque patris, Cinnæque & Publicii Gellii.
* C. Scipio Naſica, vide Scipio.
Minicius Natalis, vide Minicius.

Nerva

Digitized by Google

Nerva Pater, qui ſucceſſit Antiſtio Labeoni; Cæſari Tiberio familiariſſimus.

Nerva filius, qui Proculo ſucceſſit; citatur libris de uſucapionibus. Pater Nervæ Imperatoris.

Octavenus, (Hadriani, ut colligit Gvil. Grotius, ætate).

A. Ofilius, vide Aulus: & Q. Tubero.

Paconius, citatur à Paulo JCto.

PactumejusClemens, qvem Antoninorum tempore vixiſſe Gvil. Grotius obſervat.

* C. Atejus Pacuvius, Servii Sulpicii diſcipulus.

Sextus Pædius, libro primo de ſtipulationibus, & libro XXV. ad edictum. Poſt Hadrianum vixiſſe Gvil. Grotio videtur.

Panſa, vide Q. Tubero.

Papyrius Fronto, paullo ante Imp. Severum.

* Publius Papyrius, qui leges regias in unum contulit.

* Sextus Papyrius, auctor juris Civilis Papyriani, Tarquinii Superbi temporibus.

* Sextus Papyrius, diſcipulus Q. Mucii Scævolæ.

* Paulus Verginius, ante Ciceronem clarus, ut videtur.

Sextus Pedius, vide Pædius.

* Pegaſus, Proculo ſucceſſit, & Veſpaſiani tempore Præfectus Urbi fuit.

Plautius, libri Javoleni, Pauli & Pomponii ad Plautium, qui circa Veſpaſiani tempora vixiſſe cognoſcitur.

* Sextus Pompejus, magni Pompeji patruus, laudatus à Cicerone.

* Pontificum Collegium, qvod leges interpretandi ſcientiam & actionum civilium inſtituendarum auctoritatem prope centum annis ſibi Romæ vindicavit.

M. Porcius Cato, vide Cato.

* Flavius Priſcus, Servii Sulpicii diſcipulus.

Priſcus Fulcinius, ſuppar Tiberii temporibus.

* Publicius Gellius, Servii Sulpicii diſcipulus.

* Publius Ælius, Sexti Ælii frater.

* Publius Atilius, vide Atilius.

* Publius Mucius, vide Mucius.

Publius Rutilius Rufus, à P. Mucio edoctus. Meminit cum laude Cicero.

Digitized by Google

Puteolanus, citatur libro primo adſeſſoriorum, vixiſſe creditur circa Antoninorum tempora.

* P. Rutilius Rufus, Romæ Conſul A.U.C.648. & poſtea Aſiæ ProCOS.

Qvintus Mucius, vide Mucius.
Qvintus Saturninus, vide Saturninus.
Qvintus Tubero, vide Tubero.

P. Rutilius Rufus, vide Publius.

* Sabinianus σοφός.

Claudius Saturninus, librum ſingularem de pœnis paganorum ſcripſit temporibus Antoninorum.

Q. Saturninus, citatur libro decimo ad edictum. Vixit eorundem Antoninorum tempore.

* C. Scipio Naſica, optimus à Senatu appellatus. De tribus Scipionibus, ſcientia juris illuſtribus, vide Gvil. Grotium lib. 1. c. 3. de vitis JCtorum.

* P. Sempronius, cognomento Sapiens. Conſul A. U. C. 449.

* Servius Sulpitius, cujus libros duos ad Brutum perquam breviſſimos ad edictum ſubſcriptos memorat Pomponius; citatur libro primo ad Brutum, libro ſecundo de dotibus, in notatis Mutii, & apud Melam & apud Alfenum. Idem libros ſuos, qvos prope centum & octoginta reliqvit, complevit ſcriptis doctorum ſuorum Aqvilii Galli, Balbiqve Lucilii, nec non Sexti Papyrii, Caji Juventii, & ex diſcipulorum numero, Q. Mucii Scævolæ.

Servilius, circa Trajani tempora.
Valerius Severus, Trajani ætate.
Sextus Ælius, Conſul A. U. C. 555.
Sextus Cæcilius. Vide Cæcilius.
Sextus Pædius, vide Pædius.
* Sextus Papyrius, à quo Jus Civile Papyrianum; vide in Papyrio.
* Sextus Papyrius, Q. Mucii auditor.
Sextus Pompejus. Vide Pompejus.
* Servius Sulpitius, vide Servius.

Tiberius Coruncanius. Vide Tiberius.
* Titus Cæſius, diſcipulus Servii Sulpicii, tempore Auguſti.

* C. Tre-

* C. Trebatius Teſta, Cornelii Maximi auditor, cujus libros complures, ſed minus freqventatos, extitiſſe Pomponius teſtatur; vixit Auguſti tempore.

* Q. Tubero, Stoicus, auditor Panſæ. (leg. Panætii.)

* Q. Ælius Tubero, Ofilii auditor; doctiſſimus juris publici & privati, complures utriusque operis libros reliqvit. Q. Ligarium accuſavit nec obtinuit apud Julium Cæſarem, defendente Cicerone.

Aufidius Tucca, diſcipulus Servii Sulpicii.

* Tuſcianus, ſucceſſit Javoleno Priſco. Non audiendi viri docti, qvi Mæcianum reponunt vel Vivianum.

Valerius Severus, Trajani ætate.

Varius Lucullus, citatur à Pomponio l. 19. D. de acqvirendo rerum dominio.

* Paulus Verginius. Vide Paulus.

Vinidius Verus, Antonino Pio à Conſiliis.

Vitellius, qvem Antonius Auguſtinus eundem putat cum Q. Vitellio Auguſti qvæſtore, cujus meminit Sveton. Vitell. c. 1.

Vivianus, clarus circa Trajani tempora.

Voluſius, diverſus à L. Voluſio Mæciano; vide in Q. Mucio.

Urſejus Ferox, ad C. Caſſium Longinum notata ſcripſit circa Veſpaſiani tempora.

V. Index aliorum quorundam JCtorum ante Juſtinianum.

C. Aculeo, Ciceroni 1. de Oratore memoratus.

P. Ælius Pætus, prætor A. U. C. 550.

Sextus Ælius Pætus Catus, prioris frater, Ciceroni laudatus & Livio.

Antiochus Præfectus Prætorio, ſub Theodoſio juniore, qvi in Codice Theodoſiano componendo ejus uſus eſt opera, uti & Apollodori, Epigenii, Martyrii, Maximini, Procopii, Sperantii & Theodori.

Apollodorus, ProCOS. Africæ ſub Arcadio.

Appius Claudius, ſocer M. Bruti, Collega & familiaris Ciceronis, qui cum auguralis, tum omnis publici juris antiqvitatisqve Rom. bene peritum appellat in Bruto.

C. Bilienus, de qvo idem Cicero in Bruto.

M. Bucculejus, L. Craſſi Oratoris familiaris, qvem à Juris ſtudio non abhorrentem Cicero celebrat.

Cæſellius, Q. Mucii Scævolæ JCti & Pontificis Max. æqualis, Conſul A. U. C. 636.

Calviſius, cujus Juris ſcientiam laudat Plinius Lib. V. Epiſt. 7.

Aurelius Arcadius Chariſius, Magiſter libellorum Cari & Carini.

Cicero ipſe in Bruto non diffitetur Juris Civilis ſtudio multum operæ dediſſe ſe Q. Scævolæ, Publii F. Et de Jurisprudentia Ciceronis erudite nuper commentati ſunt Viri Nobiliſſimi Antonius Schultingius, ſingulari Oratione Lugd. Bat. 1714. 4. & Cornelius van Binkershoek in opuſculis varii argumenti, ibid. 1719. 4.

L. Cincius Alimentus, qvi tempore belli ſecundi Punici vixit. Ejus librum ſecundum de officio JCti laudat Feſtus, nec non librum de Conſulum poteſtate & de Comitiis.

P. Conſa, juris non tam peritus quam peritiam profeſſus, teſte Cic.

P. Licinium Craſſum, & à Pontificii & à Civilis juris ſtudio celebrat Cicero in Catone Majore.

C. Livius Druſus, Conſul A. U. C. 606. qvem jus Civile benigniſſime interpretatum ſcribit Valerius Max. VIII. 7. Hujus etſi cœci domum compleri conſultoribus ſolitam teſtis Cicero V. Tuſculan.

Epigenius, Comes & Magiſter memoriæ, ſub Theodoſio jun.

C. Fimbria, temporibus Gracchanis vixit, de qvo Cicero in Bruto & 3. de Offic.

Furius Antianus, citatur libris ad Edictum.

Galba, Servius Sulpitius Galba laudatus ab Scholiaſte veteri ad hæc Horatii lib. 1. ſerm. 1. *jure omnes Galba negabat.*

Gregorius, ProCOS. Africæ ſub Valente, auctor Codicis *Gregoriani*, qvo leges Imperatorum ab Hadriano ad Valentinianum digeſſit.

Hermogenes, ſub Alex. Severo.

Eugenius Hermogenianus, Præfectus Prætorio, ſub Diocletiano. Hunc Gvido Pancirollus auctorem facit Codicis *Hermogeniani*, leges Imperatorum complectente à Claudio usqve ad Diocletianum.

Q. Fabius Labeo, Conſul A. U. C. 570.

Laurenſis Romanus, quem à Juris Pontificii & Civilis ſcientia, ſub Marco Imp. clarum, laudat Athenæus lib. 1. ſub init.

Longus, Ciceronis familiaris, qvi 1. de oratore ejus meminit.

Q. Lu-

Q. Lucretius Veſpillo, acutus & jurisperitus, teſte Cicerone in Bruto.
M. Lucullus, de qvo idem Cicero in Bruto.

Martyrius, Comes & Qvæſtor ſub Theodoſio jun.
Maximinus, Qvæſtor palatii ejusdem Theodoſii.

P. Orbius, auditor T. Juventii, jure Civili non inferior Magiſtro. Cic. in Bruto.

Patricius, Qvæſtor circa A. C. 390. & alius junior, Leontii fil. circa A. 490.

Titus Poſtumius, de qvo Cic. in Bruto.

Procopius, magiſter memoriæ, qvi in Codice Theodoſiano digerendo operam ſuam præſtitit.

C. Aminius Rebius, inter primos peritia legum celebratus à Tacito XIII. 30. Annal.

Servius Fabius Pictor, qvem à juris, literarum & antiqvitatis peritia laudat Cicero.

Sperantius, comes Conſiſtorii Theodoſii jun. Imp.

Titus Manlius Torqvatus, Conſul A. U. C. 588.

L. Valerius, de qvo Cicero lib. 1. ad diverſos Epiſt. ult.
C. Viſellius Varro, C. Aculeonis, de qvo ſupra, filius. Cic. in Bruto.

VI. Codices & Imperatorum Leges ante JUSTINIANUM.

DE legibus Regum Rom. & de δωδεκαδέλτῳ ſive legibus XII. Tabularum Decemviralibus, legibusqve aliis libera latis Romana Rep. SCtis item & Plebiſcitis, in promtu eſt conſulere ſcriptores, qvos in Bibl. Latina lib. IV. c. 9. laudare me memini. Imperatorum autem Rom. leges & edicta, qvi ante tempora Diocletiani in unum corpus componi curaverit, neminem reperio. Nam qvod *Hadrianus* per Salvium Julianum juſſit opus condi, edicta prætorum potius continebat. Et cum Juſtinianus ipſe in proœmio Digeſtorum edicti perpetui meminerit quidem, & edicti Hadriani, illudqve ſecuti SCti: cæterum non ex Hadriani collectione, ſed ex duobus millibus pæne librorum, qvos veteres JCti, qvorum texit indicem, ſcriptos reliqverant, Pandectarum opus digeſtum

 eſſe

eſſe teſtatur, mirum videri poteſt, qvod in procemio Baſilicorum de Juſtiniano legitur: *καὶ γὰρ ἅπερ παρὰ Ἀδριανοῦ τοῦ πάλαι Ῥωμαίων ἄρξαντος συνελέγη, λαβὼν καὶ ταῦτα ἐν πύχεσι πεντήκοντα διατάξας, ἰδίαν καὶ διακεκριμένην ἀπειργάσατο πραγματείαν, Δίγεστα τούτοις, ἤτοι πανδέκτων ὄνομα θέμενος.* *Etenim ea, quæ* Adrianus *Romanorum Imperator collegerat, accipiens, eaque in libros quinquaginta redigens, proprium & ſeparatum opus confecit, Digeſtorum ſeu Pandectarum nomen ei jam ponens.* Porro cum in Digeſtis raro Imperatorum leges & reſcripta laudentur, hiſce totus Codex eſt repletus, in qvo tribus ante ſe vulgatis Codicibus legum Cæſarearum Juſtinianus uſus fuit, Gregoriano, Hermogeniano & Theodoſiano, ad eosque reſpicit idem Baſilicorum procemium quando ſubjungit: *καὶ ὅσα τι ἐν* ΤΟΙΣ ΚΩΔΙΞΙ, *καὶ ταῦτα συναγαγὼν ἐν ἰδίῳ ἐδάφει διώρισεν.* *Quacunque autem erant in* Codicibus, *colligens ſuam quoque ſedem eis tribuit.* Antiqviſſimus autem Imperatorum, qvorum leges ex illis Codicibus tribus in Codice Juſtinianeo referuntur, eſt Hadrianus, de qvo conferre etiam licebit Renati Bottereau Hadrianum legislatorem, editum Pictavii in Gallia A. 1661. 8.

Edictum perpetuum, Hadriani, ut dixi, auſpiciis conditum à Salvio Juliano, ex edictis prætorum corpus qvoddam juris qvinqvaginta libris digeſtum exhibebat, cujus ſeriem & fragmenta poſt alios dedit Simon van Leuwen in *συναγωγῇ* de origine & progreſſu Juris Civilis Romani, Lugd. Bat. 1672. 8.

Papyrii Juſti *Codex Papyrianus*, Conſtitutiones Divorum fratrum M. Antonini & Veri (ut viri docti colligunt) libris XX. complexus, præter pauca fragmenta in Digeſtis Juſtiniani ſervata totus intercidit.

Codex *Gregorianus* & *Hermogenianus*, Conſtitutiones Imperatorum ab Hadriano & cæteris deinceps Imperatoribus complectebantur usqve ad Diocletianum & Valentinianum. Vide Jac. Gothofredi prolegomena ad Cod. Theodoſ. p. 183. ſeq. Fragmenta ejus ex Auguſtini lib. 2. de adulterio ad Pollentium c. 8. Papiani reſponſis, & auctore collationis legum Moſaicarum & Romanarum, aliisqve collecta noviſſime cum notis celeberrimi JCti Antonii Schultingii prodiere in hujus Jurisprudentia veteri ante-Juſtinianea p. 681—718.

In Codice *Theodoſiano* continentur leges datæ ab Conſtantino M. & cæteris deinceps Imperatoribus ab A. C. 312. usqve ad A. C. 438. qvo Codex ille fuit confirmatus, auſpiciis Theodoſii junioris, ànno imperii ejus ſexto decimo. Hoc opus adhuc exſtat, digeſtum in libros XVI. de

cujus

cujus editionibus dixi in Bibl. Latina, ut jam ſufficiat memoraſſe optimam editionem, qvæ elaboratiſſimis Jac. Gothofredi commentariis illuſtrata, poſt ejus obitum lucem vidit Lugd. 1665. fol. ſex Voluminibus.

Franciſci Balduini *Conſtantinus* Magnus, ſive de Conſtantini legibus Eccleſiaſticis ac Civilibus libri II. Baſil. 1556. 8. Argent. 1612. 8. Perſtringuntur ab Antonio Contio lib. 2. lect. ſubceſiv. c. 20. defenduntur à Joachimo Clutenio.

Ej. Balduini *Theodoſius*, quod dolendum, non vidit lucem. *Juſtinianus* autem ſive de jure novo & conſtitutionibus Juſtiniani libri IV. Baſil. 1560. & Genev. 1598. 8. Et in Inſtitutiones prolegomena, quibus Hiſtoria Juris Romani continetur. Pariſ. 1545. 4.

Novellæ *Theodoſii*, *Valentiniani*, *Marciani*, *Majoriani* & *Severi*, cum Codicis Theodoſiani libris editæ à Jo. Sichardo, Baſil. 1528. fol. & à Jac. Cujacio Lugd. 1566. fol.

Imperatorum *Theodoſii*, *Valentiniani*, *Majoriani*, *Anthemii*, novellæ conſtitutiones XLII. tunc primum in lucem editæ Pariſ. 1571. 4. apud Rob. Stephanum juniorem, & inter Petri Pithœi opera, ibid. 1609. 4. Et cum Codice Theodoſiano Lugd. 1593. 4.

Novellæ Imperatorum Juſtiniano anteriorum, cum notis Conradi Rittershuſii, Francof. 1615. 8. Joannis antiqui gloſſatoris ſumma in novellas &c.

Appendix Codicis Theodoſiani, ex duobus MSS. edita à Jac. Sirmondo, Pariſ. 1631. 8. & Tomo primo ejus operum, ibid. 1696. fol. recuſa, quindecim conſtitutiones continet Conſtantini, Arcadii, Honorii, Theodoſii, Valentiniani.

Veteris ſcriptoris *Collatio legum Moſaicarum & Romanarum*, fragmenta inſignia veterum JCtorum, Papiniani, Pauli, Ulpiani, Modeſtini, & Codicum ante-Juſtinianorum continens, præter alias editiones, quas in Bibliotheca Latina retuli, exſtat etiam in Volumine Henrici Stephani, quod A. 1580. 8. vulgavit, inſcripſitqve: *Juris Civilis fontes & rivi*; atque arrham eſſe juſſit editionis, quam paravit Corporis totius Juris Civilis novo ſtudio recenſiti & caſtigati, ſed quæ nunquam in lucem prodiit. In eodem volumine præmittuntur loca aliquam multa Legis Moſaicæ, ab Henrico Stephano collata cum legibus Ægyptiorum, Græcorum & Romanorum.

ZENONIS

ZENONIS *Imp. qui Leonis Magni filius, imperitavit ab Novembri A. C. 474. ad April. 491.*

Conſtitutio ad Adamantium, præfectum urbis, de novis operibus ædificandis, Græce edita ab Henrico Scrimgero cum Novellis Juſtiniani, Pariſ. apud H. Stephanum 1558. fol. & Latine ab Henrico Agylæo cum conſtitutionibus Leonis Philoſophi, ibid. 1560. 8.

De conſtitutione Zenonis ad Ælianum Præfectum Prætorio, quæ in Codice Juſtinianeo diviſa eſt in partes tres; vide Cujacium XVI. 14. Obſerv.

Zenonis *ἑνωτικὸν* ſive *unitivum* in cauſa Eutychiana A. C. 482. editum apud Evagrium III. 14. & Nicephorum XVI. 12. & Latine apud Facundum XII. 4. & Liberatum c. 18. de quo ſcripto conſulenda, præter Annalium ſcriptores & Jo. Forbeſium lib. III. Inſtruct. Hiſt. Theol. cap. 9. ſeq. D. Balthaſaris Bebelii *τοῦ μακαρίτου* diſſert. Argentorat. 1673. & Venerandi D. Gottlieb Wernſtorfii Witeberg. 1695. 1719. 4. Vide & T. XI. hujus Bibl. p. 548.

Baſiliſci Imperatoris Epiſtola circularis henotica, quam Timothei Æluri ſvaſu A. C. 476. ad Epiſcopos miſit, exſtat apud Evagrium III. 4. & Nicephorum XVI. 3. itemque altera, qua priorem revocant, & Neſtorii & Eutychis pariter damnant hæreſin *Baſiliſcus* & *Marcus*, apud Evagrium III. 7. & Nicephorum XVI. 7. De his Epiſtolis diſſertatio laudati D. Bebelii exſtat, edita Argentor. 1666. 4.

De ſtudio Pacis *Anaſtaſii* Imp. qui Zenonis henoticon confirmavit A. C. 512. diſſertatio M. Joannis Chriſtiani Ludwig, Witeb. 1723. 4.

Heraclii ecthesis ſive expoſitio fidei, ſvaſu Patriarchæ CPol. Sergii, Monothelitæ publicata A. C. 639. exſtat in Actis Concilii Lateranenſis A. 649. actione 3. De hac ecthesi quemadmodum & de ſuperioribus ſcriptis irenicis Baſiliſci ac Zenonis V. C. Jo. Gvil. Bergerus in diſſert. de Henoticis Orientis, Witeb. 1723. 4.

Conſtantis II. typus perſvaſione Patriarchæ CPol. Pauli, Monothelitæ promulgatus A. C. 648. exſtat in Actis ejusdem Concilii Lateranenſis A. 649. actione 4. De eo diſſertatio M. Chriſtiani Ludovici Seileri, Hamburgenſis, Witeb. 1723. 4.

JUSTI-

Digitized by Google

JUSTINIANI tempore celebres JCti & Anteceſſores, (*) qvibus Imperator ad Jus condendum fuit uſus.

Anatolius, Magiſter, qvi Beryti (†) jus docuit, & deinde Agathia teſte periit in terræ motu CPoli: genus trahens ex tertia ſtirpe ab JCtis apud Phœnices celeberrimis, Eudoxio, Leontiis duobus, duobusqve Patriciis.

Baſilides, Patricius.

Conſtantinus, Comes ſacrarum largitionum.

Conſtantinus alius, Rhetor ſive advocatus Præfecti Prætorii.

Cratinus, Comes ſacrarum largitionum.

Dioſcorus, advocatus fori Prætoriani.

Dorotheus, Qvæſtor palatii & Doctor in legum civitate Beryto, ac deniqve CPoli.

Eutolmius, advocatus Præfecti Prætorii.

Jacobus, qvi item.

Joannes, Conſularis & Patricius.

Iſidorus, qvi jus docuit CPoli vel Beryti.

Julianus, νομικῆς φάος in veteri epigrammate, qvi Beryti primum, deinde CPoli docuit, & Novellas Juſtiniani è Græco vertit Latine.

Leonides, *Leontius*, *Mennas*, *Plato*, *Proſdocius*, } Rhetores ſive advocati Præfectorum Prætoriorum Orientalium.

Phocas, Patricius.

(*) Confer proœmium Pandectar. & Codicis, ac Inſtitution. & præfat. ſecundam in Digeſta Latinam, Græcamque Pandectis præmiſſam Florentinis, quam Latine vertit Antonius Contius: nec non Cujacium XII. 40. Obſervationum: Gvid. Pancirollum lib. 1. de claris juris interpretibus c. 86. &c.

(†) De inclyta JCtorum Academia, quæ ab Auguſti usque temporibus per multas annorum centurias Beryti floruit, exſtat erudita diſſertatio Nobiliſſimi Viri Jacobi Haſæi, in flore ætatis A. 1721. Bremæ extincti. Prodiit illa Halæ Saxonum 1716. 8.

Præſentinus, advocatus fori Prætoriani.
Salaminius, qvi jus docuit Beryti ſive CPoli.
Stephanus, advocatus Præfecti Prætorii.
Theodorus, Præfectus Urbi CPol.
Thomas, Quæſtor ſacri palatii.
Theophilus, Juris Doctor CPoli, & Magiſter ſcrinii libellorum.
Timotheus, Rhetor ſive advocatus Præfecti Prætorii.
Tribonianus, Exconſul & Magiſter.

Chronologia Annorum & Conſulum, ac Indictionum Imperii Juſtiniani,

In qua continetur, quas, quibus annis, leges, & quos Juris libros promulgarit aut compoſuerit,

ANTONIO CONTIO, Juris in Metropoli Biturigum Doctore, auctore.

Cujus notatis Patriarchas CPolitanos adjunxi.

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol.
527 Sigebert. Chr.	1	Mavortio V. C. ſolo in Occidente.	5	Indictione quinta moritur Juſtinus Imp. menſe Auguſto, cum jam ante quartum menſem, id eſt, Kalend. April. Juſtinianus declaratus eſſet Auguſtus ab eodem Juſtino patre adoptivo, & avunculo. Hæc ex Marcellino, Niceph. lib. Eccl. Hiſt. 17. c. 7. & notitia quadam manuſcripta, & Novell. 47. ut præponatur nomen Imperatoris, documentis, excerpſi.	Epiphanii annus 8.
				Extremo hoc anno, terræ motu concuſſam civitatem Antiochenam reparat,	

A. C.

Digitized by Google

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol.
				reparat Juſtinianus, & Theopolin vocat propter hanc inſcriptionem: *CHriſtus nobiscum ſtate*; qua in ſingularum ædium ejuſdem civitatis valvis affixa, ſedatus eſt terræ motus. Niceph. lib. 17. c. 3.	Epiphanii annus.
528	2	Juſtiniano A. II. & ſolo.	6	(*) Hoc anno Juſtinianus cœpit componendo & emendando juri operam dare, & priorem ſuum Codicem fieri mandavit l. 1. C. de novo Codic. fac. idib. Febr.	9
529	3	Decio V. C. ſolo in Occidente.	7	(†) Editur prior Codex Idib. April. lib. 1. Cod. de Juſt. Cod. confirm. ubi nominatur ſeptima indictio.	10
530	4	Lampadio & Oreſte VV. CC. in Occidente.	8	Menſe Decembri mandat Juſtinianus Digeſta componi. Hoc anno edita eſt l. 18. & 19. C. de epiſc. audiend. l. 11. C. de hæret. & aliæ numeroſæ.	11
531	5	Poſt Conſulatum Lamp. & Oreſt.	9	Digeſta componuntur. Hoc anno lata eſt l. ult. C. de epiſc. aud. l. penult. C. de hær. & aliæ numeroſæ.	12
532	6	Poſt Conſul. Lampadii & Oreſtis anno ſecundo.	10	Digeſta componuntur. Hoc anno lata eſt l. ult. C. de hæret. l. ult. C. de repud. hæred. l. ult. C. ad leg. Jul. de adulter. & aliæ multæ.	13

Xx 2 A. C.

(*) Hoc anno edita l. 17. C. de epiſc. audiend. & aliæ multæ,
(†) Hoc anno lata eſt l. ult. C. de legib. & aliæ multæ,

Digitized by Google

A.C.	A.Imp.Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol. Epiphanii annus
533	7	Juſtiniano A. III. ſolo.	11	Menſe Novembri eduntur Inſtitutiones, & ſequenti menſe Decembri eduntur Digeſta. Hoc anno Marcellinus computat Indictionem 11. nec contraria eſt l. tanta C. de vet. jure enucl. quæ numerat 12. illa enim ſcripta eſt menſe Decembri, quo jam 12. indictio currebat, quæ cœperat ab 8. Kal. Octobr.	14
534	8	(*) Juſt. A. IV. & Decio Theodoro Paulino V.C. Conſul hic Paulinus fuit ultimus conſulum veteris Romæ: nam poſt hunc nulli creati ſunt, obſtante ſcilicet bello Gotthico.	12	(†) Editur novus Codex Juſtiniani menſe Novembri, priore abrogato, l. 1. C. de emendand. Cod. Juſtin. & ſecunda ejus edit. Hoc anno compoſita eſt l. ult. C. de jurejurando propter calumniam, & l. unica, C. de caduc. tollend. & l. ult. C. de legitim. hæred. &c.	15
535	9	In 2.tom.Conciliorum epiſt. Silverii Papæ ſic ſubſcripta eſt, Juſtiniano V.	13	Hoc anno variæ Novellæ leges à Juſtiniano ſunt editæ, & ſtatim Kal. Januar. emiſſa eſt Novell. 1. de hæred. & Falc. & deinde Martio menſe Novella 2. & ſequent. diebus	16 Anthimus à 5. Junii.

(*) Mortuo Athalarico Theodatus cum Amalſiunda Italiæ, & Oſtrogothis imperare cœpit. Sigebert.

(†) Bellum Gotthicum Italicum. Hoc anno Italiam fames urget. Sigebert. Ejus meminit Juſtin. in edictis, de formula artificum & de contractu argentariorum.

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol.
		& Biliſario V. C. COSS. Biliſario V. C. Conſule & ſolo in Oriente.		bus & menſibus, Novell. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. & ſequ. usque ad 17. Epiphanius Epiſc. Regiæ urbis CPol. moritur, cujus epiſcopatum contra canones Anthemius Trapezuntina eccleſia relicta, invadit. Marcellin.	
	10	Poſt Conſ. Biliſarii V. C.	14	Hoc anno editæ ſunt Novellæ 17. 18. 19. 20. & ſeq. usque ad Novell. 38. Vitiges V. Italiæ Rex à 13. Mart. regnat annis IV.	Menas,
537	11	Poſt Conſ. Biliſarii V. C. anno ſecundo.	15	Hoc anno editæ ſunt Novellæ 38. 39. & ſeq. usque ad 64. Eodem anno Biliſarius Romam expulſis Gotthis in Juſtiniani ditionem reducit menſe Decembri, ſine cæde, artificio Silverii Papæ. Procop. Niceph.	2
538	12	Joan. V. C. Conſ.	1	Eduntur Nov. 64. & ſeq. usque ad Nov. 78.	3
539	13	Appio V. C. ſolo: in Novell. ſcribitur: Arione conſ.	2	Eduntur Novell. 78. 79. & ſeq. usque ad Novell. 98.	4
540	14	Fl. Juſtino Juniore V. C. conſ. in Oriente.	3	Eduntur Novell. 98. & ſeq. usque ad Nov. 107. Ildonaldus VI. Italiæ Gotthorumqve rex, ann. 1.	5
541	15	Fl. Baſilio(*) V. C. conſ. ſolo in Oriente.	4	Eduntur Novell. 107. 108. & ſeq. usque ad Novell. 116. Arati-	6

(*) Hic Baſilius poſtremus fuit omnium Conſulum ordinariorum, tam Orientalium, quam Occidentalium.

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol.
				cus Rogus VII. Italiæ rex regnat menſes 3. cui ſuccedit Totilas Baduilla.	
542	16	Poſt C. Baſ. V. C.	5	Eduntur Novellæ 116. & 117.	Menæ annus. 7
543	17	Poſt conſ. Baſil. anno 2.	6	Editur Novell. 118. ut ex ejus textu colligo. Totila urbem Romam cæpit. Sigeb.	8
544	18	P.c.Baſ.an.3.	7		9
545	19	P.c.Baſ.an.4.	8		10
546	20	P.c.Baſ.an.5.	9	Narſes Totilam occidit, poſt quem extinctum Theias Oſtrogotth. regnum reſuſcitare nititur.	11
547	21	P.c.Baſ.an.6.	10		12
548	22	P.c.Baſ.an.7.	11	Novell. 137. Theias rex Oſtrogotthorum à Narſete perimitur. Sigebert.	13
549	23	P.c.Baſ.an.8.	12		14
550	24	P.c.Baſ.an.9.	13	Theodeberto regi ſuccedit Theobaldus filius.	15
551	25	P.c.B.an.10.	14	Edictum de Vicario Ponticæ. Quinta ſynodus univerſalis celebratur. Sigeb.	16
552	26	P.c.B.an.11.	15	(*) Hucusque hiſtoria Jordani Epiſcopi pervenit.	Eutychius.
553	27	P.c.B.an.12.	1	Novell. 148.	2

A.C. 554

(*) Pelagius Epiſcopus Romanus eligitur. Hic inſimulatus de morte Vigilii Papæ: tenens ſancta Evangelia & crucem jurejurando publice ſe purgavit. Sigeb. & Marcell. Eodem anno S. Medardus Noviomenſium & Tornatenſium Epiſcopus obiit.

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol.
554	28	P.c.B.an.13.	2	Narſes Bucellinum & Amingum, Duces Francorum, peremit. Sigebert. & Marcellin.	Eutychii annus. 3
555	29	P.c.B.an.14.	3		4
556	30	P.c.B.an.15.	4	(†) Lotharius rebellantes contra ſe Saxones, & ei auxiliantes Thuringos & filium Chrannum, fratrem quoque Childebertum eidem Chranno conjurantem vicit. Sigeb. & Marcell.	5
557	31	P.c.B.an.16.	5		6
558	32	Poſt Conſ. Baſ. anno 17.	6	Novell. 142. De luxuriantibus contra naturam, in edit. Scrimg. Gregorius filius Gordiani Senatoris Romæ adoleſcit, qui ſex monaſteriis in Sicilia fundatis, & ſeptimo Romæ in domo ſua, ex prætore urbano factus monachus, claret poſtea Papa Romanus.	7
559	33	P.c.B.an.18.	7	Edictum Juſtiniani de Ægyptiis libripendibus, in Scrimgerian. editione. Childeberto Francorum regi ſucceſſit frater ejus Lotharius, atque ita duplex regnum Francorum in unam monarchiam coaluit. Idem ſcribit Marcellinus, & addit Hildebertum ſepultum Pariſiis in Baſilica S. Vincentii à ſe conſtructa.	8
560	34	P.c.Baſ.an.19.	8		

9

A.C. 561.

(†) Theobaldus Rex Franc. moritur.

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol. Eutychii annus 10
561	35	P.c.Baſ.a.20.	9		
562	36	P.c.Baſ.a.21.	10	Quidam Imperatorem extinguere conantur, quo nomine Biliſarius accuſatus ab Imperatore abſolutus eſt. Sigebert.	11
563	37	P. conſ. Baſ. anno 22.	11	Lotharius Francorum Rex Chrannum filium ſuum diu contra ſe rebellantem, in Britanniam fugientem perſecutus, primum quidem Chombrum Regem, vel (ut [*] Sigebertus ait) ducem Britannum, qui Chrannum juvabat, peremit, filium vero Chrannum captum cum uxore & filiabus vivum comburi juſſit, igne in vilem caſam, qua eos includi juſſerat vinctos, immiſſo.	12
564	38	P. conſ. Baſ. anno 23.	12	Juſtinianus jam antea mente captus moritur, cum 38. annos & octo menſes regnaſſet. Nicephorus lib. 17. cap. 31. poſt quem imperium tenuit Juſtinus, junior filius	13

[*] Hæc ex Sigeberto manuſcripto, & Chronico Gallica Lingua manuſcripto, & Marcellino Comite, qui tamen impreſſus vitioſe Chriſtianum nominat, qui eſt Chrannus, & hæc ad annum CHriſti 558. referre videtur.

Anno Domini 564. Lothario Franc. Regi ſuccedunt quatuor filii, Chilpericus, qui Sueſſione, Herebertus qui Pariſiis, Guntrannus qui Aurelianis, Sigebertus qui Metis ſedem regni conſtituerunt. Sigebert.

In Sigeberto meo manuſcripto fideliſſimo ſcribitur, mortuo Juſtiniano, ſucceſſiſſe filium ejus Juſtinum Juniorem, anno Domini 565. quo anno Chilpericus, Franc. Rex, regnare cœpit. *Hæc Contius.*

A. C.	A. Imp. Juſt.	Conſules.	Indictiones	Geſta.	Patriarchæ CPol.
				lius ſororis Dn. Juſtiniani, qui nihil dignum Imperatore egit, niſi quod Epiſcopos ob cauſam fidei, Juſtiniani juſſu exules, reſtituit. Nicephorus ibidem cap. 33. Poſt hæc cœptum eſt numerari tempus per annos Chriſti: deficientibus Conſulibus, in veteri præſertim Roma.	
565.	39	P.c.Baſ.a.24.	13		Joannes Scholaſticus.

Quatuor Libri INSTITUTIONUM, à Theophilo Græce verſi.

QUatuor-Inſtitutionum libros à *Triboniano*, *Theophilo* & *Dorotheo*, ex omnibus antiquorum Inſtitutionibus, & præcipue ex Commentariis *Caji* tam Inſtitutionum quam rerum quotidianarum, aliisque commentariis excerptos & compoſitos, Latine Juſtinianus Imperator, tertium Conſul, præmiſſo Confirmationis edicto promulgavit XI. Cal. Dec. A. C. 533.

Theophilum (*) autem, ſive ut appellat Cujacius, *Theophilitzem*, Græcum Inſtitutionum Juris interpretem Theophilo illo Juſtiniani æquali, quo Imperator in Inſtitutionibus & Pandectis componendis uſus fuit, longe eſſe juniorem, & circa Conſtantini Porphyrogeniti demum tempora vixiſſe diſputat Fabrottus Præf. ad ſuam edit. Græco-Lat. Pariſ. 1638. 4. Non tamen facit cum iis, qui volunt juniorem eſſe Accurſio, ejusque inſiſtere veſtigiis, ut Alciatus pridem lib. V. parergorum juris cap. 23. & poſt eum Cujacius aliique annotarunt.

Theophili verſio ſive paraphraſis (**) Græca Inſtitutionum, Politiano

(*) Vide D. Nic. Hieron. Gundlingii Gundlingiana T. I. p. 106. ſeq. Bernhard. Hermannum Reinoldum ad Jo. Merceri conciliatorem Juris p. 51. ſeq.

(**) Petrus Daniel Huetius lib. 2. de claris interpretibus p. 133. *Juſtiniani Inſtitutiones Græce retulit Theophilus Anteceſſor, eleganti quidem & erudita, ſed prolixiſſima paraphraſi, in quo ſapientiſſimi Imperatoris ſapientiſſimæ ſanctioni*

litiano (†) cap. 84. Miſc. pridem laudata, prodiit primum Baſileæ (††) ex officina Frobeniana 1534. fol. mox integrior collatis MSS. eodem anno Pariſiis 8. apud Chriſtianum Wechelum ſub ſcuto Baſileenſi, cum repetita præfatione *Viglii Zwichemii* ab Ayta, (*) Phryſii ad Carolum Quintum Imp. data Patavii 1533. prid. Cal. Junii, qui Zvichemius ex Bibl. Veneta S. Marci exemplar ſibi Beſſarionis à Petro Bembo communicatum teſtatur, altero etiam Jo. Baptiſtæ Egnatii uſus: deinde recuſa eſt Græce Lovanii 1536. 4. ex Rutgeri Reſcii officina, adjunctis aliquot *Petri Nannii* annotatiunculis. Latina autem verſio *Franciſci Cranenveldii*, quam laudat Petrus Nannius in Apologia adverſus Jacobum Curtium Tom. I. lampadis Artium Gruterianæ pag. 1378. non vidit lucem. Sed exſtat Latina interpretatio *Jacobi Curtii* Brugenſis JCti ſeparatim edita Pictavii 1539. ac deinde Coloniæ, Lugd. 1557. 12. & 1581. curante Ludov. Miræo, & Lovanii, noviſſime etiam Pariſiis 1681. 12. cum Jo. Doujatii notis impreſſa: verum una cum Græcis, ſine editoris nomine (quem *Dionyſium Gothofredum* eſſe non dubito) Genev. apud Jacobum Stoer 1610. 12. additis notis brevibus: & in calce voluminis ſubjuncto utroque titulo de verborum ſignificatione & regulis Juris, cum fragmentis ad eos ex Græcis auctoribus hinc inde collectis. Et notæ illæ & fragmenta hæc auctiora etiam exſtant in editione Græco-Latina altera optima, in qua Græca paraphraſis media poſita eſt inter textum Latinum Inſtitutionum & Curtii verſionem. Hæc Dionyſii Gothofredi nomen præfixum habens, excuſa Genevæ 1587. 4. apud Euſtathium Vignon, repetita 1598. 1620. 4. Denique *Carolus Annibal Fabrottus* in duplici ſua editione, Pariſ. 1638. & 1657. 4. quam Petro Segvierio Franciæ Cancellario inſcripſit, Græca emendavit ad tres Codices Bibl. Regiæ, & Petri Nancelii & Jacobi Mentelii caſtigationes: Latinam Curtii verſionem recognovit ac concinnavit ut Græcis preſſius reſponderet, Græca denique ex MSS. ſcholia & ſuas notas addidit, in quibus & hallucinationes quasdam Theophili notat, ut fecerat etiam Antonius Auguſtinus lib. 3. emendationum capite 8. nullum tamen librum alium exſtare profeſſus, ad Inſtitutionum libros intelligendos aptiorem.

Anti-

ſanctioni minime paruit, quæ legum vetitis interpretationibus reliquis & interdictis, ſolam eam quæ eſſet κατὰ πόδα probavit. Præf. 2. & 3. in Pandectas. Antiquitatis Romanæ peritiam majorem quandoque in eo deſiderari probat Antonius Auguſtinus III. 8. emendationum.

(†) Politianum primum Theophili præconem vocat idem Auguſtinus IV. 14.

(††) Mich. Maittaire Annal. typogr. T. 2. pag. 801.

(*) De Viglio hoc Suffridus Petri de ſcriptoribus Friſiæ p. 182 -- 218.

Digitized by Google

Antiquiſſima *Inſtitutionum* editio Latina Ao. 1468. excuſa in membrana: *Præſens inſtitutionum præclarum opus alma in urbe Moguntina inclyta nationis Germanicæ &c.* per Petrum Schoyffer de Gernsheym. Confer Dialogos menſtruos W. E. Tentzelii ꝟ μακαρίτυ A. 1698. p. 505. ſeq. & Michaëlis Maittaire Annales typograph. T. I. p. 64. Hanc inſecutæ Lovanii 1473. Romæ 1475. cum gloſſa, & Mogunt. 1476. fol. Venet. 1478. fol. cum gloſſa per Jacobum Rubei, natione Gallicum; Baſil. 1486. & aliæ infinitæ ſimiliter gloſſis & commentariis illuſtratæ, ut Lugd. 1557. 8. Venet. 1568. &c. Infinitas etiam editiones cum recentiorum JCtorum notis prudens prætereo, nec memorabo in præſenti niſi unicam ſed luculentam illam quam cum integris *Theodori Marcilii* & M. *Antonii Mureti* notis atque *Jani à Coſta* commentario adornavit Joannes van de Water, Trajecti ad Rhenum 1714. 4.

Inter commentatores uſibus ſtudioſorum aptiſſimi Arnoldus Vinnius, Joach. Hoppius, & Juſtus Henningus Bœhmerus. Valde etiam propter perſpicuitatem mihi placuerunt Conradi Wolfii erotemata in Inſtitutiones, jam quartum edita Colon. 1598. 12. & Latino Germanica D. Henrici Conſtantini 1568. 1594. 12. &c. Sed exſtant & alia aliorum his non inferiora.

Germanice redditæ Inſtitutiones prodiere Cothenis 1632. 8. der Rechten des Kayſers Juſtiniani IV. Anweiſungs-Bücher. Sed videtur præſtare quam Latinis è regione poſitam Dillenburgi jam A. 1551. 8. vulgaverat, & Wilhelmo Naſſovio Principi inſcripſerat, etiam ex ſecunda recognitione 1565. 8. D. *Juſtinus Goblerus*. Exſtat & vetuſtior *Ortholphi Fuchſpergeri à Ditmoning*, Judicis & Secretarii Mænſenſis, quam habeo excuſam (*) Francof. 1535. fol. Nec non Andreæ Pernederi Inſtitutiones ſive illarum epitome potius, Kayſers Juſtiniani, nebſt der peinlichen Hals-Gerichts-Ordnung Caroli V. Ingolſtad. 1549. 1592. fol. Henr. Cnauſtini erotemata Latino-Germ. 1627. 12. Sed longe nitidior nuper accuratiorque cum perſpicuis commentariis, neſcio quo auctore emiſſa in lucem, Auguſtæ Vindelic. 1716. 4. ſeq. ut *Belgica* verſio C. Ortwini, Lugd. Bat. 1715. 4. & *Gallica* M. N. L. Lugd. 1625. 12. Du Teilii, Latinis è regione poſitis, Pariſ. 1670. 12. 2 Vol. & M. Claudii Joſephi de Ferriere

(*) Editionem Ingolſtadienſem verſionis Fuchſpergerianæ memorari video in Biblioth. Thomaſiana edita Germanice Tom. 2. p. 534.

re (**) Pariſ. 1719. 12. cum notis, & Juris Gallici collatione, ſex Volum. Inſtitutiones cum legibus Venetis confert paraphraſis poſtuma *Italica*, compoſita à Julio Marchione de Pozzo (†) Venet. 1697. 4. His duos adhuc libros addam, quos ſtudioſis juris & humanitatis commendem, unum *Jo. Gottlieb Heineccii*, Antiquitatum Romanarum Syntagma ſecundum ordinem Inſtitutionum, Halæ Saxon. 1719. 8. & alterum D. *Joannis Schilteri*, JCti Argentoratenſis, Inſtitutiones Juris ex principiis Juris Naturæ, Gentium & Civilis, tum Romani, tum Germanici, ad uſum fori hodierni accommodatas. Lipſ. 1685. 8.

Digeſtorum ſive Pandectarum libri quinquaginta.

Hosce promulgavit confirmavitque Imperator conſtitutionibus editis 17. Calend. Januar. A. C. 533. in quibus profitetur ſe ex veterum JCtorum infinitis commentariis eos concinnari feciſſe à viris peritiſſimis: *νῦν δὲ τὰς ἁπάντων τῶν ἔμπροσθεν νομοθετησάντων συναγαγόντες γνώμας ἐκ τοῦ πλήθους ἀπὸ τῶν βιβλίων, ἅπερ ἦν μὲν ἀμφὶ τὰ δισχίλια, ἀριθμὸν δὲ εἶχεν στίχων μυριάδων τριακοσίων, ὅτι ἔμμετρόν τι ἅμα καὶ εὐσύνοπτον συνηγάγομεν ἄθροισμα. Πεντήκοντα οὖν τὰ πάντα πεποιήμεθα βιβλία τὰ νῦν, ἄνωθεν συναγαγόντες τὸ χρήσιμον, καὶ ἁπάσας τὰς ζητήσεις τεμόντες καὶ μηδὲν καταλιπόντες ἔτι τὸ στασιαζόμενον - - - - οὐ περαιτέρω τι πέντε καὶ δέκα μυριάδων στίχων αὐτῷ διδόντες.* *Poſtea vero* (poſt Codicem editum) *maximum opus aggredientes, ipſa vetuſtatis ſtudioſiſſima opera jam pene confuſa & diſſoluta eidem viro excelſo* (Triboniano, Magiſtro officiorum & exquæſtori) *permiſimus tam colligere, quàm certo moderamine tradere. Sed cum omnia percontabamur, à præfato viro excelſo ſuggeſtum eſt duo pene millia librorum eſſe conſcripta, & plus quam trecenties decem millia verſuum à veteribus effuſa, quæ neceſſe eſſet omnia & legere & perſcrutari, & ex his ſi quid optimum fuiſſet eligere. Quod cæleſti fulgore & ſumma Trinitatis favore confectum eſt ſecundum noſtra mandata, quæ ab initio ad virum excelſum fecimus, & in quinquaginta libros omne quod utiliſſimum erat collectum*

(**) Journal des Sav. 1721. Sept. p. 314. Idem Ferrerius Pariſ. 1676. 12. 2 Volum. Inſtitutiones ſingulari methodo illuſtratas, & cum jure Gallico collatas ediderat.

(†) Galleria di Minerva Tom. I. p. 357.

ctum eſt, & omnes ambiguitates deciſæ nullo ſeditipſo (*) *relicto* . . . . *in quinquaginta pane millia verſuum totum opus conſummantes & in ſeptem partes eos digeſſimus non perperam neque ſine ratione*, &c. Ἅπερ ἅπαντα συντέθειταί τε καὶ ἐκπεπόνηται καλῶς τε καὶ τῆς παρ' ἡμῶν κελεύσεως ἀξίως παρὰ τὴν ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΥ τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ σοφωτάτου Μαγίστρου καὶ ἀπὸ Κυαιστόρων τῶν ἡμετέρων βασιλείων καὶ ὑπάτων ἀνδρὸς ἔντε τῷ ῥητορεύειν ἔντε τῷ τοὺς νόμους γράφειν εὐδοκιμοῦντος, τῶν δὲ ἡμετέρων ἔμπροσθεν οὐδὲν προτεθειμένου προστάξεων, καὶ τῶν καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἐκπονησαμένων, τουτέστιν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ τε τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Κόμητος τῶν θείων λαργιτιόνων καὶ ἀντιγραφέως τοῦ θείου σκρινίου τῶν τε θείων λιβέλλων καὶ τῶν βασιλικῶν διαγνώσεων, χρηστὴν ἑαυτοῦ δόξαν ἡμῖν ἐν ἅπασι παρεχομένου, καὶ πρός γε ΘΕΟΦΙΛΟΥ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Μαγίστρου, καὶ νόμους ἐπὶ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως σεμνῶς τε καὶ ἀγρύπνως, καὶ τῆς διδασκαλικῆς ἐπιτηδεύσεως ἀξίως διδάσκοντος. Καὶ ΔΩΡΟΘΕΟΥ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Κυαιστωρίου καὶ διδασκάλου ἐν τῇ τῶν νόμων ἀναδεδειγμένῃ πόλει, φαμὲν δὲ τὴν ἀοίδιμόν τε καὶ περιφανῆ τῶν Βηρυτίων μητρόπολιν, ὃν ἡ περὶ αὐτοῦ χρηστὴ δόξα καὶ εἰς ἡμᾶς ἤγαγεν, καὶ τῶν παρόντων μετασχεῖν προὐτρέψατο πόνων. Καὶ ΑΝΑΤΟΛΙΟΥ τε τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Μαγίστρου, ὃς δὴ καὶ αὐτὸς παρὰ Βηρυτίοις τὰ ἐκ νόμων παιδεύει καλῶς, ἀνὴρ ἐκ τριγονίας σεμνῆς τοὺς παρὰ Φοίνιξι τῶν νόμων διδασκάλους καταβαίνων (ἀναφέρει γοῦν εἰς Λεόντιόν τε καὶ Εὐδόξιον, ἄνδρας ἐπὶ νόμοις, μετὰ Πατρίκιον τὸν πανεύφημον ἀπὸ ὑπάρχων ὑπάτων, καὶ Πατρίκιον τοὺς αὐτοῦ παῖδας ὥστε θαυμάζομεν) ΚΡΑΤΙΝΟΥ τε τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου καὶ σοφωτάτου Κόμητος τῶν θείων λαργιτιόνων, νόμων τε καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς ἐξηγητὴς ἐπὶ τῆς βασιλίδος ταύτης οὔσης πόλεως. Καὶ πρὸς τούτοις ΣΤΕΦΑΝΟΥ, ΜΗΝΝΑ, ΠΡΟΣΔΟΚΙΟΥ, ΕΥΤΟΛΜΙΟΥ, ΤΙΜΟΘΕΟΥ, ΛΕΟΝΙΔΟΥ, ΛΕΟΝΤΙΟΥ, ΠΛΑΤΩΝΟΣ, ΙΑΚΩΒΟΥ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΙΩΑΝΝΟΥ, τῶν σοφωτάτων, οἵπερ πάντες ῥήτορες μέν εἰσι τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων τῶν ἱερῶν ἡμῶν πραιτωρίων, δόξαν δὲ παρὰ πᾶσι τὴν ἐπὶ σοφίᾳ δικαίως ἔχοντες, εἰκότως παρ' ἡμῶν ἐκρίθησαν ἄξιοι καταστῆναι τοῦ τοσούτου μετασχεῖν ἀγῶνος. *Quæ omnia confecta ſunt per virum excelſum nec non prudentiſſimum Magiſtrum ex-Quæſtore & ex Conſule* TRIBONIANUM, *qui ſimiliter eloquentiæ & legitimæ*(†) *ſcientiæ artibus decoratus, & in ipſis rerum experimentis emicuit, nihilque majus nec carius noſtris unquam juſſionibus duxit: nec non per alios viros magnificos & ſtudioſiſſimos perfecta ſunt, id eſt* CONSTANTINUM *virum illuſtrem, Comitem ſacrarum largitionum, & Magiſtrum ſcrinii*

(*) controverſo. (†) Legum ſcientiæ.

nii libellorum ſacrarumque cognitionum, qui ſemper nobis ex bona opinione & gloria ſeſe commendavit : nec non THEOPHILUM *virum illuſtrem, Magiſtrum juriſque peritum in hac ſplendidiſſima civitate laudabiliter optimam legum gubernationem extendentem : &* DOROTHEUM *virum illuſtrem, & facundiſſimum Quæſtorium, quem in Berytienſium ſplendidiſſima civitate leges diſcipulis tradentem propter ejus optimam opinionem ad nos deduximus, participemque hujus operis fecimus : Sed &* ANATOLIUM *virum illuſtrem Magiſtrum, qui & ipſe apud Berytienſes Juris interpres conſtitutus, ad hoc opus allectus eſt, (Vir ab antiqua ſtirpe legitima* (*) *procedens, cum & pater ejus* Leontius, *& avus* Eudoxius, *qui poſt* Patricium *inclytæ recordationis quæſtorium & anteceſſorem, &* Leontium *virum glorioſiſſimum præfectorium conſularem, atque* Patricium *filium ejus, optimam ſui memoriam in legibus reliquerunt :) qui omnes ad prædictum opus electi ſunt una cum* STEPHANO, MENNA, PROSDOCIO, EUTOLMIO, TIMOTHEO, LEONIDE, LEONTIO, PLATONE, JACOBO, CONSTANTINO, JOANNE, *viris prudentiſſimis, qui patroni quidem ſunt cauſarum apud maximam ſedem præfecturæ quæ Orientalibus prætoriis præſidet - - - - & cum omnes in unum convenerunt gubernatione* TRIBONIANI *viri excelſi, ut tantum opus nobis auctoribus poſſent conficere, DEO propitio in prædictos quinquaginta libros opus conſummatum eſt.*

Græce Digeſta è Latino vertit, qui in illis componendis etiam ſuam Juſtiniano præſtiterat operam *Thalelæus*, cujus verſio magnam adhuc partem ſupereſſe videtur in Baſilicis, quemadmodum & in iisdem exſtant multa excerpta ex interpretatione *Stephani* κατὰ πλάτος & alterius κατὰ πόδα, & ex tertii expoſitione qui per modum *indicis* plura explanaverat, nec non ex epitome *Cyrilli* & explanatione *Dorothei* qui mediam rationem inter epitomen & uberiorem expoſitionem fuit ſectatus : & ex aliorum παραγραφαῖς, παραπομπαῖς & παρατίτλοις, ut ex indice in Baſilica, quem infra exhibeo, apparebit. Præfatio Græca Digeſtis in editione Florentina Taurellii atque inde in paucis aliis, ut Genev. 1587. Pariſ. 1628. & Amſtelodamenſi 1663. fol. cum verſione Antonii Contii præmittitur. De Codice Pandectarum Piſano ſive Florentino, ex quo Taurellii editio expreſſa eſt, prodiit nuper commentarius elaboratiſſimus eruditiſſimi viri Henrici Brencmanni, quem Hiſtoriam Pandectarum inſcripſit & Trajecti ad Rhenum ſuperiore anno 1722. 4. edidit, velut prodromum accuratiſſimæ,

(*) legum perita.

ſimæ, quam ab illo exſpectamus, Pandectarum editionis. Interim ex eo, quem pag. 263. ſeq. dedit, mutuari placet ſyllabum editionum Pandectarum ab exordio typographiæ ad annum 1600. quem cum notatis nuper à me in Bibliotheca Latina conferre licebit.

Antiquiſſimum exemplar, quod videre me memini, eſt:

Digeſtum infortiatum, ſine loco aut anno impreſſionis. in fol.

Sequentia his annis impreſſa reperiuntur:

Digeſtum novum, per Petrum Mauſer. *Padua* anno 1479. in fol.

Digeſtum infortiatum & novum. *Venetiis* per Joan. & Gregor. fratres Furlivienſes, anno 1485. item Inſtitutiones & Novellæ. in fol. Hac editione Politianus uſus eſt.

Digeſtum novum; editio *Veneta* Andreæ Calabrenſis de Papia, anno 1489. in fol.

Digeſtum vetus; per Baptiſtam de Tortis. *Venetiis*, anno 1498. in folio.

Corpus Juris; *Venetiis*, apud Bapt. de Tortis, quinque tomis. in fol. Prior tomus, ſeu Digeſtum vetus, prodiit anno 1499. idemque eſſe reor cum Digeſto veteri, quod præcedit, ac proinde errorem eſſe in numeris. Alter tomus editus demum anno 1501. reliqui vero tres anno 1500.

Libri Juris *Mediolani* prodierunt circa initium ſeculi ſextidecimi; hos laudavit Alciatus.

Corpus Juris civilis. *Venetiis* per Baptiſt. de Tortis, anno 1506. & 1507. quinque voluminibus. in fol.

Corpus Juris civilis; *Lutetiæ*, anno 1508. in fol.

Digeſtum vetus & infortiatum, opera magiſtri Andreæ Boucard; *Pariſiis* apud Joan. Bonhomme, Joan. Petit & Tilemannum Kerver. in 4. Prius autem volumen prodiit anno 1509. alterum 1511. In editione illud ſingulare eſt, quod Digeſtum infortiatum pro libris XXV. XXVI. XXVII. Pandectarum &c. habet libr. I. II. III. &c.

Corpus Juris civilis. *Lutetiæ* apud Jodocum Aſcenſium, an. 1511. quinque tomis. in 4.

Corpus Juris civilis. *Pariſiis* itidem quinque tomis. in 4. Digeſtum vetus prodiit an. 1513. novum 1514. poſtea demum infortiatum an. 1515. Codex autem an. 1516. denique Authenticum &c. 1515. ordine præpoſtero.

Corpus

Digitized by Google

Corpus Juris. *Pariſiis*, per Bartholdum Rembolt, an. 1515. & 1516. in fol. Codex, Digeſtum vetus & infortiatum impreſſa ſunt priore anno; altero Digeſtum novum, etiam Novellæ, Inſtitutiones & reliqua. Ex bibliopolio Remboltiano prodierunt item IX. libri Codicis anno 1521.

Corpus Juris civilis. *Lugduni* apud Jacobum Mareſchal, an. 1515.

Corpus Juris civilis, ſecundum correctiones Ludovici Bolognini ex Pandectis Piſanis. *Lugduni* impreſſum, opera Franciſci Fradin, impenſis vero Aimonis de Porta an. 1516. quinque voluminibus. in fol.

Digeſtum vetus & novum, ex caſtigatione Ludovici Blaublommii, Gandenſis. *Lutetiæ* apud Claudium Chevallonium, an. 1523. & 1524. in fol.

Digeſtorum ſeu Pandectarum Juris civilis volumina quinque. *Pariſiis* ex officina Roberti Stephani. in 8. Non adſunt gloſſæ. Præterea character Romanus eſt.

Corpus Juris civilis, ex inclyta Parrhiſiorum *Lutetia*, apud Claudium Chevallon; quinque voluminibus. in fol. Digeſtum vetus typis abſolutum eſt anno 1528. infortiatum & novum an. 1529. item Authentica, tres poſteriores libri Codicis, Feuda &c. at novem priores libri Codicis demum an. 1530. Digeſto veteri præmittitur præfatio Ludovici Blaublommii; præterea ad marginem locantur libri & tractatus, unde leges deſumptæ: non tamen in duobus ſeqq. Digeſtorum voluminibus.

Digeſtorum ſeu Pandectarum libri L. ex editione Gregorii Haloandri. *Norembergæ*, an. 1529. tribus voluminibus. in 4. Litera eſt Romana. In fronte hujus editionis poſt nomen Haloandri ſequitur: *Qui primus omnium Florentinas Pandectas edidit, quanquam non per omnia illarum fidem ſecutus ſit, ſed aliorum etiam antiquorum codicum, ut ipſe profitetur.* Sed ea de re ex profeſſo agit laudatus Brencmannus libro V. Hiſtoriæ Pandectar. cap. 3.

De corpore Juris gloſſato agens Clariſſ. Struvius, (*) ac de variis illius editionibus, ait inter alia: *Ut taceamus antiquiores iſtas, quæ literis monachalibus adparent, frequentiores ſunt Lugdunenſes 1530. 1548. 1550. in fol. Pariſienſes de anno 1559. &c. in fol. & 1535. in 4.* Prodiit igitur *Lugduni* anno 1530. Corpus gloſſatum: ſed apud quem, quo curante, quotve tomis, non addit.

Corpus Juris civilis, edente Ægidio Daurigny. *Pariſiis* apud Franc. Regnault, an. 1531. in 8. Literulis Gothicis rubro nigris.

Corpus

(*) Struv. Hiſt. Juris c. 5. §. 13. in notis.

Corpus Juris civilis. *Pariſiis*, apud Claudium Chevallonium, an. 1534. curante Ægidio Perrino. Digeſtum novum prodiit anno 1534. forma eſt in folio.

Corpus Juris gloſſatum. *Pariſiis*, an. 1535. in 4.

Corpus Juris civilis; excudebat *Lugduni* Franciſcus Fradin, impenſis Hugonis de Porta, an. 1536. in fol. quinque tomis. Dicitur hoc Corpus: *Ad doctiſſimorum Virorum annotationes, exemplariumque vetuſtorum fidem recognitum.* Adſunt in margine (præter varias lectiones, in quibus crebra mentio Pand. Flor.) etiam tractatus Juriſconſultorum, & librorum numerus ante ſingulas leges è regione nominis uniuſcujuſque JC. *Fradinianorum* librorum meminit Auguſtinus II. 5. III. 1. & 6. emendatt. quos alibi *Lugdunenſes* videtur appellare, aut certe *Lugdunenſes antiquiores.*

Corpus Juris civilis. *Pariſiis* apud Chevallonium, an. 1536. in 8. ſeptem voluminibus. Ad hanc aut unam è proxime antecedentibus pertinere arbitror oppido notabilem Alciati admonitionem *lib. VI. Parerg. cap. 9.*

Corpus Juris, ad exemplar Gregorii Haloandri, qua licuit fide caſtigatum. *Pariſiis*, apud Carolam Guillardam, an. 1540. undecim voluminibus. in 8.

Corpus Juris civilis. *Lugduni* apud Hugonem & hæredes Æmonis à Porta, an. 1540. & 1541. quinque tomis. in fol. Hac editione uſus eſt Robertus, neglecta Florentina Taurelli.

Pandectarum ſeu Digeſtorum libri L. non ſolum ad editionem Gregorii Haloandri diligenter collati, ſed & Andreæ Alciati conſilio judicioque in quamplurimis locis feliciter recogniti, adjectis ejuſdem beneficentia *Modeſtini* reſponſis Græcis in tit. De excuſat. tutor. hactenus deſideratis. Item Codex, Novellæ &c. *Baſileæ* apud Joan. Hervagium, an. 1541. duobus voluminibus, in fol. Eſt autem ſatis cognita hæc editio, ſed quam plerique confundunt cum Haloandrina ſeu Norica.

Corpus Juris civilis &c. collatis non paucis venerandæ fidei exemplaribus, adhibitoque doctiſſimorum Juriſconſultorum judicio. *Lugduni* apud Hugonem & hæredes Æmonis à Porta, anno 1547. quinque tomis in fol.

Corpus Juris civilis, ex emendatione Antonii Auguſtini. *Pariſiis* apud Carolam Guillard, viduam Claudii Chevallonii, & Gulielmum des Bois, an. 1548. Digeſtum infortiatum & novum; ut & Codex cum Inſtitutionibus &c. non ante an. 1550. prodierunt. Elegans editio eſt,

Digitized by Google

forma in quarto, quinque voluminibus. Vulgo audit: ***Corpus Juris Auguſtini;*** ſed præter emendationes ex Auguſtini libris deſumptas, quæ ex Pandectis Florentinis petitæ, ut notum: puto eam nihil habere, quod ab Auguſtino profectum ſit. Satis id indicant hæc verba in fronte prioris voluminis: ***Multa ſunt reſtituta, cum doctorum Virorum opera, tum vero maxime Antonii Auguſtini emendationibus.*** Eædem emendationes & à Vintimillio receptæ ſunt in editione, quæ eodem tempore prodiit, & proxime memoratur.

Digeſta ſeu Pandectæ Juris civilis libri L. nunc primum ad fidem Pandectarum Florentinarum ſexcentis locis emendatis ſupra Gregorii Haloandri editionem, curante Jacobo Vintimillio-Rhodio; item Codex & Novellæ &c. ***Pariſiis*** apud eandem Carolam Guillard & Guliel. des Bois, an. 1548. novem voluminibus. in 8. Vidi ejuſdem editionis exemplum, in quo ſolum Codex & Novellæ &c. præferunt an. 1548. Pandectæ vero 1550.

Corpus Juris civilis. ***Lugduni*** apud Hugonem à Porta, an. 1549. quinque tomis. in fol. Eo autem anno prodiit Digeſtum vetus; at infortiatum & novum demum anno ſequenti: Codex & Novellæ jam prodierant anno 1548.

Corpus Juris civilis, ad Florentinarum (quæ prius Piſanæ) prototypon, & ad Avenionenſe archion emendatum. ***Lugduni*** apud Sennettonios fratres, an. 1550. voluminibus quinque, in fol. Character eſt rubro niger, cum figuris ante ſingulos libros. In præfatione plenius dicitur: ***Collatum fuit non ad aliud, quam ad ſui ipſius proprium & antiquum exemplum, nimirum ad Florentinarum (quæ olim Piſana fuerunt) Pandectarum prototypon, item ad antiquiſſimum venerabilis collegii Avenionenſis archion.*** Quum autem eſſem Avenione, diligenter ſciſcitatus ſum, an, & ubi eſſet illud ***archion;*** ſed incaſſum.

Corpus Juris civilis, ex Pandectis Florentinis recognitum & emendatum, ut nihil, quod ad puram putam eorum librorum lectionem attinet, deſiderari poſſit. Adjecimus pluribus locis annotationes ex doctiſſimorum Virorum commentariis. ***Lugduni*** apud Hugonem à Porta Anton. Vincentium, an. 1551. quinque voluminibus. in quarto.

Antonii Syphriani Pandectæ manuales, in minori forma. ***Lugduni*** apud Gulielm. Rovillium, an. 1551. cum Codice & Novellis, ſtudio atque opera Bernardi Rollandi Caſtrenſis. Dicuntur autem Pandectæ, ***poſt omnium***

omnium editiones & Haloandri caſtigationem ad librorum Florentinorum fidem innumeris in locis emendata.

Corpus Juris civilis, cura Haloandri. *Pariſiis*, apud Carolam Guillard, viduam Claudii Chevallonii; & Guliel. Desboys, an. 1552. & 1553. ſeptem voluminibus, in 8. ſolus autem Codex poſteriore anno typis deſcriptus. Pandectæ ſic inſcribuntur: *Digeſtorum ſeu Pandectarum Juris civilis libri* L. *ad exemplar Florentinum & Haloandrinum, nec non vulgatas editiones quam diligentiſſime collati, paſſimque emendati, additis omnibus inſcriptionibus.* Immo illud ſingulare ac præcipuum habet hæc editio, quæ ex tribus illis conflata eſt, quod ſigna quædam in contextu collocantur, quibus ſingulæ dignoſci queant. Editionem hancce curavit Lud. Miræus Roſetanus, conſulto in difficilioribus Emaro Ranconeto. Hic inter alia Græcam conſtitutionem, quæ Pandectis præfixa eſt, pluribus locis mancam & corruptam, quatenus licebat, reſtituit.

Pandectarum ſeu Digeſtorum libri L. ad archetypum Florentinum recogniti per Lælium Taurellium, edente ejus filio Franciſco. *Florentiæ* ex officina Laurentii Torrentini, anno 1553. in fol. tribus voluminibus magnifice ac pereleganter perque accurate impreſſis.

Poſt enumeratas varias editiones Corporis Gloſſati ſic pergit Clar. Struvius: *Præſtant vero reliquis ea quæ ſub ſigno Salamandræ prodiit Lugduni 1554. fol. quinque tomis, atque rubricis eſt diſtincta: Ea quæ & ſub ſigno Leonis prodiit Lugduni 1580. &c.*

Corpus Juris civilis. *Lugduni* apud Hugonem à Porta, an. 1560. quinque tomis, in fol. Digeſtum autem infortiatum pridem antea typis abſolutum fuit, anno videlicet 1556. Codex vero an. 1557. præterea Inſtitutiones & Novellæ cum tribus ultimis libris Codicis an. 1558. denique Digeſtum vetus & novum an. 1560.

Jus civile, manuſcriptorum librorum ope - - - - - infinitis locis emendatum, & notis perpetuis illuſtratum, Ludovico Ruſſardo auctore, conſilio tamen & auctoritate Franciſci Duareni, qui ſummaria in Pandectas præſcripſit. *Lugduni* apud Rovillium, an. 1561. duobus voluminibus, in fol. Secuta eſt editio Plantiniana *Antwerpiæ*, an. 1567. in 8. ut & tertia apud eundem Plantinum, an. 1570.

Corpus Juris civilis, juxta exemplar Florentinum examinatum. *Lugduni* apud Hugonem à Porta, an. 1562. quinque voluminibus, in fol.

Corpus Juris civilis, cum notis Antonii Contii, & ſummariis Franc. Hotmanni. *Pariſiis*, an. 1562. novem voluminibus, in 8. Prodiit & Contii

Contii editio *Lugdunenſis*, an. 1581. apud Rouillium, quatuordecim tomis, in decimo ſexto: quæ omnibus nota eſt.

Corpus Juris civilis. *Lugduni*, an. 1565. quinque tomis. in fol.

Corpus Juris Gloſſatum. *Venetiis*, apud Nicol. Bevilaqua, an. 1569. quinque tomis. in 4. Rubricæ & inſcriptiones minio expreſſæ ſunt; eſtque nitidiſſima inſcriptio.

Corpus Juris civilis, ex editione Gregorii Haloandri. *Baſilea*, apud Thomam Guarinum, an. 1570. tribus tomis, in fol.

Corpus Juris civilis, cum notis Franc. Hotomani. *Pariſiis*, anno 1572. decem voluminibus. in 8.

Laudatus ſupra Struvius ibidem ſubjicit: *Optima vero eſt editio, quæ Venetiis 1574. in 4. prodiit quinque tomis. Pandectas hac continet cum Florentinis collatas, Codicem, &c. adjectis gloſſis & rubricis, diſtincta una cum ſcholiis Antonii Perſii, indice materiarum Ægydii Perrini &c. Hac editio ob chartæ literarumque nitorem, accuratam imprimendi rationem, diſtinctiones rubricarum, atque adjectum indicem ſatis locupletem reliquis præſtat.*

Corpus Juris civilis, accurante Ludov. Charonda. *Antverpia* apud Chriſtoph. Plantinum, an. 1575. duobus voluminibus, in fol.

Corpus Juris, ſtudio & opera Julii Pacii; excudebat Euſtat. Vignon *Atrebat.* an. 1580. in fol. Prodiit apud eundem, eodem anno, novem voluminibus. in 8.

Corpus Juris civilis, cum notis Dionyſii Gothofredi. *Lugduni*, in officina Barthol. Vincentii excudebat Jacob Stœr 1583. in 4. Eadem editio totidem verbis, totidemque paginis repetita, ſi non plane eadem cum novo titulo, prodiit an. 1594. Vide quæ infra dicentur ſub anno 1598.

Corpus Juris civilis. *Venetiis*, anno 1591. quinque tomis. in 4. Priori tomo præmittitur: *Pandectarum tomus primus cum Pandectis Florentinis, quæ olim Piſanæ dicebantur, diligentiſſime collatus, lectionum varietatibus, quibus à Florentinis diſcrepabat (communem enim lectionem retinere maluimus) in margine rite collocatis, commentariis Accurſii, & multorum inſuper aliorum Juriſconſultorum, tam veterum, quam neotericorum, præcipue autem Antonii Perſii, Philoſophi & J. U. D. ſcholiis atque obſervationibus illuſtratus.*

Univerſi Juris civilis, in quatuor tomos diſtributi, Corpus; cum gloſſis & variis lectionibus, opera & ſtudio Petri ab Area Baudoza Ceſtii. *Geneva*, apud Carterium, an. 1593. quatuor voluminibus, in 4. Character eſt rubro niger, isque minutior, nitidiſſimus tamen. Sed & hæc vulgatam ſequitur.

Corpus

Corpus Juris civilis, à Dion. Gothofredo recognitum, editio ſecunda. Additus eſt breviculus index, MDCCCCXXV. regulas Juris continens. Excudebat G. Læmarius, impenſis hæredum Euſtachii Vignon & Jo. Chouet, an. 1598. in octavo majore, absque notis. In hac editione expreſſit Gothofredus majuſculas, & cetera Taurelli ſigna. Dedicatio habet ſubſcriptum annum 1588. ut proinde error eſſe videatur, aut in eo, aut in altero annorum numero. Quod ſi vero recte habet numerus in fronte editionis hujus, manifeſtiſſime comprobatur, editionem anni 1594. eandem eſſe cum prima Gothofredi, quæ prodiit anno 1583. additur enim huic, *editio ſecunda.*

CODEX JUSTINIANEUS repetitæ prælectionis.

EX conſtitutionibus Principum quæ in tribus corporibus, Gregoriano, Hermogeniano & Theodoſiano comprehendebantur, & ex iis quæ deinceps à Theodoſio juniore usque ad Juſtinianum Imperatores ſanxerant, idem Juſtinianus 7. Id. April. A.C. 529. (*) Codicem novum promulgavit, ad quem componendum delegiſſe ſe profitetur JOANNEM *virum excellentiſſimum, ex quæſtore ſacri noſtri palatii, conſularem atque patricium:* LEONTIUM *virum ſubli[m]iſſimum magiſtrum militum ex præfecto prætorio conſularem atque patricium:* PHOCAM *virum eminentiſſimum magiſtrum militum, conſularem atque patricium:* BASILIDEM *virum excellentiſſimum, ex præfecto prætorio Orientis atque patricium:* THOMAM *virum glorioſiſſimum, quæſtorem ſacri noſtri palatii & ex-conſule:* TRIBONIANUM *virum magnificum, magiſteria dignitate inter agentes decoratum:* CONSTANTINUM *virum illuſtrem, Comitem ſacrarum largitionum inter agentes, & magiſtrum ſcrinii libellorum ſacrarumque cognitionum:* THEOPHILUM *virum clariſſimum, Comitem ſacri noſtri conſiſtorii & juris in hac alma urbe* (CPoli) *doctorem:* DIOSCORUM & PRÆSENTINUM, *diſertiſſimos togatos fori ampliſſimi prætoriani.* Poſtea etiam hunc Codicem emendari & deciſionibus atque conſtitutionibus novis ſuppleri juſſit per eundem TRIBONIANUM *virum excelſum, magiſtrum ex-quæſtore & ex-conſule legitimum operis noſtri miniſtrum: nec non virum magnificum quæſtorem & Berytienſium legum Doctorem* DOROTHEUM: MENNAM *inſuper,* &

(*) Decio ſolo Conſule. Chron. Paſchale p. 335. pro 7. Id. April. habet 16. Cal. April.

& CONSTANTINUM *&* JOANNEM, *viros elegantiſſimos & togatos fori ampliſſimæ ſedis.* Hic Codex repetitæ prælectionis, abrogato priore, promulgatus eſt 16. Cal. Dec. Juſtiniano quartum (†) & Paulino COSS. A. C. 534. diviſusque ut prior editio in libros duodecim. Diſtinctio librorum titulorumque memoratur quoque apud Evagrium lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 12. *γέγραπται δ' ἐν τῷ Θεοδοσίῳ πανευσεβὴς διάταξις ἀνὰ τὸ πρῶτον βιβλίον κειμένη, Ἰουστινιανοῦ Κώδιξ ὠνόμασται, τρίτη τὸν ἀριθμὸν τοῦ πρώτου τίτλου τυγχάνουσα.*

Etiam hunc in gratiam plurimorum, qui Latinam linguam non intelligebant, Græce verſum multi teſtantur, eumque vidiſſe ſe in Creta inſula fuerunt, qui Frid. Adamæo Svallembergio referrent, ut ipſe narrat præfat. ad Harmenopuli epitomas. *Quem & ipſi vidimus, ejusque interpretem, κωδικεύτην dictum, legimus;* inquit Marquardus Freherus, dedicatoria Juris Græco-Romani. Etiam hujus Græci interpretis veſtigia aliquam multa in Baſilicis licet reperire, atque inde *Antonius Auguſtinus* Ilerdæ 1567. 8. vulgavit conſtitutionum non paucarum Codicis Græcam interpretationem, quæ etiam addita apparet in editionibus quibusdam Corporis Juris, ut *Dionyſ. Godofredi* 1587. & Pariſ. 1628. & *Simonis à Leuwen*, Amſt. 1663. fol. *Theodori* Hermopolitæ *σύνοψις καὶ ἐκλογὴ ἐκ τῶν Κωδίκων* per interrogationes & reſponſiones, capitibus digeſta octoginta duobus, MS. exſtat in Bibl. Cæſarea, teſte Lambecio VI. p. 15. ſeq. Incipit: *πότε πλευτῶν ὁ ἡγούμενος.* Non modo epitomes hujus Theodori, ſed interpretationis *εἰς πλάτος* compoſitæ à *Thalelao*, & aliarum duarum *Anatolii* & *Iſidori* meminit Matthæus Blaſtares Hieromonachus, (††) qui circa A. C. 1335. ſcripſit, præfatione ad ſyntagma Canonum Legumque alphabeticum, cujus locum integrum, hiſtoriam Juris veteris Romano-Græci breviter perſtringentem, infra apponam:

Περὶ

(†) quintum, auctor Chronici Paſchal. p. 343.

(††) De hujus Blaſtaris ſyntagmate dixi Volum. X. pag. 493. Codex MS. qui olim fuit Iſ. Voſſii, ſervatur in Bibl. Leidenſi, ſcriptus à Joanne Sanclamone Cyprio, LXXIV. annos nato Romæ A. 1512.

Περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων πόθεν ἔσχον τὴν ἀρχήν, καὶ ὅπως συνέστησαν.

Οὐδὲν δὲ οἷον καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων βραχέα διαλαβεῖν, καὶ ὅθεν ἔσχον καὶ οὗτοι τὴν γένεσιν ὡς ἐφικτὸν, ἱστορῆσαι, ἐπειδὴ καὶ τούτων ἐνίους τοῖς τῶν ἱερῶν κεφαλαίοις κανόνων, ὡς ἄν τινας ἐπικούρους, δεῖν ᾠήθημεν προσαρμόσαι. κατὰ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα καθ' ἣν ὄγδοον μετὰ τὸ ἑπτακοσιοστὸν καὶ τετρακισχιλιοστὸν ὁ κόσμος ἤνυεν ἔτος Ῥώμυλος βασιλεύει τῆς Ῥώμης. μεθ' ὃν ἕτεροι τὸν ἀριθμὸν ἓξ ἀλλήλους ἦσαν διαδεχόμενοι. καὶ χρόνος αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἐμέτρει τέταρτος καὶ τεσσαρακοστὸς πρὸς τοῖς διακοσίοις. ὑπὸ βασιλεία τοίνυν ἰθυνομένης τῆς πόλεως, ῥῆγες τὰ τῆς πολιτείας διῴκουν, δεύτερον μετά γε τὸν βασιλέα τὴν ἐξουσίαν ἀνῃρημένοι. καὶ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν νόμου δύναμιν εἶχε τῇ πολιτείᾳ. οὐδέπω γὰρ ἐν γράμμασι νόμος ἦν. κατὰ τὴν ὀγδόην ἑξηκοστὴν Ὀλυμπιάδα εἰς δημοκρατείαν τῆς βασιλείας ἐμπεσούσης, καὶ τῶν ῥήγων γενομένων ἐκ μέσου, τῆς δὲ τῶν ὑπάτων εἰσαχθείσης ἡγεμονίας, ὁ δῆμος Ῥωμαίων ἀορίστῳ τινὶ νόμῳ, ἢ συνηθείᾳ μᾶλλον εἰπεῖν ἐκέχρητο. ἀλλὰ πρὶν εἴκοσι χρόνους ἐξήκειν, ἄνδρας ὁ δῆμος ἐκλεξάμενοι δέκα, ὧν ἄρχων Ἄππιος Κλαύδιος, νόμους τούτοις ἐπιτετράφασι θείους. οἱ δὲ συναγαγόντες τὰ σποράδην κείμενα, ὡσπερεὶ νόμιμα τῆς Ῥώμης ἔθη, ἐρανισάμενοι

De Politicis Legibus, unde ortum habuerunt, & quomodo conſtituta ſunt.

Nihil autem vetat quo minus & de Politicis Legibus breviter diſſeramus, & unde ipſe quoque ortum habuerunt pro viribus deſcribamus; ſi quidem & earum nonnullas ſacrorum canonum capitibus, tanquam auxiliares quasdam adnectere viſum eſt. Prima circiter (*) Olympiade, cum mundus quater milleſimum ſeptingenteſimum octavum annum peregiſſet, Romulus Romæ imperabat, poſt quem alii numero ſex alter alteri ſuccedebant: & annus CCXLIV. regnum iis emenſus eſt. Urbe igitur regni more gubernata, Reges res politicas adminiſtrabant, proximam poſt Imperatorem poteſtatem exercentes, & quod iis viſum eſt legis in republica vires obtinebat. Lex enim literis nondum mandata fuit. Circiter LXVIII. Olympiade regno in democratiam delapſo, & regibus è medio ſublatis, & introducta Conſulum præfectura, populus Romanus indefinita quadam lege, vel conſuetudine, ut melius dicam, uſus eſt: prius autem quam viginti transacti ſunt anni, populus decem eligentes viros, quorum præcipuus fuit Appius Claudius, divinas iis leges committebant: Hi autem conſuetudines, tanquam Romæ leges, ſparſim jactas

(*) imo in Olympiade ſexta ac deinceps.

μενοί τε καὶ Ἀθήνηθεν οὐκ ὀλίγους τῶν ἑλληνικῶν νόμων, ὅσοι τε εἰς Σόλωνα τὴν ἀναφορὰν αὐχοῦσι καὶ Δράκοντα. πρὸς δὲ καὶ ὅσους τὸν Λυκοῦργον λόγος ἐσχηκέναι πατέρα, καὶ Μίνωνα καὶ τοὺς τοιούτους, βίβλους ἐκ τούτων συντάττουσι δυοκαίδεκα. Σόλων μὲν γὰρ καὶ Λυκοῦργος παλαιὸς ἦν. τῷ γὰρ ἑξηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει τῆς Ἰλίου ἁλώσεως ἐγνωρίζετο, Λατίνων βασιλεύοντος Πρόκα Σιλουΐου. Σόλων δὲ τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἐτίθει τῇ ἕκτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ Ὀλυμπιάδι, τοὺς τῶν Δράκοντος περιελὼν, πλὴν φονικῶν. Ταῖς οὖν εἰρημέναις βίβλοις ὁ δῆμος ἐχρῆτο ἕως ὑπατείας ἤγετο καὶ δημοκρατείας, ὡς εἴρηται. κατ᾽ ἐνιαυτὸν γὰρ ὁ δῆμος δύο τῶν εὐπατρίδων περιχόμενοι, ὥστε τὰ πολιτικὰ πάντα καὶ τὰ τῆς στρατείας διοικεῖν πράγματα, ὑπάτους τούτους ὠνόμαζον. καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς πολιτείας ἐπὶ χρόνοις ἤρκεσε τέσσαρσι καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις. Γαΐου δὲ τὴν ὑπατείαν τε καὶ δημοκρατείαν εἰς βασιλείαν αὖθις ἀμείψαντος, καὶ τῆς πολιτείας ἐπιδιδούσης, αὐξάνεσθαι καὶ τὰς ὑποθέσεις συνέβαινε καὶ τὰς δίκας, ὡς καὶ ποικιλωτέρων καὶ καινοτέρων δεῖσθαι νόμων τὴν πολιτείαν. τὰ δὴ τοι καὶ ὁ σέβαστος Αὔγουστος ἐκεῖνος Καίσαρ, ὃς μετὰ Γάϊον ἐβασίλευσεν οὐχ ὅπως ὅσοι σοφίᾳ τῶν πολλῶν ἦσαν κρείττους, ἐφῆκε νομοθετεῖν, ἀλλά γε καὶ τοῖς τοῦ δήμου καὶ στρατηγοῖς καὶ ὅτι ἂν ἕκαστος εἴποι, παρὰ

jactas colligentes, & ex Athenis non paucas Græcarum legum, quæ Soloni & Draconi jactanter acceptæ referuntur, & quas præterea Lycurgum habuiſſe Patrem, & Minonem & ejusmodi, fama fuit attrahentes, duodecim ex iis libros componebant. Solon enim, ut & Lycurgus antiquus erat. Etenim LXV. Trojani excidii anno hic notus erat, Proca Sylvio Latinis imperante. Solon autem XLVI. Olympiade leges Athenienſibus ferebat, Draconis leges, exceptis iis quæ de cædibus tractabant, tollens. Dictis itaque libris uſus eſt populus usque dum ſub conſulatu fuit, & democratia, ut dictum eſt. Populus enim duos è nobilibus, ut civilia quæcunque ac militaria adminiſtrarent negotia, quotannis eligentes, Conſules eos nominabant. Et hæc publicæ adminiſtrationis forma CCCLXIV. annos ſuffecit. At Cajo* conſulatum ſimul ac democratiam in regnum iterum commutante, & republica aucta, cauſas quoque & publicas actiones augeri contigit, adeo ut plurium generum & recentioribus legibus reipublicæ opus eſſet. Quapropter auguſtiſſimus ille Auguſtus Cæſar, qui poſt Cajum regnabat, non tantum iis qui multis erant ſapientiores, leges ferre permiſit, ſed & populis, & militibus, & quod unusquisque dixerit, ab omni-

* Cajo Julio Cæſare.

παρὰ πᾶσιν ἐδοκιμάζετο. καὶ εἰ τῶν χρησίμων ἔδοξε, τοῖς προλαβοῦσι τῶν νόμων εὐθὺς ἐνεγράφετο. ταῦτα πάλιν ὁ πολὺ μετὰ Αὔγουστον ἄρξας Ἀδριανὸς ἀθροίσας εἰς ἕν, τὰ μὲν τῶν ἄλλων πάντων ἰδίαν ἐποιήσατο πραγματείαν ἐν βίβλοις διῃρημένην πεντήκοντα, Δίγεστα τούτοις ἤτοι πανδέκτην ὄνομα θέμενος, ὡς ἐκ πολλῶν δηλαδὴ συλλεγέντα. ἰδίᾳ δὲ ὅσα οἱ βασιλεῖς διωρίσαντο, ἐν βιβλίοις ἔγραψε δώδεκα, ἅπερ ὠνόμασε κώδικας, ἤτοι βασιλικὰς διατάξεις. ἀλλὰ καὶ οὕτω δυσχερὴς ἦν ἡ τῶν νόμων κατάληψις, πλάτος ἐχόντων τοῖς λογισμοῖς οὐχ ὁριζόμενον. καὶ μάλιστα τῶν κατὰ καιροὺς βασιλέων τὰ δοκοῦντα σφίσι προστιθέντων τοῖς κώδιξι, περὶ ὧν οὔπω πρότερον ἔκειτο νόμος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Λατινικὴ λέξις καὶ φράσις εἴσω τοὺς νόμους κρύπτουσα τοὺς συνεῖναι ταύτην μὴ δυναμένους, ἰσχυρῶς ἀπετείχιζε, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἐστέρει περὶ ἓν ἔθνος ταύτην ἱστᾶσα. ὁ δὲ περιώνυμος ἐν βασιλεῦσιν Ἰουστινιανὸς τοῦ πλήθους τῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων, τὰ τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι μόνον χρήσιμα ἐκλεξάμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πλάτος ὡς οἷόν τε ἐπιτεμὼν καὶ τὰ δὶς περὶ αὐτῶν κείμενα ἐξελὼν, ἔτι καὶ πρὸς

mnibus diſcutiebatur, &, ſi utile viſum eſt, præcedentibus legibus protinus inſerebatur. Hæc iterum *Adrianus* (*) qui multo poſt Auguſtum imperavit in unum colligens, aliorum quidem omnium præſcripta unum opus effecit, in quinquaginta libros diſtributum, Digeſta, ſive Pandectam ab eo nominatum; ut quæ ex multis collecta ſunt. Quæcunque autem Imperatores privatim decreverant in duodecim libris ſcripſit, quos Codices ſive Conſtitutiones Imperiales nominavit. Verùm eo quoque modo difficile erat, leges intelligere latitudinem habentes cogitationibus non definitam. Et præſertim cum Imperatores rerum pro tempore potiti, quæ ſibi viſa ſunt, de quibus lex antea non lata fuerat, Codicibus inſeruiſſent. Quin etiam Latina dictio & phraſis illos qui eam intelligere non poſſunt, tanquam muro fortiter excluſit, & utilitate ex iis percipienda privavit, in una gente eam includens. Celeberrimus autem inter Imperatores *Juſtinianus*, cum è legis capitum multitudine, ea ſola, quæ tempori ac negotiis commoda ſunt ſelegiſſet, & magnitudinem præterea quantum licuit, contraxiſſet, & quæ bis de iiſdem rebus poſita fuerant, abſtuliſſet,

Aaa

(*) De his Pandectis & Codice Adriani altum apud veteres & Juſtinianum ipſum ſilentium. Confer quæ ſupra p. 341. ſeq.

πρὸς τὴν ἑλληνικὴν τά τε τῶν κωδίκων καὶ τὰ τῶν διγέστων μεταβέβληκε φράσιν. πρὸς δὲ καὶ νόμων εἰσαγωγὴν ποιησάμενος, ὥσπερ τινὰ πρῶτα στοιχεῖα, ἰνστιτοῦτα τὸ βιβλίον ὠνόμασεν. εἰσαγωγὴν δὲ τοῦτο δηλοῖ. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸ σύνταγμα τῶν διγέστων καὶ ἐπιτομὴν, ὡς εἴρηται, συνετέθη, ἔδοξέ τισι πολλὰ τῶν καιριωτέρων ἐκ τῆς σπουδασθείσης συντομίας παραλελεῖφθαι. διὸ πάλιν ἐτέθη καὶ ἐγένετο τὰ λεγόμενα παράτιτλα, καθ᾽ ἕκαστον τίτλον ἀναπληρώσεις ἔχοντα τῶν παραλελειμμένων χρησίμων. ἐξηγηταῖς δὲ καὶ ὑπουργοῖς οὐκ ὀλίγοις ὁ βασιλεὺς εἰς ταῦτα ἐχρήσατο. Στέφανος δέ τις εἰς πλάτος τὰ δίγεστα ἐξηγήσατο. Θαλέλαιος Κένσωρ (*) τοὺς κώδικας εἰς πλάτος ἐκδέδωκε. Θεόδωρος ἑρμουπολίτης συντετμημένως. ἔτι δὲ συντομώτερον Ἀνατόλιος. ὁ δὲ Ἰσίδωρος στενώτερον μὲν τοῦ Θαλελαίου, πλατύτερον δὲ τῶν λοιπῶν δύο. ἀμεῖψαι δὲ θελήσας ὁ βασιλεὺς καὶ τινὰς τῶν παλαιῶν διατάξεων, νεαρὰς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐφιλοπόνησε διατάξεις, καὶ ἰδίαν ταύταις χώραν ἀπένειμε. ἤμειψε γὰρ τὸ περὶ γάμων, καὶ τὸ περὶ φαλκιδίου, καὶ τῶν τοιούτων. καὶ δὲ καὶ τὸ περὶ νόθων, ὅπερ ὁ μέγας πρῶτον ἐδεδέξατο Κωνσταντῖνος, συμπαθέστερον περὶ τοὺς τοιούτους διατεθείς. ταύτας δὲ τὰς

liſſet, in linguam etiam Græcam tam Codices quam Digeſta tranſtulit. Inſuper autem & cum legum introductionem tanquam prima quædam elementa feciſſet, librum iſtum vocavit Inſtituta: id autem introductionem ſignificat. Cum autem Digeſtorum ſyntagma & Epitomen, uti dictum eſt, compoſuiſſet, viſum eſt nonnullis multa magni momenti in elaborato compendio prætermitti: Quocirca conſtituta rurſus & perfecta ſunt ea quæ dicuntur Paratitla, quæ in ſingulis titulis rerum utilium, quæ omiſſæ ſunt, ſupplementa continent. Non paucis autem interpretibus & ſubminiſtris ad hæc uſus eſt Imperator. Quidam autem Stephanus Digeſta in latitudine interpretatus eſt. Thalelæus Cenſor(*) Codices in latitudine edidit: Theodorus Hermupolita contracte, contractius autem & Anatolius, Iſidorus vero arctius quidem quam Thalelæus, latius autem quam reliqui duo. Imperator autem veterum nonnullas conſtitutionum immutare volens, Novellas ſeptuaginta & centum conſtitutiones ſtudioſe effecit, & proprium iis locum attribuit. Commutavit enim leges de matrimoniis, de falcidia, & iſtiuſmodi, ut & de Nothis, quam magnus Conſtantinus primus admiſit, majori commiſeratione in tales affectus.

(*) lege ἀντικένσωρ, *anteceſſor*.

τὰς νεαρὰς διά τινος ἐξέθετο Τριβουνιανοῦ, δεξιοῦ μὲν ἄλλως τὴν φύσιν, καὶ εἰς ἄκρον πᾶσαν παιδείαν ἐξησκημένου, φιλοχρηματίᾳ δὲ δαιμονίως ἁλισκομένου. διὸ καὶ ἐν τῷ ταύτας συγγράφειν, πολλοὶ τῶν ἐχόντων δίκας χρήμασιν αὐτὸν ὑποφθείροντες, παρέπειθον τὰ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς μεθαρμόττειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσάφειαν καὶ διχόνοιαν σχεδιάζειν. τελευταῖος δὲ πάντων ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος Λέων ὁ σοφὸς, μίαν τὰ πάντα ποιησάμενος πραγματείαν διά τινος Σαββατίου πρωτοσπαθαρίου, καὶ τὰ διέχοντα τῇ θέσει συνάψας εἰς ἓν, τά τε δίγεστα καὶ τοὺς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν ἰνστιτούτων, καὶ αὐτὰς τὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ νεαρὰς, ἐν βιβλίοις μὲν ἑξήκοντα, τεύχεσι δὲ ὠργάνωσεν ἕξ, πᾶν ἐναντίον καὶ τὴν χρῆσιν οὐ παρεχόμενον ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξελών, διὰ τὸ εἰκὸς πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετημάτων παρευδοκιμηθῆναι τοῖς ὕστερον. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλεγέντων τὴν συνθήκην τῆς φράσεως μηδὲν περιττὸν ἔχειν καὶ παρέλκον ἐφρόντισεν. ἔπειτα τὰ ἀνὰ μέρος καὶ διεσπαρμένως περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἰρημένα, εἰς μίαν κατέστησε τίτλου περιοχήν. πεποίηκε δὲ καὶ οὗτος νεαρὰς διατάξεις εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἀλλ' οὐ πᾶσαι σήμερον πολιτεύονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοῦτον.

affectus. Has autem Novellas emiſit per quendam Tribunianum, natura quidem aliter idoneum, & in omni diſciplina ſumme exercitatum; avaritia autem diabolice correptum: Quapropter & dum iis conſcribendis incumbebat, multi eorum, qui cauſas judicandas habebant, eum pecunia corrumpentes, hæc quidem ipſorum commodo adaptare; ea vero ita tumultuario opere congerere, ut obſcura eſſent, & duplicis ſententiæ, perſuadebant. Ultimus vero omnium inclytus ille inter Imperatores *Leo* Sapiens, cùm unum ex omnibus per quendam Sabbatium Protoſpatharium opus feciſſet, & quæ loco diſtabant in unum conjunxiſſet, Digeſta & Codices, & multa etiam ex Inſtitutis, & ipſas Juſtiniani Novellas, in libris quidem ſexaginta, ſex autem voluminibus aptè diſponebat, omne quod contrarium erat, & nullius in negotiis uſus, rejiciens & ſubducens, idcirco quod multa veterum inſtitutorum poſteris improbata fore veri non ſit diſſimile. Sed & ne in eorum quæ ſelecta ſunt interpretandi formula redundaret quippiam aut ſupervacaneum eſſet, curam impendit: ſiquidem quæ ſigillatim & ſparſim de eodem argumento dicta ſunt, in una tituli periocha collocavit. Et hic autem centum viginti Novellas conſtitutiones fecit. Omnes autem hodie non obſervantur. Sed hæc quidem hucusque.

Haſtenus Blaſtares.

 De

De Codicis Juſtinianei editionibus dicere nihil attinet, niſi quod univerſæ illam alteram Juſtiniani ἔκδοσιν repetitæ prælectionis, non priorem, quæ abrogata eſt, & intercidit, exhibeant. Novem priores libri Codicis ſoli reperiuntur in antiquioribus editionibus, juncti deinde etiam poſteriores tres, atque ita univerſi duodecim quam frequentiſſime cum Pandectis excuſi. De authenticis Codicis, ſive locis Novellarum, leges Codicis emendantibus aut reſtringentibus, quos Irnerius vel alius quicunque Codici hinc inde adtexuit; vide, ſi placet, nobiliſſimi Struvii hiſtoriam Juris cap. 3. §. 13. p. 326. ſeq.

NOVELLÆ JUSTINIANI Imp.

Novellarum, quæ Græce maximam partem, paucæ Latine vel utraque lingua a) à Juſtiniano promulgatæ ſunt, diverſus numerus, diverſus ordo eſt in diverſis editionibus & verſionibus. Matthæus Blaſtares non pauciores quàm LXX. commemorat. Recentes poſt Contium editiones & verſio conſultiſſimi Hombergii exhibent conſtitutiones CLXVIII. Authentica tantum XCIX. Epitome Juliani CXXV. Haloander Græce pauciores dedit, minusque integras; Scrimgerus plures & integriores. Sunt & nonnulla inſerta Juſtiniani edicta b) & Novellæ Juſtini c) atque Tiberii II. d) qui Juſtino ſucceſſit: nec non ex ἐπαρχικοῖς depromta edicta e) Præfectorum Prætorio. Sed hæc rectius patebunt ex indice, quem ſubjunxi.

ΓΝΟΣΙΣ

a) ut Novell. IX. XI. XVII. XVIII. XXIII. XXXIII. XXXIV. XXXV. XLI. LXII. LXV. CXIV. CXXXVIII. CXLIII.

b) Novell. VIII. CXI. CXXII. CXXXVI.

c) Novell. CXL. CXLIV. CXLVIII. CXLIX. His perperam Novella CXVII. adjungitur in Ampliſſimi viri hiſtoria Juris pag. 321.

d) Novell. CLXI. CLXIII. CLXIV.

e) Novell. CLXV. CLXVI. CLXVII. CLXVIII.

ΓΝΩΣΙΣ ΤΙΤΛΩΝ,

Ταῖς ἑκάστῃ Νεαραῖς ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ *βασιλέως ἐπιγραφέντων ἐν τάξει περιοχῶν.*

Index Titulorum,

Qui ſingulis Dn. JUSTINIANI, Sacratiſſ. Principis & Auguſti, novellis Conſtitutionibus argumentorum loco præfixi ſunt.

Quibus præfixus aſteriſcus, eas in avthentica ſcias deſiderari.

COLLATIO I.

Tit. I. 1. *Περὶ κληρονόμων, καὶ τοῦ φαλκιδίου.* De Hæredibus & lege Falcidia, (& ſi hæres legata ſolvere noluerit); ad *Joannem* Prætoriorum Orientis Præfectum.

II. 2. *Περὶ τοῦ μὴ ἐπιλέγεσθαι τὰς δευτερογαμούσας γυναῖκας. καὶ περὶ ἄλλων κεφαλαίων.* Ne mulieres, quæ nuptias iterant, electionem habeant, in quem filiorum donationem ante nuptias conferant: deque aliis capitulis; ad *Hermogenem*, Magiſtrum ſacrorum officiorum Ex-Conſulem & Patricium. *Deeſt Græcè apud Haloandrum.* In avthentica titulus eſt: *de non eligendo* &c.

III. 3. *Περὶ τοῦ ὡρισμένον εἶναι τὸν ἀριθμὸν τῶν κληρικῶν τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῆς πανευδαίμονος ταύτης πόλεως.* Ut determinatus ſit numerus clericorum ſanctiſſ. majoris eccleſiæ, neque non cæterarum ſanctiſſ. eccleſiarum hujus auguſtiſſ. urbis CPolitanæ; ad *Epiphanium* Patriarcham CPol. œcumenicum.

IV. 4. *Περὶ τοῦ τοὺς δανειστὰς πρότερον χωρεῖν κατὰ τῶν πρωτοτύπων χρεωστῶν, καὶ ἐν δευτέρᾳ τάξει ἀπόρων τούτων εὑρεθέντων, κατὰ τῶν μανδατώρων, ἢ τῶν ἀντιφωνητῶν, ἢ ἐγγυητῶν.* Ut creditores primum aggrediantur principales debitores, mox illis ſolvendo non exiſtentibus, ſecundo loco mandatores etiam, aut conſtitutæ pecuniæ reos, aut fidejuſſores; ad *Joannem* Præf. Prætor. In avthentica titulus eſt: *de fidejuſſoribus* &c.

V. 5. *Περὶ μοναστηρίων, καὶ μοναχῶν, καὶ ἡγουμένων.* De monachis & monaſteriis, & eorum antiſtitibus ſive Abbatibus; ad *Epiphanium* Patriarcham CPol. *Deeſt Græce apud Haloandrum.*

VI. 6. περὶ τοῦ πῶς δεῖ χειροτονεῖσθαι τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἄῤῥενας καὶ θηλείας, καὶ ποῖα ἐπιτίμια κατὰ τῶν παραβαινόντων τὸν τύπον τῆς διατάξεως. Quomodo oporteat epiſcopos & cæteros clericos ad ordinationem perduci, & de expenſis eccleſiarum; ad eundem *Epiphanium. Deeſt Græce apud Haloandrum.*

COLLATIO II.

Tit. I. 7. Περὶ τοῦ μὴ ἐκποιεῖσθαι ἢ ἀνταλλάττεσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἢ εἰς ἰδικὴν ὑποθήκην δίδοσθαι τῷ δανειστῇ, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι αὐτὸν ταῖς γενικαῖς ὑποθήκαις. De non alienandis aut permutandis rebus eccleſiaſticis immobilibus, aut in ſpecialem hypothecam dandis creditoribus, ſed ut ſufficiant generales hypothecæ; ad eundem *Epiphanium. Deeſt Gr. apud Haloandrum.*

II. 8. Περὶ τοῦ τοὺς ἄρχοντας χωρὶς τῆς οἱασοῦν δόσεως γίνεσθαι. Ἔδικτον γραφὲν τοῖς πανταχοῦ θεοφιλεστάτοις ἀρχιεπισκόποις καὶ ὁσιωτάτοις πατριάρχαις. ὅρκος διδόμενος παρὰ τῶν τὰς ἀρχὰς λαμβανόντων. Ut Præſides a) absque ulla datione pecuniæ ad officia mittantur; ad *Joannem* Præf. Prætor. Subjicitur Edictum ad Archiepiſcopos & Patriarchas ubique locorum conſtitutos,

III. & *Jusjurandum* quod præſtatur ab his, qui adminiſtrationem ſuſcipiunt. *Hoc Haloandro eſt Novella IX. & in Authentica Collat. 2. tit. III.*

IV. 9. Ὥστε τὴν ἐκκλησίαν Ῥώμης ἔχειν τὴν τῶν ρ' ἐνιαυτῶν παραγραφήν. Ut eccleſia Romana centum annorum gaudeat præſcriptione. *Hæc conſtitutio* (ad *Joannem* Archiepiſc. & Patriarcham veteris Romæ data) *Latine tantum exſtat in verſione veteri authentica: deinde abrogata per Novellam CXI.*

V. 10. Περὶ τῶν ῥεφερενδαρίων. De referendariis ſacri palatii; ad *Hermogenem*, Magiſtrum ſacror. Officiorum.

* 11. Ὥστε τὰς περὶ τὸ Βιμινάκιον γινομένας ὑπὸ Ῥωμαίων πόλεις ὑπὸ ἰδικὸν ἀρχιεπίσκοπον εἶναι, μὴ μὴν ὑπὸ τῆς Θεσσαλονίκης. Ut quæ circa Viminacium ſunt Eccleſiæ, ſub proprio Archiepiſcopo ſint, non autem amplius ſub Archiepiſcopo Theſſalonicæ. *Latine*

a) Authentic. *ut judices.*

Latine tantum exſtat, à Cujacio edita, hoc titulo : De Privilegiis Archiepiſcopi Juſtinianæ primæ, & ſede Præf. Prætor. Illyrico in Pannoniam ſecundam, id eſt, Juſtinianam primam transferenda; ad *A. Catellianum*, Archiepiſcopum primæ Juſtinianæ. *Epitome occurrit apud Julianum Patricium. Græce deſideratur.*

VI. 12. *περὶ ἀθεμιτογαμιῶν.* De inceſtis & nefariis nuptiis; ad *Florum*, Comitem rerum ſacrarum privatarum.

* 13. *περὶ πραιτώρων τοῦ δήμου.* De plebejis prætoribus; ad CPolitanos.

COLLATIO III.

Tit. I. 14. *περὶ τοῦ μὴ εἶναι πορνοβοσκοὺς ἐν μηδενὶ τόπῳ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας.* b) Ne quo in loco per imperium Romanum lenones ſint; ad CPolitanos.

II. 15. *περὶ τῶν ἐκδίκων.* De defenſoribus civitatum; ad *Joannem* Præf. Prætor.

III. 16. *Περὶ τοῦ τοὺς κληρικοὺς ἐξ ἑτέρας ἐκκλησίας μετατίθεσθαι εἰς ἑτέραν εἰς τὸ τῶν ἐλλιπόντων ςατοῦτον ἀριθμόν.* Ut clerici c) ex una eccleſia in aliam transferantur ad ſupplendum deficientium ſtatutum numerum; ad *Anthemium* Patriarcham CPol.

IV. 17. *περὶ ἐγγέλματος τῶν ἀρχόντων.* De mandatis Principum; ad *Tribonianum*, Quæſtorem ſacri palatii & Exconſulem. *Græce promulgata & Latine. Latina Præfatio deeſt apud Haloandrum & Scrimgerum.*

V. 18. *Ὥςε τὴν νόμιμον μοῖραν τῶν παίδων εἶναι, εἰ μέχρι μὲν τεσσάρων εἴησαν οἱ παῖδες, οὐγκίας τέσσαρας: εἰ δὲ ὑπὲρ τὰς τέσσαρας εἰσὶν οἱ παῖδες, οὐγκίας ἕξ. καὶ ὅτι ἐξ ἀδιαθέτου οἱ φυσικοὶ παῖδες, γνησίας μὴ ὑπούσης γονῆς, δύο οὐγκίας λαμβάνουσιν σὺν τῇ μητρί. καὶ ὅτι καὶ ἐκ διαθήκης, καὶ ἐξ ἀδιαθέτου ἁρμόττει ἡ συνεισφορά, εἰ μὴ κωλύσειε ῥητῶς ὁ διαθέμενος. καὶ περὶ διαιρέσεως γινομένης ἀπὸ γονέων εἰς παῖδας. καὶ περὶ τοῦ ἀρνουμένου τὴν ἰδίαν συγγραφήν, καὶ περὶ ἑτέρων κεφαλαίων.* d) Ut ſi plures filii non ſint, quam quatuor,

b) in Avthentica titulus eſt *de lenonibus.*

c) de menſura ordinandorum clericorum. *Avthentic.*

d) id. *de triente & ſemiſſe.*

quatuor, legitima portio cenſeatur triens: ſi ultra quatuor, ſemis. Et ut naturales liberi, nulla exiſtente prole legitima, una cum matre ab inteſtato ſextantem accipiant. Et ut collatio tam ex teſtamento, quam ab inteſtato competat, niſi expreſſis verbis teſtator id prohibeat. Et de diviſione bonorum in liberos facta à parentibus; & de eo, qui proprium chirographum inficiatur: deque aliis capitulis; ad *Joannem*, Præf. Prætor. & Latine etiam ad *Salomonem*, Præfectum Africæ.

VI. 19. *περὶ τῶν πρὸ τῶν προικῴων συμβολαίων τικτομένων παίδων.* De filiis ante dotalia inſtrumenta natis; ad eundem *Joannem.*

VII. 20. *περὶ τῶν ὑπηρετουμένων ὀφφικίων ἐν ταῖς σάκραις τῶν ἐκκλήτων.* De adminiſtrantibus officia in ſacris appellationibus; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

* 21. *περὶ Ἀρμενίων, ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν πᾶσι τοῖς Ῥωμαίων ἀκολουθεῖν νόμοις.* De Armeniis, ut & ipſi per omnia Romanas ſequantur leges; ad *Acacium*, Armeniæ ProCOS.

COLLATIO IV.

Tit. I. 22. *περὶ δευτερογαμιῶν.* De his, e) qui nuptias iterant; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

II. 23. *περὶ τῶν ἐκκλήτων καὶ ἕως μέχρι χρόνου δυνατὸν ἐκκαλεῖσθαι.* De appellationibus & intra quæ tempora debeat appellari; ad *Tribonianum*, Quæſtorem & Ex-Conſulem. *Hæc conſtitutio tantum exſtat Latine, & ejus epitome Græce hoc titulo: περὶ τῶν ἐκκλήτων πρὸς τίνα ἀναπέμπονται εἰ μέχρι δέκα χρυσίου λιτρῶν ἐστιν ἡ ἐκκληθεῖσα ὑπόθεσις.* De appellationibus ad quemnam remittantur ſi res ob quam appellatio inſtituitur non ſupra auri libras decem valeat.

* 24. *περὶ ἄρχοντος Πισιδίας.* De præſide Piſidiæ; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

* 25. *περὶ τοῦ πραίτωρος Λυκαονίας.* De prætore Lycaoniæ; ad eundem *Joannem.*

* 26. *περὶ τοῦ πραίτωρος Θράκης.* De prætore Thraciæ; ad eundem *Joannem.*

* 27.

e) in Authentic. titulus eſt *de nuptiis.*

Digitized by Google

* 27. περὶ τοῦ κόμητος Ἰσαυρίας. De comite Iſauriæ; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

* 28. περὶ τοῦ μοδεράτορος Ἑλενοπόντου. De moderatore Helenoponti; ad eundem *Joannem*.

* 29. περὶ τοῦ πραίτορος Παφλαγονίας. De prætore Paphlagoniæ; ad eundem *Joannem*.

* 30. περὶ τοῦ ἀνθυπάτου Καππαδοκίας. De proconſule Cappadociæ; ad eundem *Joannem*.

* 31. περὶ τῆς διατυπώσεως τῶν τεσσάρων ἀρχόντων Ἀρμενίας. De deſcriptione quatuor præſidum (c) Armeniæ; ad eundem *Joannem*.

IV. 32. περὶ τοῦ μηδένα δανείζοντα γεωργῷ κρατεῖν τὴν ἐκείνου γῆν, καὶ πόσον ὀφείλουσι λαμβάνειν τόκον ἀπὸ τῶν γεωργῶν. Ut nullus mutuans agricolæ, terram ejus teneat: item quam magnas uſuras creditores ab agricolis debeant percipere; ad *Agerochium*, præſidem Æmimontis Thraciæ.

* 33. περὶ τῶν δανειζόντων γεωργοῖς, πάλιν. De his qui mutuum dant agricolis; ad Præf. Prætorio per Illyricum. *Hac conſtitutio eadem fere cum priore, Latine tantum exſtat. Apud Scrimgerum deſideratur.*

V. 34. περὶ τῶν δανειζόντων γεωργοῖς. Nullum credentem agricolæ tenere debere illius terram: & quem uſurarum modum creditores accipere debent ab agricolis. *Etiam hac Novella* ad Agerochium *eadem fere cum XXXII. Latine tantum exſtat, & apud Scrimgerum deeſt.*

* 35. περὶ τῶν βοηθῶν τοῦ κοιαίστωρος. De adjutoribus Quæſtoris. *Græce non exſtat, niſi perbrevis apud Haloandrum Epitome. Latine primus cum duabus ſequentibus edidit Petrus Pithœus, inde etiam Jo. Frid. Hombergk zum Vach. Nam in aliis editt. etiam Amſtelodamenſi A. 1663. tantum legitur epitome, qualis ſervata apud Julianum anteceſſorem.*

* 36. περὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ διαδοχῶν. De ſucceſſoribus eorum qui in Africa degunt. *Græce tantum exſtat epitome. Latine integram vulgarunt Pithœus & Hombergius. Deeſt apud Julianum, ſicut & Haloandrum, Scrimgerumque.*

* 37. περὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἐκκλησιῶν. De eccleſiis conſtitutis in Africa. *Epitome tantum apud Haloandrum ex Baſilicis Græce ſupereſt. Latine integram dedere quos dixi Pithœus & Hombergius.*

(c) De quatuor Armeniis confer Cujacium XV, 29. Obſ.

* 38. *περὶ βουλευτῶν, ὥστε ἐνναούγκιον καταλιμπάνειν τοῖς ἑαυτῶν βουλευταῖς παισί.* De decurionibus, ut filiis ſuis decurionibus dodrantem relinquant; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

VI. 39. *περὶ ἀποκαταστάσεως προικιμαίων καὶ προγαμιαίων πραγμάτων, καὶ περὶ τῆς τικτούσης ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μετὰ τὴν ἀνδρὸς τελευτήν.* De reſtitutionibus dotalium rerum & ad donationem ante nuptias pertinentium: item de ea, quæ undecimo menſe poſt obitum mariti parit; ad eundem *Joannem*.

* 40. *περὶ τοῦ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀναστάσεως ἐκποιεῖν οἰκήματα κατὰ τὴν αὐτὴν κείμενα πόλιν.* Ut Eccleſia S. Reſurrectionis alienare poſſit ædificia in ipſa Civitate (*Hieroſol.*) ſita; ad *Petrum*, Archiepiſc. Hieroſol. *Hæc Novella deeſt apud Haloandrum, edidit Scrimgerus, vertit Antonius Contius.* Confer Novell. VII. & CXX.

* 41. *Διάταξις* (f) *πρὸς Μόνον κοιαίστωρα ἐξερκίτου, πέμπουσα τὰς ἐκκλήτους ἀπὸ τῶν πέντε ἐπαρχιῶν Καρίας, καὶ Κύπρου, καὶ τῶν κυκλάδων νήσων, καὶ Μυσίας, καὶ Σκυθίας παρ' ᾧτινι δεῖ ταύτας ἐξετάζεσθαι.* Apud quem oporteat appellationes in quinque provinciis, Caria, Cypro, Cycladibus inſulis, Myſia & Scythia interpoſitas examinari. *Græce non exſtat. Latine epitomen ſervavit Julianus anteceſſor, ubi inſcribitur:* De Quæſtoribus ſive Præfectis inſularum.

* 42. *περὶ τῆς καθαιρέσεως Ἀνθίμου, καὶ τοῦ Σευήρου, καὶ Πέτρου, καὶ Ζωορᾶ, καὶ τῶν λοιπῶν.* Ut Anthimus, Severus, Petrus, Zooras, & reliqui hæretici eccleſiaſtico gradu detrahantur; ad *Menam*, Patriarcham CPol. *Exſtat & vetus Latina verſio in fine Actorum Synodi CPol. A. C. 536. habitæ.*

* 43. *περὶ τῶν ἐργαστηρίων Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε μόνα χίλια ἑκατὸν ἐργαστήρια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξκουσσεύειν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰς κατὰ συνήθειαν λειτουργίας τελεῖν, οἷας ἂν εἶεν δεσποτείας.* De officinis ſive tabernis Conſtantinopolitanæ urbis: & ut mille tantum & centum officinæ ſacroſanctæ majoris eccleſiæ excuſentur:

(f) Novella, quæ incipit: *ἴσμεν πρώην θείαν πεποιημένοι διάταξιν*, apud Haloandrum hoc loco exſtat Græce & Latine. Pars etiam in Baſilicis T. I. p. 487. ſeq. Ejus vice Contius & aliæ editiones, etiam Amſtelodamenſis & Hombergii habent Juliani anteceſſoris epitomen Novellæ; *de Quæſtoribus, id eſt Præfectis Inſularum;* atque deinde infra Novellæ quinquageſimæ loco illam priorem: Verum quam non ut Haloander *πρὸς Μόνον*, ſed *Βόνον* inſcribunt. Bonum vocat etiam Julianus.

ſentur: omnes reliquæ, ad quemcunque dominum pertineant, conſueta obeant munia; ad *Longinum*, Præfectum Urbis CPol.

VII.44. περὶ τῶν συμβολαιογράφων, καὶ περὶ τοῦ τὰ πρωτόκολλα αὐτοὺς ἐᾶν ἐν τοῖς χάρταις. De tabellionibus, & ut protocolla relinquant in chartis; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

* 45. περὶ τοῦ μὴ ἐλευθερωθῆναι βουλευτικῆς τύχης Ἰουδαίους τι, καὶ Σαμαρείτας, ἢ αἱρετικοὺς προφάσει τῆς αὐτῶν θρησκείας, ἀλλὰ τοῖς μὲν βουλευτικοῖς λειτουργήμασιν ὑποκεῖσθαι, τῶν δὲ προνομίων αὐτῶν μὴ ἀπολαύειν: δύνασθαι δὲ αὐτοὺς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ὑποκειμένων βουλευτικῇ τύχῃ μαρτυρεῖν, οἷα δὴ καὶ ὑπὲρ ὀρθοδόξου πολιτείας καλῶς μαρτυροῦντας. Ne Judæi, Samaritani & Hæretici, per cauſam religionis & cultus ſui curiali fortuna liberentur: ſed cum curialibus muneribus ſubdantur, privilegiis eorum non perfruantur. Item, ut iidem poſſint contra orthodoxos, qui curiali fortunæ ſubditi ſunt, teſtimonium dicere, ut qui præclare pro orthodoxa republica teſtimonium perhibeant; ad eundem *Joannem*.

COLLATIO V.

Tit. I. 46. περὶ τοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων πραγμάτων ἐκποιήσεως καὶ καταβολῆς, δίχα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει. De eccleſiaſticarum rerum immobilium alienatione & ſolutione, præter illas quæ ſunt CPoli; ad eundem *Joannem*, iterum Exconſulem & Patricium. *Hæc Novella apud Haloandrum, Græce deſideratur.*

III.47. περὶ τοῦ προτάττεσθαι τὸ τοῦ βασιλέως ὄνομα ἐν τοῖς συμβολαίοις, καὶ ὑπομνήμασι. καὶ ὥστε διὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων σημαινομένους τοὺς χρόνους σαφέστερον γράφεσθαι. Ut præponatur nomen Imperatoris inſtrumentis & actis publicis: & ut tempora, quæ Latinis deſignantur literis, manifeſtius ſcribantur; ad eundem *Joannem*.

II. 48. περὶ ὅρκου δοθέντος παρὰ τοῦ τελευτήσαντος ἕνεκεν τοῦ μέτρου τῆς ἑαυτοῦ περιουσίας. De jurejurando à moriente præſtito de modo ſui patrimonii; ad eundem *Joannem*.

XI. 49. περὶ τῶν εἰσιόντων τὴν ἔκκλητον ῥέων. καὶ περὶ ἰδιοχείρων προκομιζομένων ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου. καὶ περὶ τοῦ ὅρκου τῆς ὑποθέσεως ὥστε καὶ συνάπτεσθαι αὐτὴν τῷ τῆς καλουμνίας, ἵνα ἅπαξ μόνον ὑπὲρ πά-

Digitized by Google

σης ἀποδείξεως ὀμνύοιτο. e) De reis, qui ingrediuntur ad appellationem expediendam; deque inſtrumentis privata manu conſcriptis prolatis ab eo, qui cum agitur: Item, de juramento delationis, ut juramento calumniæ connectatur, quod ſemel tantum pro omni probatione præſtari ſolet; ad eundem *Joannem. Hæc Novella apud Haloandrum eſt quinquageſima.*

* 50. περὶ τῶν εἰσιόντων τὴν ἔκκλητον τῶν ἐναγομένων, καὶ περὶ ἰδιοχείρων προκομιζομένων ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, καὶ περὶ τοῦ ὅρκου τῆς ὑπερθέσεως, ὥστε καὶ συνάπτεσθαι αὐτὸν τῷ τῆς συκοφαντίας, ὃν ἅπαξ μόνον ὑπὲρ πάσης ἀποδείξεως ὀμνύοιτο. *Vide notata ſupra ad Novellam XLI.*

IV. 51. περὶ τοῦ τὰς ἐπὶ σκηνῶν μήτε ἐγγύην, μήτε ὅρκον ἀπαιτεῖσθαι προσεδρείας. f) Ne à mulieribus ſcenicis fidejuſſor aut jusjurandum exigatur, quod hoc genus vitæ deſerturæ non ſint; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

V. 52. περὶ τοῦ μήτε προσώπου, μήτε πράγματος, μήτε χρυσίου γίνεσθαι ἐνεχυρασμὸν, ἀλλὰ τετραπλάσιον ἀποδίδοσθαι τῷ ἐνεχυρασθέντι. καὶ περὶ τοῦ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου ἢ πλήξαντος, ἢ ἄλλως ἐπηρεάσαντος, μήτε πλήττεσθαι, μήτε ἄλλως ἐπηρεάζεσθαι. καὶ περὶ τοῦ τὴν παρ' ἰδιώτου γινομένην εἰς τὸν βασιλέα δωρεὰν μὴ δεῖσθαι πράξεως ὑπομνημάτων. g) Ne perſonæ, vel rei, vel auri alterius pro altero oppignerationes fiant, ſed oppigneratione oblæſo ejus quadruplum reſtituatur: Item, ne pro eo, qui vel percuſſit, vel alioqui damnum irrogavit, alius percutiatur, aut qualitercunque damnum ſentiat: Et ne donatio à privato in Imperatorem facta indigeat actorum publicorum confectione; ad eundem *Joannem*.

VI. 53. περὶ τοῦ τὸν ἐν ἐπαρχίαις εἰς ὑπερόριον δικαστήριον παραπέμποντα ἐγγύην διδόναι, ὡς εἰ μὴ νικήσοι τὴν δίκην, δώσει ὅσον ὁ δικάζων ὁρίσοι λαβεῖν τὸν συκοφαντηθέντα. καὶ περὶ τοῦ τὸν δεχόμενον βιβλίον εἴκοσιν ἡμερῶν ἔχειν προθεσμίαν ἐπὶ διασκέψει, εἰ βούλεται δικάσασθαι, ἢ τὸν δοθέντα ἀνέχεσθαι δικαστήν. καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐξω-

e) In Authentic. pro *de iis*, qui &c. videtur legendum *de reis.*

f) In Authentica titulus eſt: *Scenicus non ſolum ſi fidejuſſores* &c.

g) Id. *ut non fiant pignorationes* &c.

ἐξωμοσίαν ἀπολιμπανόμενον ὀφείλειν πᾶσαν πληρῶσαι ζημίαν τῷ ἐνάγοντι, καὶ ὑπὸ ἐγγύην ἵνα λέγειν λοιπὸν τὴν δίκην, καὶ ὑποτίθεσθαι. h) Ut qui provincialem hominem extra territorium ſuum in jus producit, cautionem præbeat, quod niſi litem obtineat, præſtaturus ſit, quantum judex eum, qui calumnia tentatus eſt, accipere ſtatuerit: Item, ut qui libellum ſuſcipit, ad deliberandum, an judicio diſceptare velit, aut datum tolerare judicem, viginti dierum ſpacium habeat. Præterea quod qui poſt juratoriam cautionem in judicio non comparet, omnem litis impenſam debeat actori perſolvere, & deinceps cauſam dicere datis fidejuſſoribus. Inſuper de hypothecis militiarum, quæ ex caſu vocantur, quæ perſonæ & quando hoc jus habeant. Poſtremo & de indotatis uxoribus, ut & ipſe quartam partem in ſubſtantia viri habeant: & item vir in ſubſtantia uxoris, quando inops eſt, qui ſuperſtes manſit; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

VII. 54. *περὶ τοῦ τὴν τῶν ἐναπογράφων διάταξιν, χώραν ἔχειν ἀφ' ὧν ἐξεφωνήθη. καὶ περὶ τοῦ παντὶ εὐκτηρίῳ οἴκῳ καὶ ἑτέρῳ τόπῳ εὐσεβεῖ ἐξεῖναι πρὸς τὰ ὅμοια ποιεῖσθαι ἐναλλαγὰς τῶν ἀκινήτων κτήσεων, δεκρέτου πραττομένου.* Quod conſtitutio, quæ ex adſcripticio & libera natos liberos eſſe vult, non his, qui ante, ſed qui poſt conſtitutionem nati ſunt, proſit: & ut venerabilium domuum œconomi immobilium ad invicem rerum eccleſiaſticarum commutationes faciant, decreto prius interpoſito, excepta ab hoc majore eccleſia; ad eundem *Joannem*. *Græce apud Haloandrum non exſtat.*

VIII. 55. *περὶ ἀμείψεως πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐμφυτεύσεως.* Ut de cætero commutationes eccleſiaſticarum rerum non fictæ fiant ad piiſſimum Imperatorem, & hoc modo ad alias perſonas legitimas tranſeant res, ſed hæc tantummodo fiant ad imperialem domum: & ut liceat perpetuas emphyteuſes agi ab oratoriis in oratoria, decreto videlicet interpoſito, excepta ab hoc majore eccleſia: ne tamen in privatam perſonam tranſeat emphyteuſis; ad *Menam*, Archiepiſc. CPol. *Non exſtat Græce apud Haloandrum.*

 IX. 56.

h) Id. *de exhibendis & introducendis reis* &c.

IX. 56. ὥστε τὰ καλούμενα ἐμφανιστικὰ τῶν κληρικῶν ἐπὶ μὲν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δίδοσθαι, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν μὴ παρέχεσθαι. Ut ea, quæ vocantur inſinuativa, ſuper clericis in majore quidem eccleſia dentur, in aliis autem eccleſiis penitus non dentur; ad eundem *Menam*. *Græce deeſt apud Haloandrum.*

X. 57. περὶ κληρικῶν ἀποστάντων τῆς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας, καὶ περὶ τῶν οἰκοδομούντων εὐκτηρίους οἴκους. Ut clerici, qui recedunt à ſuis eccleſiis, eis ſubrogatis præbeant emolumenta: Item de his, qui oratoria ædificant; ad eundem *Menam*. *Hæc apud Haloandrum eſt Novella LVIII.*

XII. 58. περὶ τοῦ ἐν ἰδιωτικοῖς οἴκοις ἱερὰν μυσταγωγίαν μὴ γίνεσθαι. Ut in privatis domibus ſacra myſteria non fiant; ad *Menam*, Archiepiſc. CPol. *Hæc Novella apud Haloandrum Græce deſideratur. Latine eſt LVII.*

* 59. περὶ τῆς ὁσίας ὀφειλούσης γίνεσθαι εἰς τὰς τῶν τετελευτηκότων κηδείας. De exequiis, quas fieri oporteat in defunctorum funerationibus; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

XIII. 60. περὶ τοῦ τοὺς τελευτῶντας, ἤγουν τὰ λείψανα αὐτῶν μὴ ἐνυβρίζεσθαι παρὰ τῶν δανειστῶν. καὶ περὶ τοῦ τοὺς παρέδρους μὴ δέχεσθαι διαγνώσεις χωρὶς τῶν δεχόντων. Ut defuncti, ſeu funera eorum à creditoribus ne afficiantur contumelia: & ne adſeſſores cognitionem cauſarum abſque judicibus ſuſcipiant; ad eundem *Joannem*.

XIV. 61. περὶ τοῦ τὰ ἀκίνητα τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς μήτε ὑποτίθεσθαι, μήτε ὅλως ἐκποιεῖσθαι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, μήτε συναινούσης τῆς γυναικὸς, πλὴν εἰ μὴ μετὰ ταύτην τὸ ἱκανὸν σώζηται αὐτῇ. τὰ αὐτὰ δὲ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῆς προικός. Ut immobilia antenuptialis donationis à marito, ne conſentiente quidem uxore, vel pignori obligari, vel omnino alienari liceat, niſi poſtea æque illi ſatisfieri poſſit; utque eadem & in dote obtineant; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

* 62. περὶ συγκλητικῶν. De conſultationibus. *Hæc novella Latine tantum ſervata apud Iulianum Anteceſſorem. Græce non exſtat præter breviſſimam Epitomen.*

XV. 63. περὶ καινοτομιῶν τῆς ἐπὶ θάλασσαν ἀπόψεως. De novis operibus contra proſpectum in mare; ad *Longinum*, Præfectum Urbis CPol.

* 64. περὶ

* 64. *περὶ τῶν κηπουρῶν.* De hortulanis ; ad eundem *Longinum.*

* 65. *περὶ τῶν καταλελειμμένων τῇ ἐκκλησίᾳ Μυσίας.* (i) De his, quæ relicta ſunt eccleſiæ Myſiæ. *Latine tantum ſervata conſtitutio apud Iulianum Anteceſſorem. Graca epitome brevis apud Haloandrum, qua & ipſa apud Scrimgerum deſideratur.*

XVI. 66. *περὶ τοῦ τὰς γινομένας νέας διατάξεις μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν μετὰ δύο μῆνας ἄλλους κρατεῖν.* Ut factæ novæ conſtitutiones poſt alios duos menſes, quam inſinuatæ fuerint, obtineant : Item parcit his, qui ſubtilitatem conſtitutionum in teſtamentis non obſervant, relinquendo quadrantem, & hæredis nomen aut non inſcribendo, aut non nuncupando ; ad *Joannem*, Præf. Prætor.

XVII. 67. *περὶ τοῦ μηδένα κτίζειν εὐκτήριον οἶκον χωρὶς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου. καὶ περὶ τοῦ ἀφορίσαι πρότερον τὰ περὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ κατάστασιν τοῦ κτιζομένου εὐκτηρίου. καὶ περὶ τοῦ τοὺς ἐπισκόπους μὴ ἀπολιμπάνεσθαι τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν, καὶ περὶ ἐκποιήσεως ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων πραγμάτων.* Ut nullus fabricet oratorii domum citra ſcientiam epiſcopi : & ut prius definiat, quæ ad curam & inſtitutionem oratorii ædificandi neceſſaria futura ſint. Et ne Epiſcopi abſint à ſuis eccleſiis : ac de alienatione immobilium rerum eccleſiaſticarum ; ad *Menam*, Patriarcham CPol.

* 68. *ὥστε τὴν διάταξιν τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως τὴν ἐπὶ ταῖς διαδοχαῖς τῶν γαμικῶν κερδῶν τὰ ἐξ ἀπαιδίας εἰσάγουσαν κέρδη κρατεῖν ἐν τοῖς μετὰ τὴν διάταξιν συμμεμένασι φάκτοις, ἐπὶ δὲ τοῖς πρὸ αὐτῆς τὴν Λέοντος διάταξιν χώραν ἔχειν.* Ut conſtitutio ſacratiſſimi Imperatoris de ſucceſſionibus nuptialium lucrorum, quæ ex eo quod nulli ſint liberi, lucra introducit, obtineat in his factis, quæ acciderunt poſt conſtitutionem, in his autem quæ eam præ-

(i) Hic titulus epitomes Græcæ hujus Novellæ apud Haloandrum. Sed apud Scrimgerum, ubi ipſa Novella deſideratur, hic exſtat titulus : *περὶ τοῦ τὰ γήδια ἢ οἴκους ἢ ἀμπέλους τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ Μυσίας εἰς ἀνάρρυσιν αἰχμαλώτων ἢ εἰς ἀποτροφὴν πτωχῶν καταλιμπανόμενα δύνασθαι ἐκποιεῖσθαι κατὰ τὸν περιεχόμενον τῇ διατάξει προσδιορισμόν. Ut terrula aut domus aut vinea ſanctiſſima Eccleſia Myſia in redemtionem captivorum aut alimoniam pauperum relicta poſſint alienari ſecundum comprehenſam hac lege diſtinctionem.*

præceſſerunt, Leonis conſtitutio (*l. 6. §. 1. C. de ſecund. nupt.*) locum habeat; ad *Ioannem*, Præf. Prætor. *Hac Novella edita à Scrimgero, & à Contio verſa, non exſtat apud Haloandrum.*

XX. 69. *περὶ τοῦ πάντας ὑπακούειν τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ἐπὶ ἐγκλήμασι, καὶ ἐπὶ χρήμασι, κἀκεῖ τὰς ὑποθέσεις ἐξετάζεσθαι, μηδενὸς ἐξῃρημένου ὑπὸ προνομίου τινός, χωρὶς θείου πραγματικοῦ τύπου.* Ut omnes obediant provinciarum magiſtratibus, ſive de criminibus, ſive de pecuniis agatur. Et ut cauſæ illic examinentur, nemine prorſus exempto per aliquod privilegium, absque pragmatica forma; ad CPolitanos. *Hac Novella apud Haloandrum eſt LXVIII.*

XIX. 70. *περὶ βουλευτῶν, ὥστε αὐτοὺς τότε τιμῆς πραιφεκτορίας ἐπιλαβομένους ἐλευθεροῦσθαι βουλῆς, ὅτε ἔμπρακτον ταύτην λάβοιεν.* i) De decurionibus, ut accepta dignitate præfectoria, tunc demum curia liberentur, cum in actu poſitam acceperint; ad eundem *Ioannem. Hac Novella apud Haloandrum eſt LXIX.*

XVIII. 71. *ὥστε τοὺς ἰλλουστρίους ἐν ταῖς χρηματικαῖς δι' ἐντολέων πάντως λέγειν τὰς δίκας, καὶ ἐπὶ τῆς* INJURIARUM *δὲ ἐγκληματικῶς κατὰ τὸ δεδομένον αὐτοῖς προνόμιον. τοῖς δὲ λαμπροτάτοις ἐξεῖναι καὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ δι' ἐντολέων λέγειν τὰς χρηματικὰς δίκας.* Ut ab illuſtribus in pecuniariis cauſis omni modo per procuratores agatur: cum vero de injuria criminaliter agitur, duntaxat ſecundum privilegium ipſis ad hoc conceſſum. Clariſſimis autem tam per ſe, quam per procuratores liceat pecuniarias cauſas agere; ad *Ioannem*, Præf. Prætor.

COLLATIO VI.

Tit. II. 72. *περὶ κουρατώρων, καὶ κηδεμόνων, καὶ τῆς τῶν νέων φροντίδος.* Ut ii qui obligatas ſe habere perhibent res minorum, aut eis obligati ſunt, penitus ad illorum gubernationem & tutelam non accedant. Et ut curatores nullo modo ceſſiones ſuſcipiant adverſus eos, quorum curam gerunt, geſſeruntve. Et ut hæc generaliter in omni curatione valeant, in quibus caſibus leges curatores dari præcipiunt. Item, de adminiſtratione pecuniarum illis competentium; & quando eas deponi oporteat, aut reditus ex eis comparari; ad eundem *Ioannem.*

III. 73.

i) In Authentica titulus eſt: *ut ordinaria præfectura* &c.

III. 73. περὶ τοῦ πῶς χρὴ ἐπιτίθεσθαι τὸ πιστὸν τοῖς παρὰ δικασταῖς ἐμφανιζομένοις συμβολαίοις. k) Quomodo inſtrumentis, quæ apud judices inſinuanda ſunt, fidem apponere oporteat. Ad eundem *Joannem.*

I. 74. περὶ τῶν παίδων, πῶς χρὴ νοεῖσθαι αὐτοὺς γνησίους, ἢ νόθους, καὶ περὶ ἀπροικων γαμῶν. l) De liberis, quomodo eos oporteat vel legitimos, vel naturales intelligi, & de indotatis nuptiis. Ad *Joannem* Præf. Prætor. *Græce edidit Scrimgerus. Apud Haloandrum occurrit Latine tantum.*

75. περὶ τῶν ἐκκλήτων Σικελίας. De appellationibus m) Siciliæ. *Græce deſideratur, præter Epitomem breviorem apud Scrimgerum. Ampliorem Latine ſervavit Julianus Anteceſſor.*

IV. 76. Ἑρμηνεύει τὴν προτέραν διάταξιν τὴν περὶ τῶν εἰσιόντων εἰς τὰ μοναστήρια, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν καθιερούντων, ἐκ ποίου χρόνου δεῖ αὐτὴν κρατεῖν. Hæc conſtitutio interpretatur priorem conſtitutionem, (ſupra, Novellam quintam) quæ de his lata eſt, qui ingrediuntur monaſteria, & ſubſtantias ſuas conſecrant, & ex quo ipſam tempore valere oporteat. Ad *Joannem* Præf. Prætor. *Hæc Novella Latine apud Haloandrum eſt LXXV. Græce edidit Scrimgerus.*

V. 77. περὶ τοῦ τοὺς ἀσελγαίνοντας κατὰ τῆς φύσεως, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς βλασφημοῦντας τιμωρεῖσθαι. n) Ut qui contra naturam luxuriantur, & per Deum adjurant, item blaſphemias in Deum ingerunt, afficiantur ſupplicio. Ad Conſtantinopolitanos. *Confer Novellam XLI.*

VI. 78. ὥστε τοὺς ἀπελευθέρους τοῦ λοιποῦ μὴ δεῖσθαι δικαίου χρυσῶν δακτυλίων. καὶ παλιγγενεσίας. καὶ ὥστε τὴν ποίησιν τῶν προικώων συμβόλων ἐπὶ τῶν ἀπελευθέρων γυναικῶν αὐτόθι ἤδη καὶ τὸν γάμον νόμιμον ποιεῖν καὶ τοὺς παῖδας γνησίους. εἰ δὲ καὶ δούλη ἐτύγχανε, καὶ αὐτὴν ἐλευθέραν εἶναι τῇ ποιήσει τῆς προικὸς, καὶ τὸν γάμον νόμιμον. καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς γνησίους. Ut liberti de cætero aureorum jure anu-

k) *De inſtrumentorum cautela & fide.* Id.

l) *Quibus modis naturales filii &c.* Authentic.

m) Confer Novell. 104.

n) Authentic. *Ut non luxurientur homines contra naturam, nec jurent per capillos Dei, aut aliquid hujuſmodi, &c.*

anulorum & reſtitutorum natalium opus ne habeant. Item ut dotalium inſtrumentorum confectio in libertinabus ipſo etiam facto legitimas reddat nuptias, & ſuos patri filios. Si forte ea ancilla ſit, ut & ipſa dotis confectione libera exiſtat, & nuptiæ legitimæ, & ex ea progeniti filii patri ſui ſint. Ad *Joannem* Præfectum Prætor.

VII. 79. περὶ τοῦ ποῦ χρὴ δικάζεσθαι μονάχους καὶ ἀσκητρίας. Apud quos oporteat cauſas dicere monachos & aſcetrias. Ad *Menam*, Patriarcham CPol. *Græce non exſtat apud Haloandrum. Edidit Scrimgerus.*

VIII. 80. περὶ τοῦ κοιαίστωρος. De quæſtore. c) Ad *Joannem* Præf. Prætorior.

IX. 81. διὰ τῶν ἀξιωμάτων καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἐλευθεροῦσθαι παῖδας τῆς ὑπεξουσιότητος. Conſtitutio, quæ per dignitates & epiſcopale munus filios liberat poteſtate patria. Ad ſacrum Senatum regiæ civitatis CPol.

X. 82. περὶ τῶν δικαστῶν, καὶ ὥστε μεθ' ὅρκου κρίνειν. De judicibus, & ne cum jurejurando delegantur. Et ut judices modis omnibus appellationes ſuſcipiant. Item, ne judices ſacræ alicui formæ, quæ lite pendente facta ſit de hoc, quomodo litem decidi oporteat, attendant. Ad *Joannem* Præf. Prætorior.

XI. 83. περὶ τοῦ τοὺς κληρικοὺς τοῖς ἐπισκόποις ἀποκρίνεσθαι. Ut clerici apud proprios Epiſcopos primum conveniantur, & poſt hoc apud civiles judices. Ad eundem *Joannem*. *Græce apud Haloandrum non exſtat. Edidit Scrimgerus.*

XII. 84. περὶ τῶν ὁμοπατρίων καὶ ὁμομητρίων ἀδελφῶν. De conſanguineis & uterinis fratribus. Ad eundem *Joannem*. *Græce non exſtat apud Haloandrum; edidit Scrimgerus.*

XIII. 85. περὶ τῶν ὅπλων. De armis. Ad *Baſilidem*, magiſtrum ſacrorum officiorum.

COLLATIO [illegible]

Tit. X. 86. ὥστε [illegible] τοὺς ἄρχοντας ἀκούειν τῶν τοῦ προσιόντος δικαίων, [illegible] παρὰ τῶν ἐπισκόπων τοῦτο πράττειν. Καὶ ὥστε ἡνίκα ἂν ὑπόνοιαν ἔχοι πρὸς τὸν ἄρχοντα, συνακροᾶσθαι τῆς δίκης λα-

βεῖν

c) Alius titulus eſt περὶ τάξεως κοιαίστωρος καὶ τῶν βοηθῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀντιγραφέων. *De officio quæſtoris ejuſque adjutoribus & ſcribis.*

Digitized by Google

ϐεῖν τὸν τῆς πόλεως ἐπίσκοπον. καὶ περὶ τοῦ τοὺς ἐπηρεαζομένους ὑπὸ ἄρχοντος τῷ ἐπισκόπῳ προσιέναι. καὶ περὶ ἑτέρας παραφυλακῆς ὑπὸ ἐπισκόπων ὀφειλούσης πάντως κραἰύνεσθαι, παρὰ ἀρχόντων γενέσθαι. Ut præſides, qui interpellantis allegata audire differunt, compellantur id facere ab epiſcopis. Et ut ſi quis præſidem ſuſpectum habet, in cognitionem litis adhibeat, ſocietque etiam civitatis epiſcopum. Item ut qui à præſide offenſionem patiuntur & injuriam, adeant ea de re epiſcopum. Deque alia cautela, quæ ab epiſcopis omnino corroborari, fieri vero debet à præſidibus. *Imp. Juſtiniani Edictum,* Ut differentes judices &c.

* 87. περὶ θανάτου αἰτίᾳ δωρεᾶς ἐκ βουλευτῶν γινομένης. De donatione mortis cauſa facta à decurionibus. Ad *Joannem* Præf. Prætorior.

COLLATIO VI.

Tit. XIV. 88. περὶ παρακαταθήκης καὶ διαμαρτυρίας ἐνοίκων, καὶ περὶ ἀναρτήσεως χορηγίας ἄρτων. De depoſito, & atteſtatione ad inquilinos facta, item de ſuſpenſione erogationis panum civilium. Ad eundem *Joannem.*

COLLATIO VII.

Tit. I. 89. περὶ τῶν νόθων. p) De naturalibus liberis. Ad eundem *Joannem.*

II. 90. περὶ τῶν μαρτύρων. De teſtibus. Ad eundem *Joannem,*

V. 91. ὥστε ἀπαιτήσεως οὔσης προικὸς πρώτης τε καὶ δευτέρας, ὡς τοῦ ἀνδρὸς δευτερογαμήσαντος, προτιμᾶσθαι τὴν προτέραν γυναῖκα, ἢ τοὺς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου παῖδας. καὶ ὥστε εἰ βουληθείσης τῆς γυναικὸς ἤτοι τοῦ καταγράψαντος ὑπὲρ αὐτῆς τὴν προῖκα, δοῦναι τῷ ἀνδρὶ τὰ καταγραφέντα, ἀναβάλλεται ὁ ἀνὴρ ὑποδέξασθαι, λυθέντος τοῦ γάμου, ἀπαιτεῖσθαι αὐτὸν τὴν ὑπ' αὐτοῦ καταγραφεῖσαν προγαμιαίαν δωρεάν. καὶ ὑποδεξάμενον δὲ προῖκα, μηδὲ προγαμιαίαν διδόναι δωρεάν. Ut exactione inſtante primæ & ſecundæ dotis, nempe viro ad ſecundas digreſſo nuptias, prior uxor, aut ex priore matrimonio ſuſcepti liberi præferantur. Utque ſi uxor, aut is, qui dotem pro ea conſcripſit, in dotem conſcripta tradere voluerit, & maritus ea ſuſcipere differat:

 ſoluto

p) *Authentic. Quibus modis efficiuntur, &c.*

Digitized by Google

ſoluto matrimonio nihilominus ab eo per ipſum conſcripta exigatur donatio ante nuptias. Et ne donationem ante nuptias præſtet, qui quo minus dotem acciperet, in cauſa non fuit. Ad *Ioannem* Præfectum Prætorior.

III. 92. *περὶ τῶν εἰς παῖδας ἀμέτρων δωρεῶν.* De immenſis donationibus collatis in filios. Ad eundem *Ioannem.*

COLLATIO VIII.

Tit. II. 93. *περὶ ἐφέσεως, ὥστε εἰ κινουμένης δίκης παρὰ ἐφέτῃ ἐπὶ αἱρετοὺς ἔλθωσιν οἱ λιτιγάτωρες, καὶ ἐν τοσούτῳ διαδράμοι ἡ διετία, καὶ συμβῇ ἐπὶ τὸν ἐφέτην αὖθις τὴν δίκην ἐπανελθεῖν, μὴ ἀντιτίθεσθαι τὴν τῆς διετίας παραδρομήν.* De appellationibus, ut ſi mota apud appellationis judicem cauſa, litigatores ad arbitros deveniant, intereaque temporis biennium decurrat, & contingat denuo cauſam ad appellationis redire judicem: ne biennii decurſus objiciatur. Ad eundem *Ioannem.*

COLLATIO VII.

Tit. IV. 94. *ὥστε ἀκωλύτως ἐπιτροπεύειν τὰς μητέρας τῶν παίδων, εἰ καὶ ὑπευθύνους αὐτοὺς ἔχοιεν, ἢ εἰ καὶ εἶεν αὐτοῖς ὑπεύθυνοι, καὶ μηδὲ ὅρκον ὑπεχούσας, ὡς οὐ δευτερογαμοῦσι.* Ut ſine prohibitione matres filiorum tutelam ſuſcipiant, licet eos ſibi habeant obnoxios, aut etiam ipſæ illis obnoxiæ ſint, quamvis iuſiurandum non præſtent, quod nuptias iteraturæ non ſint. Ad eundem *Ioannem* Præf. Prætor.

VI. 95. *ὥστε τοὺς ἄρχοντας πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀρχὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διατρίβειν, εἴτε στρατιωτικὴν ἔχοιεν, εἴτε πολιτικήν.* q) Ut magiſtratus à depoſita adminiſtratione quinquaginta dies commorentur in ſuis provinciis, ſive militarem, ſive civilem functionem geſſerint. Ad eundem *Ioannem.*

VII. 96. *περὶ τῶν ἐκβιβαστῶν, καὶ τῶν αἰτιωμένων, καὶ ἀνταιτιαθέντων.* De executoribus, & his, qui conveniuntur & reconveniuntur. Ad eundem *Ioannem.*

VIII. 97. *περὶ ἰσότητος προικός τε καὶ πρὸ γάμου δωρεᾶς. ἔχει δὲ καὶ ἄλλα κεφάλαια.* De æqualitate dotis & donationis ante nuptias; habet autem & alia capitula. Ad eundem *Ioannem.*

COLLA-

q) In Authentica titulus eſt *De adminiſtratoribus.*

Digitized by Google

COLLATIO VIII.

Tit. I. 98. ἡ διάταξις ὥστε μηδὲ τ̀ ἄνδρα τὰ ἐκ τ̃ προικὸς, μηδὲ τὴν γυναῖκα τὸ ἐκ τ̃ πρὸ γάμȣ δωρεᾶς κέρδ☉ οἰκειȣ̃σϑαι, ἀλλὰ φυλάττειν τὴν δεσποτείαν τοῖς ἑαυτȣ̃ παισὶ, κἂν εἰς δευτέρȣς μὴ ἀφίκωνται γάμȣς. Neque vir ex dote, neque mulier ex donatione ante nuptias proveniens lucrum proprietatis jure teneant, ſed conſervent dominium filiis ſuis: vel ſi ad ſecundas nuptias non veniant. in lucro ſolum uſumfructum obtinentes. Et ut qui diuortio matrimonium dirimunt, ſi dotem aut ante nuptias donationem lucrentur, ſimiliter & ipſi dominium filiis conſervent: perſona, quæ uſumfructum habet, cogenda filios alere. Si vero bona gratia ſolvatur matrimonium, & videantur quædam occaſione damni dati detenta eſſe: ut hac arte perempta, ea, quæ detinentur, reſerventur filiis. Ad *Ioannem* Præf. Prætor. *Hac Novella Græce non exſtat apud Haloandrum, edidit Scrimgerus.*

COLLATIO VII.

Tit. IX. 99. περὶ ἀλληλεγγύων. De duobus reis promittendi, qui vice mutua fidejuſſores accepti ſunt. Ad eundem *Ioannem.*

X. 100. περὶ τȣ̃ χρόνȣ τῆς ἐπὶ τῇ προικὶ ἀναργυρίας. De tempore non numeratæ dotalis pecuniæ. Ad eundem *Ioannem.*

* 101. περὶ βȣλευτῶν. De decurionibus. Ad eundem *Ioannem.*

* 102. περὶ τȣ̃ μοδεράτωρ☉ Ἀραβίας. De moderatore Arabiæ. Ad eundem.

* 103. περὶ τȣ̃ ἀνϑυπάτȣ Παλαιςίνης. De proconſule Palæſtinæ. Ad eandem.

* 104. περὶ πραίτωρ☉ Σικελίας. De prætore Siciliæ. *Hujus Novellæ tantum Epitome exſtat apud Haloandrum Græce, à Scrimgero omiſſa. Apud Iulianum anteceſſorem Latine. Confer Novell. LXXV.*

COLLATIO IV.

Tit. III. 105. περὶ τῶν ὑπάτων. De Conſulibus. Ad *Strategium,* Comitem ſacrarum largitionum.

COLLATIO IX.

Tit. XI. 106. περὶ τῶν ναυτικῶν δανείων. De uſuris nauticis. Ad *Pe-*

trum Præfectum Prætoriorum. Hæc Novella (per CX. abrogata) apud Haloandrum Latine legitur infra CXXX. Græce edidit Scringerus.

COLLATIO VIII.

Tit. III. 107. *περὶ τῶν ἀτελῶν βουλήσεων, καὶ τῶν εἰς παῖδας γινομένων νεμήσεων.* De teſtamentis imperfectis, & bonorum in filios diviſionibus. Ad *Baſſum*, Comitem rerum domeſticarum, vicem tenentem *Ioannis* Præf. Prætor.

IV. 108. *περὶ τῶν ἀποκαταστάσεων.* De reſtitutionibus. Ad eundem *Baſſum.*

V. 109. *περὶ αἱρετικῶν τῇ πίστει γυναικῶν.* r) De mulieribus fide hæreticis. Ad *Ioannem*, Præf. Prætor.

VI. 110. *περὶ τῶν τόκων.* De nauticis uſuris. *Novella quæ reſcinditur, quæ ſupra fuit CVI.* Ad eundem *Ioannem.*

VII. 111. *περὶ τοῦ χρόνου τῶν ἁρμοζουσῶν ἀγωγῶν τοῖς εὐαγέσι τόποις.* s) De tempore actionum, quæ ſacris locis competunt. Ad *Theodorum*, Orientalium Prætoriorum Præfectum. *Apud Haloandrum & Scringerum Græce Epitome,* [illegible] *edicta Juſtini* [illegible]

VIII. 112. *περὶ τῶν ἐπιδίκων, καὶ περὶ τοῦ ἀσφάλειαν γίνεσθαι παρὰ τῶν ἐναγόντων ἀσφαλῆ* [illegible] *τῶν ἐναγομένων ὑπομνήσεως, καὶ ὁπηνίκα οὐ δύναται ὁ ἐνάγων ἀποχρήσασθαι τῷ προνομίῳ, τοῦ μὴ ἐναγεῖν αὐτὸν μὴ βουλόμενον.* De litigioſis, & de cautione, quæ ante reorum citationem præſtari debet ab actoribus, & quando actor privilegio uti nequeat, quod invitus agere non compellatur. Ad eundem *Theodorum.*

XI. 113. *ὥστε ἐν μέσῳ δίκης μὴ γίνεσθαι θείους τύπους, ἢ θείας κελεύσεις, ἀλλὰ κατὰ τοὺς γενικοὺς νόμους* [illegible] *τὰς ὑποθέσεις, καὶ ὥστε τὴν* [illegible] *διάταξιν* [illegible] *βεβαιώσεως ἐντάττεσθαι τοῖς πραττομένοις.* In medio litis ne fiant ſacræ formæ, aut ſacræ juſſiones, ſed ſecundum generales leges cauſæ decidantur.

Et

r) In Avthentic. titulus eſt: *De privilegiis dotis hæreticis mulieribus non præſtandis.*

s) Hæc conſtitutio innovat Conſtitutionem IX. quæ præſcriptionem centum annorum venerabilibus locis dederat.

Et ut præſens conſtitutio ante perſonarum in judicio confirmationem inſeratur actis judiciariis. Ad eundem *Theodotum*.

X. 114. περὶ θείων κελεύσεων. t) De ſacris juſſionibus. Ad *Theodotum*, Præf. Prætor. *Hujus Novellæ epitome tantum Græce ſupereſt. Latinam integram ſervavit Authentica. Apud Iulianum non exſtat.*

XII. 115. Ἓξ ἔχει κεφάλαια. ά. Ὥστε ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν ἐκκλήτων, καὶ τῶν ἀναψηλαφήσεων, καὶ τῶν ἐκ τῶν δικαστῶν ἀναφορῶν, κατ᾽ ἐκείνους τοὺς νόμους τέμνεσθαι τὰς ὑποθέσεις, τοὺς κρατοῦντας ἐν τῷ καιρῷ τῆς ψήφου ἢ τῆς μηνύσεως, οὐ μὴν τοὺς ὕστερον τεθέντας. β΄. Εἰ τῶν δικαζομένων τὸ ἓν μέρος ἀποτάξεται ταῖς δικαιολογίαις ἀρκούμενον, τὸν δὲ ἕτερον ὑπερτίθεται, ὡς οὐκ ἀρκούμενον, ὁ δικαστὴς διδότω ἕνα, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον μῆνα προθεσμίαν. τούτων δὲ παρελθόντων μηκέτι ἀναμενέτω ἀλλὰ ψῆφον διδότω. γ΄. Αἰτίαι τοῖς γονεῦσι κατὰ τῶν παίδων τῆς εὐλόγου ἀχαριστίας. δ΄. Αἰτίαι τοῖς παισὶ τῆς κατὰ γονέων εὐλόγου ἀχαριστίας. έ. Ὥστε τοὺς πενθοῦντας καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς ἐντὸς τῶν ἐνάτων ἐκ μηδεμιᾶς συνέχεσθαι, ἢ ὑπομιμνήσκεσθαι. ς΄. Περὶ ἀντιφωνήσεως καὶ ὁμολογιῶν, εἴ τις ἀντιφωνήσει ἢ ὁμολογήσει τὸ ἱκανόν σοι ποιῶ, ἢ τὸ ἱκανόν σοι γενήσεται παρ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦδε, ἢ τὸ ἱκανόν σοι γενήσεται παρ᾽ ἐμοῦ δὴ ἢ τοῦδε ἢ τοῦδε. u) Conſtitutio ſex habet Capitula. 1. Ut cum de appellationibus, & retractationibus, & relationibus judicum cognoſcitur, ſecundum illas leges controverſiæ decidantur, quæ tempore latæ ſententiæ & ſuggeſtionis obtinebant, non quæ poſtea promulgatæ ſunt. 2. Si altera litigantium pars renunciet ſe allegationibus contentam fore, altera vero differat, quaſi non contenta: judex dato unius, & item alterius, & tertii menſis dilationem, his autem præteritis non amplius expectato, ſed proferto ſententiam. 3. Quæ cauſæ ingratitudinis rationabiliter filiis objici poſſint à parentibus. 4. Quæ rurſum cauſæ ingratitudinis rationabiliter poſſint parentibus objici à filiis. 5. Ut lugentes, & qui genere illis proximi ſunt, nulla de cauſa intra nonum diem præhendantur, vocenturque in jus. 6. De conſtitutæ pecuniæ obligatione & ſpon-

t) Ut divinæ juſſiones ſubſcriptionem habeant glorioſiſſimi Quæſtoris.
u) Ut, cum de appellatione cognoſcitur, &c.

ſponſionibus, ſi quis ita pecuniam conſtituat aut ſpondeat, SATIS TIBI FACIO: aut SATIS TIBI FIET A ME, ET HOC ET ILLO: aut SATIS TIBI FIET A ME, AUT HOC, AUT ILLO. Ad eundem *Theodotum*.

IX. 116. περὶ στρατιωτῶν. x) De militibus. Ad eundem Theodotum. *Apud Iulianum deſideratur.*

XIII. 117. περὶ διαφόρων κεφαλαίων, καὶ λύσεως γάμων. y) De diverſis capitulis, & ſolutione matrimoniorum. Ad eundem.

COLLATIO IX.

Tit. I. 118. Ἀναιρεῖ τὰ ἀδγνατικὰ καὶ κογνατικὰ δίκαια, καὶ τυποῖ τὰς ἐξ ἀδιαθέτου κλήσεις. z) Jura adgnationis & cognationis tollit, & præſcribit ſucceſſiones ab inteſtato. Ad *Petrum*, Præf. Prætorior.

II. 119. ὥστε τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεὰν ἰδικὸν συνάλλαγμα εἶναι, καὶ περὶ τῶν ἑτέρων κεφαλαίων. Ut ſponſalitia largitas ſive donatio propter nuptias, ſpecialis contractus ſit, & de aliis capitulis. Ad eundem *Petrum*.

III. 120. περὶ ἐκποιήσεως, καὶ ἐμφυτεύσεως ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. De alienatione, & emphyteuſi rerum eccleſiaſticarum. Ad eundem.

* 121. περὶ τοῦ τὰς μερικὰς καταβολὰς τῶν τόκων εἰς τὸ διπλάσιον καταλογίζεσθαι. Ut particulares uſurarum ſolutiones in duplum computentur. Ad *Baſilium*, (al. *Arſilium*,) Tarſi Præſidem.

* 122. ἔδικτον περὶ διατυπώσεως τεχνιτῶν. Edictum de formula artificum. *Apud Haloandrum Græce tantum Epitome. Sed habetur apud Scrimger. inter edicta Juſtiniani ſextum. Apud Iulianum deſideratur.*

XV. a) 123. περὶ ἐκκλησιαστικῶν διαφόρων κεφαλαίων. b) De eccleſiaſti-

x) Titulus in Avthentic. *Ut neque miles, neque fœderatus* &c.

y) Ut liceat matri & aviæ &c.

z) De hæreditatibus ab inteſtato venientibus &c.

a) Hic eſt ultimus titulus Collationis NONAE ſive ultimæ Avthenticarum in veteribus editionibus. Hodie illa plures quam quindecim titulos habet. Recentiores autem aliis additis, & numero etiam interdum ordine, numerant titulos unum & quinquaginta. Sic SECUNDAE Collationis computant titulos octo, cum in Avthentica tantum ſint ſex. In Collatione TERTIA titulos octo pro ſeptem, in QUARTA titulos XXIV. pro ſeptem, in QUINTA titulos XXVI. pro viginti; atque in SEXTA XVII. pro quatuordecim; in SEPTIMA undecim pro decem; & in OCTAVA pro tredecim, titulos duodeviginti.

b) De ſanctiſſimis Epiſcopis, clericis & monachis.

Digitized by Google

ſiaſticis diverſis Capitulis. XLIV. Ad *Petrum*, Magiſtrum Sacrorum Officiorum. Quæ in Haloandri editione p. 177. v. 5. à fine exſtant, à verbis *εἰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς*, usque ad verba p. 178. v. 12. à fine, *θεσπίζομεν ὁσάκις χρεία γένηται*, repetita ſunt ex Novella 137. & in aliis editionibus rectius hoc loco omittuntur.

V. 124. *περὶ δικαζομένων*. c) De litigatoribus, & de ſportulis, & ut quæ jubentur, referendarii compleant, neque ſe cauſæ immiſceant, & per ſe exſequantur. Ad *Petrum*, Præf. Prætorior.

IV. 125. *περὶ δικαστῶν*. d) De judicibus. Ad *Gabrielem*, Prætoriorum Præfectum.

* 126. *ἴσον θείου νόμου περὶ ἐκκλήτων*. Exemplum ſacræ formæ de appellationibus. Ad *Petrum*, Præfectum Prætor.

VII. 127. *περὶ ἀδελφοπαίδων κληρονομούντων ἅμα τοῖς ἀνιοῦσι, περὶ ἑτέρων κεφαλαίων*. Ut fratrum filii ſuccedant pariter ad imitationem fratrum, aſcendentibus etiam exſtantibus, & ut mulieres non inſinuata antenuptiali donatione non lædantur: non inſinuans autem vir, etſi competat nuptiale lucrum, eo non fruatur: & rurſus ut mulieres non de ſecundo nubentes, dominæ ſint partis ſponſaliciæ largitatis, quantum pars facit unius filii: & ut ſimiles ſint pœnæ utriusque ſexus, dum ſine cauſa rationabili repudium mittitur. Ad *Baſſum*, Præfectum Prætor. *Hæc Novella apud Haloandrum Græce deſideratur. Edidit Scrimgerus.*

XIV. 128. *περὶ τῆς τῶν δημοσίων αἰτήσεως καὶ καταβολῆς, καὶ ἑτέρων κεφαλαίων*. e) De publicis tributis expediendis, & ſolvendis, neque non aliis capitulis XXVI. Ad *Petrum*, Præfectum Prætoriorum.

* 129. *περὶ τῶν Σαμαρειτῶν*. De Samaritis. Ad *Areobindum*, Præfectum Prætorior. *Hæc Novella apud Haloandrum deeſt.*

* 130. *περὶ παρόδου στρατιωτῶν*. De tranſitu militum. Ad *Petrum*, Præf. Prætor. Apud Haloandrum CXXIX.

XI. 130. De uſuris nauticis. *Latine apud Haloandrum. Incipit:* Nuncium audivimus à Tua Celſitudine. Ad *Petrum*, Præf. Prætor. Sed vide, quæ ſupra CVI.

Ddd VI. 131.

c) Ut litigantes jurent, &c.

d) Ut judices non exſpectent ſacras Juſſiones, &c.

e) De Collationibus & aliis Capitulis.

VI. 131. περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, f) καὶ προνομίων εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ὁρώντων. De eccleſiaſticis titulis (canonibus) & privilegiis, quæ ſacroſanctas reſpiciunt eccleſias.

XII. 132. ἔδικτον περὶ πίστεως. Edictum de fide, ad CPolitanos, de interdictis Collegiis hæreticorum. *Incipit:* πρῶτον εἶναι καὶ μέγιστον ἀγαθόν. *Deeſt apud Julianum.*

* 133. περὶ μοναχῶν, καὶ ἀσκητριῶν, καὶ διαγωγῆς αὐτῶν. De monachis, & aſcetriis, & eorum converſatione. Ad *Menam*, Patriarcham CPol. *Deeſt apud Julianum.*

IX. 134. περὶ τοποτηρητῶν, καὶ μοιχευομένων γυναικῶν, καὶ ἑτέρων κεφαλαίων. g) De vicariis, ſeu locum tenentibus. Item de mulieribus adulterium committentibus, & aliis capitulis. Ad *Muſonium*, Præfectum Urbis CPol.

* 135. περὶ τοῦ μὴ ἀναγκάζεσθαί τινας ἐκστασίῳ χρήσασθαι. Ne quis cogatur bonis cedere. *Deeſt apud Julianum.*

* 136. περὶ ἀργυροπρατικῶν συναλλαγμάτων. De argentariorum contractibus. *Apud Scrimgerum habetur, inter edicta Juſtiniani nonum.*

* 137. περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν. De ordinatione Epiſcorum & Clericorum. Ad *Petrum*, Magiſtrum Officiorum. *Hæc Novella centeſima vigeſima tertia inſerta apud Haloandrum, uti & in Baſilicis. Sed apud Julianum deeſt.*

* 138. περὶ βασιλικῆς ἑρμηνείας, καὶ περὶ τοῦ τοὺς κατὰ μέρος καταβαλλομένους τόκους τὸ διπλοῦν μὴ ὑπερβαίνειν. De interpretatione à principe facta. Et ut uſuræ particulatim ſolutæ duplum ſortis non excedant. Ad *Hermogenem*, Magiſtrum Officiorum. *Græce exſtat tantum brevis Epitome. Latine ſervavit Julianus anteceſſor.*

* 139. Συγχώρησις ποινῆς περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων. Remiſſio pœnæ illicite contractarum nuptiarum. Ad *Florum*, Comitem ſacrarum privatarum. *Deeſt apud Julianum.*

* 140. ὥστε δύνασθαι κατὰ συναίνεσιν λύειν τὸν γάμον. Ut conſenſu matrimonium ſolvi poſſit. *Deeſt apud Haloandrum. Sed inter Juſtini conſtitutiones ſecundam Scrimgerus edidit.*

* 141.

f) Jubentur quatuor Synodorum Canones, legum vicem obtinere. In Baſilicis pro quatuor recipiuntur ſeptem. Confer Beveregii Prolegomena ad Synodicum §. XI.

g) Ut nullo judicum &c.

* 141. ἐδικ]ον περὶ ἀσελγενόν]ων. Edictum de his, qui luxuriantur contra naturam. Ad Conſtantinopolitanos. *Confer Novell. 77. Hi ſunt* νόμοι σφοδροὶ κτ̃ τ̃ ἀσελγαινόν]ων, quos latos à Juſtiniano ſcribit Cedrenus. *Apud Julianum hac Novella deſideratur.*

* 142. περὶ τ̃ εὐνυχιζόν]ων. De his, qui eunuchos faciunt. Ad *Marthanem.* Deeſt apud Julianum.

COLLATIO IX.

Tit. XIII. 143. περὶ γυναικὸς ἀρπαγείσης. De raptis mulieribus, ad *Areobindum*, Præf. Prætorior. Latine ſervavit Avthentica: Græce non exſtat. Confer infra 150.

* 144. περὶ Σαμαρειτῶν. De Samaritanis, ad *Diomedem*, Præf. Prætor. *JUSTINI hanc eſſe Novellam notat Cujacius hic & ad Novellam 121. Deeſt apud Julianum.*

* 145. ὥστε τ̃ λοιπȣ̃ μηδεμίαν ἄδειαν ἔχειν τ̃ δȣ̃κα ἤτοι βιοκωλύτην κτ̃ Φρυγίαν ἑκατέραν παραγίνεσθαι, ἤ τινας τ̃ αὐτοῖς προσηκόν]ων σέλλειν, καὶ συνέχειν τινάς, ἀλλὰ μηδὲ τȣ̀ς ἐκ τ̃ ἐπαρχιῶν αὐτῶν πρὸς τȣ̀ς τοιαύτας ἀρχὰς ἔχοντας, ἐπί τι Λυκαονίᾳ, καὶ Λυδίᾳ τρέχειν, καί τινας παρ᾽ αὐτοῖς ὑπὸ μέμψιν ποιεῖσθαι, τ̃ πολιτικῶν ἀρχόν]ων ἱκανῶν καθεςώτων ταῖς ἀναφυομέναις ὑποθέσεσιν ἐπεξιέναι. Ut nullam de cætero licentiam dux aliquis, aut cohibendis violentiis præpoſitus habeat ad utranque Phrygiam accedendi, aut quosdam ſibi conjunctos eo dirigendi, ut aliquos comprehendant. Sed neque earum provinciarum incolæ ad eos, qui tales magiſtratus in Lycaonia & item in Lydia gerunt, decurrant, apudque ipſos contra aliquos querelam inſtituant: cum civiles magiſtratus abunde ſufficiant ad hujusmodi emergentes caſus perſequendos. Ad *Areobindum*, Præf. Prætoriorum. *In Juliani Epitome & hac & quæ ſequuntur Novellæ non exſtant.*

* 146. περὶ Ἑβραίων, πῶς δεῖ τὰς γραφὰς ἀναγινώσκειν. De Hebræis, quomodo oporteat eos Scripturas legere Latine vel Græce vel alia lingua: & ut locis ſuis expellantur, qui non credunt judicium aut reſurrectionem, vel negant angelos. Ad eundem *Areobindum.*

* 147. ὥστε τὰς ἐποφειλομένας λοιπάδας τοῖς ὑπάρχοις, ἢ ταῖς λαργιτίοσιν ἢ τοῖς πριβάτοις, ἢ τῷ θείῳ πατριμονίῳ συγχωρεῖσθαι ἐν παντὶ ἤδη

εἴδει ἄχρι τῆς παρελθούσης ἑβδόμης ἐπινεμήσεως καὶ αὐτῆς ἐφείλειν. Ut ea, quæ præfectis, aut largitionibus, aut rebus privatis, aut ſacro patrimonio debentur in reliquis, in quacunque ſpecie usque ad præteritam ſeptimam indictionem & ipſam indulgeantur. Ad eundem *Areobindum.*

* 148. *περὶ συγχωρήσεως λοιπάδων δημοσίων.* De indulgentia tributariorum reliquorum. *Græce inter JUSTINI è Curopalata Imp. Conſtitutiones primo loco p. 422. Scrimgerus edidit. Vertit è Græco præter Agylæum etiam Contius.*

* 149. *περὶ τοῦ προῖκα τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντας γίνεσθαι ἐκ δεήσεως τῶν τε θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων καὶ κτητόρων, καὶ οἰκητόρων τῶν ἐπαρχιῶν, πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Βασιλέα, ἐφ' ᾧ τὸν ὀνομαζόμενον τὸ δημόσιον ἀσφαλίζεσθαι. Εἰ δὲ ὑπέρθωνται τοῦτο πρᾶξαι, μηδενὶ προσιέναι κατὰ τοῦ ἄρχοντος ὁτιοῦν πράττοντος, προφάσει τῶν δημοσίων.* Ut DEI amantiſſimi Epiſcopi cum provinciarum indigenis & incolis, quos ſibi præſides eſſe velint, eos ſibi à ſacratiſſimo Principe concedi petant, iis gratis præſides fiant: ut tamen qui in præſidem petitur, idonee fiſco caveat: Si vero præſidem petere diſtulerint, ut tum adverſus eum, qui ipſis præſes miſſus fuerit, quodcunque etiam occaſione publicorum titulorum fecerit, querelam inſtituere nequeant. *Hanc quoque Novellam JUSTINI eſſe obſervat Cujacius, & inter Juſtini Novellas vulgavit Scrimgerus. Apud Haloandrum non exſtat.*

* 150 *περὶ γαμηθείσης τῶν ἁρπάσαντι αὐτήν.* De ea, quæ raptori ſub nubit. Exſtat tantum Græca apud Haloandrum Epitome. Apud Julianum & hæc & quæ ſequntur Novellæ, non leguntur.

* 151. *περὶ τοῦ μὴ διαχθῆναι ἢ παραστῆναι βουλευτὴν ἢ ταξεώτην δίχα βασιλικῆς κελεύσεως ἐμφανιζομένης τοῖς ὑπάρχοις.* Ne decurio, aut cohortalis perducatur in jus, ſiſtaturve judicio citra juſſionem principis, quæ inſinuetur præfectis. Ad *Areobindum*, Præf. Prætor.

* 152. *περὶ τοῦ τοὺς ἐπὶ δημοσίοις προϊόντας θείους τύπους μὴ ἄλλως ἐῤῥῶσθαι, εἰ μὴ ἐγένοντο ἢ γένοιντο ἐμφανεῖς τοῖς τῶν πραιτωρίων ἐνδοξοτάτοις ὑπάρχοις, καὶ ἐντεῦθεν κυρωθείησαν.* Ne ſacræ formæ, quæ de cauſis procedunt publicis, aliter robur accipiant, quam glorio-

glorioſiſſimis prætoriorum præfectis inſinuatæ ſint, vel fuerint, illicque habeantur ratæ. Ad *Joannem*, Præf. Prætor.

* 153. περὶ τῶν χαμαιῤῥιπτῶν βρεφῶν. De infantibus expoſitis. Ad *Menam*, Præf. Prætor. Illyrici.

* 154. περὶ τῶν ἐν Ὀσροήνῃ ἀθεμίτως συναλλαξάντων. De his, qui in Oſdroëna illicitas contrahunt nuptias. Ad *Florum*, Comitem ſacrarum rerum privatarum. *Conferenda Juſtini Conſtitutio tertia apud Scrimgerum p. 424.*

* 155. περὶ τοῦ δεῖν τὰς μητέρας ὑποκεῖσθαι ἐπιτροπικοῖς λογισμοῖς. Ut matres etiam tutelæ rationibus obnoxiæ ſint. Ad *Beliſarium.*

* 156. περὶ τῆς μεριζομένης γονῆς τῶν γεωργῶν. De prole partienda inter ruſticos.

* 157. περὶ τῶν ἐν ἀλλοτρίοις χωρίοις γαμούντων γεωργῶν. De ruſticis, qui in alienis prædiis nuptias contrahunt. Ad *Lazarum*, Comitem Orientis.

* 158. περὶ τοῦ παραπέμπεσθαι τὸ τῆς διασκέψεως δίκαιον καὶ ἐπὶ ἀνήβων. Ut deliberandi jus etiam ad impuberes tranſmittatur.

COLLATIO IX.

Tit. VIII. 159. ὥστε τὰς ὑποκαταστάσεις μέχρι ἑνὸς βαθμοῦ ἵστασθαι. Ut reſtitutiones fideicommiſſi usque ad unum gradum conſiſtant. Ad *Petrum*, Præfectum ſacrorum Prætoriorum, ſecundo Exconſulem & Patricium.

* 160. ἴσον θείου πραγματικοῦ τύπου περὶ τόκων. Exemplum ſacræ pragmaticæ formæ de uſuris; ad *Papium.*

* 161. περὶ τῶν ἀρχόντων. De provinciarum præſidibus. *Inter TIBERII Secundi, Imperatoris Conſtitutiones tertia apud Scrimgerum, quâ confirmantur Novellæ VIII. XCV. & CXXVIII.*

* 162. Θεῖος τύπος καταπεμφθεὶς Δομινικῷ ἐνδοξοτάτῳ ὑπάρχῳ περὶ διαφόρων κεφαλαίων. Sacra forma tranſmiſſa *Dominico* glorioſiſſimo prætoriorum Illyricianorum præfecto, de diverſis capitulis.

* 163. περὶ κουφισμῶν δημοσίων. De relevatione tributorum publicorum· *Inter* Tiberii II. *Imp. Conſtitutiones apud Scrimgerum ultima.*

Digitized by Google

* 164. περὶ κληρονόμων. De hæredibus. *Secunda apud Scrimgerum inter ejuſdem* Tiberii *Conſtitutiones.*

* 165. γενικὸς τύπος περὶ ἀπόψεως θαλάσσης. Generalis forma de proſpectu in mare, ſcripta *Dominico* glorioſiſſimo prætoriorum præfecto, confirmans conſtitutionem Zenonis. *Quæ ſequuntur conſtitutiones tres, à Cujacio commentario ad Novellas addita ex Baſilicis, atque inde à Contio aliisque repetita, apud Haloandrum, Scrimgerum, Julianum deſiderantur.*

* 166. περὶ ἐπιβολῶν. De prædiorum ſterilium ad fertiles impoſitione.

* 167. γενικὸς τύπος περὶ νομῆς πῶς δεῖ στέλλεσθαι εἰς αὐτὴν, βίους ἐνδεξοτάτου ἐπάρχου. Generalis forma de miſſione in poſſeſſionem.

* 168. γενικὸς τύπος περὶ ὁμοδούλων. Forma Præfecti prætorio de his, qui eidem domino ſubjecta prædia poſſident.

NOVELLARUM JUSTINIANI Editiones & Interpretationes.

1. Verſio vetus & elegans, ſed contractior in Epitomes potius modum, auctore *Juliano* Anceſſore CPolitano Exconſule & Patricio, Juſtiniani ipſius temporibus ſuppare, atque eodem ni fallor cui Priſcianus Grammaticus libros ſuos dedicavit, dividitur in libros duos, quorum prior ad novellam 63. progrediens titulis 101. poſterior 135. diſtinguitur, & quasdam Novellas Græce exſtantes non attingit, alias viciſſim exhibet, quas Græce non habemus, uti ex ſuperiore indice licet cognoſcere. Prodiit, ne priores imperfectiores editiones Nic. Boërii, Lugd. 1512. Venet. 1537. 8. memorem, in Corpore Juris gloſſato ad calcem avthenticarum Lugd. 1550. forma majoris folii, ubi ut titulus etiam profitetur, *adjectus eſt nunc primum libellus Novellarum D. Juſtiniani, è Græca Epitome in latinum Compendium converſus, & partim ex jam olim excuſo, ſed imperfecto atque informis, partim ex MS. exquiſito, eleganti & copioſo exemplari concinnatus.* Ab eo tempore recuſa ſæpius lucem etiam vidit Lugd. 1560. 8. curante Lud. Miræo, & Brugis Flandriæ 1565. 4. cum præf. Hub. Goltzii & notis, nec non Ilerdæ ex recenſione Antonii Auguſtini cum ejus Scholiis, 1567. 8. atque iisdem Scholiis Auguſtini additis, ex Bibliotheca Pithoeorum cum variis lect.

Digitized by Google

lect. & Franciſci Pithoei Gloſſario, Baſil. 1576. * fol. & cum iisdem Auguſtini Scholiis & Pithoei Gloſſario curante Franciſco Desmarés, Pariſ. 1689. fol. qui Pithoeorum obſervationes ad Codicem: & Legum Romanarum Moſaicarumque collationem notis illuſtratam adjunxit.

2. Verſio & ipſa vetus, ſed minus elegans, quæ venit nomine *avthentica*, quoniam ad literam facta eſt & *κατὰ πόδα*, atque in foro à multis recepta ſæculis, incertum quo interprete vel quibus interpretibus, ſunt enim, qui plures volunt & tam antiquos, † ut à Gregorio M. lectam putent, veſtigiaque ejus in Gregorii lib. XI. Epiſt. 54. & in Iſidori Libro Canonum Eccleſ. & in Capitulis Regum Francorum, nec non in Concilio Pariſ. quod ſub Ludovico Pio habitum eſt, ſibi videantur deprehendere. Certe haud dubium videtur verſionem hanc diu ante *Bulgarum* vel *Burguntionem* Piſanum elaboratam eſſe, qui ambo ſæculo duodecimo vixerunt (eodem ſcilicet, quo Irnerius, quem *avthenticarum* ** *Codici inſertarum* auctorem eſſe negant Joh. Strauchius in Irnerio non errante, & Alex. Arnoldus Pagenſtecherus in Irnerio injuria vapulante: ſed rectius Nobiliſſ. vir Cornelius von Bynkershoeck in Diſſ. de auctore avthenticarum docet, pleraſque eſſe Irnerii, quasdam etiam Martini & Azonis, & fortaſſe quasdam Rogerii, Bulgari, Placentini, Pilei, Joannis, Bagarotti, Rofredi, Jacobi & Angonis de Porta Ravegnana, Hugolini, Antonini Lyi, qui jurisprudentiæ inſtaurandæ ſæculo XII. & XIII. operam ſuam addixerunt. Ut vero ad avthenticam Novellarum Verſionem redeam, illa in *novem Collationes* circa idem tempus diſpoſita eſt à JCtis Papienſibus ſub Friderico II. ſæculo XIII. Collationis autem decimæ loco Hugolinus librum feudalem Oberti de Orto ſubjecit. Hæc Verſio XCVIII. tantum novellas complectitur, quæ ſolæ etiam à gloſſatoribus Bartolo, Baldo, Accurſio, Angelo de Ubaldis Peruſino, Jacobo de Belviſo, Joanne &c. illuſtrantur, & ſolæ videntur in foro auctoritate pollere. Excuſa eſt hæc verſio in antiquioribus quidem editionibus Corporis Juris ſincera frequentiſſime, in poſterioribus interpolata plurium additione novellarum ex aliis verſionibus. Joh. Leunclavius lib. 2. notatorum Juris pag. 365. *Laudo conſilium Antonii Contii, qui Novellarum interpretationem veterem,*

* Vitioſe excuſum 1567. in Bibliotheca Juris Viri clariſſimi p. 326.

† Vide Svareſii notitiam Baſilicorum §. XXI.

** Ita appellant, quæ adjuncta paſſim ſunt Codici Juſtinianeo ad demonſtrandum, ubi legibus illius per Novellas derogatur.

veterem, ſive illa Burguntionem Piſanum ſive alium auctorem habuit, omnino publicandam putavit. (Lugd. 1589. fol.) *Nam multis in locis ea plenior eſt & integrior quam Græca vel Haloandri vel Scrimgeri noſtri ſint editiones. Sed vellem diligentius eam Græco textu adhibito recenſuiſſet, & plurima ſcripturæ menda ſuſtuliſſet.* Horum exempla quædam mox Lenuclavius ſubjicit: alia Jacobus Cujacius quem videre operæ pretium eſt Lib. VIII. Obſ. cap. 40. de eruditione & accuratione hujus interpretis diſputantem. Idem Leunclavius lib. 1. p. 235. ex Græco paratitlorum ſcriptore (Theodoro Balſamone) exhibet Novellæ XXXVII. quæ integra Græce non exſtat, epitomen pleniorem quam habent editiones.

3. *Græcè* primus Novellas in lucem edidit, cujus magna in cæteris etiam veteris Juris libris emendandis laus eſt *Gregorius Haloander*, Zwiccavienſis, præfixis privilegio Caroli V. Imp. & Epiſtola ad ampliſſimum Decurionum ordinem ſive Senatum Nurembergenſem, vulgavitque Norimbergæ ſive in caſtro Norico apud Jo. Petrejum An. 1531. fol. Verſio Latina nova Haloandri ſeparatim typis deſcripta ſubjicitur, utrobique claudunt agmen Canones Apoſtolici LXXXIV. Recuſæ Novellæ ex Haloandri editione Græce & Lat. Baſil. 1541. fol. apud Hervagium: & Græce Pariſ. 1542. 8. & Latine Baſil. 1561. 4. Pariſ. 1562. 8. & ex Franciſci Duareni caſtigatione ad Scrimgerianam editionem, Pariſ. 1567. fol. Antwerp. 1667. 8. curante Lud. Ruſſardo, &c. Græcum textum originarium eſſe (in plerisque ſaltim) veriſſime videntur mihi affirmare Nobiliſſimi Viri Breithauptius & Hombergius: licet avthenticam illi in foro auctoritatem per tot jam ſæcula Græcæ linguæ frequens ignoratio facile detraxit.

4. *Græca* nova *Henrici Scrimgeri* editio Pariſ. ex H. Stephani officina 1558. fol. non modo emendatius multa expreſſit, ſed & XXIII. Novellas Haloandro prœteritas adjunxit. Scrimgerus Codice Veneto uſus Cardinalis Beſſarionis, & altero Huldrici Fuggeri. Latinam verſionem Haloandri emendavit ac ſupplevit *Henricus Agylæus* Sylvæducenſis, addita lectionum editionis utriusque (Haloandri & Scrimgeri) varietate. Colon. 1562. 8.

5. Editiones *Latinæ* quæ exſtant in recentioribus editionibus quam plurimis ab Antonio Contio & Dionyſio Gothofredo illuſtratis, exhibent avthenticam, ſed ut dixi interpolatam, & ſuppletam novellis undique collectis ex Haloandri, Scrimgerique editionibus & ex Juliani ante-

anteceſſoris epitome & ex Jacobo Cujacio, qui tres poſtremas novellas primus edidit, de quibus ſupra p. 398.

6. Editiones Corporis Juris, in quibus Novellæ *Græce & Latine* exhibentur, aliæ cum avthentica, aliæ cum Contii vel aliorum recentium verſionibus, Genev. 1583. Pariſ. 1628. & curante Simone van Leuwen Amſtel. 1663. fol. ut omittam in Baſilicis (de quibus infra) Novellas pleraſque legi integras, alias per epitomen.

7. Nova Latina verſio eruditi, notiſque etiam in Nov. Teſtamentum editis clariſſimi in Acad. Marburgenſi Anteceſſoris *Joh. Frid. Hombergk zu Vach*, lucem vidit Marburgi Cattorum 1717. 4. qui libenter Græca etiam fuiſſet additurus, ſi per rationes Bibliopolæ fieri id licuiſſet. Hic non modo collatis Haloandrina & Scrimgeri editione, Baſilicisque, ſed etiam lectionibus Codicum Vaticani & Medicei, quas à Conſultiſſimo Viro, Henrico Brencmanno acceperat, diligenter caſtigavit, Novellas etiam Latinas à Petro Pithœo vulgatas ſuis locis addidit. Verſioni accuratæ ac perſpicuæ notas, & ad voluminis calcem ſubjunxit Antonii Auguſtini paratitla ſive ſcholia, nec non interpretationem verborum quorundam obſcurorum Juliani interpretis: Franciſci item Pithœi gloſſarium in eundem Julianum: & Henrici Agylæi Jacobique Cujacii de dierum in Conſtitutionibus annotatione obſervationes.

8. Denique Vir Nobiliſſimus *Jo. Fridericus Breithauptius*, Conſilarius Saxonicus, quam interpretatione Joſephi Gorionidis, commentariorumque R. Salomonis Jarchi aſſecutus fuit gloriam, etiam nova interpretatione editioneque Novellarum Juſtiniani inſtituit ſibi vindicare. Nihil autem amplius vidi, quam præfationem & prima Novellæ primæ quatuor folia, excuſa Gothæ 1701. fol. quibus Græcus textus cum nova verſione e regione poſita, frequentes notas criticas ſubſtratas habens, exhibetur, continuando autem & abſolvendo operi pariter & typographus ſumptibus metuens & auctoris laudatiſſimi obitus videtur interceſſiſſe. Quale autem fuerit ejus in verſione conſilium, placet ipſius potiſſimum verbis cognoſcere. Cum enim dixiſſet Græcis quam accuratiſſime comparatis, quantum ferret linguæ Latinæ uſus, & mens legislatoris pateretur, avthenticæ ſe inſtitiſſe, in aliis genuinum ſenſum phraſium ſingularum & verborum, ut ad unguem exprimeret, dediſſe operam, *hac tamen*, inquit, *ſemper adhibita cura ac diligentia, ut non præfationum tantum & capitum, quæ in vulgata habentur verſione, ſed para-*

Digitized by Google

graphorum quoque eorumque, quæ crucis ſigno notata ſunt commatum, quantum omnino fieri potuit, prima ſive initialia, ut vocant verba retinerem, tam propter gloſſarum Doctorumque, qui in veterem illam Novellarum interpretationem commentati ſunt, uſum, quam ut capita, paragraphi atque commata hinc inde à Juris interpretibus atque ſcriptoribus allegata eo citius atque facilius poſſent inveniri, id quod tamen in Haloandriana verſione (crucis ſignorum notatio omiſſa etiam à JCtiſſimo Hombergio) *neglectum fuit.*

Tituli præpoſiti ſingulis Novellis Juſtiniani, ut varii ſunt & incerti, ita neque certum neque veterem ullum auctorem habent, quoniam vel eos pro ſuo ingenio ibi ſtudioſus quisque fecit, vel ſumſit ex Baſilicis, ex quibus qui pertinebat ad tres aut plures Novellas, eum nonnunquam uni aptavit inepte, notante Cujacio XX. 33. Obſ. Idem Cujacius ante commentarium ſuum in Novellas exhibet breves titulos & aptiores cæteris, Latine verſos ex Græco MS. Bibliothecæ Regis Chriſtianiſſimi.

De *Commentariis* in Novellas apponam judicium amici noſtri, exquiſita Juris pariter & elegantiorum literarum ſcientia commendatiſſimi Guilielmi de Hertoghe in præf. ad ſpecimen Juris Novellarum compendio exhibiti Hamb. 1722. 4. *Jam olim ACCURSIUS, qui integrum corpus juris gloſſis ſuis magis oneravit, quam explicavit, nec in Novellis gloſſandis operam ſuam deſiderari paſſus eſt. Secuti ſunt BARTOLUS, BALDUS, ANGELUS & JACOBUS de BELVISO, qui licet multa obſervaverint non contemnenda, ſæpe tamen ævi ſui ruditatem produnt. Ad feliciora tempora pergimus, ex quibus primo loco nominandus eſt JACOBUS CUJACIUS, qui quemadmodum univerſæ Jurisprudentiæ ex antiquitatum & elegantiorum literarum penu novum addidit lumen, ita quoque Novellas brevi quidem at erudito Commentario illuſtravit. Huic jungi meretur FRANCISCUS BALDUINUS, qui aliquot Novellas in* Juſtiniano ſuo *optime explicavit. Uberiores commentarios adornarunt CUNRADUS RITTERSHUSIUS, JOACHIMUS & MATTHIAS STEPHANI fratres germani & PETRUS GUDELINUS, & qui ad Authenticas commentati ſunt, JOANNES SICHARDUS & CHRISTOPHORUS PHILIPPUS RICHTERUS. Horum nitidiſſima ſcripta ſi quis evolverit, facile reliquorum commentatorum gregem poteris adſpernari.*

Novella prima de heredibus & lege Falcidia, Græce cum verſione

ſione & ſcholiis eruditiſſimi JCti Franciſci Balduini lucem vidit Pariſ. 1542. 4. addita verſione Latina Legum * de re ruſtica. Ejusdem Balduini commentarius in præcipuas Novellas ibid. 1548. 4. una cnm commentariis ad edictum Ædilitium.

Quem Jo. Leunclavius Francof. 1593. 8. Latine ex Græco à ſe factum edidit ſcriptorem Græcum *paratitlorum*, diviſorum in tres libros, jam Volum XI. p. 53. monui eſſe *Theodori Balſamonis* συναγωγὴν constitutionum Eccleſiaſticarum è Codice & Novellis Juſtiniani congeſtam, quam è duobus Codd. MSS. Græce publicavit Henr. Juſtellus T. 2. Bibl. Canonicæ p. 1217--1361. addita Leunclavii verſione, ſed paſſim emendata cum Caroli Annibalis Fabrotti notis. Alium MStum Codicem hujus operis, cui titulus: Διάφοροι τάξεις συνάδουσαι ἐξαιρέτως τοῖς ἱεροῖς κανόσι, ab edito vehementer diſcrepantem, qui eſt in Bibl. auguſtiſſimi Cæſaris, diviſum in titulos LXXXVII. memorat Lambecius Lib. VI. p. 54. ſeq. Apparet hunc ſcriptorem legiſſe in Codice Juſtinianeo leges quasdam, quæ hodie in illo deſiderantur. Leunclavius hiſce, quæ ille appellat paratitlis, ſubjunxit notatorum à ſe libros duos in Juſtelli Bibl. Canonica etiam recuſos; quibus plura Juris Civilis loca inſigniter emendantur illuſtranturque.

Pragmatica Juſtin. ſanctio Capitibus XXVII. A.C. 554. data exhibetur Latine ad calcem novellarum in editione Amſt. 1663. p. 236. incipit: *Pro petitione Vigilii, venerabilis antiquioris Romæ Epiſcopi.* è libro Juliani antecesſoris, nec non conſtitutio de adſcriptitiis & colonis. Incipit: *Docuerunt noſtram ſerenitatem Lugdunenſium habitatores.*

Conſtitutionem de Jure Patronatus, ad Lib. 6. Codicis tit. 4. Latine è MS. & Græce è Baſilicis exhibet & illuſtrat Cajacius XX. 34. Obſervationum. Aliam L. ult. C. de pœnis XX. 31. Aliam XVI. 16. XIII. 6. 38. &c.

* Hanc verſionem vulgaverat Balduinus jam anno vigeſimo ætatis. Eædem *leges ruſtica* ἰουστινιανοῦ βασιλέως νόμοι γεωργικοί, cum ejus *legibus militaribus* περὶ στρατιωτικῶν καταστάσεων καὶ ἐπιτιμιῶν *de moribus & pœnis militaribus à Simone Schardio* Latine è Græco verſæ & utraque lingua editæ ſunt Baſil. 1561. 8. & Georgicæ quidem emendatiores & auctiores ex Codice Antonii Auguſtini: Militares autem tunc primum, ſicut & Leges Rhodiorum navales & Euſtachii CPol. de temporis obſervatione, de quibus infra.

Aliæ Imp. Justiniani Conſtitutiones.

Τὸν Σωτῆρα καὶ Δεσπότην. Sacra contra Neſtorii hæreſin & Eutychis A. C. 533. Chron. Paſchal. p. 341.

Σπουδὴ μὲν γέγονε ἀεί. Typus ſive Epiſtola ad Synodum CPol. A. C. 553. de Theodoro Monſveſteno & aliis.

Σπουδὴ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔστιν. Epiſtola ad eandem Synodum CPol. de Origene & ſectatoribus ejus.

Ἡμῖν μὲν ἀεὶ σπουδὴ γέγονε. Epiſtola ſive liber adverſus Origenis errores ad Menam CPol.

Εἰδότες ὡς οὐδὲν οὕτω θεραπεύει. Edictum de fide orthodoxa contra tria capitula. De quatuor horum ſcriptorum editionibus dixi Volum. IX. p. 440. ſeq. ad A. C. 553.

Ex Aurea Bulla: *Εἴ τις ἐλεύθερος.* T. I. Juris Græco-Rom. p. 73.

Ex Conſtitutione alia: *Εἴ τις τῶν ἐκ Θεοῦ τετιμημένων.* T. I. Juris Græco-Rom. p. 74.

Edicta XIII, quorum primum incipit: *Τῆς παραδοθείσης ἡμῖν.* atque Novellæ VIII. ſubjicitur. 2. *Ἐκ τῶν ἀνενεχθέντων.* 3. *Καὶ Ἀρμενίους βουλόμεθα.* 4. *Ἀμαθεῖς μὲν χρῆναι γίνεσθαι.* 5. Eſt Novella CXI. 6. *Ἔγνωμεν ὡς μετὰ τὴν παίδευσιν.* Novella CXXII. 7. *Ὥσπερ ἀεὶ ἡ τῆς ἀρετῆς δύναμις.* 8. *Ἡμεῖς μὲν ἀρκεῖν.* 9. *Τὸ κοινὸν τοῦ συστήματος τῶν ἀργυροπρατῶν.* Novella CXXXVI. 10. *Τὴν τῶν ἐπιχωρίων βουλευτῶν.* 11. *Τῆς παρ' Αἰγυπτίοις λεγομένης ὀβρυζαν.* 12. *Ἐδιδάχθη τὸ ἡμέτερον κράτος.* Poſtremum 13. prolixum, ſed extrema parte mutilum eſt de Alexandrinis & Ægyptiacis provinciis. *Εἰ καὶ τὰ σμικρότατα.* Hæc XIII. edicta Græce cum Novellis Juſtiniani edidit Henricus Scrimgerus, apud H. Stephanum 1558. fol. Latine cum Leonis Sapientis conſtitutionibus vertit Henricus Agylæus, ibid. 1560. 8. Græce & Lat. exſtant ad calcem Novellarum in Corpore Juris edit. Genev. 1583. Pariſ. 1628. & Amſt. 1663. fol. Latine in multis aliis Corporis Juſtinianei editionibus.

JUSTINI Imp. à 14. Nov. A. C. 566. ad 5. Octobr. 578.

Edicta quinque, 1. de indulgentia tributariorum reliquorum, *ἔστιν περὶ τὰ κοινὰ τῶν πραγμάτων.* Eſt Novella CXLVIII. 2. De matrimonio

per

per conſenſum ſolvendo, γάμȣ σεμνότερον ἀνθρώποις ὐδὲν ἐςι. Eſt Novella CXL. 3. De illicitis nuptiis in Osroëna & Meſopotamia contractis, Τῇ τ̃ νόμων ἀκριβείᾳ. Confer Novellam CLIV. 4. De Præſidibus provinciarum, Τῆς παρὰ τ̃ Θεȣ̃ δεδομένης. Eſt Novella CXLIX. Et 5. de Samaritanis, Τὴν ἀσεβῆ τ̃ Σαμαρειτῶν. Eſt Novella CXLIV. Græce hæc edicta edidit Henricus Scrimgerus, cum Novellis Juſtiniani, Pariſ. 1558. fol. apud H. Stephanum: Latine vertit Henr. Agylæus cum conſtitutionibus Leonis Sapientis, ibid. 1560. 8. Græce & Latine in tribus editt. Corporis Juris, quas ſupra ſignavi: in aliis multis Latine.

Conſtitutio de filiis liberarum, in Africam directa, Latine ſervata à Juliano anteceſſore. Incipit: *Die noctuque pro utilitate Reip.*

TIBERII Thracis ab 6. Octobr. 578. ad 14. Aug. 582.

Conſtitutiones quatuor, 1. De privatorum fundis & prædiis per Imperatorum procuratores non gravandis, Βασιλείας γνώρισμα Θεῷ τε πρέπον. 2. De hæredibus, Θεȣ̃ τε καὶ δικαιοσύνης μεῖζον ἐςὶν ὐδέν. 3. De Præſidibus Provinciarum, Οὐ τὸ νομοθετεῖν τὰ πρέποντα. Et 4. de relevatione tributorum publicorum, Μέγιςα τ̃ ἐν ἀνθρώποις ἐςὶν ἀγαθὰ δικαιοσύνη τε καὶ φιλανθρωπία. Edita Græcè ab H. Scrimgero, & Latine ab H. Agyleo, Græce & Lat. à Simone van Leuwen aliiſque cum Edictis Juſtini, de quibus jam dixi. Quinta Tiberii Conſtitutio deſideratur.

Sacrum Pragmaticum de confirmatione Conſtitutionum Juſtini, de filiis colonorum & liberalium, Latine ex libro Juliani anteceſſoris, in Corpore Juris Amſt. A. 1663. p. 237. ut alias editt. omittam.

FL. HERACLII, ab A.C. 610. 5. Octobr. ad 641. 11. Mart.

Τȣ̃ Σωφρονίȣ μέντοι. Capita tria de fide, de Judæis, de foro competenti Epiſcoporum, clericorum, & monachorum. In Edmundi Boneſidii Juris Orientalis libro I. Pariſ. 1573. 8. p. 1. & ad calcem Novellarum in editione Corporis Juris Amſt. 1663. p. 278.

Οὐχ ἀλȣργίς. Leunclav. Juris Græco Rom. Frf. 1595. fol. T. 1. p. 73. & T. 2. Bibl. Canonicæ Juſtelli p. 1361. Pariſ. 1661. fol.

Καὶ τοῖς ἄλλοις καθ᾽ ἀλλήλων. T. 1. Juris Græco Rom. pag. 77. Juſtell. pag. 1366.

Ectheſis fidei. Πιςέυομεν εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα. De hac dictum ſupra p. 344.

HERACLII Patris, & Filii.

Τὴν κοινὴν ἁπάντων ευκοσμίαν. T. 1. Juris Græco Rom. pag. 83. Juſtell. p. 1373.

Καὶ τὰ καλῶς τοῖς ἀνθρώποις. T. 1. Juris Græco Rom. p. 81. Juſtell. pag. 1371.

LEONIS Iconomachi, ab A. C. 717. 25. Mart. ad 18. Jun. 741.

Περὶ Ἑβραίων καὶ Μοντανῶν &c. apud Bonefidium pag. 3. & ad calcem Novellar. in edit. Amſt. 1663. p. 278. capita tria *de Hebræis & Montanis, de patrimoniis templorum urbis Romæ & de capitatione infantium, & de duabus ſiliquis * præſtandis provinciarum adminiſtratoribus,*

CONSTANTINI Caballini ſive Copronymi ab A. 741. 18. Jun. ad 775. 14. Septembr.

Περὶ λειψάνων &c. ὄργανον ἐπιτήδειον. Apud Bonefidium p. 4. & ad calcem Novellarum in edit. Amſt. p. 1663. p. 278. *De reliquiis & interceſſione ſanctorum.*

NICEPHORI ab 31. Octobr. A. 802. ad 26. Jul. 811.

Σκεψάμενος δεῖ ταπεινῶσαι. Apud Bonefidium p. 5. *De militia inopum, de chartiatico & fumario & naucleris, & inventione theſauri & aliis quibusdam.*

Τοκισμοὺς ἐν πλοίοις. Apud Bonefidium p. 1. *De Uſura.*

Τοὺς στρατιωτικοὺς ἄρχοντας. Apud Bonefidium p. 7. *De vaſis ſacris & rebus Eccleſiaſticis.* Etiam hæc tria exſtant Græce & Lat. ad calcem Novellar. edit. Amſt. 1663.

LEONIS Armenii, ab 11. Jul. A. 813. ad 25. Dec. 820.

Πρὸς τῷ ἐπιμελῶς δὲ καὶ ἀγρύπνως. Apud Bonefidium p. 7. & ad Novellar. calcem. *De præfecto pœnam adultero non irrogante.*

THEOPHILI ab 1. Octobr. 829. ad 20. Jan. 842.

Περὶ εἰκόνων &c. Capita quinque apud Bonefidium p. 8. *De imaginibus, de expulſione monachorum, de connubio Perſarum cum Romanis, de*

* Περὶ δικερατων. Vide Cangium in κεράτιον.

de tonſura capillorum, de pœna raptoris equi. Etiam Gr. Lat. ad calcem Novellar. p. 279. edit. Amſt. 1663.

BASILII Macedonis, qui imperitavit ab A. C. 867. 23. April. ad 889. 1. Martii.

Περὶ δικαςῶν &c. & περὶ σημείων τῶν ἀριθμῶν, capita duo, apud Bonefidium p. 12. & ad calcem Novellar. p. 279.

Capita quatuor de quartis nuptiis, concubinis, de non cogendis ad matrimonium & de benedictionibus nuptiarum clam non faciendis, T. 1. Juris Græco Rom. p. 86. ſeq.

Capita ſeptem, quorum primum incipit: κτ̀ ἐᾳ παρ' ἡμῶν. T. 2. Juris Græc. Rom. p. 134.

Manualis epitome Legum, ſive πρόχειρον νόμων, ſub BASILII Macedonis filiorumque ejus, CONSTANTINI & LEONIS auſpiciis editum exſtat in Bibl. Cæſarea, promulgatum A. 6384. hoc eſt CHriſti 876. atque titulis quadraginta diviſum, non ut Cujacius VI. 9. Obſ. titulis ſexaginta. Vide Lambecium VI. p. 19. Hæc eſt cujus paullo plus quam dimidiam partem Græce & Latine dedit Leunclavius T. 1. Juris Græco Rom. p. 79 -- 130.

Ἐκλογαὶ νόμων ἐν συντόμῳ γινόμεναι παρὰ ΛΕΟΝΤΟΣ καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ τῶν σοφῶν βασιλέων, ἀπὸ τῶν ἰνστιτούτων, τῶν Διγέστων, τοῦ Κώδικος, τῶν Νεαρῶν διατάξεων τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, ΡΟΥΦΟΥ καὶ ΠΙΝΑΛΙΟΥ καὶ ΡΟΔΙΩΝΟΣ ἐπιδιορθωθεῖσαι τῶν φίλων. MS. apud illuſtrem Virum Giſbertum Cuperum, ex cujus Bibliotheca pervenit ad Nobiliſſ. Zach. Conradum ab Uffenbach. Diſtinguitur hæc *ecloge legum* titulis quadraginta, quorum index exhibetur in Catalogo MSS. Bibl. Uffenbachianæ p. 525. ſeq. Primus eſt περὶ συναινέσεως μνηστείας, de conſenſu ſponſalitio. Poſtremus περὶ σκύλων, de ſpoliis bellicis, & poſt multa alia Capita περὶ συνηγόρων καὶ περὶ ἐντολῆς, de cauſſarum patronis & mandatis.

Plura de his eclogis legum, Svareſius in notitia Baſilicorum quam infra notis quibusdam illuſtratam exhibeo, ubi & de *Baſilicis*, quæ iisdem Imperatoribus debentur, & de *ecloga Baſilicorum*.

BASILII & filiorum CONSTANTINI & LEONIS.

Ἀγαθὸν ἁπάντων χορηγόν. De non jurando & de teſtibus ac contractibus. T. 2. Juris Græco Rom. p. 135.

LEO.

LEONIS Sapientis ſive Philoſophi, ab 1. Mart. A. 889. ad 11. Maji A. 911.

Conſtitutiones CXIII. Græce editæ cum Novellis Juſtiniani ab Henrico Scrimgero, cum caſtigationibus H. Stephani 1558. fol. Latine verſæ ab Henrico Agylæo, Pariſ. apud H. Stephanum 1560. 8. Video etiam memorari editionem Novellarum Juſtiniani, Juſtini, & Leonis Philoſophi Græco Latinam ex Greg. Haloandri recenſione, Baſil. 1541. fol. apud Hervagium, in quam necdum incidi. Harum porro Leonis conſtitutionum, quæ etiam Græce & Latine vel Latine in pluribus Corporis Juris Civilis editionibus ad calcem Novellarum Juſtiniani exſtant, ne apud Græcos quidem auctoritas obtinuit, exceptis paucis, de quibus adſcribenda eſt magni Cujacii * obſervatio: *Novellarum Conſtitutionum Leonis ſophi quæ multa corrigunt ex Juſtiniano Jure quod ſequimur, tantum abeſt, ut aliqua ſit apud nos auctoritas, ut nec ætate ejus unquam obtinuerint: nam quod noſtris hodie, idem etiam ſæpe Pop. Romani principibus eveniebat, ut quæ conſtituerant, judicio populi non reciperentur. Poſſum memorare multa. Sed de Conſtitutionibus Leonis ſatis habeo referre, quod ita in Græcis interpretibus ſcriptum legi:* Νεαρὰς διατάξεις ἐξέθεντο μὲν καὶ ἄλλοι πολλοὶ βασιλεῖς, ἐξέθετο δὲ καὶ ὁ σοφώτατος κύριος Λέων, καὶ ἐγένοντο καὶ παρ' αὐτοῦ πολλαὶ νεαραί, οὐκ ἐκράτησαν δέ, εἰ μὴ μόναι αἵτινες ἐγράφησαν εἰς ὑποθέσεις περὶ ὧν ἄλλοι παλαιότεροι νόμοι οὐ διελάμβανον, καὶ ὅσαι ἐγένοντο εἰς ἀναπλήρωσιν ἐκείνων ὧν αἱ παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ νεαραὶ παρέλιπον, καὶ οὐκ εἶπον περὶ τούτων ἐντελῶς καὶ σαφῶς. αὗται γὰρ μόναι ἀπὸ τῶν νεαρῶν τοῦ κυρίου Λέοντος τοῦ σοφοῦ ἔχουσι τὸ κῦρος καὶ στέργονται, αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι ἠπράκτησαν. Et in pragmatica Michaelis ducis & judicis Attaliotæ: ὁ μακαρίτης βασιλεὺς κύριος Λέων νεαρὰς μὲν ἐκτέθεικεν πολλάς, οὐκ ἐκράτησαν δὲ εἰ μὴ μόναι αἵτινες ἑτέρων νόμων μὴ ὑπαντώντων ἐγράφησαν, ἢ εἰς προσθήκην τῶν παραληφθέντων ταῖς νεαραῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐγένοντο. *Ex tot igitur Conſtitutionibus eæ tantum obtinuerunt, quæ his de rebus ſunt, de quibus nihil eſt ante conſtitutum, veluti de epochis maritimis* No. 57. 102. 103. 104. περὶ ἱερολογίας No. 89. περὶ ἐκτυφλώσεως No. 92. & *de ſpatio quo domum ædificatam in agris abeſſe oportet*

* Lib. XVII. Obſ. cap. 31. Vide & XIV. 1.

tet ab arvo vicini No. 71. *qua de re quod ante conſtituerat Baſilius, quia non erat relatum in libros* βασιλικῶν, *quos ipſe Baſilio patri attribuit non ſibi, ac proinde aberrabat a Corpore Juris, nec pro lege obſervabatur, Leo ſupradicta Novella ita ſervari præcipit, ut ſi terra latitudo hoc ferat, inter eam domum & adſinem agrum tantum interſit, quantum duo teli jactus ſpatii conficiunt, ſin minus, quantum unus. In ea autem pro* εἰς ἀποκλήρωσιν *vet. liber habet* ὡς ἀποκλήρωσιν, *quod eſt* ὡς ἀπόμοιραν, *ut partem aliquam ab arvo aut vinea ſeparatam, nam &* ἀποκληρῶσθαι *duobus locis dixit* Novell. 5. *pro partem addicere alicui & ſupponere. Itemque vetus liber in eadem* Nov. 71. *habet* νόμου τιμῆς. *& infra* ἐγράφη συμπολιτείαν, *ut* Novell. 78. τὸ ἐν τοῖς νόμοις συμπολιτείας. *&* κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην, *&* μετρεῖσθαι τὸ διάστημα, *ut apud Harmenopulum,* οὐ ποιεῖσθαι. *Illæ etiam Leonis Conſtitutiones obtinent, quæ jus vetus explicant, ut* Novell. 77. *aut ſupplent, ut* Nov. 5. Sed en tibi Conſtitutionum illarum CXIII. ſyllabum:

Index Conſtitutionum Imperatoris Leonis Sapientis.

1. Ut ſecundum ſequentes Conſtitutiones judices cauſas dijudicent. Incipit: Ὁ μὲν δὴ περιώνυμος ἐν βασιλεῦσιν Ἰουστινιανός.
2. Ne propter legitimos liberos quisquam Epiſcopatum conſequi impediatur. Incip. Τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων.
3. Ante ſacerdotium matrimonium contrahendum eſſe. Incip. Καλῶς ἐξ ἀρχῆς.
4. Quoscunque ſacerdotes, quocunque vocantur, docere atque ſacrificare poſſe. Τοῖς μὲν ἀρχαιοτέροις ἔδοξε.
5. Ut monachus de acquiſitis teſtari poſſit. Ἐπειδὴ περὶ μοναζόντων ὑπάρξεως.
6. Decennem, monachum fieri poſſe. Ὁ καιρὸς καθ' ὃν δεῖ.
7. Clericum denuo prophanum fieri non poſſe. Ὥσπερ ἡμῖν ἔμπροσθεν.
8. Monachum, quotiescunque fugerit, in ſuum monaſterium retrahendum eſſe. Τῶν ἀξιάκτως ζῆν προελομένων.

9. Si ſervus ignorante domino clericus factus ſit. *Τῇ αὐτῇ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εὐταξίας προνοίᾳ ἑπόμενοι.*

10. Si ſervus ignorante domino Epiſcopus factus ſit. *Ὅσον τίμιον τὸ τοῦ μονάδος βίου ἐπάγγελμα.*

11. Si ſervus ignorante domino monachus factus ſit. *Ὅπερ ἐπὶ τοῦ κλέψαντος οἰκέτου.*

12. De officinarum magnæ eccleſiæ uſu. *Κωνσταντῖνος ὁ πρῶτος τῇ τοῦ Χριστοῦ κλήσει τὸ στέφος τῆς βασιλείας βασιλικώτερον ἀποφήνας.*

13. De perpetuis emphyteuſibus. *Πρᾶγμα πλεονεκτικόν τε καὶ ἄθεσμον.*

14. Si quis monaſterium imperfectum relinquat. *Τὸ τῆς γνώμης προπετὲς καὶ φιλόνεικον.*

15. Baptiſmum in quocunque ſacrario peragi poſſe. *Καὶ οὗτος ὁ σεβασμίας ἐκ τῆς συνόδου κανὼν ἱερός.*

16. Viginti annos natum, hypodiaconum creari poſſe. *Ὁ παλαιὸς λόγος ὃς παρεγγυᾶται.*

17. Quando puerperæ ſacrorum myſteriorum participes fiant: & quando infantes baptizandi ſint. *Ἡ μὲν ἀξίωσις τῆς ὑμετέρας μακαριότητος.*

18. In ſponſalibus pœnam conſtitui poſſe. *Τὴν τοῦ κρείττονος ἐκλογήν.*

19. Si pater in nuptialibus contractibus filium ex æquo cum fratribus hæredem fore promiſerit. *Ὅπερ καὶ πρόσθεν ἡμῖν εἴρηται.*

20. Ne maritus uxore mortua præter donationem propter nuptias quicquam capiat. *Τοῖς πάλαι περὶ συμφώνων γαμηλίων διορίζουσιν.*

21. Quomodo dos ex paternis aut maternis bonis promiſſa, præſtanda ſit. *Ὥσπερ ἐπὶ τῶν πλασίγγων ὁρῶμεν.*

22. Utrumcunque parentem matrimonium non iterantem, unius liberorum portionem proprietatis jure capere. *Ὥσπερ καὶ ἐπὶ ἄλλων πλείστων.*

23. Ne præſides in provinciis domeſtica ſponſalia contrahant. *Ἦν μὲν οὖν ἄξιον καὶ ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἀρχικῆς ἀρετῆς.*

24. Ne naturales cum adoptivis matrimonium contrahant. *Πολλοὶ τῶν πρεσβυτέρων χρόνων.*

25. De emancipatione. *Αὖθις ἀρχαιοτέροις τῶν αὐτοκρατόρων.*

26. Eunuchos adoptare poſſe. *Μέγα καὶ τίμιον ἀνθρώποις παρὰ τοῦ πλάσαντος Θεοῦ δῶρον ὁ γάμος.*

27. Quibuslibet adoptare licere. *Καὶ καλῶς πρέπον ὑπάρχει.*

28. Quo

Digitized by Google

28. Quo tempore adoleſcentibus rerum ſuarum adminiſtratio permittenda ſit. Ἐπειδὴ καὶ τοῦτο καλῶς τοῖς νομοθέταις ἔδοξε.

29. Ut ancillam partus apud alium editus ad ipſius dominum ſequatur. Ὥσπερ ἀληθῆ καὶ ὀρθὸν λόγον.

30. Si mulier vivo marito cum aliis de contrahendo matrimonio agat. Ὥσπερ τῶν πεφωραμένων νόμων.

31. Si mulier mariti odio abortet. Ὁ πλάσας ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς.

32. De adulteris manifeſto deprehenſis. Τὸ τῆς μοιχείας ἄγος.

33. Ne captivorum uxores aliis nubant. Εἰ μὲν τοὺς πάλαι περὶ νόμων διαλαβόντας.

34. Si tutor pupillam ſuam vitiet. Δεινὸν μὲν τοὺς ὅσοι χρηστοὶ προσδοκηθέντες ἔσεσθαι.

35. De raptu virginum. Οὔτε πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἀπαυθαδιαζόμενοι νόμον.

36. Ex captivis natum, ſi libertatem conſequatur, parentum ſuorum in captivitate morientium hæredem eſſe. Εἰ τῆς πολιτείας ἐρείσματα.

37. Domini ſui teſtamento liberum eſſe juſſum, tametſi id ignoret, teſtari poſſe. Καὶ τῷ παρόντι νόμῳ ἐλλείποντι.

38. Imperatoris ſervos plenam de rebus ſuis ſtatuendi poteſtatem habere. Ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τοῦτο πλεονεξία τις εἶναι.

39. Prodigum quæ ex re ipſius ſint, facere poſſe. Οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις οὕτως.

40. Captivos teſtamenti factionem habere. Οἱ πάλαι τῆς τῶν νόμων ἐκθέσεως ποιούμενοι πρόνοιαν.

41. Quot teſtibus teſtamenta firmentur. (in civitatibus *quinque*: in itinere vel agro *tribus*.) Ἐν πᾶσι μὲν τοῖς κατὰ τὸν βίον πράγμασι.

42. Sufficientem teſtium numerum teſtamentum ratum facere, tametſi neque ſubſcriptiones illorum neque ſignacula habeat. Ἔοικεν ἡ πολλάκις ἐν τοῖς λόγοις ἐπικαθημένη ἀσάφεια.

43. Teſtamenta per ſcribendi ignaros confirmari. Οὐχ ὑπὲρ ὧν οἱ προλαβόντες.

44. A quibus obſignari teſtamenta oporteat. Καὶ πάντα μὲν ἄλλα ὅσα γραφῇ πραγματεύονται ἄνθρωποι.

45. Judices ſententias in literas referre, ſuisque manibus obſignare debere. Τῆς ἀσφαλείας τῶν ἤδη φθασάντων κεκρίσθαι πραγμάτων.

46. De curiis & decurionibus latarum legum abrogatio. Ὥσπερ ἄλλων ἀπάντων τῶν κατὰ τὸν βίον.
47. Ne ſenatus & decuriones magiſtratus amplius conſtituant. Πάλιν μὲν ἄλλην ἐχούσης τῆς πολιτείας κατάστασιν.
48. Mulieres ad dicendum teſtimonium admittendas non eſſe. Οὐκ οἶδ᾽ ὅπως μὴ σκεψάμενοι.
49. Servos teſtes eſſe non poſſe. Ἡ μαρτυρία μέγα τι καὶ ἀναγκαῖον ὄν.
50. Quatenus donationes in literas non relatæ valeant. Ἐπειδὴ πολλοί εἰσιν ὅτι μὲν χάριτας ἀμειβόμενοι.
51. De theſauro invento. Ἦν μὲν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον.
52. Ut tam veterum Principum quam recentiorum numiſmata valeant. Εἰ νεῦρα τῶν πραγμάτων αἱ τούτων εὔποροι ἀφορμαί.
53. Mortuos tam intra quam extra civitates ſepeliri poſſe. Ἐμοὶ φαίνεται μὴ μόνον.
54. Dominicis diebus omnes ab operibus vacare debere. Ἀρίστη μὲν ἡ σπουδή.
55. Ut Judæi ſecundum Chriſtianiſmi ritus vivant. Οἱ ἔμπροσθεν εἰς τὰ σκῆπτρα καταστάντες.
56. De oſtiis marinis. Καὶ οὗτος ἡμῖν ὁ νόμος.
57. Quantum remoræ piſcatoriæ inter ſe diſtare debeant. Ἐπειδὴ πλείστων νόμων.
58. Ex ſanguine cibum conficiendum non eſſe. Καὶ πάλαι τῷ νομοθέτῃ Μωσῇ.
59. Hominem liberum ſe vendere non poſſe. Εἷς καὶ οὗτος νόμος ἐστὶ τῶν μὴ πρεπόντων τῇ εὐταξίᾳ τῆς ἡμῶν πολιτείας.
60. De pœna qua caſtratores affici debeant. Πρᾶγμα τολμώμενον μὲν ἀφειδῶς.
61. Si tributorum exactores plus exegerint, qua pœna afficiendi ſint. Ὡς ἦν μακάριον καὶ τῷ βίῳ σωτήριον.
62. De pœna ejus, qui rem aliquam publicam vendiderit. Ἄξιον μὲν τοὺς δημοσίων.
63. Siquis res vetitas ad hoſtes transvehat. Καὶ τοῦτο τῆς αὐτῆς ἂν αἰτίας ἔγκλημα.
64. Si quis naufragio ejectas res celaverit. Ἐκεῖνο δὲ λίαν θαυμάζω.
65. De incantatorum pœna. Ὁ μὲν εἰπὼν μέμφεσθαι τῷ οἴνῳ.

66. De

66. De plagio. Ὥσπερ ἐκ ἔςι καλὸν τὰ τ̃ δίκης ζυγά.
67. Si transfugæ ſua ſponte revertantur. Καὶ τὸ ἄγαν αὐςηρὸν καὶ ἀπότομον.
68. Quomodo monachi & clerici tutores eſſe poſſint. Τοῖς μὲν πάλαι νομοθέταις, μονοειδὲς.
69. Quomodo cœcos teſtamentum facere oporteat. Ἐπειδὴ ἀμφισβητεῖται.
70. De latronibus. Ἀπανταχȣ̃ τὸ κοινὸν τῆς γνώμης.
71. Qua lege in arvis vineiſve ædificetur. Γνώμην ἀρίςην τι καὶ ἐννομωτάτην.
72. Ut pacta non conſtituta pœna valeant. Τῷ προςάσσοντι νομίμῳ.
73. Cum mulieribus in Eccleſiarum cœnaculis habitare non licere. Πρᾶγμα κακῶς μὲν καὶ πρὸ τῶν κωλυόντων.
74. Ante legitimum tempus matrimonium conſecrari non debere. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς περὶ γάμων τῇ τι ἱερᾷ καὶ μεγάλη ἔκτη συνόδῳ.
75. Viginti annos natum, hypodiaconum creari poſſe. Εἰ ἐν πολιτικοῖς πράγματι.
76. Si ſacerdos falſum teſtimonium dicat. Τὰ πρὸς τὰς θεοκήρυκας.
77. De falſariorum pœna. Ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις.
78. Ne amplius S. C. fiant. Ὥσπερ καὶ ἐφ' ἑτέρων.
79. Sacerdotem diaconum, hypodiaconúmue, ſi uxorem ducat, à ſacro ordine removendum non eſſe. Τὰ ἅπαξ ἀνατεθειμένα τῷ Θεῷ.
80. Purpuræ ſegmenta & particulas venundari poſſe. Οὐκ οἶδα ὅπως οἱ ἄνω τȣ̃ χρόνȣ.
81. Ex auro precioſiſque lapillis aliquid confici, non univerſum nefas eſſe. Καὶ τȣ̃τον δὲ τ̃ νόμον ὃς ἁπλῶς ἀφαιρεῖται.
82. De teſtamento reſignato. Πολλὰ τ̃ πραγμάτων κατά τινα.
83. Trientes uſuras in mutuata pecunia licitas eſſe. Καλὸν μὲν ἦν καὶ σωτήριον.
84. Negotiari, ædificare, muneraque accipere, urbis magiſtratus poſſe. Τὰ περὶ ἀρχόντων τοῖς πρὸ ἡμῶν δεδογμένα.
85. Qui pater nuptias non iterat, eum unius liberorum portionem percipere. Ἐπεὶ περὶ τ̃ ἐπὶ παισὶν.
86. Siquis eccleſiaſtici ordinis ſe advocationibus, ſponſionibus, redempturis, ſimilibusve rebus dedat. Τὰς πρὸς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν βῆμα.

87. Si quis eccleſiaſtici ordinis, alea ludat. Οἱ δ' ὅσοι τῆς ἱερᾶς τάξεως.

88. Celebribus quibuſdam in eccleſia * viris feſti dies conſtituuntur. τῷ σεβασμίῳ τῶν σεπτῶν Ἀποστόλων θεσπίσματι.

89. Matrimonia citra conſecrationem non confirmari. Ὥσπερ τὰ τῆς υἱοθετήσεως πράγματα.

90. Qui tertium matrimonium contrahunt, ſacri canonis pœnis obnoxios eſſe. Ἔδει δὴ πλάσμα τῆς θείας ἡμᾶς παλάμης.

91. Concubinam habere non licere. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀδιαφορίας.

92. Siquis aliquem dedita opera oculis orbarit. Εἰ καὶ ἄλλως ἡμῖν περὶ τοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς.

93. Si ſponſa ex alio uterum geſtare deprehendatur. Ἐπειδὴ τοῖς ἀρχαίοις τὰ περὶ μνηστείας.

94. Legis quæ de conſulatu agit abrogatio: Ἐπειδήπερ σκοπὸν ἡμῖν.

95. De avulſo ſuperiore loco & inferiorem agrum obtegente. Καὶ τοῖς ἀρχαιοτέροις.

96. De ſepulchro violato. Ἔστιν ἀσύγγνωστα τῶν ἁμαρτημάτων.

97. In conteſtatione litis, magiſtratuumque initio jurandum eſſe. Εἰ καὶ δοκεῖ πως ἐναντιολογεῖσθαι.

98. Si eunuchi uxores ducant. Ἡ τῶν νόμων γένεσις καὶ κατάστασις τῆς πολιτείας.

99. Ut qui juſjurandum defert, prior de calumnia juret. Ὅσα πρὸς εὐλάβειαν ὁρᾷ.

100. Si homo liber cum ſervilis conditionis homine matrimonium contrahat. φιλανθρώπου γνώμης ὄντες οἱ νόμοι.

101. Si contubernalium ſive ſervorum conjugum alter libertatem conſequatur. Οὐ μόνον ὁ τὴν ἀρχὴν ἐξ ἐλευθερίας.

102. Si prædia maritima ad conſtituendas piſcatorias remoras per ſe non ſufficiant. Μέγα τῷ βίῳ χαρίζεται ἡ σὺν φρονήματι καὶ λογισμῷ, τῶν πραγμάτων κοινώνησις.

103. Quo-

* Ecce tibi illorum nomina, quorum memoriæ dies feſti à Leone Imp. dicantur: ἈΘΑΝΆΣΙΟΣ, ὁ ἐν ἀρχιερεῦσι, Θεοῦ περιώνυμος. ΒΑΣΊΛΕΙΟΣ, ἡ βασίλειος τῆς ἐκκλησίας σεμνότης. ΓΡΗΓΌΡΙΟΣ ὁ τῆς Θεολογίας ἐπώνυμος. ΓΡΗΓΌΡΙΟΣ ὁ γλυκὺς τῆς Ἐκκλησίας ποταμὸς καὶ ὑπέρλαμπρος. ἸΩΆΝΝΗΣ τὸ πάγχρυσον στόμα τοῦ Πνεύματος, καὶ σὺν τούτοις ΚΎΡΙΛΛΟΣ καὶ ἘΠΙΦΆΝΙΟΣ, ὧν τὰ κατορθώματα καὶ τὸ κλέος τοῖς εἰρημένοις ἐφάμιλλον.

103. Quomodo de maritimis prædiis ad conſtituendas piſcatorias remoras ſocietas ineatur. Εἰώθε μὲν ἐπὶ τῶν γινομένων κοινωνημάτων.

104. Si piſcatoriæ remoræ legitimo intervallo non diſtent. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς γείτοσιν.

105. Si magiſtratus res fiſcales furatus eſſe deprehendatur. Καλὸν ἡ ἐκ τῶν νόμων ἐπαγομένη τιμωρία.

106. Qantum indotatæ mulieres ex maritorum mortuorum bonis percipiant. Πρᾶγμα παράλογον πως δοκοῦν.

107. De edendis actionibus. Ἄριστον ἐστι πᾶν εἴ τι καλὸν καὶ τῷ βίῳ συμφέρον.

108. Si quis in jus vocatus non ierit. Οὐδὲ τοῦτο τὸ καταπεφρονημένον.

109. Quando ſponſalia iniri matrimoniaque conſecrari poſſint. Τοῦ σοφοῦ παραινοῦντος, καιρὸς παντὶ πράγματι.

110. Ut ſi mulier in rebus ſuis damni aliquid à marito paſſa, id ſoluto matrimonio ſibi reſarciri velit, dotem propterque nuptias donationem & reliquam mariti ſubſtantiam in commentarium conſcribat. Μετὰ τῶν ἄλλων ὅσα περὶ τοὺς γάμους.

111. Si uxor furore corripiatur. Ὡς μὲν οὐδὲν οὕτω πρὸς βίον ἀνθρώπων καθέστηκεν.

112. Si maritus furore corripiatur. Τῶν μὲν πάλαι νομοθετησάντων τὴν γνώμην.

113. Quantum ſubdialia ambulacra à vicinorum ædificiis diſtare debeant. Ἃ μὲν περὶ οἰκοδομίας.

Ex Novella Leonis 117. Theodorus Balſamo ad tit. 13. Nomocanonis Photii p. 1098. refert: Ἐξ ἀποκάρσεως τοῦ ἀνδρὸς μὴ δίδοσθαι ὑπόβολον τῇ γυναικί.

De Conſtitutionibus ejusdem Leonis tacticis atque militaribus abunde dicere me memini Volum. VI. hujus Bibl. p. 368. ſeq. uti ſpeciatim de naumachicis p. 372. ſeq.

LEONIS & fratris ALEXANDRI ab 11. Maj. A. 911. ad 6. Jun. 912.

Περὶ χελωνῶν, οἶμαι δὲ καὶ χελώνην λαχόντων. Apud Bonefidium p. 14. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 103. & ad calcem Novellar. pag. 280. edit. Amſt. 1663.

Novella promulgata A. C. 919. & recondita in orphanotropheo. Πᾶσα κήρυξις. T. 1. Juris Græco Rom. p. 102.

ΚΑΤΑ-

ΚΑΤΑΚΡΙΣΙΣ ΕΝΤΕΘΕΙΣΑ εἰς τοὺς κριτὰς, παρὰ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, τῶν εὐσεβῶν βασιλέων.

Οἶμαι δὲ τῶν κρίνειν λαχόντων, οὐδένα ποτὲ πρὸς τοσαύτην ἀποκλῖναι σκαιότητα, ὥς τε παρὰ τοὺς ἐγκειμένους νόμους δοκιμάσαι καὶ τὰς ψήφους ἐκφέρειν. εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον τῆς ματαιότητος ὀλισθήσει, ἄλλως μὲν, τὴν ἐν νόμοις κειμένην ἀποτίσεται δίκην. ἡμᾶς δὲ λαθὼν, ἥκιστα λήσεται τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν, ὅμως καὶ ἀραῖς ἐμπεδῶσαι τοῦτο, λίαν ἀσφαλὲς εἶναι ᾠήθημεν. εὕροι Θεὸν μαχόμενον οὗτος, καὶ τὰς οὐρανίους καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις, πολεμούσας αὐτῷ, ἐκπέσοι ἄωρος, καὶ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ προσζημιωθήσεται καὶ τὴν μέλλουσαν. πῦρ καταφάγεται θεμέλια οἴκων αὐτοῦ, καὶ ἔσται δι' αἰῶνος ἠτιμωμένον τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ζητοῦν ἄρτους, ἀνθ' ὧν τὴν τῶν νόμων ἐλευθερίαν, δούλην παραπεποιημένων κρίσεων ἀπειργάσατο.

CONDEMNATORIA SENTENTIA, in judices à piis orthodoxiſque Imperatoribus Leone & Alexandro pronunciata.

Exiſtimo equidem eorum neminem, qui judiciario funguntur munere, eo unquam ſtuporis aut inſaniæ proruptūrum, ut aliter quam ex præſcripto legum judicium ſententiamve ferre audeat. Quod ſi quis in tantam evaſerit dementiam, reus peractus eas dependet pœnas, quæ legibus ſunt irrogatæ. Sin forte nos effugerit, pervigilem tamen illum atque inſomnem oculum, cui nihil non, quamlibet occultum ſit, patere poteſt, effugere non poterit. Tametſi id ipſum imprecationibus quoque, dirisque execrationibus ſtabilire ac firmare non ab re alienum cenſuimus. Inveniat itaque iſte & Deum & cœleſtes omnes, atque incorporeas poteſtates ſibi nunquam non adverſantes, immature ex hac vita excidat potius, quam excedat. Incommodis inſuper afficiatur perpetuis: ipſius ædium fundamenta ignis tandem devoret, & poſteritas eo redigatur inopiæ, ut panem oſtiatim quæritet. Atque hæc jure ſane optimo, propterea quod leges quas liberrimas eſſe oportuit, ſervas quodammodo atque captivas effecit fictorum pravorumque judiciorum.

ROMANI Senioris, ab A. C. 919. ad 944.

1. Novella data A. C. 921. Θεσπίζομεν ἐν πάσῃ πόλει. T. 2. Juris Græco Rom. p. 155.

2. Nc-

2. Novella ejuſdem argumenti cum filiis Conſtantino, Stephano & genero Conſtantino, promulgata A. 928. dictante *Coſma* Magiſtro: Ἀνθρώποις ἐςὶ ζηλωτέν. Edidit Freherus T. 2. Juris Græco Roman. p. 158. & emendatiorem cum meliore verſione Carolus Labbeus ad calcem obſervationum in Synopſin Baſilicon. Pariſ. 1606. 8.

3. Εἰ μὲν ἐυεργετοῦνται οἱ ἐγκαλέσαντες. T. 2. Juris Græco Rom. p. 165.

Ex Novella περὶ τοῦ μὴ εἰσέρχεσθαι τοὺς κρείττους εἰς χωρίων κτήσεις, *De prædiorum acquiſitione.* Apud Bonefidium p. 24. & ad calcem Novellar. p. 281.

Περὶ ἀναλύσεως τοῦ πραθέντος, *De reſcindenda venditione*, & περὶ τῆς προτιμήσεως, *De prælatione.* Apud Bonefidium p. 25. & ad calcem Novellar.

CONSTANTINI Porphyrogeniti, à 6. Jun. A. C. 912. ad 9. Dec. 959.

Novella 1. Romano Seniori ab Cujacio lib. V. de feudis p. 229. tributa. Παλαιὸς νόμος ἐςίν. Cum Jo. Leunclavii verſione, qui tredecim conſtitutiones Conſtantini primus vulgavit ad calcem ἐκλογῆς βασιλικῶν Baſil. 1575. fol. & T. 2. Juris Gr. Rom. p. 139. & in editione operum Conſtantini Porphyrogeniti Græce & Latine vulgata à Jo. Meurſio, Lugd. Bat. 1617. 8. p. 175. & paullo mutatis verbis p. 184. ejuſdem Novellæ Epitome ex Michaele Ataliata p. 190.

2. Παρὰ πολλῶν ἀνέμαθεν. T. 2. Juris Græco Rom. p. 142. Meurſ. pag. 192.

3. Novella de militaribus fundis ſeu prædiis quam dictavit *Theodorus* Patricius quæſtor Decapoleos. Ὥσπερ ἐν σώματι κεφαλή. Edidit Jac. Cujacius lib. V. de feudis p. 232. Jo. Leunclav. ad calcem Synopſeos Baſilicon & T. 2. p. 144. Juris Græco Rom. Meurſius p. 200. & emendatiorem p. 253. ex Carolo Labbeo qui cum nova verſione & notis dedit ad calcem obſervationum in Synopſin Baſilicorum p. 26. Apud eundem p. 68. Theodorus ille, *Theodoſius* appellatur. Sed p. 80. iterum Theodorus.

4. Θεσπίζομεν εἰ καὶ ὤφειλε. T. 2. Juris Græco Rom. pag. 148. Meurſ. p. 213.

5. Novella ἡ ἀποκειμένη ἐν τῇ σακέλλῃ, Incipit: Ὑπὲρ ἀπολωλότος ψυχαρίου T. 2. Juris Gr. Rom. p. 150. Meurſ. p. 217. & argumentum Novellæ ex Balſamone p. 219.

Digitized by Google

6. Μὴ ἄλλως τὸν ἐναγόμενον εἰς δικαστήριον. T. 2. Juris Græco Rom. p. 151. Meurſ. p. 220.

7. Θεσπίζομεν μηδένα τῶν πολιτικῶν. T. 2. Juris Græco Rom. p. 151. Meurſ. p. 222.

8. Κελεύομεν τοὺς θεματικοὺς κριτάς. T. 2. Juris Græco Rom. p. 151. Meurſ. p. 222. ubi male μαθηματικοὺς pro θεματικούς.

9. Κελεύομεν μὴ πορίζεσθαί τι κέρδος. T. 2. Juris Græc. Rom. p. 153. Meurſ. p. 226.

10. Ἐπειδὴ αἱ διαθῆκαι. T. 2. Juris Græco Rom. pag. 155. Meurſ. pag. 231.

11. Ἐπειδὴ ὁ σκρίβας οὐκ ἐστὶ δικαστής. T. 2. Juris Græco Rom. p. 155. Meurſ. p. 233.

12. Ἡ τοῦ Μωσέως νομοθεσία. Novella prior περὶ τῶν ἐκουσίως φονευόντων. T. 1. Juris Græco Rom. p. 109. Meurſ. p. 234.

13. Κελεύομεν εἴ τινες τῶν Ἀρμενίων στρατιωτῶν. Carolus Labbeus ad calcem obſervationum in Synopſin Baſilicorum p. 47. & ex eo Meurſ. p. 275. & ſub *Nicephori Phocæ* nomine Leunclavius T. 2. Juris Græco Rom. p. 169.

14. Ἐπειδὴ τῆς συνηθείας καὶ τῆς χρήσεως. Novella quam dictavit Theophilus Patricius & Quæſtor. Emendatiorem Labbeus poſt Leunclavium dedit p. 52. ex eoque Meurſius p. 280.

15. Ἐχρῆν ἴσως περιττολογεῖν. Edidit mutilum Leunclavius ad calcem Synopſeos Baſilicor. & T. 2. Juris Græco Rom. p. 155. Integriorem Labbeus p. 68. ex eoque Meurſius p. 295.

16. Tomus unionis de quartis nuptiis: Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς τοῖς. T. 1. Juris Græco Rom. p. 104. Ejus pars à verbis ἀποφαινόμεθα κοινῇ γνώμῃ, apud Meurſium p. 240. Meminit Balſamo ad Nomocanonem Photii tit. 13. p. 1080.

17. Novella poſterior de his qui cædem ſponte committunt & ad Eccleſias confugiunt. Ταῦτα νομοθετεῖν προῃρήμεθα. Apud Bonefid. p. 20. & T. 1. Jur. Græco Rom. p. 111. & ad calcem Novellar. p. 280.

18. Περὶ λαϊκῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων χωρὶς παίδων. Apud Bonefidium p. 23. & ad calcem Novellar. p. 281.

Capita duo, περὶ τοῦ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἀποστάτας καὶ μυλτερίους & περὶ πολυγαμων. apud Bonefidium p. 14. & T. 1. Jur. Græco Rom. p. 118. & ad calcem Novellar. p. 280. prius incipit: Ἡ δὲ κατὰ

τὸν

τὸν Ἰούνιον μῆνα. Alterum: ὁ δὲ τόμος τῆς ἑνώσεως γεγονὼς ἐπὶ Κωνσαντίνε τε Πορφυρογεννήτε.

Dolendum eſt magni Cujacii obitu interceptam editionem Novellarum Conſtantini Porphyrogeniti & aliarum plerarumque poſteriorum Imperatorum Orientis, cujus ſpem fecit lib. XII. obſervationum cap. 22.

De Conſtantini Porphyrogeneti Conſtitutionibus militaribus, ſcriptisque aliis dixi Volum. VI. hujus Bibl. p. 487. ſeq. Nunc tantum juvat annotare in Codice Veronenſi, ex quo Latine illa vertit (necdum edidit) illuſtris Vir Scipio Maffejus, Tactica tribui Conſtantino Romani Imp. filio.

NICEPHORI Phocæ, ab A. 963. ad 11. Dec. 969.

Ὁ τε Θεȣ̃ Πατρὸς Λόγος πολύν τινα. Novella de novis monaſteriis non condendis. Ejusdem Epitomen ex Balſamone, Θεσπίζομεν ὅσοι μοναςήρια, ξενῶνας &c. T. 1. Juris Græco Rom. p. 113.

Ἐπεὶ ἡ τῶν ποσαράκοντα χρόνων. T. 2. Juris Græc. Rom. p. 171.

Ἀνήγαγεν ὁ Πρωβαταθάριος Βασίλειος. T. 2 Juris Græco Rom. pag. 168.

Πατὴρ δίκαιος ὁ πάντας τȣ̀ς παῖδας. Novella quam dictavit *Simon* Patricius & primus à Secretis. Edidit emendatam Carolus Labbeus ad calcem obſervationum in Synopſin Baſilicorum pag. 97. Pars in Jure Græco Rom. T. 2. pag. 170. ſeq. Θεσπίζομεν τὴν παρὰ τῶν.

Ἐπειδήπερ τινὲς τῶν κεκωλυμένων. T. 2. Juris Græco Rom. p. 171.

Ex Novellis Nicephori Phocæ Capita duo, περὶ πιπρατηρȣ̃, tertium, περὶ προτιμήσεως, quartum & quintum de Eccleſiis ac Monaſteriis novis non exſtruendis: apud Bonefidium p. 28. & ad calcem Novellar. p. 282. edit. Amſt. 1663.

Θεσπίζομεν ὅσοι τῶν Ἀρμενικῶν. T. 2. Juris Græco Rom. p. 169. Conſtantino Porphyrogenito tribuit Carolus Labbeus p. 47.

BASILII Porphyrogeniti, ab exeunte A. 975. ad 1025. Decembr.

Capita quatuor, περὶ κτήσεως τῶν ἐκκλησιῶν &c. De poſſeſſione Eccleſiarum, de allelengyo ſive mutuò fidejubentibus communis cen-

cenſus penſitorum, de prædiis potentiorum, & de præſcriptione XL. annorum abolenda. Apud Bonefidium p. 32. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 117. & ad calcem Novellar. p. 282.

Reſcriptum de juramento à Judæis præſtando. ὑπόδικον τὴν παροῦσαν λύσιν. T. 1. Juris Græco Rom. p. 120.

ἐπειδήπερ ἡ βασιλεία μου ἀφ' οὗ ηὐτοκρατόρησε. T. 2. Juris Græco Rom. p. 172 – 179.

ἐκελεύσαμεν δεῖν καὶ τοὺς ἐν ἀξιώμασι φονεῖς. T. 2. Juris Græco Rom. pag. 179.

ROMANI Junioris Porphyrogeniti, cognomine Argyri à Novembr. A. 1028. ad 11. April. 1034.

Ἡ ἀναφορά σου, ſub *Conſtantini Porphyrog.* nomine edita à Leunclavio, ad calcem Synopſeos Baſilicor. & T. 2. Juris Græco Rom. p. 148. Sed ex duorum Codd. MSS. fide, Romano tribuit Carolus Labbeus, qui integriorem edidit p. 80. *de refuſione pretii militarium prædiorum.*

θεσπίζομεν ἐάν τινες μερίδας ἴδιας. Juris Græco Rom. T. 2. p. 167. & emendatior apud Labbeum p. 90.

Caput ex Novella Romani Argyri περὶ προσόδου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. De reditu magnæ Eccleſiæ & de mutuo fidejubentibus &c. Apud Bonefidium p. 34. & ad calcem Novellar. p. 283.

ZOËS, Romani uxoris.

Caput περὶ τοῦ ἀπεριάτην τὰς ἀρχὰς γίνεσθαι. De magiſtratibus non vendendis. Apud Bonefidium p. 35. & ad calcem Novellar. p. 283.

MICHAELIS Στρατιωτικοῦ, ab Auguſto A. 1056. ad 31. Aug. 1057.

Caput περὶ στρατηγίου &c. De prætorio & velamine capitis & de publicis curatoribus. Apud Bonefidium p. 35. & ad calcem Novellar. pag. 283.

ISAACII COMNENI, ab 1. Sept. A. 1057. ad Decembr. 1059.

Τυποῖ δὲ ἡ βασιλεία μου καὶ ἀπὸ τῇ χειροτονίᾳ. De canonico & conſuetudinibus, quæ dantur pro ordinatione. Apud Bonefidium p. 36. & T. 1. Juris Græco Rom. pag. 121. & ad calcem Novellar. pag. 283.

MICHAE-

MICHAELIS Parapinacci, ab Octobr. A. 1071.
ad April. A. 1078.

Capitulum περὶ πρωτιμήσεως ἐν ἀντιχρήσει. De prælatione in antichreſi. Apud Bonefidium p. 37. & ad calcem Novellar. p. 283.

NICEPHORI Botaniotæ, ab 7. April. A. 1078.
ad Mart. 1081.

Aurea Bulla de inceſtis nuptiis. Τὸ ταῖς μεγίσαις τῶν διοικήσεων. T. 1. Juris Græco Rom. p. 121.

Capita περὶ διαλύσεως γάμου * μανέντος ὁμοζύγου, De ſolutione matrimonii ob furorem conjugis, & περὶ χρεοκοπίας δημοσίων ὀφειλῶν, De relevatione fiſcalium debitorum. Apud Bonefidium p. 38. & ad calcem Novellar. p. 283.

ALEXII COMNENI, ab 1. April. A. 1081.
ad 15. Aug. 1118.

Novella de electionibus Epiſcoporum. Εἰ καὶ ἀφρονέστερός εἰμι πάντων. Græce & Latine in Cotelerii monumentis Eccleſiæ Græcæ T. 2. p. 178 -- 197.

Ὁ κατὰ καιροὺς θεοφιλής. T. 1. Juris Græco Rom. p. 123.

Οἱ πονήρως τοῦ σώματος ἔχοντες. T. 1. Juris Græco Rom. p. 124.

Novella dictata à Salomone eparcho: Πολλὰ μὲν δικαστήρια. T. 2. Juris Græco Rom. p. 179.

Πολλὰ προσαγγείλαντες ὠφέλειαν. T. 2. Juris Græco Rom. p. 185.

Ἀγαθόν σοι ζῆλον. T. 2. Juris Gr. Rom. p. 185.

Ad calcem Novellarum exhibentur p. 283. ſeq. Capita ex Conſtitutionibus Alexii Comneni undecim, 1) De ætate a) ineuntium officia. 2) De nuptiis b) amitæ & fratris filiæ cum filio fratris & patruo. 3) De ſponſalibus, c) ubi mentio Aureæ Bullæ *Nicephori* Botaniotæ, & ſanctionis Imp. *Leonis*. 4) De d) ſolutione ſponſalium, ubi mentio Conſtitutionis Leonis Philoſophi, & poſt ſuggeſtionem Jo. Thraceſii Curopalatæ & magni Drungarii, ſequitur Imperatoris reſcriptum, * quod incipit: Εἰ μηδὲν ἄλλο ἡ βασιλεία ἢ ἔννομος ἐπιστασία ἐστί. 5) De

* Meminit Balſamo ad tit. 13. Nomocanonis Photii p. 1134. edit. Juſtell.

a) Bonefid. p. 39. b) Bonefid. pag. 40. & T. 1. Jur. Græc. Rom. p. 138. c) Bonefid. p. 41. & T. 1. Jur. Græco Rom. p. 126. (d Bonefid. pag. 48. * Id. p. 51. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 134.

5) De e) chartophylace, Ἡ *βασιλεία μου τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας φροντίζουσα.* 6) De f) doctoribus Eccleſiæ. 7) De electis g) ad Orientales Eccleſias, ubi reſcriptum Imperatoris quod incipit: *Ἀνέμαθεν ἡ βασιλεία μου.* 8) De h) erigendis Epiſcopatibus in metropoles. 9) De teſtibus i) & benedictione matrimonii ſervorum, ubi Imperatoris reſcriptum, quod incipit: *Δύο ταῦτα ἐπὶ τὰς ἀκοὰς τῆς βασιλείας μου ἦλθεν.* 10) De k) oblationibus & aliis eccleſiaſticis juribus, ubi reſcriptum Imperatoris quod incipit: *Τὴν ἐπιτήρησιν καὶ διόρθωσιν τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων.* 11) De l) foro clericorum, & de judice per reſcriptum prohibito cauſam ad ſe transmiſſam diſceptare, ubi reſcriptum Imperatoris: *Διορίζεται πᾶσιν ἡμῖν τοῖς τῶν δικαστηρίων προεστῶσιν ἡ βασιλεία μου.*

JOANNIS COMNENI, Καλοιωάννου, ab A. 118. ad 1143.

Aurea Bulla, *καὶ τί δὲ ἄλλο τῇ βασιλείᾳ μου.* T. 1. Juris Græco Rom. pag. 147.

MANUELIS COMNENI, ab April. A. 1143. ad Septembr. 1180.

Novella de judicibus, advocatis & aliis argumentis. Incipit: *Ἔννομον ἐπιστασίαν.* T. 1. Juris Græco Rom. p. 286. & integrior emendatiorque à Carolo Labbeo p. 104. ad calcem emendationum in Synopſin Baſilicor.

Aliæ Conſtitutiones ad calcem Novellarum Juſtiniani pag. 290. ſeq. edit. Amſt. 1663.

1. *Περὶ διοικητῶν τῶν διαθηκῶν.* De executoribus teſtamentorum. Ex Bonefidii Jure Orientali p. 78. adde Balſamonem ad Nomocan. Photii p. 865.

2. *Περὶ ἀπρακτῶν ἡμερῶν.* De feriis. Pars Conſtitutionis à verbis *Θεσπίζομεν ὧν ἐκείνας εἶναι,* qualis exſtat apud Bonefidium pag. 80. Balſa-

e) Bonefid. p. 58. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 143. f) Bonefid. p. 61. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 143. g) Bonefid. p. 61. & T. 1. Juris Græco Rom. pag. 138. h) Bonefid. p. 64. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 131. i) Bonefid. p. 67. & T. 1. Jur. Gr. Rom. p. 145. k) Bonefid. p. 71. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 141. l) Bonefid. p. 75. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 139. T. 2. p. 184. Balſamo ad Nomocanonem Photii p. 951. 952.

Digitized by Google

Balſamonem ad Nomocan. Photii p. 920. ſeq. & Leunclavium ad calcem Synopſeos Baſilicor. & T. 1. Juris Græco Rom. pag. 160. Sed integra longeque emendatior edita eſt à Carolo Labbeo ad calcem notarum in Synopſin Baſilicon p. 127. Incipit: Σκοπὸς μὲν ἀνθρώποις τοῦ ἑορτάζειν.

3. De ſynodica ſubnotatione Patriarchæ Lucæ de nuptiis ſeptimi gradus cognationis, ut eſt apud Bonefid. p. 85. Sed Imperatoris Edictum edidit Leunclavius T. 1. Juris Græco Rom. p. 165. incipit: Τῆς τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων.

4. De deciſione Siſinnii de nuptiis duorum fratrum cum duabus conſobrinis. Bonefid. p. 86. & T. 1. Jur. Græco Rom. p. 167.

5. De nuptiis cum duabus ſobrinis. Bonefid. p. 88.

6. De ſententiis Judicum. Bonefid. p. 88.

7. Ne morientium Epiſcoporum diripiantur bona ab exactoribus. Πρᾶγμα καὶ εἰς Θεοῦ πλημμέλημον περιφρόνησιν.

8. De homicidiis voluntariis. Παρακελεύεται βασιλεία μου ἅπασι. Bonefid. p. 92. & T. 1. Juris Gr. Rom. p. 163.

9. Ut Eccleſiarum & Monaſteriorum quæ ſunt ad urbem immobilia, intacta ſint à manu fiſci. Ἔφθασε μὲν πρὸ χρόνων τινῶν χρυσόβουλλον. Bonefid. p. 96. & T. 1. Juris Gr. Rom. p. 156.

10. De immobilibus magnæ Eceleſiæ CPol. Καὶ τῷ παλαιῷ μὲν ἐκείνῳ. Bonefid. p. 104. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 152.

11. De inſtrumentis omnium, quæ ubique ſunt Eceleſiarum ob poſſeſſionem immobilium. Aurea Bulla incipit: Ὁ μὲν κατὰ Μωσέα. Bonefid. p. 109. & T. 1. Jur. Gr. Rom. p. 149.

12. De citatione abſentium. Bonefid. p. 114.

13. De tonſura mulierum degere volentium in monaſterio poſt trimeſtre facta. Bonefid. p. 115.

14. De foro Judæorum. Bonefid. p. 116.

Vide etiam quæ ex Manuelis Comneni Novella de Epiſcopis, ne citra cauſam CPoli commorentur, Balſamo p. 938. ad Photii Nomocanonem.

ALEXII COMNENI Secundi, ab Septembr. A. 1180. ad Octobr. 1183.

Ne monaſteriorum prædia deſcribantur. Incipit: Ἡ βασιλεία μου τῇ ἐκ τῶν

τ̃ ὑμετέρων εὐχῶν. Apud Bonefid. p. 116. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 167. & ad calcem Novellar. p. 296.

ISAACI ANGELI à 12. Septembr. A. 1185. ad 10. April. 1195.

ὁ μὴ ἐλέγχων, φησὶν ἡ γραφή. T. 1. Juris Græco Rom. p. 169.

Capita duo de metropolitanis revocantibus ad ſe pertinentes Epiſcopas jure metropolis aut Archiepiſcopatus honoratas, & de nuptiis ſeptimi gradus. Apud Bonefidium p. 119. & ad calcem Novellar. p. 296.

Ut tondeantur electorum Pontificum uxores. Incipit: Ἡ ἔννομ(ος) τ̃ βασιλέως ἀπόφασις. Bonefid. p. 121. & T. 1. Juris Græco Rom. p. 175. & ad calcem Novellar. p. 297.

De canonario tributo quædam ex Iſaaci Angeli Novella affert Balſamo ad Nomocanonem Photii p. 856.

JOANNIS DUCÆ Batatze, ab A. 1222. ad 1255.

Aurea Bulla, ἔσονται οἱ Λευῖται ἐμοί. T. 1. Juris Gr. Rom. p. 276.

Caput περὶ ἐσθήτων. De veſtibus externis prohibitis. Apud Bonefid. p. 124. & ad calcem Novellarum p. 297.

MICHAELIS PALÆOLOGI, ab A. C. 1259. ad 1282.

Caput de primatu & appellatione & commemoratione Papæ Romæ. Περὶ πρωτείυ καὶ ἐκκλήτυ καὶ μνημοσύνυ τ̃ Πάπα Ῥώμης. Apud Bonefidium p. 125. & ad calcem Novellar. p. 297.

IMPERATORIS incerti.

Caput περὶ ἐπισκοπῶν κατεχομένων ὑπὸ λαϊκῶν. De Epiſcopatibus detentis à Laicis. Apud Bonefidium p. 126. & ad calcem Novellar. p. 297. edit. Amſt. 1663.

FRIDERICI II. Imp. ab A. 1212. ad 1260. 26. Dec. Hieroſolymæ & Siciliæ Regis.

Βασιλικῶν διατάξεων Libri III. ſcripti circa A. C. 1230. quorum primus octoginta duo continet Capita cum totidem titulis, ſecundus ſeptuaginta, tertius itidem ſeptuaginta, MSS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi.

Vide

Digitized by Google

Vide Celeberrimi Montfauconi Palæographiam Græcam p. 319. ubi hos præmiſſos Codici jambos refert:

Ῥώμης ὁ κλεινὸς εὐσεβέστατος μέδων
Αἰλίας ἂυ Ῥὴξ, πρὸς δὲ καὶ Σικελίας,
Φρεδερίκος κράτιστος ἐν στεφηφόροις
Νέον νόμον τίθησι Σικελῶν κράτει
Ὃν καὶ πέπομφε λύτρον ἠδικημένοις.

βασιλεὺς Φρεδερίκος, ἀεισάυγουστος, Ἰταλικὸς, Σικελικὸς, Ἱεροσολυμίτης, Ἀρελατένσης, εὐσεβὴς, νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος.

Omitto alios MStos diplomatum Græcorum & reſcriptorum Imperialium Codices, qui exſtant in variis Bibliothecis, ut in Regia Taurinenſi, de qua illuſtris Vir Scipio Maffei Epiſtola ad Apoſtolum Zenum inſerta Tomo ſexto Diarii Veneti eruditorum Italiæ p. 479. ſeq. vel in Cæſarea, de qua Lambecius lib. VIII. p. 509. 523. vel in Monaſterio S. Baſilii Romæ, unde notitiam diplomatum aliquot regni Neapolitani ac Siciliæ dedit laudatus Montfauconus p. 380. ſeq.

BASILICORUM Editiones Latinæ.

Libri VIII. * *βασιλικῶν διατάξεων* ſive Imperialium Conſtitutionum ex ſexaginta illis, in quos totum Jus Civile auſpiciis Baſilii, Leonis Sapientis ac denique Conſtantini Porphyrogenetæ redactum eſt, Liber XLV. XLVI. XLVII. XLVIII. & mutili XXVIII. XXIX. ex Codice Antonii Auguſtini, *Gentiano Herveto* interprete, Pariſ. 1557. fol.

βασιλικῶν Liber LX. quo Juris Civilis tituli LXX. de criminibus & pœnis continentur, & Græcorum ſcholiis explicantur, *Jacobo Cujacio* interprete. Lugduni 1566. fol. ad Joannem Jacobum Cambrayum, à quo Codicem Græcum dono accepit.

Libri ab Herveto minus feliciter verſi cum libro ſexageſimo ex Cujacii interpretatione, Hanov. apud Wechelos 1598. & 1606. fol. curante qui præfationem præmiſit Dionyſio Gothofredo.

* Non ſunt octo libri, ſed ne quidem integri ſex. Quoniam vero volumen alterum quod libros non integros XXVIII. & XXIX. complectebatur, titulorum numero prius æquabat, hinc Hervetus ſuſpicatus eſt non pauciores libros quam quatuor eo contineri, ut ipſe in præf. ad Joannem Morvillerium, Epiſcopum Aurelianenſem, teſtatur.

βασιλικῶν liber XXXVIII. & XXXIX. quibus Juris Civilis tituli XXXI. explicantur, additis Græcorum ſcholiis indiceque titulorum lib. 38. 39. 40. 41. 42. quos à Viglio acceperat, Jacobo Cujacio interprete. Pariſ. 1609. fol. edente poſt auctoris obitum Carolo Labbeo.

EDITIO BASILICORUM GRÆCO LATINA.

Univerſos libros ſexaginta, cum Græcorum ſcholiis ex Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi Græce luculenter edidit, verſionemque adjunxit *Carolus Annibal Fabrottus*, * Anteceſſorum Aquiſextienſium Decanus, ſervata in libro XXXVIII. XXXIX. & LX. Cujacii interpretatione. Pariſ. 1647. fol. ſeptem voluminibus. Lacunæ quædam in hoc opere adhuc obviæ fortaſſe ſuppleri poſſunt ex Codd. MSS. Vaticanis.

ECLOGA ſive SYNOPSIS BASILICORUM.

Ἐκλογὴ καὶ σύνοψις τῶν βασιλικῶν ξ΄ βιβλίων σὺν παραπομπαῖς, κατὰ στοιχεῖον. Ecloga & Synopſis librorum LX. Baſilicorum cum allegatione locorum ſimilium. Opus ordine literarum digeſtum, ſolo διὰ τὸ τίμιον, *honoris cauſa*, extra ordinem præmiſſo titulo, περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῶν Χριστιανῶν, καὶ τοῦ μηδένα κατατολμᾷν περὶ αὐτῆς δημοσίᾳ ἀμφισβητεῖν. *De fide orthodoxa Chriſtianorum, & ne quis audeat publice eam vocare in controverſiam.* Hoc opus MStum pridem laudavit magnus ** Cujacius: atque exſtat cum ſcholiis Græcis marginalibus manu exaratum in Bibl.

* Provinciam edendorum Baſilicorum Fabrotto demandatam annuo bis mille librarum honorario conſtituto teſtatur Claudius Sarravius p. 47. Epiſtolar. edit. primæ.

** Cujacius videtur etiam Synopſin hanc ſive Eclogam cum libro ſexageſimo Baſilicon Latine vertiſſe, licet illam non edidit, ita enim ille A. 1564. in præf. Commentariorum ad tit. Pandectarum de excuſationibus ad Jo. Jacobum Cambrayum T. 2. Opp. *Has me egiſſe parteis eo tempore nunquam pœnitebit, qui ex eis retulerim, quam tu mihi apprime commendaveras libri LX.* Βασιλικῶν *Latinam interpretationem, & hos in quibus illo frequenter utor* παραιτήσεων *&* παραιτηρήσεων (excuſationum) *libros, & alia multa, quæ mihi ſepono, illa tibi mature vindicet velim - - qui CPolitana iterum legatione dextro Numine perfunctus, etiam qui juris ſtudioſis prodeſ-*

in Bibl. Cæſarea deſcribiturque à Lambecio in limine Voluminis [illegible] Habuit etiam vertitque Latine Jo. Thomas Freigius, ſed cujus non [illegible]ſtat interpretatio. Ex alio Jo. Samburi Codice, quem Tarenti reperit verſione illam donavit, Græceque & Latine primus edidit cum novellis quibusdam Imp. CPolitanorum * antea ineditis *Jo. Leunclavius*, Baſil. 1575. fol. quoniam autem in verſione non potuit ordinem Alphabeti repræſentare, illum plane etiam in Græcis turbavit ac deſeruit, atque ejus loco capita ἐκλογῆς, ordine ipſorum Baſilicorum digeſſit, indicem tamen titulorum CCCXLVIII. qualem in MS. repererat, ordine literarum Græce edidit, ubi primns eſt περὶ ἀγγαρειῶν καὶ παραγγαρειῶν, poſtremus περὶ ὡρειαρίων de horreariis. *Caroli Labbei* obſervationes & emendationes in Synopſin hanc ex Codicibus Regis Chriſtianiſſ. quibus multa loca reſtituuntur, plurimæ lacunæ replentur, ſcholia Græca & quædam capita primum proferuntur in lucem, prodiere Pariſ. 1606. 8. cum pluribus novellis Imperatorum Græcorum emendatius editis, & *gloſſis* veteribus ** Græco Latinis Juris verborum, quæ in Baſilicis reperiuntur. Cum his conferendæ, ex quibus excerpta dat eruditiſſ. Montfauconus in Catalogo Codicum MSS. Bibl. Coislinianæ p. 488. ſeq. Ex fragmentis

autem,

prodeſſet, ſexageſimum βασιλικῶν *ſimul ac non inelegans compendium omnium* βασιλικῶν, *quod vocant* ἐκλογὴν καὶ σύνοψιν τῶν βασιλικῶν ξ βιβλίων σὺν παραπομπαῖς κατὰ στοιχεῖον, *reportaveris, & mihi potiſſimum dare volueris, palliatum ut togatum facerem, quod turbulento illo tempore videor mihi non turbulente perfeciſſe, jamque nunc illius editio ab optimo & integerrimo viro Cl. Sennetonio procuratur.*

* Novellæ illæ ſunt 1) Conſtantini Porphyrogeniti Conſtitutiones XIII. 2) Leonis & Conſtantini III. 3) Romani Senioris Lacapeni II. 4) Coſmæ magiſtri officiorum Ψῆφοι ſive Sententiæ II. 5) Romani Porphyrogeniti I. 6) Nicephori Phocæ V. 7) Baſilii Porphyrogeniti II. 8) Iſaaci Comneni I. 9) Nicephori Botaniotæ Aurea Bulla confirmans decreta ſynodalia II. ſub Jo. Xiphilino facta, quæ adjunguntur. 10) Alexii Comneni VI. 11) Joannis Curopolatæ Thraceſii magni drungarii viglæ Ὑπόμνημα ſive Suggeſtio A. 6600. (CHriſti 1092.) Et 12) Manuelis Comneni Conſtitutiones III. quarum poſtrema data A. 6674. (CHriſti 1166.)

** Confer, ſi placet, quæ de his aliisque gloſſariis Græcis Juridicis dixi lib. IV. hujus Bibl. c. 36. §. 2. ſeq. His etiam accenſendum 1) Nic. Rigaltii gloſſarium Τακτικὸν μιξοβάρβαρον, quod eſt de verborum ſignificatione, quæ ad Novellas Imperatorum, qui in Oriente poſt Juſtinianum regnarunt, de re militari Conſtitutiones pertinent. Pariſ. 1601. 4. 2) Nomenclator Græcorum Juris verborum promptuario Juris Harmenopuli ſubjectus à Dionyſio Gothofredo.

autem, quæ inter Scholiaſtas Græcos Baſilicorum paſſim ἐκ τοῦ ἰνδικ☉· referuntur, apparet indicem illum longe diverſum fuiſſe à gloſſis, & uberiorem legum expoſitionem literarum ordine digeſtam: licet Suareſius in notitia Baſilicorum §. 38. indicem illum cum gloſſis à Carolo Labbeo editis putabat eundem eſſe.

Ab hac ecloga Baſilicorum etiam diverſæ aliæ νόμων ἐκλογαὶ, quæ in Bibliothecis manu exaratæ exſtant, ut illa, primo Romani Senioris anni imperio promulgata, & quinquaginta diviſa titulis, quam ſervat Bibl. Cæſarea, teſte Lambecio VI. p. 18. & quam cum ecloga Baſilicorum, quam ab Leunclavio habemus, confundit præſtantiſſimus Hiſtoriæ Juris ſcriptor p. 343.

Harmenopolus quoque uſus eſt libro, qui inſcribitur μικρὸν κατὰ ςοιχεῖον, *quem habemus*, inquit Cujacius VI. 10. Obſ. *quemque ſolum ex Græcorum libris juris Budæus viderat, ſic nuncupatus, quod ſit parvum manuale, ordine alphabetico titulos diſpoſitos habens. Quidam vaticinantur ejus libri auctorem eſſe Romanum juniorem, & hunc Romanum Juniorem filium eſſe Romani Lacapeni, quem ex Conſtantino Porphyrogenito progenitum conſtat, Nepotem ſcribere debuiſſent. Multa vero ejuſmodi manualia Juris in Oriente fuerunt, omnibus fere patronis cauſarum ſive rhetoribus ſuum ſibi Codicillum & quaſi viæ comitem conficientibus. Paulus Ægineta in præfatione:* τοὺς ῥήτορας τοῖς συντόμοις τε καὶ συνεκδήμοις ὑπ' αὐτῶν ὀνομαζομένοις χρῆσθαι δικανικοῖς συντάγμασιν, ἐν οἷς ἁπάντων ἐμφέρεται τῶν νόμων τὰ κεφάλαια πρὸς τὸ τῆς χρείας ἕτοιμον. Illud μικρὸν νομικὸν κατὰ ςοιχεῖον MS. exſtat in Bibl. Cæſarea, & incipit: Οἱ ἄνθρωποι πάντες ἢ δοῦλοι εἰσὶν ἢ ἐλεύθεροι ἢ ἀπελεύθεροι. Initium literæ ω ſive ultimæ: Ὡρεῖα λέγονται τὰ οἰκοδομήματα ἤτοι τὰ σιτοδοχεῖα. Illæ porro veterum JCtorum reliquiæ licet de Latinis Græcæ factæ fuerint, tamen ut obſervat Leunclavius, eos habuere Græcos interpretes, qui enixe dederunt operam, ut ſi quid in vulgaribus libris vitioſe legeretur, de vetuſtis exemplaribus reſtitutum exprimerent: ſi quid ambigue poſſe videretur accipi, de perſpicua verſione Græca declarationem indubiam haberet: ſi denique repetendum aliquid ex antiquitatis memoria foret, de eo fideliter & prolixe lector erudiretur. *Eclogarum auctor*, eodem notante Leunclavio, παραπομπὰς *elegantes & juſtas habet, quæ ſunt locorum ſimilium ſive parallelorum indicationes: etiam* παραγραφὰς *ſive* παραφράσεις *conſtitutionum intellectu difficilium non paucas, quas ita Græci interpretantur, ut caſum*

(licet

(licet enim cum barbaris noſtri loqui) figurent cumque præmittant, quæ constitutionem ipſam declarent: quam diligentiam in iis, quæ tam ardua non ſunt, veluti ſupervacaneam minime præſtant. Corriguntur & Digeſtorum atque Codicis jura non paucis in locis de poſteriorum Principum ſanctionibus, quas non contemnendas Baſilicis inſeruerunt.

CONSTANTINI HARMENOPULI

Πρόχειρον νόμων.

Harmenopulus Imperatorum Joannis Cantacuzeni & Joannis Palæologi à Conſiliis diem obiit circa A. C. 1380. Ejus promptuarii Juris Civilis prima editio Græca Pariſ. 1540. 4. collata cum Codice MS. Regis Chriſtianiſſimi & notis MSS. Cujacii paſſim ornata fuit Lipſiæ in Bibl. Benedicti Carpzovii τοῦ μακαρίτου. De aliis illius editionibus, quemadmodum & de aliis præſtantiſſimi hujus JCti ſcriptis dixi Volum. X. hujus Bibl. p. 275. ſeq. itaque hoc loco, ut de inſtituto Harmenopuli luculentius conſtet, addam illius præfationem, qua rationes ob quas poſt Baſilii Conſtantini & Leonis manuale legum aliud ipſe novum compoſuerit, exponit.

Βιβλίον νόμων πάλαι πεποίηται τοῖς περὶ τὸν ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ καὶ ΛΕΟΝΤΑ, τοῖς εὐσεβεστάτοις βασιλεῦσι, ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ οὕτω καλούμενον, ἐν ἐπιτομῇ τὰ τῶν νόμων διεξιὸν, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἐντυχόντες. πολλὰ μὲν ἐκ τῆς ὑποθέσεως ἐπεθήπομεν, πρὶν ἢ τοῦτο διεξιέναι. ἐξ ἑκάστου γάρ φησι τῶν νόμων βιβλίου, τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειώδη καὶ συχνῶς ζητούμενα ἀναλεξάμενοι καὶ ταῦτα κεφαλαιωδῶς ἐν τῷδε τῷ προχείρῳ τῶν νόμων ἐγγράψασθαι, καὶ μηδὲν σχεδὸν παραλιπεῖν, ὅσα τοῖς πολλοῖς ἐν γνώσει καθι-

Conſcriptus fuerat quondam ſub BASILIO, CONSTANTINO & LEONE, Principibus pietatis nomine celebratiſſimis, legitimæ ſcientiæ liber, cui quod ſummatim quæ ad hanc facultatem ſpectant, complecteretur, *Promptuario* nomen erat. In hoc cum forte incidiſſemus, nos in maximam pertraxit admirationem operis ipſius, antequam illud percurreremus, argumentum. Ex ſingulis etenim Juriſprudentiæ voluminibus ſe inquit apprimè neceſſaria, & quæ in dubium ſæpiſſime revocantur, ſelecta in hoc tanquam Promptuarium jus ratione compendiaria transfudiſſe ac contuliſſe,

Digitized by Google

καθίςασθαι δίκαιον. οὕτω πως ἐν προοιμίοις λέγει, καὶ τοιαῦτα καθυπισχνεῖται· πολλοῦ δεῖν καὶ δεῖν τοῦ σκοποῦ κεχρήκαμεν καὶ τῆς ὑποσχέσεως, τοῦτο διεξιόντες· τά περ γὰρ ἀναγκαιότερα παραλέλειπται τούτῳ, καὶ ὅσα τούτων ἐνδεῶς εἴρηται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω τρόπον ἕτερον τοῦ σκοποῦ τοῦτο καὶ τῆς συνθήκης εὖ μάλα θαυμάσαντες, δεῖν ᾠήθημεν ἀντεκπληρῶσαι τούτῳ τὰ δέοντα, καὶ προσθεῖναι τὰ ὑστερήματα, καὶ πλέον καὶ ἐπιτομὴν ἀπεργάσασθαι.

Ταῦτ᾽ ἄρα ἐν τῷ πλάτει τῶν νόμων ἐγκύψαντες, ὅσοι τε ἀνέκαθεν εἰσι πεπραγμένοι, καὶ ὅσοι πρὸς τῶν θειοτάτων ὕστερον βασιλέων ἐπινενόηνται, ἃς καὶ νεαρὰς σύνηθες ὀνομάζειν. μεθ᾽ ὧν εἰσὶ καὶ τὰ ΡΩΜΑΪΚΑ τοῦ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ * λεγόμενα, καὶ τὰ ΕΠΑΡ-

tuliſſe, nihilque fere eorum prætermiſiſſe, quæ vulgo nota eſſe convenit. Atque ita ſane lectores invitans, magnifica hæc pollicetur. Cæterum perlecto opere, longe ab inſtituto, atque pollicitatione autorem abeſſe comperimus cum & quæ magis ſunt neceſſaria, fuerint in eo prætermiſſa, & nonnulla etiam non ſatis explicata. Itaque cum non ſine ingenti admiratione longe aliam rationem in eo opere contexendo ab authore obſervatam videremus, quam aut ipſe inſtituiſſet aut promiſiſſet, explenda in eo judicavimus, quæ cognitu per quam eſſent utilia ac neceſſaria, adjicienda quæ deſiderarentur, ut tandem per compedii modum, plenum conſurgeret opus atque abſolutum.

Hinc factum eſt, ut cum leges pene in immenſum excreviſſe ac diffuſas eſſe cerneremus, tam eas, quæ jam diu latæ præſcriptæque fuerant, quam quæ poſtea à clariſſimis principibus introductæ, quas & Novellas jam nominari conſuetum eſt, (Quibus accedunt & *Romana* quæ *Magiſtri* dicun-

*) Citatur Magiſter lib. 2. tit. 10. §. 12. lib. 3. tit. 3. §. 130. tit. 5. §. 34. καὶ τοῦτο ἐκέλευεν ὁ Μάγιστρος. lib. 4. tit. 8. §. 47. & 51. ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος lib. 4. tit. 9. §. 20. lib. 5. tit. 7. §. 22. tit. 9. §. 13. ſeq. & 23. lib. 6. tit. 2. §. 15. & ſchol. ad lib. 1. tit. 1. §. 44. lib. 3. tit. 3. §. 81. ὁ Μάγιστρος ἐν σημειώματι αὐτοῦ lib. 3. tit. 3. §. 120. ταῦτα πλατύτερον εἰς τὸν περὶ γυναικῶν τίτλον ἐν τῷ

ἘΠΑΡΧΙΚΆ τε, ** καὶ τῶν ΠΡΟΧΕΊΡΩΝ τὰ κάλλιστα, καὶ τὰ πάντων ἐκεῖθεν ἀναλεξάμενοι κάλλιστά τε ὁμοῦ καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ τοῖς τοῦ προχείρου ταῦτα συμπλέξαντες καὶ συνθέντες· τὰ μὲν, ἀναμὶξ, τὰ δὲ, ἰδίᾳ, ὡς ἄρα ἕκαστον ἔδει τε καὶ καθῆκεν. ἐπεὶ δὲ τὸ τοῦ προχείρου βιβλίον ἐν τεσσαράκοντα ὂν τίτλοις ἐτύγχανεν, ἑτέρους ἡμεῖς τοσούτους ἢ καὶ πλείους ἐπισυνάψαντες, σαφηνείας τε χάριν, καὶ τοῦ μή τι δοκεῖν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεῖν. ἓν μὲν τὸ ὅλον ἀπειργασάμεθα, ἐν ἓξ δὲ βιβλίοις τὴν ὅλην τῶν ἑξήκοντα τῶν νόμων βιβλίων πραγματείαν συντεμόντες, διείλομεν καὶ τῶν νεαρῶν τῶν ῬΩΜΑΪΚΩ͂Ν τε καὶ τῶν ἘΠΑΡΧΙΚΩ͂Ν καὶ ΠΡΟΧΕΊΡΩΝ· πρόχειρον ἡ ἑξάβιβλος, οὕτω προσαγορεύσαντες. ἐπιγέγραπται δὲ καὶ τῶν βιβλίων ἕκαστον, οὕτως·

I. Τὸ

cuntur, & *Provincialia*, & pulcherrima è *Promptuariis* decerpta jura; commodiſſima quæque ſimul & jucundiſſima ex his omnibus delegerimus, ac Promptuarii legibus adjunxerimus, quædam mixtim, quædam ſeorſim, uti conſentaneum videbatur. Quoniam autem Promptuarium ipſum *quadraginta* omnino continebatur titulis, nos totidem alios aut etiam plures ſubnectendos duximus, idque tum perſpicuitatis cauſa, tum ne quid eorum quæ neceſſaria ſunt, deeſſe videretur. Sic igitur totum unum opus confecimus, quod in *ſex* libros partiti ſumus, quibus quidem id omne breviter perſtrinximus, quod *ſexaginta* Jurisprudentiæ voluminibus, item & Novellis, Romanis Magiſtri, Provincialibusque, ac Promptuarii legibus fuſe, ſparſimque pertractatum fuerat. Unde & librum hunc hoc inſcripſimus nomine, *Promptuarium, ſex concluſum libris.* Librorum porro unusquisque hunc in modum ſolet inſcribi:

Primus

τοῦ Μαγίστρου. ἐν δὲ τῷ περὶ κληρονομίας - - καὶ ἐν τῷ περὶ διαθηκῶν lib. 5. tit. 9. §. 15. ſeq. δικαστικὸν τοῦ Μαγίστρου διορθώσατο ψήφισμα. id. & ſchol. §. 21. τὸν νόμον οὕτως ἡρμήνευσεν ὁ Μάγιστρος, & tit. 11. §. 10.

** Ex his ἐπαρχικοῖς ſive edictis Præfectorum prætorio, Harmenopulus lib. 2. tit. 4. p. 144. refert partem ἀπὸ τῶν τοῦ Ἀσκαλωνίτου Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀρχιτέκτονος ἐκ τῶν νόμων ἤτοι ἐθῶν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ.

I. Τὸ μὲν πρῶτον, περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως· ἔτι τε περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

II. Περὶ δικῶν δὲ διαφόρων, καὶ καινοτομιῶν, τὸ δεύτερον.

III. Τὸ δέγε τρίτον, περὶ ἐκποιήσεως δανείου τε καὶ κοινωνίας.

IV. Περὶ μνηστείας δὲ καὶ γάμων, τὸ τέταρτον.

V. Τὸ μέν τοι πέμπτον, περὶ διαθηκῶν, καὶ ἐπιτρόπων.

VI. Τὸ τελευταῖον δὲ καὶ ἕκτον, περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

Τὸ μὲν οὖν ὅλον ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἐν ἓξ βιβλίοις διῄρηται πρόχειρον ἢ ἑξάβιβλος οὕτως ὀνομασθέν. οἱ δὲ παρ' ἡμῶν τοῖς προτέροις προστεθέντες τίτλοις, τεσσαράκοντα ὄντες ἢ καὶ πλείους, ὡς καὶ τοῦτ' ἔφην τυγχάνουσι, προσθεῖναι δὲ κἀκεῖνα τοῖς εἰρημένοις ἄξιον. ὡς πολλὰ μὲν ἐν τοῖς παλαιοῖς τίτλοις παρ' ἡμῶν εἰσὶ προστεθειμένα κεφάλαια, τὰ κάλλιστα μοὶ δοκεῖν καὶ ἀναγκαιότατα· εἰσὶ δὲ καί τινα τῶν ἐκ τοῦ ΠΑΛΑΙΟΥ τοῖς ἡμετέροις τίτλοις προσκείμενα. ἵνα τοίνυν δῆλα ταῦτα ὦσι κἀκεῖνα, τοῖς μὲν παρ' ἡμῶν προστεθεῖσι τίτλοις καὶ κεφαλαίοις, κἂν ὅπου ἄρα καὶ τελῶσιν εὑρισκόμενα, τὸ ἡλιακὸν ἔξω σημεῖον ἐγγέγραπται, τὸ κρονικὸν δὲ παλαιοῖς, καὶ οὕτω δῆλα τοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι καθίσταται, εἴγε δήπου καὶ τοῦτο εἰδέναι βούλοιντο,

Primus de legibus ac judiciario ſtatu. Ad hæc de in integrum reſtitutione & libertatibus.

Secundus de variis judiciorum litiumve generibus & novi operis nunciatione.

Tertius de alienatione, mutuo & ſocietate.

Quartus de ſponſalibus & nuptiis.

Quintus deinceps de teſtamentis & tutoribus.

Sextus tandem de damno ac pœnis.*

Totum itaque opus hoc quod Promptuarium appellare libuit, in ſex, ut jam dixi, libros tributum eſt. Adjecti autem à nobis tituli, prioribus quadraginta numero aut etiam plures, ſunt. Porro illud quoque admonuiſſe operæ pretium fuerit, multa à nobis adjecta eſſe capita veteribus titulis, quæ & pulcherrima & ſummopere neceſſaria cenſebam, quædam rurſum ex veteri libro noſtris titulis appoſita. Quare ut hæc ab illis internoſci queant, iis quidem titulis ac capitibus quæ adjecimus, ubicunque tandem obvia fuerint, ſolare ſignum extrinſecus adſcripſimus, veteribus autem Saturnium. Sic enim lectoribus fiet planiſſimum, quæ nova in hoc PROMPTUARIO, quæ

* Subjiciuntur etiam leges Georgicæ, & de Dignitatibus, nec non tituli de variis Regulis juris & de Verborum ſignificatione.

βούλοιντο. τίνα τε εἰσὶν ἐν τῷ προχείρῳ τούτῳ τὰ παλαιὰ, καὶ τίνα τὰ νέα, εἴτε τίτλοι λέγω, εἴτε κεφάλαια, καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις. οἱ δὲ τῶν βιβλίων τίτλοι καθ᾽ ἕκαστον, οὕτως εἰσὶν ἔχοντες, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ δέδεικνυνται καταγραφῇ, ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ βιβλίῳ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀκριβῶς κείμενοι. κ. τ. λ.

quæ vetera ſunt tam capituli, quam tituli, ſi quis forte id ſcire laboret. Sed de his hactenus. Singulorum vero librorum tituli ſequenti proponuntur tabula accuratè, quoad fieri potuit ex quoque libro collecti. &c.

INDICULUS
ad
Harmenopuli Promptuarium.

Numeri paginas indicant edit. Græco-Lat. A. 1587. 4.

Acephali hæretici p. 412. 413.
Alexii Comneni Novellæ p. 282. 283. 296. 305. 310. Concilium ſub Alexio habitum. 310.
Cæſaris Athanaſii patriarchæ Novellæ. 377. 399. 446. 451.

Baſilica. 209.
Baſilii (Macedonis) Conſtantini & Leonis Πρόχειρον. 7.
Baſilii Porphyrogeniti Novellæ. 48. 452. ubi male βασιλέως excuſum pro Βασιλείου.
Beſtes JCtus. ὁ Βέστης ἡρμήνευσεν. 426.

Cæſar. 48. (Juſtinianus)
Cajus JCtus ἐν τῷ μ´β τίτλῳ. 328.
Canones Eccleſiaſtici. 297. Canon Apoſtolorum XX. 258. LXVII. 446. Nicænus XVII. 264. Trullani ſive ſexti Concilii VI. 368. X. 264. LIII. 302. Timothei Alexandrini Canon XV. 347.
Marci & Commodi Imperatorum Conſtitutio. 223.
Comnenus. Vide Alexius & Manuel.
Concilia ſeptem. 411. Concilium ſub Alexio habitum. 310. Sub Luca Patriarcha CPol. ibid.
Conſtantini Porphyrogeniti Novellæ. p. 57. 109. 110. 111. Novella ſecunda 450.
Conſtantini & Romani ſoceri. 321.

Digitized by Google

Τὰ Ἐπαρχικά. 8. 144.

Jacobitæ hæretici. 412.
Iconomachi. 412.
Judæi. 459.
Juliani Aſcalonitæ Architecti νόμοι ἤτοι ἔθη τῶν ἐν Παλαιστίνῃ. 144.
Juſtinianus εὐσεβέστατος. 321. Novella CXVII. 312. Liber octavus Κώδικος. 329. Ἡ μετὰ τὸν Κώδικα νεαρά. 51.

Leonis Novellas alio ordine legit Harmenopulus, quam exſtant in editis, ut patet ex p. 25. 79. 134. 206. 210. 285. 357. 394. 429. 441. Duobus tamen locis conveniunt numeri p. 103. & 284. ſicut etiam quas paſſim laudat Balſamo ad Photii Nomocanonem. Nullo numero adſcripto Leonis Novellæ citantur ab Harmenopulo p. 50. 113. 264. 282. 289. 296. 329. 341. 342. (ubi binæ novellæ de hypobolo ſive incremento dotis) 346. 347. 355. 357. 367. 398. 437. Leoni tribuitur, quæ CXXXIV. Juſtiniani eſt p. 397.
Lex Aquilia. 436. Cornelia 440. 450. 452. Falcidia. 399. ſq. Julia 438. &c.
Lucas Patriarcha. Habitum ſub eo Concilium. 310.

Magiſter. 8. 22. 197. 221. 230. 233. 242. 332. 333. 339. 378. 402. 403. 404. 405. 426. 441. Dionyſio Gothofredo videtur Coſmus, qui officiorum Magiſter fuit ſub Romano Seniore Imp.
Manichæi. 459.
Manuelis Comneni Novellæ. 231. 306. 310. 451.
Marci & Commodi Imperatorum Conſtitutio. 223.
Michaëlis Imp. Novella. 231.
Patriarchæ Michaëlis. 306.
Τὸ μικρὸν (πρόχειρον) κατὰ στοιχεῖον. 119. 210. 264. adde Dionyſ. Gothofredi notas p. 438.
Monotheletæ. 412.

Neratius JCtus. 225.
Neſtoriani. 412. 413.
Nicephori Imp. Novella. 232.
Οἱ νομικοὶ ἀντέγραψαν. 385. Τεχνολογούμενον παρὰ τῶν νομοθετῶν. 488.

Τρία

Τρία νόμιμα, Πολιτικὸν ex Legibus tempore ſtantis Reip. Rom. 379. ἐκ διατάξεων, ex Conſtitutionibus Imperatorum, & ἐκ τοῦ πραιτωρίου. 354.
Novellarum epitomator, ὁ συντεμὼν τὰς νεαράς. 404. Dubito, an Julianus (ut placet viris doctis) intelligatur, de quo dixi ſupra p. 398. potius Beſtes, de quo p. 439. & 433.
Patricius. 46. 63. 253.
Τῶν Προχείρων τὰ κάλλιστα. 8. Vide ſupra Baſilius, & μικρὸν.
Ῥωμαϊκὰ τοῦ Μαγίστρου λεγόμενα. 8.
Romani Senioris Imp. Novellæ. p. 209. 221. & 227. ubi Novella cujus initium: Παλαιός ἐστι ὁ τῆς προτιμήσεως νόμος.
Conſtantini & Soceri Romani. 321.
Σχόλιον τοῦ ρμδ΄ κεφαλαίου. 325.
Timothei Alex. Canon. XV. 347.
Siſinnii Patriarchæ Novella de conjugio cum ſorore ſponſæ. 304.
Xiphilini patriachiæ. 304.
Zenonis Imp. Novella. 164. 166.

INDEX JURISCONSULTORUM, VIRORUM CELEBRIUM & HÆRETICORUM, quorum in Baſilicis mentio,

Concinnatus à me ad editionem Græco-Latinam Fabrotti.

Numeri majores Tomum, minores paginam denotant, Parentheſi, Græci Scholiaſtæ innuuntur.

Adrianus Imp. (II. 545.) IV. (338.) V. (599.) VI. (149. 365. 424. 475. VII. 504. 516. 538. 655. 692. 695. 788. 812. Epiſtola de fidejuſſoribus ſingulis non in ſolidum obligatis. IV. 125.
ad Ælium. V. (575.)
ad Vivium Varum legatum Ciliciæ (II. p. 539.)
ad Valerium Varum (II. 539.)
ad Rufinum Pro-Coſ. Macedoniæ (II. 540.)
ad Sabinum Maximum (II. 540.)
ad Secundum VII. (901.
Lex II. 636. (647.

Τῇ Ἀδριανοῦ τοῦ θειοτάτου ὀρατίωνι. V. (633.

SCtum Adriani tempore. VI. (353.

Ab Adriano Imp. collectis uſus Juſtinianus Imp. ad Pandectas componendos. Vide Proem. libri I. Baſilicon.

Adriani aquaductus. VI. 795. μολύβδινοι σωλῆνες τοῦ Ἀχιλλέως. id. ubi Fabrottus: *aqua Achillea.*

Ἄγραφος συναίνεσις τῶν σοφῶν, non ſcriptus prudentium conſenſus. IV. (743.)

Αἰγυπτοπιάσαι. III. 23.

Lex Ælia Sentia. VI. (38. 284. 309. 408. 448. 449. 452. 455. 456. 457. *Ælius Sentius.* VII. 921.

Ælianus quidem fiſci debitor, Marci Antonini tempore. VI. (273

Ælius Speratus. VI. (208.

Æmilius Macer, JCtus. IV. 771. 816. VI. 751. 755.

Paulus Æmilius. VII. (921.

Æneas, Æneadæ, III. (95.

Africanus JCtus. II. 47. 77. 151. 153. 259. (263.) 269. 271. 294. 321. 322. 392. 430. 431. (466. 474.) 509. III. 226. 230. 271. 382. 554. (567.) 571. 575. IV. 355. 428. (570. 593.) 691. 715. V. 177. 336. (429.) 504. 562. (728.) 758. 759. 783. VI. 237. 238. 290. 291. (307. 308.*) 347. (386. 421.) 440. 467. 630. 637. VII. 137. 189. 304. 305. 707.

Afros legibus Romanis regendos. VI. 138.

Agricola, Pompeji Valentis ſervus. VII. (812.

Alexandri Imp. Conſtitutio I. 391.

Alexander Apro crimina objiciens (II. 540.) alius III. (323.

Alexius Comnenus Imp. VII. (695. Πρόσταξις. III. (51.

Alfenus JCtus. II. 52. 428. 429. (446. 470. 471. 472.) 508. 660. IV. 690. 714. V. 764. 781. VI. 266. 399. 773. 791.

Alytarchia & Syriarchia. V. (28. 29. De Alytarchis ſupra in hoc Volumine Bibl. Græcæ p. 226.

Ἥρως Ἄμβλιχος. III. (256. ſeq. an Ἰάμβλιχος?

Anaſtaſii Imp. Conſtitutio. II. 170. IV. (669.
ad Anthemium, Præfectum Prætorio. VI. 719. ſeq.

Anaſtaſius JCtus. VII. (258.

Ana-

Anatolius JCtus. (I. 100. II. 360. 562. 566. 570. 573. 601. III. 66. 196. 469. IV. 20. 806.
Ancyrana Synodus VII. 691. 695. 696.
Andronicus, ſervi nomen. VI. (427.
Anianus. VII. (734.
Anonymus Baſilicôn Scholiaſtes. II. (187. 599. 601. 650. III. 371. V. 235. 260. VII. 922. b. &c. Dorotheo junior. VI. 49. 259.
Προνόμιον ſ. Privilegium Antiochiæ in Cœle Syria. I. 543.
Antonini Pii Imp. Conſtitutio I. 390. III. (190. 411. 441. 565. V. 29. 119. 245. 459. 579. 580. VI. 37. 39. 146. 282. 309. 320. 361. 365. 367. 370. 371. 372. 373. 382. 387. 388. 425. VII. 443. 816. 882.
Epiſtola I. 100. reſcriptum V. (233.) reſcriptum ad Formianos & Capenates piſcatores. VI. (166. ad Calpurnium. 272.
Ἡ ὠρατίων Ἀντωνίνου τοῦ βασιλέως ἡμῶν IV. (743.
Marci Antonini Conſtitutio I. 557. (805. II. 32. 570. 646.) V. 172. 624. VI. 32. 37. 150. 273. 285. 313. 316. 320. 321. 350. 351. 352. 367. 437. 438. 453. 474. 493. VII. 378. 526. 567. 723. 807. Μάρκος ὁ φιλοσοφώτατος τῶν αὐτοκρατόρων III. 365. ſeq. Ὁ θεῖος Μάρκος. IV. (754. Μάρκου ὠρατίων κωλύουσα τὰ ἀκίνητα ἐκποιηθῆναι. V. 153. Ἐν τούτῳ τῷ θέματι ἐκτατία ἐστὶν ἡ τοῦ Μάρκου ὠρατίων. VI. 322.
Διάταξις ad Aufidium Victorinum. VI. 274.
Antoninorum fratrum Conſtitutio (II. 545. VI. 309. 370. Marci & Veri. 371. Divi fratres Lolliano Longino reſcripſere VII. 809.
Marci Antonini & Commodi Conſtitutio I. 662. 663. VII. 659.
Antonini & Pertinacis. VI. (356.
Antoninus & Severus ἀντιγράψαν V. (180. VI. 32. VII. 575. 774. 881.
Antoninus (Caracalla) VII. (905. 933.
Antonini (Caracallæ) Conſtitutio de civibus Romanis omnibus Orbis Romani etiam extra urbem Romam. VI. 146.
Apollinaris hæreticus I. 7. Ἀπολιναριστής. VII. 900.
SS. Apoſtolorum Canon ſexageſimus ſeptimus. VII. (676. vigeſimus primus. 868.
Aquila ἄρχων II. (462.

Digitized by Google

Aquiliana Stipulatio I. 656.* 771. 776.* 777. 779. 780. 786.* 796.* 800. (804. 808. 816.) IV. 179.
Lex Aquilia I. 79. (263.) 268. (279. 280.) 386. 605. II. 13. 62. (83.) 198. 250. 251. 261. 429. (452. 453. 467. 468. 472. 476.) 505. III. (70.) 125. 148. 173. 174. 178. 179. (247. Aquilii tribuni plebis. 345. VI. 66.) IV. (383. 390. 409. 431. 439. V. 81.) 557. (605. 606. 630. 742. 744. VI. 700. 702. VII. 30. 37. 38. 39. 40.) 42. ſeqq. (66. ſqq. 129. 146. ſeq. 197. 199. 235. 274. (277.) 288. (378.) 384. (388.) 391. (394. 395. 396.) 398. 400. (414. 415.) 455. 469. (479. 483. 490. 495.) 543. (550. 554. 643. 695. 696. 780. 919.
Aquilinus, ſervi nomen. VI. 357.
Arcadius JCtus II. 511. 515. 516. (544.
Ariſto JCtus. II. 29. IV. (567.) VI. (201. 358. 416. 452. Trajani tempore. V. (350.)
Celſo reſpondet I. 752. VI. (427.
Ariſtoteles ait τὴν μήτραν τῆς γυναικὸς πέντε κόλπυς ἔχειν. V. (311. 659.
Arius hæreticus I. 171.
Armeniis injunctum, ut iisdem legibus cum Romanis utantur. VI. 137. ſeq. Armeniaca fiſcalia. 720. 721.
Arrianus JCtus ab Ulpiano allegatus V. (585.
Alius Arrianus. VI. (557.
Arrius Menander JCtus. Vide Menander.
Articulianum SCtum. VI. (387.
Aſcetriis monachis & diaconiſſis violatis, earumque ſtupratoribus nares abſcindantur, ὡς τὴν νύμφην Χριϛȣ̃ ἐκκλησίαν ἐνυβρίζȣσι. VII. 636.
Aſcodrugi hæretici. I. 20. Taſcodrugitæ II. 524. (580. 581.
Aſtrologi. VII. 466. Μαθηματικὴ κατακρίνεται ὡς ἀπηγορευομένη. 688.
Athanaſius Alex. I. 18. à Conſtantio tyranno Oaſin Ægypti relegatus. VII. (367.
Athanaſius JCtus. II. (585. 586. 587. III. 94. 360.
Atilianus tutor. VI. (159.
Attia. 432.
Attius. III. (302. VI. 431. VII. 365.
Auguſtus ὁ σεβαστὸς III. (95. τȣ̃ θείȣ Αὐγȣ́στȣ ἐδικτον. VII. 814.
Auſonii & Olybrii Conſulatus (A. C. 379.) VI. 696.

Ἴσθι ὅτι τοῦτο εἰ καὶ ἐκ τῶν τοῦ Βαφίου ῥημάτων ἐστὶν, ἀλλ' ἐκαινοτομήθη ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ. VII. (787.

Barrabas. VII. 863.

Ὡς ἐν τῷ Βασιλικῷ κεῖται. II. (128. 363. 379. 643. III. 195. 369. &c. σὺ δὲ τῷ Βασιλικῷ πρόσχες καὶ μὴ τῷ λογισμῷ. 572. VII. 904. εἰπὼν ὁ βασιλικὸς συμφωνήσας. 600. συντρέχει τούτῳ ὁ Βασιλικὸς λέγων. III. 170. ἄλλο θεματίζει ὁ Βασιλικὸς καὶ ἄλλο ἑρμηνεύει ὁ παλαιός. III. 290. τὸν Βασιλικὸν καλῶς λέγειν. 316. πρόσχες ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ βασιλικὸς ἐκεῖνος. 439. συγκεχυμένη ἡ τοῦ Βασιλικοῦ ἔκδοσις. V. 100. ἴσως καὶ βασιλικῶν ἐστιν ἡ προσθήκη. 277. ſeq. ὅρα πῶς ἐνταῦθα ἐναντιωθῇ ὁ βασιλικὸς τῷ παλαιῷ. VII. 106. σημείωσαι τὸν βασιλικὸν ἐνταῦθα λέγοντα. 667. &c.

Οἱ θεῖοι βασιλεῖς. VII. (795.

Baſilii Porphyrogenetæ Novella. VII. (795.

S. Baſilii Canones. III. (144. 194. IV. 335. VII. 638. 648. 650. 674. 676. 677. 691. 692. 694. 695. 696. 699. 700. 917.

Beliſarius patricius II. (80.) *Flav. Beliſarii Conſulatus* III. 91. IV. 482. VII. 684.

Beryti tantum & Romæ ac CPoli jura docere erat conceſſum. V. (29.

Beſtes Conoſtaulus, Judex Veli, cujus Synopſin Novellarum laudat Nic. Comnenus p. 372. prænot. myſtagog.

Βιβλιογράφοι. V. 9. (28.

Borboritæ pars Manichæorum. I. 20. II. 524. (580. 581.

Joannes Briennius. III. (186.

Sextus Cæcilius, JCtus. IV. (743. VI. 450.

Cæcilius alius. VI. (366.

Cæſar ὁ μέγας & Auguſtus ὁ σεβαστός. III. (94.

Ceſareani ſive Catholiciani. VII. (878.

Cajus JCtus I. 28. 43. 246. 256. 396. 412. 424. 434. 771. II. 22. 23. 48. 68. 75. 131. 143. 148. 154. 227. 238. 244. 260. 262. 270. 279. 280. 282. 288. 289. 291. 293. 313. 320. 341. 344. 357. 399. 400. 415. 416. 426. 431. 432. (468.) 508. 511. 513. 592. 596. 656. III. 7. 118. 124. 127. (162. 167. 168. 175. 182. 188. 227. (236. 237. 284. 317.) 383. (431. 454.) 560. (563.) 572. 573. 574. 576. IV. (23.) 214. 287. 328. 353. 423. 429. 515. (596.) 714. 738. 739.

Digitized by Google

739. 745. 771. 773. 781. 782. 783. 794. 824. 827. V. 98. 163. 164. 176. (242. 244.) 275. 286. 305. 306. 307. 348. 388. 389. 390. 539. 542. 546. 551. 558. (572. 591. 614. 615. 635.) 651. 665. 666. 670. 678. 679. 735. 757. 770. 775. VI. 11. 18. 63. 89. 90. 140. 141. 155. 162. 163. 174. 234. 239. 267. 268. 277. 279. 291. 296. 374. 375. 403. 405. 440. 441. 445. 459. 460. 461. 462. 465. 466. 497. 602. 603. 605. 610. 629. 635. 636. 637. 641. 649. 672. 700. 711. 765. 766. 769. 778. 801. VII. 2. 3. 37. 42. 44. 57. 118. 121. 128. 132. 134. 135. 136. 137. 138. 189. 221. 278. 297. 302. 375. 390. 392. 402. 410. 451. 455. 464. 473. 475. 476. 540.

Cajus Caſſius VI. (374.

Calligraphus. VI. 470.

Calliſtratus JCtus I. 257. II. 36. 315. 511. III. 206. IV. (263.) 292. 358. 507. (568.) 810. 853. V. 10. 734. 778. 788. VI. (158.) 436. 468. 490. 677. 680. 702. 703. VII. 439. 515. 537. 564. 585. 628. 687. 710. 715. 783. 803. 827. 833. 836. 837. 869. 871. 888.

Calocyrus JCtus II. (543. Calocyrus Sextus IV. 403. V. 26. 39. 77. 180. 269. 292. 324. 325. 410. 423. 459. 587. Proconſul. (Fabrotto interpreti Dux) 37. 44. 78. 82. 121. 144. 179. 237. 238. 253. 263. 341. 414. 430. 432. 436. 487. 537. Cyrillo junior 44.

Calpurnius Flaccus. VI. (374.

Calviſiana actio III. (27.) V. 348. (349. 596. 597.

Campanus JCtus. VI. (374.

Canatibardes. VII. 695.

Canon: *Οὐ τῇ γραφῇ δεῖ προσέχειν, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ* II. (66. Per extraneam perſonam *δι᾽ ἀλλοτρίου προσώπου* actio non acquiritur. II. 243. *δι᾽ ἐλευθέρου προσώπου.* III. 434.

Πᾶς ὁ νομικὸς κανὼν σαθρός ἐστιν, εὐχερῶς γὰρ ἀνατρέπεται. Omnis juris regula fragilis eſt facileque ſubverti poteſt. I. 87.

Carboniana poſſeſſio. *Καρβωνιανὴ διακατοχή.* III. (151. V. 252. 253.) 327. 329. 331. 332. 335. 336. ſeq. (340. ſeq. 357.) VI. 1. (25. 48. VII. 646. Carbonianum edictum. 326. ſeq. 335. 336. (341. ſeq. VII. 645.

Carthaginienſis Synodus II. (39. 558.

Cartha-

Carthaginenſibus libertas reddita. V. (480.
Caſſius JCtus. III. (292. IV. 430. V. 634. VI. 316. 408. 410. 416. 473. VII. 316. Οἱ περὶ Κάσσιον, Caſſiani VI. 254.
Caſſius Dexter, cui Antoninus Pius reſcripſit. VI. (371.
Ceſariani ſive Catboliciani. VII. (878.
Sergii Catilina Conjuratio prodita M. Tullio Ciceroni Conſuli à Julia. VII. 605.
Celſus JCtus I. 29. 30. 31. 256. II. 157. 206. 244. 500. (609.) III. 2. 3. 228. 231. (286.) 500. (508.) 556. 557. IV. 520. 522. (554. 559. 602. 615. 724.) 773. 794. V. 96. 111. 179. 381. 505. 560. (594. 596.) 700. 749. 761. 775. 778. VI. 10. 142. 177. 279. (362.) 402. 447. 448. 640. VII. 91. 110. 146. 246. 307. (332.) 584. 832.
Celſo reſpondet Ariſto JCtus. I. 752. VI. 427.
Chalcedonenſe Concilium I. 4. 18. 172. III. (139. VII. 913. 925.
Chaldæi. VII. (690. 701.
Χαρωνιταῖοι ſive Χαρωνιτανοὶ, *liberti, quos Latine dixerunt orcinos.* VI. (517.
Chriſtianorum politia indignæ uſuræ. III. (388. Qui piorum Chriſtianorum fidem vult convellere, puniendus ut ſacrilegus. VII. (775.
Chryſippus ἀκρόκλης ὢν σοφίας παρὰ τοῖς Στωικοῖς. προοιμιάζων περὶ νόμου. I. 36.
S. Chryſoſtomus in Matth. III. (137. Εἰς τοὺς ἀνδριάντας. 138.
Ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τοῦ ὅτι ἡ γυνὴ δέδεται νόμῳ ἐφ᾽ ὅσον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. VII. 663.
Cibyrrhæotæ. Οἱ πλώϊμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Σάμου, καὶ τῶν Κιβυῤῥαιωτῶν. VII. (916. Adde Jus Græco Rom. T. 2. p. 145.
Claudianum SCtum. VI. 577.
Claudii Imp. Edictum. VI. (437. 515. Reſcriptum ad Claudianum quendam. 495.
Claudius ſupplens, quæ à Scævola pronunciata fuerant. VI. 317.
Claudius JCtus. VII. 831.
Gordius Claudius, vide Gordius.
Pactomejus Clemens, JCtus. VI. (425.
Terentius Clemens JCtus. Vide Terentius.

Digitized by Google

Cobides JCtus II. (82. III. 453. V. 280. 448. Vide Gobidas.
Codex Juſtinianeus. Τὸ τῶν διατάξεων βιβλίον. III. (76. &c. ὁ κωδικευτής. Scholiaſtes VII. (499. 849.
SCtum ſub Imp. Commodo, Mamilio Junco & Julio Severo Coss. VI. (369.
Conſtantini διάταξις. V. 166. VI. (125.
Conſtantini Porphyrogenitæ Novella VII. 853. ſexta I. 293. undecima VII. 691. 694. 695. 697.
Conſtantinus Nicæus JCtus. Vide infra, Nicæus.
CPolitana Synodus CL. Patrum I. 4. 18. 171.
ſecunda I. 172. Prima & ſecunda congregata in templo SS. Apoſtolorum. VII. (868.
tertia I. 172.
Cornelianus ager. III. (245.) IV. 133. 593.
Cornelia lex I. 66. (250.) 420. II. (652.) VI. 22. 272. quam Cornelius Sulla tulit VII. 574.
de falſis I. 602. (813. 814. III. 524. V. 266. VII. 504. 514.) 565. (566.) 705. ſeq. 721. ſeq. 724. 727. 735. 744.
de injuriis VII. 461. 476. (480. 481. ſeq. 574.
de ſicariis. II. (127. VI. 74. VII. 483. 556. 580. 652. 684. ſq. (696.
Cratiſtus, ſervi nomen. VI. 315.
Cupitus, ſervi nomen. VI. (380.
Curtius Valerianus. I. 686.
Cyrillus Alex I. 18.
Cyrillus JCtus II. (39. 80. 190. 191. 192. 363. 446. 447. 448. 449. 450. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 543. 545. 552. 556. 558. 559. 599. 603. 606. 613. 615. 617. 620. 627. 650. III. 23. 24. 28. 32. 35. 36. 37. 38. 39. 42. 48. 50. 51. (Alexii Comneni Imp. διάταξιν citat 51.) 53. 60. 61. 62. 63. 139. 141. 143. 144. 145. 146. 149. 151. 153. 156. 157. 158. 160. 161. 163. 164. 165. 166. 169. 170. 171. 172. 173. 175. 178. 179. 180. 181. 182. 184. 185. 186. 187. 189. 190. 192. 206. 208. 211. 213. 214. 215. 216. 217. 233. 236. 237. 238. 239. 244. 245. 246. 247. 252. 255. 256. 257. 259. 261. 262. 267. 270. 273. 274. 278. 279. 281. 282. 284. 285. 286. 287. 289.

289. 291. 296. 297. 301. 302. 304. 311. 316. 390. 394. 395. 400. 404. 409. 411. 430. 443. 444. 445. 446. 448. 449. 451. 452. 508. 510. 511. 512. 513. 523. 525. 526. 563. 564. 565. 566. 568. IV. 18. 19. 22. 217. 218. 219. 220. 221. 223. 267. 273. 336. 337. 369. 370. 371. 372. 373. 375. 376. 377. 381. 383. 384. 385. 391. 393. 394. 396. 398. 399. 401. 402. 403. 404. 406. 410. 422. 432. 434. 439. 558. 564. 570. 586. 600. 603. 604. 611. 615. 637. 700. 701. 702. 704. 705. 707. 708. 718. 720. 721. 722. 724. V. 26. 27. 31. 32. 34. 35. 39. 42. (*οὕτω ἂν ἐγὼ τῷ θαυμασίῳ Κυρίλλῳ συναρεσοίμην.* 44.) 45. 47. 60. 77. 78. 79. 81. (*τὸ κείμενον* in Baſilicis ex Cyrilli editione ſumtum. 82.) 84. 85. 95. b. 99. 100. 101. 102. 116. 117. 119. 149. 168. 172. 225. 230. 235. 238. 243. 255. 277. 278. 279. 281. 282. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 405. usque ad 436. ſingulis paginis. *Τὸ παρὸν θέμα ἐκ τῆς τοῦ Κυρίλλου ἐλήφθη ἐκδόσεως* 431.) 448. 449. 450. 451. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 581. 586. 589. 601. 605. 620. 627. 632. 659. 698. 701. 702. 704. 706. 707. 708. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 723. 724. 741. 744. 746. VI. 26. 29. 47. 48. 50. 51. 205. 206. VII. 11. 14. 21. 37. 38. 72. 76. 80. 83. 85. (*Τοῦτο τὸ θέμα κεῖται ἐν τῇ τοῦ Κυρίλλου ἐκδόσει, οὐ μὴν καὶ ἐν τῷ ἀνωνύμῳ.* 89.) 90. 91. 97. 98. 108. 114. 122. 125. 148. 153. 154. 156. 157. 160. 161. 162. 163. 165. 171. 178. 179. 203. 204. 206. 238. 241. 247. 252. 254. 255. 256. 257. 260. 261. 262. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 271. 350. 444. 482. 483. 484. 516. 657. 704. 757. 768. 874.

Damas, ſervi πραγματευτοῦ nomen. VI. (378. 380. 430.
Damaſus Pontifex I. 2.
Damuſianum SCtum. VI. (375. 387.
December, ſervi diſpenſatoris nomen. VI. 381.
Demoſthenes Orator I. 36. VII. 855.
Devteronomium. VII. 648.
Dialecticorum *ψευδόμενα*, JCtorum *ἄπορα*. V. (434.
Digeſtorum *τὰ πρῶτα* I. 454. 455. 688. II. (649. III. 152. &c. *ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ τῶν διγέστων πτλ. ά.* II. 296. *Τὸ δίγεστον.* II. (409.
Diphilus, ſervi nomen. VI. (389. 390.

Domitia. VI. (494.
Domitius Silvanus. VII. (444.
Domitiani Imp. reſcriptum. VI. (29.
SCtum Domitiani temporibus. VI. (498.
Donatiſtæ I. 16. 17. II. 581. III. 144. VII. 576. 606.
ὁ δὲ δόλιβυς μονόβιβλος. III. (534. IV. 235. 276. 277. 278. 301. 306. 644. 646. 647. 649. 651. 652. Τῷ δὲ δόλιβυς πρώτῳ μονοβίβλῳ. IV. 339. 413. Ἔγνωμεν ἐν μονοβίβλοις. VI. 123.
Dorotheus JCtus. ὁ μακαρίτης. III. (212. 265. IV. 336. 337. 338. 368. 370. 371. 372. 374. 376. 378. 379. 380. 381. 383. 384. 385. 398. 399. 401. 402. 403. V. 39. 144. 173. 260. 290. 325. 410. 414. 423. 433. 434. VI. 49. 259. 273. VII. 95. 101. 225.
Δοξαπατρῦ λύσις. Doxapatri JCti. III. (440. Τῦ Δοξαπατρῦ κυρίου Γρηγορίου παραγραφή. VII. 16. 317.

Eccleſiaſtica Privilegia non violanda, ſub pœna quinque librarum auri. VII. 889.
Edictum perpetuum, τὰ κατὰ φόβον γενόμενα οὐκ ἔρρωται. I. 810.
Edictum prætoris. V. (311.
ὁ ἐναντιοφανής φησιν. II. (109. 265. 266.) VII. 565. σημείωσαι τὸν ἐναντιοφανῆ λέγοντα. III. (170. Nimirum in Scholiis ad Baſilica paſſim allegantur Conciliationes legum quæ pugnare inter ſe videntur, quas ſcriptor olim Græcus celebris ſingulari opere pluribus libris collegit & in concordiam revocare conatus eſt, illeque tangitur pluribus locis, interdum & reprehenditur, ut II. (109.) μάτην οὖν τῷ ἐναντιοφανεῖ εἴρηται. Stephanum διδάσκαλον appellat. III. 318. Εἰ καὶ τῷ ἐναντιοφανεῖ ἄλλως δοκεῖ. 393. ἀνάγνωθι τὴν ἐνταῦθα τοῦ Ἐναντιοφανοῦς τῶν κεφαλαίων ἐπίλυσιν καλῶς ἔχουσαν. 394. 412. &c. Ἐναντιοφανῶν βιβλίῳ ε΄ τίτλῳ δ΄ διγέστῳ ζ΄. V. 726. Idem auctor citat monobiblum ſuum de legatis & mortis cauſa donationibus. Ἐν τῷ γραφέντι μοι μονοβίβλῳ περὶ ληγάτων καὶ μόρτις κάυσα δωρεῶν. VI. 250. Παραγραφὴ τοῦ ἐναντιοφανοῦς. VII. 496. 499. 640. 641. &c.
Epheſinum Concilium I. 4. 18. 171.
Epiphanius Archiepiſcopus I. 10.
In Eccleſia apud Epiſcopum manumiſſi. VI. 510.

Per

Per ſancta Evangelia juratum. I. 99. III. (139. Judices & arbitri poſitis in conſpectu Evangeliis ferebant ſententiam I. (259.

Eros, ſervi nomen. VI. (356. 389. 390.

Ἥρως Eudoxius, JCtus. I. (810. Εἰ καὶ Εὐδοξίῳ τῷ ἥρωι καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιοτέροις διδασκάλοις ταῦτα εἴρηται. 644. 645. III. 60. 61. VI. 227.

Euſtathii magiſtri Romani Scholium. IV. (489. ſeq. Vide Romani.

Eutyches hæreticus. I. 7. 10. 18. 172. Εὐτυχιανιστής. VII. 900.

Eutychia & Irene, ancillarum nomina. VI. (312. 316.

Fabiana actio. III. (26. 27.) 385. (447. V. 349. 596. 597. VII. 206. 208. 225. 579. Lex Fabia, 779. 780. de plagiariis. 783. ſeq. 787. ſeq.

Falcidia lex. I. 97. 177. 606. 712. 713. (761.) II. 47. (263. III. 35.) 137. (192. 206. 278. 283. 333. 397. 398. 399. 401. 403. 433. 563.) IV. 190. (409. 550. 664.) 799. 800. 802. (809.) V. 199. 205. 217. (238. 240. 242. 244. 269.) 357. 360. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 378. 379. 380. 381. 371. 372. 373. 374. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. ſeqq. 442. ſeq. 462. ſeq. (484. 494. 497. 732. VI. 177. 203. 243. 244. 257. ſeq. 353. 358. 359. (729. 757. 759. 760.

Felix. III. (161.

Firmus. VI. (555.

Florentinus JCtus. I. 28. II. 375. 431. 656. IV. 213. 691. V. 750. 759. 777. VI. 602. 603.

Fufidius JCtus. VI. (285.

Galli πεκύλιον appellant, quod Græci παράφερνα IV. (557.

Garidas JCtus. Οὕτως ὁ Γαρίδας. II. (548. 556. 573. III. 249. 353. VII. 914. Τὸ ί στοιχεῖον τοῦ Γαρίδα. 651. Τὸ έ στοιχεῖον. III. 78. 115. Ἐν τῇ δ΄ τῶν συμφώνων διαιρέσει τοῦ π΄ στοιχείου. 389. Τὸ ί στοιχεῖον τοῦ περὶ ἀγωγῶν (de actionibus) βιβλίου. 391. Τοῦ Γαρίδα πρὸς τὸν βασιλέα κυρὸν Κωνσταντῖνον τὸν Δοῦκαν περὶ διαιρέσεως φόνων καὶ τῶν προσφευγόντων τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. VIII. 692.

Sargillianus ager. III. (407.

Geometria δημοσίᾳ διδάσκεται. VII. 689. 701.
Gloſſæ interlineares IV. (260. ſeq. 296. 366. ſeq. 430.
Gobidas JCtus Cyrillo & Stephano junior III. (182. Cobides II. 82. III. 453. Κωβίδης etiam apud Balſamonem ad Nomocan. Photii p. 1118.
Gordius Claudius, lenocinii ab Imp. Severo condemnatus. VII. (641.
Licinii Gracchi ſeditio. IV. (410.
Grammatici immunes in majoribus civitatibus quini, in aliis terni. V. 3.
Codex Gregorianus. I. (811. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους καὶ τὰς ἐν τῷ Ἑρμογενιανῷ καὶ Γρηγοριανῷ διατάξεις. Adde Cujacium XX. 18. Obſervatt.
S. Gregorii Thaumaturgi Canones VII. 648.
S. Gregorii Nyſſeni Canones. VII. (692. 696. Canonica Epiſtola ad S. Letoium Melitenes Epiſcopum. 700.
Gregorius JCtus. II. (566. VII. 607. Vide in Doxopatro.
Gregorianus ager. VII. (732.
In Gypſo & Proconneſo ad metalla damnati. IV. 251. Gypſus Ægypti inſula. VII. 843. 845. 867. Vide Nic. Antonium de jure exulum p. 66.

Hæretico Chriſtianum mancipium habere non licet. V. (744.) VII. 901. neque in hæreſin ſuam trahere. VII. 889.
Hagiotheodoretus JCtus. VII. 121. Hunc præceptorem ſuum vocat Scholiaſtes Baſilicorum. 658.
Lex à Juſtiniano Imp. ſcripta ad Hermogenem, magiſtrum divinorum officiorum. IV. 481. ſeq.
Hermogenes JCtus I. 28. 32. II. 383. 386. 393. 418. 420. 425. III. 494. IV. 359. 360. 426. 507. 741. 747. V. 15. 16. 70. 165. 303. 322. 338. 378. 563. VI. 141. 180. 268. 445. 631. 648. 678. 701. 706. VII. 476. 527. 562. 599. 712.
Hermogenianus JCtus III. (234. VI. 490.
Codex Hermogenianus. I. (811. 816.
Ἥρως. III. (60. Vide Eudoxius, & Patricius, & Amblichus.
Himerius, Salomonis F. temporibus Romani Imp. VII. (676.
Hippocrates. VI. (39. 147.
Homerus VI. (100. VII. 855.

Javo-

Javolenus JCtus. II. 279. 314. 375. 401. 424. 432. 433. 436. 437. (471. 473.) 503. 514. III. 206. 229. (302.) 388. 499. (512.) 556. 577. IV. (266.) 362. 520. 523. 530. (582. 583. 601.) 686. 695. (707.) 716. (726.) 773. 797. 811. V. 96. 276. 383. 560. 675. 738. 749. 761. 762. 771. 773. 778. 779. 785. VI. 178. 205. 268. (Præceptor Juliani 281.) 403. 405. 464. 465. (475.) 610. 649. 677. 766. 770. 774. 778. 782. VII. 58. 59. 62. 64. 309. 314. 411. 476.

Jeremias Propheta. VII. (638. 650.

ὁ Κύριος ἡμῶν ἸΗΣΟΥ͂Σ ΧΡΙΣΤΌΣ. VII. 663. Πεπιστεύκαμεν γὰρ εἰς τὸν δεσπότην ΧΡΙΣΤΌΝ. 682.

Imperatorum reſcripta perpetuo valent. I. 104. Etiam Judicum ſententiæ in publicos commentarios relatæ. I. 188.

ὁ ἴνδιξ οὕτως ἐπιλύει. II. (111. III. 454. 491. V. 526. VII. 11. 41. 74. 90. 108. 122. 201. 205. 335. 350. 368. 591. 640. 649. 696. 704. 730. 768. 787. 788. 850. 858. Ἀνάγνωθι τὸν ἴνδικα ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. III. 181. Εἶπον δέ σοι καὶ ἰνδικεύων. 256. Ἀνάγνωθι τὸν ἴνδικα Στεφάνου. 445. Ἐν πλάτει τοῦ ἴνδικος. VII. 379.

Ἐν δευτέρᾳ ἰνστιτουτίωνι. I. 690. Ὡς ἔγνως καὶ ἐν τοῖς ἰνστιτούτοις. V. 193.

Joannes Briennius. III. (186.

Joannes Epiſcopus Papa Romæ. I. 10.

Jannes Nomophylax, JCtus. II. (544. 549. 553. 558. 559. 587. 621. 648. III. 360. 390. 400. 445. 449. 450. 453. 491. IV. 658. V. 152. 226.* 346. 410.

Joannes Patricius. II. (129.

Joannes Præfectus Prætorio. I. 238. III. (92.

Iſauri, pro latronibus. I. 379. VII. 442. *ubi cum buccellariis conjunguntur ſervisque armatis.* 450.

Iſidorus JCtus II. (535. 553. 556. 558. III. 53. IV. 701. V. 355. VI. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 222. 224. 225. 226. 227. 228. 230. 231. 232. 233. 261. 262. VII. 18. 434.

Judæi I. 14. 20. 21. 22. 23. 24. II. 524. III. 188. VII. 696. 889. 900. ſervos Chriſtianos habere prohibentur. 901. 906. teſtamentum poſſunt condere V. (34. non annumerantur iis, quibus ferre teſtimonium in judicio prohibetur. 580. 581. Libros ſacros lingua Græca vel Latina legere permittuntur. I. 25.

Judæos

Judæos tranquille agentes, ſi turbaverint ac diripuerint Chriſtiani, in duplum condemnantur. VII. 415. Ex Chriſtiano factus Judæus proſcribitur. VII. 889.

Juliæ Leges II. (59. 544. 546. 547. 552. 554. 605.) 636. III. 540. IV. (407. 408. 707. 717. 719. 720. 722. 725. VI. 123. 135. 518. VII. 11. 403. (414. 444. 446. 447. 511. De adulteriis. 556. 643. 657. 665. 667. & de vi publica. 556. 563. 922. De repetundis. 761. ſeq. Contra peculatores. 768. ſeq.

Lex Julia de plagiariis. VII. (548.

Lex Julia de annona. VII. (549.) 767.

Lex Julia Petronia. VI. 276.

Julianum SCtum de petitione hæreditatis. V. 607. * ſeq.

Julianus JCtus I. 424. II. 51. 150. (179.) 210. 236. 258. 259. 261. (264.) 270. 276. 278. 282. 285. 315. 346. 356. 357. 390. 392. 406. 407. 422. 430. (453. 475. 500.) 590. (597.) III. 4. 121. 129. 225. 226. (292. 293.) 381. (436.) 498. 499. 521. 548. 553. 554. (565.) 571. 576. IV. 215. (220.) 240. (336.) 354. 355. (370. 413.) 428. (438.) 516. 517. (549. 551. 567. 594.) 689. 690. 691. 714. (Ἐν τῷ ιϛ´ βιϐλίῳ τῶν διγέστων αὐτοῦ. 720.) 735. 751. 767. 771. 819. V. 56. (60. 75.) 90. 91. 111. (117.) 162. 207. (315.) 332. 335.) 381. 392. 393. 503. 562. (596. 597. 603. 604. 626. 630.) 652. 758. 760. 764. 772. 775. 782. 783. VI. 2. 5. 10. (35. 40.) 62. 64. 70. 143. 235. 236. 237. (245. 246. (reprehenditur à Marcello. 247. 248.) 249. 276. 277. (ſupplet Paulium. 279. auditor Javoleni. id.) 289. 290. (305. 308. * 316. 317.) 346. (385. 386.) 398. (415. 421. 423. 428.) 440. 448. 467. (473.) 608. 630. 637. 648. 768. 777. 800. VII. 60. 61. 62. (69. 70. 111. 132. 140. 141. 245. 303. (316.) 385. 392. (415. 480. 493.) 507. 612. (728.

Julius Miſcella, Ἰούλιος Μισκέλλας, JCtus. IV. 475. Fabrotto interpreti Lex Julia miſcella. Legis miſcellæ mentio VI. (435.

Juliotitianus tutor. VI. (159.

Junius deportatus in inſulam, ab Antonino in integrum reſtitutus. VII. (933.

Junianum SCtum. VI. (387.

Juris jurandi formula Magiſtratuum ſub Juſtiniano Imp. & Theodora. I. 199.

Jura.

Juramentum ſcenicarum mulierum, μὴ ἀναχωρεῖν τῆς πορνείας. VII. 682.
Juſtinianus Θειότατος Αὔγουστος. III. 91.

Labeo JCtus. I. 42. 45. (68. 264.) II. 25. (116.) 320. 428. 436. 437. 439. (453. 482. 483. 484. 485. 611.) III. 6. (notatur à Paulo. 47.) 240. 319. IV. (219. 410. 530. 566. 567. 582. 726. 727.) 768. 770. V. (599. 657.) 771. 774. VI. (201.) 407. (410. 412. 418. 424. 427. 431. 432. 469. 475.) 647. 760. VII. (66. 71. 72. 167.) 314. (332. 334. 381. 389. 445. 479. 511. 519.
Laodicena Synodus. VII. (699.
Largianum SCtum. VI. (518.
Ἀρχαία Λατινότης, Jus Latii. VI. (514.
Λαυπαίκται, (λαοπαίκται) βωμολόχοι. II. (582.
Leges aſſervatæ in majore Eccleſia CPol. I. 195.
Leges XII. tabularum. I. 28. V. 539. *δωδεκάδελτον.* (694. VI. 24. 40. 41.) 61. (158. 159. VII. 66. 67. (146. 147. 148. 371. 604.
Leges non ſcribendæ per ſiglas. I. 109.
Leonides. VI. (557.
Leo Imp. *Τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως,* piæ memoriæ. Ejus *Διάταξις ἐπὶ τῶν δευτέρων γάμων.* IV. 480. 483.
Leo citatur. IV. (267. Leonis *ἐρώτησις.* IV. 610. Leonis præfecti Prætorio, *τύπος.* 414.
Leonis Philoſophi *νεαραί.* T. 4. (677. *Διάταξις.* T. 6. 219. Novella XVIII. T. 4. (p. 224. 226. XXXIV. T. 7. p. 911. XLVIII. T. 2. pag. 557.) XLIX. T. 2. (p. 587.) LIII. T. 7. pag. 510. LIX. T. 4. p. 272. LX. T. 7. p. 867. LXI. T. 2. (p. 642.) T. 7. p. 514. LXVI. T. 7. p. 787. LXVII. T. 7. p. 860. LXXVII. T. 7. pag. 742. XCVI. *Τοῦ φιλοσόφου νεαρά.* T. 7. p. 510. XCIX. T. 3. (p. 186.) CV. T. 7. p. 575.
Libonianum SCtum. VII. 705. 712. (721. 731.
Licinianus ſervus. V. (579. 580. 582.
Licinius Rufus, JCtus. II. 513. IV. 290. VI. 329. 404.

Macedonianum SCtum. II. (181.) 361. ſeq. III. (67. 270. 350.) 539. (541.) 556. IV. 131. (551. 637.
Macedonius hæreticus. I. 171.

Æmilius Macer, JCtus. Vide Æmilius.

Mæcianus, JCtus. III. 559. IV. 799. 823. V. 372. 373. 447. VI. 344. 638.

Μαγικὰ βιβλία. V. 667.

Magiſtri, ſ. διδάσκαλοι Græci, & Latini quatuor immunes in minoribus civitatibus. V. 3.

ὁ Μάγιστρος ἔλεγεν. VII. (916. Vide Euſtathius & ſupra p. 434.

Manichæi & Manichææ. I. 16. 17. 18. 19. 20. II. 524. (579. 580. 582. III. 144. V. 637. VII. 576. 581. 605. Manetis Perſæ diſcipuli, eorum dogmata. II. 581. Evangelia παράγραπτα κατὰ Φίλιππον καὶ Θωμᾶν. id. Manichæi Nicolaitarum impietati ſucceſſerunt. 581.

Marcellus JCtus. I. 180. II. 74. (112. 115.) 153. 262. 275. 283. 295. 411. 433. (475.) 597. (622. 627.) III. 2. 205. (276.) IV. 242. (270.) 289. 290. 360. (420.) 427. 521. (ἐν τῷ βιβλίῳ διγέστων ἕκτῳ. 547.) 554. (562. 565. 573. 586. 591. 603. 604.) 753. 800. 815. 824. V. 195. 200. (ἐν τῷ γ΄ διγέστῳ. 225.) 337. 348. 360. 398. 589. 594. 624. (reprehenditur à Papiniano. 707.) 761. 765. 783. 785. (libro decimo. VI. 35.) 70. (reprehendit Julianum. 247. 248. roprehenditur à Paulo. 248.) 252. 267. 327. 348. (355. 362. 389.) 402. 479. (493. 520.) 630. 649. 803. VII. 410. 436. 437. 438. 476. (484. ex Marcello Ulpianus. 486.) 501. 507. 513. 515–518. (libro Digeſtorum ſeptimo. 603.) 728. 748. 762. 767. 769. 770. 771. 772. 783. 792. 793. 801. 802. 825. 829. 830. 832. 871. 872. 879. 883. 886. 887. 888. 935.

Marciani Imp. Conſtitutio. VI. 697.

Marcianus JCtus. I. 28. 29. II. 375. 401. 509. III. 4. (161.) 205. (238. 243. 245. 278. 286. 308.) 383. (432.) 499. (524.) 555. IV. (20. 26. 28. 29.) 241. (269. 298.) 429. (548. 628.) 716. 794. 797. 800. 803. 820. 823. 828. V. 11. 12. 163. 195. 196. 205. 207. (258. 259.) 309. 328. (350.) 381. 382. 383. 398. 759. 764. 783. VI. 4. 10. 140. 162. 163. 164. (166.) 174. 176. 179. 234. 238. 239. 240. 242. 266. 277. 278. 296. 338. 340. 347. 348. (389.) 436. 441. 489. (493. 520.) 585. 674. 701. 704. 705. 709. 751. 764. 782. 803. VII. 4. 7. 8. 48. 58. 189. 306. 308. 309. 521. 527.

Digitized by Google

527. 559. 544. 562. 564. 584. 597. 598. 610. 612. 613. 618. 620. 623. 624. 625. 684. 685. 702. 703. 705. 707. 708. 714.

Marcianus alius. VI. (380.

Μάρκου (V. 40. videtur legendum *Μαρκιάνου*, ita & VII. 232. vel *Μαρκέλλου*, ut VII. 436. 501.

Marcus Antoninus vide Antoninus.

Martialis. VI. (377.

Mathematicorum *τὰ τῆς πλάνης βιβλία* concremanda I. 15.

Mauricianus JCtus. V. (630.

Priſcilla & Maximilla. II. (581.

Medici in majoribus civitatibus immunes decem, in aliis quinque. V. 3.

Medici ſervi VI. (739.) 511. *pretium ſexaginta ſolidi.* id. *Archiatri Palatii & urbis Romæ & magiſtri literarum immunes à militia.* 760.

Mela JCtus. II. (461.

Menander JCtus. VI. (30. Arius Menander. 750. 751.

Ad Meſſenium Frontonem, reſcriptum Imperatoris. VI. (314.

Michaël Ducas Imp. III. (202.

Lex Miſcella. VI. (435. Vide ſupra in Julio.

Modeſtinus JCtus. I. 29. 31. 32. 181. 256. 413. II. 50. 279. 295. 313. 314. 375. 433. 511. III. 3. 5. (23. 34.) 127. (160.) 228. 229. (248. 282.) 386. 387. (428. 451. 453. 471.) 557. 576. IV. (21.) 215. (221.) 239. 241. 242. 288. (299.) 360. 510. 512. 522. 523. (570. 606. 609.) 740. 770. 772. 773. 796. 804. 824. 827. 830. 836. V. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 10. (36.) 111. 112. 177. 200. (247. 248. 256.) 383. 560. (637.) 679. 753. 761. 762. 765. 778. 782. 783. V. 17. 62. 64. 69. 90. (150.) 154. 155. 177. 267. (312.) 328. (356.) 436. 464. 640. 650. 674. 677. 680. 684. 704. 749. VII. 9. 309. (364.) 439. 473. 534. 537. 545. 564. 598. 625. 640. 687. 703. 714. 715. 748. 776. 783. 793. 802. 803. 832. 833. 836.

Μονόβιβλος τῆς πρωτοπραξίας II. (654.) *τῆς ὑποθηκαρίας.* V. (155.)

Montaniſtæ I. 20. rebaptizandi I. (143. – teſtimonium ferre non poſſunt II. 524. (579. 580. 581. ubi eorum dogmata.

Muciana cautio (Scævolæ) VI. (318.

Q. Mucius JCtus. I. (70. VI. 427. 431. ejus ſententia de dote uxoris Licinii Gracchi. IV. 410.

Neocæſarienſis Synodus. VII. (675.
Neratius JCtus II. (112.) 152. 154. 228. 502. à Paulo allegatur III. (422. 423.) 498. 556. IV. 419. (564. 567. 595.) V. 337.
Neratius Priſcus, Trajani tempore. (350.) 687. (705.) VI. 243. (285.) 400. 605. 613. VII. 64. (200.) 306. 312. 476. Neratium ſequitur Marcellus (484.)
Nerva Imperator. VI. (494.
Nerva JCtus. ὁ νομικός. II. (474. 606. IV. 430.
Nerva minor, ὁ μικρός. VI. (285.
Neſtorius hæreticus I. 4. 6. 7. 9. 10. 18. 171. 172.
Neſtoriani VII. (581.) non Chriſtiani I. 18. Judaicam colentes ſuperſtitionem. II. 524. (581.)
Nicæus JCtus. II. (549. 565. 567. 615. 616. 619. 622. 623. 626. 630. 631. 650. 651. 653. 655. III. 25. 30. 31. 32. 36. 37. 38. 45. 48. 49. 51. 53. 61. 64. 69. 71. 80. 101. 113. 141. 143. 150. 154. 155. 171. 173. 174. 175. 176. 202. 203. 207. 213. 215. 217. 240. 247. 264. 272. 287. 356. 406. 414. 426. 475. IV. 273. VII. 276. 658.
Τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Νικαέως. III. p. 372.
Nicæna fides. I. 2. 3. 4. 18. 171. Canon Nicænæ Synodi VII. (868.
Nicæna Synodus ſecunda. I. 172.
Nicolaitarum impietati ſucceſſerunt Manichæi. II. (581.
Nili aggerum ruptores. VII. 502. ſeq. 516. (517.) Adde Attaliatam in Jure Græco Rom. T. 2. p. 54.
Τινὲς τῶν νομικῶν. II. (129.) Οἱ ἐν Ῥώμῃ νόμους ἐξηγούμενοι. V. 4.
Nomocanon. IV. (335. VII. 604. 675. 678. 691. 696.
Τοῦ Νομοφύλακος. II. (587. III. 488. IV. 19. 24. VII. 167. 323. Vide Joannes. Τοῦ Νομοφύλακος ἐκ τοῦ κατὰ πόδας. III. (360.
Notarii ſervi pretium, quinquaginta ſolidi. VI. 511.
Notis, σημείοις ſcripta teſtamenta. V. 286. (293.
Novella, ἡ νεαρά. II. 488. 623. &c. Διὰ νεαρᾶς τοῦ δεσπότου ἱσταμένης διατάξεως III. (507. V. 225. 238. &c. Vide & ſupra in Leone.
Numa III. (95.

Oaſis Ægypti VII. 845. 867.

Octa-

Octavenus JCtus. V. (599. VI. (318. * 419.

Olympionica. III. (303.

Oneſiphorus, ſervi nomen. VI. 317.

Ophilius JCtus. IV. (382. 431. VI. 431. 432.

Ophitæ hæretici, I. 20. II. 524. (580. & 581. ubi eorum dogmata.

Ἱερῶν ὀργίων μηνυταί. VII. (541. 542.

Origenes in quinta Synodo damnatus. I. 172.

Orphitianum SCtum. V. (222. 228. 572.) VI. 20. 22. (43. 45. 55.) 61. (72. 75. ſq. 159.

Pactomejus Clemens, JCtus. VI. (425.

Pagana ſuperſtitiones prohibentur. I. 12. ſeq. 14. 20. Pagani teſtes in judicio eſſe non poſſunt. II. 524. (580.

Ἡ Παλαιὰ τάξις τῆς ἐξετάσεως τῶν πυβλίκων δικαστηρίων ἀνῄρηται. VII. p. 551.

Οἱ Παλαιοί. I. 45. 672. II. (128.) 338. (573. 582. VI. 513. ſeq. 337. *ζήτει τὸ παλαιὸν τοῦ κεφαλαίου.* III. (319. *παλαιὸν ἀναγκαιότατον ὄντα.* 401. *παλαιὸν καὶ τὸ νέον σχόλιον.* VII. 656. 757. *μὴ πλανηθῇς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ.* 576. *παλαιοὶ νόμοι.* I. (811.) *οὕτως φησὶν ὁ παλαιός,* antiquus ſcholiaſtes. II. (613. 614. 615. 616. 622. 625. 626. 650. 651. 653. III. 27. 33. 55. 56. 58. 66. 73. 115. 147. 155. 159. 165. 172. 186. 188. 199. 203. 204. 213. 243. 266. 267. 268. 272. 282. 286. 290. 303. 343. 346. 347. 353. 361. 362. 390. 391. 416. 424. 426. 429. 448. 466. 475. IV. 21. 22. 24. 645. 654. 705. VI. 39. 70. 92. 95. VII. 101. 105. 106. 145. 149. 152. 167. 175. 177. 197. 202. 209. 211. 224. 234. 240. 242. 248. 268. 319. 331. 335. 345. 349. 353. 355. 356. 363. 364. 382. 383. 421. 427. 431. 433. 453. 498. 499. 500. 549. 550. 554. 567. 578. 639. 643. 645. 658. 660. 665. 753. 755. 809. 821. 836. 837. 839. 851. 859. 923. Vide ſupra in Eudoxio.

Palatini. VI. 733. 736. VII. 873. 878. *Ἡ σχολὴ τῶν Παλατίνων.* VI. 713.

Papia lex. VI. (136.) 586. 591.

Papinianus JCtus. I. 28. 29. 771. II. 24. 25. 95. 159. 160. 245. 258. 271. 274. 283. 315. 316. 317. 322. 348. 386. 401. 408. 412. 434.

500. 502. 503. 514. 597. (631. 642.) 660. III. 1. 6. (22. 24. 153.) 229. (240. 256. 280. 291. 306. 317.) 373. 374. 375. 376. (402. 404. 408. 410. 423. 430. 509. 511.) 545. 558. 559. 561. (566.) 571. 578. IV. (25.) 243. 287. 290. 292. 329. 356. 361. (397. 398. 407.) 424. 429. 513. 524. 530. (604. 614. 616. 617. 618. 619. 621. 623. 629.) 692. 693. (699. 700. 701. 706.) 715. 716. 741. 795. 797. 801. 803. 809. 816. 819. 820. 828. 834. V. 11. 12. (41.) 66. 69. 103. 163. 177. 200. 201. 216. (232. 239. 241. 248. 249.) 270. 271. 276. (281. 300.) 337. 338. 361. 362. 365. 398. 507. 561. (591. 610. 621. 634. 640. 642.) 653. (662. 663.) 679. 680. (704. 705. 707.) 739. 753. 758. 762. 788. VI. 3. 4. 11. 64. 68. 101. 141. 178. 179. 208. 242. 243. (259.) 267. 268. (274. 275.) 286. 291. 294. 295. (314.) 330. (358. 360.) 404. 405. 437. 444. 468. 480. 489. 608. 631. 678. 700. 705. 755. 770. 777. 778. VII. 4. 7. 10. (22.) 64. 246. (270.) 410. 411. 533. 544. 545. 559. 565. 583. 612. 613. 619. 625. 628. 708. 763. 767. 772. 803. 869. 927. b. (934.

Papinianus Libro XI. τῶν *κυαιστιόνων αὐτοῦ*. IV. (372. Libro decimo ſexto. VI. 45.

Anti-Papinianus Pauli JCti. vide infra in Paulo.

Papyrius JCtus III. (299.) VI. 672. 700. 805.

Παραγραφή annotatio V. 231. 243. 245. 246. 584. 604. Ἐκ τῶν παραγραφῶν. 259. &c. Ἀνάγνωθι τὴν τοῦ θέματος παραγραφήν. 611.

Παραπομπαὶ allegationes III. (492. VI. 88. VII. 363. &c.

Τὰ παράτιτλα. V. (521. VII. 387. &c.

Tarruntius Paternus, JCtus. VI. 751.

Ἥρως Patricius, JCtus. (I. 810. II. 192. 486. 644. III. 161. 344. 350.) 459. (476. 535. 536. V. 265. 487. VI. 575. VII. 677. 864.

Patricius, Romæ rogabat populum de lege ferenda. VII. (66.

Patzus JCtus (I. 34. VII. 641.

Pauliana actio. VII. 175.

Pontius Paulinus. Vide Pontius.

Paulus Apoſtolus. VII. 638. 663. 603. ubi Philippenſium nomen per errorem obrepſit, nam Actor. XXII. nihil de Philippenſibus.

Paulus JCtus I. 29. 30. 31. 32. 39. 40. 243. 245. 249. 255. (264.) 397. 410. 412. 416. 422. 426. II. 21. 22. 23. 25. 46. 48. 50. 52. 67. 73. 74. 77. 93. 94. 132. 137. 143. 144. 154. 161. 164. (190.)

194. 210. 211. 227. 230. 231. 234. 237. 238. 240. 245. 247. 252. 253. 254. 256. 257. 260. 261. 270. 276. 277. 279. 280. 282. 283. 287. 288. 290. 291. 294. 295. 302. 303. 304. 307. 309. 310. 311. 312. 313. 317. 319. 320. 321. 342. 344. 346. 347. 348. 353. 355. 357. 361. 363. 365. 366. 368. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 377. 381. 383. 385. 387. 400. 406. 407. 408. 415. 416. 424. 425. 432. 434. 435. 436. (448. 476. 485.) 496. 500. 511. 513. 514. 515. 516. (555. 556.) 592. 594. 595. 596. 597. (631. 642.) 660. III. 1. 2. 5. 7. (23. 33. 47.) 118. 119. 120. 122. 123. 124. 126. 129. (147. 148. 150. 156. 158. 159. 160. 164. 165. 168. 171. 172. 176. 177. 178. 183. 191.) 204. 205. 206. (212. 214.) 219. 221. 225. 227. 228. 229. (234. 238. 245. 261. 279. 288. 292. 294. 295. 296. 308. 309.) 377. 378. 379. 380. 381. 383. 384. 385. (392. 420. 422. 423. 424. 425. 427. 433. 447. 453.) 499. (507.) 520. 521. (524.) 545. 546. 547. 548. 552. 554. 556. 559. 560. (563. 564.) 571. 574. 575. 576. 579. IV. (26.) 213. 215. 239. 240. 241. 243. 244. 246. (268. 269. 271.) 286. 287. 289. 290. 291. 292. (301. 302. 303. 304.) 328. 329. 341. 342. 345. 346. 347. 351. 352. 353. 355. 357. 358. 359. 361. (399. 400. 402.) 416. 417. 418. 419. 423. 424. 425. 426. 427. 429. 509. 511. 512. 513. 514. 515. 526. (563. 565. 566. 567. 569. 573. 578. 595. 607. 613. 625. 627.) 686. 687. 688. 689. 690. 693. (697.) 713. 714. 715. 716. (718. 719. 724.) 733. 738. 739. 740. 752. 766. 767. 772. 773. 780. 781. 783. 795. 798. 801. 803. 806. 808. 811. 816. 820. 823. 826. 828. 833. 834. 841. V. 7. 12. 13. 14. 15. 17. (42.) 65. 67. 69. 70. 92. 97. 98. 103. 104. 124. 125. 129. (149.) 162. 163. 164. 175. 176. 178. 179. 196. 202. 203. 205. 206. 207. (223. 231. 240. 245. 249. 250. 253. 259.) 274. 275. 285. 287. 290. 305. 322. 323. 338. 348. 354. 357. 361. 377. 378. 379. 380. 384. 385. 388. 390. 444. 445. 447. 501. 506. 539. 544. 546. 551. 554. 555. 556. 557. 560. 562. (589. 611. 626. 627. 629. 632. 633.) 651. 652. 653. 668. 674. 678. 679. 682. 683. 685. 688. 734. 735. 738. 740. 748. 749. 753. 756. 761. 762. 763. 764. 773. 775. 777. 781. 784. 785. 786. VI. 3. 4. 18 (30.) 62. 70. 91. 141. 153. 154. 155. 161. 171. 173. 174. 176. 180. 234. 235. 240. 242. 243. (248.) 264. 266. 267. 268. 278. 279. (281. 285.) 287. 292. 293. 295. 296. (315.) 326. 334. 335. 336. 338.

Digitized by Google

338. 339. 341. 377. 390. 394. 397. 398. 400. 402. 405. 436. 437. 442. 443. 445. (455.) 462. 463. 467. 468. 469. (474.) 475. 598. 599. 605. 606. 607. 608. 610. 611. 612. 613. 632. 633. 638. 639. 640. 644. 647. 648. 673. 674. 677. 682. 700. 705. 706. 764. 765. 767. 768. 769. 770. 772. 773. 774. 776. 778. 780. 781. 792. 794. 800. 805. VII. 2. 3. 6. 8. 9. 36. 37. 43. 45. 46. 47. 48. 50. 55. 56. 57. 59. 61. 64. 118. 120. 129. 131. 132. 133. 135. 136. 138. 185. 186. 187. 221. 231. 232. 236. 237. 243. 245. 247. (248. 254. 264. 271.) 278. 279. 280. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 294. 301. 306. 309. 312. 313. 390. 391. 392. 397. 400. 409. 410. 411. 437. 438. 439. 459. 460. 461. 465. 469. 472. 473. 474. 475. 476. 501. 507. 508. 518. 521. 526. 527. 540. 543. 544. 559. 562. 584. 599. 624. 628. 686. 687. 703. 705. 709. 711. 712. 713. 728. 763. 769. 800. 801. 802. 803. 805. 832. 837. 839. 870. 887. 927. b. (934.) 935.

Paulus JCtus, Μονοβίβλῳ de ſponſalibus. II. (623.) Τῷ γ´ τῶν ἀντιπα-πιανῶν μονοβίβλων. V. (642. VII. 272.

Libro reſponſorum, μονοβίβλῳ. III. (28. Ἐκ τοῦ λή τοῦ ἰδίκτου αὐτοῦ. V. (62.

Pegaſus JCtus. II. (606. V. 656. VI. (203. VII. 69.

Pegaſianum SCtum. V. (437. 457. 483.

Pepuziani hæretici. II. (581.

Pertinacis & Antonini Impp. Conſtitutio. VI. 356.

Petrus Alex. Epiſcopus. I. 2.

Petri nomen pro individuo vago paſſim ponitur, ut I. 69. 88. 90. 91. 92. *& aliis infinitis in locis. Ita nomen*

Ageriæ VII. 249.
Andreæ V. 676. 708.
Areſcuſæ VI. 148. 149.
Arethuſæ VI. 394. 414.
Attii VII. 365.
Caji III. 34. *Caji Seji* III. 417. VI. 314.
Dorothei I. 309.
Gregorii I. 90.
Joannis I. 761. II. (184.
Lucii Titii III. 451. VI. 211. 314. 376. *Luciæ Titiæ* 379.

Macii

Mavii II. (124. 128. IV. 219. 724. V. 655. VI. 377. *Mavia* IV. 275. 550. VI. 211. 385.
Marci I. 544. II. 270. 271. VII. 340.
Mariæ III. 63. 304. IV. 537. V. 511. 762. VI. 142. 342.
Mucii VI. 389.
Pamphili II. 124. III. 295. 566. 568. VI. 257. 433. *Pamphila* VI. 602.
Pauli I. 91. 92. 246. IV. 157.
Philippi I. 748. V. 564. 675.
Primi II. 118. 175. 179. 472. IV. 301. 551. V. 643. ſeq. 655. ſeq. *Secundi* II. 39. 115. III. 24. 436. V. 253. *Tertii* II. 39. 115. *Quarti* III. 417. *Septicii* VI. 249.
Seji V. 451. *Seja* III. 34. IV. 602.
Sempronii I. 262. IV. 569. V. 60. *Sempronia* VII. 364.
Stichi II. 189. III. 246. 311. 435. &c.
Theodori I. 309.
Thomæ I. 748. 761.
Titii I. 818. III. 34. *Titia* VI. 386. &c.
Philippi Evangelium Apocryphum. Supra in Manichæi.
Philoſophi VI. 686. à tutelis excuſantur. V. 3. (28.
Philoxeanus JCtus ad Novellas I. (751. II. 585. 586. III. 114. 116.
Phœnicarcha. V. (29.
Væ tibi Pilate. VII. (863.
Τὸ πλάτος habet. V. (34. 44. 47. 84. 144. 149. 175. 237. 245. 257. 261. 269. 296. 708. VI. 21. 89. 96. VII. 210. 212. 366. (ἐν πλάτει τοῦ ἰνδικοῦ. 379.) 386. οὐκ ἔστι τὸ παρὸν θέμα τὸ τοῦ πλάτους ὑφῆς. 387.) 482. 488. 554. 573. 606. 675. 701. 734. 915.
φησὶ τὸ κατὰ πόδας. III. (99. 342. 343. 348. 465. 467. 468. 469. &c. 514. 515. 516. 536. 541. 584. 585. IV. 224. 233. 235. 236. 237. 238. 276. 278. 279. 293. 304. 307. 338. 411. 412. &c. 415. 536. 641. 643. 646. 648. 649. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 658. 659. 660. 662. 665. 666. 668. 708. 709. 710. 711. 713. 727. V. 48. 49. 51. 53. 84. 85. 88. 107. 117. 120. 121. 122. 151. 152. 153. 154. 156. 157. 158. 161. 174. 175. 183. 185. 188. 192. 268. 269. 296. 298. 437. 438. 439. 440. 441. 457. 458. 459. 460. 461. 533. 534. 645. 646. 647. 725. 731. 733. VI. 52. 53. 57. 58. 59. 60. 79. 80. 105.

106.108.113.120.121.122.128.136.286.318.319.320.321.457. 458.459.478.481.484.485.486.487.488.489.492.494.495.496. 497.502.503.504.505.506.507.508.512.514.523.524.527.528. 530.531.533.535.537.539.547. ad 561. ſingulis paginis. 563.568. 569.570.571.573.575.576. VII.34.115.181.183.209.210.229. 447.448.477.497.513.536.556.557.579.580.581.582.592.594. 595.606.(παραγραφὴ ἐς τὸ κατὰ πόδας τοῦ Θαλελαίου.661.)663.664.668. 669. 672. 673. 675.697.698.699. 702.734.743.744.765. 766. 789.791.796.820.823.862.876.904. 909. 915. 919. 923. 927. 921.b.923.b.924.b.925.b. 932.933.934. Sæpe ita allegatur Scholiaſtes, qui κατὰ πόδας interpretatus eſt, continua expoſitione conſtitutiones pleraſque, quæ in Baſilicis exſtant. Ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας ὡς ἐν τῷ Βασιλικῷ κεῖται. III. 332.

Pompeja lex de parricidiis. VII. 702.

Pomponius JCtus. I. 27. 29. 181. 245. 257. II. (34.) 51. 72. (110.) 156.209.228.233.253.257.260.261. 262. 276. 278. 279. 280. 281.285.290.294.295.308.365.367. 372. 373. 380. 381. 382. 385. 387. 401. 416. 434. (446.) 503. 505. 510. 514.(602.610. 622.) 658. III. 129.130.(150.172.) 220. 221.223.(236.238. 246. 254. 263. 264. 274. 284. 285.) 387. (403. 437. 441.) 500. 521. 545. 547. 548. 557. 574. 576. IV. (25.) 213. 240. (262.) 287. (337.) 340. 341. 345. 346. 347. 363. (380.410.420.) 424. 425. 506. 510. 511. 512. 513. 523. (567. 580. 585. 615.) 687. 688. 767. 770. 797. 808. 827. 828. V. 65. 96. 102. 177. 375. 387. (522.) 683. 684. 685. 747. 748. 753. 754. 756. 768. 773.777.780.781.785.786. VI. 3. 9. 10. 18. 64. 80. 91. 172. 173. 178. 201. 267. 276. 287. 288. 293. 294. 297. 327. 329. 339. 343. (358.) 395. 397. 398. 401. 402. 403. 444. 467. 469. 480. 605.633.650.755.765.766.769. 771. 773.774. 776. 796. 800. 805. VII. 59. 60. 133. 139. 243. 246. (254.257.271.) 283.289. 290.293.309.310.393.(394.) 411.(485.) 507.559.883. 888.

Pontius Paulinus, Senator Rom. tempore Severi Imp. IV.(743.

Porphyrii ſcripta contra Chriſtianos prohibentur. I. 3.

Jus Prætorium, viva vox Juris Civilis. I. 28. παρὰ ἔδικτον ποιεῖν. 79.

Pragmatica Sanctio. I. 104. 111. 235. (239.

Priſcilla

Priſcilla & Maximilla. II. (581.
Priſcus, ὁ Πρίσκος, VI. (250· idem mihi videtur eum ſæpius allegato interprete legum antiquo, de quo ſupra in παλαιός.
Probus à Rufino circumventus. I. 661.
Προθεωρήσεις legum, ut V. (596. 606. 637. & pluribus aliis locis.
Πρόχειρον νόμων. III. (388. VII. 860. 915. Τοῦτο μεμιγμένον δοκεῖ ἔχειν τοῦ κώδικος καὶ τοῦ προχείρου. 921.
Procula III. (44.
Proculus JCtus. II. 24. 503. III. 557. IV. 361. 430. 524. 530. (611. 613.) 689. (583. 634.) 772. VI. 767.
Proverbiorum liber VII. (638. ubi male προοιμιῶν excuſum pro παροιμιῶν. 650.
Proverbium de donis & largitionibus, μήτι πάντα, μήτε παρὰ πάντων, μήτε πάντοτε. I. 202.
Pſyllus, ſervi nomen. VI. (356.
Publiciana actio. II. 223. ſeq. III. (154. 158. V. 589. 601. 647. VII. 88. 171. 172.
Pynthiodorus. V. (624.

Quintinus. V. (264.

De rebus σύνταγμα, octo voluminibus conſtans Digeſt. lib. XII. ſeq. & Baſilic. lib. XXIII. ſeq. III. (231. VII. 606. 790.
Remus à Romulo occiſus. VI. (170.
Lex Rhodia III. (193. 346. IV. 224.) Jus navale VI. 651. ſeq. Ex Lib. XIV. Digeſtor. adde Harmenopuli lib. 2. tit. 11.
Romanus, Imperator, VII. 676. 677.
Romanus JCtus. III. (56. VII. 678. 694. ὑπόμνημα τοῦ Ῥωμανοῦ. III. 116. 480. ἐκ τῶν ἐν τῇ πείρᾳ τοῦ Ῥωμανοῦ VII. (915. τίτλος ξδ. τῆς πείρας τοῦ Ῥωμανοῦ. 916. Vide Euſtathii.
Romulus. III. (95. VI. 170.
Rubrianum SCtum. VI. (374. 375.
Rufinus φροντιστὴς Diſpenſator Cæſaris. I. 661.
Licinius Rufus, JCtus. Vide Licinius.

Sabinus JCtus. I. 68. III. (292. IV. 430. V. 92. 591. VI. 316. 318. 358. 374. VII. 315. 481.
Saccbus, ſervi nomen. VI. (312. *Samia* nomen ancillæ. 313.
Salomon JCtus. III. (361. *alius quidem Himerii pater.* VII. 676.
Salvianum interdictum παράγγελμα. IV. 42.
Samaritæ I. 20. 23. 25. II. 524. (580. III. 24. 426. ſervos Chriſtianos habere prohibentur. VII. (906.
Saturninus JCtus. VI. 479. VII. (516.
Scævola JCtus II. 163. 164. 211. 308. 318. 349. 408. 439. 660. III. 2. 6. (49. 117. 153.) 229. 378. 388. (421. 454.) 559. 561. 579. IV. 287. 357. 358. 359. 362. (403.) Q. Mucius Scævola 474. 530. (554. 599. 600. 626.) 693. 695. (707. 723.) 802. 808. 835. 843. 844. V. 11. 14. (82.) 202. (252.) 276. 369. 370. 371. 372. 399. 768. 779. VI. 91. 180. (211.) 296. 297. (315. 316. 317.) 329. (357. 378. 379. 380. 381. 382.) 406. (433. 435.) 440. 444. (455.) 606. 768. 774. VII. 246. 308. (379. 389.) 436. 438. 476. 597. 616. 702. 714. 762.
Σχόλια III. (146. 153. 163. 172. 191. &c. σχόλιον τοῦ αὐθέντου μου ἀναγκαῖον ὄν. 408. σχόλιον παλαιόν. V. 483.
Σκοπελισαί. VII. 502. (504. 856.
Scriptura Sacra. ἵνα τοῦτο σαφέστερον ἀπὸ τῆς γραφῆς καταμάθωμεν. VII. 339.
Septicius. III. (419.
Sempronianus ager. IV. (590. *pro agro τοῦ δεῖνα. Sic Titianus, Cornelianus,* &c.
Servius JCtus, I. 44. (70.) IV. (638.) 826. VI. (309. 410. 431. 432. VII. 41. Q. Mucii ſententiam ſecutus. IV. (410.
Serviana actio. III. (39. 472. IV. 28. 30. 49. V. 600. 713. VII. 175. 176.
Severus Imp. IV. (743. V. 75. 95. b. VI. 321. VII. 605. 641. Epiſtola ad Celerem. 610.
Severi & Antonini Impp. Conſtitutio. I. (100. II. 114. V. 180. VI. 32. 366. 384. VII. 575. 774. 881.
Severus, nomen ſervi villici. VI. (381.
Sextus Cæcilius, JCtus. IV. (743. VI. 450.
Calocyrus Sextus, JCtus. Vide Calocyrus.

Solo-

Digitized by Google

Solonis lex de ἐπικρείαις. VII. (541. 542.
Sophiſtæ ſive Rhetores in majoribus civitatibus quini, in aliis quaterni. V. 3.
Spendophorus, ſervi nomen. VI. (382.
Stephanus JCtus, I. (38. II. 177. 187. 264. 450. 454. 455. (Theodori præceptor. 580.) 605. 609. 618. 619. 626. 628. 632. 633. 648. III. 68. 117. 139. 141. 145. 146. 149. 151. 152. 153. 158. 159. 160. 161. 163. 164. 166. 167. 168. 169. 172. 176. 178. 179. 180. 181. 182. 184. 185. 188. 189. 190. 192. 200. 206. 209. 211. 212. 214. 215. 216. 231. 232. 233. 236. 237. 239. 241. 244. 245. 246. 247. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 261. 262. 263. 264. 265. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 276. 277. 278. 279. 281. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 291. 292. 293. 294. 295. 297. 298. 299. (ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος ἑρμηνεύων τὸ ῥητόν. 292. 295.) 302. 303. 307. 308. 309. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 421. 443. 444. 445. ἀνάγνωθι τὰ ἴνδικα Στεφάνου id.) 449. 450. 451. 452. 453. 454. 470. 506. 507. 512. 513. 524. 525. (ἐν ταῖς παραγραφαῖς. 572.) IV. 17. 18. 19. 20. 24. 220. 274. 298. 431. 549. 559. 565. 566. 584. 590. 593. 594. 596. 600. 609. 618. 705. V. 223. 224. 234. 245. 257. 660. (ἰνδικεύων. 661.) VI. 143. 155. 164. VII. 18. 77. 106. 146. 149. 162. 172. 248. 254. 258. 259. 260. 264. 270. 321. 323. 361. 499. 534. 535. 647. 657. 849. Citatur etiam à Balſamone in nomocanonem Photii p. 811. 1118.
Synodi ſeptem I. 171. ſeq.
Syriarchia. V. (28. 29.
Συροπιάσαι. III. 23.
Σῦρος τις λεγόμενος. VII. (819.

Tarruntius Paternus, JCtus. VI. 751.
Taſcodrugitæ, vide Aſcodrugi. Dicti quod inter orandum ſoliti δρῦγον ſeu πάσσαλον digiti inſerere naſo, quem Phryges τάσκον appellant. II. (581.
Taurinus, Pro-Conſul Adriani tempore. VII. 695.
Τεῦχος nomen viri. VII. 676.
Terentius Clemens, JCtus. II. 288. III. 3. IV. 522. 739. V. 386. VI. 390. 444. 446. 586.

Theodorus JCtus, Baſilicorum ſcholiaſtes I. (114. 237. II. 364. 485. 486. 487. 488. 490 499. 500. 562. 563. 565. 567. 576. 577. 579. (Stephani diſcipulus, 580.) 583. 585. 586. (Hermopolites. 587.) 588. 641. 643. 644. 647. 648. 654. III. 40. 54. (*ὁ διατάξεων ἐξηγητής.* 57.) 68. 69. 70. 72. 74. 77. 93. 95. 99. 112. 114. 117. 192. 196. 197. 198. 199. 332. 335. 336. 337. 339. 340. 441. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. (*ἐρωτῶν καὶ λύσεων*, oppugnatur à Nicæo 356.) 357. 359. (Hermopolites 360.) 368. 371. 372. 388. 390. 464. 465. 467. 468. 469. 470. 471. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 488. 489. 515. 516. 526. 535. 537. 584. IV. 222. 226. 227. 228. 233. 234. 236. 237. 239. 275. 276. 277. 279. 280. 300. 306. 312. 333. 338. 382. 408. 411. 412. 413. 414. 440. 441. 447. 448. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 503. 641. 642. 643. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 657. 659. 662. 663. 667. 682. 683. 685. 708. 709. 711. 712. 727. 754. 768. V. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 61. 84. 85. 87. 88. 89. 96. b. 120. 121. 122. 123. 150. 151. 152. 153. 155. 157. 158. 159. 160. 161. 173. 174. 181. 182. 183. 185. 186. 187. 190. 193. 194. 261. 262. 264. 265. 267. 268. 269. 295. 296. 297. 300. 317. 346. 351. 352. 353. 355. 437. 438. 439. 440. 441. 451. 456. 457. 459. 460. 462. 482. 485. 486. 487. 488. 489. 497. 530. 531. 533. 534. 535. 537. 645. 646. 647. 648. 725. 726. 727. 728. 730. 732. 751. VI. 31. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 78. 79. 80. 81. 102. 104. 117. 118. 120. 122. 123. 126. 127. 136. 139. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 223. 227. 228. 230. 231. 232. 233. 261. 262. 263. 285. 286. 318. 319. 320. 321. 458. 477. 478. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 496. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 513. 519. 523. 524. 525. 527. 528. 532. 535. 537. 538. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 555. 556. 558. 559. 560. 562. 568. 572. 575. 576. 578. 583. 584. VII. 24. 31. 32. 33. 34. 81. 85. 115. 116. 181. 182. 184. 207. 209. 210. 212. 214. 215. 217. 228. 229. 235. 272. 339. 434. 435. 445. 446. 447. 449. 450. 498. 512. 517. 524. 525. 530. 531. 532. 536. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 592. 593. 594. 609. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 670. 671. 672. 674. 683. 697. 698. 701. 702. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 743. 744. 766. 774. 775. 788. 789.

Digitized by Google

789. 790. 791. 796. 797. 820. 821. 822. 823. 824. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 876. 877. 882. 909. 911. 927. 928. 929. 925. b. 926. b. 933. 934.

Theodoſius (junior) Imperator, ὁ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως piæ memoriæ. IV. 465. ejus διάταξις. (669. Theodoſii & Valentiniani. VI. (123.)

Theophilus JCtus, I. (751. in Inſtituta II. 182. 554. ὁ μακαρίτης III. 147. 176. 180. 212. 214. 249. 287. 292. 310. 310. 319. 149. 155. 177. 184. 258. 271. 298. IV. 280. V. 644. VII. 261.

S. Thomæ encænia, Antiochiæ II. 80. Evangelium εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν. ſupra, Manichæi.

Titianus ager IV. (592. pro τοῦ δεῖνα, vide Sempronianum. *Titianus quidam.* VI. (355.

Tragœdi tres per teſtamentum donati. VI. (355.

ὁ Θεῖος Τραϊανός. V. (350. 578. VI. 27. ſub Trajano SCtum, Rubrio Gallo & Cœlio Hiſpone COSS. 368. 518. 619. VII. 503.

Trebatius JCtus. II. 116. VI. (412. 413. 432. VII. 782.

Trebellianium SCtum. I. 778. III. (251.) IV. 163. V. 404. (435.) 452. ſeq. 462. ſeq. (483. ſeq. 665. VI. (357. 359.

Fideicommiſſarii Trebelliani III. (145. * 251. V. 642.

Trophimus JCtus. VI. (376. Videtur legendum Tryphoninus.

Synodus in Trullo. II. (625. III. 144. 389. ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλικοῦ παλατίου. VII. 645. 650. 683. 691. 917.

Tryphoninus JCtus I. 397. II. (121. 125.) 260. 319. 416. III. 126. 560. IV. 246. (274. 275.) 288. 359. 429. 517. 527. (628. 630. 631. 633. 634. 636. 694. 706. 716. (726.) 765. 816. V. 15. 16. 57. (246. 259. 260.) VI. 141. 142. 148. 606. VII. 139. 221. 247. 313. 411. 628. 805. 838.

ἀπὸ τοῦ ς´ τῶν διατακτικῶν αὐτοῦ. IV. (656.)

Turpillianeum SCtum II. (611. 612. 631. 652. VI. 18. 21. 24. 27. VII. 649. 669. 752. 761. 908. 921. b. 924. b. 925. b.

Izani. V. (481.

Valentiniani & Theodoſii Conſtitutio. VI. (123.

Vandalorum tempora. VI. 138.

Velleja-

Vellejanum SCtum. III. (472.*) 538. (540.) IV. 91. 189. ſeq. 199. ad 205. (840. V. 121.
Venulejus JCtus, II. 303. 404. 515. 516. IV. 810. V. 362. 667. VI. 469. 631. 805. VII. 402. 476. 518. 563. 584. 598. 762. 770. 772. 779.
Victorina, ancillæ nomen. VI. (381.
Virgilius poëta VI. (168.
Viſellia lex. VII. 923. 924.
Vitraſianum SCtum. VI. (371.
Ulpianus JCtus. I. 28. 30. 31. 32. 39. 42. 43. 180. 243. 244. 246. 249. 396. 411. 412. 414. 416. 417. 424. 434. 771. II. 22. 48. 51. 67. 68. 73. 74. 76. (82.) 93. 94. 95. (111. 113. 118.) 133. 137. 140. 143. (173. 190.) 194. 195. 211. 231. 233. 235. 236. 238. 240. 241. 248. 251. 252. 253. 254. 256. 257. 260. 261. 262. 268. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 288. 289. 290. 291. 295. 301. 302. 303. 304. 307. 308. 309. 310. 312. 320. 321. 341. 342. 344. 346. 347. 352. 353. 356. 360. 361. 362. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 372. 374. 380. 381. 383. 387. 388. 389. 391. 396. 398. 399. 400. 404. 406. 407. 416. 418. 422. 428. 432. 433. (463. 473.) 500. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 514. (558.) 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. (598. 601. 602. 612. 613. 619. 624. 650.) 656. 657. 658. 659. 660. 661. III. 3. 4. 7. (33. 67.) 118. 119. 121. 122. 123. 124. 128. 129. (142. 144. *κανονίζειν φησὶν.* 146. 149. 151. 152. 154. 158. 159. 162. 164. 166. 177. 179. 181. 187. 191.) 204. 205. (206. 207. 208. 209. 211. 214. 216.) 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 227. (234. 235. 238. 239. 241. 242. 244. 245. 247. 248. 250. 252. 258. 262. 266. 269. 270. 273. 274. 276. 278. 279. 284. 287. 288. 297. 302. (ex Papiano 306.) 307. 308. 309. 313. 315.) 381. 383. 384. 385. 387. (425. 433. 446. 455.) 494. 495. 496. 497. 498. (511.) 520. 521. (524. 525.) 544. 545. 546. 547. 548. 549. 552. 553. 556. (565. 566. 567.) 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. IV. (17. 18. 19. 21.) 213. 214. 215. (217. 219.) 240. 241. 244. (271.) 288. 290. 329. 341. 342. 346. 347. 348. 351. 353. 356. 361. (411.) 416. 417. 418. 419. 425. 426. 427. 428. 506. 507. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. (548. 549. 550. 553. 554. 561. 565. 568. 571. 575. 576. 577. 578.

Digitized by Google

580. 583. 584. 588. 591. 597. 599. 600. 609. 610. 614. 619. 624.)
686. 687. 688. 692. (708.) 713. 714. 715. (719. 724.) 733. 735.
739. 740. 745. 746. 747. 749. 751. 752. 754. 755. 756. 760. 766.
767. 770. 771. 772. 773. 780. 781. 782. 783. 793. 796. 799. 806.
807. 808. 809. 810. 811. 815. 816. 821. 822. 826. 827. 828. 829.
831. 833. 835. 836. 842. V. 2. 3. 5. 6. 11. 12. 55. 56. 57. 62. 65.
66. 67. 68. 90. 92. 95. 97. 98. 99. 103. 108. 110. 111. 124. 125.
127. 128. (147.) 162. 163. (173.) 175. 177. 178. 195. 196. 197.
203. 204. 205. 206. 207. (222. 223. 230. 231. 235. 236. 238. 241.
243. 245. 255. 258.) 270. 271. 274. (278.) 283. 286. 287. 299.
303. 318. 322. 323. 328. 332. 377. 379. 384. 385. 387. 391. (436.)
505. 506. 539. 541. 542. 544. 546. 547. 551. 555. 556. (573.
577. 578. 583. 588. 589. 590. 592. 593. 594. 598. 605. 607. 611.
613. 615. 616. 617. 618. 621. 622. 626. 634.) 650. 651. 653. 654.
(655. 656. 660.) 666. 668. 669. 670. 672. 674. 675. 683. 686.
687. 688. 734. 735. 736. 739. 740. 748. 754. 755. 756. 757.
763. 764. 765. 771. 772. 774. 775. 779. 780. 781. 783. 784. 787.
788. 789. VI. 1. 3. 5. 7. 8. 10. 11. 13. 61. 64. 66. 68. 69. 91. (134.)
141. 142. 143. (152.) 153. 154. (156.) 164. 172. 173. 174. 175.
(210.) 234. 235. 239. 240. 241. 242. 264. 276. 277. 278. 279.
(282.) 286. 287. 288. 289. 291. 292. 324. 327. 331. 334. 335.
336. 341. 343. 348. 391. 396. 400. 436. 439. 440. 441. 442. 445.
459. 460. 461. 462. 463. 464. 466. 467. 468. 480. (520.) 581. 598.
599. 600. 605. 612. 629. 632. 633. 634. 637. 638. 641. 643. 644.
646. 648. 649. 650. 651. 673. 676. 677. 679. 683. 684. 685. 686.
687. 699. 700. 701. 704. 705. 707. 711. 754. 764. 765. 766. 769.
770. 771. 772. 776. 777. 778. 779. 780. 782. 789. 791. 792. 793.
794. 796. 797. 798. 799. 801. 802. 803. 806. VII. 1. 2. 4. 7. 8.
(14. 16.) 34. 42. 43. 45. 47. 48. 50. 55. 58. 59. 60. 61. 62. (77.)
116. 118. 128. 129. 130. 131. 132. 134. 139. 141. 184. 185. 186.
187. 220. 221. 231. 235. 236. 237. 243. 244. 245. (251. 252. 254.
260. 262. 264. 270. 272.) 273. 274. 278. 279. 280. 283. 284. 286.
287. 288. 289. 290. 291. 293. 294. 296. 297. 301. 303. 304. 306.
314. (343.) 373. 375. 384. 385. 390. 391. 397. 401. 402. 408.
409. 410. 411. 412. 436. 437. 439. 450. 454. 455. 458. 459. 462.
463. 464. 465. 469. 473. 474. 475. 501. 502. 505. 513. 519. 525.
427. 533. 534. 539. 540. 541. 543. 544. 560. 561. 564. 582. 583.
596.

Digitized by Google

596. 599. 609. 610. 611. 613. 615. 617. 618. 619. 621. 623. 685. 686. 687. 705. 706. 714. 748. 749. 767. 768. 769. 772. 777. 783. 792. 797. 800. 801. 802. (823.) 825. 826. 827. 828. 832. 836. 869. 878. 884. 886. 887. (934.
Ulpianus Damaſcenus. VII. (905.
Ulpiani μονόβιβλος de teſtamentis, II. (554. 555. 557.)

Xampſonis ξενὼν *ſeu Xenodochium CPoli.* I. 179.

Zenodora I. 663. 664.
Zenonis Imp. τῆς εὐσεβοῦς λήξεως piæ memoriæ, Conſtitutio. I. 225. 226. 232. IV. (280.) 473. V. (592.) VI. 191. 786.
ad Domnenum. VI. 711.
Zoilus, ſervi nomen. VI. 341. (377.

NOTITIA BASILICORUM

AD

URBANUM VIII. PONTIF. MAX.

A JOSEPHO MARIA SUARESIO præpoſito Avenionenſi, poſtea autem Epiſcopo Vaſionenſi.

I.

Libri Βασιλικῶν in ſex τεύχη, ſeu volumina diſtincti ſunt, indeque dicti ἑξάβιβλος, & in libros ſexaginta ſubdiviſi, indeque ἑξηκοντάβιβλος nuncupati.

II. Imperator Baſilius Macedo a) primus illis manum admovit,

a) Conſtantinus Porphyrog. ſive potius Leontius Byzantius in Vita Baſilii Macedonis p. 66. in ſymmictis Allatii: Εὑρὼν δὲ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους πολλὴν ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν ἔχοντας διὰ τὴν ἀγαθῶν ὥσπερ καὶ πονηρῶν συναναστροφὴν, λέγω δὴ τὴν τῶν ἀνῃρημένων ἀχρηςίαν περιελὼν, καὶ τῶν κυρίων ἀνακαθάρας τὸ πλῆθος, καὶ ὥσπερ ἐν συνόψει κεφαλαίοις διὰ τὸ εὐμνημόνευτον τὴν προτέραν ἀπειρίαν περιλαμβάνων. Joannes Curopolates Scillizes p. 37. & ex eo Cedrenus: ἀλλὰ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους πολλὴν ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν ἔχειν ἰδὼν, καὶ τούτους κατὰ τὸ προσῆκον προσφόρως ἐπανορθώσασθαι (Cedren. ἐπανασώσασθαι) ἐσπούδασε, καὶ τὴν μὲν ἀνῃρημένων ἀπληςίαν περιε-

ut Cedrenus aſſerit: ideoque Leo Sophus eidem Baſilio patri ſuo libros hoſce tribuit Novella LXXXI. b) teſte Cujacio cap. 31. lib. 17. obſervationum Juris, & plerique Baſilium βασιλικῶν auctorem eſſe crediderunt, in quibus fuit & Franciſcus Balduinus. Ipſe Baſilius in præfatione ἐπαναγωγῆς, cujus initium τὸ ἀξίωμα, narrat, ut τὰ ἐν πλάτει κείμενα πάντα, ſeu Διατάξεις Βασιλικὰς in libros quadraginta (tribuit ſexaginta Cujacius,) digeſſerit, tum ex illis repurgatis Epitomen in titulos quadraginta diſtributam expreſſerit, ſive πρόχειρον. Item in procemio ἐκλογῆς incipiente, ὁ δεσπότης, remittit ſtudioſos ad ἀνακάθαρσιν τοῦ πλάτους, quam confecerat.

III. Etenim Baſilius idem Macedo cum filiis ſuis Leone & Conſtantino, ſive Alexandro πρόχειρον edidit τῶν νόμων, c) quod titulis quadraginta, ſeu ſexaginta conſtabat, & extabat modo ſub Leonis Imperatoris; modo Leonis & Alexandri, ſive Conſtantini; modo Baſilii, Leonis, & Conſtantini nominibus, & diverſis præfationibus in Bibliotheca Palatina, ut adnotavit Marquardus Freherus in Chronologia Juris; at nunc reperitur in Vaticana in Codice Palatino ſignato numero 223. cui titulus eſt ἐπαναγωγὴ τοῦ σὺν Θεῷ ἐμφανεστέρου ὑπὸ Βασιλείου, καὶ Λέοντος, καὶ Αλεξάνδρου τῶν Βασιλέων, cujus præfatio ipcipit, τὸ ἀξίωμα, & in quo tituli quadraginta continentur. Eodem in Codice aliud eſt inſcriptum, ἐκλογὴ τῶν νόμων καὶ ἐπιδιόρθωσις ἐκτεθεῖσα ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἔτει ϛτμζ. hoc eſt 6347. à Chriſto nato 838. τῷ μηνὶ Μαρτίῳ ινδικτ. θ΄. præfixis nominibus Leonis & Conſtantini, cujus procemium inchoatur à voce ὁ δεσπότης, eſt vero ſimillimum illi, quod editum fuit à Leunclavio Tomo II. Juris Græco-Romani d) ex membranis Sambuci cum præfatione

ὑφειλεῖν, τῶν δὲ κυρίων ἀνακαθᾶραι τὸ πλῆθος. οὐκ ἔσχε δὲ καιρὸν προκαταληφθεὶς θανάτῳ. ἐξεπλήρωσε δὲ τὸ ἔργον Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ ταῦτα.

b) Meminit ibi Leo legis Baſilii promulgatæ (ἐξενηνεγμένης) de ædificaturis in loco arationi vel vineis idoneo, quam negat legum corpori ab eo inſertum fuiſſe. Ἐπεὶ μὴ παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν νόμων ἐγράφησαν πολιτείαν.

c) De hac ecloga Legum dixi p. 407. & Harmenopuli locum dedi p. 429. ſeq.

d) p. 79. In illo procemio teſtantur Imperatores p. 80. ſed ad hanc ἐκλογὴν componendam uſos fuiſſe opera *Niceta* quæſtoris & patricii, aliorumque duorum patriciorum *Niceta* & *Marini*.

Digitized by Google

ſatione deprompta è Codice Bibliothecæ Palatinæ Septemviralis, iſto (ut opinor,) in quo cum ſint quadraginta duo tituli, tamen in edito viginti octo tantum leguntur. Præterea in Vaticanæ Codice notato numero 856. videre eſt, ἐκλογὴν cum eadem epigraphe, niſi quod Baſilii quoque nomen inſcriptum eſt, ſed titulos quadraginta complectitur, & alia eſt præfatio cujus exordium τὸ μέγαν, quæque præponitur exemplaribus τοῦ ἐγχειριδίου, ſive προχείρου, (quæ ſunt in forma Enchiridii, & circumferentur ſub nominibus Leonis, & Conſtantini) Vaticano notato numero 857. & Palatino notato num. 196. quorum primus titulus eſt περὶ νόμων, ſicut in Codice Palatino notato num. 223. at in Vaticano notato num. 856. ἐκλογῆς prior titulus eſt, περὶ συναινέσεως μνηστείας.

IV. Atque hoc Baſilii πρόχειρον illud eſt, quod dicitur *Harmenopuli*, cum tamen Harmenopulus ipſe in præfatione Hexabili diſerte profiteatur illius auctores τοὺς περὶ Βασίλειον, Κωνσταντῖνον, Λέοντα, & illud titulos tantum quadraginta contineat, ut adnotavit Cujacius. Harmenopuli vero prochirum longe plures, e) ex illo namque decerpſit Harmenopulus, maximamque partem redegit in ſuum, aliaque ex Romano, & Coſma magiſtro ſubjunxit, ut idem fatetur.

V. Harmenopuli prochirum conſcriptum fuit anno à Chriſto nato 1143. f) evulgatum Græce Pariſiis anno 1540. ab Adamo Suallembergo, Latine à Bernardo Rey 1547. & 1549. rurſus Latine à Mercero Lugduni 1556. demum Græce Latineque ſimul à Dionyſio Gothofrero; extat manuſcriptum in Vaticana 848. 849. 850. 851. & Palat. 256. 369.

VI. Ante Harmenopulum anno θεογονίας 1071. ſeu 1077. *Michaël Attaliota* Judex, & ἀνθύπατος ſcripſit prochirum, g) quod πόνημα, ſeu

e) Titulos circiter LXXX. Nam liber primus habet 18. ſecundum 11. tertius 11. quartus 12. quintus 12. & ſextus 15.

f) imo ducentis amplius annis poſt: non Harmenopulus natus A. C. 1320. ut notavi T. X. hujus Bibl. p. 274. ubi etiam de editionibus prochiri illius & interpretibus. Vide & ſupra p. 429. ſeq.

g) Attaliatæ compendium Michaëlis Ducæ Imp. juſſu compoſitum, eidemque dedicatum, ποίημα νομικὸν ἤτοι πραγματικὴ πονηθεῖσα κατὰ κέλευσιν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ Δουκᾶ παρὰ Μιχαὴλ ἀνθυπάτου καὶ κριτοῦ τοῦ ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ.

Digitized by Google

ſeu πραγματικὴ nominatur, quodque Leunclavius edidit Græce & Latine Tomo 2. Juris Græco-Romani, cum jam indicaſſet lib. 2. Notatorum in paratitla; extat exaratum calamo in Vaticanæ codicibus 640. & 856.

VII. Eodem fere tempore *Michaël Pſellus* politicis verſibus legum ſynopſin h) contexuit: habetur illa in Bibliothecis Vaticana codice 845. & Palatino Cod. 316. & Conſtantinopolitana, in Laurentiana Florentinarum nobiliſſima ſe vidiſſe teſtatur Antonius Auguſtinus, qui eam non magnifacit libro 4. emendationum cap. 3.

VIII. Laudat idem Auguſtinus in Notis ad Novellas πρόχειρον Βασιλικῶν κατὰ στοιχεῖον, *Joſephii Tenedii*, & Indicem Βασιλικῶν κατὰ στοιχεῖον, cujus ea eſſe ſuſpicere exemplaria, quæ ſervantur in Vatican. Codicib. 752. & 854. & Palatin. Cod. 222. præcipue in Codice inſcripto Τιπούκειτος γενόμενος. Et Ulpianus quidem Tyrius alius à Juriſconſulto, ſi Caſauboni ſententiam cap. 2. animadverſ. in Athenæum ſequamur; vel ipſemet Juriſconſultus, ſi Cujacio fidem adhibeamus cap. 39. lib. 24. obſervationum Jur. ab Athenæo in libris dipnoſophiſtarum non tantum ὀνοματοθήρης, ſed etiam κειτούκειτος, vocatus fuit, quod in epulis nihil guſtaret cibi, quin prius rogaſſet εἰ κεῖται, ſeu οὐ κεῖται, ſive ὅπου κεῖται ejus appellatio. Hunc Indicem vulgo dici jus Alphabeticum notat ipſe Antonius Auguſtinus in ſua Bibliotheca Codicib. 181. 182. 187. Carolus Labbæus νόμιμον κατὰ στοιχεῖον vocat, & gloſſas poſt illud inventas publicavit. Cujacius ἐκλογὴν, καὶ σύνοψιν τῶν βασιλικῶν ξ'. βιβλίων σὺν παραπομπαῖς κατὰ στοιχεῖον ſibi dono datam à Jacobo Cambrayo, qui retulerat illam è legatione Conſtantinopolitana, teſtatur in præfatione ad titulum π'. de excuſatione Tutorum.

IX. *Antiochi Balſamonis* i) prochirum ſimile prochiro Michaëlis Attaliotæ, & illi quod Baſilio, Leoni, & Conſtantino tribuitur, recenſet in ſua Bibliotheca idem Antonius Auguſtinus Codice 188. videturque cum Pſelli opere confundere in voce πανδέκτης, de propriis nominibus Pandectarum.

X. *Leo* Philoſophus Baſilio Patri ſuccedens inchoatum ab eodem Baſilio Διατάξεων βασιλικῶν volumen (Baſilicum vocant Græci) perfecit,

h) De hac Pſelli ſynopſi legum edita à Franciſo Boſqueto Pariſ. 1632. 8. vide Allatium de Pſellis cap. 48. T. V. hujus Bibl. p. 31. ſeq. De ATHANASII Scholiaſtici delectu Legum dicam infra ad §. XXVI.

i) Vereor ne Antiochenum Patriarcham Balſamonem dicere voluerit Auguſtinus; de cujus ſynopſi è Codice & novellis dictum ſupra p. 403.

Digitized by Google

cit, uti Cedrenus aſſerit, operaque *Sabbatii* Protoſpatharii (uti Matthæus Blaſtares k) tradit, ex eoque Antonius Auguſtinus in Bibliotheca, libro de propr. nomin. π'. & in προλεγομένοις ad Novellas) promulgavit; hac Leonis καθάρσει Photius in procanone videtur uſus Gothofredo, anno à Virginis partu circiter 886. A Leone concinnatus fuiſſe βασιλικῶν libros Michaël Pſellus, Michaël Attaliota, Harmenopulus, Balſamon, Blaſtares, & Cujacius ſummo conſenſu teſtantur.

XI. Edidit item Leo Juris Epitomas, l) opus meris definitionibus & regulis conſtans, & ſatis elegans, quod erat in Palatina Bibliotheca, ut Freherus teſtatur: præter ἑξηκοντάβιβλον, ſeu βασιλικὰ νόμιμα confeciſſe Leonem Prochirum, ut inſtar Inſtitutionum foret, Antonius Auguſtinus in Notis ad Novellas prodit, aliquando ex his, quæ ipſi & Baſilio Patri ſimul, vel Conſtantino filio promiſcue adſcribuntur, illud fore veriſimile eſt, forte Λέοντος ἐκλογὴν quæ reperitur in Bibliotheca Regia Pariſienſi, quamque laudat Labbæus, qui ex eadem erutas gloſſas * emiſit in lucem. Codici Vaticano 852. in quo κατὰ στοιχεῖον, præfixa legitur Imperatoris Leonis Epiſtola incipiens, Ἰουστινιανῷ, diverſa à Novella prima Leonis ad Stylianum.

XII. Subſequutus Leonem *Conſtantinus*, ejus filius, cognomento Porphyrogeneta, revocavit has βασιλικὰς ſub incudem, & novas ἀνακάθαρσιν, ſeu repetitam prælectionem emiſit in lucem, ut cum in unum corpus quinquaginta trium locorum communium, m) Hiſtoricos omnes colligi juſſiſſet, non minus de Juriſprudentia, quam de hiſtoria, quæ conjungendæ ſunt, (ut toto libello docet Franciſcus Balduinus) bene mereretur, ut obſervavit Caſaubonus in præf. ad Polybium. Unde βασιλικῶν auctor aſſertus fuit à Luitprando, atque à Gentiano Herveto: hanc ἀνακάθαρσιν n) paſſim laudat Theodorus Balſamon.

XIII.

k) Supra p. 371.

l) Leonis Sapientis Compendium Legum citans Nic. Comnenus Papadopoli prænotionibus Myſtagog. p. 361. 402. &c. laudat ejus interpretes Modeſtinum, Domninum, Gregorium Patzo, Theophilitzem, Eudoxium, Phocam & Theodorum Hermopolitem. Alius ab hoc Theophilitzes cujus mentio in vita Baſilii Macedonis in Allatii συμμίκτοις p. 19. 28. &c.

* Supra, p. 427.

m) Vide Volum. VI. hujus Bibl. p. 490. ſeq.

n) Idem Balſamo proœm. in Nomocanonem Photii vocat τὴν τελευταίαν ἀνακάθαρσιν τῶν νόμων τὴν γενομένην παρὰ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Digitized by Google

XIII. Iſti demum veri ſunt βασιλικῶν libri, qui à Conſtantino Porphyrogeneta ultima manu impoſita ſuerunt editi.

XIV. Ad eos ipſe Conſtantinus, Prochirum o) ſive introductionem componi curavit, aût potius prochira, quæ Baſilius, & Leo compoſuerant, recenſeri: unde illius quoque nomen tot prochirorum exemplaribus inſcriptum eſt, quæ à ſtudioſis & cauſidicis Orientalibus varie interpolata conciſa pro libito, & ad ipſorum uſum, præpoſtereque deſcripta tam diſſimilia, tamque perturbato ordine nunc reperiuntur.

XV. βασιλικῶν ἐκλογὴν, ſive ſynopſin p) Joan. Sambucus vir Pannonius Tarenti apud Calabros reperit, & cum verſione Latina Leunclavius ipſam edidit Baſileæ 1575. De illa fuſe Cujacius lib. 18. cap. 37. & 38. obſervatt. Juris, ubi laudat etiam μικρὸν κατὰ ςοιχεῖον incerti auctoris, de quo cum non liqueat, ampliandum cenſeo.

XVI. Jam vero eſt operæ pretium recenſere conſtitutiones Imperatorum, & reſponſa Juriſconſultorum, è quibus βασιλικῶν σωματοποιΐαν compilarunt ſupraſcripti tres Auguſti.

XVII. In primis è Juſtiniani q) Codice, Digeſtis, Inſtitutionibus, & Novellis collecti ſunt βασιλικῶν libri, ut vel ex epigraphis Prochirorum patet, atque ex præfatione Leonis in ἐκλογὴν βασιλικῶν Codice Vaticano 852. quæ eſt κατὰ ςοιχεῖον, & ex ſynopſi Michaëlis Pſelli Codice Vaticano 845.

XVII. Quod attinet ad libros IV. r) Inſtitutionum, quidam tradunt eas ævo ipſo, atque juſſu Juſtiniani à *Theophilo* anteceſſore Conſtantinopolitano, & viro Illuſtri uno è tribus viris, quibus illas concinnandi provincia demandata fuerat, in Græcum verſas fuiſſe. Sic Antonius Auguſtinus cenſet, & Viglius in ea ſe fuiſſe ſententia quondam ſcribit, ſed addit, poſtmodum ſe vertiſſe ſtylum, quia Theophilus id in præfatione non tacuiſſet, ipſumque Theophilum ætati Juſtiniani fuiſſe proximum putat, ſicut & Franciſcus Broëus in Chronologia Juris. Illas indicavit primum Angelus Politianus in miſcellaneis, edidit poſtea Viglius Græce Pariſiis anno 1534. cum exſcripſiſſet nactus exemplar a Cardinali

Bembo

o) A. C. 939.

p) ſol. de hac ſupra p. 426.

q) Non pauca autem ex his, quæ in Corpore Juſtinianeo leguntur, ſunt à Baſilicis omiſſa vel immutata, quorum multa notat Theodorus Balſamo ſcholiis ad Photii Nomocanonem.

r) ſupra p. 353. ſeq.

[illegible] è Veneta Bibliotheca Marciana, cui Beſſarion Car[illegible] [illegible], & dein aliud ab Joanne Baptiſta Egnatio: idemque ſup[illegible] [illegible]rum titulum de Juſtitia, & Jure, qui deerat. Easdem Jacobus Cu[illegible] [illegible] Brugenſis cum interpretatione Latina rurſus evulgavit anno 514[illegible] [illegible] Ludovicus Miræus Lugdûni 1580. deinde Dionyſius Gothofredus, poſtremo Carolus Annibal Fabrotus Anteceſſor Aquenſis emendatiores Græce & Latine edidit Pariſiis anno 1637. Exſtant manuſcriptæ in Vaticana, & Palatino Codice 195.

XIX. Digeſta s) quoque comprehenſa libris quinquaginta, Græce [illegible] ſunt à Thalelæo ætate Juſtiniani, & converſa κατὰ πόδα, ut vult [illegible]us in præfatione Scholiorum ad Novellas, Haloander in proœ[illegible] ad [illegible] hæc ſolegiſſe. Accedunt huic ſententiæ Sual[illegible] [illegible] Harmenopulum, & Cujacius cap. 31. lib. 17. & cap. 10. lib. 6. [illegible]um Juris, qui Thalelæum νομικῆς ὀφθαλμὸν dictum adnotat [illegible] lib. 13. Erat iſte Thalelæus anteceſſor & Vir Illuſtris, atque unus è Collectoribus Pandectarum, ſeu Digeſtorum, ejusque meminit Juſtinianus in præfatione Codicis, & conſtitutione, [illegible], ut Antonius Auguſtinus obſervat in notis ad librum de propriis nominibus Pandectarum, ubi aſſerit ſicut & Cujacius, ex hac interpretatione Thalelæi multa in Baſilicis ſupereſſe: at Matthæus Blaſtares * relatus ab [illegible] Auguſtino ad Novellas in προλεγομένοις, Stephanum εἰς πλάτος [illegible] eſſe Digeſta, Cyrillum κατ' ἐπιτομὴν, Dorotheum uſum in [illegible] μεσῃ τάξει tradit. Thalelæum Rutilius [illegible] Thallelæum vocant.

XX. Codex t) in libros duodecim diviſus, in Græcum translatus etiam fuit, atque hujusmodi Codicem Græcum viſum fuiſſe in [illegible] Suallembergus loco laudato, & Balduinus in prolegomenis [illegible]iri. Freherus refert, ejus interpretem exſtitiſſe illum, [illegible] laudatur in Baſilicis opinor; ſcribit tamen Mat[illegible] [illegible] Anticenſorem τοὺς κώδικας εἰς πλάτος expo[illegible] [illegible] litem συντετμημένως, ἔτι δὲ συντομώτερον Anatoli[illegible] Thalelæo, aliis vero duobus latius. [illegible]odori [illegible] Codicem laudari in Baſilicis Cujacius prodi[illegible] illumque [illegible] Antonius Auguſtinus, Gotho-

Ooo fre-

s) ſupra p. 356. ſeq.
* Supra p. 370.
t) ſupra p. 365.

dus; & exſtat ejuſd[illegible] verſio *Gallica* ſub Lothario [illegible] teſtis eſt Freherus [illegible] Cujacius uſum eſſe profitetur in cap. [illegible] *ralis* ext. de [illegible] poſſeſſ. & propriet. & alibi exſtat quoque [illegible] cujus in [illegible]rum prologo meminit αὐτόπτης Leunclavius.

[illegible] Novellæ, ſeu Νεαραὶ u) centum ſexaginta octo à T[illegible] [illegible]poſitæ, ut Harmenopulus, Attaliota, Blaſtares, & Cujacius [illegible] à variis, ut Balduinus è ſtylo conjicit, maluntque Giſanius in [illegible]nomia Juris, & Brotus poſt Alciatum, atque collectæ, ſeu potius [illegible] volumen conjectæ, haud diu poſt obitum Juſtiniani à quopiam [illegible] ignoto; privatum hominem, qui non ſemper ordinem t[illegible] porum ſecutus ſit, Giſanius in vita Juſtiniani autumat: nam licet Ag[a]thias x) meminerit libri Novellarum tanquam operis, quod proprium ſit Juſtiniani, tamen id intelligendum eſt quoad rem, atque materiam, non quoad συναγωγὴν, ut explicat Alciatus; Juſtinianus quippe [illegible] Pandectas, ſeu Digeſta, & Codicem, atque Inſtitutiones edi tan[illegible] curavit. Opus igitur poſtumum ſunt Novellæ, quæ Græce conſ[illegible] fuerunt, præter pau[illegible] ſolitas, ut auctor eſt Bald[uinus] qui ſuccinit Ant[illegible] in præfatione ad Novellas. Græce q[illegible] [illegible] fuere conſtitutiones, quæ poſt editum primum C[odicem] [illegible] fuerunt Codici repetitæ prælectionis, periiſſe[illegible] [illegible]um culpa, qui avorum noſtrorum memoria G[ræcas] [lit]teras penitus ignorabant, ut Leunclavius ſcribit in libro Nota[illegible] ſed earum quamplurimas Contius & Cujacius reſtituerunt; unde [illegible]nis elaborandum fuit, ut eas in linguam ſuam con[illegible] [illegible] ſtatim poſt Juſtinianum Novellas in Epitomen [illegible] donavit *Julianus* Patricius, & [illegible] tanus alius ab eo, [illegible] eundem putat Hub. G[illegible] Brugenſem 156[illegible] [illegible]guntur in Anthologia Gr[illegible] [illegible], ut exiſtimant Antonius Au[illegible] [illegible] ipſum cap. 40. lib. 8. obſerva[illegible]

u) ſupra p. 372. [illegible]

x) Agathiæ verba ſunt Lib. V. p. 140. Τοιγάρτοι ἔν τινι τῶν οἰκείων νομ[illegible] ἐπονομάζομεν. Diſertius Harmenopulus de [illegible]: ὁ αὐτὸς καὶ νεαρὰς ἐν ἰδιάζοντι βιβλίῳ συνέταξε.

[illegible]is: plura de illo Alciatus cap. 46. lib. 2. Parergων Juris. [illegible] tome Novellarum ab Ambroſio Camaldulenſi Mantuæ reperta [illegible] tulo *Joannis* Conſulis de variis quæſtionibus, ut ipſe Ambroſius teſtatur in Epiſtolis, quæ manuſcriptæ viſuntur in Vaticanæ Codice 1793. & refert Auguſtinus Monachus Camaldulenſis in vita ejusdem Ambroſii: edita fuit cum legibus Longobardorum à Nicolao Boërio, y) tum anno 1560. à Ludovico Miræo Lugduni, mox Brugis anno 1565. cum Miræus accepiſſet ab Æmaro Ranconeto duo exemplaria, & unum à Ruſ[illegible]o Cujacii opera, dein ab Antonio Auguſtino Pariſiis 1567. & à Petro Pithœo Baſileæ 1576.

XXII. Alius ſed anonymus tranſtulit etiam Νεαρὰς, ſeu Novellas, (falſò Monachum Irnerius arbitratus eſt, jureque confutatur ab Azone,) & hujus [illegible] translatio, quæ vulgo nunc habetur; & dicta fuit *authentica*, quia κατὰ πόδα, uberius, pinguius, & ad verbum translatæ ſecundum [illegible]am Novellæ, unde ipſis Authenticorum nomen inhæret, ut adnotarunt Alciatus cap. 46. lib. 2. Parerg. Jur. & Contius. Fuerunt, qui *Bulgaro* Piſano Juriſconſulto & Poëtæ Græce docto illam tribuerent, cum titulum de excuſat. Tutor. ſeu Modeſtini librum z) Latinum fecerit, aut ſaltem ejus ætate factam dicerent, ut Alciatus & Covarruvias; ſed Cujacius cap. 36. l. 3. obſervat. Jur. & in præfatione ad Novellas tradit hunc in[illegible]em longe antiquiorem Bulgaro commonſtratum iri ab Antonio Contio, qui præſtitit illud egregie, adnotans ſanctum Gregorium Pontificem Maximum in locis apud Gratianum & Raimundum relatis, & ſanctum Iſidorum in [illegible] Canonum, ejusdem Interpretis verba recitare, unde cum ſcriptores iſti Juſti[illegible] proxi[illegible] fuerint, il[illegible] Juſtiniani tempore, vel non multo poſt edidiſſe verſionem ſuam [illegible]ſpicatur etiam Balduinus in præfatione Scholiorum ad Novel[illegible] vero translatio in libros, Conſtitutiones & Capita, diviſa [illegible] è Gratiano C. *illicita* 23. quæſt. 3. Tituli nunc præ[illegible]ctoritate Juſtiniani fuerunt confecti, unde alii tribuunt [illegible] vetuſto Interpreti, alii Haloandro, Scrimgero, Baſilicis, [illegible] teſtat ipſe Cujacius ad Novellas.

XXIII. [illegible] fuerit, Barbarus à plerisque vocatus, utriusque [illegible]o, indoctiſſimus à Leuncla-

y) Lugd. 1512. Venet. 1537. 8. De [illegible] editionibus ſupra p. 398.

z) Græca Modeſtini D. tit. de excuſ[illegible] vulgata primum in Corpore Juris edit. Baſil. 1541. fol. de qua ſupra p. 365.

Digitized by Google

vio, nihilominus à Cujacio [illegible] commendatus, viguit olim profe[illegible] in Scholis regnav[illegible] qui vixit anno ſalutis 839. apud Joanne[illegible] lum in Odon[illegible] in Bibliothec. Cluniac. b) patrem ſuum A[illegible] ait memori[illegible] vellam retinuiſſe, unde ſi quando lis inter [illegible] fuiſſet [illegible] in eum Cenſuræ quoquomodo excreverat [illegible] ut [illegible] eum omnes confluerent. Novellarum S. Bernardus [illegible] [illegible] ad Eugenium Papam. Meminit & Concilium P[illegible] [illegible] regnante habitum, relatumque in Pannormia Juonis. Ex [illegible] hujus translatione decerpſit, quas inſuit Codici, c) Novel[illegible] [illegible] particulas Irnerius, ſeu quis alius auctoritate Friderici prim[illegible] [illegible] (ut quidam ajunt,) id peregit Balduino teſte, loco laudato. Nec Græcæ Novellæ viſæ fuerunt, donec eas Gregorius Haloander edi[illegible] dit primum Norimbergæ 1531. cum ſua verſione, tum Pariſiis 1542. n[illegible] ctus Joannis Baptiſtæ Egnatii ope copiam exemplaris, quod Ludovi[illegible] Bolognînus, ſeu Bononienſis è Marciana Bibliotheca deſcribendum [illegible] raverat, & Florentiæ in Laurentiana publice aſſervabatur. At qu[illegible] illo deſiderabantur, aliaſque Græcas Conſtitutiones, ſupplevit H[illegible] [illegible]us d) & H. Scrimgerus illas è libro Cardinalis Beſſarionis Biblio[illegible] V[illegible] ut narrat A[illegible]s Auguſtinus cap. 8. lib. 2. Emen[illegible] [illegible] Edidit illas [illegible]gerus cum Edictis, &c. è Biblio[illegible] [illegible] Baſileæ 1558. [illegible] Auguſtinus Pariſiis 1567. &c.

XXIV. Con[illegible] ſunt libri βασιλικῶν è Juſtinia[illegible] ctis, quæ ſuper[illegible], e) è Juſtini junioris, Tiberii, Ze[illegible] aliorum [illegible], atque ipſius Baſilii Macedonis Novellis, [illegible] exſtant [illegible] Græce Latineque à Scrimgero, Cuj[illegible] Leu[illegible] in Juris Græco-Romani To[illegible] [illegible] Orientalis editæ, [illegible] [illegible] de quib[illegible] [illegible]. Juris. In[illegible] [illegible] gavit, Græco H. Scrimg[illegible] [illegible] ne converſas à ſe H. Ag[illegible] [illegible] manuſcriptæ exſtant in Vatica[illegible]

a) Lib. [illegible]
b) pag. [illegible]
c) Hæ ſunt, quæ [illegible] dicuntur AUTHENTICAE Codicis, de quibus ſupra p. [illegible]
d) Baſil. 1541. fol.
e) de his ſupra p. 403.
f) Leonis tantum exſtant novellæ CXIII, de quibus dixi p. 40[illegible]

[illegible]dice 221. Palatino, quasque nunquam uſu receptas Cuja[illegible] cap. 31. lib. 17. obſervationum Juris, & ex illius Enchiridio, ut li[illegible] calcem libri 60. βασιλικῶν.

XXV. Ad hæc è Paratitlis, ac gloſſis, παραγραφαῖς, παραπομπαῖς, ſeu interpretationibus κατὰ πόδας ἢ κατὰ λέξιν, ſive ecphraſi, metaphraſi, paraphraſi, ἑρμηνείᾳ ſpeciatim ſumpta, quas varii Juriſconſulti conſcribebant, ac ῥοπαῖς ſeu ἀγωγαῖς, περὶ τῶν νόμων Ῥοδίων, Γεωργικῶν, g) de pœnis militaribus, &c. ex Rufi libris. Erant tunc præ manibus Juriſconſultorum illa paratitla, quorum libros tres h) edidit Leunclavius Latinos à ſe factos, quosque è libris Harmenopuli & Attaliotæ, atque è Baſilicis excerptos putabat Broëus. In Vaticanæ Codice 856. & Palatino 226. exſtant Græce ſimillima paratitla.

XXVI. Exſtat *Euſtathii* i) Anteceſſoris liber, qui forte manuſcriptus in Vaticanæ Codice 852. legitur ſub titulo περὶ τῶν χρόνων διαστημάτων, de temporum intervallis, quemque Latine jam editum Græce publicavit Cujacius. *Athanaſii* Scholaſtici k) de criminibus, qui fuit in Bibliotheca Antonii Auguſtini Codice 188. cujusque aliqua ἐκ τῶν Διγέστων, καὶ τοῦ θ'. βιβλίου Κώδικος leguntur in Vaticanæ Codice 226. Palatino.

XXVII. Ιωάννου Κουβιδίου ποινάλιον, ex quo nonnulla eodem ſunt in Codice, q[illegible] Antonio Auguſtino *Joannes Convidius* Anticenſor, habebat

g) Leges Georgicæ exſtant [illegible] ad calcem [illegible] promptuarii Harmenopuli p. 465. ſeq. ſed aliæ, quas à Balduino & [illegible] p. 403.

h) Theodori Balſamonis ſunt, ut notavi p. 403. qui Harmenopulum ætate anteceſſit.

i) [illegible] Euſtathii librum de diverſis temporum præſcriptionibus & terminis in foro [illegible], ſine nomine auctoris habes Græce T. I. Operum Cujacii, poſt magni il[illegible]ationem ejusdem argumenti, qui citat etiam latinorum Dyni & Jo. [illegible] commentarios de præſcriptionibus, quos ait rectius de exceptionibus [illegible] inſcribi. Euſtathii Anteceſſoris CPolitani nomen præfixit, [illegible] edidit Simon Schardius Baſil. 1561. 8. ſubjunctis legibus [illegible] Imp. Militaribus ac Georgicis. Prodiit Euſtathii libellus [illegible] numeris ſacris & profanis, & Chriſtiani Woldenbergii [illegible] 1670. 4. De eodem argumento Harmenopulus lib. 1. [illegible]

k) Hujus Athanaſii Schola[illegible] Emeſeni ecloga ſive delectus Legum ex Codice & Novellis MS. [illegible] Ἀθανασίου σχολαστικοῦ Ἐμισηνοῦ ἔκ τε τοῦ Κώδικος καὶ τῶν [illegible] διατάξεων τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν παρατίτλων [illegible] περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.

bebat enim Antonius Auguſtinus in Bibliotheca ſua iſtuus Joann[illegible] nullâ, & ex paratit[illegible] etiam *Codonis* deſcripta è libro Cretenſi, [illegible] bus 183. 184.

XX[illegible] Variæ *συναγωγαὶ* legum in Codice, inque D[illegible] locata[illegible]usmodi extant in Vaticanæ Codice 226. Pala[illegible] Anto[illegible]uſtini Bibliotheca numerabantur Codice 55.

XXIX. Sancti Patres, & Canones Conciliorum, qu[illegible] [illegible]lo 39. lib. 60. *Βασιλικῶν*, &c. Nec dubito, quin tunc ſupereſſent [illegible] fragmenta, ſeu tituli 29. ex Ulpiani corpore [illegible] que nunc Toloſæ ab anno 1552. Inſti[illegible] Codex, reliquiæ *Gregoriani*, & *Hermogeniani*, [illegible] ſententiarum libri, *Meciani* de aſſe, *Urbici* de [illegible] de aquæductibus, quorum auctorum collectionem [illegible]tationibus debemus *Goſarico* viro illuſtri Comiti, & *An*[illegible] ſpectabili factam anno ſecun[illegible] ſupra v[illegible]ſimum Alarici R[illegible] editionem Sichardo, qui Baſileæ publici [illegible] fecit anno 1528. [illegible] *Rufini* Collatio legum Romanarum [illegible]s Dei, invent[illegible] à P. Pithoeo Cujac[illegible] cap. 10 lib. [illegible] [illegible]iris de ea fuſe [illegible]*ani*, qui pe[illegible] confunditur à quib[illegible] [illegible] cum Papiniano, [illegible] vixit ævo [illegible] m) Regis Oſtrogo[illegible] [illegible] in Italia, uti p[illegible] Cujac[illegible]ponſa, quæ Cujacius ipſe [illegible]vit cum Codice Theo[illegible]

XXX. [illegible] dicavit primus Viglius, qui in præfatione ad Inſtitu[illegible] Theophili: *Percurri* (inquit,) *aliquando volumi- nis, quod* [illegible] *ibitur bonam partem, quæ libros quinque continebat,* n) *&* [illegible] *ex Pandectis, Codice, atque* [illegible] 90. *Inter hos pri*[illegible] *eſt de excuſat. Tutorum.*

[illegible] Edidit [illegible] Lutetiæ 1557. Tomos duos [illegible] acceperat, & Franciſco [illegible] [illegible] 45. de ſucceſſionibus ab in[illegible] [illegible] diviſione, 47. de donationibus, [illegible] [illegible]pacti, & ſeorſim ab his, ſimul [illegible]

[illegible] 49.

l) Anno Chriſti 404. cœpit enim Gothis regnare Alaricus A. 382.

m) Theodoricus obiit A. C. 526. regni 33.

n) Lib. 38. 39. 40. 41. 42.

[illegible] 30. o) de dotibus & nuptiis, quamvis mutili continentur, [illegible] ecuſi ſunt Hanoviæ 1590.

XXXII. Cujacius Latine 60. librum de Judiciis commiſit prælo; hic 60. Hanoviæ quoque lucem vidit anno 1596. Ipſum autem relatum è Conſtantinopolitana legatione Jacobus Cambrayus dono dederat Jacobo Cujacio, qui profitetur id beneficium in præfatione commentarii ad tit. π π. de excuſat. Tutor. & cap. 40. l. 16. obſervationum Juris; promiſerat Cujacius 38. 39. 40. 41. & 42. libros, quos beneficio Viglii ſibi commendatos (cum Viglius Hoppero dediſſet, Hopperus rogatu Giſanii miſiſſet utendos Cujacio) tunc in manibus fuiſſe teſtatur, refertque Giſanius in vita Juſtiniani; quin & 28. 29. & à 45. ad 49. emendatiores. Sed Cujacium mors prævenit, ejusque præclaros conatus [illegible], emiſit igitur ex autographo Cujacii Carolus Labbæus libros [illegible] lucem Pariſiis 1609. ut è 60. libris editos utcumque habeamus Latine decem, nempe ſeptem Herveti; munere vero Cujacii tres. Giſanius addit, ſe accepiſſe, Cujacium totum corpus Βασιλικῶν nactum eſſe cum ſcholiis Græcorum Interpretum. Broeus in Chronologia Juris p) famam eſſe ſcribit libros Baſilici reliquos penes Cujacium fuiſſe, illoque demortuo perveniſſe ad Petrum Fabrum Saniorianum Præſidem Toloſanum, cujus hæredes Theſaurum illum cuſtodiunt, ut didici ex literis Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Toloſani; nec ipſe Cujacius diffitetur in [illegible] dicta præfatione ad tit. π π. de excuſat. Tutor. In præfatione autem lib. 60. ait, ſe Leonis ἑξηκοντάβιβλον omnem pæne evolviſſe, cujus poſtremum librum emitt[illegible]

XXXIII. Antonius Auguſtinus inter [illegible] theca ſuæ publice notum voluit ſe Βασιλικῶν hab[illegible] VII. [illegible]phalum, ut VIII. integrum Codicibus 177. & 178. item alios duos [illegible] 28. & 29. Codice 179. item quatuor alios q) 45. 46. 47. 48. [illegible] Scholiis incerti & Theodori, Thalelæi, Dorothei, Cyrilli; [illegible]nymi interpretationibus. Inſuper Βασιλικῶν ſexaginta [illegible]mam à *Theodoro* Hermopolita Scholiis illuſtratam; [illegible] omnium Βασιλικῶν, cujuſmodi habeo domi, & proom[illegible]

XXXIV.

o) Trigeſimum non edidit [illegible]. Adde, quæ [illegible] editionibus Baſilicorum ſupra pag. 425. ſeq.

p) Franciſcus Broeus Chronologicam hiſt[illegible] Juris edidit Pariſ. 1622. 4.

q) Hi ſunt, quos ex Auguſtini Codice Hervetus [illegible]

XXXIV. In hos [illegible] βασιλικῶν libros ſcripſere commentar[illegible] gloſſas, παραπομπ[illegible] παραγραφὰς ἔσωθεν, quæ interlineares, [illegible] quæ margin[illegible] dignoſci poſſunt βασιλικῶν, plerique Juriſcon-ſulti, r) [illegible] Cujacius [illegible] enſet *Stephanum*. *Nicæum*, *Thalelæum*, [illegible]*dorum*, [illegible], *Eudoxium*, *Calocyrum*, *Sextum*, *Calliſtratum*, *Leon*[illegible] [illegible]*inum*, *Domninum*, *Gobidam*, *Chumnum Joannem*, *Hagi*[illegible] [illegible]*patrum*, *Gregorium*, *Garidam*, *Beſtem*, *Baphium*, & *Theophi*[illegible] [illegible] Freherus *Patzum*, *Theophilitzem*, *Phobenum*, *Theodorum* Hermo-[illegible]tem, *Demetrium* Chartophylacem, quos (inquit,) enumeratos ſuffi[illegible] quia certò ſciri nequit, quibus annis vixerunt ſinguli.

XXXV. *Anonymum* præterea Cujacius vult eſſe incertum interpretem. *Baſilicum*, contextum ipſum βασιλικῶν. *Enantiophanem* s) coacervationem pugnantium inter ſe, & ἀντινομιῶν, cujus forſitan auctor Photius, qui fatetur in Nomocanone ſe librum ſcripſiſſe περὶ ἐναντιοφανῶν, quem imitati ſunt Gilbertus Regius editis libris duobus ἐναντιοφανῶν Antverpiæ 1564. & Julius Pacius Centuriis ſeptem t) Lugduni 1606. & Hanoviæ 1605. quamvis [illegible] Conditores hiſce nominibus utuntur, [illegible] ſicut & Indicis, qui Cujacio videtur πλάτος [illegible] à Dorotheo, & Cyrilli concinnatum, quamvis [illegible] Dorotheus, ut animadvertit Cujacius cap. 3[illegible] [illegible]bri 24. [illegible] extabat hoc πλάτος ævo Theodori Balſamonis [illegible] contulit cum recentioribus interpretibus Græcis. [illegible] Dionyſius Gothofredus in præfatione ad libros [illegible] Herveti, & Cujacii ex titulo 48. libri 60. & ex Græcis ad l. 5. de plagiariis, Interpretes fuiſſe tres putat, Indicem religioſum in vertendis Latinis vocibus, Baſilicum largiorem, Baphium [illegible] Porphyrogenneta alterum Tribonianum, multaque [illegible]

XXXVII.

r) De ſingulis hiſce [illegible] quem ſupra exhibeo. Callistra[illegible] autem & Mo[illegible] Juſtiniano ipſo longe prioribus JCtis, [illegible] ipſi in Βασ[illegible] recte Suareſius infra §. 41. obſervat.

s) Autore [illegible] amo præf. in Nomocanonem Photii, ubi de [illegible] ci [illegible] ἐν τούτοις δοκοῦντα ἐναντιοφανῆ ἐλύσαμεν κατὰ τὰς [illegible] ας &c.

[illegible] tres aliæ centuriæ acceſſere: exſtat & conciliator Juris Joannis [illegible] cum Bern. Henr. Reinholdi notis editus Duisburg. 1712. 8. & Ever[illegible] Bronchorſt Deventrienſis centurias ſex ἐναντιοφανῶν cum conciliationibus vulgavit, emendatius recuſas Hardervici 1652. 8.

XXXVII. Laudatur & παλαιός, aliis τὸ παλαιὸν, quem Interpretem antiquum Digeſtorum, Codicis, Inſtitutionum ætate Juſtiniani vixiſſe, ejusque permiſſu vertiſſe κατὰ πόδα libros ſupra ſcriptos Gothofredus cenſet, adjiciens illum ſubſequutos Cyrillum in Digeſtis, in Codice Theodorum. Cujacius mavult alios τὸ κατὰ πόδα, alios τὸ παλαιὸν condidiſſe veſtigiis Latini textus inhærentes; huic παλαιῷ τὸ πλάτος νόμων adſcribit Gothofredus. Rurſus notat Cujacius, Græcis non fuiſſe ſatis habere contextum Digeſtorum, & Codicis Græcum compendioſiorem, qui βασιλικῶν nomen obtineret, item alium auctoris incerti, & Cyrilli in Digeſta, Theodorique in Codicem brevia argumenta, niſi fuiſſent aliis cumulati; in Baſilicis quoque laudari obſervat Nomophylacem quemdam, & Romani πεῖραν, vulgo Praxin, & Κωδικευτὴν, de quo ſuperius.

XXXVIII. Ut ſententiam meam ingenue promam, quoſnam deſignent Innominatus, ſeu Anonymus, Enantiophanes, & Baſilicus, recte indicavit Cujacius, etſi Baſilici Sophiſtæ Suidas meminerit; in Baphii, & Indicis expoſitione ab eo æque, ac à Gothofredo diſſentio, nam *Indicem* opinor fuiſſe Elenchum rerum ac vocum, quæ continentur in Baſilicis, cujus fragmentum puto eſſe gloſſas, quas Carolus Labbæus edidit Pariſ. 1606. & plura exempla extant in Bibliotheca Antonii Auguſtini, Regis Chriſtianiſſimi, & Vaticana.

XXXIX. *Baphium* u) expono Juriſconſultum illum, qui rubricas explanavit, ſeu titulos illos illuſtravit Notis: nam ex veteri more Juriſconſulti ſuorum librorum titulos minio pingebant. Unde Maſuri rubrica, & rubræ majorum leges à Poëtis decantantur: hos Juriſconſultos imitati quoque ſunt Græci, cum διὰ κινναβάρεως ſcriberent, & Imperatores, cum ſubſcriptione ἐρυθροβάφει uterentur.

XL. Παλαιὸς x) antiquus mihi quoque videtur Interpres, nempe Stephanus Pandectarum, & Thalelæus Codicis * ex Blaſtare, κατὰ πόδα interpres verbis inhærens, & in ea veluti jurans.

XLI. Thalelæus cum ævo Juſtiniani floruerit, ut ſuperius dictum eſt, falſo inter Juriſconſultos, qui ſcripſerunt in Βασιλικὰς, accenſetur,

 ſicut

u) Baphius nomen proprium judicis veli. De Indice vide ſupra p. 428 & 147.

x) Hic citatur à Balſamone in Nomocanonem Photii ad tit. 13. p. 1101. & ad tit. 2. p. 881. φησὶν ὁ παλαιὸς ταῦτα ῥητῶς — — ὁ δὲ σχολιαστὴς φησι ταῦτα — — ἐμοὶ δὲ δοκεῖ &c.

* Supra p. 370.

XIII. Iſti demum veri ſunt βασιλικῶν libri, qui à Conſtantino Porphyrogeneta ultima manu impoſita fuerunt editi.

XIV. Ad eos ipſe Conſtantinus, Prochirum o) ſive introductionem componi curavit, aut potius prochira, quæ Baſilius, & Leo compoſuerant, recenſeri: unde illius quoque nomen tot prochirorum exemplaribus inſcriptum eſt, quæ à ſtudioſis & cauſidicis Orientalibus varie interpolata conciſa pro libito, & ad ipſorum uſum, præpoſtereque deſcripta tam diſſimilia, tamque perturbato ordine nunc reperiuntur.

XV. βασιλικῶν ἐκλογήν, ſive ſynopſin p) Joan. Sambucus vir Pannonius Tarenti apud Calabros reperit, & cum verſione Latina Leunclavius ipſam edidit Baſileæ 1575. De illa fuſe Cujacius lib. 18. cap. 37. & 38. obſervatt. Juris, ubi laudat etiam μικρὸν κατὰ στοιχεῖον incerti auctoris, de quo cum non liqueat, ampliandum cenſeo.

XVI. Jam vero eſt operæ pretium recenſere conſtitutiones Imperatorum, & reſponſa Juriſconſultorum, è quibus βασιλικῶν σωματοποιΐαν compilarunt ſupraſcripti tres Auguſti.

XVII. In primis è Juſtiniani q) Codice, Digeſtis, Inſtitutionibus, & Novellis collecti ſunt βασιλικῶν libri, ut vel ex epigraphis Prochirorum patet, atque ex præfatione Leonis in ἐκλογὴν βασιλικῶν Codice Vaticano 852. quæ eſt κατὰ στοιχεῖον, & ex ſynopſi Michaëlis Pſelli Codice Vaticano 845.

XVII. Quod attinet ad libros IV. r) Inſtitutionum, quidam tradunt eas ævo ipſo, atque juſſu Juſtiniani à *Theophilo* antecesſore Conſtantinopolitano, & viro Illuſtri uno è tribus viris, quibus illas concinnandi provincia demandata fuerat, in Græcum verſas fuiſſe. Sic Antonius Auguſtinus cenſet, & Viglius in ea ſe fuiſſe ſententia quondam ſcribit, ſed addit, poſtmodum ſe vertiſſe ſtylum, quia Theophilus id in præfatione non tacuiſſet, ipſumque Theophilum ætati Juſtiniani fuiſſe proximum putat, ſicut & Franciſcus Broeus in Chronologia Juris. Illas indicavit primum Angelus Politianus in miſcellaneis, edidit poſtea Viglius Græce Pariſiis anno 1534. cum exſcripſiſſet nactus exemplar a Cardinali Bembo

o) A. C. 939.

p) fol. de hac ſupra p. 426.

q) Non pauca autem ex his, quæ in Corpore Juſtinianeo leguntur, ſunt à Baſilicis omiſſa vel immutata, quorum multa notat Theodorus Balſamo ſcholiis ad Photii Nomocanonem.

r) ſupra p. 353. ſeq.

[illegible] è Veneta Bibliotheca Marciana, cui Beſſarion Card[illegible] [illegible], & dein aliud ab Joanne Baptiſta Egnatio: idemque [illegible] [illegible] titulum de Juſtitia, & Jure, qui deerat. Easdem Jacobus [illegible] [illegible] Brugen[illegible] cum interpretatione Latina rurſus evulgavit anno 1541. [illegible] Ludovicus Miræus Lugduni 1580. deinde Dionyſius Gothofredus, poſtremo Carolus Annibal Fabrotus Anteceſſor Aquenſis emendatiores Græce & Latine edidit Pariſiis anno 1637. Exſtant manuſcriptæ in Vaticana, & Palatino Codice 195.

XIX. Digeſta s) quoque comprehenſa libris quinquaginta, Græce [illegible] ta ſunt à Thalelæo ætate Juſtiniani, & converſa κατὰ πόδα, ut vult [illegible]nus in præfatione Scholiorum ad Novellas, Haloander in procœ[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]iſſe. Accedunt huic ſententiæ Sual[illegible] [illegible] & Cujacius cap. 31 lib. 17. & cap. 10. [illegible] Juris, qui Thalelæum νομικὸς [illegible] [illegible] dictum adnotat [illegible] lib. 13. Erat iſte Thalelæus antece[illegible]or & vir Illuſtris, atque unus è Collectoribus Pandectarum, ſeu Digeſtorum; ejusque meminit Juſtinianus in præfatione Codicis, & conſtitutione, *omnem*, ut Antonius Auguſtinus obſervat in notis ad librum de propriis [illegible]ibus Pandectarum, ubi aſſerit ſicut & Cujacius, ex hac interpre[illegible] Thalelæi multa in Baſilicis ſupereſſe: at Matthæus Blaſtares * re[illegible] [illegible] Auguſtino ad Novellas in προλεγομένοις, Stephanum [illegible] [illegible] [illegible]erpretatum eſſe Digeſta, Cyrillum κατ᾽ ἐπιτομὴν, Dorotheum uſum [illegible] [illegible]ne μέσῃ τάξει tradit. Thalelæum Rutilius, [illegible]ii Thallelæum vocant.

XX. Codex t) in libros duodecim diviſus, in Græcum transla[illegible] etiam fuit, atque hujusmodi Codicem Græcum viſum fuiſſe in in[illegible] [illegible]ta Suallembergus loco laudato, & Balduinus in prolegomenis [illegible]iri. Freherus refert, ejus interpretem exſtitiſſe illum, [illegible] [illegible]ine laudatur in Baſilicis opinor; ſcribit tamen Mat[illegible] [illegible] [illegible]um Anticenſorem τοὺς κώδικας εἰς πλάτος expo[illegible] [illegible] [illegible]politem συντετμημένως, ἔτι δὲ συντομώτερον Anatolium [illegible] [illegible]ctius Thalelæo, aliis vero duobus latius. [illegible]ori [illegible] in Codicem laudari in Baſilicis Cujacius [illegible] illumque [illegible], ſicut & Antonius Auguſtinus, Gotho-

s) ſupra [illegible]
* Supra [illegible]
t) ſupra p. 36[illegible]

dus; & exſtat ejuſd[illegible] verſio *Gallica* ſub Lothario fa[illegible] teſtis eſt Freherus[illegible] Cujacius uſum eſſe profitetur in cap. [illegible] *ralis* ext. de [illegible]poſſeſſ. & propriet. & alibi exſtat quoque [illegible] cujus in [illegible]rum prologo meminit αὐτόπτης Leunclavius.

[illegible] Novellæ, ſeu Νεαραὶ u) centum ſexaginta octo à Trib[illegible] [illegible]poſitæ, ut Harmenopulus, Attaliota, Blaſtares, & Cujacius [illegible] à variis, ut Balduinus è ſtylo conjicit, maluntque Gifanius in [illegible]ia Juris, & Brotus poſt Alciatum, atque collectæ, ſeu potius [illegible] volumen conjectæ, haud diu poſt obitum Juſtiniani à quopiam [illegible] ignoto; privatum hominem, qui non ſemper ordinem tem[illegible]rum ſecutus ſit, Gifanius in vita Juſtiniani autumat: nam licet Ag[illegible]thias x) meminerit libri Novellarum tanquam operis, quod proprium ſit Juſtiniani, tamen id intelligendum eſt quoad rem, atque materiam, non quoad συναγωγήν, ut explicat Alciatus; Juſtinianus quippe v[illegible] Pandectas, ſeu Digeſta, & Codicem, atque Inſtitutiones edi tan[illegible] curavit. Opus igitur poſtumum ſunt Novellæ, quæ Græce conſcri[illegible] fuerunt, præter paucas è ſtylo dignoſci ſolitas, ut auctor eſt Baldui[illegible] cui ſuccinit A[illegible] Contius in præfatione ad Novellas. Græce qu[illegible] [illegible] conceptæ [illegible] conſtitutiones, quæ poſt editum primum C[illegible] [illegible] inſertæ fuerunt Codici repetitæ prælectionis, periiſ[illegible] [illegible] librariorum culp[illegible] avorum noſtrorum memoria G[illegible] litteras penitus ignoraba[illegible] Leunclavius ſcribit in libro Notato[illegible] ſed earum quamplurim[illegible] Contius & Cujacius reſtituerunt; unde Lati[illegible]nis elaborandum [illegible] ut eas in linguam ſuam converterent. Itaque ſtatim poſt Juſtinianum Novellas in Epitomen re[illegible] Latinitate donavit *Julianus* Patricius, & Excon[illegible]nſtantinopolitanus, [illegible]us ab eo, cui [illegible] eundem putat Hub. Goltzius in [illegible]m Brugenſem 156[illegible] & ejus eſſe [illegible]ntur in Anthologia Græc[illegible] Sed [illegible] ut exiſtimant Antonius Au[illegible] [illegible] ipſum cap. 40. lib. 8. obſervat[illegible]

u) [illegible]

x) Agathiæ verba ſunt Lib. V. p. 140. Τοιγάρθι ἔν τινι τῶ οἰκείων [illegible] ἐπονομάζομεν. Diſertius Harmenopulus de [illegible]: ὁ αὐτὸς καὶ νεαρὰς ἐν ἰδιάζοντι βιβλίῳ συνέταξεν.

[illegible]is: plura de illo Alciatus cap. 46. lib. 2. Parergω Juris. [illegible] tione Novellarum ab Ambroſio Camaldulenſi Mantuæ reperta [illegible] tulo *Joannis* Conſulis de variis quæſtionibus, ut ipſe Ambroſius teſt[illegible] in Epiſtolis, quæ manuſcriptæ viſuntur in Vaticanæ Codice 1793. [illegible] refert Auguſtinus Monachus Camaldulenſis in vita ejusdem Ambroſii: edita fuit cum legibus Longobardorum à Nicolao Boërio, y) tum anno 1560. à Ludovico Miræo Lugduni, mox Brugis anno 1565. cum Miræus accepiſſet ab Æmaro Ranconeto duo exemplaria, & unum à Ruſſardo Cujacii opera, dein ab Antonio Auguſtino Pariſiis 1567. & à Petro Pithœo Baſileæ 1576.

XXII. Alius ſed anonymus tranſtulit etiam Νεαρὰς, ſeu Novellas, (falſò Monachum Irnerius arbitratus eſt, jureque confutatur ab Azone,) & huj[illegible], quæ vulgo nunc habetur; & dicta fuit *authentica*, quia [illegible] pinguius, & ad verbum tranſlatæ [illegible] illam Novellæ; unde ipſis Authenticorum nomen inhæret, ut adnot[illegible]runt Alciatus cap. 46. lib. 2. Parerg. Jur. & Contius. Fuerunt, qui *Bulgaro* Piſano Juriſconſulto & Poëtæ Græce docto illam tribuerent, cum titulum de excuſat. Tutor. ſeu Modeſtini librum z) Latinum fecerit, aut ſaltem ejus ætate factam dicerent, ut Alciatus & Covarruvias; ſed Concius cap. 36. l. 3. obſervat. Jur. & in præfatione ad Novellas tradit hunc Interpretem longe antiquiorem Bulgaro commonſtratum iri ab Antonio Contio, [illegible] præſtitit illud egregie, adnotans ſanctum Gregorium Pontificem Maximum in locis apud Gratianum & Raimundum relatis, & ſanctum Iſidorum in libro [illegible] verba recitare, unde cum ſcriptores iſti Juſti[illegible] [illegible] Juſtiniani tempore, vel non multo poſt [illegible] [illegible] ſuſpicatur etiam Balduinus in præfatione Scholiorum ad Novel[illegible] [illegible] vero translatio in libros, Conſtitutiones & Capita, diviſa [illegible] è Gratiano C. *illicita* 23. quæſt. 3. Tituli nunc præfixi [illegible] auctoritate Juſtiniani fuerunt confecti, unde alii tribuunt [illegible] vetuſto Interpreti, alii Haloandro, Scrimgero, Baſilicis, [illegible] notat ipſe Cujacius ad Novellas.

XXIII. [illegible] fuerit, Barbarus à plerisque vocatus, utriusque [illegible] imperitus [illegible], indoctiſſimus à Leunclavio

Ooo 2

y) Lugd. 1512. Venet. 1537. 8. De his [illegible] editionibus ſupra p. 398.

z) Græca Modeſtini D. tit. de excuſatione [illegible] vulgata primum in Corpore Juris edit. Baſil. 1541. [illegible] de quibus ſupra p. 361.

Digitized by Google

vio, nihilominus à Cujacio commendatus, viguit olim profe[illegible] in Scholis regnavit [illegible] qui vixit anno ſalutis 839. apud Joann[illegible] lum in Odonis [illegible] in Bibliothec. Cluniac. b) patrem ſuum [illegible] ait meminiſſe [illegible] Novellam retinuiſſe, unde ſi quando lis inter [illegible] fuiſſet [illegible] in eum Cenſuræ quoquomodo excreverat [illegible] [illegible] eum omnes confluerent. Novellarum S. Bernardus [illegible] [illegible] ad Eugenium Papam. Meminit & Concilium Pariſien[illegible] [illegible]co regnante habitum, relatumque in Pannormia Juonis. [illegible] [illegible]s hujus translatione decerpſit, quas inſuit Codici, c) Novel[illegible] particulas Irnerius, ſeu quis alius auctoritate Friderici primi [illegible]ris (ut quidam ajunt,) id peregit Balduino teſte, loco lauda[illegible] Nec Græcæ Novellæ viſæ fuerunt, donec eas Gregorius Haloander edi[illegible] primum Norimbergæ 1531. cum ſua verſione, tum Pariſiis 1542. na[illegible]ctus Joannis Baptiſtæ Egnatii ope copiam exemplaris, quod Ludovic[illegible] Bologninus, ſeu Bononienſis è Marciana Bibliotheca deſcribendum [illegible] raverat, & Florentiæ in Laurentiana publice aſſervabatur. At quæ [illegible] illo deſiderabantur, aliasque Græcas Conſtitutiones, ſupplevit Hen[illegible]gius d) [illegible] Scrimgerus illas è libro Cardinalis Beſſarionis Bibliothe[illegible] Venetæ [illegible], ut narrat Antonius Auguſtinus cap. 8. lib. 2. Emend[illegible] [illegible] Edidit illas rurſus [illegible]ngerus cum Edictis, &c. è Biblioth[illegible] [illegible] Baſileæ 1558. [illegible] Auguſtinus Pariſiis 1567. &c.

XXIV. Con[illegible]que ſunt libri Βασιλικῶν è Juſtiniani [illegible]ctis, quæ ſuperſ[illegible], e) è Juſtini junioris, Tiberii, Zenonis, [illegible] aliorum Im[illegible], atque ipſius Baſilii Macedonis Novellis, quarum extant [illegible] Græce Latineque à Scrimgero, Cuj[illegible], Gothofredo, Leunclavio in Juris Græco-Romani Tomis, [illegible] in li[illegible]bris Juris Orientalis editæ, & è [illegible] ἐπαρχικά [illegible] quibus [illegible] Juris. Inſi[illegible] [illegible] centum [illegible] vulgavit Græce H. Scrimg[illegible] è Bibliotheca [illegible] ſine converſas à ſe H. Ag[illegible] 1560. [illegible] manuſcriptæ extant in Vatican[illegible]

b) pag. 15[illegible]
c) Hæ ſunt, quæ vulgo dicuntur AUTHENTICAE Codicis, de quibus ſupra p. [illegible]
d) Baſil. 1541. fol.
e) de his ſupra p. 403.
f) Leonis tamum extant novellæ CXIII, de quibus dixi p. 400.

[illegible]ice 221. Palatino, quasque nunquam uſu receptas Cujac[illegible] cap. 31. lib. 17. obſervationum Juris, & ex illius Enchiridio, ut [illegible] calcem libri 60. Βασιλικῶν.

XXV. Ad hæc è Paratitlis, ac gloſſis, παραγραφαῖς, παραπομπαῖς, ſeu interpretationibus κατὰ πόδα ἢ κατὰ λέξιν, ſive ecphraſi, metaphraſi, paraphraſi, ἑρμηνεία ſpeciatim ſumpta, quas varii Juriſconſulti conſcribebant, ac ῥοπαῖς, ſeu ἀγωγαῖς, περὶ τῶν νόμων Ῥοδίου, Γεωργικοῦ, g) de pœnis militaribus, &c. ex Rufi libris. Erant tunc præ manibus Juriſconſultorum illa paratitla, quorum libros tres h) edidit Leunclavius Latinos à ſe [illegible]ctos, quosque è libris Harmenopuli & Attaliotæ, atque è Baſilicis excerptos putabat Broëus. In Vaticanæ Codice 856. & Palatino 226. [illegible] Græce ſimillima paratitla.

[illegible] i) Antecesſoris liber, qui forte manuſcriptus in Vaticanæ [illegible] 852. legitur ſub titulo περὶ τῶν χρόνων [illegible]μάτων, de temporum intervallis, quemque Latine jam editum [illegible] publicavit Cujacius. *Athanaſii* Scholaſtici k) de criminibus, qui fuit in Bibliotheca Antonii Auguſtini Codice 188. cujusque aliqua ἐκ τῶν Διγέστων, καὶ τοῦ θ΄. βιβλίου Κώδικος leguntur in Vaticanæ Codice 226. Palatino.

XXVII. Ἰωάννου Κουβιδίου ποινάλιον, ex quo nonnulla eodem ſunt in Codice, quique Antonio Auguſtino *Joannes Convidius* Anticenſor, habebat

g) Leges Georgicæ exſtant etiam ad calcem libri ſexti promptuarii Harmenopuli [illegible] 465. ſeq. ſed aliæ, quas à Baldnino & Sichardo [illegible]

h) Theodori Balſamonis ſunt, ut notavi p. 403. qui Harmenopulum ætate [illegible]

i) [illegible] Euſtathii librum de diverſis temporum præſcriptionibus & terminis in foro [illegible] ſine nomine auctoris habes Græce T. I. Operum Cujacii, poſt magni il[illegible]ionem ejusdem argumenti, qui citat etiam latinorum Dyni & Jo. [illegible]rios de præſcriptionibus, quos ait rectius de exceptionibus [illegible] ſcribi. Euſtathii Antecesſoris CPolitani nomen præfixit, [illegible] edidit Simon Schardius Baſil. 1561. 8. ſubjunctis legibus [illegible]iniani Imp. Militaribus ac Georgicis. Prodiit Euſtathii libellus [illegible]gii numeris ſacris & profanis, & Chriſtiani Woldenbergii [illegible] Francof. 1670. 4. De eodem argumento Harmenopulus [illegible]

k) Hujus Athanaſii Sch[illegible] Emeſeni ἐκλογὰ ſive delectus Legum ex Codice & Novellis M[illegible] Ἀθανασίου σχολαστικοῦ Ἐμισηνοῦ ἐκ τε τοῦ κώδικος καὶ [illegible] ἐξελέξεων τῶν μεγάλου Ἰουστινιανοῦ [illegible] καὶ ἐκ τῶν παρατίτλων [illegible] χειροβολίας [illegible]

Digitized by Google

bebat enim Antonius Auguſtinus in Bibliotheca ſua iſtius Joannis nonnulla, & ex paratitlis etiam *Codonis* deſcripta è libro Cretenſi, Codicibus 183. 184.

XXVIII. Variæ συναγωγαὶ legum in Codice, inque Digeſtis collocatarum, cujusmodi extant in Vaticanæ Codice 226. Palatino, & in Antonii Auguſtini Bibliotheca numerabantur Codice 55.

XXIX. Sancti Patres, & Canones Conciliorum, qui laudantur titulo 39. lib. 60. *Βασιλικῶν*, &c. Nec dubito, quin tunc ſupereſſent *Ulpiani* fragmenta, ſeu tituli 29. ex Ulpiani corpore deprompti, editique nunc Toloſæ ab anno 1552. Inſtitutiones *Caji*, *Theodoſianus* Codex, reliquiæ *Gregoriani*, & *Hermogeniani*, *Pauli* receptarum ſententiarum libri, *Mæciani* de aſſe, *Urbici* de limitibus, *Frontini* de aquæductibus, quorum auctorum collectionem cum interpretationibus debemus *Gojarico* viro illuſtri Comiti, & *Aniano*, viro ſpectabili factam anno ſecundo ſupra viceſimum Alarici Regis, l) editionem Sichardo, qui Baſileæ publici Juris fecit anno 1528. *Licinii Rufini* Collatio legum Romanarum cum legibus Dei, inventa, & edita à P. Pithœo. Cujac. cap. 10. lib. 13. obſerv. Juris de ea fuſe. *Papiani*, qui perperam confunditur à quibusdam cum Papiniano, nam vixit ævo Theodorici m) Regis Oſtrogothorum in Italia, uti præfatur Cujacius, Reſponſa, quæ Cujacius ipſe vulgavit cum Codice Theodoſiano.

XXX. Βασιλικῶν libros indicavit primus Viglius, qui in præfatione ad Inſtitutiones Theophili: *Percurri* (inquit,) *aliquando voluminis, quod* Βασιλικὸν *inſcribitur bonam partem, qua libros quinque continebat*, n) *& titulos ex Pandectis, Codice, atque Novellis plus minus* 90. *Inter hos primus titulus eſt de excuſat. Tutorum.*

XXXI. Edidit Latine Gentianus Hervetus Lutetiæ 1557. Tomos duos, quos ab Antonio Auguſtino Romæ acceperat, & Franciſco Duareno communicarat, quibusque libri 45. de ſucceſſionibus ab inteſtato, 46. de ſtatu hominum, & rerum diviſione, 47. de donationibus, 48. de manumiſſionibus ſimul compacti, & ſeorſim ab his, ſimul tamen 28. 29.

l) Anno CHriſti 404. cœpit enim Gothis regnare Alaricus A. 382.

m) Theodoricus obiit A.C. 526. regni 33.

n) Lib. 38. 39. 40. 41. 42.

29. 30. o) de dotibus & nuptiis, quamvis mutili continentur, illi vero recuſi ſunt Hanoviæ 1590.

XXXII. Cujacius Latine 60. librum de Judiciis commiſit prœlo; hic 60. Hanoviæ quoque lucem vidit anno 1596. Ipſum autem relatum è Conſtantinopolitana legatione Jacobus Cambrayus dono dederat Jacobo Cujacio, qui profitetur id beneficium in præfatione commentarii ad tit. ππ'. de excuſat. Tutor. & cap. 40. l. 16. obſervationum Juris; promiſerat Cujacius 38. 39. 40. 41. & 42. libros, quos beneficio Viglii ſibi commendatos (cum Viglius Hoppero dediſſet, Hopperus rogatu Giſanii miſiſſet utendos Cujacio) tunc in manibus fuiſſe teſtatur, refertque Giſanius in vita Juſtiniani; quin & 28. 29. & à 45. ad 49. emendatiores. Sed Cujacium mors prævenit, ejusque præclaros conatus interrupit: emiſit igitur ex autographo Cujacii Carolus Labbæus libros 38. & 39. in lucem Pariſiis 1609. ut è 60. libris editos utcumque habeamus Latine decem, nempe ſeptem Herveti; munere vero Cujacii tres. Giſanius addit, ſe accepiſſe, Cujacium totum corpus Βασιλικῶν nactum eſſe cum ſcholiis Græcorum Interpretum. Broeus in Chronologia Juris p) famam eſſe ſcribit libros Baſilici reliquos penes Cujacium fuiſſe, illoque demortuo perveniſſe ad Petrum Fabrum Saniorianum Præſidem Toloſanum, cujus hæredes Theſaurum illum cuſtodiunt, ut didici ex litteris Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Toloſani; nec ipſe Cujacius diffitetur in ſupra dicta præfatione ad tit. ππ'. de excuſat. Tutor. In præfatione autem lib. 60. ait, ſe Leonis ἑξηκοντάβιβλον omnem pæne evolviſſe, cujus poſtremum librum emitteret.

XXXIII. Antonius Auguſtinus inter libros Græcos MSS. Bibliothecæ ſuæ publice notum voluit ſe Βασιλικῶν habere libros duos, VII. acephalum, ut VIII. integrum Codicibus 177. & 178. item alios duos imperfectos 28. & 29. Codice 179. item quatuor alios q) 45. 46. 47. 48. Codice 180. cum Scholiis incerti & Theodori, Thalelæi, Dorothei, Cyrilli; & alterius anonymi interpretationibus. Inſuper Βασιλικῶν ſexaginta librorum Decadem primam à *Theodoro* Hermopolita Scholiis illuſtratam; atque Indicem titulorum omnium Βασιλικῶν, cujusmodi habeo domi, & procemium quoque.

XXXIV.

o) Trigeſimum non edidit Hervetus. Adde, quæ de editionibus Baſilicorum ſupra pag. 425. ſeq.

p) Franciſcus Broeus Chronologicam hiſtoriam totius Juris edidit Pariſ. 1622. 4.

q) Hi ſunt, quos ex Auguſtini Codice Hervetus vertit.

Digitized by Google

XXXIV. In hosce [illegible] libros ſcripſere comm[illegible] glossas, παραπομ[illegible] παραγραφας ἔσωθεν, quæ interlineares, [illegible] quæ marginal[illegible] dignoſci poſſunt βασιλικῶν, plerique J[illegible] ſulti, r) è [illegible] Cujacius recenſet *Stephanum*, *Nicaum*, *Thale*[illegible] *dorum*, [illegible], *Eudoxium*, *Galocyrum*, *Sextum*, *Calliſtratum*, [illegible] *Pho*[illegible]*num*, *Dominicum*, *Gobidam*, *Chumnum Joannem*, *Hagio*[illegible] [illegible]*patrum*, *Gregorium*, *Garidam*, *Beſtem*, *Baphium*, & *Theop*[illegible] [illegible] Freherus *Patzum*, *Theophilitzem*, *Phobenum*, *Theodorum* Hermo-[illegible] *Demetrium* Chartophylacem, quos (inquit,) enumeratos ſuffi-[illegible] quia certò ſciri nequit, quibus annis vixerunt ſinguli.

XXXV. *Anonymum* præterea Cujacius vult eſſe incertum inter-pretem. *Baſilicum*, contextum ipſum βασιλικῶν. *Enantiophanem* ſ[illegible] coacervationem pugnantium inter ſe, & ἀντινομιῶν, cujus forſitan au-ctor Photius, qui fatetur in Nomocanone ſe librum ſcripſiſſe περὶ ἐναν-τιοφανῶν, quem imitati ſunt Gilbertus Regius editis libris duobus ἐναν-τιοφανῶν Antverpiæ 1564. & Julius Pacius Centuriis ſeptem t) Lug-duni 1606. & Hanoviæ 1605. quamvis [illegible] Conditores hiſce no-minibus utuntur, quaſi propriis, ſicut & Indicis, qui Cujacio videtur πλάτος τῶν νόμων late d[illegible]fuſum à Dorotheo, & Cyrilli concinnatum, quamvis uſitatior ſit Doroth[illegible] ut animadvertit Cujacius cap. 39. li-bri 24. obſervat J[illegible] hoc πλάτος ævo Theodori Balſa-[illegible]nis: namque is [illegible] cum recentioribus interpretibus G[illegible]

XX[illegible]us Gothofredus in præfatione ad libros [illegible]λικῶν H[illegible] Cujacii ex titulo 48. libri 60. & ex G[illegible]is ad l. 5. de plagia[illegible] interpretes fuiſſe tres putat, Indicem re[illegible] in vertendis Lati[illegible] vocibus, Baſilicum largiorem, Baphium, [illegible] Porphyro-g[illegible] alterum Tribonianum, multaque [illegible]

XXXVII.

r) De ſingulis hiſce [illegible] ſupra exhibeo. Callist[illegible] [illegible] & [illegible] Juſtiniano ipſo longe prioribus JCtis. [illegible] ipſi in [illegible] recte Suareſius infra §. 41. obſervat.

s) Autore [illegible]amo præf. in Nomocanonem Photii, ubi de [illegible] el [illegible] καὶ ἐν τούτοις δοκοῦντα ἐναντιοφανῆ ἐλύσαμεν [illegible] [illegible]ας &c.

[illegible] tres aliæ centuriæ acceſſere: exſtat & conciliator Juris J[illegible] cum Bern. Henr. Reinholdi notis editus Duisburg. 1712. 8. & Eve[illegible] Davent[illegible]ienſis centurias ſex ἐναντιοφανῶν cum [illegible] emenda-tius recuſſas Harderwici 1652. 8.

XXXVII. Laudatur & παλαιὸς, aliis τὸ παλαιὸν, quem Interpretem antiquum Digeſtorum, Codicis, Inſtitutionum ætate Juſtiniani vixiſſe, ejusque permiſſu vertiſſe κατὰ πόδα libros ſupra ſcriptos Gothofredus cenſet, adjiciens illum ſubſequutos Cyrillum in Digeſtis, in Codice Theodorum. Cujacius mavult alios τὸ κατὰ πόδα, alios τὸ παλαιὸν condidiſſe veſtigiis Latini textus inhærentes; huic παλαιῷ τὸ πλάτος νόμων adſcribit Gothofredus. Rurſus notat Cujacius, Græcis non fuiſſe ſatis habere contextum Digeſtorum, & Codicis Græcum compendioſiorem, qui Βασιλικῶν nomen obtineret, item alium auctoris incerti, & Cyrilli in Digeſta, Theodorique in Codicem brevia argumenta, niſi fuiſſent aliis cumulati; in Baſilicis quoque laudari obſervat Nomophylacem quemdam, & Romani πεῖραν, vulgo Praxin, & Κωδικευτήν, de quo ſuperius.

XXXVIII. Ut ſententiam meam ingenue promam, quoſnam deſignent Innominatus, ſeu Anonymus, Enantiophanes, & Baſilicus, recte indicavit Cujacius, etſi Baſilici Sophiſtæ Suidas meminerit; in Baphii, & Indicis expoſitione ab eo æque, ac à Gothofredo diſſentio, nam *Indicem* opinor fuiſſe Elenchum rerum ac vocum, quæ continentur in Baſilicis, cujus fragmentum puto eſſe gloſſas, quas Carolus Labbæus edidit Pariſ. 1606. & plura exempla extant in Bibliotheca Antonii Auguſtini, Regis Chriſtianiſſimi, & Vaticana.

XXXIX. *Baphium* u) expono Juriſconſultum illum, qui rubricas explanavit, ſeu titulos illos illuſtravit Notis: nam ex veteri more Juriſconſulti ſuorum librorum titulos minio pingebant. Unde Maſuri rubrica, & rubræ majorum leges à Poëtis decantantur: hos Juriſconſultos imitati quoque ſunt Græci, cum διὰ κινναβάρεως ſcriberent, & Imperatores, cum ſubſcriptione ἐρυθροβαφεῖ uterentur.

XL. Παλαιὸς x) antiquus mihi quoque videtur Interpres, nempe Stephanus Pandectarum, & Thalelæus Codicis * ex Blaſtare, κατὰ πόδα interpres verbis inhærens, & in ea veluti jurans.

XLI. Thalelæus cum ævo Juſtiniani floruerit, ut ſuperius dictum eſt, falſo inter Juriſconſultos, qui ſcripſerunt in Βασιλικὰς, accenſetur,

Ppp ſicut

u) Baphius nomen proprium judicis veli. De Indice vide ſupra p. 428 & 147.

x) Hic citatur à Balſamone in Nomocanonem Photii ad tit. 13 p. 1101. & ad tit. 2. p. 831. φησιν ὁ παλαιὸς ταῦτα ῥητῶς - - ὁ δὲ σχολιαστὴς φησι ταῦτα - - ἐμοὶ δὲ δοκεῖ &c.

* Supra p. 370.

ſicut & Stephanus, Iſidorus, Theodorus, Theophilus, Phocas, cum Stephanus juſſu Juſtiniani Græcis Digeſtis inſudarit, Theodorus, & Iſidorus duo è XVII. viris, qui Latinis Digeſtis conſuendis præfuerant, & Codici præterea Græco: Theophilus Græcis Inſtitutionibus, Phocas unus è X. viris, qui laborarunt in Codice Latino, extiterint. Notiſſimum eſt Calliſtratum, & Modeſtinum antiquiores ipſo Juſtiniano fuiſſe. Itaque [illegible] quis oſtendat alios ab his eſſe, ſed cognomines, illi potius [illegible] collocandi inter Juriſconſultos, quorum è Commentariis *βασιλικαί* [illegible]runt compilatæ.

XLII. Scholiaſtæ vero *βασιλικῶν* nuncupabantur Nicæus, Euſtathius, (niſi forſan is, de quo ſuperius §. 26.) Eudoxius, Calocyrus Dux, ſeu Proconſul, Sextus, Leo Dominus, Gobidas ſeu Cubidius, niſi forſan is, de quo ſupra §. 27. Chumnus, ſeu Domnus, Joannes forte priſcus Novellarum Gloſſator, qui editus fuit ex Bibliotheca Conradi Ritterſhuſii, Francofurti 1615.

XLIII. Hagiotheodoretus, Doxapater, Gregorius, Garidas, Beſtes, Theophilitzes, Patzus, Phobenus, Demetrius Chartophylax.

XLIV. Interim ampliandum donec illæ nobiles Orientis exuviæ, & hic pretioſus non auri Tholoſani ſed obryzi, & puri ac puti Juris Theſaurus vere Baſilicus eductus è privatis carceribus, quibus detinentur *βασιλικά* liberalitate Urbani Octavi, (qui ſummus Eccleſiæ, Juſtitiæque ſacerdos, & legum parens,) ad fontem & arcem Juris, Romam ſcilicet devehatur; ut in *Ῥώμῃ νέᾳ* nata Baſilica in *πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ* foveantur, & Bibliothecæ Vaticanæ, cui merito præeſt Illuſtriſſimus Cardinalis Franciſcus Barberinus, non minus in Juriſprudentiam, pariterque propenſus, quam fuit ante tria ſæcula Franciſcus Barberinus in utraque diſciplina feliciter verſatus, & ad quam viſendam velut ad matrem, atque ad miraculum Bibliothecarum tantus fit toto terrarum orbe concurſus, [illegible] Juriſconſultorum & litterarum omnium [illegible] publice ſpectandus, & evolvendus inferatur.

XLV. Ita [illegible] Pontifici non ſolum pro Themide revocata, ſed etiam pro [illegible] hiſce Themidis in urbem deductis S. P. Q. R. [illegible] gratulabitur, & gratias habebit immortales. Romæ Anno Chriſti M. DC. XXXVII.

Hactenus JOSEPHUS MARIA SUARESIUS.

Ex

Ex hiſce Scholiaſtis Βασιλικῶν Suareſio memoratis, *Phobenus* eſt, quem Georgium Phobenum vocat Cujacius lib. V. Obſervationum capite quarto, & cujus lucubrationes περὶ ὑποβόλου ſive de donatione propter nuptias, & de caſſo ſive περὶ ἀποτυχίας, memorat Allatius de Georgiis p. 721. Volum. X. hujus Bibl.

Demetrii Chartophylacis, poſtea Archiep. Bulgariæ, librum quæſtionum fuiſſe apud Petrum Fabrum Sanjorianum, Cujacius loco citato teſtatur, nonnulla Græce producens ex quæſtione quinquageſima quinta. Vide Petri Fabri ſemeſtria lib. III. p. 327.

Nicolaum Hagiotheodoretum metropolitam Athenienſem ὑπέρτιμον appellat, & tempore Lucæ Patriarchæ CPol. claruiſſe, teſtatur Theodorus Balſamo ad nomocanonem Photii tit. 13. p. 1081. Lucam illum patriarchatu functum eſſe, conſtat ab A. C. 1155. ad 1169. Epiſtolam ab amico Hagiotheodoreti JCti ſcriptam, qua obitum ejus acerbe luget, communicavit mecum amicus clariſſimus, à quo multa egregia publico rei litterariæ bono juvat polliceri, Jo. Chriſtianus Wolfius, qui eam deſcripſit ex Codice Bodlejano.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΕΠΙ ΚΥΡΙΩ ΤΩ ΑΓΙΩΘΕΟΔΩΡΙΤΩ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΙ.

Ἡ μὲν ἐπιστολὴ, ὦ σοφώτατε, καὶ πῶς γὰρ οὐχὶ πανταχόθεν ἀνθέλκουσα καὶ ἀπανιστῶσα τοῦ λυπηροῦ. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς ἐπιχειρήμασι καὶ τοῖς ἐνθυμήμασι, τοῦτο δὲ τῇ συνθήκῃ καὶ τοῖς ῥύθμοις καὶ τῷ κάλλει τῶν λέξεων ἐπανακλῶμένη με πρὸς τὸ εὐθυμότερον. ἀλλ᾽ ἔγωγε, φίλτατε ἀδελφὲ, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι ἐπὶ τῷδε τῷ φίλῳ ἀπορρυέντι πέπονθα, ἀπαραμύθητός εἰμι, καὶ οὐκ ἔχω πῶς τὴν συμφορὰν ὑπενέγκοιμι. καὶ πρὸς μὲν τὰς ἄλλας περιστάσεις φιλοσοφίας εἶμαι καὶ ἀντικαθίσταμαι τοῖς λογισμοῖς, καὶ πρᾴως ἔχω πρὸς τὰς τῆς τύχης ἐπεμβολὰς, καὶ ὑφίσταμαι τέως τὰς ὥσπερ πνευμάτων ἀντεμβολὰς νῷ κυβερνήτῃ συγχρώμενος. οὗ δὲ φιλτάτου μοι φίλου ἀποιχομένου πληγεὶς εἰς βάθος τῆς ψυχῆς καὶ τῆς γνώμης, τὸ τῶν πολλῶν πέπονθα. ἄδεκτός εἰμι πρὸς πᾶσαν παραμυθίαν, καὶ κρεῖττον τὸ πάθος καὶ λόγων καὶ λογισμῶν. τὸν γὰρ ἄνδρα ἐκεῖνον ἐδοκίμασα μὲν ἐν χρόνοις πολλοῖς, καὶ διερευνησάμενος πανταχόθεν, καὶ πεῖραν λαβὼν, ἐφεῦρον ἐν συμβουλῇ δοκιμώτατον, ἐν γνώμαις στερρότατον. ἐν πράγμασιν ἐμπειρότατον, ἐν νόμοις εὐδοκιμώτατον, μᾶλλον δὲ ἵνα τ᾽ ἀληθὲς εἴπω, τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ὅπερ κράτιστον. εἰ γὰρ καὶ φιλοσοφίαν οὐκ ἀνέμιξε νομικῇ, οὐδὲ τοῖς ἐκεῖθεν ῥεύμασι τὴν ῥωμαϊκὴν κα-

πεγλύκανε τέχνην, ἀλλ' οὐδ' ὡς τῶν ἀρίστων ἀπελιμπάνετο, ἐπόθει μὲν γὰρ ἅψασθαι τῆς ὑπερκαθημένης τῶν ὅλων φιλοσοφίας. κατασπώμενος δὲ ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καθάπερ ὑπὸ μολιβδαινῶν τινων, τὸ τῶν μνηστήρων ἐκείνων ἐποίει. εἰς τὴν ἀποδεεστέραν ῥητορικὴν ὅλοις ἱστίοις ἐφέρετο ἐμοὶ χρώμενος κυβερνήτῃ καίτοι τῇ δεξιᾷ ἐμοῦ προτείνοντος τὴν φιλοσοφίαν, τῇ ἀριστερᾷ δὲ τὴν τέχνην τῶν λόγων, ἐκεῖνος ἄκων μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην, ἐπιδεξίως δὲ ὅμως τῆς ἀριστερῶν ἀντεδράττετο. καὶ ῥητορικῇ στομώσας τὴν γλῶτταν, καὶ νομοθετικῆς πυκάσας τὸν νοῦν, αὐτοχρῆμα τριβωνιανὸς ὁ πολυθρύλλητος ἦν οὐ μόνον ἐν νεαραῖς ἀλλὰ καὶ ἐν κώδιξι καὶ ἐν διγεστοῖς, καὶ ἐν ἄλλοις ὁπόσοις τὰ πολιτικὰ συντετάχαται. ὢ γλώττης ἀνικήτου, ὢ φορᾶς τῶν λόγων ἀκατασχέτου ὢ ποταμοὶ ῥέοντες, ὢ κεφάλαια νομικὰ τεχνικῶς μὲν ἀναπτυσσόμενα, καλῶς δὲ φραζόμενα. καὶ ἀναποτνιῶμαι καθ' ἡμέραν ἑκάστην, οὐ γὰρ ἔχω τί καὶ δράσαιμι πρὸς τὴν συμφοράν. τοῦτον οὖν φωράσας ἐν ἅπασιν ἀπαράμιλλον, ἐποιησάμην φίλον ὡς ὄντως αὐτὸν πρᾳότατον, εὐνούστατον, ἀδολώτατον. ὢ τῶν χαρίτων ὧν εἶχεν· ὢ θελκτηρίων λόγων· ὢ τῶν ἀμηχάνων θελγήτρων ἐκείνου· ὢ τῶν ἀπορρήτων ἰύγγων. πῶς οὖν οὐ μέλλω θρηνεῖν ἀπὸ τοσούτων καταβεβλημένος χαρίτων; ἡ δὲ σὴ ἐπὶ τούτῳ ἐπιστολή, φίλτατε ἀδελφὲ, κουφίζει μὲν ἡμᾶς τοῦ μέρους τῆς συμφορᾶς, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ φίλῳ λύπης, ἐπὶ τοσοῦτον ἕως ἂν αὐτὴν ἐπερχώμεθα, πολλάκις δὲ τῆς ἡμέρας τοῦτο ποιοῦμεν· ἐπὰν δὲ παύσαιμεν τῆς χρυσῆς ἐπιστολῆς, εἰς τὰ αὐτὰ πάλιν ἀνθυποστρεφόμεθα ῥεύματα· τίς ἄρα ἔσται τῆς ἐπὶ τῷ φίλῳ λύπης λήθη, ὅταν οὐδὲ τὸ σὸν λαθεκηδὲς ἡμῖν ἐγεγόνει;

ENIMUNDI BONEFIDII

τοῦ ἀνατολικοῦ νομίμου, Juris Orientalis Libri III.

QUanquam majus opus, quod in hoc genere paravit præſtantiſſimus JCtus Bonefidius, non vidit lucem: tamen vel hoc ſpecimen de inſigni ejus eruditione teſtatur, quod Græce ille cum verſione ſua ſeparatim ſubjuncta A. 1573. 8. ex officina Henr. Stephani primus edidit, non diu poſt 6. Id. Febr. A. 1574. anno ætatis duodequadrageſimo defunctus, duorumque maximorum ac laudatiſſimorum virorum, quorum alterius collega, alterius doctor fuit, inſigne teſtimonium promeritus. Ex his prior Jac. Cujacius lib. XI. Obſervatt. cap. 20. *Enimundus Bonefidius Collega meus eruditiſſimus, qui ad veram Juris cognitionem ſummam adjunxit peritiam trium linguarum ſimul ac pietatem & morum integritatem eximiam. Hunc ſi moriens roger, quod olim Ariſtoteles, ſolum habeo ex his,*

bis, qui modo quidem Jus Civile publice profitentur, quem diſcipulis meis oſtendere poſſim. Alter Jac. Thuanus lib. LIX. Hiſt. ad A. 1574. *Sexto Eid. Februarii Geneva cum tantum XXXVIII. annos exegiſſet, fato functus eſt Enimundus Bonefidius, Chabovii ignobili vico in Valentino agro natus, homo probus & ſimplex, qui cum pedem patria nunquam extuliſſet, tamen Hebraicis, * Græcis & Latinis egregie inſtructus erat, ut in celeberrimis Orbis Academiis operam ſtudiis dediſſe ſub præſtantiſſimis Magiſtris crederetur. In Juris autem ſcientia, quam Valentiæ profitebatur, adeo excelluit, ut Jacobus Cujacius, qui principatum illius tenebat, alicubi ſcripſerit, ſi moriens rogetur, ut olim de Theophraſto Ariſtoteles, non alium habere ſe, quem diſcipulis ſuis poſſet oſtendere. Poſt tumultum Pariſienſem à Franciſco Hotomanno invitatus Genevam conceſſerat, ubi Jus Orientale, cujus jam ſpecimen ediderat, majore opere illuſtrare aggreſſus, morte poſt biennium ſuperveniente, ſpem ſe tanto viro auctore conceptam fefellit. Cui me nunc tanquam præceptori de me ſecundum Cujacium & Franciſcum Roaldeſium, quibus ſimul eodem tempore operam Valentiæ navavi, optime merito, hoc monumento parentare æquum juſtumque duxi.* Quæ porro in hoc Bonefidii Volumine Lectori offeruntur, hæc ſunt:

Libro I. *Conſtitutiones ** Imperatorum:*

	Gr.	Lat.
Heraclii	pag. 1.	pag. 1.
Leonis Iconomachi	3.	2.
Conſtantini Caballini	4.	3.
Nicephori	5.	3.
Leonis Armenii	7.	5.
Theophili	8.	6.
Baſilii	12.	9.
Leonis & Alexandri	14.	10.
Conſtantini Porphyrogeniti	14.	14.
Romani ſenioris	24.	17.
Nicephori Phocæ	28.	21.
Baſilii Porphyrogeniti	32.	23.
Romani Argyri	34.	25.
Zoës	35.	25.

* Ideo Bonefidium inter Gallos litterarum Hebraicarum peritos celebrat Paulus Colomeſius in Gallia Orientali p. 57. ſeq.

** Confer, quæ de hiſce Conſtitutionibus Imperatorum notata ſunt ſupra p. 405. ſeq.

Digitized by Google

Conſtitutiones	Gr.	Lat.
Imperatoris Michaëlis τοῦ στρατιωτικοῦ	pag. 35.	pag. 26.
Iſaaci Comneni	36.	26.
Michaëlis	37.	27.
Nicephori Botaniotæ	38.	28.
Alexii Comneni	39.	28.
Manuelis Comneni	78.	56.
Alexii Comneni ſecundi	116.	84.
Iſaaci Angeli	119.	86.
Joannis Ducæ	124.	90.
Michaëlis Palæologi	125.	90.
Incerti Imp.	126.	91.

Libro II. *Decreta Patriarcharum & Synodorum CPol.*

Patriarch. ab A. C.	Gr.	Lat.
400. Joannis Chryſoſtomi	pag. 1.	pag. 92.
458. Gennadii	3.	93.
784. Turaſii	8.	97.
806. Nicephori Confeſſoris	19.	105.
933. Theophylacti	21.	106.
996. Siſinnii	22.	107.
999. Sergii	34.	115.
1025. Alexii	36.	117.
1043. Michaëlis, Nicetâ protoſyncello & chartophylace	38.	118.
1154. Conſtantini Chliareni	46.	124.
1064. Joannis Xiphilini	48.	125.
1084. Nicolai	54.	129.
1134. & 1255. Stype & Arſenii	59.	134.
1155. Lucæ	60.	134.
1169. Michaëlis Anchiali	78.	148.
1178. Theodoſii	87.	154.
1226. Germani	89.	156.
1480. Manuelis	101.	165.
1289. Athanaſii	112.	172.
Incertorum Patriarcharum.	115.	173.
Nomina Metropolium LXXX. & Archiepiſcopalium civitatatum XXXVIII.	119.	176.

Libro

Libro III. *Reſponſa & Epiſtolæ Patriarcharum & aliorum SS. Patrum,*

	Gr.	Lat.
Adriani Papæ ad Baſilium Achridenum, Archiep. Theſſalon.	pag. 123.	pag. 180.
Baſilii ad Adrianum.	127.	183.
Nicetæ metropolitæ Heracleenſis reſponſa ad Conſtantini Epiſcopi quæſtiones.	133.	187.
Demetrii Chomateni, Archiep. Bulgariæ.	135.	189.
Ejusd. ad Conſtantinum Cabaſilam, metropolitam Dyrrhachenum.	145.	195.
Joannis Epiſcopi Citri ad eundem Cabaſilam.	159.	206.
Eliæ metropolitæ Cretenſis ad Dionyſium monachum.	185.	224.
Nicephori chartophylacis ad Theodoſium monachum Corinthium.	197.	233.
Nicetæ metropolitæ Theſſalonicenſis ad Baſilium Cappadocem.	203.	237.
Joannis Zonaræ de profluvio feminis.	216.	247.
Theodori Balſamonis reſponſa ad LXIV. quæſtiones Marci patriarchæ Alex. data A. C. 1193.	237.	263.
Incerti de tranſlatione Epiſcoporum.	300.	309.

JOANNIS LEUNCLAVII
JUS GRÆCO-ROMANUM,

editum & locupletatum à MARQUARDO FREHERO.

QUanquam fallitur vir eruditus, a) qui inter Jo. Leunclavii Amelburni lucubrationes refert ſexaginta libros Baſilicorum cum notis: tamen etiam Leunclavio Jurisprudentia Græco-Romana plurimum debet,

a) Antonius Teiſſierius in notis ad elogia Thuanea Gallice verſa & obſervationibus illuſtrata edit. quarta Lugd. Bat. 1715. 8. T. IV. pag. 188. ubi de Leunclavio: *Il à auſſi donné au public ſexaginta libros* Βασιλικῶν *cum notis.* Baſilica, ut obiter hoc notem, non ita dicuntur, quod complectuntur conſtitutiones & leges Imperatorum, ſed quod ex Corpore Juris Juſtinianeo & ex Legibus JCtorumque ſententiis digeſta ſunt auſpiciis Imperatorum Græcorum Baſilii Macedonis, Leonis & Conſtantini Porphyrogeniti.

Digitized by Google

Liber V. & VI. reſponſorum libros duos, Epiſtolarum & ſententiarum de rebus Eccleſiaſticis, ab Epiſcopis & SS. Patribus. Horum librorum itidem prior auctior & correctior, quam à Bonefidio, poſterior plane novus.

Liber VII. Theodori Balſamonis patriarchæ Antiocheni circa A. C. 1190. clari *μελέται* ſive reſponſa quinque. Vide, quæ Volum. IX. hujus Bibl. pag. 188.

Liber VIII. Matthæi Monachi (*Blaſtaris* circa A.C. 1235.) ζητήματα καὶ λύσεις γαμικαί, quæſtiones & cauſæ matrimoniales. Vide, quæ Vol. X. p. 493.

& Edictum *Juſtiniani* de fide & orthodoxa. Vide Volum. XI. pag. 441.

Liber IX. habet *Harmenopuli* libellum de ſectis & fidei orthodoxæ expoſitionem, de qua Volum. X. p. 277.

& *Acta Synodi ad Quercum*, A. C. 403. habitæ contra S. Jo. Chryſoſtomum, de qua Photius Cod. 59.

Tomus ſecundus.

I. *Michaëlis Attaliata* ἀνθυπάτου καὶ κριτοῦ, Proconſulis & Judicis ποίημα νομικὸν ἤτοι πραγματική, Synopſis Juris pragmatici ſive in foro obtinentis, titulis XCVI. digeſta, ſcriptaque juſſu Michaelis Ducæ Imperatoris, anno Imperii ejus tertio, hoc eſt A. C. 1073. ut verſus jambici operi præmiſſi teſtantur.

II. Ἐκλογὴ τῶν νόμων καὶ ἐπιδιόρθωσις εἰς τὸ φιλανθρωπότερον, Delectus legum & correctio in id, quod æquius & humanius eſt, factus auſpiciis *Leonis & Conſtantini* Imperatorum Anno 6347. h. e. CHriſti 838. Hic delectus vix dimidiam partem editus eſt, nec procedit ultra titulum XXVIII. exſtat autem in pluribus Bibliothecis integer manu exaratus, ut dictum ſupra p. 407. & 468. ſeq. Prooemium editum incipit: ὁ διατάκτης καὶ ποιητὴς τῶν ἁπάντων. p. 79.

III. Novellarum Auguſtalium liber de rebus Civilibus & judiciariis, p. 134 - 192. Imperatorum Baſilii Macedonis, Conſtantini Porphyrogeniti, Baſilii, Conſtantini & Leonis, Romani ſenioris, Romani minoris, Nicephori Phocæ, Baſilii Porphyrogeniti, Alexii Comneni & Manuelis Comneni. Plerasque harum jam ediderat Leunclavius ad calcem eclogæ Baſilicorum Baſil. 1575. fol. vide ſupra p. 427.

Digitized by Google

IV. Reſponſi veteris formula de nudis pactis. Incipit: ὁ μὲν δὶ ἔριν ἰνὰ καὶ δυσμένειαν. p. 192.

V. Τύπος τοῦ διατίθεσθαι παλαιὸς, ᾧ περιέχεται τὸ ἴσον τῆς διαθήκης Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ. Formula teſtandi vetus, qua continetur *Gregorii Nazianzeni* teſtamentum, Flavio Eucherio & Flavio Evagrio (*lege* Syagrio) COSS. A. C. 381. p. 203. De editionibus aliis hujus teſtamenti dixi Volum. VII. hujus Bibl. p. 524. quæ vero adverſus ejus γνησιότητα ſolent objici, ea diluit Natalis Alex. in Hiſt. Eccleſ. Sec. IV. p. 147. edit. in fol. & Tillemontius T. 9. Memor. H. E. p. 721. & 503. ſeq.

VI. Τύπος τοῦ διατίθεσθαι νεώτερος, κατ' ἐπιτομήν. Formula teſtandi recentior epitomata, p. 206.

VII. *Euſtathii* Anteceſſoris περὶ Χρονικῶν διαστημάτων ἀπὸ ῥοπῆς ἕως ρ ἐτῶν. De temporalibus intervallis, quæ in foro obſervantur, à momento usque ad centum annos, cum ſcholiis *Athanaſii.* p. 207. Hæc editio ex MSS. Franciſci Pithoei, & emendatior eſt & locupletior, quam priores Cujacii, Schardiique, de quibus ſupra p. 477. ubi etiam de Athaſio, Scholaſtico Emeſeno.

VIII. Ἐκ τοῦ Ῥούφου, νόμοι στρατιωτικοί. *Ex Rufo, leges militares*, p. 249. Etiam has, ſed ſine Rufi nomine, quod ex MS. Codice Palatino reſtitutum eſt, Græce & Latine cum Euſtathio legibusque Georgicis ac Navalibus vulgaverat Simon Schardius Baſil. 1561. 8. Gabr. Nandæus in Bibliographia militari (Syntagmate de ſtudio militari p. 528.) teſtatur, ſe *leges CXLI. militares Rhodiorum* cum Georgicis & Navalibus vidiſſe apud fratres Puteanos. Verum in editis ſunt tantummodo apud Schardium LXI. apud Leunclavium LXV. neque Rhodiorum eſſe dicuntur, ſed apud Schardium diſerte *Juſtiniani* Imp. περὶ στρατιωτικῶν κατασάσεων καὶ ἐπιτιμίων ἰουστινιανοῦ βασιλέως. Apud Leunclavium pro Juſtiniano, Rufi nomen, ut dixi, adſcriptum legitur, fortaſſe quod Juſtinianus eas ſeligendas curavit ex legibus militaribus P. Rutilii Rufi, qui Conſul fuit A. U. C. 649. de quo Guido Pancirollus lib. 1. de claris legum interpretibus cap. 10.

IX. Νόμοι Γεωργικοὶ κατ' ἐκλογὴν βιβλίων τοῦ τῆς θείας λήξεως ἰουστινιανοῦ. *Leges colonariæ* ſive *Georgicæ* ex libris divæ memoriæ Juſtiniani p. 256. quales ſubjiciuntur, promptuario Harmenopuli, atque à Sim. Schardio etiam & Franciſco Balduino utraque linguæ editæ ſunt, ut dixi p. 403. 477. & 432.

X. De-

X. Denique Volumen claudit Νόμος Ῥοδίων ναυτικὸς, ὃν ἐθέσπισαν οἱ θειότατοι αὐτοκράτορες Τιβέριος, Ἀδριανὸς, Ἀντωνῖνος, Περτίναξ, Λεύκιος Σεπτίμιος Σεβῆρος ἀεισέβαστοι. *Jus Navale Rhodiorum*, quod Imperatores ſacratiſſimi Tiberius, Hadrianus, Antoninus, Pertinax, Lucius Septimius, Severus, perpetuo Auguſti confirmaverunt. Præter editiones ſupra p. 403. & 459. memoratas, adde Petri Peckii commentarios in tit. D. & Cod. ad rem nauticam pertinentes, qui cum notis Arnoldi Vinnii prodierunt Amſt. 1668. 8. edente Joanne Laurentio: & Petri van den Schelling diſſ. theoretico practicam ad L. Rhodiam de jactu. Lugd. Bat. 1722. 8. Cornelii van Bynckershoek librum ad L. ἀξίωσις de jactu, Hagæ 1703. 8.

INDEX SCRIPTORUM
Aliorumque
in JO. LEUNCLAVII Jure Græco-Romano memoratorum,

Compoſitus à me ad paginas edit. Marqu. Freberi.

AAron θεογράφων πλακῶν ἀπαγγέλλων ῥήματα. T. I. p. 458. 470.
Acacius presbyter. I. 557.
Acacius Berrhœæ Epiſcopus. I. 558.
Acta Apoſtolorum. I. 191.
Adjurationes, ἐφορκισμοὶ in baptiſmo. I. 340. 341.
Adrianus Imp. II. 207.
ADRIANI IV. Papæ Epiſtola ad Baſilium Achridenum Archiep. Theſſalon. I. 303 - 305.
Æchmalotus & Scaloſcepaſtus, δικολόγοι ſive cauſidici ſub Alexio Comneno. II. 181.
Agapius & Gabadius A. C. 394. Vide infra in Nectario.
Agarenorum liberi rebaptiſandi. I. 46. ſeq. 226. *cum Agarena & Judæa ſcortatus an rebaptizandus.* 385. ſeq. apud Agarenos τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐξομοσάμενος. 391.
Laurus & Agrippinus, Conſules ſub Tiberio. II. 265.
Alceſiorum, Ἀλκεσίων hæreſis tempore Gordiani. I. 180. hi aliis Elceſæi ſive Elceſaitæ. Eorum liber de cœlo delatus memoratur etiam

etiam Euſebio VI. 38. Hiſt. & Theodorito lib. 2. hæret. fab. cap. 7.

Alexander Imp. I. 104. vide infra in Leone Philoſopho.

Alexander Hierapolitanus, hæreticus. I. 538.

Alexius Capandrites. I. 285. 287.

Alexius Comnenus Imp. I. 96. 98. ALEXII Comneni novellæ XI. T. I. 123 - 147. vide & notam marginalem p. 156. & p. 271. 334. 344. 345. 365. 396. 409. 410. 453. 459. ſeq. 466. 510. aliæ novellæ quatuor T. II. 179 - 186.

ALEXII Comneni ſecundi novella. I. 167 - 169.

Alexius Patriarcha CPol. I. 118. 218. 266. 269.

ALEXII hujus ſententiæ ſynodales duæ. I. 204 - 206. aliæ tres 250 - - 262. Vide & p. 289.

Ἀλεξιακοὶ κατηχούμενοι. I. 227.

Anaſtaſius Epiſcopus Nicænus. I. 274.

Amphilochius, Epiſcopus Iconienſis. II. 205.

Anatolius JCtus, quo ad Codicem componendum uſus Juſtinianus. II. 2. citatur II. 218.

Michaël Anchialus, Patriarcha CPol. Vide Michaël.

Anzyranæ Synodi Canones XXV. I. 5. 6. 16. 22. 24. 26. 27. 53. 54. 56. 57. 59. 61. 68. 69. 70. 71. 491. 493. 503. 518.

Andreæ Apoſtoli miraculum in Abarum everſione. I. 279. Andreas Thraciæ Epiſcopus ab Apoſtolo Petro ordinatus. 442.

Andronici Lamparda, tyranni conjux Theodora. I. 246.

Angelorum cultores. I. 64. 65.

Anomoei hæretici. I. 550.

ANONYMI reſponſum de nuptiis ἐκ τριγενείας. I. 406 - 408. Περὶ ψιλῶν συμφώνων, *de nudis pactis.* II. 192 - 202.

ANONYMI Compendium legum. II. 131 - 134.

Antiochenæ Synodi Canones XXV. I. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 12. 13. 16. 20. 21. 22. 24. 32. 49. 251.

Antiochus, hæreſiarches ſub Hadriano. I. 180.

Antiqui ſapientes, οἱ πάλαι σοφοὶ, ἔννομον ἐπιστασίαν τὴν βασιλείαν ὡρίσαντο, regnum definiverunt, *Imperium, quod ſecundum leges geritur.* II. 186.

Antoninus, Conſul ſub Tiberio. II. 265.

Marci

Marci Antonini lex. II. 68.
Antonius presbyter. I. 290.
Apollinaris. I. 532. 535. laudatus à Damaſo, Athanaſio, Baſilio. 544.
 Apollinariſta Magnus damnatus in ſecunda Synodo. 532.
Apollinariſtæ I. 548.
 non rebaptizantur. I. 46. 291.
Apollo Nicænus, Apollonii poſt Dardanum diſcipulus. I. 92.
Apoſtolica & Evangelica ἀναγνώσμασι. I. 477.
Apoſtolorum Canones LXXXV. I. 1. 2. 3. 4. 6. 11. 12. 13. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 30. 31. 32. 33. 36. 38. 48. 192. 221. 222. 224. 234. 282. 318. 343. 352. 363. 364. 369. 374. 376. 379. 385. 387. 390. 432. 490. 491. 494. 501. 514.
Αἱ λεγόμεναι τῶν Ἀποστόλων διατάξεις. I. 28.
Διδασκαλίαι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. I. 363. Ibidem pro διδάξεις videtur legendum διατάξεις.
Apronis in Thracia metropolita Romanus Artabasdus. I. 231. 413.
Aquilia lex. II. 48. 49.
Aquilianus Diaconus I. 556.
Arabianus, Epiſcopus Ancyranus. I. 247. 248.
ARCADII Imp. Epiſtola ad Innocentium Papam. I. 559. Ibidem mentio Epiſtolæ ejus ad Honorium fratrem.
Arius hæreticus. I. 181. 439. 522. 531. 535. 541.
Ariani I. 547. 378. ab Athanaſio oppugnati. 540.
 non rebaptizantur. I. 46. 291.
Ariſtoteles. I. 316.
Armenii. I. 331. 378. 380. Armeniorum artziburium ſive jejunium. 388.
 orthodoxi ſua lingua poſſunt ſacra facere. 365.
Armenii milites. II. 169. 170.
Arſacius protopresbyter. I. 557. poſtea Archiep. CPol. 558.
ARSENII, Patriarchæ CPol. Decretum Synodale. I. 217. citatur 486.
Artabasdus Paganites, myſtographus ſub Alexio Comneno. II. 180.
Romanus Artabaſtus Apronis metropolita in Thracia. I. 231. 413.
ATHANASII JCti Scholia ad Euſtathium de temporalibus intervallis. II. 207. 217. 224.
Athanaſius I. 543. 544. ὁ μέγας καὶ τὰ θεῖα σοφός. I. 352. ad Amunem monachum πολύστιχος ἐπιστολή. 353. 366. ὁ τοὺς λόγους κανόνα

καὶ ϛάθμην ἀκριβείας ἅπαντες οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐν ἅπασιν ἤγγιζον. 359. libro quo Dionyſium Alex. alienum ab Arii ſententia eſſe oſtendit. 539. 540.

MICH. ATTALIATÆ Proconſulis & judicis opus νομικὸν ſive πραγματικὴ ſynopſis ſynopſeos Baſilicorum ad Michaëlem Ducam Imp. II. 1 - - 79.

Atticus Epiſc. Nicopolis antiquæ Epiri. I. 275.

Auguſti Imp. κήνσευσις. I. 102.

Auguſtinus ad Bonifacium. I. 545.

Aureæ Bullæ multæ, χρυσοβούλλια. II. 178.

Autorianus, præſes ac judex ſub Alexio Comneno. II. 180.

Balduinus & Balditziouinus. I. 307.

THEODORI BALSAMONIS reſponſa ad quæſita LXIV. Marci, Patriarchæ Alexandrini A. C. 1203. I. 362. - 394. Ejusdem aliæ quiuque μελέται ſive ἀποκρίσεις. 442 - 478. cum quinque his aliæ tres MSS. in Bibl. Cæſarea Lambec. VI. p. 53.

Balſamon I. 47. Patriarcha Antiochenus. 113. 117. 118. 130. 138. 139. 140. 143. 160. 288. τοὺς πρὸς ἐξηγούμενος κανόνας. 289. reſponſiones ad Marci Alex. quæſita memorantur. 322. 333. nonnulla reprehenſa in ejus κανόνων ἑρμηνείαις καὶ νόμων καὶ ἄλλοις τοιοῖσδε συντάγμασι. 334. Chartophylax ſub Theodoſio, Patriarcha CPol. 469.

Barda ὁ ξηρὸς ἑταιρειάρχης, ſub Alex. Comneno. I. 138. 215. 466.

Baruch περιδεξίως ἀποχαφόμενος τῆς τ' Ἰουδαίας τὴν ἄλωσιν. I. 458. 470.

Baſilica I. 39. 42. 213. 215. 283. 287. 312. 317. 325. 326. (τὰ ἑξήκοντα κεφάλαια τ' βασιλικῶν. 363. ſeq.) 377. 380. 382. 384. 385. 391. 395. 415. 454. 464. 467. [illegible] II. 198. 199. 207. ſeq. libri ſexaginta, πύξιον ſive [illegible] ſex, juſſu Leonis Philoſophi. II. 2. 6. 76. [illegible] ἀγνιπτῶν. 198. Qui Digeſta probe intelligunt, [illegible] verſantur in Baſilicis: qui in illis cœcutiunt, neque [illegible] poſſunt perſpicere. 199. ſeq.

SYNOPSIS [illegible] Baſilicorum. II. 1 - 79. Vide ſupra in Attaliata.

B[illegible] [illegible]archus ſub Hadriano. I. 180. 541.

[illegible] II. Conſtantini & Leonis Novella de non jurando. II. 113 - 138. νομικὸν βιβλίον. I. 178. 296. 394.

BASILII MACEDONIS Imp. quatuor Conſtitutiones I. 86. 87. aliæ ſeptem. II. 134. 135.

BASILII Porphyrogeniti Novella. I. 117. aliæ duæ. II. 172--179.

BASILII Achrideni, Archiepiſcopi & Metropolitæ Theſſalon. Epiſt. ad Adrianum IV. Papam. I. 307--309. Reſponſum de conſanguineorum nuptiis. 309. ſeq. aliud 408. ſeq.

BASILIUS, Cappadox monachus, vide infra in Niceta Theſſalon.

Baſilius Magnus. I. 363. 482. 544. Ejus Epiſtolæ Canonicæ, Canones LXXXVI. I. 2. 4. 7. 17. 18. 23. 26. 27. 28. 37. 38. 41. 42. 43. 47. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 63. 67. 68. 69. 70. 193. 323. 336. 338. 339. 342. 343. 344. 358. 359. 384. 398. 399. 403. 404. 405. 408. 411. 412. 413. 494. 495. 496. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 509. 514. 515.

Epiſtola ad Diodorum Tarſenſem Epiſc. I. 502.

ad S. Amphilochium. 502.

ad Gregorium presbyterum. 517.

in Eſaiam. 193.

IV. contra Eunom. 530.

Κατὰ τὸν θεοφύλακτον μέγαν βασιλέα, ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον ζητοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές. I. 309. ubi interpres male, βασίλειον legit, cum ad legem Imperatoris reſpiciatur, ut diſerte p. 489.

Baſilius Pecules, Judex Veli & Hippodromi præfectus. I. 120. 292.

Baſilius metropolita Nicomediæ. II. 179. 183.

Baſilius Philippopoleus metropolitanus. I. 215.

Baſilius Protoſpatharius Nicephori Phocæ. II. 168. 178.

Ἡ ἐν Βενεθάλοις ἁγία σύνοδος. I. 452.

Bocchoris judicis ſententia. I. 355.

Bogomilorum hæreſis. I. 552. 360.

Bonoſus hæreticus. I. 541.

Cæcilianus. I. 545.

Cæſarius, Gregorii Naz. frater. II. 204.

Cæſarienſis Synodi Canones XV. I. 24. 28. 31. 53. 54. 55. 68. 70. Vide Neocæſarienſis.

Cajus, JCtus. II. 2.

Joan-

Joannes Camaterus. Vide Joannes.
Κανονικοὶ Ψάλται. I. 37.
Canon juris: Ἐπ' ἐκείνων μόνων τὰς τ̃ νόμων θέσεις ἰσχύειν ἐφ' ὧν καὶ ἐξεφωνήθησαν. I. 399.
Cardinales duodecim Papæ. I. 461. ſeq.
Carpocrates hæreſiarches ſub Hadriano. I. 180.
Carthaginienſis Synodi Canones CXXXIV. I. 1. 2. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. 19. 20. 21. 25. 26. 27. 28. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 40. 41. 42. 43. 44. 47. 48. 49. 50. 51. 65. 67. 68. 252. 318. 342. 374. 375. 379. 382. 454. 491. 516. 517.
Κατηχήσεως ἡμέρα. I. 470. 472. 474.
Celeſtinus Papa I. 450. 461. 539. Epiſtolæ tres ad Cyrillum Alex. I. 294.
Cerdo hæreſiarches ſub Antonino Pio. I. 180.
Cerinthus hæreſiarches. I. 541. Vide infra, Hæreſiarches.
Chalcedonenſis Synodus I. 536. 537. ſeq. 543. 546. male tertia dicitur I. 273. 274. cum quarta ſit. Ejus Canones XXX. I. 4. 6. 7. 9. 11. 12. 13. 15. 18. 19. 20. 21. 28. 31. 32. 33. 34. 35. 37. 39. 43. 45. 46. 188. 194. 222. 277. 282. 290. 376. 377. 454. 504. 505. 506.
Chartophylacium in templo S. Sophiæ CPoli. I. 202. 256. Chartophylacis officium. 457. ſeq.
Joannes Chryſoſtomus. I. 363. Vide Joannes.
Michaël Chumnus. Vide infra Michaël.
Cibyrrhæotarum Dux. I. 120.
Citrenſis, τ̃ Κίτρους, Scholia in Canones. I. 11. JOANNIS Epiſcopi Citri in Macedonia, reſponſa ad interrogationes Conſtantini Cabaſilæ, Archiep. Dyrrhachii. 323–335. Balſamoni ſuppar. 334.
Cledonius, presbyter Iconienſis, ſubſcripſit teſtamento Gregorii Naz. II. 206.
Clementis Romani Epiſtolæ duæ & διαταγῶν libri octo. I. 363.
Comnenus. Vide Angelus, Iſaacius, Manuel.
CPolitana Synodus ſub Theodoſio Magno. I. 293. Ejus Canones VII. I. 1. 12. 14. 16. 46. 378. 413.
CPolitanæ Synodi in Trullo Canones CII. I. 4. 6. 7. 8. 11. 13. 14. 17. 18. 23. 24. 26. 27. 28. 29. 31. 32. 35. 36. 37. 39. 40. 41. 42. 43. 45. 46.

45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 54. 64. 67. 68. 69. 203. 280. 283. 326. 336. 352. 363. 365. (ubi θρόνῳ excuſum pro ἐν τρούλλῳ) 369. 372. 377. 378. (Synodi ſextæ Canones. I. 314. 461. 452. 444. 412. 400. 326.) 379. 380. 384. 389. 464. 488. 492. 499. 501. 506. 510. 514. 516.

CPolitanæ primæ & ſecundæ ſub Photio, Canones XVII. I. 2. 8. 20. 23. 24. 33. 35. 36. 40. 42. 44. 322. in templo SS. Apoſtolorum. 369. 373. 376. ſeq. 386. 390.

CPolitanæ ſub Leone & Conſtantino in templo S. Sophiæ Canones III. I. 8. 50.

Alia CPolitana Synodus. I. 246.

CPolitanæ Synodi ſub Nicolao Patriarcha habitæ reſponſa IX. ad Monachos. I. 20. 26. 44. 52. 64. 66. 67.

ὁ ἅγιος ἰσαπόστολος μέγας Κωνσταντῖνος. I. 442. ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. 493. τὸ Κωνσταντίνου νομιζόμενον θέσπισμα. (donatio Conſtantini) 451. 461.

CONSTANTINI Porphyrogeniti conſtitutiones tres. I. 103--109--111. ſeq. Vide infra in Tomus. quarta 118. Novella de tertiis nuptiis citatur 395. Novellæ undecim exhibentur T. II. 139--155.

Conſtantinus Bojoannes. I. 285.

Conſtantini Patriarchæ CPol. mentio. I. 88. 92. CONSTANTINI Lichudis, Patriarchæ CPol. ſynodicæ duæ. I. 264--266.

Conſtantinus Chliarenus Patriarcha CPol. I. 59. CONSTANTINI hujus ſententia Synodica. 210. 211.

Conſtantinus Chiromachus, Epiſcopianus. I. 171.

Conſtantinus Ducas Imp. I. 471.

Conſtantini Monomachi θεσπεσιώτατα διατάγματα. I. 471.

Conſtantinus HARMENOPULUS. Vide HARMENOPULUS.

Conſtantinus Aulenus Chartophylax. I. 235.

Conſtantinus Cabaſilas. Vide infra Demetrius & Citrenſis.

Conſtantius Imperator Arianus. I. 16.

Cornelia lex. II. 50. de ſicariis. 63. de falſis. 65.

COSMÆ Magiſtri Officiorum tempore Romani ſenioris Imp. ſententiæ ſive reſponſa duo. II. 166. 167. vide & p. 158.

Cyrillus Alex. in Synodo Epheſina habuit προνόμια Papæ Celeſtini. I. 450.

Digitized by Google

I. 450.461.539. Epiſtolæ. Ex iis Capita Canonica V. I. 11. 30. 64. Epiſtola ad Domnum. 391. contra Cyrillum ſcripta Theodoreti. 536. Epiſt. I. & II. ad Succenſum. I. 525.526.529. Caput XIII. Scholiorum. 526. Commentar. in Leviticum. 529. duodecim Capitula. 543. ſcripta contra Theodorum Mopſveſtenum. id. Epiſtola qua eum quodammodo laudavit. id.

Damaſus Papa. I. 543. 544.
Dardanes Stoicus. I. 92.
David. I. 114. ὁ Ψαλμῳδός. 177. ὁ Προφήτης καὶ Θεοπάτωρ. 357.
DEMETRII Chomateni, Archiepiſcopi Bulgariæ, reſponſa. I. 311--316. ad Conſtantinum Cabaſilam, Archiep. Dyrrachii. 316---323. aliud ad Stephanum. 411--414.
DEMETRII Syncelli, Metropolitani Cyziceni μελέτη ſeu declaratio de conſobrinorum nuptiis. I. 397--406.
S. Demetrii monaſterium προκοβίκον ἐγχωρίως ἐπονομαζόμενον. I. 242.
Demetrius Prienenſis, Epiſcopus. I. 265.
Didymus quinta Synodo damnatus. I. 429.
Νόμιμον δίγεςον καὶ παλαιόν. I. 407. πεντηκοντάβιβλος τῶν Διγέςων. 422. ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πλάτους τῶν Διγέςων. II. 194. eorum εὐφράδεια καὶ πλατύτης concinnitas & copia. 199. Digeſta qui intelligit, idem etiam facile capiet Baſilica. id.
Dionyſius Alexandrinus. I. 352.
Ejus Canones IV. I. 51. 52.67.70.517. τῷ μεγάλῳ Διονυσίῳ διοριςμένα. 340. ἐν τῇ πρὸς Βασιλείδην ἐπιςολῇ. 352.366.367.
Dioſcorus hæreticus. I. 378. 439. 548.
Ἀπὸ διφθέρας ἐπ' ἄμβωνος ψάλλοντες. I. 37.
DOCIMII JCti fragmentum de jure navali Rhodiorum. II. 278.
Donatiſtæ. I. 550.
Draconis leges. II. 2.

Elaphius notarius. II. 205.
Eleutherius Paphlago, hæreticus. I. 551.
ELIÆ Metropolitæ Cretenſis reſponſa ad Dionyſii monachi varias interrogationes. I. 335--341.
Emanuel (Comnenus) Imperator CPol. I. 307. Vide Manuel.
Enthuſiaſtæ. I. 551.
Ἐπαρχικὸν βιβλίον. I. 225. Vide infra, Judæi.

Ephe-

Epheſina Synodus. I. 274. 539. 540. Ejus Canones VIII. I. 13. (Epiſtola ad Synodum in Pamphylia. 15.) contra Epheſinam Synodum ſcripta Theodoreti. 536.
Epicurei. I. 536.
B. Epiphanius. I. 556.
Evagrius quinta Synodo damnatus. I. 439.
Evagrius Cypri Epiſcopus. I. 273.
Πρὸ Εὐκλείδȣ μεμυθολόγηται. I. 471.
Euchitæ, Maſſaliani. I. 551.
Eudoxia, Arcadii Imp. uxor. I. 559.
Evagrius Diaconus. II. 205.
Eunomius. I. 535. 541. 550.
Eunomiani. I. 378.
Evodius, Antiochiæ Epiſcopus, à Petro Apoſtolo ordinatus. I. 442.
Evangelia tangunt jurantes. II. 125.
Euſebius Pamphili in Hiſtoria Eccleſiaſtica & Evangelica demonſtratione. I. 295.
Euſtathius. I. 15. 289. 317. 537.
Euſtathius, Berytenſis Epiſcopus. I. 277.
EUSTATHII Anteceſſoris περὶ χρονικῶν διαϛημάτων ἀπὸ ῥοπῆς ἕως ρ ἐτῶν. De temporalibus intervallis à momento ad centum annos. II. 207 - - 248.
Euſtathius metropolita Theſſalonicenſis. I. 327.
EUSTASTHII Patricii Romani ὑπόμνημα de nuptiis conſobrinorum. I. 414 - - 424.
Euſtathius Chandrenus. I. 171.
Euſtathius Monachus. II. 203.
Euſtratius, Patriarcha CPol. I. 96. 98. EUSTRATII ſententia ſynodica. p. 268.
Euthymius Patriarcha CPol. I. 104. 497.
Eutyches hæreticus. I. 548. 378. 532. 533. 535. laudatus à Leone Papa. 544.

Fabia lex de plagiariis. II. 66.
Fabiana actio. II. 227.
Falcidia lex. II. 33.

Digitized by Google

Famoſus libellus, φλυαρία χάρτυ. II. 74.
Flavianus CPol. I. 545.
Flavianus, Epiſcopus Antiochenus. I. 247. 248.

Galenus ὁ ἐν ἰατροῖς διδασκαλικώτατος. I. 368.
Gangrenſis Synodi Canones XIX. I. 65. 66. 282. 289. 290. 390. 490. 491.
GENNADII Patriarchæ Epiſtola ἐγκύκλιος. I. 187 - - 190. Citatur p. 2. 194.
Georgius Patriarcha CPol. I. 362. infra Xiphilinus.
Georgius Dicæophylax, poſtea Quæſtor ſub Alexio Comneno. II. 179. 183.
Anathema omnibus, quæ dicta vel ſcripta ſunt contra Patriarchas Germanum, Taraſium, Nicephorum & Methodium. I. 108.
GERMANUS, Confeſſor & Patriarcha CPol. I. 281. Ejus Sententiæ Synodales tres. I. 232 - - 238.
Grammaticus canon de patronymicis ſive ἐθνικοῖς. I. 331.
Gregorianus Codex. II. 2.
Gregorii Nyſſeni Epiſtola Canonica ad Letoium Epiſcopum Melitenæ, Canones VIII. I. 53. 56. 59. 60. 63. 71. libro IV. contra Ennomium. 530.
Gregorius Diaconus & Monachus. II. 203.
Gregorius Thaumaturgus clarus temporibus Severi. I. 180. 504. Ejus Canones XII. I. 180. 504.
Gregorius Theologus. I. 293. 404. 419. 496. lib. 1. ad Cledonium. 529. lib. 2. de Filio. 530. Epiſt. ad Thoodorum Tyanenſem. 544. GREGORII Nazianzeni Teſtamentum Fl. Eucherio & Fl. Evagrio (leg. *Syagrio*) COSS. A. C. 381. II. 203 -- 206.
Gregorius ὁ ξηρός. I. 384.

Hagiopolites. I. 477. ὅλη ἀκολουθία τοῦ ἁγιοπολίτου. id. ψαλτῳδήματα ἁγιοπολιτικά. 478.
Αἱρεσιῶται aquam ferventem ſancto calici Euchariſtico infundere recuſantes. I. 372.
CONSTANTINI HARMENOPULI * Nomophylacis & Judicis Theſſalo-

* De hoc dictum Volum. X. hujus Bibl. p. 274 ſeq.

ſalonienſis circa A. C. 1380. defuncti, ἐπιτομὴ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων. I. 1–71. expoſitio fidei orthodoxæ. 552--554. liber de ſectis. 547--552. νόμοι Γεωργικοὶ, leges Colonariæ ex Corpore Juris Juſtinianei excerptæ. II. 256--265. Philothei Patriarchæ confutatio anathematiſmorum Harmenopuli. 288. ſq. Citatur Harmenopulus. II. 172.

Hæretici & Judæi neque militare neque ullum in Rep. munus obire poſſunt. II. 97.

Heliodorus Nicænus, Grammaticus. I. 92.

Contra Heraclidem Epheſi Epiſc. à Chryſoſtomo ordinatum Synodus A. C. 403. ad Quercum habita I. 554. Vide infra, Synodus.

FL. HERACLII Imp. Conſtitutiones duæ ad Sergium Patriarcham CPol. I. 77–81. & 81–83.

FL. HERACLII Imp. & HERACLII Junioris Conſtantini ad Sergium Patriarcham CPol. Conſtitutiones duæ. I. 73–77. & 83–86.

Hermogenianus Codex. II. 2.

Heſychius Hiſt. Eccleſ. ſcriptor. I. 545.

Hæreſiarches de quo I. 179. videtur innui Cerinthus. Nam poſt Joannem Theologum commemoratum, ἐφάνη δέ τις, inquit, αἱρεσιάρχης, ἐπιφημίζων ἑαυτὸν ἀποκαλύψεις δέχεσθαι, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ γῆς ἔσται ἡ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία. De Apocalypſi Cerinthi dixi in Codice pſeudepigrapho N. T. T. I. p. 955. ſeq.

Hierax Nicænus, Grammaticus. I. 92.

Hippocrates. I. 368.

Hippolytus ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεύς, Severi temporibus clarus. I. 180.

Homerus. I. 481.

HONORII Imp. Epiſtola ad Arcadium fratrem. I. 558. 559.

Honorius Papa, damnatus à ſexta Synodo. I. 439.

Jacobi τοῦ ἀδελφοθέου liturgia. I. 320. 362. ſeq.

Jacobitæ. I. 369. 378.

Jacobus, Hieroſolymorum Epiſcopus, à Petro Apoſtolo ordinatus. I. 442.

Εἰκονομαχικὴ λύσσα. I. 440.

Ignatius ὁ Θεοφόρος τὴν ποίμνην Πολυκάρπῳ παρέθετο. I. 179.

IMPERATORES Romani ante Conſtantinum. I. 179--180. Conſtantinopolitani usque ad Alexium Murtzuflum. 180–184.

INNOCENTII Papæ Epiſtola ad Arcadium Imp. I. 557. 558. alterius etiam ad eum ſcriptæ mentio p. 560.
JOANNIS Comneni Imp. aurea bulla. I. 147–149.
Joannes Citrenſis, vide ſupra Citrenſis.
JOANNIS Ducæ Imp. aurea bulla. I. 176–178.
Joannis Theologi exilium. I. 179.
JOANNIS Chryſoſtomi ſententia Synodalis. I. 186. 187. locus de anathemate non temere infligendo. 289. Ex ejus vita locus. 193. Epiſtola ad Theodorum Mopſveſt. 545. poſt mortem reſtitutus in integrum. 545. Synodus ad Quercum contra Chryſoſtomum habita. 554. ſeq. infra in Synodus.
ὁ μακάριος Ἰωάννης, Patriarcha CPol. I. 25. 29. 47.
Joannes Hagioſtorita. I. 220.
Joannes, Artæ Epiſc. I. 232. 233.
Joannis Antiocheni Epiſt. ad Theodoſium Imp. I. 545.
Joannes Camaterus, Chartophylax. I. 284. Ejuſdem CAMATERI, jam Patriarchæ CPol. Decretum Synodale. I. 285. ſeq.
Joannes Chartophylax, Jonopuli F. I. 291.
Joannes Damaſcenus. I. 372.
Joannes, Amathuntis Epiſc. I. 12. 223.
Joannes Thraceſius Curopalata, magnus Drungarius Vigilum ſub Alexio Comneno. I. 132. 215.
Joannes Xiphilinus. Vide Xiphilinus.
Flavii Joſephi ιθ´ λόγος τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. I. 317.
Iſaacius Angelus Imp. I. 96. 362. 517. ISAACI Angeli Novellæ duæ. I. 169–176.
ISAACI Comneni Imp. Novella. I. 12. aurea bulla citatur. I. 7.
Iſidorus (Peluſiota) I. 560.
Iſidorus JCtus, quo ad Codicem componendum Juſtinianus uſus eſt. II. 2.
Judæi & Iſmaëlitæ. I. 332. Judæi ad Chriſtianos accedentis jusjurandum, excerptum ἀπὸ τοῦ ἐπαρχικοῦ βιβλίου. I. 119. 120.
Juliæ Leges. II. 53. Majeſtatis. 58. de adulteriis 60. peculatus &c. 66.
Juliani Imp. τοῦ παραβάτου *ſepulchrum CPoli in templo SS. Apoſtolorum.* I. 324.

JUSTI-

JUSTINIANI Imp. aurea bulla Eccleſiæ S. Sophiæ CPol. conceſſa. I. 72. Edictum * de fide Orthodoxa. 521–546. Ex Conſtitutione de fugientibus ad Eccleſiam. 73. Ἡ ρκγ΄ νεαρὰ Ἰουστινιάνειος. 325. 454. &c. *Digeſta* ſ. *Pandecta*, libris 50. *Codex* ex tribus Codicibus Gregoriano, Hermogeniano & Theodoſiano per Thalelæum, Anatolium & Iſidorum, & *Novella* per Thibonianum, tum *Inſtituta*. II. 2.
Juſtiniani Imp. Novellæ citantur. I. 31. 32.
Juſtinus Imp. I. 102.
Juſtinus Philoſophus, martyr M. Antonini tempore. I. 180.

Lampadius. I. 291.
Laodicenſis Synodi Canones LX. I. 2. 3. 9. 13. 17. 19. 21. 24. 27. 28. 30. 36. 37. 40. 44. 46. 47. 49. 50. 55. 64. 65. 68. 318. 340. 348. 350. 363. 365. 370. 375. 389. 391. 495. 500. 505. 506.
Κατὰ Λατίνους. I. 50. Λατινικὰ δόγματα. 370.
Leo I. Papa. I. 544. 546.
Leo Stypiota, Patriarcha CPol. Vide infra, STUPA.
Leo Synadenſis citatur. I. 294.
Leonis Philoſophi quatuor uxores. I. 103. 108. 497.
LEONIS Philoſophi Imperatoris διατύπωσις Epiſcopatuum Patriarchæ CPol. ſubjectorum, I. 88–102. quam ſupplere & emendare licebit ex Codice MS. Nobiliſſ. Viri Zachariæ Conradi ab Uffenbach. Vide Catalogum ejus Bibliothecæ MSS. p. 530. Adde etiam Metropolium & Archiepiſcopatuum enumerationem, quam exhibet Freherus p. 244–246.
Ejuſdem Novellæ citantur. I. 29. 55. 132. 334. 369. 381. 383. 387. 487. 493. 509. II. 77. 78. 79. 188.
Leonis hujus juſſu Baſilica compoſita libris LX. τεύχεσιν ſive voluminibus ſex. II. 2.
LEONIS & CONSTANTINI ἐκλογὴ τῶν νόμων ἐν συντόμῳ per patricios Nicetam & Marinum compoſita A. C. 838. II. 79–130.
LEONIS (Philoſophi) & ALEXANDRI fratris Novellæ duæ. I. 102. 103.
Leges XII. Tabularum ab Appio Claudio & aliis Decemviris. II. 1. 2.
Leges

* De hoc edicto circa A. C. 545. promulgato vide dicta Volum. XI. hujus Bibl. p. 441.

Leges Civiles. I. 54. 481. 487. 488. &c. Romanæ & CPol. 109. οἱ θεῖοι καὶ φιλευσεβεῖς νόμοι. 324.
Leonides, pater Origenis, martyr ſub Severo. I. 180.
Lucas Patriarcha CPol. I. 12. 35. 58. 228. 312. LUCÆ Chryſobergæ Decreta Synodalia XIII. I. 217 - - 227. decimum quartum. 282. 283.
Lyco & Lycander, Nicæni, Stoici Philoſophi. I. 92.

Macarius Monothelita. I. 439.
Macedonius hæreticus. I. 7. 191. 439. 533. 535. 541.
Macedoniani. I. 547. 378.
non rebaptizantur. I. 46. 291.
Magnus Apollinariſta. I. 533.
Magorum doctrina à Marcione locupletata. I. 180.
Maleinorum familia. II. 173.
Manes. I. 549. Manichæus. I. 541.
Manichæi I. 378. 398. 536. 549. 551. gladio puniendi II. 129. Μανιχαΐζειν. I. 360.
MANDATA, quæ dantur Metropolitanis Archiepiſcopis & aliis, cum ordinantur. I. 426–433. ἐξάρχοις ſive legatis, quibus præfectura Patriarchalium monaſteriorum commiſſa. 433–436. Patri ſpiritali * 437. Abbatibus. 438.
MANUELIS Comneni Imp. aurea bulla & Novellæ VIII. I. 149-167. Novella alia. II. 186.-- 192. Novella Manuelis Comneni Porphyrogeniti citatur. I. 307. 313. 317. 375. 411. 484.
MANUELIS Patriarchæ CPol. ſolutiones quæſtionum & ſententiæ duæ Synodales. I. 238--243.
Marcellus (Ancyranus) I. 549.
Marcellus Diaconus & Monachus. II. 203.
Marcianus Auguſtus. I. 274. 275. ejus Edictum in Synodo Chalcedonenſi. I. 277.
Marcion hæreticus. I. 541. 549.
Marcioniſtæ. I. 378. 536.

Marci

* Confer formulam, quam habet Petrus Arcudius lib. VI. de concordia Eccleſiæ Orientalis & Occid. p. 532. ſeq.

Digitized by Google

Marci Patriarchæ Alex. interrogationes I. 321. & ad eas reſponſiones Balſamonis. 322. 333.
Marci Evangeliſtæ Liturgia. I. 362. 363. Marcus à Petro Apoſtolo ordinatus Epiſcopus Alex. 442.
Marcion Ponticus. I. 180. Vide paulo ante, Marcion hæreticus.
Templum Mariæ in Blachernis CPol. I. 77. 79. 81.
Marinus Patricius. Vide ſupra, LEONIS & CONSTANTINI.
De Martyribus libri confiċti à paganis. I. 64.
Martyrius Epiſcopus Antiochenus. I. 290.
Martyrius Protodiaconus. I. 555.
Maſſiliani. I. 551. 552.
Mathematici pro Aſtrologis. I. 375.
MATTHÆI Monachi (Blaſtaris) ζητήματα καὶ ὑποθέσεις γαμικαὶ. I. 478–518.
Maximus Cynicus, Patriarcha CPol. I. 16.
S. Maximus Confeſſor, ὁ μέγας πατὴρ καὶ φιλοσοφώτατος. I. 357.
Methodii Patriarchæ CPol. διατύπωσις. I. 60.
Metrophanes primus Archiepiſc. CPolitanus. I. 443.
Michaëlis Ducæ Imp. aurea bulla I. 279. ei dicata Attaliatæ Synopſis legum. Vide Attaliata.
Michaël Chumnus Archiep. Theſſalonienſis. I. 482. 487. MICHAELIS CHUMNI Nomophylacis, poſtea Metropolitæ Theſſalon. περὶ τῶν βαθμῶν τῆς συγγενείας, de gradibus cognationis. I. 519. 520.
Michaël Cerularius, Patriarcha CPol. I. 206. 224. 486. MICHAELIS hujus Synodica. I. 5. 6. 7. 27. Ejus Epiſtolæ quatuor. 263. 264.
Michaël Anchialus Patriarcha CPol. I. 15. 35. 383. MICHAELIS hujus ſententiæ quinque Synodicæ. I. 227--231.
MICH. ATTALIATA. Vide ATTALIATA.
Michaël Metropolitanus Athenienſis. I. 256. 259. 262.
Michaël, Epiſcopus Limnæ. I. 283.
Michaël Chamula. I. 171.
Michaël ὁ Μεσοποταμίτης. I. 232.
Michaël ὁ Πλευρῆς. I. 230.
Michaël Protoſpatharius & Tagmatophylax. II. 179. 183.
Monotheletæ. I. 376. 380. 549.
Montanus Phrygibus Paracletus. I. 180. 550.

Digitized by Google

Montaniſtæ. I. 291. vide Phryges. 378. gladio puniendi. II. 129.
Moſaica lex. I. 58. 109. 221. non prorſus abolita. 350.
Μυσουλμανίσας. I. 395.
Myſorum lingua. I. 552.

Sub NECTARIO Patriarcha CPol. habita A. C. 393. Synodus de cauſa Agapii & Gabadii Boſtrenſem Epiſcopatum ſibi vindicantium. I. 247. 248.
Neocæſareenſis Synodi Canones. I. 324. 492. 496. 500. Vide Cæſareenſis.
οἱ νεώτεροι. I. 481.
Neſtorius. I. 439. 523. 532. 533. 535. 536. 537. ſeq. 548. ſeq.
Neſtoriani. I. 369. 378. 380.
Nicæna * prima Synodus I. 180. 492. 533. 543. Canones ejus XX. I. 1. 6. 13. 14. 17. 21. 22. 27. 31. 41. 47. 60. 61. 376. 443. 459. 461. 517.
Nicænæ ſecundæ Canones XXII. I. 2. 6. 7. 13. 16. 31. 43. 45. 46. 251. 352. 373. 392.
NICEPHORI Phocæ Imp. Novella de novis monaſteriis non condendis, integra & epitomata. I. 113. (abrogata à Baſilio Porphyrog. 117.) aliæ Novellæ quinque. II. 168--171.
NICEPHORI Botoniatæ aurea bulla confirmans decreta Synodalia Patriarchæ Jo. Xiphilini. I. 121. adde p. 134.
NICEPHORI Chartophylacis reſponſa ad Theodoſium monachum incluſum Corinthi. I. 341--344. Deeſt Nicephori nomen apud Lambecium VI. p. 59.
Nicephori Patriarchæ Capita X. I. 17. 29. 44. 47. 70. Ex NICEPHORI Confeſſoris Canonibus. p. 194. 196. 197.
Nicetas Patricius. Vide ſupra, LEONIS & CONSTANT.
Nicetas Sidæ metropolita. I. 292.
NICETÆ, protoſyncelli & chartophylacis CPol. ſententia Synodica. I. 206--210. Nicetæ diaconi & chartophylacis mentio p. 270.
Nicetas Sclerus ὁ Σκληρὸς Curopalata, magnus Drungarius Vigiliarum ſub Alexio Comneno. II. 186.

NICETÆ

* De Nicæa urbe vide ſis Græcum Scholion T. I. p. 92. & de metropolitana ejus dignitate p. 274. ſeq.

NICETÆ Mytilenæi Metropolitæ Heracleenſis reſponſa ad interrogationes Conſtantini Epiſcopi. I. 310. 311.
NICETÆ Metropolitæ Theſſalonicenſis reſponſa ad Baſilii Cappadocis monachi & aliorum interrogationes. I. 344 - - 351. ὑπόμνησις ad eundem Nicetam, 409. cum hujus reſponſo. 410.
Nicetas Ancyræ Metropolita. I. 271.
Nicetas Bothyrites. I. 414. 424.
Nicolaitarum hæreſis. I. 179.
Nicolaus Patriarcha CPol. I. 138. 384. κυρȣ̃ Νικολάȣ nomen, quod excidit, addendum. 388. Ejus σημείωμα συνοδικὸν. I. 7. 484. Leonem Imp. ob quartas nuptias excommunicat. I. 104. 497.
Ejus reſponſa IX. ad monachos in Synodo CPol. I. 20. 26. 44. 52. 64. 66. 67.
NICOLAI (Myſtici) Patriarchæ CPol. ſententia Synodalis I. 249. citatur. 407.
NICOLAI Grammatici, Patriarchæ CPol. ſententiæ quatuor Synodales, I. 215--217. aliæ duæ. 269--281.
NICOLAI Muzalonis, Patriarchæ CPol. ſententia Synodalis. I. 217. De illo Nicolao vide p. 224.
Nicolaus iterum Conſul ſub Alexio Comneno. II. 181.
Nomocanon. I. 470.
Novatiani. I. 550. 291. οἱ λέγοντες ἑαυτȣ̀ς καθαρȣ̀ς καὶ καθαρωτέρȣς. id. 378.

OFFICIA palatii CPolitani. I. 184--186. Eccleſiæ majoris CPolitanæ. 304. 305. 327. ſeq. 456. ſeq. Officium Patriarchæ. 296. Epiſcopi. 394. II. 95. ſeq. Præfecti urbis CPol. II. 85. ſeq. Quæſtoris. 87. Magiſtratuum. 89. ſeq.
Optimus Epiſcopus Antiochenus. II. 205.
Origenes cum itarent ad eum mulieres doctrinæ cauſa, ſe ipſum caſtravit. I. 180. damnatur quinta Synodo. 439. ejus hæreſis. 549.
Origeniaſtæ. I. 556.

S. Pachomius. I. 372.
Pacificæ litteræ. I. 38.
ὁ Παλαιὸς, antiquus Baſilicorum interpres. I. 375.

Digitized by Google

Palladius, Helenopolitanus Epiſc. I. 556.
Πανηγυρικῶν βιβλίων ἱερὰ ἀνάγνωσις in Eccleſia. I. 477.
Papæ nomen Alexandrino Archiepiſcopo tributum. I. 450.
Paphnutius, urbis Thebis vicinæ Epiſcopus. 492.
Patriarcha Judæorum. I. 450.
Patriarchæ quinque Eccleſiæ, ut quinque ſenſus capitis. I. 443. ſeq.
à Patriarchæ ſententia provocare non licet. II. 99.
PATRIARCHARUM CPol. ſententia ſive decreta, nomine nullo appoſito. I. 243–246. & 290–296. Epiſtola Syſtatica, à recens ordinato mitti ſolita, qua ſeptem Synodos amplecti ſe profitetur. p. 439. ſeq. Officium & definitio Patriarchæ. 296. II. 84. ſeq. Patriarcharum CPol. ſeries ab Andrea Apoſtolo ad Joſephum Galeſii, qui fuit ab A. C. 1268. I. 296–304.
Πατριαρχικαὶ ἐπιστολαὶ gratis concedendæ. I. 249. *Πατριαρχικαὶ δωρεαὶ.* 526. *Πατριαρχικὰ* ſcribuntur à Chartophylace. 458.
Pauli Apoſtoli *ἱεράσεις*. I. 363.
Paulus JCtus. *ὁ θαυμάσιος νομοθέτης.* I. 422. II. 207.
Paulus Samoſatenſis. I. 548. 191.
Παυλιανίσαντες. I. 378.
Petrus Apoſtolus. I. 188.
Petri Alexandrini Canones XV. I. 38. 55. 61. 62. 67.
Petri Chartophylacis *διάλεξις*. I. 45. Petri Diaconi & Chartophylacis CPol. mentio p. 270. PETRI hujus reſponſa ad interrogationes A. C. 1092. propoſitas. 395–397.
Petrus Fullo, hæreticus. I. 549.
PHILOTHEI Patriarchæ CPol. ſcholia ad Canones. I. 1. 2. confutatio anathematiſmorum Harmenopuli. 288.
Ἡ φιλόθεος ἱστορία (Theodoreti) *καὶ αἱ λοιπαὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἱστορίαι.* I. 442.
Phocadum familia. II. 172.
Photinus hæreticus. I. 549. ſeq.
Photius Tyri Epiſcopus. I. 277.
Phryges hæretici, tempore Commodi. I. 180. 291. Vide Montaniſtæ.
Πιττάκιον breve, ſive reſcriptum Imperatoris. *Καθαιρωθήτω τὸ παρὸν πιττάκιον ἐν τοῖς τῶν ὑφ᾽ ἡμᾶς σεκρέτων χαρτίοις.* II. 185.

Plato-

Platonis leges negligendæ. I. 351. Platonici. 536.
Pneymatomachi. I. 7.
Poëtæ verſus: ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίνεται ὥρῃ. I. 452.
Polycarpus. Vide ſupra, in Ignatio.
PRECATIO recens ordinati. I. 441.
Priſca & Maximilla. I. 180. Priſcilla. 550.
Proæreſius, Lyciæ Epiſcopus. I. 555.
Proclus, Cyzici Epiſcopus. I. 559.*
Prophetæ dictum: Ἐν ᾧ εὕρω σε, ἐν τούτῳ δὴ καὶ κρινῶ σε. I. 337.
ῥήματα τοῦ πρωτικδικοῦ βιβλίου. I. 454. 455.
Proverbium, ſeparati Myſorum & Phrygum fines. I. 126. lydius lapis. 462. λήθης βυθός. 473. Κασταλίας ὕδωρ. id. κρίζειν κατὰ στίπτρα. id.
Pſaltanagnoſtæ. I. 291. Pſalmi ἐν τῇ ὀρθρινῇ δοξολογίᾳ. 477.
Ex MICH. PSELLI * Synopſi legum, verſibus politicis. II. 15. 23. 26. 29. 33. 35. 38. 44. 66. 72.
Pyrrhus Monothelita. I. 549.

Regum libri. I. 192.
RHODIORUM Jus navale, leges à Tiberio, Veſpaſiano, Trajano, Pertinace, L. Septimio Severo confirmatæ. II. 265--278.
Τὰ παλαιὰ λαλοῦσι ῥογάλια. I. 474. συγγραφαὶ ταχτικῶν ἀνακτόρων. 471.
Rogerius, Siciliæ tyrannus. I. 149.
ROMANI Imp. ſenioris Novellæ duæ. II. 155-166. Ei Novellas quasdam Conſtantini Porphyrogeniti tribui, notat Leunclavius p. 142. citatur & p. 174.
ROMANI junioris, Porphyrogeniti Novella. II. 167. 168.
Romanus Muſele. II. 175.
Romanus βασιλεοπάτωρ. Vide infra in, Tomus.
Romani, Chriſtophori & Conſtantini Impp. aurea bulla. I. 281.
Γέγραπται γάρ, οὐ χρὴ Ῥωμαῖον ἄνδρα νόμους ἀγνοεῖν. I. 452.
Ex RUFO νόμοι στρατιωτικοὶ leges militares. II. 249--255.

* Confer Allatium de Pſellis p. 32. T. V. hujus Bibl.

Sabbatiani non rebaptizantur. I. 46. *οἱ περὶ τ Σαββάτιον.* 550.
Sabelliani. I. 547. ſeq. 291. 378.
Salomon JCtus, ſub Alexio Comneno Magiſter Officiorum. II. 179.
Saraceni. I. 380.
Sardicenſis Synodus. I. 543. Canones XXI. I. 1. 2. 3. 5. 6. 8. 9. 25. 32.
Epiſcopi Romani tomus in illa Synodo, aſſentiente Conſtante Imp. I. 16.
Saturninus hæreſiarches ſub Hadriano. I. 180.
Scaloſcepaſtus. Vide Æchmalodus.
Scindapſos & Tragelaphos nugarum comminiſcentes. I. 398.
SERGII, Patriarchæ CPol. ſententia Synodalis. I. 203. 204. laudatur. 405.
Sergius Monothelita damnatus à ſexta Synodo. I. 439. 549.
Serviana actio. II. 193.
Severianus Gabalenſis Epiſc. I. 554. 558. 559.
Severus hæreticus. I. 378.
Silveſter à Conſtantino Magno *Πάπας τοῦ θρόνου τ παλαιᾶς Ῥώμης ὠνόμαςαι.* I. 442. 461.
Simeon Cleopæ, Epiſcopus Hieroſol. I. 179.
Simon Patricius & protaſecretis Nicephori Phocæ. I. 113.
Simonis magi *κακουργία καὶ πλάνη.* I. 378. *Σιμωνιακὴ κακία.* 430. *ἡ τοῦ Σίμωνος αἵρεσις.* id. 431.
SISINNII, Patriarchæ CPol. tomus de nuptiis conſobrinorum. I. 197--203. vide & p. 167. 209. 211. 287. 313. 385. 407. 482. alius Siſinnii tomus citatur 203.
Socratis Hiſt. Eccleſ. I. 545.
Sophronius hæreticus cum Photino faciens. I. 549.
Hermias Sozomenus. I. 293. 295.
Stephanus, Epiſcopus Cæſarienſis. II. 179. 183.
Stephanus Narſites, patriarchalis Notarius ſub Iſaacio Comneno. I. 171. 172.
Stephanus JCtus. II. 195. *ὁ περιβόητος τ οἰκουμένης διδάσκαλος καὶ νομοθέτης Στέφανος.*
Stephanus Scholiaſtes legum. I. 404. *ἡ τῶν νόμων γλῶσσα ὁ Στέφανος.* an idem, ad quem Demetrius Chomatenus *μεγαλοδοξότατε περιπόθητέ μοι αὐταδελφὲ κῦρι Στέφανε.* 411.

Stadium

Studium Monaſterium CPoli, ſub Leone M. conditum. I. 298.

STUPÆ ſive Leonis Stypiotæ, Patriarchæ CPol. decretum Synodale. I. 217. adde p. 485. 486.

Stylianus Tzautzes, Leonis Philoſophi ſocer. I. 103. Ad hunc Stylianum, Magiſtrum Officiorum datæ plures, exſtant Leonis Novellæ.

SYMBOLUM Harmenopuli. I. 552–553.

Symbolum τὴν πίςιν memoriæ mandare debet baptizatus. I. 341. 533.

SYMBOLI profeſſio à Metropolitanis & Archiepiſcopis, cum ordinuntur. I. 440. adde Lambecium VIII. 453.

De Synodis, Harmenopulus in proloquio ad epitomen Canonum, in fronte Tomi I. recenſet autem Oecumenicas * 1. Nicænæ Canones XX. 2. CPolitanæ Canones VII. 3. Epheſinæ Canones VIII. 4. Chalcedonenſis Canones XXX. 5. CPolitanam II. 6. CPolitanam ſub Conſtantino Pogonato contra Monothelitus. 7. CPolitanæ in Trullo Canones CII. 8. Nicænæ ſecundæ Canones XXII. Deinde Synodos μερικὰς ſive particulares. 9. CPolitanæ, quæ prima & ſecunda dicitur, habitæ in templo SS. Apoſtolorum ſub Photio Patriarcha, Canones XVII. 10. CPolitanæ ad S. Sophiam ſub Leone & Conſtantino, Canones III. 11. Ancyranæ, quæ ante primam Nicænam fuit, habita Canones XXV. 12. Cæſareenſis, quæ prior fuit Ancyranâ, Canones XV. 13. Gangrenſis (poſt primam Nicænam) adverſus Euſtathium, Canones XIX. 14. Antiochenam ſub Aureliano contra Paulum Samoſatenum. 15. Antiochenæ alterius ſub Conſtantio Conſtantini Magni F. Canones XXV. 16. Laodicenſis in Phrygia Pacatiana Canones LX. 17. Sardicenſis Canones XXI. & 18. Carthaginienſis Canones CXXXIV.

Ἡμερήσιοι συνοδικαὶ παρασημειώσεις. I. 241. πράξεις συνοδικαί. 483. συνοδικῶς δεδογμένα. 308.

Synodos ſeptem Oecumenicas amplecti ſe profitetur Patriarcha CPol. in Epiſtola ſyſtatica. I. 439. ſeq. Metropolitani & Archiepiſcopi. 440.

De quatuor Synodis, Nicæna, Cpol. Epheſina & Chalcedonenſi, Juſtinianus. I. 533.

Syno-

* Vide Volum. XI. hujus Bibl. p. 175. ſeq.

Synodus Orientalis contra Cyrillum Alex. I. 545.
SYNODUS ad Quercum Chalcedonis ſuburbium A. C. 403. contra Chryſoſtomum & Heraclidem habita à Theophilo Alex. Acacio Berrhoeæ, Antiocho Ptolemaidis, Severiano Gabalorum & Quirino Chalcedonenſi. I. 554–557. ex Photii Cod. 59.
SYNODUS in cauſa Agapii & Gabadii A. C. 394. ſupra in Nectario.
Syri orthodoxi ſua lingua poſſunt ſacra facere. I. 365.
[illegible] litera. I. 19.

TARASII, Patriarchæ CPol. Epiſtola ad Adrianum Papam Rom. I. 190 -- 195. Citatur p. 7.
Teſſareſcædecatitæ. I. 550. non rebaptizantur. I. 46. 291. 378.
TESTAMENTI formula. II. 206. Teſtamentum GREGORII NAZ. 203 -- 206.
Tetraditæ non rebaptizantur. I. 46. 291. 378. eorum jejunium. 388.
Οὐδὲ ἐν τῷ πλάτει τῆς Θαλάσσης. II. 244.
Thalelæus JCtus, quo ad Codicem componendum Juſtinianus uſus eſt. II. 2.
Themiſtius, Epiſcopus Hadrianopolitanus. II. 206.
Theodoreti Hiſt. Eccleſ. I. 545. ἡ Φιλόθεος ἱςορία. 442. pro Neſtorio ſcripta. 536.
Theodorus BALSAMO. Vide BALSAMO.
Theodori Sholion. II. 4.
Theodorus Smyrnæus, magiſter & judex ſub Alexio Comneno. II. 180.
Theodori martyres. I. 242. 243.
Theodorus. I. 15.
Theodorus Mopſveſtenus quinta Synodo damnatus. I. 439. 542. 523. 532. 534. 535. 536. 537. 538. [illegible] Ejus ἑρμηνεία Actuum Apoſtol. 536. Sy[illegible]
Theodorus Phialites. [illegible]
Theodorus Hermop[illegible] II. 244. 246.
THEODORI Critop[illegible]politani Heracleenſis, τόμος ἐξιτήριος libellus abdica[illegible] I. 424–426.
Theod[illegible] Patriarchæ reſponſa MSS. citat Cangius gloſſar. in [illegible]
Theodoſius junior Imp. I. 277.
Theodoſianus Codex. II. 2.

Theodo-

Theodoſius Epiſcopus Hydes (in Lycaonia) II. 205.
Theodoſius, Patriarcha CPol. I. 49. 469. THEODOSII hujus ſententiæ duæ Synodicæ. 231. 231.
THEODOTI, Patriarchæ CPol. ſententia Synodica. I. 232. Vide & p. 506.
Theodulus Macra Epiſcopus. I. 15.
Theodulus, Epiſcopus Apameenſis. II. 206.
Theophilus, Epiſcopus Alexandrinus. I. 247. 248. 554. 560.
Theophylactus, Bulgariæ Epiſc. I. 322. ſeq. Ἐν τῷ πρὸς Νικόλαον διάκονον καὶ κανστρίσιον, τὸν ὕστερον ἐπίσκοπον Μελισσόβης πεμφθέντι παρ' αὐτοῦ λόγῳ. I. 318.
Timotheus Alex. I. 352. Ejus reſponſa XVIII. I. 29. 30. 48. 51. 52. 64. 69. 70. 352. ſeq. 366. 367. 386. 503.
TOMUS UNIONIS de tertiis nuptiis Conſtantini Porphyrog. & ſoceri Romani βασιλεωπάτορος tempore. I. 104 -- 149. Vide Cangium in ἕνωσις. Epilogum è MS. Cæſareo Græce dedit Lambecius VIII. p. 447.
citatur I. 55. 383. ſeq. & 497. ubi traditur, quotannis ex ambone publice lectum. 497.
Triboniano ad ſcribendas Novellas uſus Juſtinianus Imp. II. 2.
Triſagii hymnus. I. 64. ei addita à Petro Fullone verba: *qui crucifixus eſt propter nos.* 549.
Tryphon quidam. I. 350.
Tzita evnuchus. I. 224.

VALENTINIANI & VALENTIS Epiſtola ad Nicænos. I. 274. Valentiniani ad Nicomedienſes. 275.
Valentinus hæreſiarcha ſub Antonio Pio. I. 80. 541. Valentiniani. 378.

Jo. Xiphilinus Patriarcha. I. 121. 122. 134. ſupra in Nicephoro Botaniata. XIPHILINI hujus tres ſententiæ Synodales I. 211--215. quarta 266--268. quinta 283. ſeq.
Georgius Xiphilinus, Patriarcha CPol. I. 327. 362.

Zeno Imp. II. 41.
Zeno, Cypri Epiſcopus. I. 273.
JO. ZONARÆ, magni Drungarii ſive præfecti vigilum & primi à ſecretis,

Digitized by Google

cretis, oratio ad eos, qui naturalem ſeminis fluxum habent pro μιάσματι ſive pollutione. I. 351–361.

Ejus Scholion ad tomum Siſinnii, Patriarchæ CPol. I. 203.

Zoticus orphanotrophei & Samſonici xenodochei, Conſtantinopoli Præfectus. T. I. p. 86.

De DOSITHEO Grammatico memini me dicere Volum. VII. hujus Bibl. p. 59. Ab eo tempore, quæ ex ejus libro tertio ſuperſunt, HADRIANI Imperatoris * Sententiæ & Epiſtolæ ad vetus jus ſpectantes, quas pridem laudavit illuſtravitque Cujacius XIV. 33. & XXI. 5. 6. 7. Obſ. recuſæ ſunt nitide ex perfectiore ** Goldaſti editione ad Codicem Gr. Lat. monaſterii S. Galli exacta Genev. 1601. 8. in Juriſconſultiſſimi Viri Antonii Schultingii Jurisprudentia vetere ante-Juſtinianea p. 860. ſeq. Lugd. Bat. 1717. 4. Cum vero unicum hoc in illo opere monimentum Græcum ſit, idque breve & rarius obvium, juvat hoc loco illud integrum reddere cum integris Goldaſti notis & cum Latina veteri Doſithei verſione, incertum, an illius, ad quem exſtant Libanii Epiſtolæ.

I.

ΘΑυμαστόν ἐστι καὶ ἐπαινετὸν τοσαύτῃ εὐφυΐᾳ τούτῳ τῷ βιβλίῳ 1) ἔργον μαθήσει διερμηνευόμενον. 2) Πρὸ τούτου γὰρ δυσὶν βιβλίοις συνέγραψα πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἠδυνήθην τῇ ἡμετέρᾳ ἑρμηνείᾳ, ὅσα ἀναγκαῖα

I.

MIrandum eſt & laudandum, tanto ingenio, hoc libro opus doctrinæ interpretatum. Ante hoc enim duobus libris conſcripſi omnia verba, quæ potui noſtra interpretatione, quæ neceſſaria arbitror, & omnino

* Non omnia tamen ut hic leguntur, ad Hadriani tempora pertinere, pulchre obſervat Reineſius in defenſione Variarum Lect. p. 90.

** Minus integras ediderat Henricus Stephanus in Gloſſariis veteribus Græco-Latinis p. 299. ſeq. A. 1572. fol. atque inde Bonav. Vulcanius Lugd. Bat. 1600. fol.

1) Ἔργον μαθήσει] Lego, μαθήσεως.

2) Πρὸ τούτου γὰρ δυσὶν βιβλίοις συνέγραψα πάντα τὰ ῥήματα] Nam de tota re Grammatica tres libros conſcripſit admodum conquiſite. Primo libro proletaria exſequitur & paſſiva illa de octo orationis partibus præcepta cum induſtria. Altero ſimplicium vocabulorum ſignificantias tradit, & in iis, quas Nomenclaturas, & in iis, quas Gloſſas vocamus ſive Lexica. Poſtremus has continet D. Adriani Imperatoris Sententias & Epiſtolas, cum aliis aliorum dictis & ſcriptis, quæ neſcio quorum deſidie an injuria truncata peritarunt.

Digitized by Google

κατὰ 3) ὑπολαμβάνω, καὶ 4) ὅλος ὅσα ὀφείλει ἀνθρώποις φιλησταῖς τῆς λαλιᾶς Ῥωμαϊκῆς· οὐκ ἐδίστασα καὶ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ προσθεῖναι, ἵνα ἔχῃς 5) ὅπως ἑαυτὸν γυμνάσῃς· ἀλλὰ καὶ 6) εὐτύχως τέκνοις σοῖς 7) καταλείπῃς καὶ ὑπόδειγμα φιλοπονιῶν σου. Ἤδη οὖν 8) ἀρξώμεθα· 9) ἑρμηνεύειν καθ' ὡς δυνάμεθα διδάσκειν κάλλιστα. ἀλλὰ τὰ κεφάλαια τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων 10) ἑνὸς ἑκάστου ταῦτα ἔσονται. ΘΕΙΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ἐξ ὧν μείζων εὐχρηστία ἀκολουθεῖ ἀνθρώποις 12) ἀπὸ τούτου τοῦ ἄρχοντος ἐγένετο

omnino quæ proſunt hominibus amatoribus loquelæ Latinæ: non dubitavi & in hoc libro adicere, ut habeas ubi teipſum exerceas: ſed & feliciter liberis tuis relinquas & exemplum ſtudiorum tuorum. Jam ergo incipiamus interpretari ſicut poſſumus docere optima: ſed capitula nominum & verborum uniuscujusque hæc erunt: DIVI ADRIANI SENTENTIÆ & EPISTOLÆ, ex quibus major utilitas 11) ſequitur hominibus, ab eo principe fuit & loquela: propterea neceſſario

3) Ὑπολαμβάνω, *arbitror*] Recte cohærent iſta, nec manu opus interpoli.

4) Ὅλως, *omnino*] Gloſſæ Cyrilli: ὅλως, *totò, omnino*.

5) Ὅπως, *ubi*] Eſt hæc ipſius Doſithei verſio: itaque ex libro ejus 1. ſcribendum eſt, ὅπου.

6) Εὐτύχως, *feliciter*] MS. habet εὐτύχων. Latinum nomen mutatum à librario eſt. Salluſtius Rhetor apud Curt. Pichenam Notis ad Tacitum: *Ego Salluſtius legi & emendavi Romæ felix, Olibrio & Probino conſulibus, in foro Martis controverſias declamans oratori Endelechio. Rurſus Conſtantinopoli recognovi, Cæſario & Attico conſulibus.* Solens hic & celebris ſive Helleniſmus ſive Ebraiſmus.

7) Καταλείπῃς καὶ ὑπόδειγμα: *relinquas & exemplum*] Delendæ ſunt particulæ, καὶ, *&*, ſi nihil deſit.

8) Ἀρξώμεθα] Cujacius inferius emendavit ἀρχώμεθα, ſed ἀδιάφορα.

9) Ἑρμηνεύειν] Interpretatum oportuit, *interpretando*, non *interpretari*.

10) Ἑνὸς ἑκάστου] MS. ὡς ἕκαστοι.

11) *Sequitur hominibus*] Græcum hoc loquendi genus, Latium non agnoſcit, quòd quidem ego ſciens ſim. Pro eo apud probatos ſcriptores obſervatum eſt *comitari alicui*.

12) Ἀπὸ τούτου τοῦ ἄρχοντος ἐγένετο καὶ λαλιότης] Mendum ineſt loco, quod ſine ope & auxilio alius codicis haut temere eluas, præterquam cum Ampliſſimo Lectio

νετο καὶ λαλιότης. διὸ ἀναγκαίως εἰσὶν ἀναγνωστέα καὶ μνήμῃ παραδοτέα, 13) εἰ μέντοι θέλομεν Ῥωμαϊστὶ λαλεῖν ἢ Ἑλληνιστὶ χωρὶς αἰτίας. οὕτως ἀρξώμεθα.

2. 14) Αἰτοῦντός τινος, ἵνα 15) στρατεύηται, Ἀδριανὸς εἶπεν, 17) Ποῦ θέλεις 18) στρατεύεσθαι; 19) Ἐκείνου λέγοντος, εἰς τὸ πραιτώριον, Ἀδριανὸς ἐξήτασεν, ποῖον μῆκος ἔχεις; λέγοντος ἐκείνου, 20) Πέντε πόδας

rio ſunt legenda & memoriæ tradenda, ſi tamen volumus Latine loqui vel Græce ſine vitio: ſic incipiamus.

2. Petente quodam, ut militaret, 16) Adrianus dixit, Ubi vis militare? Illo dicente, in prætorio, Adrianus interrogavit, quam ſtaturam habes? dicente ille, Quinque pedes

punctandum cenſeas poſt nomen ἀνθρώποις, ut iſta verba integram periodum abſolvant: quod ego verum arbitror.

13) Εἰ μέντοι] Latinius, meo quidem animo, contuliſſet *ſi quidem*, quam *ſi tamen.*

14) Αἰτοῦντός τινος ἵνα στρατεύηται] Legitimæ ſtaturæ hominem, id eſt, quinque pedum & ſex unciarum, qui legi optabat inter prætorianos, jubet Adrianus exſpectare tertium ſtipendium, hoc eſt, tertium annum, & interim militare inter urbanas cohortes.

15) Στρατεύηται] Stephani codex στρατεύσῃ.

16) *Adrianus dixit*] Stephani codex, *Hadrianus reſpondit.*

17) Ποῦ] Cujacianum hoc eſt. Nam in MS. libro legitur ποῖ ſæpe hæ particulæ inter ſe mutarunt. Nunc unum locum proferam ex Pythagoræ χρυσοῖς ἔπεσι.

Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Apud Suidam in vet. ed. ποῖ παρέβην; quod genuinum eſt. Alibi Suidas: πόθεν, ποῖ, ἐπὶ πάσης μεταβολῆς τοῦτο ληπτέον, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης. Fallit ergo Heſychius diſcriminans: ποῖ, εἰς τίνα τόπον. τὸ δὲ ποῦ, ἐν τίνι τόπῳ.

18) Στρατεύεσθαι] Stephani codex, στρατεῦσαι.

19) Λέγοντος ἐκείνου, *dicente illo*] Hæc ut adjicerem, ſenſus poſtulavit.

20) Πέντε πόδας καὶ ἥμισυ] Milites olim non tantum ætate aut fortitudine, ſed etiam corporis ſtatura æſtimabantur. Qua de re videndus Cujacius Obſervat. lib. XXI. c. 5. ubi hanc ſententiam & emendavit pariter & explicavit. Ænigma Sympoſii, ſub lemmate MILES PODAGRICUS, quod & MS. S. Galli adgnoſcit, nec P. Pithœus intellexit, nec Joſephus Caſtalio. Reperio & paganos ita æſtimatos, ob formam corporis ſcilicet. Nam corporis magnitudo requiritur, ut quis pulcer dicatur. Ariſtoteles *Ethic. Nicomach. lib. IV. cap. 7.* ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δὲ ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὔ. Adeundi ſunt Interpretes.

πόδας καὶ ἥμισυ, Ἀδριανὸς εἶπεν, pedes & dimidium, Adrianus dixit: 21)

pretes. Hinc Nicephorus Calliſtus, ubi de Salvatoris effigie & forma diſſerit, etiam ſtaturæ facit mentionem, quam priſci obſervitaverunt. Verba ejus Latina apponam ex Interpretatione Jo. Langii: quia Græcus codex necdum in manus meas pervenit. *Eccleſiaſt. hiſt. lib. 1. cap. 40. Porro effigies formæ Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſicuti à veteribus accepimus, talis propemodum, quatenus eam craſſius verbis comprehendere licet, fuit. Egregio is vividoque vultu fuit. Corporis ſtatura ad palmos prorſus ſeptem, &c.* Per *palmos*, credo, pedes intelligit, aut in numero mendum eſt: quod ut ſuſpicer, facit Epiſtola fictitii Lentuli ad S. P. Q. R. quam pravatam edidit Laziardus *Hiſtor. univerſ. cap.* 12. Nam manu deſcripta penes me ſervatur, in qua legitur: *Homo quidem ſtatura procerus, ſcilicet XV. palmorum & medii, ſed ſpectabilis: vultum habens venerabilem.* Alter itaque ex altero emendandus: & quidem ille ex iſto, reponendaque nota, quæ interiit: ad iſtanc faciem, ιζ. Quæ ſtatura non mira, nec admodum ſingularis. Legimus namque apud Alamannos legitimam mancipiorum menſuram fuiſſe palmorum amplius XIIII. Reſtituendum de ea re caput in Lege Ripuariorum, quod omiſſum & addendum eſt in editione Heroldi. Lemma in MS. Schobingeri codice præponitur hujuſmodi: *ſi quis ſervum alienum occiderit, ſolidos XII. in capitale reſtituat, aut cum alio ſervo, qui habeat XIIII. palmos cum pollice replicato, & duos digitos in longitudinem, & tres ſolidos in alio pretio ſuperponat, quod fiunt ſimul ſolidi XV.*

Si quis Eccleſiaſticum ſervum vel regium occiderit, tripliciter componat, hoc eſt, XLV. ſolidis.

Eſt hoc caput pænultimum, quod ex lege Ripuaria citat Meginfredus Chronicæ ſuæ lib. III. & Joh Vadianus Antiquitatum Alamanniæ lib, 2. Alamannis ſolens fuiſſe mancipia æſtimare ſtatura corporis, etiam hæc Charta docet, quæ ab Alamannis ſcripta in Alamannia:

In Dei nomine: ego Catauvina ancilla Dei, dono atque trado monaſterium ſancti,, Galloni, ubi ejus ſacrum requieſcit corpus. Et hoc eſt, quod trado ego in Lutinach,, viſura ſum habere, & in alio loco, qui dicitur Beſſindorf, & in locis, campis, ſilvis, &,, omnia, quæ inibi viſura ſum habere, & caſatos tres his nominibus, Ragingerius cum,, infantes ſuos his nominibus, Righero, Wantilone, Waltricho, & uxore ſua Faſtrata,, & filio eorum Wolfrido, & ſervo ejus Iſamberto, & alio ſervo nomine Woto, &,, Haccone, qui eſt in concambio cum Wichardo, redemere ſe vult, det alium manci-,, pium XI. manuum longum. Hi ſunt teſtes, qui præſentes fuerunt & ſignaverunt. ſig.,, Cotauvinæ, qui hanc traditionem fieri rogavit, ſig. Wichardi, ſig. Tuto, ſig. Wotahar, ſig. Amalger. ſig. Theotbald. ſig. Mairolt. ſig. Tuilo. ſig. Wolfberti. ſig.,, Aſthari.

Ego itaque Albuinus clericus rogatus ab Catauvina hanc cartam ſcripſi ſub die VII.,, Kalend, Octobr. in anno I. regnante Carolomanno Rege.,,

21) ἐν τοσούτῳ εἰς τὴν πολιτικὴν στρατείαν, καὶ ἐὰν καλὸς στρατιώτης 22) ἔσῃ, 23) τρίτῳ ὀψωνίῳ δυνήσῃ 24) εἰς τὸ πραιτώριον μεταβῆναι.

3. 26) Δι' ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος,

xit: Interim in urbana milita, & ſi bonus miles fueris, tertio ſtipendio poteris in prætorium 25) tranſire.

3. Per libellum petente quodam, ut

In hac charta illud obſervatione non arbitror indignum, jure priſco Alamannorum Feminas donaſſe ſine tutoris indicato nomine, quod jure tamen hodierno illorum exigitur, ſi vel donatum vel legatum ratum eſſe debeat. *Caſatorum*, *Caſalium*, & *Caſalorum* ſæpe meminere veteres Chronographi, & Chartæ, quibus, ni fallor, libertini generis homines & coloni intelliguntur, qui conductum inhabitabant. Locantur enim hodieque villæ & caſæ certa redituum aut cenſus condictione, nec una locationis ſpecie. Diverſi autem erant ab illis ſervis, quos hodie vulgus Alamannorum *Leibaigenleuth* vocat. Sed ad Adriani ſententiam redeamus, cum qua conferantur, quæ Spartianus ſcribit in ejus vita: *De militum etiam ætatibus judicabat, ne quis aut minor, quam virtus poſceret, aut major quam pateretur humanitas, in caſtris contra morem veterem verſaretur.*

21) Ἐν τοσούτῳ εἰς τὴν πολιτικὴν στρατιάν] Stephanus ἐν τούτῳ ἐν τῇ πολιτικῇ στρατείᾳ. MS. ἐν τοσαύτῳ εἰς τῇ πολιτικῇ στρατεύου: *in urbanam milita.* Qui Urbani, qui Prætoriani milites, notum.

22) Ἔσῃ] Stephani codex, γένῃ.

23) Τρίτῳ ὀψωνίῳ] Idem codex, τρίτῳ βαθμῷ. Renutat Doſitheus: nam βαθμὸς, ut Etymologus tradit, eſt ἡ ἐφ' ἕνα τῆς φάλαγγος στάσις. ὀψώνιον vero *ſtipendium* ſingnificat, ſeu, ut Martianus JC. loquitur, *meritum militæ.* Gregorius Nazianzenus in Julianum: ὀψώνιον, τὸ βασιλικὸν σιτηρέσιον καὶ αἱ ὑπάρχουσαι ἐκ νόμου τοῖς ἀξιώμασι δωρεαί. Adeundus Sudas. Ponitur pro ipſo ſtipendii tempore ſeu militiæ, quod annuum erat. Capio ita Gloſſas Cyrilli: χρόνος στρατείας, *ſtipendium.*

24) Εἰς τὸ πραιτώριον] Stephanus delet articulum.

25) *Tranſire*] Stephanus, *tranſcendere.*

26) Δι' ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, ἵνα τὸν ἴδιον ἀπελεύθερον ἀπολέσῃ] Inter cauſas ſervitutis Accurſus numerat, ut celeberrimam, ingratitudinem liberti adverſus patronum, *ad §. ſervi autem, Inſtit. de jur. perſon.* Ob hanc enim à patrono in ſervitutem revocari poteſt, *l. 6. in fi. D. de in integ. reſt. §. 1. Inſtit. de cap. dimin. l. pen. C. de oper. lib. l. 2. C. de libert. & eor. liber.* Ad quas & ſimiles leges Juſtinianus nos

remit-

τινος, 27) ἵνα τὸν ἴδιον ἀπελεύθερον ut ſuum libertum perderet, quem ἀπο- ante

remittit in *Novell. LXXVIII. cap. 2.* aiens: *Ex quibus liberti tale aliquid agentes rurſus & ſervitutem ſuſtinent ſecundum de his ſcriptas leges, & reſtituuntur priori conditioni.* Et pulcer eſt locus Taciti *lib. XIII. Annal. Actum eſt in Senatu de fraudibus libertorum, efflagitatumque, ut adverſus male meritos revocandæ libertatis jus patronis daretur.* Ade deinde rationem: Quia *criminum manifeſti merito ad ſervitutem retrahuntur, ut metu coërceantur, quos beneficia non mutaviſſent.* Idque etiam apud Athenienſes receptum fuiſſe teſtatur Val. Maximus lib. 2. cap. 6. Verum enim manus injectio non aliter, quam ſententia judicis, permiſſa fuiſſe videtur inde, quod accuſatio ingrati data ſit patronis ex Ælia Sentia, ut conſtat ex *l. 70. D. de V. S.* Quæ accuſatio Græcis dicitur ἀποςάσιον. Pollux *lib. III. cap. 8.* Καὶ Δημοσθένης φησὶν ἐξελευθερικοὺς νόμους, καὶ ἀπελευθερικοὺς νόμους. κατὰ μέντοι τῶν ἀποςάντων, ἀποςασίου δίκη ἐςί. Et *lib. VIII. cap. 1.* Ἀποςασίου δὲ δίκη, κατὰ τῶν ἀφιςαμένων ἀπελευθέρων. Etymologus: Ἀποςάσιον, ὄνομα δίκης ἐςὶ, κατὰ τῶν ἀπελευθερωθέντων δεδομένης τοῖς ἐλευθερώσασιν, ἂν ἀφίςανται ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἕτερον ἐπιγράφονται προςάτην, ἢ ἂν ἃ κελεύουσιν οἱ νόμοι ποιεῖν τοὺς ἀπελευθέρους τοῖς ἀπελευθερώσασι, μὴ ποιῶσιν. τοὺς μὲν ἁλόντας πάλιν ἔδει δουλεύειν, τοὺς δὲ νικήσαντας, τελέως ἤδη ἐλευθέρους εἶναι. Eadem Harpocration, eadem & quædam alia Sudas. An vero ex ex eadem Lege Ælia Sentia prodita ſit pœna ſervitutis, dubitari video. Et primus quidem Cujacius variis modis leges à Doctoribus allatas contorquere cœpit *Obſervat. lib. X. cap. 33. & lib. XXI. cap. 6.* Quoniam ea lege querenti patrono de ingratitudine liberti alia ratione ſatisfieret, veluti liberto damnato in lautumias, ut in hac ſententia Adriani, in qua patronus ex cauſa ingratitudinis libertum duxerat in lautumias ſecundum legem Æliam Sentiam. Verum & huic & aliis omnibus objectionibus parata erit reſponſio, ubi prius abs te, Eruditiſſime & Conſultiſſime Gœddæe, quem jure ac merito laudo, uti in aliis hac ipſa die, ita hoc meliora edoctus fuero, qui jam feliciter incœpiſti in præclariſſimo commentario tuo *ad l. heredis, 65. D. de verbor. ſignif.* Poſtulavit autem paullo poſt iſte patronus, ut eidem liberto adimeretur congiarium, quod libertinorum civium Romanorum tribus ferebant de publico ex liberalitate Principis: cui Adrianus reſpondit, improbum eſſe deſiderium ejus, qui poſtulat, de quo jam ante vindictam ſumſit, quemque damnavit in lautumias, detrahi ei & congiarium, quo tolerat vitam ſuam, quia necare eum velle videtur, ut eſt in *l. 4. D. de agnoſc. & alend. lib. &c.*

26) Δι᾽ ἐπιςολιδίου αἰτοῦντος: *per libellum petente*] Stephani codex, διὰ βιβλιδίου ἀξιοῦντός τινος: *per lib. poſtulante quodam.*

27) Ἵνα τὸν ἴδιον ἀπελεύθερον ἀπολέσῃ] Stephanus totum locum, nonnullis

ἀπολέσῃ, ὃν πρὸ χρόνου 28) κελεύσει ἐπάρχου γαζοφυλακίου κατὰ νόμον Αἴλιον Σέντιον 29) εἰς λιθοτομίας βέβληκε, καὶ νῦν τὴν 30) ἐπίδοσιν αὐτοῦ ᾐτεῖτο, Ἀδριανὸς εἶπεν· τί ζητεῖς ἄνθρω-

ante tempus juſſu præfecti ærarii ſecundum legem Aeliam Sentiam in lautumias miſerat, & modo congiarium hujus peteret, Adrianus dixit: Quid quæris hominem perdere & con-

nullis omiſſis, ita legit: *ἵνα ἀπελεύθερον αὐτοῦ κολάσῃ, ὃς πρὸ χρόνου εἰς λιθοτομίας καταδεδικασμένος, μετὰ ταῦτα τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ ᾐτεῖτο. Ut libertum ſuum puniret, qui ante tempus in latumias damnatus, poſtea congiarium ſuum petebat.* Sed hæc ſenſu carent, ſi quis mihi ſenſus. Ms. pro ᾐτεῖτο, habet *ητι....* ex quo Cujacius fecit *αἰτοῦντι.* verum cum idem ſcriptus codex legat *peteret*, verior videtur Stephani lectio.

28) Κελεύσει ἐπάρχου γαζοφυλακίου] Atqui de ingratis libertis notio ſolet eſſe præfecti urbi? Cujacius putat, id eo factum, quod libertus patronum apud præfectum ærarii calumniatus eſſet.

29) Ἐς λιθοτομίας, *in lautumias*] Ita Ms. an legendum, εἰς λατομίας? Gloſſæ Cyrilli: *λατομίαι, hæc Latomia, ſingulare non habet.* In Gloſſis B. Germani: *Lapidicina, λατομία.* Pro quo Λατομίον eſt in Gloſſis Cyrilli. Auctor Hermeneumatum: *Latomus, lapiducaſor. Lapicidina, ubi cæduntur lapides.* Porro priſcam orthographiam in voce *Lautumia*, etiam Cujacius probavit. Hinc emendandus Iſidorus *Origin. lib. V. cap. ult. Eſt & Lautumna ſupplicii genus ad verberandum aptum, inventum à Tarquinio Superbo ad pœnas ſceleratorum. Iſte enim prior lautumnas, tormenta, fuſtes, metalla, atque exilia adinvenit, & ipſe prior ex regibus exilium meruit.* legendum ex Mſo *lautumia, & lautumias:* duo item Mſi inibidem pro *prior* habent *primus*, utroque in loco.

30) Ἐπίδοσιν, *congiarium*] Gloſſæ B. Germani: *Congiarium, ἐπίδοσις ἐπὶ τῶν νόμων, δωρεά.* hoc eſt, *Congiarium in legibus dicitur ἐπίδοσις, vel δωρεὰ.* Gloſſæ Cyrilli: *δωρεὰ Καίσαρος, μέτρον οἴνου ἑξάξεστον, Congiarium.* Recte; nam & alibi: Ἑξάξεστον, *congiarium.* Iſidorus Orig. lib. XVI. cap. pæn. *Congium autem à congiendo, id eſt, per augmentum creſcendo vocatur. Unde poſtea pecunia beneficii gratia dari cæpta, congiarium appellatum eſt. Unusquisque enim ſui temporis Imperator favorem populi captans, adjiciebat ut largior videretur in donis.* Quod de Adriano ſcribit exſertim Spartianus in ejus vita: *Et ad compri-*

θρωπον ἀπολέσαι, καὶ τὴν ἐπίδοσιν ἀφαιρεῖσθαι, 31) ἀφ' οὗ ἤδη 32) ἐξηδικήθης; ἀναιδὴς εἶ.

congiarium auferre, ex quo jam judicatus es? improbus es.

4. 33) Αἰτοῦντός τινος περὶ ἰδίου υἱοῦ.

4. Petente quodam de ſuo filio, quo-

primendam (ait) *de ſe famam, congiarium duplex præſens populo dedit ternis jam per ſingulos aureis ſe abſente diviſis.* Ad hanc Principum donationem reſpexiſſe videtur Phavorinus: ἐπίδοσις, ἡ προῖξ, καὶ ἡ αὔξησις, καὶ προκοπὴ, καὶ προσθήκη λέγεται, καὶ ἡ χάρις. Sudas videtur ὀψώνιον appellare: ὀψώνια, κέρδη, χαρίσματα. Apud Latinos *donativum* nominatur, quo de infra dicam; item *Commoda & Liberalitates Principum.* Scævola *l. Patronus 35. in pr. D. de legat. lib. III. An & commoda, & principales liberalitates, quas libertus ex eadem tribu usque in diem mortis ſuæ conſecuturus fuiſſet, ſi ei à tribubus ſecundum voluntatem patroni ſui tunc comparata eſſet.* Vetus inſcriptio Romana apud Aldum Manutium:

TRAJANO AUG. GERMANICO DACICO. PON. MAX. TRIB. POT. VI. IMP. IIII. COS. V. P. P. TRIBUS XXXV. QUOD LIBERALITATE OPTIMI PRINCIPIS COMMODA EARUM ETIAM LOCORUM ADJECTIONE AMPLIFICAVIT.

Referebantur autem libertini cives Romani in tribus urbanas, à quibus annonæ teſſeras frumentarias, & panes civiles beneficio Principis accipiebant. Videndus Cujacius *Obſervat. lib. VII. cap. 14. lib. X. cap. 37. in fin. & d. lib. XXI. cap. 6.*

31) Ἀφ' οὗ, *ex quo*] Stephani Codex: ἐξ οὗ, *de quo.*

32) Ἐξεδικήθης; ἀναιδὴς εἶ: *judicatus es? improbus es*] Idem codex: ἐξεδικήθης, ἀναιδής; *vindicatus, es impudens?*

33) Αἰτοῦντός τινος περὶ ἰδίου υἱοῦ.] Cum obligatio ad ἀντίδωρα ſit naturalis, *l. 25. §. conſuluit,* 11. *D. de heredit. petit. & arg. l. 34. §. 1. D. de furt.* hinc liberi parentes ſuos vice mutua alere debent, *l. 5. in pr. & §. parens, 16. D. de agnoſc. & alend. liber. l. 1. C. de alend. liber. &* Βασιλικῶν *lib. XXXI.* Quo pertinent, quas congeſſit ſententias Cujacius *Obſervat. lib. XXI. cap. 7.* & Gothofred. *ad d. l. 1.* Quibus addenda Demoſthenis *orat. 1. in Ariſtogit. Legem eſſe naturæ, parentes alere, quæ beſtiis & hominibus poſita ſit.* Quam legem in hac ſententia propoſuit Adrianus: nam cum ſe à filio valitudinarium & egenum negligi, neque exhiberi quereretur pater, qui in eum omnia bona ſua inſumſerat, Imperator filio dixit: Φύλαοσε τὸν πατέρα σου: διὰ τοῦτο γάρ σε ἐγέννησεν.

ἦν, 34) ὅτι αὐτὸν ἠμέλει, ἀσθενοῦντα καὶ πενόμενον, καὶ τρέφειν μὴ 35) θέλει, 36) ἐν ᾧ ἁπάσας τὰς οὐσίας αὐτοῦ δεδαπανήκει. Ἀδριανὸς εἶπεν τῷ νεανίσκῳ, Φύλασσε τὸν πατέρα σου (διὰ τοῦτο γάρ σε ἐγέννησεν) καὶ φρόντισον 38) ἵνα μὴ πάλιν περὶ σοῦ πρός με 39) μέμψηται.

§. 40) Κωδικίλλους 41) τίς ποτε Ἀδριανῷ

quoniam eum neglegeret valetudinarium & pauperem, & paſcere nollet, in quo omnes facultates ſuas expenderat: Adrianus dixit juveni: 37) Cuſtodi patrem tuum (ideo enim te genuit) & cura igitur, ne iterum de te apud me queratur.

§. Codicillos quis Adriano tradidit

Adeo autem liberi, parentes ægrotos & egenos alere debent, ut ſi hoc facere neglegant, juſta hæc ſit cauſa exhæredationis, ut eſt in *auth. liberi, C. de epiſcop. audient. & Novell. CXV. cap. 3.* & exſertius in Baſilicis, ut docuit Cujacius *ad Novell. XVIII.* verius certe, quam in *Obſervat. 7. lib. XXI.* ubi negat umquam ſeveram hanc ſententiam dictam inter parentes & liberos. Quin & inter Theologos ſunt, qui legem Divinam *Deuteron. XXI.* huc extendant, ut filius, qui parentem alere nolit, ad judicem adduci poſſit, ibique reus peractus lapidibus obrui.

34) Ὅτι αὐτὸν, *quoniam eum*] Stephan. ὅτι αὐτὸν, *quod ſe.*

35) Θέλει] MS. θέλοι.

36) Ἐν ᾧ ἁπάσας τὰς οὐσίας αὐτοῦ δεδ. *in quo omnes facultates ſuas expenderat*] Stephan. εἰς ὃν πᾶσαν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ δεδ; *in quem omnem ſubſtantiam ſuam conſumſerat.*

37) *Cuſtodi*] Stephan. *Tuere.*

38) Οὖν, *igitur*] Deſunt Stephano. Legendum, ἵνα μή.

39) Μέμψηται] MS. μέμφεται.

40) Κωδικίλλους τίς ποτε Ἀδριανῷ παρέδωκεν.] Cum eſſent feneratores, qui exempli gratia creditis mille aureis, ex ea ſumma eodem momento ſubducerent C. & nihilo minus in aureos mille cautione concepta integræ ſummæ uſuras legitimas in ſingulos annos ſtipularentur, id eſt, CXX, quæ ſunt uſuræ centeſimæ, & anno quoque vertente debitam uſuram centeſimam in ſortem redigerent, ea de re juſſit Adrianus præfectum prætorio cognoſcere, & ad ſe referre. Verba Adriani, ut ea Cujacius reſtituit *Obſervat. lib. XXI. cap. 9.* adſcripſimus. Quid autem, re cognita, judicaverit Adrianus, non exprimitur. Putat Cujacius, ut in ſpecie propoſita creditori debeantur tantum DCCCC, & uſura centeſima ejusdem ſummæ, quoad uſura æquaſſet DCCCC. Rationes petendæ ex *d. c. 9.*

41) Τίς ποτε, *quis*] Stephani codex, τὶς, *quidam.*

Ἀδριανῷ 42) παρέδωκεν, δι' ὧν ἔφασκεν πλείονας εἶναι δανειστὰς, οἵτινες 43) ἀδίκους τόκους 44) ἐξεπράξουν, ἐν οἷς τινας εἰς δηνάρια χίλια ἐξ αὐτῆς ἡμέρας δηνάρια ἑκατὸν ὑποστέλλειν, καὶ παρεκτὸς ἑκατοστὰς λαμβάνειν, 45) καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν δανείζειν. Ἀδριανὸς εἶπεν, 46) ὁ ἐξοχώτατος ἀνὴρ ἔπαρχός μου 47) περὶ τούτου πράγματος ἐκπινάσει, καὶ ἐπαγγελεῖ μοι.

didit, per quos dicebat plures eſſe feneratores, qui iniquas uſuras exigebant, in quibus quoſdam in denarios mille ex ipſa die denarios centum ſubducere, & extrinſecus centeſimas accipere, & eaſdem iterum fenerari: Adrianus dixit, eminentiſſimus vir præfectus meus de ea re excutiet, & renuntiabit mihi.

6.

6. Per

42) Παρέδωκεν, *tradidit*] Idem ἐπέδωκεν, *porrexit.*

43) Ἀδίκους τόκους, *iniquas uſuras*] MS. ἀτόκους τόκους *inuſuras uſuras:* particulæ non ſemper ſunt στερητικαὶ, ſed interdum αὐξητικαί.

44) Ἐξεπράξουν, ἐν οἷς &c.] Ms. ἐξεπράξεον, εἰς χρυσίνους ἐξ αὐτῆς ἡμερῶν ὑποστειλεῖν: *in denarios centum ex ipſis dierum centum ſubducere.* Emendo, ἐξεπράξεον, ἐν οἷς τινας εἰς χρυσίνους χιλίους ἐξ αὐτῆς χρυσίνους ἑκατὸν ὑποστειλεῖν: *exigebant, in quibus quosdam in denarios mille ex ipſa denarios centum ſubducere:* χρύσινος non eſt, *denarius*, ſed *ſolidus*, ut in Gloſsis Cyrilli exponitur, id eſt, aureus. Phavorinus, cujus auctoritas mihi non ſemper ſpernenda: habet enim à veteribus, quæ fruſtra alibi quæras: ἀφ' οὗ ὁ ἄνθινος στέφανος, ὁ ἐξ ἀνθέων· ὥσπερ χρύσινος στατὴρ δηλονότι, ἡ τοιοῦτόν τι ἐκ χρυσοῦ. ἀλλὰ τὸ μὲν ἄνθινος, εἰ μὴ τὸ στέφανος ἔχει προσκείμενον, εὐτελές (L. ἀτελές) ἐστι. τὸ δὲ χρύσινος, μόνον ἀεὶ λέγεται, καὶ δηλοῖ νόμισμα ἐκ χρυσοῦ. Syneſius *epiſt. 129.* ἐδεξάμην χρυσίνους ἑξήκοντα. ἐξ αὐτῆς imperite redditur *ex ipſa.* Gloſſæ: ἐξ αὐτῆς, *actutum, è veſtigio.*

45) Καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν δαν.] Impenſior Stephani lectio, καὶ τὰ αὐτὰ χρήματα πάλιν δαν: *& eandem pecuniam rurſus fenerare.*

46) Ὁ ἐξοχώτατος ἀνὴρ ἔπαρχός μου] Stephan. pro μου legit ἐμός. Ms. ὁ ἐπισημότατος ἔπαρχός μου: *vir clariſſimus præfe.*

47) Περὶ τούτου πράγματος ἐκτίνασε] Nihil, quod Cujacius putavit, deeſt: legendum etenim, ἐκτινάσει, *excutiet.* Stephani lectionem, ἐδίκασεν, καὶ ἀπαγγέλλει μοι, *judicabit, &c.* qui ſe præferre poſtulat, adhuc *ignorat, qui diſtent ERVA lupinis.*

6. 48) Δὶ ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, εἶναι αὐτῷ περιουσίαν ἱππικῆς ἀξίας, ἀλλ' ἐπὶ ἵππον δημόσιον ᾐτεῖτο 50) παραλελειμμένον αὐτὸν εἶναι πρὸ διετίας ἀποφάσει ἐπάρχου ἑνὶ ἐνιαυτῷ

6. Per libellum petente quodam, eſſe ſibi 49) facultatem equeſtris dignitatis, ſed cum equum publicum peteret, præteritum eum fuiſſe ante biennium decreto præfecti uno

48) Δὶ ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, εἶναι αὐτῷ περιουσίαν &c.] Qui petit equum publicum, equeſtris ordinis fieri deſiderat. Idcirco quod Ulpianus *Regular. tit. 7. §. 1.* ait, *ut ab Imperatore equo publico honoretur*, Gajus dixit, *ut equeſtris ordinis fiat, l. nuper, 42. D. de don. inter vir. & uxor.* Hinc Dionyſius Alicarnaſſæus transvectionem equitum vocat πομπὴν τῶν ἐχόντων δημόσιον ἵππον. Non recte ergo Sudas ab honore ſeparavit ſcribens: δῶρα καὶ δωρεαὶ διαφέρει. δωρεαὶ μὲν γὰρ, αἱ σιτήσεις, καὶ αἱ προεδρίαι, καὶ αἱ ἀτέλειαι, καὶ τὸ ἱερᾶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας. δῶρα δὲ, χρυσὸς, ἄργυρος, ἵπποι, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμηνεύει πλοῦτον. δῶρα μὲν τὰ δωροδοκία διδόμενα, δωρεὰ (L. δωρεαὶ) δὲ ἐπὶ τιμῆς. Ἵππους intelligit δημοσίους, qui in recognitione perſæpe adimebantur ob ſuſpicionem criminis. Suetonius *Caligula: Equites Romanos ſevere curioſeque, nec ſine moderatione recognovit, palam adempto equo, quibus aut probri aliquid aut ignominiæ ineſſet.* Quod aperte confirmat Adriani hæc ſententia, ex qua etiam illud intelligimus, in eo, qui equeſtrem dignitatem & ordinem ambit, duo deſiderari, cenſum, qui eſt CCCC. M. æris, & probitatem morum. Qua de cauſa iſte, qui equum publicum petebat ab Adriano, dicebat ſe ante biennium in transvectione fuiſſe præteritum, quod ſententia præfecti juſſus eſſet civitate annum exſulare, ſed petere ſe ab Adriano, ut animadverteret, id ſibi contigiſſe crimine per calumniam intentato opera ſervorum: cujus quidem reatus Adrianus inſuperhabita ratione, definit, ſibi ſatis fore, ubi cetera vitæ ſuæ bonis moribus & honeſtati reſpondere poſſet evincere. Plura Cujacius *Obſervat. lib. XIV. cap. 44. & lib. XXI. cap. 9.* quibus addi poſſunt ea, quæ doctiſſimus Rævardus ſcripſit *Varior. lib. II. cap. 15.* & Clariſſimus Lipſius *Comment. ad lib. II. Annal. Taciti.*

48) Δὶ ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, *per libell. petente q.*] Stephanus διὰ βιβλίου λέγοντός τινος, *per lib. dicente quodam.* Ineptius longe verba illa, διὰ βιβλίου, conjungit ſuperioris ſententiæ verbo ἀπαγγέλλει.

49) *Facultatem*] Stephani codex, *ſubſtantiam.*

50) Παραλελειμμένον αὐτὸν *præteritum eum*] Idem codex, παραλελεῖφθαι αὐτὸν, *prætermiſſum ſe eſſe.*

51) πολυδρίῳ ἐκχωρῆσαι, 53) ἐπειδὴ διαβολὴ παρεισελήλυθεν, ἣν δῦλοι παρώξυναν. Ἀδριανὸς εἶπεν, ὅς τις ἵππον αἰτεῖ δημόσιον, 54) διωρθωμένος εἶναι ὀφείλει· τὰ λοιπὰ δὲ 55) ζωῆς σὺ δοκιμάσεις.

7. 56) Αἰτοῦντός τινος ἐπιτραπῆναι

uno anno municipio [illegible] 52) quoniam crimen int[illegible] quod ſervi concitaverant: Adrianus dixit: Qui equum petit publicum, emendatus eſſe debet; cetera autem vitæ tu probabis.

7. Petente quodam permitti ſibi patrem

51) Πολυδρίῳ ἐκχωρῆσαι, *municipio excedere*] Vertere debebat, *præteritum ſe fuiſſe ante biennium, quum decreto præfecti unum annum municipio exceſſiſſet.* Ms. habet: *municipio eſcedere.* Gloſſæ Cyrilli: ἐκχωρῶ, *excedo, ecedo.*

52) *Quoniam*] Ms. *quomodo.* è compendio ſcribendi.

53) Ἐπειδὴ διαβολὴ παρεισελήλυθεν, ἣν δοῦλοι παρώξυναν. *Quoniam crimen intervenerat, quod ſervi concitaverant*] Stephani codex: διαβολὴν δουλία ἣν αὐτοὶ παρώξ: *ſecutum crimine, quod ipſi concitaverant.* Scripſit Doſitheus: ἐπειδὴ διαβολὴ δουλικὴ παρεις. ἣν αὐτοὶ παρ. *quoniam crimen ſervile ſecutum fuerat, quod ipſi concitaverant.* Crimen pro criminatione, calumnia. Gloſſæ B. Germani: *Crimen,* ἔγκλημα, διαβολή. Et Cyrilli: διαβολή, *obtrectatio, criminatio, crimen.* Frequenter ita veteres, Plautus, Cicero, Livius, Gellius, JCti, Propertius:

Quid tantum merui, quæ te mihi crimina mutant? i. e. quis me ita adverſum te criminatur, ut me oderis? Pro παρώξυναν, Ms. codex habet, παρωξύνησαν. idem pro eo *quod ſervi,* legit *quod emerui.* Reſcribendum eſt ἣν εἰς ἑαυτὸν δοῦλοι παρωξύνησαν, *quod in ſe ſervi concitaverunt.*

54) Διωρθωμένος εἶναι] Ms. ἐξημαρτῆσθαι εἶναι. Corrige, ἐξημαρτημένος εἶναι. Illud διωρθωμένος, è gloſſemate natum eſt.

55) Ζωῆς σὺ δοκ.] Stephani codex, τοῦ βίου σου αὐτὸς δοκιμ.

56) Αἰτοῦντός τινος ἐπιτραπῆναι αὐτῷ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ] Quidam in exſilium miſſus [illegible], cujus filius Adriano ſupplicavit pro patre revocando. Adrianus, cum audiiſſet patrem à præfecto [illegible] terminatum eſſe, reſpondit filio, ſe cauſam exſilii in Actis quæſiturum; inde ſcire ut, ſi ea gravior foret, exſul maneret. Solebant autem ei, qui vel in conſiſtorio principum, vel in auditorio præſidum aut magiſtratuum condemnabantur, in ſcripta vel commentarios publicos notari. Qua de re locus eſt reſtituendus apud Anſegiſum *lib. II. cap. 29.* ex Bibliotheca S. Galli: *Magiſtratus autem, qui eadem ſtrumenta admiſerunt, & officiales, qui operam dederunt,*

ναι αὐτῷ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ 57) ἀπὸ ἐξορίας μετακαλέσασθαι· Ἀδριανὸς εἶπεν, ἀπὸ τίνος ἐξώρισται; [illegible] λέγοντος, ὑπὸ ἐπάρχου, Ἀδριανὸς εἶπεν, ἄφες εὕρωμαι τὰ 59) ὑπομνήματα [illegible] δὲ φρόντισον ἐπανελθεῖν 61) [illegible]

patrem ſuum ab exilio revocari, Adrianus dixit: à quo 58) exiliatus eſt? illo dicente, à præfecto, Adrianus dixit: ſine videam commentarios; 60] tu autem cura reverti ad me.

[illegible] λέγοντός τινος, ἑαυτὸν 63) περιγεγράφθαι

8. Dicente quodam, ſe circumven[illegible]

[illegible] monumentis intimentur, & donationes, vel cetera alienationes, [illegible] interveniemtibus, infirmentur. ſed hæc erunt alterius loci.

57) Ἀπὸ ἐξορίας μετακαλ.] Stephani codex ἀπὸ ἐξορισμοῦ ἀνακαλέσασθαι. Gloſſæ B. Germani: *Exilium*, ἐξορισμός. *Relegatio*, ἐξορισμός. *Damnabilitas* καταχρίσις, ἐξορία. Gloſſæ Cyrilli: ἐξορία, *hoc exilium*. ἐξορισμὸς, ἐξορία ἐν νήσῳ, *deportatio*. Nam relegandi deportandique in inſulam, quam Imperator asſignaviſſet, licentiam habuit præfectus urbi, *l. 1. §. 3. D. de offic. præf. urbi.* perperam vero & hic Dosithei tralatio: faciendum erat, *ut pater ſuus ab exilio revocaretur.*

58) *Exiliatus* [illegible] tum: *Exterris, exiliatus.* Utitur & S[illegible] notavi.

59) Ὑ[illegible] *[illegible]mentarios*] Gloſſæ Cyrilli: ὑπόμνημα, *commen*[illegible] *[illegible]mentum*, ſed de his, ut dixi, alias.

[illegible]] Ms. *tu tamen*, ex nota, opinor.

[illegible] με] Steph. πρὸς ἐμέ.

[illegible]) Λέγοντές τινος, ἑαυτὸν περιγεγράφθαι] Fabriles operæ ſeu artificiales, quæ quaſi in pecuniæ præſtatione conſiſtunt, *l. 6. D. de oper. libert.* à libertis debent ſtipulari, ut ex jure annotarunt Zaſius *Reſponſ. 1. cap. 3.* C[illegible] *XVII. cap. 14.* aut in ſingulas [illegible] certa ſumma *l.* [illegible] *Qui & à quibus manumiſſ.* Non autem prius exi[illegible] quam præteritæ fuerint, *l. ſi quis, 13.* [illegible] *& l. quoties* [illegible] *eod.* itaque intellegenda, *lib. 6. C.* [illegible] Multo igitur minus [illegible]i poterit, quam in ſtipulationem deductum fuerit. [illegible] patrono, qui operas ſtipulatus à libertis ſua impenſa, ut ſinguli denarium [illegible] die numerarent lucro illorum animadverſo, conqueſtus eſt apud Adrianum ſe à libertis [illegible] fuiſſe circumventum, & petiit ſibi plus ab eis tribui, reſpondit Adrianus, ut ſi [illegible] denario eſſet contentus, nec rurſus quereretur.

63) Περιγεγράφθαι] Legendum ex Ms. ὑπορ[illegible] Gloſſæ Cyrilli:

ἐγγεγράφθαι ὑπὸ ἰδίων ἀπελευθέρων, καὶ ἔχειν ἴδια 64) ἐργαστήρια, ἐν οἷς αὐτοὶ πραγματεύονται 65) ἐκ τῶν αὐτῶν χρημάτων, καὶ μηδὲν ἀπὸ ἐκείνων λαμβάνειν. 66) ὁ συνήγορος τῶν ἀπελευθέρων ἀπεκρίθη, ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ αὐτοὺς τῷ πάτρωνι 67) αὐτῶν ἕνα ἕκαστον παρεσχηκέναι δηνάριον, καὶ ἔτι ἑτοίμους εἶναι παρέχειν, εἰ αὐτοῖς ἐπιτρέποι πραγματεύεσθαι. Ἀδριανὸς εἶπεν· Φροντίσατε ἵνα μὴ πάλιν 68) μέμψηται· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὸν κοινὸν ἔχῃ.

ventum eſſe à ſuis libertis, [illegible] ſuas tabernas, in quibus ipſi negotiantur de ſuis pecuniis, & nihil ab illis accipere: ergo advocatus libertorum reſpondit, in multo tempore eos patrono ſuo unumquemque præſtitiſſe denarium, & adhuc paratos eſſe præſtare, ſi illis permitteret negotiari. Adrianus dixit: Curate ergo ne iterum queratur: ſed & ipſe ſenſum communem habeat.

9. 9. Per

Cyrilli: ὑπονοθεύω, *ſollicito, ſeduco, illicio.* Heſychius etiam & Suidas νοθεύειν exponunt ἀπατᾷν.

64) Ἐργαστήρια, *tabernas*] Ita in Excerptis Stephani. Gloſſæ Cyrilli: ἐργαστήριον *taberna, officina.* B. Germani: *Officina*, συνέργιον, ἐργαστήριον, σταθμὸν, ἐπιτήδευσις, ἐργασία. Phavorinus: ἐργαστήρια, οἱ οἶκοι, ἔνθα ἐργάζονται οἱ χειροτέχναι, καὶ ἐργαστῆρας, ἐργάτας. Gloſſæ eædem: *Tabernarius*, ἐργαστηριάρχης, κάπηλος. In Excerptis: *Officinatores*, ἐργαστηριάρχαι. Gloſſæ Cyrilli: ἐργαστηριάρχης, *tabernarius, inſtitor.* An huc pertinet, quod de Adriano Spartianus ſcribit, *Ergaſtula ſervorum & libertorum tulit.* Ex quibus & Doſithei verbis emendandus ſimul & intelligendus Gloſſarius: *Ergaſtulorum*, ἐλευθέρων, φυλακῶν. *Ergaſtulorum*, τόποι ἐν οἷς πεδῆται ἐργάζονται. Legendum enim, ἀπελευθέρων φυλακῶν.

65) ἐκ τῶν αὐτοῦ χρημάτων] MS. ἐκ τῶν αὐτῶν χρημ. Stephani codex: ἐκ τοῦ ἰδίου χρήματος: *de ſua pecunia.*

66) Ὁν συνήγορος τῶν ἀπελευθ. Stephan. ὁ συνήγορος τῶν ἀπελευθ. Gloſſæ Cyrilli: συνήγορος, *advocatus, rogatus, patronus.* συνηγορία, *advocatio*, συνηγορῶ, *patrocinor.* B. Germani: *patronus cauſæ*, συνήγορος.

67) αὐτῶν] Stephanus αὐτοῦ.

68) Μέμψηται· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὸν κοινὸν ἔχῃ] Ita recte emendavimus. Stephan. μέμψηται, κοινὸν νοῦν ἔχειν: *queratur, communem*

9. 69) Διὰ βιβλιδίȣ λέγοντός τι-νος, πατέρα ἴδιον ἀποπεφηνῶσθαι, καὶ

9. Per libellum dicente quodam, patrem ſuum confiſcatum eſſe, & [illegible]

nem ſenſum habere: quæ lectio profecto κοινὸν νȣ̃ν [illegible] ἔχει. Qui id neſcit, quod omnes ſciunt, communem ſenſum non dicitur habere. Quo ſenſu B. Hilarius Fragmentis ex op. Hiſt. *Conſcientiam publicam* vocat, ſymbolum, quod populus Dei conſcire & conſciſcere debet. Inde homines bardi & inepti communi ſenſu [illegible] dicuntur. Horat. *lib. 1. ſat. 3.*

Simplicior ſi quis, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi, Mecænas, ut forte legentem,
Aut tacitum impellet, quovis ſermone moleſtus:
Communi ſenſu plane caret, inquimus. Videndus Phædrus *lib. 1. fab. 7.*

69) Διὰ βιβλίδιȣ λέγοντός τινος, πατέρα] Decuriæ urbanæ, quæ ad inſtar militiarum inſtitutæ [illegible], fuerunt certa corpora & collegia privilegiata, ut vocantur in *l. leges, 4. C.* [illegible] *de Decur. urb. Romæ, & l. 2. C. eod.* Quod confirma[illegible] qui φατρίας vocat: *Decuria, δεκανία, δεκὰς,* καὶ [illegible] privilegia & commoda capiebant librarii, fiſcales, cenſuales litterati [illegible] *C. Th. d. t.* Qualis hic filiusfam. fuit, qui decuriam cum haberet [illegible] militiam litteratam aut palatinam in quaſi caſtrenſi peculio, eam paſſus eſt ſimul cum omnibus patris ſui bonis ſententia judicis publicari, tamquam & ipſa eſſet in bonis paternis; qua de re cum poſt decennium queſtus eſſet, & ſibi eam decuriam adſereret, remotus eſt præſcriptione decenni, Adriano de auctoritate rerum judicatarum dicente pereleganter: ἐὰν γὰρ ἄρξώμεθα πράγματα κακῶς ἢ καλῶς κεκριμένα μετακαλεῖν, ȣ̓δὲν τετελεσμένον ἔςαι. Quo comprobari videtur regula Burcardica *Semel cauſa judicata,* [illegible]*, ſive falſe, non retractetur.* [illegible] juri [illegible] ibus datis. *l. 9. §. 1. D. de manum.* [illegible] *§.* [illegible] *Qui & quibus ex cauſ. man. non poſſ.* Porrigi tamen [illegible]: quia ſibi imputare debent, qui non contradixerint [illegible] *g. d. l. 9. Jus enim civile vigilantibus ſcriptum eſt,* ait Scævola [illegible] *l. pupillus, 24. in f. D. Quæ in fraud. credit.* Et Impp. *in l.* [illegible] *C. de furt. Curate,* inquiunt, [illegible] Unde Adrianus ad filium, qui neglexerat præfectum [illegible] cum res adhuc integra eſſet, dixit: αὐτὸς σαυτῷ ὑςέρησαι. Adeundus Cujacius *Obſervat. lib. XIV. cap. 32.*

καὶ αὐτῷ 70) δικουρίαν 71) ἀφῃρῆσθαι, ἣν 72) ἀπαιτεῖ, 73) καὶ εἰ ἵνα ἄλλα γεγόνεισαν δίκαια αἰτοῦντος, Ἀδριανὸς ἐζήτησεν, πότε ὁ πατήρ σου ἀποπεφισκωμένος εἴη; λέγοντος ἐκείνου, πρὸ ἐτῶν δέκα, 74) Ἀδριανὸς εἶπε· Διὰ τί οὐ πρότερον ἤκουσας τὸν ἔπαρχον, καὶ περὶ τούτου ἐμέμψω; 75) ἐὰν γὰρ ἀρξώμεθα πράγματα κακῶς ἢ καλῶς κεκριμένα μετακαλεῖν,

ſibi decuriam ablatam eſſe, quam petit, & ſi qua alia fuiſſent juſta, quæ peteret: Adrianus inquiſivit, quando pater ſuus confiſcatus eſſet? Dicente illo, ante annos decem: Adrianus dixit, Quare non antea audiſti præfectum, & de hoc queſtus es? ſi enim cœperimus res male aut bene judicatas revocare, nihil

70) Δικουρίαν] Scribendum, δηκουρίαν. At Stephanus δεκάδα. Gloſſæ: *δεκάς, ἡ δεκανία, decuria.*

71) Ἀφῃρῆσθαι] Stephan. ἀφηνῆχθαι.

72) Ἀπαιτεῖ] Ita Cujacius. Ms. vero, *ἀπῄτει, petebat.* emendo, ἀπῄτει.

73) Καὶ εἴ τινα ἄλλα γεγόνεισαν δίκαια αἰτοῦντος, Ἀδριανὸς ἐζήτησεν,] Hæc verba quomodo propoſuimus, caſtigavit ita Cujacius *Obſervat. lib. XXI. cap. 10.* Inter ſcriptum librum, & Stephani codicem diſſidentes ſunt variantiæ: ſcriptus legit, καὶ εἰ ἵνα ἄλλα γεγόνισαν δίκαια αἰτοῦντός τινος Ἀδριαν: *Et ſi qua alia fuiſſent juſta petente quodam Ad.* Sed Stephani editio, καὶ ἄλλα πολλὰ τοῦ ἰδίου δικαίου, ἅτινα αἰτοῦντος Ἀδριανὸς ἠρώτησεν: *Et multa alia ſui juris, quæ quum peteret, Hadrianus interrogavit.* Omnino videtur Doſitheus ſcripſiſſe: καὶ εἴτινα ἄλλα πολλὰ ἐγεγόνεισαν τοῦ ἰδίου δικαίου, ἃ ἀπαιτοῦντος, (vel ἀναπαιτοῦντος) αὐτοῦ Ἀδριανὸς ἐζήτησεν: *Et ſi qua alia multa fuiſſent ſui juris, quæ petente illo Adrianus inquiſivit.*

74) Ἀδριανὸς εἶπε, Διὰ τί οὐ πρότερον ἤκουσας τὸν ἔπαρχον, καὶ περὶ τούτου ἐμέμψω;] Cauſam, quamobrem hæc verba Cujacius externarit, non quitus ſum capere. Pro illis verbis, ἤκουσας τὸν ἔπαρχον, *audiſti præfectum,* veritas ſententiæ exigit, ut legamus, ἠλεύσω πρὸς τὸν ἔπαρχον, *adiſti præfectum.* Fuit autem tum præfectus urbis Catilius Severus, ut teſtatur Spartianus *in Adriano.*

75) Ἐὰν γὰρ ἀρξώμεθα] Ita ſenſu volente reſtituimus. In Ms. *quæperimus* eſt pro *cæperimus:* & ſupra contrario exemplo *ecus* pro equus. Sic in Gloſſario, ubi excuſum eſt *Animecum,* legendum eſt, *Animæquum,* ἰσόψυχον.

λεῖν, ἐδὲν τετελεσμένον 76) ἔσαι. ἀν[illegible]δὲς 77) σαυτῷ ὑστέρησαι.

10. 78) Οὐρϐίκȣ λέγονʇ@, Πριμίτιϐον ἐλευθερῶσαι θέλονʇα 79) δȣ̃λον ἴδιον, κεκωλυμένον εἶναι ἀπὸ Ῥεστούτης [illegible] ὀρφανῆς 80) (ὡς ἀδικεῖν [illegible] τῆς ὀρφανῆς τȣ̃το γίνεσθαι. 81) εἶναι γὰρ αὐτὸν πραγματευτὴν αὐτῆς

nihil conſummatum erit. Ipſe [illegible] defuiſti.

10. Urbico dicente; Primitivum manumittere volentem ſervum ſuum, vetitum eſſe à Reſtuta matre pupillæ. (in fraudem enim pupillæ hoc fieri: eſſe [illegible] eum actorem ejus, & per eum res omnes pupillæ

76) Ἔσαι] Ms. & Cujacius, ἔσεσθαι.

77) Σαυτῷ, *tibi*] Stephan. ἑαυτῷ, *ſibi*.

78) Οὐρϐίκȣ λέγονʇ@, Πριμίτιϐον] [illegible], quod nomen fuit ſervi, ut *l. 1. in fin. D. de quæſtion.* [illegible] rerum pupillarium. Cum vellet Urbicus tutor eum [illegible]mittere, prohibitus eſt à matre pupillæ: idque ea ratione, [illegible]us fieret pupillæ, cui manumiſſus actum, quem geſſit, [illegible] non cogeretur. [illegible] *actum, 17. D. de negot. geſt.* [illegible] tutor ſervo[illegible] manumittere jure non vetatur, qu[illegible]ontra Inter[illegible] Cujacius *Obſervat. lib. XIV. cap. 3*[illegible]

79) Δȣ̃λον ἴδιον) Cujacius [illegible]c verba, velut ſpuria. MS. cum Stephano [illegible] θέλονʇα, legit θέλονʇ@. Ve[illegible] ſunt traject[illegible] deperdita, quæ ſic repono: Οὐρϐίκȣ λέγονʇ@, [illegible] ἰδίας ὀρφανῆς ἐλευθερῶσαι θέλονʇα, κεκωλυμένον [illegible] ἀπὸ Ῥεστούτης μητρὸς ὀρφανῆς: *Urbico dicente, Primitivum* [illegible] *ſua pupillæ manumittere volentem, vetitum ſe eſſe à Reſt*[illegible]*e pupillæ.* [illegible] ſi [illegible] veritatis præſtes, verius nu[illegible] potuiſſe.

80) [illegible] *in fraudem* [illegible] βλάϐη *fraus* damnum ſignificat [illegible] Inſtitut. *lib 1. tit. 6. §. 3.* & [illegible] *XLVIII* [illegible] περὶ ἐλευθερȣμένων εἰς βλάϐην [illegible] Add[illegible]m *in l. 131. D. de V. S.* Briſſonium [illegible] *adjus* [illegible]*b. VI.* &, quod mireris, Jaſonem *in l.* [illegible] *aliter, 36. D. de V. O.*

81) Εἶναι γὰρ αὐτὸν πραγματευτὴν αὐτῆς] Non male & [illegible]mus. Nam MS. lectionem non emam, quod dici [illegible], vitioſa nuce, ȣ̓δ' ἰχάδ@ μιᾶς.

αὐτῆς, 82) καὶ δι' αὐτὸν τὰ πράγματα τῆς ὀρφανῆς διοικούμενα.) Ἀδριανὸς 83) ἐζήτησεν, ποίας ἡλικίας ἡ ὀρφανὴ εἴη; λέγοντος τοῦ συνηγόρου, δέκα εἶναι ἐτῶν, Ἀδριανὸς εἶπεν, 84) πεῖσον τοὺς κριτὰς, μὴ ὀφείλειν τοῦτον περὶ ταύτην προσηγορίαν ἐλευθεροῦσθαι.

pupillæ adminiſtratas.) Adrianus inquiſivit, cujus ætatis pupilla eſſet? Dicente advocato, decem eſſe annorum: Adrianus dixit, ſuade judices, non debere eum 85) circa eam appellationem manumitti.

11.

11. Di-

82) Καὶ δι' αὐτὸν τὰ πράγματα τῆς ὀρφανῆς διοικούμενα] Stephanus & Cujacius, καὶ διὰ τούτου πράγματα διοικεῖσθαι: *& per eum res adminiſtrari.* Nos MSi lectionem prætulimus, ex cujus interpretamento Latino addendum eſt, πάντα τὰ πράγματα. Notanda hinc eſt definitio ſervi *actoris*, qui Theophilo paraphraſi Inſtit. vocatur διοικητὴς πάσης οὐσίας hoc eſt, ut Plautus Aſinaria, *cui omnium rerum herus ſummam credidit.* Et Etymologus: ἔμπορος, ὁ πραγματευτὴς, ὁ καπήλος, ὁ ναύλου πλέων ἐπ' ἀλλοτρίας νεὼς, ἢ πραγματείας. ἤγουν ὁ διὰ παντὸς τοῦ βίου τὴν πορείαν ποιούμενος. Quo ſignificatu uſurpat Scævola in *l. Sticho, 40. §. Titius, D. de ſtatu lib.* & Ulpian. *in l. legato, 37. D. de legat. 1.* Is in multis ejusdem functionis erat cum Diſpenſatore, unde Paullus *in l. 51.* D. *de ſolut. Diſpenſatori, qui ignorante debitore remotus eſt ab actu, recte ſolvitur.* Multo vero dignius fuit actoris officium, quam diſpenſatoris. Non tamen propterea perſuaſerit mihi Vir Doctus, hunc ſervum *coadjutorem* fuiſſe tutori in rerum pupillarium adminiſtratione. Nam is liber homo erat, & conſtituebatur decreto prætoris, vel præſidis provinciæ, vel ab alio magiſtratu, nomine tutoris, ut etiam curatoris, eorumque periculo. Illud quidem verum eſt, actorem tutelarem dictum ad ſimilitudinem actoris domeſtici, quod ei æque omnium rerum actus incumbat. Non enim adſentior Theophilo exiſtimanti, actorem hunc inde dictum, quod apud acta conſtituatur: ſicuti neque Cujacio, neque Hottomanno, & Briſſonio, qui ab agendo dictum volunt, propterea quia officium ejus in litibus exercendis & perſequendis actionibus poſitum eſt: longe etenim, ut dixi, latius patet.

83) Ἐζήτησεν] Stephanus & Cujacius, ἀνεζήτησεν.

84) Πεῖσον τοὺς κριτὰς, *ſuade judices*] Stephan. πεῖσαι κριτὰς, *perſuaderi judicibus.* MSi Lectio ἑλληνίζει. Sic tamen & Cicero loquitur *lib. XIII. ep.* ad Valerium: *Hæc eo ſpectant, ut te horter & ſuadeam.* Vetus Interpres *Judith. XII. v. 10. Holofernes fecit cenam ſervis ſuis, & dixit ad Vagao eunuchum ſuum: Vade, & ſuade Hebræam illam, ut ſponte conſentiat habitare mecum.*

85) *Circa eam appellationem*] Lego, *circa hanc app.* Gloſſæ B. Germania *Appel-*

Digitized by Google

11. 86) Λεγούσης τινὸς γυναικὸς τὴν	11. Dicente quadam muliere, con-

Appellatio, προσηγορία, ἔκκλητος. Cyrilli: ἔκκλητος, *adpellatio, provocatio.* Sudas: προσηγορία, προσφώνησις. Heſychius προσφωνεῖ, προσαγορεύει. Dicitur & πρόκλησις, quo de fuſe Pollux *lib. VIII. cap. 1.*

86) Λεγούσης τινὸς γυναικὸς, τὴν ἐπίδοσιν *&c.*] Dicente muliere, ſibi auferri congiarium filii ſui à Titio (ita enim loquuntur JCti in fictione perſonarum) qui ſe diceret patrem ejus eſſe, & ad ſe congiarium pertinere, quaſi videlicet quæſitum ſibi jure patriæ poteſtatis: & interrogata muliere, an juſta uxor ejus eſſet, ac reſpondente, ſe civem Romanam eſſe, atque ideo capacem juſtarum nuptiarum, & cum eo tabulas nuptiales conſcriptas habere, necdum tamen nuptias contraxiſſe: quia tabulæ nuptias non faciunt, *l. donationes, 31. in fin. principii D. de donat. l. 9. l. 13. l. 22. C. de nupt. l. ul. C. de donat. ante nupt. l. 11. C. de repud. & ſimilibus. B.* Conſequenter quia juſtus Titio, quo de agebatur, filius non erat, juſſit Adrianus, quod Titius ſibi vindicaverat congiarium, filio reddi. Soli enim filii juſti ſunt in poteſtate patris, & patri adquirunt, quæcumque adquirunt, etiam congiaria: quia congiaria non compræhenduntur in caſtrenſi vel quaſi caſtenſi peculio, quæ ex mera liberalitate Principis proficiſcuntur, aliter quam ſtipendia, & donativa, & ſalaria, quæ pro præmio militiæ, vel dignitatis, aut adminiſtrationis, & meriti alicujus quaſi debita præſtantur. Inde vero temporis cœpta eſt hæc vox latius ſumi pro merito militiæ ſeu donativo. Auctor Hermeneumat. *Congiarium, domus ſtipendii.* Lego, *Congiarium, donum ſtipendii.* quod in Gloſſis Cyrilli: δῶρον στρατιώταις, *donatum.* Lego, *donativum.* Spartianus *in Adriano: Ob cujus adoptionem ludos Circenſes dedit, & donativum populo ac militibus expendit.* Petrus Damianus *de gloria & gaudiis Paradiſi* quod carmen falſo Auguſtino tribuunt:

Chriſte palma bellatorum,
Hoc in municipium
Introduc me, da ſoluto
Militare cingulum,
Fac conſortem donativi
Beatorum civium.

Tertullianus *de reſurrect. carnis: Stipendia enim delinquentiæ mors, Donativum autem Dei, vita æterna in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* Videndus Vegetius *lib. 2. c. 20.* & Paulus JC. *in l. 10. §. 1. D. de re militari.* Ipſam Adriani ſententiam excudendam curavimus, ut eam Cujacius è duobus exemplaribus reſtituit, & redintegravit

Obſer-

τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἀφῃρῆσθαι ὑπό τινος, ὅστις ἔλεγεν πατέρα αὐτοῦ εἶναι,

congiarium ſui filii ablatum eſſe à neſcio quo, qui ſe dicebat patrem ejus

Obſervat. lib. XXI. cap. 7. quia vero plurima verba detraxit, & propria item nomina loco ſuo movit, non operam me luſurum arbitratus ſum, ſi utriusque libri diſcrimina fide bona tranſcriberem, & poſtibi quid ſuper utriusque contentione animi mei eſſet, autumarem. In Stephani codice legitur: Λεγ. τ. γυ. ἀφ. ὑπό τινος. αὐτόν τε υἱὸν ἴδιον εἶναι, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν. ἀρνήσατο ἄλλος. Ἀπεκρ. γυ. Ρω. αὐ. γε, καὶ δ. μὲν γεγράφθαι, γ. δὲ μ. γε. Μὴ δυ. οὖν ἀπ. υἱ. ἰδ. εἶναι, π. οὐ ἐπράττετο. Ὁπότε μὴ εἴη σ. υἱ. τὴν ἐπίδος: *Dic. q. m cong. filii ſui ab. e. a ne. quo. eumque filium eſſe, & a. ſ. p. cong. neq. alius. reſp. mul., Latinam ſe fuiſſe, & tabulas quidem ſcriptas fuiſſe, nupt. vero n. f. Quum ergo non potuiſſet eum. oſt. f. ſ. e. de q. a., Cum non ſit t. filius, congiarium redde.* Hæc ille: At vero in S. Galli membranis, tamenetſi exprimuntur depravatius, numero tamen plura adduntur. Rem vide: Λέγοντός τινα τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἀφ. ὑπό τινος, καὶ λέγοντος υἱὸν ἴδιον εἶναι, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, ῥωμαϊκὴν αὐτὴν γεγόναι, καὶ δέλτους μόνον συγγεγραφέναι, γ. δὲ μ. γεγ. μὴ δυ. οὖν περὶ οὗ πλεῖστο. Ἀδριανὸς εἶπεν, ὅτι οὖν μὴ ἦ σὸς υἱὸς, τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ. ὑπό τινος ἀφαιρεῖσθαι. ὅστις ἔλεγεν πατέρα αὐτὸν εἶναι. Ἀδριανὸς ἐκέλευσεν πρὸς ἑαυτὸν τὸν παῖδα, καὶ ἐπηρώτησεν παρὰ τίνι διατρίβοι; Ἀδριανὸς τῷ ἀνθρώπῳ εἶπεν ἀναιδές, &c. *Dicente quodam, cong. ſ. f. ab. e. ſ. a. neſ. quo, & dicente, filium ſuum eſſe, & ad ſe p. cong. Reſp. mul., Lat. ſe fuiſſe, & tab. ſo. conſ. nu. au. a. n. f. Non potenti ergo, de quo ageb., Adr. dixit: Cum ergo non erit filius tuus, congiarium ejus à neſcio quo auferri, qui ſe dicebat patrem ejus eſſe. Adrianus juſſit apud ſe puerum, & interrogavit, apud quem moraretur? Adrianus homini dixit, improb. &c.* Nunc, meo animo, partim ex illo, partim ex hoc ita reſtauranda ſententia erit: Λεγούσης τινὸς γυναικὸς, τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἀφῃρῆσθαι ὑπό τινος, ὅστις ἔλεγεν πατέρα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν, Ἀδριανὸς ἐκάλεσεν πρὸς ἑαυτὸν τὸν παῖδα, καὶ ἐπηρώτησεν, παρὰ τίνι διατρίβοι; .... ἀρνήσατο ἄλλος, ὑπό τινος ἀφῃρεῖτο ἡ ἐπίδοσις, καὶ ὃς ἔλεγεν αὐτὸν υἱὸν ἴδιον εἶναι, καὶ .... ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, &c. *Dicente quadam muliere, congiarium ſui filii ablatum eſſe à*

εἶναι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν, ἠρνήσατο ἄλλος· ἀπεκρίθη γυνὴ, 87) Ῥωμαϊκὴν αὐτὴν γεγεννῆσθαι, καὶ 88) δέλτους μόνον συγγεγράφθαι, γάμους δὲ μὴ γεγονέναι. μὴ δυνηθέντος [illegible] αὐτὸν ἀποδεῖξαι υἱὸν ἴδιον εἶναι, περὶ οὗ ἐπραγματεύετο, Ἀδριανὸς εἶπεν τῷ ἀνθρώπῳ· Ὅτι οὖν μὴ εἴη σὸς υἱὸς, ἀναιδέστατε, ἀπόδος τὴν ἀλλοτρίαν ἐπίδοσιν.

ejus eſſe, & ad ſe pertinere congiarium, negavit alius: reſpondit mulier, Latinam ſe natam fuiſſe, & tabulas ſolum conſcripſiſſe, nuptias autem non fuiſſe: non potente ergo eum oſtendere filium ſuum eſſe, de quo agebatur, Adrianus homini dixit: Cum ergo non ſit tuus filius, improbiſſime, redde alienum congiarium.

12.

12. Pe-

neſcio quo, qui ſe dicebat patrem ejus eſſe, & ad ſe pertinere congiarium, Adrianus vocavit ad ſe puerum, & [illegible] gavit, apud quem moraretur [illegible] .... negavit alius, à quo [illegible] aeur congiarium, & qui dicebat eum filium ſuum eſſe, & [illegible], Reſpondit mulier, &c. Lacunas [illegible] notatas ſine αὐτογράφῳ, aut meliore ἀπογράφῳ non, [illegible] ipſe Apollo reſtituat. ſatis, quid [illegible] intellego, verborum [illegible] tantùm. Con[illegible]dem autem [illegible] ſententiam de matre & filio litigantibus refert Paul[illegible] §. 2. *D. de liber. cauſ.* quam adſcripſiſſe juvabit: *[illegible]* (inquit JC.) *de libertate [illegible] gant, aut conjunge[illegible]que judicia, aut differenda eſt cauſa filii, donec de [illegible] ſicut Divus quoque Adrianus [illegible] nam cum ap[illegible]m mater litigabat, apud alium autem filius, Auguſtu[illegible] de matre conſtare oportere, ſic dein de filio cognoſci.* In qu[illegible] quis adeo blennus, qui non videat, πρότερον mi[illegible] ni[illegible]nentem eſſe [illegible]. Itaque pro *differenda* legendum [illegible]*nda.* Et qui vero [illegible] ſ[illegible]jecit, ſollemnia gr[illegible]

87) [illegible] *Latinam* [illegible] Goth[illegible]theus *Latinam* poſuit pro *Romanam*, [illegible] Cujacius [illegible]vavit.

88) [illegible], *tabul[illegible]* eſt, πρoικῴων γινομένων συμβολαίων [illegible] γινομένων, ut loquitur Harmenopulus *lib. 1. tit.* [illegible] enim tabulas nuptiales, ſeu inſtrumenta dotalia, [illegible] [illegible]κοῦς: quæ & ſimpliciter *Inſtrumenta*, & [illegible] *Novell. CXIX. cap. 3.* & προικῷα. Gloſſæ: *Dotale* [illegible] προικῷον.

12. 89) Αἰτούσης τινὸς γυναικὸς περὶ φροντιστοῦ υἱοῦ αὐτῆς, 90) ὃς αὐτῷ τελείαν οὐ παρέσχηκε τροφεῖα, καὶ σήμερον τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ ἀφήρηκεν. 92) Ἀδριανὸς τὸν φροντιστὴν ἐζήτησεν, πότε εἴη ἐπίτροπος

12. Petente quadam muliere de curatore filii ſui, qui ei triennium non 91) præſtitit alimenta, & hodie congiarium ejus abſtulit, Adrianus curatorem interrogavit, quando eſſet

89) Αἰτοῦντος τινὸς γυναικὸς περὶ φροντιστοῦ] In hac ſententia agitur de congiario, quod parentes, ſi moriebantur, transmittebant in liberos etiam parvulos. Mater cum quereretur de tutore filii ſui impuberis apud Adrianum, & diceret per triennium ceſſaſſe tutorem iu præſtatione alimentorum, imo & in recenti abſtuliſſe ei congiarinm. Adrianus tutorem interrogavit, quando tutor datus eſſet, & quid alimentorum nomine pupillo præſtitiſſet? Illo reſpondente, per abſentiam contutoris factum, ut ceſſaret aliquamdiu in præſtatione alimentorum, quod ſolus ille ea præſtare non poſſet, tutorem juſſit Adrianus *pro modo facultatum alimenta præſtare*: quod ſæpius inculcatur in jure noſtro, titulo Pand. & Cod. *Ubi pupill. educ. deb. & tit. Cod. De aliment. pupill. præſtand.* Et quod per cauſam abſentis contutoris non admittit Imp. præſentis tutoris excuſationem, etiam hoc æquiſſimum eſt: quia vel ab uno ex pluribus tutoribus, ceteris abſentibus aut ceſſantibus præſtandà alimenta eſſe conſtat ex re pupilli, ut ſcribit Cujacius *d. lib. XXI. cap. 7. in fin.* Et alioquin tutor, qui alimenta pupillo non conſtituit fingens inopiam pupilli, ad præfectum urbis remittatur extra ordinem puniendus, *l. 3. §. ſed ſi non lat. D. de ſuſpect. tut. l. 1. §. ſol. D. de off. præf. urb. §. ſed & ſi quis, Inſtit. de ſuſp. tut.* quia necare velle videtur, ut heic ait Adrianus, & Paulus *in l. 4. D. de alend. & agnoſc. liber. Nihil* enim *intereſt, occidat quis, an cauſam mortis præbeat*, ut inquit Ulpianus *in l. 15. D. ad l. Cornel. de ſicar.* Diligens autem fuit Adrianus non ſolum in perſequendis tutoribus, ſed etiam dandis, quod in ejus vita teſtatur Spartianus.

89) Αἰτοῦντος τινος γυναικός] Ita ſupra MS. λέγοντος τινος γυναικὸς. ſed & heic legendum, Αἰτούσης τινος.

90) Ὃς αὐτῷ] Cujacius ὡς αὐτῷ, *quod ei.*

91) *Præſtitit*] MS. *præſtiterit.*

92) Ἀδριανὸς τὸν φροντιστὴν ἐζήτησεν, πότε εἴη ἐπίτροπος] Gloſſæ Cyrilli: Φροντιστής, *curator, procurator.* Ceterum poſteriores Græci Latinum nomen retinuerunt, κουράτωρ. Ab eo diverſus eſt ἐπίτροπος, qui Latinis *tutor* dicitur, ut paſſim apud Theophilum eſt videre, Harmenopulum, in Baſilicis, Photium Patriarcham, alios. Conſulendus Beſtes Scholiis ad Conſtantinum *lib. V. tit. 11.* περὶ ἐπι-

τρί-

Digitized by Google

6. 48) Δι' ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, εἶναι αὐτῷ ἐξουσίαν ἱππικῆς ἀξίας, ἀλλ' ὅτι ἵππον δημόσιον ᾐτεῖτο 50) παραλελειμμένον αὐτὸν εἶναι πρὸ διετίας ἀποφάσει ἐπάρχου ἑνὶ ἐνιαυτῷ

6. Per libellum petente quodam, eſſe ſibi 49) facultatem equeſtris dignitatis, ſed cum equum publicum peteret, præteritum eum fuiſſe ante biennium decreto præfecti uno-

48) Δι' ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, εἶναι αὐτῷ περιουσίαν &c.] Qui petit equum publicum, equeſtris ordinis fieri deſiderat. Idcirco quod Ulpianus *Regular. tit. 7. §. 1.* ait, *ut ab Imperatore equo publico honoretur*, Gajus dixit, *ut equeſtris ordinis fiat, l. nuper, 42. D. de don. inter vir. & uxor.* Hinc Dionyſius Alicarnaſſæus transvectionem equitum vocat πομπὴν τῶν ἐχόντων δημόσιον ἵππον. Non recte ergo Sudas ab honore ſeparavit ſcribens: δῶρα καὶ δωρεαὶ διαφέρει. δωρεαὶ μὲν γὰρ, αἱ σιτήσεις, καὶ αἱ προεδρίαι, καὶ αἱ ἀτέλειαι, καὶ τὸ ἱερᾶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας. δῶρα δὲ, χρυσὸς, ἄργυρος, ἵπποι, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμηνεύει πλοῦτον. δῶρα μὲν τὰ δωροδοκίᾳ διδόμενα, δωρεὰ (L. δωρεαὶ) δὲ ἐπὶ τιμῆς. Ἵππους intelligit δημοσίους, qui in recognitione perſæpe adimebantur ob ſuſpicionem criminis. Suetonius *Caligula: Equites Romanos ſevere curioſeque, nec ſine moderatione recognovit, palam ademto equo, quibus aut probri aliquid aut ignominiæ ineſſet.* Quod aperte confirmat Adriani hæc ſententia, ex qua etiam illud intelligimus, in eo, qui equeſtrem dignitatem & ordinem ambit, duo deſiderari, cenſum, qui eſt CCCC. M. æris, & probitatem morum. Qua de cauſa iſte, qui equum publicum petebat ab Adriano, dicebat ſe ante biennium in transvectione fuiſſe præteritum, quod ſententia præfecti juſſus eſſet civitate annum exſulare, ſed petere ſe ab Adriano, ut animadverteret, id ſibi contigiſſe crimine per calumniam intentato opera ſervorum: cujus quidem reatus Adrianus inſuperhabita ratione, definit, ſibi ſatis fore, ubi cetera vitæ ſuæ bonis moribus & honeſtati reſpondere poſſet evincere. Plura Cujacius *Obſervat. lib. XIV. cap. 44. & lib. XXI. cap. 9.* quibus addi poſſunt ea, quæ doctiſſimus Rævardus ſcripſit *Varior. lib. II. cap. 15.* & Clariſſimus Lipſius *Comment. ad lib. II. Annal. Taciti.*

48) Δι' ἐπιστολιδίου αἰτοῦντός τινος, *per libell. petente q.*] Stephanus διὰ βιβλίου λέγοντός τινος, *per lib. dicente quodam.* Ineptius longe verba illa, διὰ βιβλίου, conjungit ſuperioris ſententiæ verbo ἀπαγγέλλει.

49) *Facultatem*] Stephani codex, *ſubſtantiam.*

50) Παραλελειμμένον αὐτὸν *præteritum eum*] Idem codex, παραλελεῖφθαι αὐτὸν, *prætermiſſum ſe eſſe.*

51) πολυδρίῳ ἐκχωρεῖσαι, 53) ἐπειδὴ διαβολὴ παρεισεληλύθει, ἣν δοῦλοι παρώξυναν. Ἀδριανὸς εἶπεν, ὅς τις ἵππον αἰτεῖ δημόσιον, 54) διωρθωμένος εἶναι ὀφείλει· τὰ λοιπὰ δὲ 55) ζωῆς σὺ δοκιμάσεις.

7. 56) Αἰτοῦντός τινος ἐπιτραπῆναι

uno anno municipio excedere, 52) quoniam crimen intervenerat, quod ſervi concitaverant: Adrianus dixit: Qui equum petit publicum, emendatus eſſe debet; cetera autem vitæ tu probabis.

7. Petente quodam permitti ſibi patrem

51) Πολυδρίῳ ἐκχωρεῖσαι, *municipio excedere*] Vertere debebat, *præteritum ſe fuiſſe ante biennium, quum decreto præfecti unnm annum municipio exceſſiſſet.* Ms. habet: *municipio eſcedere:* Gloſſæ Cyrilli: ἐκχωρῶ, *excedo, ecedo.*

52) *Quoniam*] Ms. *quomodo.* è compendio ſcribendi.

53) Ἐπειδὴ διαβολὴ παρεισεληλύθει, ἣν δοῦλοι παρώξυναν. *Quoniam crimen intervenerat, quod ſervi concitaverant*] Stephani codex: διαβολὴν δουλία ἣν αὐτοὶ παρώξ: *ſecurum crimine, quod ipſi concitaverant.* Scripſit Doſitheus: ἐπειδὴ διαβολὴ δουλικὴ παρεις. ἣν αὐτοὶ παρ. *quoniam crimen ſervile ſecutum fuerat, quod ipſi concitaverant.* Crimen pro criminatione, calumnia. Gloſſæ B. Germani: *Crimen,* ἔγκλημα, διαβολή. Et Cyrilli: διαβολὴ, *obtrectatio, criminatio, crimen.* Erequenter ita veteres, Plautus, Cicero, Livius, Gellius, JCti, Propertius:

Quid tantum merui, quæ te mihi crimina mutant? i. e. quis me ita adverſum te criminatur, ut me oderis? Pro παρώξυναν, Ms. codex habet, παρωξύνκισαν. idem pro eo *quod ſervi,* legit *quod emerui.* Reſcribendum eſt ἣν εἰς ἑαυτὸν δοῦλοι παρωξύνησαν, *quod in ſe ſervi concitaverunt.*

54) Διωρθωμένος εἶναι] Ms. ἐξημαρτῆσθαι εἶναι. Corrige, ἐξημαρτημένος εἶναι. Illud διωρθωμενος, è gloſſemate natum eſt.

55) Ζωῆς σὺ δοκ.] Stephani codex, τοῦ βίου σου αὐτὸς δοκιμ.

56) Αἰτοῦντός τινος, ἐπιτραπῆναι αὐτῷ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ] Quidam in exſilium miſſus eſt, cujus filius Adriano ſupplicavit pro patre revocando. Adrianus, cum audiſſet patrem à præfecto exterminatum eſſe, reſpondit filio, ſe cauſam exſilii in Actis quæſiturum; indubie ut, ſi ea gravior foret, exſul maneret. Solebant autem ei, qui vel in conſiſtorio principum, vel in auditorio præſidum aut magiſtratuum condemnabantur, in ſcripta vel commentarios publicos notari. Qua de re locus eſt reſtituendus apud Anſegiſum *lib. II. cap. 29.* ex Bibliotheca S. Galli: *Magiſtratus autem, qui eadem ſtrumenta admiſerunt, & officiales, qui operam dederunt,*

ναι αὐτῷ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ 57) ἀπὸ ἐξορίας μεταχαλέσασθαι· Ἀδριανὸς εἶπεν, ἀπὸ τίνος ἐξώρισαι; Ἐκείνου λέγοντος, ὑπὸ ἐπάρχου, Ἀδριανὸς εἶπεν, ἄφες ἴδωμαι τὰ 59) ὑπομνήματα· σὺ δὲ φρόντισον ἐπανελθεῖν 61) πρός με.

patrem ſuum ab exilio revocari, Adrianus dixit: à quo 58) exiliatus eſt? illo dicente, à præfecto: Adrianus dixit: ſine videam commentarios: 60] tu autem cura reverti ad me.

8. 62) Λέγοντός τινος, ἑαυτὸν 63) περιγε-

8. Dicente quodam, ſe circumven-

runt, monumentis intimentur, & donationes, vel cetera alienationes, actis intervenientibus, infirmentur. ſed hæc erunt alterius loci.

57) Ἀπὸ ἐξορίας μετακαλ.] Stephani codex ἀπὸ ἐξορισμοῦ ἀνακαλέσασθαι. Gloſſæ B. Germani: *Exilium*, ἐξορισμός. *Relegatio*, ἐξορισμὸς. *Damnabilitas* καταχρισις, ἐξορία. Gloſſæ Cyrilli: ἐξορία, *hoc exilium*. ἐξορισμὸς, ἐξορία ἐν νήσῳ, *deportatio*. Nam relegandi deportandique in inſulam, quam Imperator aſſignaviſſet, licentiam habuit præfectus urbi, *l. 1. §. 3. D. de offic. præf. urbi.* perpera vero & heic Doſithei tralatio: faciendum erat, *ut pater ſuus ab exilio revocaretur.*

58) *Exiliatus eſt*] Auctor Hermenevmatum: *Extorris, exiliatus.* Utitur & Symmachus, quod notavi.

59) Ὑπομνήματα, *commentarios*] Gloſſæ Cyrilli: ὑπόμνημα, *commentarium, actum, commentum*, ſed de his, ut dixi, alias.

60) *Tu autem*] Ms. *tu tamen*, ex nota, opinor.

61) Πρός με] Steph. πρὸς ἐμέ.

62) Λέγοντός τινος, ἑαυτὸν περιγεγράφθαι] Fabriles operæ ſeu artificiales, quæ quaſi in pecuniæ præſtatione conſiſtunt, *l. 6. D. de oper. libert.* à libertis debent ſtipulari, ut ex jure annotarunt Zaſius *Reſponſ. 1. cap. 3.* Cujacius *Obſerv. lib. XVII. cap. 14.* aut in ſingulas eas certa ſumma, *l. ult. §. 1. & 2. D. Qui & à quibus manumiſſ.* Non autem prius exigi poſſunt, quam præteritæ fuerint, *l. ſi quis, 13. §. 2. & l. quotiens, 24. D. eod.* itaque intellegenda, *lib. 6. C. eod.* Multo igitur minus plus exigi poterit, quam in ſtipulationem deductum fuerit. Quare patrono, qui operas ſtipulatus à libertis ſua impenſa, ut ſinguli denarium in die numerarent lucro illorum animadverſo, conqueſtus eſt apud Adrianum ſe à libertis ſuis fuiſſe circumventum, & petiit ſibi plus ab eis tribui, reſpondit Adrianus, ut ſi ſaperet, denario eſſet contentus, nec rurſus quereretur.

63) Περιγεγράφθαι] Legendum ex Ms. ὑπονοθευθῆναι. Gloſſæ Cyrilli:

Digitized by Google

εἰγεγράφθαι ὑπὸ ἰδίων ἀπελευθέρων, καὶ ἔχειν ἴδια 64) ἐργαστήρια, ἐν οἷς αὐτοὶ πραγματεύονται 65) ἐκ τῶν αὐτοῦ χρημάτων, καὶ μηδὲν ἀπὸ ἐκείνων λαμβάνειν. 66) οὖν συνήγορος τῶν ἀπελευθέρων ἀπεκρίθη, ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ αὐτοὺς τῷ πάτρωνι 67) αὐτῶν ἕνα ἕκαστον παρεσχηκέναι δραχμὴν, καὶ ἔτι ἑτοίμους εἶναι παρέχειν, εἰ αὖθις ἐπιτρέποι πραγματεύεσθαι. Ἀδριανὸς εἶπεν, Φροντίσατε οὖν μὴ πάλιν 68) μέμψηται· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς νοῦν κοινὸν ἔχῃ.

9.

ventum eſſe à ſuis libertis, & habere ſuas tabernas, in quibus ipſi negotiantur de ſuis pecuniis, & nihil ab illis accipere: ergo advocatus libertorum reſpondit, in multo tempore eos patrono ſuo unumquemque præſtitiſſe denarium, & adhuc paratos eſſe præſtare, ſi illis permitteret negotiari. Adrianus dixit: Curate ergo ne iterum queratur: ſed & ipſe ſenſum communem habeat.

9. Per

Cyrilli: ὑπονοθεύω, *ſolicito, ſeduco, inlicio.* Heſychius etiam & Sudas νοθεύειν exponunt ἀπατᾶν.

64) Ἐργαστήρια, *tabernas*] Ita in Excerptis Stephani. Gloſſæ Cyrilli: ἐργαστήριον *taberna, officina.* B. Germani: *Officina*, συνέργιον, ἐργαστήριον, στασίων, πειποίησις, ἐργασία. Phavorinus: ἐργαστήρια, οἱ οἶκοι, ἔνθα ἐργάζονται οἱ χειροτέχναι, καὶ ἐργαστῆρας, ἐργάτας. Gloſſæ eædem: *Tabernarius*, ἐργαστηριάρχης, κάπηλος. In Excerptis: *Officinatores*, ἐργαστηριάρχαι. Gloſſæ Cyrilli: ἐργαστηριάρχης, *tabernarius, inſtitor.* An huc pertinet, quod de Adriano Spartianus ſcribit, *Ergaſtula ſervorum & libertorum tulit.* Ex quibus & Doſithei verbis emendandus ſimul & intelligendus Gloſſarius: *Ergaſtulorum*, ἐλευθέρων, φυλακῶν. *Ergaſtulorum*, τόποι ἐν οἷς πεδῆται ἐργάζονται. Legendum enim, ἀπελευθέρων φυλακῶν.

65) Ἐκ τῶν αὐτοῦ χρημάτων] MS. ἐκ τῶν αὐτῶν χρημ. Stephani codex: ἐκ τοῦ ἰδίου χρήματος: *de ſua pecunia.*

66) Οὖν συνήγορος τῶν ἀπελευθ. Stephan. ὁ συνήγορος οὖν ἀπελευθ. Gloſſæ Cyrilli: συνήγορος, *advocatus, rogatus, patronus.* συνηγορία, *advocatio*, συνηγορῶ, *patrocinor.* B. Germani: *patronus cauſæ*, συνήγορος.

67) Αὐτῶν] Stephanus αὐτοῦ.

68) Μέμψηται· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς νοῦν κοινὸν ἔχῃ] Ita recte emendavimus. Stephan. μέμψηται, κοινὸν νοῦν ἔχετε: *queratur, commu-*

nem

9. 69) Διὰ βιϐλιδίου λέγοντός τινος, πατέρα ἴδιον δημοσιωθῆναι, καὶ

9. Per libellum dicente quodam, patrem ſuum confiſcatum eſſe, & ſibi

nem ſenſum habete: quæ lectio profecto κοινὸν νοῦν μηδὲν ἔχει. Qui id neſcit, quod omnes ſciunt, communem ſenſum non dicitur habere. Quo ſenſu B. Hilarius Fragmentis ex op. Hiſt. *Conſcientiam publicam* vocat, ſymbolum, quod populus Dei conſcire & conſciſcere debet. Inde homines bardi & inepti communi ſenſu carere dicuntur. Horat. *lib. 1. ſat. 3.*

Simplicior ſi quis, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi, Mecænas, ut forte legentem,
Aut tacitum impellet, quovis ſermone moleſtus:
Communi ſenſu plane caret, inquimus. Videndus Phædrus *lib. 1. fab. 7.*

69) Διὰ βιϐλίδιου λέγοντός τινος, πατέρα] Decuriæ urbanæ, quæ ad inſtar militarium inſtitutæ ſunt, fuerunt certa corpora & collegia privilegiata, ut vocantur in *l. leges, 4. C. Th. de decur. urb. Romæ, & l. 2. C. eod.* Quod confirmatur auctoritate Gloſſarii, qui φατρίας vocat: *Decuria*, δεκανία, δεκὰς, καὶ φατρία. Earum privilegia & commoda capiebant librarii, fiſcales, cenſuales litterati homines, *l. 1. C. Th. d. t.* Qualis hic filiusfam. fuit, qui decuriam cum haberet quaſi militiam litteratam aut palatinam in quaſi caſtrenſi peculio, eam paſſus eſt ſimul cum omnibus patris ſui bonis ſententia judicis publicari, tamquam & ipſa eſſet in bonis paternis: qua de re cum poſt decennium queſtus eſſet, & ſibi eam decuriam adſereret, remotus eſt præſcriptione decenni, Adriano de auctoritate rerum judicatarum dicente pereleganter: ἐὰν γὰρ ἀρξώμεθα πράγματα κακῶς ἢ καλῶς κεκριμένα μετακαλεῖν, οὐδὲν τετελεσμένον ἔσται. Quo comprobari videtur regula Brocardica: *Semel cauſa judicata, ſive vera ſit, ſive falſa, non retractetur.* quod jure autem noſtro ſpeciale eſt in libertatibus datis, *l. 9. §. 1. D. de manum. vind. §. eadem lege, 3. in fin. Inſt. Qui & quibus ex cauſ. man. non poſſ.* Porrigi tamen poteſt in negligentes: quia ſibi imputare debent, qui non contradixerint in ipſa cauſæ actione, *arg. d. l. 9. Jus enim civile vigilantibus ſcriptum eſt*, ait Scævola *in l. pupillus, 24. in f. D. Quæ in fraud. credit.* Et Impp. *in l. 2. C. de furt. Curate*, inquiunt, *cautius negotiari.* Unde Adrianus ad filium, qui neglexerat præfectum adire, cum res adhuc integra eſſet, dixit: αὐτὸς σαυτῷ ὑστέρησαι. Adeundus Cujacius *Obſervat. lib. XIV. cap. 32.*

Digitized by Google

καὶ αὐτοῦ 70) δικουρίαν 71) ἀφηρῆσθαι, ἣν 72) ἀπαιτεῖ, 73) καὶ εἴ τινα ἄλλα γεγόνεισαν δίκαια αἰτοῦντος, Ἀδριανὸς ἐζήτησεν, πότε ὁ πατήρ σου ἀποπεφισκωμένος εἴη; λέγοντος ἐκείνου, πρὸ ἐτῶν δέκα, 74) Ἀδριανὸς εἶπε· Διὰ τί οὐ πρότερον ἤκουσας τὸν ἔπαρχον, καὶ περὶ τούτου ἐμέμψω; 75) ἐὰν γὰρ ἀρξώμεθα πράγματα κακῶς ἢ καλῶς κεκριμένα μετακαλεῖν,

ſibi decuriam ablatam eſſe, quam petit, & ſi qua alia fuiſſent juſta, quæ peteret: Adrianus inquiſivit, quando pater ſuus confiſcatus eſſet? Dicente illo, ante annos decem: Adrianus dixit, Quare non antea audiſti præfectum, & de hoc queſtus es? ſi enim cœperimus res male aut bene judicatas revocare, nihil

70) Δικουρίαν] Scribendum, *δηκουρίαν.* At Stephanus *δεκάδα.* Gloſſæ: *δίκας, ἡ δεκανία, decuria.*

71) Ἀφηρῆσθαι] Stephan. *ἀφηνῆχθαι.*

72) Ἀπαιτεῖ] Ita Cujacius. Ms. vero, *ἀπήτει, petebat.* emendo, *ἀπήτει.*

73) Καὶ εἴ τινα ἄλλα γεγόνεισαν δίκαια αἰτοῦντος, Ἀδριανὸς ἐζήτησεν,] Hæc verba quomodo propoſuimus, caſtigavit ita Cujacius *Obſervat. lib. XXI. cap. 10.* Inter ſcriptum librum, & Stephani codicem diſſidentes ſunt variantiæ: ſcriptus legit, *καὶ εἴτινα ἄλλα γεγόνισαν δίκαια αἰτοῦντός τινος Ἀδριαν: Et ſi qua alia fuiſſent juſta petente quodam Ad.* Sed Stephani editio, *καὶ ἄλλα πολλὰ τοῦ ἰδίου δικαίου, ἅτινα αἰτοῦντος Ἀδριανὸς ἠρώτησεν: Et multa alia ſui juris, quæ quum peteret, Hadrianus interrogavit.* Omnino videtur Doſitheus ſcripſiſſe: *καὶ εἴτινα ἄλλα πολλὰ ἐγεγόνεισαν τοῦ ἰδίου δικαίου, ἃ ἀπαιτοῦντος,* (vel *ἀναπαιτοῦντος*) *αὐτοῦ Ἀδριανὸς ἐζήτησεν: Et ſi qua alia multa fuiſſent ſui juris, quæ petente illo Adrianus inquiſivit.*

74) Ἀδριανὸς εἶπε, Διὰ τί οὐ πρότερον ἤκουσας τὸν ἔπαρχον, καὶ περὶ τούτου ἐμέμψω;] Cauſam, quamobrem hæc verba Cujacius externarit, non quitus ſum capere. Pro illis verbis, *ἤκουσας τὸν ἔπαρχον, audiſti præfectum,* veritas ſententiæ exigit, ut legamus, *ἦλθες πρὸς τὸν ἔπαρχον, adiſti præfectum.* Fuit autem tum præfectus urbis Catilius Severus, ut teſtatur Spartianus *in Adriano.*

75) Ἐὰν γὰρ ἀρξώμεθα] Ita ſenſu volente reſtituimus. In Ms. *qua eperimus* eſt pro *cæperimus:* & ſupra contrario exemplo *ecus* pro equus. Sic in Gloſſario, ubi excuſum eſt *Animecum,* legendum eſt, *Animæquum, ἰσόψυχον.*

λεῖν, ὐδὲν τετελεσμένον 76) ἔςαι. αὐ[illegible]ὸς 77) σαυτῷ ὑςέρησας.

10. 78) Οὐρβικοῦ λεγοντ[illegible], Πριμίτιβον ἐλευθερ[illegible] θέλοντα 79) δοῦλον ἴδιον, [illegible]μένον εἶναι ἀπὸ Ῥεςύτης [illegible]φανῆς: 80) (εἰς ἀδι[illegible] [illegible] ὀρφανῆς τοῦτο γίνεσθαι. [illegible] γὰρ αὐτὸν πραγματευτὴν αὐτῆς

nihil conſummatum [illegible]. Ipſe [illegible] defuiſti.

10. Urbico dicente, Primit[illegible] manumittere volentem [illegible] ſuum, vetitum eſſe à Reſtuta [illegible]tre pupillæ. (in fraudem [illegible] pillæ hoc fieri: eſſe enim [illegible] rem ejus, & per eum res omnes pupillæ

76) Ἔςαι] Ms. & Cujacius, ἔσθαι.

77) Σαυτῷ, *tibi*] Stephan. ἑαυτῷ, *ſibi*.

78) Οὐρβικοῦ λεγοντ[illegible], Πριμίτιβον] [illegible], quod nomen fuit ſervi, ut *l. 1. in fin. D. de quæſtion.* [illegible] fuit rerum pupillarium. C[illegible] vellet Urbicus tutor eum manumittere, prohibitus eſt [illegible] matre pupillæ: idque ea ratione, ne fraus fieret pupillæ, [illegible] manumiſſus actum, quem geſſit, reddere non cogeretur [illegible] *de negot. geſt.* Alioquin tutor [illegible] manu[illegible] jure non vetatur, quod contra [illegible] Cujacius *Obſervat. lib. XIV. cap. 33.*

79) Δοῦλον ἴδιον) [illegible] hæc verba, velut ſpuria. M[illegible] cum Stephan[illegible] pro θέλοντα, legit θέλοντ[illegible]. [illegible] ſunt traje[illegible]am deperdita, quæ ſic repono: [illegible] λέγοντ[illegible] [illegible]λον ἰδίας ὀρφανῆς ἐλευθερῶσαι [illegible], [illegible] λυσ[illegible]ναι ἀπὸ Ῥεςύτης μητρὸς ὀρφανῆς: [illegible] *dicente, Pri*[illegible] *ſuum ſua pupilla manumittere* [illegible] *ſe eſſe à* [illegible] *matre pupillæ.* Ita [illegible] præſtes, veriu[illegible] [illegible]quam potuiſſe[illegible]

80) Εἰς ἀδικίαν, *in f*[illegible] *fraus* damnum ſignifi[illegible] Vidend[illegible] Inſtitut. *lib 1. tit. 6. §. 3.* & [illegible] λ[illegible] περὶ ἐλευθερουμένων εἰς βλάβην [illegible] [illegible] *in l. 131. D. de V. S.* Briſſonium [illegible] *lib. VI.* &, quod mireris, Jaſonem [illegible] *V. O.*

81) Εἶναι γὰρ αὐτὸν πραγματευτὴν αὐτῆς] Non male [illegible] mus. Nam MS. lectionem non emam, quod di[illegible] vitioſa nuce, οὐδ᾽ ἰσχάδος μιᾶς.

αὐτῆς, 82) καὶ δι' αὐτὸν τὰ πράγματα τῆς ὀρφανῆς διοικούμενα.) Ἀδριανὸς 83) ἐζήτησεν, ποίας ἡλικίας ἡ ὀρφανὴ εἴη; λέγοντος τοῦ συνηγόρου, δέκα εἶναι ἐτῶν, Ἀδριανὸς εἶπεν, 84) πεῖσον τοὺς κριτὰς, μὴ ὀφείλειν τοῦτον περὶ ταύτην προσηγορίαν ἐλευθεροῦσθαι.

11.

pupillæ adminiſtratas.) Adrianus inquiſivit, cujus ætatis pupilla eſſet? Dicente advocato, decem eſſe annorum: Adrianus dixit, ſuade judices, non debere eum 85) circa eam appellationem manumitti.

11. Di-

82) Καὶ δι' αὐτὸν τὰ πράγματα τῆς ὀρφανῆς διοικούμενα] Stephanus & Cujacius, καὶ διὰ τούτου πράγματα διοικεῖσθαι: *& per eum res adminiſtrari.* Nos MSi lectionem prætulimus, ex cujus interpretamento Latino addendum eſt, πάντα τὰ πράγματα. Notanda hinc eſt definitio ſervi *actoris*, qui Theophilo paraphraſi Inſtit. vocatur *διοικητὴς πάσης οὐσίας* hoc eſt, ut Plautus Aſinaria, *cui omnium rerum herus ſummam credidit.* Et Etymologus: ἔμπορος, ὁ πραγματευτὴς, ὁ καπάβολος, ὁ ναύλου πλέων ἐπ' ἀλλοτρίας νεὼς, ἢ πραγματείας. ἤγουν ὁ διὰ παντὸς τοῦ βίου τὴν πορείαν ποιούμενος. Quo ſignificatu uſurpat Scævola in *l. Sticho, 40. §. Titius, D. de ſtatu lib.* & Ulpian. *in l. legato, 37. D. de legat. 1.* Is in multis ejuſdem functionis erat cum Diſpenſatore, unde Paullus *in l. 51.* D. *de ſolut. Diſpenſatori, qui ignorante debitore remotus eſt ab actu, recte ſolvitur.* Multo vero dignius fuit actoris officium, quam diſpenſatoris. Non tamen propterea perſuaſerit mihi Vir Doctus, hunc ſervum *coadjutorem* fuiſſe tutori in rerum pupillarium adminiſtratione. Nam is liber homo erat, & conſtituebatur decreto prætoris, vel præſidis provinciæ, vel ab alio magiſtratu, nomine tutoris, ut etiam curatoris, eorumque periculo. Illud quidem verum eſt, actorem tutelarem dictum ad ſimilitudinem actoris domeſtici, quod ei æque omnium rerum actus incumbat. Non enim adſentior Theophilo exiſtimanti, actorem hunc inde dictum, quod apud acta conſtituatur: ſicuti neque Cujacio, neque Hottomanno, & Briſſonio, qui ab agendo dictum volunt, propterea quia officium ejus in litibus exercendis & perſequendis actionibus poſitum eſt: longe etenim, ut dixi, latius patet.

83) Ἐζήτησεν] Stephanus & Cujacius, ἀνεζήτησεν.

84) Πεῖσον τοὺς κριτὰς, *ſuade judices*] Stephan. πεῖσαι κριτὰς, *perſuaderi judicibus.* MSi Lectio ἑλληνίζει. Sic tamen & Cicero loquitur *lib. XIII. ep.* ad Valerium: *Hæc eo ſpectant, ut te horter & ſuadeam.* Vetus Interpres *Judith. XII. v. 10. Holofernes fecit cenam ſervis ſuis, & dixit ad Vagao eunuchum ſuum: Vade, & ſuade Hebræam illam, ut ſponte conſentiat habitare mecum.*

85) *Circa eam appellationem*] Lego, *circa hanc app.* Gloſſæ B. Germanis

11. 86) Λεγύσης τινὸς γυναικὸς τὴν

11. Dicente quadam muliere, con-

Appellatio, προσηγορία, ἔκκλητος. Cyrilli: ἔκκλητος, *adpellatio, provocatio.* Sudas: προσηγορία, προσφώνησις. Heſychius προσφωνεῖ, προσαγορεύει. Dicitur & πρόκλησις, quo de fuſe Pollux *lib. VIII. cap. 1.*

86) Λεγύσης τινὸς γυναικὸς, τὴν ἐπίδοσιν *&c.*] Dicente muliere, ſibi auferri congiarium filii ſui à Titio (ita enim loquuntur JCti in fictione perſonarum) qui ſe diceret patrem ejus eſſe, & ad ſe congiarium pertinere, quaſi videlicet quæſitum ſibi jure patriæ poteſtatis: & interrogata muliere, an juſta uxor ejus eſſet, ac reſpondente, ſe civem Romanam eſſe, atque ideo capacem juſtarum nuptiarum, & cum eo tabulas nuptiales conſcriptas habere, necdum tamen nuptias contraxiſſe: quia tabulæ nuptias non faciunt, *l. donationes, 31. in fin. principii D. de donat. l. 9. l. 13. l. 22. C. de nupt. l. ul. C. de donat. ante nupt. l. 11. C. de repud. & ſimilibus. ll.* Conſequenter quia juſtus Titio, quo de agebatur, filius non erat, juſſit Adrianus, quod Titius ſibi vindicaverat congiarium, filio reddi. Soli enim filii juſti ſunt in poteſtate patris, & patri adquirunt, quæcumque adquirunt, etiam congiaria: quia congiaria non compræhenduntur in caſtrenſi vel quaſi caſtenſi peculio, quæ ex mera liberalitate Principis proficiſcuntur, aliter quam ſtipendia, & donativa, & ſalaria, quæ pro præmio militiæ, vel dignitatis, aut adminiſtrationis, & meriti alicujus quaſi debita præſtantur. Inde vero temporis cœpta eſt hæc vox latius ſumi pro merito militiæ ſeu donativo. Auctor Hermeneumat. *Congiarium, domus ſtipendii.* Lego, *Congiarium, donum ſtipendii.* quod in Gloſſis Cyrilli: δῶρον στρατιώταις, *donatum.* Lego, *donativum.* Spartianus *in Adriano: Ob cujus adoptionem ludos Circenſes dedit, & donativum populo ac militibus expendit.* Petrus Damianus *de gloria & gaudiis Paradiſi* quod carmen falſo Auguſtino tribuunt:

Chriſte palma bellatorum,
Hoc in municipium
Introduc me, da ſoluto
Militare cingulum,
Fac conſortem donativi
Beatorum civium.

Tertullianus *de reſurrect. carnis: Stipendia enim delinquentia mors, Donativum autem Dei, vita æterna in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* Videndus Vegetius *lib. 2. c. 20.* & Paulus JC. *in l. 10. §. 1. D. de re militari.* Ipſam Adriani ſententiam excudendam curavimus, ut eam Cujacius è duobus exemplaribus reſtituit, & redintegravit

Obſer-

Digitized by Google

τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἀφῃρῆσθαι ὑπό τινος, ὅςις ἔλεγεν πατέρα αὐτοῦ εἶναι,

congiarium ſui filii ablatum eſſe à neſcio quo, qui ſe dicebat patrem ejus

Obſervat. lib. XXI. cap. 7. quia vero plurima verba detraxit, & propria item nomina loco ſuo movit, non operam me luſurum arbitratus ſum, ſi utriusque libri diſcrimina fide bona tranſcriberem, & poſtibi quid ſuper utriusque contentione animi mei eſſet, autumarem. In Stephani codice legitur: Λεγ. τ. γυ. ἀφ. ὑπό τινος. αὐτόν τε υἱὸν ἴδιον εἶναι, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν. ἀρνήσατο ἄλλος. Ἀπεκρ. γυ. Ρω. αὐ. γε, καὶ δ. μὲν γεγράφθαι, γ. δὲ μ. γε. Μὴ δυ. οὖν ἀπ. υἱ. ἰδ. εἶναι, π. οὐ ἐπράττετο. Ὁπότε μὴ εἴη σ. υἱ. τὴν ἐπίδος: *Dic. q. m cong. filii ſui ab. e. a ne. quo. eumque filium eſſe, & a. ſ. p. cong. neq. alius. reſp. mul., Latinam ſe fuiſſe, & tabulas quidem ſcriptas fuiſſe, nupt. vero n. f. Quum ergo non potuiſſet eum. oſt. f. ſ. e. de q. a., Cum non ſit e. filius, congiarium redde.* Hæc ille: At vero in S. Galli membranis, tamenetſi exprimuntur depravatius, numero tamen plura adduntur. Rem vide: Λέγοντός τινα τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἀφ. ὑπό τινος, καὶ λέγοντος υἱὸν ἴδιον εἶναι, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν. ἀπεκρίθη ἡ γυνή, ῥωμαϊκὴν αὐτὴν γεγόναι, καὶ δέλτους μόνον συγγεγραφέναι, γ. δὲ μ. γεγ. μὴ δυ. οὖν περὶ οὗ πλεῖ. Ἀδριανὸς εἶπεν, ὅτι οὖν μὴ ἦ σὸς υἱός, τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ. ὑπό τινος ἀφαιρεῖσθαι. ὅςις ἔλεγεν πατέρα αὐτοῦ εἶναι. Ἀδριανὸς ἐκέλευσεν πρὸς ἑαυτὸν τὸν παῖδα, καὶ ἐπηρώτησεν παρὰ τίνι διατρίβοι; Ἀδριανὸς τῷ ἀνθρώπῳ εἶπεν ἀναιδές, *&c. Dicente quodam, cong. ſ. f. ab. e. ſ. a. neſ. quo, & dicente, filium ſuum eſſe, & ad ſe p. cong. Reſp. mul., Lat. ſe fuiſſe, & tab. ſo. conſ. nu. au. a. n. f. Non potenti ergo, de quo ageb., Adr. dixit: Cum ergo non erit filius tuus, congiarium ejus à neſcio quo auferri, qui ſe dicebat patrem ejus eſſe. Adrianus juſſit apud ſe puerum, & interrogavit, apud quem moraretur? Adrianus homini dixit, improb. &c.* Nunc, meo animo, partim ex illo, partim ex hoc ita reſtauranda ſententia erit: Λεγούσης τινὸς γυναικός, τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἀφῃρῆσθαι ὑπό τινος, ὅςις ἔλεγεν πατέρα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀνήκειν τὴν ἐπίδοσιν, Ἀδριανὸς ἐκάλεσεν πρὸς ἑαυτὸν τὸν παῖδα, καὶ ἐπηρώτησεν, παρὰ τίνι διατρίβοι; .... ἀρνήσατο ἄλλος, ὑπό τινος ἀφῃρεῖτο ἡ ἐπίδοσις, καὶ ὃς ἔλεγεν αὐτὸν υἱὸν ἴδιον εἶναι, καὶ .... ἀπεκρίθη ἡ γυνή, *&c. Dicente quadam muliere, congiarium ſui filii ablatum eſſe à*

neſcio

12. 89) Αἰτοῦντός τινὸς γυναικὸς περὶ Φροντιστοῦ υἱοῦ αὐτῆς, 90) ὃς αὐτῷ τριετίαν οὐ παρέσχηκε τροφεῖα, καὶ σήμερον τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ ἀφήρηκεν. 92) Ἀδριανὸς τὸν Φροντιστὴν ἐζήτησεν, πότε εἴη ἐπίτροπος

12. Petente quadam muliere de curatore filii ſui, qui ei triennium non 91) præſtitit alimenta, & hodie congiarium ejus abſtulit, Adrianus curatorem interrogavit, quando eſſet

89) Αἰτοῦντός τινὸς γυναικὸς περὶ Φροντιστοῦ] In hac ſententia agitur de congiario, quod parentes, ſi moriebantur, transmittebant in liberos etiam parvulos. Mater cum quereretur de tutore filii ſui impuberis apud Adrianum, & diceret per triennium ceſſaſſe tutorem in præſtatione alimentorum, imo & in recenti abſtuliſſe ei congiarium. Adrianus tutorem interrogavit, quando tutor datus eſſet, & quid alimentorum nomine pupillo præſtitiſſet? Illo reſpondente, per abſentiam contutoris factum, ut ceſſaret aliquamdiu in præſtatione alimentorum, quod ſolus ille ea præſtare non poſſet, tutorem juſſit Adrianus *pro modo facultatum alimenta præſtare:* quod ſæpius inculcatur in jure noſtro, titulo Pand. & Cod. *Ubi pupill. educ. deb. & tit. Cod. De aliment. pupill. præſtand.* Et quod per cauſam abſentis contutoris non admittit Imp. præſentis tutoris excuſationem, etiam hoc æquiſſimum eſt: quia vel ab uno ex pluribus tutoribus, ceteris abſentibus aut ceſſantibus præſtandà alimenta eſſe conſtat ex re pupilli, ut ſcribit Cujacius *d. lib. XXI. cap. 7. in fin.* Et alioquin tutor, qui alimenta pupillo non conſtituit fingens inopiam pupilli, ad præfectum urbis remittatur extra ordinem puniendus, *l. 3. §. ſed ſi non lat. D. de ſuſpect. tut. l. 1. §. ſol. D. de off. præf. urb. §. ſed & ſi quis, Inſtit. de ſuſp. tut.* quia necare velle videtur, ut heic ait Adrianus, & Paulus *in l. 4. D. de alend. & agnoſc. liber. Nihil* enim *intereſt, occidat quis, an cauſam mortis præbeat*, ut inquit Ulpianus *in l. 15. D. ad l. Cornel. de ſicar.* Diligens autem fuit Adrianus non ſolum in perſequendis tutoribus, ſed etiam dandis, quod in ejus vita teſtatur Spartianus.

89) Αἰτοῦντός τινος γυναικός] Ita ſupra MS. λέγοντός τινος γυναικὸς. ſed & heic legendum, Αἰτούσης τινος.

90) Ὃς αὐτῷ] Cujacius *ὡς αὐτῷ, quod ei.*

91) *Præſtitit*] MS. *præſtiterit.*

92) Ἀδριανὸς τὸν φροντιστὴν ἐζήτησεν, πότε εἴη ἐπίτροπος] Gloſſæ Cyrilli: Φροντιστής, *curator, procurator.* Ceterum poſteriores Græci Latinum nomen retinuerunt, κουράτωρ. Ab eo diverſus eſt ἐπίτροπος, qui Latinis *tutor* dicitur, ut paſſim apud Theophilum eſt videre, Harmenopulum, in Baſilicis, Photium Patriarcham, alios. Conſulendus Beſtes Scholiis ad Conſtantinum *lib. V. tit. 11.* περὶ ἐπι-

τρό-

Digitized by Google

πος δεδομένος, 93) καὶ εἴ τι παρέσχηκε τῷ ὀρφανῷ; ὁ 94) Φροντιςὴς εἶπεν, ὅτι ὁ κοινωνὸς αὐτῦ ἄπων εἴη, καὶ 95) μὴ δυνηθῆ ππ...ι 96) μόνος παρέχειν. 97) Ἀδριανὸς εἶπε τῷ Φροντιςῇ, Διὰ τῦτο ἂν ἐδόθης, ἵνα λιμῷ 98) πνίξης τὸν ὀρφανόν. κατὰ δύναμιν ἂν τῆς ὑποςάσεως τροφεῖα αὐτῷ παρέχε.

esset procurator datus, & ſi quid præſtitiſſet pupillo? curator dixit, quoniam ſocius ejus abſens eſſet, & non potuiſſet aliquid ſolus præſtare. Adrianus dixit curatori: propter hoc ergo datus es, ut fame 99) eneces pupillum? pro modo ergo facultatis alimenta ei præſta.

13. 100) Ἐν τοσύτῳ δὲ ἐντυγχάνει τις

13. Interea autem interpellavit quis

τρόπων: item Heſychius, Pollux, Sudas, Phavorinus, Etymologus, alii. Adrianus an Doſitheus turbant & confundunt, ut & Gloſſarius B. Germani: *Tutor*, ἐπίτροπος ὀρφανῦ, Φροντιςής. Et Cyrilli: ἐπιτροπὴ ὀρφανῦ, *tutela*. ἐπίτροπος, *procurator*, *tutor*. ubi legendum ſimiliter & heic apud Doſitheum *Curator* pro *procurator*. Hæc confuſio etiam in rebus obtinet. Phavorinus: ἐπίτροπον ποιῶ σε τῦδε (L. τύτυ) τῦ πράγματος, ἤγυν φροντιςήν.

93) Καὶ εἴ τι παρέσχηκε] Ita Cujacius. MS. παρεσχήκει. emendo, παρεσχήκοι.

94) Φροντιςὴς εἶπεν, *Curator dixit*] Verbum εἶπεν, *dixit*, quod deſiderabatur, adjecimus.

95) Μὴ δυνηθῇ] MS. μηδὲ δυνηθῇ. ſcripſerat lector, μὴ ἐδυνήθη. Doſitheus vero μὴ δυνηθεῖ, per ſyncopen, ut volunt Grammatici.

96) Μόνος] MS. μονωος.

97) Ἀδριανὸς] MS. τῷ Ἀδρ.

98) Πνίξης] MS. τίνξης. Cujacius, πνίξεις. Gloſſæ: πνίγω, *ſuffoco, ango, neco.*

99) *Eneces*] MS. *neceſſes.*

100) Ἐν τοσύτῳ δὲ ἐντυγχάνει τις Ἀδριανῷ] De patre, cujus filii in militiam lecti ſunt. Verebatur pater, ne tironibus excideret in militia aliquid contra diſciplinam militarem (ita enim explico, quod eleganter dixit, παρὰ τὸ καθῆκον, *extra ordinem*) quod ſe illis orbum faceret: quamobrem deſiderabat, ſe eis cuſtodem & miniſtrum apponi. Adrianus donatum vite, centurionem eum fecit, & ſub eo filios ſuos militare juſſit.

Digitized by Google

τις Ἀδριανῷ, λέγων, οἱ υἱοί μου, Κύριε, 101) ςρατολογήθησαν. Ἀδριανὸς εἶπεν, 102) ἐν ἀγαθῷ. 103) ἀπεκρίθη, ἀλλὰ 104) ἰδιῶται εἰσὶν, καὶ

quis Adriano dicens, Filii mei, Domine, militiæ capti ſunt. Adrianus dixit, in bono: reſpondit, ſed inſcientes ſunt, & timeo, ne quid extra

101) Στρατολογήθησαν] MS. ςρατολογήθηθαι. Pro, *militiæ capti ſunt*, legendum eſt, *in militam lecti ſunt*, id eſt, conſcripti per ſortem vel delectum. Gloſſæ Cyrilli: ςρατολογία, *allectus, dilectus*. Germani: *Dilectus*. ςρατολογία, δοκιμασία, ἀγαπηθεὶς. In Gloſſario Benedicti Floriacenſis, *cap.* περὶ ςρατείας: *Lectus*, ἐκλογή. Phavorinus ςρατολογεῖν exponit, ςρατεύειν; quomodo Cujacius explicavit.

102) Ἐν ἀγαθῷ, *in bono*] MS. *feliciter in bono*. Illud è gloſſemate ortum eſt. Latinis enim in formula, qua ad eos, quibus bene vellent aut precarentur, utebantur, ſolemne erat verbum *Feliciter*. Guntherus *lib. 4.* Ligurini:

Omnibus egregie lætis, totaque caterva
Adclamente viro fauſtum, feliciter, omen.

Videndus Erudititiſſimi Briſſonii lib. VIII. Formular. Pro eo Græci ἐν ἀγαθῷ, vel ἐπ' ἀγαθῷ. Ariſtophanes *Ranis*: ἐπ' ἀγαθῷ μὲν τῆς πολίταις. Cujus etiam extra votum uſus frequens. Thucydides *lib. V.* ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ, ἀλλ' ἐπὶ καταδουλώσει τῆς Πελοποννήσου σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους τοὺς πρὶν ἐχθίστους πεποίηνται. Scholiaſtes: οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ, οὐκ ἐπὶ συμφέροντι. Dicitur & ſimpliciter ἀγαθῶς. Hinc Erotianus τῶν παρ' Ἱπποκράτει λέξεων συναγωγῇ: Ἀγαθῶς, συμφερόντως. Contraria eſt ἐπὶ κακῷ, formula imprecandi. Ad quam adluſit idem Thucyd. *d. lib. V.* ὅπλα δὲ μὴ ἐξεῖναι ἐπιφέρειν Ἀθηναίους, μηδὲ τοὺς ξυμμάχους, ἐπὶ κακῷ. Scholiaſtes, ἐπὶ κακῷ τῶν πόλεων.

103) Ἀπεκρίθη, *reſpondit*] Ita heic addendum provocabulum ἐκεῖνος, *ille*, ut alibi ſemper.

104) Ἰδιῶται, *inſcientes*] Admodum inſcienter interpretatus eſt, quum oportuiſſet *rudes*. Iſidorus *lib. X. Idiota, imperitus, Græcum eſt*. Gloſſæ Cyrilli: ἰδιώτης, ὁ μὴ νοήμων, *ruſticus, rudis*. Germani: *Rudimentum*, ἰδιωτισμὸς, πρωτοπειρία. Etymologus: ἰδιώτης, ὁ πολίτης λέγεται, καὶ ὁ ἄπειρος, καὶ ὁ ἴδιος. Heſychius: ἰδιώ-

καὶ φοβοῦμαι μή τι παρὰ τὸ καθῆκον 105) ποιήσουσιν, καὶ 106) ἔρημόν με καταλείπουσιν. Ἀδριανὸς εἶπεν, μηδὲν εὐλαβοῦ, ἐν εἰρήνῃ γὰρ στρατεύονται. ᾧ ὁ πατὴρ εἶπεν, ἐπίτρεψον οὖν μοι, Κύριε αὐτοκράτορ, 108) κἂν ὑπηρέτην αὐτῶν εἶναι, ἵνα αὐτοὺς 109) ἐπέχω. Ἀδριανὸς εἶπεν, 110) μὴ ποιήσειαν οἱ θεοί, ἵνα σε 111) ὑποδοῦλον

extra ordinem faciant, & miſerum me relinquant. - Adrianus dixit, ne quid timeas: in pace enim militant: cui pater dixit, 107) remitte ergo me, Domine Imperator, vel miniſtrum eorum eſſe, ut eos attendam. — Adrianus dixit, ne id faciant Dii, ut te obſequen-

ἰδιώτας, πολίτας, ὁπλίτας ἀπείρους. Alioquin dicitur *paganus*, & opponitur *militi*. Gloſſæ Cyrilli: ἰδιώτης, ὁ κοινός, *privatus*, *paganus*, *plebejus*. Harmenopulus *lib. I. tit. 16.* Εἰ καὶ ἰδιῶται περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνῶσιν, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτίᾳ δωρεὰν εἰσάγει τὸ σύμφωνον, στρατιῶται ὅμως ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες, ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσιν: quæ præſcriptis verbis repetit *lib. 1. tit. 9. §. 30.* Et *tit. 18. §. 14.* ἡ διάταξις κελεύει περὶ πάσης ἐλευθερίας, εἴτε παρὰ στρατιώτου, εἴτε παρὰ ἰδιώτου. In quibus locis omnibus transferre decebat Mercerum non *privatum*, ſed *paganum.* Non enim στρατιώτης heic eſt nobilis, quod *Miles* apud Latinos ſcriptores medii ævi. Nec ad rem pertinet, quod Julianus *Novell. VIII. cap. 6.* ἰδιώτας interpretatus eſt *privatos:* quia privati opponuntur ibi illis, qui in dignitate & adminiſtratione ſunt.

105) Ποιήσουσιν] Scribo, ποιήσωσιν: & mox illico, καταλίπωσιν.

106) Ἔρημον, *miſerum*] Lego *diſertum*, ἀντὶ τοῦ, *deſertum.*

107) *Remitte*] Corrigo, *permitte.*

108) Κἂν ὑπηρέτην αὐτὸν εἶναι, *vel miniſtrum eorum eſſe*] Optime Heſychius: κἄν, καὶ δὴ ἂν ἀλλά. Gloſſæ: κἄν, *ſaltem:* κἂν γοῦν, *ſaltem:* ita diſtinguendum & in Gloſſis Germani. Terent. *Phorm. Poſtremo ſi nullo alio pacto, vel fenere*, ubi Donatus.

109) Ἐπέχω, *attendam*] Id eſt, in ordinem redigam. Gloſſæ Cyrilli: ἐπέχω, *compeſco*, *cohibeo*, *reprehendo*, *reprimo*, *coërceo*, *inhibeo*, *preſſo.* Heſychius ἐπεχε, ἐπίκειτο, πρόσεχε, κάτεχε, ἐπίμενε. Sudas addit φύλαοσε, quem vide.

110) Μὴ ποιήσειαν οἱ θεοί, *ne id faciant Dii*] Plautus inquit, *Ne Dii ſirint.*

111) Ὑποδοῦλον, *obſequentem*] Eleganter, ut omnia in hac ſententia. Gloſſæ

λον τοῖς τέκνοις σοῦ ποιήσω, ἀλλὰ ſequentem filiis tuis faciam, ſed
112) vite

Gloſſæ Cyrilli: ὑπηρεσία, *miniſterium, officium, obſequium.* Germani: *Obſequia*, πειθαρχία. Cyrilli: πειθαρχῶ, *obtempero, pareo, obaudio, obſequor.* ὑπηρετῶ, *miniſtro, obſequor.* πειθήνιος, *obtemperans, obſequens, morigerus.* S. Iſidorus *Synonymis, cap. ult. Quamvis quisque in ſaculi gloria refulgeat, quamvis purpura auroque reſplendeat, quamvis cultu pretioſo redimitus emineat, quamvis ſit multitudine præmunitus, quamvis excubantium armis protectus, quamvis innumeris obſequentium cuneis obſtipatus, quamvis agminibus tutus, ſemper tamen in pœna eſt, ſemper in anguſtia eſt, ſemper in mœrore, ſemper in diſcrimine.* Strabus *Alfabeto de malis ſacerdotibus:*

Honores ſacros adipiſci cupiunt,
Non ut doctrinis erudiant ſubditos,
Sed ut ſtipati turmis obſequentium
Plus venerentur.

Aimoinus *de Geſtis Francorum lib. III. cap. 33. Indeque obſequentium manibus ad baſilicam S. Dionyſii delatus, &c.* Jacobus Diaconus Nonni Heliopolitani Epiſcopi, *vita S. Eugeniæ*, ſecundum Interpretem: *Quam ut viderunt Epiſcopi, ita nudo capite, & omni membrorum compage, ſic inverecunde tranſire cum tantis obſequiis, ut nec velamen ſuper caput poſitum, nec ſuper ſcapulas, tacentes ingemuerunt, & quaſi à peccato graviſſimo averterunt facies ſuas.* Ecce, *cum obſequiis*, ait, quod ante paullo dixerat, *cum qua maxima erat pompa puerorum & puellarum*, id eſt, ſervorum & ancillarum. Sic *officium* pro officioſo vel miniſtro. Symphoſius Interpres Hiſtoriæ Apollonii Tyrii: *Accepto ceromate docta manu circumlevit ei, deinde in ſolio fovit, & exeunte rege ab officio diſceſſit. Rex vero reſpiciens ad famulum ait: Juvenis ille, qui mihi officium fecit, vide, quis ſit.* In Paſſione S. Mammetis pueri: *Et aſcendens leo, multitudinem paganorum & Judæorum laniavit, ſoluſque præſes cum ſuo officio illæſus remanſit, jubente ſancto, ne eum læderet.* In vita SSS. Agapis, & Chionis, & Hirenæ: *Tamdem cum ſuis egreſſus eſt, qui eum cum luminaribus exſpectabant: viſoque eo omnes fugerunt, videntes eum talem, nullam habentem corporis partem, qua non eſſet inquinata, & in partibus ſciſſa, &c. Videns ergo præſes ſe ab officio ſuo eſſe contemptum, neſciens quid de ſe factum eſſet, non eſt reverſus in domum ſuam, ſed cœpit concito curſu ire ad palatium*

112) κλῆμα λαϐὼν ἑκατόνταρχης αὐτῶν 113) ἔνϛ.

14. 114) Ἀδελφὰν ἐπίδοσιν διδόντος,

vite accepta centurio eorum eſto.

14. Adriano congiarium dante, mulier

tium dicens: Proſternam me invictiſſimis Imperatoribus, & dicam, me ita ab officio meo ludibrio habitum, ac cum irriſione & clamoribus derelictum, &c. ſi omnia vellem exempla autumare, nimis longus ſermo foret.

112) Κλῆμα λαϐὼν, *vite accepta*] Κλῆμα ſeu *Vitis* centurionum eſt inſigne, quo milites in officio continebant, ut *l. milites, §. irreverens, D. de re milit.* Plutarchus *Galba:* τὸ κλῆμα, ᾧ κολάζουσιν ἑκατόνταρχαι τοὺς πληγῶν δεομένους, ἐπαράμενος. Epitomator Livii lib. LVII. de Scipione Africano: *Quem militem extra ordinem deprabendit, ſi Romanus eſſet, vitibus; ſi extraneus, virgis cecidit.* Dicitur etiam ῥάϐδος. Appianus in *Bello Syriaco* de Pompilio Lænate ad Antiochum cum epiſtola miſſo: ἀναγνόντι αὐτῷ καὶ λέγοντι βουλεύεσθαι, κύκλον τῇ ῥάϐδῳ περιέγραψε. Nam Plutarchus *in Apopbthegm.* ait eum τῷ κλήματι γῦρον περὶ αὐτὸν περιγεγραφέναι. Poteſt conferri Joſephus, apud quem eamdem hiſtoriam meminens ſum legere. Val. Maximus *virgam* appellat *lib. VI. cap. 4. Indignatus Pompilius, quod aliquam moram interpoſuiſſet, virga ſolum, quo inſiſtebat, denotavit.* Ideo Adrianus non temere ſolebat dare, niſi robuſtis & claris militibus. Spartianus: *Nulli vitem, niſi robuſto & bonæ famæ daret; nec tribunum, niſi plena barba faceret.* Quæ in hunc patrem omnia cecidiſſe veriſimile fit. Sed de vite videndi, qui te erudient, Plinius *biſt. natural. lib. XIV. cap. 1.* Interpres Juvenalis *in Satyr. VIII.* Alexander ab Alexandro *Genial. dier. lib. VI. cap. 18.* Cujacius *Obſervat. lib. XXI. cap. 10. in fin.* alii.

113) ἔνϛ] Ita Cujacius emendavit. MS. γενϛ.

114) Ἀδελφὰν ἐπίδοσιν διδόντος] De exhibendis parentibus dixi ſupra: quæ vide, ſi tanti. Hæc ſententia eſt de agnoſcenda & alenda matre ex congiario, quo filium donabat Adrianus, cum ille negaret eam ſibi matrem eſſe, & *ego te civem Romanum,* inquit: quo dicto ademit ei congiarium, quod donaverat; quia ſoli cives Romani eo donari ſolebant, ut obſervavit Cujacius *d. l. cap. 7.*

τος, γυνή τις ἐξεβόησεν, Δέομαί σου, Κύριε αὐτοκράτορ, ἵνα κελεύσῃς ἐκ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ υἱοῦ μου τί ποτέ μοι δοθῆναι, 116) ἐπειδὴ αὐτὸς μου ἀμελεῖ. Καὶ υἱὸς αὐτῆς παρεστὼς λέγει, ἐγὼ, Κύριε αὐτοκράτορ, οὐκ ἐπιγιγνώσκω ταύτην μητέρα. Ἀδριανὸς εἶπεν, εἰ σὺ ταύτην οὐκ ἐπιγιγνώσκεις μητέρα, 118) οὔτε ἐγώ σε πολίτην Ῥωμαῖον.

mulier quædam exclamavit: 115) Rogo te, Domine Imperator, ut jubeas de congiario filii mei aliquid mihi dari, quando ipſe me neglegit. Et filius adſtans dicit, ego, Domine Imperator, non agnoſco 117) eam matrem. Adrianus dixit, ſi tu eam non agnoſcis matrem, nec ego te civem Romanum.

15. 119) *Χαῖρε, μῆτερ καλλίστη καὶ*

15. Gaude, Mater optima & cariſſima:

115) *Rogo*] Stephan. *oro.*

116) Ἐπειδὴ, *quando*] MS. *ἐπεὶ, quoniam.*

117) *Eam*] Stephanus *hanc*, ut inferius.

118) Οὔτε] MS. *οὐδέ.*

119) *Χαῖρε, μῆτερ καλλίστη*] Adriano diem natalem precationibus mater fauſtum ominata eſt: cui hac epiſtola reſpondet Adrianus, eique viciſſim bene precatur, & ad feſtum nativitatis concelebrandum una pariter cum ſororibus invitat. Triplicem natalem coluit Adrianus, *nativitatis, adoptionis, imperii.* De primo, qui genuinus & proprius, ita Spartianus: *Natus eſt Romæ IX. Kalend. Febr. Veſpaſiano ſepties & Tito quinquies COSS.* Idem: *Gladiatorum munus per ſex dies continuos exhibuit, & mille feras natali ſuo edidit.* Ad hunc natalem heic matrem ſuam invitat. De altero & tertio idem Spartian. *Quinto Eiduum Auguſti die, legatus* (Adrianus) *Syriæ litteras adoptionis accepit, quando & natalem adoptionis celebrari juſſit. Tertio Eiduum earundem, quando & natalem imperii ſtatuit celebrandum, exceſſus ei Trajani nuntiatus eſt.* An de tertio etiam iſta ejusdem capienda? *Natali ſuo ultimo, quum Antoninum commendaret, prætexta ſponte delapſa caput ei operuit. Annulus, in quo imago ipſius ſculpta erat, ſponte de digito delapſus eſt. Ante diem natalis ejus, neſcio quis ad ſenatum ullulans venit.* Vix puto, & ad primum refero. Iſte enim ultimus ei fuit ante exitum vitæ, ut rationes putavi.

119) *Χαῖρε, gaude,*] Non vidit Doſitheus, verba eſſe ſalutantis, quæ epiſto-

καὶ τιμιωτάτη. 120) ὅσα γὰρ σὺ θεοῖς εὔχῃ ὑπὲρ ἐμοῦ, κἀγὼ τὰ αὐτὰ ὑπὲρ σοῦ εὔχομαι. ἡ γὰρ σὴ εὐσέβεια καὶ σεμνότης πάντα ποιεῖ. 121) χαίρω δὲ νὴ τὸν Ἡρακλέα, ὅτι τὰ ὑπὸ μου γινόμενα, πάντα σοι 122) ἀρεστὰ εἰσιν, καὶ ἐπαινετά. Οἶδας οὖν, μῆτερ, τὴν σήμερον ἡμέραν γενέθλιόν μου εἶναι, καὶ ὀφείλομεν 123)

rissima: quantum enim tu Deos oras pro me, & ego eadem pro te oro. Tua enim pietas & caſtitas omnia fecit. Gaudeo tamen per Herculem, quoniam quæ à me fiunt, omnia tibi grata ſunt, & laudabilia. Scis ergo, Mater, hodiernum diem natalem meum eſſe, & debemus invicem cœnare. Si vis ergo,

epiſtolis præponi ſolent. Symmachus in gemino plane negotio, *lib. VI. epiſt. 38. Dictionem ſalutis antefero, quæ & voto meo ſupra omnia convenit, & literario debetur exordio. De hinc diligentiæ tuæ, domina filia, natalitium fratris tui commendo convivium.* Itaque χαῖρε exponendum fuit *ſalve;* vel certe pro *gaude* legendum *ave.* Et in ſequenti περιόδῳ delendæ ſunt cauſſales particulæ *γὰρ, enim,* & pro *quantum* legendum eſt *Quanta.*

120) Ὅσα σὺ θεοῖς εὔχῃ ὑπὲρ ἐμοῦ: *quanta tu Deos oras pro me.*] Significantius interpretaretur: *Quæcunque tu à Diis optas mihi, eadem ego & tibi opto.* Nam εὔχομαι eſt *opto, voveo, precor,* ut in Gloſſis explicatur. Phavorinus: εὔχεσθαι, οὐ μόνον θεοκλυτεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ καυχᾶσθαι. ὅθεν καὶ τὸ καύχημα, εὐχωλή. καὶ τὸ λέγεσθαι δὲ καὶ φημίζεσθαι, εὔχεσθαι λέγεται. In hoc loco φημίζεσθαι, poſitum eſt pro ἐπιφημίζεσθαι, hoc eſt εὐφημεῖσθαι, ut exponit Heſychius. Quo pacto τὸ εὔχεσθαι Xenophon uſurpavit *Hellen. lib. V.* εὔχοντο αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθά. Quem ſignificatum veriloquium ſpectat, quod tradit Euſtathius *pag. 1454.* Apud veteres etiam pro imprecari cœptum erat ſumi. Sudas, εὔχομαί σοι τάδε, ἀντὶ τοῦ καταρῶμαι, παρὰ Ἀριστοφάνει. Lucianus *epiſt. XLVI.* τὰ κάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι: ſic *Imprecari* contrario viciſſim exemplo pro εὐφημεῖσθαι acceptum eſt à Latinis, ut alibi obſervavimus, & παράδειγμα ejus rei habes apud S. Hilarium *de Trinitate lib. 1. circa princ.*

121) *Χαίρω, gaudeo*] Gloſſæ: *χαίρω, gaudeo, duo, lætor.* Lego *cluo, lætor.*

122) *Ἀρεστὰ, grata*] Gloſſæ: *Ἀρεστὸς, placivus:* malim *placitus.*

123) *κοινῇ δειπνῆσαι. ἐὰν θέλεις οὖν,* 124) *ἐνωρότερον* 125) *μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου λελουμένη ἔρχου.* 126) *Σαβίνη γὰρ*

ergo, tempore cum ſororibus meis lota veni. Sabina enim in villam profecta eſt: ſed ſportellam ipſa miſit.

123) *Κοινῇ, invicem*] Paullo inferius ait, *εἰς ἕν.* Gloſſæ: *κοινῇ, ἐπίῤῥημα, communiter, κοινὴ, ὄνομα, communis.*

124) *Ἐνωρότερον, tempore*] Lego, *temporius*, ut in duobus Gloſſariis eſt, & infra *celerius: ὥρα* pro tempore vulgatum eſt, pro quo & *ὧρος* dixerunt. Etymologus: *Μετέωρος οὖν, παρὰ τὸ ὧρον, ὃ σημαίνει τὸν χρόνον.*

125) *Μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου, cum ſororibus meis*] Quænam iſtæ ſorores? Spartianus unius tantum meminit, quæ Serviano nupſerit, quem nonagenarium Adrianus interfecit. Ait autem: *Adriano pater Ælius Adrianus cognomento Afer fuit, conſobrinus Trajani Imperatoris; mater Domitia Paulina Gadibus orta; ſoror Paulina nupta Serviano; uxor Sabina; avus Marillinus, qui primus in ſua familia ſenator populi Romani fuit.* En ut omnia diligenter, proculdubio ſi plures fuiſſent, non omiſſurus.

126) *Σαβίνη γὰρ εἰς ἀγρὸν ὥρμησεν*] Hinc conjectari poſſit, odium, quod atrociſſimum exſtitit Adrianum inter & Sabinam, opera & magiſterio Domitiæ impetratum. Sic enim ſcribit Aur. Victor *in Epitoma: Sabina, dum prope ſervilibus injuriis afficitur, ad mortem voluntariam compulſa eſt: quæ palam jactabat, quam immane ingenium pertuliſſet, & elaboraſſe, ne ex eo ad humani generis perniciem gravidaretur.* Spartianus non voluntariam, ſed violentam memorat juſſu Adriani: *Multis aliis*, inquit, *interfectis vel aperte, vel per inſidias: quandoquidem etiam Sabina uxor, non ſine fabula veneni dati ab Adriano, defuncta eſt.* Quæ vero omnia non Domitiæ odio, verum ipſius Sabinæ tribuit moroſitati idem ille Hiſtoricus, cum ſcribit: *Septimio Claro præfecto prætorii, & Suetonio Tranquillo epiſtolarum magiſtro, multisque aliis, qui apud Sabinam uxorem, injuſſu ejus, familiarius ſe tunc egerant, quam reverentia domus aulicæ poſtulabat, ſucceſſores dedit: uxorem etiam, ut moroſam & aſperam, dimiſſurus, ut ipſe dicebat, ſi privatus fuiſſet.*

Digitized by Google

γὰρ εἰς ἀγρὸν 127) ὥρμησεν· ἀλλὰ συνείδα αὐτῇ ἔπεμψεν. βλέπε οὖν, ἵνα τάχιον ἔλθῃς, ἵνα δυνησώμεθα τὴν εὐκταίαν εἰς ἓν 128) θρησκῆσαι.

miſit. Vide ergo, ut celerius venias, ut poſſimus optabilem in unum celebrare.

16. 129) Ἐγένετο νόμος τις τοιοῦτος

16. Fuit lex quædam ejusmodi omni-

127) Ὥρμησεν, *profecta eſt*,] Gloſſæ: *Proficiſcitur*, ἀποδημεῖ, ὁρμᾷ. Etymologus: ὁρμᾶν δὲ, τὸ ἁπλῶς ἐπέρχεσθαι. Phavorinus: ὁρμάω ω, τὸ πορεύομαι ἐγώ. Moſchopulus περὶ σχεδῶν: Ὁρμάω δὲ, ὁρμῶ, ἐπὶ τῆς καθ' ὁρμὴν κινήσεως.

128) Θρησκῆσαι] Quando MS. habet θρησκεῖσαι, legendum erit θρησκεῦσαι. Gloſſæ θρησκεύω, *colo*. Verbum eſt ſacris Divorum proprium, qualis Imperator.

129) Ἐγένετο νόμος τοιοῦτος τις τοῦ τρόπου] Parricida conſutus culleo cum quatuor animalibus, cane, gallo gallinaceo, vipera, & ſimia, in mare projiciatur, vel in amnem, *ut omni elementorum uſu vivus carere incipiat, & ei cælum ſuperſtiti, terra mortuo auferatur*, quod rationis dat Conſtantinus *in l. un. C. de his qui par. vel lib. occid.* & ex eo Juſtinianus *§. alia deinde lex 5. Inſtit. de publ. jud.* quod eos docuit Cicero in ea *pro Sex. Roſcio*, & Ovidius *lib. IX. Metamorph.* ubi de Sculla, quæ patrem Nyſum prodiderat. Hæc autem Lex non ſemper fuit uniformis, ſed pro arbitrio majorum ſæpe variabatur. Principio enim nihil cum parricida intra culleum conſuebatur, ut recte atque ordine exiſtimat Hieron. Magius *Miſcellan. lib. IV. cap. 8.* Deinde Serpentes concludi cœpti ſunt, ut de C. Villio prodit Plutarchus: confirmat Seneca pater *lib. V. Controverſ. 4. in fi.* Livius *lib. XLVIII.* Val. Maximus *lib. I. cap. 1.* tamdem Simia, ut paret ex Juvenali *ſat. VIII. & ſat. XIII.* atque aliis auctoribus: denique Canis & Gallinaceus, quæ Conſtantinus M. addidiſſe, videtur doctori meo Cunr. Rittershuſio. Quod ſi ita eſt, Modeſtini legem *pen. D. ad l. Pomp. de parricid.* Trebonianus interpolavit ex *d. l. un. C. de his qui par. &c.* Pompejus enim nihil tale in parricidas tulit, cujus Lex eadem erat cum Cornelia, ut docuit Cujacius in *Notis ad Paullum, Senten. lib. V. tit. 24.* Accedo autem Weſembecio exiſtimanti, ſicut de Julia, ita & Pompeja Lege agi interpolata in Inſtitt. non qualis primum lata eſt, ſed cujusmodi tempore Juſtiniani in uſu habe-

Digitized by Google

τ͂ τρόπου πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅπως ὅστις 130) πατρο- | omnibus hominibus, uti qui parricidium

habebatur. Quæ tamen non multo poſt deſiit, aut certe non ab omnibus obſervabatur, ſed gladii vel ignis pœna. Ita namque capio Caſſiodori verba ſuper illud Pſalmi: Iniquos odio habui: *Filios & parentes, ſi adverſi ſunt, alienata debemus voluntate contemnere: ſæpe tamen, quos flamma non terruit, quos ferrum non ſubdidit, neceſſitudinem blandimenta flexerunt.* Plura de hac Adriani ſententia Cujacius *Paratit. C. de his qui par. &c.* & præceptor meus Chriſtoph. Colerus *in Parergis Juris.* Sed heic occurrit difficultas. Nam quod heic dicitur Adrianus reduxiſſe veterem legem, ſeu potius morem, id negat Modeſtinus *in d. l. pæ.*, qui parricidas ex conſtitutione Adriani ad beſtias damnari ſcribit. Ejus verba ſunt: *Deinde in mare profundum culleus jactetur: hoc ita, ſi mare proximum ſit: alioquin beſtiis obiciatur, ſecundum Divi Hadriani conſtitutionem.* Sed facilis eſt reſponſio. Adrianus veterem legem voluit frequentari in locis continentibus mari: quod ſi mare non eſſet vicinum, beſtiis voluit obici, ne diuturniori præſentia tanti ſceleris Dii offenderentur. Quod periculum in mari non eſt metuendum. Theophilus *Paraphraſi*: ὥστε παντὸς στοιχείου στερεῖσθαι αὐτὸν καὶ ζῶντα καὶ τελευτῶντα. ζῶν μὲν γὰρ τῷ κεκαλύφθαι ὑπὸ τοῦ ἀσκοῦ, καὶ εἶναι ἐν τῷ ὕδατι τῆς τοῦ ἀέρος ἤτοι τοῦ οὐρανοῦ στερεῖται χρήσεως. τελευτήσας δὲ τῆς γῆς οὐκ ἀξιοῦται, τοῦ ἀσκοῦ φερομένου κατὰ τῶν ὑδάτων. Vetuit etiam fluvio immitti, quomodo mihi perſuadeo, & eamdem quidem ob cauſſam, ne in ripam projectus ſcilicet ignaris in locis Dii tanto piaculo proritarentur. Atque ideo plauſtro quoque nigros boves junxit, non luctus publici declarandi cauſſa ſaltem, ſed vero etiam placandi Deos infernales, quibus, opinor, hos boves ſacrificabant: qua ſuperſtitione ſolutus Conſtantinus, Princeps Chriſtianus, & amnem præcepit, & reliquos ritus ſuſtulit. Solitos autem nigros boves immolari Dis infernalibus, notum. Præterea in piaculo parricidii expiando, famem quoque ſtudebant averruncare, quam inde portendi perſuadebantur. Ita intellego locum Plauti *in Vidularia*: *Jube hunc inſui culleo, atque in altum deportari, ſi vis bonam annonam.* Quo referrem Sudæ locum: Βόας θεωρεῖν, εἰς κακὴν πρᾶξιν φέρει. νεκροὶ βόες δηλοῦσι τοὺς λιμοῦ χρόνους: legeremque μελανοὶ βόες, niſi ὀνειροκριτικοὶ noſtri refragarentur.

130) Πατροκτονίαν, *patricidium*] Rectius heic ſcribatur *parricidium*; quæ vox utrumque parentem complectitur. Iſidorus *Etym. lib. V. cap. 26. Parricidii actio non ſolum in eum dabatur, qui parentem, id eſt, qui*

 patrem

130) πατροκτονίαν 131) πεποιήκει, δημοσίως 132) εἰς μολγὸν ἐμβληθεὶς | cidium feciſſet, publice in culleum miſſus

patrem vel matrem interemiſſet: ſed & in eum, qui fratrem occiderat: & dictum parricidium quaſi parenticidium. Ceteroquin *Patricida* dicitur, ut *Matricida.* Gloſſæ B. Germani: *Matricida.* μητραλῴας. Et Cyrilli: μητροκτόνος *matricida.* B. Paulus *1. ad Timoth. I. v. 9.* πατραλῴαις καὶ μητραλῴαις, ἀνδροφόνοις, Interpres: *Patricidis & matricidis, homicidis.* Item ut *Fratricida.* Gloſſæ Cyrilli: Ἀδελφοκτόνος, *fratricida.* Sic & *Sororicida* memini me apud neſcio quem legere. Male vero in utroque Gloſſario ſcribitur, πατρολῴας, μητρολῴας. Heſychius: πατραλοίας, ὁ τὸν πατέρα ἀτιμάζων, πατροτύπτης, καὶ τὸ μητραλοίας οὕτω συντίθεται. Idem: πατραλοίας, ὁ τὸν πατέρα τύπτων, ἢ κτείνων. Etymologus: Ἀλοιτὸς &c. ἢ ὁ ἀνδροφόνος, παρὰ τὸ ἀλοιᾶν τὸ τύπτειν ἔνθεν καὶ πατραλοίας, ὁ τὸν πατέρα τύπτων. Jul. Pollux *lib. III. cap. 1.* καὶ μὲν εἰ γε περὶ τοὺς γονέας ἐξαμαρτάνοντες, πατραλοίας, ἢ μητραλοίας ἑκάτερος αὐτῶν καλεῖται. Ἰσαῖος δὲ, καὶ πατροτύπτας λέγει. Πλάτων δὲ, πατροφόνον, καὶ μητροφόνον. Σοφοκλῆς δὲ, πατροκτόνον. ὁ γὰρ πατροφόντης, καὶ μητροφόντης, ποιητικόν. De parentibus verberandis quæ narrant, pertinent ad explicationem *cap. 20. & 21.* Exodi, & Proverb. *cap. 23.*

131) Πεποιήκει] Lego, ἐπεποιήκει.

132) Εἰς μολγὸν, *in culleum*] MS. εἰς μολσὸν. Stephan. *in culleo.* Fulgentius Planciades *de priſco ſerm: Culleus dicitur ſaccus, in quo rei concluſi in mare mittuntur.* Fiebat autem ex corio bovino. Anianus vetus Interpres ad *l. un. C. Th. de parricidis: Si quis patrem, matrem, ſororem, filium, filiam, vel alios propinquos occiderit, remoto omnium aliorum genere tormentorum, facto de coreis ſacco, qui culeus nominatur, in quo cum miſſus fuerit, cum ipſo etiam ſerpentes claudantur, & ſi mare vicinum non fuerit, in quolibet gurgite projiciatur, ut tali pœna damnatus nullo tempore obtineat ſepulturam.* Hinc *Culleum* vel *Colleum* exponitur ταύρειος ἀσκὸς, tribus locis Gloſſarum. Et in Germani: *Culleus,* ἀσκὸς βόειος, λάρναξ. Pollux *lib. X. cap. 50.* Ἐπεὶ δὲ ἀσκὸν, καὶ ἀσκίδιον, καὶ τὰ τοιαῦτα προειρήκαμεν, οὐδὲν κωλύει καὶ μολγὸν εἰπεῖν, ὅς ἐστι κατὰ τὴν τῶν Ταραντίνων γλῶτταν, ὁ βόειος ἀσκός. Heſychius: Ἄλλοι δὲ μολγὸν τὸν βόειον ἀσκὸν, τίθεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν: plane

ad

θεὶς 133) συῤῥαφῆναι μετ᾽ ἐχίδνης, miſſus conſueretur cum vipera,
καὶ

ad iſtum locum. Suetonius *Aſcoperam* vocat in Nerone: *Alterius collo & aſcopera deligata, ſimulque titulus: Ego quid potui? ſed tu culeum meruiſti.* Quod μολγὸς Xiphilino in Nerone: Μολγὸν τέ τινα ἀπ᾽ ἀνδριάντος αὐτοῦ νύκτωρ ἀπεκρέμασαν, ἐνδεικνύμενοι ὅτι ἐς ἐκεῖνον αὐτὸν δέοι ἐμβεβλῆσθαι. Erat enim matricida Nero. Nec tamen ex omni corio, ſed recenti fiebat. Unde Cedrenus vocat δέρμα βόειον νεόδαρτον. Illiniebaturque pice & bitumie. Auctor Hermenevmatum: *Culeus, tunica ex partu in modo eronis facta, quæ liniebatur pice & bitumine, & in ea includebantur homicidæ cum ſimia, ſerpente, & uno capone, ac inſuta mittebantur in mari, contendentibus ſe animalibus, quo ire ſe dicuntur ab invicem, homo majoribus pœnis afficiebatur,* ita MS. codex, quem februabo, ubi brevi in publicum dedero. Quod ait, ea propter conſutas iſtas animantes, quo pejorem & miſerabiliorem in modum reus excruciaretur, id abs te eſt, doctiſſime Burckharde, qui eamdem rationem quæſitus reddidiſti: ſed quam ego falſam arbitror: eſt enim res μυστηριώδης, cujus Symbolicam rationem adferunt Cælius Rhodiginus *in Antiquis lection.* Steph. Forcatulus *in Necyomantia juris*, & Fr. Balduinus *ad §. alia deinde lex, Inſtit. de publ. jud.* *Impia animalia impiis hominibus* junguntur, ait Adrianus heic. Vipera patrem & matrem occidit, Simia ex catulis ſuis, quem maxime amat, compreſſu brachiorum & oſculis enecat, Gallus & Canis cum parentibus & liberis pugnant. Theophilus *paraphraſi Inſtit.* τὰ δὲ προειρημένα θηρία ἐμβάλλεται διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ὁμοιότροπα αὐτῷ ἐστιν. τὰ μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τοὺς γονεῖς· τὰ δὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς οὐκ ἀπέχεται μάχης. De vipera addendus locus eximius, quem apud Etymologum obſervavi. Ait autem: πᾶς δέ τοι ὀξυκάρηνος ἰδίαν ἔχεις κινδυνωτέραν ἐπὶ τῆς θηλείας, παρὰ τὸ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν, ἄχρι θανάτου. ὠοτοκούντων γὰρ τῶν ἄλλων ἑρπετῶν, αὕτη δεξαμένη τῷ στόματι τὴν τοῦ ἄρρενος κεφαλὴν, οὕτως ἔγκυος γίνεται, κατὰ τὴν μίξιν ἀποθλίβουσα. διαβρωθεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν ἐντὸς τὴν γαστέρα ἀπόλλυται. &c. Cur autem quidam Dd. *felem* loco ſimiæ, quæ haberi non poſſit, conjungendum ſcripſerint, fugit eos ratio: quod *cuculum* pro gallo veteres non conſuerint, cauſa eſt, quod minimam anni partem ſit parabilis.

133) Συῤῥαφῆναι] Steph. συῤῥαφῇ. MS. συγγραφῆναι, & pro *conſueretur*, legit *conſcriberetur*: nos ex Theophilo emendavimus.

Digitized by Google

καὶ πιθήκου, καὶ ἀλέκτορος, καὶ κυνος, 134) ἀσεβῶν ζώων ἀσεβὴς ἄνθρωπος, 135) ϗ εἰς ἅμαξαν ἐζευγμένην μελανῶν βοῶν κατενεχθῆναι πρὸς θάλασσαν, καὶ εἰς βύθονα βληθῆναι. 137) ἔδειξαν ἓν ὑπόδειγμα τιμωρίας, ἵνα μᾶλλον φοβηθῶσιν 138) οὕτως ἀνόσιον ἔργον ποιῆσαι. --- Νῦν οὖν δίκαια ποιεῖτε, καλὸν γὰρ ὑπόδειγμα πᾶσιν ἀποδείξετε. ---

17.

& ſimia, & gallo, & cane, impiis animalibus impius homo, 136) & in plauſtrum junctum nigris bobus deportaretur ad mare, & in profundum mitteretur. Oſtenderunt enim exemplum pœnæ, ut magis timeant tam crudele opus facere. --- Nunc ergo juſta facite; bonum enim exemplum omnibus oſtendetis. ---

17. Nunc

134) Ἀσεβῶν ζώων] MS. ἀσεβέσι ζώοις.

135) Καὶ εἰς ἅμαξαν ἐζευγμένην μελανῶν βοῶν &c.] Stephani codex: καὶ ἐπὶ ἁμάξης ἐζευγμένης μελανοῖς βουσὶν κατενεχθῇ εἰς θάλασσαν, καὶ ῥιφθῇ εἰς βαθύ. Pro εἰς βύθονα, MS. habet εἰς βύθονι. Vero ſimile fit priſcos dixiſſe βύθων, pro quo hodie βυθός. Gloſſæ Cyrilli, βυθός, *hoc altum, profundum, gurges*: quod & βύθιον. Gloſſæ Germani: *profundum*, βύθιον, βαθυα, βυσσόν. Pro βαθυα, lego βάθων, quod & βαθύ. *Profundum* etiam Seneca appellat loco, quem ſupra laudavi: *Imaginabar mihi culeum, ſerpentem, profundum.* Ita pridem eſt quum tibi, Nobiliſſime Bukuwka, dixi accipiendam illud Juſtiniani *Confirmat. Inſtit. Quaſi per medium profundum euntes*: idque ex auctoritate Theophili, παραφράζοντος: ὥσπερ διὰ μέσου βαδίζων πελάγους.

136) *Et in plauſtrum junctum.*] Stephani Codex: *Et ſuper plauſtro juncto nigris bubus deferretur in mare, & projiceretur in profundum.* MS. pro *deportaretur* habet *deportari*; pro *mitteretur*, *mitti*.

137) Ἔδειξαν γὰρ ὑπόδειγμα] Hæc in utroque codice corruptiſſima, ita reſtituenda putavimus.

138) Οὕτως ἀνόσιον ἔργον ποιῆσαι, *tam crudele opus facere*] Stephani Codex, ἄνομον ἔργον ἐργάζεσθαι, *nefarium opus operari.* MS. pro *tam* legit *ſic*, pro ποιῆσαι *facere*, ἐποίησεν, *fecit*. Quæ obelo notavimus, MS. non agnoſcit, nec nos genuina arbitramur, ſed ex ſuperioribus iterata. Atque hucusque Adriani Sententiæ: ſequuntur nunc alia.

Digitized by Google

17. 139) Νῦν οὖν ὃ ἐὰν ἐπιβαλῇ, ἐπὶ πέρας ἄξεις. Διὸ ἐν παντὶ πράγματι 140) φιλοπονεῖν δεῖ ἀπὸ τῶν θελόντων πλέον τι εἰδέναι, ὃ εὔχρηστόν ἐστιν ἀνθρωπίνῳ βίῳ, τούτου μάλιστα ἀπηγορία κυριεύσει. 141) ὅθεν δεῖ

17. Nunc ergo quod conatus fueris, ad finem adduces. Propterea in omni re ſtudere oportet à volentibus plus aliquid ſcire, quod utile eſt humanæ vitæ: hujus præcipue oratio dominabitur. Unde opor-

139) Νῦν οὖν ὃ ἐὰν ἐπιβαλῇ] Non pauca videntur deſiderari: & hæc ipſa pravata ſunt, quibus induſtria noſtra ſubvenire utcumque laboravimus. Vult nos hortari ad Linguæ Latinæ & Græcæ, quod occœperimus, ſtudium; idque ne deſereremus, argumentis ſuadet ab utilitate ductis & honeſtate.

140) φιλοπονεῖν δεῖ ἀπὸ τῶν θελόντων] Non ſatis, quid velit, intellego, nec ſenſus fallor tamen: absque codicis pellacia foret, hac colligendi formula videretur concludere:

Res utiliſſimæ in vita humana ſunt præcipue addiſcendæ: Literatura eſt res utiliſſima in vita humana. Ergo &c.

Poſſet itaque ſine curioſitatis adfectione locus emendari: φιλοπονεῖν δεῖ τοὺς θέλοντας: quibus verbis propoſitio ſyllogiſmi continetur: τούτου μάλιστα, quod aſſumtionis principium eſt, non recte interpretatur, *hujus præcipue*, quod Latinum non eſt; ſed vero, *in hoc præcipue:* id namque ſignificat apud Græcos κυριεύειν τινός: quod imitati ſunt priſcorum Theologi. Juvencus *lib. IV. hiſt. Evangel.*

- - - - - Dominantur eorum
Exercentque trucem ſubjectis urbibus iram.

Et Alcimus Avitus *lib. 1. de orig. mundi:*

Solus habe, ſoliusque prior dominare fruendo.

Quibus exemplis & Doſitheus, ſi obſcuratio ſententiæ abforet, & vetus Latinus Bibliorum interpres poſſent excuſari. Φιλοπονεῖν ἔν τινι dixere item alii. B. Gregorius Nazianzenus *hom. in ſacrum Paſcha:* ἄξιον δὲ μηδὲ τὸν τῆς βρώσεως τρόπον παραδραμεῖν, ὅτι μηδὲ ὁ νόμος, ἀλλὰ καὶ τούτου τὴν θεωρίαν φιλοπονεῖν ἐν τῷ γράμματι. ſic Plato *lib. VII. de Repub.* dixit: ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῇ. ſic & *Studere in aliqua re*, dicunt Latini. Anſegiſus *lib. II. cap. 1. In hac præcipue ſtuduerunt, ut honor ſancta Dei Eccleſiæ & ſtatus regni decens maneret.* Et *cap. 2. In his quippe maxime ſtudere, & de his in omnibus placitis, quæ vobiſcum habituri ſumus, vos ammonere optamus.* Plura ſuper hac phraſi in Collectan. ad Lucretium Dominus meus Giphanius.

141) ὅθεν δεῖ γραμμάτων τέχνην ἐκμαθεῖν] De litteratura adverſum

te,

δεῖ γραμμάτων τέχνην ἐκμαθεῖν. καὶ γάρ ἐστιν 142) ὅραμα ἀπηγορείας. ἔνθεν γὰρ πάντα 143) καταυγάζονται. οὐκ ἀμαθῶς γὰρ ὁ εἰδέναι θέλων Ῥωμαϊστὶ λαλεῖν καὶ Ἑλληνιστὶ, ἐπιμελῶς 144) προσεχέτω. τοῦτο γὰρ παραδείγματος χάριν προσθήσομεν, ἀπη-

oportet litterarum artem perdiſcere. Etenim eſt viſus orationis: hinc enim omnia inluminantur: non indocte enim qui ſcire velit Latine loqui & Græce, diligenter attendat: hoc enim exempli gratia adponemus, orationem quæ eſt Minervæ

te, Bukuwka, pluribus in epiſtola dixi. Divale reſcriptum qui auctoritate ſua validius corroboret, eccum R. David Kimchi, Doctiſſimus Judæorum, in libro quem ea de re inſcripſit. Adſcribam verba Latina, quia Ebræa pauci ſunt qui intellegant: *Qui ſtudet*, inquit, *Legis Divinæ ſcientiam ſibi comparare, neque diſcit fundamentum Litteraturæ, ſimilis eſt aratori, qui agit boves, & in manu ejus nulla eſt virga, aut ſtimulus aculeatus.*

142) Ὅραμα ἀπηγορείας, *viſus orationis*] Inepte. ὅραμα ἀπηγορείας eſt notus Ebraiſmus, pro eo quod nos dicimus, ἀπηγορεία ἐστὶν ὁρατική. *Lumen orationis*, id eſt, *oratio eſt illuminativa.* De quo loquendi genere conſulendus Beza *Annotat. in Matth. cap. 24. v. 15. in Act. 5. v. 10. in Ephes. I. v. 14.* Ἀπηγορεία, quod heic iterato ponitur, nuſpiam à me lectum ἀντὶ τοῦ λαλιστης ἢ λόγος. Heſychius, Etymologus, Sudas, Phavorinus, alii, quos videre fuit, interpretantur ἀπολογίαν. Etymologus: Ἀπαγορεύω] ἡ ἀπὸ πρόθεσις ἐνταῦθα δηλοῖ τὸ χωρίζεσθαι. ὁ δὲ ἀπαγορεύειν, ἐκτὸς γίνεται τοῦ λέγειν. Qui locus eſt corruptus, & ita reponendus: τὸ δὲ ἀγορεύειν ἐκτὸς γίνεται τὸ λέγειν. Sed ἀπηγορεία quid ſit, nemo melius Cicerone nos docere poterit *in Bruto: Quamquam omnis locutio oratio eſt, tamen unius oratoris locutio hoc proprio ſignata nomine eſt.* Et *lib. II. de Orat. Illa, quæ à bono poëta dicta eſt flexanima, atque regina rerum oratiò.*

143) Καταυγάζονται, *illuminantur*] Id eſt, καταφωτίζονται. Heſychius: καταυγάσας, φωτίσας. Sudas: καταυγάζω, καταυθαδίζω, γενικῇ. ubi legendum videtur, καταφωτίζω. Gregor. Nazianzenus: τῷ φωτισμῷ τῆς γνώσεως κατηυγάσθησαν.

144) Προσεχέτω] Quum MS. habeat, πρόσεχε, *attende*, puto ſcriptum fuiſſe, προσέχῃ, *attendat.*

εὐπηγορίαν ἥτις ἐςὶν Ἀθήνης χάριν, 145) τῆς διδέσης πᾶσιν τὴν μάθησιν, καὶ τύχην πρῶτον, ἔπειτα εἰδέναι. ποιῶν γὰρ ποιεῖ ἀνθεῖν τέτες τὲς μὴ ἀμελἔντας, 147) καὶ ποιἔντας, ἃ ἔμαθον. Τέχνη γὰρ μεταπίθεται ἀπὸ ἀνθρώπε εἰς ἄνθρωπον· καὶ διὰ τῦτο τέχνη ἐκ ἀποθνήσκει. 148) ἐπείτοι ποία ἦν χάρις μαθεῖν, εἰ ὁ διδάσκων ἦν ἀθάνατος; ταῦτα γὰρ εἶναι Θεοὶ ἠθέλησαν, ἀναμιμνήσκοντες πρῶτον 149) πάντων Θεὲς σέβεσθαι, ἐ λιβάνῳ, ἀλλὰ συνειδήσει. (πλέον γάρ ἐςιν καλῶς ζῆν, ταῦτα ποιἔντα:) 150) γονεῖς τιμᾶν

Minervæ gratia, quæ dat omnibus doctrinam, & fortunam primum; deinde ſcire: faciens enim facit florere eos, qui non 146) neglexerunt, & faciunt, quæ didicerunt. Ars enim transfertur ab homine in hominem: & propterea ars non moritur. Denique quæ erat gratia diſcere, ſi qui docet, erat immortalis? hæc enim eſſe Dii voluerunt, admonentes primum omnium, Deos colere, non ture, ſed conſcientia: (Plus enim eſt, bene vivere, hæc facientem.) Parentes dili-

145) Τῆς διδέσης] MS. ἡ διδἔσα.
146) *Neglexerunt*] Lego, *neglegunt*.
147) Καὶ ποιἔντας] MS. καὶ ποιἔσιν.
148) Ἐπείτοι] Fort. ἔπειτα.
149) Πρῶτον μὲν Θεὲς σέβεσθαι] Scis, Nobiliſſime Bukuwka, his dictis nihil frequentius & ſollemnius in Sapientum ſcriptis, ea ubi tu ingenue (quo ingenio gnatus es) inſtillaris, poſſeſſione hujus ſervitutis ſatis ditatus ad lares redibis.

150) Γονεῖς τιμᾶν] Maximus Planudes in paraphraſi libelli Dionyſii, quem Cato inſcripſit ſeu de Moribus ad filium: Γονέας ἀγάπα. ex quo heic legendum exiſtimo, *γονεῖς ἀγαπᾶν, parentes diligere.* Oſtendi jam olim tibi, Bukuwka, conſimilia vetuſti Sapientis dicta in Schobingeri menbrana. Ea vel nunc in memoriam tibi redigas rurſum licet. Sunt vero iſta: *Præſtabis parentibus pietatem; cognatis dilectionem. Præſtabis amicis fidem; omnibus æquitatem. Pacem cum hominibus habebis, bellum cum vitiis. Pejora ſunt tecta odia, quam aperta: propterea te loquax inimicus minus, quam taciturnus offendet: perturpe eſt enim, quod obicitur, in obiciente cognoſci. Semper diſſenſio ab alio incipiat, a te reconciliatio. Succurre paupertati amicorum, immo potius occurre. Talem diligentiam exhibe in amici-tiis*

τιμᾷν: 151) Τέκνοις ἐγγαυκαίνειν: Φίλυς φιλεῖν: καὶ 152) ἁπλῶς ὑποδεικνύειν, καὶ ἀνυπόπτως πάντα ποιεῖν,

diligere: Natis indulgere: Amicos amare: Et ſimpliciter demonſtrare, & ſine ſuſpicione omnia facere,

eius tuis comparandis. Ne incipias amare, quem deinceps poſſis odire. Tu primum exhibe te bonum, & ſic quære alterum ſimilem tui. Turpius nihil eſt, quam cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris. Vires tuas amici beneficiis, inimici injuriis ſentiant. Res magna dementia eſt, indulgendo corrigere peccata, quam vindicando.

151) Τέκνοις ἐγγαυκαίνειν] Ita MS. in interſtitio linearum corrigit verbum ἐνταυκαίνειν, quod in contextu eſt. Aliquid monſtri alunt, quod dum haruſpex quiſpiam expiaverit, interim haruga mea inſpecta ita faciendum dico, ut τῷ ἐνταυκαίνειν exterminato, recipiamus ἐνδαψιλεύειν, ne malam manum periculemur. Gloſſæ B. Germani: *Indulgetur*, ἐνδαψιλεύεται. Gloſſæ Cyrilli: ἐνδαψιλεύομαι, *indulgeo, largo.* Iterum Germani: *Indultum*, ἐπιδαψιλευθέν. *Induſſata*, ἐπιδαψιλευθέντα. Lego, *indultata:* niſi ſi malis, *indulgitata*, de quo verbo Nonius. Eſt vero *indulgere* heic, clementem ſe præbere, temperare, ut exponit idem Nonius. Cic. *lib. III. Officior. Magnus vir in primis, & qui perindulgens in patrem, idem acerbe ſeverus in filium.* Phocylides dixit ἤπιον εἶναι. *Nuthetico:*

Παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ' ἤπιος ἴσθι.

Hæc cum ita ſcripſiſſem, venit ad me Jo. Tornæſius, Typographus clariſſimus, & de ſtudiis meis non mediocriter meritus, qui mihi ſignificavit, omnino videri ſibi heic legendam, τέκνοις ἐγγλυκαίνειν, *liberis indulcere*, ut eſt in Gloſſis Cyrilli, id eſt, dulcem & amabilem ſe reddere. Pervulgatum jam eſt, τ Λ. cum A ſolitum migrationes facere in libris Græcorum, quod nulla in pingendo differentia. Judicet Lector eruditus.

152) Ἁπλῶς ὑποδεικνύειν, *ſimpliciter demonſtrare*] Ἁπλῶς in laudata ſignificatione heic ponitur pro aperte, libere, & non fucate aut doloſe: cui opponitur διπλῶς, id eſt, vaſre, verſute, doloſe: cui rei auctoritates memini dari à Clariſſimo Scherbio in acroaſibus Topicis. Jul. Pollux *lib. V. cap. 21.* τὸ δὲ, ἁπλῶς, ἀκάκως, ἀπλάστως, ἐκφανῶς, ἐλευθέρως, εὐθυῤῥημόνως, εὐήθως, Videndus P. Faber in

ποιεῖν, 153) καὶ μὴ ...... ἵνα ἐν παντὶ πράγματι εὔχρηστος ἦς, καὶ πάντα 154) τὰ ἔθιμα ζωῆς σῆς παρατηρῇς, καὶ θαυμάσεις 155) ὅτι τὸν καλῶς ποιοῦντα 156) καλῶς ἀκολουθεῖ.

cere, & non maligne, ut in omni re utilis ſis, & omnia quæ ſolent vitæ tuæ obſerves, & miraberis, quomodo bene facientem bene ſequitur.

18. Νῦν οὖν ἄρξομαι Μύθους γράφειν Αἰσωπείους, καὶ ὑποτάξω ὑπόδειγμα. 157) Διὰ τούτους γὰρ 158) αἱ ζωγρα-

18) Nunc ergo incipiam fabulas ſcribere Æſopias, & ſubiciam exemplum. Per eas enim picturæ conſtant.

in Semeſtribus. Verbum ὑποδεικνύειν mirificam vim habet, quam & B. Matthæum puto obſervaſſe, *cap. 3. v. 7.* τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Interpr. *Quis demonſtravit vobis fugere à futura ira?* Vidi quid Eraſmus, quid Camerarius, quid Stephanus: ſed Bezæ expoſitio magis eſt. Inde ὑπόδειγμα, pro παράδειγμα. Gloſſæ B. Germani: *Exemplum*, ἀντίγραφον, ἀντίτυπον, ὑπόδειγμα. Et Cyrilli: ὑπόδειγμα, *exemplum exemplar*. Doſitheus ſupra, ὑπόδειγμα τιμωρίας, *exemplum pœnæ*. Et infra: ὑποτάξω, ὑπόδειγμα. Paulus *ad Ebr. 4. v. 11.* ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. Interpr. *Ut ne in id ipſum quis incidat incredulitatis exemplum.* Phavorinus: ὑπόδειγμα. οὐδὲ τοῦτο ὀρθῶς λέγεται, παράδειγμα δέ. Quam bene, intellexiſti.

153) Καὶ μὴ ....] Supple, πονηρῶς, aut taliter.

154) Τὰ ἔθιμα, *quæ ſolent*] Lego, πάντα τὰ ἔθιμα, *omnia ſollemnia*. Gloſſæ Cyrilli: ἔθιμα, *ſollemnia, hæc ſueta; ſingularia non habet.*

155) Ὅτι, *quomodo*] Lego, *quod.*

156) Καλῶς, *bene*] . Lego, καλὸν, *bonum:* præterea Græca ne ſit phraſis ἀκολουθεῖν τινα, haut ſcio.

157) Διὰ τούτους, *per eas*] MS. Διὰ τοῦτον, *per eum.*

158) Αἱ ζωγραφίδες συνέστησαν] Sic Plutarchus *de defect. oracul.* μύθου παλαιοῦ καθάπερ ζωγραφήματος ἀφὴ ἀποπειρώμενον. De utilitate fabularum hic inſignis eſt locus. Nomen ζωγραφὶς nuſpiam alibi à me lectum, ſed γραφὶς, ὑπογραφὶς, & ſimilia. Videndus Pollux *lib. VII. 28.* Philoſtratus *epiſt. XXXIX.* ζωγραφία

ζωγραφίδες 159) συνέστησαν. Εἰσὶν γὰρ λίαν ἀναγκαῖαι πρὸς ὠφέλειαν τοῦ βίου ἡμῶν. Πρώτῳ οὖν τόπῳ μύθου ἄρξομαι ἀπὸ ἐλάφου.

ſtant. Sunt enim valde neceſſariæ ad utilitatem vitæ noſtræ. Primo ergo loco fabulam incipiam de cervo.

19. 160) Ἔλαφος εὐμεγεθὴς ὥρᾳ θέρους δίψει λυπόμενος παραγίνεται ἐπί τινα πηγὴν διαυγῆ καὶ βαθεῖαν, καὶ πιὼν ὅσον ἤθελεν, 161) προσεῖχε τὰ τοῦ σώματος, 162) καὶ μάλιστα μὲν ἐπῄνει τὴν φύσιν τῶν κεράτων ἀνασησαμένων εἰς πολὺν ἀέρα.........

19. Cervus bonæ magnitudinis æſtivo tempore ſiti deficiens advenit ad quendam fontem linpidum & altum, & cum bibiſſet quantum voluerat, adtendebat à corpore, & maxime quidem laudabat naturam cornuorum exurgentium in multum aërem.......

Cetera deſunt.

φία παρειῶν καὶ χειλέων βαφαί. Phavorinus: ὑποδεικνύει, ἀντὶ τοῦ ὑποζωγραφεῖ. ὑποδεῖξαι βούλομαι τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπὶ ζωγραφῆς. Elegantiſſime & peraccommodanter ad iſtum locum.

159) Συνέστησαν] MS. συνέστηκαν.

160) Ἔλαφος εὐμεγεθὴς] Non exſtat inter Æſopi fabulas. Eam jambis Latinis fecit Phædrus *lib. 1. fab. 12.* ubi Rigaltius, vir Doctiſſimus, nos mittit ad Aphthonii *fab. 18.* cujus librum videre necdum contigit. Similem habet Gabrias, cum Ignatii Diaconi epimythio: ὅτι πολλάκις τις ὠφελεῖται, ἐξ ὧν δοκεῖ βλάπτεσθαι.

161) Ἐπεῖχε τὰ τοῦ σώματος] Male vertit, *attendebat à corpore*, quod Latinum non eſt, ſed ἐπέχειν heic eſt contemplari, quod Gabrias dixit ὁρᾶν.

162) Καὶ μάλιστα μὲν ἐπῄνει &c.] Ita totum locum emendavimus, cum in MS. eſſet καὶ μαλ. μὲν ἐρηλιτὴν φύσιν τῶν κεράτων ἀνατεταμένων τι εἰς πολὺν ἀέρα: *Et maxime quidem laudabat naturam cornuorum excelſiſſimam in multo aëre.*

Et hæc ad Doſitheum paucis diebus ſcripſi, quæ ubi in uſum tuum fore intellegam, Nobiliſſime Bukuwka, minus laborum meorum pœnituerit: & punctum autem Ampliſſ. Lectii, hoſpitis noſtrum utriuſque ſi ferent, liquido auſpicio foras prodierint in dias auras luminis. Tu have & fave.

In

In Volumine decimo hujus Bibl. p. 502. pauca quædam dixi de *Thoma Diplovatatio*, Græco homine, ſed qui Juris utriusque Doctor, Latine & in Italia ſcripſit ſub extremum ſæculi XV. Hujus opus de claris JCtis non exſtare, valde dolendum eſſe mecum exiſtimabit, qui vitam Bartoli ab eo traditam atque ideo à me infra ſubjunctam cognoverit. Etſi enim ſpinoſius paullo atque incultius ſcripta eſt, tamen ex diligentia, quam in ea auctor adhibuit, apparet, de JCtis ſuæ maxime ætatis & aliquot ante ſe ſæculorum multa eum nos fuiſſe edocturum, quæ nunc omnes fugiunt. Citat ipſe in capite XIV. vitæ Bartoli, *librum nonum operis ſui de claris JCtis*, nec non quem ab illo diſtinguit *tractatum de præſtantia Doctorum.* Utriusque etiam his verbis facit mentionem Mich. Neander in præclara illa præfatione ad erotemata Græcæ Linguæ, ſive potius introductione ad notitiam litterariam p. 157. *Scripſit autem Baldus Peruſinus etiam de commemorationibus famoſiſſimorum Doctorum in utroque Jure,* & Thomas Diplovatacius, *patricius CPolitanus libros XII. de præſtantia Doctorum & clariſſimis Jureconſultis, in quibus diligentiſſime vir ille, teſte Baptiſta Egnatio, Juris Civilis dignitatem explicavit, & authores ejus interpretesque omnes, à Phoroneo ducta ſerie, ad noſtra usque tempora deduxit: ſed utrumque utriusque opus aut periit jam olim, aut alicubi ab aliquibus ſupprimitur, ne in manus multorum veniat.*

VITA BARTOLI JCTI

*ſcripta à THOMA * DIPLOVATATIO, Patricio CPolitano.*

I.

BArtolus natione Picenus, patria Saxoferratenſis, vir illa ætate omnium conſultiſſimus ac copioſiſſimus, jurisque monarcha, natus fuit Saxoferrati, ex patre nomine *Franciſco,* anno Domini 1313. Audivit grammaticam ſub Reverendo Patre Fratre *Petro de Aſſiſio*, viro experto, & miræ ſanctitatis, qui Venetiis erexit domum Pietatis, & ipſum ſua doctrina talem reddidit, quod in tertio & decimo anno ſuæ ætatis ſub Domino *CYNO* de Piſtorio, Doctore excellentiſſimo in Academia Peruſina profitente, jura Civilia audire incepit, & ejus perſeverante gratia taliter continue ſtudendo profecit, quod in vigeſimo anno Bononiæ repetendo, ac diſputando

* Filius hic videtur fuiſſe unius ex tribus illis Diplovatatiis, qui ex Imperatoris Joannis Vatatzæ A. C. 1255. defuncti genere oriundi, poſt captam CPolin in Italiam venerunt A. 1454. teſte Cangio p. 224. famil. Byz. ex Philelfi lib. XII. Epiſt. p. 243. Διπλοβατατζίνης mentio apud Pachymerem in Mich. Palæologo lib. III. cap. 3. Διπλοβατάτζου protoveſtiarii & præfecti Berrhœæ apud Cantacuzen. l. IV. 779.

tando publice de jure reſpondit, prout ipſe Bartolus refert in l. *quidam cum filium* in princ. in penult. col. ff. *de verb. obligat.* licet Angelus de Peruſio in l. 1. §. *pueritiam*. ff. *de poſtulando*, dicat ſe audiviſſe, quod Bartolus in XVII. anno publice de jure reſpondit ad inſtar Nervæ Juriſconſulti. Fuit ergo auditor Cyni Peruſii, prout etiam ipſe Bartolus refert in l. *qui Roma*. §. *Callimachus*, in princ. ff. *de verb. oblig.* & in l. 1. §. *ſuſpecti*. §. *de ſuſpectis tutor.* & in l. *quod Nerva*. in 2. col. *depoſiti*. & in l. *omnes populi*, in 7. col. ff. *de juſtitia & jure*. & dicit Baldus in c. *vaſallus. ſi de feudo fuerit controverſ. inter dominum, & agnatos*, Bartolum ſibi dixiſſe, illud quod ſumme fabricaverat ingenium ſuum, fuit lectura Cyni dubitanter reſpondentis, & relinquentis cogitandum. Fuit etiam auditor *BUTRIGARII* & *JAC. DE BELLOVISU*, prout ipſe Bartolus pluries in ſuis lecturis refert, & maxime in repet. l. *ſi is, qui pro emptore*. circa fin. ff. *de uſucap.* & in l. *ſub prætextu*, in 2. col. *de tranſact.* Audivit etiam *OLDRADUM DE LAUDE*, ut ipſe Bartolus refert in auth. *hoc locum*, in 3. col. C. *ſi ſecundo nupſ. mulier.* & etiam *RAYNERUM DE FORLI*, (Forolivienſem) ut ipſe Bartolus refert in d. auth. *hoc locum*, in 4. col. & alibi ſæpe, & poſtea fuit ejus concurrens, ut infra dicam.

II. Bartolus XXI. anno fuit doctoratus, ut ipſe refert in d. l. *quidam cum filium*. in penult. col. & fuit Bononiæ, anno Domini 1334. & die 27. Septembr. habuit in punctis l. *illud*, ff. *quod met. cauſ.* quam dedit ſibi D. Jacobus de Bellovifu, & l. 1. C. *quemadm. teſtam. aperiant.* quam ſibi dedit D. *PETRUS DE CERETIS* Bonon. prout vidi manu propria Bartoli ſcriptum.

III. Exercuit Bartolus officium aſſeſſoris, & primo fuit aſſeſſor Tuderti, & poſtea Piſis, ut ipſe refert in l. 1. §. fin. in princ. ff. *de verb. obligat.* & Baldus in l. 1. in 9. col. C. *qui accuſ. non poſſunt.* & Joan. de Anania in rubr. extra, *de delict. puer.* Fertur etiam, quod fuit Bartolus judex maleficiorum Bononiæ, & cum tunc male perpendiſſet leges, & reum quendam male examinaſſet, & furcæ ſupplicio præter meritum condemnaſſet, non bene audire cœpit: quamobrem in ædibus S. Victoris in Apennino duobus millibus paſſuum à Bononia ſitis, ubi nunc etiam ejus camera apparet, per ſeipſum revidit libros, ut ipſemet refert in procemio ff. §. *hac autem tria*. licet illa lectura in d. §. ſit Cyni. Poſtea ivit Piſas, & fuit aſſeſſor Poteſtatis, ut ipſe refert in d. l. 1. §. fin. & in l. *ſi is qui*. §. *quod ſi ſervus*. ff. *de acq. rer. dom.* & ibi in generali ſtudio Piſano legere incepit anno ætatis ſuæ 26. & anno Domini 1339. & repetiit d. l. *ſi is*, *qui*

qui pro emptore. ff. *de uſucap.* prout ipſe Bartolus in fin. dictæ ſuæ repetitionis refert, & Baldus in d. l. 1. in 9. col. & ibi multis annis legit concurrens cum dicto Raynero de Forli, ut ipſe Bartolus refert in l. *interdum.* §. fin. ff. *de verb. obligat.* ubi aſſerit ſe legere Piſis cum Raynero prædicto. & Jaſon in d. l. *omnes populi*, in repet. Ticinenſi, dicit, quod Raynerus fuit præceptor Bartoli, & poſtea ejus concurrens, & fecit in d. l. unam repetit. contrariam; in qua, ut opinor, ſtudio æmulationis, & invidiæ ſcripſit, & in omnibus de uno in unum contra Bartolum tenet, & dubitat ne evenerit Raynero id, quod præclare ſubdit Jo. Andreas in proœm. Sexti, in novella, quod Machabæi ſtudio contradicendi perdiderunt ſanum intellectum, & ideo Raynerus in l. fin. C. *de ſententiam paſſis*, loquendo de Bartolo, appellat ipſum quendam magiſtellum.

IV. Fuit etiam collega in ordinaria veſpertina cum Domino SIGNOROLLO DE HOMODEIS, ſolemni Doctore ante tempora Bartoli ſecundum Card. Alexandrum in cap. 2. in fin. *de donat. inter vir. & uxor.* & propterea dicit idem Signorollus propter concurrentiam, quam habebat cum ipſo in conſil. 257. quod incipit, *Dicimus, & conſulimus*, in 4. col. Bartolus habuit opiniones fantaſticas. Et adde, quod Bartolus Piſis diſputavit plures quæſtiones, & præcipue anno Domini 1342. quæſtionem, quæ incipit, *Statuto civitatis Lucanæ*, & anno Domini 1345. quæſtionem, quæ incipit, *An per ſententiam*, & anno Domini 1346. quæſtionem, quæ incipit, *Judex maleficiorum*, & anno Domini 1347. quæſtionem, quæ incipit, *Mulier habens amplum patrimonium*, ut in fin. dictarum diſputationum apparet. Item de anno Domini 1350. legebat Piſis infortiatum, ut ipſe Bartolus refert in l. *Mævius.* §. 2. in fin. ff. *de leg. 2.* & in l. *hoc art.* in 3. & ult. col. in fin. ff. *de bar. inſtit.* & in l. *de pupillo.* §. *qui opus.* ff. *de oper. nov. nunciat.* & in l. *in ſuis.* in princip. ff. *de lib. & poſth.* dicit audiviſſe bis Infortiatum ſine alia immixtione. Et cum legiſſet Piſis per annos XI. fuit conductus Peruſium de anno Domini 1351. ad legendum, & effectus fuit civis Peruſinus, & ibi legendo factus eſt optimus, ſecundum Baldum in l. 1. in 9. col. *qui accuſ. non poſſ.* & Jo. de Anania in d. Rubr. *de delictis puerorum*, & cum ibi noviter legeret, repetiit l. *teſtamento.* C. *de impub. & aliis ſubſtit.* & prout ibi refert Paul. de Caſtro, Bartolus recitavit totam materiam juris accreſcendi, quam ipſe poſuerat in l. *re conjunct.* ff. *de legat.* 3. quam ipſe repetierat Piſis pleniſſime ultra omnes alios, & tunc Peruſii acquiſivit magnam famam, & incepit vocari COMMENTATOR, & de tota Italia illuc concurrebant omnes ſcholares, & dicit hæc audiviſſe viva voce

gener Bartoli in repetit. l. *ſed ſi filium.* ff. *de muner. & honor.* D. Tindarus de Peruſio in tractat. *de teſt. lib.* 1. c. 9. & Bapt. Severus in d. tractat. *de modo ſtudendi,* & Jaſon in l. *quidam cum filium.* in 12. col. & ſeq. usque ad finem, ff. *de verb. oblig.* Et adde, quod Angelus in l. 1. C. *de judiciis,* & in cõnſil. 59. quod incipit, *Factum tale eſt,* dicit, quod Bartolus eſt LUCERNA JURIS: & idem Angelus in cõſil. 207. quod incipit, *Viſa dicta cauſa,* allegat Bartolum virum excelſum, & præceptorem ſuum: & idem Angelus in conſil. 166. quod incipit, *Pro deciſione quæſitorum,* dicit, Bartolum fuiſſe virum recolendæ memoriæ: & idem Angelus in conſil. 186. quod incipit, *Super hoc puncto,* dicit Bartolum virum excelſum, & præceptorem ſuum: & ſum̃um Doctorem appellat Petr. de Anchorano in conſil. 415. quod incipit, *contra hæredes,* in fin. & Baldus in c. *quam contra falſam.* in 10. col. *de probat.* dicit, quod Bartolus fuit ſummus Doctor & præceptor ſuus, & ipſum longo tempore audivit, & diſcendi cupiditate raro ab eo diſceſſit: & idem Baldus in l. *rationem.* C. *de probat.* dicit, Bartolum fuiſſe ſupremum Doctorem. Et Paulus de Caſtro in conſil. 288. quod incipit, *præſuppoſito quodam ſtatuto.* in fine, dicit, quod conſulendo temerarium videtur recedere à determinatione Bartoli: Et id. Paulus in l. *ſi adverſus,* in fin. C. *ſi adverſus rem judicatam,* dicit, quod Bartolus generaliter ſequitur plus veritatem, quam Baldus: & Alexander de Imola in conſil. 55. in 4. vol. quod incipit, *perſpectis his, quæ in them.* in 16. col. dicit, Bartolus, qualis Doctor fuerit, & nemo eſt, qui neſciat ſecundum ipſum, quod in ſimili dicit vates vulgaris: *Moſtrò cio che poteva far la lingua noſtra.* Et dicit D. Andr. Barbatia in c. *cum tibi.* in 31. col. *de teſtam.* quod opinio Bartoli eſt tanquam Apollinis oraculum veriſſimum: & idem Andr. Barbatia in c. fin. in 11. col. *de ſucceſſ. ab inteſt.* dicit, quod Bartolus fuit lumen ardentiſſimum juris Civilis. Et Bapt. Severus in d. l. *omnes populi,* in 95. col. dicit, quod Bartolus fuit excellentis ingenii, cui nullum numen abſuit: & fuit in eo, ultra aliam ſcientiam legum, admirabilis prudentia: Et Barth. Socinus in conſil. 876. quod incipit, *Inter fratres,* in 2. col. dicit, quod Bartolus fuit optimus auriga in hac civili ſcientia: & Petrus de Ubaldis Moder. in c. *Rayn.* in fol. 51. *de teſt.* dicit, quod Bartolus ut plurimum ſequitur veritatem, æquitatem, & omnia vidit: & dicit D. Jaſon in Rubr. C. *de jure emphyt.* quod poſt gloſſam ſequitur ordinem Bartoli, cujus veſtigia ſemper adorat. Et idem Jaſon in Rubr. ff. *de offic. aſſeſſoris,* dicit, quod Bartolus fuit lucerna juris, & idem Jaſon. in l. fin. in 2. col. C. *de inſtit. & ſubſtit.* dicit, quod Bartolus fuit vir divini ingenii: & idem Jaſon in l. *admonendi.* in repetit. Paduana, in 1. col. ff. *de jurejur.* dicit, ergo ordine Bartoli obſervato, cujus veſtigia venerari ſolitus ſum. Et idem Jaſon in

in d. l. *quidam cum filium*, in fin. dicit, ſemper in legibus Bartolum, ut terreſtre numen colui, & ejus veſtigia quantum licuit, obſervavi. Memini etiam Jaſonem Paduæ cum legeret l. *cum mota, de tranſact.* dixiſſe viva voce, quod Bartolus fuit illuminator juris, & lux cœcorum, & ubi ponit manum, vel quando dicit caſus, vel textus eſt, dicit ipſam veritatem, & ſi aliquando per aliquos reprehendatur, in hoc vere ingenium noſtrum non eſt ſufficiens inducendo, & ſpeculando prout ipſe faciebat, & *ſi non fuiſſet Bartolus, certe fuiſſemus in abrupto.*

IX. Dicit etiam D. Anton. de Prato, Doctor ſui temporis ſingularis, in ſuo repertorio Bartoli in princ. quod auctoritas Bartoli tanta ante nos, & his temporibus noſtris extitit, ut vere deficiente lege, ejus opinio pro jure ſervetur: de cujus laudibus dicere poſſumus, quod de laudibus Lucii Craſſi dicitur, quem Cicero lib. *officiorum*, Juriſconſultorum diſſertiſſimum appellat l. 1. §. *etiam.* ff. *de orig. jur.* & dicit Bapt. Severus in d. tract. *de modo ſtudendi*, in 15. col. quod in Hiſpania, & Luſitania, decreto regio, & communi illarum partium eſt ſancitum, quod in caſibus in quibus reperitur contradictio Doctorum, opinio Bartoli prævaleat tanquam principalior, & ſecundum illam judicetur. Valde etiam commendatur Bartolus per Abbatem in cap. *non minus.* in 11. col. *de immun. eccleſ.* & in conſil. 3. in 1. vol. incipit, *Caſus talis eſt*, ubi dicit, Bartolum fuiſſe juris Civilis illuminatorem: & Baldus in l. *ſcriptum.* C. *de fide inſtrument.* & Raph. Fulgoſus in cōſ. 180. incipit, *Viſo proceſſu.* in 2. col. & in conſil. 206. incipit, *pro ejus, de quo quæritur.* in 2. col. & per Antoninum Archiepiſc. Flor. in *ſua tertia parte hiſtoriæ*, tit. 21. c. 8. in fin. & Blondum Forlivienſem lib. 1. *de Italia illuſtrata*, in Etruria 2. regione, & in Piceno 5. regione: & dicit Baldus in l. ſuo tract. *de commemorationibus famoſiſſimorum Doctorum in utroque jure*, in pen. col. quod Bartolus fuit plusquam excelſus, & ſubtilis.

X. Legit Piſis, ſed continuavit ſemper in Peruſio, & ibi domicilium habebat: quo tempore ibi legebat Franc. Tigrini de Piſis, & erant ita amici, ut fratres: fuit enim Bartolus ſatis ſubtilis, ſed non memorioſus, in tantum, quod quando aliquid cogitabat, & non reperiebat leges ad propoſitum, ibat ad dictum D. Franciſcum, & ille ſibi dicebat leges: & dicunt Angelus & Paul. de Caſtro in l. *ſi quis ſervo.* ff. *de ſolut.* quod Bartolus de dictis D. Franciſci Tigrini fecit ſibi multum honorem, & parum ipſi D. Franciſco, quia ipſum nunquam allegabat, vel raro. Tamen D. Franciſcus prædictus in conſil. ſuo, quod incipit, *Ego Franciſcus*, num. 52. inter conſilia Bartoli dicit, Bartolum fuiſſe excellentiſſimum Doctorem.

XI. Com-

Digitized by Google

XI. Compoſuit Bartolus mirabilia Commentaria in jure Civili, & ſuper ff. *Veteri, Infortiato, ff. Novo, & Codice*, quæ modo ſunt impreſſa: & quia ſunt aliqua, quæ non ſunt Bartoli, in margine ſuis locis ſunt notata. Scripſit etiam ſuper *tribus lib. Cod.* tamen advertendum, puto, quod Bartolus ſolummodo ſcripſit usque ad tit. *C. de peric. eorum, qui pro magiſtrat.* l. 11. ſecundum Angelum ibi, cum concord. de quibus per Jaſonem in d.l. *quidam cum filium*, in 14. col. & in repet. d.l. *omnes populi*. in Ticinenſi lectura in princ. & adde, quod idem dicit Alexander conſil. 192. incipit, *Viſis actis cauſæ*. in ult. col. excepta repetitione l. 1. C. *de dignit.* lib. 12. quæ vere eſt Bartoli, ut apparet ex dictis per Bartolum l. 1. *C. de condit. in public. horreis* lib. 10. & in l. fin. C. *de incol.* & ſtilus, & ordo Bartoli ibi bene convenit. Item quæ modo ſcripſit ſuper Authenticas, de quibus refert Bartolus in auth. *hoc ſi debitor*, in fin. & in l. *proſecutione*. C. *de pignor.* & in l. *ſi eum*. ff. *de excuſat. tutor.* ſcripſiſſe, hoc etiam teſtatur Baldus in auth. *ceſſante*. C. *de legit. her.* tamen in veritate, licet ſcripſerit Bartolus ſuper auth. iſta lectura impreſſa, quæ attribuitur Bartolo, non eſt Bartoli, ſecundum Alexandrum in rubr. ff. *de acq. hered.* & plene Jaſon. d.l. *quidam cum filium*. in pen. col. & ultra alios pleniſſime per Bapt. Sever. in repet. l. *edita*. in 59. col. C. *de edend.* licet Alex. In l. *poſt conſanguineos*. §. *legitima*. in addit. Bartoli ff. *de ſuis, & legit.* alleget pro lectura Bartoli.

XII. Item ſcripſit ſecundum aliquos *ſuper Inſtituta*, & ita affirmat dictus D. Joan. Abbas in d. lib. *de ſcript. eccleſiaſticis*, fol. 177. quæ lectura à paucis annis ſub nomine Bartoli eſt impreſſa, tamen rei veritate illa non eſt Bartoli, quia non convenit ſtilo, quo in lecturis ſuis utitur, præterea ibi, in pluribus locis allegatur Bartolus, & præcipue in §. 1. Inſtit. *de libertinis*, circa medium, & in §. 1. Inſtit. *de auth. tut.* in princ. & ſic per conſequens non poteſt dici, eſſe Bartoli lecturam. Item ſcripſit plures Tractatus, qui ſunt impreſſi, & quia ſunt aliqui, qui attribuuntur Bartolo, qui vere non ſunt, ibi ſcripſi in addit. meis, & addidi nonnullos alios Tractatus Bartoli, qui non fuerunt impreſſi: & ideo dicit Andreas Siculus in c. *cum ſit generale*. in 68. col. *de conſtitutionibus*, quod multa attribuuntur Bartolo, quæ re vera non ſunt, & illud accidit ex modica diligentia moderna, quæ vigilias antiquorum apud Canoniſtas attribuit Joanni Andreæ, & apud Legiſtas Bartolo: & nos cœci ſecundum ipſum modo ſequimur communem errorem.

XIII. Scripſit plura *conſilia*, quæ ex modica diligentia non fuerunt recollecta, de quibus multa ſunt impreſſa, ſed non omnia. Habeo plurima conſilia Bartoli manu propria cum ejus ſigillo, & alia recollegi plus-

quam 150. quæ cito impreſſioni dabuntur cum Additionibus, & locis notatis per Doctores allegantes dicta conſilia. Ultimo loco Bartolus gloſſavit Extravagantes, *Ad reprimendum*, & *qui ſunt rebelles*, & ſuæ gloſſæ textui ſunt inſertæ, quæ omnibus notæ ſunt, de quibus dicit Bapt. Severus in tract. *de modo ſtudendi*, in 30. col. ver. *vidiſtis usque nunc*, quod dicta Bartoli ſuper dictis Extravagantibus putat majoris eſſe authoritatis aliquibus aliis dictis ejusdem: quia magis digeſte edidit, & tanquam gloſſam, & dicit Bartolomæus Veronenſis in auth. *ſed novo jure*, in 7. col. C. *de ſerv. fugit.* quod Imperatores dederunt poteſtatem Bartolo, ut gloſſaret dictas Extravagantes, & ſic ipſe de voluntate ipſorum gloſſavit.

XIV. Bartolus habuit fratrem, nomine BONACCURSUM, cui inſignia Doctoratus Perufii dedit, & extat Bartoli *ſermo Doctoratus* ipſius, qui incipit, *Bonum eſt nomen tuum.* Accurſus hic fuit excellentiſſimus Doctor, extant plura ejus conſilia, & aliqua originalia ex ipſis cum ſigillis ſunt penes me. Habuit Bartolus duas filias, quarum alteram tradidit nuptui D. Nicolao D. Alex. de Peruſio, viro domi nobili, ſed ſcientia legum nobiliori, quem ſolemnem Doctorem, & generum Bartoli appellat Franc. de Curte in conſil. 27. in 7. col. incipit, *Magnificus vir*, hic in jure Civili plura compoſuit, & ſcripſit, de quo ſcripſi in Tractatu meo *de præſtantia Doctorum*, in lib. 9. *de claris Juriſconſultis.* Alteram vero nuptui tradidit D. Guilielmo de Peruſio, excellent. legum Doctori, quem ſolennem Doctorem, & generum Bartoli & patrem Domini Saluſtii allegat Angelus de Aretio in §. fin. in 1. col. Inſtit. *de Senatusconſ. Tertul.* & in §. *actionum*, in 7. col. Inſtit. de *actionibus.* & Laurus de Fano. in §. *cæterum.* Inſt. *de legit. agnat. ſucceſſ.* in 7. col. & vide Petrum de Ancharano in conſil. incipit, *Hæc quando vulgaris*, de quo etiam in d. Tract. *de præſtantia Doctorum*, ſcripſi.

XV. Tandem mortuus eſt Peruſii anno ſalutis Dominicæ 1359. & die 13. Julii, anno ætatis ſuæ 46. & ſepultus in Eccleſia Fratrum Minorum, ad latus dextrum altaris majoris, licet D. Tindarus in d. tract. *de teſtib.* 2. lib. c. 8. atteſtetur eum citius obiiſſe. Nam dicit, quod Bartolus 43. annum ſuæ ætatis agens, vita functus eſt, & in illa paucula ætate, tot & tanta, tam obſcura, tam obtenebrata, & penitus incognita, mirabili quadam memoria, ac incredibili perſpicacia in apertum duxit. Qua fere ætate cæteri omnes vix littora profunditatis ſcientiæ noſtræ tetigiſſent. Quid fabricaſſet, inquit, ſi 90. annum attigiſſet, ſicut fuere multi civilis ſapientiæ profeſſores? profecto nihil ambiguitatis, aut obſcurita-

tis

tis in jure Civili relictum eſſet, unde ipſa ſecula lugenda ſunt, ſecundum eum, & Archiepiſcopus Florentin. in d. 3. parte ſuæ hiſtoriæ, lib. 21. cap. 8. & Bapt. Severus in d. tract. in 11. col. dicunt, Bartolum obiiſſe anno Domini 1355. & anno ætatis ſuæ 46. & Joan. Abbas prædictus in d. lib. *de ſcriptoribus eccleſiaſticis*, dicit, ipſum obiiſſe anno Domini 1355. & anno ætatis ſuæ 56. Indictione octava tempore Caroli Imperatoris.

Hactenus Diplovatatius.

THEODORI Hermopolitæ ſynopſis & ecloga Codicis Juſtinianei erotematica ſive per interrogationes & reſponſiones, in capita LXXXII. diviſa MS. exſtat in Bibl. Cæſarea (teſte Lambecio VI. p. 15. ſeq.) cum præfixo Indice capitum. *πίναξ τῶν συνόψεων τῶν Κωδίκων, Θεοδώρου Ἑρμοπολίτου. Κεφάλαιον ά, περὶ πίστεως* &c. Finito indice, incipit: *σύνοψις καὶ ἐκλογὴ ἐκ τῶν Κωδίκων Θεοδώρου Ἑρμοπολίτου. Βιβλίον ά, τίτλος γ'. κεφάλαιον ά περὶ πίστεως. Πότε τελευτῶν ὁ ἡγούμενος ὁ μετ' αὐτὸν οὐ προβάλλεται; Ὅτε ὁ ἔσχατος μαρτυρηθῇ ἐνάρετος· καθὼς φησιν ὁ νόμος. τελευτῶντος ἡγουμένου μοναστηρίου, προβληθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ὁ πρὸς ἀρετὴν ἐπιτήδειος, καὶ μὴ πάντως ὁ δευτερεύων. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐν ταῖς νεαραῖς εἴρηται.*

Πότε ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κρίνει καὶ δικάζει ὁ Ἐπίσκοπος; ὅτε οἱ πολιτικοὶ αἱρεθῶσι τοῦ δικασθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καθὼς φησι ὁ νόμος· τοῖς ἐθέλουσι καλῶς δικάζει ὁ Ἐπίσκοπος· ἄκων γὰρ &c. Alter Codex MS. integro folio in fine auctior, recenſetur apud eundem Lambecium p. 33. ſq. Hujus Theodori *ἐκλογαῖς* Baſilicorum, *ἤγουν δέκα βιβλίοις τῆς ἑξηκονταβίβλου*, MSS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi, Cod. 2519. uſus eſt Cangius, qui notat, vixiſſe poſt Alexium Comnenum, cujus novellam laudat, quique obiit A. C. 1118.

Idem Lambecius p. 11. refert in Anonymi Collectione Græca MS. legum laudari *Stephani* Antecesſoris libros *κώδικος συντόμου*: nec non *Anonymi τὸ βιβλίον τῶν παρατίτλων*, & referri quædam *ἐκ τοῦ ποιναλίου Ἰωάννου Κουβιδίου ἀντικένσορος*.

Nomen *Δαπανήβους*, quod pro nomine JCti *Datianebis* idem Lambecius p. 8. & 65. ponit, non dubito eſſe Græcis litteris male expreſſa verba Latina tituli *de actionibus*, additurque Græca verſio *περὶ ἰδικῶν ἀγωγῶν*.

Libellus *Euſtathii* Antecesſoris *de actionibus* occurrit in eadem Cæſarea Bibl. *αἱ ἐν συνόψει ἀγωγαί. τί ἐστιν ἀγωγή; ἀγωγή ἐστιν δίκαιον τοῦ ἀπαιτεῖν ἐν δικαστηρίῳ τι* &c. Vide Lambecium VI. p. 25. Euſtathium Magi-

Magiſtrum Romanum *de Hypobolo* MS. in Codice Regio Pariſ. 2023. laudat Cangius in gloſſario, quemadmodum etiam *Georgium Phorbenum* Dicæophylacem Theſſalonicenſem, (quem Phobenum dixi ſupra p. 483.) ex Codice 2227. περὶ ὑποβόλου, τοῦ δικαιοφύλακος Θεσσαλονίκης Γεωργίου τοῦ Φορβηνοῦ.

Indiculus Scriptorum Juris Græco-Rom. editorum & ineditorum, de quibus hoc capite a me dictum.

LEONIS & ALEXANDRI Impp. Conſtitutiones. pag. 415. ſeq.
Anaſtaſius JCtus. 436.
Anatolius JCtus. 437.
ANONYMI Compendium Legum. 492.
Athanaſii Patriarchæ Novellæ. 433.
Athanaſius Scholaſticus, Emeſenus. 438. Ejus Epitome MS. ex Codice, Novellis &c. 477. Scholia in Euſtathii libellum de temporibus in foro obſervandis. 490. 493.
MICHAELIS ATTALIATÆ Compendium Legum, ſive ſynopſis ſynopſeos Baſilicon. 494. 469. ſq. 489.
Antiochus Balſamo, nomen commentitium. 470.

Baphius judex Veli, JCtus. 481.
BASILII Macedonis Imp. Conſtitutiones. 407. 495.
BASILII, CONSTANTINI & LEONIS Impp. Conſtitutiones. 407. 494.
Eorundem Ἐκλογὴ ſive πρόχειρον νόμων. 408. 429. 468.
BASILICA. 425. ſeq. 439. 467. 478. ſeq. 494. τὸ πλάτος, τὸ κατὰ πόδας. 457. Index JCtorum & aliorum in Baſilicis memoratorum. 435.
Synopſis Baſilicorum. 426. 471. 472.
Scholiaſtæ. 437. 453. 454. 480. ſeq. *Joſephi Mariæ Suareſii* Notitia Baſilicorum. 467. ſeq. Confer Ægidii Menagii Anti-Bailletum. c. 40.
BASILII Porphyrogeniti Imp. Conſtitutiones. 419. ſeq. 495.
Beſtes Conoſtaulus JCtus, judex Veli, Epitomator Novellarum. 433. 435. 439.

MATTHÆUS BLASTERES. Vide MATTHÆUS.
Enimundi Bonefidii Juris Orientalis Libri III. pag. 484.

Calocyrus Sextus, JCtus. 440.
Campanus, JCtus. 440.
MICH. CHUMNI de gradibus cognationis. 515. Scholia Attaliatam. vide Vol. X. hujus Bibl. p. 225.
Cobides ſive Gobides, JCtus. 443. 446.
Codices Legum ante Juſtinian. 342. 446.
Codonis JCti παράτιτλα MSS. 478.
ISAACI COMNENI Conſtitutio. 420.
ALEXII COMNENI Conſtitutiones. 421. ſeq. 492. ALEXII COMNENI ſecundi. 492.
JOANNIS COMNENI Conſtitutiones. 422. 502.
MANUELIS COMNENI. 422. ſeq. 504.
ISAACI ANGELI COMNENI. 424.
CONSTANTINI Copronymi Conſtitutio. 406.
CONSTANTINI Porphyrogeniti Conſtitutiones. 417. ſeq. 497. Vide & in BASILIO, & in Leone.
CONSTANTINUS HARMENOPULUS. vide HARMENOP.
Conſtantinus Nicæus, JCtus. 452. Ejus expoſitionem Novellarum citat Nicolaus Comnenus p. 371. prænotion. Myſtagog.
COSMAS, Magiſter officiorum. 434. Ejus Reſponſa duo. 497.
Joannes Cubidii (al. Convidii) JCti, ποινάλιον MS. 477. 563.
Cyrillus JCtus. 442. 443.

Datianibes, nomen JCti commentitium. 563.
Demetrii Chartophylacis & poſtea Archiep. Bulgariæ, Quæſtiones MSS. 483.
Demetrius Chomatenus. 498.
Demetrius Syncellus. 498.
Diplomata Græca. 425. De Bullarum & Diplomatum Græcorum ſubſcriptionibus Cangius ad Alexiadem. p. 253. ſq. ubi etiam p. 260. exhibet ſigillum Bullæ aureæ Balduini, Imperatoris CPol.
Tho. Diplovatatius. 555.
Docimus JCtus. 498.
Domninus Nomicus ſive JCtus, quem ad Novellas Iſaaci Comneni citat Nic. Comnenus Papadopoli prænot. myſtagog. p. 372. 402.

Digitized by Google

Dorotheus JCtus. 444.

Doxapater JCtus. 444. Sacellarium vocat Nic. Comnenus, & poſtremum JCtorum Græcorum p. 372. ubi citat ejus ſcholia ad novellas Conſtitutiones Iſaaci Angeli.

Eclogæ Legum. 428. vide ſupra in BASILIO.

ὁ Ἐναντιοφανής. 444. 480.

Ἐπαρχικά. 431. 476.

Eudoxius, JCtus. 445. Hunc puto Eudoxium eſſe Nomicum, judicem Veli, cujus ſynopſin legum citat Nic. Comnenus p. 402. prænot. myſtagog. & ſcholia ad novellas Alexii Comneni p. 345. 435.

EUSTATHIUS JCtus. Magiſter. 445. Ejus liber de temporum articulis in foro obſervandis. 477. 496. Euſtathii Patricii Romani de nuptiis conſobrinorum. 499. Scripta alia inedita. 563. ſeq.

Marquardi Freheri editio Juris Græco-Romani Leunclaviani. 487.

FRIDERICI III. Imp. βασιλικῶν διατάξεων libri III. MSS. 424.

Garidas JCtus. 445. Nic. Comneno Leo Garidas ſive Zaridas. Vide Vol. X. hujus Bibl. p. 514.

Georgius Dicæophylax & poſtea Quæſtor ſub Alexio Comneno. 500. Alius Georgius, Sacerdos & Nomophylax Eccleſiæ CPol. cujus explicationem in omnes Imperiales leges memorat Allatius de Georgiis p. 349. Georgius Phobenus. infra Phobenus.

Gloſſaria Græca Juris. 427.

Gobidæ Logothetæ JCti ſcholia ad novellas Leonis Sapientis citat Nic. Comnenus p. 372. prænot. myſtigog.

Gobidas ſive Cobidas JCtus. 443. 446.

CONSTANTINI HARMENOPULI πρόχειρον νόμων. 429. 469. epitome Canonum. 488. libellus de ſectis. 489. expoſitio fidei. p. 501. index ſcriptorum in prochiro citatorum. 433.

Hagiotheodoretus, Monachus & JCtus. 446. Epiſtola lugens ejus obitum, Græce primum edita p. 483. De ejus ſynopſi novellarum, & ſcholiis ad novellas Leonis, Vol. X. hujus Bibl. p. 515.

HENOTICA edicta Imperatorum Orientis. 344.

HERACLII Imp. Conſtitutiones. 405. 406. 501.

Impe-

Digitized by Google

Imperatorum ante Juſtinianum, Leges. 342. ſeq.
poſt Juſtinianum, 404. ſeq. 485. 488. 489.
Index in Baſilicis citatus Stephanum JCtum habuit autorem. 447. 481.
JOANNIS DUCÆ Vatatzæ Imp. Conſtitutiones. 424. 502.
Joannes Nomophylax. 447.
Joſephi Tenedii πρόχειρον βασιλικῶν κτ̄ στοιχεῖον MS. 470.
Iſidorus JCtus. 447. Iſidorum Anteceſſorem vocat Nic. Comnenus & Logothetam Dromi, citatque ejus ſcholia in novellas Alexii Comneni p. 403.
JUSTINIANI Imp. Inſtitutiones earumque editiones & interpretes. 353. 473.
Digeſta. 356. interpretes Græci. 358. 473. editiones Digeſtorum. 359. ſeq.
Codex repetitæ prælect. 365. 473. ὁ Κωδικευτής. 442.
Novellæ. 372. ſeq. editiones & interpretationes. 398. ſq. 474. ſq.
Conſtitutiones & edicta alia. 404. 503.
Chronologia imperii Juſtinianei. 346. ſeq.
JCti, Juſtiniani tempore. 345. 357. 365. ſeq.
JCti ante Juſtinianum. 318. ſeq.
JUSTINI Imp. edicta. 404. ſeq.

Leges Georgicæ ab Harmenopulo expreſſæ. 432. 477. 490. Militares Rufo. 490. Rhodiæ navales à Docimo. 403. 459. 491. 509.
LEONIS Armenii Conſtitutio. 406.
LEONIS Sapientis Διατύπωσις Epiſcopatuum Patriarchæ CPol. ſubjectorum. 503. Conſtitutiones. 408. ſeq. 434. 449.
LEONIS & CONSTANTINI. 427. Ἐκλογὴ νόμων. 489. 503.
Vide & ſupra, in BASILIO.
LEONIS & ALEXANDRI Conſtitutiones. 415. ſeq.
Leo Sebaſtenus, Monachus & JCtus, cujus Synopſis Legum & ectheſis Canonum citatur à Nic. Comneno. Vide Volum. X. hujus Bibl. p. 528.
Joannis Leunclavii editio paratitlorum juris. 403. Eclogæ Baſilicorum & Conſtitutt. Imperatorum. 426. Jus Græco-Romanum. 487.

Magiſter. 430. 434. 445. 450. 459. Vide Coſmas & Euſtathius, & Stephanus.
Marinus Patricius. 503.

MAT-

Digitized by Google

MATTHÆI BLASTARIS Hiſtoria Juris. 367. Quæſtiones nuptiales. 489.
Matthæi Monachi Scholia in Attaliatam circa A. C. 1187. ſcripta.
MICHAELIS Stratiotici Imp. Conſtitutio. 420.
MICHAELIS Parapinacei. 421.
MICHAELIS Palæologi. 424.
MICHAEL ATTALIATA. Vide ATTALIATA.
MICHAEL CHUMNUS. Vide CHUMNUS.
Μικρὸν κτ̃ στοιχεῖον. 428. 434.
Modeſtinus nomophylax, de cujus Scriptis Vol. X. hujus Bibl. p. 540.

Nicæus JCtus. Vide Conſtantinus.
NICEPHORI Imp. Conſtitutiones. 406.
NICEPHORI Phocæ. 419. 506.
NICEPHORI Botaniotæ. 421. 506.
Nicetas Metropolita Heracleenſis. 507.
Nicetas Metropolita Theſſalon. 507.
Nicetas Patricius. 503.
Nicetas protoſyncellus & chartophylax CPol. 506.
Nicolai Patriarchæ CPol. Sententiæ ſynodales. 507.

Pactomejus Clemens, JCtus. 441.
Paratitla, paragraphæ, parapompæ. 454. 480.
Paratitlorum libri à Jo. Leunclavio editi. 403. 477.
Patriarcharum CPol. decreta. 486. 488. 508.
Patricius, JCtus. 454.
Patzus, JCtus. 545. Gregorium Patzonem vocat Nic. Comnenus. Vide Volum. X. hujus Bibl. p. 515.
Pegaſus JCtus. 456.
Philotheus, Patriarcha CPol. 508.
Philoxenus JCtus, qui Novellas illuſtravit. 457.
Georgii Phobeni vel Phorbeni JCti Scripta inedita. 483. 564. Joannis Phobeni Scholia ad Novellas Conſtantini & Leonis citat Nic. Comnenus p. 394.
Phocas JCtus. Vol. X. hujus Bibl. p. 544.
Pinalius JCtus. 407. An ποινάλιον Joannis Cubidii de quo 563?
MICH. PSELLI Synopſis Legum. 470.

Rhodia lex nautica. 403. 459. 491.
Rhodion JCtus. 407.
ROMANI Senioris Imp. Conſtitutiones. 416. ſeq. 509.
ROMANI Junioris Porphyrogeniti. 420. 509.
Romanus JCtus. 459. Magiſter Euſtathius.
Rufus, JCtus. 407.
Rufi leges militares. 490.

Sergius, Patriarcha CPol. 510.
Calocyrus Sextus, JCtus. 440.
Sextus Cæcilius, JCtus. 460. Sixtum ſive Sextum Nomophylacem ad Novellas laudat Nic. Comnenus p. 371. prænot. myſtagog.
Siſinnius, Patriarcha CPol. 510.
Stephanus JCtus indicis auctor in Baſilica. 461. Lingua Legum. 510. Adde Joſephi Nerii analecta T. 4. Miſc. Italic. erudit. Gaudentii Roberti p. 832. Stephanos duos JCtos laudat Nic. Comnenus: unum, quem Nomicum appellat, & alterum Magiſtrum, Judicem Veli.
Stupa, Patriarcha CPol. 511.
Joſephi Mariæ Suareſii Notitia Baſilicorum. 467. ſeq.

Taraſius, Patriarcha CPol. 512.
Joſephus Tenedius, JCtus. Vide Joſephus.
Thalelæus ὁ τῆς νομικῆς ὀφθαλμός. 472. Anteceſſor. 370. 481. Thalelæi anteceſſoris ſyntagma Novellarum omnium & ſcholia ad Novellas Baſilii Macedonis laudat Nic. Comnenus p. 345. & 403. prænot. Myſtagog.
Theodorus Critopulus metropolita Heracleenſis. 512.
Theodorus Hermopolites JCtus. 473. Stephani diſcipulus. 461. Ejus Synopſis erotematica in Codicem Juſtiniani MS. 563. Ecloge Baſilicorum libris X ibid.
THEOPHILI Imp. Conſtitutiones. 406.
Theophilitzes Nomicus. Vide X. Volum. hujus Bibl. p. 547.
THEOPHILUS, Græcus Interpres Inſtitutionum Juſtiniani Imp. 353. ſq. 464. 473.
Thomas Diplovatatius. 555.

Thomas Magiſter, JCtus. Vide Volum. X. hujus Bibl. p. 547.
TIBERII Thracis Imp. Conſtitutiones. 405.
Tipucitus JCtus. Vide Volum. X. hujus Bibl. p. 547.

ZENONIS Imp. Conſtitutiones. 344. 467.
ZOES, Romani, Imp. uxoris Conſtitutio. 420.

CAPUT VII.

De PAULO Ægineta, ALEXANDRO Tralliano & aliis Medicis Græcis editis.

Catalogus Medicorum & Phyſicorum Græcorum editorum, de quibus ſparſim hactenus dictum in præſenti Bibl. 1. Medici principes Henrici Stephani. 2. Paulus Ægineta. 3. Index Scriptorum ab eo laudatorum. ib. Dioclis Caryſtii Epiſtola ad Antigonum Regem. 4. Alii Diocles. ib. Alexander Trallianus. 5. Index Scriptorum ab eo laudatorum. ib. Sextus. 6. Actuarius. 7. Oribaſius. 8. Philaretus de pulſibus & Anonymus de podagra. 9. Theophilus. ib. Medici in illa H. Stephani collectione non obvii, ut Soranus. 10. Nonus. 11. Joannes Alexandrinus. 12. Capita Critonis κοσμητικῶν. ib. Græcus Rhazis interpres. 13. Stephanus Athenienſis. 14. Moſchio & alii Gynæciorum ſcriptores. 15. Chirurgici. 16. Chymici. 17. De balneis. 18. De febribus. 19. Notitia ſcriptorum recentium, qui de Medicis eorumque vitis ſcriptisque & de Medicorum hiſtoria commentati ſunt. 20.

POſt JCtos non prætereundi mihi ſunt Medici, Phyſicique, quorum non paucos & celebriores jam dixiſſe me & notitiam eorum ſparſim in prioribus hujus Bibl. voluminibus tradidiſſe memini. Hi, ut uno conſpectu ſtatim oculis tuis, chariſſime Lector, offerantur, neque velut omiſſi hoc loco à me, poſſint deſiderari, en tibi illorum ſyllabum:

Ada-

Adamantii & Polemonis phyſiognomonica. lib. 3. cap. 6. §. 38. p. 170. ſeq.
Æliani hiſtoria animalium. lib. 4. c. 21. §. 3.
Aëtius Amidenus. Volum. VIII. p. 318. ſeq.
Alexandri problemata, liber de febribus &c. lib. 4. c. 25.
Anatolius περὶ συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν. lib. 4. c. 29.
Andromachus lib. 3. c. 26.
Anonymus poëta de herbis Deo alicui ſacris. lib. 3. c. 26. p. 629. ſeq.
Anonymus à Petro Laurenbergio Gr. Lat. editus Hamb. 1616. 4. de partibus corporis humani. lib. 3. c. 7. p. 136.
Aretæus Cappadox lib. 4. c. 3. §. 7. p. 100. ſeq.
Ariſtoteles lib. 3. cap. 6.

Caſſius Scriptor problematum. lib. 3. cap. 6. §. 38. p. 169. ſeq.
Curanidum ſcriptor. lib. 1. cap. 9. §. 8. ſeq.

Demetrius Pepagomenus de podagra. Vol. X. p. 398.
Democritus lib. 2. c. 23. §. 5. ejus περὶ συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν. lib. 4. c. 29.
Dioſcorides lib. 4. c. 3.

Epiphanii Phyſiologus. Vol. VII. p. 427. de gemmis p. 424.
Erotianus & alii lexicorum Medicorum ſcriptores. lib. 4. c. 36. p. 572. ad 581.
Eutecnius Sophiſta, Oppiani Metaphraſtes. lib. 4. c. 20.

Galenus. lib. 4. c. 17.
Gregorius Nyſſenus de opificio hominis. Volum. VIII. p. 145. ſeq.
Geoponici. Volum. VI. p. 500. ſeq.

Heliodorus de Chryſopoeia. Volum. VI. p. 789. ſeq.
Hermetis iatromathematica & alia ſcripta. lib. 1. cap. 9. ſeq.
Hippiatrici ſcriptores. Volum. VI. p. 493. ſeq.
Hippocrates lib. 2. cap. 24.

Marcelli Sidetæ medicina ex piſcibus. lib. 1. cap. 3.
Melampus. lib. 1. cap. 15. §. 2.
Meletius de natura hominis. Volum. VIII. p. 405. ſeq. & poſt præf.

Digitized by Google

Nemeſius de natura hominis. Volum. VII. p. 549. ſeq.
Nicander poëta. lib. 3. c. 26.
Nicolaus Alexandrinus myrepſus. Volum. X. p. 292.

Oppianus poëta. lib. 4. c. 20.
Oribaſii quædam. Volum. IX. p. 451. ſeq.
Orpheus de lapidibus &c. lib. 1. c. 18. §. 5. ſeq.

Palladius iatroſophiſta. Volum. IX. p. 12.
Manuel Phile de animalibus. Volum. VII. p. 696. ſeq.
Philotheus in Aphoriſmos Hippocratis. lib. 2. cap. 24.
Polybus. lib. 2. cap. 24. §. 5. p. 865.
Mich. Pſellus de victus ratione, περὶ χρυσοποιΐας, de lapidum virtute &c. Allatius libro de Pſellis §. 34. & 51. §. 38. 47. Volum. V. hujus Bibl.

Rufus Epheſius. lib. 4. c. 3. §. 9. p. 102. ſeq.

Simeon Sethi de cibariorum facultate. Allatius lib. de Pſellis §. 51. & 34. Volum. V. hujus Bibl. & Volum. X. p. 320. ſeq.
Syneſius de arte magna. Volum. VIII. p. 232. ſeq.

Theodoritus lib. 2. ſeq. De providentia differens de hominis opificio. Vide Volum. VII. p. 437.
Theophraſtus. lib. 3. c. 9.
Theophylacti Simocattæ Problemata phyſica. Volum. VI. p. 283.

Xenocrates de alimento ex aquatilibus. Volum. IX. p. 454.

II. Quod itaque mihi adhuc reſtat perſequendum Græcorum Medicorum editorum ſpicilegium, hoc capite complecti eſt animus, atque deinceps proximo ineditos, Chemicorum maxime MSS. corpus ac Chirurgorum, & alio deinde capite Medicos deperditos in veterum ſcriptis memoratos ſtrictim tradere. Placet autem facere initium ab *Henrici Stephani* de omni genere litterarum immortaliter promeriti Viri collectione inſigni, quam *Medicæ artis principes* inſcripſit, & duobus Voluminibus cum locupletiſſimo indice in majore Folii forma edidit, Guilelmoque Plancio Medico inſcripſit A. 1567. Licet enim tota Latina ſit, & Latinos etiam veteres Medicos junctos habeat Celſum, Scribonium, Largum

Largum & Marcellum Empiricum: de quibus uti de *Aldina* Medicorum Veterum (Latinorum duntaxat excepto Sorano) συναγωγῇ, Venetiis vulgata A. 1547. fol. dixi in Bibliotheca Latina lib. IV. cap. 12. tamen multorum Græcorum Medicorum Latinas verſiones, cum Græci Codices ſatis emendati non eſſent ei ad manus, complectitur, hac ſerie:

1. *Aretæi* Cappadocis de cauſis & ſignis acutorum morborum libri II. Junio Paullo Craſſo, Patavino interprete. p. 1.
   Ejusdem de cauſis & notis diuturnorum affectuum, eodem interprete, libri II. p. 19.
   Ejusdem de morborum acutorum curatione libri II. interprete eodem Craſſo. p. 51.
   Ejusdem de morborum diuturnorum ſive chronicorum curatione, libri II. ex laudati Craſſi interpretatione. p. 81.
2. *Rufi* Epheſii de appellationibus partium corporis humani, libri III. quorum primus ex duplici auctoris editione, uberiore altera & altera breviore, eodem Craſſo interprete. p. 101.
   Ejusdem de veſicæ renumque affectibus, interprete Anonymo. p. 122.
   Ejusd. fragmentum de medicamentis purgantibus, Anonymo interprete. p. 126.
3. *Alexandri* Tralliani de arte Medica libri XII. ex verſione Joannis Gvinterii Andernaci. p. 131.
4. *Pauli* Æginetæ de re Medica libri ſeptem. p. 344. interprete Jano Cornario, cujus etiam Libri totidem dolabellarum ſive caſtigationum in Æginetam ſubjiciuntur. p. 703.
5. *Caſſii* Medicæ quæſtiones ſive problemata, interprete Adriano Junio, Hornano. p. 754. cum ejusdem caſtigationibus adjunctis ad libri calcem. p. 767.
6. *Oribaſii* Sardiani Synopſeos ad Euſtathium filium libri IX. interprete Joanne Baptiſta Raſario, Novarienſi Medico ad Coſmum Medicem ex edit Veneta Anni MDLIII. p. 1. cum Raſarii caſtigationibus. p. 679. ſeq.
   Ejusd. de laqueis ſive faſciis ad vulnera obliganda ex Heracle. p. 154. & de machinamentis chirurgicis ex Heliodoro aliisque, p. 161. Vido Vidio, Florentino interprete.
   Ejusdem Medicinalium collectorum ad Imp. Julianum (ex LXX.)

 ſuper-

ſuperſtites libri XIV. decimus quintus item ſed in fine mutilus, cum vigeſimo quarto & vigeſimo quinto, quibus de humani corporis partibus diſſeritur. Interprete Jo. Baptiſta Raſario. pag. 205.

Ejusdem ad Eunapium libri IV. primus eoporiſton ſive de remediis facile parabilibus. p. 574. ſecundus de facultate ſimplicium. p. 592. tertius de morborum. p. 618. quartus de locorum affectorum curatione. pag. 640. eodem Raſario interprete.

7. *Sexti* Platonici de Medicina ex animalibus libri duo ex verſione Gabrielis Humelbergii. p. 684.

8. Medici Latini: a) Aurelii Cornelii Celſi de re Medica libri octo, operis ab eo ſcripti de artibus * pars ſexta. p. 1. b) Scribonii Largi liber compoſitionum Medicinæ ad C. Julium Calliſtum. p. 187. c) Marcelli viri inluſtris ex magno officio Theodoſii ſenioris liber de Medicamentis, ex editione Jani Cornarii. p. 240. præmiſſis de qualitate & obſervatione Medicinæ Epiſtolis 1) Largii Deſignatiani ad filios, 2) Hippocratis ** ad Antiochum Regem, 3) Hippocratis ſive Antonii Muſæ potius ad Mæcenatem, 4) Plinii Secundi ad amicos. 4) Cornelii Celſi ſive Scribonii Largi potius ad C. Julium Calliſtum. 5) Cornelii Celſi ad Publium Natalem, & 6) Vindiciani Comitis Archiatrorum ad Valentinianum Imp. Verſus LXXV. hexametros, quibus liber Marcelli clauditur, non Sereni Sammonici, ut alibi viſum mihi fuit, ſed ipſius Marcelli utique eſſe, argumentis

* Ita quidem Henricus Stephanus, ut videtur ex MSto Codice, niſi in illo numerum ſextum reperiens, quod de libris intelligendum erat, de partibus operis Stephanus præter rem accepit. Sane libri quinque de agricultura libros octo Celſi de re Medica anteceſſerunt. Totum corpus diſciplinæ ruſticæ quinque libris complexum eſſe Celſum teſtis locuples eſt Columella libro & capite primo. Jam his à Celſo ſubjectos fuiſſe, quos de arte Medica ſcripſit, videtur ſuadere exordium horum, quod incipit his verbis: *Ut alimenta ſanis corporibus agricultura, ſic ſanitatem ægris Medicina promittit.* His accedit, quod in erudita Epiſtola Medici Patavini celeberrimi, Jo. Baptiſtæ Morgagni ad V. C. Jo. Baptiſtam Vulpium de Celſi & Sereni Sammonici editionibus & interpretibus edita Hagæ Comitis 1723. 4. video p. 40. notari, quod in codice Celſi membranaceo Forolivinenſi Alexandri Padumi ad calcem libri IV. ſubſignatum legitur: *Artium Aurelii Celſi liber nonus, idem Medicinæ liber quartus incipit feliciter.*

** Diocſis ad Antigonum, infra, §. 4.

mentis probabilibus facile perſuadebit lectori vir humaniſſimus atque eruditiſſimus Jo. Baptiſta ** Morgagnus. d) Q. Sereni Sammonici de Medicina præcepta ſaluberrima, verſibus hexametris. p. 415. e) Q. Rhemnii Fannii, ſive Remi Favini Palæmonis de ponderibus & menſuris liber, itidem hexametris verſibus. p. 432. Sammonico & Q. Rhemnio additæ ſunt in margine variæ lectiones.

9. *Actuarii*, Zachariæ F. de ſpiritu animali libri duo ad Joſephum Racendytam: Julio Alexandrino, Tridentino interprete. p. 1.
Ejusdem libri VII. de urinis, ex verſione Ambroſii Leonis, Nolani per Jacobum Gopylum recenſita. p. 42.
Ejusd. de methodo medendi, libri VI. interprete Cornelio Henrico Mathiſio, Brugenſi, p. 139. cum paucis ejusdem annotationibus. p. 334. ſeq.

10. *Nicolai* myrepſi Alexandrini opus de compoſitione medicamentorum in ſectiones XLVIII. digeſtum, interprete Leonhardo Fuchſio, Medico Tubingenſi, cum ejusdem annotationibus. p. 353.

11. *Incerti auctoris* de podagra libellus, è Græco ſermone in Latinum verſus à Marco Muſuro. p. 835.

12. *Aëtii* Amideni contractæ ex veteribus Medicinæ tetrabibli quatuor, ſive libri XVI. interprete Jano Cornario, p. 1.

13. *Philareti* de pulſuum differentia libellus, Albano Torino Vitodurenſi interprete. p. 834.

14. *Theophili* de exacta retrimentorum veſicæ cognitione libellus, interprete eodem Torino. p. 851.

Poſt indicem locupletiſſimum denique clauditur hoc opus locis Hippocratis quos Celſus Latine expreſſit, addita ejus interpretatione.

III. Ex his ſcriptoribus dicendi adhuc mihi reſtant Paulus Ægineta, Alexander Trallianus, Actuarius, Sextus, Theophilus, Philaretus & Anonymus de podagra.

PAULUS à patria Ægina inſula dictus *Ægineta*, a) in MSto Codice

** In laudata Epiſtola pag. 91. ſeq.

a) Stephanus Byz. notat patronymicum ab Ægina inſula Straboni eſſe Αἰγινεὺς, vulgari autem uſu, ὡς οἱ πολλοὶ, Αἰγινήτης. In numis apud Holſten. ΑΙΓΕΙΝΗΤΩΝ.

dice Bibliothecæ Segvierianæ b) (hodie Coislinianæ) περιοδευτής, h. e. qui obeundis ægrotorum decumbentium ædibus Medicinam c) faceret: in aliis apud Labbeum d) Paulus ἰατροσοφιστής. Claruit poſt medium ſæculi à CHriſto nato ſeptimi, tempore Conſtantini Pogonati, ut teſtatur Gregorius Abulpharajus, Medicus Malatienſis in hiſtoria dynaſtiarum p. 114. *E medicis autem, qui hoc tempore floruerunt, fuit* Paulus Ægineta *Medicus ſua ætate celebris: inſigniter autem peritus fuit in mulierum morbis, multumque illis curæ impendit. Convenire ipſum ſolebant obſtetrices, & eum de rebus, quæ mulieribus poſt partum acciderent conſulere, quibus reſpondere dignabatur & quid facerent, in iis, de quibus quæſierant, indicare, unde eum* alkawabeli (h. e. obſtetricium) *appellarunt. Scripſit librum in Medicina, in novem* e) *diſtinctum tractatus, quem tranſtulit* (in Arabicum ſermonem) *Honain* f) *Ebn Iſaak: & librum de affectibus mulierum.* Falluntur adeo Bibliothecarum Medicarum ſcriptores, qui Paulum referunt ad Theodoſii junioris tempora A. C. 420. vel Renatus Moreau ad A. C. 380. Meminit ejus etiam Suidas: Παῦλος Αἰγινήτης ἰατρός. ἔγραψεν ἰατρικὰ βιβλία διάφορα. Citatur à Matthæo Silvatico in pandectis Medicinæ, à Joanne Serapione, apud quem corrupte Paulus Alagenitus vocatur tractatu 7. cap. 9. aliisque junioribus. Chriſtianum fuiſſe libenter aſſentior Caſpari Barthio hoc in Adverſariis affirmanti, licet argumentum ille nullum addiderit, & ab ætate petitum fortaſſe non adeo poſſit firmum atque omni exceptione majus videri.

Hoc

b) Montfaucon. Bibl. Coiſlinian. p. 225.

c) Vide Menagii amœnitates juris c. 35.

d) Labbeus Bibl. nov. MSS. p. 126. ubi memorat ejus de fracturis, de lethiferis pharmacis & de colica affectione: nec non antiballomenna ſive de ſuccedaneis medicamentis, & de ponderibus ac menſuris ac chirurgica quædam, quæ omnia ex libris, quos editos habemus, excerpta ſunt apoſpaſmatia.

e) In editis ſunt tantummodo ſeptem. Sed videntur Arabes librum ſextum & ſeptimum, qui prioribus longe prolixiores ſunt, unumquemque in binos diſtinxiſſe.

f) De hoc Honaino, qui Joannis Meſuæ diſcipulus, circa A. 260. Hegiræ (CHriſti 873.) claruit, quique præter Æginetam etiam Hippocratis & Galeni plura, nec non Euclidem Arabice vertit & Almageſtum Ptolemæi, vide Herbeloti Bibl. Orientalem p. 456. Ex hac Arabica Æginetæ verſione profluxiſſe videtur barbara vetus Latina verſio, quam memorat Jo. Georgius Schenckius in Bibl. Medica pag. 433. falliturque in Pandectis Brandenburgicis Chriſtophorus Hendreichius, qui Torinianm pro illa barbara venditat.

Hoc quod dixi inſigne *artis Medicæ compendium* exhibent, qui exſtant ejus *libri VII.* collecti ex antiquioribus Medicis, Galeno imprimis, Aëtio * Alexandro Tralliano & Oribaſio. Libro *primo* hygiines inſtitutionem ſive *ὑποτύπωσιν* & præcepta de valetudine conſervanda tradit. Libro *ſecundo* & *tertio* de morbis internis: *quarto* & *quinto* de venenis, morſibus, ictibus, læſionibusque & malis externis corpus afficientibus: *ſexto* præclariſſimo, totam chirurgicam diſciplinam: *ſeptimo* denique materiam medicam ordine alphabetico & de ſimplicibus ac compoſitis medicamentis, de antidotis, ſmegmatis, emplaſtris, de medicamentis ſuccedaneis & de menſuris ac ponderibus. Ac morborum quidem omnis generis dignotiones cauſas & curationes ait ſe ſatis explicate fuiſſe complexum, τὸ δὲ παρὸν σύγγραμμα διαγνώσεις τε καὶ αἰτίας καὶ θεραπείας ἁπάντων περιέχει τῶν νοσημάτων, ὁμοιομερῶν, ὀργανικῶν, ἐν λύσει συνεχείας θεωρουμένων. οὐ κεφαλαιωδῶς μόνον ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἐγχωροῦν πλάτος. πρὸ δέγε τούτων τὴν ὑγιεινὴν ἅπασαν ἐξεθέμεθα δίαιταν. ἔσχατον δὲ τὸν περὶ ἁπλῶν τε καὶ συνθέτων φαρμάκων ἐποιησάμεθα λόγον.

Prodierunt primum *Græce* ex ædibus Aldi & Andreæ Aſulani ſoceri, A. 1528. fol. Præmittitur operi hoc diſtichon jambicum:

Παύλου πόνον με γνῶθι τοῦ γῆς τὸ πλέον
Διαδραμόντος, φύντος ἐκ γῆς Αἰγίνης.

Hujus editionis Codicem nactus ſum à capite ad calcem emendatum & ſuppletum è MS. Fuit is olim V. C. Marquardi Gudii: & ante eum Ælii Everhardi Vorſtii, ad quem è teſtamento Joſephi Scaligeri pervenerat.

Altera editio Græca, melior, Baſileenſis ex officina Andreæ Cratandri 1538. ** fol. debetur *Hieronymo Gemuſæo*, qui in Epiſtola præfixa ad Philippum Coſſejum, Conſtantiæ Galliarum Epiſcopum, ita profitetur hunc ſe ſcriptorem inſtauraſſe, οὐ λέγω, inquit, μεγαλοπρεπῶς οὐδὲ τραγικῶς, ἀλλ' ἁπλούστερον καὶ ἀληθέστερον φράσω, *ut ſi conferatur cum priore editione, dici profecto id poſſet, quod eſt apud Poëtam: quantum mutatus ab illo eſt.* Etiam titulus voluminis præ ſe fert, illud *collatione vetuſtiſſimorum exemplarium magna fide ac diligentia*

* Non minus frequenter Aëtii quam Galeni verba ſequi Paulum, notat Cornarius, dolabell. in lib. 1. c. 58. ſeq. lib. 2. c. 20. 36. ſeq. &c.

** In Catalogo Bibl. Bodlejanæ hæc editio perperam traditur lucem vidiſſe in forma quarta.

gentia emendatum & reſtitutum, nec non aliquot locis auctum: ut hic liber plane nunc primum è tenebris erutus in lucem prodiiſſe dici poſſit. Ad calcem voluminis extant quædam editoris Gemuſæi notæ, in quibus loca complura Pauli emendata, & interpretum notati errores. Diligentiſſime autem teſtatur ſe conſuluiſſe veterem Codicem, quem communicavit ſecum Joannes Ruellius, & quo Copus pridem uſus fuiſſet: cæteros Codices tantum adhibuiſſe, *quoties id exigeret locus aut varius, aut difficilis, aut alioqui ſaucius. In paucis uſi ſumus conjectura, ita tamen, ut omnibus oporteat placere, quæ affirmavimus.* Video tamen ex lectionibus marginum Codicis, quem dixi Gudiani, non pauca etiam in hac Baſileenſi editione meliora & integriora dari poſſe. Eamque dum Paulum ſtudet emendare, vitioſius interdum quædam expreſſiſſe notat Cornarius ad lib. 3. c. 20. 30. lib. 6. c. 9. &c.

Latine ex verſione *Albani Torini*, Vitodurenſis Helvetii, omiſſo ſexto libro, Baſil. 1532. atque ex nova recognitione, additis etiam notis, quibus verſionis ſuæ reddit rationem. ibid. 1534. 4. qua in editione enchiridii totius Medicinæ ſextus etiam liber acceſſit, ſicut etiam in tertia, quartaque, Baſil. 1546. 1555. 8. apud Jo. Oporinum. Ejusdem Torini Epiſtola Apologetica ad Andernacum cum verſionis ejus reprehenſione, Græcorum vero Æginetæ locorum plurium emendatione ex Chriſtophori Oroſcii, Hiſpani obſervationibus. ibid. 1539. 8. Hujus *Chriſtophori Oroſcii* ſive *de* * *Horozco* caſtigationes in interpretes Pauli Æginetæ Torinum & Gvinterium prodierant Venet. 1536. fol.

Ex verſione *Joannis Gvinterii Andernaci*, qui Joannis Laſcaris antiquo exemplari, alteroque Ruellii, & aliis inſuper Codicibus MSS. Pauli & antiquiſſimo Oribaſii volumine litteris Longobardicis ** ſcripto uſum ſe profitetur, interpretationem ſuam & præmiſſas operi notas dicavit Joanni Bellajo, præſuli Pariſienſi, nitideque curavit excudi Pariſ. 1532. fol. typis Simonis Colinei, recuſam Coloniæ 1534. fol. apud Joannem Soterem, (& ex *Remberti Dodonæi* recognitione, *** A. 1546.) atque additis notis *Jac. Goupyli* Lugd. apud Rovil-

* Male Roſcius dicitur in Catalogo Bibl. Bigotianæ pag. 32. & in Heinſianæ pag. 164. Croſcius.

** Veterem Latinam Oribaſii verſionem, non Græcum Codicem his verbis deſignat Andernacus, quod ex notis etiam ejus in Æginetam eſt perſpicuum.

*** Franciſcus Sweertius Bibl. Belgic. p. 656. Anton. Teiſſierius elog. Thuan. T. 3. 354.

illium 1551. & 1563. 1589. 8. in qua poſtrema editione præter notas Jani Cornarii, acceſſerunt & *Jacobi Dalechampii* Scholia, quæ lucem viderant Lugd. apud Guil. Rovillium 1567. 8.

Ex interpretatione *Jani Cornarii*, adjunctis dolabellarum ſive caſtigationum. libris ſeptem dedolata, ut ait eruditus auctor, ac lævigata. Baſileæ * 1556. fol. ex officina Johannis Hervagii: & cum iisdem notis ſive dolabellis in præclaro Medicorum principum opere, apud Henricum Stephanum. 1567. fol. In hiſce dolabellis Cornarius lib. 2. cap. 16. ſperare jubet editionem Galeni totius Latinam à ſe factam, & c. 54. emblemata in Dioſcoridem, & lib. 3. c. 42. &c.

Joannis Baptiſtæ Camutii editas in Æginetam caſtigationes memorat Jo. Georgius Schenckius, Bibl. Medicæ p. 433.

De ratione victus præcepta ſalubria *Guilelmo Copo* interprete, ex libro Æginetæ primo, Pariſ. 1512. 4. apud Henr. Stephanum, & 1527. *Sebaſtiani Auſtrii Rubenaquenſis* explanationem in Æginetæ præcepta de valetudine tuenda, Argentorat. 1538. 4.

De ſimplicibus Medicamentis, ex libro ſeptimo Æginetæ, interprete *Othone Brunsfeldio* Argentorat. 1531. 8. addito apoſpaſmatio de ratione victus ex laudata Copi interpretatione.

Paulus Ægineta de alimentorum facultatibus cum Apicio & Platinæ de tuenda valetudine Baſil. 1541. Lugd. 1541. 8.

Librum ſextum Æginetæ interpretatus eſt Latine *Jo Bernardus Felicianus* A. 1533. Gallice *Jacobus Dalechampius*, commentariosque addidit, quibus vetus ac recens Chirurgia illuſtratur. *Bartholomæi Maggii* in eundem ſextum librum commentarios ſed ineditos memorat Jo. Georgius Schenckius.

Excerpta de balneis. . Latine in collectione Veneta de balneis pag. 487.

De febribus, itidem Latine, in opere Veneto de febribus pag. 39.

De criſi & diebus decretoriis, cum Actuario Baſil. 1529. 8.

Nicolaus Rorarius, Medicus Utinenſis, Venet. 1566. 8. edidit contradictiones, dubia & paradoxa in libros Hippocratis, Celſi, Galeni, Aetii, *Æginetæ* & Avicennæ, cum eorundem conciliationibus: quo in ſcripto loca Æginetæ octo ad examen revocat, p. 560–573.

Dddd 2 Capi-

* In Catalogo Bibl. Heinſianæ pag. 157. hæc editio perperam traditur eſſe Græco-Latina.

Digitized by Google

Capitum diſtinctiones titulique ab ipſo ſunt ſcriptore, ut patet ex lib. VII. c. 18. & lib. 2. c. 26. *πλατυκωτέραν δὲ τὴν ἴασιν εὑρήσεις τούτων ἐν τῷ περὶ ῥίγους ἀμέτρου καὶ ψύξεως κεφαλαίῳ με.* Et tractationem de compoſitis medicamentis ultimi libri locum occupare teſtatur lib. 3. c. 37. citat etiam librum quartum VI. 83. Primum III. 37. Alexandriæ ſe verſatum narrat lib. 4. c. 49.

IV. INDEX SCRIPTORUM,

compoſitus à me ad numeros librorum capitumque.

Acron Acrigentinus. lib. 2. c. 35.
Adamantius. *ὁ δὲ Ὀρειβάσιος φησὶ κατὰ Ἀδαμάντιον.* VII. ult.
Adrianum vinum. lib. 3. c. 35.
Ægyptii. VI. 88. VII. 20.
Æſculapii ſmegma. IV. 1.
Agapeti antidotum. lib. 3. c. 78. podagricum. lib. 7. c. 11.
Alexander Medicus. lib. 3. c. 28. 78. VII. 19. ubi acopa *ἐκ γραφικοῦ μέλανος* ex atramento ſcriptorio. In Latina verſione Cornarii nomen Alexandri omiſſum eſt, quem intellige Trallianum. I. I. p. 41.
Amazonum paſtillus. lib. 3. c. 37. lib. 7. c. 12.
Ammonii collyrium. VII. 16.
Amythaon. IV. 32. Ejus emplaſtrum. VII. 17.
Andronius paſtillus. lib. 3. c. 26. 42. IV. 1. 19. 20. 58. VII. 12.
Antiochi hiera. VII. 8.
Antyllus chirurgus. VI. 33. 40. 53. 62. 67. Ejus infuſum per clyſterem ad vomitum concitandum. VII. 10. 24. De coctura medicamentorum, quæ in emplaſtra mittuntur. VII. 17. (edit. Gr. Baſil. pag. 301. ſeq.) epithema. lib. 3. c. 40. malagma. VII. 18.
Apollophanis epithema. lib. 3. c. 46. malagma. VII. 18.
Archigenes lib. 1. 1. c. 46. lib. 2. c. 12. (ubi de pulſibus) 46. lib. 3. c. 35. IV. 5. 6. 16. 34. V. 9. 12. epiſtola ad Atticum. III. 45. hiera. III. 68. VII. 8.
Aretæus Cappadox IV. 1.
Ariobarzanium emplaſtrum. lib. 3. c. 22. VII. 17.
Ariſtophanium medicamentum. IV. 55. emplaſtrum. VII. 17.
Aſclepium balneum. lib. 3. c. 77. panaces. VII. 3. pag. 636. pulvillus. VII. 13.
Azanitæ medicamentum. IV. 55. VII. 19.

Baſilii

Baſilii medicamentum. lib. 3. c. 78. IV. 55. VII. 19.
Berenicarium nitrum. VII. 17.

Chironia ulcera, qui Chirone opus habent ad ſanationem. IV. 46. Chironeum panaces. VII. 3. p. 636. edit. H. Steph.
Cleonis collyrium. VII. 16.
Cleopatræ ſcripta. lib. 3. c. 1. (ubi de tingendis capillis) ejus mors ab aſpide. V. 18.
Conſtantini ſapo. lib. 3. c. 24. 28. lib. 7. c. 13.
Criogenis paſtillus. VII. 12.
Crito. lib. 1. c. 46. lib. 3. c. 1. IV. 7. ejus pulvillus. VII. 13.

Daca & Dalmata. VI. 88.
Dioclis Caryſtii Epiſtola ad Antigonum. lib. 1. c. 100.
Dionyſia emplaſtrum. IV. 18.
Dioſcorides. VII. 3. (pag. 616. 619. 631. 632. 635.) VII. 4.
Dioſcorides Alexandrinus. IV. 24.

Eraſiſtratus V. 19. ejus panchreſtos. lib. 3. c. 22. collyrium. VII. 16.
Eſdra antidotus. lib. 3. c. 32. lib. 7. c. 11.

Fauſtini paſtillus. VI. 79. VII. 12.

Galenus. præf. lib. 1. & lib. 2. c. 1. 7. 12. 36. 46. lib. 3. c. 22. 34. IV. 18. 21. 22. 39. 48. 49. 54. V. 2. 14. 18. 24. 36. VI. 20. 21. 37. 40. 45. 52. 86. 87. 90. VII. 3. (p. 626. 627. 633.) 12. 19.
Ἐν τῷ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου. VI. 20. de compoſitione medicam. ſecundum loca. VII. 18. ſecundum genera. 19. libro de theriaca. VII. 3. p. 639. de antidotis. VII. 11.
Galeni hiera. VII. 8. antidotus. VII. 11. collyrium. 16. emplaſtrum. 17. paſtillus. VII. 12.
Vetuſtiores Galeno. lib. 3. c. 6.

Paſtillus Nere ex libris Heræ ἐκ τῶν Ἥρα. VII. 12.
Hippocrates. præf. lib. 1. lib. 2. c. 4. 7. lib. 3. 5. 18. 20. 31. 67. 78. IV. 1. 22. 57. VI. 45. 79. 88. 91. 99. 112. 115. 117. 118.
Homerus. VI. 88.

Iceſii emplaſtrum. lib. 3. c. 62. 64. IV. 48. VII. 17.
Iſis emplaſtrum. VII. 17.
Julianum mulſum. III. 37.
Ἰȣ̃ς@. ophthalmicus Galeni tempore. VI. 20. Juſti hiera. VII. 8. paſtillus. VII. 12.

Leonides. IV. ult. VI. 32. 44. 64. 67. 78.
Lycus. V. 3. 12.
Lyſimachium. lib. 3. c. 24. lib. 7. c. 3. p. 631.

Machærionis malagma. lib. 3. c. 44. IV. 48. emplaſtrum. VII. 17.
Magni collyrium. VII. 16.
Manethonis pulvillus. VII. 13.
Marcellus. lib. 3. c. 41. 79. IV. 11. VI. 48. paſtillus Marcellius. VII. 12.
Marciaton malagma. lib. 3. c. 37.
Maſſaliotæ pulvillus ſiccus. IV. 25. VII. 13.
Mendes in Ægypto colitur. VII. 20.
Mithridatis regis antidotus. lib. 3. c. 32. V. 27. VII. 11.
Mnaſeæ emplaſtrum. lib. 3. c. 23. 46. 64. VII. 17.
Muſæ paſtillus. III. 42. 81. VI. 25. VII. 12.

Τȣ̃ Νεαπολίτȣ contra diuturnas palpebrarum affectiones. lib. 3. c. 22.
Neronis emplaſtrum. VII. 17.
Nicander. V. 18.
Nicolaus. IV. 37. ejus emplaſtrum. VII. 17.
Nilammonis collyrium. III. 22. VII. 16.
Nili, Νείλȣ διάῤῥοδον ſive collyrium ex roſis. III. 22. VII. 16. malagma. VII. 18. Νήλεως Nilei epithema lib. 3. c. 37. 46. malagma. c. 49.
Nymphodori paſtillus. VII. 12.

Oribaſii ἑβδομηκοντάβιβλ@. præf. libri 1. Epitomen ejus ad filium Euſtathium. ibid.
Oribaſii ex Galeno compendiaria tractatio lib. 2. c. 1. athanaſia dolorem ſedans pleuriticum. VII. 11. antidotus. ibid. paſtillus. 12. pulvillus. 13. emplaſtrum. 17. dropax. 19. Citatur & lib. III. 22. IV. 7. 16. 20. V. 3.

Paſionis paſtillus. IV. 25. VII. 12.

Pelops

Pelops Medicus. l. 3. c. 20.
Philagrii epithema. lib. 3. c. 46. malagma. VII. 18. apomeli ex Philagrio. VII. 15.
Philippi paſtillus. lib. 3. c. 42. lib. 7. c. 12.
Philonis antidotus. lib. 3. c. 45. 46. lib. 7. c. 11.
Philoxeni compoſitum. lib. 3. c. 32. lib. 7. c. 11.
Polles. IV. 16.
Polyidæ ſigillum. lib. 3. c. 40. paſtillus. IV. 25. 51. VII. 12.
Poſidonius. VII. 20. 22.
Procli antidotus podagrica. VII. 11.

Rhetorum σύντομα καὶ συνέκδημα δικανικὰ συντάγματα, ἐν οἷς ἁπάντων ἐμφέρεται τῶν νόμων τὰ κεφάλαια πρὸς τὸ τῆς χρείας ἕτοιμον. præf. libri 1.
Rufus. lib. 2. c. 36. lib. 3. c. 22. V. 3. Rufi hiera. VII. 8.

Sarapionis emplaſtrum. lib. 3. c. 64. IV. 25. VII. 17.
Soranus. IV. ult. VI. 98.
Syri. VII. 3. p. 634.

Telephia ulcera. IV. 46.
Thaidis ceratum. lib. 3. c. 25.
Themiſon decimo Epiſtolarum libro. lib. 3. c. 15.
ἡ Θεοδώρητος antidotus. libr. 3. c. 46. 50. l. 7. c. 11. Θεοδότιον collyrium. VII. 16.
Timocrates. VII. 17. p. 683.
Titianus peſſus. VII. 24.
Tonſoris malagma τὸ τοῦ κουρέως. lib. 3. c. 49. lib. 7. c. 18.

Zopyrium medicamentum. lib. 7. c. 11.
Zoſimi unguentum. lib. 7. c. 21. VII. 19.

IV. DIOCLES Caryſtius, ex Caryſto Euboeæ, nomen inter Medicos celeberrimum, cujus hoc loco facienda à me mentio eſt, quoniam Epiſtolam ejus προφυλακτικὴν ſive de conſervanda valetudine ad Antigonum Regem ſervavit Paulus Ægineta lib. 1. capite ult. Atque ὑγιεινὰ παραγγέλματα ad Antigonum Regem compoſuiſſe, teſtis etiam hippiatricorum ſcriptor lib. 2. c. 97. ἐνέτυχόν ποτε συγγράμματι Διοκλέους δοκιμωτάτῳ,

ζάτῳ, προσφωνηθέντος ἑνὶ τῶν βασιλέων, Ἀντιγόνῳ οἶμαι, ὑγιεινὰ παραγγέλματα, οἷς χρώμενός τις εὐδοκιμήσει. Fuit etiam Antigonus Caryſtius ſuppar temporibus Ptolemæi Philadelphi, ſcriptor hiſtoriarum mirabilium, de quo dixi lib. 3. c. 27. §. 8. Sed Antigonus, ad quem Diocles ſcripſit, fuit Rex Macedoniæ Gonatas, cujus ad Zenonem Citieum Epiſtola cum Zenonis reſponſione exſtat apud Laërtium VII. 7. ſeq. Huic enim Antigono optime convenit, quod Diocles non modo eum laudat à ſingulari Philoſophiæ ſtudio, ſed etiam à longævitate, *καὶ πλεῖστον χρόνον βεβιωκέναι*, regnavit enim per annos XLIV. defunctus circa annum 240. ante natum CHriſtum, unde etiam de ætate Dioclis conſtare poteſt, quem alii male antiquiorem faciunt &, Suidæ fidem habentes, Darii Hiſtaſpis tempore vixiſſe ſcribunt. De aliis hujus Dioclis ſcriptis deperditis Tiraquellus de nobilitate p. 253. Meurſius in Bibl. Græca T. 10. theſauri Gronoviani pag. 1363. Jo. Harduinus ad Plinium T. 1. p. 108. Sunt autem hæc:

Ὑγιεινῶν libri ad Pliſtarchum. Hos citat Athenæus & τὸ πρὸς Πλείσταρχον ὑπόμνημα laudans Dioſcorides. Librum primum etiam Galenus T. 4. edit. Græcæ Baſil. p. 303. 312. Themiſtius Orat. 2. *ἔχοι δὲ λέγειν καὶ ὅσα Ἱπποκράτης ὁ Κῷος, καὶ ὅσα Ἐρασίστρατος, καὶ ὅσα Διοκλῆς ἐν τοῖς συγγράμμασι παραγγέλλουσιν ὑπὲρ ὑγείας.*

Liber *de paſſionibus, cauſis & curationibus. Πάθος, αἰτία, θεραπεία.* Cœlius Aurelianus pluribus locis, & Galenus T. 3. p. 278. T. 5. p. 301. Librum trigeſimum octavum laudat Octavius Horatianus *lib. 4.* de phyſica ſcientia ad Euſebium filium, capite de ſemine teſtatus Dioclem hunc *ſectatorem Hippocratis, quem Athenienſes juniorem Hippocratem vocaverunt.* Secundum Hippocrati ætate famaque extitiſſe Dioclem ſcribit etiam Plinius XXVI. 2.

Anatomica. Galen. T. 5. p. 21.

Ἀρχίδαμος. Galen. T. 2. p. 19. 20. 22. 24. 25.

Περὶ τῶν κατ' ἰητρεῖον. Galenus T. 5. p. 661. 667. Erotianus in *ἄμβην.*

Ῥιζοτομικόν. Schol. Nicandri p. 30.

Περὶ πυρείων. Eutocius in Archimeden de ſphæra, niſi alium Dioclem reſpicit.

Prognoſticus liber. Cœlius Aurelian. lib. IV. Chronicar. paſſ. c. 8.

Περὶ γυναικείων. Galenus T. 5. p. 475.

De egeſtionibus. Cœlius Aurelianus loco laudato.

Περὶ λαχάνων. Galenus T. 5. 649.

Digitized by Google

Περὶ ἑβδομάδων. Galen. T. 5. p. 649.
Περὶ ἐπιδέσμων. id. T. 5. p. 615.
De febribus liber. Cœlius Aurelian. lib. 1. auctor. morbor. cap. 12.
De alimentorum preparatione. Oribaſ. IV. 3. medicinal. collect.
Περὶ θανασίμων φαρμάκων. Athenæus XV. p. 320.

Denique ὀψαρτυτικῶν ſcriptoribus Diocles annumeratur ab eodem Athenæo lib. XII.

Ut autem ad editam ejus ad Antigonum Epiſtolam redeam, parum illa quidem differt ab Epiſtola, quæ *Marcelli* veteris Medici Latini libro de Medicamentis præfigitur ſub nomine *Hippocratis ad Regem Antiochum.*

Cæterum ſub Dioclis nomine, ut Pauli Æginetæ verſiones omittam, etiam *Albano Torino* interprete prodiit cum verſione librorum Alexandri Trailiani, Baſil. 1541. fol.

Latine vertit præterea *Nicolaus Petrejus*, Corcyreus & ad calcem Meletii Philoſophi de natura hominis p. 184. vulgavit Venetiis 1552. 4.

Ex verſione *Antonii Mizaldi* denique Pariſ. 1573. 8. prodiit cum Arnoldi Villanovani conſilio ad Regem Arragonum de ſalubri hortenſium uſu, & variis ejusdem Mizaldi ſcriptis de Sena herba, de artificioſa comparatione hortenſium fructuum, olerum, uvarum, hortoque Medico. Et ad Scholæ Salernitanæ calcem Francof. 1612. 12. atque Hagæ Comitis 1683. 12. p. 462.

Græce & Latine exſtat ad calcem Syllogarum Phyſicarum Michaëlis Neandri. Lipſ. 1591. 8. T. 2. p. 451. Quoniam autem brevis eſt nec contemnenda, rariusque Græce obvia, eam hoc loco cum Mizaldi verſione ſubjungere juvat.

ΔΙΟΚΛΗ͂Σ ἈΝΤΙΓΌΝΩ, ΒΑΣΙΛΕΙ͂.

I.

Ἐπειδή σοι συμβαίνει μουσικωτάτῳ πάντων βασιλέων γεγονέναι, καὶ πλεῖστον χρόνον βεβιωκέναι, φιλοσοφίας τε πάσης ἔμπειρον ὄντα τυγχάνειν, καὶ τοῖς μαθηματικοῖς πρωταγωνιστήν.

DIOCLES ANTIGONO Regi *ſalutem.*

I.

Quoniam ſumma tibi inter omnes Reges, ANTIGONE, comparata eſt eruditio, & jam ſenilis procedit ætas, univerſæque Philoſophiæ ac Mathematicarum non vulgaris tribuitur cognitio, quibus ſingulis

νιστήν. ὑπολαμβάνων βασιλικὴν καὶ οἰκείαν εἶναι τὴν φιλοσοφίαν, τὴν περὶ τῶν ὑγιεινῶν ἀκοήν τε καὶ θεωρίαν, γέγραφά σοι πόθεν αἱ νόσοι τοῖς ἀνθρώποις συνίστανται, καὶ τίνων προγενομένων σημείων, καὶ πῶς ἄν τις αὐτοῖς βοηθῶν ἐπιτυγχάνοι. οὔτε γὰρ χειμὼν ἐν τῷ οὐρανῷ συσταίη ποτὲ μὴ οὐχὶ σημείων τινῶν προγενομένων, οἷσπερ παρακολουθοῦσιν οἱ ναυτικοὶ, καὶ οἱ πολύπειροι τῶν ἀνθρώπων. οὔτε πάθος ἐν ἀνθρώπου φύσει συσταίη ποτὲ μὴ οὐχὶ σημείου τινὸς προγενομένου. σὺ δὲ πεισθεὶς τοῖς ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις, παρακολουθήσεις τῇ ἀκριβείᾳ τῇ περὶ αὐτῶν. Διαιρούμεθα δὴ τὸ σωμάτιον τοῦ ἀνθρώπου εἰς μέρη τέσσαρα, κεφαλὴν, θώρακα, κοιλίαν, κύστιν.

II. Ἐπειδὰν γὰρ μέλλῃ πάθος περὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιπλεῖον συνίστασθαι, προσημαίνειν εἴωθεν σκοτόδινος, καὶ ἀλγηδὼν κεφαλῆς, καὶ βάρος ἐν ταῖς ὀφρύσιν, ἦχοι ὤτων, νυγμοὶ κροτάφων. οἱ ὀφθαλμοὶ τὸ πρωῒ δακρύουσι μετὰ τοῦ ἀμβλυώσσειν, καὶ ὀσφραίνεται οὐδενός. τὰ οὖλα τῶν ὀδόντων μετέωρα γίγνεται. ὅταν οὖν

gulis clariſſimus haberis, & palmam aliis longe præripis: Ego regiam quoque & familiarem tibi eſſe debere exiſtimans eam philoſophiæ partem, quæ ad tuendam ſanitatem pertinet, idcirco tuæ Majeſtati hac noſtra Epiſtola paucis complecti volui, undenam infirmitates hominibus contingant: & quibus indiciis præcedentibus augurentur, quibusve præſidiis oportune eis proſpiciatur. Quemadmodum enim ſigna quædam minime obſcura, cœli tempeſtatem fere ſemper præveniunt, quibus nautæ, & alii rerum naturæ periti, quid faciendum ſit, ut tutiores evadant, facile colligunt: ſic nullus præter naruram affectus homines corripit, niſi certis præcurrentibus ſignis ille indicatus fuerit. Tu itaque noſtris ea de re præceptiunculis admonitus illas ad unguem obſervare minime dedignaberis. Diſtribuimus humanum corpus in partes quatuor: Caput, Thoracem, Ventrem & Veſicam.

II. Cum itaque morbus quiſpiam caput prehenſurus eſt, certa præſagia & ſigna illum magna ex parte ſolent prædicere. Cujusmodi ſunt capitis ad ſupercilia usque gravitas, aurium murmurans ſonitus, & temporum pulſatio. Mane lachrymantur oculi & caligant: hebetatur odoratus, ac gingivæ intumeſcunt. Itaque dum ejusmodi præſagiorum & ſi-

Digitized by Google

οὖν τοιοῦτόν τι προσημαίνῃ, τὴν κεφαλὴν δεῖ καθαίρεσθαι, φαρμάκῳ μὲν μηδενί. λαβὼν δὲ ὑσσώπου ἢ ὀριγάνου τὰς κεφαλὰς, τρίψας καὶ ἀναζέσας ἐν χυτριδίῳ μετὰ γλυκέως ἢ ἑψήματος ἡμικοτυλίου, οὗτος νῆστις ἀπορροφῶν διαβλύζου τὸ στόμα, καὶ ἀναγαργαρίζων ἀπορευμάτιζε. ταύτης οὐκ ἔστιν ἐλαφροτέρα θεραπεία τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν παθῶν. ἄριστον δὲ καὶ τὸ σίνηπι διειμένον μελικράτῳ θερμῷ. τοῦτο νῆστις ἀπορροφῶν, ἀναγαργαρίζου καὶ ἀπορευμάτιζε. δεῖ δὲ προθερμαίνειν τὴν κεφαλὴν, συσκεπάσαντα ὅπως τακὲν τὸ φλέγμα, εὐκόπως ἐπακούσῃ πρὸς τὴν ἐκρεήν. τοῖς δὲ ἀμελοῦσι τῶν τοιούτων σημείων τάδε εἴωθεν ἐπιγίγνεσθαι τὰ ἀῤῥωστήματα. ὀφθαλμίαι, ἀπογλαυκώσεις, τὰ ὦτα ῥήγνυνται, χοιράδες ἐν τῷ τραχήλῳ γίνονται, ἐγκεφάλου σφακελισμός, κόρυζα, συνάγχη νύκτωρ, τερηδόνες, σταφυλή, τριχῶν μάδησις, ἕλκωσις κεφαλῆς, ὀδόντων πόνος.

III. Ὅταν δέ τι περὶ τὸν θώρακα μέλλῃ γενέσθαι, τούτων τι προσημαίνειν εἴωθεν. ἱδρὼς ἐπιγίγνεται εἰς ὅλον τὸ σῶμα, καὶ τὸν θώρακα, καὶ τὴν γλῶτταν παχεῖαν ἔχειν. πτύειν ἁλυκὰ, ἢ πικρὰ, ἢ χολώδη. ὑπὸ τὰς πλευρὰς ἢ ὠμοπλάτας, ἀλγήματα

&c ſignorum quippiam animadverteris, caput confeſtim repurgandum eſſe judicato, nullis, inquam, pharmacorum præſidiis, verum, ſumptis hyſopi, vel origani ſummitâtibus tritis, & in ollula ebullitis cum paſſo vel juris ſemiſextario, quibus os jejunum collues: &, quoad pituita educatur, gargarizabis. Hoc ſane morborum capitis facillimum eſt remedium. Saluberrimum quoque fuerit decocto ſinapi in aqua mulſa & calente præmacerati, jejunum os itidem colluere, & gargarizando humorem è capite deducere. Oportet autem caput ipſum antea perblande fricare, & tegumento quopiam calefacere: ut liquefacta pituita ſublato obſtaculo, melius fluere poſſit. Quisquis præviſa ſigna & poſita remedia neglexerit, ſe morbis iſtis oportunum fore certo ſciat: nempe ophthalmiæ glaucomati, aurium dolori, ſtrumis in cervice, tabi cerebri, & ſphaceliſmo, coricæ, raucedini, anginæ nocturnæ, lapſui uvulæ, capillorum defluvio, ulcuſculis capitis & dentium cruciatui.

III. Quando vero mali quidpiam thorax paſſurus eſt, his præſagitur & præſignificatur notis. Sudor quidem per corpus undique diffluit: ſed omnium maxime ad thoracis regionem. Linguâ craſſeſcit, & ſalſa, amara, aut bilioſa expuuntur: ſpontanei dolores in lateribus & ſcapulis citra

ματα γίγνεσθαι δίχα προφάσεως. χάσμαι συνεχεῖς. ἀγρυπνίαι. πνιγμοί. δίψος ἐξ ὕπνου. ἀηδῶς ἔχειν τὴν ψυχήν. ψυγμοὶ στήθους καὶ βραχιόνων. χειρῶν τρόμος. βοηθεῖν δὲ δεῖ αὐτοῖς ἐμφρόνως τόνδε τὸν τρόπον. ἐμετοποιείσθω ὡς βέλτιστα ἀπὸ δείπνου ἄνευ πλησμονῆς, ἄνευ φαρμακείας. χρήσιμοι δὲ καὶ οἱ νήστεις ἔμετοι, οὓς καλοῦσι τινὲς συρμαϊσμούς. δεῖ δὲ τοὺς μέλλοντας συρμαΐζειν προφαγεῖν ῥαφανίδας λεπτάς, κάρδαμον, εὔζωμον, σίναπι, ἀνδράχνην· εἶτα ἐπιπίοντας ὕδωρ χλιαρὸν, οὕτως ἐμεῖν. τοῖς δὲ καταφρονοῦσι τῶν τοιούτων σημείων, τάδε εἴωθεν ἐπιγίγνεσθαι τὰ ἀῤῥωστήματα· πλευρῖτις, περιπνευμονία, μελαγχολία, πυρετοὶ ὀξεῖς, φρενῖτις, λήθαργος, καῦσος λυγμώδης.

IV. ἐπειδὰν δέ τι μέλλῃ περὶ τὴν κοιλίαν πάθος ἐπιπλεῖον συνίστασθαι, τούτων τι προσημαίνει. πρότερον ἡ κοιλία συστρέφεται, καὶ διαφθείρεται αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ. τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ πικρὰ φαίνεται. γονάτων βάρος. ὀσφὺν μὴ δύνασθαι κάμψαι. πόνει ὅλου τοῦ σώματος, καὶ δίχα προφάσεως. νάρκη σχε-

citra manifeſtam cauſam oboriuntur, oſcitationes crebræ fiunt, vigiliæ fatigant, urgent ſuffocationes. ſitis adeſt, & ex ſomno labor & animi anxietas, infeſtant pectoris anguſtiæ, & brachiorum laſſitudo, ac manuum tremula affectio. Quibus nec male, nec imprudenter ad hunc ſuccurritur modum. Imprimis vomitus haudquaquam crapuloſus, à cœna, quoad ejus fieri poteſt, proritandus eſt ac movendus: ſed absque medicamento. Proſunt etiam vomitus ante paſtum matutini, & jejuni, à Græcis συρμαϊσμοὶ nuncupati. Quibus igitur hoc pacto vomere placuerit, radiculas tenues, ſeu raphanos, naſturtium, erucam, ſinapi, aut portulacam devorent, deinde aqua tepida affatim hauſta vomant. Qui dicta præſagia & præſidia negligendo prætermiſerint, hos metuant affectus, pleuritidem, peripnevmoniam, melancholiam, febres acutas, phrenitidem, veternum, & cum ſingultu faucium ardorem & phlegmonem.

IV. SI quis autem morbus ventrem invaſurus eſt, his detegitur indiciis. Venter in primis convolvitur, obmurmurat, & perturbatur: eſculenta cum poculentis amarorem præ ſe ferunt: genuum adeſt gravitas, ſpinæ, & lumborum rigor inflexilis, cum univerſi corporis laſſitudine, citra manifeſtam cauſam. Ubi hæc ſigna obſervas, venter, nullo

σκελῶν. πυρέτια μικρά. ὅταν τι τούτων προσημαίνει, τὴν κοιλίαν δεῖ μαλακὴν παρασκευάζειν μετὰ διαίτης, ἄνευ φαρμακείας. ἔστι δὲ πλείω καὶ ἀσφαλῆ, οἷς ἔστι χρώμενος οὐκ ἂν διαμάρτοις. σεῦτλα μελικράτῳ καθηψημένα, σκόρδια ἑφθά, μαλάχη, λάπαθα, λινόζωστις, μελιτώματα. πάντα γὰρ ὑπακτικὰ κοιλίας ἐστίν. ἐὰν δὲ ἐπιμένῃ τι τῶν σημείων, κνήκου χύλισμα παραμιγνύειν εἰς ἅπαντα τὰ ἑψήματα, ἡδύτερα γάρ ἐστι καὶ ἀκίνδυνα. χρήσιμος δὲ καὶ ἡ λεία κράμβη καθηψημένη ἐν ὕδατι πολλῷ, ταύτης ὁ χυλὸς πινόμενος μετὰ μέλιτος καὶ ἁλός, εἶναι δὲ δεῖ ὡς κοτύλας τέσσαρας. ἢ τῶν ἐρεβίνθων ἢ ὀροβίων καθηψημένων τὸ ὕδωρ πινόμενον, τὸν αὐτὸν τρόπον ποιεῖ νήστει. τοῖς δὲ ἀμελοῦσι τῶν τοιούτων σημείων, τάδε εἴωθεν γίγνεσθαι τὰ πάθη. κοιλίας διάῤῥοια, δυσεντερία, λιεντερία, εἰλεός, ἰσχιάς, πυρετὸς τεταῖος, ποδάγρα, ἀποπληξία, αἱμοῤῥοΐδες, ἀρθρῖτις.

V. Ὅταν δέ τι μέλλῃ πάθος περὶ τὴν κύστιν ἐπὶ πλέον συνίστασθαι, τάδε προσημαίνειν εἴωθεν. ἀπὸ σιτίων ὀλίγων πλήρη δοκεῖν εἶναι, φῦσαι, ἐρυγαί, ἄχροιαι ὅλου τοῦ σώματος, ὕπνοι βα-

nullo quidem medicamento, ſed victus ratione emolliendus ac lubricandus eſt. Nam & melius, & longe tutius eſt iis uti, quibus non facile poteſt delinqui. Ex horum claſſe & numero ſunt beta, aqua mulſa incocta, allia elixa, malva, rumex, mercurialis, & omnia melle condita, cuncta enim hæc alvi excrementa clementer ac benigne dejiciunt. Quod ſi præſagiorum quidpiam magis atque magis intendatur, cnici ſeu cartami liquorem omnibus decoctis inſundes, nam is & ſuavior & tutior eſt. Utilis etiam fuerit lævis braſſica, multa aqua elixata. Hujus etenim juſculum heminæ dimidiæ, ſeu unciarum quinque menſura cum melle & ſale hauſtum, ſumme juvabit, perinde atque cicerum decoctum jejuno ſtomacho eadem menſura potum, nam eundem habet effectum. Hæc ſigna & auxilia parvipendentibus affectiones iſtæ, ſæpenumero ſuccedere ſolent, diarrhœa, dyſenteria, lienteria, volvulus, coxarius morbus ſeu iſchias, tertiana febris, podagra, apoplexia, hæmorrhoïdes, & articularis cruciatus.

V. Quando autem veſicæ mali aliquid imminet, his indiciis dignoſcitur. Poſt exiguum cibum plenitudo infeſtare deprehenditur: oboriuntur flatus & inflationes, ructus & pallor univerſi corporis. Somni adſunt graves, urinæ tenues, aquoſæ

βαρέης, καὶ τὰ οὖρα πελιὰ καὶ μόλις ἐμπορευόμενα, οἰδήματα περὶ τὰ αἰδοῖα γίγνονται. ὅταν οὖν τοιοῦτόν τι προσημαίνῃ, βοηθεῖν δεῖ τοῖς διουρητικοῖς ἀρώμασιν ἀσφαλέστατα. ἔστι δὲ μαράθρων καὶ σελίνων τὰς ῥίζας ἀποβρέχειν ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει, τοῦτο πίνειν ἑκάστης ἡμέρας νῆστιν πρωῒ κυάθους δύο μεθ᾽ ὕδατος δαύκου, σμύρνης, ἐλαινίου, ὅ τι ἂν ἔχεις τῶν τοιούτων, ἅπαντα γὰρ ὠφελεῖ. καὶ τῶν ἐρεβίνθων τῶν ἀποβεβρεγμένων τὸ ὕδωρ πινόμενον μετὰ οἴνου. τὸν αὐτὸν τρόπον. τοῖς δὲ ἀμελοῦσι τῶν τοιούτων σημείων, τάδε εἴωθεν ἐπιγίγνεσθαι. ὕδρωψ, σπλὴν μέγας, ἥπατος πόνος, λιθίασις, νεφρῖτις, στραγγουρία, πλησμὸς κοιλίας. ἐφ᾽ ἁπάντων δὲ τῶν τοιούτων σημείων, τοῖς μὲν νηπίοις, ἠπίους καὶ τὰς θεραπείας προσάγειν. τοῖς δὲ μείζοσιν, ἐνεργεστέρας. γέγραφα δέ σοι καὶ περὶ τῶν τροπῶν τῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν, ἐν αἷς ἕκαστα γίγνεται. τίνα σε δεῖ προσφέρεσθαι, καὶ τίνων ἀπέχεσθαι. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν.

VI. Τροπὴ χειμερινή. αὕτη ἡ ὥρα αὔξει

& ægerrime ſtillantes, nec non circa pudenda bubones, vel œdemata. Ubi ſeſe proferent ejusmodi ſigna & præſagia, auxiliis lotia impellentibus & promoventibus, opportune ſuccurrendum erit. Id quod ſine periculo præſtabunt apii & fœniculi radices, in vino albo, tenui & odorato, maceratæ & decoctæ: modo cyathi duo juſculi, ſeu unciæ tres quotidie exhibeantur, mane nimirum & veſperi, cum aqua dauci, ſmirnii, vel enulæ campanæ: quodcunque horum ad manum fuerit, nam æque ſingula proſunt. Cicerum quoque præmaceratorum & coctorum aquam, ſi cum vino biberit ægrotans, idem prorſus conſequetur. Qui vero ſcripta ſigna & auxilia imprudenter neglexerit, à ſequentibus morbis ſibi metuat: Nimirum ab hydrope, lienis tumore, hepatis dolore, lithiaſi, nephritide, ſtranguria, colico cruciatu & torminibus. Cæterum, in omnibus ſignis & malis, quæ hactenus propoſuimus, infantibus quidem junioribus, clementiora medicamenta, grandioribus vero, & natu majoribus, validiora ac efficaciora exhibere conveniet. Cæterum, quoniam ſtatis anni temporibus certi quidam morbi ingruere ſolent, quæ in ſingulis alimenta tibi ſumenda fugiendave ſint, paucis exequar, auſpicatus à ſolſtitio hyberno.

VI. Solſtitium itaque hyemale usque

Digitized by Google

αὔξει ἐν ἀνθρώποις καταῤῥεῦν, ὑγρασίαν, ἕως ἰσημερίας ἐαρινῆς. δεῖ οὖν προσφέρεσθαι τὰ θερμότερα, καὶ ἀκρατέστερον πίνειν, καὶ ἀκρατοποτεῖν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀριγάνου πίνειν, καὶ συνουσιάζειν. εἰσὶ δὲ εἰς ἰσημερίαν ἡμέραι ϙ′.

VII. Ἡ ἰσημερία ἐαρινή. αὕτη ἡ ὥρα αὔξει ἐν ἀνθρώποις φλέγμα, καὶ τοῦτο γλυκεῖς ἰχῶρας τοῦ αἵματος ἕως πληϊάδος ἐπιτολῆς. χρῶ τοῖς ὀπωδεστάτοις καὶ δριμέσι, καὶ φιλοπόνει. καὶ συνουσίαζε. εἰσὶ δὲ εἰς πληϊάδος ἐπιτολὴν, ἡμέραι μϛ′.

VIII. Πληϊάδος ἐπιτολή. αὕτη ἡ ὥρα αὔξει ἐν ἀνθρώποις χολὴν πικρὰν, καὶ οὕτως πικροὺς ἰχῶρας, ἕως θερινῶν τροπῶν. χρῶ τοῖς γλυκέσι πᾶσι, κοιλίας λυτικοῖς, καὶ ὡς ἐλάχιστα συνουσίαζε. εἰσὶ δὲ εἰς τροπὰς θερινὰς ἡμέραι μέ.

IX. Τροπαὶ θεριναί. αὕτη ἡ ὥρα αὔξει ἐν ἀνθρώποις χολὴν μέλαιναν, ἕως ἰσημερίας φθινοπωρινῆς. χρῶ οὖν ψυχρῷ, καὶ τοῖς εὐώδεσι πᾶσι. καὶ ὡς ἥκιστα συνουσίαζε, ἢ προσφέρου ἀκακώτερον ἢ γέγραπται περὶ τῶν ἀφροδισίων. εἰσὶ δὲ εἰς ἰσημερίαν φθινοπωρινὴν ἡμέραι ϙγ′.

X. Ἰσημερία φθινοπωρινή. αὕτη ἡ ὥρα αὔξει ἐν ἀνθρώποις φλέγμα, καὶ τὰ λεπτὰ ῥευμάτια. ἕως πληϊάδος δύσεως. δεῖ οὖν ἀποῤῥευματίζειν, καὶ

usque ad vernum æquinoctium auget in hominibus deſtillationes, humiditatesque: ac propterea calidioribus uti cibis, parciore potu, ſed meraciore, atque ex origano bibere oportet, nec non Venere uti. Numerantur ad æquinoctium dies nonaginta.

VII. Æquinoctium vernum. Hoc tempore pituita in hominibus creſcit, & dulce ſerum ſanguinis usque ad Vergiliarum ortus: eoque tum maxime ſuccoſa acriaque aſſumi debent, corpus exerceri & Venus. Sunt autem adusque Vergiliarum ortum dies ſex & quadraginta.

VIII. Vergiliarum exortus. Hoc tempore bilis amara augetur, amarumque ſerum usque ad æſtivum ſolſtitium: dulcia omnia tunc quæ alvum moveant, conveniunt. Venus quam parciſſime exercenda. Hinc ad ſolſtitium æſtivum dies quinque & quadraginta exiſtunt.

IX. Solſtitium æſtivum. Hoc anni tempus atram bilem ad usque Æquinoctium autumnale promovet: Quapropter aqua frigida atque odoratis omnibus utendum eſt, Venus pernicioſa, aut innocentius ſaltem quam de ea præſcriptum, adhibeto. Porro ſunt ad Æquinoctium autumnale, dies tres & nonaginta.

X. Æquinoctium autumnale. Hæc anni pars pituitæ copiam generat, tenuesque defluxiones, donec Vergiliæ occidant. Convenit igitur tunc

καὶ προσφέρεσθαι δριμύτατα καὶ ὀπωδέστατα. καὶ ἐμετοποιεῖσθαι ὡς ἐλάχιστα, φιλοπονεῖν τε καὶ τοῦ συνουσιάζειν ἀπέχεσθαι. εἰσὶ δὲ εἰς πληϊάδος δύσιν ἡμέραι μϛ'.

tunc humores ex capite elicere, atque acerrima maximeque ſuccoſa aſſumere, vomitum rariſſime citare, exerceri, atque concubitum vitare. Numerantur ad Vergiliarum occaſum, dies ſex & quadraginta.

XI. Πληϊάδος δύσις. αὕτη ἡ ὥρα αὔξει ἐν ἀνθρώποις φλέγμα ἕως τροπῶν χειμερινῶν. δεῖ οὖν προσφέρεσθαι τὰ τρυφνότατα. καὶ πίνειν οἰνάριον ὡς ἥδιστα. καὶ τοῖς λιπαροῖς χρῆσθαι. καὶ φιλοπονεῖν. εἰσὶ δὲ εἰς τροπὰς χειμερινὰς, ἡμέραι μέ.

XI. Vergiliarum occaſus. Hoc tempore pituita ad usque Solſtitium hyemale in hominibus redundat, quamobrem acerbisſima quæque, vinum ſuaviſſimum aſſumere oportet, pinguibusque uti & exercitari. Sunt autem ad Solſtitium hiemale, dies quinque & quadraginta.

Alii Diocles.

Diocles Athenienſis, poëta Comicus, de quo dixi lib. 2. hujus Bibl. c. 22.

Diocles Caryſtius Rhetor, ex quo Seneca pater in Suaſoriis ſuis & Controverſiis.

Diocles Elaites, Alcidamantis (mortis laude clari) pater, quem Muſica ſcripſiſſe narrat Suidas in Ἀλκιδάμας.

Diocles Grammaticus, cujus ſomnium refert Artemidorus IV. 72. onirocrit. Alius Diocles Grammaticus & Philoſophus ac deinde eremita Chriſtianus, de quo Palladius Lauſiaca. p. 144.

Diocles ὁ Μάγνης, Magneſius, cujus ἐπιδρομὴν ſive βίους φιλοσόφων laudat Laërtius pluribus locis. vide IV. 19. hujus Bibl. p. 616.

Diocles Peparethius, cujus περὶ Ἡρώων συνταγμα allegat Plutarchus quæſt. Græc. p. 301. Hic inter primos res Romanas tradidit, laudatus olim Fabio Pictori, teſte eodem Plutarcho in Romulo pag. 19. 22. Laudat & Feſtus in *Roma*.

Diocles peripateticus Philoſophus, de quo Lucianus Eunucho T. I. p. 842. ſeq.

Diocles Phliaſius, Pythagoreus. Laërt. VIII. 46. Jamblichus de vita Pythag. c. 35.

Dio-

Digitized by Google

Diocles Rhodius Αἰτωλικῶν ſcriptor, citatus à Plutarcho de flum. Δευτέραν Περσικῶν Dioclis laudat Joſephus, pro quo Freculfus librum *ſecundum de Coloniis*, ut Meurſius obſervavit.
Diocles Sybarita Pythagoreus, eidem Jamblicho laudatus.
Diocles Syracuſanorum legislator, de quo Diodorus Sic. XIII. p. 347.

V. ALEXANDER Trallibus Lydiæ civitate, Phlegontis & aliorum virorum celeberium * patria, Trallianus: iatroſophiſta Paulum Æginetam (qui eum plus ſimplici vice laudat, ejusque ſcriptis uſus eſt) longe ætate anteceſſit, clarus temporibus Juſtiniani Imp. Patrem *Stephanum* ipſe memorat lib. IV. p. 230. ex quo loco Medicinam & ipſum exercuiſſe videtur colligi poſſe. *ἀναγαργάρισμα συναγχικοῖς, ᾧ ἐχρήσατο Στέφανος ὁ πατήρ μου κἀγώ. gargariſma, angina preſſis ſalutare, quo Stephanus pater meus uſus eſt & ego.* Fratres ipſius laudat & tam inclyta prole beatam prædicat eorum matrem Agathias libro V. Hiſtoriar. pag. 144. *Dioſcorum* Medicum, *Anthemium* ** Mathematicum celeberrimum & Architectum, *Olympium* JCtum & *Metrodorum* Grammaticum. Πατρὶς μὲν ὑπῆρχεν αἱ Τράλλεις ἡ πόλις -- καὶ ἐν τοῖς καλουμένοις γραμματικοῖς ὁ ἀδελφὸς ὁ τούτου (Ἀνθεμίου) Μητρόδωρος. Καὶ μακαρίσαιμι ἂν ἔγωγε αὐτῶν τὴν μητέρα, οὕτω ποικίλης παιδείας ἀνάπλεων γονὴν ἀποκυήσασαν. Τούτω τε γὰρ τὼ ἄνδρε τέτοκε καὶ Ὀλύμπιον, νόμων τε ἀσκήσει καὶ ἀγώνων δικανικῶν ἐμπειρίᾳ προεσχηκότα. Καὶ πρός γε ΔΙΟΣΚΟΡΟΝ καὶ ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΝ, ἄμφω ἰατρικῆς δαημονεστάτω. Τούτων δὲ Διόσκορος μὲν ἐν τῇ πατρίδι κατεβίω, τὰ ἐκ τῆς τέχνης μάλα εὐστόχως ἐπιδεικνύμενος ἔργα. ἅτερος δὲ ἐν τῇ πρεσβυτίδι Ῥώμῃ κατῴκησεν, ἐντιμότατα μετακεκλημένος. Inde Janus Guilielmus in epigrammate, quod legitur T. 3. delic. poëtarum Germanicorum p. 463.

Patria Alexandro Tralles, domus inclyta Roma,
Ars eadem quæ fratri medicina fuit.
Ætas, quæ Regem venerata eſt Juſtinianum,
Hoc ſatis: ingenium ſcripta operoſa docent.

Itine-

* Strabo XIV. p. 649.

** Anthemio hoc Tralliano & Iſidoro Mileſio uſus Juſtinianus Imp. ad templum celebre S. Sophiæ condendum CPoli A. C. 532. Vide Procopium in Combefiſii manipulo rerum CPol. p. 284. Agathiam lib. V. p. 144 ſeq & è recentioribus Cangii CPolin Chriſtianam lib. III. pag. 11. Anſelmum Bandurium ad Antiquitates CPol. pag. 772. Huic Anthemio Eutocius dedicavit ſuos in Apollonii Conica com-

Itinerum ſuorum ipſe facit mentionem Alexander: in Tuſcia enim verſatum ſe narrat lib. 1. p. 80. in Gallia p. 81. in Hiſpania p. 82. Alius in Lydia Alexander Medicus, & antiquior in Herophili ſchola ſucceſſor Zeuxidis, cognomento φιλαλήθης, cujus Strabo meminit in extremo libri XII. Idem præceptor Demoſthenis Ophthalmici, & Ariſtoxeni Herophilii citatur à Galeno pluribus locis, qui & ejus librum quintum τῶν ἀρεσκόντων ſive placitorum allegat, ut notavi libro IV. pag. 560. Citatur & à Joanne Alexandrino in Galenum de ſectis. Antiquior etiam noſtro fuit Alexander Medicus Peregrini Philoſophi, de quo Lucianus ſub extremum libri de morte Peregrini, T. 2. p. 590. Alius etiam & antiquior noſtro Alexander philoſophus peripateticus Aphrodiſeus, ſub cujus nomine *Problemata* ſæpius edita, Alexandro potius Tralliano tribuenda quibusdam viſa ſunt, ſicut & liber de febribus ad Apollonium, à noſtri libro de febribus (qui eſt in opere ejus duodecimus) longe diverſus, ût dixi libro IV. hujus Bibl. cap. 25. p. 73. & 74.

Exſtat ejus opus Therapevticum, ſive de dignoſcendis & curandis morbis & affectibus corporis humani, diviſum in veteri verſione Latina in libros tres, in editione Torini in libros quinque, in aliis Græcis Latinis & Græco-Latinis editionibus in libros duodecim, lib. 1. de affectibus capitis & cerebri, 2. oculorum, 3. aurium, narium, faciei, dentiumque, 4. de angina, 5. tuſſi, 6. pleuritide, 7. ſanguinis rejectione & affectibus pulmonis, ventriculi ac ſtomachi, 8. jecoris, lienis & aliorum inteſtinorum, 9. de hydrope & affectibus renum, urinæ, ſeminisque, 10. de affectu colico, 11. de podagra & 12. de febribus. Inſtitutum ſuum ipſe exponit l. X. p. 574. πολλὰ μὲν εἴρηται τοῖς παλαιοῖς· ὧν δὲ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πεῖραν ἄριστα ποιεῖν δυναμένων, τούτων ἁπάντων ἐκθήσομαι τὰς γραφάς. *Multa quidem ab omnibus veteribus prodita ſunt, quorum autem nos quoque experientiam habuimus optime efficacium, horum omnium formulas apponam.* Et p. 591. ἐσπούδασα καὶ περὶ τούτων ἐκθέσθαι ὑμῖν, ὧν τε αὐτὸς ἔχον πεῖραν καὶ ὅσα παρὰ φίλων ἀληθινῶν ἔγνων ὠφελεῖν δύνασθαι. *Conatus ſum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipſe experientiam habui, & quæ à veris amicis juvare poſſe cognovi.* Βιβλίον θεραπευτικὸν appellat lib. 2. p. 122. In gratiam *Coſmæ* cujusdam amici ſui laborem illum in ſe ſuſcepiſſe, docet in limine libri 12. p. 666. αἰτήσαντί σοι, Κοσμᾶ φίλτατε, τὰς ἐκ πείρας ἡμῶν

commentarios, ut dixi lib. 3. cap. 22. §. 21. atque etiam de inedito Anthemii libro περὶ παραδόξων μηχανημάτων, §. 11. ejusdem capitis, ex Lambecii VII. pag. 191. ſeq.

ἡμῖν πολλάκις ἀνυσθείσας ἐπὶ διαφόρων νοσημάτων ἐκθέσθαι θεραπείας, ἑτοίμως ὑπήκουσα. Profitetur autem & ipſi ad omnia officia obligatum ſe ac devinctum, & parenti ejus, à quo & in arte Medica & in aliis vitæ negotiis egregie adjutus fuerit, nihil non debere, adeoque licet ætate jam provectum, libenter hanc operam ipſorum in gratiam in ſe ſuſcipere. Χάριτας ἀμφοτέροις εἰκότως ὁμολογῶν, σοί τε καὶ τῷ σῷ πατρὶ τῆς εἰς ἐμὲ παρ' ὑμῶν φιλοφρόνως ἑκάστοτε γενομένης εὐνοίας. Ὁ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς οὐ μόνον ἐν τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ βίον πραγμάτων ἁπάντων δεξιὸς ὑπουργὸς ἐγένετο. σὺ δὲ μετὰ βαρβάρων * τὴν ἀναστροφὴν μὲν ποιούμενος, διὰ τὴν τῶν βιασαμένων ἡμᾶς πραγμάτων περίστασιν, παρελθεῖν οὐ κεκαρτέρησας. διὸ καὶ γέρων λοιπὸν πειθαρχῶ, καὶ κάμνειν οὐκ ἔτι δυνάμενος τοῦτο τὸ βιβλίον ἔγραψα, συντάξας τὰς μετὰ πολλῆς τριβῆς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων νόσοις καταληφθείσας μοι πείρας.

Methodicæ addictum fuiſſe ſectæ multa operis loca produnt. Et qualem lib. 1. p. 85. intelligat μέθοδον τεχνικὴν, exponit lib. IX. p. 528. αἱ γὰρ καλούμεναι μέθοδοι τῆς Ἱπποκράτους τέχνης, αὗταί εἰσιν, ὡς ἀεὶ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων εἰσὶν ἰάματα. *Nam quæ Medicæ artis methodi vocantur, hæ ſunt nempe contraria contrariorum ſemper eſſe remedia.* Lib. XII. pag. 745. τὰ φθάσαντα ὑπὸ θερμότητος παγῆναι, οὐκ ἀπὸ θερμότητος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐναντίου διαλύεσθαι πέφυκε. Et p. 759. hoc ait præcipuum eſſe boni Medici officium ut calida refrigeret, ſicca humectet, ac viciſſim; πάντα τὰ παρὰ φύσιν, τῶν ἐναντίων χρήζει πρὸς τὴν θεραπείαν. τὰ δὲ κατὰ φύσιν, μᾶλλον τῶν ὁμοίων. ἰατροῦ γὰρ τοῦτο ἀρίστου ἔργον, τὸ θερμὸν μὲν ψύξαι, τὸ δὲ ξηρὸν ὑγρᾶναι, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμᾶναι, καὶ τὸ ὑγρὸν ξηρᾶναι. De hoc præcipuo illius ſectæ dogmate multa erudite Proſper. Alpinus in libris, quos edidit tredecim de Medicina Methodica, poſt editionem Patav. 1611. fol. nitide nuper recuſis Lugduni Batav. 1719. 4. in quibus nullum inter Methodicos Alexandro noſtro datum locum aliquis mirabitur.

Inter præclara ac probata medicamenta aliquibus etiam ſuperſtitioſis dat locum, aitque recte ſe id facere, modo per illa hominem poſſit ſervare ἕνεκα τοῦ σῶσαι ἄνθρωπον, καὶ δυνηθῆναι νικῆσαι πάθος. Bonum enim eſſe vincere morbum & ægris ſuccurrere quovis modo. καλὸν γὰρ νικᾶν, καὶ πάσῃ μηχανῇ βοηθεῖν. Lib. IX. p. 538. quo in loco ait ſuffragari ſe Galeno, qui in libro περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ἰατρικῆς teſtatus fuit antea ſe ἐπῳδὰς & incantationes fabulis annumeraſſe anilibus, uti etiam in libro de morbo ſacro ſapienter facit Hippocrates: ſed inde ἐκ

* An Coſmæ Indopleuſtæ tangit itinera?

τοῦ πολλοῦ χρόνου καὶ τῆς μακρᾶς πείρας longi uſu temporis & experientia comperiſſe *μεγάλως δύνασθαι αὐτάς*, magnam eſſe earum efficaciam. Sic adverſus colicos dolores lib. X. pag. 592. inter alia amuleta Alexander commendat ferre in annulo inſcultum lapidi Medico Herculem erectum, à quo leo ſuffocatur. Pag. 593. annulum ferreum circello octangulari inſcriptisque ei verbis, *Φεῦγε φεῦγε ἰοὺ χολὴ ἡ κορυδαλὸς ἐζήτει*, atque impoſita loco apoſphragiſmatis figura, quam qui inſpicit, nihil ad rem facere videbit. Et tamen teſtatur magnam hujus ſe remedii efficaciam expertum, additque talia non eſſe propalanda temere, ſed tantummodo dignis communicanda, laudatque dictum Hippocratis *τὰ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισιν δείκνυται, βεβήλοισι δὲ οὐ θέμις. Res, quæ ſacræ ſunt, ſacris hominibus oſtenduntur, nam profanis nefas.* Lib. XI. p. 656. adverſus podagram jubet laminæ aureæ, quando luna eſt libra, vel in leone potius, inſcribere verſum Homericum Iliad. β. 95.

Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα.

Et p. 657. præſervari ait à podagra, qui ad talos geſtent laminæ aureæ luna deſinente inſcripta verba, *μεί, θρεῦ, μόρ, φόρ, τεύξ, ζά, ζών θέ, λοῦ, χρί, γέ, ζέ, ὤν.* addito magno nomine, *ἰάζ*, (leg. ἸΑΩ,) *ἀζύφ, ζύων, θρεύξ, βαΐν, χωώκ.* Pag. 658. jubet effodere herbam ſacram, quum luna eſt in aquario, pronunciatis his verbis: *λέγω σοι, λέγω σοι· ἱερὰ βοτάνη. αὔριον καλῶ σε εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φιλέα, ἵνα στήσῃς τὸ ῥεῦμα τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν τοῦδε ἢ τῆσδε. ἀλλ' ὁρκίζω σε τὸ ὄνομα τὸ μέγα* ἸΑῺ ΣΑΒΑΩΘ, *ὁ Θεὸς ὁ στηρίξας τὴν γῆν, καὶ στήσας τὴν θάλασσαν ῥεόντων ποταμῶν πλεονάζων, ὁ ξηράνας τὴν τοῦ Λὼτ γυναῖκα καὶ ποιήσας αὐτὴν ἁλατίνην. λάβε τὸ πνεῦμα τῆς μητρός σου γῆς καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ ξήρανον τὸ ῥεῦμα τῶν ποδῶν ἢ τῶν χειρῶν τοῦδε ἢ τῆσδε. Ajo tibi, ajo tibi herba ſacra, cras voco te in domum Philea, ut ſiſtas fluxionem pedum & manuum hujus viri, vel hujus mulieris. Sed adjuro te per nomen magnum JAO SABOTH, Deus qui terram firmavit & fixit mare, quod fluviis abundare facit fluentibus, qui exſiccavit uxorem Loth & fecit eam ſtatuam ſalinariam, accipito ſpiritum matris tuæ terræ & vires ejus, & ſiccato fluxionem pedum aut manuum hujus viri aut mulieris.* Addit deinde, craſtina die ante exortum ſolis accepto oſſe cujuscunque animalis mortui effodiendam illius herbæ radicem, & accepta illa dicendum: *ὁρκίζω σε κατὰ τῶν ἁγίων ὀνομάτων,* ἸΑῺ ΣΑΒΑῺΘ ἈΔΩΝΑΪ ἘΛΩΪ́, *Adjuro te per ſancta nomina, JAO SABAOTH ADONAI ELOI,* in radicem vero injiciendum pugillum ſalis, additis verbis: ut ſales hi non creſcent

ſcent, nec augebuntur, ſic nec morbus hujus viri aut hujus mulieris &c. Et lib. XII. p. 757. multis experimentis probatum ſibi narrat amuletum contra febrem, ſi folio oleæ, communi atramento inſcribatur *κα, ροι, α*, foliumque, quod ante ſolis ortum carpſeris, ſuſpendatur collo. Quod autem ad nomina Divina attinet, petita ab Hebræis, eorumque uſu ad morbos dæmonasque averruncandos etiam à non Chriſtianis adhibito operæ pretium eſt videre Grotium & Hammondum ad Matthæi XII, 27. Mericum Caſaubonum ad Marcum Antoninum p. 11. ſeq. Jo. Spencerum ad Origenem contra Celſum p. 17. ſeq. & 53. & quæ ex Geoponicis congeſſi Vol. VI. hujus Bibl. p. 504. ubi etiam amuleta quædam Homerica, & alia ſuperſtitioſa hujuſcemodi reperies, qualia collegit etiam Rob. Keuchenius præfat. ad Serenum Sammonicum. A CHRISTI ſacris tamen alienum fuiſſe Alexandrum Trallianum non crediderim.

Inter præcipuos ſcriptores *de urinis* etiam Alexandrum noſtrum laudat Actuarius lib. 1. de differentiis urinarum c. 2. unde mihi perſuadeo, alio opere deperdito uberius de argumento illo tractaſſe, neque Actuarium reſpicere ad pauca illa, quæ de urinis in Therapevtico hoc traduntur lib. IX.

De morbis & affectibus oculorum tractaſſe alio opere ipſe nos docet Alexander initio libri 2. p. 122. *ἤδη μὲν οὖν ἐν ἄλλοις τισὶ βιβλίοις ἀναγέγραπταί μοι περὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν.* Sed & hoc nunquam lucem vidit.

Aphoriſmos ejus, neſcio an excerptos ex libris, quos habemus, MSS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi memorat Labbeus Bibl. nova MSS. pag. 125.

Alexandri Tralliani Therapevticorum editiones.

Græca, typis luculentis ex Bibliotheca Regia Pariſ. apud Rob. Stephanum 1548. fol. cum caſtigationibus *Jacobi Goupili* ad calcem voluminis, qui Galenum, Paulum Æginetam & Aëtium utili ſtudio contulit, ſed fallitur, quando Alexandrum ex Paulo putat profeciſſe, cum Paulus (tanto junior) Alexandro paſſim ſit uſus, & eum plus ſimplici vice etiam laudet de nomine, ut ſupra demonſtravi. Addit Goupilus p. 243—259. Rhazem de peſtilentia (de quo infra,) Græce ex eadem Regia Bibl. ſuppeditatum à Petro Caſtellano, totum-

Digitized by Google

totumque volumen dedicavit ampliſſimo apud Pariſiorum Lutetiam Medicinæ Profeſſorum Collegio.

Latina. Veterem ac barbaram verſionem in tres digeſtam libros (ex Arabico, ut par eſt credere compoſitam, nam & Arabibus haud ignotus noſter Alexander) cum expoſitione gloſſæ interlinearis *Jacobi de Partibus* & *Simonis Januenſis* in margine poſita, impreſſam ſub titulo *Alexandri Yatros Practica*, * Lugduni 1504. 4. & Papiæ 1520. 8. Venet. 1522. fol. jam notavit Jo. Georgius Schenckius. De codicibus MSS. hujus verſionis vide Cangii gloſſar. in *Heraclea* & Labbeum p. 213. Bibl. nov. MSS.

Albani Torini interpretatio Latina vel metaphraſis potius, ut jam Geſnero ſuboluit, veteris Latinæ verſionis, Baſileæ apud Henricum Petri, 1533. fol. & 1541. fol. in qua poſteriore editione Torinus ipſe, qui libris quinque diviſit, profitetur ſe paraphraſin dare, uſum duplici translatione Latina, ſed barbara, MSta & typis excuſa; Græci codicis vix tantulum fragmentum ſibi exhibitum fuiſſe ab Epiphanio, equite aurato Veneto, Alexandri Benedicti filio, initio truncatum, medio atrociſſimo vulnere ſaucium, fine ſuo mutilatum, toto alias corpore vulneratum, laceratum, carioſum, à tineis ac blattis undique deroſum, & lituris interlitum, atque uno verbo, plerisque locis illegibile. Confer Reineſii Epiſtolas ad Daumium pag. 135. & 137.

Jacobum Goupilum etiam libros Alexandri latinitate donaſſe, multo quam à Torino factum terſius ac politius, & doctiſſimis illuſtraſſe ſcholiis refert Andreas ** Tiraquellus, Goupili amicus, à quo ad edendum emendandumque Græcum opus inpulſum ſe non diffitetur in præf. Porro publicaſſe illam verſionem (quod addit J. G. Schenckius,) non dicit, neque editam eſſe exiſtimo.

Joanne Guinterio Andernaco interprete, Argentorati apud Remigium Guidonem 1549. 8. & Lugduni apud Antonium Vincentium 1560. 12. Atque in H. Stephani artis Medicæ principibus Pariſ. 1567. fol. & cum Joannis Molinæi annotationibus Lugd. 1575. forma minore.

Excerpta *de balneis*, p. 481. Operis Veneti de balneis, A. 1594. fol.

De

* Inter Conſtantini Africani ſcripta; qui variorum Medicorum lucubrationes circa A. C. 1070. ex Arabico Latine vertit, apud Petrum Diaconum de viris illuſtribus Caſſinenſibus c. 23. memoratur Practica duodecim libris.

** Tiraquellus libro de Nobilitate p. 334. ſeq.

De febribus, liber (ultimus ſive duodecimus) in opere Veneto de febribus p. 45. A. 1553. fol.

Gallice librum undecimum cum Rhaze de peſtilentia vertit *Sebaſtianus Collinus*. Pariſ. 1556. 8.

Græco-Latina librorum Alexandri editio hactenus exſtat unica cum verſione & obſervationibus Andernaci, qui Goupili etiam caſtigationes addidit, & Græcam illius editionem cum alio Græco MS. non paucis locis meliore collatam emendavit, Baſileæ apud Henricum Petrum 1556. 8.

Indiculus Medicorum & Scriptorum ab Alexandro Tralliano memoratorum.

Compoſitus à me ad paginas editionis Græco-Latinæ Baſileenſis 1556. 8.

Æſculapium ſmegma, ἀσκληπιῶν. pag. 629.
Aetius de eryſipelate. 779.
Agapeti antidotus contra podagram. 620.
Τὰ Ἀλεξανδρίων βυθίδια, καὶ μαινομένια καὶ μεμβράδια. 766.
Amazonum trochiſcus. 358. 516.
Amythaonis malagma. 499.
Andronius paſtillus. 207.
Apollonius Medicus. 79.
Ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου εὐποριστῶν. 78.
Apollophanes. 98. ejus epithema. 394. malagma. ibid.
Archigenes. 80. Ταῦτα μὲν ἐκ τῶν Ἀρχιγένους. ibid. 82. de Archigene Galenus (T. 2. edit. Baſil. p. 177.) *homo cum ſit, difficile, non errare in multis.* 245.
Ariobarzanium emplaſtrum. 195. 395.
Ariſtotelis dictum: φίλος μὲν ὁ Πλάτων, φίλη δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια. 245. laudatur Ariſtoteles 360. 745.
Aſclepiades ὁ Φαρμακευτής. 82. ejus μάλαγμα. 500.
Atlas cœlum geſtans. 109.

Allia apud Barbaros ἴσκαι. 625.
Bithyni paſtillus. 207.
Buphati medicamentum. 653.

Coſmæ,

Coſmæ, quem φίλτατον vocat, libros ſuos inſcripſit Alexander Trallianus. 666.

Democrates Athenienſis. 83.
Didymus ἐν τῇ ὀκτωτόμῳ αὐτοῦ βίβλῳ οὕτω καλουμένῃ. 368.
Dioſcorides. 239.

Eraſiſtratus. 667.

Fauſtinus trochiſcus. 452.

Galenus. 205. 208. 210. 216. 477. 493. 500. ὁ θειότατος. 175. 223. 228. 244. 249. 250. 299. 328. 368. 527. 538. 642. 667. 675. 678. 682. 700. 703. 758. 768. ὁ σοφώτατος. 52. ὁ νόμῳ τὴν τέχνην ἀσκήσας, εἴπερ τις καὶ ἄλλων ἰατρῶν. 732. (ubi eum oppugnat Alexander Trall. quod & alibi facit.) diu nihil eſſe incantationes credidit, deinde experientia convictus aliter ſenſit. 538.
Ejus ἱερά. 112. epithema Γαλήνειον, ſive κηρωτή. 353.
Ἐκ τῆς Γαλήνου θεραπευτικῆς. 503. ἐν τῇ θεραπευτικῇ πραγματείᾳ. 675. τὸ περὶ τροφῶν. 733. ἐν τοῖς πρὸς Γλαύκωνα φιλόσοφον. 738. 744.
Περὶ τῆς καθ᾽ Ὅμηρον ἰατρικῆς. 538.

Heraclidis Philoſophi antidotus. 618.
Herculeus morbus epilepſia. 62. *Herculum collyrium.* 144. Hercules ſuffocans leonem, amuletum contra colicam paſſionem. 592.
Hermolaus, & magnus Hermolaus, nomen collyrii. 132. 133. 141. 153.
Hippocrates. 19. 273. 305. 482. 496. 667. 682. ὁ θεῖος. 102. θειότατος. 268. 276. 306. 683. 736. 739.
Ejus dictum *ſancta ſanctis.* 593.
Ars Hippocratis, pro arte Medica. 528.
Homerus. 370. 656.

Jacobus Pſychreſtus. 645. 649. μέγας ἀνὴρ καὶ θεοφιλέστατος περὶ τὴν τέχνην γενόμενος. 249.
Pſychreſtus dictus, ὅτι ὑγραινούσῃ τροφῇ ἐκέχρητο. 249.
Indum ſmegma. 629. 630.
Julianium ὀξύμελι. 189. 614.

Λημνία

Λημνία σφραγίς. 226. 293. 195. ſuppoſititia. 302.
Livianum collyrium. 139. 148.

Magnus, Medicus. Ἐκ τῶν Μάγνȣ. 260.
Marcelli trochiſcus. 452. antidotus. 577.
Μαρκιάτον. 357.
Marſinus Thrax. 81. Thraces. 592.
Medici antiqui. 433. 454. 744. 767. &c.
Mithridatium antidotum. 244.
Mnaſeæ medicamentum. 294. 427. 433.
Moſchio. 84. Vide Theodorus.
Muſurium collyrium ἐκ τȣ̃ ἱερατικȣ̃ τόμȣ. 129.
Muſæ trochiſcus. 483.

Nicolai (Damaſceni) palmulæ. 230. 259. 462.
Nili epithema. 493.

Oraculum Democrati Athenienſi datum de morbo comitiali curando. pag. 83.
Oribaſii aliquoties meminiſſe Alexandrum & Aëtii ſcribit Andernacus: ſed Aëtium ſemel, Oribaſium laudatum ab eo nunquam memini.
Orphei contra morbum comitialem. 81.
Oſtanes. 83.

Paſſionis paſtillus. 207.
Philagrius. 228. 472.
Philo. Φιλώνειον. 271. Philonis antidotus. 577.
Philodotus Medicus. 110.
Philumenus. 413. 423.
Pollucis (Πυλυδεύκȣ) collyrium. 129.
Proteus, collyrii nomen. 147.
Polyidi paſtillus. 207.

Παρὰ Ῥωμαίοις φαρίχυλος, farris cremor. 290. εὗρον ἐγὼ πολλȣ̀ς τῶν ἐν Ῥώμῃ ἰατρῶν. 733.
Rufus. 744.

Σεβήριον ξηρίον. Severi pulvis. 146.

Stephanus Medicus, Alexandri Tralliani pater. 230.

Strato. 84. medicamentum contra comitialem morbum ὅπερ κεῖται ἐν τῷ τρίτῳ Στράτωνος. 80. ἐν τοῖς Στράτωνος, λέγει δὲ Ὀρφέως εἶναι. 81.

Θεοδώρητος ἀντίδοτος. 70. 457. collyrium Θεοφίλιον. 131. Θεοῦ χεὶρ. 534.

Theodorus Medicus. ἐκ τοῦ δευτέρου, Θεοδώρου. 79. Theodorum Priſcianum hunc eſſe ſuſpicatur Reineſius p. 137. Epiſt. ad Daumium.

Theodorus Moſchio. Ejus liber LVIII. p. 81.

Theodotius philoſophus. Ejus antidotum. 645. 148. 149. 159. 260.

Theognoſtus, Democratis præceptor. 83.

Xenocrates Medicus. 79. Ejus trochiſcus. 772.

Zalachthes. 83.

Zoili collyrium. 143.

In nulla Alexandri editione, neque collectione veterum Medicorum exſtat ejuſdem *ad Theodorum*, quem φίλτατον appellat *Epiſtola*, περὶ ἑλμίνθων, *de lumbricis*, hominis corpori infeſtis eorumque curatione, quam qui primus edidit vertitque Latine ad calcem quatuor librorum Variar. lectionum, Venet. 1570. 4. Hieronymus Mercurialis, *Quod*, inquit, *Alexandri ſit Epiſtola, primo indicat Codicis Vaticani, à quo illam accepi vetuſtas, deinde ſcribendi modus, atque orationis character, poſtremo Arabum ſcriptorum fides, qui cum quædam quæ ſolum in hac Epiſtola reperiuntur, eo pacto citent, quo res Tralliani conſueverunt, ſane videntur ipſam veluti illius genuinam agnoviſſe.* Hanc licet recuſam ſubinde cum Mercurialis Variis Lect. & aliis ſcriptis Venet. 1644. fol. & ad calcem libri ejus de morbis puerorum Francof. 1584. 8. tamen rarius obviam dare hoc loco non dubito, cum ſit brevis & de auctoris diligentia & candore teſtetur.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ, περὶ ἑλμίνθων.

I.

Γέγραφάς μοι φίλτατε ΘΕΟΔΩΡΕ περὶ τοῦ σοῦ παιδὸς ἀπολέσθαι κινδυνεύοντος, ὅπως ἄν τι τῶν ἑλμίνθων ἀναι-

ALEXANDRI TRALLIANI De Lumbricis Epiſtola.

I.

PEr literas à me THEODORE amiciſſime efflagitaſti, ut puero tuo jam à ventris animalibus jugulari pericli-

ἀναιρεῖν δυναμένων ὑμῖν ἀποστεῖλαι φάρμακον γνοίμεθα βοηθεῖν αὐτῷ. ἐχρῆν δὲ ὑμᾶς μὴ μόνον τοῦτο γράψαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἄρρωστον ὑποπτεύεσθαι, εἰ πάρεστι πυρετός, ἢ ἔμετος, ἢ τῆς γαστρὸς φθορά, καὶ πῶς ἔχει τὰ τῆς ὀρέξεως, ἢ δίψης. αὐτῶν τε τῶν ὀφθέντων τὸ εἶδος τῶν ἑλμίνθων, καὶ ἁπλῶς ἅπαντα διελθεῖν, ὅσα τε τὴν νῦν διάθεσιν συνεδρεύει, καὶ ὅσα προηγήσατο. οὕτω γὰρ αὐτός τε εὐχερέστερον τὰ παρ᾽ ὑμῶν ἔδοξεν, ἐγώ τε οὐκ ἂν ἐδεήθην πλείονα συνάψαι. νῦν δὲ τὸ ἀπροσδιόριστον τῶν ὑπὸ σοῦ γεγραμμένων ἀναγκάζει μὴ πρὸς ἕν, ἀλλ᾽ εἰς πολλὰ βλέποντα ποιεῖσθαι μᾶλλον τὴν ἔκθεσιν. πρῶτον τοίνυν ὑμᾶς εἰδέναι δεῖ, ὡς τριττὸν εἰρήκασιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἑλμίνθων εἶδος, ἓν μὲν τὸ μικρὸν πάνυ καὶ λεπτόν, ὃ καλεῖν εἰώθασιν ἀσκαρίδας, δεύτερον δὲ τούτων, στρογγύλον. καὶ τρίτον ἄλλο τὸ τῶν πλατειῶν. ἔχουσι δὲ τὴν γένεσιν, αἱ μὲν λεπταί, καὶ μικραὶ περὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ παχέος ἐντέρου. αἱ δὲ στρογγύλαι, περὶ τὰ ἄνω μᾶλλον τῶν ἐντέρων, ὥστε, καὶ ἐπαναβαίνειν αὐτὰς ἄχρι τῆς γαστρός, ὅθεν καὶ ἐμοῦνται πολλάκις. αἱ δὲ πλατεῖαι εἰς τοσοῦτον ἥκουσι μέγεθος, ὥστε καὶ ὅλῳ συμπαρεκτείνεσθαι τῷ ἐντέρῳ. οἶδα δὲ ἐγγύς πυις ποδῶν ἐκριθῆναι. καὶ αὕτη μὲν αὐτῶν ἐστιν ἡ διαφορά, τίκτονται δὲ ἀπὸ διαφθορᾶς σιτίων, καὶ σήψεως ὠμῶν χυμῶν. διαγνοὺς οὖν πρότερον τινές τέ εἰσι

clitanti, medicamento aliquo ex iis, quæ lumbricos necant, miſſo ſuccurrere velim. Atqui non hoc ſolum vos ad me ſcribere opus erat, ſed & ægrotum ipſum conſpici, ſi febre tentetur, ſi vomitus, aut ventris fluxus adſit; nec non quo pacto fame, ſitive teneatur; Ad hæc vermium ipſorum inſpectorum formam, ac (ut univerſim dicam,) omnia enarrare conveniebat, quæ affectionem præſentem comitantur, quæque eandem præceſſerunt. Sic enim, & tibi ſcripta noſtra viſa fuiſſent faciliora, nec plura ſimul congerere mihi neceſſum fuiſſet. Nunc vero cum ſcriptis tuis nil diffinitum habeatur, non unius tantum, ſed multorum conſideratione habita ſententiam meam exponere cogor. Itaque vobis primo ſciendum eſt: veteres tria vermium genera tradidiſſe, unum parvum admodum, atque tenue, quod aſcaridas nuncupare conſueverunt; alterum rotundum; tertium teniarum, ſive latiorum. Generantur autem tenuia, & parva animalia circa inferiores craſſi inteſtini partes: rotunda potius in inteſtinis ſuperioribus, ita, ut ipſa usque ad ventriculum aſcendant: unde & ſæpenumero vomitu rejiciuntur; ceterum lati vermes interdum ad tantam magnitudinem accedunt, ut univerſo inteſtino coextendantur. Conſtat quandoque excretos eſſe,

εἰσὶ καὶ περὶ ποῖα μᾶλλον μέρη οἱ πλεονάζοντες ἕλμινθες καὶ πολὺ πρότερον αὐτοῦ τούτου οἱ πλεονάζοντες ἕλμινθες, ἔρχου οὕτως ἐπὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν. συμβαίνει γὰρ δάκνεσθαι τῇ ναυτίᾳ τὸν παῖδα, καὶ στροφᾶσθαι: ἐνδέχεται δὲ καὶ διὰ χολώδεις χυμοὺς, καὶ μοχθηροὺς καὶ διαφθορὰν, τὰ αὐτὰ γίνεσθαι, μὴ οὖν ἐξ ὑπονοίας, ἀλλὰ μετὰ σκέψεως ἅμα πάντα εἰ φανῇ ἀκριβῶς, τότε καὶ αὐτὸς ἔρχου ἐπὶ τὴν θεραπείαν θαῤῥῶν.

Σημεῖα τοῦ ὑποκεῖσθαι ἕλμινθας.

II. Διαγνώσῃ δὲ τοὺς ἕλμινθας ἔκ τε τῶν προηγησαμένων ἀγρυπνιῶν τε πολλῶν καὶ ἀπεψιῶν ὧν προηγοῦνται παχύτεραί τε καὶ πλειότεραι τῶν ἐδεσμάτων ἐδωδαὶ, καὶ βαλανείων συνέχειαι, καὶ μετὰ τροφὴν, γίνονται δὲ αὐτοῖς στρόφοι, καὶ νύξεις, καὶ δήξεις, καὶ συστολαί τινες ἀναιδεῖς εἰς ἄρθρα. ἤδη δὲ συνεχομένοι τῷ πάθει καὶ τῶν ἑλμίνθων αὐξανομένων ἐπιπλέον, καὶ οἱ σφυγμοὶ μικροὶ γίνονται, καὶ ἀμυδροὶ, καὶ τοῖς ἐκλείπουσι, καὶ παλινδρομοῦσιν, οἱ δὲ ἀφῆκτα ψύχηται, καὶ παραφρονοῦσιν, καὶ τρύζουσι τοὺς ὀδόντας. καὶ τῇ γλώσσῃ τὰ χείλη τρίβουσι, καὶ λοιμῶδες, καὶ σηπεδονῶδες ἀναπνέουσι διὰ τοῦ στόματος, καὶ ἀνορεκτοῦσι καὶ ἣν ἂν

qui ſexdecim pedum longitudinem prope æquarunt. Atque hæc eſt ipſorum differentia. Gignuntur porro ex ciborum corruptione, ac humorum crudorum putrefactione. Cum igitur primo cognoveris qui ſint, & circa quas potiſſimum partes ſint vermes qui abundant, tum curationem ipſorum aggredere. Accidit namque, ut puer nauſea mordeatur, ac torqueatur, at idem etiam à bilioſis, & pravis humoribus, nec non à corruptione efficitur: ſi igitur tibi non ſuſpicanti, ſed diligenter conſideranti ſimul omnia exacte apparuerint, tunc ipſe ad curationem confidenter accedito.

Signa animalium in ventre exiſtentium.

II. Lumbricos cognoſces, tum vigiliarum, tum cruditatum præcedentium copia, quas plurimorum, atque craſſiorum eduliorum eſus, nec non aſſiduæ eæque poſt cibum & balinea antecedunt. Fiunt vero ipſis tormina, punctiones, morſus, & quædam ad articulos turpes contractiones; ſunt etiam, qui hac affectione detenti lumbricisque plurimum creſcentibus, pulſus parvos, & obſcuros habeant; aliquibus deficientes, rurſumque redeuntes fiunt. Alii frigeſiunt, delirant, dentibus fremunt, labiaque lingua premunt. Ad hæc ab ore peſtiferum neſcio quid, & putridum efflant, inappetentia laborant, & quemcunque cibum

ἂν προσενέγκωσι, τροφὴν ἐμοῦσι ταύτην εὐθὺς, καὶ στρέφονται συνεχῶς καὶ ἀποροῦντες ἀνακλήσεως ἄλλο τι ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἔκπλυσιν ἢ μέχρι πολλοῦ, καὶ τελευταῖον ὅταν ἔχωσιν ἐσχάτως ἱδροῦντες ψυχρόν τι, καὶ συγκοπτικόν. ταῦτα ἐστὶ τῶν ἐχόντων ἕλμινθας σημεῖα, μηκέτι δὲ μηδὲν ἄλλως βοηθεῖν, καὶ προσφέρειν ὀρθῶς, ἢ ὅσα πεπίστευται τοὺς ἕλμινθας ἀναιρεῖν.

Θεραπεία ἑλμίνθων μετὰ πυρετοῦ.

III. Ὅτι μὲν λεπτύνουσα δίαιτα πᾶσι τοῖς ἔχουσιν ἕλμινθας ἁρμόζει, παντί που δῆλον, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τοῖς πολλοῖς τῶν λεπτυνόντων ἁπάντων οὐ μία τις διαφωνία, ἀλλὰ ποικίλη καὶ διάφορος, τὸ μὲν αὐτῶν μετέχον σαφοῦς θερμασίας, καὶ πολλῆς, τὸ δὲ μετρίως καὶ ἀνεπαισθήτως, καὶ σπανιόν ἐστιν εὑρεῖν τοὺς πυρετοὺς οὕτως παροξύνοντας, εὔδηλον ὡς εἴγε πυρετὸς ἅμα τε ἕλμινσιν ἐνοχλεῖν φαίνοιτο, ὡς οὐδὲ τοῖς σφόδρα καὶ λεπτύνειν δυναμένοις χρῆσθαι καὶ ἀναιρεῖν αὐτοὺς καὶ φθείρειν εἰώθασιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς μετρίως ὡς ἐνδέχεται, θερμαίνειν, καὶ λεπτύνειν δυναμένοις. ἐστὶ δὲ τὰ τοιαῦτα, τοῦ τε σελίνου τῆς ῥίζης τὸ ἀπόβρεγμα, καὶ τοῦ χαμαιμήλου, καὶ τῶν μισχιλίων καλουμένων, ὧν ἡ ὕλη μᾶλλον, τὸ καλάγλισχρον κέκληται μὴ λεπτύνον. εἰσὶ δὲ διάφορα τὰ τοιαῦτα

bum offeras, eum ſtatim vomunt. Continuo vertuntur, & quaſi nullum decumbendi commodum ſitum invenientes in alium, atque alium ſubinde locum ſeipſos diu jactant. Denique cum in extremo ſunt, frigidis ſudoribus, ac animi defectionibus ſollicitantur. Hæc ſunt eorum, quos ventris animalia infeſtant, indicia; quibus nulla alia ratione auxiliaberis, nec quicquam aliud cum fructu præbebis, niſi ea, quæ lumbricos necare creduntur, exhibeas.

Lumbricorum cum febre curatio.

III. Attenuantem vivendi rationem omnibus lumbricos habentibus convenire, unicuique clarum eſt; ſed quoniam etiam apud vulgares attenuantium quorumlibet non unum diſcrimen eſt; ſed variæ, ac diverſæ differentiæ, quando eorum aliud manifeſta ac inſigni caliditate pollet; aliud moderate, & inſenſibiliter calefacit; Item raro contingit quin febres exacerbentur; Conſtat quod ubi febris cum lumbricis vexat, non rebus magna attenuandi facultate præditis, etiam ſi animalia illa interimere, & corrumpere conſueverunt; ſed potius cum iis, quæ utcunque contingit moderate calefacere ac attenuare poſſunt; cujusmodi ſunt aqua, in qua radix apii, & chamemelum, & ea, quæ vocantur miſchilia, ſint macerata,

τοιαῦτα ἢ τὰ πάνυ θερμαίνοντα τοὺς πυρετοὺς αὔξει καὶ καταβάλλει τὴν δύναμιν, διόπερ εἰκότως ὄντων πυρετῶν, ἀνοίκεια εἰσὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα δὴ πάνυ τὸ πικρὸν καὶ δριμὺ κέκτηται.

Περὶ ὑπαγωγῆς γαστρός.

IV. Ὑπαγωγή ἐστι γαστρὸς ἀπὸ ὑδρελαίου, καὶ ἡ μελικράτου ὑδαροῦς ἢ χαμαιμήλου μετὰ μέλιτος. ἔξωθεν δὲ τῷ οἰνελαίῳ δεῖ βρέχειν τὸ σπλάγχνον ἀποβραχείσης πρὸς ὀλίγον ἀψινθίου.

Περὶ τῶν σφόδρα πυρεσσόντων.

V. Εἰ δὲ σφόδρα ὁ πυρετὸς εἶναί σοι φαίνοιτο πάνυ, καὶ τὸ ῥοδόμελι δίδου, καὶ γὰρ εὐστόμαχόν ἐστιν καὶ ἑλμίνθων ἀναιρετικὸν διὰ τὸ ἐν αὐτῷ ὑπόπικρον. ἔστι δὲ καὶ ἄδιψον, καὶ λυσιπύρετον. τούτου δὲ μὴ παρόντος ὑδροῤῥόδατον δίδου ἢ ὑδροῤῥόδινον· ἔξωθεν δὲ κηρωτὴ ῥοδίνη καλῶς σκευασθεῖσα. δεῖ γὰρ τὸν κηρὸν ἐν ὕδατι πολλάκις ἀποπλύνειν, καὶ οὕτως τὸ ῥόδινον ἐπιβάλλειν κάλλιστον, καὶ ἠρέμα τε ἕψειν, ὥστε μὴ καῆναι τὸ ῥόδινον. ἔστω δὲ τὸ ἴσον τοῦ κηροῦ. μετὰ δὲ τὸ μιγῆναι καλῶς, ὀλίγον παυσάμενον ἕως οὗ ψυχθῇ. ψύξας αὐτὸ κατὰ μικρὸν ὡς ἂν ἑνωθῇ, ἐκ τοῦ χαλκοῦ ἐπίβαλε πάντα ἐν τῇ θυείᾳ καὶ τρῖβε συνεχῶς, ἐπιβάλλων ὀλίγον ὑδροῤῥόδινον, ἕως οὗ γένηται μαλακὸν πάνυ,

quorum materia potius viſciditatem, quam attenuandi vim poſſidet (ejusmodi autem diverſa ſunt) quandoquidem, quæ multum calefaciunt, ut febres augent, ſic virtutem dejiciunt; iccirco merito febre exiſtente, ea minime congruunt, quemadmodum amara, & acria ſunt.

De ventris ſubductione.

IV. Liquatur venter cum hydrelæo, vel cum melicrato aquoſo, vel cum chamemelo, & melle: extrinſecus vero madefaciendum eſt viſcus vino, & oleo, in quibus abſinthii modicum ſit maceratum.

De iis, qui vehementer febriunt.

V. Si vehemens febris adeſſe tibi videatur, tum roſaceum mel præbeto; nam & ſtomacho accommodatum eſt, & ob exiguam quandam ſibi inexiſtentem amaritudinem lumbricos interimit: Præter hæc ſitim levat, & febrem ſolvit. Eo vero deficiente, hydroroſatum propinato. Extrinſecus ceratum roſarum optime paratum conveniet. Oportet enim ceram in aqua ſæpius abluere, atque ita optimum roſaceum injicere, atque lente coquere, ita, ut roſaceum non comburatur, (ſint autem ceræ, & roſacei pondera paria) tum poſtquam exacte mixta fuerint, parum deſiſtes, quousque refrigeretur; cum autem paullatim ipſum refrigeraveris, donec

πάνυ, καὶ δίυγρον. ἐὰν οὖν οὕτως σκευασθῇ, καὶ τῷ πυρετῷ μάχεται, εἴπερ τι καὶ ἄλλο παρενοχλεῖ, καὶ τοὺς ἕλμινθας ἐκτινάσσει διὰ τῆς κάτω γαστρὸς, καὶ νεκρὰν τὴν ὄρεξιν, καὶ ἀσθενοῦσαν ἐπεγείρει. καὶ πρὸς ἄλλα δὲ πάθη διακαῆ ποιεῖ καλῶς οἷον ἐπὶ ἐρυσιπέλατος, καὶ ἀνθράκων, καὶ τὰς ἐν δακτυλίῳ γινομένας φλεγμονὰς, καὶ ἐπὶ ῥευματισμοῦ δὲ ποδῶν δριμὺ, καὶ χολῶδες ὄντι τὸ ἐπιῤῥέον, καὶ κεφαλαλγίαν δὲ χρονίαν, διὰ θερμότητα γινομένην ὠφελεῖ καὶ ἁπλῶς οὕτω πολύχρηστον κηρωτὴν οὐκ ἂν εὕροις. καὶ διὰ τῆς ἀγχούσης δὲ ἐὰν οὕτω σκευασθῇ, χρησιμωτάτη ἐστὶν ἐφ' ὧν ἐστι πυρετὸς, καὶ ῥάκη εἰς ὑδρέλαιον ἄριστα. ποιεῖ δὲ τὸ ἔλαιον εἰ ἔστι χαμαιμήλινον. ἐν δὲ τῷ ὕδατι τῷ ἐπιμιγνυμένῳ δεῖ ἐμβάλλειν μελίλωτα, καὶ χαμαίμηλον, καὶ ὀλίγον ἀψίνθιον, καὶ οὕτως ἀποζέννυσθαι. ῥάκει δὲ προσφερέσθω, μὴ πάνυ θερμῷ. εἰ δὲ θεραπεύσεις ὠφελήσει δὲ, ἐκτὸς μέντοι τοῦ ἀψινθίου. πικρῶν γὰρ οὐ δεῖ θεραπεύειν οὐδενὶ τὴν κάτω γαστέρα, τοὐναντίον γὰρ ἀναδραμοῦνται αἱ ἕλμινθες μᾶλλον ἐν τούτοις ἄνω. διόπερ εἰ μὴ πάνυ κωλύει ὁ πυρετὸς, ἐπιβάλλειν δεῖ μέλι. οὕτω γὰρ ἅμα, καὶ τὰς ἕλμινθας προτρέπει παρὰ τὰ κάτω, καὶ τὰ τούτους τρέφειν δυνάμενα προστίθεται παχεῖα, καὶ γλίσχρα ὄντα. εἰ δὲ καὶ τούτων γινομένων, ἐπιμένει τὰ τῶν πυρετῶν,

nec unitum ſit, ex æneo vaſe omnia in mortarium conjice, ac valenter tunde: roſacei parum infundens, quouſque admodum molle, & liquidum evadat: ſi igitur in hunc modum paratum ſit, febri, ſi quid aliud, adverſatur, & lumbricos per inferiorem ventrem ducit, emortuam & imbecillam appetendi vim excitat: ad alias ſimiliter fervidas affectiones veluti eryſipelata, carbones belle facit: & inflammationes ano innaſcentes, & acres, bilioſaſve pedum fluxiones, inveteratoſque capitis dolores, ex calidſtate ortos juvat: Et (ut uno verbo dicam) nullum aliud ceratum ita multis uſibus accommodatum reperies. Ceratum etiam ex Anchuſa ſi eodem modo paretur, ubi febris ſollicitat, utiliſſimum eſt: Panni etiam hydrelæo imbuti optimi ſunt. Efficax autem eſt oleum, ſi ſit chamemelinum; in aquam vero quæ oleo miſcetur, melilotum, chamemelum, & abſinthii modicum injicere oportet, atque ita fervere; ſed lana non multum calida applicanda eſt. Quod ſi etiam ventrem laveris, remoto tamen ſi voles abſinthino, utilitatem attuleris: neque ulla amara per inferiorem ventrem, cuiquam adminiſtrabis, quoniam animalia ex adverſo potius ad ſuperiores partes in hiſce recurrunt: & iccirco niſi febris multum prohibeat, mel injiciendum eſt, nempe quod

των, καὶ δίψα πολλὴ ὑπάρχῃ, κέχρηστο καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ τῇ ψύχειν τε, καὶ ὑγραίνειν δυναμένῃ, τὸ γὰρ σφοδρὸν τοῦ πυρετοῦ, χολώδη ἐπιμιξίαν χυμοῦ δείκνυσι ἐν τῷ σώματι. διὰ τοῦτο οὖν προσφέρειν δεῖ πτισάνην μετὰ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ, καὶ τοῦ λεπτύνειν δυναμένου. καὶ μὴ θαυμάσῃς εἴ τι πρὸς ψύξιν ἐχρησάμην, ἀεὶ γὰρ πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἐνίστασθαι, χρὴ σπουδάζειν εὐκρασίαν ἀεὶ περιποιεῖν τῷ σώματι. ταύτης γὰρ παρούσης ἐξόν ἐστι καὶ τοῖς λεπτύνουσιν ἀβλαβέστερον κεχρῆσθαι, λοιπὸν ὄξους τι βραχὺ, καὶ ῥίζης σελίνου ἐν τῇ ἑψήσει αὐτῆς ἐμβάλλοντας. οὕτω κάλλιστος, καὶ ὠφελιμώτατος ὁ χυλὸς αὐτῆς. εἰ δὲ μηδὲν προσλάβῃ τῶν εἰρημένων, οὐδὲν ἄλλο ἢ τροφὴ τῶν ἑλμίνθων γενήσεται μᾶλλον. ἀλλὰ καὶ τῶν λαχάνων ἐσθιέτω τὰ ἴντυβα. καὶ τὰς θριδακίνας τὰ καλούμενα μαρούλλα ἑφθὰ εἰς ὀξύκρατον αὐτὰ ὑδαρὲς ἀναβάπτειν. εἰ δὲ ἀκαίρως ἔχει καὶ διψώδης ὁ κάμνων, καὶ τοῦ πέπονος τὴν ἐντεριώνην δίδου. ἔχει γὰρ καὶ ῥυπτικὸν, ἀλλὰ καὶ συκάμινα. ταῦτα δὲ μετὰ τοῦ τὴν γαστέρα ὑπάγειν, καὶ ἄλλως πως ἑλμίνθων εἰσὶν ἀναιρετικά. δίδου πάντα εἰς κόρον. ἀλλὰ πολλάκις καὶ δι' ἀπορίαν τροφῆς αὐτῶν τῶν ἐντέρων εἰς τοσοῦτον ἥψαντο, ὥστε καὶ διὰ τοῦ δέρματος αὐτοῦ ὀφθῆναι διεξιόντας, νυνὶ δὲ καὶ πρὸς τὸν πυρετὸν καὶ

quod ſimul, & lumbricos, & quæcunque craſſa & vivida ipſos nutrire apta ſunt, deorſum trahat. His autem omnibus peractis, ſi febris, & ſitis magnitudo adhuc perſeveret, utere etiam reliquo victu, qui refrigerare & humectare queat. Vehementia namque febris, bilioſi ſucci mixtionem in corpore indicat. Quamobrem his ptiſſanam cum aliquo quod refrigerare & humectare, atque attenuare valeat offerre neceſſum eſt; nec te admiratio capiat, ſi refrigerantium uſum commendem, quoniam ſemper ei quod magis urget, obſiſtendum eſt; ſtudendumque ſemper, ut corporis bona temperies inducatur, nimirum qua præſente tutius de cetero attenuantibus uti licet, veluti ſi parum aceti, apiive radicis inter coquendum injeceris, ſic optimus ac utiliſſimus ejus ſuccus evadet. Verum enimvero ſi nihil prædictorum inſit, nil aliud efficietur, quam lumbricorum nutrimentum. Ex oleribus intybum, & lactucas marullas vulgo dictas, coctas, oxicrato aquoſo intinctas comedat. Quod ſi ægrotus vexetur, ſitique exerceatur, peponis interiora offer: abſterſoria enim facultate non caret, quin &, mora exhibeas, quippe quæ non modo alvum ducant, verum etiam aliquo pacto animalia ejus interimant. Omnia usque ad ſatietatem concedito. Quandoquidem

Digitized by Google

καὶ πετραίους ἰχθύας δίδου προσειληφότας ἐν τῇ ἑψήσει ὄξος, ἀλλὰ περιστεράς. παῦσα, καὶ περὶ τῶν ἐχόντων ἕλμινθας μετὰ πυρετοῦ.

Περὶ τῶν ἐχόντων ἕλμινθας ἄνευ πυρετοῦ.

VI. Εἰ δὲ ἀπύρετος ὑπάρχει, μηκέτι τὸ ῥοδόμελι δίδου. μήτε πέπονα εὐχερῶς. ἀλλὰ καὶ τὸ πόμα, καὶ ἡ τροφὴ πᾶσα, γινέσθω λεπτύνουσα. οἷον ἀπὸ σελίνων τε, καὶ πράσων. ἢ καυκαλίδος. ἢ γιγγιδίου. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ σκορόδων, ἀμυγδαλέων πικρῶν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. μελάνθιόν τε ἐπὶ κύμινον μετ' ὄξους συγκείμενον. καὶ μαστίχη ἢ κάππαρις ἁρμόζει τούτοις, καὶ τὸ τοῦ ἀβροτόνου ζέμα, τῆς κόμης τοῦ ἀψινθίου, καὶ τὸ τοῦ ἡδυόσμου καὶ τοῦ τοῦ δικτάμνου, καὶ τὸ καλούμενον κῦφι ἱερατικόν. καὶ ἡ θηριακὴ καὶ πρὸς ταῦτα ἁρμόζει. οὐ μόνον τοὺς ὄντας φθείρειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους οὐ συγχωρεῖ ἀπογεννηθῆναι εἴγε προπίνει τις ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ μηνός. καὶ ἔγωγε πολλάκις ἐπέτυχον δεδωκὼς αὐτὴν ἐπὶ τῶν πολλὰς ἐχόντων ἕλμινθας μετ' ἀνατροπῆς στομάχου. καὶ ὁ γαγάτης δὲ λίθος, πάνυ ποιεῖ. καλῶς δὲ ποιεῖ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, κοκκία διδόμενα ἔσωθεν, καὶ ἔξωθεν ἐπιτιθέμενα. καλῶς

quidem ſæpe obſervatum eſt ea ob alimenti inopiam ita inteſtina laceraſſe, ut per cutim ipſam egredi viſa ſint. Ad hæc propter febrem ſaxatiles quoque piſces, qui in coctura acetum præhabuerint dabis, ſimiliter, & palumbos. Atque tot dicta ſint de iis, qui à lumbricis, & febre ſimul tentantur.

De iis, quos ſine febre lumbrici vexant.

VI. Si æger febre careat, neque rhodomel, neque peponem promptе concedas, ſed tam potus, quam cibus omnis attenuatorii ſint, veluti apium, & porrum, vel caucalis, vel herba biſacutum vocata. Interdum etiam allia, amygdalæ amaræ, atque ſimilia. Melanthium, ciminum aceto conditum, nec non maſtiche, vel capparis. Convenit his, & decoctum abrotani, comæ abſinthii, majoranæ, dictamni. Cyphi item ſacricficiorum vocatum. Præter hæc theriaca non ſolum ad exiſtentes lumbricos, interimendos valet, verum etiam eorum generationem inhibet, ſi quis ſemel, vel bis in menſe eam bibendam præbeat. Et ego ſæpius eam in magnam cum ſtomachi ſubverſione lumbricorum copiam habentibus felici ſucceſſu exhibui: facit multum, & lapis gagates. Belle quoque faciunt, ſi quæ alia granatorum grana data intus exteriusque applicata. Multum

Hhhh valet

καλῶς δὲ ποιεῖ καὶ ἡ ταυρεία χολὴ μετὰ μυελοῦ ἐλαφείου ὥσπερ καὶ μετὰ κεδρίας μιγνυμένη. ὁμοίως δὲ ποιεῖ καὶ τὸ θέρμινον ἔλαιον, μετὰ μυελοῦ ἐλαφείου, κατὰ τοῦ ὀμφαλοῦ ἐπιτιθέμενον. καὶ ἡ κηρωτὴ δὲ ἡ γαληνία ὁμοίως ποιεῖ. καὶ ταῦτα μὲν ἀρκούντως δοκεῖ μοι ἔχειν. ὡς γὰρ εἴρηται περὶ αὐτῶν εἰκότως ὁποίοις δεῖ βοηθήμασι χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐν τῷ σώματι πλεοναζούσας ἕλμινθας, εἰ μετὰ πυρετοῦ ὑπάρχουσι. ἵνα δὲ καὶ ἑτοίμως ὑπομιμνήσκει τῶν κατὰ μέρος, καὶ μηδὲν πολλῶν βιβλίων ἐκθήσομαί σοι πλὴν εἰς ὅσα τοῖς τε ἀρίστοις τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν ἄκρως ὑπ᾽ ἐμοῦ μεμαρτυρημένων τῇ πείρᾳ, ἐξεῦρον, καὶ πρῶτόν γε τῶν τὰς πλατείας ἕλμινθας ἀναιρεῖν δυναμένων μνημονεύσομεν. εἰπειδὴ τῶν ἄλλων μᾶλλον αὗται ἐπικίνδυνοι εἰσί.

Περὶ τῶν τὰς πλατείας ἀναιρούντων ἕλμινθας, Ἀλεξάνδρου.

VII. Κάρδαμον ἕλμινθας πλατείας ἕλκει καταπινόμενον. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κόστος καὶ τὸ κίκινον ἔλαιον πινόμενον. καὶ κάρυα βασιλικὰ πλεῖονα βρωθέντα, ἕλμινθας πλατείας ἐκβάλλει καὶ ἀναιρεῖ: ἕλμινθας ἐκβάλλει φλοιὸς ῥοδακινέας, φύλλα μυρσίνης, ῥοιᾶς ἄνθη. καὶ ἑλμινθοβότανον τρίψας πότιζε, συκαμινέας τῆς ῥίζης ὁ φλοιὸς ἐν ὕδατι ἑψηθεὶς, καὶ τὸ ἡλιοτρόπιον πινόμενον τὸ μικρὸν μετὰ τοῦ καρποῦ σὺν νίτρῳ, καὶ ὑσσώπῳ. καὶ κάρδαμον, σὺν ὕδατι πινό-

μενον

valet, & fel taurinum, medullæ cervinæ, quemadmodum, & cedriæ commixtum. Pariter juvat oleum lupinorum: cum medulla cervina umbilico inunctum, ſicut & Galeni ceratum. Atque de his ſatis mihi dictum videtur. Nam de ipſis ſufficienter dictum eſt, quibus auxiliis adverſus animalia in corpore exuberantia uti oporteat, ſi febris adſit. Quædam tamen particularia libenter monebo, neque multis libris tradenda exponam, ſed ea tantum, quæ, & ab optimis medicinæ auctoribus, & à me ſumma experientia comprobata inveni. Primum igitur eorum mentionem faciam, à quibus lati lumbrici occiduntur, cum ab iis majus, quam ab aliis periculum impendeat.

De iis, quæ latos lumbricos necant.

VII. Naſturtium potu ſumptum latos lumbricos extrahit, ſimiliter & coſtus, ac oleum ricininum bibita. Nuces quoque regiæ magna copia devoratæ, lata ventris animalia jugulant, atque expellunt, ſicut & mali perſicæ cortex, myrti folia, malique punici flores. Ad hæc herbam lumbricariam, ſive corallinam tritam bibendam dabis. Mori radicis cortex aqua coctus, deinde potatus, nec non heliotropium parvum cum ſemine, nitro, ac hyſſopo bibitum; naſturtium præ-

terea,

μενον ἕλμινθας στρογγύλας, καὶ πλατείας ἐκτινάσσει μετὰ γάρου, ἢ μέλιτος, < γ΄. ἐκλειχόμενον, καὶ χαμαιλέοντος λευκοῦ ἡ ῥίζα ποθεῖσα ὀξυβάφου πλῆθος σὺν οἴνῳ αὐστηρῷ μετὰ ὀριγάνου ἀφεψήματος ἕλμινθας ἐκβάλλει. ὑσσώπου, καὶ καρδάμου ἡ ῥίζα τέταρτον < μετὰ μελικράτου ἐκλαμβανόμενον ἕλκει, βέλτιον μέν τοι μετὰ σκαμμωνίας ἢ ἐλλεβόρου μέλανος ὀβολῶν β, εἰ τις δὲ σκόροδα φάγῃ, καὶ λάβῃ θυλυπτερίου τὴν ῥίζαν ἐκλειχῶν τῷ μέλιτι, ἐξάγει ἕλμινθας πλατείας. σὺν οἴνῳ δὲ πινομένη < πλῆθος στρογγύλας ἐκβάλλει: ἢ χυλὸς κενταυρείου μετὰ κυμίνης ἐπιτιθέμενος, ἕλμινθας ἐκβάλλει. μελάνθιον ὕδατι λειωθὲν καὶ ἐπικαταπλασθὲν κατὰ ὀμφαλοῦ, ὁμοίως ποιεῖ. καὶ σικύου ἀγρίου, ἡ ῥίζα ἑψημένη ὑδρομέλιτι. κἂν τούτῳ, ἐπιβαλλομένου μετὰ τὸ ἑψηθῆναι, λινοσπέρμου μέρη β. θερμίνου ἀλεύρου μέρος ἕν. καὶ πάλιν ἑψημένου, καὶ καταπλαττομένου τὰ ἄνω πάντα μέρη τούτων, καὶ πλατείας ἀναιρεῖ, καὶ στρογγύλας. καὶ ἁπλῶς σφόδρα κινδυνευόντων ὑπὸ ἑλμίνθων ἔξωθεν προσφέρεται, καὶ θαυμαστῶς.

Περὶ τῶν στρογγύλας ἀναιρούντων ἕλμινθας.

VIII. Ἀναιρεῖ δὲ καὶ ἐκβάλλει ἕλμινθας στρογγύλας, καὶ τὸ σπέρμα τῆς ἡμέ-

terea, tum rotundos, tum latos lumbricos extrahit, ſi cum gari, vel mellis drachmis iij. lambatur. Chameleonis albi radix oxybaphi pondere in vino auſtero cum origani decocto pota lumbricos ejicit, quod ſimiliter facit hyſſopi, & naſturtii radix quatuor drachmarum pondere cum melicrato exceptæ, ſed melius cum ſcammonii, ſive ellebori nigri obolis duobus: ſi vero quis allia edat ac filiculæ fœminæ ſumat radicem, cum melle terens latos lumbricos educit, & eadem radix drachmæ pondere bibita rotundos pellit. Centaurii ſuccus cum cimino impoſitus, lumbricos ejicit. Melanthium aqua maceratum, & emplaſtri forma umbilico appoſitum, idem facit; idem cucumeris ſilveſtris radix cum hydromelle elixata, cui ſi etiam poſt elixationem injecerimus ſeminis lini partes duas, lupinorum farinæ unam, ac deinceps iterum coquatur, & ſuperioribus omnibus partibus emplaſtri forma adhibeatur, tam latos, quam rotundos lumbricos necat, quinimmo iis omnibus indifferenter, qui à quibusvis ventris animalculis magno periculo ſollicitantur, extrinſecus adhibetur, ac mirifice auxiliatur.

De iis, quæ rotundos lumbricos occidunt.

VIII. Interimit atque pellit lumbricos rotundos, braſſicæ dome-

ἡμέρου κεχραμμένης. καὶ μάλιστα τῆς αἰγυπτίας πινόμενον καὶ ἔλαιον κοινὸν πάνυ μετὰ πηγάνου ἑψηθὲν, καὶ ποθὲν θερμὸν κυάθους ϛ καὶ πλῆθος ἑλμίνθων στρογγύλων ἐκβάλλει. καὶ ἀνδράχνης ὁ χυλὸς πινόμενος. καὶ θαλασσία ἀψίνθη ἑψηθεῖσα ἢ καθ' αὑτὴν ἢ μετὰ ὀρύζης, καὶ ληφθεῖσα μετὰ μέλιτος, ἀσκαρίδας στρογγύλας ἐκτινάσει, ὑπεξάγουσα τὴν κοιλίαν, καὶ λίθον γαγάτην ἑψήσας ὕδατι δίδου πίνειν καὶ ὕσσωπον ἑψηθὲν μετὰ σύκων, καὶ ὕδατος, καὶ πηγάνου ποθὲν, τὰ αὐτὰ ποιεῖ καὶ σὺν μέλιτι ἐκλειχόμενον. καὶ χυλὸς ἡδυόσμου μετὰ ὄξους πινόμενος. καὶ καλαμίνθη πινομένη σὺν ἁλσὶ καὶ μέλιτι ἑφθή τε, καὶ ὠμὴ τετριμμένη, λίαν ἕλμινθας στρογγύλας, καὶ ἀσκαρίδας ἐκβάλλει, καὶ θύμος πινόμενος μετὰ μέλιτος, καὶ τὸ κορίου σπέρμα ὀλίγον ποθὲν μετὰ γλυκέος ἕλμινθας ἐκβάλλει, καὶ τὴν διάνοιαν * ἐπιπλέον κινεῖ.

ſticæ, ac præſertim Ægyptiæ ſemen potu acceptum, oleum commune vetuſtum cum ruta coctum, calidumque potum drachmarum ſex pondere, rotundos lumbricos expellit. Portulacæ ſuccus potatus, ac abſinthium marinum elixatum, vel ſolum, vel cum oriza melle acceptum aſcaridas, & rotunda animalia ventrem ſolvens educit. Lapidem gagatem aqua coctum bibendum præbeas: idem operatur hyſſopum cum ficubus aqua, & ruta potu ſumptum, atque etiam cum melle lambendo acceptum: ſuccus menthæ cum aceto bibitus, calamentum ſale, & melle bibitum, tam coctum, quam crudum, ac valde tritum lumbricos rotundos & aſcaridas ejicit. Thymum cum melle potu acceptum, nec non coriandri ſemen modicum cum paſſo bibitum lumbricos educit, mentemque plurimum agitat.

Περὶ ἀσκαρίδων.

IX. Κέδρος σκώληκας, καὶ ἀσκαρίδας κλυζομένη φθείρει. οἶνον, καὶ ἄλευρον ἑψήσας σὺν μελανθίου καταπλάσσε. κάλλιον δὲ γίνεται εἰς κρίθινον εἰ ζέμα χαμαιμήλου ἑψήσας διακλύζεις. κτείνει δὲ καὶ σκώληκας παντοίους, καὶ ἀσκαρίδας, καὶ τὸ ῥίνισμα τοῦ ἐλέφαντος διδόμενον· παντοίας ἕλμινθας φθείρει καὶ καλαμίνθη ξηρὰν βάλλων εἰς ξεστ. β'. καὶ ἕψε

μέχρι

* leg. κοιλίαν, *ventrem.*

De aſcaridibus.

IX. Cedrus, vermes atque aſcaridas clyſteri infuſa occidit, vinum & farinam cum melanthio ſimul coquens emplaſtri forma adhibe: melius autem fit ſi hordeaceam farinam in chamomeli decocto incoquens clyſterem pares, occidit vermes quoslibet, aſcaridasque. Etiam eboris raſura data vermes omnes perdit: & calamentum aridum ſextariis aquæ duobus injicito,

tum

μέχρι συστάσεως τρίτου. τοῦτο ποιεῖ πρὸς παντοίας ἕλμινθας, καὶ ῥόδινον ἔλαιον μετὰ ἑψήματος χλιαίνων πότιζε, καὶ ἀλόην δίδου καὶ ἴντυβον μετὰ ὄξους. καὶ σκόροδα ἐσθιόμενα ποιεῖ. καὶ τὸ ἀβρότονον ζεννύμενον: ἕως συστάσεως τρίτου, δίδοται πρὸς ἕλμινθας. βέλτιον δὲ καὶ εἰ ὄξος προσπλέξῃς τῷ ζέματι. ἐστι καὶ ἄλλα μυρία εἰρημένα τοῖς παλαιοῖς, εἰ καλῶς προσέχεις, καὶ ἀκριβῶς ποιήσεις.

coquito, usque ad tertiæ partis conſiſtentiam: hoc auxiliatur adverſus quosvis lumbricos. Oleum roſaceum cum defruto tepefaciens potandum præbeto. Dato quoque aloem, ac intybum cum aceto. Allia manducata proſunt. Abrotanum ebullitum usque ad tertiæ partis conſiſtentiam adverſus ventris animalia datur; melius autem evadit, ſi acetum decoctioni admiſceatur. Sunt mille alia à Veteribus memoriæ tradita, ſi recte adhibeas, ac exacte componas.

VI. Libellus de Medicina ex animalibus, homine, puello puellaque, quadrupedibus & avibus, qui exſtat ſub *SEXTI* nomine, velut è Græco verſus ad Oribaſii calcem in artis Medicæ principibus H. Stephani exhibetur hoc titulo: *Sexti Philoſophi Platonici liber de medicina ex animalibus, Gabriele Humelbergio Ravenſpurgenſi Medico interprete.* At neutiquam ex Græco vertit, ſed quem repererat Latinum caſtigavit & cum ſcholiis ſuis, quæ à Stephano omiſſa ſunt, edidit Humelbergius: licet & ipſe Græci putavit eſſe ſcriptoris Sexti, Chæronenſis, qui Plutarchi ſororis filius fuit. *Eſt,* inquit, *de animalium & eorundem partium membrorumque contra varia morborum humani corporis genera medicinis & curationibus liber humanæ ſaluti perquam utilis & lectu non injucundus,* à Sexto *Philoſopho Platonico conſcriptus. Cujus ſententias & medicinas ſæpiuſcule citant viri doctiſſimi, & inprimis* Petrus Hiſpanus, *qui poſtea ad Chriſtiana Reip. gubernacula evectus, ſub Joannis XXI. nomine ſummum geſſit Pontificatum, idque in libello, quem* Theſaurum pauperum *inſcripſit. Nec illum ſilentio præteriit in chirurgia ſua, ſed frequentius teſtimonio ejus utitur clariſſimus avi ſui chirurgus,* Petrus Largilata, *cujus auctoritate* Sextum Platonicum *ſcripſimus, non* Placitum, *uti perperam exemplar noſtrum habet. Is enim ſemper ſub Platonici nomine ipſum citat, nec male. Fuit namque Platonicus Philoſophus, Plutarchi ex ſorore nepos qui in Adriani & M. Antonini Impp. tempora incidit, ceu Chronographi & Hiſtorici teſtantur. Nam ut Chronicis ait Euſebius, Plutarchus Chæroneus & Sextus Philoſophi inſignes habentur Adriani principatu. Hunc etiam audivit M.*

Digitized by Google

M. Antoninus, uti Julius Capitolinus ſcribit his verbis: Audivit & Sextum philoſophum Chæronenſem, Plutarchi nepotem. *E quorum progenie originem trahere laude ſibi ducit Apulejus ille Madaurenſis in aſino aureo, ubi ait:* Fabulam Græcanicam incipimus, lector intende, lætaberis. Theſſaliam, nam & illic originis maternæ noſtræ fundamenta à Plutarcho illo inclyto, ac mox Sexto Philoſopho nepote ejus prodita, gloriam nobis faciunt. *Hujus itaque Sexti de animalium medicina librum ab innumeris, quibus ſcatebat mendis, non ſine labore repurgatum, adjunctis ſcholiis noſtris, quo magis ad ſe lectorem alliciat, tibi dedico.* Cæterum ſolenne multis Sextum hunc Chæroneum cum aliis Sextis confundere, ut ad Sextum Empiricum notare me memini, à quo non minus diverſus fuit, quam ab Sexto hoc, ſcriptore, ut ſane videtur Latino, licet ex Græcis Medicis pleraſque obſervationes ſuas hauſerit. Itaque verum puto *Sexti Placiti*, quod in MS. Codice Humelbergius reperit nomen, qui librum illum cum ſcholiis publicavit Tiguri 1539. 8. Ante Humelbergium idem nomen invenit in aliis duobus Codicibus MSS. Franciſcus Emericus Opparienſis ſive Oppurianus, qui edidit Norimb. 1538. 4. ſub titulo *Sexti Placiti, Papyrienſis,* (Jacobo Dondo, Patavino in libro aggregationum *Papienſis.*) Edidit etiam ſub Sexti Placiti nomine D. Andreas Rivinus Lipſiæ 1654. 8. cum aliis brevibus lucubrationibus Latinorum Medicorum, Q. Sereni Sammonici de morborum curatione, Marcelli Empirici ſeu Vindiciani carmine de Medicina, & Epiſtola ad Valentinianum Imperat. Priſciani ſive Rhemnii Fannii de ponderibus & menſuris, Conſtantini Africani, Medici & Monachi Caſſinenſis de animalium virtutibus naturalibus, & Theodori diæta. Inter hos Conſtantinus ille, clarus circa A. C. 1070. quæcunque de eodem argumento refert, fere ex Sexto Placito hauſit ad verbum, etſi inſcriptio habet: *Conſtantini Africani Medici liber de animalium virtutibus naturalibus ab Æſculapio acceptus.* Hinc Conradus Geſnerus in indice auctorum, quibus uſus eſt ad opus de quadrupedibus: *Æſculapius neſcio quis ex animalibus remedia deſcripſit, quæ pleraque eadem apud Sextum Platonicum reperio.* Caſpar Barthius lib. XXXVIII. c. 1. Adverſar. tribuit *Apulejo* Platonico, quadam ſimilitudine libri de herbis, qui ad Apulejum refertur, ductus, de quo dixi in Bibl. Latina. Nam quicquid eſt Platonici in hoc ſcriptore, id totum debemus Petro Largilatæ & Humelbergii ſuſpicioni, ex Placiti nomine & Sexti Chæronei cum Apulejo Platonico conjunctione id conjicienti. Cæterum Sextus Chæroneus non Platonicus fuit, ſed Stoicus: atque Sextos in veterum ſcriptis obvios hac occaſione quantum licet diſtinguere, fortaſſe operæ fuerit pretium. SEXTI

Digitized by Google

SEXTI alii.

Sextus *Ælius*, JCtus, à quo Jus Ælianum. De illo Ennius apud Ciceronem lib. 1. de Oratore c. 45. & lib. 1. Tuſc. c. 9.

Egregie cordatus homo catus Ælius Sextus.

Vide Pighii annales ad A. U. C. 555. & quæ viri docti ad Pomponium de origine Juris.

Sextus Julius *Africanus*, Chriſtianus ſcriptor Chronici, quod deſiit in A. C. 221. de illo lib. V. hujus Bibl. c. 1. p. 268. ſq. & de illius Ceſtis lib. III. c. 24. p. 595. ſeq.

Sextius *Caballus*, notus ſcurra, de quo Martialis I. 42. *qui Galbam ſalibus tuis & ipſum poſſes vincere Sextium Caballum.*

Cæcilius Sextus, JCtus temporibus Trajani Imperatoris. De illo Gellius XX. 1. & è recentioribus Ægidius Menagius c. 23. Amœnitatt. Juris.

Sextus *Charonenſis*, Stoicus, Plutarchi ſororis filius, M. Antonini præceptor, de quo Tho. Gatakerus ad librum 1. M. Antonini. Hic eſt Sextus Philoſophus, quem ſub Adriano floruiſſe teſtatur Syncellus p. 349.

Sextus Chriſtianus ſcriptor, qui ſub Imp. Severo Græce ſcripſerat librum de reſurrectione, quem ex Euſebii V. 27. Hiſt. laudat S. Hieronymus c. 50. de ſcriptor. Eccleſ. Sed is pridem intercidit.

Sextus Medicus *Empiricus*, idemque Philoſophus Scepticus poſt M. Antonini tempora, de quo dixi lib. IV. c. 17. & in prolegomenis ad novam Græco-Latinam illius ſcriptoris editionem, quam cum notis dedi excuſam Lipſiæ 1718. fol.

Sextus *Fadius*, Medicus, diſcipulus Niconis illius, cujus librum περὶ πολυφαγίας memorat Cicero lib. VII. ad Trebatium Epiſt. 20.

Sextus Julius *Frontinus*, de quo in Bibl. Latina II. 19. Hujus vitam accurate nuper compoſuit vir eruditiſſ. Joannes Polenus, præmiſitque libro de aquæductibus magna cura emendato illuſtratoque Patav. 1722. 4.

Sextus *Gellius* in origine gentis Romanæ citatur à Victore in libro ejusd. argumenti c. 16. pro quo alii incerta conjectura Cnejum Gellium legunt, multis aliis laudatum annalium Rom. ſcriptorem.

Sextus Herius inter Stoicos à Jonſio memoratur, non memini ex quo veteri

veteri ſcriptore. Alius Herius Aſinii Pollionis filius, de quo Seneca pater præf. ad lib. 5. excerptorum è controverſ.

Sextus martyr, Catanæ in Sicilia. Martyrolog. Rom. 31. Dec.

Sextius Niger, Medicus Græcus, cujus ſcriptis ſe uſos profitentur Dioſcorides in præfat. Plinius pluribus locis, Plinius Valerianus IV. 5. Galenus, Cœlius Aurelianus aliique.

Sextus Græcus *Nomophylax,* cujus annotationes in Novellas laudat Nic. Comnenus Papadopoli p. 371. prænot. myſtagog.

Sextus *Papyrius,* JCtus, à quo jus Papyrianum, quo Leges regiæ continebantur, collectæ tempore regis Rom. ultimi Tarquinii Superbi. Vide quæ viri docti ad Pomponium de Origine Juris.

Sextus Peducæus, *Sexti F. is, qui hunc noſtrum reliquit, effigiem & humanitatis & probitatis ſuæ filium, tum doctus tum omnium vir optimus;* Ita de eo Cicero II. 18. de finibus.

Sextus *Pompejus* magni patruus, qui præſtantiſſimum ingenium contulerat ad ſummam juris Civilis & ad perfectam Geometriæ & rerum Stoicarum ſcientiam, teſte Cicerone in Bruto c. 47.

Sextus *Pompejus Feſtus,* Grammaticus, de quo in Bibliotheca Latina.

Sextus *Pomponius,* JCtus Hadriani temporibus, de quo in ſupplem. Bibl. Latinæ IV. 9. p. 794.

Sextus Euſebio teſte ac Rufino *Pythagoricus,* ſcriptor ſententiarum, quas vertit Rufinus. Dixi de illis in Bibl. Latina IV. 3.

Quintus Sextius pater, Auguſti temporibus, de quo Seneca Epiſt. 64. *Lectus eſt deinde liber Q. Sextii Patris, magni ſi quid mihi credis viri, & licet negent Stoici.* Plura de hoc Tho. Gale præf. ad opuſcula Mythologica Phyſica & Ethica §. 11. & de utroque patre & filio Nic. Faber ad præf. lib. 2. controverſiarum Senecæ patris.

Condianus Sextus, vir eruditus, Maximi *Quintilii* F. interfectus à Commodo Imp. de quo ad Dionem Caſſium p. 819.

Sextius *Rhetor* frigidus, quem perſtringit Catullus carm. 44. De aliis Sextiis ac Sextiliis Joan. Glandorpius in Onomaſtico Romano p. 802. ſeq.

Sextus *Rhetor* parum eloquens in cujus ſcite pictam imaginem hoc exſtat epigramma lib. 2. Anthologiæ c. 46. p. 247.

Εἰκὼν ἡ Σέξτου μελετᾷ, Σέξτος δὲ σιωπᾷ,
ῥήτωρ ἦν εἰκών· ὁ δὲ ῥήτωρ εἰκόνος εἰκών.

quod

quod ita vertit Tho. Morus p. 237. Opp.

Ipſe tacet Sextus, Sexti meditatur imago,
Ipſa eſt rhetor imago, ab imagine rhetor imago eſt.

Sextus *Rufus*, ſcriptor breviarii ad Valentinianum II. & libelli de regionibus urbis Romæ, de quo in Bibl. Latina III. 11.

Sextus *Turpilius*, Poëta Comicus Latinus, cujus pauca quædam inter veterum Poëtarum fragmenta ſuperſunt, collecta à Rob. & Henrico Stephano Pariſ. 1564. 8.

Sextus Aurelius *Victor*, ſub Theodoſii magni liberis clarus, de quo in eadem Bibl. III. 9.

Sextus, ad quem Martialis III. 38.

Quæ te cauſa trahit vel quæ fiducia Romam
Sexte? quid aut ſperas aut petis inde? refer.
Cauſſas, inquis, agam Cicerone diſertius ipſo &c.

Ad calcem ſcriptorum Sexti Empirici ſubinde in Codicibus ſolent ſubjici breves diſputationes quædam ſcriptæ Dialecto Dorica & Scepticis oppoſitæ, quæ Empirico quidem abſurde, neſcio an veriſimilius, quod fieri à nonnullis video, Sexto Chæronæo tribuuntur, quem & Stoicum fuiſſe & à Dialecto Dorica non abhorruiſſe conſtat. In Codice Cizenſi Sexti Empirici ad extremum illarum diſputationum leguntur hæc verba: τῶν τοῦ σκεπτικοῦ Σέξτου τῶν πρὸς ἀντίρρησιν δέκα ὑπομνημάτων δωρικῆς διαλέκτου ἐντεῦθεν ἕως τοῦ τέλους. ζητεῖται δὲ εἰ καὶ τὸ παρὸν σύγγραμμα Σέξτου ἐστίν. Henricus Stephanus haſce διαλέξεις ſine nomine auctoris edidit inter fragmenta Pythagoræorum. Joannes Northus, V. C. qui vertit Latine, tribuit neſcio cui *Mimanti* ductus conjectura ex loco, qui in Tho. Galei opuſculis Mythologicis Phyſicis & Ethicis p. 722. exſtat his verbis: Ἐπεί τοι καὶ ἑξῆς καθήμενοι ἂν λέγοιμεν ΜΙΜΑΣ εἰμί, τὸ αὐτὸ μὲν πάντες ἐροῦμεν, ἀλαθὴς δὲ μόνος ἐγὼ ἐπεὶ καὶ εἰμί. Verum in MSS. Codicibus non legitur Μίμας, ſed μύστας, unde tota illa conjectura concidit. Quoniam autem alia quoque in iis emendatius ex MSS. expreſſa dari à me poſſunt, operæ pretium eſt integras, ſunt enim breves & lectu non indignæ, hoc loco cum laudati Northi verſione exhibere,

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Α.

Περὶ ἀγαθῶ καὶ κακῶ.

Δισσοὶ λόγοι λέγονται ἐν τῇ Ἑλλάδι ὑπὸ τῶν φιλοσοφούντων περὶ τῶ ἀγαθῶ

DISPUTATIO I.

De bono & malo.

Duplex fertur in Græcia Philoſophorum ſententia de bono & malo:

ἀγαθῶ καὶ τῶ κακῶ. τοὶ μὲν γὰρ λέγοντι ὡς ἄλλο μέν ἐστι τὸ ἀγαθὸν, ἄλλο δὲ, τὸ κακόν. τοὶ δὲ, ὡς τὸ αὐτό ἐστι, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθὸν εἴη, τοῖς δὲ κακόν· καὶ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ, τοτὲ μὲν ἀγαθὸν, τοτὲ δὲ κακόν. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς τοῖσδε ποτιτίθεμαι· σκέψομαι δὲ ἐκ τῶ ἀνθρωπίνω βίω, ὧν ἐπιμελὲς, βρώσιός τε καὶ πόσιος καὶ ἀφροδισίων. ταῦτα γὰρ ἀσθενοῦντι μὲν κακά ἐστιν, ὑγιαίνοντι δὲ καὶ δεομένῳ, ἀγαθά. καὶ ἀκρασία τοίνυν τούτων, τοῖς μὲν ἀκρατέσι, κακόν· τοῖς δὲ ἰατροῖς, ἀγαθόν. ὁ τοίνυν θάνατος, τοῖς μὲν ἀποθανοῦσι κακὸν, τοῖς δ' ἐνταφιοπώλαις καὶ τυμβοποιοῖς ἀγαθόν. γεωργία τε καλῶς ἐξενείκασα τὼς καρπὼς, τοῖς μὲν γεωργοῖς ἀγαθὸν, τοῖς δὲ ἐμπόροις κακόν. τὰς τοίνυν ὁλκάδας συντρίβεσθαι καὶ παραθραύεσθαι, τῷ μὲν ναυκλήρῳ κακὸν, τοῖς δὲ ναυπηγοῖς ἀγαθόν. ἔτι, τὸν σίδηρον κατεσθίεσθαι καὶ ἀμβλύνεσθαι καὶ συντρίβεσθαι, τοῖς μὲν ἄλλοις κακὸν, τῷ δὲ χαλκῆι, ἀγαθόν. καὶ μὰν τὸν κέραμον παραθραύεσθαι, τοῖς μὲν ἄλλοις κακὸν, τοῖς δὲ κεραμεῦσιν, ἀγαθόν. τὰ δὲ ὑποδήματα κατατρίβεσθαι καὶ διαῤῥήγνυσθαι, τοῖς μὲν ἄλλοις κακὸν, τῷ δὲ σκυτῆι ἀγαθόν. ἐν τοίνυν τοῖς ἀγῶσι τοῖς γυμναστικοῖς καὶ τοῖς μωσικοῖς καὶ τοῖς πολεμικοῖς, αὐτίκα ἐν τῷ γυμνικῷ τῷ σταδιοδρόμῳ ἁ νίκα, τῷ μὲν νικῶντι ἀγαθὸν, τοῖς δὲ ἡσσαμένοις, κακόν. καὶ τοῦτο δὲ καὶ τοὶ παλαισταὶ καὶ πύκται. καὶ τοὶ ἄλλοι πάντες μωσικοί. αὐτίκα ἁ κιθαρῳδία τῷ μὲν νικῶντι ἀγαθὸν, τοῖς δ' ἡσσαμένοις, κακόν. ἔν

τῷ

malo: Etenim quidam aſſerunt, aliud plane bonum aliud malum: quidam vero idem utrumque; ſed his bonum, illis malum; eidemque homini quandoque bonum, quandoque malum. Ego certe hiſce aſſentior, res illas perpendens quarum ſtudioſa eſt humana vita, ſcilicet cibum, potum & Venerem: Hæc enim ægrotanti mala, ſano autem & indigo bona; & horum uſus nimius, ipſis incontinentibus malum, ſed medicis bonum. Imo mors obeuntibus quidem malum, ſed libitinariis & tumulos ſtruentibus bonum: & quod ex cultura terra feliciter emittat fructus, agricolis bonum, mercatoribus vero malum: ut conterantur navigia & diffringantur, naviculario malum, naupegis tamen bonum. Porro ut enſis rubigine corrodatur, obtuſus fiat, & comminuatur, aliis quidem malum, fabro ærario bonum: & ut fictilia frangantur, cæteris quidem malum, figulis vero bonum: Ut atterantur calcei & diſrumpantur, aliis certe malum, at ſutori bonum. In certamine ſive gymnaſtico ſive muſico ſeu militari, exempli cauſa, in ſtadio curſorio gymnico victoria vincenti bonum, devictis vero malum. Eademque obtinet ratio inter pugiles & luctatores, nec non muſicos omnes; Nam ad citharam modulatio vincenti bonum, ſuperatis autem malum. Sic etiam in

bello:

τι τῷ πολέμῳ καὶ τᾷ νεότατι: πρῶτον ἐρῶ αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων νίκα, ἐν ᾇ ἐνίκαον τὼς Ἀθηναίως καὶ τὼς συμμάχως, Λακεδαιμονίοις μὲν ἀγαθὸν, Ἀθηναίοις δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις κακόν. ἅτε νίκα ἂν τε Ἕλλανες τὸν Πέρσαν ἐνίκασαν, τοῖς μὲν Ἕλλασιν ἀγαθὸν, τοῖς δὲ βαρβάροις κακόν. ἁ τοίνυν τοῦ Ἰλίου αἵρεσις, τοῖς μὲν Ἀχαιοῖς ἀγαθὸν, τοῖς δὲ Τρωσὶ κακόν. καδδὲ ταυτὸ καὶ τὰ τῶν Θηβαίων καὶ τὰ τῶν Ἀργείων πάθη. καὶ ἁ τῶν Κενταύρων καὶ Λαπιθᾶν μάχη, τοῖς μὲν Λαπίθαις ἀγαθὸν, τοῖς δὲ Κενταύροις κακόν, καὶ μὰν καὶ ἁ τῶν θεῶν καὶ γιγάντων λεγομένα μάχα καὶ νίκα, τοῖς μὲν Θεοῖς ἀγαθὸν, τοῖς δὲ γίγασιν κακόν.

Ἄλλος δὲ λόγος λέγεται, ὡς ἄλλο μὲν τἀγαθὸν εἴη, ἄλλο δὲ, τὸ κακὸν, διαφέρον, ὥσπερ καὶ τὤνυμα, οὕτω καὶ τὸ πρᾶγμα. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς τοῦτον διαιρεῦμαι τὸν τρόπον. δοκῶ γὰρ οὐ διάδαλον ἦμεν ποῖον ἀγαθὸν καὶ ποῖον κακὸν, αἰ τὸ αὐτὸ καὶ μὴ ἄλλο ἑκάτερον εἴη· καὶ γὰρ θαυμαστὸν κ' εἴη. οἶμαι δὲ οὐδὲ κ' αὐτὸν ἔχεν ἀποκρίνασθαι, αἴ τις αὐτὸν ἔροιτο,** τὸν ταῦτα λέγοντα, Εἶπον δή μοι, ἤδη τι τὼς γονέας ἀγαθὸν ἐποίησας; Φαίη κα, Καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα. τὺ ἄρα κακὰ καὶ μεγάλα καὶ πολλὰ τούτοις ὀφείλεις, αἴπερ ταὐτόν ἐστι τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ. Τί δὲ, τὼς συγγενέας ἤδη τι ἀγαθὸν ἐποίησας; τὼς ἄρα συγγενέας κακὸν ἐποίεις.

bello & juventute*, primum dicam Lacedæmoniorum victoria quam de Athenienſibus & fœderatis reportarunt, ipſis quidem bonum, Athenienſibus & ſociis malum. Et victoria, qua Græci Perſas fuderunt, ipſis bonum, at barbaris malum: Sic Ilii expugnatio Achæis bonum, Troibus malum. Eadem dicanfur de miſeriis, quæ Thebanis & Argivis contigerunt. Inſuper, quod inter Lapithas & Centauros gerebatur bellum, Lapithis quidem bonum, Centauris vero malum. Pugna etiam quam Deos cum gigantibus habuiſſe ferunt, & ſecuta victoria Diis ſane bonum, ſed gigantibus malum.

Altera ſententia, diverſum quid bonum, diverſum malum affirmat, non nomine magis quam re ipſa diſtinguendum. Ego vero illud hoc modo dijudico. Credo equidem, nobis non poſſe conſtare, quæ res bona quæve mala, ſi idem eſſet utrumque non diverſum quid; & illud merito miretur quiſpiam. Nec puto habitnrum quod reſpondeat, ſi quis hæc dicentem ita interrogaret. Dicas obſecro mihi, an quid boni parentibus præſtitiſti? reponet forſan, Imo multa & præclara. Tu igitur illis pœnas multorum ac gravium malorum debes, ſi idem bonum malumque cenſendum eſt. Quid autem, propinquos bono quopiam affeciſti? Eos-

dem

*Northus legit τὰ νεωςὶ, & vertit: *& recentiora primum narro.* ** MS. αἵρειτο.

δὲ τὸ αἰσχρὸν, διαφέρον ὥσπερ καὶ τὤνυμα, οὕτω καὶ * τὸ πρᾶγμα· τοὶ δὲ, ταὐτὸ καλὸν καὶ αἰσχρόν. κἀγὼ πειρασοῦμαι, τόνδε τὸν τρόπον ἐξαγεύμενος. αὐτίκα γὰρ παιδίῳ ὡραίῳ ἐραστᾷ μὲν χρηστῷ χαρίζεσθαι, καλὸν, μὴ ἐραστᾷ δὲ καλῷ, αἰσχρόν. καὶ τὰς γυναῖκας λοῦσθαι ἔνδον, καλόν. ἐν παλαίστρᾳ δὲ, αἰσχρόν· ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐν παλαίστρᾳ καὶ ἐν γυμνασίῳ, καλόν. καὶ συνίμεν τῷ ἀνδρὶ, ἐν ἁσυχίᾳ μὲν, καλὸν, ὅπου τοίχοις κρυφθήσεται· ἔξω δὲ, αἰσχρὸν, ὅπου τις ὄψεται. καὶ τὸ μὲν αὐτᾶς συνίμεν ἀνδρὶ καλόν. ἀλλοτρίῳ δὲ αἴσχιστον. καὶ τῷγε ἀνδρὶ τᾷ μὲν ἑαυτῶ γυναικὶ συνίμεν, καλόν· ἀλλοτρίᾳ δὲ, αἰσχρόν. καὶ κοσμεῖσθαι, καὶ ψιμμυθίῳ χρίεσθαι, καὶ χρυσία περιάπτεσθαι, τῷ μὲν ἀνδρὶ αἰσχρὸν, τᾷ δὲ γυναικὶ καλόν· καὶ τὼς μὲν φίλως εὖ ποιεῖν, καλόν. τὼς δὲ ἐχθρὼς, αἰσχρόν. καὶ τὼς μὲν πολεμίως φεύγεν αἰσχρὸν, τὼς δὲ ἐν σταδίῳ ἀγωνιστὰς, καλόν. καὶ τὼς μὲν φίλως καὶ τὼς πολίτας φονεύεν, αἰσχρόν. τὼς δὲ πολεμίως, καλόν. καὶ τάδε μὲν περὶ πάντων.

Εἶμι δ' ἐφ' ἃ ταὶ πόλιές τε αἰσχρὰ ἄγηνται καὶ τὰ ἔθνεα. αὐτίκα Λακεδαιμονίοις τὰς κόρας γυμνάζεσθαι ἀχειριδώτως, καὶ ἀχίτωνας παρέρπεν, καλόν· Ἴωσι δ' αἰσχρόν. καὶ τὼς παῖδας μὴ μανθάνεν μωσικὰ καὶ γράμματα, καλόν· Ἴωσι δ' αἰσχρὸν μὴ ἐπίστασθαι ταῦτα πάντα. Θεσσαλοῖσι δὲ καλὸν

turpe, tam re quam nomine diſtinguendum: Quidam vero idem utrumque, cujus ſententiæ modum explicare conabor. Ut igitur formoſus puer amatori probo gratificetur, honeſtum, non probo autem turpe: ut fœminæ domi laventur honeſtum, in palæſtra turpe; ſed ut viri id & in palæſtra faciant & Gymnaſio, honeſtum. Ut fœminæ cum viris congrediantur privatim, ubi parietes abſcondunt, honeſtum, extra vero in conſpectu cujusquam turpe: & ut à maritis ſuis comprimantur, honeſtum, ſed ab alieno, turpiſſimum: Ut etiam vir propria fruatur uxore, honeſtum, aliena autem turpe. Viro turpe eſt, molliter ornatus incedere ceruſſave oblitus vel aurum appenſum gerere; ſed mulieri honeſtum. Sic amicis benefacere honeſtum, inimicis turpe: Hoſtes fugere turpe, certantes autem in ſtadio, honeſtum: cives & amicos necare turpe, ſed hoſtes honeſtum. Et hæc de omnibus dici ſupponantur.

Tranſeo autem ad ea, quæ gentes & civitates turpia ducunt. Ut igitur puellæ diſcinctis brachiis ſe exerceant, & veſte depoſita prodeant, Lacedæmoniis honeſtum, Ionibus turpe videtur: & ut pueri Muſices & literarum ignari ſint, inter illos honeſtum, at hujusmodi inſcitia inter Iones turpis. Theſſali hone-

* MS. τὸ σῶμα.

καλὸν τὼς ἵππως ἐκ τᾶς ἀγέλας λαβόντι, αὐτῶς δαμάσαι, καὶ τὼς ὀρέας βῶς τε λαβόντι, αὐτὼς σφάξαι καὶ ἐκδεῖραι καὶ κατακόψαι· ἐν Σικελίᾳ δὲ αἰσχρὸν, καὶ δώλων ἔργα. Μακεδόσι δὲ καλὸν δοκεῖ ἦμεν, τὰς κόρας, πρὶν ἀνδρὶ γάμασθαι, ἐρᾶσθαι καὶ ἀνδρὶ συγγίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ γαμῆται, αἰσχρόν. Ἕλλασι δ' ἄμφω αἰσχρόν. τοῖς δὲ Θρᾳξὶ κόσμος τὰς κόρας στίζεσθαι. τοὶ δὲ Σκύθαι καλὸν νομίζοντι, ὃς ἄνδρα κτανὼν ἐκδείρας τὰν κεφαλὰν, τὸ μὲν κόμιον πρὸ τοῦ ἵππου φορεῖ, τὸ δ' ὀστέον χρυσώσας καὶ ἀργυρώσας πίνει ἐξ αὐτοῦ, καὶ σπένδει τοῖς θεοῖς· ἐν δὲ τοῖς Ἕλλασιν, οὐδὲ κ' ἐς τὰν αὐτὰν οἰκίαν συνεισελθεῖν βούλοιτ' ἄν τις τοιαῦτα ποιήσαντι. Μασσαγέται δὲ τὼς γονέας κατακόψαντες κατέσθοντι, καὶ τάφος κάλλιστος δοκεῖ ἦμεν, ἐν τοῖς τέκνοις τεθάφθαι· ἐν δὲ τᾷ Ἑλλάδι ἄν τις ταῦτα ποιήσῃ, ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Ἑλλάδος, κακὰ ἀποθάνῃ, ὡς αἰσχρὰ καὶ δεινὰ ποιέων. τοὶ δὲ Πέρσαι, κοσμεῖσθαί τε, ὥσπερ τὰς γυναῖκας, καὶ τὼς ἄνδρας, καλὸν νομίζοντι, καὶ τᾷ θυγατρὶ, καὶ τᾷ ματρὶ, καὶ τᾷ ἀδελφᾷ συνίμεν· τοὶ δὲ Ἕλλανες, καὶ αἰσχρὰ καὶ παράνομα. Λυδοῖς τοίνυν τὰς κόρας πορνευθείσας, καὶ ἀργύριον ἐνεργήσασθαι, καὶ οὕτω γαμᾶσθαι καλὸν δοκεῖ ἦμεν. ἐν δὲ τοῖς Ἕλλασιν, οὐδεὶς κα θέλοι γαμῆν. Αἰγύπτιοί τε οὐ ταὐτὰ νομίζοντι καλὰ τοῖς ἄλλοις.

honeſtum putant equos & mulos ex armento ablatos domare, boveſque raptos jugulare, & pelle detracta diſcindere: hæc autem Siculi turpia ac ſervorum opera cenſent. Puellas nondum collocatas amari & à viris comprimi inter Macedones honeſtum: poſt nuptias vero turpe; Utrumque inter Græcos turpe. Puellarum frontes notis quibusdam interpungi, Thracibus ornamentum videtur. Scythis quidem honeſtum, ut cum quis hominem occiderit, capitis, cute divulſa, partem crinitam ante equum geſtet, oſſeam vero auro vel argento obducens, ex illa bibat Diiſque ipſis libamina fundat. Græcorum autem nullus eaſdem ædes ingredi vellet una cum viro, qui tale quid fecerit. Maſſagetæ parentes ſuos obtruncantes comedunt & optima videtur ſepultura, ita in ſobolis ventre condi: ſed in Græcia ſi quis tale quippiam committeret, ejectus ſtatim miſere periret, ut qui rem turpem ac horrendam patraſſet. Perſæ viros delicatule ornari inſtar fœminarum honeſtum putant, ut & cum filia, matre ac ſorore congredi: at Græci turpia hæc & iniqua. Lydis puellas, quum proſtituto corpore pecunias corraſerint, ita tandem nubere honeſtum videtur: inter Græcos autem nemo harum ullam in uxorem duceret. Ægyptii non eadem ſtatuunt honeſta quæ cæteræ gentes:

ἄλλοις. τῇδε μὲν γὰρ γυναῖκας ὑφαίνεν καὶ ἐργάζεσθαι, καλόν· ἀλλὰ τηνεὶ τὼς ἄνδρας, τὰς δὲ γυναῖκας πράσσεν ἅπερ τῇ δε τοὶ ἄνδρες. τὸν παλὸν δεύειν ταῖς χερσὶ, τὸν σῖτον τοῖς ποσὶ, τήνοις καλόν. ἀλλ' ἁμῖν τὸ ἐναντίον. οἶμαι δ' ἄν τις τὰ καλὰ εἰς ἓν κελεύῃ συνενεῖκαι πάντας ἀνθρώπως ἃ ἕκαστοι νομίζοντι, καὶ πάλιν ἐξ ἀθρόων τοι τὰ αἰσχρὰ λαβὲν, ἃ ἕκαστοι ἄγηνται, οὐδὲν καλυφθῆμεν, ἀλλὰ πάντας πάντα διαλαβέν. οὐ γὰρ πάντες ταυτὰ νομίζοντι. παρεξοῦμαι δὲ καὶ ποίημά τι·

Καὶ γὰρ τὸν ἄλλον ὧδε θνητοῖσι νόμον
Ὄψῃ διαιρῶν, οὐδὲν ἂν πάντῃ καλὸν,
Οὐδ' αἰσχρὸν· ἀλλὰ ταῦτ' ἐποίησε λαβὼν
Ὁ καιρὸς αἰσχρὰ, καὶ διαλλάξας καλά.

Ὡς δὲ τὸ σύνολον εἰπὲν, πάντα καιρῷ μὲν καλά ἐντι, ἐν ἀκαιρίᾳ δ', αἰσχρά. τί ὦν διεπραξάμην; ἔφαν ἀποδείξεν ταυτὰ αἰσχρὰ καὶ καλὰ ὄντα. καὶ ἀπέδειξα ἐν τούτοις πᾶσι.

Λέγεται δὲ καὶ περὶ τῶ αἰσχρῶ καὶ καλῶ, ὡς ἄλλο ἑκάτερον εἴη. ἐπεὶ αἴ τις ἐρωτάσαι τὼς λέγοντας ὡς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα αἰσχρὸν καὶ καλόν ἐστιν, αἴ ποκά τι αὐτοῖς καλὸν εἴργασται, αἰσχρὸν ὁμολογησοῦντι, αἴπερ ταὐτὸ καὶ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ καλόν. καὶ αἴ τινα καλὸν

gentes: Alibi certe fœminas texere & operari honeſtum, hic autem viros. Mulieres officiis funguntur, quibus alibi viri ſolent: cæmentum manibus ſubigere, panem vero pedibus, inter illos honeſtum, ſed apud nos obtinet contrarium. Sane ſi quis juberet omnes homines in unum locum deferre, quæ turpia putant, & dein & ſimul congeſtis excerpere, quæ ſingulis honeſta videntur; nihil ſuperfuturum credo, ſed omnes omnia deſumpturos: non eadem enim omnes colunt. Apponam autem poëticum fragmentum:

Spectabis alias hoc loco datas viris
Leges, hinc diſces nihil honeſtum, & ſic nihil
Ubique turpe, reddit aſt occaſio
Idem nunc turpe, dein mutata, iterum bonum.

Ut totam rem verbo compingam, omnia opportuna quidem honeſta, intempeſtiva vero turpia. Quid ergo confeci? dixi me velle eadem honeſta ac turpia demonſtrare, quod his omnibus abſolvi.

Cæterum aliis fertur ſermo de honeſto ac turpi nempe qui utrumque diverſum quid affirmat. quandoquidem ſi quis prioris ſententiæ patronos rogaret, an quid honeſtum unquam peregerint, etiam & iſtud turpe agnoſcant neceſſe eſt, ſi idem honeſtum ac turpe. Et ſi vi-

καλὸν οἴδαντι ἄνδρα, τοῦτον καὶ αἰσχρὸν τὸ αὐτόν. καὶ αἴ τινά κα λευκόν, καὶ μέλανα τοῦτον τὸ αὐτόν. καὶ καλὸν γ' δεῖ τὼς Θεὼς σέβεσθαι, καὶ αἰσχρὸν ἄρα τὼς Θεὼς σέβεσθαι, αἴπερ τωὐτὸν αἰσχρὸν καὶ καλόν ἐστι. καὶ τάδε μὲν περὶ ἁπάντων εἰρήσθω μοι. τρέψομαι δὲ ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ὃν λέγοντι. αἰ γὰρ τὰν γυναῖκα καλόν ἐστι κοσμεῖσθαι, τὰν γυναῖκα αἰσχρὸν κοσμεῖσθαι, αἴπερ τωὐτὸν αἰσχρὸν καὶ καλόν. καὶ τἄλλα κατὰ τωὐτόν. ἐν Λακεδαίμονι δεῖ καλὸν τὰς παῖδας γυμνάζεσθαι, ἐν Λακεδαίμονι δεῖν αἰσχρὸν τὰς παῖδας γυμνάζεσθαι· καὶ τἄλλα οὕτως. λέγοντι δὲ ὡς αἴ τινες τὰ αἰσχρὰ ἐκ τῶν ἐθνέων πάντοθεν συνενείκαιεν, ἔπειτα συγκαλέσαντες κελεύοιεν, ἅ τις καλὰ νομίζει, λαμβάνειν πάντα, καὶ ἐν καλῷ ἀπενεχθῆμεν. ἐγὼ θαυμάζω αἰ τὰ αἰσχρὰ συνενειχθέντα καλὰ ἐσσεῖται, καὶ οὐχ οἷά περ ἦνθεν. αἰ γοῦν ἵππως ἢ βῶς ἢ ὄις ἢ ἀνθρώπως ἄγαγον, οὐκ ἄλλο τι κα ἀπάγαγον. ἐπεὶ οὐδὲ αἰ χρυσὸν ἤνεικαν, χαλκὸν ἀπήνεικαν· οὐδὲ αἰ ἀργύρεον ἤνεικαν, μόλιβδον κα ἀπέφερον. ἀντὶ δ' ἄρα τῶν αἰσχρῶν καλὰ ἀπαγαγόντι, φέρε δὴ αἰ ἄρα τις αἰσχρὸν ἀπάγαγε, τοῦτον δ' ἂν καλὸν ἀπάγαγε. ποιητὰς δὲ * μάρτυρας ἐπάγονται, ποτὶ ἁδονὰν οὐ ποτ' ἀλάθειαν ποιεῦντι.

ſi virum quempiam honeſtum cognoverint, eundem etiam turpem: ſi album quempiam, etiam & illum ipſum nigrum. Deoſne venerari honeſtum? venerari ergo quoque turpe. Et hæc de omnibus dici ſupponantur. Sed memet converto ad rationes quas illi afferunt: Si mulierem belle ornari honeſtum, & eandem ita ornari turpe, ſi pro eodem honeſtum ac turpe reputandum. Parique ratione cætera. In Sparta puellas ſe exercitare honeſtum, in Sparta quoque puellas ſe exercitare turpe eſt: aliaque conſimili modo. Dicunt autem, ſi quis turpia ex omni undequaque gente in medium adduceret, deindeque mandaret ſingulos ea, quæ honeſta putant capere, omnes omnia ſumpturos, & pro honeſtis reportaturos. Mirum quid, ſi turpia in unum locum delata, honeſta fierent, & non eadem, quæ adducebantur. Si equos, boves, oves aut homines attulerint, non aliud certe aſportarent: Nec aurum ferentes, æs domum reduxerint, aut plumbum referent, quod argentum intulerunt. Pro bonis erga mala retulerint: age vero ſi quis turpe quid adduceret, illud quoque bonum aſportaret. Poëtas autem teſtes inducunt, qui non pro rerum veritate, ſed hominum delectatione carmina ſua componunt.

ΔΙΑΛΕ- DISPU-

* Infra p. 627.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Γ.

Περὶ δικαίω καὶ ἀδίκω.

Δισσοὶ δὲ λόγοι λέγονται καὶ περὶ τῶ δικαίω καὶ περὶ τῶ ἀδίκω· καὶ τοὶ μὲν, ἄλλο ἦμεν τὸ δίκαιον, ἄλλο δὲ, τὸ ἄδικον. τοὶ δὲ, τωὐτὸ δίκαιον καὶ ἄδικον. καὶ ἐγὼ τούτῳ πειράσομαι τιμωρέν. καὶ πρῶτον μὲν τὸ ψεύδεσθαι ὡς δίκαιόν ἐστι λεξῶ, καὶ τὸ ἐξαπατᾶν. τὼς μὲν πολεμίως ταῦτα ποιεν, αἰσχρὸν καὶ πονηρὸν ἂν ἐξείποιεν· τὼς δὲ φιλτάτως, οὔ. αὐτίκα τὼς γονέας· αἰ γὰρ δέοι τὸν πατέρα ἢ τὰν ματέρα φάρμακόν τι ἐγκαταφαγὲν,* καὶ μὴ θέλοι, οὐ δίκαιόν ἐστι, καὶ ἐν τῷ ῥοφήματι καὶ ἐν τῷ ποτῷ δόμεν, καὶ μὴ φάμεν ἐνῆμεν; οὐκῶν ἤδη ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν τὼς γονέας. καὶ κλέπτεν μὰν τὰ τῶν φίλων, καὶ βιῆσθαι τὼς φιλτάτως δίκαιον. αὐτίκα αἴ τις λυπηθείς τι τῶν οἰκήων καὶ ἀχθεσθεὶς μέλλοι αὑτὸν διαφθείρεν ἢ ξίφει ἢ σχοινίῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ, δίκαιόν ἐστι ταῦτα κλέψαι, αἰ δύναιτο· αἰ δὲ ὑστερίξαι καὶ ἔχοντα καταλάβοι, ἀφελέσθαι βίᾳ; ἀνδραποδίξασθαι δὲ πῶς οὐ δίκαιον τὼς πολεμίως, αἴ τις δύναιτο ἑλὼν πόλιν ὅλαν ἀποδόσθαι; τοιχωρυχὲν δὲ τὰ τῶν πολιτᾶν κοινὰ οἰκήματα, δίκαιον φαίνεται. αἰ γὰρ ὁ πατὴρ ἐπὶ θανάτῳ, καταστασιασμένος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, δεδεμένος εἴη, ἆρα οὐ δίκαιον

DISPUTATIO III.

De juſto & injuſto.

DUo itidem feruntur ſermones de juſto & injuſto: Etenim quidam aliud eſſe juſtum aliud injuſtum putant, quidam vero idem utrumque, quam ſententiam defendere conabor. Et primo oſtendam fallere & mentiri juſtum eſſe. Dicat igitur quiſpiam, ita tractare inimicos turpe & improbum: amiciſſimos vero nequaquam, exempli cauſa parentes. Si enim oportet patrem aut matrem medicamentum deglutire, nec volet, annon juſtum eſt ſorbili quodam aut potu diffuſum porrigere & ineſſe diſſimulare? Juſtum igitur parentes mendacio fallere, ut & ſubripere bona amicorum, & chariſſimis vim inferre. Nam ſi quis ob res quaſdam familiares graviter triſtitia affectus ſibi lethum conſciſcere cogitaret ſive enſe vel reſti aut alio telo, annon juſtum eſt hoc clanculum ſubripere, ſi quis poſſet, aut ſi tardior adveniens jam in manibus habentem deprehenderit, per vim auferre? quis unquam dubitavit juſtumne eſſet, inimicos in ſervitutem rapere, ſi modo quis poſſet ** totam civitatem expugnare? ſed & ædes civium noſtrorum publicas perrumpere juſtum videtur: nam ſi pater inimicorum factione oppreſſus, in vinculis ad mortem ſervaretur, annon juſtum

Kkkk

* MS. πιὲν καὶ φαγέν. ** captam urbem reddere libertati.

δίκαιον διορύξαντα κλέψαι καὶ σῶσαι τὸν πατέρα; ἐπιορκεῖν δέ, αἴ τις ὑπὸ τῶν πολεμίων λαφθεὶς ὑποδέξαιτο, ὀμνύων ἦ μὰν ἀφεθεὶς τὰν πόλιν προδώσειν, ἆρα οὗτος δίκαια ποιήσαι εὐορκήσας; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δοκῶ· ἀλλὰ μᾶλλον τὰν πόλιν, καὶ τὼς φίλως, καὶ τὰ ἱερὰ σῶσαι, πατρῷα, ἐπιορκήσας. ἤδη ἄρα δίκαιον καὶ τὸ ἐπιορκεῖν, καὶ τὸ ἱεροσυλέν. τὰ μὲν ἴδια τῶν πολέων ἐῶ· τὰ δὲ κοινὰ τᾶς Ἑλλάδος, τὰ ἐκ Δελφῶν καὶ τὰ ἐξ Ὀλυμπίας, μέλλοντος τῶ βαρβάρω τὰν Ἑλλάδα λαβὲν, καὶ τᾶς σωτηρίας ἐν χρήμασιν ἐούσας, οὐ δίκαιον λαβὲν, καὶ χρῆσθαι ἐς τὸν πόλεμον; φονεύεν δὲ τὼς φιλτάτως δίκαιον· ἐπεὶ καὶ Ὀρέστας καὶ Ἀλκμαίων, καὶ ὁ Θεὸς ἔχρησε δίκαια αὐτὼς ποιῆσαι. ἐπὶ δὲ τὰς τέχνας τρέψομαι, καὶ ταῦτα ποιητῶν. ἐν γὰρ τραγῳδοποιίᾳ καὶ ζωγραφίᾳ ὅστις πλεῖστα ἐξαπατῇ ὅμοια τοῖς ἀληθινοῖς ποιέων, οὗτος ἄριστος. θέλω δὲ καὶ ποιημάτων τῶν παλαιοτέρων μαρτύριον ἐπαγαγέσθαι. Κλεοβουλίνης,

Ἄνδρ' εἶδον κλέπτοντα, καὶ ἐξαπατῶντα βίᾳ· ὡς*
Καὶ τὸ βίᾳ ῥέξαι τοῦτο δικαιότατον·

ἦν πάλαι ταῦτα. Αἰσχύλου δὲ ταῦτα,

Ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ Θεός.
Ψευδῶν δὲ καιρὸν ἔσθ' ὅπου τιμᾷ Θεός.

* an βιαίως;

Λέγε-

juſtum eſt, effringentem abripere patrem & liberare? Nec non pejerare: ſi quis enim ab hoſtibus captus juramento dato ſpondeat ſe dimiſſum urbem ſuam proditurum, an ille ſancte obſervans juſta peraget? Ego certe non ita ſentio: ſed potius ſi civitatem ſuam & amicos & templa patria, perjurus conſervet. Pejerare igitur juſtum eſt, ut & ſacra ſpoliare: quæ privatim ad quamlibet civitatem ſpectant, prætermitto; ſed totius Græciæ ſacra publica, è Delphis & Olympia, ſi periculum ſit, ne barbari Græciam ſubjugarent, & ſpes ſalutis in ſola pecunia ponatur, annon juſtum eſt deſumere & in belli uſus collocare? Juſtum etiam chariſſimos necare, cum id fecerint Oreſtes & Alcmæon, & juſte feciſſe in oraculo pronuntiavit Deus. Ad artes me converto & poëtarum imprimis: Etenim in conficiendis tragœdiis & pingendi diſciplina, qui plurimum fallit, veris maxime ſimilia confingens, is optimus. Veterum autem poëmata in teſtimonium afferam. Cleobulines,

Cognovi quendam fallentem & vi ſpoliantem:
Vi facere hoc, certe res magis æqua fuit.

hæc olim erant: Æſchyli vero iſta:

Bonos nec ipſe Jupiter ſpernit dolos.
Eſt tempus quando mendacem laudat Deus.

Dicitur

Digitized by Google

Λέγεται δὲ καὶ τῶδε ἀντίος λόγος· ὡς ἄλλο τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικόν ἐστι, διαφέρον, ὥσπερ καὶ τὤνυμα, οὕτω καὶ τὸ πρᾶγμα· ἐπεὶ αἴ τις ἐρωτάσαι τὼς λέγοντας, ὡς τὸ αὐτὸ ἐστιν ἄδικον καὶ δίκαιον, αἴκα δή τι δίκαιον περὶ τὼς γονέας ἔπραξαν, ὁμολογοῦντι καὶ ἄδικα ἄρα. τὸ γὰρ αὐτὸ ἄδικον καὶ δίκαιον ὁμολογέοντι ἦμεν. φέρε, ἄλλον δὲ, αἴ τινα γινώσκῃ δίκαιον ἄνδρα, καὶ ἄδικον ἄρα τὸν αὐτόν. καὶ μέγαν τοίνυν καὶ μικρὸν κατὰ ταυτόν. καί τοι πολλὰ ἀδικήσας ἀποθανέτω πραξάμενος. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις. εἶμι δὲ ἐφ᾽ ἃ λέγοντες ἀξιόοντι τὸ αὐτὸ καὶ δίκαιον καὶ ἄδικον ἀποδεικνύεν. τὸ γὰρ κλέπτεν τὰ τῶν πολεμίων, δίκαιον καὶ ἄδικον ἀποδεικνύεν, τοῦτ᾽ αὐτό. αἴκ᾽ ἀλαθὴς ὁ τήνων λόγος καὶ τἄλλα καττωὐτό. τέχνας δ᾽ ἐπάγονται ἐν αἷς οὐκ ἔστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον. καὶ τοὶ ποιηταὶ οὔτι ποτ᾽ ἀλάθειαν, ἀλλὰ ποτὶ τὰς ἀδονὰς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ποιήματα ποιέοντι.

Dicitur autem alius ſermo huic contrarius, aliud eſſe juſtum aliud injuſtum, tam re quam nomine diſtinguendum: Cum, ſi quis interroget idem eſſe utrumque aſſerentes, an juſtum quid parentibus præſtiterint? injuſtos ſe quoque confitentur. Nam idem juſtum & injuſtum agnoſcunt; age vero, ſi quem alium juſtum cognoverint, etiam & illum injuſtum: ſi magis vel minus juſtum, eodem modo: & ſane multa injuſte perpetrans ob iſta moriatur. Et de his quidem ſatis. Tranſeo autem ad ea, ex quibus illi idem juſtum & injuſtum flagitant. Hoc ipſum, bona inimicorum ſubripere, & juſtum & injuſtum oſtendere licet, ſi vera ſit illorum ſententia: cæteraque pari ratione. Artes vero inducunt, in quibus juſtum & injuſtum non conſpicitur. Et poëtæ non pro rerum veritate, ſed hominum delectatione carmina componunt,

ΔΙΑΛΕΞΙΣ Δ.

Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους.

Λέγονται δὲ καὶ περὶ τῶ ψεύδεος καὶ τᾶς ἀλαθείας δισσοὶ λόγοι. ὧν ὁ μὲν φατὶ, ἄλλον μὲν τὸν ψευσταν ἦμεν λόγον, ἄλλον δὲ τὸν ἀλαθῆ· τοὶ δὲ, τὸν αὐτόν. αὖ κἀγώ. τῶδε λόγω πρᾶτον μὲν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι λέγονται· ἔπειτα δὲ, ὅταν λόγος ῥηθῇ, ἂν μὲν ὡς λέγηται ὁ λόγος, οὕτω γένηται.

DISPUTATIO. IV.

De veritate & falſitate.

SEd & de veritate & falſitate duplex fertur ſententia; una quidem, alium eſſe ſermonem verum, alium falſum aſſerit; altera vero, eundem utrumque. Igitur ipſe illud primum ajo, quod iiſdem verbis ambo dicuntur, dein poſt quam ex ore profertur ſermo, ſi ita, ut

Digitized by Google

νηται, ἀλαθὴς ὁ λόγος· αἰ δὲ μὴ γένηται, ψευδὴς ὁ αὐτὸς λόγος. αὐτίκα κατηγορεῖ ἱεροσυλίαν τῷ, αἰκ ἐγένετο τὦργον, ἀλαθὴς ὁ λόγος· αἰ δὲ μὴ ἐγένετο, ψεύστας. καὶ τῶ ἀπολογευμένω ὥς γε ὁ λόγος. καὶ τά γε δικαστήρια τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ψεύσταν καὶ ἀλαθῆ κρίνοντι. ἐπεί τοι καὶ ἑξῆς καθήμενοι αἰ λέγοιμι μύστας * εἰμί, τὸ αὐτὸ μὲν πάντες ἐροῦμεν, ἀλαθὴς δὲ μόνος ἐγώ. ἐπεὶ καὶ εἰμί. δᾶλον ὦν ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος, ὅταν μὲν αὐτῷ παρῇ τὸ ψεῦδος, ψεύστας ἐστίν. ὅταν δὲ τὸ ἀλαθές, ἀλαθής. ὥσπερ καὶ ἄνθρωπος τὸ αὐτό, καὶ παῖς, καὶ νεανίσκος, καὶ ἀνήρ, καὶ γέρων ἐστίν.

Λέγεται δὲ καὶ ὡς ἄλλος εἴη ὁ ψεύστας λόγος, ἄλλος δὲ ὁ ἀλαθής, διαφέρων τὤνυμα. αἰ γάρ τις ἐρωτάσαι τὼς λέγοντας, ὡς ὁ αὐτὸς λόγος εἴη ψεύστας καὶ ἀλαθής, ὃν αὐτοὶ λέγοντι, πότερός ἐστιν, αἰ μὲν ψεύστας, δᾶλον ὅτι δύο εἴη· αἰ δ' ἀλαθὴς ἀποκρίναιτο, καὶ ψεύστας ὁ αὐτὸς οὗτος. καὶ ἀλαθές τι πόκα εἶπεν, ἢ ἐξεμαρτύρησε· καὶ ψευδῆ ἄρα τὰ αὐτὰ ταῦτα. καὶ αἴ τινα ἄνδρα ἀλαθῆ οἶδε, καὶ ψεύσταν τὸν αὐτόν. ἐκ δὲ τῶ λόγω λέγοντι ταῦτα, ὅτι γενομένω μὲν τῶ πράγματος ἀλαθῆ τὸν λόγον, ἀγενήτω δὲ ψεύσταν. οὐκῶν διαφέρει αὖθις τὼς δικαστάς, ὅ, τι κρίνοιντο. οὐ γὰρ πάρεντι τοῖς πράγμασιν. ὁμολογέοντι δὲ καὶ αὐτοί, ᾧ μὲν τὸ ψεῦδος ἀνα-

* al. vitioſe Μί[illegible]ας.

ut dicitur res ipſa facta fuerit, verus eſt ſermo, ſi non facta, falſus ille ipſe. Verbi cauſa cum ſacrilegii quempiam inſimules, ſi tale quid commiſſum, verus eſt ſermo, ſi non commiſſum, falſus. Sic etiam ſe purgantis oratio, talis eſt. Et Judices in conſeſſu eundem ſermonem verum ac falſum pro libitu decernunt. Imo & nos hic juxta ſedentes, ſi dicamus ſinguli, Ego ſum initiatus, idem certe dicimus omnes, ſed verum ego ſolus, cum & talis ipſe ſim. Clarum igitur eundem ſermonem ſi illi falſitas adjungatur, falſum eſſe; ſin veritas, verum. Sicut etiam hoc ipſum, homo, puerum, juvenem, virum & ſenem denotat.

Dicitur viciſſim, alium eſſe ſermonem verum, alium falſum, & re ipſa & nomine differentem. Si quis enim eundem eſſe utrumque dicentes interrogaret, qualis eſt ſermo, quem ipſi aſſerunt: Si falſum eſſe reſpondeant, conſtat res diverſas eſſe, ſin verum, & falſus quoque ille ipſe arguitur: & an quis vera multa dixit aut atteſtatus eſt? etiam & illa ipſa falſa: & ſi quis veracem virum cognoverit, & illum quoque mendacem.. Abſque ratione vero affirmant, re peracta verum eſſe ſermonem, non peracta falſam: nam tum maxime refert, quid decernant judices: rebus enim dum tranſiguntur, non interſunt. Ipſi confitentur,

Digitized by Google

μέμικται, ψεῦσαν ἦμεν· ᾧ δὲ τὸ ἀλαθὲς, ἀλαθῆ. τοῦτο δὲ ὅλον διαφέρει.

Ταὐτὰ τοὶ μαινόμενοι καὶ τοὶ σωφρονοῦντες, καὶ τοὶ σοφοὶ καὶ τοὶ ἀμαθεῖς, καὶ λέγοντι καὶ πράσσοντι. καὶ πρῶτον μὲν ὀνομάζοντι ταὐτὰ γᾶν, καὶ ἄνθρωπον, καὶ ἵππον, καὶ πῦρ, καὶ τἄλλα πάντα. καὶ ποιέοντι ταὐτὰ, κάθηνται, καὶ ἔσθοντι, καὶ κατάκεινται, καὶ τἄλλα κατ' ὡυτό. καὶ μὰν καὶ τωὐτὸ πρᾶγμα καὶ μέζον καὶ μῆον ἐστι, καὶ πλέον καὶ ἔλασσον, καὶ βαρύτερον καὶ κουφότερον. οὕτω γὰρ εἴη ταὐτὰ πάντα. τὸ τάλαντον τοι βαρύτερον τῆς μνᾶς, καὶ κουφότερον τῶν δύο ταλάντων. τωὐτὸν ἄρα καὶ κουφότερον καὶ βαρύτερον. καὶ ζώει ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ οὐ ζώει, κατ ταὐτὰ ἐντι καὶ οὐκ ἔντι. τὰ γὰρ τῆδε ἐόντα, ἐν τῇ Λιβύᾳ οὐκ ἐστιν, οὐδέ γε τὰ ἐν Λιβύᾳ, ἐν Κύπρῳ, * καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. οὐκῶν καὶ ἐντὶ τὰ πράγματα καὶ οὐκ ἐντί.

Τοὶ τινες λέγοντες τὼς μαινομένως καὶ τὼς σοφὼς, καὶ τὼς ἀμαθεῖς ταὐτὰ διαπράσσεσθαι, καὶ λέγεν, καὶ τἄλλα ἑπόμενα τῷ λόγῳ, οὐκ ὀρθῶς λέγοντι. αἰ γάρ τις αὐτὼς ἐρωτάσαι, αἰ διαφέρῃ μανία σωφροσύνης, καὶ σοφία ἀμαθίης, φαντὶ ναί. εὖ γὰρ καὶ ἐξ ὧν πράσσοντι ἑκάτεροι, δᾶλοι ἐντὶ ὡς ὁμολογησοῦντι. οὐκῶν καὶ ταὐτὰ πράσσοντι, καὶ τοὶ σοφοὶ μαίνονται, καὶ τοὶ μαινόμενοι σοφοὶ, καὶ πάντα συνταράσσονται· καὶ ἐπ' ἀργεῖος ὁ λόγος, πότερον εἶον ἐν δέοντι τοὶ σωφρονοῦντες λέγοντι ἢ τοὶ μαινόμενοι. ἀλλὰ γὰρ φαντὶ ὡς ταὐτὰ. μὲν

tentur, cui immiſcetur falſitas, falſum, cui veritas verum. Hoc autem toto cœlo differt.

Similiter autem inſani & ſobrii, docti & indocti & vocant res & agunt: primo ita vocant iſta terram, hominem, equum, ignem, cæteraque omnia; dein eadem agunt, ſedent, edunt, bibunt & decumbunt, ſimilique modo cætera. Sed & eadem res & major & minor eſt, numeroſior pauciorque, gravior & levior, Sic enim ſint ſane hæc omnia: talentum mina ponderoſus, duobus talentis levius; idem ergo gravius & levius. Ita etiam idem homo vivit & non vivit: eadem res eſt & non eſt: quæ enim hoc loco ſunt, in Africa non ſunt. Quæque in Africa, non in Cypro; cæteraque pari ratione. Res igitur ſunt, & non ſunt.

Qui vero aſſerunt inſanos, ſapientes & indoctos ſimiliter agere & appellare, cæteraque in iſto ſermone condita, non recte dictunt. Si enim quis ipſos interrogaret, an à ſobrietate diſtinguatur inſania, ab inſcitia ſapientia, confitentur ſtatim. Conſtat enim ex his, quæ faciunt alterutri, quod id agnoſcent. Si igitur eadem agant, ſequitur, ſapientes inſanire, inſanos ſapere, & omnia ſic perturbantur. Dein inutilis quæſtio, num oportuna loquantur ſapientes an inſani? ajunt vero eadem utroſque dicere rogatos, ſed ſapien-

* Num in Cypro fuit auctor, cum hæc ſcriberet vel diceret?

μὲν λέγοντι, ὅταν τις αὐτὼς ἐρωτῇ· ἀλλὰ τοὶ μὲν σοφοὶ, ἐν τῷ δέοντι, τοὶ δὲ μαινόμενοι, αἷ οὐ δεῖ· καὶ οὕτω λέγοντες, δοκοῦντι μικρὸν ποτιθῆναι, αἷ δεῖ καὶ μὴ δεῖ· ὥστε ·οὐ μηκέτι τωὐτὸ ἦμεν. ἐγὼ δὲ οὐ πράγματος τοσούτω προστεθέντος ἀλλοιοῦσθαι δοκῶ τὰ πράγματα, ἀλλ' ἁρμονίας διαλλαγείσας· ὥσπερ Γλαῦκος καὶ γλαυκὸς, Ξάνθος καὶ ξανθὸς, Ξοῦθος καὶ ξουθός. ταῦτα μὲν τὰν ἁρμονίαν ἀλλάξαντα διήνεγκαν. τὰ δὲ μακρῶς καὶ βραχυτέρως ῥηθέντα Τύρος καὶ τυρὸς, σάκος καὶ σάκκος. ἄτερα δὲ, γράμματα διαλλάξαντα, κάρτος καὶ κρατος, ὄνος καὶ νόος. ἐπεὶ ὦν οὐκ ἀφαιρεθέντος οὐδενὸς τοσοῦτον διαφέρει, τί δὴ αἴ τις ἢ ποτιθεῖ τι, ἢ ἀφαιρεῖ; καὶ τοῦτο δείξω οἷόν ἐντι. αἴ τις ἀπὸ τῶν δέκα ἓν ἀφέλοι, οὐκ ἔτι δέκα οὐδὲ ἓν εἴη. καὶ τἆλλα κατ' τωὐτό. τὸ δὲ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ ἦμεν καὶ μὴ ἦμεν ἐρωτῶ, τί ἢ τὰ πάντα ἐστίν; οὐκῶν αἴ τις μὴ φαίη ἦμεν, ψεύδεται· τὰ πάντα εἰπόντες, ταῦτα πάντα ὦν πῆ ἔντι.

ſapientes opportune, inſanos autem, & cum non decet. Hoc igitur aſſerentes parvum quiddam adjiciunt, videlicet ſi decet, vel non decet; unde ſequitur non idem eſſe. Cæterum ego tali quopiam adjecto res ipſas variari non arbitror, ſed concentum immutatum. Exempli gratia Γλαῦκος & γλαυκὸς, Ξάνθος & ξανθὸν, Ξοῦθος & ξουθός; hæc enim variante concentu differunt: quædam tardius vel celeriter prolata, Τύρος & τυρός, σάκκος & σάκος. Alia literas transponunt, ut κάρτος κρατος, ὄνος νόος. Si igitur nihil dempto, tanta eſt differentia, quid ſi quis aliquid adjiciat aut ſubtrahat? & hoc quale ſit, oſtendam. Si quis à numero denario unum auferat, quod reliquum nec unum eſt nec decem. Quantum autem ad illud, eundem hominem eſſe & non eſſe, rogo omnia num ſint? Qui enim dicit non eſſe, mentitur; quia omnia cum dicunt, utique illa uſquam eſſe oportet.

DISPUTATIO V. *

An virtus & ſapientia doceri poſſint.

Λέγεται δέ τις λόγος οὔτ' ἀλαθὴς, οὔτε κενός· ὅτι ἁ σοφία καὶ ἀρετὰ οὔτε διδακτὸν εἴη, οὔτε μαθατόν. τοὶ δὲ ταῦτα λέγοντες ταῖσδε ἀποδείξεσι χρῶνται, ὡς οὐχ οἷόν τε εἴη, ἂν ἄλλῳ

Dicitur etiam ſermo, nec verus nec tamen inanis, ſapientiam & virtutem nec diſci nec doceri poſſe. Qui autem ita aſſerunt, his rationibus demonſtrant, quia fieri non poteſt,

* Nullus hic titulus, nulla diſtinctio in MS.

ἄλλῳ παραδοίης, οὕτω αὐτὸ ἔτι ἔχεν. μία μὲν δὴ αὕτα. ἄλλα δὲ, ὡς αἰ διδακτὸν ἦν, διδάσκαλοί κα ἀποδεδεγμένοι ἦεν, ὡς τᾶς μωσικᾶς. Τρίτα δὲ, ὡς τοὶ ἐν τᾷ Ἑλλάδι γενόμενοι σοφοὶ ἄνδρες, τὰ αὐτῶν τέκνα ἂν ἐδίδαξαν καὶ τὼς φίλως. τετάρτα δὲ, ὅτι ἤδη τινὲς παρὰ σοφιστὰς ἐλθόντες, οὐδὲν ὠφέληθεν. πέμπτα δὲ, ὅτι πολλοὶ οὐ συγγενόμενοι σοφισταῖς, ἄξιοι λόγω γεγένηνται.

Ἐγὼ δὲ κάρτα εὐήθη νομίζω. τόνδε τὸν λόγον. γινώσκω γὰρ τὼς διδασκάλως γράμματα διδάσκοντας ἃ καὶ αὐτὸς ἐπιστάμενος τυγχάνει, καὶ κιθαριστὰς κιθαρίζεν. πρὸς δὲ τὰν δευτέραν ἀπόδειξιν, ὡς ἄρα οὐκ ἐντὶ διδάσκαλοι ἀποδεδεγμένοι, τί μάν τοι σοφισταὶ διδάσκοντι, ἀλλ' ἢ σοφίαν καὶ ἀρετάν; ἢ τί δὲ Ἀναξαγόρειοι καὶ Πυθαγόρειοι ἦεν; τὸ δὲ τρίτον, ἐδίδαξε Πολύκλειτος τὸν υἱὸν ἀνδριάντας ποιὲν. καὶ αἱ μέν τις μὴ διδάξῃ, οὐ σαμῆον. αἰ δ' ἔντιν διδάξαι, τεκμάριον ὅτι δυνατόν ἐντι διδάξαι. τέταρτον δὲ, αἰ μή τοι παρὰ σοφῶν σοφιστᾶν σοφοὶ γίνονται. καὶ γὰρ γράμματα πολλοὶ οὐκ ἔμαθον μαθόντες. ἔστι δέ τις καὶ φύσις. αἰ δέ τις μὴ μαθὼν παρὰ σοφιστᾶν ἱκανὸς ἐγένετο εὐφυὴς, καὶ γενόμενος ῥαδίως συναρπάξαι τὰ πολλὰ ὀλίγα μαθὼν παρ' ὧνπερ

poteſt, ut quod alii tradas, illud etiamnum ipſe habeas: hæc una ratio. Alia vero, ſi doctrina comparari poterat, hujuſce præceptores exſtarent æque ac Muſices. Tertia, tum etiam viri ſapientes, quos tulerit Græcia, filios ſuos & amicos inſtituiſſent. Quarta, quosdam qui ſophiſtas frequentarunt, nihil percepiſſe commodi. Quinta, plures cum ſophiſtis nunquam verſatos, celebres tamen evaſiſſe.

Cæterum ego hunc ſermonem valde fatuum arbitror. Etenim probe novi præceptores literas, & cithariſtas artem citharam pulſandi docere, quorum tamen ipſi periti manent. Ad ſecundam rationem, nullos haberi magiſtros; quid aliud docent ſophiſtæ quam virtutem & ſapientiam? aut quare appellantur quidam Anaxagorei aut Pythagorei? ad tertiam, Polycletus filium ſuum ſimulacra fingere docuit. Et ſi quis docere non volet, illud nequaquam arguit. Sed ſi licet, conſtat quod doceri poteſt. Ad quartam reſpondeo, quid ſi quidam ſophiſtas doctos adeuntes, ipſi ſapientes non evaſerint? Nam & literas diſcentes plures, non tamen attingunt; etenim multum valet indoles. Si quis autem ſophiſtarum conſortio non utens, idoneus evaſit, nempe is felici ingenio aptus natus fuit pauca diſcendo multam doctrinam arripere.

περ καὶ τὰ ὀνύματα μανθάνομεν. καὶ τούτων ἢ ἤτοι πλέον, ἤτοι ἔλασσον· ὁ μὲν παρὰ πατρὸς, ὁ δὲ παρὰ ματρός. αἱ δὲ τῷ μὴ πιστὸν ἔντι τὰ ὀνύματα μανθάνεν ἅμα, ἀλλ' ἐπισταμένως ἅμα γίνεσθαι, γνώτω ἐκ τῶνδε· αἴ τις εὐθὺς γενόμενον παιδίον ἐς Πέρσας ἀποπέμψαι, καὶ τηνεῖ τράφοι, κωφὸν Ἑλλάδος φωνᾶς, περσίζοι κα· καὶ αἴ τις τηνόθεν τῆδε κομίζοι, ἑλλανίζοι κα. οὕτω μανθάνομεν τὰ ὀνύματα. καὶ τὼς διδασκάλως, οὐκ ἆμες; οὐ λέλεκταί μοι ὁ λόγος, καὶ ἔχεις ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μέσσην; καὶ οὐ λέγω ὡς διδακτός ἐστιν, ἀλλ' ὅτι ἀποχρῶντί μοι τῆναι ταὶ ἀποδείξεις.

Λέγοντι δέ τινες τῶν δημαγορεύντων, ὡς χρὴ τὰς ἀρχὰς ἀπὸ κλάρω γίνεσθαι, οὐ βέλτιστα ταῦτα νομίζοντες. εἰ γάρ τις αὐτὸν ἐρωτῴη τὸν ταῦτα λέγοντα, τί δὴ σὺ τοῖς οἰκέταις οὐκ ἀπὸ κλάρω τὰ ἔργα προστάσσῃς, ὅπως ὁ μὲν ζευγηλάτας, αἴκ' ὀψοποιὸς λάχῃ ὀψοποιῇ, ὁ δὲ ὀψοποιὸς ζευγηλατῇ; καὶ τἆλλα κατὰ τοῦτο. καὶ πῶς οὐκ ἂν τὼς χαλκέας καὶ τὼς σκυτέας συναγαγόντες καὶ τέκτονας καὶ χρυσοχόας διεκλαρωσάμεθα καὶ ἠναγκάσαμεν, ἂν ἄν κ' ἕκαστος λάχῃ τέχναν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἂν ἐπίσταται. τωὐτὸν δὲ καὶ ἐν ἀγῶσι τᾶς μωσικᾶς διακλαρῶται τὼς ἀγωνιστάς. καὶ ὅ,τι κ' ἕκαστός κα λάχῃ, ἀγωνίζεσθαι· αὐλητὰς κιθαριζέτω τυχὸν, καὶ κιθα-

pere. Ut à quibus rerum nomina diſcimus: & hæc certe aliquando magis, aliquando minus; partim à patre, partim vero à matre. Sed ſi quis non credat nomina addiſci, ſed cum ſcientia quadam ſimul exoriri; inde cognoſcat; Si quis infantem ſtatim poſtquam natus eſt, in Perſiam mittat, ibique educet Græcæ linguæ ignarum, Perſice loquetur: ſi quempiam ibi natum huc tranſportaret, Græce ſciet. Præceptores vero nonne agimus nos? Nonne ſermonem meum peregi, ejusque principium, medium & finem habes? Nec affirmo illum doceri poſſe, ſed quod hæc mihi ſufficiunt argumenta.

At quidam populares oratores aſſerunt, quod oportet, Magiſtratus ſorte conferri; non recte quidem ſentientes. Etenim interrogare licet talia dicentem, cur non & tu ſervis opera ſorte diſtribuis, ita ut jugarius coqui officium ſortitus opſonia paret, ut coquus plauſtrum agat: cæteraque hujusmodi. Et quare non fabros, ſutores, ſtructores, aurarios convocantes, ſorte opera partiamur, & cogamus quemlibet artem quam ſortitus eſt exercere, non illam qua inſtructus eſt. Eodemque recidit, ſi Muſico certamine ſorte deſignentur Agoniſtæ, & in eo, quod ſortitus eſt, contendat quisque: ita fortaſſe tibicen citharam pulſabit, ci-tharista

κιθαρῳδὸς αὐλήσει. καὶ ἐν τῷ πολέμῳ τὼς τοξότας καὶ τὼς ὁπλίτας ἱππασεῖται, ὁ δὲ ἱππεὺς τοξεύσει. ὥστε πάντες ἃ οὐκ ἐπίσανται οὐδὲ δύνανται, οὐδὲ πραξοῦντι. λέγοντι δὲ ἀγαθὸν ἦμεν καὶ δαμοτικὸν κάρτα. ἐγὼ ἥκιστα νομίζω δαμοτικόν. ἐντὶ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι μισόδαμοι ἄνθρωποι, ὧν αἴκα τύχῃ ὁ κύαμος, ἀπολοῦντι τὸν δᾶμον. ἀλλὰ χρὴ τὸν δᾶμον αὐτὸν ὁρῶντα, αἱρεῖσθαι πάντας τὼς εὔνως αὐτῷ καὶ τὼς ἐπιτηδείως στραταγὲν, ἀτέρως δὲ νομοφυλακὲν, καὶ τἄλλα.

Hoc loco lacuna in MS.

Ἀνδρὸς κατὰ τὰς αὐτὰς τέχνας νομίζω κατὰ βραχύ τε δύνασθαι καὶ ἀλέγεσθαι, καὶ ἀλάθειαν τῶν πραγμάτων ἐπίστασθαι, καὶ δικάσασθαι ὀρθῶς, καὶ δαμαγορὲν οἷόν τ' ἦμεν, καὶ λόγων τέχνας ἐπίστασθαι, καὶ περὶ φύσιος τῶν ἁπάντων, ὥστε ἔχει καὶ ὡς ἐγίνετο, διδάσκεν. καὶ πρῶτον μὲν ὁ περὶ φύσιος τῶν ἁπάντων εἰδὼς, πῶς οὐ δυνασεῖται περὶ πάντων ὀρθῶς καὶ πράσσεν; ἔτι δὴ ὁ τὰς τέχνας τῶν λόγων εἰδὼς, ἐπιστασεῖται καὶ περὶ πάντων ὀρθῶς λέγεν. δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς λέγεν, περὶ ὧν ἐπίσταται περὶ τούτων λέγεν. πάντων γὰρ ἐπιστασεῖται· πάντων μὲν γὰρ τῶν λόγων τὰς τέχνας ἐπίσταται, τοὶ δὲ λόγοι πάντες περὶ πάντων τῶν ἐ - - - - * δεῖ δὲ ἐπίστασθαι

thariſta tibia canet: & in bello contingit ſagittarios & graviter armatos equitare, equitem vero jaculari. Et ſic omnes ea, quæ nequaquam calleat aut intelligunt, nunquam præſtare poſſunt. At rem bonam & popularem eſſe clamitant. Sed ipſe minime popularem credo: nam ſunt quidam in civitatibus, ſtatus illius hoſtes, in quos ſi faba inciderit, plebem deſtruent. Enimvero oportet ut plebs ipſa proſpiciens, ſibi benevolos eligat omnes, quoſdam militum præfecturam gerere magis idoneos, quoſdam legibus præſidere, & ſic in cæteris.

Ego arbitror virum poſſe tam continua oratione ſecundum artem, quam brevibus reſponſis diſſerere & rerum veritatem ſcire, & rite jus dicere; poſſe item concionari & artem oratoriam callere, & alios in rerum omnium natura inſtruere, ut ſe habent, & generantur. Et primo qui omnium naturam cognovit, quomodo omnia recte non peraget? dein qui Rhetoricam artem callet, etiam de omnibus rebus optime perorabit. Etenim probe dicturum oportet, de iis rebus concionari quæ novit; nam omnium peritum ſuppono. Omnium ſermonum artem tenet: ſermones autem omnes circa omnia cognoſcibilia verſantur; & certe qui rite concionari volet, eas res ſcire

σθαι τὸν μέλλοντα ὀρθῶς λέγεν, περὶ ὅτων καὶ λέγοι, * * καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ ὀρθῶς διδάσκεν τὰν πόλιν πράσσεν, τὰ δὲ κακὰ τὼς κωλύεν. εἰδὼς δέ γε αὐτὰ, εἰδήσει καὶ τὰ ἄπερα τούτων· πάντα γὰρ ἐπιστασεῖται· ἐστὶ γὰρ ταῦτα τῶν πάντων, κεῖνα δὲ ποτὶ ταυτὸν τὰ δέοντα πρασσεῖται. χρὴ κἂν μὴ ἐπίσταται αὐλὲν, αἰ δυνασεῖται αὐλὲν, αἴ κα δέῃ τοῦτο πράσσεν. τὸν δὲ δικάζεσθαι ἐπιστάμενον δεῖ τὸ δίκαιον ἐπίστασθαι ὀρθῶς. περὶ γὰρ τούτων τὸ δικάζεσθαι. εἰδὼς δὲ τοῦτο, εἰδήσει καὶ τὸ ὑπεναντίον αὐτῷ καὶ τὰ * πέρεια. δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ τὼς νόμως ἐπίστασθαι πάντας. αἰ τοίνυν τὰ πράγματα μὴ ἐπιστασεῖται, οὐδὲ τὼς νόμως. τὸν γὰρ ἐν μωσικᾷ νόμον τίς ἐπίσταται ὥσπερ καὶ μωσικάν· ὃς δὲ μὴ μωσικὰν, οὐδὲ τὸν νόμον. ὃς γὰρ τὰν ἀλάθειαν τῶν πραγμάτων ἐπίσταται, εὐπετὴς ὁ λόγος ὅτι πάντα ἐπίστασθαι· ὃς δὲ βραχὺ, δεῖ νιν ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι περὶ πάντων· οὐκῶν δεῖ νιν πάντ' ἐπίστασθαι.

ſcire oportet, de quibus dicturus eſt. Sed & civitatem, ut quod bonum eſt agat, docere debet, & impedire ne quid malum. Hæc autem ſciens, alia ab his diverſa cognoſcet. Etenim omnium peritum ſuppono: & etiam iſta in eo verbo continentur. Atque eadem quonam tempore decenter & opportune peraguntur, cognoſcet; ideoque etſi tibia canere non poteſt, ſi tamen poſſet, quando opportune faciendum eſt, intelligere debet. Porro qui judicis officium obire novit, oportet ut quod juſtum eſt, probe intelligat: In hoc enim verſatur judicandi munus; hoc autem inſtructus contrarium etiam cognoſcet * * Sed & leges omnes tenere debet. Si vero res non cognoſcat, nec etiam leges; etenim ille leges ſive regulas Muſicæ callet, qui Muſicam quoque ipſam: qui vero non Muſicam, nec ipſas regulas. Et qui rerum veritatem noſcit, facile illi negotium eſt, ad ſcientiam omnium pervenire. Sed in conciſa interrogandi arte peritus, ad omnem quæſtionem reſpondere debet; ergoque neceſſe eſt, ut omnia intelligat.

Μέγιστον δὴ καὶ κάλλιστον ἐξεύρημα εὕρηται ἐς τὸν βίον, μνάμα, καὶ ἐς πάντα χρήσιμον, ἐς Φιλοσοφίαν τε καὶ σοφίαν. ἐστὶ δὲ τοῦτο, ἐὰν

προ-

Sed optimum fuit, & in vitæ commoda pulcherrimum inventum memoriæ artificium ad omnia utile tam Philoſophiam quam Sapientiam. Hoc autem in eo conſiſtit,

primo

Google

προσέχῃς τὸν νοῦν, διὰ τούτων παρελθοῦσα γνώμα μᾶλλον αἰσθήσεται σύνολον ὃ ἔμαθες. δευτέραν δὲ μελέταν, αἴ κα ἀκούσῃς. τὸ γὰρ πολλάκις ταὐτὰ ἀκοῦσαι καὶ εἶπαι, ἐς μνάμαν παραγένεται. τρίτον, αἴ κα ἀκούσῃς, ἐπεῖτα οἶδας καταθέσθαι, οἷον τόδε· δεῖ μεμνᾶσθαι Χρύσιππον, κατθέμεν ἐπὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἵππον. ἄλλο, πυριλάμπην, κατθέμεν ἐπὶ πῦρ καὶ τὸ λάμπεν. τάδε μὲν περὶ τῶν ὀνομάτων· τὰ δὲ πράγματα οὕτως. περὶ ἀνδρείας, ἐπὶ τὸν Ἄρη καὶ τὸν Ἀχιλλῆα· περὶ χαλκείας δὲ, ἐπὶ τὸν Ἥφαιστον· περὶ δειλίας, ἐπὶ τὸν Ἐπειόν.

primo ſi animum admodum advertas. Nam tum mens una pertranſiens, magis totum apprehendet, quod didiceris. Secundo ſi mediteris aſſidue audiendo: eadem enim ſæpius audire & repetere, ad memoriam multum juvat. Tertio ſi rerum quas audis, imagines reponere noveris; exempli gratia, ſi *Chryſippum* meminiſſe voles, in *auri* & *equi* imagine conſerves: ſi vermiculum *Pyrilampen* appellatum, imagineris *ignem* & *ſplendere*. Hæc quidem de verbis. De rebus autem hoc modo: Quæ ad fortitudinem ſpectant, in *Achille* reponenda; quæ ad artem fabrilem, in *Vulcano*; quæ ad timiditatem in *Epeo*.

MS. Σημ. ὅτι τὸ ἐπίλοιπον οὐχ εὑρέθη.

VII. JOANNES, Zachariæ F. Chriſtianus ſcriptor, clarus tempore Andronici Palæologi ſenioris circa A. C. 1300. licet ab aliis traditur vixiſſe A. 1100. Notior eſt ACTUARII nomine, quæ tamen fuit appellatio dignitatis, propriæ Medicis, de qua eruditiſſ. Cangius: *Ἀκτουάριος inter dignitates Palatinas occurrit in Catalogo dignitatum Palatinarum ex Codice Regio n. 49. ea vero ſpectabat duntaxat Medicos. Anonymus de iisdem dignitatibus:*

Καὶ τοῖς ἰατροῖς Ἀκτουάριον ἔρα.

Gregorius Acropolita cap. 39. ἀντέλεγε δὲ τοῖς λεγομένοις ὁ ἰατρὸς Νικόλαος ἀνὴρ ἥκιστα μὲν φιλοσοφίας μετασχὼν, ἄκρος δὲ τὴν οἰκίαν τέχνην, καὶ μάλιστα τὴν διὰ πείρας γινωσκομένην -- Ἀκτουαρίου δὲ εἶχε τιμήν. Pachymeres lib. 6. c. 36. ubi de morte Michaëlis Palæologi Imp. ὡς γοῦν ἡ κυρία ἐνέστη, καὶ ἤδη τὰ τοῦ θανάτου, καὶ μᾶλλον τοῖς ἰατροῖς, προσδόκιμα ἦν, τῷ μὲν Ἀκτουαρίῳ Καβασίλᾳ οὐκ ἀσφαλὲς τοῦ ὑπομιμνήσκειν τὰ τοῦ κινδύνου ἐδόκει. Habetur inter opuſcula Pſelli in Cod. Reg. Pariſ. fol. 102. μονῳδία εἰς τὴν Ἀκτουαρίου ἀδελφήν. Sed & in Codice Barocciano 131. Oxoniæ,

nix, *μονῳδία εἰς Ἀκτουάριον ἰατρόν.* Ὀκτάριον vocant codices Cæſarei apud Lambecium VI. p. 113. & 114. Ptochoprodromus MS. contra Hegumenum:

> Εἶδες πανάριστον ἰατρὸν, εἶδες τεχνίτην μέγαν,
> Διέβη τὸν Ὀκτάριον ἢ καὶ τὸν Κανικλείου,
> Διέβη καὶ τὸν Γαληνὸν καὶ τὸν Ἀριστοτέλην.

Unde vero id nominis, medicis potiſſimum attributum, quod pluribus inquirit ad Pachymerem Petrus Poſſinus, T. 1. p. 366. ſeq. & T. 2. p. 469. fateor mihi incompertum, ut & an Joannes Zachariæ filius, qui vulgo Ἀκτουάριος indigitatur, hanc dignitatem obtinuerit: qui quidem ſi Joſephus Racendytes ad quem librum de affectibus ſpiritus animalis ſcripſit, is eſt Racendytes, (quod parum eſt veriſimile) cujus meminit Nicetas in Alexio Comneno lib. 2. n. 5. p. 323. vixerit ſub eodem Imperatore: Sed fuit non Alexius verum Andronicus Palæologus ſenior, à quo ad Hyperboreos Scythas (ita Ruſſos idem Nicetas in Manuele lib. 4. c. 2. p. 84. appellat) legatum pro gente ſua (Græcorum) miſſum ſe narrat Actuarius initio lib. 1. de methodo medendi. Nam in Codice Cæſareo liber 1. inſcribitur Apocauco, qui Apocaucus ſub Andronico Palæologo ſeniore vixit: itaque ad hoc ævum jure eum revocat Lambecius lib. VI. p. 113. Idem teſtatur in aliis Codicibus eum vocari Πυροπούλου, & in alio Πυροπούλου νεὸν ἀρχιατρόν. Vide p. 115. 118.

Ejus ſcripta ſunt:

1) *Σύνταγμα περὶ οὔρων, libri ſeptem de urinis* Græce necdum editi, ſed qui MSti exſtant in Bibl. Cæſarea, teſte Lambecio VI. p. 88. & 111. & in Coisliniana p. 447. aliisque. Sunt autem:

De differentiis urinarum liber I.

De judiciis urinarum libri duo. II. III.

De urinarum cauſis libri duo. IV. V.

De prævidentiis ex urinis libri duo. VI. VII. Περὶ διαγνώσεως παθῶν libri II. MSti in Bibl. Caroli de Montchal, teſte Labbeo pag. 124. Bibl. Nov. MSS.

Ἑρμηνεία ἐκ τοῦ Πυροπούλου εἰς τὴν δυσκρασίαν, MS. Lambec. VI. p. 118.

Latine Libri VII. de urinis, *Ambroſio Leone* Nolano, Marini F. interprete, * Venet. apud Laur. Vitalem 1519. 4. Pariſ. 1522. 4. apud Sim. Coli-

* Apud Lindenium & Merklinum perperam legas Ambroſii Leonis *interpretatio Græca lib. VII. de urinis.* Apud Tiraquellum de nobilitate pag. 331. *Leonoſanum* pro Leone Nolano.

Colinæum: & cum Antonii Thyleſii, Conſentini libello de coloribus & Pauli Æginetæ de Criſi ac diebus decretoriis & eorum ſignis, & Andreæ Leennii Medici Epiſtola ad Philippum Buchamerum de urinarum προγνώσει non negligenda. Baſil. apud Andr. Cratandrum 1529. 8.

Ex eadem Leonis verſione à *Jacobo Goupylo* recognita, Pariſ. apud Jo. Rovignum 1548. 8. & Lugd. 1556. 8. & eodem anno forma minore: & in artis Medicæ principibus, apud H. Stephanum 1567. fol. & Trajecti ad Rhen. 1670. 8. additis ſcriptis 1) Jodoci Willichii Reſelliani de probationibus urinarum cum ſcholiis Medicis Hieron. Reuſneri, Leorini, & remediorum, ex urina deſumtorum expoſitione. 2) Thomæ Willis diſſertatione de urinis ad Radulphum Bathurſtium. 3) Guil. Strateni de fallaci urinarum judicio. 4) Ariſtotelis de coloribus libello, Cœlio Calcagnino interprete. 5) Antonii Thyleſii de coloribus.

Compendinm Conradi Geſneri, Tigur. 1541. 8.

Alexandrum & *Theophilum* de urinis laudat Actuarius lib. 1. de differentiis urinarum c. 2. De Alexandro p. 593. de Theophilo dicturus ſum infra. Tantum hoc loco notabo librum, quem à Palladio iatroſophiſta Alexandrino de urinis ſcriptum & à Fed. Morellio A. 1608. editum ſcribit eruditiſſ. Conringius introduct. in Medicin. c. 6. §. 5. p. 418. non eſſe Palladii ſed Theophili.

Avicennam de urinis, ex Arabico Græce vertiſſe Actuarius dicitur, cujus exempla duo apud Dominicum Monteſaurum, Veronenſem extitiſſe memorat Jo. Georgius Schenckius Bibl. iatrica p. 7. Goupylus trium Codicum meminit. Inediti de urinis ſcriptores Græci referentur à me infra, capite VIII.

2) Θεραπευτικῆς μεθόδου. *De methodo medendi libri VI.* ad *Apocaucum* ſive *Apocauchum*, qui apud Joannem Cantacuzenum Imperatorem gratioſus, magniſque dignitatibus functus fuit, & cum Actuario apud Joſephum Racendytam * Philoſophiæ & Medicinæ operam dederat. Τῷ παρακοιμωμένῳ (Cubiculariorum Imperatoris præfecto: vide Poſſinum ad Pachymerem T. 1. p. 406. ſeq.) τῷ Ἀποκαύκῳ (in Jo. Cantacuzeni hiſtoria, qui paſſim hujus Apocauci meminit, ſcribitur Ἀπόκαυχος) τῷ κοιαίςορι χρηματίσαντι μεγάλῳ Δουκί. Nunquam Græce hoc opus prodiit. In Codice Cæſareo MS. liber

 primus

* Vide Lambecium, VI. p. 111.

primus & ſecundus una ſerie juncti leguntur titulo *Epitomes Medicinæ*, βιβλίον ἰατρικὸν περιέχον πᾶσαν τέχνην ἐν ἐπιτόμῳ. Tertius autem inſcribitur θεραπευτικῆς μεθόδου, & liber ſextus θεραπευτικῆς μεθόδου βιβλίον δεύτερον. Quartus περὶ θεραπευτικῆς μεθόδου τῶν κατὰ μέρος παθῶν. Quintus diviſus in Capita CCCXX. θεραπευτικῆς μεθόδου βιβλίον πέμπτον. Ita apud Lambecium VI. p. 113. in alio tamen p. 115. receptus in editis ordo librorum ſervatur. MS. hoc opus θεραπευτικῆς μεθόδου & περὶ συνθέσεως φαρμάκων etiam in Codice Bavarico 136. Latine, *Henrico Mathiſio*, Brugenſi Medico, interprete, Venet. 1554. 4. Pariſ. 1554. 4. & in operibus Actuarii Lugd. apud Jo. Tornæſium 1556. forma minore. Atque in Medicæ artis principibus H. Stephani. 1567. fol.

Actuarius *de medicamentorum compoſitione*, ſive Methodi medendi liber V. & VI. interprete *Joanne Ruellio*, Sveſſlonenſe, Pariſ. 1539. 12. & Venet. 1541. forma minore. Et Pariſ. 1546. 8. cum præf. Dionyſii Corronii ad Franciſcum I. Galliæ Regem. Perperam in Hendreichii pandectis dicitur in hos Actuarii libros ſcripſiſſe Dionyſius Coronæus. Perperam etiam apud Lindenium & Merklinum & in Bælii Lexico liber de compoſitione Medicamentum à ſex libris de methodo medendi diſtinguitur. Prodierunt & hi libri duo Baſileæ apud Robertum Winter 1540. 8. cui editioni Conradus Geſnerus Græce & Latine ſubjunxit excerptam à ſe ſuccedaneorum medicaminum tabulam ex Galeno, Dioſcoride, Aëtio & Paulo Ægineta.

Ex hoc opere excerptum *de febribus* apoſpaſmation in opere Veneto de Febribus p. 176.

De venæſectione MS. Labbe p. 124. Bibl. nov. MSS.

De diæta liber, Schenckio memoratus.

3) Περὶ ἐνεργειῶν καὶ παθῶν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος καὶ τῆς κατ' αὐτὸ διαίτης, *de actionibus & affectibus ſpiritus animalis, ejusque victu ac nutritione*, libri II. Græce primo editi *Jac. Goupyli* beneficio, Pariſ. apud Martinum Juvenem 1557. 8. Scripti hi libri ad amicum Philoſophum, qui mentis noſtræ naturam intelligentia præditam & à ſpiritibus animalibus membra noſtra moventibus diſtinctam demonſtrarent, ὅτι ἐν ἡμῖν θεῖόν τε νοερὸν πνεῦμα πέπεικας, ὃ δὴ διαλάμπον ἐπὶ τῷ ψυχικῷ τούτῳ καὶ κοιν-

κινητικῷ * πνεύματι τὰς ἐν ἡμῖν ἀποπληροῖ ἐνεργείας - - - In ejus gratiam ſuſcepiſſe ſe hanc lucubrationem non diffitetur, quem non amicum modo ſed divinum parentem appellat, καὶ τῷ τηλικούτῳ χαρίζεσθαί σοι φίλῳ καὶ θείῳ πατρί. Nomen hujus amici addidit interpres Latinus *Joſephum Racendytam*, haud dubie ex MSto Codice: nam & in Cæſareo Græco Vindobonenſi, de quo Lambecius VI. p. 111. additur: πρὸς τὸν φιλοσοφώτατον κύριον ἰωσήφ. Fuit hic Joſephus Racendyta Actuarii & Apocauchi, qui apud Joannem Cantucuzenum gratioſus fuit, præceptor, cujus epitome Rhetorica MSta exſtat in eadem Bibl. Vindobonenſi, teſte Neſſelio IV. p. 41. n. LXX. vide & Lambecium VI. p. 112. & Jo. Boivinium ad Nicephorum Gregoram p. 778. ubi Apocauci hujus & Hippocratis effigies ex veteri Hippocratis Codice MS. Quos vero lib. 1. c. 9. Actuarius laudat verſus Empedoclis, habent etiam Ariſtoteles II. 4. Metaphyſ. Sextus Empiricus contra Grammaticos ſect. 303. contra Logicos ſect. 92. 121. & Chalcidius p. 131. 305. De Actuarii placitis conferendus Jo. Conrad. Barchuſen Diſſ. XVII. de Medicinæ origine & progreſſu p. 290. ſq.

Latine *Julio Alexandrino* Tridentino interprete. Venet. 1547. 8. & 1554. 4. atque inter alia Actuarii ſcripta Lugd. 1556. 8. & Pariſ. apud Morell. 8. atque in Medicæ artis principibus H. Stephani An. 1567. fol.

De puerorum doctrina ſive educatione liber verſibus ſcriptus & Venet. apud Petrum de Nicolonis de Salio 1567. 8. qui inter Actuarii lucubrationes memoratur à Lindenio & Merklino, atque inde in pandectis Hendreichii, non Actuarii eſt, ſed interpretis ejus Julii Alexandrini, editus primum Venet. 1547. 8.

Περὶ σταθμῶν περὶ τῶν σταθμῶν. *De ponderibus*. MS. Lambec. VI. p. 117.

Actuarii *commentarii in Aphoriſmos Hippocratis*, Jo. Georg. Schenckio teſte ſervantur MSS. apud Felicem Paciotum, Urbinatem.

Regalium ſermonum libri ſecundi, Gibertus Longolius dialogo de avibus commeminit, eodem Schenckio annotante.

VIII. ORIBASIUM patria communis cum Galeno, Pergamus perinde ornavit judice Eunapio, a) uti eloquentes viros terra Attica; nam

* Non ſollicitandum hoc verbum, fallitur que Goupylus qui ἀλγυνητικῷ reponendum jubet, & interpres, qui reddit *intelligibilem*.

a) Eunap. vit. Sophiſtar. p. 139.

nam ſicut Athenas doctrina, & dicendi arte, ita Pergamum Medicinæ ſcientia Apollinis Æſculapiique cultu b) nobilem fuiſſe conſtat. Diſcipulus fuit Zenonis * Cyprii Medici ſimul cum Magno, Antiocheno & Jonico Sardiano, c) unde & ipſe Sardianus, quod per tempus eſſet Sardibus verſatus, à Suida dicitur. Apud Julianum Cæſarem gratioſus, pro Medico ipſi fuit, ſed longe alia etiam cum eo tractaſſe patet, vel ex Epiſtola Juliani XVII. ſcripta ad hunc Oribaſium, & quod Eunapius refert, illius operam Juliano profuiſſe, ut ad Imperium eveheretur, idque diſertius expoſuiſſe ſe teſtatur in hiſtoriarum libris, quos intercidiſſe dolemus. A Juliano conſtitutum CPoli Quæſtorem, Suidas memoriæ prodidit. Addit p. 250. Cedrenus miſſum etiam Delphos, & ſciſcitanti oraculum, reſponſum illud jam deficere, & nullum amplius eſſe. Inde poſt Julianum extinctum exilio damnatus à Valentiniano Imp. per artis ſuæ excellentiam etiam inter barbaros exſplenduit, donec revocatus domum & in integrum reſtitutus opulentam duxit uxorem, quatuor ex illis filiorum pater, cum quibus adhuc ſuperſtes vixit, cum Eunapius amicus ipſius libros Sophiſtarum componeret. Chriſtianum fuiſſe ægre mihi perſuadeo. In anthologia epigrammatum Græcorum d) hoc in ejus librum, neſcio quem, legitur diſtichon:

Δίου Ὀρειβασίου, τὸν ἀθάνατον ἀμὲ τέχνην
Πολλάκι δειμαίνουσα μίτους ἀνεβάλλετο μοίρη.
Inclyti Oribaſii divinam ſæpius artem
Parca timens facilis differt mortalibus horam.

Nec non in Oribaſium ipſummet tetraſtichon e) quod ſubjunxi:

Ἰητὴρ μέγας οὗτος Ἰουλιανοῦ βασιλῆος
Ἄξιος εὐσεβίης δῖος Ὀρειβάσιος.
Εἶχε γὰρ οἷα μέλισσα σοφὸν νόον, ἄλλοθεν ἄλλα
Ἰητρῶν προτέρων ἄνθεα δρεψάμενος.

Molza: *Hic eſt ille olim medica notiſſimus arte*
Juliano Regi, magnus Oribaſius:
Qui medicas populatus opes & dicta priorum,
Qualis apis lecto ſedula flore micat.

De

b) Hinc Æſculapius in numis Pergamenorum, de quo Serenus Sammonicus;
Qui colis Ægeas, qui Pergama, quique Epidaurum.

* Ad hunc Zenonem Archiatrum Epiſtola Juliani Imp. XLV. qua cum Alexandriæ ab exilio reſtituit.

c) Eunapius p. 137. 142.

d) lib. 1. pag. 85. Vincentius Opſopæus annotat diſtichon hoc compoſitum eſſe in Oribaſii libros quatuor πρὸς τὸς ἀπορῶντας τῶν ἰατρῶν.

e) lib. 4. pag. 486.

De ejus ſcriptis Photio Codd. CCXVI. ſeq. & Suidæ memoratis jam dicere me memini Volum. IX. p. 451. ſeq. ubi etiam de pleriſque Latinarum verſionum, quæ ſolæ viderunt lucem, editionibus: adjecto indice ſcriptorum, qui in ſuperſtitibus ἑβδομηκονταβίβλῳ libris laudantur. Nunc tantum addo Romæ A. 1543. 4. *Auguſtino Riccio*, Medico Lucenſi curante prodiiſſe Græce libri quinti capita primora ſex: & libri primi ad Eunapium caput decimum quartum de aquis, una cum Galeni, Rufi, Dioclis & Athenæi Medici fragmentis de eodem argumento, & ſubjuncta ſeparatim Latina interpretatione. In Bibl. inſignis Bigotianæ Catalogo T. 2. p. 147. memorantur Oribaſii collectiones quædam Medicæ excuſæ Græce Pariſ. 1556. 8. quem in librum nunquam incidi. Verſionem MS. Gallicam ſcriptorum Oribaſii auctore *Adamo de la Vallée*, vidiſſe ſe teſtatur Antonius Verderius in Bibliotheca Gallica p. 12.

Libri duo de ligamentis & machinamentis chirurgicis ex Heracle ſive Heraclide Epheſio, Sorano & Heliodoro exſtant etiam Latine ex Vidi Vidii verſione in Geſneri collectione ſcriptorum Chirurgicorum vulgata Tiguri 1555. fol. In poſteriore hoc cap. 4. ſq. etiam mentio organorum Andreæ, Apellidis architecti c. 4. 26. Philiſtionis Fabri, Heraclidæ Epheſii, Menecriti, Nilei, c. 4. & 25. Herodoti architecti c. 8. & Nymphodori c. 4. & 25. mentio, & ſummi Hippocratis ex Galeno c. 6. & ex Rufo c. 29. Galeni de machinamentis, Paſicratis c. 8. 16. 17. 23. & 26. Ariſtionis c. 17. 23. & Archimedis c. 26.

Synopſis Medica ad filium Euſtathium libris IX. ex Jo. Baptiſtæ Raſarii verſione Venet. 1555. 8. Ex Oribaſii ἑβδομηκονταβίβλῳ quæ ſuperſunt, eodem Raſario interprete. Pariſ. 1555. 8.

Evporiſton ad Eunapium, ex Rufo, Dioſcoride & Galeno collectorum vetus verſio contractior cum Cœlii Aureliani tardarum paſſionum libris Baſil. 1529. fol. à Jo. Sichardo edita tribus libris ea vix tangit, quæ Raſarii verſionis liber primus complectitur: Succedit deinde poſt caput de aquis eligendis, ex Herodoto Medico: ſynopſeos ad filium Euſtathium liber primus cum hac præfatione: *Ex juſſione Domini Juliani divi Auguſti collecti ſunt ex omni regione Archiatri, ex quibus elegit optimos & probatos Medicos numero LXXII. inter quos & mea electa eſt parvitas, ut diverſis antiquorum auctorum libris immunum congregatis, ea quæ utiliora in curationibus poſita erant ad ſanitatem hominum, in parvis voluminibus omnia continerentur. Quo facto in LXXII. libris à nobis comprehenſa ſunt. Ex* quibus

Mmmm

quibus libris, dulciſſime fili Euſtathi, ſynopſin tibi fieri ſperaſti, conſiderans quia non utile ſit tibi peregrinanti &c. In Raſarii verſione nihil tale de LXXII. archiatris legitur, neque LXXII. librorum mentio, ſed tantum LXX. Citantur in ſynopſcos novem libris:

Acro Agrigentinus VI. cap. 24.
Adamantii medicamenta III. p. 40. 41. edit. H. Stephan. VII. 6. IX. 58.
Æſchrion III. p. 55.
Æſculapii ſacerdos & miniſter VIII. 2.
Andronis paſtillus III. p. 47. VII. 12. 27.
Antylli commentarii de coctione medicamentorum ad emplaſtra II. 61.
Apollinaris pſilothrum III. 49.
Apollonii commentarii I. 14. Pergamenus VIII. 13.
Apollophanis malagma III. p. 45.
Archigenes I. 21. VIII. 56.
Aſclepiades III. p. 51. Aſclepiam ſmegma. 53.

Baſſus III. p. 49.

Cleonis collyrium III. p. 51.
Crito I. 21.

Demoſthenes ophthalmicus VIII. 40.
Diocles V. 31. 33.
Dionis collyrium III. p. 51.
Dioſcorides III. p. 55. VI. 39. VIII. 20.
Dioſpoliticum antidotum III. p. 56.

Eraſiſtrati παγχρηστος III. p. 51. V. 32.

Galenus I. 7. lib. III. p. 35. 44. 45. 53. 54. 55. 56. V. 29. 38. VI. 7. 31. 42. VII. 27. VIII. 4. 23. 34. 35. 39. IX. 3. 6. 35. de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους II. 59.

Heras III. p. 48.
Herodotus Medicus VII. 32. 33.

Lyci medicamentum III. p. 57.

Mithridatium IX. 4.
Mnaſæi commentarii. Vide infra, Philomeni.
Muſa III. p. 48.

Nili diarhodon. VIII. 41.

Paſi-

Paſionis paſtillus III. p. 48.
Philagrius III. p. 54. IX. 60.
Ex Philomeni Mnaſæi commentariis III. p. 45. ex Philumeni ſcriptis 49. VI. 38. 41. VIII. 6. 8. 11. 17.
Philippus ſcribit IX. 5.
Philonis antidotum III. p. 54.
Polletis geranion III. p. 36. 38.
Polyarchi epithema IX. 54. malagma 56.
Procli paſtillus podagricus III. p. 48.

Quinti antidotum III. p. 56.

Rufi commentarii III. p. 47. hiera p. 57. 58. VI. 25. VIII. 47. IX. 28. 36. 47.

Theophraſtus VIII. 56.

Zenophili antidotum III. 56.

Quemadmodum autem libri Evporiſton ad Eunapium, quem optimum atque ornatiſſimum appellat, in Raſarii verſione ſunt quatuor, * quorum ſecundus de ſimplicibus, tertius de morborum varii generis curatione, quartus de curatione locorum affectorum tractat: ſic in veteri verſione poſt tres Evporiſton libros primo reſpondentes, & Medicinæ compendium ſive librum primum ſynopſeos, ſequitur liber de curationibus, atque alius medicaminum ac trochiſcorum. Scriptores, quorum in quatuor Evporiſton libris fit mentio, hi ſunt:

Acro Agrigentinus III. 1.
Andronis medicamentum III. 27. paſtillus 49. V. 38. 45. 52. 133.
Apollonius præf. lib. I. Pergamenus cap. 9.
Attici lib. I. c. 20.
Dioſcorides præf. lib. I.
Dioſpoliticum antidotum IV. 140.

* iidem fortaſſis quos Suidas memorat libri quatuor Oriſibaſii πρὸς τοὺς ἀποροῦντας τῶν ἰατρῶν, quod male vertitur ab Hieron. Wolfio & Æmilio Porto, etiam à doctiſſimo noviſſimæ editionis curatore *ad Medicos dubitantes vel inopes conſilii*, cum ſit reddendum: *ad illos, quibus Medicorum copia non datur*, ut recte Geſnerus, & Oribaſii præfatio perſpicue confirmat.

Galenus vir admiratione dignus de medicamentis facile parabilibus. præf. lib. I. ejus confectio ex capitibus papaveris IV. 134. *πιχρὰ* 137.
Hippocratis lib. I. c. 14.
Lemnium ſigillum ſive terra ſigillata IV. 78. 88. 111.
Mnaſæi medicamentum IV. 44. 45. malagma, 124.
Muſæ paſtillus III. 49. IV. 68. 127.
Nili collyrium IV. 49.
Polyidæ IV. 38. 128.
Rufus vir maximus libro ad privatos homines. præf. lib. I. Epheſius. ib.

Commentaria in aphoriſmos Hippocratis edita primum Latine à Jo. Guinterio Andernaco Pariſ. 1533. 8. apud Simonem Colinæum, deinde Baſileæ 1535. Venetiis 1553. & Patav. 1658. 8. recuſa ſunt. Illa faciliùs eſt dicere non eſſe Oribaſii, quam auctorem ejus verum deſignare. Latine compoſita eſſe videntur & à Chriſtiano auctore. Et ipſe tamen auctor in præf. monente Ptolemæo * Evergete ſcripſiſſe ſe fingit, multis etiam Galeno ſeculis junior. Sed totus ejus locus eſt adſcribendus: *Quæſtio*, inquit, *oboritur, an Hippocratis Coi liber aphoriſmorum ſit proprius? Apud veteres enim multi nuncupati ſunt Hippocrates, unde aſſerunt aliqui, librum iſtum Hippocratis Coi non eſſe. Quibus hoc pacto reſpondetur.* Rufus, Pelops, Lycus *aliique multi, librum hunc* Hippocratis Coi *eſſe affirmaverunt. Deinde, quod nemo tale opus aggreſſus ſit poſt Hippocratem, quem Philoſophi* amicum naturæ *dixerunt. Tentavit quidem* Democritus ** *talem conſcribere, ſed non potuit. Quin etiam apud Græcos aphoriſmi primum ex ſtudioſiſſima Hippocratis Coi opera, & ſolicita indagine inclaruerunt. Apud Latinos autem translatione* Pelopis; *qui cautiſſime verbum è verbo trans-*

* Ambiguum hic locus tenuit Jo. Henricum Meibomium præf. ad ὅρκον Hippocratis pag. 10.

** G. Jo. Voſſius lib. de Philoſophia p. 83. *Neſcio unde illud hauſerit Oribaſius, quum præfatione commentarii in Aphoriſmos Hippocratis ait tentaſſe Democritum ad inſtar Hippocratis, aphoriſmos ſcribere, ſed nequiviſſe. Equidem ne id quidem pro certo habeo, aphoriſmos iſtos ſic ab Hippocrate ſcriptos digeſtosque. Nec enim à vero abludit eorum opinio, qui ab alio ex variis Hippocratis operibus bono judicio excerptos arbitrantur.* Sicut novos ex Hippocrate aphoriſmos excerpſit edi ditque Vir clariſſ. Jacobus Sponius Lugd. 1684. 12.

tranſferens, imitatus eſt Hippocratis brevitatem. Interpretes extitere Hippocratis Pelops, Lycus, Rufus, Soranus, Domnus, Galenus, Attalio *& multi alii. Sed & ego ipſe commentarios conſcripſi monente* Ptolemæo Evergete, *poſt ſeptuaginta * perfectiſſimorum Medicorum examinationem, qui una Medicinam prælegerunt, & philoſophicas quæſtiones diſcuſſerunt - - Qui initiantur arti, primo legant ſacramentum* (ὅρκον) *ipſius Hippocratis, inde librum præceptorum,* (παραγγελίας) *tertio librum hunc* (aphoriſmorum) *in quo totius artis ſpeculatio continetur. Docti hunc poſtremum relegant, ut ea, quæ in aliis legerint, hic omnia commemorent - -* Soranus *diviſit in partes tres,* Rufus *in quatuor,* Galenus *in ſeptem.*

Indiculus in Oribaſium ad aphoriſmos Hippocratis.

Amazones ad lib. VI. aphoriſm. 40.
M. Antonius II. 32. lege Antoninus. ita & 54.
Attalio in aphoriſmos Hippocratis. *præf.*
CPolitanum incendium. IV. 48.
Democritus aphoriſmos ſcribere conatus non potuit. *præf.*
Domnus in aphriſmos Hippocratis. *præf.* & IV. 36.
Eremitarum mentio. II. 5.
Galenus I. 25. 36. 37. II. 4. 5. 8. 15. 16. 28. 32. 43. 54. IV. 20. 25. 36. 50. 61. 71. VI. 1. 40. VII. 11. in prognoſticis II. 5. & 12. in aphoriſmos Hippocratis. *præf.* Galeni magiſter Pelops. *ibid.*
Glauco Philoſophus. II. 32.
Hippocrates amicus naturæ. *præf.* in libris, quos alii epidemia, alii demia vocaverunt. I. 26. Ejus ſacramentum, liber præceptorum & aphoriſmi. *præf.* multi Hippocrates. *ibid.*
Leviticum genus, ex quo ſolo & Regio ad altare licebat accedere. VI. 30.
Lycus in aphoriſmos Hippocratis. *præf.* & II. 16. IV. 36. 50.
Mallonis & Ottomillæ medicamenta. II. 55.
Pelops magiſter Galeni. *præf.* Latinus aphoriſmorum Hippocratis interpres. *ibid.* citatur II. 16. IV. 36. & 50.
Perſidis Imperator. II. 49.

* Confer. quæ de LXXII. Medicis ſupra p. 641.

Philoſophus refert, ad odorem mellis, quadraginta dies vixiſſe quendam, lib. 1. aphor. 12.

Romanorum Lex de ætate militum. V. 10. Rubrum vinum Romani centria cauponis appellant. II. 10. lege centenaria. Apud Romanos dicitur, quod bene datur, bene ſuſcipitur, bene concoquitur. II. 43.

Rufus in aphoriſmos Hippocratis. *praf.* & IV. 36.

Soranus in aphoriſmos Hippocratis. *praf.*

Terentii fabulæ & comœdiæ. II. 39.

Timor addidit alas. II. 35.

Iſidori Peluſiotæ inter Epiſtolas lib. I. 437. hæc ad Oribaſium Medicum legitur: ἰατρικὴ μὲν κατὰ Δημόκριτον σώματος νόσους ἀκέεται, σοφίη δὲ ψυχὴν παθέων ἀφαιρέεται. ἐπεὶ οὖν ἀμφοτέρας μετείληφας, καὶ θατέρᾳ κέχρησαι πρὸς ἑτέρους, πάθη σωμάτων ἰώμενος, τῇ ἑτέρᾳ σαυτὸν ἐξιάτρευσον, τὴν λείπουσαν ὑγείαν προσκτώμενος, ἧς ἄνευ οὔτε ἰατρὸς ἄριστος, οὔτε σοφὸς ἔσῃ τῷ πράγματι. *Medicina, ut ait Democritus, corporis morbis medetur, ſapientia autem animum paſſionibus liberat. Quoniam igitur utriusque es particeps, atque altera ad corporum morbos ab aliis propulſandos uteris; fac alterius opera tibi ipſi medearis, eam videlicet quæ tibi deeſt ſanitatem inſuper tibi concilians, citra quam nec optimus medicus, nec ſapiens revera es futurus.* Laudatur Oribaſius ab Aëtio, Paulo Ægineta & aliis Medicis junioribus: ipſe plurimum ſequitur Galenum, cujus jam magna Alexandriæ cœperat eſſe auctoritas, cum ipſe Zenoni operam dedit, & Medicam artem ex illo hauſit Oribaſius, qua de ſchola Medica Alexandrina juvabit conſulere Hermannum Conringium lib. 1. de Medicina Hermetica cap. 9. & diſſ. 1. Antiquitatt. Academic. Luculentum imprimis de illius celebritate teſtimonium exſtat Ammiani Marcellini, ſupparis Oribaſio ſcriptoris lib. XXII. cap. ult. *Medicina autem, cujus in hac vita noſtra nec parca nec ſobria, deſiderantur adminicula crebra, ita ſtudia augentur indies, ut licet opus ipſum redoleat* (h. e. res indicet peritum artificem) *pro omni tamen experimento ſufficiat Medico ad commendandam artis auctoritatem, ſi Alexandriæ ſe dixerit eruditum.*

Oribaſii fragmentum de victus ratione per quodlibet anni tempus utili, Latine cum Plinio Valeriano vulgavit Albanus Torinus Baſil. 1528. fol. Incipit: *Optimum etiam fuerit per ſingula anni tempora victus rationem obſervare.*

Ori-

Oribaſius de ſimplicibus, cum Octavii Horatiani evporiſton libris IV. Phyſica Hildegardis de Pinguia ſive libris IV. de elementorum, fluminum aliquot Germaniæ, metallorum, leguminum, fructuum & herbarum, piſcium denique, volatilium & animantium terræ naturis & operationibus: Theodori Phyſici diæta, & Æſculapio de morborum cauſis, deſcriptione & cura, Argentor. 1533. & 1544. fol.

Ex Oribaſii ſcriptis excerpta de aquis & balneis, Auguſtino Gadaldino, Mutinenſi interprete, in opere Veneto de balneis, 1553. fol.

IX. PHILARETI, inquit Tiraquellus, *exſtat liber de pulſibus; citaturque ex libro trium tractatuum à Raſi lib. I. Continentis c. 9. & aliis.* Mox refertur *Philertus, qui ſcripſit de pulſibus,* neque dubitandum, eundem hunc eſſe eum priore: Philaretum autem illum haud diverſum à *Philotheo* ſive *Theophilo* introſophiſta ſive Medicinæ profeſſore, ac deinde protoſpathario, qui Heraclii Imp. temporibus claruit, præceptor Stephani Athenienſis, de cujus utriusque ſcriptis mox infra ſum dicturus, atque in illis etiam de editionibus brevis hujus libelli de pulſibus, Græce adhuc in Bibliothecis latentis, quem ſub Philareti nomine reperit Albanus Torinus, Latineque vertit: & H. Stephanus ex Torini interpretatione inter Medicæ artis principes recudi fecit ad calcem Aëtii. Ait autem Philaretus ſive Theophilus, quotquot hoc argumentum ante ſe tractaſſent, vel imperfecte in illo verſatos, vel accurate quidem & eleganter, ſed prolixioribus libris illud eſſe perſecutos, quo poſteriore nomine haud dubium eſt notari ab eo libros Galeni de pulſibus, licet in hoc ſcriptum nec ipſum nec alium de nomine commemorat ſcriptorem, niſi quod capite quarto arteriam dictam notans παρὰ τὸ τ̃ ἀέρα τηρεῖν, ad etymologicos provocat.

ANONYMI ſcriptoris liber in capita XXXIX. diſtributus *de Podagra,* quem ex Græco verſum à *Marco Muſuro* & Romæ An. 1517. Leone X. Pontifice publicatum, idem H. Stephanus Nicolao Myrepſo Latine ſubjicit, in Codicibus quibusdam MSS. tribuitur *Pſello,* ſed præter rem, cum juſſu Michaëlis Palæologi ſæculo XIII. declinante ſcriptus ſit à *Demetrio Pepagomeno,* & ſub ejus nomine cum alterius viri docti interpretatione Græce & Latine editus ſeparatim à Guilelmo Morello Pariſ. 1558. 8. diviſus in capita XLVI. Vide Allatium de Pſellis cap. 52. Volum. V. hujus Bibl. & quæ notavi Volum. X. p. 398. Nullos ſcriptores allegat hic ſcriptor, niſi ducem artis Hippocratem identidem, ac rarius Gale-

Digitized by Google

Galenum. Inter alia laudat Hippocratis, quod vocat oraculum: *ſi modica comedat, modicaque bibat homo, in nullum incidit morbum.* Neque tamen Hippocratem latuit alias quoque ad mortem, atque ita ad morbos quoque eſſe vias: ſatis autem duxit à trititiſſimis mortales dehortari.

Denique H. Stephani collectionem Medicorum principum claudit Theophili de urinis liber, de quo non contemnendo ſcriptore atque cæteris etiam illius, quæ apud Stephanum deſiderantur lucubrationibus dicere ab hoc loco non fuerit alienum.

THEOPHILUM a) Medicum, Protoſpatharium † ſive armigerorum primum b) eundemque Monachum ac Philoſophum in antiquis Codd. dictum reperio. Chriſtianus certe fuit, ut variis in locis clariſſime indicat, vixitque circa tempora Heraclii Imperatoris. Ariſtotelis diſciplina haud leviter imbutum obſervat Martinus Rota præf. ad commentarium Philothei ad aphoriſmos. Ex illius ſcriptis ad nos pervehere:

1) ΠΕΡῚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ͂Σ ἈΝΘΡΩΠΊΝΟΥ ΣΏΜΑΤΟΣ βιβλία έ. De corporis humani fabrica lib. V. * velut Epitomen quandam exhibentes præſtantiſſimi operis Galeniani de uſu partium. Græce edidit Pariſiis *Guilelmus Morellius* A. 1555. 8. ſubjuncta ſeparatim Latina *Junii Pauli Craſſi* verſione, quæ lucem vidit etiam Venet. 1536. 8. Baſil. 1539. 4. Pariſ. 1540. 16. & una cum Aretæo, Palladio & Rufo

a) Antiquioris cujusdam Medici Theophili mentio occurrit apud Galenum de ſymptomatum differentiis c. 3. qui cætera prudens erat ac ſanus, niſi quod tibicines in angulo domus aſſidue ſonare ac pulſare querebatur. Theophilus quoque Comœdiarum ſcriptor Græcus Suidæ laudatus Medicus fuit patria Epidaurius, ſi credimus G. M. Kœnigio in Bibliotheca. At Suidas neque Medicum vocat, neque Epidaurium, ſed inter dramata ejus primo loco refert ἰατρὸν & Ἐπίδαυρον. Laudatur & inter Græcos de agricultura ſcriptores Theophilus quidam à Varrone ac Columella. Notus etiam Theophilus cui Lucas & ipſe Medicus idemque ſcriptor divinus dicavit Evangelium & Acta Apoſtolorum, de quo præter interpretes adeundæ Wilhelmi Erneſti Tentzelii diſſertationes ſelectæ parte I. p. 207. ſeq.

† Ita Theophilum vocat Codex Cæſareus apud Lambecium VII. p. 165. & Latinus librorum de hominis fabrica interpres utique è MS. Codice.

b) De hac dignitate vide Meurſii, Cangiique gloſſaria. Quanquam vero elogium κράτιϛε, quod Theophilo ſuo Lucas tribuit, non male fortaſſis congruat Protoſpathario, quales etiam illuſtres & μεγαλοπρεπεῖς ſive magnifici appellabantur: operam tamen & oleum perdunt, qui Chronologia inconſulta Theophilum Lucæ cum noſtro eundem eſſe volunt apud Tho. Guidotum in notis ad Theophili librum de urinis p. 142.

* Non quatuor tantum, ut excuſum eſt in Labbei Bibl. nova MSS. p. 127.

Rufo per eundem Craſſum, & Stephano Alexandrino per Auguſtinum Gadaldinum in Latinam linguam converſis, ipſiusque Craſſi quæſtionibus XLII. naturalibus. Baſil. A. 1581. 4. Hoc eximium Theophili opuſculum univerſam membrorum hominis formationem ad Conditoris optimi maximi & ſapientiſſimi gloriam pie referens, ſcitiſſimis veterum Patrum ῥήσεσι exornatum Græce ac Latine ad novam editionem paravit Venerandus Ulmenſium Præſul, D. *Elias Veielius*, ut ipſe auctor eſt in diſſertatione c) epiſtolica de dignitate ac præſtantia ſtudii Medici p. 54. Sed beato Viri meritiſſimi obitu, qui A. C. 1706. 23. Febr. contigit, conſilium hoc interceptum lector mecum dolebit. Interim cum lectione ejus ſcripti ſim delectatus, illudque utiliter evolvi à Medicis & non Medicis mihi perſuadeam, integrum quoniam rariſſime eſt obvium, Græce & Latine ad voluminis hujus calcem recuſum exhibeo.

2) ὙΠΌΜΝΗΜΑ ἘΙΣ ΤΟῪΣ ἹΠΠΟΚΡΆΤΟΥΣ ἈΦΟΡΙΣΜΟῪΣ, Commentarius in Hippocratis Aphoriſmorum libellos ſeptem, * ſub *Philothei* nomine Latine editus Venetiis A. 1549. 8. & Spiræ A. 1581. 8. interprete *Ludovico Corrado* Mantuano. Integer fere præterea inſertus commentariis in eosdem Aphoriſmos compoſitis ab Antonio Muſa Braſſavolo: Græce nondum vulgatus, ſed MS. obvius in Bibliotheca Marquardi Gudii aliisque. Vide Labbei Bibl. novam MSS. p. 127. Neſſelium parte 4. p. 44. & Lambecium VII. p. 165. ubi obſervabis illum in uno codice Bibliothecæ Cæſareæ tribui *Theophilo* protoſpathario: in alio *Stephano* Athenienſi, Theophili diſcipulo, de quo infra, & qui eum commentarium ut plura alia ſua, ἀπὸ φωνῆς Θεοφίλου ſive ex ore Magiſtri ſui Theophili excepit.

3) ΠΕΡῚ ΟὔΡΩΝ. Libellus de urinis, earum coloribus, natura, ſignificatione &c. qui in codice Cæſareo tribuitur Theophilo Monacho, & incipit his verbis: Τὴν περὶ τῆς τῶν οὔρων διαφορᾶς πραγματείαν,

c) Prodiit Ulmæ A. 1692. 4.

* Libri ſeptimi aphoriſmos XXV. poſtremos ſine interpretatione omiſit Philotheus. Scriptores nullos laudat præter Hippocratis epidemia & ex quo magnam partem excerptus eſt ejus commentarius, Galenum. Meminit & ad aphoriſmum 16. libri I. legis Medicorum, quæ ſecundum naturam ſe habent, ea conſervari à ſimilibus: & quæ præter naturam ſunt, ea à contrariis curari.

τείαν, cum in Morelli editione tantum legatur: τὴν περὶ τῶν οὔρων πραγματείαν. Lectionem codicis Cæſarei res ipſa & argumentum libelli videtur confirmare, quod præcipue verſatur circa differentias urinarum, ut tanto magis mirer Johannem Actuarium, qui cum in opere hujus argumenti lib. 1. c. 2. poſt laudatum Hippocratem ac Galenum, Theophili noſtri meminiſſet his verbis: ***Magnus* d) *quin etiam, atque Alexander,* e) *ac poſt hoſce etiam Theophilus, atque quidam alii, qui circa hæc ſtudia invigilantes quoddam plus aliis ſcripſiſſe de urinis videntur;*** mox negat illos ſcriptores de differentiis urinarum tractaſſe. Libellum Theophili una cum altero

d) Hunc Magnum, Antiochenum Iatroſophiſtam, hoc eſt Medicinæ Profeſſorem, Oribaſii æqualem memorat etiam plus ſimplici vice inſimulque reprehendit Theophilus, vocans ἰατρὸν μὲν τῷ λόγῳ ἄπειρον δὲ τῷ πράγματι, *Medicam artem quidem doctum, ſed qui in praxi Medica parum valeret.* De eodem Magno Eunapius in ejus vita: σιωπᾶν μὲν ἐν τῷ λέγειν τοὺς ἰατροὺς ἠνάγκαζε, θεραπεύειν δὲ οὐκ ἐδόκει δυνατὸς εἶναι καθάπερ λέγειν. *Sermone quidem Medicos ad ſilentium redigere poterat, ſed non æque curandi erat peritus quam dicendi.* Quamobrem falſam eſſe puto inſcriptionem Codicis Bodlejani, quam libello Theophili à librario præfixam reperit Guidotius p. 141. Περὶ οὔρων, Μάγνου, ἀπὸ φωνῆς Θεοφίλου, cui adverſa eſt, ſed non minus falſa ſubſcriptio: Τέλος τῶν οὔρων Θεοφίλου ἀπὸ φωνῆς Μάγνου. Magni libellum de urinis vel certe ejus Epitomen in Bibliotheca Bodlejana inveniſſe ſe putat Guidotius p. 151. ſub titulo: Ἑτέρα περὶ οὔρων σύντομος διδασκαλία, atque in hoc occurrere (vide p. 167.) quæ ex Magno allegat Theophilus. Locum etiam è Magno, quem male Miſenum pro Emeſeno vocat, inedito περὶ οὔρων Græce affert p. 184. Magni Emeſeni Medici explicationem MS. in Urinalia Hippocratis cum figuris, in Bibl. Mich. Cantacuzeni fuiſſe CPoli, ex Schenckii Bibl. Medica jam notavit Guidotius p. 150. qui eodem in loco plures Magni nomine Medicos Galeno, Aëtio, Cœlio Aureliano, Philoſtorgio aliisque memoratos colligit. Quod vero p. 147. Stephanum Magnum Sophiſtam de urinis ait MS. exſtare in Bibliotheca Regis Galliæ, emendandum puto ex Labbeo, qui p. 127. MSta memorat Stephani Alexandrini ſcholia in Magni librum de urinis. Qui præter Magnum à Theophilo de hoc argumento laudantur nulli alii ſunt, quam Hippocrates περὶ οὔρων ἐξηγησάμενος, & Galenus ἐν τῇ περὶ κρίσεων πραγματείᾳ, digni utique laude, ſed qui rem non abſolverint ac perfecerint, οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἄνδρες ἐπαίνων ἄξιοι, ὅτι πρῶτοι ἐσπούδασαν εὑρεῖν τι χρήσιμον ἐν τῷ βίῳ, οὐδεὶς μέντοι γε τῶν ἀνδρῶν πλείαν ἢ ἀνελλιπῆ τὴν διδασκαλίαν ἐποιήσατο. Citatur iterum Hippocrates c. 10, 15. 18. 21. & ejus aphoriſmi c. 17.

e) Trallianus puta, Medicus, de quo ſupra p. 593. ſeq.

tero ejuſdem ſcriptoris de pulſibus (infra recenſendo) primus Latine vertit *Pontius Virunius* Tarviſinus f) Græce & Latine doctus, qui Alexandri VI. & Julii II. Pontificum temporibus vixit. Verſio ejus videtur eſſe, quæ cum Joannitio aliiſque ſine nomine interpretis excuſa eſt in collectione, cui titulus *Artis Cella*, Venet. 1483. curante Franciſco Argillagnes de Valentia & A. 1493. cum dicteriis (ut vocantur) marginalibus Gregorii à Vulpe, & A. 1523. per Hieronymum de Saliis, iterumque cum Joannitio & aliis Argentorat. 1535. 8. Poſt hanc ſimplicem & inaffectatam translationem, nova majoribus verborum ambagibus concepta verſio *Albani Torini* Vitodurenſis, integriore codice g) uſi primum edita eſt Baſil. A. 1535. 8°. ſub titulo: *Theophili de exacta retrimentorum veſicæ cognitione*, & ab Henrico Stephano inter Medicæ artis principes recuſa A. 1567. fol. Primus Græce edidit

Nnnn 2 *Fre-*

f) Vide Andream Ubaldum in vita Pontii Virunii, Geſnerum in Bibl. & Diarium Venetum (Giornale de' letterati d'Italia) T. 24. p. 277. ubi præterea inter ſcriptores Græcos Latine à Virunio verſos memorantur *Paulus Ægineta*, *Aëtius*, *Magnus Siculus* & *Melampus*.

g) In Torini verſione caput 11. eſt de lotiis, hypoſtaſi ſive ſubſidente materia carentibus, quod in aliis editt. deſideratur, & Guidotius negat ſe in ullo codice Græco reperiſſe. Viciſſim Epilogus & c. 18. de ſedimentis ervoſis in Torini pariter & Virunii verſione non exſtant, quæ jam reſtituit Morellus. Torino autem, occaſione omiſſi epilogi gravem dicam ſcribit Guidotius p. 234. his verbis: *Totum hunc pium epilogum neglexit Torinus Arianorum aut Socinatis forſan errori favens: DEI etiam nomen ubique interponit loco CHriſti, cujus Deitatem ne nominare quidem eſt dignatus, tametſi ſolenniter adeo & crebro illum invocet Theophilus.* Epilogus ille ita ſe habet: Καὶ περὶ μὲν τοῦ τῶν οὔρων διδασκαλίας κατά τε γένη καὶ εἴδη καὶ διαφορὰς καλῶς ἐκτεθήκαμεν. Εὐχαριστήσωμεν οὖν ΧΡΙΣΤΩΙ τῷ ἀληθινῷ ΘΕΩΙ ἡμῶν, τῷ εὐοδώσαντι ἡμᾶς εἰς τὸν δρόμον τοῦ αὐτῆς πραγματείας, καὶ ἀξιώσαντι ἡμᾶς καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος ἐπιθεῖναι αὐτῇ, εἰς διόρθωσιν τῶν ὁπωσοῦν ἐπιθυμούντων ἐκ πάσης προαιρέσεως (μανθάνειν.) Sic in Prologo: οὐκοῦν δέον ἡμῖν ἐστι περὶ οὔρων μέλλοντας διδάξαι, ἐπικαλέσασθαι ΧΡΙΣΤΟΝ τὸν ἀληθινὸν ΘΕΟΝ ἡμῶν, ἀρωγὸν καὶ ὁδηγὸν γενέσθαι εἰς τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, ὅπως ἀξιωθείημεν ἀνελλιπῆ καὶ ἀνυστέρητον ταύτην ἀποτελέσαι. Et cap. 10. ἵνα τέλειον τὸν ὅρον ἀποδείξωμεν, ἐπικαλεσώμεθα ΧΡΙΣΤΟΝ τὸν ἀληθινὸν ΘΕΟΝ ἡμῶν ὁδηγὸν γενέσθαι &c.

Digitized by Google

Fredericus Morellus cum nova ſua verſione & notis præfixo titulo ἰατροσοφιςοῦ περὶ οὔρων, Pariſ. 1608. 12. Ejus editionis exemplo hanc notam præfixerat manu ſua Vir clariſſ. Marquardus Gudius: *Cum in Codice Regio auctoris nomen non exſtaret, Morellus more ſuo novi quiddam reperiſſe ſe exiſtimans libellum hunc Latine utcunque verſum, nil cetera moratus, prelo tradidit. Interea operis jam procedentibus, miſellus animadvertit & libellum iſtum ab Albano Torino interprete lucem antea vidiſſe, & auctorem ejus eſſe Theophilum. Itaque hujus nomen poſt paginam 24. titulo admiſcere cœpit, eademque de re in notis ſuis lectorem monuit.* In eodem exemplo ſuo Gudium varia loca verſionis Morellianæ caſtigare memini, præcipue quod οὐρεῖται *urinam reddit*, Morellus perperam & pluribus vicibus legerat οὐ ῥεῖται, verteratque: *non funditur, non fluit*, &c. Pleraque horum obſervata etiam Renato Charterio, qui Morellianam editionem Græco-Latinam cum Regio Codice denuo collatam in luculenta ſua operum Hippocratis & Galeni editione recudendam dedit Tomo VIII. Pariſ. 1639. fol. poſt librum Galeno adſcriptum de urinis (cujus non pauca αὐτολεξεὶ in Theophilo leguntur,) & Galeni de urinis compendium, libellumque alium ejusdem argumenti ex Hippocrate, Galeno & aliis collectum. Denique *Thomas Guidotius* Anglus, ope codicis Bodlejani non modo emendatiorem hunc libellum edidit, ſed & multos hiatus unum præcipue ingentem h) à verbis p. 104. ἐςὶ μὲν οὖν ἡ ῥῆσις ad p. 132. εἰ δὲ καταλάβοι in omnibus ſuperioribus editionibus obvium ſupplevit, novam verſionem notasque eruditas, & lectu dignam præfationem i) de potulentorum viis ad renes & veſicam, rectoque Uroſcopiæ uſu præfixit, librumque ejusdem Theophili de excrementis infra recenſendum ſubjunxit Lugd. Bat. 1703. 8. Miraberis fortaſſe, quod brevem hunc libellum etiam in Epitomen jam pridem fuit, qui redegerit. Nam in Bibliotheca Cæſarea teſte Lambecio & Neſſelio parte 3. p. 40. occurrit manu exarata ἐκ τοῦ Θεοφίλου Μοναχοῦ περὶ οὔρων σύνοψις. Ἐρώτησις, πῶς γίνεται τὸ οὖρον; Ἀπόκρισις· διὰ τρεῖς. Ἢ διὰ τὸ ἔδιμον, ἢ διὰ &c. In eruditiſſimi Cangii Appendice ad Gloſſarium mediæ & infimæ Græcitatis p. 84. hæc allegantur è Johannis Priſdianorum Epiſcopi libro

h) Confer Guidotii notas p. 212.

i) Fuſius hæc recenſetur in Actis eruditorum Lipſienſibus A. 1703. p. 124. ſeq.

libro de urinis MS. ἀκολούθως ἐπὶ τούτοις ἐπιλεγόμενος ὁ Μάγνος, ἰατρὸς μὲν τῷ λόγῳ, ἄπειρος δὲ τῷ πράγματι. Quæ eadem leguntur etiam in libello Theophili p. 2. Allegatur Theophilus de urinis ab Honorio Auguſtodunenſi lib. IV. de Philoſophia Mundi cap. 19.

4) ΠΕΡΙ ΔΙΑΧΩΡΗΜΑΤΩΝ. *De excrementis alvi,* & judicio Medico ex illis ferendo libellus, in cujus præfatione ait ſe ſuperiore tractatu de differentiis urinarum ſufficienter egiſſe: ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ διαφορᾶς οὔρων ὁ πρὸ τοῦδε λόγος ἱκανῶς ἐξηγήσατο, δέον ἡμῖν ἐν τῷ νῦν λόγῳ διδάξαι τῶν διὰ γαστρὸς ἐκκρινομένων περιττωμάτων τὰ γένη, καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν καὶ τί σημαίνουσιν ἓν ἕκαστον αὐτῶν. Hunc eo usque ineditum ex Codice MS. Bibl. Bodlejanæ primus Græce vulgavit, & Latine vertit idem *Thomas Guidotius* & libro de urinis ſubjecit Lugd. Bat. 1703. 8. Extat & bis manu exaratus in Bibl. Auguſtiſſimi Imp. teſte Neſſelio parte 3. p. 22. 47. ut Bibliothecas Galliæ & Italiæ omittam. In hoc ſcripto ſæpius laudatur Hippocrates, alius vero ſcriptor nullus. Fluxum hæmorrhoidum ſponte ac ſine dolore fluentium teſtatur capite XI. τῇ κοινῇ συνηθείᾳ dictum eſſe Ἀσκληπιασμόν, eam opinor ob cauſſam, quod natura in hoc, optimi Medici & Æſculapii vice perfungitur.

5) ΠΕΡΙ ΣΦΥΓΜΩΝ. *De pulſibus* libellus ex Galeno collectus, unde in Codice Cæſareo inſcribitur Θεοφίλου ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ Γαληνοῦ περὶ σφυγμῶν, apud Neſſelium parte 3. p. 38. Incipit: τί ἐστι σφυγμός; Sub Theophili nomine legerat & Latine verterat *Pontius Virunius*, ut ante dixi. Vertit etiam *Albanus Torinus*, & libro Theophili de urinis præmiſit, ſed edidit ſub hac inſcriptione: PHILARETI * *Medici de pulſuum ſcientia commentariolus perutilis & neceſſarius*. Baſil. 1533. 8. inde recuſum Argentorat. 1535. 8. & inter Medicos principes H. Stephani A. 1567. fol. Nimirum Theophili nomen mutatum ante notavi in *Philothei*, quod idem ſignificat; imo in *Ptolotai* etiam transformatum eſt, ſi credimus Lindenio. Apud Simlerum vero perperam *Philarchus* legitur pro *Philaretus*: ut apud Voſſium cap. XI. libri de Philoſophia, §. 42. Philotheus ſive Theophilus noſter confunditur cum *Philota* Amphiſſenſi, M. Antonii Medico, de quo Plutarchus p. 928. Cæterum ſub

* Vide ſupra p 647.

Digitized by Google

ſub Theophili nomine etiam in Galliæ Bibliothecis hunc de pulſibus libellum Græce (qua lingua necdum adſpexit lucem) offendit Labbeus Biblioth. nova MSS. p. 127.

6) Præterea in Bibliothecis manu exarata occurrunt hæc Theophili opuſcula: Liber *de febrium differentia*, περὶ διαφορᾶς πυρετῶν ἐν ἐπιτομῇ. Quem ex ore Theophili excepit Stephanus Athenienſis, *, unde in pleriſque codicibus vel Stephano ſoli vel Theophilo & Stephano tribuitur. Ex Hippocrate & Galeno collectus incipit: Σκοπὸν ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι περὶ τῆς τῶν πυρετῶν διαφορᾶς σύντομον ἐκθέσθαι παράδοσιν. Deeſt hoc opuſculum in ſyntagmate veterum auctorum Græcorum, Arabum & Latinorum de febribus Venetiis à Gaſp. Bindono A. 1576: edito in fol. Vide Neſſelium parte 3. p. 27. 30. 38. 50. & 55. Theophili περὶ φλεβοτομίας ſive *de venæſectione* memorat Labbeus Bibioth. nov. MSS. p. 127. Eundem mihi perſuadeo eſſe Philoſophum, cujus opus Aſtrologicum *de eventibus bellicis* Deucalioni neſcio cui inſcriptum ſervat Bibliotheca Cæſarea, teſte eodem Neſſelio parte 4. p. 135. Θεοφίλου φιλοσόφου πόνοι περὶ καταρχῶν πολεμικῶν. Incipit: Ἡ φυσικὴ τῶν ἀστέρων ἰδιοτροπία ὦ κοσμιώτατε Δευκαλίων οὐκ ἐνιαίαν καὶ μόνην ἔχει τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ ποικίλην τε καὶ διάφορον πρὸς πᾶσαν ἀποτελεσματικὴν ἐπιτηδειότητα, εἰ καὶ μάλιστα &c. Nam & Stephanus Theophili diſcipulus Apoteleſmatica ſcripſit, memoratus Labbeo p. 127. Biblioth. nov. MSS. & Neſſelio parte 4. p. 63.

ALII THEOPHILI.

AD ea, quæ de variis Theophilis atque ſpeciatim de Theophilo Antiocheno ** librorum ad Avtolycum celebri ſcriptore notavi Volumine V. hujus Bibl. p. 92. ſeq. hæc pauca, quæ adjungam habeo. Præter exemplar Bibliothecæ Matthiæ Ungarorum Regis, è quo editiones *Theophili Antiocheni* ſumtæ fuerint, nullum ſe Codicem vel Romæ vel uſquam alibi reperire potuiſſe, teſtatur Latinus Latinius T. 2. Epiſt. p. 113. Noviſſime

* Conferenda ſunt, quæ de febribus diſſerit Stephanus Athenienſis in commentariis ad Galeni lib. 1. Therapevt. ad Glauconem.

** Hunc cum Theophilo antiquiore, cui Lucas Evangeliſta Actorum Apoſtolicorum librum dedicat, confundit præter alios Hugo de S. Victore prænotionibus elucidatoriis de ſacris ſcriptoribus cap. 10. Alii Theophili quidam nominantur in Bibl. Theologico Philolog. Bremenſi T. IV. p. 488. 507. ſeq.

ſime *libros ad Autolycum* ad Codices Bodlejanum & Reg. Pariſ. recognitos cum emendata verſione & notis eruditis vulgavit Venerandus noſter *Jo. Chriſtophorus Wolfius* Hamb. 1723. 8. qua inſigni editione libenter interim utentur docti, donec Cl. Viro *Davidi Wilkinſio* placuerit novam ſuam cum *Rich. Bentleii* caſtigationibus & *Henr. Dodwelli* diatriba de hujus ſcriptoris ætate & *Joannis Maſſoni* diſſertatione in eundem chronologica in lucem dare. *Anglice* etiam eosdem Theophili libros cum Tertulliano de præſcriptione adverſus hæreticos vertit & cum notis ſuis edidit vir eruditus *Joſephus Betty*, Oxon. 1722. 8. In Bibliotheca Theologico Philologica Bremenſi T. V. p. 163. lego etiam Hermiam additum, quem in exemplo quod evolvi, fruſtra quæſivi. Quod autem Anglicus interpres à Theophilo ſuo p. 208. putat allegari *librum*, quem ipſe ſcripſerit *de genitura Mundi*, non ego credulus illi, verius enim eſt reſpici ad primum Moyſis librum, ut à laudato Wolfio recte fuit annotatum.

De Theophili Antiocheni commentario in Evangelium hæc Zachariæ Chryſopolitani adſcribere juvat T. 19. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 738. *Non abſonum videtur, Evangelium compendioſe nos recipere in uno opere Theophili Epiſcopi, vel Tatiani ſeu Ammonii Alexandrini, aut alius cujuslibet, congruo componentis ordine unam ex quatuor narrationem.* Idem p. 472. *Ad hæc Pater Hieronymus in homilia de villico iniquitatis, introducens Theophili expoſitiones, hanc ejus laudem adjecit: Theophilus Antiochenæ Eccleſiæ ſeptimus poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus, quatuor Evangeliſtarum in unum opus dicta compingens, ingenii ſui nobis monumenta demiſit.* Meminit iterum p. 855.

In veteri inſcriptione apud illuſtrem doctrina & dignitate virum Gisbertum Cuperum in Harpocrate p. 126. Θεόφιλος Θεοφίλου Ἀντιοχεὺς μελανηφόρος.

Theophili *Perſæ* opus adverſus Doſitheum Samaritanum memorat Hebed Jeſu catalogo librorum Chaldaicorum. Confer Rich. Simonis Bibl. ſelectam Gallice editam T. 2. p. 289.

De Theophili *Cæſareenſis* Epiſcopi octaeteride adeundus Samuel Petitus eclog. Chronolog. p. 151. Ex ejus Epiſtola Synodica adverſus eos, qui quartadecima luna cum Judæis Paſcha celebrabant, locum affert Rabanus Maurus libro de computo c. 64. T. 1. Miſc. Baluzii p. 60.

A Theophilo, cui S. Hippolytus Portuenſis Epiſcopus dicavit librum de Antichriſto, non diverſus fortaſſis ὁ κράτιστος Θεόφιλος, quem alloquitur S. Methodius apud Epiphanium T. 1. pag. 540. C. 560. D. 590. C.

Theo-

Theophilus venerabilis *Alexandriæ* Epiſcopus, quem Rabanus laudato c. 86. p. 82. ait ſcripſiſſe, Salvatorem noſtrum quarta decima quidem luna traditum, quinta decima autem crucifixum, die tertia reſurrexiſſe, hoc eſt ſeptima decima luna. Hic eſt Theophilus, de quo Gennadius c. 33. de ſcriptor. Eccleſ. & de cujus *Epiſtolis paſchalibus* expendenda diſſ. Critica Vitrii, S. I. in memoriis litterariis Trevoltinis A. 1719. p. 162. & in ephemeridibus eruditorum Pariſienſibus ejusdem anni T. 2. edit. Amſt. pag. 123. Plura etiam de hoc Theophilo Raynaudus T. VIII. Opp. p. 242. ſeq. Ex ejus προσφωνητικῷ πρὸς τοὺς φρονοῦντας τὰ Ὠριγένους fragmentum apud Theodoritum dialog. 2. p. 191. & in actis Concilii Epheſini parte 1. c. 4. Ex ejus *Epiſtola ad Porphyrium* Antiochiæ Epiſcopum, in Synodo V. Collat. 5. Λόγος εἰς τὸ μυστικὸν δεῖπνον qui exſtat inter S. Cyrilli Alex. ſcripta T. V. parte 2. p. 370. Theophilo tribuitur ab Leone Allatio. Theophili Alexandrini diſſertatio de homine Græce & Latine cum verſione & notis Fed. Morelli prodiit Pariſ. 1608. 8. Titulus eſt: Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας λόγος, τίνι ὁμοιοῦται ἄνθρωπος. Sed ſi quis hanc homiliam evolvat, facile animadvertet ſcriptorem non quarti ſæculi, ſed longe juniorem, qui de gravi jugo Iſmaëlitarum conqueritur p. 3. ἀφ' οὗ δὲ ἐπῆλθεν ἡμῖν ὁ βαρὺς ζυγὸς τῶν Ἰσμαηλιτῶν. Neque Theophili ætatem ſapit, quod p. 16. legas: καὶ ἐπεκαλεῖτο τοὺς ἁγίους εἰς βοήθειαν. Cæterum ex Codicibus MSS. quos evolverunt Allatius ad Euſtathium Antiochenum p. 254. Lambecius VIII. p. 364. & Cotelerius T. 2. monument. Eccleſiæ Græcæ p. 669. conſtat auctorem eſſe *Chriſtophorum* Patriarcham Alexandrinum, unum ex tribus illis Epiſcopis, qui ad Theophilum Iconomachum ſcripſit celebrem illam pro cultu ſacrarum imaginum * Epiſtolã, quæ Græce & Latine edita eſt à Franciſco Combefiſio Pariſ. 1664. 4. in manipulo rerum CPolitanarum p. 110--145. & à Michaële le Quien in nova Joannis Damaſceni Operum editione T. 1. p. 629--647. Notum autem eſt Theophilum illum imperitaſſe ab A. C. 829. usque ad A. 842. unde de ætate hujus Chriſtophori ſimul conſtare poteſt, quam etiam recte Caveus atque Oudinus annotaverunt. Quoniam autem rariſſime obvia eſt illa Morelli editio, neque usquam repetita, quod ſciam ** quæ Dupinii etiam dili-

* Confer, quæ de illa Epiſtola dixi Volum. VI. hujus Bibl. p. 688. & VIII. p. 802.

** Cotelerius T. 2. monum. p. 669. *Pſeudo Theophilus Alexandrinus, ſeu pſeudo Chryſoſtomus Savilii T. 8. p. 857. qui ex multis variarum Bibliothecarum Codicibus verus eſt Chriſtophorus Alexandrinus, ſermone cui vita humana ſit ſimilis.* Illam in Chryſoſtomo Savilii fruſtra quæſivi.

diligentiam fugerit, & Lambecii, nec inſpecta Tillemontio, qui de Theophilo Alexandrino diligentiſſime diſſerit T. XI. memor. H. E. pag. 441--499. operæ pretium duxi eam hoc loco integram ſubjicere, præfixa Codicis Cæſarei inſcriptione.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας,
Παραίνεσις ψυχωφελὴς φανεροῦσα τίνι ὁμοιοῦται ὁ βίος οὗτος, καὶ εἰς ποῖον τέλος καταστρέφει.

Sancti Patris noſtri
CHRISTOPHORI
Patriarchæ Alexandrini,
Parœneſis in uſus animarum demonſtrans, cuinam ſimilis ſit vita hacce hominum, & in quem finem deſinat.

FREDERICO MORELLIO interprete.

I.

Πάντας μὲν, ἀγαπητοὶ, τοὺς κατὰ καιρὸν ἀρχιερεῖς τε καὶ ποιμενάρχας, ὁ δι' ἡμῶν καὶ ἐν ἡμῖν ἱεραρχῶν θεῖος λόγος διεγείρει πρὸς ἐπιμέλειαν καὶ πρόνοιαν, καὶ φροντίδα τῆς σωτηρίας πάντων ποιούμενος, ὡς ἡμᾶς σὺν τῷ λαῷ, καὶ δι' ἡμῶν αὐτῶν φιλανθρώπως παιδεύων καὶ ποιμαίνων· ὁ εἰπὼν τῷ Μωσῇ ἀθυμήσαντι, ὅτι οὐ σὺ εἶ ὁ ποιμαίνων τὸν λαόν μου· ἀλλ' ἐγὼ διὰ σοῦ. ὃν ἐπικαλούμεθα σήμερον, ὡς τὰς πηγαίας δωρεὰς ἀμειώτους δωρούμενος, ῥωννύῃ τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν τῇ αὐτοῦ δυνάμει, καὶ σοφίζῃ τὴν ἡμῶν ἀφροσύνην τῇ αὐτοῦ ὑπεραῤῥήτῳ σοφίᾳ τε καὶ χάριτι.

I.

OMnes hujus ævi antiſtites & paſtorum principes (chariſſimi) Divinus ſermo, qui per nos, & in nobis ſacro principatui præeſt, ad curam, & proviſionem excitat, & ſollicitudinem ſalutis univerſorum gerit dum nos & populi cœtum, & per nos ipſos benigne corrigit & paſcit; qui mœſto Moſi & animum deſpondenti dixit: a) *Non es tu, qui populum meum paſcis, ſed ego per te.* Hoc DEI verbum hodie invocamus, quod, ut fontana munera, diminutionem nullam admittentia, largiens, infirmitatem noſtram virtute ſua corroboret, & inſipientiam noſtram erudiat ſua maxime arcana & ineffabili ſapientia atque gratia.

II. Ὅταν οὖν τὰ κατὰ τὸν πρωτόπλαστον Ἀδὰμ ἐννοῶ καὶ ἀναλογίζομαι, ἐξίσταμαι καὶ ἀπορίας πληροῦμαι, ὡς ἐκεῖ-

II. Quando multum cogito & in meo corde voluto ea, quæ Adamo primo homini, à DEO creato contigerunt,

a) Exod. IV, 12.

ἐκεῖνος ὁ χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς καὶ συνόμιλος Θεοῦ γενόμενος, καὶ προφητικοῦ χαρίσματος ἀξιωθεὶς, καὶ οἰκητήριον τὸν παράδεισον ἔχων, καὶ ἐκ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀναγορευθεὶς μίαν ἐντολὴν παρέβη, καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστερήθη· . πάσης γὰρ τῆς τοιαύτης τιμῆς καὶ βασιλείας καὶ πασῶν τῶν θείων δωρεῶν ἐν μιᾷ ῥοπῇ γυμνωθεὶς ἐξέπεσε, καὶ τοῦ παραδείσου ἐξόριστος γέγονε, καὶ εἰς βάθος πτωχείας καὶ ταλαιπωρίας κατήντησεν.

III. Ὅταν οὖν τὸ ἓν πλάσμα τῆς παρακοῆς ἐκείνου συγκρίνας τοῖς ἀναριθμήτοις ἡμῶν ἁμαρτήμασιν, ἀπογνώσει βυθίζομαι. ὅταν δὲ εἰς τὰ κατὰ τὸν λῃστὴν τὸν νοῦν ἐπανάγω, καὶ γνῶ ὅτι δι' ἑνὸς λόγου σέσωσται, ἐξαλειφθέντων αὐτοῦ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων, ἀναψύχω τῇ ἐλπίδι, καὶ προστρέχω προθύμως τῇ μετανοίᾳ· ἐπειδὴ ἐκεῖνος τῷ ἔργῳ πέπτωκε, καὶ οὗτος δι' ἑνὸς λόγου σέσωσται. ἐκεῖνος θαύματα ἐξαίσια εἶδε, καὶ παρήκουσεν· οὗτος οὐδὲν οἶδεν, εἰ μὴ τὸν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, * καὶ ἠτιμωμένον,· καὶ ἐπίστευσε. πολὺ οὖν τὸ διάφορον, καὶ τὸ ἰσότητος τὸ ἄνισον, νόσου ψυχῆς καὶ σώματος τὸ ἀνόμοιον. οὐ γὰρ εἶχεν ἐπί-

* 1. Cor. II, 2.

ἐστ

tigerunt, obſtupeſco, & dubii atque anxietatis plenus ſum, dum ambigo qui vir ille DEI manu fictus, ejusque familiari colloquio potitus, & prophetici muneris honore decoratus, qui Paradiſi hortum amœniſſimum pro domicilio habebat, promulgatus princeps omnium quæ in terra degebant, ſimulatque unum transgreſſus eſt mandatum, omnibus illico bonis privatus ac deſtitutus fuerit. Enimvero omni priſtino honore & imperio atque omnibus donis divinis uno temporis momento ſpoliatus excidit, & Paradiſo excluſus exulavit, atque in profundum inopiæ & ærumnæ gurgitem incurrit.

III. Proinde cum unum illius inobedientiæ lapſum cum innumeris erratis noſtris compono, deſperationis immergor pelago. Verum quando animum ad ea, quæ latroni acciderunt reduco, & novi eum unica oratiuncula ſervatum eſſe, omnibus ejus erratis deletis, ſpe reficior, & alacitur ad pœnitentiam recurro; quandoquidem ille ob factum ceciderat; hic etiam per dictum unum ſervatus eſt: ille miracula ſtupenda viderat, & inobediit. Hic nihil noverat, niſi Chriſtum, & eum cruci affixum ignominiaque affectum, & credidit. Magnum igitur diſcrimen eſt æqualitatis, vis inæqualis, animi morbi & corporis diſſimilis; neque enim

alia

ρεν ἀρετὴν ὁ λῃστής· εἰ μὴ τὸ εἰπεῖν καὶ μόνον, μνήσθητί μου Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ὅσοι οὖν Χριστοῦ μαθηταὶ ὄντες, συγκληρονόμοι αὐτοῦ γενέσθαι ἐλπίζετε, ἀγωνίσασθε τοιαύτην πίστιν ἔχειν, καὶ εὐσεβῶν τρόπων ἔργα διαπράττεσθαι. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος βαπτισθεὶς εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ τῆς θείας κοινωνίας μεταλαβεῖν ἀξιωθεὶς, οὐ λέγει αὐτῷ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, μὴ ἀδικήσῃς. μὴ ῥαπίσῃς τινά. ἀλλὰ τί λέγει. ἄκουσον· ἐὰν ἀδικηθῇς, ὑπόμεινον· ἐάν τις ῥαπίσῃ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην. ἐάν τίς σε ἀγκαρεύοι μίλιον ἕν, ὕπαγε δύο. ταῦτα παρὰ τοῦ ὁμοπίστου ὑπομεῖναι, οὐδεὶς τῶν Χριστιανῶν καταδέχεται. ἀφ᾿ οὗ δὲ ἐπῆλθεν ἡμῖν ὁ βαρὺς ζυγὸς τῶν Ισμαηλιτῶν, καταδεξάμεθα τούτων βαρύτερα ἀκούοντες, καὶ μὴ βουλόμενοι ὑπομεῖναι· εἰ γὰρ ὑπομένοιμεν τοιαῦτα ὑπὸ τῶν ὁμοπίστων, πλείονα ἂν μισθὸν εἴχομεν. ὅτι Χριστιανὸς ἐὰν ἀδικήσῃ τινὰ, τριπλῆν τὴν ζημίαν ὑπομένει· οὐδὲ γὰρ τὸ δεύτερον ῥάπισμα δέχεται, ἀλλ᾿ αὐτὸς ἄλλον ἀδικῆσαι τολμᾷ.

IV. Δεῖ οὖν πάντα Χριστιανὸν ἐπὶ πᾶσαν ἁμαρτίαν πάντοτε μετανοεῖν τῷ

alia virtute latro fuit præditus, niſi quod dixerit, ſolum hoc dumtaxat, *Memento mei Domine * in regno tuo.* Quicumque ergo, diſcipuli Chriſti cum ſitis, etiam cohæredes ejus fieri ſperatis, ut tali fide ſitis præditi, contendite, & morum piorum opera præſtate. Etenim omnis luſtrali Baptiſmatis aqua tinctus in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti; & Divinæ communionis participatione honoratus, patientia inſtructus eſſe debet: ſiquidem ſanctum Evangelium non dicit, Ne injuriam inferas: Ne impingas alapam. non. verum, quid ait? audi: ſi injuria læſus fueris, ſuffer, patere: b) *Si quis te percuſſerit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. Si quis te angariaverit mille paſſus, vade cum illo & alia duo.* Atqui hæc ab ejusdem fidei cultore perpeti, nullus Chriſtianorum admittit. Verum ex quo tempore grave jugum Iſmaëlitarum nos oppreſſit, his graviora admittere, audire, & vel inviti tolerare cogimur. Etenim ſi hæc pateremur ab iis, qui eandem colunt fidem, majorem obtineremus mercedem: quia ſi quem Chriſtianus læſerit, triplicem ſuſtinet mulctam: Non enim ſecundum colaphum admittit, ſed ipſe alterum injuria afficere audet.

IV. Quocirca par eſt Chriſtianum ob unum quodque erratum, pœni-

* Luc. XXIII, 42. b) Matth. V, 39.

Digitized by Google

τῷ Θεῷ γνησίως, πρὸ τῆς ἀπαραιτήτου ἀποφάσεως τοῦ θανάτου, καὶ μὴ πλανηθῆναι τῇ ἀπάτῃ τοῦ βίου τούτου. ὡμοιώθη γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἀνθρώπῳ οἰκήσαντι ἐν αὐλῇ μετὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς καὶ μονογενοῦς τέκνου καὶ δούλου ἑνός· ἐν ᾗ αὐλῇ ἦν ὄφις θανατηφόρος. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀκούσας παρ' ἄλλων ὅτι ὄφις ἐκεῖνος τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὴν αὐλὴν ἐκείνην ἀπὸ γενεῶν ἀρχαίων θανατοῖ, ὤφειλεν ἢ ἐκ τῆς αὐλῆς ἐκείνης ἐξελθεῖν, ἢ τὸν ὄφιν ἀποκτεῖναι, τουτέστι τὸν δαίμονα τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς ἐπιθυμίας. καὶ ὅμως ἐλθὼν τοῦ ἀποκτεῖναι τὸν ὄφιν, εὗρεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸ νόμισμα ὁλόβρυζον, καὶ λαβὼν αὐτὸ εἶπεν, ὅτι εἰ ἤθελεν ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ὁ ὄφις οὗτος, οὐκ ἂν τὸ νόμισμα τοῦτο ἡμῖν ἔδωκεν· καὶ ἐχάρη, λέγων, ἴσως καὶ ἄλλο ἡμῖν νόμισμα φέρει, καὶ οὐκ ἀποκτενῶ αὐτόν. καὶ ἐλθὼν τῇ ἐπαύριον, εὗρεν ἄλλο νόμισμα, καὶ διελογίσατο ἐν ἑαυτῷ, λέγων, ὅτι ὄφις οὗτος οὐκ ἔστιν ἄξιος θανάτου, ἀλλὰ καὶ τιμῆς μεγάλης.

V. Καὶ διένειμεν * ὁ ὄφις καιρὸν ἱκανὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν πάλιν αὐτῷ τὸ νόμισμα, καὶ ἐν μηδενὶ αὐτὸν βλάπτων· καὶ ἔχαρη ὁ ἄνθρωπος ὅτι οὐκ ἐφόνευσε τὸν ὄφιν. εἶχε δὲ ὁ ἄνθρωπος ἵππον πολύτιμον· καὶ ἐλθὼν ὁ ὄφις ἔδακνεν αὐτόν. Αὐλὴ μέν ἐστιν ὁ βίος οὗτος, ἀγαπητοί· ὄφις δὲ ὁ κοσμοκράτωρ ἐχθρός, ὁ τὴν πτέρναν ἑκάστου τηρῶν,

* Interpres legit: διέμενεν.

pœnitentiam non ficte apud Deum agere ante ſententiam de inexorabili morte enuntiatam, & non errore vitæ hujus abduci. Etenim vita noſtra ſimilis effecta eſt in hoc ævo, homini qui incoluit ædes cum uxore ſua, & unigena filio, atque uno famulo: in quibus ædibus ſerpens erat letifer. Vir ille cum ab aliis audiſſet, ſerpentem iſtum ingredientes domum illam à priſcis ſeculis enecare, debuit aut ex illa domo egredi, aut anguem interficere, malum videlicet genium avaritiæ & libidinis: attamen profectus ad occidendum ſerpentem, invenit ante pedes ſuos numiſma è puro ſolidoque auro; hoc nummo accepto, Si vellet, inquit, occidere nos hic anguis, haud quaquam iſtud numiſma nobis daret: & gaudio delibutus ait, Forte an etiam aliud adferet numiſma; & non interimam ipſum: ac poſtridie reverſus alium invenit nummum, & hæc cum animo ſuo reputavit dicendo, ſerpens hic morte dignus non eſt, imo pretio ingenti.

V. Perſeveravit vero ſerpens longo ſatis tempore per ſingulos dies rurſus ipſi numiſma exhibere, nullaque in re ipſum lædere; & gaviſus eſt homo, quod non occidiſſet ſerpentem. Is porro equum magni pretii habebat, ad quem cum veniſſet anguis, ipſum momordit. Domicilium eſt hæc vita, chariſſimi, ſer-

τηρῶν, ὅπως πᾶν θανατώσῃ· τὸ δὲ νόμισμά ἐστιν ἡ πονηρὰ ἐπιθυμία, ἡ πάντας ὠθοῦσα πρὸς ἀπώλειαν· ὁ δὲ ἰὸς τοῦ ὄφεως ἐστὶν ἡ ἁμαρτία, ἡ πάντας τοὺς πειθομένους αὐτῇ θανατοῦσα, καθὼς φησὶν ὁ ἀπόστολος. ἡ γὰρ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα κύει θάνατον. διὰ γὰρ τὴν ἀμέλειαν ἡμῶν, πέμπει ὁ Θεὸς θάνατον εἰς τὰ κτήνη ἡμῶν· ἐκφοβῶν ἡμᾶς, ὅπως ἡμεῖς σωφρονήσωμεν.

VI. Εἶτα ἰδὼν ὁ ἄνθρωπος τὸν ἵππον αὐτοῦ θανατωθέντα ὑπὸ τοῦ ὄφεως, ἐλυπήθη. καὶ ἤρξατο ἀναθεματίζειν τὴν αὐλὴν καὶ τὸν ὄφιν, καὶ διαλογίζεσθαι ἐν ἑαυτῷ, λέγων· ἐφ᾽ ὅσον ὁ ἰὸς τοῦ ὄφεως τούτου θανατοῖ, συμφέρει ἡμῖν θανατῶσαι αὐτὸν, πρὶν ἡμᾶς θανατώσει· καὶ ἐλθὼν τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτὸν, εὗρε τὸ νόμισμα κατὰ τὸ ἔθος· καὶ εἶπε· τὸν μὲν ἵππον ἀπωλέσαμεν, διὰ τί καὶ τὸ καθημερινὸν νόμισμα ἀπολέσομεν. ἐφ᾽ ὅσον τὸ ἄλογον μόνον ἐφόνευσε, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οὐ βλάπτει, διὰ τί καὶ θανατοῦμεν αὐτόν. καὶ ἀφῆκε τὸν ὄφιν ζῶντα. καὶ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος καιρὸν, καθημέραν λαμβάνων τὸ νόμισμα, καὶ ἐν μηδενὶ βλαπτόμενος· καὶ ὅτε εἶδεν ὁ ὄφις τὸν ἄνθρωπον ἀμεριμνήσαντα, ἦλθε καὶ ἔδακε τὸν δοῦλον αὐτοῦ κοιμώμενον· ἵνα μή τις εἴπῃ, καὶ διὰ

ſerpens eſt mundi; princeps hoſtis, qui calcaneum cujusque obſervat, ut quemvis interimat: nummus autem eſt prava cupiditas, quæ omnes ad exitium impellit. Virus denique ſerpentis eſt peccatum, quod omnes ſibi obtemperantes necat, ut ait Apoſtolus: c) ***Nam concupiſcentia concipiens gignit peccatum: peccatum autem perfectum concepit mortem.*** Etenim propter incuriam noſtram DEUS interitum in pecudes noſtras mittit, nos exterrendo, ut ſapiamus.

VI. Poſtea homo intuitus equum ſuum interemptum ab angue, dolore percitus eſt, ædes & ſerpentem exſecrare cœpit, atque ita ſecum ipſe diſſerere, Quia virus ſerpentis hujus enecat, conducit nobis eum interficere priusquam nos perimat: & cum ad occidendum ipſum veniſſet, nummum pro more reperit, aitque, Equum quidem perdidimus, ſed quare etiam quotidianum numiſma perdemus? quatenus autem brutum ſolum interemit, & homines non lædit, cur etiam ipſum interficeremus? & ita & anguem viventem dimiſit, & occaſionem lucri captavit, nummum capiens quotidie, ac nulla in re offenſus: tum ſerpens cum hominem negligentem admodum vidit, venit, & ſervum ejus dormientem momordit, ut ne quis hæc diceret,

c) Jacob. I, 15.

διὰ τί ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον τοῦ ὄφεως; ἢ διὰ τί ὁ δεῖνα μὴ παρεφυλάξατο μὴ ῥίπτειν ἑαυτὸν εἰς τὸν θάνατον; τίς γὰρ τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου ἐγίνωσκεν; εἶτα κράξαντος τοῦ δούλου ἦλθεν ὁ κύριος αὐτοῦ σπεύδων καὶ καταρώμενος τὸν ὄφιν καὶ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐγνώρισε τὴν αὐλὴν ἐκείνην· ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐν ταῖς εὐημερίαις οὐ μνημονεύομεν τοῦ θανάτου· ἐν δὲ ταῖς θλίψεσιν ὀλιγωροῦμεν, καὶ ἀναθεματίζομεν τὸν βίον καὶ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐγνωρίσαμεν αὐτόν· καὶ λέγομεν ἕκαστος, ἀληθῶς ἀπάρτι, οὐ μὴ πλανηθῶ τῇ ἀπάτῃ τοῦ βίου τούτου τοῦ ματαίου. καὶ πάλιν ὡς κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον, οὕτως ἐπὶ τὴν ἁμαρτίαν στρεφόμεθα, καὶ τῶν προτέρων χείρονα διαπραττόμεθα, μήτε τῆς κρίσεως, μήτε τοῦ θανάτου φροντίζοντες. ἐν γὰρ τῇ εὐημερίᾳ καὶ τῇ ἀμεριμνίᾳ, εὑρίσκει παρείσδυσιν ἡ ἁμαρτία· καὶ καθάπερ τὸ ὄρνεον ὕλος τηρεῖ τὸν κροκόδειλον, ἕως ἂν ἴδῃ αὐτὸν ἡδέως καὶ ἀμερίμνως ὑπνώσαντα, καὶ τὸ στόμα ἀνεῳγμένον ἔχοντα· καὶ τότε εἰσπηδῆσαν εἰσέρχεται διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῦ, καὶ διαρρῆξαν τὴν γαστέρα αὐτοῦ, ἐξέρχεται, καταλιπὼν αὐτὸν νεκρόν. οὕτω καὶ ἡμᾶς θανατοῖ ἡ ἁμαρτία μετὰ τὴν πρᾶξιν· ἀλλὰ ἡμεῖς φθάσαντες διὰ μετανοίας ζωοποιήσωμεν ἑαυτούς.

VII. Ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. ἰδὼν οὖν ὁ ἄνθρωπος τὸν δοῦλον αὐτοῦ συνεχόμενον, μετεστείλατο τοὺς ἰατρούς, παρακαλῶν αὐτούς, ἐπιμελῶ-

ret, Cur nam abiit ad locum ſerpentis? aut, quare hic non cavit ſibi, ne ſe morti objiceret? quis enim incertum intempeſtivæ mortis tempus cognoviſſet? deinde vociferante ſervo, venit herus ejus properans, & deteſtans ac diris devovens ſerpentem & horam qua domum illam noverat. Quandoquidem etiam nos in rebus proſperis, mortis non meminimus, in adverſis autem deſpondemus animum, & vitam execramus & horam in qua vitam percepimus; ac ſinguli dicimus: vere in poſterum non vagabimur errore vitæ hujus inanis deluſi: at denuo, ut canis * ad proprium vomitum, ita ad delictum nos convertimus, & pejora prioribus peragimus, neque judicii, neque mortis curam habentes. Etenim in proſperitate, & incuria peccatum invenit ingreſſum atque irrepit, ac veluti ales Hylus ** crocodilum obſervat, quoad videat ſuaviter ac ſecure ſopitum & aperto ore hiantem; ac tunc avis inſiliens per os ejus ſubit in ventrem, & diſcerpto ejus ventre exit, belluâ mortua relicta. Sic etiam nos peccatum neci tradit poſt facinus: verum nos, per pœnitentiam prævertamus, ac nobiſmetipſis vitam reſtituamus.

VII. Sed ad propoſitum revertamur. Cum igitur ille vir ſervum ſuum ſauciatum vidiſſet, medicos accerſivit, eosque obſecravit, ut curam

* 2. Petr. II, 22. ** Aliis *hydrus*, vide Valeſium ad Ammian. XXII. 5.

Digitized by Google

μελεῖσθαι αὐτοῦ, καὶ πολλὰ ποιήσαντες φάρμακα, οὐδὲν ὠφέλησαν. ὕστερον ἀπέθανεν ὁ δοῦλος αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν ὁ ἄνθρωπος ἀποκτεῖναι τὸν ὄφιν· καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τόπον, εὗρε τὸ νόμισμα, καὶ λαβὼν αὐτὸ, εἶπεν· ὁ δοῦλος τιμῇ ἠγοράσθη, καθάπερ καὶ τὸ ἄλογον· καὶ τὸ χορηγούμενον ἡμῖν καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν νόμισμα κρεῖττόν ἐστι τῆς τιμῆς αὐτῶν. παραφυλαξώμεθα οὖν, καὶ οὐκέτι δύναται ἡμᾶς βλάψαι· καὶ τυφλωθεὶς τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς φιλαργυρίας, ἀφῆκε τὸν ὄφιν, καὶ ἔμεινε καὶ πάλιν οὕτως. καὶ ὅτε εἶδεν ὁ ὄφις τὸν ἄνθρωπον μὴ φροντίζοντα τοῦ θανάτου, ἦλθε ἕρπων νυκτὸς, καὶ ἔδακε τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ὅτε ὠργίσθη ὁ Θεὸς τῷ Θάρραν τῷ πατρὶ τοῦ Ἀβραὰμ, ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν τρίτον, ὃν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἠγάπησεν, ἵνα ὁ πατὴρ σωφρονήσῃ, καὶ οὐκ ἐσωφρόνησεν· ἐποίει γὰρ καὶ εἴδωλα, καὶ ἐπώλει τοῖς εἰδωλολάτραις· ἐπέστη δὲ τότε ὁ αἰὼν, εἰς εἰκοστὴν γενεὰν ἔτη β΄τ΄λ΄β΄. καὶ οὐδεὶς πρότερον ἀνθρώπων πρὸ πατρὸς υἱὸς ἐτελεύτα, εἰ μὴ ὁ Λαμὲχ ὁ υἱὸς τοῦ Μαθουσάλα. καὶ θαυμάσασα ἡ θεία γραφὴ ἐπεσημήνατο λέγουσα, καὶ ἀπέθανεν Ἀρρὰν ἐνώπιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Θάρραν ἐν τῇ γῇ τῆς γενέσεως αὐτοῦ.

VIII.

curam ejus haberent: qui cum multa ei remedia haurienda porrexiſſent, nihil juverunt: tandem enim interiit. Idcirco aſſeveravit herus ſe ſerpentem occiſurum. At profectus ad cubile ſerpentis invenit nummum, eoque accepto dixit: Famulus pretio redemptus eſt, quemadmodum etiam brutum: & numiſma, quod nobis quotidie ſuppeditatur, præſtantius eſt pretio ſervi & equi. Caveamus igitur in poſterum, & non amplius lædere nos poterit. Itaque avaritiæ cupidine excœcatus ſerpentem dimiſit, atque ita rurſus perſeveravit. Quare cum ſerpens animadvertiſſet, hominem mortis negligentem eſſe, venit noctu irrepens, & filium ejus morſu appetit. Quando DEUS ſuccenſuit Thareo Patri Abrahami, filium ipſius tertium, quem præter alios diligebat, morte præripuit, ut pater ſaperet. Is vero ſe non emendavit: namque idola fabricabatur, & idololatris venui exponebat. Tunc vero Mundi ætas d) viceſimum ſæculum exegerat. (MMCCCXXXII.) Ac nullus antea hominum filius ante patrem obierat, præter Lamech, filium Mathuſalæ: idque admirata ſcriptura ſacra notavit his verbis: e) *Et mortuus eſt Aram ante Thare patrem ſuum in terra nativitatis ſuæ.*

VIII. Age

d) Allatius in alio Codice reperit γσλβ ἤγουν λοιπόν.
e) Gen. XI, 28.

VIII. Καὶ διαλάβωμεν πάλιν τὸν λόγον περὶ τοῦ ὄφεως. κράζοντος τοῦ παιδὸς φωνὴν μεγάλην, ἦλθεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὀδυρόμενος καὶ κλαίων, καὶ τὸ οὐαὶ κράζων, καὶ ἀναθεματίζων τὴν ὥραν ἐν ᾗ τὴν αὐλὴν ἐκείνην, καὶ τὸν ὄφιν ἐγνώρισεν· ἐπειδὴ ὁ υἱὸς μονογενὴς αὐτοῦ ἦν. οὕτως εἰώθαμεν καὶ ἡμεῖς ἡνίκα ἴδωμεν τινὰ τοιοῦτον νεώτερον ἀποθνήσκοντα πρὸ ὥρας, μισεῖν τὸν βίον καὶ ἀναθεματίζειν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν, καὶ λέγειν· εἴθε μὴ ἐγεννήθημεν, μὴ ἐγνωρίσαμεν τὸν βίον τοῦτον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μάταια. αἴβαλε τῇ ἀνθρωπότητι. τί ἀπάρτι προσδοκῶμεν ἐλεεινοί. ἐὰν οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ νεαζούσῃ ἡλικίᾳ, καὶ ἀκμῇ τῆς νεότητος ἀπέθανε, τί ἐλπίζομεν ἡμεῖς; οὕτως, οὐ μὴ ἀπατήσει ἡμᾶς ὁ βίος οὗτος ὁ μάταιος· οὔτε ἡ ἁμαρτία τοῦ λοιποῦ. καὶ ἔτι τῶν δακρύων ἡμῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὄντων, καὶ τὸν νεκρὸν προσεχόντων, καὶ τὰς κεφαλὰς ἐν στεναγμοῖς ἄνω καὶ κάτω κινούντων, καὶ ὀμνυόντων, μηκέτι φροντίζειν βιωτικῶν πραγμάτων, περὶ κληρονομίας μαχόμεθα, καὶ τοὺς ὑπηρέτας παραγγέλλομεν ἀσφαλῶς τὰ πράγματα φυλάττειν, λέγοντες, φυλάξατε, ἀδελφοὶ, τὰ πράγματα· ἀρκεῖ ἡ θλίψις ἡμῖν περὶ τοῦ νεκροῦ. σήμερον ἀπαραμυθήτως κλαιόμεθα καὶ ὀδυρόμεθα καὶ θρηνοῦμεν, καὶ αὔριον ἀθάνατοι διακείμεθα.

IX. Ἀλλὰ

VIII. Age ſermonem de ſerpente inſtitutum perſequamur. Cum filius ingeniti clamore vociferaretur: acceſſit pater mœrens & deflens, & quiritans, væque iterans, diris horam devovens, in qua & caſam & ſerpentem noverat, quia filius unigena ipſi erat. Sic etiam in more nobis poſitum eſt, cum id ætatulæ adoleſcentulum ante diem mori cernimus, ut vitam odio proſequamur, atque ætati noſtræ imprecati dicamus: Utinam nunquam nati eſſemus: utinam hanc vitam minime agnoviſſemus, & quæ inania ſunt in ea: hei humanæ conditioni! quid exinde miſerandi expectaremus? ſi hic juvenis in florentibus annis & ſtatu ætatis interiit: quid nos ſperamus? in poſterum haud quaquam decipiet nos hæc inanis vita, neque peccatum alliciet. Sed lachrymis adhuc ex oculis fluentibus, & animis ad funus attentis, & capita in gemitibus ſurſum ac deorſum quatientes, ac jurantes nullam amplius curam negotiorum ad vitam pertinentium habituros: de hereditate contendimus, ac miniſtris injungimus, ut rem tuto ſervent, ac dicimus, Rem conſervate, fratres, ſufficit nobis vexatio ob mortuum. Hodie flemus & mœremus ac lugemus, nulla conſolatione adhibita, & craſtina die ita affecti ſumus, quaſi immortales eſſemus.

IX. Sed

IX. Ἀλλὰ ἀναλάβωμεν τὸν λόγον ὅθεν αὐτὸν κατελίπομεν· ἐπειδὴ τὰ ἀκόλουθα εἰπεῖν κατεπειγόμεθα. ἰδὼν οὖν ὁ ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ δάκρυσιν ὀλοφυρόμενον, καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ πατρὸς ἐπικαλούμενον, συνήθροισε τοὺς ἰατροὺς, ἐπαγγειλάμενος δοῦναι αὐτοῖς εἴ τι ἂν αἰτήσωσιν, ἐὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐλευθερώσωσι τοῦ θανάτου. καὶ πολλὰ κοπιάσαντες, ὠφέλησαν οὐδέν. ἀπέθανεν οὖν ὁ παῖς, καὶ λυπηθεὶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὤμοσε μὴ ἐάσαι τὸν ὄφιν ζῶντα, λέγων, ἕως πότε μωροποιῶ ἑαυτὸν ὁ ἄφρων· καὶ οὐ φονεύσω τὸν κατηραμένον ὄφιν πρὶν με φονεύσει· καὶ ἀπελθὼν τοῦ φονεῦσαι αὐτὸν, εὗρε τὸ νόμισμα, καὶ λαβὼν αὐτὸ, ἤρξατο εἰς ἑαυτὸν ἀτενίζων, καὶ λέγων· τί ποιῶ, ὁ υἱός μου ἀπέθανε, καὶ τάχα εἰ παρεφυλάξατο, οὐκ ἂν ὁ ὄφις βλάψαι αὐτὸν ἠδύνατο. ὅμως παραφυλαξόμεθα ἐγώ τε καὶ ἡ γυνή μου, καὶ οὐ δύναται ἡμᾶς βλάψαι. ἐζημιώθην τὸν υἱόν μου. διὰ τί ἵνα ζημιωθῶ κατὰ χρόνον, νομίσματα τριακόσια ἑξήκοντα πέντε. καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. ἔμεινεν οὖν πάλιν καιρὸν ὁ ὄφις, παρέχων αὐτῷ καθημέραν νόμισμα ἐν τῷ ἀπομεριμνῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ προτιμῆσαι τὴν τοῦ βίου ματαιότητα.

X. Ἦλθεν οὖν πάλιν ὁ ὄφις ἄφνω, καὶ ἔδακε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. οὕτως ἔρχε-

IX. Sed unde digreſſa eſt, eo redeat oratio; quia ea, quæ ſecuta ſunt, dicere properamus. Intuitus ille filium ſuum lacrymarum vim effundentem, & patris auxilium implorantem, medicos convocavit, iisque promittit ſe, quidquid petiisſent daturum, ſi quidem filium eruerent ab interitu: at illi, cum multum laboraſſent, nihil profuerunt: mox ergo filius interiit, & pater dolens, aſſeveravit, ſe non permisſurum, ut ſerpens viveret: Quousque tandem meipſum, inquit, inepte deludam inſipiens, & non exſecrandum anguem interficiam, priusquam me interimat? mox profectus ad ſerpentem occidendum, nummum reperit, eoque ſumpto, cœpit ipſum inſpicere, & dicere: Quid agam? filius meus interfectus eſt: & fortaſſe ſi caviſſet ſibi, neutiquam ſerpens eum lædere potuiſſet: ego certe & uxor mea cavebimus, ut anguis nocere nobis non poſſit: in filio meo ſum multatus: cur vero? an ut etiam jacturam faciam quæſtus annui nummorum trecentorum ſexaginta quinque? Itaque ſerpentem dimiſit: is autem rurſus occaſionem captare pergebat, homini nummum unum quotidie ſuggerendo, ut ille ſocordiæ traderet ſe, & vitæ vanitatem in pretio haberet.

X. Poſt reverſus adhuc ſerpens ex improviſo, uxorem ejus momordit.

ἔρχεται ὁ θάνατος ὡς κλέπτης, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκῶμεν, καὶ ἁρπάζει ἡμᾶς. ἔκραξε καὶ ἡ γυνή· καὶ ἦλθεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὀδυρόμενος καὶ θρηνῶν, καὶ ἀκούσαντες οἱ γείτονες καὶ οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς συνήχθησαν κλαίοντες. ἐκάλεσε πάλιν ὁ ἄνθρωπος τοὺς ἰατροὺς ὑπισχόμενος χρήματα παρέχειν αὐτοῖς, ἐὰν ῥύσωνται τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θανάτου. καὶ πάνυ πολλὰ κοπιάσαντες, οὐδὲν ὠφελῆσαι ἴσχυσαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ἡ γυνή, καὶ ἔμεινεν ὁ ἄνθρωπος μόνος μεμονωμένος ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ λαβὼν τὴν βουλὴν τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ συγγενῶν περὶ τοῦ ὄφεως, ἀναγγείλας αὐτοῖς πάντα τὰ προγεγονότα· συνεβούλευσαν αὐτὸν πάντες τὸν ὄφιν ἀποκτεῖναι, ἐπεὶ καὶ αὐτὸν μέλλει θανατῶσαι· καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἐτήρει ὅπως ἐξελθόντα τὸν ὄφιν, θανατώσῃ αὐτόν. ἀτενίζει δὲ εἰς τὸν τόπον τοῦ νομίσματος, καὶ βλέπει κείμενον ἐκεῖ μαργαρίτην λευκὸν καὶ καθαρὸν καὶ πολύτιμον, ἰσόσταθμον τοῦ νομίσματος. καὶ περιχαρὴς γενόμενος, λαβὼν τὸν μαργαρίτην διέστρεφεν ὧδε κἀκεῖ ἐν τῇ παλάμῃ αὐτοῦ, ἐν ἀγαλλιάσει πολλῇ, ὡς ἐπιλαθόμενος τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικός, καὶ πάντων τῶν αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπειδὴ ὁ ὄφις οὗτος ἤλλαξε τὴν χροιὰν τοῦ νομίσματος εἰς τὴν καθαρότητα καὶ λευκότητα τοῦ μαργαρίτου, πάντως καὶ

dit. Ita mors ſubit, ut ſur, qua die non expectamus, & nos abripit. Mulier vociferatur; & vir ejus lugens & deplorans accedit. Et hoc audito amici & cognati flentes convenerunt. Homo iterum medicis accerſitis pollicetur eis ſe pecunias largiturum, ſi uxorem ejus à morte liberaverint: at illi multis laboribus exanthlatis, juvare minime potuerunt. Quare interiit mulier: & ſolus viduus ac deſertus domi remanſit; & amicorum ac conſanguineorum conſilio uſus, cum ſuper ſerpente cuncta, quæ prius evenerant, ipſis commemoraſſet, idem ei omnes conſilium dederunt, ut anguem interimeret: quandoquidem futurum erat, ut herum quoque interficeret. Sed cum ad locum veniſſet, obſervaturus egredientem ſerpentem, ut eum necaret: dum ſedem numiſmatis attendit, & in eo jacens margaritum cernit, candidum, & purum, ac pretioſum, æqualis molis atque erat numiſma: ingenti gaudio delibutus, acceptam margaritam in hanc & illam partem obvertebat in vola manus, præ lætitia ſumma ac lubentia, ut jam oblitus necis filii & conjugis & omnium ſuorum: dixitque apud ſe, Quoniam hic ſerpens nummi colorem & ſpeciem in puritatem & candorem unionis commutavit; prorſus etiam peſtiferum virus ſuum amiſit,

Digitized by Google

καὶ τὸν θανατηφόρον αὐτοῦ ἰὸν ἤλλαξε. καὶ οὐκέτι βλάπτει τινά.

XI. Ὢ τῆς ἀνοίας· οὕτως ἡμᾶς ἀπατᾷ πάντας, ἀγαπητοί, τῇ ἀπάτῃ καὶ πλάνῃ τοῦ ματαίου τούτου βίου. ἵνα ἀπαλλοτριώσῃ ἡμᾶς τῆς σωτηρίας καὶ τῆς τοῦ θείου φιλανθρωπίας, καὶ παραδώσει ἡμᾶς τῷ αἰωνίῳ πυρί. οὕτω καὶ τὸ δέλεαρ τῶν ἁλιέων ἐστί. καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται δέλεαρ, ἐπειδὴ δόλος ἐστὶν ἐν ἀγκίστρῳ ἀπατῶν τοὺς ἰχθύας. κινεῖται γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ ἰχθύος τὸ δέλεαρ ἀπατηλῶς· ἵνα τοῦτον κρεμάμενον ἐν τῷ ἀγκίστρῳ, καταγέλαστον πᾶσιν ἀποδείξῃ, καὶ τῷ πυρὶ παραδώσῃ. ὧδε δὴ καὶ ἡμεῖς ἅπαντες ὑπὸ τοῦ πονηροῦ ἀπατώμεθα. ὅλως γὰρ ὁ κόσμος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται· γινώσκομεν δὲ ἅπαντες τὴν βλάβην τῆς ἁμαρτίας· καὶ πρὸς αὐτὴν σπουδαίως καὶ προθύμως τρέχει, ἵνα ὁ λέων τοῦτον συντρίψας καταφάγῃ.

XII. Εἶτα ὁ ἠπατημένος ἄνθρωπος ἀπὸ πολλῆς χαρᾶς τοῦ μαργαρίτου, ἤρξατο ἐκ τότε καθαίρειν τὸν τόπον, καὶ ῥαντίζειν καὶ θυμιᾶν· καὶ εὔοσμα τινὰ ἐκχέειν. ἐποίησε δὲ ὁ ὄφις χρόνον, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν παρέχων αὐτῷ μαργαρίτην πολύτιμον. καὶ ἰδὼν ὁ ἄνθρωπος τὸ πλῆθος τῶν μαργαριτῶν, εἶτα λαβὼν χρυσίον, ἐποίησεν ἐξ αὐτοῦ πυξίον, καὶ ἔβαλεν ἐν αὐτῷ τοὺς μαργαρίτας καὶ τὰ λοιπὰ νομίσματα. καὶ λοιπὸν ἤρξατο ζητεῖν τόπον ἐπιτήδειον καὶ φυλακτικόν, ὅπως κρύψῃ αὐτό· καὶ πολλὰ ἐρευ-

amiſit, nec amplius cuiquam nocebit.

XI. O dementiam! Sic nos omnes (chariſſimi) ſerpens antiquus fraude & errore inanis hujus vitæ decipit, ut nos à ſalute & DEI benignitate avertit, atque igni ſempiterno tradit: ita quoque ſe habet piſcatorum eſca, ac propterea nominatur eſca, quia fraus eſt in hamo, quo piſces falluntur: agitatur enim fraudulenter eſca ante piſcem, ut eum pendentem in hamo piſcator omnibus ridendum proponat, & in ignem conjiciat: ita profectò nos omnes à malo decipimur. Mundus quippe omnis omnino jacet in malo: quisque vero nocumentum delicti cognoſcit; & ad id tamen celeriter & alacriter currit: interim animam conterit & devorat:

XII. Poſtilla deceptus homo præ gaudio immenſo, margariti locum purgare cœpit, luſtrare, aſpergere, & ſuffire, ibique ſuaveolentes odores quosdam profundere. Anguis autem per ſingulos dies perſtitit exhibere ipſi impenſi pretii margaritum: ille tum margaritarum linea & copia oblectatus, tum aureorum nummorum acervo, ciſtellam ſibi elegantem condidit, in eamque uniones conjecit & nummos reliquos: & impoſterum cœpit locum aptum quærere, & commodum & tutum ad cuſtodiam, in quo

Digitized by Google

ἐρευνήσας οὐχ εὗρεν· εἰ μὴ ὑποκάτω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ὀρύξας τὴν γῆν ἔκρυψεν αὐτό· μήτε τέκνου, μήτε γυναικὸς φροντίζων· καὶ ἐν ὅσῳ ἐτρύφα ἀμερίμνως, ἦλθεν ὁ ὄφις ἄφνω, καὶ ἔδακε τὸν πόδα αὐτοῦ· κράξαντος δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνήχθησαν πάντες οἱ γείτονες καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ συγγενεῖς, κλαίοντες, καὶ μεμφόμενοι αὐτὸν, καὶ λέγοντες· οὐκ εἴπομέν σοι, ἀπόκτεινον τὸν ὄφιν, ἐπεὶ καὶ σὲ μέλλει θανατῶσαι; ἀληθῶς σὺ σεαυτὸν ἀπέκτεινας. εἶτα ἐκάλεσε καὶ αὖθις ἰατρούς. καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς βοηθῆσαι αὐτῷ, ὑπισχόμενος μεθ᾽ ὅρκου δοῦναι αὐτοῖς εἴ τι ἂν αἰτήσονται, εἰ ῥυσθῇ τοῦ θανάτου· καὶ πάμπολλα φάρμακα αὐτῷ ποτίσαντες, οὐκ ἴσχυσαν αὐτὸν ὠφελῆσαι. ὕστερον δὲ ἀπορήσας πάσης ἀνθρωπίνης βοηθείας, καθὼς ὁ δίκαιος Ἰὼβ φησὶν, ὅτι ἐνέβλεπον εἰς ἀντίληψιν, καὶ οὐκ ἦν· καὶ ὁ Δαβὶδ πάλιν, μὴ πεποίθατε ἐπ᾽ ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστιν σωτηρία· ὅτε γοῦν ἠπόρησεν ἐκ πάντων, προσέφυγε τῷ Θεῷ λέγων· Κύριε, Κύριε, τὸ ἅπαξ τοῦτο μόνον μοι χάρισαι, τὸ ζῆν, ὅπως μετανοήσω. καὶ οὐκέτι, οὐ μὴ σὲ ἀθετήσω, οὐδ᾽ οὐ μὴ πλανήσει με ὁ χαλεπὸς οὗτος βίος, καὶ ἡ φιλαργυρία τοῦ λοιποῦ· ἀλλὰ σκορπίσας πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ μονάσας, καθέζομαι τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,

quo eam occultaret: ac diu perſcrutatus non invenit, niſi ſub capite ſuo & cervicali: deinde effoſa terra abdidit; neque jam filii neque uxoris curam habens. Verum interim dum ſecurus deliciaretur, irrepit ex templo, & pedem ejus momordit. Qui cum alta voce exclamaſſet, vicini & amici & cognati ejus omnes congregati ſunt, flentes & increpantes ipſum, atque ajentes: Nonne diximus tibi Interficiendum eſſe ſerpentem, quia futurum erat, ut te interimeret: verum tu te ipſum interfeciſti. Deinde medicos accerſivit, & eos rogavit ſibi opitulari, pollicitus cum jurejurando, quicquid à ſe flagitarent, ſi à morte ſervaretur: illi multis medicatis potionibus ei præſcriptis & porrectis ſuccurrere non potuerunt: quare tum humano omni auxilio deſtitutus, (ut cum juſtus Job ait: f) *Reſpexi ad auxilium, & nullum erat:* ut etiam David: g) *Nolite,* inquit, *confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus.*) cum, inquam, ab omnibus deſtitutus ac depoſitus eſſet, ad DEUM confugit, ſic precando: Domine, Domine, hoc ſemel mihi tantum concede, ut vivam, ac reſipiſcam: haud unquam amplius ſpernam: neque me unquam vita hæc moleſta in errorem indu-

f) Job. XXX, 26.
g) Pſ. CXLVI, 3.

ἐρήμῳ, ἀποταξάμενος τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν καὶ ἐπιθυμίαις ἀτόποις· καὶ φροντίζω τῆς ἐμαυτοῦ σωτηρίας, καὶ τῆς σῆς εὐαρεστήσεως· ἔγνων γὰρ ὅτι ὅλος ὁ βίος οὗτος μάταιός ἐστιν καὶ ἀνόνητος. καὶ ἐπεκαλεῖτο τοὺς ἁγίους εἰς βοήθειαν, ποιήσας ἐλεημοσύνας πολλὰς εἰς τοὺς δεομένους, καὶ λόγον τῷ Κυρίῳ δεδωκὼς, μηκέτι ἀθετῆσαι αὐτόν· καὶ ἐπήκουσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

inducet, nec avaritia in poſterum: ſed erogatis & diſtributis omnibus meis facultatibus, cœlibatum colam, & deinceps in ſolitudine conſidebo: omnibus humanæ vitæ negotiis abdicatis, & libidinibus immodicis valere juſſis, ſalutis meæ curam habebo, idque operam dabo, ut tibi complaceam. Atenim novi omnem hanc vitam inanem eſſe atque infructuoſam. Deinde ſanctos ad auxilium ſuum implorabat; eleemoſynis multis in egenos collatis; & obſtricta fide Domino, ſe non amplius numen deſpecturum: exaudivit eum DEUS, & vitam ei largitus eſt.

XIII. Ἀναστὰς οὖν ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας, καὶ ὑγιάνας, ἐπελάθετο τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τοῦ ὅρκου, οὗ δέδωκε τῷ Θεῷ, καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· ἐλπίζω ὅτι ὅσον τὸ ἅπαξ τοῦτο ἐσώθην, οὐ μὴ βλαβῶ ἔτι τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τοῦ ὄφεως ἐκείνου. εἰ γὰρ ἦν ὁ ἰὸς αὐτοῦ θανάσιμος ὡς τὸ πρὶν, οὐκ ἂν ὑγιὴς ἔτυχον, καὶ ἐῤῥύσθην τοῦ θανάτου. ἴδε ἐπίπονον ὑπόσχεσιν, καὶ σύνταξιν, καὶ πάλιν ταχίστην ἀθέτησιν καὶ ἀπόταξιν. ὢ τῆς ζημίας· καλὸν ἦν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς γῆς. αὐτὸς γὰρ μόνος ἐστὶν ἐν πάσῃ τῇ κτίσει παροργίζων, καὶ ἀθετῶν τὸν Θεόν. εἶτα ἐστράφη ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον, καὶ εἰς τὰ τῶν προτέρων χείρονα· ὥσπερ καὶ οἱ ἀπὸ κινδύνου τῆς θαλάσσης μὴ ἀπογνῶσιν σωζό-

XIII. Jam vero recreatus à morbo, & ſanitate recuperata, promiſſi oblitus eſt, & juramenti, quod DEO præſtiterat; & ſecum ita locutus eſt: Quoniam ſemel ſum ſervatus, ſpero me ab illo ſerpente non amplius læſum iri. Nam ſi virus ejus mortiferum fuiſſet antea, haudquaquam ſanus effectus eſſem, & à morte liberatus. Vide pollicitum operoſum, & apparatum ac propoſitum; ac rurſus celerrimum contemptum ac receſſum. O gravem mulctam! bonum huic homini extitiſſet, h) ſi natus in terris nunquam fuiſſet! ſolus enim homo in omnibus rebus conditis DEUM deſpicit, & ad iram provocat. Itaque hic ad vomitum ſuum * rediit, & ad

h) Matth. XXVI, 24. Marc. XIV, 21. * 2. Petr. II, 22.

σωζόμενοι· καὶ οἱ ἐξ ἀῤῥωστίας μετὰ ἀπελπισμὸν καὶ διαθήκην ἀνιστάμενοι· καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ μετὰ φυλακὴν καὶ βασάνους καὶ ἀπόφανσιν θανάτου ἀπολυόμενοι· τοιοῦτον δὴ τὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς ἅπαντες ποιοῦμεν· καὶ ἐν μὲν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς πειρασμοῖς μετανοοῦντες, εὑρίσκομεν ἄνεσιν καὶ εὐημερίαν· πάλιν ἐπὶ τὴν ἁμαρτίαν στρεφόμεθα, καὶ εὑρισκόμεθα κτίζοντες, καὶ πάλιν καταλύοντες· καὶ λοιπὸν ἀνωφελῶς κοπιῶντες, ὡς ὁ καρκίνος ποτὲ μὲν ἐπὶ τὰ πρόσω· ποτὲ δὲ ἐπὶ τὰ ὀπίσω τρέχειν ἀγωνιζόμενος· καὶ μὴ διὰ τὸ εἶναι εὔθετον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εὐκόλως θηρεύεται· εἷς γὰρ οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαίρων· τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις.

XIV. Ἔπειτα ἐστράφη ἐπὶ τὴν ἰδίαν τάξιν αὐτοῦ τὴν ἀρχαίαν καὶ ματαίαν, λαμβάνων τὸν μαργαρίτην καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ὡς τὸ πρότερον, καὶ λέγων, ἐπίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου· καὶ ἐν ὅσῳ πάλιν ἐτρύφα, καὶ ἀμερίμνως διέκειτο· ἦλθεν ὁ ὄφις, καὶ ἔδακε τὴν χεῖρα αὐτοῦ· κράξαντος δὲ αὐτοῦ φωνῇ μεγάλῃ· συνήχθησαν πάλιν οἱ γείτονες, καὶ οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς, ὀνειδίζον-

ad pejora prioribus: ut qui à periculo maris & naufragii, rebus deſperatis ſervantur: & qui ab averſa valetudine, nulla ſperata ſalute, & teſtamenti tabulis confectis, reſurgunt & convaleſcunt: itemque latrones, qui poſt carcerem & cruciatus, & mortis ſententiam, abſolvuntur: eodem certe modo nos etiam omnes facimus, atque in ærumnis & tentationibus pœnitentia affecti, invenimus pauſam, relaxationem, ac proſperitatem; rurſus ad peccatum revertimur, & modo conſtruentes, modo diruentes comperimur: ceteroquin inutiliter laboramus, inſtar Cancri, qui nunc antevorſum, interdum retrorſum currere contendit, & non eo, quod plane & expedita ejus via ſit, facile & commode venatur: i) *Unus enim ædificans, & unus deſtruens: quæ utilitas in utroque eſt?*

XIV. Poſtremo vir iſte ad ſuum morem priſcum & vanum revertitur, margaritam capit, ut prius, quotidie, aitque: *Revertere anima mea ad requiem tuam.* k) atque interim dum rurſus deliciis indulgeret, & ſecure admodum degeret; rediit ſerpens, ac manum ejus momordit: tum eo clamore magno vociferante, vicini, amici & cognati iterum congregati ſunt, & obtrectantes dixerunt: Quouſque tandem errore impli-

i) Eccleſiaſtic. XXXIV, 25.
k) Pſ. CXIV, 7.

δίζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες· ἕως ποτὲ προκατειλημμένος εἶ τῇ πλάνῃ, καὶ οὐ συνάγεις τὸν νοῦν σου· ἕως πότε ἀνέχεται σου ὁ Θεός· ἔδωκας αὐτῷ λόγον μεθ᾽ ὅρκου, καὶ πάλιν ἠθέτησας; ἀληθῶς εἰς σε πεπλήρωται τὸ προφητικὸν ἔπος· ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, τότε ἐξεζήτουν αὐτόν· καὶ ὅτε ἠλεοῦντο, τὰ χείρονα διέπραττον. καὶ πάλιν ἤρξατο λέγειν· Κύριέ μου, Κύριε, οἶδα ὅτι ἐψευσάμην, καὶ ἠθέτησα τὸν Κύριόν μου καὶ Θεόν· καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἣν ἐπηγγειλάμην οὐκ ἐφύλαξα· λοιπὸν τὸ ἔτος τοῦτο, καὶ αὖθις δοκίμασόν με, ὅτι οὐ συνῆκα τὴν πλάνην, καὶ ἔγνων τὸν δόλον, καὶ οὐκ ἔτι ἵνα πλανηθῶ τοῦ λοιποῦ. καὶ εὐξάμενος ταῦτα, ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ Θεός. καὶ ἔζησεν.

XV. Λοιπὸν ἤρξατο πάλιν καθημέραν μικρὸν ῥαθυμεῖν, καὶ ἀμελεῖν, ἕως ἐστράφη εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ τάξιν, λέγων· διὰ τί, ἵνα οἱ μαργαρῖται οὗτοι πολύτιμοι ὄντες, ἀπόλλυνται, πολλῶν πτωχῶν μήτε ἄρτον εὑρισκόντων φαγεῖν; ἀλλὰ συνάξω καὶ διδῶ τὰ πλεῖστα τοῖς πένησι, καὶ λογισθήσεταί μοι ἐλεημοσύνη εἰς δικαιοσύνην. εἶθ᾽ οὕτως ἀναχωρῶ, καὶ μετανοῶν. ἴσως, διὰ τοῦτο ἐχαρίσατό μοι ὁ Θεὸς τὴν ζωήν. Βλέπετε ἀγαπητοὶ, τὴν τοῦ βίου ἀπάτην καὶ πλάνην; ὑπέκρινε πολλάκις τὴν ἐλεημοσύνην ὁ δείλαιος, ἵνα μὴ παραδέξηται αὐτῷ

implicitus eris, & animum tuum non colliges? quamdiu tolerabit te DEUS? huic votum jurejurando nuncupaſti; & rurſus deſpectui habuiſti. In te vere completum eſt Propheticum dictum: l) *Cum occideret eos, quærebant eum: &, cum miſericordiam obtinerent, pejora præſtiterunt.* Hic iterum dicere incepit: Domine, Domine, noſti, quod mendax fuerim, & quod à Domino, Deóque meo defecerim, & promiſſum, quod pollicitus fueram, non ſervaverim. Reſtat hic annus, explora me iterum, quia non intellexi errorem, & fraudem nexui: ſed non amplius continget, ut errore abripiar in poſterum. Cum ita precatus eſſet, DEUS ipſum exaudiit, & incolumis vixit.

XV. Ceterum cœpit rurſus quotidie paulatim ſocordiæ & incuriæ tradere ſe, donec apud priſtinum inſtitutum ſuum rediit: Eccurnam, ajebat, hæ margaritæ, quæ tanti pretii ſunt, perirent, cum pauperes ne panem quidem inveniant ad comedendum? verum colligam, & erogabo plurima pauperibus: ac reputabitur mihi eleemoſyna ad juſtitiam: deinde ita recedam ad ſolitudinem, & pœnitentia ducar: atque ideo fortaſſe Deus mihi vitam largitus eſt. Videte, chariſſimi, vitæ hujus fraudem & errorem. Simulaverat ſæpe miſer eleemoſynam, ne

(l Pſ. LXXVII, 34.

αὐτῷ τὸ κέρδος· καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι μετὰ ταῦτα ἐμίσησεν καὶ τοὺς πτωχοὺς, ἀνέργους καὶ ἀδιακρίτους ἀποκαλῶν αὐτοὺς, καὶ κρατήσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης, δέδωκεν αὐτὸν τῇ εὐημερίᾳ καὶ μέθῃ καὶ λαγνείᾳ· καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν μετρῶν τὸ χρυσίον αὐτοῦ, καὶ τοὺς μαργαρίτας. καὶ ἔτι τούτου εὐφραινομένου, καὶ περὶ τοῦ θανάτου εἰς τέλος ἀμεριμνοῦντος, καὶ λέγοντος, ψυχὴ, φάγε, πίνε, εὐφραίνου, ὅτι ἐπληθύνθησαν τὰ ἀγαθά σου· καὶ διαλογιζομένου, ποῦ κρύψει τὰ λοιπὰ αὐτοῦ νομίσματα, ἤγουν τὰ χρήματα, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ πλούσιος ἔλεγε, καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω. πρὸς ὃν καὶ εἰρήθη, ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ, ἀπαιτοῦσι τὴν ψυχήν σου· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; ἔτι οὖν ἐκείνου ταῦτα διαλογιζομένου, καὶ λέγοντος, ἐλθὼν ἐξαίφνης ὁ ὄφις ἐδράξατο τῆς καρδίας αὐτοῦ μετὰ σπαραγμοῦ. κράξαντος δὲ αὐτοῦ πάλιν, συνήχθησαν οἱ γείτονες καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἀτιμάζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες· πάνυ κακῶς διεπράξω εἰς τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν, ἄθλιε· προέδειξέ σοι ὁ Θεὸς τὴν θανατηφόρον βλάβην τοῦ ὄφεως τούτου, καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ ἠγαπημένου, καὶ διὰ τῆς γυναικός σου. καὶ σὺ ἔφθασας ἤδη τὸν θάνατον δεύτερον· καὶ ἔδωκας λόγον τῷ Θεῷ μεθ᾽ ὅρκου, μηκέτι ἀπατηθῆναι τῇ ἀπάτῃ τοῦ ματαίου τούτου βίου, καὶ ἐπήκουσέ σου ὁ Θεὸς, καὶ ἀνέστησέ σε ἐκ

ne lucrum ſibi excideret: atque id ex eo conſpicuum fuit, quod poſtea odio habuit pauperes; inertes & improvidos eos appellans, & manus ſuas ab eleemoſyna coercens, voluptati, ac vinolentiæ & laſciviæ dedit ſe, aurum ſuum & margaritas ſingulis diebus dinumerans. Sic eo adhuc oblectante ſe, & de morte ad extremum ſecuro; cum diceret: m) ***Anime mi, comede, bibe, epulare, quia bona tua multiplicata ſunt:*** & cum apud ſe cogitaret, ubinam nummos ſuos occultaret, ut dives ait in Evangelio: n) ***Deſtruam horrea mea, & majora faciam:*** huic etiam dictum eſt: ***Stulte, hac nocte repetunt animam tuam; quæ vero paraſti, cujus erunt?*** itaque illo hæc adhuc ſecum agitante & loquente, repente ſerpens illapſus, apprehendit cor ejus, & diſcerpſit. Ibi tum clamore ab ipſo excitato, congregati vicini & amici ejus, probris eum dedecorantes, dicunt: Male prorſus animæ tuæ infelix conſuluiſti: indicaverat tibi DEUS lethalem ſerpentis hujus noxam, & per equum & per famulum & per filium dilectum, & per uxorem tuam: at tu properaſti jam ad ſecundam mortem: & promiſſum DEO dederas cum juramento, fore ut non amplius deciperēris errore inanis hujus vitæ: & exaudivit te DEUS, & excitavit iterum à mortuis,

m) Luc. XII, 29.
n) Luc. XII, 18.

ἐκ τῶν νεκρῶν δεύτερον, καὶ οὐ συνῆκας, ὦ ἠπατημένε· καλῶς οὖν ἡ θεία γραφὴ λέγει, ὅτι συντριβὴ θεραπεύει καρδίαν φρονίμου· ἄφρων δὲ μαστιγωθεὶς, οὐκ αἰσθάνεται· συνεβουλευσάμεθά σοι πολλάκις θανατῶσαι τὸν ἐχθρὸν, πρὶν σὲ αὐτὸς θανατώσει. καὶ παρήκουσας ἡμῶν, λοιπὸν ἀναπολόγητος εἶ ἐκ πάντων. ὁ δὲ ἐξενέγκας τοὺς μαργαρίτας καὶ τὸ χρυσίον ἔδειξεν αὐτοῖς, λέγων. ταῦτα πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐκέρδησα. οἱ δὲ κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, εἶπον αὐτῷ, οὐαί σοι. ἐπλανήθης ἄθλιε· ταῦτα γὰρ πάντα ἄλλοι μέλλουσι κληρονομῆσαι καὶ ἀπολαῦσαι αὐτῶν· σὺ δὲ τὸν Θεὸν παρώργισας, καὶ τὴν ψυχήν σου ἀπώλεσας, καὶ ἑαυτὸν τῷ αἰωνίῳ πυρί.

XVI. Καὶ πάλιν ἤρξατο κλαίειν, καὶ λέγειν· ὦ Κύριέ μου, τὸ ἅπαξ τοῦτο ἐπάκουσόν μου καὶ δοκίμασόν με μόνον Θεέ μου καὶ Κύριε, καὶ ἐλέησόν με, καὶ μὴ παραλάβῃς με νῦν ἀνέτοιμον ὄντα καὶ ἀκάθαρτον. συνήθροισε δὲ καὶ τοὺς ἰατροὺς πανταχόθεν, καὶ ὤμοσε τοῦ δοῦναι αὐτοῖς πάντα ὅσα κέκτηται, καὶ δουλεῦσαι αὐτοῖς, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐὰν ἐλευθερώσωσιν αὐτὸν τοῦ θανάτου· καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς σπαραττόμενος· ὦ ἀδελφοὶ, οὐκ οἴδειν ἕως τοῦ νῦν ὅτι οὕτως ἐστὶ πικρὸς ὁ θάνατος. ἀβάλε μοι τῷ ἐλεεινῷ καὶ ταλαιπώρῳ. ἐπ' ἀληθείας ἐγὼ ἐμαυτὸν ἐπλάνησα ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁ ἐλεῶν με, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰωνιζούσης στεροῦμαι ζωῆς.

tuis & non intellexiſti, ô decepte! Pulcre igitur Scriptura ſacra monet: o) *Contritionem ſanare cor prudentis: ſtultum autem flagellatum non ſentire.* Sæpe tibi conſilium dedimus necandi hoſtem priusquam te neci traderet, & dicto noſtro audiens non fuiſti: ut jam omni excuſatione careas: ille eductis margaritis & aureis nummis prolatis oſtendit iis, aitque, hæc omnia ſum ab eo lucratus. Hi capita moventes reſponderunt, væ tibi miſer! his enim omnibus heredes alii futuri ſunt, qui his potientur: at tu DEI iram provocaſti, & animam tuam profligaſti, ac tradidiſti te igni ſempiterno.

XVI. Hic iterum cœpit flere ac dicere, ô Domine mi, ſemel adhuc exaudi me, & explora me, DEUS meus & Dominus, & miſerere mei, & ne aſſumas me nunc imparatum & impurum. Deinde accerſivit undequaque medicos, & juravit ſe largiturum ipſis omnia, quæ poſſidebat, & obtemperaturum ac famulaturum ipſis, omnibus diebus vitæ ſuæ, ſi eriperent eum à morte: quibus hæc, cruciatus addidit: ô fratres neſciebam huc usque tam acerbam eſſe mortem! hei mihi miſerando & ærumnoſo: revera ego me ipſum in errorem induxi, & à recta via deflexi: idcirco non eſt, qui miſeratur mei: interim æterna vita

o) Prov. XXIII, 35. Jerem. V, 3.

ζωῆς. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πᾶσαν παράκλησιν καὶ ἀγῶνα ἐποιήσατο, καὶ διὰ ἰατρῶν καὶ φίλων πολλῶν, ὅπως ῥυσθῇ τοῦ θανάτου καὶ τὸ ἅπαξ ἐκεῖνο· καὶ οὐδὲν ἤνυσεν. Θεοῦ γὰρ ὀργιζομένου, τίς αὐτῷ βοηθῆσαι δύναται. Θεοῦ γὰρ μὴ ἐνεργοῦντος, πᾶς κόπος ἰατρῶν ἀνωφελὴς καὶ ἀνόνητος. εἶτα ἀπέθανεν ταλαίπωρος, πικρῷ θανάτῳ καὶ χαλεπῷ· γινώσκων ἀκριβῶς ὅτι ἄλλοι τὰ ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἀδικίας καὶ ὅρκου καὶ πλεονεξίας συναχθέντα, κληρονομήσουσι, καὶ ἀπολαύσουσιν ἀχαρίστως αὐτῶν· αὐτὸς δὲ πορεύεται γυμνὸς, καὶ κατηφής· τὰς ἁμαρτίας ἔχων μόνον, καὶ τὰς ἀφορήτους βασάνους ὀδυνηρῶς καὶ ἀκαταπαίστως εἰς αἰῶνας ὑπομένων.

privor. Ut ſemel dicam, omnem precationem & contentionem adhibuit, & per amicos plurimos, ut à morte erueretur, idque hac vice tantum: at nihil perfecit; nam DEO irato quis opitulari poſſet? quippe DEO non juvante, nec operante, omnis medicorum labor inanis eſt: itaque obiit calamitoſus acerba & amara morte, cum probe noſſet alios bonorum à ſe injuſte atque avide & cum perjurio comparatorum hereditatem adituros, iisque ingratiis fruituros: cum ipſe nudus & mœſtus proficiſceretur, peccatis tantum oneratus, & intoleranda cum aculeis dolorum indefinentium tormenta in perpetuum perpeſſurus.

XVII. Ὅθεν παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πάσῃ ὥρᾳ καὶ ἡμέρᾳ· ἐπιστρέψεσθαι πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν ἡμῶν διὰ μετανοίας καὶ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως καὶ ἐλεημοσύνης δαψιλοῦς, ὅπως καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἡμῖν συγχωρηθῶσι, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XVII. Quocirca precor vos omnes, chariſſimi, ut in omni tempore & loco, & quavis hora, & quovis die, convertatis vos ad DEUM noſtrum, hominum amantem, per pœnitentiam & lachrymas, & accuratam confeſſionem & eleemoſynam largam, ut errata noſtra nobis condonentur, & æterna bona conſequamur, gratia & benignitate Domini noſtri JESU Chriſti, cui gloria & poteſtas in ſecula ſeculorum. Amen.

X. SORANI Medici nomine Græce quædam habemus, alia Latine. Utraque unius ejusdemque eſſe ſcriptoris non fuerit neceſſe, cum plures Soranos claruiſſe conſtet, etiam Medicos. Sed primum quæ ad

rum

Digitized by Google

nos pervenerunt ſcripta referre placet, deinde Soranos diverſos in veterum ſcriptis commemoratos recenſere ac diſtinguere.

Græce habemus

1) *Vitam Hippocratis*, quæ in Codicibus Græcis magni illius Medicorum principis ſervata, operibus illius præfigi ſolet. Nec fallitur, qui ex hoc velut ſpecimine velit cognoſcere, quale fuerit deperditum, quod dolemus, opus βίοι καὶ αἱρέσεις ἰατρῶν, quod à Sorano Epheſio juniore compoſitum, Suidas teſtatur. Licet enim doctos quosdam viros ſecutus pridem aliter ſenſerim lib. 2. c. 24. §. 1. tamen re attentius conſiderata video nullis idoneis argumentis Sorano vitam illam eripi, quæ MSS. Codicum conſenſu ei tribuitur: nam Soranus, qui in illa allegatur, non Epheſius, ſed antiquior Cous eſt: quæ autem de ſecta & dogmatibus Hippocratis Epheſius dixerat, potuerunt à librario, qui vitam tantum excerpere voluit, omitti vel etiam ſeparatim à Sorano tradi βίοι & αἱρέσεις: Certe quæ Tzetzes ex Sorano Epheſio de Hippocrate narrat, ex hac vita tantum non ad verbum, & eodem ordine eſſe expreſſa, qui legere & conferre voluerit, negare nemo poterit. Illam itaque vitam Græce & Latine hoc loco, ut etiam non Medicis ſit obvia, quoniam brevis eſt, ſubjungendam, & quæ Jo. Tzetzes ex eadem repetit, addenda exiſtimavi.

VITA HIPPOCRATIS,

SORANO Epheſio juniore auctore.

Ἱπποκράτης γένει μὲν ἦν Κῷος, υἱὸς Ἡρακλείδου καὶ Φαιναρέτης, εἰς Ἡρακλέα καὶ Ἀσκληπιὸν τὸ γένος ἀναφέρων. ἀφ᾽ οὗ μὲν εἰκοστός, ἀφ᾽ οὗ δὲ ἐννεακαιδέκατος. μνημονεύει δὲ τῆς γενεαλογίας αὐτοῦ Ἐρατοσθένης, καὶ Φερεκύδης, καὶ Ἀπολλόδωρος, καὶ Ἄρειος ὁ Ταρσεύς. μαθητὴς δὲ γέγονεν Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρός· εἶτα Ἡροδίκου. κατὰ δέ τινας καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου ῥήτορος. φιλοσόφου δὲ Δημοκρίτου Ἀβδηρίτου.

Hippocrates genere Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filiæ Phenaretes filius. Ad Herculem autem & Æſculapium originem generis ſui referebat, ab alteroque ſe vigeſimum, ab altero decimumnonum ſe numerabat. Ejus autem genealogiæ Eratoſthenes mentionem facit, & Pherecydes, & Apollodorus, Arius item Tarſenſis. Cæterum parentis ſui Heraclidæ diſcipulus fuit, deinde Herodici, & ut quidam tradunt, Gorgiam Leontinum rhetorem audivit, & Demo-

κρίτου. κατὰ δὲ τοὺς Πελοποννησιακοὺς ἤκμασε χρόνους. γεννηθεὶς ὥς φησιν Ἰστόμαχος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῷος ἐρευνήσας τὰ ἐν Κῷ γραμματοφυλάκεια προστίθησι, μοναρχοῦντος Ἀβριάδα, μηνὸς ἀγριανοῦ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ· παρ' ὃ καὶ ἐναγίζειν ἐν αὐτῇ μέχρι νῦν Ἱπποκράτει φησὶ τοὺς Κῴους. συνασκηθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι, τῶν γονέων αὐτοῦ τελευτησάντων, μετέστη τῆς ἰδίας πατρίδος. ὡς μὲν κακοήθως Ἀνδρέας φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας, διὰ τὸ ἐμπρῆσαι τὸ ἐν Κνίδῳ γραμματοφυλακεῖον. ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι προθέσει τοῦ τὰ κατὰ τόπους ἀποτελέσματα θεάσασθαι, καὶ συγγυμνασθῆναι ποικιλώτερον. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῷος ἱστορεῖ, ὄνειρος αὐτῷ παρέστη κελεύων τὴν Θεσσαλῶν γῆν κατοικεῖν.

II. Τὴν δὲ σύμπασαν Ἑλλάδα θεραπεύων ἐθαυμάθη. ὥστε καὶ ὑπὸ Περδίκα τοῦ Μακεδόνων βασιλέως φθισικοῦ νομισθέντος παρακληθέντα δημοσίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν μετ' Εὐρυφῶντος· ὃς καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερος ἦν αὐτοῦ· καὶ σημειώσασθαι ψυχῆς εἶναι

τὸ

critum philoſophum Abderiten: floruit temporibus Peloponneſiacis, natus (velut Iſtomachus in primo de Hippocratis ſecta tradit) primo octogeſimæ Olympiadis anno. Soranus vero Cous, qui Coorum bibliothecas perſcrutatus eſt, addit, ſub Abriadæ monarchia, Agriani menſis ſeptima & viceſima die, in qua etiam usque in hunc diem Coos Hippocrati omnia ſacra facere tradit. Porro quum in arte Medica totoque diſciplinarum orbe exercitatiſſimus eſſet, functis vita parentibus, ex patria diſceſſit, ut quidem maligne de eo Andreas in eo, quem de Medicinæ origine ſcripſit libro, prodit, propterea quod publicam Gnidiorum bibliothecam igne concremaſſet. Alii autem eo propoſito eum patriam reliquiſſe dicunt, ut rei medicæ effectus & ſucceſſum per multos locos cognoſceret, & in his variis modis exercitaretur. Quemadmodum vero Soranus Cous narrat, Somnus deus eum per ſomnium admonuit, quo ſe ad Theſſalorum regionem inhabitandam conferret.

II. Cæterum per omnem Græciam Medicinæ gloria omnibus admirationi fuit, adeo ut etiam à Perdicca Macedonum rege, qui tabe laborare putabatur, vocatus publice ſit, ad ipſumque una cum Euryphonte, qui ipſo ætate major erat, pervenit, animique hunc regis affe-

ctum

τὸ πάθος. ἤρα γὰρ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον Φίλας τῆς παλλακίδος αὐτοῦ, πρὸς ἣν δηλώσαντα τὸ γεγονός, ἐπειδὴ παρεφύλαξεν ταύτης βλεπομένης παντελῶς ἐκεῖνον τρέπεσθαι, λῦσαι μὲν τὴν νόσον, ἀνακτήσασθαι δὲ τὸν βασιλέα. παρεκλήθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἀβδηριτῶν πρὸς αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ Δημόκριτον μὲν, ὡς ἐν μανίᾳ θεραπεῦσαι, ῥύσασθαι δὲ λοιμοῦ τὴν πόλιν ὅλην. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰλλυριῶν καὶ Παιόνων βαρβάρων γῆν λοιμοῦ κατασκήψαντος, καὶ δεομένων τῶν ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, παρὰ τῶν πρέσβεων, τίνα ἦν ἐκεῖ τὰ πολλὰ τῶν πνευμάτων μαθὼν, ἐκείνους μὲν ἀπράκτους ἀπέπεμψε. συλλογισάμενος δὲ τὴν νόσον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἥξειν, προειπὼν τὸ γενησόμενον, καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν μαθητῶν ἐπεμελήθη. τοσοῦτον δὲ φιλέλλην ὑπῆρξεν, ὥστε τῆς δόξης αὐτοῦ μέχρι Περσῶν διαπύστου γενομένης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου διὰ Ἰστάνιδος τοῦ Ἑλλησποντίων ὑπάρχου ἐπὶ μεγάλαις δωρεαῖς δεομένου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, διὰ τὸ σεμνὸν καὶ ἀφιλάργυρον καὶ φιλοικεῖον ἀρνήσασθαι. ὡς καὶ τοῦτο διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς δηλοῦται. ἐρρύσατο δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα πολεμεῖσθαι μέλλουσαν ὑπὸ Ἀθηναίων, Θεσσαλῶν δεηθεὶς ἐπι-

ctum eſſe certis ſignis deprehendit. Poſt mortem enim Alexandri parentis unam ex pellicum numero Philam nomine Perdiccas deperibat, ad quam quum rem ipſam Hippocrates detuliſſet, poſtea ex illius conſpectu omnino illum mutari obſervavit, atque ita morbo depulſo regem conſervavit. Vocatus eſt & Abderam, quo præſens ipſe Democritum ab inſania liberaret, atque eo ſanato à tota urbe peſtem depelleret. Quin & in Illyricum plurimasque barbaras terras peſte ingruente, & illarum gentium regibus ipſum ad ſe vocantibus, quum à legatis ipſorum, qui venti in illis regionibus vigerent, didiciſſet, ipſos re infecta dimiſit. At vero quum prudenti ratiocinatione peſtem in Atticam graſſaturam prævidiſſet, futurum id prædixit, & tum civitatum, tum diſcipulorum curam geſſit, in tantumque Græciæ amator fuit, ut, quum ipſius nominis celebritas usque ad Perſas divulgaretur, atque ea gratia ab Artaxerxe per Hiſtanidem Helleſponti perfectum magnis muneribus & precibus, ut ad ipſum veniret, invitaretur, ob honeſtatem argentique contemptum, ac Græciæ amorem, regi id denegarit, quemadmodum & hoc ex epiſtola ejus ad illum manifeſte oſtenditur. Propriam porro patriam liberavit, quum Athenienſes ei bellum illaturi eſſent, Theſſalis ad auxilium ferendum

ἐπιβοηθῆσαι. διὸ καὶ λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν παρὰ Κῴοις· ἀλλὰ καὶ Θεσσαλοῖς καὶ Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις, οἵτινες καὶ δεύτερον αὐτὸν ἀφ' Ἡρακλέους δημοσίᾳ τοῖς Ἐλευσινίοις ἐμύησαν, καὶ πολίτην ἔγραψαν, καὶ τὴν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν ἔδοσαν εἰς ἐκγόνους. ἀφθόνως δὲ τοὺς ἐπιτηδείους ἐδίδασκε τὴν τέχνην μετὰ τοῦ προσήκοντος ὅρκου.

III. Ἐτελεύτα δὲ παρὰ Λαρισσαίοις, ὅτε καὶ Δημόκριτος φέρεται τελευτῆσαι. καὶ οἱ μὲν ἐννενήκοντα ἐτῶν, οἱ δὲ πέ φασιν, ἄλλοι ρδ'. τινὲς ρθ'. τέθαπται δὲ μεταξὺ Γυρτῶνος καὶ Λαρίσσης. καὶ δείκνυται ἄχρι δεῦρο τὸ μνῆμα. ἐν ᾧ μέχρι πολλοῦ σμῆνος ἦν ἐργαζόμενον μέλι. ἀφ' οὗ τὰ ἀφθῶντα παιδάρια χρίουσαι παρὰ τῷ τάφῳ ῥαδίως ἀπήλλαττον αἱ τίτθαι. ἐν δὲ ταῖς πολλαῖς εἰκόσιν ἐσκεπασμένος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ γράφεται, ὡς μὲν τινες λέγουσι, ἐν πίλῳ παράσημον εὐγενείας, καθάπερ Ὀδυσσεύς. ἄλλοι δὲ τῷ ἱματίῳ. καὶ τούτων οἱ μὲν δι' εὐπρέπειαν, ἐπεὶ φαλακρὸς ἦν. οἱ δὲ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς κεφαλῆς. οἱ δὲ δὴ ἔμφασιν τοῦ δεῖν τὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ χωρίον φρουρεῖν. οἱ δὲ τοῦ φιλα-

dum rogatis. Quapropter ſplenditos honores apud Coos conſequutus eſt: imo & apud Theſſalos Argivoſque & Athenienſes, qui eum Eleuſiniis ſacris ſecundum ab Hercule publice initiarunt, & civem conſcripſerunt, atque in Prytaneo alimenta tum ipſi tum poſteris ejus dederunt. Liberaliter autem & minime invidioſe ſtudioſos artem edocuit, decenti jurejurando prius adſtrictos.

III. Vita functus eſt apud Lariſſæos, quando & Democritus obiiſſe traditur, atque alii quidem nonageſimo ætatis ſuæ anno, alii octogeſimo quinto, alii centeſimo quarto, quidam vero centeſimo nono, deceſſiſſe tradunt. Sepultus autem eſt inter Gyrtonem & Lariſſam, ubi usque in hunc diem monumentum ejus cernitur, in quo ſane ad multum tempus examen apum mellificantium erat, quo melle ad infantium oris ulcuſcula juxta tumulum illito, nutrices ea facile perſanabant. Porro in multis imaginibus velato capite pingitur, ut quidam ajunt pileo, quod nobilitatis ſignum eſt: nam hoc modo etiam Ulyſſes pileatus cernitur: Alii autem pallio velatum dicunt: atque ex his aliqui decoris gratia id fieri aſſerunt, quandoquidem calvus erat: aliqui vero ob capitis imbecillitatem id fieri perhibent, aliqui autem ſignificanter id ab eo factum volunt, nimi-

φιλαποδήμου τεκμήριον. οἱ δὲ τῆς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἀσαφείας. οἱ δὲ πρὸς παράστασιν τοῦ δεῖν κἂν τῷ ὑγιαίνειν φυλάσσεσθαι τὰ βλάπτοντα. τινὲς δὲ, ὅτι χειρίζων πρὸς τὸ τῶν χειρῶν ἀπαραπόδιστον, συμπεριλαμβάνων τὸ τοῦ ἱματίου περικεχυμένον ἐπετίθει τῇ κεφαλῇ.

rum, quod principem rationalis animæ ſedem probe munitam & conte&tam eſſe oporteat. Alii ſignum peregrinationes amantis eſſe ferunt: alii vero rurſus obſcuritatem ſcriptorum ipſius per hoc ſignificari contendunt. Alii poſtremum in teſtificationem id fieri volunt, quod etiam ſanitatis tempore ea, quæ lædere poſſunt, cavere debeamus. Quanquam quidam affirment, quod in adminiſtratione rerum gerendarum, ne quid à circumfluo pallio manus ipſius impedirentur, idipſum complicatum in caput rejicere conſueverit.

IV. Περὶ δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πολλὴ γέγονε διαφωνία, ἄλ- ἄλλα δοξαζάντων. ὅθεν οὐκ ... ἐς τὸ περὶ αὐτῶν ἀποφήνασθαι, διὰ τὸ πολλὰς αἰτίας ἐπισκοτεῖν τῇ κρίσει. πρῶτον τὴν ἐπωνυμίαν. δεύτερον τὸ δύνασθαι τὸν χαρακτῆρα τῆς φράσεως τηρῆσαι. τρίτον διὰ τὸ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, ποτὲ μὲν ῥωμαλεώτερον, ἄλλοτε ἀσθενέστερον διὰ τὴν ἡλικίαν συγγράφειν. καὶ ἄλλας δὲ μετὰ τούτων αἰτίας ἔστιν εἰπεῖν. ἀφιλάργυρος δὲ καὶ τρόποις σεμνὸς καὶ φιλέλλην ὑπῆρχεν, καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς ἐθεράπευε συμπάσῃ σπουδῇ, ὡς καὶ λοιμῶν ὅλας ῥύσασθαι πόλεις, καθάπερ εἴρηται. ὅθεν καὶ λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν, οὐ παρὰ Κῴοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀργει-

IV. Cæterum de ſcriptis ipſius multa diſſenſio eſt: quare fit, ut quum alia alii opinentur, non facile ſit de ipſis certum quid pronunciare, ob multas præſertim cauſſas, quæ judicii certitudinem obſuſcant: velut eſt primum quidem cognomen. Secundo quod dictionis characterem poſſibile ſit ſervare. Tertio quod unus & idem modo robuſtiore, modo remiſſiore dictione per ætatem utatur: neque deſunt etiam aliæ præter has cauſſas, ſi referre libeat. Pecuniarum autem penitus contemptor fuit, moribusque ſanctis, ac Græcorum amator: quare etiam gentiles ſuos ſumma diligentia curavit, adeo, ut à peſte omnes ipſorum civitates liberarit, quemadmodum ſupra dixi. Unde & ſplendidos honores non apud Coos tantum, ſed & apud Argi-

Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις. παῖδας δὲ κατέλιπε θανὼν δύο. Θεσσαλὸν καὶ Δράκοντα. καὶ μαθητὰς παμπληθεῖς· ἐπιφανεστάτους δὲ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας λέγεται καταλιπών.

Argivos & Athenienſes eſt conſequutus. Filios à morte reliquit duos, Theſſalum & Draconem, diſcipulorum vero magnum numerum. Clariſſimi vero, ipſius filii fuiſſe perhibentur.

JOANNES TZETZES

Chiliad. VII. hiſt. 155.

Paulo Laccifio, Veronenſi interprete.

Οὗτος ὁ Κῷος ἰατρὸς, ὁ μέγας Ἱπποκράτης,	Iſte Cous Medicus, magnus Hippocrates,
Πατρὸς μὲν ἦν Ἡρακλείδα, μητρὸς δὲ Φαιναρέτης,	Patre quidem erat Heraclide, matre autem Phænareta,
Τελῶν ἑπτακαιδέκατος Ἀσκληπιοῦ σπερμάτων.	Exiſtens ſeptimus decimus, ex Æſculapii progenie.
Μετὰ γὰρ Τροίας ἅλωσιν, ἐν τῇ περαίᾳ Ῥόδου,	Poſt enim Trojæ captionem, in trajectione Rhodi,
Ὁ Ποδαλείριος υἱὸς Ἀσκληπιοῦ ὑπάρχων,	Podalirius filius Æſculapii [illegible]ſtens
Ἱππόλοχον ἐγέννησεν, οὗ Σώστρατος ἐξέφυ.	Hippolochum genuit, ex quo Soſtratus natus eſt,
Οὗ Δάρδανος· οὗ Κρίσαμις, ὅπερ Κλεομυττάδης,	Ex quo Dardanus, ex quo Criſamis, ex quo Clemyttades,
Ὅνπερ υἱὸς Θεόδωρος· οὗ δὲ Σώστρατος ἄλλος·	Cujus filius Theodorus, ex hoc autem Soſtratus alius.
Ὅνπερ Σωστράτου Κρίσαμις ὁ δεύτερος ἐξέφυ.	Ex quo Soſtrato, Criſamis ſecundus natus eſt.
Κρισάμιδος, Θεόδωρος δεύτερος πάλιν ἔφυ.	Criſamide Theodorus ſecundus rurſum natus eſt.
Ἐκ Θεοδώρου τούτου δὲ, ὁ Σώστρατος ὁ τρίτος.	Ex Theodoro hoc autem Soſtratus tertius,
Οὗ Νέβρος· οὗ Γνωσίδικος· ἐξ οὗπερ Ἱπποκράτης·	Ex quo Nebrus, ex quo Gnoſidicus, ex quo Hippocrates.
Τοῦ πρώτου Ἱπποκράτους δὲ υἱοῦ τοῦ Γνωσιδίκου	Primi Hippocratis autem, filii Gnoſidici,

Παῖς Filius

Digitized by Google

Παῖς ἦν Ἡρακλείδας· ὅπερ καὶ Φαιναρέτης	Filius erat Heraclidas: ex quo, & Phænareta,
Ὁ μέγας, ὁ καὶ δεύτερος, γέγονεν Ἱπποκράτης.	Ille magnus, qui & ſecundus, fuit Hippocrates.
Ὃν ὁ πατὴρ Ἡρακλείδας τὰ ἰατρῶν διδάσκει.	Quem pater Heraclidas, quæ medicorum ſunt, docet:
Ὁ ἐκ τῆς Σηλυβρίας τε Ἡρόδικος σὺν τούτῳ.	Quinque ex Selybria Herodicus, cum hoc.
Γοργίας Λεοντῖνος δὲ τὴν τέχνην τῶν ῥητόρων.	Gorgias Leontinus vero artem rhetorum,
Φιλοσοφίαν μετ' αὐτοὺς Δημόκριτος ἐκεῖνος.	Philoſophiam poſt ipſos Democritus ille.
Ἐν Κῷ βιβλιοφύλαξ δὲ δειχθεὶς ὁ Ἱπποκράτης,	In Coo autem librorum cuſtos deſignatus Hippocrates,
Τὰ παλαιὰ τῶν ἰατρῶν ἐνέπρησε βιβλία.	Antiquos medicorum exuſſit libros,
Καὶ βιβλιοφυλάκιον. δι' ὃ φυγὼν ἐκεῖθεν	Et librorum armamentarium, quapropter fugiens illinc
Ἐν Ἠδωνοῖς διέτριβεν, Ἑλλάδι Θετταλίᾳ,	In Hedonis moratus eſt, Græcia Theſſalia,
Τῷ Ἀρταξέρξῃ σύγχρονος ὑπάρχων καὶ Περδίκκᾳ.	Artaxerxæ contemporaneus exiſtens, & Perdiccæ.
Υἱοὶ δ' Ἱπποκράτους δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ Δράκων.	Filii Hippocratis autem, Theſſalus atque Dracon,
Οὓς καὶ τὸν Πραξαγόραν δὲ τὸν Κῷον καὶ ἑτέρους	Quos, & Praxagoram Coum, atque alios,
Ἰατρικὴν ἐδίδαξεν. ἔγραψε δὲ βιβλία	Medicinam docuit, ſcripſitque libros
Τρία τε καὶ πεντήκοντα. εἶτα καὶ τελευτᾷ δὲ	Tres & quinquaginta. Deinde moritur autem,
Ἐτῶν ὑπάρχων ἑκατὸν ὁμοῦ τε καὶ τεσσάρων.	Annorum exiſtens centum ſimul atque quatuor.
Θανὼν ἐτάφη μέσον δὲ Λαρίσσης καὶ Γυρτῶνος.	Mortuus autem ſepultus eſt medio inter Lariſſam atque Gyrtonem.
Ἑπτὰ τοὺς Ἱπποκράτεις δὲ γίνωσκε πεφυκέναι.	Septem Hippocrates autem ſcito fuiſſe:

Τὸν Γνωσιδίκου πρῶτον μὲν Ἡρακλειδᾶ δεύτερον,	Gnoſidici primum quidem, Heraclidæ autem ſecundum,
Τὸν Θετταλοῦ, τὸν Δράκοντος, δύο υἱοὺς Θυμβραίου.	Illum Theſſali, illum Draconis, duos filios Thymbræi,
Καὶ τὸν τοῦ Πραξιάνακτος ἕβδομον Ἱπποκράτην.	Et illum Praxianactis ſeptimum Hippocratem.
Ἑπτὰ οἱ Ἱπποκράτεις μέν· οὗτος δ' ἐζωγραφεῖτο,	Septem Hippocrates quidem: iſte autem pingebatur
Σκέπων αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ ἱματίῳ.	Contegens ſuum caput ſuo cum veſtimento.
Τέσσαρας τὰς αἰτίας δὲ τούτου φασὶν ὑπάρχειν.	Quatuor autem cauſſas hujus dicunt eſſe:
Ἢ γὰρ ἀλγῶν τὴν κεφαλὴν, ἢ ὡς τῶν ἀποδήμων,	Vel enim dolens caput, vel velut peregrinus,
Ἢ ὡς δεικνὺς τοῦ λογισμοῦ ὄργανον ταύτην εἶναι,	Vel tamquam oſtendens ratiocinationis inſtrumentum id eſſe.
Ἢ πῶς ἐν χειρουργίᾳ δεῖ χρὴ κεφαλὰς καλύπτειν.	Vel quo modo in chirurgiis oporteat caput operire,
Τοῦτο ἐποίει ὁ ἀνὴρ καὶ οὕτω ζωγραφεῖται.	Hoc faciebat vir, & ſic depingitur.
Κακῶς τινες δὲ λέγουσιν ἐμπειρικὸν τὸν ἄνδρα.	Male autem quidam dicunt, empiricum virum.
Ἐξ Ἐφεσίου Σωρανοῦ τὰ Ἱπποκράτους ἔφην.	Ex Epheſio Sorano res Hippocratis expoſui.
Ὃς Ἱπποκράτης ἰατρὸς, Ἡρακλειδᾶ, ὁ Κῷος,	Qui Hippocrates medicus, Heraclidæ, Cous,
Ἔλεγεν, ἐγνωμάτευε τῶν ἰατρῶν τὰ γένη,	Jubebat (ſententiis erudiebat medicorum genera)
Ἐπ' ἀλλοτρίαις ξυμφοραῖς ἰδίας τρυγᾷν λύπας.	In alienis calamitatibus proprias vindemiare triſtitias.

2) Fertur Sorani *περὶ μήτρας καὶ αἰδοίου γυναικείου, de vulva & muliebri pudendo* libellus, ſive ἀποσπασμάτιον, quod Græce vidit lucem ad calcem Rufi Epheſii Pariſ. 1554. 8. ex officina Adriani Turnebi: Latine ex *Jo. Baptiſtæ Raſarii* interpretatione prodiit ſubjunctum Theophili libris V. de corporis humani fabrica, quos à Junio Paulo Craſſo Patavino verſos Latine excudit Guil. Morelius Pariſ. 1556. 8. In illo citantur

tur Methodici Herophilus, - - - - Chius, Diocles & Themiſon. Conferenda, quæ ex Sorano de muliebribus affectibus affert Aëtius tetrabili IV. libro 4. c. 72. ſeqq. 83. ſeqq.

3) Introductio in artem Medicam, ab Albano Torino Baſil. 1528. f. apud Andream Cratandrum cum Oribaſii fragmento de victus ratione, Plinii Valeriani libris V. de re Medica, Apulejo de herbarum virtutibus & Antonii Muſæ de betonica, primum vulgata Latine hoc titulo: *Sorani Epheſii, inſignis Peripatetici & vetuſtiſſimi archiatri in artem medendi iſagoge ſaluberrima.* Poſtea prodiit ex Aldi officina inter veteres Medicos Latinos p. 159. Venet. 1547. fol. Torinus quidem ex Græco verſam non dubitat: & Sorani Cilicis, Medici vetuſtiſſimi eſſe putavit Jo. Lonæus Boſchius, Matheſeos & Medicinæ Profeſſor Ingolſtadienſis, Oratione de Medicinæ auctoribus. Sed Sorano Epheſio etiam, qui Trajani & Hadriani temporibus ſcripſit, juniorem eſſe conſtat, quum capite XIII. nominetenus laudet Galenum. Capite quinto Mecoenatem alloquitur, eo nomine notans non celebrem illum Auguſto Imp. charum, ſed neſcio quem cui futuro Medico præcepta ſua in uſum vertenda commendat. *Et quum hoc factum fuerit, perduces ad propriam ſanitatem ægrotum.* Scriptores præterea nullos allegat, quam cap. 1. Eraſiſtratum, cujus dictum laudat, *feliciſſimum eſſe* in Medico, *ubi & in arte ſit perfectus, & moribus ſit optimus.* Tum cap. 4. & 23. Hippocratem & cap. 3. *memor etiam ſit juramenti Hippocratis, ut ab omni culpa ſe abſtineat, maxime à venereo & corruptibili actu. Ea, quæ in domibus aguntur & dicuntur, tanquam myſteria celanda exiſtimet.* Denique capite 16. laudat Homerum, ſummumque auctorem appellat. Cæterum iſagogen hancce non Græci ſed Latini veteris ſcriptoris eſſe, argumentis haud contemnendis diſputat Marſilius Cagnatus libro IV. variarum Obſervationum cap. 2. cui aſſentitur Voſſius de hiſtoricis Græcis lib. III. p. 415. & in Originum opere ſive etymologico Latino p. 209. & 233. edit. primæ, nec non libro de philoſophia p. 98. Fortaſſe Cœlio Aureliano debetur, Medico celebri Methodico, & plura ex Sorano ſolito mutuari, ita ut Cœlii hujus ſcripta tantum non pro Latino Sorano venditet Hieronymus Mercurialis in Variis Lectionibus p. 6. 26. 92. &c.

4) Sorani de ponderibus & menſuris, MS. Græce cum Heronis Geometricis & de menſuris memorat Labbeus p. 127. Bibl. novæ MSS.

5) Περὶ ἐπιδέσμων, de ligamentis chirurgicis MS. in Nicetæ veteri

 Chi-

Chirurgorum Græcorum collectione, de qua infra cap. VIII. Vide Caſp. Bartholinum III. 3. de tibiis veterum p. 349. & quæ Latine ex Sorano in Geſneri collectione ſcriptorum Chirurgicorum p. 330. b. 333. b. 335. b. 336. 337. b.

SORANI * VARII.

SOranus *augur* imperitus, cujus meminit Cicero lib. 1. de divinat. cap. 47.

Soranus Barea falſa P. Egnatii Celeris delatione, Magiſtri ſui & philoſophi Stoici, interfectus à Nerone.* Vide Tacitum XVI. 32. Dionem ſive Xiphilin. p. 713. ſeq. Scholiaſtem Juvenalis I. 33. VI. 151.

Soranus *Cilix*, Medicus. Vide infra, Mallotes.

Soranus *Cous*, qui in vita Hippocratis à Sorano juniore ſcripta bis allegatur.

Soranus Menandri & Phœbes F. *Ephesius* Medicus, qui Alexandriæ verſatus eſt, & poſtea artem ſuam exercuit Romæ temporibus Trajani & Hadriani, ut Suidas narrat, teſtatus eum πλεῖστα καὶ κάλλιστα, quamplurima & pulcherrima ſcripſiſſe. Ex his fuere, quæ citat Cœlius Aurelianus, *liber de adjutoriis*, *libri cauſarum* ſive αἰτιολογουμένων, *libri de cœnotetis* (κοινοτήτων) & *de febribus*: necnon μονόβιβλος φαρμακευτικὸς & libri περὶ φαρμακείας Galeno laudati, qui eum Methodicum & Attali diſcipulum fuiſſe teſtatur. Confer, quæ infra de hoc Sorano Methodico. Ex ejus libro *de faſciis* Oribaſius, & in Galeni edit. Pariſ. T. 12. p. 505. &c.

Soranus *Epheſius* junior, itidem Medicus, cujus memorat Suidas libros quatuor γυναικείων ſive de morbis mulicbribus. Vitas Medicorum, & de ſectis, atque ſyntagmata libris diſtributa decem. Hujus videtur eſſe *vita*, quæ exſtat *Hippocratis*, quam ſupra dedi: nec non quod *de pudendo muliebri* exſtat fragmentum: & quæ ex Sorano Aëtius tetrabibli IV. libro quarto. Citatur etiam à Moſchione cap. 150.

Soranus Medicus *Methodicæ* ſectæ inſtructiſſimus, cujus *volumina quatuor* Tertullianus lib. *de anima* cap. 6. memorans, ait in iis pleniſſime de illa commentatum, corporalemque ſubſtantiam ei vindicaſſe, etſi fraudaverit immortalitate. Meminit iterum c. 8. 14. 15. 25. 44. nec non S. Cyprianus Epiſtola LXIX. Etiam S. Auguſtino Soranus Medicinæ auctor nobiliſſimus lib. V. contra Julian. c. 51. & re-ra-

* Nomen SORANI, ex antiquiſſimo uſu, pater Ditis. Vide Servium ad XI. Æneid. 785. qui Hirpinos populos inde Soranos dictos annotat.

retractation. lib. 2. c. 62. * Non diverſus hic à Sorano Epheſio priore, de quo ſupra, & qui citatur apud Etymologum & à Paulo Ægineta, vel quem inter Philoſophos laudat Jo. Sarisberienſis, Policratici p. 17.

Soranus *Mallotes* Cilix Medicus antiquiſſimus, Hippocratis temporibus non longe junior, cujus Suidas mentionem facit. Sorani etiam inter interpretes Hippocratis meminit Oribaſius, vel quisquis auctor commentarii præf. in Hippocratis aphoriſmos.

Soranus *prætor*, quem obtruncatum Syllæ imputat Florus III. 21. 26.

Q. Sorani & C. Antonii Coſ. nominibus ſingulæ *Epiſtolæ* Latinæ mutuæ *de incontinentia libidinis Cleopatræ Reginæ* feruntur ad calcem Priapeiorum & in appendice Petronii, ut dixi in Bibl. Latina IV. cap. 1. 689. Sorani, qui Cleopatræ tempore vixit, mentio apud Tzetzem Chiliad. VI. verſ. 300.

D. Valerius Soranus, cum Q. Valerio Sorano laudatur à Cicerone in Bruto c. 45. *vicini & familiares mei, non tam in dicendo admirabiles, quam docti & Græcis literis & Latinis.*

Q. Valerius Soranus Grammaticus, à Pompejo ob proditum arcanum Romæ nomen datus neci, teſte Plinio III. 5. & Solino c. 1. & Plutarcho in Pompejo p. 623. De ejus *epoptidon* ſive arcanorum Grammaticorum libris Turnebus & Harduinus ad præfationem Plinii. Jo. Glandorpius *ſpectaculorum libros* appellat pag. 876. Onomaſtici Rom. Litteratiſſimus togatorum omnium Soranus hic dicitur Ciceroni III. 11. de Oratore. Laudant etiam Varro ſexto de Lingua Lat. & apud Gellium II. 10. ſed erudite de illo Petrus Bælius in Dictionario hiſtorico.

XI. NONUS Medicus Imperatori Conſtantino Porphyrogenito A. C. 959. defuncto inſcripſit, quod ejus juſſu teſtatur ſe ſuſcepiſſe componendum, præceptorum Medicæ artis curationisque morborum breviarium. Τὰς προσαχθείσας ΕΠΙΤΟΜΑΣ παρὰ τῆς σῆς θειότητος ἐκ Θεοῦ Αὐτοκράτωρ περὶ ΤΗΣ ΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΘΕΩΡΗΜΑΤΩΝ συναγωγῆς ἔσπευσα κατὰ τὸ δυνατὸν διὰ συντομίας ὁμοῦ καὶ σαφηνείας πάσης τὴν ἰατρικὴν ἐπελθεῖν. De aliis Compendiis vel excerptis varii argumenti, eodem Imperatore duce & auſpice per varios viros doctos illius ætatis concinnatis dicere me memini Volum. VI. hujus Bibl. p. 490. ſeq. De Nono hoc mentionem, qui fecerit in veterum ſcriptis, nullus mihi ſuccurrit, librum autem

hunc ejus primum ex MSto Græco Codice Bibl. Auguſtanæ in lucem produxit, Græcamque verſionem ſuam adjunxit *Hieremias Martius*, Medicus & Phyſicus Auguſtanus, Argentorati 1568. 8. inſcripſitque: ***Noni de omnium particularium morborum curatione, ſic ut febres quoque & tumores præter naturam complectatur, liber.*** De febribus apoſpaſmation Latine etiam exhibetur in opere Veneto de febribus p. 14. Georgius vero Hieronymus Welſchius Nonum hunc ex MSto Auguſtano recenſitum de integro ac ſuppletum cum notis neceſſariis prelo iterum ſubjicere in animo habuit, ut ex ejus Epiſtola octava novimus. Sed ecce tibi brevem in illum Noni librum indiculum:

Amazonum paſtillus p. 181.
Andronis paſtillus p. 131. 190. 194.
Archigenes p. 2. 112. 135. 240.
Crito p. 113.
Τὸ Διοσπολιτικὸν φάρμακον p. 163. 181. 183.
Eraſiſtrati collyrium p. 67.
Eſdræ antidotus p. 152. 156. 188.
Fauſti paſtillus p. 190.
Galeni hiera p. 38. 40. 46. 104. 262.
Herculeus morbus (comitialis) p. 45.
Hippocrates p. 238.
Idiotæ teneſmum vocant βιασμόν p. 192. ileum χορδαψόν p. 194.
Logadii hiera p. 46.
Marciatum p. 155.
Mnaſæi emplaſtrum p. 103. 155.
Muſæ paſtillus p. 64.
Pæonia antidotus p. 194.
Paſionis p. 190.
Philonis antidotus p. 191. 194.
Polyidæ p. 190.
Rufi hiera p. 85.
Ruſticus Corcyræus p. 50.
Severianum collyrium p. 73.
Θεοδώρητος ἀντίδοτος p. 44. 156.
λέγει δὲ ὁ Τεχνικός (fortaſſe Galenus) p. 151.

Noni

Noni nomen petitum à numero, uti apud Romanos non inuſitatum fuit interdum filiis vel filiabus imponere appellationem ex ordine naſcendi: Sic *Prima* Romuli filia, M. Antonius *Primus* de quo Martialis & Tacitus: *Primique* varii & *Primuli*, ac *Primiones*, de quibus in ſupplemento Bibl. Latinæ lib. 2. c. 22. p. 775. nec non *Secundi*, quod nomen obvium in Attiliis, Aufidiis, Gabiniis, Juliis, Petroniis, Pliniis, Pomponiis, Publiis, Saluſtiis, Turciiſque, ut Glandorpius annotavit. Idem Abutii *Tertii* meminit, & *Tertii* amanuenſis ſui S. Paulus Apoſtolus Rom. XVI, 22. De *Tertia* deducta notus Ciceronis jocus, ex Svetonii Cæſare c. 50. *Quarti* & *Quartani* rarius quidem ſed tamen obvii ſunt perinde, ut *Tetradii* & *Tertulli*, *Tertulla* ac *Tertulliani*, quod nomen mihi in memoriam vocat *Quintum Septimium Florentem Tertullianum*, ad cujus imitationem *Quintus Septimius Florens Chriſtianus*, & patrum memoria à D. Andrea Rivino patre Medico Lipſienſi celebris poſteà JCtus, *Quintus Septimius Florens Rivinus* fuit appellatus: ille Florens Chriſtianus quidem inſigni poſtea eruditione omnibus notiſſimus, ideo quod filius quintus ordine & ſeptimo menſe natus eſt, quod ipſe teſtatus eſt hoc non ineleganti hexaſticho, quod exſtat apud Colomeſium p. 210. Bibl. ſelectæ:

Ne quis miretur prænomina noſtra, nempe Quintum eſt
Enixa mater, ſeptimoque menſe.
Quod ſi lingua fuiſſet ter mea Tulliana, poſſem
Tertullianus eſſe Chriſtianus.
Verum ter valeat mihi Tullius atque Tullianus,
Dum Chriſtiani floreant ſtolones.

Poſt Quintos, Quintillos, Quintillas, Quintilianos & Pentadios, non minus frequentes Sexti, de quibus ſupra p. 615. ſq. nec non, Sextii, Sextilii, Sextimiique, tum Septimii & Septimæ, Octavii & Octaviæ, Octaviani & in veteri inſcriptione Julia Nona, Decimique & Decimii, Decimæ, Decimiæ ac Decimianæ.

XII. De JOANNE Alexandrino audiendus Herm. Conringius lib. 1. de Hermetica Medicina cap. IX. p. 86. *Palladium Alexandrinum* a) *Iatroſophiſtam, artem Medicam Alexandriæ docuiſſe, certius eſt, idque vel ex titulo commentationis in ſextum epidemiorum Hippocratis, qui prodit collectam illam eſſe ex ore Palladii. Talis quoque omnino fuit Joannes Alexandrinus,*

a) De hoc dictum Volumine IX. hujus Bibl. p. 12.

Digitized by Google

drinus, ille cujus ex Arabico b) *verſi commentarii pereruditi in eundem ſextum Epidemiorum ſuperſunt, digni qui plurium manibus teneantur. Audit enim magnus Medicus & Sophiſta: vixit Alexandria, ut conſtat ex parte 6. comm. 24. meminit Triſidemonis maximi Sophiſtæ & Jonchii ſeu Jonici, ejus puto, qui cum Oribaſio* c) *Zenonem audivit: denique tota oratione, Magiſtri ad diſcipulos perſonam refert. Videtur autem vixiſſe ſeculo ſexto declinante.* Diverſus, ut videtur hic à Joanne Alexandrino Philopono Grammatico, licet & hunc Phyſica ac Medica tractaſſe colligas, quod illius commentarii in Ariſtotelis Phyſica d) exſtant, & librum Philoponi de pulſibus memorant Geſnerus ac Tiraquellus e) habuitque MStum Reineſius, f) neſcio an diverſum vel eundem cum libro de pulſibus, qui prodiit ſub *Philareti* nomine, & quem Theophili Protoſpatharii eſſe notavi p. 653. & 647. Sane Philoponum Medicum, quem ex Paulo Ægineta idem Tiraquellus g) memorat, apud Paulum non reperi. Cæterum commentarius Joannis Alexandrini in ſextum Epidemiorum prodiit Latine cum Joannicii Arabis articella ſive in artem parvam Galeni, Venet. 1483. fol.

CRITO Medicus celebris in aula Trajani Imperatoris, *κατὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν οἰκίαν ἰατρεύσας*, teſte Galeno lib. 1. *κατὰ τόπους* T. 2. edit. Græcæ Baſil. p. 163. Pro peritiſſimo artis ſuæ ponitur apud Martialem XI. 6[illegible].

Quod ſanare Criton non quod Hygea poteſt.

Incertum an idem Crito Gortyniæus Cretenſis, cujus medicamenti formulam affert Galenus lib. 8. *κατὰ τόπους* T. 2. p. 294. 295. vel quo uſum ſe profitetur Plinius libro XVIII. hiſtoriæ: fuere enim & alii Critones, ut notare me memini lib. 2. c. 23. §. 35. etiam Critonem Medicum antiquiorem, Eraſiſtrati clarum ætate memorat Galenus T. 4. edit. Græcæ Baſil. p. 8. 10. vide & T. 2. edit. Pariſ. p. 340. ubi eundem Empiricum fuiſſe docet ex Acronis ſchola: Floruit autem Eraſiſtratus tempore Antiochi Soteris, qui A. 262. ante CHRISTUM natum obiit Olympiad. CXXIX. 3. Porro alter ille, quem Trajani ævo dixi floruiſſe, præter libros *περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων*, quorum quartum laudat Galenus lib. 2. *κατὰ γένη* & lib. 6.

b) Arabice prius tranſlati ex Græco fuerunt hi commentarii, unde illis locus hoc loco à me datus eſt.
c) Vide ſupra p. 640.
d) De his Volumine IX. hujus Bibl: p. 364.
e) Geſnerus in Bibl. p. 423. b. & Tiraquellus de nobilitate p. 371.
f) Reineſ. Epiſt. ad Daum.
g) Tiraquell. p. 389.

lib. 6. T. 2. edit. Baſil. p. 337. 392. ſcripſerat libros quatuor κοσμητικῶν. ſive de arte munditiem corporis * & formæ pulchritudinem excolendi ac conſervandi libros IV. quibus Archigenis, Cleopatræ Reginæ, Heraclidæ Tarentini & aliorum ſcripta de hoc argumento contracta ab eo fuiſſe idem Galenus lib. 1. κατὰ τόπους p. 163. teſtatur. Nihil ex ejus ingenii monumentis ſupereſt, præter fragmenta apud Galenum, atque argumenta capitum operis de arte coſmetica, quæ qualis apud veteres fuerit, ex his cognoſcere licebit. Librum ſecundum Critonis laudat & Galenus 7. κατὰ γένη T. 2. p. 419. E recentibus de hoc argumento ſuffecerit laudare duo ſcripta vernacula, unum Tobiæ Vogelii curieuſer Haut-Diener; vorſtellend der menſchlichen Haut Schönheit und Heßlichkeit, wobey zu deren Erhaltung und Verbeſſerung dienliche Mittel vorgeſchlagen werden, Lipſ. 1690. 12. alterum Anonymi Neuentdeckte Geheimniß von der Schönheit der Damen, wie ſolche durch bewehrte Mittel zu erlangen, beſtändig zu erhalten, und bey ereignender Abnehmung wieder zu repariren ſey; aus dem beſten Frantzöſiſchen Autoribus zuſammen getragen, ibid. 1704. 12.

Argumenta Librorum IV. CRITONIS Κοσμητικῶν.

ΤΟῦ πρώτου τῶν Κρίτωνος κοσμητικῶν κεφάλαια· διαφυλακτικὰ τριχῶν. αὐξητικὰ τριχῶν. προφυλακτικὰ τριχῶν. βάμματα πολιῶν. βάμματα ὥστε ξανθὰς καὶ χρυσίζουσας ποιεῖν. σμήξεις τριχῶν. ἐπίχριστα προφυλακτικά. προσώπου τῶν πιτανώματα. προσώπου ἐπίχριστα λαμπρυντικά. προσώπου καταπλάσματα λαμπρυντικά. ὀφρύων ἐπίχριστα. ὀφρύων μελάσματα. ὀφθαλμῶν ἐπίχριστα. στιμμίσματα ἔγχριστα. πρὸς δυσωδίαν μυκτήρων. ὀδόντων ἀποτρίμματα. διαμασήματα πρὸς μασχαλῶν δυσωδίαν. περιτρίμματα. διαμασήματα πρὸς δυσωδίαν στόματος.

Τοῦ δευτέρου κεφάλαια· ῥύμματα πρὸς

PRimi libri Critonis de ornatu capita: Conſervantia capillos. Augentia capillos. Præſervantia capillos. Tinctura canorum. Tincturæ flavos, & auricolores capillos reddentes. Smegmata capillorum. Illitiones præſervantes. Faciem erugantia. Illitiones faciem nitidam reddentes. Cataplaſmata faciem nitidam reddentia. Superciliorum illitiones. Supercilia denigrantia. Oculorum illitiones. Illitiones ex ſtibio. Ad graveolentiam narium. Dentifricia. Manducationes. Ad fœtorem ſub alis affrictiones. Manducationes ad fœtorem oris.

Secundi libri capita: Quæ nigredines

* Optimam Κομμωτικὴν τέχνην animi virtutibus exornandi commendat Theodoritus l. V. hæret. fabul. c. 10. T. 4. Opp. p. 227.

πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ τραχήλου μελανίας. ἐπίχριστα πρὸς τὰς τῶν μασχαλῶν συνιδρώσεις. ἐπίχριστα μαστῶν διαφυλακτικά. κοιλίας καθαρτικά. σμήγματα χειρῶν λαμπρυντικά. πρὸς τὰς ἐκ τόκου μελανίας. πρὸς τὰς ἐκ τόκου ῥυτίδας. πρὸς τὰς ἐκ τόκου ῥαγάδας. ἐπιχρίσματα πρὸς τὰς τῶν ὀμφαλῶν ἐξοχάς. ἀνήβων παιδίων διαφυλακτικά. παρθενίας διαφυλακτικά. πρὸς τὰς καθύγρους καὶ καταψύχρους γυναῖκας. πρὸς οὐλὰς μελαίνας. ψίλωθρα τριχῶν. σμήγματα λεπτυντικὰ παντοῖα. ἐπίχριστα ἀφανιστικὰ τριχῶν. σμήγματα ὅλου τοῦ σώματος. καθαρτικὰ λαμπρυντικὰ παντοῖα. καταπλάσματα ἀρωματικὰ τοῖς ἱματίοις. εὐώδεις βαφαὶ ἱματίων. ῥάσματα θαλάμων, καὶ περιπάτων. θυμιαμάτων παντοίων σκευασία. χρισμάτων, καὶ μύρων παντοίων σκευασίαι. ἀμυγδαλίνου, βαλανίνου, καρυΐνου, σησαμίνου, μυρσίνου, σχινίνου, δαφνίνου, ῥοδίνου, γλευκίνου, μηλίνου, οἰνανθίνου, σαμψυχίνου, τηλίνου, σουσίνου, ὃ ἔνιοι κρίνινον καλοῦσι, κικίνου, ἰρίνου, ναρκισσίνου, φοινικίνου, κυπρίνου, κροκίνου, ναρδίνου, ἀμαρακίνου, ἡδυχρόου, μενδησίου, μαλαβαθρίνου.

dines colli repurgent. Illitiones ad exudationes ſub alis. Illitiones mammillas conſervantes. Ventrem purgantia. Smegmata manus nitidas reddentia. Ad nigredines à partu. Ad rugas à partu. Ad fiſſuras à partu. Illitiones ad eminentes umbilicos. Quæ pueros impuberes conſervant. Quæ virginitatem conſervant. Ad humectas, & frigidas mulierculas. Ad cicatrices nigras. Depilatoria pilorum. Smegmata attenuantia omnis generis. Illitiones capillos abolentes. Smegmata totius corporis. Repurgatoria nitorem inducentia omnigena. Conſperſiones aromaticæ veſtium. Odoratæ tincturæ veſtium. Aſperſiones thalamorum & ambulacrorum. Suffimentorum omnigenorum compoſitiones. Illitionum & unguentorum omnis generis compoſitiones, videlicet amygdalini, balanini, nucum, ſeſamini, myrtei, lentiſcini, laurini, roſacei, gleucini, melini, œnanthini, ſampſuchini, telini, ſuſini, quod aliqui crininum, hoc eſt liliaceum, appellant, cicini, irini, narciſſini, phœnici, cyprini, crocini, nardini, amaracini, hedychroi, mendeſii, malabathrini.

Τοῦ τρίτου κεφάλαια· πρὸς πίτυρα παντοῖα. πρὸς τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ ἐκβράσματα. πρὸς ἀχῶρας. πρὸς φθεῖρας, καὶ κόνιδας. πρὸς ἀλωπεκίας. πρὸς τὰς ἐν τῷ προσώπῳ ψωρώ-

Tertii libri Critonis capita: Ad furfures omnigenos. Ad capitis eruptiones. Ad achoras, hoc eſt ulcera manantia. Ad pediculos & lentes. Ad alopecias. Ad ſcabioſas

ψωρώδεις διαθέσεις. πρὸς φακούς. πρὸς ἐφήλεις. νίμματα προσώπου. πρὸς στίγματα. πρὸς πελιώματα. πρὸς ὑπώπια. πρὸς ἰόνθους. πρὸς ἐπινυκτίδα. πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν γενείων ὀχθώδη. πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν γενείων λειχῆνας. λειχήνων ἐπιχρίσματα. ἐπιθέματα ἐκδόρεια. χλωραὶ μετὰ τὰς ἐκδορὰς ἐπιτιθέμεναι. λευκαὶ πρὸς ἀπούλωσιν. φάρμακα μαλακτικὰ ἐπιτριβέντα λειχήνων.

Τοῦ τετάρτου κεφάλαια· πρὸς ἀλφοὺς μέλαινας, καὶ λευκούς. πρὸς οὐλὰς μέλαινας. πρὸς λευκάς. πρὸς λέπρας. πρὸς ὄνυχας ψωριῶντας. πρὸς κνησμώδεις διαθέσεις. πρὸς ψύδρακας, καὶ ἐκδάρματα. πρὸς τὰς ἑρπηστικὰς διαθέσεις. πρὸς ψωριάσεις. πρὸς θύμους. πρὸς ἀκροχορδόνας. πρὸς μυρμηκίας. πρὸς ὀμφαλοῦ ἐμπνευματώσιν. πρὸς ἐντέρων καταλίσθησιν. πρὸς ὑδροκήλας. πρὸς λειποδέρμους. πρὸς τοὺς προσπίπτοντας ἀρχούς. πρὸς χείμεθλα. πρὸς τὰς ἐν ποσὶ ῥαγμάς.

Ἐν τούτοις τοῖς τέτταρσι βιβλίοις, ὁ Κρίτων ἐπιμελέστατα σχεδὸν ἅπαντα ἔγραψε τὰ δόκιμα κοσμητικὰ φάρμακα, προσθεὶς αὐτοῖς καὶ τὰ κομμωτικά, νόθον κάλλος οὐκ ἀληθινὸν ἐκπορίζοντα, διὸ κἀγὼ παραλείψω μὲν αὐτά.

ſas faciei affectiones. Ad lentigines. Ad maculas à Sole provocatas. Lotiones faciei. Ad ſtigmata. Ad liventia. Ad ſugillata. Ad varos. Ad puſtulas nocte erumpentes. Ad menti tubercula. Ad menti impetigines, impetiginum illitiones. Epithemata excoriatoria. Emplaſtra viridia, quæ ab excoriatione imponuntur. Emplaſtra alba ad cicatricem inducendam. Pharmaca emollientia, quæ impetiginibus affricantur.

Quarti libri capita: Ad alphos, id eſt vitiligines nigras, & albas. Ad cicatrices nigras. Ad leucas, hoc eſt vitiligines altius inſidentes. Ad lepras. Ad ungues ſcabioſos. Ad pruriginoſas affectiones. Ad tubercula parva pſidracas Græcis appellata, & ad excoriata. Ad ſerpiginoſas affectiones. Ad ſcabidos. Ad thymos, verrucæ genus. Ad penſiles verrucas. Ad formicarias, latioresve verrucas. Ad umbilici inflationem. Ad inteſtinorum delapſionem. Ad hydrocelas. Ad apellas. Ad procidentes anos. Ad chimetla, hyemis tempore oborta ulcera. Ad rimas pedum.

In his quatuor libris Crito diligentiſſime omnia ferme exornatoria pharmaca ſcripſit, appoſitis etiam comptoriis, quæ ſpuriam pulchritudinem, non veram inducunt, quæque ego prætermittam.

XIII. Eſt etiam hic locus dandus RHAZEO, Ῥαζῆ, Zachariæ filio, qui vulgo *Raſis*, ſcriptori Muhamedano, qui ad Almanſorem Iſeni, Hiſpaniarum Caliphæ, proregem, poſtea Anno Arabum 393. (CHRISTI 1002.) * extinctum, plura ſcripſit, quæ ex Arabico Latine verſa ** per Gerhardum Cremonenſem ſæpius viderunt lucem: inter alia autem compoſuit etiam librum περὶ λοιμικῆς, *de morbo peſtilentiali*, ejusque curatione, qui ἐξελληνισθὴς ἀπὸ τῆς Σύρων διαλέκτου, ex Syro verſus Græce prodiit ad calcem Alexandri Tralliani, curante Jacobo Goupylo, Pariſ. 1548. fol. cum præfatione Græci interpretis, qui ſe ait hunc laborem in ſe ſuſcepiſſe juſſu Imperatoris (Conſtantini Ducæ, ut ſuſpicor,) quoniam Galenus argumentum hoc in ſcriptis ſuis tractare neglexiſſet. *ἀλλ᾽ οὖν πειθόμενοι τῷ προστάγματί σου, θεόστεπτε καὶ ἀησίβασε αὐτοκράτορ, τὴν παρὰ τοῦ σοφοῦ τούτου ῬΑΖΗ, καλλίστην καὶ πλειοτάτην περὶ τῆς λοιμικῆς νόσου πραγματείαν* ΣΑΡΑΚΗΝΙΚΑΙ͂Σ *λέξεσιν ἐκτεθειμένην εἰς τὴν Ἑλληνίδα μεταμειψάμενοι φωνὴν ἠνέγκαμεν τῷ κράτει σου κ. τ. λ.* Citat Rhazes Galenum *ἐν ταῖς τῶν ἀφορισμῶν ἐξηγήσεσιν* p. 244. neque ullius alterius ſcriptoris, neque Græci neque Arabis facit mentionem.

Vocabula Arabica interpres ſervavit duo: unum p. 246. *χάσσε* quod interpretatur *rem ſui generis*, *τὸ κατ᾽ αὐτό*, & alterum p. 248. *ῥαίπ*, acidiorem lactis aceſcentis ſaniem.

Latinæ verſiones exſtant tres, una *Georgii Vallæ*, Placentini, ad Paulum Piſanum Venetum Patricium Decemvirum, Venet. 1498. fol. & cum Benedicto Veronenſi de febri peſtilentiali, Pariſ. 1528. 4. & Baſil. 1529. 8. cum Pſello de ratione victus, & Joannis Manardi, Ferrarienſis Medici A. 1536. defuncti expoſitione in artem Galeni.

altera *Jo. Guinterii* Andernaci, Argentorat. 1549. 8. cum Alexandrino Tralliano.

tertia *Nicolai Machelli*, Medici Mutinenſis. Venet. 1555. 8. & 1586. 8.

Rhaſis tractatus nonus ad Regem Almanſorem de curatione morborum particularium. Latine prodiit Pariſ. 1534. 8. apud Simonem Colinæum, &c.

XIV. STE-

* Rodericus hiſtoria Arabum c. 31. Pagi ad A. C. 998. n. 15.

** Vide Merklini Lindenium renovatum in ABUBETER (rectius ABUBEKER) RHAZES, p. 4. ſeq. Plures hujus Raſis lucubrationes MSS. Arabice in Bibl. Leidenſi.

XIV. STEPHANUS Athenienſis, Theophili, de quo ſupra p. 648. dixi diſcipulus, Heraclii Imp. ſuppar temporibus non diverſus fuiſſe videtur à Stephano Alexandrino a) Medico & Philoſopho h. e. Chemico. b)

Stephani Athenienſis *explanationes* eruditæ *in Galeni librum priorem Therapevticum ad Glauconem* Græce editæ ſunt Venetiis apud Aldum A: 1536. 8. Latine Auguſto Gadaldino c) Mutinenſi interprete cum paucis ejusdem ſchollis & caſtigationibus ibid. apud Juntas A. 1554. 8. Lugduni d) apud Sylvium A. 1555. 8. ibidem apud Frellonium Anno 1558. 8. & ad calcem Medicorum antiquorum Latine redditorum à Junio Paulo Craſſo Baſil. 1581. 4. Præter triumviros notiſſimos Hippocratem, Platonem & Galenum, (cujus etiam libros de pulſibus commentario illuſtraſſe ſe innuit p. 30. & 70. edit. Juntinæ) laudatur ab hoc Stephano p. 18. b. Medicus quidam Anatomicus *Ange'evas*, aliunde mihi incompertus & ignotus: *Ac Angelevas quidem ait à glandulis in veſicam vaſa tendere* &c.

Scriptum *de re Medica, ordine Alphabetico* exaratum memorat Labbeus d. 127. idem dubio procul (de quo Lambecius lib. 2. Commentar. p. 598. ſq. & Neſſelius parte 3. p. 29. & 55.) Alphabetum Medicum Empiricum ex Dioſcoride & Stephano collectum, quod inſcribitur: *Βίβλος Διοσκορίδου καὶ Στεφάνου Ἀθηναίου τοῦ φιλοσόφου, περιέχουσα φαρμάκων ἐμπειρίας, κατὰ ἀλφάβητον σαφῶς ἐκτεθεῖσα.* Incipit: *Ἄβρωτα διατηρεῖ ἀπὸ μυῶν καὶ σκωλήκων τὰ βιβλία, ἱμάτια καὶ χαρτία, ἀψίνθιον ξηρὸν ἀποστρωννυμένον ἐν τοῖς κιβωτίοις. Ἄδιψον διαφυλαχθῆναι εἰ θέλεις,* &c. Fortaſſe ex eodem libro petita *remedia contra dolores dentium & capitis* aliosque nonnullos morbos, quos ſub nomine *Στεφάνου ἰατροῦ Ἀθηναίου φιλοσόφου* inter Anonymi cujusdam collectanea Græca Miſcellanea MSS. reperit Neſſelius parte 4. p. 119. Neque omittendum, quod Matthias Theodorus Melaneli, Medicus Antwerpienſis libro de Melancholia ex Galeni, Rufi & Aëtii ſcriptis, neſcio per quem, collecto & à ſe Latine red-

a) Eadem ſententia Gerh. Joh. Voſſii lib. de Philoſophia p. 109. Fortaſſe Athenienſis à Patria, Alexandrinus dicitur, quod ibi verſatus & Medicam artem ibi docuerit exercueritque.

b) Chemnicos *κατ' ἐξοχὴν* Philoſophorum & Ariſtarum nomine veniſſe notatum in obſervationibus ſelectis Hallenſibus parte 6. Obſervatt. 22. ſeq. Stephanum autem iſtum etiam Philoſophum Oecumenicum dictum reperio.

c) Gadaldirus perperam excuſum eſt in Bibl. Attica Meurſii T. 10. theſauri Antiqu. Gr. Gronoviani pag: 1612.

d) Apud Lindenium traditur prodiiſſe illo anno Lutetiæ.

dito adjunxit Stephani Medici cognomento Magiſtri (Διδασκάλυ, quo nomine mox venire obſervabis Stephanum Alexandrinum,) *exquiſitiſſimum oculare* collyrium ex Græco Latine à ſe translatum & primum editum Antwerp. 1540. 4.

Stephani Athenienſis *commentarius in prognoſticum Hippocratis* Græce manu exaratus fuit in Bibliotheca Renati Moreau.

De ejuſd. Stephani *Apoteleſmaticis*, e) libro *de differentiis febrium*, commentario *in Hippocratis Aphoriſmos*, ſcholiisque *in librum Magni de urinis*, mentionem feci paulo ante in Theophilo. Stephani Alexandrini *novem πράξεις* ſive *lectiones* f) *de arte Chemica* MStæ occurrunt Græce in variis Bibliothecis Galliæ, Italiæ, Germaniæ: fueruntque Lugduni Batavorum apud Jo. Elichmannum, teſte Lindenio, qui *novem libros de divina & ſacra arte Chyſopoeia* appellat. In Bibliotheca Cæſarea non tantum Græce exſtant, g) ſed Latine quoque Anonymo quodam interprete. Titulus eſt: Στεφάνυ Ἀλεξανδρέως οἰκυμενικῦ h) φιλοσόφυ καὶ διδασκάλυ μεγάλης καὶ ἱερᾶς ταύτης τέχνης περὶ χρυσοποιίας πρᾶξις ἐν Θεῷ πρώτη. Incipit: Θεὸν τῶν πάντων αἴτιον καὶ βασιλέα τῶν ὅλων, καὶ τὸν ἐξ αὐτῦ πρὸ τῶν αἰώνων ἐκλάμψαντα μονογενῆ Υἱὸν σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑμνήσαντες &c. Hæ actiones novem Latine prodierunt *Dominico Pizimento* interprete, Patavii 1573. 8. cum

e) Labbe Bibl. nova MSS. p. 127.

f) Vide, quæ de vocabulo πρᾶξις notavi Volum. VII. hujus Bibl. p. 451. & ad Marinum de vita Procli c. 22. & in Codice Apocrypho N. T. Tom. I. pag. 142. Hinc & πρᾶξαι, lectiones frequentare. Jo. Moſchus in prato ſpirituali cap. LXXVII. ἀπήλθομεν ἐν μιᾷ εἰς τὸν οἶκον Στεφάνυ τῦ σοφιςῦ ἐγὼ καὶ ὁ κύριος Σωφρόνιος ἵνα πράξωμεν. Ab hoc Stephano Sophiſta & à Stephano noſtro Athenienſi atque Alexandrino diverſus Stephanus Medicus Edeſſenus ἐν τοῖς κατ᾽ αὐτὸν ἰατροῖς λόγιος, ad Regem Perſarum miſſus à Juſtiniano legatus, de quo Procopius II. 26. de bello Perſico. Stephanum omitto juniorem Philoſophiæ diſcipulum, qui ex Arabico Latine vertit Haly Arabis circa A. C. 1122. clari opus ſpiſſum Medicum in partes duas theoricam & practicam diviſum, ſingulis iterum decem libros complectentibus, quod Latine prodiit Venetiis 1492. fol. opera Bernardi Ricii de Novaria. Allegat hic Haly præter Græcos Hippocratem, Galenum, Paulum, Oribaſium, Magnumque, etiam Arabes Aaronem, Meſſium (Meſuen) & Joannem Serapionem.

g) Confer Neſſelium parte 3. p. 14. ſeq.

h) Conringius de Medicina Ægypt. p. 25. ait CPolitanum potius dicendum hunc Stephanum quam Alexandrinum ſi fuerit Doctor Oecumenicus. At enim Oecumenicus potuit etiam dici propter artis & ſcientiæ amplitudinem, non ob dignitatem patriæ vel urbis, in qua docuit, fuitve verſatus.

Digitized by Google

cum Democrito de arte magna, Syneſiique, Pelagii & Michaelis Pſelli ſcriptis ejusdem argumenti. Tribuuntur autem Stephano Athenienſi, atque Heraclio Imperatori ab auctore dicatas, diſerte traditur in titulo actionis nonæ p. 57. Hunc ita porro affatur Stephanus: *DEUS te, ô Imperator, & Rex Regum, univerſalem & Regem, liberam plenamque poteſtatem habentem fecit in omnibus terris & oſtendit, ut dominareris omnibus ſuæ creaturis cum benevolentia & ſapientia, qui ſua dextra, qua cuncta continet & facit, Divinitatis inſtinctum largitus eſt: & ex ſuo perenni fonte omnes lætitias & egregia dona depromſit, & varias bonorum operum tuæ Serenitatis à DEO coronatæ, & pietatis multifariæ ſpecies oſtendit: nec non te ſervum & confeſſorem ſolum unius veri DEI & JESU CHRISTI Filii DEI viventis, quem ille miſit in terras. Jure igitur tibi reliquum eſt, ô Rex à DEO coronate, ambulare cum timore DEI & cum charitate non ficta, ut poſſis per gratiam Domini noſtri JESU CHRISTI fontes aquæ viventis educere, & illius ſublimis voti compos fieri, ut aſſiſtas à dextris DEI. Quoniam non digna ſunt, quæ nunc videntur*, &c.

Memorantur ab eodem Stephano

Ægypti ſtudioſi & Prophetæ pag. 33. b.
Agathodæmon p. 58. 59. b.
Divina & allegorica ſcripta p. 33. b.
Jacobus Cabidarius & Magiſtrianus præceptores p. 30. b.
Maximus Chimes p. 60.
Cleopatra p. 61. b. 62. 64. b.
Hoc arcanum didicimus, fratres, tum à DEO, tum à patre noſtro Comario antiquo p. 64. b.
Democritus (in quem commentatur Stephanus) præſtantiſſimus vir & omnium virtutum magiſter p. 28. b. perſpicax magiſter & philoſophus & interpres p. 32. b. annon audiſti philoſophum dicentem p. 38.
Hermes p. 58. b. 31. 33. b.
Orpheus p. 26.
Oſtanes reſpondens Cleopatræ p. 61. b.
Philoſophus p. 49. b. Vide Democritus.
Sacra & Divina ars Philoſophorum, i. e. Chymicorum, p. 41. b.
Oſtende Stephani tui laudem p. 43. b.
Ad Theodorum Epiſtola p. 30. Magiſtrianus Theodorus & Jacobus Cabidarius præceptores p. 30. b.

Theophilus p. 59. b.

Vox ait ſacra: inventus eſt Pan à creatione Ægypti quæſitus p. 60.

Aliud eſt verboſa, ἡ μυθικὴ, alchymia, aliud vero ἡ μυστικὴ, arcana & abdita p. 30. b.

Sapientiſſimæ ſententiæ problema p. 43. b. ἐξετάσωμεν τῆς σοφωτάτης ἐννοίας τὸ πρόβλημα· ἐννέα γράμματ᾽ ἔχω &c. Ad hunc locum illuſtrandum afferre lubet obſervationem acutiſſimi viri G.G. Leibnitii τοῦ μακαρίτου ex Miſcellaneis Berolin. T. 1. p. 19. ubi accedit illis, qui problema illud ſive ænigma chymicum non dubitant ſolvi poſſe, ſi *arſenicum* eodem denotari ponamus: quanquam certum videtur, Stephano noſtro aliud vocabulum in mente fuiſſe, quod litteris ſuis reddebat numerum non 1505 vel 506, prout α pro unitate vel millenario accipiatur, verum 1694. Sed en tibi viri eruditiſſimi verba: *Habetur in nonnullis Manuſcriptis Codicibus opus, quod inſcribitur:* Στεφάνου Ἀλεξανδρέως οἰκουμενικοῦ φιλοσόφου καὶ διδασκάλου τῆς μεγάλης καὶ ἱερᾶς τέχνης πράξεις. *Stephani Alexandrini Oecumenici Philoſophi Magiſtri magna & ſacra artis Praxes. Ad Heraclium Auguſtum opus fuiſſe ſcriptum ferunt. Ibi praxi ſexta habentur verſus,* * *quos ita emendatos (paſſim enim corrupte leguntur) exhibemus:*

Ἐννέα γράμματ᾽ ἔχω, τετρασύλλαβός εἰμι, νόει με.
Αἱ τρεῖς αἱ πρῶται δύο γράμματ᾽ ἔχουσιν ἑκάστη,
Ἡ λοιπὴ δὲ τὰ λοιπά, καί εἰσιν ἄφωνα τὰ πέντε.
Τοῦ παντὸς δ᾽ ἀριθμοῦ ἑκατοντάδες εἰσὶ ** δὶς ἑπτά,
Καὶ τρεῖς τρὶς δεκάδες καὶ δὶς τρία. *** Γνοὺς δὲ τίς εἰμι,
Οὐκ ἀμύητος ἔσῃ τῆς † παρ᾽ ἐμοῦ σοφίης.

Quæ

* Leguntur etiam in Sibyllinis lib. 1. p. 171.

** Utique legendum δὶς ὀκτώ. Vide infra notulam n.

*** MS. Leibnitii & meum τέσσαρες: atque ita legit etiam interpres Dominicus Pizimentus p. 43. b. & 46. In Sibyllinis eſt σὺν γ᾽ ἑπτά. Si eſſet σὺν διπλᾶ optime ad Sibyllæ mentem quadraret Jo. Aurati Θεὸς Σωτήρ refert enim numerum 1692. If. Voſſii ἀνέκφαντος reddit 1696. itaque & ille probavit, lectionem δὶς τρία c. VIII. de Sibyllinis. Johannis vero Harduini μαδαρχίψων p. 31. Chronolog. V. T. ad deridendos lectores excogitatum exiſtimo, quod continet numerum 1697. Joannis porro Brentii φωσφόρος reddit 1711. apud Joannem Hartungum T. 2. Lampadis Gruteri Criticæ pag. 648. qui ſe Heidelbergæ publicis lectionibus Sibyllina interpretatum teſtatur.

† Sibyllina: θνητῆς παρ᾽ ἐμοίγε σοφίης.

Quæ Latino verſu ita reddidi :

Litterulis noſcor quadriſyllabus ipſe novenis:
Syllaba habet binas, niſi quod tenet ultima ternas,
Vocales quatuor, quinis non propria vox eſt.
Bis ſeptem vicibus numerum centuria totum
Ingreditur, decadesque novem, tum bis tria. Si me
Noveris, hinc aditus ad ſacra noſtra patent.

Hos verſus myſticè explicat Stephanus ſenſu proprio diſſimulato. Sed conſtat ſignificari Arſenicon, * *quod tali ſchemate patet :*

Syllabæ	1			2	3			4	
Literæ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vox	A	P	C	E	N	I	K	O	N.
Vocales	1	.	.	2	.	3	.	4	.
Conſonantes	.	1	2	.	3	.	4	.	5
Numeri.	1000.	100.	200.	5.	50.	1.	20.	70.	50.

1000.	100	200	5	50	1	20	70	50	1496.
	1400 bis ſeptem centuariæ		90 ter tres decades		6 bis tria				1496.

* Hæc ænigmatis iſtius explicatio Leoni Svavio jam ſuboluit in ſcholiis ad lib. Theophraſti Paracelſi de vita longa c. 5. Baſil. 1568. 8. ac probatur etiam Olao Borrichio de

*Satis faciunt autem literæ pro numeris ſumtæ, ſi α ſignificat 1000, & ι unitatem * ut nonnunquam uſurpari Grammatici notant. In Codice Stephani, quem vidi, legitur,* ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς ὀκτὼ, καὶ τρεῖς τρὶς δεκάδες καὶ τέσσαρες. *Et in fine* τῆς παρ᾽ ἐμοῦ ὠφελείας. *Sed hæc numeris minus reſpondent. Et crediderim, obſcurandi veri vocabuli conſilio quædam ſive ab autoribus, ſive à deſcribentibus immutata.*

Aimarus Ranconetus Præſes Senatus Pariſini, apud Cardanum, (lib. 10. de Var. Rer. Cap. 150. T. 3. Opp. p. 208.) eosdem verſus in neſcio quo Codice reperit. Legit autem ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς, n) ὀκτὼ ϗ τρεῖς τρὶς δεκάδες, σὺν τ᾽ ἑπτὰ; *quaſi eſſent duæ centuriæ, & octo ac novem, id eſt 17 decades. Computat ſolas conſonantes, & ſemel omittit* N. *Itaque* P, Σ, N, K *dare 100, 200, 50, 20, id eſt 370, nempe duas centuarias, 200, & 17 decades, ſeu 170. porro* σὺν τ᾽ ἑπτὰ *interpretatur cum T. 300,* ἑπτὰ *ſeu 7. Decades, quod rurſus facit 370. Sed vocales non computari, eundem numerum bis confici,* N *ſemel omitti,* ἑκατοντάδες *legi* δὶς, *pro* δύο, *parum congrua ſunt.*

Alterum ænigma extat apud Baſilium Valentinum, & his verſibus Germanicis continetur:

Fünf Bücher hat uns zugericht
Moſes allein durch Gotts Gedicht,
Die *wen'ger Zahl* ſein'n Büchern folgt,
Wie da geboten iſt ſein'm Volck,
Drey Patriarchen *ſtumm*
Erclärns in einer Summ,

Ein

de ortu & progreſſu Chemiæ p. 100. Sam. Reyhero c. 3. de numeris chemicis, ubi alia ejusmodi, ſicut & apud Morhofium lib. 1. polyhiſt. p. 105. & Georg. Wolfgangum Wedelium τὸν μακαρίτην Exerc. Medicophilolog. decade IX. diſſ. 7.

* Hujus rei exempla & teſtimonia idonea optem vir eruditiſſ. addidiſſet: uti certum eſt ſigma interdum pro ſenario uſurpari, ſicut in Codice Mediceo Manethonis apoteleſmaticorum liber ſextus βιβλίον Σ, ut prætercam quæ notavit Grotius ad Apocalypſ. XIII. ult. & parte 2. Epiſt. 480. ad Salmaſ. & 491. 492. & Henricus Noris, Cardinalis in Epochis Syromacedonum p. 302.

n) Illuſtris Leibnitius ipſe in Codice ſuo δὶς ὀκτὼ ſe reperiſſe non diffitetur. Ita & Dominicus Pizimentus legit: ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς ὀκτὼ, vertit enim: *centenaria bis octo*, non tantum p. 43. b. ſed & p. 46. *centenaria ſunt ſexdecim, ex perfectorum complemento.* Sunt autem perfecti numeri *ſenarius* atque *denarius*. Ita etiam Codex meus Græcus MS. atque ita & in Sibyllinis legitur.

Ein Zeuge redt mit höchſter Stimm,
Wer gar *nichts* gilt; iſt ſehr im Sinn,
Funfzig iſt mehr denn *Fünf* die Zahl
Und ſind doch nur *zween* überall,
Tauſend beſchlieſſens End zugleich,
Wers verſteht, der iſt gantz reich.
Fünf Ding *im Leb'n* ſolchs offenbaren,
Und *fünf im Tode* dabey auch waren,
Viere ſprechen das Urtheil aus,
Das *ein'* allein richt aus den Strauſs.

Hæc ita Latine olim adoleſcens converti; & explicationem margini adſcribo:

	V	*Quinque* libros fecit Divino Numine Moſes,
	I	Quos *numerus* Joſuæ ſuſcipit inde *minor.*
	CTR	*Tres muta* populis Patriarchæ voce loquuntur,
	I	*Unicus* hoc teſtis vera dediſſe probat.
	O	*Nil* agit, hæc qui non attenta mente revolvit,
a) *duæ literæ*	LV	Nec *quinquaginta quinque* ſubeſſe videt.
	M	Sunt tamen illa *duo,* a) queis ſi *millena* ſubirent,
b) *finalis.*		Divitias ſapiens *fine* b) parare poteſt.
in ſyllaba prima	V	*Naſcenti quinos* comites aſſiſtere cernes,
in ſyllaba ultima	V	*Quinque* etiam comites mox *morientis* erunt.
Syllabæ quatuor.		Sunt *quatuor,* quorum nutu ſententia fertur:
Una vox, Victriolum.		Judicio prodit res tamen *una* ſuo.

Nempe Germani ſæpe pro Vitriolo legunt ſcribuntque Victriol, *corrupte, quaſi à victoria derivaretur; cum conſtet,* Vitrum *Latinis etiam colorem cæruleum ſignificare.*

At Ænigma Baſilianum à Græco diſſentire videtur. Ita eſt: erunt tamen fortaſſe, qui conciliationem comminiſcentur. Noſtrum *Vitriolum,* noſtrum *Arſenicum clamant illi, qui ſe unos philoſophos appellandos contendunt. Nempe eſt in arcanis eorum ſchedis, ad quæ aliquando, tanquam ad Eleuſinia ſacra admiſſus ſum, materia quadam, cui utrumque nomen non inepte attribui poſſit.* Hactenus illuſtris Leibnitius.

XV. GYNÆCIORUM ſive de mulierum tum aliis tum gravidarum, parientium & puerperarum affectibus & morbis, ſcriptorum veterum recentiumque collectio fertur ex triplici editione, quarum prima

lucem vidit Baſileæ 1566. 4. apud Thomam Guarinum: ſecunda Baſileæ per Conradum Waldkirck, 1586. 4. & tertia Argentinæ 1597. fol. apud Lazarum Zetznerum. Primam dedit, Caſpar Wolfius Tigurinus, ſecunda Caſpari Bauhino Baſileenſi Medico, tertia Iſraeli Spachio Argentinenſi debetur.

In prima familiam ducit

1. Caſparis Wolfii Harmonia Gynæciorum, ſive de morbis muliebribus liber collectus digeſtusque ex Cleopatra, ex Moſchionis Latino veteri interprete, & ex libro Matricis dicto, & Theodori Priſciani libro tertio ad Salvianum, qui Gynæcia inſcribitur, p. 1–186.
2. Ex Albucaſis, Medici Arabis, clari circa A. C. 1080. libro ſecundo methodi medendi capita à 72. ad 78. de ratione curandi aliquot affectus mulierum & extrahendi fœtus, ſecundinas &c. p. 187–214.
3. Erotis Medici, * liberti Juliæ, quem aliqui Trotulam inepte nominant, Muliebrium liber longe quam ante emendatior, p. 215–310.
4. Nicolai Rochei Medici, qui Pariſiis A. 1542. ſcripſit, liber de morbis mulierum curandis, collectus ex veterum Græcorum, Latinorum & Arabum monumentis & ex propria experientia, p. 311–550.
5. Ludovici Bonaciali, Medici Ferrarienſis clari circa A. C. 1530. Muliebrium libri duo, nunc longe commodius diſtincti in ſua capita, & à mendis innumeris liberati p. 554–770.
6. Jacobi Sylvii, Medicæ rei apud Pariſios interpretis Regii commentarius de menſibus mulierum & hominis generatione ſive fœcunditatis & ſterilitatis cauſis, denuo per Alexandrum Arnaudum diligentiſſime caſtigatus, p. 771–868.
7. ΜΟΣΧΙΏΝΟΣ *περὶ γυναικείων παθῶν*, *Moſchionis*, Medici Græci, de morbis muliebribus liber diſtinctus in Capita CLXIII. Græce ex Cod. MS. Bibliothecæ Auguſtanæ, cum Conradi Geſneri ſcholiis & emendationibus, nunc primum editus opera & ſtudio Caſparis Wolfii, p. 1–45.

8. *Ia-*

* Et ſtylus & alia, ſcriptorem hunc veterem Latinum Juliæ Auguſti ætate longe inferiorem demonſtant, quem Doctorem Salernitanum fuiſſe notat Tho. Bartholinus diſſ. 6. de legendis libris p. 167. In prologo primoque ipſo capite & 4. 5. 8. 10. 13. laudatur Galenus. Capite 20. Trotula obſtetrix ſive magiſtra operis. Cap. 61. nobiles Salernitanæ & Saracenæ mulieres. Etiam cap. 61. aquæ vitæ de meliore deſtillatæ mentio, & c. 63. laudatur pulvis ordinatus per Magiſtrum Geraldum. Cap. 2. Medicus quidam in regione Franciæ. Vide Jo. Rhodium ad Soribonium Largum p. 11. & Jo. Baptiſtæ Margagni Epiſtolam de Celſo & Sereno Sammonico p. 69. ſeq.

8. ἰάματα ἄτλα ἀνωνύμου τινός, Anonymi medicamenta quædam adverſus affectus cutis & capillorum capitis, capita VII. Græce in MS. Codice reperta ad Moſchionis calcem, p. 46–50.

In editione ſecunda Anni 1586. 4. quæ duobus dividitur voluminibus, hæc priore exhibentur:

1. Felicis Plateri, Medici Baſileenſis, qui annos LXXVIII. natus A. 1614. obiit, de mulierum partibus generationi dicatis icones, una cum explicationibus.
2. *Moſchionis* περὶ γυναικείων Græce cum Geſneri ſcholiis.
3. Caſp. Wolfii harmonia Gynæciorum.
4. Erotis, muliebrium ſive de paſſionibus mulierum liber.
5. Nic. Rochei de morbis mulierum.
6. Ludovici Bonaciolæ enneas muliebris ad Lucretiam Borgiam Ferrariæ Duciſſam, ex vetuſto exemplari à mendis innumeris integritati & ordini reſtituta, p. 222–303. Sed omiſſa præfatio, quæ ruborem Duciſſæ Julio II. non ignotæ incutere potuit, legiturque in prima editione Ferrarienſi ſine temporis nota in fol.
7. Jac. Sylvii de menſibus mulierum & hominis generatione.
8. Jacobi Rueff, Chirurgi Tigurini, de conceptu & generatione hominis. & iis, quæ circa hæc potiſſimum conſiderantur, libri VI. quos Tiguri 1554. 4. edidit, p. 341–424.

Volumine poſteriore:

9. Hieronymi Mercurialis (A. 1606. ætatis LXXVI. defuncti) de morbis muliebribus, circa conceptum, partum, nutritionem partus, & univerſum ſtutum uteri, libri VI. ex editione Baſil. 1582. 8.
10. Jo. Baptiſtæ Montani Veronenſis (defuncti A. 1551.) de affectibus uterinis libellus cum ejuſdem decem conſiliis muliebribus, pag. 197.
11. Victoris Trincavelli, Medici Veneti & Profeſſoris Patavini A. 1568. denati Conſilia Muliebria III. p. 252.
12. Albertini Bottoni, Philoſophi ac Medici Patavini, qui A. 1596. ſenex obiit, de morbis muliebribus liber pag. 269. ex edit. Patavino 1585. 4.
13. Joannis le Bon, Regis Galliarum & Cardinalis Gviſiani Medici, therapia puerperarum, p. 389.
14. Ambroſii Paræi, Regis Galliarum chirurgi primarii, de hominis gene-

Digitized by Google

neratione liber, p. 404. excerptus ex ejus operibus junctim editis Pariſ. 1582. fol.

15. Albucaſis Arabis de morbis muliebribus capita, p. 489.

16. Franciſci Rouſſeti, Medici Galli, ὑστεροτομοτοκία ſive de partu Cæſareo liber, è Gallica editione Pariſ. 1581. 8. verſus Latine à Caſpare Bauhino, p. 501.

17. Lithopædii ſive embryonis petrefacti in urbe Senonenſi, qualem A. 1585. in Epiſtola ad Bauhinum D. Jo. Alboiſius deſcripſit, icon addenda commentariis Mauritii Cordæi in Hippocratem de morbis mulierum, p. 564--566.

In editione tertia A. 1597. fol. eadem omnia, niſi quod tertiæ partis loco hæc acceſſerunt:

18. Caſparis Bauhini, Medici Baſileenſis, de partu Cæſareo ad Franciſcum Rouſſetum appendix, p. 480.

19. Mauricii Cordæi, Medici Pariſ. Commentarius ad Hippocratis librum 1. de morbis mulierum, p. 492. ex edit. Pariſ. 1585. fol.

20. Martini Akakiæ Catalaunenſis de morbis muliebribus libri duo. pag. 745.

21. Ludovici Mercati, Pinciani, Gynæciorum, ſive de mulierum, virginum & viduarum, de ſterilium & prægnantium, de puerperarum & nutricum paſſionibus, morbis & ſymptomatis libri IV. p. 803. editi pridem ab auctore Pinciæ A. 1579. 4. recuſi Baſil. 1588. 4. Madrit. 1594. fol. & tomo quarto operum Francof. 1608. fol.

MOSCHIONIS nomen inter veteres Medicos Græcos neutiquam ignotum, nam & Plinius ejus meminit XIX. 5. *ſcripſit & Moſchion Græcus unum de raphano volumen.* Tertullianus de anima cap. XV. *ut neque extrinſecus agitari putes principale iſtud ſecundum Heraclitum, neque per totum corpus ventilari ſecundum Moſchionem.* Moſchionis κοσμητικὸν laudat Galenus de medicamentis ſecundum locos T. 2. edit. Baſil. p. 158. γέγραπται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παρά τε Ἀσκληπιάδῃ καὶ Ἡρακλείδῃ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ἐλεφαντίδι καὶ Μοσχίωνι διὰ τοῦ κοσμητικοῦ, ἐξ ὧν ἔγραψε καὶ αὐτὸς παρ' ὑπὸ Ἀσκληπιάδου προγεγραμμένα. meminit iterum Moſchionis in libris de medicamentis ſecundum genera T. 2. p. 339. 340. p. 357. & p. 391. Aſclepiadis nonnulla recenſuiſſe notat quarto de differentiis pulſuum T. 3. p. 51. indeque dictum eſſe διορθωτὴν ſive correctorem.

Μοσχίων

Μοσχίων ὁ διορθωτὴς ἐπικληθεὶς, ἐπειδή τινα τῶν ὑπ' Ἀσκληπιάδου λελεγμένων ἐπηνωρθοῦτο, μὴ πάντη πειθόμενος τ' ἀνδρί. Moſchionis emplaſtrum Aëtius IV. 13. p. 755. Theodori Moſchionis librum LVIII. laudat Alexander Trallianus p. 81. qui ex Moſchione iterum quædam affert p. 84. qui Latino veteri interpreti & Torino eſt Muſcienus.

Sed longe junior Moſchio eſt, cujus liber de iis, quæ ad partum pertinent in gratiam obſtetricum Græcarum ex Latino verſus & capitibus XXXII. auctus exſtat in jam memoratis tribus Gynæciorum collectionibus, in quibus omnibus deeſt præfatio Græca, quam in Codice ſuo MSto legit Iſ. Cauſaubonus a) & ex Codice Cæſareo à Lambecio b) vulgatam hoc loco cum veteri Latina verſione à Græcis licet quandoque abhorrente apponam:

Ὁπηνίκα συνεχῶς ἡμῖν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἡ μαῖα ἐγεγόνει ἀναγκαία, καὶ οὐδεμίαν ἐφευρόμεν φιλόπονον οὖσαν, ἢ γράμματα ἑλληνικὰ μεμαθηκυῖαν· εἰ δὲ καὶ μεμαθήκει, πάντα ἐν τῇ τῶν Λατίνων διαλέκτῳ μετέφρασεν ἂν τὰ γυναικεῖα, ὅπως δυνηθῇ γινώσκειν τῷ λόγῳ τοῦ ἀναγνώστεως πάντα. Ἐγὼ τοίνυν ΜΟΣΧΙΩΝ, πολλὰ ἤδη ὁρῶ ὡς πανταχόθεν μετενεγκεῖν ἐκ τῆς ἀληθείας τὸν λόγον, μᾶλλον μὲν οὖν κατεσκευασμένα καὶ ἐπιμελέστερον κεκαθαρμένα, καθάπερ ἐν τῷ ὀφθαλμικῷ καὶ χειρουργικῷ τοῦ φιλιατροῦ, ἀλλὰ μὴν καὶ ποιημαλικοῦ ἀνέγνωμεν, ἔδοξεν ἐμοὶ ταῦτα τὰ γυναικεῖα ἐκ τῆς τῶν Λατίνων μεταστρέψαι διαλέκτου. ἔξεστι τοίνυν καὶ μέγιστον μέρος πρὸς ὁλόκληρον δύναμιν ἀκολουθήσας μετενέγκοιμι, ὅπως δυνήσαιμι τὴν τῶν γυναικῶν ψυχὴν τούτῳ τῷ λόγῳ ἐξιλαρύναι, ἤρεσεν ἡμῖν, ὅπως τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἐπαινουμένων ἐν ἐπιτομῇ ποιήσω, ἵνα πάντα εἴποιμι καὶ οὐ μέγεθος τῆς πραγματείας ποιήσομαι, πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας πολλὴν τὴν ἀκολουθίαν σύντομον τῶν λεχθέντων παραδώσω· καὶ πρὸς ταῦτα ἄλλα τριακονταδύο κεφάλαια προσέθεικα, ἵνα ἐξ ἁπάντων ἠθροισμένων ὑπόμνημα ἱκανὸν δυνηθῇ εἶναι. ἐπὶ τούτοις δὲ ἁπλῶς ἠβουλήθην λέξαι, ἵνα τὸ δῆλον λέξω τὸ τῶν ῥημάτων πρὸς χρῆσιν ταῖς γυναιξὶν, ὅπως καὶ ταῖς ἀπείροις μαίαις δηλαδὴ τὰ ἐκτεθέν-

a) Caſaubonus in limine Caſaubonianorum editorum à Venerando noſtro Wolfio, ubi notat ſtilum bararum eſſe ac vix νοητόν. *Plane θαύματα iſte loquitur, non ῥήματα. Non Græcam, non Latinam agnoſco phraſin.*

b) Lambec. VI. p. 135. qui antiquum & præſtantem ſcriptorem redolere ait, Sed rectius Reineſius: *hunc Alexandri Tralliani Moſchione & Alexandro ipſo multo juniorem eſſe, & ſeculis rudioribus media, ſi non infima, Græcia vixiſſe certum eſt.*

θεντα τῷ λόγῳ ἐυχερῆ γένήσωνται, εἰς ποῖα καὶ πόσα μέρη διαιρεῖν ἅπαντα περὶ τῶν γυναικῶν παραδοῦναι ἠθέλησα, εἰς δύο μαίας ἐξακολουθήσας, ἡ μὲν ἄπειρος, ἑτέρα δὲ ἡ ὡς ἐκ πασῶν τῶν μαιῶν ἔμπειρος καθίσαται· ταύτην πάλιν διαιροῦμεν εἰς τὰς κατὰ τὴν φύσιν συμβαινούσας αἰτίας, καὶ παρὰ τὴν φύσιν τῶν μαιῶν. ἐυκτικὸς γὰρ ὁ λόγος ταῖς γυναιξὶν ἂν εἴη, εἰ τὸ μέρος ἐξ αὐτῆς τῆς μαίας γυμναθήσεται, καὶ τοῖς ἄλλοις δῆλος, εἴ τις εἴη δυνατὸς τῶν γυναικῶν λόγον διαγνῶναι.

Cum frequentius nobis in muliebribus cauſis obſtetrix fuiſſet neceſſaria, nullasque invenimus ſtudioſas, quæ literas Græcas attigiſſent: & cum Gynæcia in Latinitatem translata, c) *omnes deſiderarent: ego vero* Moſchion, *qui jam Judæorum* d) *quædam quomodocunque transtuliſſem (veritate rationis potius nixus, quam inſtructa oratione, vel diligentius polità uſus) ſicuti in ophthalmicis, chirurgumenis, Philatio, theorematicis legiſti: placuit & quod Gynæcia in Latinum* e) *verteremus ſermonem, jamque maximam partem Triacontadis* f) *integro tenore ad verbum transtulerim. Sed cum vidiſſem grande corpus futurum, & quod muliebres animos cito præ magnitudine laſſare poſſet, placuit Methodicorum* g) *brevitatem ſequi, ut omnia dicerem, neque tamen grande corpus efficerem, ſed omnia breviſſime complecterer, idque ſimplicibus & muliebribus aliquando verbis, ut mulieres lectionis imperitæ, vel ab aliis ſibi lecta facile conſequantur.*

In capite 150. nomen auctoris Moſchionis iterum occurrit, & citatur Soranus, cujus quatuor libros γυναικείων Suidas commemorat, ſicut Dioclis

c) In Græco eſt: *aut ſi didiciſſent etiam, omnia ad affectus mulierum pertinentia Latino idiomate translata haberent, ut lectione omnia poſſent cognoſci.*

d) In Græco nulla Judæorum mentio, ſed ſenſus eſt: *cum multa videam paſſim transferri congruenter veritati, inſtructiora etiam & diligentius polita, ſicut in* Philiatri *ophthalmico & chirurgico, ſed &* (ποιηματικῷ pro ποιημαλικῷ legit Lambecius, vetus interpres θεωρηματικῷ) *theorematico legimus.*

e) Imo è Latino in Græcum.

f) Triacontadis ſive triginta librorum mentio hoc loco in Græco deſideratur: ſed mox Moſchio meminit de capitibus à ſe additis XXXII.

g) Hinc interpretem hunc veterem ſecta Methodicum & Sorani aſſeclam collegit G. Hieron. Welſchius in ſuarum curationum hiſtoria p. 474.

Digitized by Google

Dioclis *γυναικεῖα συγγράμματα* Galenus lib. 2. in VI. epidem. Atque Aretæus, ubi de maraſmo diſſerit, teſtatur ſe *γυναικεῖα* ſcripſiſſe, ut Hippocratis libros duos *περὶ γυναικείων*, qui exſtant, velut omnibus notiſſimos dicere omittam. Sed Moſchionis verba ſe ipſum iterum, uti in præfatione fecerat, nominantis audiamus: Καὶ ταῦτα τὰ αἴτια ἃ ἐγὼ Μοσχίων καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ τεθελήκασι ποιῆσαι τοῦ δυσχερεστάτου ὄγκου. Σωρανὸς δὲ ἄλλας προστίθεται αἰτίας. In antiqua verſione Latina vocatur *Muſchio*, Simeon Januenſis & Matthæus Silvaticus ſubinde appellant *Muſionem*, ut notat Reineſius Epiſt. 51. ad Daumium pag. 137. *Diverſas autem*, inquit, *utramque tamen barbaram, Latinas editiones hujus Moſchionis fuiſſe, patet ex iis, quæ allegant ex Moſchione Simon & Matthæus: ſuboluit hoc etiam Geſnero. Quin videtur ex altera manaſſe Græcum textum, alteram è Græco, & hæc quidem fuſe trado lib. V. Var. Lect. cap. 15.* Libri tres poſteriores Variarum Lectionum Reineſii, quod dolendum, non viderunt lucem, exceptis pauculis capitibus ad calcem Epiſtolarum ad Daumium, in quibus illud de Moſchione haud legitur. Aſclepiadis *γυναικεῖα* memorat Galenus 1. κατὰ γένη T. 2. edit. Græcæ Baſil. p. 325.

Moſchionem *de peſſariis* ſcripſiſſe, Jo. Georgius Schenckius in Bibliotheca Medica annotat. Non puto autem aliud ejus de hoc argumento fuiſſe ſcriptum, præter ea quæ de illis tradit libro *περὶ γυναικείων* capite 131. & (ubi commendatur etiam peſſus *Mnaſeæ* Medici) c. 135.

Neſcio quales ſint vel cujusnam Moſchionis ὑποθῆκαι, quæ ſervantur MSS. inter libros Iſ. Voſſii in Biblioth. Academiæ Lugduni Batavorum.

De Moſchione Comico & Tragico dixi lib. 2. hujus Bibl. c. 9. & 22. Ejus fragmentum prolixius de rudi hominum vita paulatim exculta, quod incipit, πρῶτον δ' ἄνειμι, exſtat poſt Fulvii Urſini Carmina novem fœminar. p. 274. ſeq. Alia in Jac. Hertelii ſententiis Comicorum p. 624. ſeq.

Moſchion alius, cujus librum de ingenti nave Hieronis laudat Athenæus V. p. 206.

Moſchionis paraſiti mentio apud eundem Athenæum VI. p. 242.

XVI. CHIRURGICOS * paucos ſcriptores Græcos Veteres, & plures Latinos recentiores uno corpore junctim Latine edendos curavit

Uuuu

* *Vulnerarii* hi dicti Romanis. Vide, quæ de Archagatho Vulnerario Plinius XXIX. 1.

vit chalcenterus ille Conradus Geſnerus, cujus collectio lucem vidit Tiguri 1555. fol. in ea continentur:

Joannis Tagaultii Ambiani Vimaci, Pariſienſis Medici excellentis, de Chirurgica inſtitutione libri quinque, quibus totum *Guidonis Cauliaci* Chirurgicum volumen continetur, ſed multo copioſius, & pro barbaro obſcuroque jam Latinum, elegans & expeditum. Libro primo, qui eſt de tumoribus præter naturam, præmittitur generalis Chirurgi inſtitutio, p. 1. Liber II. eſt de plagis ſeu cruentis vulneribus, p. 49. Tertius de ulceribus, p. 91. Quartus de fracturis, p. 112. & quintus de luxatis oſſibus. p. 121.

Jacobi Hollerrii Stempani, Medici Pariſienſis præſtantiſſimi, de materia Chirurgica, inſtitutionum Chirurgicarum liber ſextus, cui oſſium humani corporis delineatio triplex à parte anteriori, à tergo & lateralis præmittitur, p. 126.

Mariani Sancti Barolitani Itali, artium & Medicinæ Doctoris & Chirurgi Geſneri tempore in Italia celeberrimi, Compendium Chirurgiæ, pag. 148.

De capitis læſionibus à Chirurgo curandis dialogus inter Marianum & Franciſcum, p. 170. b.

Libellus de calculo renum & veſicæ, ejusque cauſis, ſignis & curatione, p. 177. cum præmiſſo Marcelli Palingenii Stellati carmine A. 1534.

Libellus aureus de lapide veſicæ per inciſionem extrahendo, p. 184.

De modo examinandi medicos Chirurgicos, dialogus Jacobi, Andreæ & Mariani, p. 195.

Angeli Bolognini, Profeſſoris in Academia Bononienſi, de cura ulcerum exteriorum libri II. p. 207.

Liber de unguentis, quæ communis Chirurgorum uſus in ſolutæ continuitatis medela recepit, p. 216. b.

Michëlis Angeli Blondi Itali liber de partibus ictu ſectis citiſſime ſanandis, & medicamento aquæ nuper invento, ad Antonium Puccium, pag. 225.

De origine morbi Gallici, deque ligni Indici ancipiti proprietate, adverſus plurimorum opinionem, p. 234.

Bartolomæi Maggii, Bononienſis Chirurgi peritiſſimi, de vulnerum ſclopetorum & bombardarum curatione tractatus, p. 242.

Alfonſi

Digitized by Google

Alfonſi Ferrii, Neapolitani, Medici noſtro ſeculo clariſſimi, de ſclopetorum ſive archibuſorum vulneribus libri III. p. 287.

Corollarium de ſclopeti ac ſimilium tormentorum pulvere, p. 304.

De caruncula ſive callo, quæ cervici veſicæ innaſcuntur, opuſculum Chirurgis omnibus imprimis utile, p. 303.

Joh. Langii, Lembergii, Illuſtriſſ. Principum Palatinorum Rheni, &c. Medici doctiſſimi, Themata Chirurgica XI. ex opere ejus Epiſtolarum Medicinalium excerpta, p. 311.

Cl. Galeni * de faſciis liber, Vido Vidio ** Florentino interprete, p. 321. Ex Codice, in quo Galenus, Soranus, Heliodorus: & ab interprete inſerta quædam ex Sorano p. 330. b. 333. a. b. 335. b. 336. 337. b. & ex Heliodoro p. 333. b. 334. b. 335. b. 336. b.

Oribasii de laqueis liber ex Heracle, eodem interprete, p. 338. adde, quæ ſupra p. 641.

Ejusdem ex Heliodoro de Machinamentis liber, eodem interprete, pag. 341.

Jacobi Dondi, Patavini Medici præclari, quem *Aggregatorem* cognominant, enumeratio remediorum ſimpliciorum & compoſitorum ad affectus fere omnes, qui à Chirurgo curantur, p. 369. Variis capitibus, ordine ſingula Alphabetico.

Examen Leproſorum authoris innominati, p. 391. a.

Conradi Geſneri obſervationes de medicinæ Chirurgicæ præſtantia & antiquitate ad Geryonem Seilerum, Medicum Auguſtanum. p. 393.

Ejusdem enumeratio alphabethica virorum illuſtrium, qui rem Chirurgicam vel ſcriptis vel artis uſu excoluerunt, p. 395.

Figuræ, quibus res Chirurgica mire illuſtratur, multæ variæque paſſim

Uuuu 2 adjectæ

* In hoc citatur Amintas pag. 328. b. 329. 332. Apollonius junior p. 333. Apollonius Tyrius p. 333. Diocles p. 324. a. b. Glaucias p. 324. a. b. 325. 326. a. b. 330. b. Hippocrates p. 321. a. b. 322. 329. 331. Mantias p. 321. Menecrates p. 329. Menecritus pag 336. Molpus p. 324. Perigenes p. 324. 326. b. 331. Phalereas p. 328. b. Soſtratus p. 331. b. 333. Ut & hoc addam, thoracis Romani, quem cataphractum dicunt, mentio p. 331. b.

** Hujus Vidi Vidii, qui Franciſci I. Regis Galliæ archiater fuit, & A. C. 1567. diem obiit, extlat opus excuſum Pariſ. 1544. fol. Chirurgia é Græco in Latinum converſa, in qua HIPPOCRATES de ulceribus, cum Vidii commentariis, Hippocrates de fracturis, de articulis & de officina medici, cum commentariis GALENI. Galeni de faſciis liber. ORIBASII de laqueis & machinamentis libellus. Eadem recuſa tomo ultimo operum Vidi Vidii, junctim excuſorum Venetiis 1611. fol. ac deinde ſæpius Francofurti 1626. 1645. 1667.

Digitized by Google

adjectæ ſunt, inſtrumentorum, & aliæ; plurimæ vero faſciarum, laqueorum & machinamentorum in Galeni & Oribaſii libris.

Fuerunt autem pleraque omnia tunc Germaniæ nova, & quæ alibi prius impreſſa fuerant, longe tunc emendatiora.

Indices acceſſerunt duo, alter capitum ab initio, alter alphabeticus in fine voluminis.

XVII. CHEMICI ſcriptores Græci præcipue adhuc inediti in Bibliothecis delitescunt, de quibus dicere animus eſt infra capite VIII. ubi accuratius recenſebo illam collectionem MS. ex qua *Heliodorum* Volum. VI. p. 789. & *Syneſium* Volum. VIII. p. 232. in lucem protuli. Quoniam autem ſub antiquis Græcorum ſcriptorum nominibus etiam varia ſcripta Chemica typis edita feruntur, quanquam Latine illa quidem & incerta fide, tamen & horum notitiam brevem præſenti loco adjungere haud ab re fuerit.

De *Hermetis* tabula ſmaragdina aliiſque ſcriptis ſub illius nomine, dixi lib. 1. cap. 10. In præſenti tantum addo *Phyſicam Hermetis*, quæ exſtat T. 1. theatri Chemici p. 408. nihil aliud eſſe, quam *Gerardi Dornei* in tabulam ſmaragdinam commentarium: *Et* eandem *tabulam ſmaragdinam*, ſive *verba ſecretorum* Hermetis Triſmegiſti, commentariis *Wilhelmi Chriſt. Kriegsmanni* illuſtrata extare etiam in Jo. Jacobi Mangeti Bibliotheca Chymica curioſa Genev. 1702. fol. T. 2. p. 380. & Hermetis tractatum in ſeptem capitula diviſum, *de lapidis Phyſici ſecreto*, qui incipit: *in tam longa ætate non deſtiti experiri*, cum ſcholiis Anonymi p. 400. Hermetis liber *de Compoſitione* ex Arabico verſus prodiit inter Philoſophiæ Chymicæ quatuor vetuſtiſſima ſcripta Francof. 1605. 8. Tres porro Hermetes Chymicos diſtinguit Olaus Borrichius in conſpectu ſcriptorum Chemicorum p. 3. cujus verba adſcribam: *Præter* Tabulam ſmaragdinam *exſtant quidem varia* Hermetis *(poſterioris haud dubie) opuſcula Chemica, ſæpe à Græcis, Latiniſque ad partes vocata, ut ſunt* τοῦ ἑρμοῦ φυσικαὶ βαφαί, τοῦ ἑρμοῦ ἀρχικὴ βίβλος, *item,* ὅσα ἀπὸ ἑρμοῦ, καὶ τῶν φιλοσόφων ἦσαν εἰρημένα *per* Olympiodorum *ſcripta; denique* variæ ſententiæ Hermeticæ *in antiquo* Syneſio, *in* Turba Philoſophorum, *in* Margarita pretioſa Petri Boni Lombardi, *in* libro Secretorum Calid, *in* Seniore Zadith, Hortulano, Roſario, Rupeſciſſa, Iſaaco Hollando, Alberto Magno, Arn. Villanovano, Ariſtotele Chemico, Bernh. Treviſano, aliiſque *laudata; quæ an ex Germanis* Hermetis ſecundi *ſcriptis hauſta ſint, multis ambiguum eſt.*

Id

Id conſtat, ab omnibus Hermetici ſtudii amatoribus, immo quod ſuperat, ab omnibus in praxi Chemica ad complementum operis feliciter provectis germanas aſtimari. Sed quid de ſeptem capitulis Hermetis, *qua publici juris ſunt, pronunciandum? extra omnem dubitationis aleam ea recentiori cuidam ſcriptori, ſive* Hermeti tertio *attribuenda ſunt, & quidem pio, atque ad DEUM anhelanti Magiſtro, quique poſt varia experimenta, quibus fruſtra inſudavit, ſolius DEI vivi inſpiratione artem, quod fatetur, perdidicit, qua utique in* ſecundum Hermetem, *ex columnis, tabulisque* Hermetis primi *inſtitutum cadere nequaquam poſſunt. His adjice, quod* ultimus *hic* Hermes *filios prateritorum Philoſophorum ſape alloquatur, & ad* libros antiquorum, *immo vero, alicubi ad* Avicennam *provocet, quodque quatuor elementorum cognitionem profiteatur, qua utique avo* Hermetis ſecundi *neutiquam conveniunt.*

DEMOCRITUS Abderita de arte magna, cum *Syneſii, Pelagii, Stephani* Alexandrini & *Michaëlis Pſelli* ſcholiis atque commentariis prodiit ex Dominici Pizimentii Vibonenſis verſione, Patav. 1573. 8. ad Antonium Perronettum, Cardinalem. Hic Pizimentius, qui Romæ A. 1570. ſcripſit, narrat Codicem Græcum emiſſe ſe à Corcyreo quodam, qui Venetiis Romam ſe contulerat. Democriti ſcriptum incipit his verbis: *Natura natura gaudet, & natura naturam vincit, & natura naturam retinet.* In Græco inſcribitur: Δημοκρίτȣ φυσικὰ καὶ μυστικά. Apud Latinum interpretem: *Ex rebus naturalibus & myſticis Democriti.* Malim: *ex ſcriptis naturalibus.* Prodiit etiam cum Antonii Mizaldi memorabilium centuriis Colon. 1572. 12.

ARISTOTELES de perfecto magiſterio, lucem vidit in Gvil. Grataroli collectione ſcriptorum Alchemiæ p. 188. Baſil. 1561. fol. & Tomo ſecundo edit. Baſil. 1572. 8. atque in theatro Chemico, Urſellis 1602. & Argentorat. 1613. 8. Tomo tertio p. 56–118. & in Bibl. Chymica Mangeti T. 1. p. 638.

Ariſtotelis *Practica Philoſophici lapidis*, inter opuſcula veterum Philoſophorum de Alchemia, Francof. 1550. 4. & in theatri Chemici Tomo quinto. Argentorat. 1622. 8. & in Bibl. Chymica Mangeti p. 659. Non is eſt hic ſcriptor, ut notatum Borrichio, * qui ſe velit haberi Stagiritam Alexandri magni præceptorem, ſed qui profitetur ingenue, ab Arabibus Philoſophis, imo ab ipſo Avicenna ſe didiciſſe. In additionibus memorantur etiam Arabes Emanuel, Raſis &c.

* Conſpectu ſcriptorum chemicorum §. 16.

Expoſitio *Epiſtola Alexandri Regis*, in Tomo primo ſcriptorum artis auriferæ Baſil. 1593. 8. Imprimis hoc loco meretur commemorari farrago, quæ inſcribitur *Turba Philoſophorum* & *allegoria Sapientum* in artis auriferæ ſcriptorum collectione Baſil. 1593. & 1610. 8. volumine primo, ubi etiam *Maria* Prophetiſſæ practica: & in theatri Chemici Tomo quinto. Argentorat. 1622. 8. & in Mangeti Bibl. chemica p. 445. 480. duplex Turbæ Philoſophorum editio. *Ex Arabum*, inquit Borrichius, *ſententiis magnam partem conſlata eſt, aliis quibusdam Latinis, Græcisque adjunctis* Turba Philoſophorum, *quæ antiqua dictorum Chemicorum farrago paſſim citatur ab* Alano, Alberto Magno, Petro Bono Lombardo, *aliisque ſuperiorum ſeculorum Magiſtris. Quis autem fuerit ille Arisleus, qui Pythagoricos diſcipulos ita in unum coegit, nemini hodie compertum. Id ſatis evidens, dictionem ſapere mores Antiquorum Chemicorum, & in Græcis, Arabibusque ſimilia plura occurrere.* Kircherus *in* Turbam *obliquior eſt, ſed immerito: ſit plena tautologiis, barbariſmis, gryphis, & quandoque ineptiis, dummodo ſub his ſpinis non raro colligantur roſæ. Sæpe intermiſcent hi ſcriptores variis male conſarcinatis collectionibus ſententiolam unam illuſtrem vix auro redimendam. Ita* Bernhardus Treviſanus *in hoc Magiſterio Roſcius, agnoſcit ſe, poſt inanem infinitorum librorum lectionem, ab uno* Parmenide *in Turba, rectam in viam reductum fuiſſe.*

Index in TURBAM PHILOSOPHORUM

*ad paginas * Mangeti T. I. Bibl. Chemicæ.*

Aaron cum Maria Prophetiſſa ſorore Moyſis. 477. 478.
Acratus. 461.
Acſuboſes. 449.
Actomanus. 489.
Adami patris noſtri mentio p. 447. Abelis & Sethi filiorum. 478.
Admion. 488.
Dicta Ægyptiorum nos in errorem introducunt. 487.
Afflontus. 456.
Agadimon. 463. 493. (Agathodæmon) Agadmon. 487. Agmon. 494.
Ana-

* Pag. 445. incipit exemplar primum Turbæ, LXXII. ſermonibus ſive capitibus. Pag. 467. Allegoriæ ſapientum diſtinctionibus ſive capitibus 29. & Pag. 480 alterum Turbæ exemplar ſententiis LXXVIII. Et p. 495. ænigma ex viſione Ariſlei Philoſophi & allegoriis Sapientum.

Anaſtratus. 492. Aſtratus. 491.
Anaxagoras. 446. 461. 480. 491.
Archelaus. 494.
Ardarius. 484.
Arisleus Philoſophus. 446. 447. 448. 480. Abladi filius. 495. ex ejus viſione ænigma. ibid.
Arislei Epiſtola de intentione libri. 445. Arisleus genitus Pythagoræ, diſcipulus ex diſcipulis Hermetis. ibid.
Ariſtenes. 481.
Armenius Archiæ filius. 495.
Arras. 460.
Arzoch. 491.
Aſcanius. 489. Aſtanius. 450.
Aſſotes. 487.
Aſſuberes. 483.
Aſtanius. 458. Aſcanius. 489.
Aſtratus. 491.
Attamus. 858. 464. Attamanus. 493.
Averca. 495.

Babylonienſes Philoſophi. 446. 493.
Bacoſcus. 453.
Bacſen. 454. 455. 457. Baſſen. 486.
Balgus. 461. 462. 492.
Barſenites. 487.
Belintis. 478.
Bellus. 484. 485. 490.
Belus. 451. 453. 459.
Bodillus. 492.
Bonellus. 454. 456. 461. 462. 488.
Bonites. 462.
Borates. 485.
Bracus. 464.

Cadmon. 489.
Cerus. 453.
Chambar. 486.

Con-

Conſtans. 461. 491.
Cranſes. 488.
Cuſtos. 454. 486.

Dardaris. 451. 458. 484. 489.
Democritus Lucæ diſcipulus. 446. medicus. 475. ſeq.
Diomedes. 454. 486.
Antiqui Doctores. 493.

Echamiſius. 495.
Eclihe. 471.
Effiſtus. 457. Epiſtes. 488.
Emiganus. 493.
Epiſtes. 488. Effiſtus. 457.
Exemiganus. 463.
Eximenus. 447. 481. Exumenus. 460. Eximundus. 480.
Eximeſias Admiri filius. 495.
Exuardus. 446.

Florus. 464. 493.
Frictes. 450. 483.

Geber 472.
Gregorius. 453.

Hercules Rex * Stephano Alexandro: *cum tempore noſtro Philoſophorum caput ſis.* 472.
Hermes. 445. 456. 460. 467. 470. 478. 480. 483. Philoſophorum caput. 488.
Hermiganus. 463.
Horfolcos. 459. 463.

Jargus. 457.
Indorum Philoſophi. 446.
Iximidrus. 445. Ixundrus. 460.

Largus. 488.
Locuſtor. 446. 481.
Lucas. 446. 449. 463. 481.

Magi-

* leg. Heraclius Rex Stephano Alexandrino.

Digitized by Google

Magiſter, vide Pythagoras.
Magiſter dixit, qui laborat in libris noſtris legendis, eisque vacat, nec variis implicitus eſt cogitationibus, Deumque precatur, in regno regnabit, donec morietur. 488.
Mandinus. 493.
Maria. 457. ſoror Moyſis. 477. 478. Maria mira ſonat breviter, quod talia donat &c. Filia Platonis conſortia jungit amoris. 478.
Meditantalus. 495.
Menabdus. 452. Menebdus. 485.
Montenus. 469.
Morſoleus. 490.
Moyſes. 454. 458. 462. 469. Moſius. 489. Moſcus. 492.
Mundus ait Turbæ. 451. 459. 462. 464. 484. 489. 492.

Nephitus. 487.
Nicarus. 454.

Obſemeganus. 491.
Orſulus. 491.

Pandolfus. 446. 452. 459. Pandophis. 480. Pandulphus. 484. 490.
Paris, Belchioti filius. 495.
Parmenides. 446. 448. 482. 495.
Phaliſcus. 495.
Philoſophus. 463. 464. Vide Arisleus, Pythagoras &c.
Philoſophi in libris ſuis. 484. cum legimus in libris Philoſophorum. 489. legendi ſunt libri Philoſophorum. 493.
Veri Philoſophi. 488.
Philotis. 494.
Pithem. 491.
Plato. 458. 473. 475. 489.
Pythagoras. 447. 449. 450. 451. 454. 459. 461. 463. 472. 480. 481. 490. 495. Magiſter, vatum caput, tantum domum DEI & ſapientiæ habuit, quod nemini poſt Hermetem datum eſt. 445.
Tertia Synodus Pythagorica. 480.

Rarſon. 493.

Salomon, filius David. 472. in libris LXX. meis quos narraturus ſum. ibid.

Quidam Sapiens. 473.
Socrates 450. 483. ad Platonem. 472. 473. 475.
Stephanus. 472. vide ſupra, Hercules, Stephani dicta. 479.
Theophilus. 452. 462. 485. 492.
Ait Turba. 446. 447. 495. &c. reſpondet Turba. 482. 483. &c. qui nobiſcum in hac arte hunc librum compoſuerunt, qui Turba dicitur, Philoſophi cum ſint, non debent vocari diſcipuli. 451. notandum eſt, venerabilis turba. 486.
Yſindrus. 480. Yſimidrus. 490.
Zenon. 453. 461. 484. 486. Zenon. 487.
Zimon. 451. 455. 457.

INDEX SCRIPTORUM

In Theatri Chemici voluminibus, & duobus Bibliotheca Chemica Mangeti obviorum.

	Theatr. Tom.	pag.	Bibl. Chem. Tom.	p.
Alani Philoſophi dicta de lapide philoſophico	III.	810.	-	-
Alberti Magni compendium de mineralibus & de Alchemia	II.	139. 185.	-	-
- - de concordantia Philoſophorum. Compoſitum de compoſitis. Liber VIII. capitulorum	IV.	911. 929. 948.	-	-
Nathan. Albinei D. Med. Carmen aureum ad Janum Cuſinum	-	-	II.	387.
- - Ænigma	-	-	II.	388.
Anonymi opus ad album	IV.	1079.	-	-
Anonymi Hydrolithus Sophicus, ſeu Aquarium Sapientum	-	-	II.	537.
Anonymi veteris Philoſophi Conſilium Conjugii, ſeu de maſſa Solis & Lunæ	-	-	II.	423.
Anonymi congeries Paracelſicæ Chemiæ de transmutationibus metallorum	-	-		
Anonymi Cato Chemicus	-	-	I.	368.
- - Propoſitiones XXIV.	IV.	654.	-	-
- - Liber mutus, Alchemiæ myſteria filiis artis nudis figuris aperiens	-	-	I.	939.
- - de ſecretiſſimo Philoſophorum arcano	IV.	621.	-	-
- - Epiſtola de metallorum materia & artis imitat.	III.	189.	-	-
- - Roſarius minor	II.	466.	-	-

Ano-

	Theatr. Tom.	Theatr. pag.	Bibl. Chem. Tom.	Bibl. Chem. p.
Anonymi tractatus in verba: Studio namque florenti	IV.	1076.	-	-
- - Roſarium abbreviatum à Balbiano editum VIII. capitibus	III.	725.	II.	133.
- - de magni lapidis compoſitione & operatione	III.	1.	-	-
- - Clangor buccinæ	-	-	II.	147.
- - Correctio fatuorum	-	-	II.	165.
- - Lumen juvenis experti novum	IV.	1053.	-	-
- - Theſaurus Philoſophiæ	-	-	II.	192.
- - Dialogus inter Naturam & filium Philoſophiæ	-	-	II.	326.
- - Dialogus Mercurii Alchymiſtæ & Naturæ	IV.	509.	-	-
- - de alchemia, verſibus	III.	828.	-	-
- - trames facilis & planus ad auream Hermetis arcem	-	-	II.	887.
- - Tractatus Philoſophicus ad rubrum & album	IV.	1132.	-	-
- - liber praxeos Alchemicæ cum Andreæ Libavii additionibus	IV.	324.	II.	700.
- - Opus breve ad rubrum cum Sole per aquas fortes	IV.	1112.	-	-
- - reſponſio ad Hertodtum à Todtenfeld, pro Philaletha	-	-	II.	699.
- - Myſterium occultæ naturæ	-	-	II.	619.
Anonymi, qui Dom. de Eſpagnet creditur, enchiridium Phyſicæ reſtitutæ	-	-	II.	626.
- - ſuper verba, Mercurium frigidum bibit	IV.	1100.	-	-
- - ſuper Arcanum Hermeticæ Philoſophiæ	-	-	II.	649.
Ariſtotelis de perfecto Magiſterio	III.	56.	I.	638.
- - de practica lapidis Philoſophici	-	-	I.	659.
Artephii clavis ſapientiæ	IV.	221.	I.	503.
Avicennæ de Alchemia, octo capita, & de conglutinatione lapidum	-	-	I.	626. 636.
- - ad Regem Haſen de re recta, & declaratio lapidis Philoſophici ad filium Alboali	IV.	972. 986.	-	-
Aureliæ occultæ Philoſophorum partes II. M. Georgio Beato interprete	IV.	525.	II.	198.
Jo. Aurelii Augurellii P. Ariminenſis chryſopoeia &	III.	201. 253.	II.	371.

 vellus

	Theatr. Tom.	pag.	Bibl.Chem. Tom.	p.
vellus aureum ſive chryſopoeia major & minor ad Leonem X. libri III. heroico carmine cum libro Geronticon, itidem verſibus heroicis.				
Auriga Chemicus ſive Theoſophiæ palmarium	III.	942.	-	-
D. J. B. de ſpiritu Mundi, poſitiones	-	-	II.	876.
Rogerii Baconis ſpeculum Alchemiæ de ſecretis operibus artis & Naturæ, & de nullitate Magiæ	II.	433.	I.	613.& 616.
Adolphi Balduini in Academia Naturæ Curioſor. Hermetis, aurum ſuperius & inferius auræ ſuperioris & inferioris Hermeticum	-	-	II.	856.
Juſtus à Balbian Flander roſarii abbreviati editor	III.	723. 810.	-	-
Jo. Jacobi Becheri Spirenſis Oedipus Chymicus	-	-	I.	306.
Nicolai Bernaudi à Criſta Arnaudi Delphinatis Philoſophi in ænigmaticum Epitaphium Bononienſe commentariolus	III.	856.	II.	317.
alia ejus	III.	871. 881.961.	-	-
Bernhardus, Comes Marchiæ Treviſanæ de ſecretiſſimo Philoſophorum opere Chemico	I.	773.	II.	388.
- - Reſponſio ad Thomam de Bononia, Medicum Caroli VIII.	-	-	II.	399.
Salomonis de Blauenſtein interpellatio ad Philoſophos contra Kircherum	-	-	I.	113.
Petri Boni, Lombardi Ferrarienſis Margarita pretioſa novella	-	-	II.	1.
Olai Borrichii de ortu & progreſſu Chemiæ	-	-	I.	1.
- - Conſpectus celebrium ſcriptorum Chemicorum	-	-	I.	38.
Jo. Braſeſchi, Brixiani, dialogus de genuina librorum Gebri ſententia	-	-	I.	565.
- - Lignum vitæ	-	-	I.	911.

Andreæ

	Theatr. Tom.	Theatr. pag.	Bibl. Chem. Tom.	Bibl. Chem. p.
Andreæ Brentii collectanea variarum ſententiarum Philoſoph.	IV.	375.	-	-
Calid filii Jaici, ſecreta artis	-	-	II.	183.
Calid Regis liber trium verborum, ex MSto præcellentiori	-	-	II.	189.
Caravantis Hiſpani practica	III.	190.	-	-
Gaſtonis Clavei apologia chryſopoeiæ contra Tho. Eraſtum	II.	1.	-	-
Gabrielis Clauderi de tinctura univerſali contra Kircherum	-	-	I.	119.
Andreæ Cnöffelii reſponſum ad D. I. B. poſitiones, quod in ſe continet reſerationem tumbæ Semiramidis	-	-	II.	880.
Ludovici de Comitibus, Maceratenſis Medici tractatus de liquore Alcaheſt & de lapide Philoſophorum	-	-	II.	764.
- - de ſale volatili Tartari				
- - Metallorum & Metallicorom Naturæ operum ex orthophyſicis fundamentis elucidatio libris IV. cum appendice de explicatione ſymbolæ Crucis.				
Coſmopolitæ, vide Sendivogii.				
Jo. Dauſtenii Roſarium arcanum Philoſophorum ſecretiſſimum	-	-	II.	309.
Joannis Dee, Londinenſis, Monas hieroglyphica	II.	203.	-	-
Gerhardi Dornei artis chemiſticæ libri III. aliaque ſcripta	I.	216.	-	-
Gaſtonis Dulconis tractatus tres	IV.	322. 440.		
Pauli Eck de Sultzbach qui A. 1489. ſcripſit, clavis Philoſophorum	IV.	1139.	-	-
Efferarii Monachi de lapide Philoſophorum ad Apoſtolicum quendam	III.	136.	-	-
- - Theſaurus Philoſophiæ	III.	146.	-	-
De Elia artiſta nova diſquiſitio	IV.	241.	-	-

	Theatr. Tom.	Theatr. pag.	Bibl. Chem. Tom.	Bibl. Chem. p.
Petri Johannis Fabri, Medici Regis Galliæ, ad Fridericum, Ducem Holſatiæ	-	-	I.	291.
Jo. Chryſippi Faniani de jure artis Alchemiæ	I.	28.	I.	210.
Marſilius Ficinus Florentinus de arte Chemica	-	-	II.	172.
Nicolai Flamelli commentarius in Dionyſium Zachariam	I.	848.	II.	350.
- - Summarium Philoſophorum	-	-	II.	368.
Michaëlis Friben, in Academia Naturæ Curioſorum Cleandri, brevis enumeratio hactenus à ſe in Chemia actorum	-	-	II.	875.
Gebri Indiæ Regis, Arabum Philoſophi ſumma perfectionis Magiſterii libris IV.	-	-	I.	519.
- - Inveſtigatio Magiſterii	-	-	I.	558.
- - Teſtamentum	-	-	I.	562.
Joannis Gerhardi exercitationes in Gebri libros II. ſummæ perfectionis	-	-	I.	568.
- - Analyſis partis practicæ Raym. Lulli	-	-	I.	778.
Claudii Germani, Medici Pariſ. icon Philoſophiæ occultæ	-	-	II.	485.
Joannis Graſſei, alias Cortalaſſei, Syndici Stralſundenſis, Arca arcani de ſummis Naturæ myſteriis, ex ruſtico ejus majore & minore & Phyſica naturali rotunda, per viſionem Caballiſticam deſcripta	-	-	II.	588.
Jodoci Greveri presbyteri ſecretum	III.	783.	-	-
Joh. Friderici Helvetii vitulus aureus	-	-	I.	196.
Hermetis Triſmegiſti tabula Smaragdina cum commentariis Jo. Chr. Kriegsmanni	-	-	I.	380.
& Gerhardi Dornei	I.	408.	I.	389.
Hermetis de Lapidis phyſici ſecreto cum Anonymi ſcholiis	IV.	627.	I.	400.
Theobaldi de Hochlande de Alchemiæ difficultatibus	I.	121.	I.	336.
Gvil. Johnſonii Lexicon Chymicum	-	-	I.	217.
Iſaaci Hollandi fragmentum de lapide Philoſophorum	II.	142.	-	-

Joan-

	Theatr. Tom.	Theatr. pag.	Bibl. Chem. Tom.	Bibl. Chem. p.
Joannis Iſaaci Hollandi opera mineralia, ſive de lapide Philoſophico	III.	320.	-	-
Kalid, vide Calid.				
Athanaſii Kircheri de lapide Philoſophorum	-	-	I.	45.
Lambspriack, Nobilis Germani, de lapide Philoſophico	III.	860.	-	-
Davidis Lagnei conſenſus Medicorum Chemicorum	IV.	813.	-	-
Jo. de Laſniovo de Lapide Philoſophorum	IV.	657.	-	-
Wenceslai Lavinii, Moravi, de cœlo terreſtri	IV.	324.	-	-
Auctoris Divi Leſchi genus amo, tractatus XII. & ænigma	IV.	478.		502.
Andreæ Libavii additiones ad Anonymi librum praxeos Alchemicæ	IV.	324.	II.	700.
Raymundi Lullii teſtamentum pars theorica & practica	IV.	1. 151.	I.	707. 763.
- - Compendium animæ transmutationis artis metallorum ad Rupertum, Anglorum Regem	IV.	121.	I.	780.
Ejusdem Compendii exemplar aliud	-	-	I.	853.
- - Teſtamentum noviſſimum	-	-	I.	790.
- - Elucidatio Teſtamenti ſ. repertorium	III.	820.	I.	823.
- - Lux Mercuriorum	-	-	I.	824.
- - Praxis univerſalis magni operis ex tertia diſt. libri quintarum eſſentiarum	III.	162.	-	-
- - Experimenta	-	-	I.	826.
- - Ars Compendioſa ſive Vademecum	-	-	I.	849.
- - Epiſtola de accurtatione lapidis benedicti	-	-	I.	863.
- - Poteſtas divitiarum, expoſitio teſtamenti Hermetis	-	-	I.	866.
- - Clavicula & apertorium	III.	309.	I.	872.
- - Compendium artis Alchemiæ & Naturalis Philoſophiæ	-	-	I.	875.
- - Tractatus de lapide & oleo Philoſophorum	-	-	I.	879.
- - Codicillus ſeu Vademcum & Cantilena	-	-	I.	880.

Excer-

	Theatr. Tom.	Theatr. pag.	Bibl. Chem. Tom.	Bibl. Chem. p.
Excerptum è Caroli Cæſaris Malvaſiæ commentario in Epitaphium ænigmaticum Bononienſe	-	-	II.	717.
Merlini allegoria	-	-	II.	191.
Nicolai Melchioris Cibinenſis Transſylvani Proceſſus ſub forma Miſſæ	III.	853.	-	-
Gvidonis de Motanor, Philoſophi Galli ſcala Philoſophorum	-	-	II.	134.
Morienus Romanus de compoſitione Alchemiæ	-	-	I.	509.
Dan. Georg. Morhofii de metallorum transmutatione Epiſtola	-	-	I.	168.
Thomæ Mufeti, Londinatis, dialogus apologeticus de jure & præſtantia chemicorum Medicamentorum	I.	75.	-	-
- - Epiſtolæ quinque medicinales	I.	97.	-	-
Nicolai Nigri Happelii chiragogia Heliana de auro Philoſophico necdum cognito	IV.	296.	-	-
	IV.	326.	-	-
Diſquiſitio Heliana aphoriſmi Baſiliani	IV.	368.	-	-
Thomæ Northoni Crede mihi, ſive Ordinale	-	-	II.	285.
Odomari Magiſtri practica &c.	III.	164.	-	-
Orthelii commentarius in Sendivogii Novum Lumen	-	-	II.	516.
Ortholani practica Pariſiis probata A. 1358.	IV.	1028.	-	-
Jo. Auguſtini Panthei, Veneti, ars & theoria transmutationis metallicæ cum Voarchadumia numeris & iconibus illuſtrata	II.	528.	-	-
Pantaleonis biſolium metallicum	-	-	II.	718.
- - tumulus Hermetis apertus	-	-	II.	728.
- - Examen alchemiſticum	-	-	II.	736.
- - Diſceptatio de lapide phyſico, in qua tumba Semiramidis ab anonymo phantaſtice non Hermeticè ſigillata recluditur, vacuaque eſſe oſtenditur	-	-	II.	744.
Bernardi G. Penoti de præparatione & uſu medicamentorum Chemicorum	I.	672.	-	-

Ber-

	Theatr.		Bibl. Chem.	
	Tom.	pag.	Tom.	p.
Bernardi G. Penoti quæſtiones & reſponſiones atque alia	II.	146.	-	-
Philalethæ introitus apertus ad occluſum Regis palatium	-	-	II.	661.
- - de metallorum metamorphoſi	-	-	II.	676.
- - brevis manuductio ad Rubinum cœleſtem	-	-	II.	686.
- - fons Chemicæ Philoſophiæ	-	-	II.	693.
Jo. Franciſci Pici Mirandulani Comitis libri III. aurei de auro tum æſtimando tum conficiendo tum utendo, ad Conjugem	II.	357.	II.	558.
Jo. Pontani Philoſophi Epiſtola de lapide Philoſoph.	III.	826.	-	-
Proceſſus quinque variorum auctorum	III.	848.	-	-
Joſephi Quercetani Armeniaci reſponſio ad Jac. Auberti Vendonis Epiſt. de ortu & cauſis metall.	II.	170. 180.	-	-
Quadriga aurifera	III.	891.	-	-
Richardi Anglici Correctorium	II.	442.	II.	266.
Georgii Riplei, Philoſophi Angli, Ord. Canonicor. regular. Brittlintonenſis, duodecim portæ axiomatum philoſoph.	II.	123.	II.	275.
Robertus Vallenſis de veritate & antiquitate artis Chemicæ	I.	1.	-	-
Joannis de Rupeſciſſa Ord. Minor. liber Magiſterii de confectione veri lapidis Philoſophorum	III.	191.	II.	80.
- - Liber Lucis	III.	297.	II.	84.
- - Roſarium Philoſophorum ex duplici exemplari	-	-	II.	87. 119
Philippi Jacobi Sachs à Lewenheimb aurum Chymicum	-	-	I.	192.
Sendivogii Poloni, vulgo Coſmopolitæ, novum lumen Chemicum	-	-	II.	463.
- - Dialogus Mercurii, Alchemiſtæ & Naturæ	-	-	II.	475.
- - Tractatus de ſulphure	-	-	II.	479.
- - Apographus Epiſtolarum hactenus ineditarum ſuper Chemia	-	-	II.	493.
Petri de Silento opus	IV.	1113.	-	-
Sympoſii ænigmata quædam	III.	858. 881.	-	-

	Theatr. Tom.	pag.	Bibl. Chem. Tom.	p.
Arnoldi de Villanova Epiſtola ad Regem Neapolitanum	-	-	I.	683.
- - Speculum Alchemiæ	IV.	584.	I.	687.
- - Carmen	IV.	614.	I.	698.
- - Quæſtiones eſſentiales & accidentales ad Bonifacium VIII.	IV.	616.	I.	698.
- - Semita Semitæ	-	-	I.	702.
- - Teſtamentum	-	-	I.	704.
- - Practica ex libro breviarii librorum Alchemiæ	III.	129.	-	-
Evaldi Vogelii, Belgæ, de lapidis Phyſici conditionibus ad Gebrum & Lullium rectius intelligendos	III.	565.	-	-
Dionyſii Zacharii, Philoſophi Galli, opuſculum Chemicum	I.	804.	II.	336.
Senioris Zadith tractatus de Chymia, cum Aurelia occulta	-	-	II.	191.
Hieronymus de Zanetinis contra Angelum pro Alchymia	IV.	277.	-	-

XVIII. DE BALNEIS omnia, quæ exſtant apud Græcos, Latinos & Arabas tam Medicos, quam quoscunque cæterarum artium probatos ſcriptores, qui vel integris libris, vel quoquo alio modo hanc materiam tractaverunt, junctim exhibere ſe profitetur, qui hanc collectionem edidit Thomas Junta cum præfatione ad Franciſcum Contarenum, Zachariæ Equitis F. Venetiis apud Juntas, 1554. fol.

Ex Ariſtotelis problematibus. p. 470.
Aëtio. 482.
Alex. Tralliano. 480.
Aretæo. 480.
Avicenna. 321.
Averroë in Avicennam 417. & ex ejus *Colliget*. 434.
Abimeron Abynzohar. 434.
Abhengvefit Arabe. 429.
Alcadinus poëta Siculus de balneis Puteolanis. 203.

Digitized by Google

Aleardus Pindemontibus, Veronenſis de Balneis Calderii ſive Calderianis ad Hermolaum Barbarum. pag. 141. b. 189. b.
Antonius Gvainerius de Balneis civitatis Aquenſis in Monteſerrato. 43.
Antonius Fumanellus Veronenſis de aquis Caldekianis. 183.
ex Bavero de Baveriis de balneo Porrettæ & aliis. 143.
Barthol. à Clivolo Taurinenſis de Balneis. 247.
Barthol. de Montagnana de balneis Patavinis. 37.
Chriſtoph. Barzizio Bergomenſe. 225.
Claudianus de fontibus Aponi. 91.
Conr. Geſnerus de Germaniæ & Helvetiæ Thermis. 289.
ex Celſo. 303.
Dioſcoride de mineralibus ſimplicibus & aqua. 238.
Franciſci de Senis de balneo Petrioli. 182.
Galenus & Hippocrates de aquarum natura & de balneis. 439.
Gentilis de Fulgineo. 181. & ex ejus expoſit. in Avicennam. 346.
Georgius Agricola de natura eorum, quæ ex terra effluunt. 273.
Georgius Franciottus Lucenſis de balneo Villenſi. 157.
Gvil. Gratarolus de termis Rheticis agri Bergomatis. 192.
Hippocrates. 439.
ex Hieron. Gardane, en balneum articulari morbo competat. 226.
Jacobo de Partibus in Avicennam. 352.
Jo. & Jac. de Dondis Patavini de fontibus calidis agri Patavini. 90.
Jo. Damaſceni aphoriſmis. 438.
Jo. Antonius Pantheus Veronenſis de fontibus Calderianis in agro Veronenſi. 110.
ex Joanne de Sancto Amando. 221.
Jo. Elyſius Neapolitanus de totius Campaniæ balneis. 208.
Jo. Franciſci Branchaleonis Neapolitani de balneis dialogus. 240.
ex Jo. Herculani Commentariis ad Almanſorem in Avicennam. 320. 418.
Jo. Joviani Pontani libro Meteororum de fontibus & fluminibus. 217.
Julii Delphini, Jo. Andreæ Cella nova & Bernandini Paterni Conſilia de balneis Aquenſibus. 303.
Laurentius Bertolinus de balneo Corſennæ. 155.
Leonardi Fuchſii ex compendio medicinæ excerpta. 271.
Ludovicus Paſinus, Patavinus, de thermis Patavinis, ac de quibusdam Italiæ balneis. 197.

Lud.

Lud. Zimalia, Bergomas, de balneis S. Pancratii, agri Bergomatis. p. 190.
ex Lucretio libro VI. 213.
Meſuæ Canonibus univerſalibus ejusque expoſitoribus. 422.
Matthæus Bendinellus de balneis Lucenſibus Villæ & Corſennæ. 145.
Mengus Blanchellus, Faventinus de balneis. 58.
Mich. Savanarola de balneis & thermis univerſalibus. 1.
Nic. Maſſæ Veneti de balneis Calderianis Epiſtola. 299.
ex Oribaſio de aquis & balneis. 474.
Ovidii ex libro XV. Metamorphoſ. 215.
Paulo Ægineta. 486. b.
Petro Aponenſi Conciliatore & ejus additionibus in Meſuem. 427.
Petrus Paulus Paravicinus de Maſinenſibus & Burmienſibus thermis. pag. 194.
Petrus de Tuſſignano de balneis Burmi apud Volturenos. 193.
ex Plinii Hiſt. Naturali. 232.
Pogii Florentini Epiſtola de balneis Helvetiæ. 291.
ex Rabi Moſe. 438.
Raſis ex Continente & ex libro ad Almanſorem, Herculanique commentariis. 320.
ex Seneca. 229.
Serapione. 430.
Siraſi Arabis in Avicennam commentariis. 340.
Theodorici, Oſtrogottorum Regis, de balneis Aponi Epiſtola. 93.
Turæ Bononienſis recepta aquæ balnei de Porretta. 46.
ex Turriſani, plusquam Commentario in microtechnes Galeni lib. III. balneandi Canones. 222.
Thermi ad Timavi oſtia, auctore Jovita Rapicio. 307.
Ugonis Senenſis ex Conſiliis, 221. & in Avicennam. 387.
Ugolinus de Montecatino de balneorum Italiæ proprietatibus. 47.
ex Vitruvio Roſcio Parmenſi excerpta de aquis. 227.
Joannis Antonii Sicci, Cremenſis, de balneis, præmiſſa veteri icone balnei, qualem dedi ad Sextum Empiricum. p. 30.

XIX. Medicorum antiquorum Græcorum, Latinorum, Arabum, DE FEBRIBUS * commentationes collectæ ſtudio Joannis Fernelii pro-

* Video & laudari collectionem ſcriptorum de hoc argumento vulgatam Lugd. 1517. 4. ſed in eam nunquam incidi.

Digitized by Google

prodierunt Venetiis 1576. fol. In hoc volumine recuſo ibid. 1594. fol. obvia ſcripta de hoc argumento vel apoſpaſmatia:

Hippocratis, ex commentariis Joannis Marinelli p. 1.
Oribaſii p. 9.
Noni p. 14.
Pauli Æginetæ p. 39.
Alexandri Tralliani p. 45.
Aëtii Amideni p. 58.
Avicennæ p. 67.
Raſis ſive Abubeker Rhazes p. 100.
Conſtantini Africani p. 102.
Abenzoaris liber p. 106.
Averrois p. 109.
Iſaaci p. 118. 130.
Serapionis p. 153.
Haly p. 165.
Jo. Actuarii p. 176.
Celſi p. 179.
Sereni Sammonici p. 184. Plinii p. 184.
Garioponti p. 187.
Bernhardi Gordonii p. 208.
Petri de Apono Quæſtiones p. 218.
Arnoldi Villanovani p. 241.
Philonii p. 254.
Nicolai Florentini de febribus Epitome p. 285.

XX. Claudam hoc caput ſuccincta notitia ſcriptorum, qui in hiſtoria Medicorum illuſtranda ad præſentem usque ætatem elaborarunt, licet juſtum corpus hiſtoriæ Medicæ, & pleniorem accuratioremque hiſtoriam litterariam Medicorum veteris ac recentis ævi adhuc deſideramus. Neque veterum tantum ſcripta nusquam exſtant * *Sorani* utriusque *Hiſtomachi* Epheſii & *Andreæ* Medici: ſed nec lucem viderunt promiſſa de hoc argumento vel etiam affecta opera doctorum virorum recentis ætatis *Joannis Baptiſtæ Capponi*, a) *Ægidii Menagii*, b) *Thomæ Reineſii*,

* De his ſupra p. 675. 676.

a) De hujus hiſtoria Medica univerſali promiſſa vide Morhofium lib. 1. polyhiſt. p. 212. edit. primæ.

b) Menagius amœnitat. juris cap. 27. & anti Bailleti c. 20. Henr. Meibomius Epiſtola mox lau-

ſii, c) *Jo. Henrici Meibomii*, d) *Georgii Hieronymi Welſchii*, neque *Julii Gvaſtavini* e) Patricii Genuenſis vitæ illuſtrium Medicorum, aut *Joannis Tortellii* f) Aretini, liber de Medicina & Medicis: aut Hiſtoria Medicorum & Phyſicorum *Martini Fogelii* noſtri * τȣ̃ μακαρίτȣ, in manibus homi-

laudanda: *Supereſt adhuc & exornat noſtri ævi gloriam Ægidius Menagius, qui publice dudum promiſit Medicorum hiſtoriam, eamque brevi edendam jam ante hos ſex annos præſenti mihi ſpem fecit, quamvis necdum prodierit.*

c) Reineſius Epiſt. 16. ad Jo. Vorſtium data A. 1653. Jonſius lib. 2. c. 8. de ſcriptoribus Hiſt. Philoſoph.

d) Henricus Meibomius in Epiſtola de Medicorum hiſtoria ſcribenda ad V. C. Georg. Hieron. Welſchium, Medicum Auguſtanum Helmſt. 1669. 4. patris ſui A. 1655. inſtitutum ita enarrat: *Geſſit eo fere modo ſe parens, quo in Hiſtoricis Græcis Latinisque, aliisque ſcriptoribus vir ſummus, Gerardus Joannes Voſſius. Initio introductionem quandam præmiſit, in qua de vaſto Medicinæ ambitu & de Medicorum ſectis ordinibusque, ex Antiquitate omni pluribus agit. Dein libro* primo *eos, qui ab orbe condito usque ad Urbem conditam:* ſecundo *qui ab Urbe condita usque ad natum Chriſtum:* tertio *qui à nato CHriſto usque ad ſæculi decimi quinti medium vixerunt.* Quarto *denique* omnes, *quorum in incerto ætas eſt, ordine Alphabetico enumerat. Quod ſi enim libeat illos quoque, qui poſt annum reparatæ Salutis MCCCCL. fuerunt Medici, colligere & in theatrum producere,* ille pulveris Erythræi ſiderumque micantium ſubducat numerum prius, *quam omnes nobis ſiſtat.* Poſtea refert à patre moriente ſibi tum XVI. annos nato opus commendatum, ut maturior annis ederet, teſtaturque multa ſe obſervaſſe & addidiſſe, ſed præcipue in Medicis Arabibus aquam ſibi hærere non diffitetur. Vide & Henr. Meibomii Addenda ad Voglerum pag. 181. Gunther. Chriſtoph. Schelhammerum ad Conringii introductionem ad Medicin. p. 127. Conringiana pag. 26. edit. primæ. G. Hieron. Welſchii vitam p. 56. & Morhofii lib. 1. polyhiſt. 52. 59.

e) Philippus Labbe in Bibl. Bibliothecarum.

f) Giornale de' letterati d' Italia T. XI. p. 312.

* Morhof. lib. 1. polyhiſt. p. 62. Vinc. Placcius ὁ μακαρίτης lib. de anonymis & Pſeudonymis p. 39. edit. primæ.

auctario D. *Guntheri Chriſtophori Scheibammeri*, ibid. 1687. 4. additis Caſp. Bartholini de ſtudio Medico, ex edit. Hafn. 1628. Petri Caſtelli Romani, Nobilis Meſſanenſis optimo Medico, ex edit. Meſſan. 1637. Jo. Antonii van der Linden manuductione ad Medicinam, ex edit. Lovan. 1639. & *Joannis Rhodii* introductione ad Medicinam paullo accuratiorem & Jo. Rhodii Bibliotheca Medica familiari ac paullo diffuſiori, ex MS.

Zacuti Judæi Ulyſſiponenſis, A. 1642. Amſt. denati, Hiſtoriarum Medicinalium in principum Medicorum ſcriptis, libri X. tomo primo ejus operum Lugd. 1649. & 1657. fol. Liber undecimus praxin Hiſtoriarum complectitur.

Joannis Neandri, Bremani, Medicinæ natalitia,(*) ſectæ earumque placita, tum ejus catacrypſes ac reſtauratores, & ad noſtra usque tempora propagatores, cum hiſtoriis eorum, vitis ac ſcriptis. Bremæ 1623. 4.

D. *Chriſtiani Joannis Langii*, Medici Lipſienſis, defuncti A. 1701. 29. April. hiſtoria Medica, tomo primo ejus operum præmiſſa Lipſ. 1704. fol.

Joannis Conradi Barchuſen, Medici Ultrajectini, Hiſtoria Medicinæ, in qua, ſi non omnia, pleraque ſaltem Medicorum ratiocinia, dogmata, hypotheſes, ſectæ &c. quæ ab exordio Medicinæ usque ad noſtra tempora inclaruerunt, dialogis XIX. pertractantur, Amſt. 1710. 8. Idem liber auctior & redactus in formam diſſertationum XXVI. de Medicinæ origine & progreſſu, Trajecti ad Rhen. 1723. 4.

Jo. Philippi Burggraſii de Medicæ artis & Medicorum fatis, Libitina ovans fatis Hygiæ, Francof. 1701. 12.

Danielis Clerici, Medici Genevenſis, pars prima Hiſtoriæ Medicinæ, Gallica lingua ſcriptæ, prodiit Genev. 1696. 12. & Anglicæ verſionis mentio in Hiſtoria operum eruditorum A. 1699. p. 275. editæ Lond. 1700. Deinde tres partes Gallicè viderunt lucem, quarum ultima deſinit in anno CHRISTI ducenteſimo, excuſæ Amſtelod. 1702. 4. Denique longe auctiores, atque cum ſciagraphia brevi continuationis ab anno CHRISTI ducenteſimo in præſentem ætatem, Amſt. 1723. 4. Bibl. Françoiſe de Mr. Camuſat, T. 2. p. 167.

(*) Contra ſiniſtrum Labbei judicium hic liber defenditur à Theodoro Cruſio, Vergnügung müßiger Stunden/ parte IX, p. 71. ſeq.

Digitized by Google

Andreæ Ottomari Gœlike, Medici hodie Duisburgenſis, hiſtoria Medicinæ univerſalis, periodus prima Hebræorum & ſecunda Ægyptiorum, Francof. ad Viadrum 1717. 8. periodus tertia & quarta Græcorum ab Æſculapio ad Hippocratem, ibid. 1718. 8. quinta de Hippocratis Medicina, id. 1719. 8. ſexta de ſtatu Medicinæ ſub Hippocratis poſteritate ad fatalem quam appellat artis Medicæ diviſionem in diæteticem, pharmacevticen ac chirurgicen, ibid. 1720. 8.

Gotfridi Andreæ Zahnii diſſ. de origine, progreſſu & dignitate Medicinæ, Veſaliæ 1708. 12. Hiſtory of the works of the learned A. 1710. pag. 18.

Theodori Janſonii ab Almeloveen inventa novantiqua, h. e. brevis enarratio ortus & progreſſus artis Medicæ ac præcipue de inventis vulgo novis, antiqua ætate cognitis, Amſt. 1684. 8.

Jo. Bernierii Hiſtoire Chronologique de la Medicine & des Medicins; Hiſtoria Chronologica Medicinæ & Medicorum, ubi de origine & progreſſu artis Medicæ aliiſque ad eam pertinentibus diſſeritur, nec non de officiis mutuis ægrotantium Medicorumque, Gallice Pariſ. 1695. 4. ſecunda editio emendata & quibusdam locis contractior. Prior inſcribebatur Eſſaís de Medecine, Pariſ. 1689. 4. Acta Erudit. T. 1. ſupplem. p. 451.

Salomonis Cellarii Origines & Antiquitates Medicæ, Halæ Saxon. 1696. 8. Filius hic fuit celebris viri Chriſtophori Cellarii, in flore ætatis extinctus.

Bernhardi Albini Oratio de incrementis & ſtatu artis Medicæ ſæculi XVII. Lugd. Bat. 1711. 4. Journal des Savans 1712. Dec. p. 659.

Jodoci Kelleri de excellentia Medicinæ libri.

Michaëlis Doringii, Uratislavienſis, de Medicina & Medicis, adverſus iatromagiſtas & pſeudiatros, libri II. Gieſſæ 1611. 8.

Leonardi de Capua, Medici Neapolitani, parere, diviſato in otto ragionamenti, ne' quali narrando ſi l'origine e'l progreſſo della Medicina, chiaramente l'incertezza della medeſima ſi manifeſta. Napoli 1689. 4. cui editioni ſecundæ acceſſerunt ad octo diſſertationes de incerto artis Medicæ, aliæ tres de incerto medicamentorum. Similiter & in tertia, Bononiæ 1714. 8. tribus Vol.

Jo. Henrici Meibomii commentarius ad Magni Aurelii Caſſiodori formulam Archiatrorum, Helmſt. 1668. 4.

Scripto-

Scriptores Hiſtoriæ Naturalis.

Paſchalis Galli index eorum qui in Phyſica & alia ſcripta Ariſtotelis commentati ſunt, auctus deinde à *Guilelmo du Vall*, occurrit in plerisque Græco-Latinis Ariſtotelis editionibus.

Jo. Jacobi Scheuchzeri, Medici Tigurini, Bibliotheca ſcriptorum Hiſtoriæ naturalis, Tiguri 1716. 8.

Jacobi le Long, Presbyteri Oratorii Pariſ. A. 1721. d. 13. Auguſt. denati, notitia ſcriptorum hiſtoriæ naturalis Galliæ; quæ Scheuchzeri libro p. 213. ſubjicitur, exſtat etiam locupletior in viri illius præſtantiſſimi Bibliotheca Hiſtoriæ Gallicæ, edita Pariſ. 1719. fol. pag. 24. ſeq.

Cornelii à Beughem ſyllabus recens exploratorum in re Medica, Phyſica & Chemica, excerptus ex Actis Naturæ curioſorum & Alphabetico ſcriptorum ordine digeſtus, Amſt. 1696. 12.

Bernhardi Valentini, Medici Gieſſenſis, de ſcriptis à membris Collegii Naturæ curioſorum ſeparatim editis, hiſtoria literaria, ſubjecta legitur ejus armamentario naturæ Syſtematico, Gieſſæ 1709. 4.

Dan. Georgius Morhofius in Polyhiſtore Phyſico & Medico.

Iac. Fridericus Reimmannus, Superintendens hodie Hildeſienſis, introductione in hiſtoriam literariam Germanorum, edita Germanice parte 3. c. 1. p. 474. ſeq. Hall. 1709. 8.

Sigismundi Jacobi Apini diſſertatio de incremento Phyſices per Medicos facto, Altdorf. 1719. fol. Journal des Savans A. 1720. Septembr. pag. 314.

* * * * * * * * *

Jo. Jacobi Mangeti Bibliotheca Medico-practica, Genev. 1695. fol. 4 Volum.

Ejusdem Bibliotheca pharmaceutico-Medica, Genev. 1703. fol. 2 Volum.

De obſervationum Medico-Phyſicarum ſcriptoribus videndus Joannes Schenckius à Gravenberg in præfatione ad Obſervationes ſuas Medicas, vulgatas Lugd. 1643. & Francofurti 1665. fol.

The rational Phyſicians library by *Abdias Cole* and *Nichols Culpeper*, Lond. 1661. fol.

Digitized by Google

De Medicis antiquis & recentibus.

Philippi Melanchthonis Orationes de Hippocrate, Galeno, Avicenna &c. in ejus tomis declamationum plus ſimplici vice editis.

Conradi Geſneri præfatio ad Galeni opera, Baſil. 1562. fol. ubi de Galeno ejusque ſcriptis & interpretibus, & de artis Medicæ inſtauratoribus.

Othonis Brunsfeldii, Moguntini, Catalogus illuſtrium Medicorum, ſive de primis Medicinæ ſcriptoribus, Argentorati apud Jo. Schottum 1530. 4.

Symphoriani Campegii ſive *Champerii*, Lugdunenſis, de claris ſcriptoribus Medicinæ veteribus & recentioribus, una cum ejus lucubratione de legum conditoribus, atque aliis opuſculis, 8. & cum *Remacli Fuchſii*, Limburgenſis, vitis aliquot illuſtrium Medicorum, Lugd. 1531. 8. & Pariſ. 1541. 8. Idem hic eſt Campegius cujus Epiſtolæ pro Medicorum Græcorum defenſione prodierunt cum Bernardi Unger, Germani, Epiſtolis pro defenſione Medicorum Arabum, ad calcem annotatiuncularum Sebaſtiani Montui, in errata recentium Medicorum per Fuchſium collecta, Lugd. 1533. 8.

Robertus Conſtantinus in nomenclatore inſignium ſcriptorum atque Indice Bibl. & Pandectarum Geſneri, Pariſ. 1555. 8.

Wolfgangi Juſti Chronologia illuſtrium Medicorum, Francof. ad Viadrum 1556. 8.

Marcus Squarcialupus inter ſcriptores de vitis Medicorum laudatur à Reineſio Epiſt. XVI. ad Jo. Vorſtium.

Caſparis Peuceri vitæ illuſtrium Medicorum, Argentorat. 1573.

Stephani de Villa vitæ duodecim Principum Medicinæ & de artis Medicæ originibus, Hiſpanicè. Burgis veteris Caſtellæ 1647. 8.

Jo. Lonæi Boſchii Oratio de optimo Medico & Medicinæ auctoribus T. I. Oratt. Ingolſtadienſium.

Henrici Blacuodæi, Scoti, de claris Medicis, Pariſ. 1608. 8.

Nicolaus Tiraquellus, diligentiſſimus ſcriptor, opere de Nobilitate.

Philibertus Bertinus, Auſſonienſis Burgundus, de claris Medicis ſcripſiſſe dicitur apud Labbeum in Bibliotheca Bibliothecarum.

Petri Caſtellani vitæ illuſtrium Medicorum, qui toto orbe ad ipſius usque tempora floruerunt, Antwerp. 1618. 8. & in tomo decimo theſauri

Digitized by Google

ſauri Antiquitatum Græcarum Jacobi Gronovii. Catalogum Medicorum Alphabeticum, quorum vitas perſequitur Caſtellanus, habes apud Lindenium & Mercklinum.

Renatus Moreau in libro de miſſione ſanguinis in pleuritide, Pariſ. 1622. 8. edito quamplurimos Medicos Græcos, Latinos, Arabes, Barbaros ordine temporis recenſet.

Gerardus Joannes Voſſius de Medicis antiquis egregia quædam annotavit libro poſtumo de Philoſophia cap. XI. XII. XIII. XIV. Hagæ Com. 1658. 4. atque inter opera Voſſii junctim edita Amſt. 1701. fol. Tomo tertio.

Epitaphia Medicorum in *Dodonis Richea* theatro funebri, Salisburgi 1673. 4. parte 3. p. 307.–344.

Jacobi Ruef, Tigurini, Catalogus Medicorum & Aſtrologorum. Et

Joannis Bartholomæi, Sveidnicenſis, elogia Medicorum apud Labbeum memorantur.

Plurimorum Medicorum vitas refert *Paulus Freherus* in theatro virorum eruditorum, parte tertia fol. *Iſaacus Bullart*, additis iconibus nitide in æs inciſis in Academia ſcientiarum vulgata Gallice, Pariſ. 1682. fol. T. 2. p. 65. ſeq.

Icones Medicorum aliquot veterum ac recentium, ex Bibliotheca *Joannis Sambuci*. Antwerp. fol. A. 1574. 1603. 1615.

De Scriptis Medicorum.

Conradi Geſneri pandectarum, ſive Bibliothecæ realis liber XIV. qui eſt de Medicis & naturalis Philoſophiæ ſcriptoribus p. 181. ſeqq. Tiguri 1548. fol.

Paſchalis Galli, Villæfanenſis Pictonis, Bibliotheca Medica, Baſil. 1590. 8.

Iſraëlis Spachii, Argentinenſis, nomenclator ſcriptorum Græcorum, Arabum, Latinorum, veterum & recentium Medicorum, ſecundum locos communes digeſtus, Francofurti 1591. 8. Argentorati 1597. fol.

Biblia iatrica ſive Bibliotheca Medica mactata, continuata, conſummata, qua velut faviſſa, auctorum in ſacra Medicina ſcriptis cluentium, reique Medicæ monumentorum ac divitiarum theſaurus clauditur, auctore *Jo. Georgio Schenckio* à Gravenberg, Philiatro, Hage-

Hagenoënſium Alſatiæ poliatro, Comitisque Hanoënſis Phyſico-Medico. Francof. 1609. 8. Ordine Auctorum Alphabetico, liber minime contemnendus & multorum etiam MSS. pandens notitiam.

Sigismundi Reguli Bibliotheca Medica, Lugduni apud Liberalium 1673. 12. Mentio in Bibliotheca volante Jo. Cinelli parte XIX. p. 101.

Petri à Caſtro Bibliotheca Medici eruditi, Patav. 1654. 12.

Barthol. Moſeri theſaurus Bibliatricus, ſive Bibliotheca Medica gemina, onomaſtica & claſſica. Dilingæ, fol. prodiiſſe dicitur, mihi necdum inſpecta.

De *Joannis Rhodii* Bibliotheca Medica dixi ſupra in hiſtoriæ Medicæ ſcriptoribus.

Jo. Antonidæ van der Linden, Doct. & Profeſſoris Medicinæ Practicæ primi in Academia Lugd. Bat. de ſcriptis Medicis (*) libri duo, quorum primus ſcriptores, alter materiam & argumenta librorum ordine alphabetico recenſet. Amſt. 1637. & auctior ſemper 1651. & 1662. 4. Auctarium ſe ad hoc opus parare teſtatus eſt *Philippus Labbeus* in Bibl. nova MSS. p. 125. ſed quod lucem non vidit.

Georgii Abrahami Mercklini, D. Reip. Norimberg. Domusque Teutonic. ibidem Medici Ord. & Academici Curioſ. Chironis, Lindenius renovatus auctusque, Norimb. 1686. 4. Hunc utiliſſimum & locupletiorem hactenus in iſthoc genere librum ab viro aliquo docto recenſeri, ſuppletumque & emendatum continuari in præſens usque tempus eſſet utique operæ pretium.

Martini Lipenii Bibliotheca realis Medica, ordine materiarum Alphabetico, ut cæteræ ejus Bibliothecæ, Theologica, Juridica & Philoſophica concinnata. Francof. 1679. fol.

Simonis Pauli, Bibliopolæ Argentoratenſis, Catalogus librorum Medicorum, 8.

Cornelii à Beughem, Embricenſis, Bibliographia Medica & Phyſica, ſcriptores ab A. 1650. ad 1680. excuſos, referens. Amſt. 1681. 12.

De

(*) Per errorem p. 237. & 642. edit. A. 1662. 4. à Lindenio Henricus Ernſtius laudatur, tanquam Bibliothecæ Medicæ ſcriptor, quem conſtat edidiſſe Catalogum MSS. Bibliothecæ Mediceæ, quæ eſt Florentiæ.

De Medicis certarum nationum, ætatum, &c.

De Medicis & re Medica HEBRÆORUM *Auguſtinus Calmet*, Monachus Benedictinus, diſſ. ſecunda præmiſſa commentario in Eccleſiaſticum. Pariſ. 1714. 4. Gallice.

Joannis Leonis, Africani, vitæ Medicorum XXVIII. ARABUM, Latine apud Hottingerum Bibliothecarii quadripartiti pag. 246.--291. Adde ejusdem theſaurum philologicum p. 344. Pauli Colomeſii opuſcula p. 140. & Iſaacum Voſſium de Sibyllinis Oraculis p. 281. & Henrici Meibomii Epiſt. de Medicorum Hiſtoria ſcribenda, qui præterea laudat *Elaigbas Ahmed EbnCaſen* de doctis Arabibus, & hiſtoriam Medicorum & Philoſophorum Arabum, Latine translatam ab *Andrea Alpago*, necdum editam. Vide & Catal. MSS. Arabicorum Jacobi Golii in fol. num. 83. & in octavo num. 15. & 29. D. Theophilum Spizelium τὸν μακαρίτην, ſpecimine Bibliothecæ univerſalis in *Abiobſcibea*. De pluribus etiam Medicis Arabibus conſulere juvabit Gregorium Abulpharajum in dynaſtiarum hiſtoria.

De Medicis veteribus GRÆCIS dixi præſenti capite, & de LATINIS Bibl. Latinæ Lib. IV. cap. 12.

Joachimi Viti Wigandi de philiatrorum GERMANORUM itineribus, Friburg. 1678. 12.

De Medicis Germanis ſæculi XVI. *Melchior Adamus* in vitis, Heidelberg. 1620. 8. Francof. 1653. 8. & 1705. fol. Syllabum Medicorum, quorum vitas refert, habes apud Lindenium, Mercklinumque.

De Medicis ſæculi XVII. *Henningi Witte* memoriæ Medicorum, decades duæ, Francof. 1676. 8.

En tibi Medicorum, quarum vitæ à Wittenio referuntur, nomina:

defunctus A.

1664. *Marci Banzeri, D. & Prof Witeb. nomen in indice ſecunda decadis exſtat, ſed in libro ipſo memoria vitæ ejus deſideratur.*

1629. Caſpar Bartholinus, D. & Prof. Hafnienſis, p. 48.

1670. Daniel Beckerus, D. & Prof. Regiomontanus, p. 271.

1609. Carolus Cluſius, D. & Prof. Lugd. Bat. p. 6.

defunctus

deſunctus A.

1619. Hieron. Fabricius ab Aquapendente, D. & Profeſſor Patavinus, pag. 38.
1652. Jacobus Fabricius, D. & Prof. Roſtochienſis, p. 144.
1656. Thomas Finckius, D. & Prof. Hafnienſis, p. 189.
1659. Henricus Fuiren, D. & Prof. Hafn. p. 193.
1644. Jo. Baptiſta Helmontius, Philoſophus per ignem, p. 125.
1637. David Herlichius, D. & Poliater Stargard. p. 73.
1648. Caſpar Hofmannus, D. & Prof. Altdorf. p. 132.
1636. Gregorius Horſtius, D. archiater Ulmenſis, p. 67.
1653. Lud. Jungermannus, D. & Prof. Altdorf. p. 157.
1660. Georgius Kirſtenius, D. & Prof. Stetinenſis, p. 209.
1640. Petrus Kirſtenius, D. & Prof. Upſalienſis, p. 112.
1662. Chriſtianus Lange, D. & Prof. Lipſienſis, p. 215.
1664. Jo. Antonides van der Linden, D. & Profeſſor Lugd. Bat. pag. 243.
1673. Gvernerus Rolfinckius, D. & Profeſſor Jenenſis, p. 264.
1671. Jo. Theodorus Schenckius, D. & Prof. Jenenſis, p. 279.
1638. Daniel Sennertus, D. & Prof. Witeb. p. 88.
1613. Erneſtus Sohnerus, D. & Prof. Altdorf. p. 18.
1663. Adolphus Vorſtius, D. & Prof. Lugd. Bat. p. 222.
1654. Olaus Wormius, D. & Prof. Hafnienſis, p. 163.

De Medicis Argentoratenſibus, Acta Jubilæi Academiæ Argentoratenſis, A. 1638. p. 255. ſeqq. ad 275.

De Hafnienſibus *Tho. Bartholinus* in ciſta Medica, Hafniæ 1662. 8.

De Helmſtadienſibus *Juſtus Chriſtophorus Bœhmerus*, Guelferbyti 1719. 4.

De Jenenſibus *Jo. Caſpar Zeumerus*, Jenæ 1711. 8.

De Maximorum Pontificum archiatris, *Proſperi Mandoſii*, il teatro de' Medici Ponteficii, Rom. 1696. 4. Galleria di Minerva T. 2. p. 21.

De Medicis Mediolanenſibus *Joannes Baptiſta Sylvaticus*, Mediolan. 1687. 4.

Barthol. Corte notitia Medicorum Mediolanenſium & de inventis Italorum in arte Medica, notizie iſtoriche intorno a gli Medici ſcrittori Milaneſi &c. Mediolani 1718. 4. Acta Erud. A. 1723. p. 254.

De Mediolanenſibus Medicis etiam conſulendus Jo. Baptiſta Silvaticus in Collegii Mediolanenſium Medicorum origine, antiquitate, neceſſitate, Mediolan. 1607. 4.

Joſephi

Joſephi Lanzoni de iatro-phyſicis Ferrarienſibus, qui Medicinam ſcriptis exornarunt, Bononiæ 1691. 4. Galleria di Minerva T. 2. pag. 244.

De Medicis Pariſienſibus *Gabriel Naudæus* libro de antiquitate ſcholæ Medicæ Pariſienſis, Pariſ. 1628. 8.

De Medicis Sanctis, Regibus, Theologis, Clericis, Monachis, Philologis, Poëtis, &c.

De CHRISTO Medico D. *Elias Veielius ὁ μακαρίτης* diſſ. de præſtantia & dignitate ſtudii Medici ad mentem SS. Patrum, Ulm. 1692. 4. p. 37. ſeq. D. *Conradus Jobrenius* (*) Francof. ad Viadrum 1703. & D. *Andreas Ottomarus Gœlike* in Hiſtoria Medica univerſali p. 77. ſeq. *Guilelmus Ader* de ægrotis Evangelicis, (**) Toloſæ 1620. 8. & tomo nono Criticorum ſacrorum, Londini primum, deinde in Belgio & Francofurti recuſorum; *Georgius Wolfgangus Wedelius ὁ μακαρίτης* in Centuriis exercitationum Philologico-Medicarum, ut Centur. 2. diſſ. 8. & decad. 2. diſſ. 2. decad. 4. diſſ. 6. decad. 5. diſſ. 10. *Thomas Bartholinus* diſſ. de morbis Biblicis, Haſniæ 1672. Francof. 1673. 8. & tomo quinto faſciculorum V. C. Thomæ Crenii, Roterd. 1695. 8. ubi etiam liber ejusdem Bartholini de Paralyticis Novi Teſt. recuſus ad editionem A. 1662. 8. *Io. Andreæ Danzii* diſſ. de curatione CHRISTI Sabbatica, Jen. 1699. 4. *Chriſtianus Iobrenius* ſuprà laudatus de morbis Biblicis Novi Teſt. Francof. ad Viadrum 1704. 4. Spectat & huc *Hieronymus Iordanus* Brunſvicenſis, Medicus & Phyſicus Gœttingenſis libro περὶ τοῦ θείου ſive de eo quod Divinum eſt aut ſupernaturale in morbis humani corporis, ejusque curatione, Francof. 1651. 4. Argumenta capitum LXXV. in quæ opus diviſum eſt, recenſet Lambecius lib. 2.

(*) Unſchuldige Nachrichten von alten und neuen Sachen A. 1717. p. 463. ſeq.

(**) Incerta & dubiæ fidei videntur, quæ de Aderi libro inedito contrarii argumenti de morbis iisdem per naturalia remedia curabilibus narrat perſonatus Vignolius Marvillius T. 3. Miſc. p. 153. Nec ipſe enim nec alius eſt qui vidiſſe illum ſe referat.

lib. 2. de Bibl. Vindobonenſi pag. 689. ſq. Exſtat & D. *Chriſtiani Warlizii* liber de morbis Biblicis è prava diæta animique affectu pravo reſultantibus, edita Witeb. 1714. 8.

De *angelis Medicis* Andreas Tiraquellus p. 265. libri de Nobilitate.

Ludovicus Miegius de Medicis extraordinariis Novi fœderis, Rinthelii 1692. 4.

De Apoſtolorum & Apoſtolicorum virorum, Divina facultate in nomine CHRISTI ejiciendi dæmonia atque medendi morbis, *Hugo Grotius* ad Marci XVI. 17. & *Tobias Pfannerus* libro de chariſinatibus ſive donis miraculoſis antiquæ Eccleſiæ, Francof. 1680. 12. capite 2. & 5. de facultate ſuſcitandi mortuos, id. pag. 271. ſeq. venena impune edendi ac bibendi, id. cap. 4. &c. D. *Jo. Andreas Schmidius*, diſſ. de curatione morborum per oleum ſanctum (*) Jenæ 1695. *Philippus Iacobus Hartmannus* de geſtis Chriſtianorum ſub Apoſtolis pag. 224. ſeq. *Antonius Daldinus Alteſerra* libro VII. Aſceticon ſive Originum Aſceticarum cap. 7. p. 380. ſeq. de gratia curationum & exorcizandi data Monachis.

In Græcorum Eccleſia celebres Sancti ἀνάργυροι *Coſmas* & *Damianus*, qui gratis omne morborum genus curarunt. Confer de his Svicerum & Cangium in voce ἀνάργυροι, & quæ Volum. IX. hujus Bibl. p. 68. ſeq. Similiter Menologia ac Menæa de Cyro & Joanne, Pantaleone & Hermolao, Sampſone & Diomede, Thallelæo & Tryphone. Vide Anſelmum Bandurium ad Origines CPolitanas, T. 2. Imperii Oriental. p. 624. His denique addas Godfridum de Haga, cognomine Sonderdanck, veluti qui nullam gratiam referri ſibi pateretur, Medicum Alberti & Guilelmi Ducum Bavariæ & Comitum Hollandiæ, de quo Acta Sanctorum T. 1. Junii p. 135.

Medicos Seleucienſes, S. Theclæ ægrotis medenti invidentes perſtringunt Acta S. Theclæ apud Jo. Erneſtum Grabium Tom. 1. ſpicilegii Patrum p. 117.

Io. Molani, Theologi Lovanienſis, Medicorum Eccleſiaſticorum diarium, Lovanii 1595. 8.

Abrahami

(*) Præter interpretes ad Jac. V. 15. & ſcriptores de extrema unctione, quos laudavi in Bibliographia antiquaria, conferri poterunt Seldenus de Synedriis lib. 2. c. 7. § 11. Steph. le Moyne ad Varia Sacra p. 1049. ſeq. Jac. Rhenferd Opp. Philolog. p. 213. ſeq. & Rev. D. Salomo Deylingius parte 3. Obſ. ſacr. p. 376. ſeq.

Abrahami Bzovii, Ord. Præd. nomenclator ſanctorum, profeſſione Medicorum, anniverſariam quorum feſtivitatem univerſalis celebrat Eccleſia, Colon. 1623. 12.

Guilelmi du Vall, Ponteſiani Medici, Hiſtoria monogramma ſive pictura linearis ſanctorum Medicorum & Medicarum, in expeditum redacta breviarium. Adjecta eſt ſeries nova ſive auctarium de ſanctis præſertim Galliæ, qui ægris opitulantur certoſque procurant morbos, cum digreſſiuncula de plantis nomenclaturæ ſanctioris, Pariſ. 1643. & 1649. 4.

De Medicis ſanctis *Andreas Tiraquellus* opere de Nobilitate pag. 262. ſeq.
Theophilus Raynaudus S. J. in heteroclitis ſpiritalibus pag. 399. ſeq.
D. *Io. Frid. Mayerus* ὁ μακαρίτης ecloga Evangelica XIX. Trinit.
Thomas Bartholinus de paralyticis Novi Teſt. p. 57.

Chriſtiani Benedicti Carpzovii diſſ. de Medicis ab Eccleſia pro Sanctis habitis, Lipſiæ 1709. 4. Nova literaria Hamburgenſia illius anni p. 442.

Pharmacopolæ ſancti, S. Æmilius, cujus memoria colitur 6. Decembr. & S. Apollonius, cujus Heraclides in paradiſo facit mentionem.

Chirurgi ſancti, S. Athanaſius 3. April. & S. Cyrus 31. Januar.

Medici Epiſcopi, Archiepiſcopi, Cardinales, Pontifices Maximi; vide Tiraquellum lib. de Nobilitate p. 273. Sirmondum ad Ennodium p. 40. Proſperum Mandoſium de Pontificorum Max. archiatris. (Acta Erud. A. 1697. p. 183.)

Io. Georgii Meintelii Theologus Philiater, Germanicè, Norribergæ 1717. 8. Unſchuldige Nachrichten von alten und neuen Sachen A. 1717. pag. 1088.

Valentini Henrici Vogleri programma ad ſacræ Phyſicæ & Medicinæ ſtudioſos. Helmſt. 4.

D. *Chriſtianus Polycarpus Lederlinus* im Leben der Deutſchen Gelehrten, Anno 1719. pag. 222. ſeqq. & 454. ſeqq. colligit exempla Medicorum Theologorum.

Io. Henrici von Seelen, Rectoris Lycei Lubecenſis, diatriba de meritis Medicorum in ſacram Scripturam, Lubec. 1719. 4. Idem vir clariſſimus promiſit etiam diſſertationem de Medicis Theologis, itemque aliam de Medicis parum religioſis, ſicut in Theologia ceſpitantes Medicos perſtrinxit B. D. Abrahamus Calovius præfat. doctrinæ

publicæ de perſona CHRISTI θεανθρώπου, & diatribam de Medicis pſeudo-Theologis promiſit Venerandus D. Georg. Henr. Gœtzius meletem. Annæomontan. p. 436.

Caroli Drelincurtii Oratio de Medicorum Pietate. Monspelii 1653. 12.

D. Georgii Henrici Gœtzii, Præſulis tunc Annæomontani, hodie Lubecenſis, diſquiſitio Lipſiæ 1700. 4. edita, exſtat in ejus meletematis Annæbergenſibus An. 1707. 8. pag. 433. ſeq. recuſa de Theologis pſeudo Medicis, ſeu num Theologo (ejusve uxori §. VII.) artem Medicam exercere liceat? quod negat contra Martinum Schoockium Exerc. var. XIX. Ultraj. 1663. Amſt. 1688. 4. Ac profecto lucri cauſa id facere, vel plane imperitiam vendere capite luentibus, turpiſſimum haud dubie eſt Sacerdoti, quo etiam tota Venerandi viri diſputatio collineat: at muſſante vel abſente Medico, certum & exploratum remedium quis non tam libenter ex ſacri hominis manu recipiat, quam ex alius cujuscunque? Vel quis auſit affirmare ſoli Theologo non eſſe permiſſum ſanare homines, quod etiam Sabbato facere CHriſtus ipſe ringentibus Phariſæis non dubitavit? Atque in hanc ſententiam, quod ſub certis conditionibus fas ſit etiam Sacerdoti Medicum ſe gerere ac medicamentis curare ægrotos B. D. Jo. Diecmannus T. 2. ſcriptor. Germanice junctim editorum p. 189. præter Reformatum Theologum Andream Hyperium de ratione ſtudii Theol. lib. 1. c. 6. p. 57. ejusque expilatorem Laurentium Villavincentium, Eremitam Auguſtinianum de recte formando ſtudio Theologico Colon. 1578. 8. p. 33. laudat è noſtratibus Arnoldum Mengeringium inform. Conſcientiæ Evangelic. p. 1066. 1067. Johannem Meelführerum Vindic. Evangel. decad. 10. diſp. 2. §. 99. D. Caſp. Zieglerum de Diaconis vet. Eccleſiæ p. 266. Jo. Adamum Oſiandrum Theologiæ Caſualis parte V. p. 557. Appendicem Conſil. Theolog. Georgii Dedekenni p. 605. Erneſtum Stockmannum hodegetici peſtilentialis ſacri p. 306. & 307. & B. D. Philippi Jacobi Speneri Theologiſche Bedencken parte 1. p. 754. ſeq. Vide & Meliſſantis, ſive Jo. Gottfrid Gregorii gelehrten Hiſtoricum p. 128. ſq. Porro Pariſiis A. 1696. 12. Gallice auctore Medico Regio Agnano prodiit libellus, cui titulus *le Preſtre Medicin*, in quo diſputatur, nihil eſſe congruentius, quam ut Sacerdotes & Monachi medicinam faciant: quod & ab Ægyptiis Regibus, qui iidem etiam fuerunt Sacer-

Sacerdotes, & in multis aliis populis omni tempore factitatum, & Doctori Legis etiam injunctum à CHriſto, ut exemplum Samaritani imitetur, *Vade, & tu fac ſimiliter*, Luc. X, 37. Inde in Eccleſia Chriſtiana per multorum ſæculorum ſpacium vix usquam repertum eſſe Medicum, qui non fuerit Epiſcopus, aut presbyter aut Monachus: *pendant pluſieurs ſiecles l' Egliſe n' a pas eu un Medicin qui ne fuſt ou Evéque, ou Pretre, ou Religieux. Quantité de Rois ont pris leurs Medicins dans les Cloitres. Les Papes ont eu ſouvent leurs Chapelains pour Medicins, & les Chanoines ont ſouvent fait profeſſion de la Medicine. Les Medicins de la Faculté de Paris n'eurent diſpenſe & permiſſion de ſe marier qu'en 1480.* a) *que le Cardinal de Touteville la leur accorda en reformant l' Univerſité.* Hæc qui legerit, minus mirabitur viro eruditiſſ. Joanni Mabillonio adeo probatam ſententiam Jo. Baptiſtæ Helmontii, ut eam libro ſuo de ſtudiis Monaſticis b) insereret lectoribusque commendaret. Cum enim ſtatuiſſet, non eſſe connivendum religioſis, ut morbos aliorum quam fratrum ſuorum in Monaſteriis curent, eamque in rem laudaſſet duas S. Bernardi Epiſtolas ad religioſos S. Germerii, c) ſubjungit:

a) Suite du Menagiana p. 333. *Les Medicins étoient autrefois tous Clercs, & ce ne fut qu'en 1452. que le Cardinal d' Etouteville dans le tems de ſa legation en France leur apporta la permiſſion de ſe marier.* Cæterum, ut Monachi ſe gerant pro Medicis, valde periculoſum eſſe generi humano, diſputat auctor libri Gallice editi Hagæ 1699. 12. *le Medicin de ſoy même* p. 265. ſeq. Uti monialibus conſuetudinem Medicorum diſſuadet Antonius Dadinus Alteſerra p. 335. Aſceticon. Utrum teneantur homicidii Clerici vel Monachi, ſi curationem eorum mors inſequatur, vide Nic. Comnenum Papadopoli p. 258. ſeq. prænotionum Myſtagog.

b) Mabillon, de ſtudiis Monaſticis part. 9. cap. 2. p. 422. verſionis Latinæ auctore Udalrico Staudigl, Benedictino, Campodun. 1702 8.

c) S. Bernardi Epiſt. 67. 68. Addam hoc loco, quæ de Talapoinis Siamenſium Monachis legi apud Louberium deſcriptione regni Siamenſis edita Gallice Amſt. 1700. 12. T 2. p. 31. *L' art de la Medecine ne leur eſt pas défendu: ils s'en mêlent beaucoup. C'eſt pourquoi bien loin que les Siamois ſe ſcandaliſent de voir les Miſſionnaires exercer la medicine, c'eſt par là principalement qu'ils les ſouffrent, & qu'ils les aiment. Il faut que les Miſſionaires guériſſent gratuitement les malades, ou par l' art de la medecine, ou par miracle.*

Aliam ab hac, alienamque prorſus opinionem fovet, Johannes Baptiſta vanHelmont, *vir, ſi doctrinam ſpectes, ſingulariter illuminatus; ſi zelum Chriſtianum, religioſe accenſus; ſi reliquum animi typum, rotunde modeſtus. Quippe qui cogitatus ſuos, paganico ſcholarum veterno heroïce repugnantes, Eccleſiæ judicio cenſuraque paſſim humiliter ſubjicit, quantumvis ab altiori profectos illapſu, & multa experientia ſuccollatos. Inter rariora, quæ pingui ſane minerva de variis rebus concepit incomparabilis iſte Philoſophus, judicia, numerari meretur & hoc; nimirum quod à ſtudio medicinæ non modo non vitietur Eccleſiaſticorum ſtatus aut profeſſio, ſed ornetur potius: vitiari, proſtituique cœpta tum, quando neglectus ejuſdem invaluit, contemptus aut oblivio. Ab re fortaſſe non fuerit pulcherrimas hujus Auctoris periodos inſerere, quas eloquenter contexuit in Tractatu* De virtute magna verborum ac rerum. d) Operatio ſanandi, *verba ſunt auctoris*, à primordio fuit in Eccleſia per verba, ritus, exorciſmos, aquam, panem, ſalem, herbas; „Idque nedum „contra diabolum, & effectus magicos, ſed & morbos omnes. Etenim „ſanatio in CHriſto Domino incepit, per Apoſtolos continuavit, & „modo eſt, atque perennis permanet. Sed poſtquam piorum Eleemo„ſynæ in ampliſſima beneficia, dignitatesque ſurrexerunt, leges ſunt in„ventæ, jurisdictiones, cauſas, proceſſus aſſumpſerunt, per modum prin„cipum ſæculi: ſubductiones, immunitates quoque, atque privilegia ſuc„ceſſere: neglectæ ſunt morborum ſanationes, proximorum opitu„lationes, & refrixit charitas. Phariſæi & Levitæ tranſierunt, nec vul„neratum ſemel aſpexerunt; imo non ſolum denegarunt oleum vulne„ribus infundere, ſed per leges cavetur, ne ſe rei medicæ ingerant ſa„cerdotes. Et recte quidem, ſi de medendi methodo Galenica intelli„gatur; non autem de applicatione magnæ virtutis, quæ in verbis, her„bis, ac lapidibus ineſt: ſicque converterent infideles in verbo Domini, „Adeoque ſanatio ægrorum de præcipuis ſcopis eſt in Eccleſia, quæ ho„die ita eſt neglecta, in converſione infidelium, ut rariſſima ſint mira„cula ejuſmodi, putantque ſola concione hæreticos & infideles conver„tere. Defectus eſt Cleri, incuria eſt, negligentia, & ignorantia, non „autem debilitas CHriſti aut impotentia Eccleſiæ. Dolui ſæpe mecum, „quod in veteri, ac in figurali Religione, ut leproſi mundarentur, ad ſa„cerdotes mitterentur, (noſtri ipſos dedignantur & effugiunt) & tan„tundem non fiat in Eccleſia CHriſti. Certe! ſpreta ſunt media, qui„bus DEUS, tam in Eccleſia, quam in natura ſua reliquit pietatis ſtigmata, „ita ut quoties per ſuam debilitatem non cognoſcerent aliquem cau- ſarum

d) Helmontii Opera p. 761. ſeq.

Digitized by Google

ſarum nexum, confeſtim ad Rempublicam Diaboli relegaverint, ſine" omni ſcrutinio."

Ego vero (ſub meliori judicio Eccleſiæ) autumo, ubi honor DEI," proximi ſanitas, charitas agentis, media non impia concurrunt, rem" non leviter proſcribendam. Multa enim hodie adhuc ſpectantur in Ec-" cleſia CHriſti, DEUM noſtri non oblitum: nam *per formulas conſuetas*" naturalem *adventum locuſtarum, aliorumque inſectorum avertunt*, vel in" unum locum ligant, quoties nimirum Decimarum metus de remedio" cogitandum ſuadet. Idem de fulmine & grandine contingeret. Sed in" oblivionem abierunt formulæ. Sic etiam morborum omnium curatio fuit" in Eccleſia, ſed abiit in oblivionem, quaſi in deſpectum." *Hæc Helmontius.*

Imperatores, Reges & Principes Medicos, referunt Andreas Tiraquellus lib. de Nobilitate p. 266. ſeq. Matthias Berneggerus Oratione V. pag. 150. ſeq. D. Jo. Frid. Mayerus ὁ μακαρίτης in homilia, Germanice in 4. Hamburgi edita, cui titulus: JESUS, der helffende König.

Introductionem in hiſtoriam literariam ſcriptorum, qui *Medicinam forenſem* commentariis ſuis illuſtrarunt, edidit *Andreas Ottomarus Goelike*, Medicus Duisburgenſis, Francof. ad Viadrum 1723. 4.

De Medicis virorum principum amicis Caſaubonus ad Svetonii Cæſarem cap. 4. qua occaſione juvat annotare quod Jacobus Antonius Mareſcottus, Medicus, profeſſus eſt, tria ſe ſacræ arti Medicæ debere, quibus caruiſſet ſi propoſitum à parentibus aliud vitæ genus ſuſcepiſſet; ſanitatem athleticam ætatis anno LXXXII. centum aureorum millia, atque intimam innumerorum illuſtrium amicitiam, ut narrat Carolus Patinus in Gymnaſio Patavino p. 84.

Caroli Drelincurtii Apologia Medica, non exulaſſe Medicos Romanos 600. annos, nec poſtea ſervos tantum feciſſe Medicinam. Lugd. Bat. 1672. & in opuſculis 1680. 12. *Jac. Sponius* recherche d'antiquité diſſ. 27. Lugd. 1683. 4.

De *medicis Philoſophis* Andreas Tiraquellus lib. de Nobilitate, p. 295. ſeq.

De *medicis Philologis*, diatriba Epiſtolica *Georgii Franckii de Franckenau*, Medici Witebergenſis ac poſtea Hafnienſis, ad D. Godfridum Thomaſium, Witeb. 1691. 4.

Danielis Guilelmi Molleri indiculus Medicorum Philologorum ex Germania oriundorum, Altdorf. 1691. 4.

Iacobi Burckardi, Medicus humanitatis ſtudiorum vindex, addita *Ioannis Caſelii* Epiſtola A. 1610. data ad Henningnm Arniſæum de doctis Medicis ſæculi XVI. Gvelpherbyti 1716. 8. Acta Erud. Tom. 6. ſupplem. p. 480. *Chriſto-*

Chriſtophorus Arnoldus præfatione Epiſtolica ad Proſperi Pariſii numiſmata diſſerit de Medicis qui ſtudium veterum numiſmatum illuſtrarunt, Norimb. 1683. fol.

De *medicis Poëtis* Thomæ Bartholini diſſertatio prodiit Hafniæ 1669. 8. adde Andream Tiraquellum libro de Nobilitate, p. 274.

De *fœminis medicinæ peritia inſignibus* idem Tiraquellus, p. 405. ſeq. Vide & Joannem Rhodium notis ad Scribonium Largum p. 193. ſeq.

De *ſervis medicis* idem Tiraquellus, p. 426. & 463.

De Botanicis.

Conradi Geſneri Catalogus ſcriptorum de re herbaria, editus cum Hieron. Trago de ſtirpibus Argent. 1552. Ejusdem Geſneri ſyllabus auctorum de ſimplicibus & de hortis Germaniæ. ibid. 1561.

Io. Antonii Bumaldi Bibliotheca Botanica. Bononiæ 1657. forma minore.

Olai Bromelii Catalogus librorum Botanicorum, Chloridi Gothicæ ſive Catalogo ſtirpium circa Gothoburgum naſcentium ſubjectus. Gothoburgi 1694. 8.

Botanicorum hiſtoriam luculentam una cum ipſorum iconibus undique ſingulari ſtudio conquiſitis parabat Medicus ac Botanicus celeberrimus, *D. Auguſtus Quirinus Rivinus,* quem dum hæc ſcribo diem audio obiiſſe ſupremum Lipſiæ in patria mea Anno ſuperiore 1723. die 30. Decembr. ætatis LXXII.

Hiſtoriam Botanices atque notitiam celebrium Botanicorum tradidit *Ioſephus Pitton Tournefort* in limine inſtitutionum rei herbariæ, quod egregium opus lucem vidit Pariſ. 1700. 4. Ab eo præterita ſupplet *Antonius Juſſieu* in diſſertatione edita Gallice de progreſſu Botanices Pariſ. 1717. 4. & in elogiis Botanicorum à Turnefortio omiſſorum, quæ leguntur in Juſſici appendice triplici ad illius inſtitutiones rei herbariæ, ibid. 1919. 4.

De Anatomicis.

Thomæ Bartholini Bibliothecam Anatomicam incendio Hageſtedano An. 1669. periiſſe dolendum eſt.

Andreæ Laurentii Hiſtoria Anatomica prodiit Francof. 1615. 8.

Andreæ Ottomari Gœlike, Medici hodie Duisburgenſis hiſtoria Anatomiæ nova æque atque antiqua, conſpectum ſcriptorum ad noſtra usque tempora exhibens. Halæ Magdeburg. 1713. 8.

D. Lau-

D. Laurentii Heiſteri, Medici Altdorfini nuper, hodie Helmſtadienſis, Oratio de incrementis Anatomiæ hoc ſæculo XVIII. cum ſubjuncto programmate de inventis Anatomicis hujus ſæculi Helmſtad. 1720. 8.

Io. Henrici Schultze, Medici Altdorfini, hiſtoriæ Anatomicæ ſpecimen. Altdorf. 1721. 4.

Iacobi Duglas Bibliographiæ Anatomicæ ſpecimen, ſive notitia inſignis ſcriptorum, qui ab Hippocrate ad Harveum rem Anatomicam ſcriptis illuſtrarunt. Lond. 1715. 7. Bibl. Angloiſe T. 1. p. 307. Journal des Savans A. 1715. Sept. p. 342.

Danielis Clerici & *Io. Iacobi Mangeti* Bibliotheca Anatomica ſive recens in Anatomia inventorum theſaurus. Genev. 1685. 1699. 2. Volum. Vide Acta Erud. A. 1685. p. 296. Theatrum Anatomicum. Genev. 1718. fol. 2. Volum.

De Chirurgis.

Conradi Geſneri de Medicinæ Chirurgicæ præſtantia & antiquitate enumeratio alphabetica virorum illuſtrium, qui rem Chirurgicam vel ſcriptis vel artis uſu excoluerunt, exſtat in collectione ſcriptorum de Chirurgia, Tiguri 1555. fol. 393–408.

Andreæ Ottomari Gœlike hiſtoria chirurgiæ antiqua ſive conſpectus plerorumque, ſi non omnium ſcriptorum veterum, qui chirurgicem usque ad ſæculi XVII. initia ſcriptis ſuis exornarunt. Halæ Magdeburg. 1713. 8.

Ejusdem hiſtoria Chirurgiæ recentior, ſcriptores ſæculo XVII. & ſub initium ſæculi XVIII. claros perſequens. ibid. 1713. 8.

Ioannis Iacobi Mangeti Bibliotheca Chirurgica, ſive rerum ad artem Machaonicam ſpectantium theſaurus, Genev. 1721. fol. quatuor Volum. Journal des Savans 1721. Jul. p. 105.

Index funereus Chirurgorum Pariſienſium ab An. 1315. ad 1714. auctore M. J. D. V. Trevoltii 1714. 12. Journal des Savans 1715. p. 200.

De Medicis ocułariis, Joannes Rhodius in notis ad Scribonium Largum p. 76. ſeq.

De unguentariis. id. p. 124.

De Chymicis.

Petri Borelli Bibliotheca Chemica quater mille circiter ſcriptores, ſed parum diſtincte atque explicate, referens ordine licet Alphabetico, Pariſ. 1654. 12. Heidelberg. 1656. 12. & *Nathanis Albinai.* Genev. 1654. 1673. 8.

Olai Borrichii conſpectus ſcriptorum Chemicorum illuſtriorum, libellus poſtumus, cui præfixa hiſtoria Vitæ ab ipſo conſcripta. Havniæ 1697. 4. & in *Io. Iacobi Mangeti* Bibliotheca Chymica ſive collectione ſcriptorum præſtantiſſimorum Chemicorum. Francof. 1702. fol. Vide Acta Erud. illius anni p. 233.

Ejusdem *Borrichii* de ortu ac progreſſu Chemiæ diſſertatio. Hafniæ 1668. 4. atque in eadem Mangeti Bibliotheca.

Hermanni Conringii de Hermetica Medicina libri duo, quorum primus agit de Medicina pariterque omni ſapientia veterum Ægyptiorum: altero non tantum Paracelſi, ſed etiam Chemicorum, Paracelſi laudatorum, aliorumque, potiſſimum quidem Medicina omnis, ſimul vero & reliqua univerſa doctrina examinatur. Helmſt. 1648. 4. & editio ſecunda longe emendatior & auctior una cum apologetico adverſus Borrichium. 1669. 4.

Hermetis, Ægyptiorum & Chemicorum ſapientia ab Herm. Conringii animadverſionibus vindicata per *Olaum Borrichium.* Hafniæ 1674. 4.

William Cooper, Catalogve of Chymical books which have been written originally or translated into Engliſch, in three parts. Lond. 1672. 1675. 8. the third part containing an index of ſuch things, publiſhed in the Philoſophical Transactions of the Royal Society as pertain to Chymiſtry, or the Study by Art in the animal, vegetal or mineral kingdoms.

De *Iohannis Philippi Manlii* indice MSto Chymicorum, vide Nova litteraria Weſtphaliæ A. 1718. p. 146.

Frid. Rothſcholtzii Sileſii Bibliotheca Chemica A. 1719. prodromus Catalogi Bibl. Chemicæ curioſæ &c.

CAPUT

CAPUT VIII.

De MEDICIS Græcis ineditis.

Corpus Chemicorum Græcorum MSS. in Variis Bibliothecis. 1. Thomæ Reineſii de Codice Gothano judicium. 2. Codicis mei, qui Regii Pariſienſis, ſed parum emendatum parumque integrum apographum eſt, recenſio cum variis obſervationibus. 3. Index Chemicorum Græcorum Alphabeticus. 4. Corpus Chirurgorum Græcorum MSS. 9. Scriptores inediti de urinis. 6. De Ælii Promoti & aliorum ſcriptis Medicis Græcis varii argumenti necdum excuſis. 7.

I.

DOlendum eſt, Corpus Chemicorum Græcorum quod cum verſione Latina in lucem dare voluit Leo Allatius, a) necdum lucem vidiſſe: neque enim antiquitatis tantum ſed & doctrinæ & operationum quarundam cauſa operæ pretium eſſet edi illud recenſitum & explicatum à viro aliquo docto artis Medicæ Chemicæque pariter & Græcæ linguæ bene perito, comparatis inter ſe MSS. quæ in Bibliothecis pluribus Italiæ, Germaniæ, Galliæ complura adhuc ſuperſunt. Aſſervatur etiam Latina verſio, ſed quæ indiget accurata recenſione, atque recenſio Græci contextus diligenti imprimis & accurata notatione atque interpretatione ſignorum & characterum Chemicorum, quæ ſingulari capitulo (infra num. 31.) explicantur quidem, ſed in apographis recentibus paſſim perperam expreſſa ſunt, adeoque toti ſermoni caliginem vix ſuperabilem etiam intelligentibus & ſagacibus lectoribus obducunt, ſicut etiam in præſtantiſſimi Cangii appendice gloſſarii Græci p. 8. ſeq. notas Chemicas hinc inde valde inemendate excuſas eſſe, monet Celeberrimus Montfauconus Palæographiæ Græcæ pag. 375. ubi diſſerit de Codice Chemicorum Græcorum qui exſtat *Mediolani*, in Bibl. *Ambroſiana*. Codicum aliorum in Bibl. *Vaticana*, *Regia* Pariſ. *Eſcurialenſi*, *Veneta* S. Marci, Monachienſi *Bavarica*, & *Colonienſi*, meminit Olaus Borrichius in Ægyptiorum & Chemicorum ſapientia p. 79. & libri de

(*) Borrich. de ortu & progreſſu Chemiæ p. 97. Labbeus p. 129. Bibl. nov. MSS.

Digitized by Google

de ortu ac progreſſu Chemiæ pag. 97. Ex Regio Pariſ. plura produxit Salmaſius exercitationibus ad Plinium. Meminit & Delrio diſquiſitt. Mag. p. 71. Labbeus Bibl. nov. MSS. pag. 129. Caſaubonus Exercit. in Baron. cap. 10. pag. 70. De *Cæſareis* Græcis & Anonymi Latina verſione MS. in Biblioth. Vindobonenſi, Lambecius libro VI. pag. 168. usque ad 193. Codicis *Guelpherbytani* mentionem facit Jacobus Tollius Epiſt. itinerar. I. p. 8. teſtatus ſe quædam ex illo deſcripſiſſe atque cum Cæſareo contuliſſe. De Codice chartaceo *Uratislavienſi* in Bibl. *Rhedigeriana*, quem idem qui Cæſareos Cornelius Naupլienſis Andreæ F. circa A. C. 1565. deſcripſit, conſulere juvabit Novam librorum rariorum collectionem faſciculo IV. Halæ Saxon. 1715. 8. p. 767. De *Segvierianis* Catalogus vetus MSS. Bibl. Segvierianæ editus Pariſ. 1686. 12. p. 107. In Bibl. *Altenburgenſi*, quæ *Gotham* translata eſt, non modo apographum exſtat Latinæ verſionis anonymi deſcriptæ ex Codice Cæſareo, ſed etiam manu Reineſii paſſim caſtigatum Codicis Pariſienſis Græcum, ut Venerandus D. Erneſtus Salomo Cyprianus in Catalogo Codicum MSS. Biblioth. Gothanæ p. 71. & 87. annotavit, ubi etiam edidit eruditam ejusdem Reineſii cenſuram quam vernacula ille lingua conſignavit, ego Latine verſam, additis obſervationibus quibusdam hoc loco ſubjungam:

V. C. THOMÆ REINESII Judicium,

De Collectione MSS. Chemicorum Græcorum, quæ exſtat in Biblioth. Gothana.

1. In hoc MS. Codice Græco, quem Sereniſſ. Dux Saxoniæ Wilhelmus b. m. Friderici Wilhelmi, adminiſtratoris Elector. Saxoniæ filius, qui A. 1632. obiit, è Codice Biblioth. Auguſtanæ a) A. 1623. curavit deſcribi, varia obvia ſunt ſcripta, quæ partim certis & haud dubiis auctoribus, partim aliis quorum minime ſunt tribuuntur, partim ex ſimilibus ſed haud nominatis ſcriptoribus excerpta & in hoc volumen collecta ſunt, omniaque tractant de divina quam vocant arte, de lapide Philoſo-

a) Hunc Codicem Regii Pariſienſis eſſe apographum, Reineſius infra ſuſpicatur. De Gothano autem conſuli etiam poteſt D. Georg Wolfgang Wedelius introductione in Alchymiam & Dan. Georgius Morhofius lib. I. Polyhiſt c. 11. pag. 102. ſeq. Altenburgo Gotham translatum teſtatur Wilh. Erneſtus Tentzelius Bibl. curioſæ A. 1704. pag. 443.

loſophorum ſive Magiſterio magno, quomodo nempe metalla imperfectiora ad perfectionem perduci atque in aurum vel argentum transmutari queant: nec non de vaſis fornacibusque variis & diverſis operationibus quibus etiamnum hodie, qui in re Chymica laborant, ſolent uti, ſed & brevis de ponderibus & menſuris tractatio. Brevis etiam notitia, quomodo (in Ægypto, haud dubie) ex hordeo polenta fiat & cereviſia coquatur. Nec non de gradationibus ignis, coloribusque & aliis ad hoc opus ſpectantibus uſitatisque operationibus. Et quoniam hæc ars nullo non tempore verbis allegoricis per parabolas & ænigmata tradi conſuevit, unde Zoſimus λοξὰς γραφὰς & Stephanus praxi tertia f. 10. b. ἀλληγορικὰς appellat, nec non per certos characteres & ſigna deſcribi ac denotari, adjunctum quoque eſt Lexicon in quo docetur quid per verba longo alio ſenſu apud Græcos auctores ſolita uſurpari ſignificetur, & characteres ſignaque in hoc volumine obvia explicantur, ſicut etiamnum hodie lexica ejusmodi & arcanam per notas ſcriptionem Chemici uſurpare conſueverunt. Præter hæc omnia à fol. 139. ad 142. exſtat deſcriptio aurifodinarum in Ægypto & Æthiopia, & quomodo in iisdem mancipia ad operas à præfectis angariarum compellantur, & qua ratione metallum illud omnino tractetur: quæ autem, quod probe notandum, ſuppreſſo auctoris nomine petita ſunt ex veteri hiſtorico, qui vixit ante hos mille & octingentos annos, *Agatharchide* Cnidio lib. V. de mari rubro cap. IX. X. & XI. apud Photium Cod. CCL.

2. Eſt porro hicce Codex expreſſus ex illo, quem ajunt alicubi exſtare in Italia & cujus meminere Robertus Vallenſis libro de veritate & antiquitate artis Chemicæ, & Geſnerus in Bibliotheca: vel ex illo qui aſſervatur in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi, laudaturque ab Iſaaco Caſaubono ad Baronii annal. Exercit. I. c. 10. & à Salmaſio in Exercitationibus Plinianis. Quæ enim hic ex illis profert, in MSto fide collationis meæ ad verbum leguntur omnia: Dicitur & Joannes Dee, Medicus Londinenſis in Anglia, qui Monada hieroglyphicam ſcripſit atque Regi Romanorum Maximiliano A. 1564. dedicavit, Phyſica Democriti cum ſcholiis Syneſii, Pelagii & Stephani MSS. habuiſſe. Eadem etiam à Dominico Pizimentio verſa Latine & A. 1574. Coloniæ cum Mizaldi memorabilibus prælo data ſunt. Ac quanquam hæc ſcripta, ſi non omnia, certe plura, * translata in Latinam linguam & in theatro chymico, in turba Philoſophorum, in tomis aurei velleris, atque aliis ejuscemodi

* Pauciſſima certe, ac fere nulla, ut collectiones illas conferenti patebit.

modi operibus publicata ſunt, ſiquidem & Democriti Phyſica ac Magica ab Hermolao Barbaro ad Dioſcoridem: Pſelli Epiſtola ad Xiphilinum Patriarcham à Jo. Daniele Mylio b) in Baſilica Philoſophica: Zoſimi opuſcula, Stephani praxis & alia ab aliis citantur: attamen quantum ſciam Græce nec dum typis exſcripta fuerunt, quod ſane mererentnr, quoniam multa non contemnenda ex antiquitate in illis continentur, atque ex illis origines & initia artis ex tam longinquo tempore poſſunt intelligi. Cæteroqui quoniam perobſcura ſunt & fragmentis conſtant meris, fortaſſe ad alchemiam ipſam provehendam parum poterunt conducere, quæ recenti ætate præceptis, & exemplis pulcherrime illuſtrata eſt à Zwingero, Libavio, Sala, Crollio, Bignino & ejus interpretibus Hartmanno, Fabro, Brendelio, Billichio, Sennerto, Mylio aliisque, ut multiplices proceſſus particulares artis transmutatoriæ ſilentio involvam. Univerſe de ſcriptis hiſce noſſe juvat, omnia illa à monachis quibusdam aliisque doctis Alexandriæ primum, deinde CPoli interjecto tempore compoſita, in unum collecta corpus, atque inde in Italiam, Regiamque Bibliothecam Gallicam perlata, ibique aſſervata eſſe. Perquam eſt credibile, eo perveniſſe illa per exules CPolitanos, quandoquidem ab A. 1400. ac deinceps usque ad urbem in Mahomedis poteſtatem redactam multi in Italia & Gallia excepti fuere, ut Beſſarion, Emanuel Chryſoloras, Laſcaris, Argyropulus, Gaza, Apoſtolius, Chalcocondylas, Nicolaus Trachaniotes, M. Cananus, Andronicus Calliſtus, Georgius Trapezuntius aliique: ſicut & alios Codices ut Corinthi, (hoc enim verum ejus nomen eſt non Cointi vel Quinti) Smyrnæi paralipomena Iliados & Odyſſeæ Homericæ, Coluthi poëma, Orphei Crotoniatæ Argonautica & alia rariora ex Græcia ſecum attulerunt.

3. Ut autem de ſcriptoribus, quorum in hoc Codice MS. exſtant nomina, ſingillatim nonnulla notem, pars eorum Ethnici, pars Chriſtiani c) Athenis primum vixere circa A. C. 400. deinde Alexandriæ Ægypti,

b) Etiam edita Latine à Dominici Pizimento, una cum Democrito, Stephano, Pelagio. Patav. 1573. 8.

c) Quoniam collector haud dubie Heraclii Imp. temporibus junior & Chriſtianus fuit, ac pro lubitu ex variis ſcriptis, quæ voluit, non excerpſit modo & digeſſit, ſed etiam interpolavit, hinc ex Chriſtianiſmi aut temporum veſtigiis, quæ paſſim in hac collectione apparent, vel etiam ex citatione ſcriptorum, non licet firmiter concludere vel de ætate vel de religione illorum, quorum nomina apoſpaſmatiis præfixa ſunt. Et quoniam apud Herodotum, Clementem Alex. & alios vetuſtiores ſcriptores, ubi de Ægy-

Ægypti, nutrice illa Philoſophorum præ ipſis Athenis, ut Camerarius in vita Syneſii demonſtrat. Nam & ante illud tempus ibi & in Perſia cum Imperator eſſet Diocletianus ars auri conficiendi à Judæis Chriſtianis atque Ethnicis frequentata fuit, ut Svidas in voce Χημεία teſtatur: & conſtat ***Heliodorum*** ſub cujus nomine opuſculum f. 42. legitur, ortum Alexandria & à parentibus ſuis Hermia Ædeſiaque una cum Ammonio fratre inſtituendum datum eſſe Proclo * clariſſimo illius temporis Philoſopho. Fieri etiam poteſt, ut hic arti illi addictus peritusque, & Theodoſio Magno aliquid ſcriptorum ſuorum dedicaverit: eſt enim probabile Imperatorem hunce artis ſingulari captum amore ac voluptate, & in aula ipſius hanc à pluribus exercitam fuiſſe, quoniam ***Eugenius*** quoque (ſive Fl. Eugenius Præf. Urbis, ſive alter, qui apud eum propter artem & eloquentiam, tanta enim eruditione præſtabat, ut aperta ſchola oratoriam profiteretur, inquit Zoſimus libro IV. magna auctoritate & gratia valebat: poſtea autem quoniam poſt Valentinianum interfectum ſtolide ſperaret ope Arbogaſtis Franci Occidentale obtinere Imperium, ab Imperatore in prælio victus captus & capite truncatus eſt, ut apud Zoſimum lib. IV. & Paulum Diaconum lib. II. legas,) eidem arti deditus fuit, ſicut etiam proceſſus ipſi tributus f. 190. a. refertur. At enim illum ***Heliodorum*** horum eſſe carminum auctorem credere haud fas eſt. Si enim illa conferantur cum S. Gregorii Nazianzeni carminibus, qui iisdem temporibus vixit, differentia nimis evidenti, poëma miſerum ſolœcimis ſcatens & vitiis proſodicis, ac vix lectu dignum apparebit, ex quo ipſo & tempus, quo ſcriptum eſt, colligitur. Græculi enim infimæ ætatis in ſumma barbarie carminum hujuſcemodi genere delectabantur, unde & Pſellus Legum ſynopſin ad Michaëlem Ducam circa A. C. 1100. & Tzetzes ac Conſtantinus Manaſſes ſuas hiſtorias circa An. 1200. & Nicephorus Calliſtus ſynopſin totius ſcripturæ circa A. 1500. verſibus politicis partim, partim jambicis deſcripſere, quorum excerpta æmulatus ſcriptor hic fuit. Nomina enim ***Archelai, Hierothei, Theophraſti*** commentitia ſunt omnia: carmina vero inepta unius omnia auctoris, neque aliud quicquam quam ***Stephanus*** verſibus expreſſus, ut taceam mira decom-

Ægyptiorum doctrina agunt, etiam apud Plinium altum eſt de Chemica arte ſilentium, ideoque non dubito cum Conringio & Reineſio potius, quam cum eruditiſſ. Borrichio facere, & quæcunque ſub antiquiſſimis nominibus in hac collectione jactantur, ſaltim Diocletiani & Theodoſiorum temporibus juniora exiſtimare.

* Duos Heliodoros hic confundit vir doctus. Et Proclum conſtat Theodoſio juniorem extitiſſe.

compoſita, exclamationes multiplices & parum neceſſarias repetitiones, quæ hiſce in carminibus ad nauſeam usque leguntur. Certum quoque eſt Heliodorum illum, quem dixi Ethnicum, è ſecta Platonica fuiſſe, ut ex Damaſcio in vita Iſidori apud Damaſcium Codice CCXLII. apparet: auctor autem horum carminum Chriſtianus. Sub memorato Imperatore Theodoſio, ut ex Svida novimus, vixit quoque *Pappus*, Philoſophus Alexandrinus, cujus collectaneorum Mathemat. libri habentur, ſub cujus nomine proceſſus in hoc Codice f. 189. b. occurrit.

4. Quod ad *Syneſium* attinet, cujus ſcholia in Democriti Phyſica & Myſtica ad Dioſcorum ſacerdotem magni Serapidis f. 71. ſeqq. extant, vixit ſane Theodoſiorum tempore Syneſius aliquis, Atheniſque & Alexandriæ litteris operam dedit, & poſtea A. C. 410. Epiſcopus Cyrenes in Libya creatus, cujus ſcripta publicis typis noviſſime A. 1633. Lutetiæ à Dionyſio Petavio cum notis mandata ſunt. Huic autem jam dicta ſcholia tribui nequeunt, quoniam in illis error puerilis de Oſtane ac Democrito, de quo infra dicam, deprehenditur: Syneſium autem illum peritiſſimum doctiſſimumque ſcripta ipſius teſtantur, quem tam craſſæ inſcitiæ arguere nefas. Neque in ejus ſcriptis vola vel veſtigium de arte hac Chemica, d) neque de familiaritate cum Dioſcoro, cum tamen vitæ ſuæ curriculum integrum Epiſtola LVII. prolixe deſcripſerit, etiam de genere ſuo, de ſtudiis, connubio, liberis, fratre, amicis & variis cum quibus luctandum ipſi fuit rebus adverſis mentionem paſſim faciat. Sub idem tempus ſcripſit etiam *Zoſimus*, Philoſophus Alexandrinus, cujus varia ſcripta brevia etiam in hoc Volumine paſſim reperiuntur, quæ tamen jure ipſi tribui omnia nequeunt. Nam in illis, mentio fit ſimplicium quorundam, vetuſtis Medicis Græcis ignotorum, uſurpatorum autem deinde nominatorumque demum ab Perſis atque Arabibus, qualia ſunt Βελιλὲγ, Νατὴφ, Θένακαρ, Ζενθία, Τὰλκ, Χὰλκ, &c. hinc apparet poſt Perſarum Arabumque demum tempora, cum jam inciperent Græci artem quam amiſerant, à Perſis & Arabibus iterum repetere, quod circa A. C. 900. factum eſſe intelligitur, hæc ſcripta maximam partem eſſe compoſita. Quod ſi obſervaſſet Salmaſius, caput περὶ ποιήσεως χαλκοῦ ξανθοῦ, quod in præſenti Codice MS. f. 112. b. ſub titulo βαφὴ τοῦ ἰνδικοῦ σιδήρου legitur, non adſcripſiſſet Zoſimo, ne dicam, quod in ipſo capite Zoſimus nomi-

d) Morhoſius ὁ μακαρίτης à Reineſio diſſentiens lib. I. Polyhiſt. p. 106. objicit Syneſium Epiſtola 142. ad Herculeanum propalata quædam Philoſophiæ myſteria ipſi exprobare. Omitto alia à viro doctiſſimo notata, quæ apud ipſum legi poſſunt.

Digitized by Google

nominatim allegetur. Siquidem & ſcriptum, quod Zoſimo Salmaſius tribuit, in quo Arabes & Muhamedani eruditi atque artifices *οἱ σοφοὶ τῶν ἰσμαηλιτῶν* appellantur, non veterem illum Zoſimum, ſed alium juniorem auctorem habet. Saraceni enim Ægyptum demum A. 640. ſibi ſubjecere, eamque regionem annis ſexcentis tenuerunt, & ei per Caliphas ſuos imperitavere, in eaque urbem potentem Alcairum condiderunt circa A. 970. atque ad firmandam dominationem ſuam varias artes, Medicinam præcipue, Aſtronomiam & Chemiam coluere, poſtquam Perſiam omnesque ejus opes ſibi vindicaſſent: ab Anno quippe 750. ac deinceps quatuor potentes principes Saracenici invicem ſe in regno exceperunt Almanſor, Hazon, Raſchydus, Almainus & Almaimon, qui non ſolum ipſi in omni genere artium præſtabant, ſed & viros doctos ſive Chriſtianos ſive Judæos ex variis gentibus in aulas ſuas invitarunt, & craſſa barbarie ac caligine interim Italiam, Galliam, Germaniam, Græciamque occupante, per illos Oriens & Ægyptus poſſeſſione artium & eruditionis omnis vigebat florebatque quam maxime, itaque & Sultanorum eorundem auſpiciis libri utiliſſimi Homerus, Pindarus, Hippocrates, Plato, Ariſtoteles, Euclides, Dioſcorides, Galenus, Syntaxis magna Ptolemæi, atque ut nonnulli volunt Auguſtini etiam, Ambroſii, Hieronymi, Leonis & Gregorii M. opera in Arabicam linguam translata ſunt. Quod autem jam dictus Zoſimus haud diverſus ſit ab Hiſtoriarum ſcriptore, qui Theodoſio juniore imperitante circa A. C. 420. Comes & exadvocatus fiſci fuit, cujus libros editos habemus, minime dubium videtur. Quanquam enim, ut ex ejus libello ad Theoſebiam apparet, de creatione hominis, de Filio DEI homine facto, & crudeliſſima paſſo commeminit, tamen veteres fabulas Ægyptias Platonicasque ſpeculationes, (quibus docti in Ægypto apprime dediti erant, utpote quæ ad Chriſtianorum doctrinam propius quam Ariſtotelis Philoſophia accedebant, quibus & præcipuorum ex Ethnicis Philoſophorum Plotini, Amelii, Porphyrii, Jamblichi, Procli referta ſcripta, ex quibus fabulis etiam hæreſiarcha Valentinus, & ipſe Ægyptius, delirium de æonibus & alia commenta, ut ex Epiphanio patet, hauſit & confirmavit,) illas Zoſimus repetiit ex Poemandro Trismegiſti, ingenio ſuo exornavit, ſublimeque myſterium ad miſeram artem ſuam applicavit, & viſionem propheticam Ezech. XXXVII. de arefactis ac diſperſis defunctorum corporum oſſibus retulit ad ſcriptum ſuum de fornacibus Chymicis, ſicut alii Artiſtæ Canticum Canticorum Salomonis & alia S. Scripturæ loca obtorto collo traxere ad chry-

ſopœiam. In ejuſdem *Zoſimi* nomine hallucinatur Salmuthus ad Pancirollum parte 2. lib. 7. p. 349. ubi eum ex Agricola Roſinum appellat, & cum alio hujus nominis Arabe confundit: perinde ut idem Salmuthus ex Magiſtro hujus artis, quem Olympiodorus vocat Orum Chryſochitem, duos effingit Orum & Chryſorichum, atque nominat Chanothum, cujus verum nomen eſt *Chemis* ſive *Chimes*, à quo etiam ars appellata eſt Chemica, & cujus tanquam vetuſtiſſimi Prophetæ ac doctoris mentionem faciunt Zoſimus, Olympiodorus, Stephanus. Hic Chemis, qui in dogmate de principiis *Parmenidem* teſte f. 173. Olympiodoro fuit ſecutus, nomen idem eſt cum nomine *Chemmi*, quod Pharaoni cuidam Ægyptio tribuit Diodorus Siculus lib. 1. & cum nomine filii Patriarchæ Noæ, qui appellatus fuit Cham ſive Chamephes. Hic cum poſteris ſuis primus poſt diluvium in Ægypto regnavit, & ab ejus nomine quoque ſacerdotes doctique Ægyptii regionem ſuam in ſcriptis arcanis nuncupavere Chemiam, ut Plutarchus libro de Iſide & Oſiride memoriæ prodidit. Denique etiam in Zoſimo notandum, quod f. 196. unius duntaxat meminit interpretis, qui Ptolemæi temporibus Biblia Hebraica in Græcam & Ægyptiam verterit linguam, cum ex communi ſententia hoc à pluribus factum eſſe tradatur: nec non quod refert Biblia tunc non in Græcam tantum, ſed etiam Ægyptiis vernaculam linguam fuiſſe translata, quod nusquam alibi legas, niſi huc, quod admodum eſt dubium, trahere velis Philonem lib. 1. de vita Moſis mentionem facientem feſti, quod Judæi atque Ethnici Ægyptii quotannis in inſula Pharo, ubi verſio Græca concinnata eſt, in illius memoriam celebraverint, atque ob eam cauſam ſolenniter convenerint. Zoſimi mentionem facit etiam Svidas & *χημευτικά* ſcripſiſſe teſtatur, vocatque Philoſophum Alexandrinum: Sicut Photius in Bibl. Codice 170. memorat *λόγυς* ejus *χημευτικύς*. In hoc autem MSto f. 100. a. & f. 105. a. fortaſſe à natali ſolo appellatur Panopolita.

5. Poſt hunc ſcripſit *Olympiodorus*, cujus libellus f. 166. b. incipit. Salmaſii autem opinio, qui extremis illum Græciæ temporibus ait ſcripſiſſe, ideo falſa eſſe videtur, quoniam Stephani, qui circa A. C. 620. floruit, artisque hujus peritus fuit, nusquam: Zoſimi autem ac Syneſii, qui paullo eum præceſſerunt, ſæpius meminit. Eſt porro hoc ſcriptoribus hujuſcemodi ſolenne, ut omnes anteceſſores ſuos in arte allegent & de nomine citent libenter. Neque alius meo judicio eſt Olympiodorus iſte ab illo nato Thebis Ægyptiis, qui hiſtoriam ſui temporis ab A. C. 400.

ad

ad 425. libris XXII. ſcripſerat, Theodoſioque juniori dedicaverat. Quoniam idem f. 182. Hermetem ἐν τῇ Κυρανίδι βίβλῳ allegat, hinc colligas falſum eſſe, quod Gerhardus Cremonenſis præfat. libri virtutum Phyſicalium collecti experientia Kyrannidarum Kyranni Regis Perſarum, & poſt eum Barthius lib. XI. Adverſar. c. 17. affirmavit libellum illum A. 1168. primum CPoli ex Perſico ſive Arabico in Græcum fuiſſe converſum: ut omittam, quod Zoſimus l. 9. de Chemia ad Theoſebiam Hermetem in Phyſicis, quod ſcriptum non diverſum eſt ab hoc, de quo dixi, allegat. Laudat illud è Zoſimo fragmentum e) Scaliger notis ad Chronicon Euſebii f. 243. in quo eſt Angelos Egregoros (ſic ab Orientalium Eccleſiarum Doctoribus per figmenta Judæorum ad Geneſ. VI, 1. ſq. ſeductis appellati ſunt angeli mali, quos cum filiabus hominum coiiſſe & generaſſe Gigantes, ſtatuerunt,) docuiſſe fœminas Chemiam, aliasque inutiles & malas artes. Tertull. lib. de cultu fœminar. & Clemens Alex. l. 2. pædagog. c. 12. Coſmeticem ſeu fucatoriam, omnemque mundum muliebrem. Seldenus l. de Diis Syris cap. 10. ex apocryphis Enochi etiam Matheſeos inventionem quam Angeli iſti fœminas docuerunt, attribuit. Vide Lactantium lib. 2. Divin. inſtitutt. c. 15. Stephanum Gobarum apud Photium Cod. 232. c. 26. Raderi animadverſ. ad Chronicon Alex. p. 17. ſeq. Falluntur quoque, cum exiſtimant nomen Regis eſſe Kyranum, ut facit Schenckius Obſervatt. f. 649. & Montius practicæ ſuæ pluribus locis. Nic. Cauſſinus ad Hori Appollinis Hieroglyphica & in Polyhiſtore ſymbolico vocat eum Kyranidem, Hadr. Junius Adag. XXIV. 3. auctorem Κυρανίδων. f) Libelli enim hoc nomen, nam auctor vel cui communiter adſcribitur Hermes, Hormor, ſive Hormisda,

c) Petitum ex Syncello p. 13. ἄξιον δὲ καὶ Ζωσίμου τοῦ Πανοπολίτου φιλοσόφου χρῆσιν τινὰ παραθέσθαι ἐκ τῶν γεγραμμένων αὐτῷ πρὸς Θεοσέβειαν ἐν τῷ ἐννάτῳ τῆς Ἰμοὺθ βιβλίῳ. Vocem Ἰμοὺθ Ægyptiaca lingua Chemiam notare conjicit Reineſius pag. 385. Var. Lect. Etiam in fragmento Enochi de egregoris legas angelum Azaël homines docuiſſe καὶ τὰ μέταλλα τῆς γῆς καὶ τὸ χρυσίον πῶς ἐργάσωνται καὶ ποιήσωσιν αὐτὰ κόσμια ταῖς γυναιξὶν, quæ verba tamen de arte Chemica non neceſſe eſt intelligere.

f) Adde, ſi placet, quæ de Curanidum libro dicta lib. 1. hujus Bibl. c. 9. & de Olympiodoro Volum. VI. p. 237. ſeq. IX. p. 400. de Zoſimo VI. p. 612. & de Syneſio VIII. p. 232.

miſda, quo nomine plures viri docti & Reges in Perſia variis temporibus vixerunt, ut A. C. 270. & 290. Diocletiani ætate, & 570. Atque idem Diocletianus haud dubie præter abolitionem veteris Ægyptiæ temporum ſupputationis, non ſolum libros Ægyptiorum de auro conficiendo ſcriptos, Svida teſte, g) ideo flammis juſſit tradi, ne erepta illis hac arte tam facile rebellare poſſent: ſed idem etiam fecit libris Perſarum, quos de chryſopœia conſequi potuit, quoniam & ibi ars illa ætate admodum frequentabatur, atque Perſæ identidem Romanis negotium faceſſebant. Significat autem nomen Kyranidum, collectum & ex multis congeſtum volumen. Et quoniam Perſæ & Arabes ex ſuorum aliorumque Philoſophorum Magia illud compoſuere, vocarunt illud Curanon, ſicut & Alcoranus recentioribus Græcis Κυράνιον dicitur, quaſi dicas collectionem præceptionum Divinarum. Præcipue nomen illud Kyranidum libro primus interpres Græcus impoſuit. Græci autem ſcriptores vocabulum illud ſervavere, quoniam fortaſſe non intellexerunt, vocaturi alioqui συναγωγήν, συλλογήν vel σύνοψιν, ac terminatione modo leviter deflexa ad linguam ſuam accommodaverunt. Utrum vero eundem Olympiodorum auctorem habeant Commentarii in Platonis Gorgiam, Alcibiadem, Phædonem, Philebum, Phædrum: nec non in Ariſtotelis Meteorologica, poſteriora Analytica & Metaphyſica, definire non adeo facile aut expeditum. Conjecturæ meæ, Olympiodorum hunc, Philoſophum Alexandrinum, eundem eſſe cum Hiſtoriæ ſcriptore, maxime favet, quod teſte Photio Cod. 80. refert ipſe ſe eſſe τὸ ἐπιτήδευμα ποιητήν. Ποιητὰς enim hi ſcriptores appellant illos, qui artem ſacram docent exercentve. Unde extremo hujus MS. Codicis: γίνωσκε, ὦ φίλε, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ποιητῶν. Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἰωάννης ὁ ἱερεὺς, Δημόκριτος, Ζώσιμος ὁ μέγας, Ὀλυμπιόδωρος, Στέφανος ὁ φιλόσοφος, Σοφὰρ ὁ ἐν Περσίδι, Ὀστάνης ἀπ' Αἰγύπτου, &c. & ipſum artis exercitium ſive doctrina μυστηρίου, ποίησις vocatur f. 80. b. Interpres autem Photii, quid

g) Svidas in Διοκλητιανὸς & Χημεία, ex Joanne Antiocheno in excerptis Peireſc. p. 834. ὅτι δὴ καὶ τὰ περὶ χημείας ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τοῖς παλαιοῖς αὐτῶν γεγραμμένα βιβλία διερευνησάμενος ἔκαυσε, πρὸς τὸ μηκέτι πλοῦτον Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς περιγίνεσθαι τέχνης, μήτε χρημάτων αὐτοὺς θαῤῥοῦντας περιουσίᾳ τοῦ λοιποῦ Ῥωμαίοις ἀνταίρειν. Alius ſcripta alchymiſtarum fumum dantia ex fulgore, commendaret iis, quos cum paupertate & inopia colluctari velit.

quid eo loco ποιητὴς eſſet, non intellexit, vertit enim: *profeſſione poëtam*, quaſi carminibus pangendis deditum, quod longe ſecus eſt: ſimulque erratum eſt in iſto, cum λόγους χειμευτικοὺς vertit *ſermones frigidos* apud eundem Photium Cod. 170. vocem ἀπὸ τοῦ χειμῶνος deductam eſſe opinatus.

6. *Stephanum* patet Chriſtianum fuiſſe, quoniam loca quædam ex Evangeliſtis, etiam Epiſtolas S. Pauli ſæpius allegat. In dogmate autem de Spiritu S. quod ille à Patre ſolo exeat, praxi ſeptima communem cum omnibus quotquot Eccleſiis Orientalibus & Græcis tunc temporis fuere addicti errat errorem. Vixit tempore Imp. Heraclii, & in omnibus hiſce ſcriptis nullum eſt, quo pronunciata & doctrinæ veterum melius explicantur.

7. De *Democrito*, cujus in ſcriptis hiſce non modo frequenter fit mentio, ſed cujus etiam libellus de colore purpuræ, de auro, argento & gemmis conficiendis f. 62. b. itemque alius Leucippo dicatus f. 212. b. exſtat, inepta, licet vetus opinio eſt, non diverſum eſſe ab eo qui Abderis in Thracia temporibus Perſicæ Monarchiæ vixit, cui ſententiæ diſerte adſtipulatur Pſeudo-Syneſius f. 73. a. Idem legas in Græco h) Euſebii Chronico f. 43. Sed narrationem eam Scaliger non eſſe Euſebii verum Panodori Monachi Ægyptii Chronographi, qui ſub Arcadio Imp. floruerit: excerptamque à Georgio Syncello, qui totam ejus Chronographiam exſcripſerit circa A. C. 792. farragini iſti inſertam putat. Euſebii non eſſe, valde veriſimile eſt: neque enim D. Hieronymus in Euſebianis reperit: Ægyptio autem autori ea oratio maxime convenit, cum faciat ad commendationem gentis, à qua Græcorum Sophorum famoſiſſimus fuerit inſtitutus & adſcitus. Et quia Oſtanis nomen omnibus

h) In Chronico Syncelli pag. 248. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ Ἀβδηρίτης φυσικὸς φιλόσοφος ἤκμαζεν, ἐν Αἰγύπτῳ μυηθεὶς ὑπὸ ΟΣΤΑΝΟΥ τοῦ Μήδου, σταλέντος ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τῶν τηνικαῦτα βασιλέων Περσῶν ἄρχειν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Μέμφεως σὺν ἄλλοις ἱερεῦσι καὶ φιλοσόφοις, ἐν οἷς ἦν καὶ ΜΑΡΙΑ τις Ἑβραία σοφὴ, καὶ ΠΑΜΜΕΝΗΣ. συνεγράψαν περὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθων καὶ πορφύρας λοξῶς. Ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν Δημόκριτος καὶ Μαρία ἐπῃνέθησαν παρὰ Ὀστάνου, ὡς πολλοῖς καὶ σοφοῖς αἰνίγμασιν κρύψαντες τὴν τέχνην. Παμμένης δὲ κατέγνωσαν ἀφθόνως γράψαντος.

bus Perſarum Magis commune factum eſſe fatetur ipſe Scaliger, non debebat de Oſtane, Democriti Myſtagogo (ſi cetera vera eſt iſta narratio) dubitare, quod Oſtanem, Xerxis in Græciam comitem, de quo Plinius lib. XXX. cap. 1. noſcere per ætatem non potuerit Democritus. An oblitus erat, Xerxem in Græciam tranſeuntem cum exercitu, apud Democriti patrem divertiſſe, quod teſtatur ex Herodoto Laërtius? Quandoquidem enim Democritus, ut illi ajunt, ab Oſtane in Ægypto, quo iter ſuſcepiſſe dicitur, artem didicit, ab eodem etiam in templo Memphitico, totius Collegii Ammonei ſive ſacerdotalis initiatus atque inter membra illius adſcitus fuit: Oſtanes autem ille, ut ex fragmento f. 66. dilucet, fuit Chriſtianus, hinc evidenter colligitur illa Democrito i) tributa Abderitæ minime eſſe. Et licet obtenderit aliquis, quod & ipſe verum eſſe exiſtimo, fragmentum illud Oſtani falſo ac præter rem adſcribi: tamen ex ſtylo etiam patet libellum iſtum ab antiquiſſimo Democrito neutiquam eſſe profectum. Veteris tamen ſcriptoris iſta ſunt qui naturam mineralium bene perſpectam habuit & artis Medicæ peritus fuit, ac fortaſſe aliquis hoc nomine qui ante Conſtantinum M. cui Democritus myſtagogus fuiſſe traditur, tempore Regis Saporis (hic enim eſt qui in Codice MS. f. 85. Sophar appellatur) in Perſiam profectus eſt artis ſacræ hauriendæ cauſa: Sapor autem usque ad A. C. 270. regno præfuit, unde probabiliter conjicias hunc Democritum circa A. C. 300. qui adeo tertius hujus nominis erat, in Ægypto verſari potuiſſe. Fortaſſe etiam hæc quæ Syneſius & alii de Oſtane ac Democrito referunt, commentitia ſunt omnia, ſcriptaque alios longe habent auctores, qui ut autoritatem operibus ſuis adderent, nomina illis veterum Philoſophorum propter arcanarum artium peritiam toto orbe clariſſimorum inſcripſere. Neque adeo mirum vetuſtiſſimo illi Phyſico Democrito ſcripta hæc rudi iſto ac ſimplici ſæculo tributa & pro Democriteis habita eſſe, quoniam jam Plinii ætate ſimile aliquid contigit ut apparet ex lib. XXIV. c. 17. & lib. XXX. c. 1. Apud Laërtium in vita Democriti, Gellium lib. X. cap. 12. & Columellam lib. VII. de re ruſtica traditur hypomnemata Boli, (in vulgatis perperam eſt Doli) Mendeſii quæ fuere de re pecuaria, ſub nomine Democriti falſo eſſe prodita. Multique adeo conati ſunt portentoſas fabulas ſuas ſub ſplendido Democriti nomine hominibus commendare, quemadmodum ſimilis res Hermeti Tris-

i) Adde, ſi placet, quæ de Democrito tributis ſcriptis lib. 2. hujus Bibl. cap. 23. & de Bolo Mendeſio cap. 13.

Triſmegiſto accidit, & poëtæ, qui quingentis, ſexcentis vel ſeptingentis annis poſt Senecam vixerunt, carminibus ſuis Senecæ nomen præfixere. Sed & ſæpius dicto Democrito libellum de colore purpuræ & περὶ ζωμȣ̃ tribuerunt, quoniam ex Laërtio meminerunt eum ſcripſiſſe περὶ χυμῶν de humoribus, & περὶ χροιῶν de coloribus, licet argumentum utrinque plurimum differat.

8. Idem de *Cleopatra* dicendum, quam hi ſcriptores faciunt conjugem unius ex Regibus Ægypti Ptolemæis, at Stephanus praxi IX. cum Oſtane colloquentem inducit. Quanquam enim dixeris Oſtanem intelligi ſecundum, Alexandri M. in expeditionibus ſuis comitem, ſicut Oſtanes primus fuit comes Xerxis: conſtat tamen ex tribus primis Ptolemæis, qui per centum annos ab Alexandri morte in Ægypto regnarunt, nulli conjugem Cleopatram fuiſſe. Et quomodò Cleopatræ aut ſcriptoribus Geoponicis (*) veteribus è quibus pars ſcripti de menſuris ac ponderibus f. 114. a. repetita eſt, tribui poteſt, cum in illo fiat mentio triginta argenteorum, quorum pretio CHRISTUM Dominum Judas prodidit, ſicuti etiam memoratur Jobum morbo & calamitate ſua per ſeptem annos ac dimidium laboraſſe. Clauſula ſcripti per recentiſſimum Græculum adjecta eſt, ut ex vocabulis μόδης, κάμȣλος colligere licet. Cæterum ſcriptis ejuscemodi, de quorum auctoribus vel certò non conſtat, vel quæ alienis tribuuntur auctoribus, nihil inde decedit de pretio, ſed merito id modò attenditur, quid in illis lectores doceantur.

9. De *Michaële Pſello* notum eſt vixiſſe CPoli circa A. C. 1080. ac deinceps. Inter eruditiſſimos ſuæ ætatis in Græcia, arcanis artibus ac ſcientiis delectatus, quam plurima ſcripſit, quorum pleraque adhuc in Bibliothecis deliteſcunt, uti ex indicibus Bibliothecarum vel apud Poſſevinum cognoſcere licet.

10. *Lexicon* recentiorem habet auctorem ante annos circiter ducentos & quinquaginta.

11. Multa in hoc Codice MS. inepta & exarata inemendatiſſime, multa confuſa paſſim, ut pauciſſima recte cohæreant, quod ſpeciatim de Democriti ac Syneſii opuſculis dictum velim, quæ manu mea locis innumeris quantum per curſoriam lectionem fieri potuit correxi, craſſioresque mendas expunxi, ac ſimul ubi & quomodò contextus diſcerptus vel tranſpoſitus ſit demonſtravi. Conjicio etiam plura ſcripta in hoc Volumine deeſſe. Nam Salmaſius ex Codice regio memorat de ratione

(*) Etiam Geoponicorum collectorem non dubium eſt fuiſſe Chriſtianum.

Digitized by Google

ratione colorem ſplendoremque debitum addendi ſmaragdis & aliis gemmis, de modo rotundandi margaritas, vel flaveſcentibus aut decoloribus reſtituendi ſplendorem alboremque; quæ artificia inter χειρόκμητα pertinent, quorum f. 192. b. fit mentio, & qualia Democritum ſcripſiſſe Plinius lib. XXIV. c. 17. teſtatur. Etiam in hoc MS. Volumine f. 184. laudatur Zoſimi βίβλος κλειδῶν, qui f. 103. κλειδίον, auctorque eſt Svidas Zoſimum XXIV. libros litterarum ordine ad Theoſebiam ſororem de arte chemica ſcripſiſſe. Quandoquidem vero Codex hic ex Regio deſcriptus eſt, male utique fecit librarius, quod inſigne antiquitatis monumentum non modo tam turpiter depravavit, ſed mutilavit etiam, adeoque labore hoc ſuo vix ac ne vix quidem panis, quem interim comedit, pretium promeruit. Optandum etiam, ut apographum hoc cum exemplari originario ſive avtographo conferendi daretur locus, quo pacto opus hocce eruditis & antiquitatis amantibus utile ac multis modis commodum eſſet futurum.

Altenburg. m. April. 1634. Th. Reineſius D.

III. Hactenùs eruditiſſimus Reineſius. Nunc apographum Græcum Codicis Pariſ. quod beneficio Celeberrimi Viri Pauli Vindigii habeo, licet parum integrum minusque emendatum ſit, recenſere juvat. Occurrit igitur in illo:

1) ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ φιλοσόφου πρὸς Θεοδόσιον τὸν μέγαν βασιλέα περὶ τῆς τῶν φιλοσόφων μυστικῆς τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων. Hoc ſcriptum verſibus jambicis 269. conſtans Græce edidi Volum. VI. hujus Bibl. p. 790. neque diverſum eſſe ejus auctorem ab Heliodoro, cujus Æthiopica habemus, in Vaticano Æthiopicorum Codice annotatum reperit Gerhardus Falckenburgius his verbis: γράφει δὲ διὰ στίχων ἰάμβων τὴν τοῦ χρυσοῦ ποίησιν πρὸς τὸν αὐτὸν Θεοδόσιον (ad Theodoſium majorem) ὡς φησὶ Γεώργιος ὁ Κεδρηνός. Idem non quidem in Cedreni edito volumine, ſed in alio Chronico anecdoto reperit Cangius, quem vide in voce ποίησις. Etiam Chemicam artem in Æthiopicorum libris ſub cortice amorum Theagenis & Charicleæ latere, Petri Borelli parum credibilis ſuſpicio eſt in Bibl. Chemica p. 113. Præterea chirurgicum hujus an alterius Heliodori opuſculum deſcripſiſſe ſe ex Codice MS. Bibl. Mediceæ teſtatur, & locum ex illo Græce affert Tho. Bartholinus lib. de unicornu cap. 1. p. 7. Saltim veriſimilius eſt hunc Heliodo-

Digitized by Google

liodorum ſcriptorem eſſe Chemici carminis, Chriſtianum profeſſi, quam Heliodorum Hermiæ & Ædeſiæ F. ethnicum Philoſophum. Reineſio tamen non ab re indignum utroque & longe videtur eſſe junioris ſcriptoris: quanquam ſoloeciſmos errataque proſodica, quæ illi objicit, librarii potius, quam ſcriptoris ipſius eſſe exiſtimaverim. Nota autem in alio Codice præmitti XIII. verſus politicos, inſcribique *πραγματείαν ἐκ τῆς μυστικῆς χυμίας*·

> *Ταύτης τῆς βίβλου μέλλων ἐμβαίνειν πύλην*
> *ἔξω τῆς μέθης βιωτικῶν φροντίδων*
> *ἦν εὐμενὴς εὕρηται* &c.

2) ΖΩΣΙΜΟΥ *περὶ ἀρετῆς συνθέσεως ὑδάτων*. Incip. *Θέσις ὑδάτων καὶ κίνησις καὶ αὔξησις καὶ ἀποσωμάτωσις*·

Παραινέσεις. Τοῦτο τὸ θεῖον ὕδωρ &c.

3) ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ *περὶ εὐσταθείας τοῦ χρυσοῦ*. Incipit: *Τὰ θειώδη ὑπὸ τῶν θειωδῶν κρατοῦνται*. In hoc apoſpaſmatio citatur Apollinis *oraculum*. *φησὶν ὁ Ἀπόλλων ἐν τοῖς χρησμοῖς. καὶ πνεῦμα μελάντερον ὑγρὸν ἄχραντον.* nec non *ὁ σοφὸς* ΖΩΣΙΜΟΣ *ἐν βιβλίῳ κλειδῶν*. Denique allegatur *ἡ* ΜΑΡΊΑ. Apud celeberr. Montafauconum in palæographica Græca p. 375. memoratur ex Codice Chemicorum Græcorum Ambroſiano Mediolanenſi: ***Chriſtiani labyrinthus Salomonis de temperando ferro, conficiendo cryſtallo & de aliis natura arcanis.*** Vide infra num. 8.

4) Ejusdem ad Sergium *περὶ τοῦ θείου ὕδατος*. Incipit: *Ὁ περὶ τοῦ θείου ὕδατος λόγος βέλτιστε* ΣΈΡΓΙΕ &c. Citatur præter Zoſimum Democritus ejusque dictum à Pelagio etiam infra num. 19. laudatum: *Τί ὑμῖν καὶ τῇ πολλῇ ὕλῃ; ἑνὸς ὄντος τοῦ φυσικοῦ οὐχὶ εἴδους ἀλλὰ ὕδατος.*

5) *Ὁποῖον εἶναι χρὴ τοῖς ἤθεσι τὸν μελλόντα τὴν ἐπιστήμην. Χρεὼν εἶναι τὸν μελλόντα τὴν ἐπιστήμην πρῶτον μὲν φιλόθεον καὶ φιλάνθρωπον, σώφρονα, ἀφιλάργυρον, ψεύδους ἀποστρεφόμενον καὶ πάντα δόλον καὶ κακουργίαν καὶ φθόνον. Εἶναι δὲ ἀληθῆ, καὶ πιστὸν παῖδα τῆς ἁγίας καὶ ὁμουσίου καὶ συναϊδίου Τριάδος. Ὁ μὴ τοιαῦτα κάλλιστα καὶ θεάρεστα ἤθη κτησάμενος ἢ κτήσασθαι σπουδάσας, ἑαυτὸν ἀπατήσει, τοῖς ἀνεφίκτοις ἐπιχειρῶν, καὶ βλαβήσεται ἐπιπηδῶν μᾶλλον.*

6) Juris jurandi formula: *Ὄμνυμί σοι, καλὲ παῖ, τὴν μακαρίαν καὶ σεβασμίαν Τριάδα, ὡς οὐδὲν ἀπέκρυψα τῶν ἐμοὶ παρ' αὐτῆς δεδομένων ἐν ταμείοις ψυχῆς μυστηρίων τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ πάντα τὰ γνωρι-*

θέντα μοι Θεόθεν περὶ τῆς τέχνης ἀφθόνως ἐνέθηκα ταῖς ἡμετέραις γραφαῖς. Contraria hæc formula adjurationibus de arte hac occultanda, quas dedi lib. 5. cap. 1. p. 78. & ex hac ipſa collectione (infra num. 46.) vulgaverat Olaus Borrichius lib. de Ægyptiorum ſapientia c. 3. p. 47. Quod in MS. meo ſequitur, viſum mihi eſt non omittendum: ἡ μυστικὴ ἡ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἱερογραμματίων Αἰγύπτου θεία καὶ ἀληθὴς ἡ τῶν φύσεων συγγένεια τέρπει τὰς ὁμοουσίους φύσεις. Τοῦτο ἐστὶν τὸ ΟΡΦΑΙΚΟΝ ὁμοούσιον καὶ ἡ ΕΡΜΑΪΚΗ λύρα, ἐν ᾗ τῶν οὐσιῶν ποθηνήτη καὶ ἐναρμόνιος ἀποτελεῖται συμπλοκή.

7) ΖΩΣΙΜΟΥ τοῦ Πανοπολίτου γνησία γραφὴ περὶ τῆς ἱερᾶς καὶ θείας τέχνης τῆς τοῦ ☉ καὶ ☽ ποιήσεως. Incipit: Λαβὼν τὴν ψυχὴν τοῦ ♀ τὴν οὖσαν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τῆς ☽ &c. Citatur *Democritus* & *Epibechius*, nec non dictum *Mariæ*: Ἐὰν μὴ τὰ δύο γένηται ἕν, τουτέστιν ἐὰν μὴ τὰ φεύγοντα συγκρατῶσι τοῖς μὴ φεύγουσιν, οὐδὲν ἔσται τῶν προσδοκωμένων.

8) Μέθοδος δι᾽ ἧς ἀποτελεῖται ἡ σφαιροειδὴς χάλαζα, κατασκευασθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν τεχνουργίᾳ διαβοήτου τοῦ ΣΑΛΜΑΝΑ. Incipit: Λαβὼν λεπτότητας Χαλάζας &c.

9. Τῶν μαργάρων σκευασία. Λεύκωσις στυγνῶν καὶ ῥυπαρῶν. Λεύκωσις μαργάρων κιρρῶν. βάλε εἰς γάλα κυνὸς λευκῆς &c. πῆξις μαργάρων· ποίησις ☽. ποίησις ☉ καταβαφὴ λίθων καὶ σμαράγδων. Bili vulturis incoquendæ gemmæ, unde rectius imbibent colores, περὶ οὗ καὶ ὁ θεσπέσιος λέγει ΜΩΥΣΗΣ ὁ προφήτης ἐν τῇ οἰκείᾳ χυμευτικῇ τάξει. Σμαράγδου ποίησις. Εἰς τὸ γενέσθαι τὸν κρύσταλλον ἁπαλόν. Κατασκευὴ εἰς τὸ βάψαι λίθον ἐρυθρόν.

10. Ἑρμηνεία τῆς ἐπιστήμης τῆς Χρυσοποιΐας ἱερομονάχου τοῦ ΚΟΣΜΑ. Incip. ἡ ἀληθινὴ αὕτη καὶ μυστικὴ χυμία κόπου μόνου δεῖται, ἐξόδου δὲ οὐδεμιᾶς, ἓν γάρ ἐστι τὸ πᾶν καὶ δι᾽ οὗ τὸ πᾶν.

11. Ἔκ τινος παλαιοῦ ΖΩΣΙΜΟΥ τινός. Incip. Λάβε ὠὰ τέσσαρα ἐν ἀγγείῳ βαλὼν ὀστρακίνῳ εὐρυχώρῳ. &c. Adjuncta pauca ἐκ τῆς μεγάλης τέχνης ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ.

12. Ἀνεπιγράφου φιλοσόφου περὶ τοῦ ὕδατος τῆς λευκώσεως. Incip. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥυπαρὰ ἱμάτια πλύνεσθαι &c. Clauditur doxologiâ: Θεὸν δοξάζοντες ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι προσκυνούμενον λατρευόμενον

μῶνον ὑπὲρ πάσης τῆς αὐτοῦ κτίσεως νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

13. Ἀντιγράφου φιλοσόφου περὶ ☉ ποιίας. Incip. σύμφωνοι γὰρ ἅπαντες κατέστησαν &c.

14. ΖΩΣΙΜΟΥ τοῦ θείου περὶ ἀρετῆς καὶ ἑρμηνείας. Incip. Καὶ ἰδοὺ βωμὸς φιαλοειδὴς &c.

15. ΟΣΤΑΝΟΥ φιλοσόφου πρὸς ΠΕΤΑΣΙΟΝ περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης καὶ θείας τέχνης. Incip. ut in Codice Cæſareo apud Lambecium VI. p. 170. τῆς φύσεως τὸ ἄτρεπτον. Deſinit & hoc apoſpaſmation in doxologia: συνεργοῦντος τοῦ τῇ ἀοράτῳ καὶ παντοδυναμένῳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ χρησαμένου, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ σύμπαντα καὶ ἀχθῆναι καὶ γενέσθαι καὶ μορφοῦσθαι κελεύσαντος, ᾧ καὶ κράτος νέμειν δεῖ, αὐτῷ μόνῳ καὶ καθολικῷ καὶ ἀληθινῷ Θεῷ σὺν τῷ ζωαρχικῷ τῆς ἡμετέρας ζωῆς καὶ σωτηρίας Χριστῷ Ἰησοῦ, σὺν τῷ νοερῷ καὶ ἡγεμονικῷ θείῳ Πνεύματι δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας ἀμήν.

16. ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ φιλοσόφου περὶ τῆς θείας αὐτῆς τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων. Verſibus Jambicis 265. Incipit:

Οἱ τῶν σοφιστῶν ἄνδρες ὥσπερ ῥήτορες
Εὐδαιμονοῦντες καὶ βιοῦντες πανσόφως
Καὶ τὴν φύσιν δὲ γνόντες πάντων κτισμάτων &c.

Deſinit in hac doxologia:

- - καὶ μηδὲν ἐς πρᾶξιν τελεῖν
ἀλλ' ἢ Θεῷ τὸν αἶνον οὕτως προσφέρειν,
τῷ ὄντι Πατρὶ ἐκφύσαντι τὸν γόνον,
αὐτοῦ τε γεννηθέντι τῷ Θείῳ Λόγῳ
συνεκπορευτῷ ὄντι Θείῳ Πνεύματι
νῦν πάντας εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀμήν.

MS. Græce & Latine memorat etiam Lambec. VI. p. 191.

17. ἹΕΡΟΘΕΟΥ φιλοσόφου περὶ τῆς αὐτῆς θείας καὶ ἱερᾶς τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων. In meo Codice vix verſus ſunt LXIV. Incip.

- - εἰς παιδείαν ἀρρήτων λόγων.

Etiam hic ſcriptor agnoſcit artem illam deſiderantibus & digne petentibus à DEO tribui

Χριστοῦ Θεοῦ νέμοντος ἐξ ὕψους χάριν.

Simile Hierothei carmen verſum CCXXX. infra num. 52.

18. ἈΡΧΕΛΆΟΥ φιλοσόφου περὶ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς τέχνης, verſus jambici CCCXXII. Incip.

ἡ πάνσοφος καὶ θεία τέχνη τῶν σοφῶν
τεχνουργικῶς ἔχουσα τὴν θεωρίαν
σοφουργικὴν ἔντεχνον ἐνεργὸν φέρει &c.

Clauditur & hoc carmen doxologia, τῷ Πατρὶ σὺν Λόγῳ τε Θείῳ Πνεύματι, unde Chriſtianum eſſe ſcriptorem colligas, quod & Lambecius VI. p. 191. annotavit.

19. ΠΕΛΑΓΊΟΥ φιλοσόφου περὶ τῆς θείας ταύτης καὶ ἱερᾶς τέχνης. Fragmentum, quod tantummodo habeo, incipit: ὁ ♀ οὐ βάπτει ἀλλὰ βάπτεται, ἐὰν γὰρ βαφῇ τότε βάπτει. In Codice Cæſareo integri apud Lambecium p. 190. hoc eſt initium: οἱ μὲν προγενέστεροι καὶ ἱερασταὶ καὶ ἀνάπλεοι φιλόσοφοι ἔφησαν, ὅτι πᾶσα τέχνη ἕνεκεν τοῦ τέλους αὐτοῦ ἐπινοεῖται τῷ βίῳ οἷον &c. Citat Zoſimum ſeniorem, ὅθεν ὁ ἈΡΧΑΙ͂ΟΣ ΖΩ͂ΣΙΜΟΣ ἔλεγεν, ὅτι &c. Atque iterum ſimpliciter ὁ ἈΡΧΑΙ͂ΟΣ. Laudatur & Democriti dictum itemque aliud Philoſophi, quod eidem tributum Democrito, reluti ſupra num. 4. Hujus Pelagii ſcriptum Latine à Pizimentio verſum prodiit, ut notare me memini p. 709.

20. ὈΛΥΜΠΙΟΔΏΡΟΥ φιλοσόφου Ἀλεξανδρέως πρὸς ΠΕΤΆΣΙΟΝ τὸν βασιλέα Ἀρμενίας εἰς τὸ κατ' ἐνέργειαν ΖΩΣΊΜΟΥ ὅσα ἀπὸ ἙΡΜΟΥ͂ καὶ τῶν φιλοσόφων ἦσαν εἰρημένα. Incipit: Γίνεται ἡ ταριχεία ἀπὸ μηνὸς Μεχὶρ κέ καὶ ἕως Μεσωρὶ κέ &c. In hoc apoſpaſmatio multa non indigna relatu, quæ excerpere juvat. Ἔθος γὰρ τοῖς ἀρχαίοις συγκαλύπτειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὰ πάντα τοῖς ἀνθρώποις εὔδηλα διὰ ἀλληγοριῶν τινων καὶ τέχνης ἐμφιλοσόφου ἀποκρύπτειν, οὐ μόνον δὲ ὅλας τὰς τιμίας ταύτας τέχνας τῇ ἀφεγγεῖ αὐτῶν καὶ σκοτεινοτάτῃ ἐκδόσει συνεσκίασαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κοινὰ ῥήματα δι' ἄλλων τινῶν ῥημάτων μετέφρασαν, εἰς τοῦτο αὐτὸ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην ἀλληγορήσαντες - - - Αὐτὴν δηλαδὴ τὴν ψάμμον ἄνωθεν οὐσιώσαν, ἥντινα οἱ ἀρχαῖοι διὰ τὸ κύριον ὄνομα ἐπέθηκαν λιθάργυρον. καὶ εἰς αὐτὴν ἐστιν εὑρεῖν καὶ τὸ τετρασύλλαβον * καὶ τὸ ἐννεάγραμμον - - - γνοὺς ὅτι τὰ σκωρίδια δεῖ τὸ ὅλον μυστήριον, ὅλοι γὰρ εἰς αὐτὰ κρέμανται καὶ ἀποβλέπουσι, καὶ τὰ μυρία αἰνίγματα εἰς αὐτὰ ἀνατρέχει, καὶ αἱ βίβλοι αἱ τοσαῦται αὐτὰ αἰνίττονται. — αὗται αἱ Αἰγυπτίων γραφαὶ καὶ ποιη-

* In vocem tamen λιθάργυρος, ænigma, de quo ſupra p. 696. neutiquam quadrat.

Digitized by Google

ποιήσεις καὶ δόξαι, χρησμοί τε δαιμόνων καὶ ἐκθέσεις προφητῶν. Sæpius citatur *Zoſimus*, ſed & *Democritus*, *Agathodæmon* & *Maria*. Zoſimi dictum ab aliis etiam laudatum: ἐὰν μὴ τὰ σώματα ἀσωματώσῃς καὶ ποιήσῃς τὰ δύο ἕν, οὐδὲν τῶν προσδοκωμένων ἔσται. Sed quæ ex ejusdem τῇ τελευταίᾳ ἀποχῇ πρὸς Θεοσέβειαν afferuntur, adſcribenda ſunt, quæ & infra num. 45. repetuntur, nihilo magis integra: Ὅλον τὸ τῆς Αἰγύπτου βασίλειον ὦ γύναι ἀπὸ τῶν δύο τούτων τεχνῶν συνέστηκε, τῶν τε κηρύκων καὶ τῶν φυσικῶν ψάμμων. ἡ γὰρ καλουμένη θεία τέχνη, τουτέστιν ἡ δογματικὴ περὶ ἣν ἀσχολοῦνται ἅπαντες οἱ ζητοῦντες τὰ χειροτμήματα * ἅπαντα καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας, τὰς τέσσαρας φημὶ, δοκοῦσίν τι ποιεῖν μόνοις ἐξεδόθη τοῖς ἱερεῦσιν. ἡ γὰρ φυσικὴ ψαμμουργικὴ βασιλέων ἦν. ὥστε καὶ ἐὰν συμβῇ ἱερέα ἢ σοφὸν λεγόμενον ἑρμηνεύσαντα τὰ ἐκ τῶν παλαιῶν ἢ ἀπὸ προγόνων ἐκληρονόμησεν, καὶ ἔχων καὶ ἰδὼν τὴν γνῶσιν αὐτῶν τὴν ἀκώλυτον, οὐκ ἐποίει, ἐτιμωρεῖτο γὰρ ὥσπερ οἱ τεχνῖται οἱ ἐπισάμενοι βασιλικὸν τύπτειν νόμισμα, οὐχ ἑαυτοῖς τύπτουσιν, ἐπεὶ τιμωροῦνται. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ τεχνῖται τῆς εὑψήσεως, οἱ ἔχοντες τὴν γνῶσιν τῆς ἀμμοπλυσίας καὶ ἀκολουθίας, οὐχ ἑαυτοῖς ἐποίουν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐστράτευον τὸ εἰς τοὺς θησαυροὺς ἐργαζόμενοι. εἶχον δὲ καὶ ἰδίους ἄρχοντας ἐπικειμένους ἐπάνω τῶν θησαυρῶν, καὶ ἀρχιστρατήγους, καὶ πολλὴν τυραννίην τῆς εὑψήσεως. νόμος γὰρ ἦν Αἰγυπτίοις, μηδὲ ἐγγράφως αὐτά τινα ἐκδιδόναι. Τινὲς οὖν μέμφονται ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΝ καὶ τοὺς ἀρχαίους, ὡς μὴ μνημονεύσαντας τούτων τῶν δύο τεχνῶν, ἀλλὰ μόνων τῶν λεγομένων τιμίων. μάτην δὲ αὐτοὺς μέμφονται. οὐ γὰρ ἠδύναντο φίλοι ὄντες τῶν βασίλεων Αἰγύπτου, καὶ τὰ πρωτεῖα ἐν προφητικῇ αὐχοῦντες, πῶς ἠδύναντο ἀναφανδὸν μαθήματα κατὰ τῶν βασιλέων δημοσίᾳ ἐκθέσθαι, καὶ δοῦναι ἄλλοις πλούτου τυραννίδα. οὔτε εἰ ἠδύναντο ἐξεδίδουν, ἐφθόνουν γάρ. μόνοις δὲ Ἰουδαίοις ἐξὸν ἦν λάθρα ταῦτα ποιεῖν καὶ γράφειν καὶ ἐκδιδόναι· ἀμέλει γοῦν εὑρίσκομεν ΘΕΟΦΙΛΟΝ τὸν Θεογένους, γράψαντα ὅλα τὰ τῆς χειρογραφίας εὐτυχεία, καὶ ΜΑΡΙΑΣ τὴν καμινογραφίαν, καὶ ἄλλους Ἰουδαίους, καὶ ΣΥΝΕΣΙΟΣ πρὸς Διόσκορον γράφων &c. Ad Ptolemæi Bibliothecas allegat his verbis: καλεῖται δὲ καὶ παρθένος γῆ, καὶ γῆ αἱματώδης. Ταῦτα δὲ εὑρήσεις ἐν ταῖς Πτολεμαίου βιβλιοθήκαις.

21. ΖΩΣΙΜΟΥ πρὸς Θεόδωρον κεφάλαια.

22. Ἀνεπιγράφου φιλοσόφου. Deſinit in his verbis: ἄκουσον πρώτου χημευτοῦ. λαβὼν λιθαργύρου πυρίτην πύρωσον ἐπ' ἀνθράκων, ἕως γίνεται

* al. χειροτεχνήματα vel χειρόκμητα.

ται τῷ πυρὶ ὅμοιος, καὶ ἀνελόμενος κατάβαψον εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, καὶ βάλε αὐτῷ τῷ δακτυλίῳ σου σίαλον, καὶ ἐὰν αὐτὸ ἀναπτίῃ, καλῶς ἐπυρώθη, καὶ τότε εἰς τὴν βαφὴν ἀνάθες.

23. ΠΑΊΠΠΟΥ Φιλοσόφου. Incipit per jus jurandum de veritate proceſſus, quem deſcribit, ὄμνυμί σοι τὸν μέγαν ὅρκον ὅστις ἂν σὺ ᾖ. Θεὸν φημὶ τὸν ἕνα τὸν εἴδει καὶ οὐ τῷ ἀριθμῷ, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τῶν τε στοιχειωτέρων τὴν τετρακτὺν καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς λογικάς τε καὶ νοερὰς ἁρμόσαντα σώματι, τὸν ἐπὶ ἁρμάτων χερουβικῶν ἐποχούμενον καὶ ὑπὸ ταγμάτων ἀγγελικῶν ἀνυμνούμενον. Ait, ſe κατὰ πλάτος ea de re ſcripſiſſe ad *Stephanum*, per epitomen autem ad *Moſen*, ὡς κατὰ πλάτος πρὸς ΣΤΈΦΑΝΟΝ τὸν θεοφιλέστατον ἐξεθέμεθα, καὶ τῇ κατ' ἐπιτομὴν ἡμῖν πραγματείᾳ πρὸς ΜΩΥΣΈΑ τὸν τριτευ[illegible]ιρον. Hinc & Pappum illum & Moyſen juniores eſſe conſtat, & Chriſtianos. Citatur & λόγος, neſcio an ipſius Pappi περὶ ἀσβέστου ὡς ὕδατος, & ſubjicitur ΜΩΥΣΈΩΣ διπλωσις, quam & in Cæſareo Codice ſubjectam Pappo reperit Lambecius VI. p. 189.

24. ΕΥΓΕΝΊΟΥ, &

25. ἹΕΡΟΘΈΟΥ περὶ τῆς ἱερᾶς τέχνης. Clauditur hoc voto: τούτῳ χρῶ συνεργοῦντος Ἐμμανουὴλ τοῦ ζωαρχικοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἀπαυγάσματος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ Σωτὴρ καὶ δοτὴρ καὶ αἴτιος πάντων ἀγαθῶν· δι' αὐτοῦ τελεῖται τοῖς πιστοῖς καὶ ἀξίοις τοῦτο τὸ θεῖον μυστήριον, τὸ τῆς ψυχῆς ἴαμα καὶ παντὸς μόχθου λύτρον. Ἀλλ' ὅς τι τοῦτο εὑρηκὼς καὶ δοθεὶς παρὰ Θεῷ καὶ οἰκονομῶν, καὶ τυχὼν τῶν ἐφιεμένων δέδοται ὑπὸ τοῦ ὑψίστου Ἐμμανουὴλ, ὑπουργὸς καὶ οἰκονόμος αὐτοῦ γενήσεται ἐν ταύτῃ τῇ θείᾳ τέχνῃ καὶ ἐν ἅπασι. καὶ τὸ δέκατον μέρος εἰς οἰκοδομὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ εἰς περιποίησιν πτωχῶν ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐμῶν ἀναγκῶν ἐγκλημάτων ποιήσαντα καὶ μέσον βίον διάγεσθαι, ἵνα ἀφθόνως ἡ πρᾶξις γενήσεται - - ἧς (αἰωνίου βασιλείας) γένοιτο τυχεῖν πάντας ἡμᾶς δι' ἐντεύξεων καὶ λιταῖς τῆς παναμώμου καὶ Θεοτόκου Μαρίας καὶ Ἰωάννου τοῦ τρισμάκαρος καὶ προδρόμου, ἅμα τε καὶ τῆς ἀκηράτου ὁμογύρεως τῶν Θείων Ἀποστόλων, Προφητῶν τε αὖθις καὶ πάντων τῶν Ἁγίων· γένοιτο, ἀμήν.

26. ΖΩΣΙΜΟΥ τοῦ Πανοπολίτου περὶ ὀργάνων καὶ καμίνων, additis iconibus. Incipit: τὰ τοῦ θείου ὄργανα πρὸ πάντων δεῖ ἐκδοῦναι. Ejusdem περὶ τοῦ θείου ὕδατος. Incipit: τοῦτό ἐστι τὸ θεῖον καὶ μέγα μυστήριον.

Ejus-

Ejusdem *περὶ τοῦ τριβίκου καὶ τοῦ σωλῆνος.* Incipit: Ποίησον, *φησὶν* ΜΑΡΙΑ, *ἐκ χαλκοῦ ἐλάτου σωλῆνας τρεῖς* &c. Mentio & *Salamonis*, additurque, vaſa illa rectius fieri poſſe *εἴ τις προπαιδευθῇ τὰ πνευματικὰ Ἀρχιμήδους ἢ Ἥρωνος, καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ μηχανικὰ αὐτῶν.* Subjicitur *ἕτερος κάμινος* ΜΑΡΙΑΣ, *ἧς καὶ ὁ* ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΩΝ *ἐμνημόνευσεν*, additis iconibus. Deinde de lapide Philoſophiæ ſive Philoſophorum citantur *Hermes*, *Democritus*, *Olympiodorus* & *Joannes*, *Ἰωάννης ὁ ἀρχιερεὺς ἐν τῇ τῆς Χρυσοποιΐας παραινέσει*, *Zoſimus* præterea & *Stephanus*. Etiam Lambecius VI. p. 179. ex Cæſareo Codice memorat Zoſimi, *περὶ ὀργάνων καὶ καμίνων γνήσια ὑπομνήματα.* Incipit: *περὶ τοῦ ω στοιχείου· τὸ ω στοιχεῖον στρογγύλον τὸ διμερὲς* &c.

27. ΖΩΣΙΜΟΥ *πρᾶξις καὶ ὅραμα περὶ τῆς συνθέσεως τῶν ὑγρῶν.* Incipit: *μόλις ποτὲ εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθὼν τοῦ ἀναβῆναι τὰς ἑπτὰ κλίμακας* &c.

28. *Τοῦ μακαρίτου καὶ πανσόφου* ΨΕΛΛΟΥ *Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἁγιώτατον* Πα*τριάρχην* ΞΙΦΙΛΙΝΟΝ *περὶ χρυσοποιΐας.* Incipit: *Ὁρᾷς ὦ δέσποτα ὃ ποιεῖς, ὁ ἐμὸς δυνάστης καὶ τῆς ἐμῆς ψυχῆς τύραννις ἀπὸ τοῦ τῆς φιλοσοφίας μεγέθους ἐπὶ τὴν ἐμπύριον καταβιβάζων τέχνην καὶ βάναυσον.* Hæc Mich. Pſelli Epiſtola Latine exſtat verſa à Pizimentio cum ſcriptis Stephani & aliorum, quos p. 709. memoravi. Patriarcha Xiphilinus Eccleſiæ CPolitanæ præfuit ab A. C. 1064. ad 1075. Laudat in hac Epiſtola Pſellus Strabonem Geographum, Platonis in Ægyptum Siciliam & pleraſque Africæ partes ſuſcepta itinera & ſapientiam Democriti Abderitæ, quam pandere ſe profitetur.

29. Ὁ ΖΩΣΙΜΟΣ *περὶ τῆς ἀσβέστου.* Incipit: *λαβὼν ἀλαβάστρινον λίθον, ὅπτα νυχθήμερον* &c. Citatur *Stephanus*, *διὸ ὁ Στέφανος τῶν φιλοσόφων φησίν.* DEUM muneris tanti datorem Chriſtiano ore celebrat his verbis: *σὲ γὰρ αἰνοῦσιν ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαὶ, ἐξουσίαι, δυνάμεις, τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ.* Ænigma additur Chemicum:

μέσον ἵσταμαι τῆς γαίας καὶ τοῦ πόλου
τρίγραμμός εἰμι συλλαβὴν φέρω μίαν.
ὁ ψῆφος μοι χίλια πεντακόσια
καὶ ὁ εὑρών με σοφὸς ὢν τῶν γραμμάτων,
ὃ δὲ μὴ εὑρών με, οὐκ οἶδεν τὸ ἄλφα, καὶ
ὑπάρχει σὺν τῷ βῆτα καὶ δέλτα - -

30. Τῆς

Digitized by Google

30. Τῆς ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ *περὶ σταθμῶν καὶ μέτρων ἐξήγησις κατὰ πλάτος πρὸς εὐχερῆ εὕρεσιν ἑκάστης μνᾶς καὶ λίτρας καὶ οὐγγίας καὶ δραχμῆς καὶ γράμματος.* Confer Galenum T. 4. edit. Baſil. p. 467.

31. *Ἑρμηνεία τῶν* ΣΗΜΕΙΩΝ, *τῆς ἱερᾶς τέχνης καὶ χρυσούλου βίβλου.* Hujusmodi notas Chemicas & ſigna ac characteres longe plures ex Codicibus regiis publicavit Cangius in appendice gloſſarii Græci p. 8. ſeq. ſed auctore abſente non ſatis accurate interdum expresſas, ut jam ſupra notare me memini ex eruditiſſ. Montfauconi * palæographia Græca p. 375.

32. ΛΕΞΙΚΟΝ *κατὰ στοιχεῖον τῆς ἱερᾶς τέχνης πρῶτον ἑλληνιστί.* Incipit: *ἀφροδίτης στέρεμα δὴν ἄνθος.* Hoc lexicon ſive gloſſas Chemicas totum ſuis locis idem Cangius utiliſſimo ſuo atque præſtantiſſimo gloſſario inſeruit, collatis etiam aliis ejusmodi gloſſis MSS. Lambecio itidem inſpectis & Salmaſio, ut dicere me memini lib. IV. c. 36. §. 9.

33. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ *Φυσικὰ καὶ μυστικά.* ** Hic libellus Latine quidem ex verſione Pizimentii prodiit, ut dixi p. 709. atque incipit à verbis: *Ἡ φύσις τῇ φύσει τέρπεται, καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν νικᾷ, καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ.* In MS. meo autem præmittitur, OSTANEM Democriti in hac arte Magiſtrum ſuſcitatum ab eo ex inferis, interrogatumque de arte, reſpondiſſe prohiberi ſe à dæmone, quominus hanc doceret, cæterum libros ſuos in templo reconditos exſtare.

* Uti ſolet accidere cum procul auctoris conſpectum res hujusmodi intricatæ & perplexæ typis dantur, multi nævi inter edendum irrepſerunt, qui plerumque poſſunt incautum Lectorem in errorem deducere. Notæ quippe ut plurimum non vocibus per eas ſignificatis reſpondent, ſed aliis ſubſequentibus, ut hinc magna perturbatio oriatur. Literæ aliæ pro aliis poſitæ in ſignis hujusmodi omnia confundunt, notæ eædem cum explicationibus ſuis aliquando plus quam decies repetuntur. His omnibus mederi non potuit vir ille doctiſſimus (Cangius) & Galliæ decus, tum quia procul poſitus (nam Lugduni edebatur opus) editionem curare ſuam nequibat, tum quia vix dum in lucem gloſſarium prodierat, cum ille è vivis exceſſit. Nam ſi ſuperſtes hæc retractare potuiſſet, has utique mendas ſuſtuliſſet: in extremis quippe laborans multa ab ſe in Gloſſario Græco recognita mihi transmiſit, ut in exemplari ſuo emendarem, quæ vitio laborare: adderem quæ deficere jam ipſe vel moribunbus animadverterat. *Hæc celeberr. Montfauconus.*

** Apud eundem pag. 375. *Democriti Phyſica Myſtica de confectione Azymi* vitioſe excuſum pro *de confectione Auri.*

exſtare. *δύσκολον ἔχω λέγειν οὐκ ἐπιτρέποντος αὐτοῦ τοῦ δαίμονος. μόνον δὲ εἶπεν, αἱ βίβλαι ἐν τῷ ἱερῷ εἰσιν.* Poſtinde ſcrutantibus nihil aliud repertum, quam verba illa. Eandem narrationem & idem ſcripti hujus, quod in MS. meo eſt initium, etiam Lambecius VI. p. 170. e Cæſ. Codice annotavit, ſed pro *βαλὼν εἰς λίτρας ά πορφύρας,* meus rectius habet: *λαβὼν λίτρας σκωρίας ά.* Qui porro in Latina Pizimentii verſione Hepammenes eſt, in Græco rectius *Pammenes*, à quo didiciſſe ſe Democritus profitetur. *αὕτη ἡ* ΠΑΜΜΈΝΟΥΣ *(πρᾶξις) ἐστὶν ἣν ἐπεδείξατο τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ ἱερεῦσι.*

34. ΣΥΝΕΣΊΟΥ *φιλοσόφου πρὸς* ΔΙΌΣΚΟΡΟΝ *ἱερέα τοῦ μεγάλου Σαράπιδος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, εἰς βίβλον* ΔΗΜΟΚΡΊΤΟΥ *ὡς ἐν σχολίοις.* Hæc Syneſii ſcholia in Democriti libellum Græce vulgavi Volumine VIII. hujus Bibl. p. 233. addita Latina Pizimentii, quæ ſola lucem antea viderat cum Democrito, Pelagio, Pſello, Patavii 1573. 8. & recuſa etiam Norimbergæ 1717. 8. una cum recentis ſcriptoris tumba Semiramidis Hermetice ſigillata. Ejusdem argumenti ſcriptum Syneſianum ex Codice Bibl. Cæſarea verſum Anglice exſtat ad calcem Baſilii Valentini in Anglicam converſi linguam Lond. 1678. 8. & Germanice curante Frid. Rothſcholtzio, Sileſio, Altdorf. 1718. 8. Meminit & Syneſius de *Oſtane* p. 234. & *Epibecbii* p. 240.

35. ΣΤΕΦΆΝΟΥ *Ἀλεξανδρέως οἰκουμενικοῦ φιλοσόφου καὶ διδασκάλου τῆς μεγάλης καὶ ἱερᾶς ταύτης τέχνης περὶ χρυσοποιΐας πράξεις* ſive lectiones IX. ad *Heraclium* Imp. Prima incipit: *Θεὸν τῶν πάντων ἀγαθῶν αἴτιον καὶ βασιλέα τῶν ὅλων καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πρὸ τῶν αἰώνων ἐκλάμψαντα μονογενῆ Υἱὸν σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑμνήσαντες.* De his lectionibus Stephani, Chriſtiani ſcriptoris ex verſione Pizimentii Latine pridem editis dixi ſupra p. 694. ex quibus excerpta tantum leguntur in meo Codice, ſed *πράξεις* integræ ſuperſunt Græce in Codicibus Cæſareis, Regiis, aliisque. Poſt praxin ſive lectionem ſecundam ſolet ſequi *Epiſtola ad Theodorum*, quæ in Cæſareo Codice incipit: *περὶ τοῦ ἀγροῦ γνῶθι ὡς πολλοὺς γεωργοὺς ἀχρήστους ἔχει καὶ εἰ μὴ* &c. Ex hac Epiſtola in meo MS. apographo legitur hoc excerptum: *ἄλλο ἐστὶν ἡ μυθικὴ χυμία, ἄλλο ἡ μυστικὴ καὶ ἡ κρυπτή. Καὶ ἡ μὲν μυθικὴ πολυπληθίᾳ λόγων συγχέεται, ἡ δὲ μυστικὴ λόγῳ δημιουργίας κόσμον μεθοδεύει, ἵνα ὁ θεόφρων καὶ θεογενὴς ἄνθρωπος διὰ τῆς εὐθείας ἐργασίας καὶ θεολογικῶν καὶ μυστικῶν λόγων μανθάνῃ.*

36. ΚΟΜΑΡΊΟΥ Φιλοσόφου ἀρχιερέως διδάσκοντος τὴν ΚΛΕΟΠΑ'ΤΡΑΝ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν τέχνην τοῦ λίθου τῆς Φιλοσοφίας. Scriptor Chriſtianus eſt, ſed ex Comario Philoſopho Ethnico hauſiſſe, quæ refert vult videri. Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ πάσης κτίσεως δημιουργὸς, ὁ μακάριος καὶ ἀεὶ διαμένων. ὑμνοῦμεν, εὐλογοῦμεν, αἰνοῦμεν, προσκυνοῦμεν τὸ ὕψος τῆς βασιλείας σου. Φώτισον τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάζειν σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, καίπερ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιοῦντι Πνεύματι νῦν καὶ εἰς αἰῶνας. Ἀπάρξομαι ταύτης τῆς βίβλου τῆς ἡλιακῆς καὶ σεληνιακῆς γραφίδος τῆς ποιηθέντος παρὰ ΚΟΜΑΡΊΟΥ τοῦ Φιλοσόφου καὶ ΚΛΕΟΠΑ'ΤΡΑΣ τῆς σοφῆς περὶ κρίσεως &c. Colloquentes finguntur cum Cleopatra non Comarius tantum, ſed & Oſtanes atque alii. ἀποκριθεὶς δὲ ΟΣΤΑ'ΝΗΣ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἶπον πρὸς τὴν Κλεοπάτραν - - Θεωροῦντες δὲ οἱ Φιλόσοφοι &c. Tamen ſcriptor eos inducit ad Cleopatram dicentes: ἐξέστησας ἡμᾶς ὦ Κλεοπάτρα εἰς ὃ ἐλάληκας ἡμῖν. μακαρία γὰρ ὑπάρχει ἡ σὲ βαστάσασα κοιλία.

37. ANONYMI breve apoſpaſmation de vaſis.

38. ΖΩΣΙ'ΜΟΥ τοῦ Πανοπολίτου. Incipit: οὐσίας ἐκάλεσεν ὁ ΔΗΜΟ'ΚΡΙΤΟΣ τὰ δ' σώματα. In eodem apoſpaſmatio ἘΠΙΒΗ'ΧΙΟΣ laudatur.

39. ANONYMI de dracone οὐροβόρῳ.

40. ὈΛΥΜΠΙΟΔΩ'ΡΟΥ. Incipit: ὅτι οὐδεὶς τὰ πάντα ἀπόδειν γενόμενα, τότι νόει ὅτι καλῶς ἔχει.

41. ΖΩΣΙ'ΜΟΥ τοῦ Πανοπολίτου γνησία γραφὴ περὶ τῆς ἱερᾶς καὶ θείας τέχνης τῆς τοῦ ☉ καὶ ☽ ποιήσεως κατ' ἐπιτομὴν κεφαλαιώδη. Incipit: λαβὼν τὴν ψυχὴν τοῦ ♀ τὴν οὖσαν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τῆς ☽ ποίησον σῶμα πνευματικόν. In hoc apoſpaſmatio laudatur ΜΑΡΙ'Α.

42. ΑΝΩΝΥ'ΜΟΥ (fortaſſe PELAGII) Incipit: λάβε τὰ λευκὰ καὶ ξανθὰ τῶν ὠῶν &c.

43. Αἴνιγμα τοῦ Φιλοσοφικοῦ λίθου ἙΡΜΟΥ͂ καὶ ἈΓΑΘΟΔΑΙ'ΜΟΝΟΣ. ἐννέα γράμματ' ἔχω &c. De hoc ænigmate dixi ſupra p. 696. ſeq. Illud præter Olympiodorum ſupra n. 20. reſpicit etiam Democritus apud Cedrenum p. 121. τότε καὶ Δημόκριτος ἐγνωρίζετο Φιλόσοφος, ὃς ἐδίδασκε περὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι δεῖ τὸν Φιλοσοφεῖν ἐθέλοντα πάντων ἀπέχεσθαι κακῶν, σωφροσύνην ἀσκεῖν, καὶ πάντα ὀρθῶς νοεῖν

καὶ

καὶ πεφάνθαι, καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ ἘΝΝΕΑΓΡΆΜΜΑΤΟΝ μαθεῖν. καὶ οὕτως φησὶ, ὄψει τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον τὸν ἀπαθῆ παθητὸν νεοφανῆ.

44. ἸΩΆΝΝΟΥ Ἀρχιερέως τοῦ ἐν εὐαγίᾳ (apud Cangium in ποίησις, τῆς σκευασίας τῆς θείας, ſed Lambec. VI. p. 175. τοῦ ἐν εὐαγίᾳ τοθίας) περὶ τῆς θείας τέχνης. Incipit: ἐὰν μὴ ἡ σύγκρασις τῶν στερεῶν ἀποπληρωθῇ, εἰς κενὸν καὶ μάταιον πᾶς πόνος καὶ κάματος λογισθήσεται ἡμῖν.

45. ΖΩΣΊΜΟΥ Θηβαίου μυστικὴ βίβλος. Incipit: ἔνθεν βεβαιοῦται ἄλλη τις βίβλος. ΖΩΣΙΜΟΣ Θεοσεβείᾳ χαίρειν. ὅλον τὸ τῆς Αἰγύπτου βασίλειον, ὦ γύναι, ἀπὸ τῶν δύο τούτων τῶν τεχνῶν ἐστιν &c. Narrat in hoc apoſpaſmatio Zoſimus artem ab Ægyptiis diligentiſſime clam habitam, qui vero eam exercuiſſent, in Regum uſus id feciſſe, ſolis autem proditum Judæis, ut ex Olympiodoro retuli ſupra num. 20. Mentio libri Hermetis, cui titulus Φυσικαὶ Βαφαί, & Democriti, qui ſolus ex antiquis aliquid de arte prodiderit.

46. ἾΣΙΣ προφῆτις τῷ υἱῷ ὯΡΩΙ. In hoc apoſpaſmatio, Angelus Amnaël docet myſterium Chryſopœiæ & per omnia ſacra adjurat myſtam illud aliis non prodere, quam formulam adjurationis dedi lib. V. hujus Bibl. p. 78. Aliæ jurandi formulæ his contrariæ in præſenti collectione num. 6. & 23.

47. ΔΗΜΟΚΡΊΤΟΥ βίβλος ε, προσφωνηθεῖσα ΛΕΥΚΊΠΠΩΙ. Incipit: Περὶ τούτων τῶν τεχνῶν τῶν Αἰγυπτίων, προφήταις Περσικοῖς βίβλους ἔγραψα τῇ κοινῇ διαλέκτῳ πρὸς ἥνδε μάλιστα ἁρμόζονται. ἡ δὲ βίβλος οὐκ ἔτι κοινὴ, αἰνίγματα γὰρ ἔχει μυστικά &c.

Ἀνωνύμου. Incipit: ἐὰν τὸν χαλκὸν ἄσκιαστον ποιήσεις &c.

49. ἈΓΑΘΟΔΑΊΜΩΝ εἰς τὸν χρησμόν. ὈΡΦΈΩΣ συναγωγὴ καὶ ὑπόμνημα. Incipit: Ἀγαθοδαίμων ὈΣΊΡΙΔΙ χαίρειν· ἤδη σοι τοῦτο τέταρτον γράφω ἐκ τοῦ ἀρχαίου χρησμοῦ &c.

50. Ἡ ἸΑΜΒΛΊΧΟΥ ποίησις.

51. Μῆνες Ῥωμαίων, Μάρτιος Φαμενὼθ &c.

52. Ἀνωνύμου περὶ τῆς τιμιωτάτης καὶ πολυφήμου χρυσοχοϊκῆς, περὶ τοῦ λαγαρῆσαι τὸ χρυσίον καὶ ἄργυρον. περὶ τῆς κολλήσεως τοῦ ἀργύρου. περὶ τοῦ χρυσῶσαι &c. Huic loco conveniunt, quæ de arte aureis characteribus & liquore aureo ſcribendi olim frequentata, & de chryſographis notavit celeberrimus Montfauconus p. 5. Palæographiæ:

„Ars illa aureis characteribus ſcribendi, usque adeo frequentaba„tur apud Græcos, ut multi hujusmodi artifices, qui χρυσογράφοι & „χρυσογραφεῖς vocantur, apud Scriptores memorentur. Sic Cedrenus „de Theodoſio Adramitteno, οὗτος ἦν χρυσογράφος, *hic erat Chryſogra„phus*, ſive aureis litteris ſcribens. Simeon Logotheta de Artemio Imp. „τοῦτον φασιν οἱ ἱστοριογράφοι, καὶ χρυσογραφέα εἶναι, *hunc narrant Hiſto„rici Chryſographum fuiſſe.* In Cod. Regio 2137. laudatur Simeon Mo„nachus & Chryſographus.

„Ars porro aureis litteris ſcribendi, χρυσογραφία dicebatur. Ex„ſtat in Regia Bibliotheca Codex Græcus num. 618. hoc titulo, περὶ „χρυσογραμμίας, ubi ſtylo Græco vulgari & infimæ ætatis, docetur „quo pacto liquor ille aureus ad ſcriptionem ſit conficiendus. Item „apud Lambecium Biblioth. Cæſarea lib. 7. p. 95. memoratur Codex „inſcriptus, κατασκευὴ τῆς χρυσογραφίας, *Apparatus ad ſcriptionem auream,* „eodem, ut videtur, quo Regius argumento. Opuſculum autem hujus„modi Græcobarbare ſcriptum cum verſione Latina ſubjicimus, excer„ptum ex codice Regio, cujus numerus olim erat 618. nunc autem, „3178. ubi ſcriptores varii de auro conficiendo. Deſcriptus autem „fuit in Creta à Theodoro Pelecano Corcyræo, anno Chriſti 1478. ut in „fine legitur. Fol. 291. hæc habentur.

Περὶ χρυσογραμμίας ἕτερον.

Τρίψον βόλον ὥσπερ κυναβάρην, ἔπειτα ἔπαρον τοῦ ὠοῦ τὸ λευκὸν, καὶ θὲς εἰς ἀγγεῖον· καὶ βάλον ὕδωρ, τάραξον καλῶς, καὶ ἐξάφρυσον ὡς ὅτε να εὐγῇ ὁ ἀφρὸς ὅλος. ἔπειτα βαλὼν ἀπὸ τὸ ὕδωρ τοῦ ὠοῦ καὶ μίξον μεσὸν βόλον· αὐθ᾽ οὕτως θὲς ὅπου χρειάζεις, καὶ ἀφ᾽ ὅτου ξηρανθῇ, θὲς πάλιν ἐπάνω εἰς τὸν βόλον ἀπὸ τοῦ ὠοῦ τὸ λοιπόν· καὶ θέται (ſic) τὸν ἀέρα τὸν χρυσόν· καὶ ἀφότης ξηρανθῇ, ἐπάνω τρίβε καὶ θλίβονται μετὸ (ſic) παρακόνην.

Aliud Opuſculum de Aurea ſcriptione.

Contere bolum quaſi Cinnabarin. Deinde ſume candidum ovi, & in vaſi depone: immitte aquam, & valde commiſce, ſpumam ejice, ita ut tota exeat. Poſtea ex ovi aqua partem injice & commiſce cum toto bolo. Deinceps pone ubi opus eſt tibi. Cum autem exſiccatus fuerit, pone rurſum in bolo reliquam partem ovi, & expone aurum in aëre: & cum ſiccatum fuere, cum cote politum & fulgidum redde.

ΔΙΗ- ENAR-

ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Περὶ τοῦ ποιῆσαι χρυσᾶ κεφάλαια ἐν βιβλίοις.

Λάβε χρυσάφην καθαρὸν καὶ λέπτινον, καὶ ἀνάμιξον μετὰ ἀργυρίου ἐν πυρὶ εἰς τὸ χωνήν· εἶτα βάλε τιάφην καὶ ἀνάμιξον μετὰ αὐτοῦ ἐπὶ μάρμαρον πορφυροῦν, καὶ τρίψον αὐτὰ ὅσον σοι δυνατόν, ἵνα γένηται ὥσπερ πασπάλη, καὶ θὲς αὐτὰ εἰς πηνάκιν ἀγανοτὸν πήλινον· καὶ θὲς αὐτὰ ἐν πυρὶ μαλθακὸν, καὶ σκέπασον μετὰ ὀστράκου καθαροῦ, καὶ ἐπιμελίθητι ἵνα ἐκκαί (ſic) ἕως οὗ ἐρυθριάσει. ἔπειτα ψυχρὸν θήτω ἐν μαρμάρῳ πορφυροῦν, καὶ τρίψον μετὰ ὕδατος πολλοῦ, καὶ μικροῦ σπογγαρίου, καὶ σύναξον αὐτὰ, καὶ βάλε εἰς ἀγγεῖον καθαρὸν, καὶ ἔα αὐτὸ ὀλίγον, ἕως οὗ νὰ καθαρίσει κάτω· καὶ ῥίψας τὸ ὕδωρ πάλιν πλῦνον αὐτὸ, ἕως οὗ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ὕλης. καὶ ὅταν θέλῃς γράψεις, βάλε ἀφ᾽ ἑσπέρας κομίδιν μεθ᾽ ὕδατος, καὶ σύγκαυσον μετὰ χρυσαφίου. εἶτα γράψον πρῶτον τὰ κεφάλαια. εἶτα τίθει ἕτερον μετὰ ὤχρας ἀναμιγμένα μετὰ τοῦ κομιδίου, ἢ λαγχάνη μετὰ κυναβάρεως. ἐπάνω δὲ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων γράφε μετὰ ζωγραφικοῦ κονδιλίου, ὡς ἔθος ἐπὶ τῶν κονδιλίων, καὶ ἀποτελεῖ τὰ χρυσᾶ.

Περὶ

ENARRATIO

De Arte conficiendi aurea capitula in Libris.

SUme aurum purum & comminue, miſceque cum argento in igne in vaſculo *conflatorio:* Deinde injice ſulphur & cum illo commiſce in marmore Porphyretico, & pro viribus contunde, ita ut fiat quaſi pulvis, & pone illud in paropſide figlina lævigata: admove igni exiguo, & operi operculo figlino mundo: curatoque ut calefiat, donec ruborem contrahat. Deinde cum frigidum erit, repone in marmore Porphyretico, & contunde cum aqua multa, & cum ſpongia (abſterge): poſtea collige & injicito in vaſculum mundum, & define modico tempore, donec infra demiſſum expurgetur: ac ejecta aqua, rurſum ablue illud, donec à materia emaculetur. Cum autem ſcribere voles, à veſpera injice gummi cum aqua, & cum auro calefacito. Deinde ſcribe primum capitula, tum pone aliud cum ochra ſeu flava materia & gummi commixtum, aut cum cinnabari. Supra autem ipſa capitula ſcribe cum penicillo pictorio, eodem modo quo penicilli adhiberi ſolent, & literas fac aureas.

De

Περὶ τοῦ χρυσῶσαι ζῶα εἰς κόπαν, ἢ κλάδη ἢ ἄλλον ἕτερον, καὶ τὸ ἄλλον ἀχρύσωτον.

Λαβὼν ὀστέα προβατίνας (ſic), καῦσον αὐτὰ ἐν πυρὶ, ἕως οὗ τεφρωθῶσιν· εἶτα μίξον ὀλίγον γύψον μετὰ ψιμμυθίου, καὶ τρίψον καλῶς ἕως ἂν λειανθῶσιν. καὶ μίξον ἰχθυόκολλαν· προσάπλαθε τοὺς τόπους ὅθεν βούλῃ χρυσῶσαι, καὶ ἂν ξηρανθῇ, μετέπειτα δὲ χρύσονε τὸ ἕτερον.

De modò inaurandi animalia in catino, aut ramos, aut aliud quidvis auri ſuperficiem non habens.

Oſſa combure igne, donec in cinerem convertantur: deinde immiſce parum gypſi cum ceruſſa, & probe contunde, donec tenuiſſima evadant, miſce ichthyocollam, ſive collam piſcis, & illini loca, quæ inaurare cupis, & poſtquam ſiccata fuerint, reliquum inaura.

„Artis aureas literas conficiendi, ut hic edocetur, periculum nu„per fecit quidam è noſtris, harumce rerum peritiſſimus: qui rem ſibi „probe ceſſiſſe renunciavit, & ſpecimen aureæ ſcriptionis, ſecundum tra„ditam hîc normam confectæ, nobis obtulit. *Hactenus eruditiſſimus Montfauconus.*

53. ῬΙΝΑΛΔΩΝ - - - Φησὶ περὶ τῆς χυμευτικῆς τέχνης. λειώσατε τὰ σώματα εἰς ὕδωρ &c.

54. ἸΩΑΝΝΟΥ τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐκ τῆς διόπτρας. Verſus XV. politici:

λοιπὸν, Κυρία, ἄνες μοι, μή μοι κόπους παρέχῃς
πολλὰ λαλεῖν οὐ δύναμαι εἰς ὦτα βεβυσμένα
τὸ γὰρ συνάξαι τῶν βροτῶν τὴν φθαρεῖσαν οὐσίαν
τὴν γηρεάν τε καὶ ῥευστὴν καὶ κάτω πατουμένην
μετὰ τῆς ἄνω ὑψιλῆς τοῦ Θεοῦ τε καὶ Λόγου
τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα μειζόνος δοξασθῆναι
ὥσπερ μολίβδου καὶ χρυσοῦ πόρρω ἀφεστηκότων
ἀπῳκισμένων ἐξ ἀμφοῖν ἀπεσχισμένων λίαν,
Εἶτα σοφός τις τεχνουργὸς δεῖξαι θελήσας τούτου
τὴν τεχνικὴν ἐνέργειαν καὶ ἐπιστήμην ὄντως,
αὐτὸν λαβὼν τὸν μόλιβδον καὶ χωνεύσας τοῦτον γε
καὶ ἀναπλάσας τὸν αὐτὸν χρυσὸν ὄβρυζον δείξει:
Τοῦτό ἐστι τὸ θαυμαστὸν καὶ ξένον ὑπὲρ λίαν
ὅτι χρυσὸς γὰρ οὐκ ἦν τὸ πρὶν, νῦν δὲ χρυσὸς πέλει,
ὃ δὲ οὐκ ἦν καὶ γέγονεν ὅπερ οὐκ ἦν τὸ πρῶτον.
ὢ τῆς πολλῆς χρηστότητος, ὢ τῆς ἐπιτεχνείας!

55. Ἀνω·

Digitized by Google

55. *Ἀνωνύμου περὶ τοῦ ᾠοῦ.* Incipit: *οἱ παλαιοί φασιν περὶ τοῦ ᾠοῦ, οἱ μὲν λίθον - - οἱ δὲ τοῦ κόσμου μίμημα* &c.

56. ΤΟΥ ἹΕΡΟΘΕΟΥ *περὶ λίθου τῶν φιλοσόφων*, verſus Jambici CCXXX. Incip.

ἀπάρξομαι προσπλέξας εὐφραδεστάτου
Εἰπὼν λόγου πόνημα &c.

Vide & ſupra n. 17. 25. & de Cæſareo Codice Lambecium VI. p. 191.

57. *Ἀνωνύμου ἀρχὴ τῆς κατὰ πλάτος τῶν ἔργων ἐξηγήσεως.* Incipit: *λάβε τὰ λευκὰ καὶ ξανθὰ τῶν ᾠῶν* &c. *τοῦ ὕδατος ἐργασία καὶ τοῦ ἀρσενικοῦ ὄξους. ὀνοματοποιΐα αὐτοῦ. ἀρχὴ τῆς ἐργασίας τοῦ ἀέρος. ὀνομασία αὐτοῦ. ἀρχὴ τῆς ἐργασίας τοῦ πυρός. ἀρχὴ τῆς ἐργασίας τῆς γῆς, ἤτοι τῆς παγκρατοῦς ἀσβέστου. ὀνοματοποιΐα αὐτῆς. ἡ ἕνωσις τῶν τεσσάρων στοιχείων. ὀνοματοποιΐα τοῦ ᾠοῦ, αὐτὸ γάρ ἐστιν τὸ μυστήριον τῆς τέχνης.*

58. *Ἀνωνύμου περὶ τῆς θείας τέχνης τῶν φιλοσόφων.* Incipit: *ἡμεῖς μὲν ἐν αἰνίγμασιν γράψαντες* - - Laudat *Philoſophum*, intelligens *Democritum*, & *Cleopatra βραχεῖαν ἐξήγησιν.*

59. *Χρυσοποίησις. σκευασία ἀφρονίτρου τοῦ ζητουμένου εἰς τὰς κολλήσεις* ☉ *καὶ* ☽ *καὶ* ♀. *Κιναβάρεως σκευασία.*

IV. Index Græcorum (*) Chemicorum, de quibus hactenus dictum.

Africanus. Julius Africanus, qui in ceſtis ſuis etiam Chemica attigit. Confer Reineſ. p. 352. Var. Lect.

Agatharchides de aurifodinis in Ægypto & Æthiopia, ſupra p. 749.

Agathodæmon, n. 20. 26. 31. 32. 43. 47. & in Græco qui hic ſubjicitur indice.

Ano-

(*) In Codice Regio Pariſ. 618. apud Cangium in *ποιητής* & Gothano apud Reineſ. p. 155. Var. Lect. *γίνωσκε ὦ φίλε καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ποιητῶν. ἀρχὴ Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἑρμῆς, Ἰωάννης ἱερεὺς τῆς σκευασίας τῆς θείας, Δημόκριτος, Ζώσιμος ὁ μέγας, Ὀλυμπιόδωρος, Ἐλέφανος ὁ φιλόσοφος. Σοφὰρ ὁ ἐν Περσίδι. Διόσκορος ὁ ἱερεὺς τοῦ μεγάλου Σαράπιδος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὁ Ὀστάνης ἀπ' Αἰγύπτου καὶ ὁ Κομάριος ἀπ' Αἰγύπτου, ἡ Μαρία καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἡ γυνὴ Πτολεμαίου*

Anonymus, n. 5.9.12.13.22.37.39.42

Anonymus περὶ χρυσογραφίας ſive de arte aureis characteribus ſcribendi, p. 772.

Apollonidem Chemicis accenſet Reineſius p. 380. Var. Lect. Vide tamen Rever. Wolfii notas ad Theophilum Antiochen. p. 92.

ὁ ἀρχαῖος, Zoſimus, n. 19.

Archelaus, n. 18. & in Græco indice. Huic plurimum tribuit Borrichius conſpectu ſcriptor. Chem. § 11. Morhofio videtur, qui περὶ θαυμασίων ab Antigono citatur. Sed longe junior eſt.

Ariſtoteles, p. 756. & in Gr. indice. De Alchymia, Arabice memoratur à Labbeo p. 255. Bibl. nov. MSS.

Athenagoras. Volum. VI. huj. Bibl. p. 803. ſeq.

Aureum vellus, Svidas in δέρας ex Joanne Antiochenſi, Salmaſ. p. 1097. in Solin. Hadr. Junius V. 12. animadverſ.

Chriſtianus, n. 3. 4.

Chryſogonus Polydorus. Labbe p. 197. Bibl. novæ MSS.

Claudianus, Græcis Chemicis accenſetur in Græco indice & à Borrichio p. 97. de ortu & progreſſu Chemiæ. Etiam Latinus Poëta Claudianus in carmine de raptu Proſerpinæ Chemicum artificium tegit, ſi Jo. Nic. Furichio credim'.

Cleopatra, conjux Ptolemæi Regis, n. 30.36.54. p. 759. & Lamb. VI. p. 174. 178.

Comarius Ægyptius Philoſophus, n. 36. & in Græco indice.

Coſmas Hieromonachus, n. 10.

Democritus, n. 4. 7. 20. 26. 33. 45. 47. 54. p. 757. & Lambec. VI. p. 168.

Dioſcorus, ſacerdos magni Serapidis Alexandriæ, ad quem Syneſius, n. 34. & p. 752.

Epibechius, n. 7. 34. & in Græco indice. al. Ἐπιβόχιος vel Ἐπιβύχιος, vel Pebechius etiam, vitioſe.

Eugenius, n. 24. & p. 751.

Heliodorus, n. 1. & p. 751. Borrichius conſpectu ſcriptorum Chemicor. § 13. (an idem ad quem Syneſii Epiſt. 17. & 107.?)

Heraclius Imperator ad quem Stephanus, p. 695. n. 35.

Hermes, n. 20. 26. 43. 45. Lambecius VI. p. 175.

Ἑρμαϊκὴ λύρα, n. 6.

Hierotheus Philoſophus, (Lambecio videtur is, cujus iſagoge in ſcalam

μαχίου τοῦ βασιλέως, Πορφύριος καὶ Ἐπιβύχιος, Πελάγιος, Ἀγαθοδαίμων, Ἡράκλειος ὁ βασιλεύς, Θεόφραστος, Ἀρχέλαος, Πετάσιος, Κλαυδιανός, ἀνεπίγραφος φιλόσοφος, Μένος ὁ φιλόσοφος, Πάνσευρις, Σέργιος. Οὗτοί εἰσιν οἱ πανεύφημοι καὶ οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι καὶ νέοι ἐξηγηταὶ τῶν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους. αἱ δὲ χῶραι ἐν αἷς τελεῖται τὸ θεῖον ἔργον τοῦτο, Ἄιγυπτος, Θράκις, Ἀλεξάνδρεια, Κύπρις, καὶ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Μέμφεως.

ſcalam Jo. Climaci exſtat MS. in Biblioth. Vindob.) n. 17. 25. 52.
Borrichius conſpectu ſcriptor. Chemicorum §. 10.
Jamblichus, n. 46.
Liber ἰμοῦθ, Zoſimi ad Theoſebiam ſororem, p. 755.
Joannes, Sacerdos ſive Pontifex, n. 26. 44. & p. 776. Lambec. VI. p. 175
Joannis Damaſceni ἐκ τοῦ διαλόγου, n. 50.
Iſis ad Horum filium, n. 46.

Ad Leucippum ſcribit Democritus, n. 47.
Maria, n. 3. 7. 20. 26. 41. p. 757. & 776
Menes Philoſophus, (al. Μένος.) pag. 776.
Michaël Patriarcha, ad quem de modo conficiendi aurum ſcripſit Michaël Pſellus. Labbe p. 199. Bibl. novæ MSS.
Moſes ὁ προφήτης ἐν τῇ οἰκείᾳ χημευτικῇ τάξει, n. 9. 23. Lambec. VI. p. 189.
Neophytus Monachus Cod. Reg. Pariſ. * 618. & 957.
Nicephorus Blemmydes, περὶ χρυσοποιΐας, περὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν, &c. MS. in Bibl. Regia Pariſ. vide Labbeum Biblioth. nova MS. p. 129. & Petri Borelli Bibl. Chemicam p. 48.
Olympiodorus, n. 20. 26. 40. p. 754. & 776.
Orpheus, n. 47. ὀρφαϊκὸν ὁμούσιον. n. 6.
Oſiris. ad Oſiridem ſcribit Agathodæmon. n. 47.
Oſtanes Medus, Democriti præceptor, n. 4. 15. 33. 34. 36. p. 757. & 776.

Ἡ μεγάλη τέχνη τῶν παλαιῶν, n. 11.
Pammenes, n. 33. p. 757.
Paraſeuris, p. 776.
Pappus, n. 23. Lambec. VI. p. 188.
Pebechius vide Epibechius.
Pelagius, n. 19. & p. 776.
Petaſius, Rex Armeniæ, n. 15. 20. p. 776.
Philippus Sidetes. Vide Lambecium VI. p. 179.
Philonis Philoſophi Chemica memorat Labbeus pag. 218. Bibl. novæ MSS.
Philoſophus anepigraphus, p. 775. (Democritus n. 54.) vide Borrich. conſpect. ſcriptor. Chemic. §. 12.
Plato, p. 756. & 775.
Porphyrius, p. 776.
Ptolemæi Bibliotheca, n. 20.
Mich. Pſellus, n. 28. & p. 759.

Rinaldus, n. 49.

Salmana, n. 8.
Salomo, n. 3. 26.
Apollonidis liber Σεμψουχθί. Reineſ. Var. lect. p. 380.
Sergius, n. 4. p. 776.
Sophar Perſa, Magiſter Oſtanis Medi, p. 776.
Stephanus Philoſophus Alex. n. 23. 26. 35. p. 694. 757. & 776.

Eine [illegible] Morhofius p. 102. polyhiſt. *proceſſus* interpretatur. Et conſtat ſane vocem illam paſſim ita in Chemicorum libris accipi. Sed ſi quis Stephanum evolvat, videbit neutiquam ab eo novem tradi proceſſus, ſed potius novem πράξεσι hoc eſt lectionibus, ut p. 694. expoſui, argumentum, quod ſibi propoſuit, illuſtravi.

Syneſius n. 34. & p. 752. Lambecius VI. 172. ſeq.

Petrus Theoctonicus de methodo Alchemiæ, memoratus Labbeo p. 129. 272. Bibl. novæ MSS.

Theodorus ad quem Stephan', n. 35.

Theophraſtus, n. 16. & p. 776. Lambec. VI. p. 191. Borrich. conſpectu ſcriptor. Chemic. §. 9.

Theoſebia ad quem Zoſimus, n. 45.

Xiphilinus, Patriarcha CPol. n. 28.

Zachlas, Propheta Ægyptius, apud Apulejum 2. Metamorphoſ.

Zoſimus Thebanus, Pelagio ὁ ἀρχαῖος, n. 19. aliis ὁ μέγας, p. 776. & n. 45.

Zoſimus Panopolites, (idem fortaſſe quem cum Pelagio interfecit Zeno Imp.) n. 1. 3. 4. 7. 14. 20. 21. 26. 27. 29. 38. 41.

Hæc de Græcis Chemicis dicta ſufficiant, quam artem à Græcorum curioſioribus adhuc impigre exerceri Borrichio confeſſus eſt Allatius, Græcus gente, qui cum Latina verſione ſcriptores hujus argumenti in lucem dare voluit. Vide Borrichii conſpectum Chemicorum §. 14.

V. Non minus dolendum eſt illam Allatii voluntatem in edendis Chemicis, quam Jacobi Tollii in vulganda *Chirurgorum* Græcorum collectione interceptam fuiſſe, qui hanc ex Codice Florentino cum Vidi Vidii partim (de quo ſupra p. 707.) cum ſua verſione editurum ſe promiſit in litteris ad Frid. Benedictum Carpzovium τὸν μακαρίτην datis Florentiæ 1687. Id. Novembr. Conſtat autem præter illa, quæ Vidio debemus, necdum vulgatam iſtam συναγωγὴν, aſſervari Græce in variis Bibliothecis * Italiæ, Galliæque. Auctor collectionis *Nicetas* Medicus, ſcripta, ex quibus illa, iconibus etiam illuſtrata conſtat, ſunt præter *Hippocratis*, *Dioclis*, *Amyntæ*, *Nymphodori*, *Pauli* ** *Æginetæ* & *Palladii* nonnulla, *Ruſique* Epheſii,

ΗΛΙΟ-

* De Codice Florentino in Bibl. S. Laurentii vide Bartholinum de tibiis veterum p. 349. Jac. Sponium itineris in in Græciam p. 14. edit. Germanicæ, D. Guntherum Chriſtoph. Schelhammerum ad Herm. Conringii introduct. in artem Medicam pag. 402. Georgii Paſchii de novis inventis p. 309. De Codicibus Gallicis meminit Labbeus Bib. nov. MSS. p. 152 ſeq 211.

** Pauli iatroſophiſtæ liber de fracturis earumque differentiis MS. Græce etiam in Bibl. Auguſtana.

ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων. περὶ τρηδονισμοῦ κρανίου, περὶ ὀστώδους ἐκφύσεως, περὶ ἀκρωτηριασμοῦ, περὶ τῶν κατὰ τοὺς δακτύλους συμβαινόντων.

ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ καταγμάτων.

ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ περὶ ὑποδραμόντος αἵματος. περὶ τῆς τῶν ῥαφῶν διαστάσεως περὶ τῶν ἀφαιρεθησομένων μερῶν.

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν Γαληνοῦ περὶ καταγμάτων καὶ ἐξαρθρημάτων. περὶ ἐπιδέσμων.

ΑΝΤΙΛΛΟΥ περὶ ὑδροκεφάλων.

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ τοῦ Βιθυνοῦ ὅτι καὶ διὰ νόσον χρονίαν ἐξαρθρoί τινες γίνονται.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Κιτιέως ἐκ τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας.

ΣΩΡΑΝΟΥ περὶ σημείων καταγμάτων τοῦ κρανίου. περὶ ἐπιδέσμων.

Etiam Latinam verſionem Chirurgicorum MS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi memorat Labbeus Bibl. nova MSS. p. 277. & libros duos Chirurgicorum collectos à *Magno*, (illo ni fallor de quo Eunapius) fuiſſe apud Scipionem Tettium, docet p. 385.

VI. Præter Actuarium, Magnum & Theophilum ſive Philotheum & Stephanum Alex. *de urinis*, quos ſupra retuli, plures adhuc exſtant manu exarati Græci ſcriptores, ut *Abicianus* neſcio quis de urinis & pulſibus quem memorat Labbeus p. 122. Bibl. novæ MSS. *Athenæus*, Ἀθηναίου περὶ οὔρων σύνοψις ἀκριβής, qua uſus Cangius, ex Cod. Colbert. 3614. *Conſtantinus* Africanus περὶ οὔρων in Bibl. Cæſarea. *Joannes* Epiſcopus Priſdryanorum circa Bulgariam (Πρισδρυανῶν) περὶ οὔρων διάγνωσις καὶ πραγματεία ἀρίστη Cod. Reg. 3497. *Maximi Planudæ* de urinis, *Meletius* Monachus de urinis & differentia urinarum, verſibus politicis. Cod. Reg. 3175. *Nicephori Blemmydæ* cantica Medica de urinis & de phlebotomia, in Bibl. Cæſarea. *Anonymi* περὶ χλοκίων ἀῤῥώστων de matulis ægrotantium Cod. Colbert. 3614. μέθοδος τῶν ὑαλίων Γαληνοῦ φιλοσόφου ibid. σύνοψις ἀκριβεστάτη περὶ οὔρων ἑρμηνευθεῖσα ἐκ τῆς ἰατρικῆς τέχνης τῶν Περσῶν. Cod. Colbert. 4230. & in Bibl. Cæſarea. *Piropuli* (Πειροπούλου) & aliorum in Bibl. Coisliniana p. 448.

VII. Latent & alii adhuc Græci Medici in Bibliothecis, quos viri docti quibus facultas datur inſpicere, ſi digni videantur editione, publicæ luci non invidebunt: ***Ælii Promoti*** Alexandrini Medici liber *περὶ ἰοβόλων καὶ δηλητηρίων φαρμάκων* MS. in Bibl. Vaticana, ex quo nonnulla profert Hieron. Mercurialis III. 4. Var. lect. illa tamen non eſſe antiqui illius, (Oſtanis Magi diſcipuli, qui Xerxi in Græciam trajicienti, teſte Plinio XXX. 1. comes adfuit,) ſed Æſchrionis Empirici, quem præceptorem ſuum laudat Galenus, vide diſputantem Antonium Poſſevinum XIV. 17. Bibl. ſelectæ p. 163.

Actuarii & ***Aëtii***, quæ non ſunt in vulgatis libris, nec non ***Adamantii***, ***Africani***, ***Dioſcoridis***, ***Sorani*** & aliorum de menſuris ac ponderibus, inedita memorat Labbeus p. 123. Bibl. novæ MSS.

Alexandri Sophiſtæ liber de temperatura & mixtione herbarum ſacrarum. Bibl. Bodlejan. codice Baroccian. 150.

Anonymi *περὶ τροφῶν σύνταγμα* ad Imp. Pogonatum Cod. Reg. Pariſ. 2147. *Ἑρμηνεία βοτανῶν Γαληνοῦ περὶ φαρμάκων*, Cod. Reg. 2146. alius botanicus Anonymus, Cod. Reg. 2104. Anonymorum gloſſæ lexicaque botanica & iatrica in variis Codd. Et *περὶ λίθων δυνάμεων* Codd. Reg. * 945. & * 2206.

Ex ***Antonii Camtacuzeni*** Obſervationibus Medicis excerpta in Biblioth. Cæſarea.

Archigenis & ***Philagrii*** de calculis in renibus cum remediis ad calculoſos.

Bothri, Regis Perſarum, de utilitate & remediis è vulture.

Calliſti de Antidotis, trochiſcis, emplaſtris, oleis, in Bibliotheca Cæſarea.

Conſtantini Meliteniotæ antidotarium ex Medicamentis Perſicis: *αὗται αἱ ἀντίδοτοι μεθερμηνευθήσασαι ἐκ τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ Κωνσταντίνου ἰατροῦ τοῦ Μελιτηνιώτου.* Cod. Reg. 2686.

Conſtantini Rhegini, poſtea Monachi Caſinenſis *ἐφόδια τῶν ἀποδημούντων* ***viaticum peregrinantium*** ex Syriaco, libri VII. de morbis omnis generis curandis, MSS. in Bibl. Cæſarea (Lambec. VI. p. 125.) Regia Pariſ. & Colbertina.

Didymi

Didymi Alex. de marmoribus & lignis omnium generum.

Euphemi Siculi & *Philippi* Xeri, Rhegini compoſitiones medicamentorum.

Georgii Sanginaticii, Conſulis Romani & Comitis Lateranenſis, ὀνομασίαι τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου ad Nicolaum V. Papam (circa A. C. 1450.) verſibus politicis. Hic eſt *Hypatus* de partibus corporis humani, quem citat Cangius in ἀκακία & alibi, ex Cod. Reg. * 1510. Ejusdem de pulſibus. id.

Heronis Philoſophi florilegium de re Medica.

Hierophili Sophiſtæ περὶ τροφῶν κύκλος τὸ ποίοις δηλοῖ χρᾶσθαι ἑκάστῳ μηνὶ καὶ ὁποίοις ἀπέχεσθαι. Cod. Barocc. 150. in Bibl. Bodlej.

Hippocratis Epiſtola ad Ptolemæum Regem de ſtructura hominis. Labbe pag. 124.

Hypati, vide ſupra in Georgio.

Joannis Damaſceni de pharmacis ad purgandum idoneis. in Bibliotheca Cæſarea.

Joannis iatroſophiſtæ λόγος καὶ ποίημα πάντων τῶν παθῶν καὶ τῶν αἰδόλων τῆς θεραπείας πρὸς ἓν ἕκαστον τὴν τάξιν. Capitulis CCLII. Cod. Reg. Pariſ. * 126.

Joannis Epiſcopi Priſdianenſis excerpta ex antiquis Medicis collecta. Labbe p. 125.

Leonis Philoſophi & Medici ſynopſeon iatricæ, ſeu Medicinæ libri VII. ad quendam Georgium. in Bibl. Cæſarea & Cod. Reg. 3511.

Marcelli περὶ σφυγμῶν, in Bibl. Cæſarea.

Melani Cocini Κοκίνου excerpta iatrica ἑρμηνεία πάνυ ὠφέλιμος εἰς τὸν πυρετόν. Cod. Reg. * 1261.

Meletius in aphoriſmos Hippocratis.

Mich. Pſelli definitionis Medicæ & Medicarum quæſtionum ſolutiones, & περὶ καινῶν ὀνομάτων ἐν νοσήμασι. Cod. Reg. 3502.

Ejusd. πόνημα ἰατρικὸν ἄριστον διὰ ἰάμβων. ibid. περὶ γεωργικῶν. ibid. Synopſis artis Medicæ ad Conſtantinum Porphyrogenitum capitulis CXVIII.

 Neo-

Neophyti Monachi collectanea iatrica capitulis DCXLIV. Antiballomena cum nominum Perſicorum explicatione. περὶ βοτανῶν καὶ ἄλλων τῶν παντοίων εἰδῶν θεραπευτικῶν πρόχειρος καὶ χρήσιμος εἰσαγωγή. Cod. Reg. 957.

Nicephori Blemmydæ varia opuſcula Medica in Bibl. Cæſarea.

Nicomedis iatroſophiſtæ Lexicon. Cod. Reg. 2147.

Olymnii Alexandrini fragmentum de diebus criticis. Labbe p. 126.

Romani Κουβουκλησίου ſive Cubicularii de acutis & diuturnis morbis. in Bibl. Cæſarea.

Sethi lexicon botanicum in Bibl. Cæſarea.

Simeonis Magiſtri Antiocheni περί τινων πετεινῶν καὶ νηκτῶν καὶ χερσαίων ζώων δυνάμεως. Cod. Reg. * 957.

Stephani Magnetis empirica, Cod. Colbert. 1477.

Stephani Athenienſis de febrium differentia. in Bibl. Cæſarea.

Theophanis de diæta ad Conſtantinum Porphyrogenitum. in Bibl. Cæſarea & Cod.Reg. Pariſ. 2216.

Theophili ἐπισυναγωγὴ περὶ κοσμικῶν καταρχῶν. Cod. Reg. 2137.

THEOPHILI

Protoſpatharii

DE

FABRICA CORPORIS HUMANI

LIBRI V.

GRAECE ET LATINE.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

Dignam atque inexhauſtam intuentibus, corpus noſtrum quotidie offert materiem amandi admirandique Optimi Opificis, & Bonitatem Ejus, Sapientiam ac Potentiam aſſiduis laudibus pradicandi. Nam & de microcoſmo hocce & terrella, quam animus noſter incolit, vere affirmaveris, quod de majore mundo pronunciavit acutus ſcriptor Arabs, quem Philoſophi αὐτοδιδάκτε nomine clariſſ. Pocokius vulgavit, illi eſſe ſeptuagies millenas facies, & faciei unicuique ſeptuagies millena ora, & unicuique ori ſeptuagies millenas linguas, quibus laudet eſſentiam unius illius Veri Entis, illamque ſanctificet ac celebret indeſinenter. Itaque à tot ſaculis, imo à tot jam millenariis annorum in eo occupata eſt fuitque laudabilis Anatomicorum innumerabilium induſtria, ut opificii hujus compagem & artificium penitius luſtratum accuratius explicent, atque oculis & conſiderationi omnium exponant: & plura adhuc non diffitentur relicta poſterorum indaganda ſtudio. Quanquam vero recentis atatis attentio atque acumen multa non inficianda feliciter obſervavit, qua priorum oculos & aciem fefellerunt: tamen & veterum in hoc minime contemnendum eſt ſtudium, pietas vero imitanda inprimis, qua ad laudem Conditoris omnia unice referre laborarunt. Qua in utraque parte princeps Galenus *in opere incomparabili de uſu partium diligentis ac ſagacis obſervatoris, & pii hominis partes egregie implevit, * profeſſus hanc ſibi videri* τὴν ὄντως εὐσέβειαν *ac germanam pietatem, non ſi bene multas taurorum hecatombas offeras, ſed ſi noſcere ipſe prius ex DEI operibus ſtudeas, deinde & aliis demonſtres* οἷος μὲν ἐςι τὴν σοφίαν, οἷος δὲ τὴν δύναμιν, ὁποῖος δὲ τὴν χρηςότητα, *quanta ſit Sapientia, qua Potentia, qua Bonitate denique. Hujus operis Galeniani, prolixioris paullo, quam fert ſtomachus quorundam hominum, cum epitomen haud inſcitam compoſuerit Chriſtianus ſcriptor* Theophilus *protoſpatharius, ** eam rarius hactenus obviam reducere in lucem, ac ſtudioſorum etiam eorum, qui Medica arti ſe non conſecraverunt, lectioni commendare volui. Huic ſi quis alios vetuſtos ſcriptores de eodem argumento junxerit Gracos quidam* Gregorium *Nyſſenum,* Nemeſium, Chryſoſtomum, *(homilia XI. ad populum Antiochen.)* Theodoretum, *(lib. 3. ſeq. de Providentia)* Meletiumque, *& Latinos* Ciceronem, *(lib. 2. de Natura Deor. c. 53.)* Plinium *(libro VII. Hiſt. Nat.) &* Lactantium, *lib. de hominis opificio: ne is tempus non male collocaverit, ſed in ſe ipſo propius noſcendo amplum gaudendi ac de DEI Bonitate & Majeſtate exultandi campum habebit. Vale!*

* Vide librum IV. hujus Bibl. cap. 17. p. 550.
** De ſcriptore hoc ſupra p. 648. ſeq.

THEO-

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Βιβλίον α΄.

THEOPHILI

Protoſpatharii

De corporis humani fabrica,

LIBER I.

Junio Paulo Craſſo, Patavino Interprete.

I.

Ὅτι μὲν πάντα τὰ ζῶα, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ, πτηνά τε καὶ ἔνυδρα τῇ νεύσει τοῦ Θεοῦ γέγονε, μαθεῖν ἐστὶν ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς. Ἐξαγαγέτω γάρ φησιν, ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ, καὶ θηρία. καὶ πάλιν, Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν κατὰ γένος, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι δὲ μόνος ὁ ἄνθρωπος χειρὶ Θεοῦ ἐπλάσθη, καὶ τοῦτο μαθεῖν ἐστιν ἀπὸ τῆς ἁγίας γραφῆς. Ἔπλασε γάρ φησιν τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. συνθέτου οὖν τοῦ ἀνθρώπου γεγονότος παρὰ τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ τῆς μὲν ψυχῆς νοερᾶς οὔσης, καὶ ἀσωμάτου, καὶ ἀοράτου, τοῦ δὲ σώματος αἰσθητοῦ καὶ συνθέτου κατασκευασθέντος, εἴπωμεν περὶ τῆς συνθέσεως αὐτοῦ, πόθεν τε σύγκειται, καὶ ἐκ πόσων καὶ ποίων μορίων κατεσκευάσθη, καὶ τίς ἡ ἐνέργεια τῶν αὐτοῦ μορίων.

I.

Omnium animantium genera, quadrupedum, reptilium, volucrum, & aquam colentium, DEI arbitratu eſſe genita, divina nobis teſtantur volumina. Inquiunt enim: *Producat terra animam viventem per ſingula genera, quadrupedes, & reptilia, & feras.* Et iterum: *Producant aquæ reptilia animarum viventium per ſingula genera, & volatilia volantia ſuper terram, per ſtabilimentum cœli.* Hominem autem ſolum manu DEI creatum eſſe, nos docent ſacræ literæ; ajunt enim: *Hominem finxit, glebam terræ capiens, & in faciem ipſius afflavit ſpiritum vitæ, & factus eſt homo cum anima vivente.* Igitur cùm homo à DEO noſtri opifice ex anima & corpore conſtans factus fuerit, anima quidem intellectuali, & incorporea, & inviſili, corpore autem ſenſili & compoſito: de ejus compoſitione ſermonem faciamus, unde componitur, ex quot, & qualibus conſtat partibus, & quænam eſt ejus partium

μορίων, καὶ παρὰ τίνος ἡ κίνησις αὐτῶν, καὶ διὰ ποίας αἰτίας τὰ τοιαῦτα οὕτως γεγόνασιν.

II. Ἔστιν οὖν τὰ μόρια τοῦ σώματος, τὰ μὲν ψυχικὰ, τὰ δὲ σωματικά τε καὶ φυσικά. καὶ αὐτῶν τῶν ψυχικῶν, τὰ μὲν κινητικὰ, τὰ δὲ αἰσθητικά. τῶν δὲ φυσικῶν, τὰ μὲν ζωτικὰ, τὰ δὲ θρεπτικά. κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες, σκέλη, θώραξ, ὀσφὺς, μείζονα καὶ περιεκτικώτερα πάντων τῶν τοῦ σώματος μορίων γεγόνασιν. ἐν αὐτοῖς γὰρ πάντα τὰ μόρια περιέχεται, τά τε φυσικὰ, καὶ τὰ ψυχικὰ, ζωτικά τε καὶ θρεπτικά. πρῶτον οὖν περὶ τῶν περιεκτικῶν μορίων εἴπωμεν, ὅπως πρεπόντως ἐγένετο ἥ τε θέσις, καὶ ἡ διάπλασις αὐτῶν, καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἡ χρεία. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ αὐτῶν τῶν περιεκτικῶν μορίων, τὰ μὲν τοῦ ζῆν ἕνεκα γέγονεν, ὡς κεφαλὴ καὶ θώραξ καὶ ὀσφύς. τὰ δὲ τοῦ καλῶς ζῆν, ὡς χεῖρες καὶ πόδες. πρῶτα περὶ χειρῶν εἴπωμεν, ὅτι δεόντως κατεσκευάσθησαν. συνθέτων δὲ καὶ αὐτῶν οὐσῶν, ἔκ τε βραχίονος καὶ πήχεως, καὶ ἄκρων χειρῶν, ἀρξώμεθα τοῦ λόγου ἀπὸ τῆς ἄκρας χειρὸς, ὅτι εἰς τοσοῦτον ἥκει σοφίας ἡ τέχνη τῆς φύσεως, ὡς μήπω πᾶσαν αὐτὴν εὑρῆσθαι τοσοῦτον χρόνον ζητουμένην ὑπὸ τηλικούτων ἀνδρῶν. ἐπεὶ δὲ οὕτως ἐστὶν ὁ δημιουργὸς ἡμῶν σοφὸς, ὡς μὴ μίαν ἕκαστον τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένων ἔχειν χρείαν, ἀλλὰ καὶ δύο, καὶ τρεῖς, πολλάκις καὶ πλείους, διὰ

tium functio, & unde prodit earum motio, & quibus de cauſis hæc ſingula ad hunc modum inſtituta ſunt.

II. Igitur alia corporis membra animalia ſive animata ſunt, alia corporea & naturalia: rurſus ex animalibus alia moventia, alia ſentientia: naturalium vero aliqua vitalia, aliqua nutrientia. Caput autem, manus, crura, pectus, lumbi, majora creata ſunt, & capaciora inter cæteras corporis partes: his enim omnia membra continentur naturalia, animata, vitalia, & nutrientia. In primis itaque de continentibus partibus habeatur oratio, ut decenter eorum poſitus, forma, functio, & uſus ſeſe habeant. Cæterum, quoniam & ex his membris nonnulla vitæ cauſa creata ſunt, ut caput, pectus, & ilia: nonnulla melioris vitæ, ut manus & pedes: prius de manibus ſermo ſit, appoſitè videlicet eas eſſe compoſitas. Cumque ex humero, cubito & ſummis manibus conſtent, à ſumma manu noſtra ordiatur oratio: tantum videlicet ſapientiæ atque artis in ea fabricanda naturam oſtendiſſe, ut nondum tota à tam claris viris tanto tempore veſtigata, inveniri potuerit. Cæterum quoniam conditor noſtri DEUS adeo ſapiens eſt, ut quicquid ab eo creatum eſt, pluribus uſibus, non uni tantum, duobuſve,

διὰ τοῦτο ῥᾷστον ἤδη τῶν ἀφανεστέρων τοῖς πολλοῖς παραλιπεῖν ἔνια. νόει οὖν μοι, κατὰ τὸ τοῦ ζώου σῶμα μηδὲν ἀργὸν, μηδ᾽ ἀκίνητον, ἀλλὰ πάντα παντοίαν ἔμπρακτον ἐνέργειαν ἐνεργοῦντα μετὰ τῆς προεστηκούσης κατασκευῆς, καὶ θείας αὐτοῖς δυνάμεις τοῦ δημιουργοῦ χαρισαμένου. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐνδέχεται τῶν μορίων ἐξευρίσκειν τὰς χρείας, ἀγνοουμένων τῶν ἐνεργειῶν, διὰ τοῦτο ἑκάστου τῆς ἐνεργείας ἀναμνήσαντες, ἐπὶ τὰς χρείας εὐθέως μεταβησόμεθα.

III. Διὰ τῶν χειρῶν ἄνθρωπος πολεμίοις ἀντιτάσσεται, ὅπλον παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τὰς χεῖρας λαβών. δι᾽ αὐτῶν καὶ ἱμάτιον ὑφαίνει, καὶ οἶκον, καὶ ναῦν κατασκευάζει, καὶ νόμους γράφει, καὶ βίβλους πρὸς ὑπομνήματα συγγράφεται, καὶ ἄργια ζῶα ὑποτάττει, τὰ μὲν πρὸς ὑπηρεσίαν, τὰ δὲ τροφῆς ἕνεκεν. ὥστε ἐπειδὴ ἀντιληπτικὸν ὄργανον ἐδόθη ἡ χεὶρ τῷ ἀνθρώπῳ, παντοίων μὲν σχημάτων, παντοίων δὲ μεγεθῶν, καὶ ἴσον πέφυκεν ἀντιλαμβάνεσθαι, ἄμεινον ἦν αὐτῇ, ὡς καὶ γέγονε, σχισθῆναι πολυειδῶς. εἰς πολλὰ γὰρ σχισθεῖσα, καὶ σὺν πολὺ μείζονας ὄγκους ῥᾳδίως περιλαμβάνει, καὶ θηρᾷ τὰ σμικρότατα τῶν σωμάτων ἀκριβῶς. τοῖς μὲν γὰρ σώμασιν ἐπεκτείνεται, τῇ διαστάσει τῶν δακτύλων πάντα περιλαμβάνουσα. τοῖς μικροῖς δὲ οὐχ ὅλη πρόσληψιν ἐπιχειρεῖ. διαδιδράσκει γάρ. ἀλλ᾽ ἀρκεῖ πρὸς ταῦτα δυοῖν

busve, aut tribus ſit accommodum: propterea jam facillimum fuerit, multos ex his quæ obſcuriora ſunt, prætermittere quæpiam. Tu igitur tecum cogita, in animalis corpore nihil eſſe ignavum, nihil immobile: ſed omnia variis modis decenter ſtructa, utilem operam præſtare, divinas facultates ipſis ſummo creatore largiente. At quia partium uſus ignoratis functionibus, inveniri nequeunt, ideo cujusque functionibus prius explicatis, ad uſus illico transibimus.

III. Per manus homo hoſtibus opponitur, arma à creatore manus accipiens: per ipſas & veſtem texit, & domum, & navem conſtruit, & leges ſcribit, & libros rerum monumenta componit, & feras animantes alias ad ſervitia, alias ad eſcam perdomat. Quare poſtquam homini manus data eſt, inſtrumentum variarum figurarum, variarum magnitudinum apprehenſivum, quatenus ad corripiendum naturaliter apta eſt, melius ipſi fuit, quemadmodum & eſt, multifidam eſſe: nam in multa ſciſſa partes, multo majores moles facilè complectitur, & minutiſſima corpuſcula diligenter aſſequitur, magna enim corpora digitis diſtentis undique ambiens comprehendit: exigua vero, non ipſa tota capere conatur; diffugerent enim; ſed ad hæc capienda,

δυοῖν δακτύλοιν τοῖς ἄκροις. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τὸ πολυειδῆ σχήματα περιλαμβάνειν καλῶς, ἔσχισαι πολυειδῶς. καὶ γὰρ ἐπὶ τὸ σφαιροειδὲς, σφαιροῦσθαι δύναται, κατὰ κύκλον αὐτὸ περιλαμβάνουσα, καὶ τὰ εὐθῆ ἢ κοῖλα, ἀσφαλῶς περιλαμβάνει. ἐπεὶ δὲ πολλὰ τῶν σωμάτων μείζονα τὸν ὄγκον ἔχει, ὡς πρὸς μίαν χεῖρα σύμμαχον ἑκατέραν ὁ δημιουργὸς Θεὸς ἡμῶν πεποίηκεν, ὥστε ἀμφοτέρας ἐξ ἐναντίων παραλαμβανούσης, μηδὲν ἀπολείπεσθαι. διὰ τοῦτο τοίνυν ὥσπερεὶ καὶ πρὸς ἀλλήλας νενεύκασι, καὶ πάντῃ πεφύκασιν ἴσαι.

pienda, ſufficiunt duorum digitorum ſummitates. Pariter & ad multiformes figuras ritè capiendas multiplici ſciſſura partita eſt; nam circa globoſum aliquod, & ipſa in globum curvari poteſt, ipſum in orbem cingens: recta autem & cava, ſecure amplectitur. Verum quoniam pleraque corpora ampliora ſunt, quam ut manu contineri valeant, alteri alteram opem ferre faber ſapientiſſimus noſtri DEUS imperavit: quare utraque ex adverſo cingente nihil non teneri poteſt. Eam ob cauſam in ſe viciſſim vergunt, & æquum magnitudinis modum prorſus ſortitæ ſunt.

IV. Τῇ θέσει δὲ οὐκ ἐπ᾽ εὐθείας πάντας τοὺς δακτύλους συντέθεικεν. ἐχρῆν γὰρ τὸν ἕνα τοῖς τέσσαρσιν ἀντιπεπαγμένον εἶναι, ὥσπερ καὶ νῦν ἐστίν. οὕτω γὰρ ἔχει θέσεως καὶ κινήσεως ὁ εἷς, ὥστε ἐπιστρεφόμενος μεθ᾽ ἑκάστου τῶν τεσσάρων ἐνεργεῖν, ὡς μηδὲ τὸ σμικρότατον σῶμα διαφεύγειν, οἷον κέγχρον, καὶ τρίχας, καὶ ἀκάνθας, καὶ τὰ ὅμοια. διὰ τοῦτο οὖν καὶ μαλακοὶ καὶ περιφερεῖς, καὶ ὄνυχας ἔχοντες κατεσκευάσθησαν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν σμικρῶν τε καὶ σκληρῶν σωμάτων ἠδύναντο, εἰ σαρκῶδες μόνον αὐτῶν τὸ πέρας ἦν. ἕδρας τοιγαροῦν ἐδέοντο πρὸς τὸ μὴ ἀνατρέπεσθαι. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὄνυχες. πάλιν δὲ ὄνυξι μόνοις οὐχ οἷόν τε λαβεῖν

τῶν

IV. Poſitu autem non omnes digitos ſecundum rectum collocatos habent: ſiquidem unum reliquis quatuor oppoſitum eſſe oportebat, quemadmodum & nunc collocatus eſt. Sic enim ex digitis unus poſitus eſt, atque movetur, ut ad ſingulum aliorum quatuor curvatus operam præſtet, ut neque vel minimum quicquam poſſit evadere, ut milium, pili, ſpinæ, & id genus alia. Atque ideo molles, teretes, & unguibus præmuniti creati ſunt: neque enim exigua corpora & dura arripere valerent, ſi eorum extremitas carnea tantum foret; munimento igitur quopiam, unguibus videlicet, ne repellerentur, indiguerunt. Iterum ſolis unguibus

quic-

τῶν τοιούτων οὐδέν. σκληροὶ γὰρ ὄντες, ἀπὸ τῶν σκληρῶν ὁμοῦ ὀλισθαίνουσι. διὰ ταῦτ᾽ ἄρα τῆς μὲν σαρκοειδοῦς οὐσίας ἐν ταῖς τῶν δακτύλων κορυφαῖς τὸ τῶν ὀνύχων ὀλισθηρὸν ἐπανορθουμένης, τῶν δὲ ὀνύχων τὸ τῆς σαρκὸς εὐανάτρεπτον στηριζόντων, ὄργανον ἀντιληπτικὸν ἁπάντων τῶν τε σκληρῶν ἅμα καὶ σμικρῶν σωμάτων ὁ δάκτυλος γέγονε. πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι χρεῖαι τῶν ὀνύχων. ἐπεὶ τοίνυν τὸ ἔργον τῆς χειρὸς ἡ ἀντίληψις, δῆλον ὡς τὸ πρῶτον τῆς ἐνεργείας αὐτῆς μόριόν ἐστι τὸ κινοῦν αὐτὴν πρῶτον. τοῦτο δέ ἐστιν οἱ μύες. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα, τὰ μὲν ἕνεκα τοῦ βέλτιον γίνεσθαι τὰς ἐνεργείας. τὰ δὲ, τῶν ὧν οὐκ ἄνευ γίνεσθαι δυνατόν. τὰ δὲ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς πάντων ἐδημιουργήθη. τὸ μὲν δὴ γένος τῶν ὀνύχων τοῦ βελτίονος ἕνεκα ἐγένετο, ἵνα τὰς κορυφὰς τῶν δακτύλων στηρίζῃ. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ σκληροὶ συμμέτρως γεγόνασιν, ὅτι οὐκ ἀμυντήρια ὅπλα παρὰ Θεοῦ τῷ ἀνθρώπῳ δεδώρηται, καθάπερ τοῖς ἀλόγοις ζώοις. ἥμερον γὰρ τὸ ζῶον καὶ λογικόν. διὰ τί δὲ περιφερεῖς εἰσὶ πάντοθεν. ὅτι καὶ κυκλοτερὲς σχῆμα δυσπαθέστερόν ἐστι πάντων τῶν σχημάτων τῶν γωνίας ἐχόντων. ἄθραυστα γὰρ τὰ τοιαῦτα. αὐξάνονται δὲ οὐκ εἰς πλάτος καὶ βάθος, ἀλλὰ μόνον εἰς μῆκος ταῖς θριξὶ παραπλησίως. ὥστε κατὰ τὸ πέρας αὐτῶν εἶναι ἀντικαθισάμενον τοῖς

quicquam hujuſmodi apprehendi nequiret: duræ enim cum ſint, à duris dilaberentur. Quamobrem carnea materia in ſummis digitis unguium lubricitatem moderante, contra unguibus carnis ad reſiſtendum imbecillitatem confirmantibus, digitus, ad omnia tam dura quam parva inſtrumentum tenaciſſimum effectus eſt. Sunt autem & multa alia ex unguibus emolumenta. Itaque cum manus officium ſit apprehenſio, in conſeſſo eſt, primum functionis illius membrum eſſe primum illam movens, hoc autem eſt, ipſi muſculi: cætera vero omnia alia, ut melius functiones fiant, creata ſunt: alia eorum rationem habent, ſine quibus functiones obire nequeunt, alia vero omnium præcipui cauſa ſunt fabrefacta. Sane genus unguium ob melius genitum eſt, ut digitorum extrema roboraret; idcirco enim & mediocriter duri ſunt, quoniam ultricibus armis humanum genus à DEO non fuit condonatum, quemadmodum brutæ animantes: mite namque animal homo eſt, & ratione utens. At quare undique rotundi ſunt? An quoniam rotunda figura inter omnes angulares minime eſt patibilis, eo quod minime refringi poteſt? Augeſcunt vero non in latum aut profundum, ſed haud aliter ac pili, in

Digitized by Google

τοῖς ἀποτρίβειν αὐτοὺς δυναμένοις. ἀλλ' οὕτω μὲν εἰς ἄκρον ἥκει προμηθείας τὰ κατὰ τοὺς ὄνυχας παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

V. Τὸ δὲ τῶν ὀστῶν γένος ἐν τοῖς δακτύλοις ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦ βελτίονος ἕνεκα γέγονεν, ἐκ τῶνδε ἂν μάθοις. κινεῖσθαι μὲν γὰρ πολυειδῶς ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς καὶ χωρὶς τῶν ὀστῶν, ὥσπερ καὶ πολύποσι. τὸ ἑδραῖον δὲ οὐκ ἂν εἶχον, ἀπορῶντα ἀντιβατικοῦ καὶ σκληροῦ μορίου. τοιοῦτον δέ ἐστιν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασι τὸ γένος τῶν ὀστῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ κάμπτεσθαι, καὶ ἐκτείνεσθαι, καὶ πολυειδῶς ἅμα κινεῖσθαι οἱ δάκτυλοι πεφύκασιν, οὔτε ἐξ ἑνὸς ὀστοῦ, οὔτε ἴσοι τὸ μέγεθος ἐγεγόνεισαν, ἀλλ' ἐκ τριῶν καὶ ἀνίσων ἀλλήλοις συνηρθρωμένων, ὡς εἰς ἅπασαν ἐνέργειαν ἑτοίμως σχηματίζεσθαι. πρὸς δὴ ταῦτα χρήσιμος καὶ ἡ τῆς σαρκὸς γένεσις συνειλημμένη τοῖς ὀστοῖς, καὶ σκέπουσα πανταχόθεν, καὶ τὰς κενὰς χώρας ἐν ταῖς κάμψεσιν ἀναπληροῦσα, ὡς φαίνεσθαι κατὰ τοῦτο καὶ εὐθὺ κειμένους τέσσαρας δακτύλους, ἔξωθεν μὲν ὀλιγοστήν, ἢ οὐδόλως, ἔσωθεν δὲ καὶ ἐν τοῖς πλαγίοις μέρεσι πλείστην, ὡς εἰ καί τι τῶν ὑγρῶν σωμάτων ἐθέλοις κατέχειν, ὑπτίαν ἐργασάμενος τὴν χεῖρα, μὴ ἐᾶν αὐτὸ ἐκρυῆναι. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, μαλάττειν καὶ τρίβειν ὅσα μετρίως μαλακά. αὗται μὲν ἴδιαι χρεῖαι τῆς

in longitudinem tantum: quapropter ſecundum extrema cauſis eos contercre valentibus renituntur: ita humanorum unguium ſtructura ab opifice noſtri DEO maximam providentiam ſortita eſt.

V. Ipſum quoque oſſium digitos conſtituentium genus melioris cauſa factum eſſe, inde diſcendum eſt, ſiquidem & multiformiter citra oſſa, non ſecus ac polypi moveri poſſent: firmamentum autem non haberent, indigentes, renitente & dura particula, quale eſt in animantium corporibus oſſium genus. Præterea, quoniam & curvari, & extendi, & variis ſimul motibus agitari digiti naturaliter apti ſunt, neque ex oſſe uno, neque eodem magnitudinis modo fuere formati, ſed ex tribus & inæqualibus inter ſe articulatè junctis, ut ad quodcunque opus præſto effigiem capiant. Ad hæc ſanè utilis eſt, & carnis creatio, quæ oſſibus adhæreſcit, undique tegens, & loca replens in flexuris vacua: ut in quatuor digitis ſecundum directum collocatis, extrinſecus paucam aut nullam carnem videre liceat, interius autem & à lateribus plurimam: ut ſi aliquod humidum ſupina manu continere velis, nihil prorſus effluat: præterea carne molliantur & atterantur, quæcunque mollia ſunt. Hæc utique propria ſunt carnis in manu emolumenta:

ἐν χερσὶ σαρκός. αἱ δὲ κοιναὶ, τὸ οἷον πρόβλημά τι, τοῖς ὀστώδεσι σώμασι τὴν σάρκα εἶναι, καὶ ὅτι ἅπασαν θερμὴν ἐντὸς ἑαυτῆς ἔχει τὴν ἐκ τοῦ αἵματος ἰκμάδα. καὶ ὅτι θερμὴ οὖσα συμμέτρως ἀρήγει κατ' ἴσον ἐν ταῖς ἀμετρίαις κρύους τε καὶ θάλπους. ἀλλὰ περὶ μὲν σαρκὸς γενέσεως τῆς ἐν τοῖς δακτύλοις ἀρκεῖ τοσαῦτα.

VI. περὶ δὲ τῆς ἄρθρων φύσεως τῶν ἐν τοῖς δακτύλοις, ῥητέον, καὶ διευκρινητέον τό, τε πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ σχῆμα, καὶ τὸν τρόπον τῆς διαρθρώσεως. περὶ μὲν πλήθους, ὅτι διὰ τριῶν ἐπιτελεσθῆναι τούτους καὶ μόνων, ἀναγκαῖον ἦν. τὰ γὰρ ἐκ πλειόνων συγκείμενα μορίων, ῥᾷον πάσχει τῶν ἐξ ἐλαττόνων. ἐλάττω δὲ τῶν τριῶν εἴπερ ἐγένετο, τὴν ποικιλίαν τῶν κατὰ μέρος σχημάτων οὐκ ἂν ἔσχε τοσαύτην. ἵν' οὖν καὶ κινῆται πολυειδῶς, καὶ φύγῃ τὴν εὐπάθειαν, ὁ τῶν τριῶν ἀριθμὸς αὐτάρκης. περὶ δὲ μεγέθους, ὅτι χρὴ τὸ προπεπηγμένον ὑπερέχειν τοῦ μετ' αὐτὸ, πρόδηλον παντί. τὸ μὲν γὰρ ὀχεῖ. τὸ δὲ ὀχεῖται. μεῖζον δὲ εἶναι τὸ βαστάζον τοῦ βασταζομένου. γενέσθαι γὰρ ἑτέρως τοῦτο ἀμήχανον, μὴ κατὰ βραχὺ μειουμένου τοῦ μεγέθους τῶν ὀστῶν. καὶ διὰ τοῦτο ἔλαττον χρὴ εἶναι τοῦ προτέρου τὸ δεύτερον.

VII. περὶ δὲ τοῦ σχήματος αὐτῶν, ὅτι μὲν ἀπὸ πλατυτέρας τῆς ἄνω βάσεως εἰς στενοτέραν τὴν κάτω τελευτᾷ, τοῖς

menta : communia autem, quoddam ceu propugnaculum oſſeis corporibus caro eſt, & omnem à ſanguine veluti rorem calidum intra ſe continet, cumque moderatè calens ſit, æque in excellenti frigore atque in calore opitulatur. Et de digitorum carne hactenus dictum ſit.

VI. De ipſorum autem artubus deinceps agendum, eorumque multitudo, magnitudo, figura, modusque juncturæ, examinanda ſunt. De multitudine, quod tribus tantum internodiis conſtare digitos neceſſe eſt. Nam quæ ex pluribus partibus componuntur, noxæ magis patent quam quæ ex paucioribus : ut ſi ex paucioribus quam tribus tam varias figuras ſubire non poſſent ; ut igitur multis motionibus moveatur, minimeque periculis objiciantur, ternarius numerus fuit aptiſſimus. De magnitudine autem neminem latet, os primo loco poſitum, ſequenti majus eſſe : illud enim vehit, hoc vehitur : at vehens, vecto majus eſſe oportet. Secus autem id fieri nequit, quin paulatim oſſium magnitudo minuatur : ideoque ſecundum priore minus eſſe neceſſe eſt.

VII. Quantum ad figuram pertinet, quod à latiore baſi ſuperiore in arctiorem inferiorem deſinant, eædem

τὰς αὐτὰς ἔχει τοῖς περὶ τοῦ μεγέθους εἰρημένοις αἰτίας. ὅτι δὲ καὶ περιφερῆ, τὴν δυσπάθειαν αἰτιατέον. ἁπάντων γὰρ τῶν σχημάτων τὸ τοιοῦτον δυσπαθέστατον, ὡς ἂν οὐδεμίαν ἔχον ἐξοχὴν ὑπὸ τῶν προσπιπτόντων ἔξωθεν ἀποθραυσθῆναι δυναμένην. διὰ τί δὲ ἀκριβῶς μὲν ἔξωθεν κυρτὸν, ἔνδοθεν δὲ κἀκ τῶν πλαγίων οὐκ ἀκριβῶς. καὶ τοῦτο τοῦ βελτίονος ἕνεκα. τοῖς μὲν γὰρ ἐντὸς μέρεσιν οἱ δάκτυλοι καὶ τρίβουσι καὶ μαλάττουσι, καὶ λαμβάνουσι τὰ σύμπαντα. χεῖρον δ' ἂν ἐγίνετο, κυρτῶν ταύτῃ γινομένων τῶν ὀστῶν. τοῖς δ' ἐκτὸς οὐδὲν τούτων οὐδ' ἄλλην τινὰ ἐνέργειαν ἐνεργοῦντες, ἀκριβῶς κατεσκευάσθησαν κυρτοί. ἐν δ' ἂν τοῖς πλαγίοις, τὸ μὲν δυσπαθὲς εἶχον ἂν ἀλλήλοις φρουροῦντες. ἐδέοντο δὲ ἐν τῷ συνάγεσθαι, μηδεμίαν ἀπολιπεῖν χώραν κενὴν ἐν τῷ μεταξύ. οὔκουν ἐχρῆν αὐτοὺς κυρτοὺς ταύτῃ γίνεσθαι. πίστις δὲ ἱκανὴ τοῦ λεγομένου, τὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου καὶ τοῦ μικροῦ, τοῦ μὲν τὴν ἄνωθεν, τοῦ δὲ τὴν κάτωθεν περιφέρειαν ἀκριβῶς γίνεσθαι κυρτήν. οὔτε γὰρ ἐφρουροῦντο ταύτῃ πρὸς οὐδενὸς, οὔθ' ὁμίλουν ἑτέρῳ δακτύλῳ. θαῦμα μὲν δὴ καὶ τοῦτο τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν τοῦ διαπλάσαντος οὕτως τὴν τῶν ὀστῶν κατασκευήν. θαῦμα δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ ὁ τῆς διαρθρώσεως τρόπος. οὐ γὰρ ἁπλῶς οὐδὲ ὡς ἔτυχεν ἐκ τριῶν ὀστῶν ἕκαστος διήρθρωται τῶν τεσσάρων δακτύλων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ τῶν θυρῶν

eædem ſunt cauſæ, quas & de magnitudine diximus. Teretia ſunt quoque, quoniam minus patiuntur: omnium enim figurarum tutiſſima, rotunda eſt: eo quòd nihil habet eminens, quod externis occurſans refringi queat. Cæterum quare extrinſecus exquiſitè convexa videntur, intrinſecus & à lateribus non item? An id etiam melioris notæ cauſa factum fuit? nam digiti internis partibus terunt, ſubigunt, capiuntque omnia: quod deterius fieret, ſi hac parte oſſa gibba forent. Exteriore autem nihil quicquam iſtorum, neque aliud quippiam agentia, ad unguem gibba fuerunt: ſed à lateribus ſeſe mutuo defendentia, ægrè à peregrinis cauſis violantur: opus eſt autem cum inter ſe committuntur, ne ulla rima patens inter ea relinquatur: quare hac parte, ut eſſent rotunda, non decuit. Dictis noſtris inde fides acquiritur: magni digiti ſuperiorem, minimi inferiorem ambitum ad amuſſin fuiſſe rotundum; à nullo namque partes hæ defendebantur, neque alteri digito adhæreſcebant. Id utique eſt boni DEI noſtri miraculum tam eleganter oſſium compoſituram ſtatuentis, miraculumque nihilominus ipſe juncturarum modus: eo, quod neque ſimpliciter, neque utcunque externis oſſibus unuſquiſque quatuor

ρῶν στρόφιγγες, οὕτως καὶ τῶν ἄρθρων ἕκαστον ἐξοχὰς κοιλοτήτων ἀντεμβαινούσας ἔχει σύμμετρα. εὐρυτέρας μὲν γὰρ τῆς κοιλότητος γινομένης, χαλαρὸν ἂν ἦν τὸ ἄρθρον· στενοτέρας δὲ, δυσχερὴς ἂν ἡ κίνησις ἐγίνετο μηδεμίαν ἀναστροφὴν ἔχουσα. καὶ κίνδυνος οὐ μικρὸς, τὰς ἐξοχὰς τῶν ὀστῶν θραυσθῆναι στενοχωρουμένας. ἀλλ' οὐδέτερον τούτων ἐγένετο, καὶ πάσας τὰς τῶν ὀστῶν κοιλότητας οἷον ἄμβωνές τινες κύκλῳ περιθέουσιν, ἀσφάλειαν μεγάλην τοῖς ἄρθροις παρεχόμενοι, τοῦ μήποτε ἐκπεσεῖν ἄνευ τινὸς ἐξαισίας ἀνάγκης.

tuor digitorum coagmentatus eſt, ſed quemadmodum valvarum cardives, ſic articulorum quilibet eminentes quoſdam tumores in cava illis magnitudine reſpondentia ſubeuntes poſſident. Nam ſi capax nimis eſſet ſinus, laxior artus labaſceret: ſi anguſtior, ægrè motus fieret, nullam habens in converſione lubricitatem: diſcrimenque haud mediocre inſtaret, ne oſſium tubercula nimis arctata frangerentur. Sed neutrum horum factum eſt, omneſque oſſium ſinus veluti colliculi quidam ambiunt, magnum præſidium artubus præbentes, ut nunquam citra inſignem neceſſitatem luxatio fiat.

VIII. Ἀλλ' ἐπεὶ πάλιν ἐκ τῆς οὕτως ἀσφαλοῦς κατασκευῆς κίνδυνος ἦν, τάς τε κινήσεις δυσχερέστερον γίνεσθαι, τάς τε ὑπεροχὰς ἐκτρίβεσθαι, διὰ τοῦτο διπλῆ βοήθεια παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ τούτοις δεδώρηται· χόνδρῳ μὲν γὰρ πρότερον τούτων ὑπαλείψας τῶν ὀστῶν ἑκάτερον, ἐπιχέας δὲ τοῖς χόνδροις οἷον ἔλαιον λιπαρὸν καὶ γλίσχρον χυμὸν, εὐκίνητόν τε ἅμα καὶ ἀνέκπλωτον ἅπασαν διάρθρωσιν τῶν ὀστῶν ἀπειργάσατο. ἦν μὲν οὖν καὶ τὸ κατὰ τὰς κοιλότητας τῶν ὀφρύων τέχνασμα τῆς δημιουργίας ἱκανὸν κωλύειν τὰς διεκπλώσεις τῶν ἄρθρων. ἀλλ' οὐκ ἐπίστευσεν αὐτῷ μόνῳ τὴν φυλακὴν ὁ Θεὸς, εἰδὼς πολλὰς πολλάκις βιαίους τε καὶ σφοδρὰς κινήσεις καταληψο-

VIII. Cæterum quoniam adhuc tam munita ſtructura periculo non vacabat, quin motus difficilius prodirent, atque illæ prominentiæ eliderentur, propterea geminum ſubſidium adverſus hæc à ſummo creatore paratum eſt: nam cartilaginem prius utrique oſſi illinens, cartilagineſque quodam ceu oleo, pingui viſcidoque humore perfundens, bene verſatilem ſimul & firmiſſimam univerſam oſſium compagem comparavit. Erat ſane in ſinibus ſummorum oſſium ſufficiens artis opus, ad arcendam artuum luxationem: non ei tamen ſoli hanc curam Divina providentia mandavit, cum multoties multis vehementi-

 bus

Digitized by Google

ληψομένας τὸ ζῶον. ἵν᾽ οὖν πανταχόθεν ἀκριβῶς ἅπαν ἄρθρον φρουρηθῇ, συνδέσμους τινὰς τῶν ὀστῶν ἑκατέρων ἐξέφυσεν, ἑκατέρου καθάπτοντας εἰς θάτερον. εἰσὶ δὲ αὐτῶν, οἱ μὲν ὥσπερ νεῦρα στρογγύλοι τε καὶ παχεῖς, οἱ δὲ ὥσπερ ὑμένες περιμήκεις τε καὶ παχεῖς, κατὰ τὴν χρείαν τῶν ἄρθρων τοιοῦτοι γεγονότες μέγιστοι καὶ παχύτατοι, ὥστε τὰ κυριώτατα τῶν ἄρθρων φρουρεῖν καὶ συνδέειν· οἱ λοιποὶ δὲ ἐν τοῖς ἀκυροτέροις αὐτῶν καὶ μικροτέροις. ταῦτ᾽ οὖν ἅπαντα κοινῶς κατὰ πᾶν ἄρθρον ἐτεχνήσατο, καὶ κατὰ τοὺς δακτύλους· ἐν τούτοις γὰρ ἔπρεπε μάλιστα· μικραὶ μὲν γὰρ αἱ διαρθρώσεις αὐτῶν· ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ἐγγεγλυμμέναι, λεπταῖς τε ἴτυσι πανταχόθεν ἐστεφανωμέναι, καὶ χόνδροις ἐπαληλιμμέναι, καὶ συνδέσμοις ὑμενώδεσι συνημμέναι. τὸ δὲ μηδαμῇ τὰς ὀφρύας τῶν ὀστῶν ἴσας ἐργάζεσθαι, ἀλλ᾽ ἔξωθεν μὲν πολὺ μείζους, ἔσωθεν δὲ ἐλάττους, μέγιστον δεῖγμα καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἐν δακτύλου κατασκευῇ. μικραὶ μὲν γὰρ γενόμεναι, ἐπέκεινα ἂν τῆς ἐσχάτης ἐκτάσεως συνεχώρουν ἀνακλᾶσθαι τοῖς ἄρθροις· μείζους δὲ εἰ τὸ ἔσωθεν ἦσαν, ἐκώλυον ἂν ἐπὶ πλεῖον κάμπτεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἐλάττους μὲν ἐντός, μείζους δὲ ἐκτός. διὰ τί δὲ σκληρὰ καὶ ἀμύελα, καὶ πυκνὰ τὰ τῶν δακτύλων ὀστᾶ; ἢ ὅτι γυμνὰ πάντη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαθῆ; μέγιστον ἄρα

bus ac violentis motibus animalia vexatum iri cognoſceret. Igitur ut abſolute & ab omni parte articulus quiſque in tuto eſſet, copulas quaſdam ab utroque oſſe produxit, ab altero ad alterum pertingentes: quarum aliæ ceu nervi, rotundæ craſſæque ſunt, aliæ inſtar membranarum oblongarum craſſarumque, pro artuum uſu maximæ & craſſiſſimæ, ut maxime principes artus cuſtodiant atque devinciant: ignobiliores vero minoribus copulis continentur. Hæc ſane omnia univerſim in omnibus artubus conditor noſtri Deus fabrefecit, ſed præcipuè in digitis: in his enim maxime decorum eſt; nam exigui ſunt digitorum articuli, ſed accurate verticillati, & gracilibus orbibus undique coronati, cartilaginibus veſtiti, vinculiſque membranoſis copulati. Verum & oſſium ſupercilia nequaquam paria effecta eſſe, ſed extra multo majora, interius autem minora: ingens id quoque Divinæ ſapientiæ in faciendis digitis indicium fuit. Minora namque ſi exterius fuiſſent, ultra ſummam diſtentionem articulos retrorſum flecti permiſiſſent: ſi majora interius, multum curvari digitos vetuiſſent, proptereaque minora interius, majora exterius fuere locata. Sed quare dura, non medulloſa, denſaque ſunt digitorum oſſa? An quia nuda, & ob id injuriis

ἆρα βοήθημα αὖθις ἡ τοιαύτη κατασκευὴ πρὸς δυσπάθειαν. τὰ μὲν δὴ τῶν ὀστῶν τῶν ἐν τοῖς δακτύλοις, ὧδε ἔχει.

riis obnoxia? unde maximo illis præſidio eſt talis materiæ modus, ne facile patiantur. Digitorum quidem oſſa ita à natura ſuere inſtituta.

IX. Τὰ δὲ τῶν μυῶν, ἐν τῷ περὶ μυῶν κινήσεως βιβλίῳ τοῦ Γαληνοῦ αὐτάρκως εἴρηται. περὶ δὲ τενόντων, καὶ ἰνῶν, καὶ ὑμένων, τῶν τε τὴν χεῖρα καὶ τοὺς δακτύλους κινούντων, εἴς τε τὴν ἐκτὸς κίνησιν, καὶ εἰς τὴν ἐντὸς, καὶ εἰς πλάγια, ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ περὶ μυῶν κινήσεως βιβλίῳ τοῦ Γαληνοῦ, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς ἀνατομικῆς αὐτοῦ ἐγχειρήσεως διείληπται. περὶ δὲ νεύρων, καὶ ἀρτηριῶν, καὶ φλεβῶν, εἰπεῖν ἡμῖν οὐ πρόκειται. ὅτι μὲν γὰρ ἐγκέφαλος, καὶ καρδία, καὶ ἧπαρ ἀρχαί· καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν ἀρχὴν ὁ νωτιαῖος λαμβάνει, ἐκ δὲ τοῦ νωτιαίου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τὰ νεῦρα τὴν ψυχικὴν δύναμιν· ἐκ καρδίας δὲ τὴν σφυγμικὴν αἱ ἀρτηρίαι· αἱ δὲ φλέβες ἐξ ἥπατος τὴν θρεπτικὴν, ἐν τῷ περὶ τῶν καθ᾽ Ἱπποκράτην καὶ Πλάτωνα βιβλίῳ τοῦ Γαληνοῦ, ἱκανῶς λέλεκται.

IX. At de muſculis, in libro de muſculorum motu à Galeno ſcripto, ſatis abunde dictum eſt: de tendonibus, de fibris, & membranis manum digitosque introrſum, extrorſum, & ad latera moventibus, itidem in Galeni libro de muſculorum motu, & in primo de Arte diſſecandi comprehenſum eſt. De nervis autem, arteriis, & venis, ſermonem facere intentio noſtra non eſt. Et cerebrum quidem, cor & jecur, principes partes eſſe, & à cerebro ſpinæ medullam oriri, ex eaque, & ipſo cerebro nervos animalem, ex corde arterias pulſatricem, ex jecore venas nutritoriam vim haurire, in Galeni volumine de Hippocratis Platonisque decretis latiſſime eſt diſputatum.

X. Ὑπόλοιπον δ᾽ ἂν εἴη περὶ τῶν ἐντὸς τῆς ἄκρας χειρὸς διελθεῖν. διὰ τί τε λεῖον καὶ ἄτριχόν ἐστι, καὶ σκληρὸν, ἔτι τε κοῖλον τὸ μέσον, ὅπερ καὶ θέναρ καλεῖται. τοῦ γὰρ μυὸς τοῦ κατὰ τοὺς τέσσαρας δακτύλους ἑνὸς ὄντος μικροῦ καθ᾽ ἕκαστον δάκτυλον, ἰδίως δύο δάκτυλοι κατὰ τὸν μέγαν εἰσίν· οἱ καὶ τὰ καλούμενα θέναρα γυνῶντες, περιέχον-

X. Supereſt de his, quæ intra ſummam manum ſunt, diſſerere: propter quid media manus, quæ & thenar Græce vocatur, Latine vola, lævis, glabra, dura, & concava eſt: muſculo enim cuique digitorum quatuor uno & exiguo conceſſo, proprie duo in digito, qui magnus vocatur, thenara appellata

Digitized by Google

χονται μέγιστοι· δι᾽ οὓς τό, τι σαρκῶδες τῆς χειρὸς ὑψηλὸν γίνεται, καὶ τὸ μέσον κοῖλον· καὶ τῶν δακτύλων ὅ, τε μέγιστος, καὶ ὁ σμικρότατος ἐπὶ πλεῖστον τῶν ἄλλων ἀπάγονται. καὶ μὴν καὶ μεταξὺ τοῦ τε μεγάλου καὶ τοῦ λιχανοῦ μῦς ἕνεκα τοῦ σαρκῶδες ἐργάσασθαι τὸ ταύτης μέρος τῆς χειρὸς ἐγένετο. ἐξηγήσασθαι δὲ χρὴ τὸν ὑποπεφυκότα τῷ δέρματι τῆς χειρὸς ἔσωθεν τένοντα, τὴν ἔκφυσιν ἔχοντα ἐκ τοῦ μέσου μυὸς τοῦ εὐθέος, ὃς ἐλάττων ἐστὶ τῶν ἄλλων τεττάρων μυῶν, ὅτι μηδὲ κινεῖ τινα διάρθρωσιν· ἐπιπολῆς δὲ ὑπὸ τὸ δέρμα, τὴν μέσην χώραν τοῦ κοιλώματος εἴληφεν. ἀποφύεται μὲν οὖν ὁ τένων οὗτος πρὶν ἐπὶ τὴν τοῦ καρποῦ διάρθρωσιν ἀφικέσθαι. πλατύνεσθαι δὲ ἄρχεται κατ᾽ ἐκείνην πρῶτον, ἐντεῦθέν τε φαίνεται καθάπερ τι δεύτερον δέρμα λευκὸν καὶ πυκνὸν καὶ ἄναιμον, ὑποτεταγμένος παντὶ τῷ δέρματι κατ᾽ ἄκραν τὴν χεῖρα καὶ τοὺς δακτύλους κατὰ σύμφυσιν· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἄκρᾳ χειρὶ καὶ τοῖς δακτύλοις δέρμα τὸ ἐντὸς οὐκ ἀποδέρεται. διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν καὶ τὸ τῶν ποδῶν δέρμα, ἔτι τε τὸ μέτωπον καὶ ὀλίγου δεῖν ἅπαν τὸ πρόσωπον, ἄλλα τέ τινα τῶν κατὰ τὸ ζῶον, οὐκ ἔστιν ἀποδεῖραι διὰ τὴν τῶν τοιούτων τενόντων ἢ μυῶν εἰς αὐτὰ κατάφυσιν. καθόλου δὲ χρὴ γιγνώσκειν, ὡς ἤτοι τοῦ μεταδοῦναι χάριν αἰσθήσεως ἀκριβεστέρας, ἢ κινήσεως τῆς καθ᾽

conſtituentes, maximi ſunt, per quos pars carnoſa manus altior fit, & medium concavum, & ex digitis maximus atque minimus longiſſime ab aliis diducuntur: quin etiam muſculus, qui inter magnum digitum indicemque eſt, ut ea manus pars carnoſior redderetur, factus fuit. At in in præſentia exponere oportet, tendonem ſub manus cute interna adhæreſcentem, à medio muſculo recte exorientem: qui muſculis aliis quatuor minor eſt, eo quod nullum articulum movet: ſuperne autem ſub cute mediam cavitatis ſedem ſortitus eſt. Exoritur ſane tendo iſta antequam ad manus cubitique communem juncturam (carpon Græci vocant, noſtri brachiale) perveniat: ſed apud illam primum dilatari incipit, indeque veluti ſecunda cutis, alba, denſa, & exanguis apparere incipit, univerſæ cuti in ſumma manu per coalitum ſubſtratus, & hanc ob cauſam in ſumma manu, digitiſque cutis interna excoriari nequit: atque ob idipſum, pedum cutis, præterea frons, & fere tota facies, aliaque nonnulla in animali membra propter hujuſmodi tendonum, aut muſculorum cum ipſis concretionem, cute ſpoliari non poſſunt. Atqui in univerſum ſciendum eſt, aut exquiſitioris ſenſus impartiendi, aut motus voluntarii cauſa, cutim hanc

καθ᾽ ὁρμὴν, δυσπερίτρεπτον καὶ σκληρὸν καὶ ἄτριχον εἴργασται τὸ δέρμα, καὶ καταφύονται τοιοῦτοι εἰς αὐτὸ τένοντες. ἔπρεπε δὲ καὶ ταῖς χερσὶν ἀντιληπτικαῖς ὑπαρχούσαις δυσπερίτρεπτον ἔχειν τὸ ἐντὸς δέρμα καὶ ἄτριχον, ὡς πρὸς ἄλλα τε πεποιημέναις, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν τῶν σμικρῶν σωμάτων ἀσφαλῆ τε καὶ ἀκριβῆ λαβήν. καὶ μέντοι καὶ αἰσθητικώτερον παντὸς τοῦ ἄλλου δέρματος. οὐ γὰρ ἕτερον ἐχρῆν μὲν εἶναι τὸ ἀντιληπτικὸν, ἕτερον δὲ τὸ ἁπτικὸν ὄργανον· οὐδ᾽ ἕτερον μὲν λαμβάνειν ἕκαστον τῶν ἐκτὸς, ἄλλο δὲ κρίνειν τῶν ληφθέντων θερμότητα καὶ ψυχρότητα, καὶ σκληρότητα καὶ τὰς ἄλλας τοιαύτας διαφοράς· ἀλλ᾽ εὐθέως ἅμα τῷ λαμβάνειν ἕκαστον ἄμεινόν ἐστι καὶ συνδιαγινώσκοι ὁποῖόν τι κατὰ τὴν φύσιν ἐστί. συντελεῖ δὲ οὐ σμικρὰ πρὸς ἀκριβῆ διάγνωσιν ἁπασῶν τῶν ποιοτήτων καὶ τὸ ἄτριχον τοῦ δέρματος, ἐκ τῆς τοῦ πλατυνθέντος τένοντος ἀποφύσεως ἀπεργασθὲν, καὶ μάλιστα διὰ τὰς ἐν τῷ θέναρι μαλαγὰς ἐμπλάστρων τε καὶ χειροπλάστων· διὰ ταῦτα δὴ τοὺς τοιούτους τένοντας εἰς τὰ τῶν χειρῶν ἔνδον ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν πρόνοια ἐνέφυσε δέρματα. καὶ περὶ μὲν τῆς κατασκευῆς τῆς ἄκρας χειρὸς, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

XI. Εἰς δὲ τῶν λοιπῶν μορίων τῆς ὅλης χειρὸς μετελθώμεθα τὴν ἐξήγησιν, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πήχεως ποιησάμενοι, ΧΡΙΣΤΟΝ τὸν ἀληθινὸν ΘΕΟΝ ἡμῶν ἐπιτάῤῥοθον καὶ ὁδηγὸν γενέσθαι. ὅτι μὲν οὖν ἔκτασιν καὶ κάμψιν τῆς ὅλης

χει-

hanc ægrè alterabilem, duram & glabram fuiſſe creatam, taleſque in ipſa tendones inſertos eſſe. Decebat vero manus, apprehenſoria organa, cuti interna difficulter alterabili eſſe præditas: quippe & ad alia factæ ſunt, & ad exiguorum corporum tutam diligentemque capturam. Eſt utique cutis hæc ultra omnem aliam ſenſitiva: quandoquidem non aliud eſſe decebat apprehenſorium inſtrumentum, aliud tactorium: neque aliud externa quæque apprehendere, aliud apprehenſorum caliditatem, frigiditatem, duritiam, cæteraque id genus diſcrimina judicare, ſed ſimul atque aliquid corripuerit, præſtat ut & correpti naturam dignoſcat. Non parum autem & accuratæ qualitatum omnium dignotioni cutis glabritas conducit, ex tendonis dilatati proceſſu exoriens, potiſſimumque ob emplaſtrorum, & aliorum quæ manu fiunt ſubactionem, vola manus id præſtante: atque ideo ejuſmodi tendones, internis manus cutibus optimi Dei providentia inſervit. Et de ſummæ manus ſtructura hactenus.

XI. Ad reliquarum totius manus partium expoſitionem accingamur, initiumque à cubito ſumamus, prius Chriſtum verum Deum noſtrum nobis fautorem, itinerisque ducem adeſſe precati. Totius manus ten-

tio-

χειρὸς ὁ πῆχυς καὶ τὸ τούτου ἄρθρον ἐργάζεται, τὴν δὲ περιστροφὴν πρὸς τὸ πρηνῆ καὶ ὑπτίαν γίνεσθαι τὴν χεῖρα, ἡ κερκὶς καὶ τὸ ταύτης ἄρθρον, πᾶσι τοῖς ἐμπείροις ἀνατομικῆς ἐγχειρήσεως δῆλόν ἐστιν. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ πήχεως καὶ τῆς κερκίδος προηγοῦνται ὅ, τε καρπὸς καὶ τὸ μετακάρπιον, ἀπ' αὐτῶν ἀρξώμεθα τῆς ἐξηγήσεως. θαυμάσωμεν δὲ τὴν σοφίαν τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πῶς τὰ μεγάλα τῶν ὀστῶν, μηρόν τε φημὶ καὶ κνήμην, καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἑνὸς ὀστοῦ. τὸν δὲ καρπὸν σμικρὸν καὶ οὐτιδανὸν, οὔτε ἐκ τοσούτων ὀστῶν συνέθηκεν. ἀλλ' ἐὰν ἀκριβῶς καταμάθωμεν τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν χρείαν αὐτοῦ, πάντως καὶ ἀναγκαῖον εἶναι αὐτὸν κυρώσομεν ἐκ πολλῶν ὀστῶν συγκεῖσθαι, σμικρῶν τε καὶ ἀμυέλων· καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῶν διὰ συνδέσμων εὐρώστων γεγενῆσθαι. δυσπαθὲς γὰρ τὸ ἐκ πολλῶν ὀστῶν σύνθετον ὀστοῦν. καθάπερ γὰρ τὰς ἀσπίδας οὐκ ἐκ μιᾶς σανίδος, ἀλλ' ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν οἱ κατὰ τοὺς πολέμους ἔμπειροι συντεθείκασι, διὰ τὸ μὴ εὐκόλως θραύεσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ καρποῦ καὶ τοῦ μετακαρπίου.

XII. Διὰ τί δὲ τὸ μὲν μετακάρπιον ἐκ τεσσάρων ὀστῶν σύγκειται, ὁ δὲ καρπὸς ἐξ ὀκτώ. ὅτι τὸ μὲν μετακάρπιον διαρθροῦται τοῖς τέτρασι δακτύλοις τοῖς κατ' εὐθεῖαν κειμένοις. ὁ γὰρ μέγας, ὃν καὶ ἀντίχειρα καλοῦμεν, οὐ τῷ μετακαρπίῳ διαρθροῦται, ἀλλὰ τῇ ἐξοχῇ τοῦ πήχεως τῇ συναπτομένῃ τῷ καρπῷ.

ὅτι

tionem, flexuramque, à cubito, ejusque articulo præſtari: pronam vero & ſupinam manum à radio ejusque articulo fieri neminem inciſoriæ artis peritum præterire arbitror. At quoniam cubitum & radium carpus, id eſt brachiale, palmaque præcedunt, ab ipſis explicare ordiemur, ſapientiamque Divini opificis demirabimur, quo modo magna oſſa, femur ſcilicet, crus, & alia, ex uno tantum oſſe: brachiale vero exiguum, nulliusque precii, ex tot oſſiculis inſtruxerit. Verum ſi diligenter ejus functionem uſumque percipimus, prorſus neceſſarium eſſe affirmabimus, cum ex multis paruis & medulla privatis oſſibus fuiſſe contextum, eorumque ſtructuram robuſtis ligamentis fuiſſe firmatam. Os enim ex multis oſſibus compoſitum, valentiſſimum eſt. Nam ſicuti bellicæ rei periti clypeos, ne facile rumpantur, non ex una lignea tabula, ſed ex multis parvisque componunt: eadem eſt brachialis & palmæ ratio.

XII. Cæterum quare palma ex quatuor, brachiale ex octo oſſibus conſtat? An quia ex palma quatuor digiti e regione poſiti oriuntur? magnus enim, quem & pollicem appellamus, non palmæ inſeritur, ſed cubiti tuberculo, quod cum brachiali committitur. Quoniam autem, cum quatuor ſint palmæ oſſa,

debe-

ὅτι δὲ τεσσάρων ὄντων τοῦ μετακαρπίου τῶν ὀστῶν, ἔμελλε τὸ αὐτὸ μετακάρπιον διαρθροῦσθαι κατὰ τὸ ἕτερον πέρας τῷ καρπῷ, δηλαδὴ τεττάρων ὄντων τῶν ὀστῶν τοῦ τοιούτου καρποῦ, οὐκ ἤρκει δὲ διὰ τὴν σμικρότητα, προςτίθησιν ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια τοῖς τέτρασιν ἄλλα τέσσαρα ἐν δυσὶ στίχοις, κοιλαινόμενα κατὰ τὴν ἕνωσιν αὐτῶν εἰς ὑποδοχὴν τῶν τοῦ μετακαρπίου ὀστῶν, ὡς εἶναι πάντα τὰ ὀστᾶ τοῦ καρποῦ ὀκτώ. μαθήσοις δ᾽ ἂν τὸ λεγόμενον, εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐξ ἀνατομῆς. διὰ τί δὲ τὰ τοῦ καρποῦ ὀστᾶ, σιμὰ μὲν ἐντὸς, κυρτὰ δὲ ἐκτός. ἵνα ταῖς ἀνακλάσεσι τῆς ἄκρας χειρὸς, μήτε πέρα τοῦ μέτρου περιάγηται, μήτε ἀστήρικτον μένῃ, καὶ ὡς ἂν εἴπῃ τις πάρετον. ὡσαύτως δὲ φαμὲν καὶ περὶ τῶν ὑποφύσεών τε καὶ ἀποφύσεων ἁπασῶν τῶν ἐν τοῖς κώλοις, ἔνθα χρὴ διάρθρωσιν γίνεσθαι ὀστῶν, καὶ μάλιστα μεγάλων, κυρτὸν μὲν εἶναι χρὴ τὸ ἐμβησόμενον, κοῖλον δὲ τὸ ὑποδεχόμενον ἐστὶν καὶ περιφερὲς πανταχόθεν· ὥστε μὴ ὀλισθαίνειν ἐν ταῖς σφοδραῖς κινήσεσι τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβαίνοντος ὀστοῦ. ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὸν καρπὸν ἔδει διαρθροῦσθαι τοῖς πήχεώς τε καὶ κερκίδος πέρασι, δεόντως ἑκάτερον τῶν ὀστῶν ἐπίφυσιν ἔσχε, κυρτὴν μὲν καὶ περιφερῆ τοῖς ἐκτὸς, κοίλην δὲ τοῖς ἔνδοθεν. ἀλλ᾽ ἡ μὲν κερκὶς πανταχόθεν ὀφρὺν ἔχει περιθέουσαν, ὑφ᾽ ἧς ἀκριβῶς σφίγγεται τῷ ταύτης πέρατι ὁ καρπός· ὁ δὲ πῆχυς οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίως, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔσω τε καὶ πρὸς τὴν κερκίδα

debebat ea ſecundum alterum extremum brachiali conjungi, ſi quatuor tantum fuiſſent oſſa brachialis, non ſatis ob ſuam parvitatem feciſſent: Dei ſapientia quatuor illis per duos proceſſus totidem adjecit, in vertices ſinuata: ut palmæ oſſium tubercula, dum illis committuntur, recipiant, adeo, ut brachialis oſſa octo numero ſint. Dictorum autem noſtrorum veritatem ex diſſectione percipies. At quare brachialis oſſa intra ſima, extra gibba fuere? vt ne manus, dum reflectitur, ſupra modum convertatur, & ne ſine fulcro aliquo, veluti reſoluta labaſcat. Idem de omnibus appendicibus, proceſſibusque dicendum, ubi oſſa & præcipue magna committi opus eſt, quod quidem ingreditur, tuberoſum: quod autem recipit, verticillatum & undique rotundum eſſe oportet, atque ita evenit, caput ſubeuntis oſſis neque in fortioribus motibus elabi. Poſtquam igitur & brachiale cum radii cubitique extremis connecti neceſſe fuit, jure utrunque os quandam appendicem habuit gibbum, rotundumque exterioribus, interioribus ſinuatum. Sed radius ſupercilium circumambiens undique, quo diligenter ejus termino brachiale ſtringitur. Sed cubitus non ita habet, pars enim interior, & ad radium

ſpe-

κίδα βλέπον τοιοῦτον, τὸ δ' ἄλλο τὸ κατὰ μῆκός τι καὶ εὐρυχωρίαν ὅλου τοῦ κώλου πέρας, εἰς περιφερῆ κεφαλὴν τελευτᾷ, ἣ περιβέβληται τὸ ταύτης τεταγμένον ὀστοῦν τὴν τοῦ καρποῦ γληνοειδῆ κοιλότητα· ὥστε διττὴν εἶναι κατὰ τὸν καρπὸν διάρθρωσιν, καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς, τὴν ἐπὶ τὸ πρανές τε καὶ ὕπτιον ἐπιστροφὴν τῆς χειρὸς γίνεσθαι· διὰ δὲ τῆς ἄλλης τῆς μεγάλης ἐκτείνεσθαι καὶ κάμπτεσθαι τὸ κατὰ τὸν καρπὸν ἄρθρον.

XIII. Περὶ δὲ θέσεως καὶ διαπλάσεως τῆς κερκίδος καὶ πήχεως ἑξῆς ἂν εἴη ῥητέον. ἡ μὲν δὴ θέσις αὐτῆς λοξὴ γέγονεν, ἡ δὲ τοῦ πήχεως εὐθεῖα. κατὰ γὰρ τὴν φύσιν τῆς κινήσεως ἑκατέρας, ἐχρῆν εἶναι καὶ τὴν θέσιν ἑκατέρου τῶν ὀστῶν. ἡ μὲν γὰρ κατ' ἔκτασίν τε καὶ κάμψιν κίνησις, ὑπὸ τοῦ πήχεως γίνεται ὅλου τοῦ κώλου κατ' εὐθεῖαν γινομένη· ἡ δὲ ἐπὶ τὸ πρανὲς καὶ τὸ ὕπτιον, καὶ κατὰ τὰ πλάγια τῆς χειρὸς κίνησις ὑπὸ τῆς κερκίδος γίνεται. εὐλόγως ἄρα λοξὴ μὲν ἡ κερκίς, εὐθὺς δὲ ὁ πῆχυς ἐστίν. διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν βραχίονα ἡ διάρθρωσιν ἑκατέρων τῶν ὀστῶν ἀνόμοιος ἐγένετο· τοῦ μὲν γὰρ πήχεως πρὸς τὸν βραχίονα δύο ἀποφύσεις εἰσί, κυρταὶ μὲν ἔξωθεν, ἔσωθεν δὲ κοῖλαι· μία μὲν ἐκ τῶν ὄπισθέν τε καὶ κάτωθεν αὐτοῦ μερῶν, ἥπερ δὴ καὶ μείζων ἐστίν· ἑτέρα δὲ ἐκ τῶν ἄνωθέν τε καὶ πρόσθεν, ἐλάττων ἐκείνης. ἐστραμμένων δὲ πρὸς ἀλλήλας τῶν κοιλοτήτων καὶ ἡνωμένων, μία μεγάλη κοιλότης γίνεται ἐοικῦα τῷ

ſpectans, talis eſt, totum reliquum in longitudinem, latitudinemque totius membri, extremum in rotundum caput intumeſcit, qua os hic collocatum ſe in brachialis ſinuoſam cavitatem conjicit. Quare brachiale duos articulorum ordines continet, quorum uno manus & inclinatur & reſupinatur, altero autem majore brachialis actus tenditur, & recurvatur.

XIII. De poſitu autem formaque radii, & cubiti, deinceps dicere tentabo. Radii poſitus obliquus eſt, cubiti rectus, nam pro motus in utroque natura, utriusque etiam ſitus eſſe debuit. Siquidem tentionis flexionisque motus per cubitum ſecundum totius membri rectitudinem fit: inclinatio vero, ſupinitas, & ad obliqua converſio, per radium miniſtratur. Non ab re igitur radius obliquus, cubitus rectius poſitus eſt, propterea & cum humero utriusque oſſis commiſſura diſſimilis facta eſt, cubiti enim humerum verſus duo vertices extantes, ſunt gibbi extra, interius ſinuati: quorum unus à poſterioribus inferioribusque partibus eſt, qui & major eſt: alter à ſuperioribus prioribusque antepoſito minor: in ſeſe autem vergentibus, conjunctisque cavis unus magnus ſinus literæ Sigma perſimilis efficitur. Hos autem exceſſus ambos

τῷ σίγμα γράμματι. ὀνομάζουσι δὲ τὰς ἀποφύσεις ταύτας, ἀμφοτέρας μὲν κορώνας, διότι περιφερεῖς εἰσιν ἀμφότεραι· τὴν δὲ μεγάλην τὴν ὄπισθεν Ἀθηναῖοι μὲν ὀλέκρανον, Ἱπποκράτης δὲ ἀγκῶνα. τῶν δὲ ὅλης τῆς χειρὸς εἰς τὰ πλάγια κινήσεων, αἱ μὲν ὑπὸ τὸ ὕπτιον ἐλάττους εἰσὶν ἐνέργειαι, αἱ δὲ ὑπὸ τὸ ὕπτιον μείζους καὶ ἀναγκαιότεραι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν τῆς κερκίδος θέσιν ἑτοιμοτέραν ὑπακούειν ἐπὶ τὸ πρανὲς, τοιαύτην ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ κατεσκεύασε, τὸ μὲν ἄνω πέρας ἐπὶ τὴν ἔξωθεν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἀγαγοῦσα, τὸ δὲ κάτω ἐπὶ τὸν μέγαν ἐκτείνασα δάκτυλον. ἐναντίαν δὲ εἴπερ ἔσχε τὴν θέσιν, ἥκιστα ἂν ἐπὶ τὸ πρανὲς ἢ τὸ ὕπτιον ἐκεκίνητο. διὰ ταῦτα μὲν δὴ κερκὶς λοξὴ κατεσκευάσθη καὶ ὡδίπως λοξή.

XIV. Διὰ τί δὲ ἐπίκειται τῷ πήχει; ὅτι μακρότερος αὐτῆς ὁ πῆχυς, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς πρὸς τὸν βραχίονα διαρθρώσεως αὐτὸς ἐπέχει. εὔλογον δὲ ἦν ὀχεῖσθαι τὸ βραχύτερον ὀστοῦν ὑπὸ τοῦ μακροτέρου. διὰ τί δὲ ἀμφοτέρων, τὰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, λεπτότερα· τὰ δὲ κατ᾽ ἀγκῶνά τε καὶ καρπὸν, παχύτερα. ὅτι τὰ μὲν ἐχρῆν χώραν τοῖς μυσὶ παρέχειν, τὰ δὲ ὀγκωθῆναι ταῖς ἐπιφύσεσιν. αὗται δὲ πρὸς τὰς διαρθρώσεις εἰσὶ χρήσιμοι. διὰ τί δὲ αὐτῶν τῶν περάτων, πήχεως μὲν τὸ κατ᾽ ἀγκῶνα παχύτερον, κερκίδος δὲ τὸ πρὸς τῷ καρπόν· ἢ ὅτι κοινὴ μὲν ἀμφοῖν ἐστιν ἡ πρὸς τὸν καρπὸν διάρθρωσις· ἐν δὲ τῷ τὰ πρὸς τὸν βραχίονα πλεονεκτεῖν, ἀναγ-

ambos quidem coronas à rotunditate nominant: magnum quidem poſteriorem Attici olecranum, Hippocrates autem anconem appellat. At univerſæ manus in obliqua motionum, quæ ad ſupinum trahunt, minores ſunt, quæ in pronum majores & magis neceſſariæ: atque idcirco radii poſitum magis in prona vergentem immenſa Dei ſapientia collocavit, ſuperiorem extremitatem ad exterius humeri caput adducens, inferiorem ad magnum digitum protendens. Quod ſi contrarium huic poſitum ſortitus eſſet, minime in pronum ſupinumve moveri potuiſſet. Hæc in cauſa fuere, ut radius obliquus, atque ita obliquus locaretur.

XIV. Sed quare cubito ſuperjacet? Quoniam longior eo cubitus eſt, plurimumque ejus, quæ cum humero fit commiſſuræ obtinet: rationique erat conſentaneum, brevius os à longiore geſtari. Item quare utriuſque media tenuiora ſunt, quæ anconem brachialéque contingunt pleniora? An quoniam ea ſedem muſculis præbere, hæc ad exceſſus intumeſcere oportuit? hi vero ad commiſſuras utiles ſunt? At quare cubiti extremitas anconi propinqua plenior eſt, radii contra, quæ brachiale attingit? An quia communis utrique eſt cum brachiali connexio? Sed in his, quæ ad humerum

Digitized by Google

ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν πῆχυν εἰς τοσοῦτον τῆς κερκίδος μείζονα εἶναι, εἰς ὅσον περ ἡ διάρθρωσις αὐτοῦ χρησιμωτέρα ταῖς ἄλλαις τῆς χειρὸς ἐνεργείαις ὑπάρχει. περὶ μὲν δὴ τῶν τοῦ πήχεως καὶ τῆς κερκίδος ὀστῶν, θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως, καὶ κινήσεων ἀμφοτέρων, ὧδ' ἔχει. τίνες δὲ μύες καὶ τένοντες οἱ κινοῦντες αὐτά, ἐν τῷ περὶ μυῶν κινήσεως Γαληνοῦ αὐταρκῶς εἴρηται.

XV. Λείποιτο δ' ἂν ἔτι τὰ κατὰ τὸν βραχίονα τοῦ πήχεως εἰπεῖν. γίνεται δὲ οὕτως· τοῦ πήχεως αἱ κορῶναι τῇ μεγάλῃ κοιλότητι τοῦ βραχίονος διαρθρούμεναι, τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν κάμψιν τῆς χειρὸς ἀπεργάζονται, ὥσπερ ἡ τῆς κερκίδος πρὸς τὸν βραχίονα τὴν ἐπὶ τὸ πρανὲς καὶ ὕπτιον κίνησιν. ἀκριβοῦνται δὲ ἀμφοτέρων αἱ διαρθρώσεις τῆς τε κερκίδος κατὰ τῶν κορωνῶν τοῦ πήχεως πρὸς βραχίονα πανταχόθεν περισφιγγόμεναι ταῖς βαθμίσι τῆς κοιλότητος τοῦ βραχίονος, ὡς μὴ ἀπολείπεσθαι χώραν κενὴν μεταξύ· ὥστε ἐν ταῖς ἐκτάσεσι τῆς χειρὸς, πρὸς τοὐπίσω μὴ ἀνακλᾶσθαι τὴν χεῖρα, μηδ' αὖ πάλιν εἰς τὰ πλάγια. ἀλλ' ἐκτείνεσθαί τε καὶ κάμπτεσθαι μόνον τὴν χεῖρα συμμέτρως. σύνδεσμοι δέ τινες ἰσχυροὶ κατὰ τὰς τῶν ἐπιφύσεων χώρας ἀνίσχοντες, συνάπτουσί τε καὶ συσφίγγουσι κυκλοτερῶς περικείμενοι τὴν διάρθρωσιν ὅλην. ὡς μὴ ἐκπίπτειν ῥαδίως τάς τε κορώνας καὶ τὸν ἀγκῶνα ἐκ τῆς ὑποκειμένης κοιλότητος. τὸ δὲ τοῦ βραχίονος ὀστοῦν, κυρτὸν μέν ἐστιν ἐν τοῖς ἔξωθεν μέρεσιν, ἐν

* Muſculorum.

merum pertinent, cum cubitus excellat, tanto radio major eſſe debuit, quanto articulus ad alias manus functiones utilior fuit. De radii cubitique oſſium ſitu, forma, motibusque ita res habet. At qui ſunt muſculi, & tendones ipſa moventes, in Galeni libro de lacertorum *motibus abunde diſſertum eſt.

XV. Superſunt adhuc ea de cubito dicenda, quæ ſecundum humerum ſunt: ita vero ſe habent. Cubiti exceſſus, in magno humeri ſinu inſerti, manui tentionem & curvationem largiuntur: quemadmodum radii ad humerum nexus motum ſupinum, pronumque efficiunt: utriusque autem, radii videlicet & cubiti, capitulorum ad humerum commiſſura perfecte abſolvitur, imis cavi humeri partibus arctè adhæreſcens, adeo, ut nihil vacui interjaceat. Quare cum manus tenditur, retro non labitur neque ad latera, ſed erigitur curvaturque moderate. At vincula quædam valentia in commiſſurarum ſedibus enata, univerſum articulum ambientia copulant & devinciunt, ut non facile illi duo extantes vertices, coronæ vocati, & ancon, ex ſubjecto ſinu elabi queant. Verum humeri os extra gibbum eſt, interius cavum, idque opificis noſtri DEI providentia effectum eſt, ſiqui-

ἐν δὲ τοῖς ἔσωθεν, κοῖλον, καὶ τοῦτο τῇ προνοίᾳ τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ ἡμῶν. πρὸς ἀλλήλας γὰρ βλέπειν τὰς χεῖρας, ἄμεινον· καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν κοῖλα τοῦ βραχίονος, ἐντὸς, τὰ δὲ κυρτὰ πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀπέστραπται.

XVI. Μύες δὲ τέσσαρες οἱ κινοῦντες τὸν βραχίονα, δύο μὲν ἔσωθεν, δύο δὲ ἔξωθεν. ἐπίκειται δὲ ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, τέμνοντες ἀλλήλους κατὰ γωνίας ὀξείας καὶ ἀμβλείας τῷ χ γράμματι παραπλησίως, πρὸς τὸ σκεπάσαι τὸν βραχίονα πανταχόθεν, ὡς μὴ παραλιπεῖν χώραν γυμνήν. μέγιστον δὲ θαῦμα τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, ὅτι διτταῖς κινήσεσι λοξαῖς μίαν εὐθεῖαν ἀπεργάζονται. ἀρχομένου γὰρ τοῦ μὲν ἑτέρου τῶν τὸν πῆχυν καμπτόντων μυῶν ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν μερῶν τοῦ κατ' ὦμον χωρίου, καὶ φερομένου ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰ πρόσω τοῦ βραχίονος· τοῦ δὲ ἑτέρου τὴν ἔκφυσιν ἐκ τῶν ἔξω μ̃ τοῦ βραχίονος μερῶν, ἔσω δὲ ἐντεῦθεν ἀτρέμα ἐπιστρεφομένου, πρόδηλος μὲν ἐστὶν ἡ θέσις ὅτι τῷ χ γράμματι ὡμοίωται· πρόδηλος δὲ καὶ ἡ τῆς κινήσεως λοξότης. ἀμφότεροι δὲ τείνοντες μὲν κατ' εὐθὺ ἀκριβῶς κάμπτουσι τὸν πῆχυν· ἐκτρεπόμενοι δὲ τῆς εὐθύτητος, ἐφ' ἑκάτερα περιτρέπουσι. διὰ τί δὲ ὁ βραχίων τοῦ πήχεως μείζων· ὅτι ἐστὶν οἱ κινοῦντες τὸν βραχίονα μύες, μείζους εἰσὶ τῶν τὸν πῆχυν κινούντων μυῶν· ὥστε εἶναι καὶ τοὺς ὄγκους τῶν ὑποκειμένων αὐτῶν ὀστῶν, μείζονας. καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶν ὁ βραχίων τοῦ πήχεως μείζων ἐστί· διὰ δὲ τὸ μέγεθος αὐτοῦ χαυνότερος, καὶ

ſiquidem manus, ut ſeſe reſpicerent, atque in ſeſe vergerent, melius fuit: atque propterea humeri ſimum introrſum, gibbum vero extrorſum fuit poſitum.

XVI. Muſculi autem quatuor humerum moventes, bini extra, binique intra poſiti ſunt: alterque alteri incumbit, ſeſe acutis angulis & obtuſis ad X. literæ figuram interſecantes, ut humerum undique ita contegerent, ne locum aliquem nudum relinquerent. Sed in eorum fabrica id præcipue mirabile eſt, quod geminis obliquis motibus unum rectum conſtituunt. Nam cum lacertorum cubitum curvantium unus ab internis ſummi humeri partibus oriens, inde ad anteriora humeri deſcedat, alter ab exterioribus humeri locis incipiens, inde ſenſim ab interna flectatur, in confeſſo eſt eorum poſitum X. elemento non eſſe abſimilem. Evidens quoque eſt eorum motus obliquitas, ambo autem trahentes ſe ſecundum rectum exquiſite cubitum curvant, ſed à recto declinantes ad alterum latus circumducunt. Verum quarè humerus cubito major? Quoniam & eum cientes muſculi cubitum moventibus majores ſunt: quare & oſſium moles eis ſubjacentium majores eſſe oportuit: atque ideo humerus cubito major fuit,

καὶ συραγγώδης καὶ κοῖλος ἔνδοθεν, ἅμα μὲν ὥστε ἀβαρὴς εἶναι. ἅμα δὲ καὶ τὴν τροφὴν ἑαυτοῦ τῇ κοιλότητι ἐναποτίθεσθαι, ἥνπερ δὴ καὶ μυελὸν ὀνομάζομεν.

XVII. Διὰ τί δὲ ἓν μὲν ὀστοῦν ἐν τῷ βραχίονι, δύο δὲ ἐν τῷ πήχει; ἢ ὅτι καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ πήχεως, καὶ σφόδρα ἀναγκαία καὶ πολλάκις γινομένη; ἢ διότι ἡ τοῦ βραχίονος κεφαλὴ μεγάλη, καὶ σιμὴ, καὶ οὐδαμῶς κονδυλώδης; διὸ καὶ τὴν δεχομένην αὐτὴν κοιλότητα τῆς ὠμοπλάτης, οὐ κοτύλην γεγονέναι, ἀλλὰ γλήνην, μηδαμόσε ὀφρύας περιέχουσαν, λεπτοῖς δὲ καὶ χαλαροῖς καὶ ὑμενώδεσι συνδέσμοις κατὰ τὸ καλούμενον ὦμον ἄρθρον διειλημμένην. καὶ περὶ μὲν τῆς τῶν χειρῶν καλασκευῆς τῆς τε τῶν ὀστῶν, καὶ συνδέσμων, καὶ ἄρθρων, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

XVIII. Καιρὸς οὖν λοιπὸν ἐξηγήσασθαι περὶ τῆς τῶν σκελῶν καλασκευῆς, καὶ τῶν ἄκρων ποδῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν αἰτουμένοις, ὅπως μεγαλύνωμεν αὐτὸν ἐν τοῖς δημιουργήμασιν αὐτοῦ· πῶς ἐν τοῖς πεζοῖς ζώοις μόνον τὸν ἄνθρωπον δίπουν εἰργάσατο, καὶ οὐ μόνον δίπουν, ἀλλὰ καὶ ὄρθιον. κατ' εὐθεῖαν γὰρ γραμμὴν ἐκπεφυκότα τῆς ῥάχεως τὰ σκέλη πεποίηκεν. εἰ γὰρ καὶ τὰ πτηνὰ δίποδα καὶ ἄνω τὰ ὦπα ἔχοντα ἐδημιουργήθη, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὀρθὰς γωνίας ἡ ῥάχις τοῖς σκέλεσιν αὐτοῖς διάκειται βαδίζουσιν, ὥσπερ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ καθέζεσθαι, ἡ μὲν

ob hancque magnitudinem inanior, interius cavernoſus & concavus, ſimul ut levis ſit, & proprium alimentum in cavitate illa reponat, quam ſane medullam nominamus.

XVII. Præterea, quare humerus ex oſſe uno, cubitus ex binis conſtat? An quoniam cubiti functiò ſane admodum neceſſaria, crebroque uſui eſſe ſolet? aut quoniam humeri caput magnum eſt ſimumque, & minime extuberans? Quamobrem ſcapulæ ſinus, in quem id inſeritur, non in heminæ formam, ſed pupillæ, cavatus eſt minime extantibus labiis circumdatam, gracilibus, laxis, membranoſiſque copulis ſecundum humeri commiſſuram deligatus. Hactenus de manuum fabrica, quatenus ad oſſa, copulas, artuſque pertinet, tractatum eſt.

XVIII. Reliquum modo eſt, crurum ſtructuram ſummorumque pedum explicare, Dei prius ope implorata, ut eum ex propriis operibus extollere ac celebrare valeamus. Inter cæteras omnes greſſiles animantes ſolum hominem Deus bipedem creavit, neque ſolum bipedem, ſed etiam erectum: nam ſecundum rectam lineam ex dorſo orientia crura produxit. Quamvis enim & aves bipedes ſunt, ſurſumque ſpectantes, ad rectos tamen angulos ſpina ipſarum gradientium cruribus alli-

μὲν ῥάχις τοῖς μηροῖς πρὸς ὀρθὰς γωνίας κεῖται, οἱ μηροὶ δὲ τῇ κνήμῃ. τῶν δ' αὖ τετραπόδων, οὐχ οὕτως. πάντα γὰρ εἰς τὰ πρόσω τὰς καμπὰς ἔχει τῶν ὀπισθίων σκελῶν, καθάπερ τῶν ἔμπροσθεν, εἰς τοὐπίσω. καὶ γὰρ τὰς καμπὰς πρὸς ἄλληλα ποιεῖται τὰ τετράποδα ζῶα, ὁμοιότατον τρόπον βαδίζοντα τοῖς ἐπὶ τῶν χειρῶν ἕρπουσι βρέφεσιν· ὥστε σοφῶς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἡμῶν τοιούτους πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐσχημάτισεν, ὀρθοὺς μὲν, καὶ καθημένους τὰς κατὰ τὸν βίον ἐνεργείας ἐργάζεσθαι, πρηνεῖς δὲ καὶ ὑπτίους, τῶν τούτων ἐνεργεῖν οὐδὲν, καὶ ἄλλως ὀρθίους ἑστηκότας εἰς τὸν οὐρανὸν ἑτοίμως ἀναβλέπειν τῷ ὄμματι, καὶ νοῦν καὶ χεῖρας ἐκτείνειν πρὸς τὸν κατοικοῦντα ἐν οὐρανοῖς Θεὸν ἡμῶν τὸν ἀγαθόν τε καὶ ἅγιον, εἰς αἶνον τῶν θαυμασίων αὐτοῦ καὶ ὕμνον. τούτου τοίνυν χάριν τοιούτους τοὺς ἀνθρώπους ἐδημιούργησεν. εἰ γὰρ ὁ καλούμενος οὐρανοσκόπος ἰχθὺς τὸ ὄμμα ἄνω ἔχει, ἀλλὰ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἄμοιρος· ἄλογος γάρ. ἐπὶ τὸ προκείμενον δὲ λοιπὸν ἐπανέλθωμεν.

alligatur: ſicut in homine, dum ſedet, ſpina femoribus, tibiis femora, per rectos angulos inhæreſcunt. In quadrupedibus autem non ita conſtitutum: ſiquidem iis omnibus prorſum verſus poſteriora crura flectuntur, ſicut priora retrorſum. Contrarias enim quadrupedes crurum flexuras efficiunt, pueris repentibus quam ſimillimæ. Quare ſapienter Deus noſter homines ſic omnino formavit, ut erecti aut ſedentes vitæ negotia obirent: proni autem, aut ſupini, nihil prorſus facerent. Atque alioqui erectos facili in cœlum intuitu ſuſpicere juſſit: mentemque & manus ad bonum purumque Deum cœlorum incolam laudandum, ejusque mira opera celebranda attollere naturaliter apti ſumus. Hujus itaque rei cauſa tales nos DEUS inſtituit: quamvis enim piſcis ille uranoſcopus, id eſt cœli ſpeculator nominatus, oculos in ſuperna corporis parte contineat, Dei tamen cognitionis eſt expers, cum ſit ratione privatus. Verum ad ſuperius propoſitum reuertamur.

XIX. Εἴπωμεν οὖν περὶ τῆς τῶν σκελῶν κατασκευῆς. ὥσπερ γὰρ ἡ χεὶρ ἀντιληπτικὸν ὄργανον, οὕτω τὸ σκέλος βαδιστικὸν ἐγένετο, ὡς ἂν πρέπον ζώῳ σοφῷ, λογικῷ τε καὶ ἡμέρῳ. ὅτι μὲν οὖν προμήκεις τε καὶ πλατεῖς, καὶ μαλακοὺς, καὶ πολυσχιδεῖς ἔπρεπε τοὺς πόδας γενέ-

XIX. Dicamus itaque de crurum conſtitutione, quoniam quemadmodum manus capiendi inſtrumentum, ita crus ambulandi, inſtitutum fuit, ut ſapiens animal, rationabileque & manſuetum decuit. Igitur neminem præterit, pedes oblon-

 gos,

γίνεσθαι, τοῦτο ἐναργές. πρὸς πάσας γὰρ τὰς δυσχωρίας ἐπιτήδειος ἡ τοιαύτη κατασκευή, εἴ που δεηθείη ἐν ὑψηλοῖς ἀνιέναι τοίχοις, ἢ δένδροις, ἢ πέτραις. ἀλλὰ καὶ κοίλους μὲν ἀτρέμα κάτωθεν, ἄνωθεν δὲ κυρτοὺς εἶναι. ἐπεὶ τοίνυν ἡ βάδισις γίνεται, τοῦ μὲν ποδὸς ἐπὶ γῆς ἐστηριγμένου, τοῦ δὲ σκέλους τοῦ ἑτέρου περιφερομένου, ἀνάγκη ἄκρους μὲν τοὺς πόδας, ἕδρας ἕνεκα γεγονέναι, τὰ δὲ σκέλη, τῆς κατὰ τόπον ἀμείψεως. καὶ γὰρ πολλάκις δι' αἰτίαν τινὰ τῶν ἄκρων ποδῶν ἀποτμηθέντων, δύνανται κοντοὺς ἐπιθέντες περιπατεῖν οἱ ἄνθρωποι. ὥστε ἐπεὶ ἕδρας ἕνεκα γεγόνασιν οἱ ἀκρόποδες, ἀνάγκη καὶ πλατεῖς εἶναι, καὶ προμήκεις, καὶ πολυσχιδεῖς, καὶ κοίλους κάτωθεν, κυρτοὺς δὲ ἄνωθεν. ὥσπερ γὰρ αἱ χεῖρες τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἄρθρων ἐπιτήδειαι πρὸς τὸ τὰ σώματα περιπτύσσεσθαι, οὕτως οἱ πόδες ὡς μάλιστα χεῖρας μιμησάμενοι, καὶ πολυσχιδεῖς μὲν ταῖς διαρθρώσεσι γενόμενοι, κοῖλοι δὲ κατ' ἐκεῖνα, καθ' ἃ ἐρείδεσθαι τοῖς κυρτοῖς ἐδάφεσιν ἔμελλον, παντὶ χωρίῳ καλῶς πεφύκασιν ἐπιστηρίζεσθαι. πρέπον ἄρα ἦν τοιαύτην ποδῶν κατασκευὴν ἐγγενέσθαι τῷ ἀνθρώπῳ. οὐχ ὡς βαδιστικῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς λογικῷ ζώῳ. μάθοις δ' ἂν ἐναργέστερον τὸ λεγόμενον, εἰ ἐπὶ λεπτῆς κλίμακος ἴδοις ἀναβαίνοντά τινα. περιλαμβάνουσαν γὰρ ὄψει τὴν τοῦ ποδὸς κοιλότητα τὴν βαθμίδα, τῷ ἑκατέρω-

gos, latos, molles, & multifidos eſſe debuiſſe: talis enim fabrica ad omnia difficilia loca permeanda eſt idonea, ſi forte altos parietes, aut arbores, aut ſaxa conſcendere oporteat. Sed eos etiam à terra ſubcavos, ſuperius convexos eſſe oportuit. Quamobrem quoniam ad hunc modum ambulatio perficitur, pede uno terram premente, altero autem crure ſe promovente, neceſſe utique fuit extremos pedes firmamenti cauſa, crura vero motionis per locum creata eſſe: frequenter enim aliqua ex cauſa reſciſſis pedibus, contis quibuſdam nixi homines deambulare potuerunt. Propterea cum ſummi pedes ſtabilitatis cauſa ficti fuerint, eos latos eſſe, oblongos, multifidos, inferius cavos, ſuperiusque convexos coëgit neceſſitas. Nam ſicut manus articulorum varietate ad complectenda corpora fuerunt accommodæ, ita & pedes quam maxime manus æmulati, multifidi quidem articulis, eaque ex parte cavi, qua convexo ſolo inniti debuerant, omni loco firmiter inhærere exquiſite apti ſunt. Hanc ob cauſam talem pedum ſtructuram homini adeſſe expedivit, non ſolum quatenus greſſile, verum etiam quatenus rationabile animal eſt. Inde autem evidentius, quod diximus, percipere poteris, ſi quempiam gra-

Digitized by Google

πρόσωθεν αὐτὴν περικλύσεσθαι τοὺς τε δακτύλους καὶ τὴν πτέρναν ὡς δυνατὸν, καὶ οὕτω τὴν βάσιν ἀπεργάζεσθαι περιφερῆ, δίκην χειρὸς περιλαμβάνουσαν τὸ ὑποκείμενον σῶμα.

graciles ſcalas conſcendentem intuitus fueris: gradus enim comprehendentem pedis cavitatem cernes, eos utrinque digitis, calcaneoque quoad ejus fieri poteſt complectentibus, ſicque pedis baſim rotundam fieri, inſtar manus ſubjectum corpus ambientem.

XX. Κατὰ τοῦτο γοῦν ὅμοιοι ταῖς χερσὶν οἱ πόδες εἰσίν. ἀντίχειρ δὲ αὐτοῖς οὐ δέδοται, διὰ τὸ ἕδρας μόνον εἶναι ὄργανα. ἀλλὰ καὶ τῷ καρπῷ παραπλήσιον ἔχουσι τὸν λεγόμενον ταρσὸν, καὶ τῷ μετακαρπίῳ τὸ πρὸς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ὀνομασθὲν πεδίον· τὰ μὲν οὖν τρία μέρη ταῦτα τοῦ ποδὸς, οἷάπερ τῆς χειρός εἰσιν, οἱ δάκτυλοι, τὸ πεδίον, ὁ ταρσός· ὧν οὐδέν ἐστιν ἄλλῳ ζώῳ πλὴν ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ ὑποκείμενον τῇ κνήμῃ μέρος τοῦ ποδὸς σύνθετον ὂν, ἴδιον ὄνομα οὐ κέκτηται. σύγκειται δὲ ἐκ τριῶν ὀστῶν, ἀστραγάλου τε, καὶ πτέρνης, καὶ τοῦ κληθέντος ὑπὸ τῶν ἀνατομικῶν ἰατρῶν, σκαφοειδοῦς. ὁ δὲ ταρσὸς καὶ τὸ πεδίον, κἂν σύνθετα ὦσι, τῶν συνήθων ὀνομάτων τετυχήκασι. λέξομεν οὖν ἕκαστον τῶν ἁπλῶν ἐν τῷ ποδὶ μορίων, τί τὸ σχῆμα κέκτηται, καὶ τίνα τὴν σχέσιν, ὅπως τε τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεώς τε καὶ συντάξεως ἔχουσι, καὶ ὅστις ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ περὶ μαλακότητος καὶ πυκνότητος, καὶ

XX. Secundum hoc igitur manuum ſimiles pedes fuerunt. Pollex autem aliis oppoſitus digitis, pedibus conceſſus non fuit, cum ſuſtentationis tantum ſint organa, ſed brachialis ſimilem eam partem habent; quæ tarſus dicitur, & poſtbrachiali reſpondentem eam, quæ à junioribus medicis pedion, Latine planta eſt nominata. Hæ utique tres pedis partes tribus, quæ ſunt in manu, correſpondent, digiti, planta, atque tarſus, quarum nulla alii ab homine animali ineſſe reperitur. Pedis autem pars tibiæ ſubjecta, cum ſit compoſita, nulla propria nomenclatura inſignita eſt, tribus ea oſſibus conſtat, talo, calcaneo, eoque quod à medicis diſſectoriis naviculare os appellatur. Tarſus autem & planta, quamvis ſunt compoſiti, uſitata tamen nomina ſortiti ſunt. Dicemus itaque ſingula ſimplicium pedis partium, qua figura ſint prædita, & ad quid referantur, quomodo ſeſe reſpiciant, atque inter ſe collocentur: præterea quis ipſarum numerus habea-

καὶ ὅσα τοῖς σώμασιν ὑπάρχουσι, διέλθωμεν.

XXI. Ὅτι μὲν πέντε δάκτυλοι τοῦ ποδὸς, μαρτυρεῖ τὸ φαινόμενον. διατί δὲ οἱ τέσσαρες ἐκ τριῶν φαλάγγων, ὁ δὲ μέγας ἐκ δυοῖν. ἐπειδὴ ὑψηλότερόν τε καὶ κοῖλον ἔμελλεν ἔσεσθαι τὸ ἐντὸς τοῦ ποδὸς, οἷον ψαλὶς, εὔλογον ἦν ἕδρας ἀσφαλεῖς τε καὶ μείζονας γενέσθαι, καὶ δύο τὰ τοῦ μεγάλου δακτύλου ὀστᾶ. ἐφεξῆς δὲ τούτοις ὄπισθεν ἡ τοῦ πεδίου θέσις, συναπτομένη τῷ τοῦ μεγάλου δακτύλου ὀστῷ κατὰ γῆς ἐστηριγμένῳ. ἀναλογεῖ δὲ τὸ πεδίον τῷ μετακαρπίῳ, ὑποδεχόμενον τῶν ε΄ δακτύλων τὰ ὀστᾶ, καὶ ἐπειδὴ κατὰ στίχον ἕνα κεῖνται οἱ ε΄ δάκτυλοι, εὔλογον καὶ τὸ πεδίον ἔχειν ὀστᾶ ε΄ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ε΄ δακτύλων. ἀπὸ δὲ τοῦ πεδίου ὄπισθεν ὁ ταρσὸς, συγκείμενος καὶ αὐτὸς ἐκ τεσσάρων ὀστῶν μικρῶν τε καὶ ἀμυέλων, ἐξ ὧν ἐστιν ἓν τὸ κυβοειδὲς, κείμενον ἐκ τῶν ἔξω αὐτοῦ μερῶν. διαρθροῦται δὲ τῇ τῆς πτέρνης κοιλότητι. τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν ἐπιβαίνει ὁ κύβος τοῦ σκαφοειδοῦς ὀστοῦ. ὁ δ' αὐτὸς κύβος ὑποβέβηκε τῇ κεφαλῇ τοῦ ἀστραγάλου. ὁ δὲ ἀστράγαλος ἔγκειται μὲν ταῖς τῆς κνήμης καὶ περόνης ἐπιφύσεσιν, ἐπίκειται δὲ τῇ πτέρνῃ, κάτω δύο τινὰς ἐξοχὰς ταῖς κοιλότησιν ἐκείνης ἐνηρμοκώς. καὶ ἔστι, τὸ μὲν ἐκτεῖναί τε καὶ κάμψαι τὸν ἄκρον πόδα ἄνω τε καὶ κάτω, τοῦ ἀστραγάλου

τοῦ

habeatur, deque mollitie, & denſitate, & omnibus, quæ carum corporibus inſunt, ſermonem faciemus.

XXI. Quinque eſſe pedis digitos, ſenſus ipſe teſtatur. Sed propter quid quatuor ex his tribus oſſium ordinibus componuntur, magnus autem digitus duobus? Quoniam interna pedis pars cum altior, ac tanquam fornix ſinuata eſſe deberet, rationi fuit conſentaneum, eam tuta majoraque ſuſtentacula habere, duoque tantum eſſe magni digiti oſſa. Deinceps poſt hos planta ſita eſt, magni digiti oſſi terræ innixo copulata. Planta autem poſtbrachialis vicem gerit, quinque digitorum oſſa ſuſcipiens, & quoniam uno ordine quinque digiti poſiti ſunt, par eſt & plantam quinque oſſibus ad quinque digitos excipiendos contineri. Poſt plantam tarſus eſt, & ipſe quatuor oſſicula parva, nec medulloſa continens. Ex quibus unum cubicæ figuræ eſt ab exterioribus tarſi partibus, & calcanei cavo conjungitur: ex reliquis autem tribus os cubicum naviculare ſupervenit, rurſumque ipſum cubicum ſuper tali caput aſcendit: talus autem tibiæ ſuræque appendicibus inſeritur, calci vero incumbit, inferius duos quoſdam exceſſus, in ejus ſinus injiciens: atqui extremum pedem

ten-

τῆς διαρθρώσεως ἔργον, πρὸς τὰς τῆς κνήμης τε καὶ περόνης ἀποφύσεις· τὸ δὲ εἰς τὰ πλάγια περιφέρειν, τοῦ αὐτοῦ ἀστραγάλου τῆς πρὸς τὸ σκαφοειδὲς διαρθρώσεως. ἡ δὲ πτέρνα ἕδρας ἕνεκα γεγονυῖα, δικαίως μείζων πάντων τῶν ἐν τῷ ποδὶ ὀστῶν γέγονεν. ἔστι δὲ, κάτωθεν μὲν πλατεῖα τε καὶ λεία, ὄπισθεν δὲ περιφερὴς, δύο κοιλότητας ἔχουσα, εἰς ἃς ὑποδέχεται τὰς τοῦ ἀστραγάλου ἐξοχάς. ὁ γὰρ ἀστράγαλος μέσος κεῖται τῆς κνήμης καὶ περόνης καὶ πτέρνης, ἄνωθεν μὲν διαρθρούμενος τῇ κνήμῃ καὶ τῇ περόνῃ, κάτωθεν δὲ τῇ πτέρνῃ καὶ τῷ σκαφοειδεῖ ὀστῷ, συνδέσμοις εὐρώστοις ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἄρθροις ἐσφιγγμένος. περὶ μὲν οὖν τῆς συντάξεως τῶν ὀστῶν τοῦ ἄκρου ποδὸς, τῆς τε θέσεως αὐτῶν καὶ κινήσεως, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

XXII. Ὑπόλοιπον δ᾽ ἂν εἴη περὶ τῶν τοῦ σκέλους ὀστῶν διελθεῖν, ἐξηγουμένους περί τε τοῦ σχήματος αὐτῶν καὶ μεγέθους, θέσεώς τε καὶ κινήσεως, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς διαρθρώσεως. ἔστιν οὖν ἡ κνήμη, πρὸς μὲν τὸ ἄνω πέρας παχεῖα, πρὸς τὸ κάτω δὲ ἀπολείπεται βραχὺ τοῦ μεγέθους, ῥάχιν ἔχουσα ἔμπροσθεν ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους ἕως κάτω, ἐπικειμένη μὲν τῷ σκαφοειδεῖ ὀστῷ, τῇ δὲ περόνῃ συγκειμένη. ἀμφοτέρων δὲ τὰ κάτω πέρατα, τῆς τε κνήμης καὶ τῆς περόνης, ἡνωμένα ὄντα, διαρθροῦνται τῷ ἀστραγάλῳ ἰσχυροῖς καὶ νευρώδεσι συνδέσμοις· τῷ δὲ μηρῷ διαρθροῦνται κατὰ τὰ ἄνω αὐτῶν πέρατα. ἔστιν οὖν ἡ περόνη προσ-

tendere, ac ſurſum verſum deorſumque convertere ad tibiæ ſuræque proceſſus, peculiare talaris articuli munus eſt, verum ad obliqua converſio, ejusdem tali articulo ad os naviculare vergente, perficitur. At calx ſuſtinendi cauſa fabrefactus, haud injuria cæteris pedis oſſibus grandior fuit, à terra latus lævisque, à tergo rotundus, duos ſinus habens, in quos tali capitula ſuſcipit. Ipſe namque talus medius inter tibiam, ſuram, & calcem ſitus eſt, à ſuperioribus tibiæ ſuræque commiſſus, inferius autem calci naviculari que, prævalidis vinculis utrobique deligatus. De extremi pedis oſſium ordine, eorumque poſitu, ac motu, ſatis diſſeruimus.

XXII. Modo ſupereſt de cruris oſſibus ſermonem facere, & eorum figuram, molem, poſitum, motiones, commiſſuraſque explicare. Igitur tibia ſuperiori capite craſſa eſt, inferiori parum graciIeſcit, ſpinam præ ſe habens ſuperne usque ad inferiora promiſſam, naviculari oſſi incumbens: ſuræ autem deligata, utriusque inferiora extrema, tibiæ videlicet ac ſuræ, talo valentibus nerveisque copulis annectuntur. Sura vero extrinſeca parte tibiæ adhæreſcit, ſane admodum tenuis, cruri tamen accommoda, inferiori enim articulo quo talo con-

προσπεπλασμένη τῇγε κνήμῃ κατὰ τὸ ἔξωθεν αὐτῆς μέρος, λεπτὴ μὲν πάνυ, ἀλλὰ χρειώδης τῷ σκέλει. κατὰ μὲν γὰρ τὴν κάτω διάρθρωσιν, καθ' ἣν διαρθροῦται τῷ ἀστραγάλῳ, σὺν τῇ κνήμῃ τὸν ἄκρον πόδα κινεῖ ἄνω τε καὶ κάτω. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὰ ἄνω ἕνωσιν τῆς κνήμης, βαστάζει τὸν μηρὸν πάνυ μέγιστον ὄντα. τρίτη δὲ αὐτοῦ χρεία, ὅτι πρὸς τἀκτὸς ἐπιβεβλημένα τῇ κνήμῃ, διαφυλάττει τὰ τοῦ σκέλους ἀγγεῖα, καὶ τοὺς μῦς πασῶν τῶν ἔξωθεν προσβολῶν ἀπαθεῖς· ἀλλὰ καὶ χώραν παρέχειν τοῖς μυσὶ τοῖς περιειλημμένοις τῷ σκέλει, ἐπιτήδειος ἡ λεπτότης. ἐπειδὴ δὲ ἡ κνήμη βαστάζει τὸν μηρὸν, μεῖζον δὲ τὸ βαστάζον τοῦ βασταζομένου εἶναι χρὴ, ἔδει τὴν κνήμην μείζονα τοῦ μηροῦ γεγενῆσθαι. ἀλλ' εἴπερ μείζων ἦν, ἐκώλυεν ἂν τῷ βάρει τὴν εἰς τάχος κίνησιν. πάλιν δὲ, εἰ ἐλάσσων ἦν, κατέπιπτεν ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς στάσεως. ἵνα οὖν καὶ τὸ βάρος ἐκφύγῃ διὰ τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ἕδραν ἔχῃ τῆς τοῦ μηροῦ βαστάσεως, προενοήσατο ἡ φιλάγαθος τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία συμπλέξαι τῇ κνήμῃ τὴν περόνην ἀναπληροῦσαν ἀμφότερα, τήν τε ἑδραίαν στάσιν, καὶ τὸ τάχος τῆς κινήσεως. διαρθροῦνται δὲ ἀμφότεραι τῷ μηρῷ κατὰ τὰς τῆς κνήμης κοιλότητας, συνδέσμοις εὐρώστοις πανταχόθεν περιδεδεμέναι, τοῦ φρουρεῖν τε ἅμα καὶ φυλάττειν τὴν διάρθρωσιν, ὡς μήτε καμπτόντων, μήτε ἐκτεινόντων ἐπὶ πλεῖστον ὀλισθαίνειν ἐκ

τῆς

connectitur, quum tibia extremum pedem ſurſum deorſumque contorquet, qua autem ſuperius tibiæ jungitur, femur longe maximum geſtat: tertius ſuræ uſus eſt, quod exterius tibiæ ſuperpoſita cruris vaſcula & muſculos ab externis injuriis tutos præſtat, quin etiam ejus gracilitas, ad ſedem muſculis cruri circumvolutis concedendam, fuit opportuna. Quoniam autem à tibia femur geſtari neceſſe fuit, at geſtans geſtato majus eſſe oportet, femore major creari debuit: contra, ſi major foret, pondere motus celeritatem impediret, rurſus ſi minor fuiſſet, homo dum firmus ſtare vellet, procideret. Itaque ut molis pondus effugeret, firmitudinemque pariter in ſuſtinendo femore haberet, mirificus DEI erga homines amor tibiæ ſuram copulare excogitavit, utrumque abunde præſtantem, & immobilem ſtandi ſedem, & motus pernicitatem. Utraque femori per tibiæ ſinuata capita deligantur, undique vinculis prætpotentibus conſtrictæ, ut ſimul & conſervent articulum & tueantur, ne curvantia tendentiave plurimum ex tibia femur elabi permittant. Patella vero, à Græcis ἐπιγονατὶς, ſeu μύλη appellata, quæ os nerveum cartilagineumque eſt, à priori parte commiſſuram hanc totam contegit, femurque ipſum in priora

pro-

τῆς κνήμης τὸν μηρόν. ἡ δὲ ἐπιγονατὶς ἡ καὶ μύλη καλουμένη, νευροχονδρώδες ὀστοῦν οὖσα, τὰ πρόσω μέρη τῆς διαρθρώσεως ἅπαντα καταλαμβάνει, κωλύουσα μὲν τὸ αὐτοῦ τὸν μηρὸν ὀλισθαίνειν εἰς τὰ πρόσω, κατ᾽ ἐκεῖνα μάλιστα τὰ σχήματα τὰ καλούμενα, γνὺξ καὶ ὀκλάξ· ἤδη δὲ καὶ τοῦ μὴ καταπίπτειν, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς καταντέσι χωρίοις, προπετὲς εἰς τὰ πρόσω τὸ πᾶν ἡμῶν σῶμα γινόμενον, οὐ μικρὰν ὠφέλειαν παρέχεται.

XXIII. Ὁ δὲ μηρὸς ἁπάντων τῶν ἐν τῷ σώματι ὀστῶν, εὐλόγως μείζων ἐγένετο. πρῶτος δὲ οὗτος ὑπερήρεισται τῇ κοτύλῃ, καὶ πρῶτος ἅπαντα τὸν ὑπερκείμενον ὄγκον τοῦ σώματος ἐπικείμενον ἔχει. διαρθροῦται δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ τῇ κατ᾽ ἰσχίον κοτύλῃ, διὰ συνδέσμων τριῶν εὐρώστων τε ἅμα καὶ στρογγύλων. ἑνὸς μὲν ἐκ τῶν ἔξω μερῶν ὅλης τῆς διαρθρώσεως περιτεταμένου, δευτέρου δὲ ἐκ τῶν ἔσω, τρίτου δὲ ἐκ τῶν μεταξὺ τῶν ὀπίσω, κἀν τῷ μέσῳ χώρας. οὐ κατ᾽ εὐθὺ δ᾽ ἐκτέταται ὁ μηρός, ἀλλὰ κυρτὸς μὲν εἰς τὰ πρόσω καὶ τὰ ἔξω ὤν, σιμὸς δὲ ὀπίσω τε καὶ ἐντός. ταύτην δὲ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν καὶ εἰπεῖν οἶδεν Ἱπποκράτης, καὶ καταγέντα φυλάττειν, καὶ μὴ διαστρέφειν εὐθύς. ὅσοις γὰρ ὁ μηρὸς φύσει εὐθύτερος τοῦ δέοντος ἐγένετο, βλαισοῦνται κατὰ γόνυ. ἐξ ἀνάγκης οὖν κυρτοῦσθαι δεῖ τὸν μηρὸν πρόσω τε καὶ ἐκτός. ἀπαγόμενος γὰρ τῆς κοτύλης λοξῶς, χώρας εὐρείας παρέχει τοῖς βουβῶσι, καὶ τοῖς ἐντὸς μέρεσιν

prolabi impedit, ſecundum eas maxime figuras, quæ à Græcis *γνὺξ* & *ὀκλάξ* vocantur, Latine ſonant in genua, & flexis genibus. Quin etiam non parum opus affert, ne corpus noſtrum corruat, in locis præſertim declivibus totum in priora propenſum.

XXIII. Cæterum non ab re aliis corporis noſtri oſſibus grandius femur creatum eſt: primum namque heminæ innititur, primumque totam ſuperiorem corporis molem ſibi incumbentem ſuſtinet: ipſius vero caput in ſinum coxæ conjicitur, tribusque robuſtis pariter ac rotundis copulis devincitur: prima exterioribus totius commiſſuræ circumtenta, altera interioribus, tertia inter priora poſterioraque mediam ſedem occupante. At femur ipſum non recta protenditur, ſed à prioribus extrinſecisque gibbum: ſimum vero à poſterioribus & internis. Talem hujus figuram etiam dicere novit Hippocrates, atqne fractum conſervare, neque protinus diſtorquere præcepit: quibuscunque enim femur directius quam oporteat, factum eſt, hi ſecundum genu obtorquentur, vacciique redduntur. Quamobrem neceſſario femur

ρεσιν αὐτοῦ, πρὸς ὑποδοχὴν τῶν τε μυῶν καὶ τῶν νεύρων, καὶ ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν ἀξιολόγων οὐσῶν αὐτῶν. κυρτοῦνται οὖν τῷ σχήματι εὐλόγως. ἀπὸ γὰρ τῆς κοτύλης ἕως τοῦ μέσου λοξῶς ἀπαγόμενος, ἐκ τοῦ μέσου πάλιν ἕως τοῦ γόνυος ὡς ἐπὶ τὰ ἐντὸς ῥέπει, εὔθετον ποιῶν τὸ σχῆμα εἴς τε τὰς καθιζήσεις, καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἔργων ὅσα δρῶμεν καθήμενοι. ἀποφύσεις δὲ ἔχει, μικρὸν ὑποκάτω τοῦ αὐχένος ἐν τῷ σιμῷ μέρει, δύο, ἃς τροχαντῆρας ὀνομάζουσιν. ἀλλὰ δὲ μείζονα ἀπόφυσιν τὴν ἐν τῷ κυρτῷ ἔξω, ἣν γλουτὸν καλοῦσι.

mur in priora & extrinſeca curvatum eſt, ab hemina namque in obliquum abductis inguinibus, interniſque ſuis partibus ſpacioſam regionem concedit, ut muſculi, nervi, arteriæ, venæque magnitudine inſignes admitti valerent. Igitur ſecundum figuram non injuria curvatur: ſiquidem à ſinu, qui cotyla dicitur, in medium uſque oblique porrectum: à medio rurſus usque ad genu in interiore devergit, figuram appoſitam faciens & ad ſedendum, & ad multa quæcunque ſedentes facimus obeunda. Duos præterea exceſſus paulo infra cervicem in ſima parte continet, quæ trochanteres à Græcis, tuberoſa capita Latine nominantur. Quinetiam ab exterioribus in gibbo alius major exceſſus eſt, quem γλουτὸν, id eſt, natem vocaverunt.

XXIV. Περὶ μὲν οὖν χειρῶν ἄκρων καὶ ἕως βραχιόνων, καὶ τῶν μεταξὺ τούτων διαρθρώσεών τε καὶ κινήσεων, ὁμοίως δὲ καὶ ποδῶν ἄκρων ἕως μηρῶν, ἐν τῷ παρόντι λόγῳ αὐτάρκως διήλθομεν· τίνες δὲ μύες καὶ τένοντες οἱ κινοῦντες αὐτά, ἐν τῷ περὶ μυῶν κινήσεων Γαληνοῦ, καλῶς εἴρηται· καὶ ὅστις μαθεῖν θέλει αὐτά, ἐν ἐκείνῃ τῇ βίβλῳ γυμναζέσθω.

XXIV. Hactenus de ſummis manibus usque ad humèros, deque intercedentibus commiſſuris ac motibus, pariter de extremis pedibus usque ad femora, in præſenti libro diſſeruimus. Sed qui ſint lacerti, & tendones hæc membra cientes, in libello Galeni de muſculorum motibus accuratiſſime poſitum eſt: quique ea diſcere optaverit, in eo ſeſe libro exerceat.

ΘΕΟ- THEO-

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Βιβλίον β΄.

I.

Ἐν τῷ πρὸ τοῦδε βιβλίῳ πρώτῳ ὄντι τῆς ὅλης πραγματείας, τὰ περὶ τὴν τῶν χειρῶν καὶ ἄκρων ποδῶν καὶ σκελῶν κατασκευῆς διήλθομεν ἐξηγούμενοι, ἐπειδὴ καὶ τὸ καλῶς ζῆν τὸν ἄνθρωπον, δι᾽ αὐτῶν ἔφαμεν γίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ τρέφεσθαι ταῦτα καὶ τἆλλα πάντα τοῦ ζώου μόρια ἀναγκαῖον ἦν, τῆς δὲ θρέψεως προηγεῖτο ἡ ἐξομοίωσις, αὐτῆς δὲ πάλιν ἡ πρόσφυσις, ταύτης δὲ ἡ πρόσθεσις, τῆς δὲ προσθέσεως ἡ διὰ τῶν ἀγγείων τῆς κοίλης φλεβὸς ἀνάδοσις εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ταύτης δὲ ἐκ τῆς σελεχιαίας φλεβὸς εἰς τὴν κοίλην μετάληψις τοῦ αἵματος, τῆς δὲ κατὰ τὴν σελεχιαίαν φλέβα αἱματοποιήσεως προηγεῖται ἡ διὰ τῶν μεσαραϊκῶν φλεβῶν ἀνάδοσις τοῦ ἐκ γαστρὸς καὶ λεπτῶν ἐντέρων χυλοῦ, αὐτὴ δὲ ἡ γαστὴρ χυλοποιεῖ τὰ σιτία πρώτως ὑποδεχομένη διὰ τοῦ οἰσοφάγου καὶ τοῦ φάρυγγος, ἀπὸ τῶν ὀδόντων προλεανθέντα, καλῶς ἂν ἔχοι ἐν τῷδε τῷ γράμματι ἀπὸ τῆς γαστρὸς ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν. πάντων γὰρ τῶν προσφερομένων σιτίων τε καὶ ποτῶν πρῶτος ὑποδοχεὺς αὕτη κατεσκευάσθη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

II. Εἴπωμεν οὖν πρότερον περὶ τῆς θέσεως αὐτῆς, εἶτα περὶ τοῦ σχήματος καὶ

THEOPHILI,

De humani corporis ſabrica,

Liber II.

I.

In ſuperiore libro totius hujus operis primo, de manuum, extremorum pedum, crurumque conſtitutione ſermonem fecimus, ea membra melioris vitæ cauſa homini fuiſſe conceſſa declarantes. Cæterum quoniam & ipſa & reliqua omnia animalis membra neceſſario nutriuntur: nutricationem vero aſſimilatio prævenit, hanc rurſus agglutinatio, quam applicatio antecedit, & hanc ipſa per cavæ venæ vaſcula in totum corpus digeſtio, quam item ex caudicis vena in cavam ſanguinis derivatio: ſanguinis autem in caudicali vena confectionem, ſucci ex ventriculo gracilibusque inteſtinis per medianas venas diſtributio antevertit: at ipſe ventriculus cibos primum ſuſcipiens, per gulam & fauces deſcendentes, prius dentibus attritos in ſuccum vertit: non alienum fuerit, in hac ſecunda operis parte à ventriculo narrationem ordiri, quandoquidem & conditor noſtri DEUS ipſum primum aſſumpti cibi potusque receptaculum conſtituit.

II. Itaque primum de ejus poſitu loquamur, mox de figura & viribus

καὶ τῶν ἐν αὐτῇ δυνάμεων· ἑξῆς δὲ περὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, εἶτα περὶ τῆς καθ' ὅλον τὸ σῶμα οὐσίας αὐτῆς. ἀρκτέον οὖν ἐντεῦθεν· ἡ γαστὴρ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ζώου καθίδρυται, εἴσοδον ἔχουσα πρὸς τὸ ἄνω αὐτῆς μέρος, ὅπερ καὶ στόμα κοιλίας ὠνόμασται, στενήν τε καὶ προμήκη, ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς κοιλίας ἀνήκουσαν μέχρι τοῦ φάρυγγος. ταύτης τῆς εἰσόδου, τὸ μὲν ἴδιον ὄνομα οἰσοφάγος, τὸ δὲ κοινὸν στόμαχος. ἔστι δὲ φάρυγξ, ἡ ἐντὸς τοῦ στόματος εὐρυχωρία, εἰς ἣν κρέμαται ἡ σταφυλή.

III. Ἕλκει οὖν ἡ γαστὴρ τὰ σιτία ἀπὸ τοῦ στόματος διὰ τοῦ οἰσοφάγου καταποθέντα εἰς τροφῆς ἐπιτηδειότητα. προσελθόντα γὰρ ἐν τῷ στόματι, λεαίνονται μὲν ὑπὸ τῶν ὀδόντων, σφαιροποιοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς γλώσσης, καὶ παραπέμπονται πρὸς τὸν φάρυγγα. ἕλκει οὖν αὐτὰ ἡ γαστὴρ διὰ τοῦ οἰσοφάγου, σύνθετος ἐκ δύο χιτώνων περιειλημμένων ἀλλήλοις, τοῦ μὲν ἔσωθεν ὄντος, τοῦ δὲ ἔξωθεν. καὶ τοῦ μὲν ἔξωθεν ἶνες κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν κεῖνται, τοῦ δὲ ἔσωθεν κατὰ κύκλον ἐγκάρσιαι, ὅπως ἐν τῇ καταπόσει, αἱ μὲν εὐθεῖαι ἶνες ἕλκωσι πρὸς τὰ κάτω, αἱ δὲ ἐγκάρσιαι περιστέλλωσι τὸ ἑλχθέν. ἔστι δὲ ὁ οἰσοφάγος καὶ τῆς κάτωθεν ἄνω φορᾶς ὁδός, οὐχ ὡς ἕλκων, ἀλλ' ὡς ὁδὸς μόνον. πλείστην γὰρ πολλάκις τὴν τροφὴν προσενεγκαμένου τοῦ ζώου, ἅτε ἡ γαστὴρ βαρυνομένη, καὶ μὴ δυνα-

bus, poſt de ejus functione, deinde totius corporis ſubſtantiam deſcribamus. Ventriculus in medio animalis corpore ſitus eſt, ingreſſum habens à ſuperiore ſui parte (quod & os ventriculi vocatum eſt) anguſtum, oblongumque ab ore ventriculi ad fauces usque pertingentem. Hujuſce ingreſſus apud Græcos proprium nomen, eſt œſophagus, commune ſtomachus, Latini gulam vocaverunt. Fauces autem ſunt, latum intra os ſpatium, in quod columella propendet.

III. Igitur ventriculus cibos ad nutriendum apte confectos ab ore per gulam deorſum trahit: ii quidem dentibus atteruntur, in orbemque à lingua rediguntur, & ad fauces deducuntur. Hos ergo per gulam ventriculus attrahit, ex duabus tunicis ſeſe mutuo complexis conſtitutus, quarum una interior, altera extrinſeca eſt: exterioris quidem fibræ ſecundum rectam lineam collocantur, interioris autem in orbem transverſæ ſunt, ut in devorando rectæ fibræ deorſum trahant, transverſæ attractum circumveniant. At ipſa gula motionis, quæ ab inferioribus ſurſum verſum fit, via quædam eſt, non tanquam trahens, ſed tantum via: ſiquidem dum nimio plerumque cibo oneratur animal, oppreſſus ventriculus, neque in concoquendo cibum

Digitized by Google

δυναμένη περιστεῖλαι ταύτην ἐπὶ τῷ πέψαι, ὠθεῖ τὸ περιττὸν ἔξω τῇ ἀποκριτικῇ αὐτοῦ δυνάμει, εἰς ἔμετον παρορμῶσα τὸ ζῶον, πρὸς τὸ μὴ τῷ ἄχθει πνιγμὸν αὐτῷ γίνεσθαι.

IV. Τὸ δὲ σχῆμα τῆς γαστρὸς, τοιοῦτον· ἐπειδὴ ὑποδοχῆς ἕνεκα σιτίων γέγονεν, ἔμελλε δὲ καὶ τὸν μεταξὺ τόπον καθέξειν, ἥπατός τε καὶ σπληνὸς ἐν μέσῳ κειμένη, εὐλόγως προμήκης ἐγένετο καὶ περιφερής· προμήκης μὲν κατὰ τὸ ὄρθιον σχῆμα, χώραν παρέχουσα, ἐν τοῖς δεξιοῖς μὲν τῷ ἥπατι, ἐν τοῖς ἀριστεροῖς δὲ τῷ σπληνί. εὐρύτερος δὲ ὁ πυθμὴν αὐτῆς ἐστι παρὰ τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὸ καταῤῥοπον αὐτὴν εἶναι, ὀρθοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὄντος· περιφερὴς δὲ ἐγένετο, διὰ τὸ δυσπαθές. ἁπάντων γὰρ τῶν σχημάτων, ἐν μὲν ἐπιπέδοις ὁ κύκλος δυσπαθέστερός ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς στερεοῖς σώμασιν ἡ σφαῖρα, ἀποθραύεσθαι μὴ δυναμένη. ἐπεὶ δὲ ἀναγκαῖον ἔργον πεπίστευται ἡ γαστήρ· πέψαι γὰρ καὶ χυλοποιῆσαι τὰ καταποθέντα σιτία παρεσκεύασται· θερμότητος ἐδεῖτο πλείστης. διὰ δὲ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν τὸ αὐτῆς μόνον κατὰ φύσιν θερμὸν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆς, ᾠκονόμησεν ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία θάλπεσθαι ταύτην, ἐκ δεξιῶν μὲν παραθεῖσα τὸ ἧπαρ ὡς λέβητα διάπυρον, ἐκ δὲ τῶν ἀριστερῶν τὸν σπλῆνα τῆς αὐτῆς ἕνεκα χρείας, ὄπισθεν δὲ τοὺς ῥαχίτας μύας σὺν τῇ ῥάχει, ἔμπροσθεν δὲ ἐπικείμενον τὸν ἐπίπλουν σκέπειν καὶ περιθάλπειν αὐτήν. ἔστι

δὲ

cibum complecti valens, vi ſua expultrice ſupervacuum extrudit, ad vomitum animal ſtimulans, ut ne cibi pondere ſuffocetur.

IV. Ventriculi autem figura ita ſeſe habet. Poſtquam ciborum capiendorum cauſa paratus eſt, totumque locum medium occupare debuit, inter jecur lienemque poſitus, non ab re oblongus & rotundus factus fuit: oblongus quidem ſecundum rectam figuram, ut ſedem in dextra jecinori, in ſiniſtra lieni concederet. Ejus ima pars ſuperiore latior eſt, cum declivis ipſe ſit, ob rectam hominis ſtaturam: rotundus eſt autem, ut minus periculis pateat: ſiquidem inter omnes figuras in planis circulus, in ſolidis corporibus globus tutior eſt, cum retundi refringive nequeat. Cæterum cum neceſſarium munus ventriculo commiſſum fuerit, (ad macerandos enim in ſuccumque vertendos aſſumptos cibos creatus fuit) plurimi caloris indiguit: ejus autem proprium atque inſitum calidum tanto operi ſufficere non poterat: idcirco Divina ſapientia ipſum foveri curavit, à dextris jecur inſtar ferventis lebetis ſtatuens, à ſiniſtris ejusdem uſus cauſa lienem: à tergo ſpinales muſculos ſpinamque ipſam, ante incumbens omentum ventriculum contegere,

ipſum-

καὶ συραγγώδης καὶ κοῖλος ἔνδοθεν, ἅμα μὲν ὥστε ἀβαρὴς εἶναι. ἅμα δὲ καὶ τὴν τροφὴν ἑαυτοῦ τῇ κοιλότητι ἐναποτίθεσθαι, ἥνπερ δὴ καὶ μυελὸν ὀνομάζομεν.

ob hancque magnitudinem inanior, interius cavernoſus & concavus, ſimul ut levis ſit, & proprium alimentum in cavitate illa reponat, quam ſane medullam nominamus.

XVII. Διὰ τί δὲ ἓν μὲν ὀστοῦν ἐν τῷ βραχίονι, δύο δὲ ἐν τῷ πήχει; ἢ ὅτι καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ πήχεως, καὶ σφόδρα ἀναγκαία καὶ πολλάκις γινομένη; ἢ διότι ἡ τοῦ βραχίονος κεφαλὴ μεγάλη, καὶ σιμὴ, καὶ οὐδαμῶς κονδυλώδης; διὸ καὶ τὴν δεχομένην αὐτὴν κοιλότητα τῆς ὠμοπλάτης, οὐ κοτύλην γεγονέναι, ἀλλὰ γλήνην, μηδαμόσε ὀφρύας περιέχουσαν, λεπτοῖς δὲ καὶ χαλαροῖς καὶ ὑμενώδεσι συνδέσμοις κατὰ τὸ κατ' ὦμον ἄρθρον διειλημμένην. καὶ περὶ μὲν τῆς τῶν χειρῶν κατασκευῆς τῆς τε τῶν ὀστῶν, καὶ συνδέσμων, καὶ ἄρθρων, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

XVII. Præterea, quare humerus ex oſſe uno, cubitus ex binis conſtat? An quoniam cubiti functiò ſane admodum neceſſaria, crebroque uſui eſſe ſolet? aut quoniam humeri caput magnum eſt ſimumque, & minime extuberans? Quamobrem ſcapulæ ſinus, in quem id inſeritur, non in heminæ formam, ſed pupillæ, cavatus eſt minime extantibus labiis circumdatam, gracilibus, laxis, membranoſisque copulis ſecundum humeri commiſſuram deligatus. Hactenus de manuum fabrica, quatenus ad oſſa, copulas, artuſque pertinet, tractatum eſt.

XVIII. Καιρὸς οὖν λοιπὸν ἐξηγήσασθαι περὶ τῆς τῶν σκελῶν κατασκευῆς, καὶ τῶν ἄκρων ποδῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν αἰτουμένοις, ὅπως μεγαλύνωμεν αὐτὸν ἐν τοῖς δημιουργήμασιν αὐτοῦ· πῶς ἐν τοῖς πεζοῖς ζώοις μόνον τὸν ἄνθρωπον δίπουν εἰργάσατο, καὶ οὐ μόνον δίπουν, ἀλλὰ καὶ ὄρθιον. κατ' εὐθεῖαν γὰρ γραμμὴν ἐκπεφυκότα τῆς ῥάχεως τὰ σκέλη πεποίηκεν. εἰ γὰρ καὶ τὰ πτηνὰ δίποδα καὶ ἄνω τὸν ὦπα ἔχοντα ἐδημιουργήθη, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὀρθὰς γωνίας ἡ ῥάχις τοῖς σκέλεσιν αὐτοῖς διάκειται βαδίζουσιν, ὥσπερ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ καθέζεσθαι, ἡ μὲν

XVIII. Reliquum modo eſt, crurum ſtructuram ſummorumque pedum explicare, Dei prius ope implorata, ut eum ex propriis operibus extollere ac celebrare valeamus. Inter cæteras omnes greſſiles animantes ſolum hominem Deus bipedem creavit, neque ſolum bipedem, ſed etiam erectum: nam ſecundum rectam lineam ex dorſo orientia crura produxit. Quamvis enim & aves bipedes ſunt, ſurſumque ſpectantes, ad rectos tamen angulos ſpina ipſarum gradientium cruribus alli-

μὲν ῥάχις τοῖς μηροῖς πρὸς ὀρθὰς γωνίας κεῖται, οἱ μηροὶ δὲ τῇ κνήμῃ. τῶν δ' αὖ τετραπόδων, οὐχ οὕτως. πάντα γὰρ εἰς τὰ πρόσω τὰς καμπὰς ἔχει τῶν ὀπισθίων σκελῶν, καθάπερ τῶν ἔμπροσθεν, εἰς τοὐπίσω. καὶ γὰρ τὰς καμπὰς πρὸς ἄλληλα ποιεῖται τὰ τετράποδα ζῶα, ὁμοιότατον τρόπον βαδίζοντα τοῖς ἐπὶ τῶν χειρῶν ἕρπουσι βρέφεσιν· ὥστε σοφῶς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἡμῶν τοιούτους πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐσχημάτισεν, ὀρθοὺς μὲν, καὶ καθημένους τὰς κατὰ τὸν βίον ἐνεργείας ἐργάζεσθαι, πρηνεῖς δὲ καὶ ὑπτίους, τῶν τούτων ἐνεργεῖν οὐδὲν, καὶ ἄλλως ὀρθίους ἑστηκότας εἰς τὸν οὐρανὸν ἑτοίμῳ ἀναβλέπειν τῷ ὄμματι, καὶ νοῦν καὶ χεῖρας ἐκτείνειν πρὸς τὸν κατοικοῦντα ἐν οὐρανοῖς Θεὸν ἡμῶν τὸν ἀγαθόν τε καὶ ἅγιον, εἰς αἶνον τῶν θαυμασίων αὐτοῦ καὶ ὕμνον. τούτου τοίνυν χάριν τοιούτους τοὺς ἀνθρώπους ἐδημιούργησεν. εἰ γὰρ ὁ καλούμενος οὐρανοσκόπος ἰχθὺς τὸ ὄμμα ἄνω ἔχει, ἀλλὰ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἄμοιρος ἄλογος γάρ. ἐπὶ τὸ προκείμενον δὲ λοιπὸν ἐπανέλθωμεν.

XIX. Εἴπωμεν οὖν περὶ τῆς τῶν σκελῶν κατασκευῆς. ὥσπερ γὰρ ἡ χεὶρ ἀντιληπτικὸν ὄργανον, οὕτω τὸ σκέλος βαδιστικὸν ἐγένετο, ὡς ἂν πρέπῃ ζώῳ σοφῷ, λογικῷ τε καὶ ἡμέρῳ. ὅτι μὲν οὖν προμήκεις τε καὶ πλατεῖς, καὶ μαλακοὺς, καὶ πολυσχιδεῖς ἔπρεπε τοὺς πόδας γίνε-

alligatur: ſicut in homine, dum ſedet, ſpina femoribus, tibiis femora, per rectos angulos inhæreſcunt. In quadrupedibus autem non ita conſtitutum: ſiquidem iis omnibus prorſum verſus poſteriora crura flectuntur, ſicut priora retrorſum. Contrarias enim quadrupedes crurum flexuras efficiunt, pueris repentibus quam ſimillimæ. Quare ſapienter Deus noſter homines ſic omnino formavit, ut erecti aut ſedentes vitæ negotia obirent: proni autem, aut ſupini, nihil prorſus facerent. Atque alioqui erectos facili in cœlum intuitu ſuſpicere juſſit: mentemque & manus ad bonum purumque Deum cœlorum incolam laudandum, ejusque mira opera celebranda attollere naturaliter apti ſumus. Hujus itaque rei cauſa tales nos DEUS inſtituit: quamvis enim piſcis ille uranoſcopus, id eſt cœli ſpeculator nominatus, oculos in ſuperna corporis parte contineat, Dei tamen cognitionis eſt expers, cum ſit ratione privatus. Verum ad ſuperius propoſitum reuertamur.

XIX. Dicamus itaque de crurum conſtitutione, quoniam quemadmodum manus capiendi inſtrumentum, ita crus ambulandi, inſtitutum fuit, ut ſapiens animal, rationabileque & manſuetum decuit. Igitur neminem præterit, pedes oblongos,

γλύφεσθαι, τοῦτο ἐναργές. πρὸς πάσας γὰρ τὰς δυσχωρίας ἐπιτήδειος ἡ τοιαύτη κατασκευή, εἴ πε δεηθείη ἐν ὑψηλοῖς ἀνιέναι τοίχοις, ἢ δένδροις, ἢ πέτραις. ἀλλὰ καὶ κοίλους μὲν ἀτρέμα κάτωθεν, ἄνωθεν δὲ κυρτοὺς εἶναι. ἐπεὶ τοίνυν ἡ βάδισις γίνεται, τοῦ μὲν ποδὸς ἐπὶ γῆς ἐστηριγμένου, τοῦ δὲ σκέλους τοῦ ἑτέρου περιφερομένου, ἀνάγκη ἄκρους μὲν τοὺς πόδας, ἕδρας ἕνεκα γεγονέναι, τὰ δὲ σκέλη, τῆς κατὰ τόπον ἀμείψεως. καὶ γὰρ πολλάκις δι' αἰτίαν τινὰ τῶν ἄκρων ποδῶν ἀποτμηθέντων, δύνανται κοντοὺς ἐπιθέντες περιπατεῖν οἱ ἄνθρωποι. ὡς τοίνυν ἐπεὶ ἕδρας ἕνεκα γεγόνασιν οἱ ἀκρόποδες, ἀνάγκη καὶ πλατεῖς εἶναι, καὶ προμήκεις, καὶ πολυσχιδεῖς, καὶ κοίλους κάτωθεν, κυρτοὺς δὲ ἄνωθεν. ὥσπερ γὰρ αἱ χεῖρες τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἄρθρων ἐπιτήδειαι πρὸς τὸ τὰ σώματα περιπτύσσεσθαι, οὕτως οἱ πόδες ὡς μάλιστα χεῖρας μιμησάμενοι, καὶ πολυσχιδεῖς μὲν ταῖς διαρθρώσεσι γλυφόμενοι, κοῖλοι δὲ κατ' ἐκεῖνα, καθ' ἃ ἐρείδεσθαι τοῖς κυρτοῖς ἐδάφεσιν ἔμελλον, παντὶ χωρίῳ καλῶς πεφύκασιν ἐπιστηρίζεσθαι. πρέπον ἄρα ἦν τοιαύτην ποδῶν κατασκευὴν ἐγγενέσθαι τῷ ἀνθρώπῳ. οὐχ ὡς βαδιστικῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς λογικῷ ζώῳ. μάθοις δ' ἂν ἐναργέστερον τὸ λεγόμενον, εἰ ἐπὶ λεπτῆς κλίμακος ἴδοις ἀναβαίνοντά τινα. περιλαμβάνουσαν γὰρ ὄψει τὴν τοῦ ποδὸς κοιλότητα τὴν βαθμίδα, τῷ ἑκατέρω-

gos, latos, molles, & multifidos eſſe debuiſſe: talis enim fabrica ad omnia difficilia loca permeanda eſt idonea, ſi forte altos parietes, aut arbores, aut ſaxa conſcendere oporteat. Sed eos etiam à terra ſubcavos, ſuperius convexos eſſe oportuit. Quamobrem quoniam ad hunc modum ambulatio perficitur, pede uno terram premente, altero autem crure ſe promovente, neceſſe utique fuit extremos pedes firmamenti cauſa, crura vero motionis per locum creata eſſe: frequenter enim aliqua ex cauſa reſciſſis pedibus, contis quibuſdam nixi homines deambulare potuerunt. Propterea cum ſummi pedes ſtabilitatis cauſa ficti fuerint, eos latos eſſe, oblongos, multifidos, inferius cavos, ſuperiusque convexos coëgit neceſſitas. Nam ſicut manus articulorum varietate ad complectenda corpora fuerunt accommodæ, ita & pedes quam maxime manus æmulati, multifidi quidem articulis, eaque ex parte cavi, qua convexo ſolo inniti debuerant, omni loco firmiter inhærere exquiſite apti ſunt. Hanc ob cauſam talem pedum ſtructuram homini adeſſe expedivit, non ſolum quatenus greſſile, verum etiam quatenus rationabile animal eſt. Inde autem evidentius, quod diximus, percipere poteris, ſi quempiam gra-

πέρωθεν αὐτὴν περιπτύσσεσθαι τοὺς τε δακτύλους καὶ τὴν πτέρναν ὡς δυνατὸν, καὶ οὕτω τὴν βάσιν ἀπεργάζεσθαι περιφερῆ, δίκην χειρὸς περιλαμβανούσαν τὸ ὑποκείμενον σῶμα.

graciles ſcalas conſcendentem intuitus fueris: gradus enim comprehendentem pedis cavitatem cernes, eos utrinque digitis, calcaneoque quoad ejus fieri poteſt complectentibus, ſicque pedis baſim rotundam fieri, inſtar manus ſubjectum corpus ambientem.

XX. Κατὰ τοῦτο γοῦν ὅμοιοι ταῖς χερσὶν οἱ πόδες εἰσίν. ἀντίχειρ δὲ αὐτοῖς οὐ δέδοται, διὰ τὸ ἕδρας μόνον εἶναι ὄργανα. ἀλλὰ καὶ τῷ καρπῷ παραπλήσιον ἔχον τὸν λεγόμενον ταρσὸν, καὶ τῷ μετακαρπίῳ τὸ πρὸς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ὀνομασθὲν πεδίον· τὰ μὲν οὖν τρία μέρη ταῦτα τοῦ ποδὸς, οἷάπερ τῆς χειρός εἰσιν, οἱ δάκτυλοι, τὸ πεδίον, ὁ ταρσός· ὧν οὐδέν ἐστιν ἄλλῳ ζώῳ πλὴν ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ ὑποκείμενον τῇ κνήμῃ μέρος τοῦ ποδὸς σύνθετον ὂν, ἴδιον ὄνομα οὐ κέκτηται. σύγκειται δὲ ἐκ τριῶν ὀστῶν, ἀστραγάλου τε, καὶ πτέρνης, καὶ τοῦ κληθέντος ὑπὸ τῶν ἀνατομικῶν ἰατρῶν, σκαφοειδοῦς. ὁ δὲ ταρσὸς καὶ τὸ πεδίον, κἂν σύνθετα ὦσι, τῶν συνήθων ὀνομάτων τετυχήκασι. λέξομεν οὖν ἕκαστον τῶν ἁπλῶν ἐν τῷ ποδὶ μορίων, τί τὸ σχῆμα κέκτηται, καὶ τίνα τὴν σχέσιν, ὅπως τε τὰ πρὸς ἄλληλα σχέσεώς τε καὶ συντάξεως ἔχουσι, καὶ ὅστις ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ περὶ μαλακότητος καὶ πυκνότητος, καὶ

XX. Secundum hoc igitur manuum ſimiles pedes fuerunt. Pollex autem aliis oppoſitus digitis, pedibus conceſſus non fuit, cum ſuſtentationis tantum ſint organa, ſed brachialis ſimilem eam partem habent; quæ tarſus dicitur, & poſtbrachiali reſpondentem eam, quæ à junioribus medicis pedion, Latine planta eſt nominata. Hæ utique tres pedis partes tribus, quæ ſunt in manu, correſpondent, digiti, planta, atque tarſus, quarum nulla alii ab homine animali ineſſe reperitur. Pedis autem pars tibiæ ſubjecta, cum ſit compoſita, nulla propria nomenclatura inſignita eſt, tribus ea oſſibus conſtat, talo, calcaneo, eoque quod à medicis diſſectoriis naviculare os appellatur. Tarſus autem & planta, quamvis ſunt compoſiti, uſitata tamen nomina ſortiti ſunt. Dicemus itaque ſingula ſimplicium pedis partium, qua figura ſint prædita, & ad quid referantur, quomodo ſeſe reſpiciant, atque inter ſe collocentur: præterea quis ipſarum numerus habea-

καὶ ὅσα τοῖς σώμασιν ὑπάρχουσι, διέλθωμεν.

XXI. Ὅτι μὲν πέντε δάκτυλοι τοῦ ποδὸς, μαρτυρεῖ τὸ φαινόμενον. διὰ τί δὲ οἱ τέσσαρες ἐκ τριῶν φαλάγγων, ὁ δὲ μέγας ἐκ δυοῖν. ἐπειδὴ ὑψηλότερόν τε καὶ κοῖλον ἔμελλεν ἔσεσθαι τὸ ἐντὸς τοῦ ποδὸς, οἷον ψαλὶς, εὔλογον ἦν ἕδρας ἀσφαλεῖς τε καὶ μείζονας γενέσθαι, καὶ δύο τὰ τοῦ μεγάλου δακτύλου ὀστᾶ. ἐφεξῆς δὲ τούτοις ὄπισθεν ἡ τοῦ πεδίου θέσις, συναπτομένη τῷ τοῦ μεγάλου δακτύλου ὀστῷ κατὰ τῆς γῆς ἐστηριγμένῳ. ἀναλογεῖ δὲ τὸ πεδίον τῷ μετακαρπίῳ, ὑποδεχόμενον τῶν ε΄ δακτύλων τὰ ὀστᾶ, καὶ ἐπειδὴ κατὰ στίχον ἕνα κεῖνται οἱ ε΄ δάκτυλοι, εὔλογον καὶ τὸ πεδίον ἔχειν ὀστᾶ ε΄ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ε΄ δακτύλων. ἀπὸ δὲ τοῦ πεδίου ὄπισθεν ὁ ταρσὸς, συγκείμενος καὶ αὐτὸς ἐκ τεσσάρων ὀστῶν μικρῶν τε καὶ ἀμυέλων, ἐξ ὧν ἓν ἐστὶν τὸ κυβοειδὲς, κείμενον ἐκ τῶν ἔξω αὐτοῦ μερῶν. διαρθροῦται δὲ τῇ τῆς πτέρνης κοιλότητι. τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν ἐπιβαίνει ὁ κύβος τοῦ σκαφοειδοῦς ὀστοῦ. ὁ δ᾽ αὐτὸς κύβος ὑποβέβηκε τῇ κεφαλῇ τοῦ ἀστραγάλου. ὁ δὲ ἀστράγαλος ἐγκεῖται μὲν ταῖς τῆς κνήμης καὶ περόνης ἐπιφύσεσιν, ἐπίκειται δὲ τῇ πτέρνῃ, κάτω δύο τινὰς ἐξοχὰς ταῖς κοιλότησιν ἐκείνης ἐνδραχώς. καὶ ἔστι, τὸ μὲν ἐκτεῖναί τε καὶ κάμψαι τὸν ἄκρον πόδα ἄνω τε καὶ κάτω, τοῦ ἀστραγάλου

τοῦ

habeatur, deque mollitie, & denſitate, & omnibus, quæ earum corporibus inſunt, ſermonem faciemus.

XXI. Quinque eſſe pedis digitos, ſenſus ipſe teſtatur. Sed propter quid quatuor ex his tribus oſſium ordinibus componuntur, magnus autem digitus duobus? Quoniam interna pedis pars cum altior, ac tanquam fornix ſinuata eſſe deberet, rationi fuit conſentaneum, eam tuta majoraque ſuſtentacula habere, duoque tantum eſſe magni digiti oſſa. Deinceps poſt hos planta ſita eſt, magni digiti oſſi terræ innixo copulata. Planta autem poſtbrachialis vicem gerit, quinque digitorum oſſa ſuſcipiens, & quoniam uno ordine quinque digiti poſiti ſunt, par eſt & plantam quinque oſſibus ad quinque digitos excipiendos contineri. Poſt plantam tarſus eſt, & ipſe quatuor oſſicula parva, nec medulloſa continens. Ex quibus unum cubicæ figuræ eſt ab exterioribus tarſi partibus, & calcanei cavo conjungitur: ex reliquis autem tribus os cubicum naviculare ſupervenit, rurſumque ipſum cubicum ſuper tali caput aſcendit: talus autem tibiæ ſuræque appendicibus inſeritur, calci vero incumbit, inferius duos quoſdam exceſſus, in ejus ſinus injiciens: atqui extremum pedem

ten-

Digitized by Google

τῆς διαρθρώσεως ἔργον, πρὸς τὰς τῆς κνήμης τε καὶ περόνης ἀποφύσεις· τὸ δὲ εἰς τὰ πλάγια περιφέρειν, τοῦ αὐτοῦ ἀστραγάλου τῆς πρὸς τὸ σκαφοειδὲς διαρθρώσεως. ἡ δὲ πτέρνα ἕδρας ἕνεκα γεγονυῖα, δικαίως μείζων πάντων τῶν ἐν τῷ ποδὶ ὀστῶν γέγονεν. ἔστι δὲ, κάτωθεν μὲν πλατεῖα τε καὶ λεία, ὄπισθεν δὲ περιφερὴς, δύο κοιλότητας ἔχουσα, εἰς ἃς ὑποδέχεται τὰς τοῦ ἀστραγάλου ἐξοχάς. ὁ γὰρ ἀστράγαλος μέσος κεῖται τῆς κνήμης καὶ περόνης καὶ πτέρνης, ἄνωθεν μὲν διαρθρούμενος τῇ κνήμῃ καὶ τῇ περόνῃ, κάτωθεν δὲ τῇ πτέρνῃ καὶ τῷ σκαφοειδεῖ ὀστῷ, συνδέσμοις εὐρώστοις ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἄρθροις ἐσφιγγμένος. περὶ μὲν οὖν τῆς συντάξεως τῶν ὀστῶν τοῦ ἄκρου ποδὸς, τῆς τε θέσεως αὐτῶν καὶ κινήσεως, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

XXII. Ὑπόλοιπον δ' ἂν εἴη περὶ τῶν τοῦ σκέλους ὀστῶν διελθεῖν, ἐξηγουμένους περί τε τοῦ σχήματος αὐτῶν καὶ μεγέθους, θέσεώς τε καὶ κινήσεως, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς διαρθρώσεως. ἔστιν οὖν ἡ κνήμη, πρὸς μὲν τὸ ἄνω πέρας παχεῖα, πρὸς τὸ κάτω δὲ ἀπολείπεται βραχὺ τοῦ μεγέθους, ῥάχιν ἔχουσα ἔμπροσθεν ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους ἕως κάτω, ἐπικειμένη μὲν τῷ σκαφοειδεῖ ὀστῷ, τῇ δὲ περόνῃ συγκειμένη. ἀμφοτέρων δὲ τὰ κάτω πέρατα, τῆς τε κνήμης καὶ τῆς περόνης, ἡνωμένα ὄντα, διαρθροῦνται τῷ ἀστραγάλῳ ἰσχυροῖς καὶ νευρώδεσι συνδέσμοις· τῷ δὲ μηρῷ διαρθροῦνται κατὰ τὰ ἄνω αὐτῶν πέρατα. ἔστιν οὖν ἡ περόνη πρὸς-

tendere, ac ſurſum verſum deorſumque convertere ad tibiæ ſuræque proceſſus, peculiare talaris articuli munus eſt, verum ad obliqua converſio, ejusdem tali articulo ad os naviculare vergente, perficitur. At calx ſuſtinendi cauſa fabrefactus, haud injuria cæteris pedis oſſibus grandior fuit, à terra latus lævisque, à tergo rotundus, duos ſinus habens, in quos tali capitula ſuſcipit. Ipſe namque talus medius inter tibiam, ſuram, & calcem ſitus eſt, à ſuperioribus tibiæ ſuræque commiſſus, inferius autem calci naviculari que, prævalidis vinculis utrobique deligatus. De extremi pedis oſſium ordine, eorumque poſitu, ac motu, ſatis diſſeruimus.

XXII. Modo ſupereſt de cruris oſſibus ſermonem facere, & eorum figuram, molem, poſitum, motiones, commiſſurasque explicare. Igitur tibia ſuperiori capite craſſa eſt, inferiori parum gracileſcit, ſpinam præ ſe habens ſuperne usque ad inferiora promiſſam, naviculari oſſi incumbens: ſuræ autem deligata, utriusque inferiora extrema, tibiæ videlicet ac ſuræ, talo valentibus nerveisque copulis annectuntur. Sura vero extrinſeca parte tibiæ adhæreſcit, ſane admodum tenuis, cruri tamen accommoda, inferiori enim articulo quo talo con-

προσπεπλασμένη τῇγε κνήμῃ κατὰ τὸ ἔξωθεν αὐτῆς μέρος, λεπτὴ μὲν πάνυ, ἀλλὰ χρειώδης τῷ σκέλει. κατὰ μὲν γὰρ τὴν κάτω διάρθρωσιν, καθ᾽ ἣν διαρθροῦται τῷ ἀστραγάλῳ, σὺν τῇ κνήμῃ τὸν ἄκρον πόδα κινεῖ ἄνω τε καὶ κάτω. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὰ ἄνω ἕνωσιν τῆς κνήμης, βαστάζει τὸν μηρὸν πάνυ μέγιστον ὄντα. τρίτη δὲ αὐτοῦ χρεία, ὅτι πρὸς τάχος ἐπιβεβλημένα τῇ κνήμῃ, διαφυλάττει τὰ τοῦ σκέλους ἀγγεῖα, καὶ τοὺς μῦς πασῶν τῶν ἔξωθεν προσβολῶν ἀπαθεῖς· ἀλλὰ καὶ χώραν παρέχειν τοῖς μυσὶ τοῖς περιειλημμένοις τῷ σκέλει, ἐπιτήδειος ἡ λεπτότης. ἐπειδὴ δὲ ἡ κνήμη βαστάζει τὸν μηρὸν, μεῖζον δὲ τὸ βαστάζον τοῦ βασταζομένου εἶναι χρὴ, ἔδει τὴν κνήμην μείζονα τοῦ μηροῦ γεγενῆσθαι. ἀλλ᾽ εἴπερ μείζων ἦν, ἐκώλυεν ἂν τῷ βάρει τὴν εἰς τάχος κίνησιν. πάλιν δὲ, εἰ ἐλάσσων ἦν, κατέπιπτεν ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς στάσεως. ἵνα οὖν καὶ τὸ βάρος ἐκφύγῃ διὰ τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ἕδραν σχῇ τῆς τοῦ μηροῦ βαστάσεως, προενοήσατο ἡ φιλάγαθος τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία συμπλέξαι τῇ κνήμῃ τὴν περόνην ἀναπληροῦσαν ἀμφότερα, τήν τε ἑδραίαν στάσιν, καὶ τὸ τάχος τῆς κινήσεως. διαρθροῦνται δὲ ἀμφότεραι τῷ μηρῷ κατὰ τὰς τῆς κνήμης κοιλότητας, συνδέσμοις εὐρώστοις πανταχόθεν περιδεδεμένας, τοῦ φρουρεῖν τε ἅμα καὶ φυλάττειν τὴν διάρθρωσιν, ὡς μήτε καμπτόντων, μήτε ἐκτεινόντων ἐπὶ πλεῖστον ὀλισθαίνειν ἐκ

τῆς

connectitur, quum tibia extremum pedem ſurſum deorſumque contorquet, qua autem ſuperius tibiæ jungitur, femur longe maximum geſtat: tertius ſuræ uſus eſt, quod exterius tibiæ ſuperpoſita cruris vaſcula & muſculos ab externis injuriis tutos præſtat, quin etiam ejus gracilitas, ad ſedem muſculis cruri circumvolutis concedendam, fuit opportuna. Quoniam autem à tibia femur geſtari neceſſe fuit, at geſtans geſtato majus eſſe oportet, femore major creari debuit: contra, ſi major foret, pondere motus celeritatem impediret, rurſus ſi minor fuiſſet, homo dum firmus ſtare vellet, procideret. Itaque ut molis pondus effugeret, firmitudinemque pariter in ſuſtinendo femore haberet, mirificus DEI erga homines amor tibiæ ſuram copulare excogitavit, utrumque abunde præſtantem, & immobilem ſtandi ſedem, & motus pernicitatem. Utraque femori per tibiæ ſinuata capita deligantur, undique vinculis prævalentibus conſtrictæ, ut ſimul & conſervent articulum & tueantur, ne curvantia tendentiave plurimum ex tibia femur elabi permittant. Patella vero, à Græcis ἐπιγονατὶς, ſeu μύλη appellata, quæ os nerveum cartilagineumque eſt, à priori parte commiſſuram hanc totam contegit, femurque ipſum in priora

pro-

τῆς κνήμης τῷ μηρῷ. ἡ δὲ ἐπιγονατὶς ἡ καὶ μύλη καλουμένη, νευροχονδρῶδες ὀστοῦν οὖσα, τὰ πρόσω μέρη τῆς διαρθρώσεως ἅπαντα καταλαμβάνει, κωλύουσα μὲν καὶ αὐτὴ τὸν μηρὸν ὀλισθαίνειν εἰς τὰ πρόσω, κατ' ἐκεῖνα μάλιστα τὰ σχήματα τὰ καλούμενα, γνὺξ καὶ ὀκλάξ· ἤδη δὲ καὶ τοῦ μὴ καταπίπτειν, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κατάντεσι χωρίοις, προπετὲς εἰς τὰ πρόσω τὸ πᾶν ἡμῶν σῶμα γινόμενον, οὐ μικρὰν ὠφέλειαν παρέχεται.

prolabi impedit, ſecundum eas maxime figuras, quæ à Græcis *γνὺξ* & *ὀκλάξ* vocantur, Latine ſonant in genua, & flexis genibus. Quin etiam non parum opus affert, ne corpus noſtrum corruat, in locis præſertim declivibus totum in priora propenſum.

XXIII. Ὁ δὲ μηρὸς ἁπάντων τῶν ἐν τῷ σώματι ὀστῶν, εὐλόγως μείζων ἐγένετο. πρῶτος δὲ οὗτος ὑπερήρεισται τῇ κοτύλῃ, καὶ πρῶτος ἅπαντα τὸν ὑπερκείμενον ὄγκον τοῦ σώματος ἐπικείμενον ἔχει. διαρθροῦται δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ τῇ κατ' ἰσχίον κοτύλῃ, διὰ συνδέσμων τριῶν εὐρώστων τε ἅμα καὶ στρογγύλων. ἑνὸς μὲν ἐκ τῶν ἔξω μερῶν ὅλης τῆς διαρθρώσεως περιτεταμένου, δευτέρου δὲ ἐκ τῶν ἔσω, τρίτου δὲ ἐκ τῶν μεταξὺ τῆς ὀπίσω, κὰν τῷ μέσῳ χώρας. οὐ κατ' εὐθὺ δ' ἐκτέταται ὁ μηρὸς, ἀλλὰ κυρτὸς μὲν εἰς τὰ πρόσω καὶ τὰ ἔξω ἐστὶν, σιμὸς δὲ ὀπίσω τε καὶ ἐντός. ταύτην δὲ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν καὶ εἰπεῖν οἶδεν Ἱπποκράτης, καὶ καταγέντα φυλάττειν, καὶ μὴ διαστρέφειν εὐθύς. ὅσοις γὰρ ὁ μηρὸς φύσει εὐθύτερος τοῦ δέοντος ἐγένετο, βλαισοῦνται κατὰ γόνυ. ἐξ ἀνάγκης οὖν κυρτοῦσθαι δεῖ τὸν μηρὸν πρόσω τε καὶ ἐκτός. ἀπαγόμενος γὰρ τῆς κοτύλης λοξῶς, χώρας εὐρείας παρέχει τοῖς βουβῶσι, καὶ τοῖς ἐντὸς μέρεσιν

XXIII. Cæterum non ab re aliis corporis noſtri oſſibus grandius femur creatum eſt: primum namque heminæ innititur, primumque totam ſuperiorem corporis molem ſibi incumbentem ſuſtinet: ipſius vero caput in ſinum coxæ conjicitur, tribuſque robuſtis pariter ac rotundis copulis devincitur: prima exterioribus totius commiſſuræ circumtenta, altera interioribus, tertia inter priora poſterioraque mediam ſedem occupante. At femur ipſum non recta protenditur, ſed à prioribus extrinſecisque gibbum: ſimum vero à poſterioribus & internis. Talem hujus figuram etiam dicere novit Hippocrates, atqne fractum conſervare, neque protinus diſtorquere præcepit: quibuſcunque enim femur directius quam oporteat, factum eſt, hi ſecundum genu obtorquentur, vacciique redduntur. Quamobrem neceſſario femur

ῥεσιν αὐτοῦ, πρὸς ὑποδοχὴν τῶν τε μυῶν καὶ τῶν νεύρων, καὶ ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν ἀξιολόγων οὐσῶν αὐτῶν. κυρτοῦνται οὖν τῷ σχήματι εὐλόγως. ἀπὸ γὰρ τῆς κοτύλης ἕως τοῦ μέσου λοξῶς ἀπαγόμενον, ἐκ τοῦ μέσου πάλιν ἕως τοῦ γόνυος ὡς ἐπὶ τὰ ἐντὸς ῥέπει, εὔθετον ποιῶν τὸ σχῆμα εἴς τε τὰς καθιζήσεις, καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἔργων ὅσα δρῶμεν καθήμενοι. ἀποφύσεις δὲ ἔχει, μικρὸν ὑποκάτω τοῦ αὐχένος ἐν τῷ σιμῷ μέρει, δύο, ἃς τροχαντῆρας ὀνομάζουσιν. ἀλλὰ δὲ μείζονα ἀπόφυσιν τὴν ἐν τῷ κυρτῷ ἔξω, ἣν γλουτὸν καλοῦσι.

mur in priora & extrinſeca curvatum eſt, ab hemina namque in obliquum abductis inguinibus, internisque ſuis partibus ſpacioſam regionem concedit, ut muſculi, nervi, arteriæ, venæque magnitudine inſignes admitti valerent. Igitur ſecundum figuram non injuria curvatur: ſiquidem à ſinu, qui cotyla dicitur, in medium uſque oblique porrectum: à medio rurſus usque ad genu in interiore devergit, figuram appoſitam faciens & ad ſedendum, & ad multa quæcunque ſedentes facimus obeunda. Duos præterea exceſſus paulo infra cervicem in ſima parte continet, quæ trochanteres à Græcis, tuberoſa capita Latine nominantur. Quinetiam ab exterioribus in gibbo alius major exceſſus eſt, quem γλουτὸν, id eſt, natem vocaverunt.

XXIV. Περὶ μὲν οὖν χειρῶν ἄκρων καὶ ἕως βραχιόνων, καὶ τῶν μεταξὺ τούτων διαρθρώσεών τε καὶ κινήσεων, ὁμοίως δὲ καὶ ποδῶν ἄκρων ἕως μηρῶν, ἐν τῷ παρόντι λόγῳ αὐτάρκως διήλθομεν· τίνες δὲ μύες καὶ τένοντες οἱ κινοῦντες αὐτά, ἐν τῷ περὶ μυῶν κινήσεων Γαληνοῦ, καλῶς εἴρηται· καὶ ὅστις μαθεῖν θέλει αὐτά, ἐν ἐκείνῃ τῇ βίβλῳ γυμναζέσθω.

XXIV. Hactenus de ſummis manibus usque ad humèros, deque intercedentibus commiſſuris ac motibus, pariter de extremis pedibus usque ad femora, in præſenti libro diſſeruimus. Sed qui ſint lacerti, & tendones hæc membra cientes, in libello Galeni de muſculorum motibus accuratiſſime poſitum eſt: quique ea diſcere optaverit, in eo ſeſe libro exerceat.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

βιβλίον β'.

I.

Ἐν τῷ πρὸ τοῦδε βιβλίῳ πρώτῳ ὄντι τῆς ὅλης πραγματείας, τὰ περὶ τῆς τῶν χειρῶν καὶ ἄκρων ποδῶν καὶ σκελῶν κατασκευῆς διήλθομεν ἐξηγούμενοι, ἐπειδὴ καὶ τὸ καλῶς ζῆν τὸν ἄνθρωπον, δι' αὐτῶν ἔφαμεν γίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ τρέφεσθαι ταῦτα καὶ τἄλλα πάντα τοῦ ζώου μόρια ἀναγκαῖον ἦν, τῆς δὲ θρέψεως προηγεῖτο ἡ ἐξομοίωσις, αὐτῆς δὲ πάλιν ἡ πρόσφυσις, ταύτης δὲ ἡ πρόσθεσις, τῆς δὲ προσθέσεως ἡ διὰ τῶν ἀγγείων τῆς κοίλης φλεβὸς ἀνάδοσις εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ταύτης δὲ ἐκ τῆς στελεχιαίας φλεβὸς εἰς τὴν κοίλην μετάληψις τοῦ αἵματος, τῆς δὲ κατὰ τὴν στελεχιαίαν φλέβα αἱματοποιήσεως προηγεῖται ἡ διὰ τῶν μεσαραϊκῶν φλεβῶν ἀνάδοσις τοῦ ἐκ γαστρὸς καὶ λεπτῶν ἐντέρων χυλοῦ, αὐτὴ δὲ ἡ γαστὴρ χυλοποιεῖ τὰ σιτία πρώτως ὑποδεχομένη διὰ τοῦ οἰσοφάγου καὶ τοῦ φάρυγγος, ἀπὸ τῶν ὀδόντων προλεανθέντα, καλῶς ἂν ἔχοι ἐν τῷδε τῷ γράμματι ἀπὸ τῆς γαστρὸς ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν. πάντων γὰρ τῶν προσφερομένων σιτίων τε καὶ ποτῶν πρῶτος ὑποδοχεὺς αὕτη κατεσκευάσθη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

II. Εἴπωμεν οὖν πρότερον περὶ τῆς θέσεως αὐτῆς, εἶτα περὶ τοῦ σχήματος

καὶ

THEOPHILI, De humani corporis fabrica,

LIBER II.

I.

IN ſuperiore libro totius hujus operis primo, de manuum, extremorum pedum, crurumque conſtitutione ſermonem fecimus, ea membra melioris vitæ cauſa homini fuiſſe conceſſa declarantes. Cæterum quoniam & ipſa & reliqua omnia animalis membra neceſſario nutriuntur: nutricationem vero aſſimilatio prævenit, hanc rurſus agglutinatio, quam applicatio antecedit, & hanc ipſa per cavæ venæ vaſcula in totum corpus digeſtio, quam item ex caudicis vena in cavam ſanguinis derivatio: ſanguinis autem in caudicali vena confectionem, ſucci ex ventriculo gracilibusque inteſtinis per medianas venas diſtributio antevertit: at ipſe ventriculus cibos primum ſuſcipiens, per gulam & fauces deſcendentes, prius dentibus attritos in ſuccum vertit: non alienum fuerit, in hac ſecunda operis parte à ventriculo narrationem ordiri, quandoquidem & conditor noſtri DEUS ipſum primum aſſumpti cibi potusque receptaculum conſtituit.

II. Itaque primum de ejus poſitu loquamur, mox de figura & viri-

bus

δυναμένη περιστεῖλαι ταύτην ἐπὶ τῷ πέψαι, ὠθεῖ τὸ περιττὸν ἔξω τῇ ἀποκριτικῇ αὐτοῦ δυνάμει, εἰς ἔμετον παρορμῶσα τὸ ζῶον, πρὸς τὸ μὴ τῷ ἄχθει πνιγμὸν αὐτῷ γίνεσθαι.

cibum complecti valens, vi ſua expultrice ſupervacuum extrudit, ad vomitum animal ſtimulans, ut ne cibi pondere ſuffocetur.

IV. Τὸ δὲ σχῆμα τῆς γαστρὸς, τοιοῦτον· ἐπειδὴ ὑποδοχῆς ἕνεκα σιτίων γέγονεν, ἔμελλε δὲ καὶ τὸν μεταξὺ τόπον καθέξειν, ἥπατός τε καὶ σπληνὸς ἐν μέσῳ κειμένη, εὐλόγως προμήκης ἐγένετο καὶ περιφερής· προμήκης μὲν κατὰ τὸ ὄρθιον σχῆμα, χώραν παρέχουσα, ἐν τοῖς δεξιοῖς μὲν τῷ ἥπατι, ἐν τοῖς ἀριστεροῖς δὲ τῷ σπληνί. εὐρύτερος δὲ ὁ πυθμὴν αὐτῆς ἐστὶ παρὰ τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὸ κατάρροπον αὐτὴν εἶναι, ὀρθοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὄντος· περιφερὴς δὲ ἐγένετο, διὰ τὸ δυσπαθές. ἁπάντων γὰρ τῶν σχημάτων, ἐν μὲν ἐπιπέδοις ὁ κύκλος δυσπαθέστερός ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς στερεοῖς σώμασιν ἡ σφαῖρα, ἀποθραύεσθαι μὴ δυναμένη. ἐπεὶ δὲ ἀναγκαῖον ἔργον πεπίστευται ἡ γαστήρ· πέψαι γὰρ καὶ χυλοποιῆσαι τὰ καταποθέντα σιτία παρεσκεύασται· θερμότητος ἐδεῖτο πλείστης. διὰ δὲ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν τὸ αὐτῆς μόνον κατὰ φύσιν θερμὸν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆς, ᾠκονόμησεν ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία θάλπεσθαι ταύτην, ἐκ δεξιῶν μὲν παραθεῖσα τὸ ἧπαρ ὡς λέβητα διάπυρον, ἐκ δὲ τῶν ἀριστερῶν τὸν σπλῆνα τῆς αὐτῆς ἕνεκα χρείας, ὄπισθεν δὲ τοὺς ῥαχίτας μῦας σὺν τῇ ῥάχει, ἔμπροσθεν δὲ ἐπικείμενον τὸν ἐπίπλουν σκέπειν καὶ περιθάλπειν αὐτήν. ἔστι δὲ

IV. Ventriculi autem figura ita ſeſe habet. Poſtquam ciborum capiendorum cauſa paratus eſt, totumque locum medium occupare debuit, inter jecur lienemque poſitus, non ab re oblongus & rotundus factus fuit: oblongus quidem ſecundum rectam figuram, ut ſedem in dextra jecinori, in ſiniſtra lieni concederet. Ejus ima pars ſuperiore latior eſt, cum declivis ipſe ſit, ob rectam hominis ſtaturam: rotundus eſt autem, ut minus periculis pateat: ſiquidem inter omnes figuras in planis circulus, in ſolidis corporibus globus tutior eſt, cum retundi reſringive nequeat. Cæterum cum neceſſarium munus ventriculo commiſſum fuerit, (ad macerandos enim in ſuccumque vertendos aſſumptos cibos creatus fuit) plurimi caloris indiguit: ejus autem proprium atque inſitum calidum tanto operi ſufficere non poterat: idcirco Divina ſapientia ipſum foveri curavit, à dextris jecur inſtar ferventis lebetis ſtatuens, à ſiniſtris ejuſdem uſus cauſa lienem: à tergo ſpinales muſculos ſpinamque ipſam, ante incumbens omentum ventriculum contegere, ipſum-

δὲ ὁ ἐπίπλους σῶμα σύνθετον, ἐκ δύο χιτώνων συγκείμενον, οἷον πτυχῶν τινῶν· ἐν δὲ τῇ ἔσωθεν χώρᾳ τῶν δύο χιτώνων ἔχει κατεσπαρμένας φλέβας καὶ ἀρτηρίας πλείστας συμπεπλεγμένας ἀλλήλαις, καθάπερ δίκτυον· ἐν δὲ ταῖς κεναῖς χώραις τοῦ πλέγματος αὐτοῦ, ὥσπερ ἀναπληροῦσάν τινα πιμελὴν πάνυ πολλὴν, ὄργανον αὐτοῦ θερμαντικὸν κατασκευάσασαν· τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ ἐπιπλόου φύσις. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ οἱ κατεπιγάστριοι μύες. ἐκ δὲ τῶν ἄνωθεν μερῶν τῆς γαστρός ἐστι τὸ διάφραγμα, σφίγγον καὶ περιστέλλον αὐτῆς τὸ στόμα, ὅπως ἐν τῷ πλήρη γεγονέναι τὴν γαστέρα σιτίων τε καὶ ποτῶν, μὴ ἐᾷ παλινδρομεῖν αὐτὰ πρὸς τὰ ἄνω τοῦ στομάχου. εἰς δὲ τὰ κάτω μέρη τῆς γαστρὸς παράκεινται τὰ ἔντερα, ὧν πρῶτός ἐστιν ὁ πυλωρὸς, ἔξοδος τῆς γαστρὸς ὢν στενὸς καὶ περισφιγμένος ὑπό τινος ἀδένος περικειμένου, εἰς τὸ μὴ ἐᾶν ἀχύλωτα διέρχεσθαι τὰ σιτία, ἕως ἂν τὴν πρέπουσαν εὐκοσμίαν τῆς πέψεως ἀπολαύσωσιν. αὕτη μὲν οὖν ἡ θέσις τῆς γαστρὸς, καὶ τὸ σχῆμα σὺν τοῖς παρακειμένοις σπλάγχνοις.

V. Ὅτι δὲ καὶ αἱ δυνάμεις τῆς γα-

στρὸς

ipſumque undique calore perfundere mandavit. Omentum vero eſt compoſitum corpus duabus tunicis, veluti quibusdam involucris contextum: ab interioribus duarum tunicarum partibus venæ, arteriæque plurimæ diſperſæ, ac inter ſeſe perplexæ, retis imaginem faciunt. Inanibus autem texturæ hujus plagis pingue quoddam admodum copioſum ea loca replens inſtrumentumque ipſum excalfactorium faciens, continetur: hujusmodi eſt omenti natura. Ipſi vero abdomini muſculi adhæreſcunt. Supra ventriculum transverſum ſeptum eſt, ejus oſtium claudens, atque conſtringens, ut ne, cum cibi potusque ventriculus plenus eſt, ſurſum verſum in gulam recurrere permittantur. Inde imæ ventriculi parti inteſtina adjacent: quorum primum eſt, quod Græci pyloron vocant, Latine janitor dicitur: quoniam oſtii inſtar in inferiores partes ea, quæ excreturi ſumus, emittit. Iſte exitus quidam ventriculi eſt anguſtus, & quadam appoſita glanduloſa carne circumſeptus, ne eſculenta non in ſuccum redacta prius elabantur, quam decentem coctionis modum acceperint. Jam ſatis ventriculi poſitum & figuram, contiguaque membra enarravimus.

V. At in ventriculo quatuor na-

tura-

Digitized by Google

στρὸς αἱ φυσικαὶ, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις, τέσσαρές εἰσιν, ἑλκτικὴ, καθεκτικὴ, ἀλλοιωτικὴ καὶ ἀποκριτικὴ, ἐκ τοῦδ' ἂν μάθοις· πᾶν μόριον τοῦ σώματος ὀρεκτικὸν τροφῆς, ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνο ἕλκει οὗ καὶ ὀρέγεται. ἵνα δὲ ἀπολαύσῃ αὐτοῦ, ἀλλοιῶσαι σπεύδει τοῦτο πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πάντως οὐσίαν. τὸ δὲ ἀλλοιωθῆναι μέλλον, χρόνου δεῖται· χρόνος δ' οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς κατοχῆς· κατέχεσθαι οὖν δεῖ τὰ σιτία πρὸς τὸ ἀλλοιωθῆναι. προηγεῖται δὲ ἡ καθεκτικὴ δύναμις τῆς ἀλλοιωτικῆς. πότερον οὖν ἀρκεῖ ταῦτα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ εἶναι φυσικὰς δυνάμεις ἐν τῇ γαστρί· ἢ χρὴ τρανώτερον ἄλλο λέγειν καὶ περὶ ἑτέρου μορίου; κατέχει μὲν γὰρ ἡ γαστὴρ τὰ σιτία, μέχρι περ ἂν πεφθῶσι· κατέχουσι δὲ καὶ αἱ μῆτραι τὸ ἔμβρυον, ἕς ἂν τελέσωσιν. ἀλλὰ πολλαπλάσιος ὁ χρόνος τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως τῶν ὑστερῶν, ἢ ὁ τῆς γαστρός. ἕλξασα γὰρ ἡ μήτρα τὸ τοῦ ἄρρενος σπέρμα, ἐναγκαλίζεται ὡς οἰκεῖον καὶ φίλιον, περισφίγξασα ἑαυτὴν πανταχόθεν, καὶ μεμυκυῖα τῷ στόματι, ὡς μηδὲ πυρῆνα μήλης διελθεῖν δι' αὐτῆς δύνασθαι. κατασχεθὲν οὖν τὸ τοῦ ἄρρενος σπέρμα, συναναμίγνυται, καὶ συναλλοιοῦται τῷ σπέρματι τῆς θηλείας. ἀναζυμοῦνται οὖν ἀμφότερα, καὶ γίνεται οὐσία μία. τρέφεται οὖν τὸ ἔμβρυον ἀπὸ τῆς ἐμμη-

turales facultates eſſe poſitas, ſicut & in reliquis membris, attractoriam videlicet, contentricem, alteratricem, & expulſoriam, ita ſane diſcere poteris: quodlibet membrum alimenti appetens, neceſſario illud attrahit, cujus eſt appetens: ut autem eo frui queat, in ſuam ipſius naturam omnino convertere ſtudet, ſed quod immutandum eſt, temporis indiget; tempus autem, niſi illud retineatur, intereſſe non poterit: retinenda ſunt igitur tantiſper, donec convertantur cibaria: præcedit autem commutatricem vis retentoria. Num igitur hæc ſatis probaverint, in ventriculo naturales vires ineſſe? An aliud quippiam clarius & evidentius, deque alio etiam membro exponere opus ferit? Cibos utique ventriculus continet, donec concocti fuerint: continent vero & vulvæ fœtus, donec abſolvantur. Sed tempus continendi in vulva fœtus, multo longiſſimum eſt, quam cibi in ventriculo: attracto namque maris ſemine, vulva id tanquam domeſticum familiareque amplectitur, ſe ipſam undique in arctum compellens, propriumque oſtiolum claudens, adeo ut ne ſpecilli quidem mucro introire valeat: concluſum igitur maſculi ſemen cum muliebri ſemine permiſcetur, ſimulque alte-

ratur,

ἐμμήνου καθάρσεως· καὶ αὐξάνεται κατὰ βραχὺ ἡ σὰρξ καὶ μόνον γεγονὸς, μέχρις ἡμερῶν τριάκοντα. εἶτα ἡ τοῦ Θεοῦ ἄπειρος δημιουργικὴ σοφία ταύτην τὴν σάρκα διαπλάττει εἰς ἀνθρώπινον σχῆμα, δοῦσα τὴν μόρφωσιν, εἰ μὲν ἦ τὸ κυόμενον ἄρρεν, ἐν ἡμέραις τριάκοντα· εἰ δὲ θῆλυ, ἐν ἡμέραις μβ τὸ μακρότατον. τὴν δὲ αἰτίαν φράσομεν, ὅταν περὶ τῶν γεννητικῶν μορίων διεξηγώμεθα. εἰδοποιηθεῖσα οὖν ἡ σὰρξ, καὶ τὸ οἰκεῖον σχῆμα ἀπολαβοῦσα, τρέφεται καὶ αὐξάνεται, ἀκίνητος οὖσα ἕως μηνῶν τριῶν, εἰ ἄρρεν τὸ κυόμενον ἦ· εἶτα ἄρχεται κινεῖσθαι· τὸ δὲ θῆλυ, οὐχ ὡς τὸ ἄρρεν· ὑγρότερον γὰρ τὸ θῆλυ καὶ ἀσθενέστερον, καὶ διὰ τοῦτο μακροτέρου δεῖται χρόνου πρὸς κίνησιν· ἐν γὰρ τῷ τετάρτῳ μηνὶ κινεῖται τὸ θῆλυ. αὐξάνεται οὖν κατὰ μικρὸν τὸ ἔμβρυον, κινούμενον ἕως ἂν τελεσθῇ ὁ ἐννεαμηνιαῖος χρόνος. εἶτα τῷ δεκάτῳ μηνὶ ἡσυχάσασα ἡ καθεκτικὴ δύναμις, προσεῖσιν ἄλλην δύναμιν, ἥτις ὀνομάζεται ἀποκριτική, ὠθοῦσα τὸ ἔμβρυον, καὶ ἐκβάλλουσα ἔξω, ὥστε γεννηθῆναι ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον. ταῦτα τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ τὰ δημιουργήματα.

VI. Ἀλλὰ ῥητέον περὶ τῆς ἐν γαστρὶ ἀποκριτικῆς δυνάμεως. χυλοποιηθέντα τὰ σιτία ἐν τῇ γαστρὶ, τὸν πρέποντα κόσμον δεξαμένης τῆς πέψεως,

οὐκέτι

ratur, atque ita ambo fermentantur, unaque ſubſtantia fiunt: fœtus autem menſtruo purgamento nutritur, & pedetentim augeſcit, carnis tantum formam usque ad trigeſimum diem ſortitus, deinde immenſa DEI in creando ſapientia, carnem illam in humanam ſpeciem efformat: ſi fœtus mas fuerit, diebus triginta figuram largita: ſi fœmina, ſummum duobus & quadraginta. Cauſam vero huiſce rei, cum de genitalibus partibus loquemur, explicabimus. Itaque efformata caro, propriaque figura inſignita, alitur creſcitque, motu in tertium usque menſem carens: ſi mas fuerit, inde motu cieri incipit; at fœmina, non ita ut mas: humidior enim, imbecilliorque eſt, atque ideo longiori tempore ad motum eget: nam quarto menſe fœmina movetur. Igitur paulatim creſcit fœtus & movetur, donec novem menſium tempus elapſum fuerit: poſtea menſe decimo virtus contentrix perfuncta munere, alteri virtuti expulſoriæ nominatæ cedit: ea fœtum pellit, in lucemque excludit, atque ita in mundum homo editur. Hæc ſunt ineffabilis DEI in homines amoris opera.

VI. At nunc de expulſoria ventriculi facultate loquamur. Poſtquam in ſtomacho cibi verſi in humorem ſunt, & concoctio abſoluta

eſt,

οὐκέτι μένειν ἐν αὐτῇ δύναται, ὠθεῖται οὖν ὁ πεφθεὶς χυλὸς ἐν τῇ γαστρὶ ὑπὸ τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως εἰς τὸν πυλωρὸν, καὶ εἰς τὰ λεπτὰ ἔντερα. κατεσπαρμένα δὲ ὄντα ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις τὰ μεσαραϊκὰ φλέβια, ἕλκουσι τὸν καθαρώτερον χυλὸν, καὶ ἀναφέρουσι πρὸς τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος εἰς τὸν τόπον τὸν ὀνομαζόμενον πύλας· τὸ δὲ παχύτερον τοῦ χυλοῦ καὶ κοπρῶδες, καὶ, ὡς εἴποι τις, τὸ πιτυρῶδες ἀποκρίνεται πρὸς τὰ παχέα τῶν ἐντέρων.

eſt, eo loco amplius morari nequeunt, igitur concoctus in ventriculo ſuccus, ab expultrice vi in imam partem, quæ à Græcis pyloros vocatur, à noſtris janitor appellatur, & in tenuia inteſtina propellitur: medianæ autem venulæ in tenuibus inteſtinis ſparſæ, mundiſſimum ſuccum attrahunt, & ad cava jecoris, in locumque portas nominatum deferunt: craſſior vero ſucci fæculentaque pars, atque, ut ita dicam, furfuracea, ad craſſa inteſtina detruditur.

VII. Εἰσὶ δὲ τὰ παχέα ἔντερα, σαρκώδη μὲν τὴν οὐσίαν, διχίτωνα δὲ πάντα· τῇ θέσει δὲ, καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ ἐνεργείᾳ διαφέροντα. τὸ γὰρ ἀπευθυσμένον πάντων κατώτερον κεῖται καθ᾽ εὐθεῖαν τῆς ἄκρας τῆς ῥάχεως ἐντὸς, ἕως τοῦ δακτύλου τοῦ ὀνομαζομένου σφιγκτῆρος, συστέλλοντος καὶ συσφίγγοντος τὸ πέρας τοῦ ἀπευθυσμένου, ὡς μὴ ἐᾶν ἀπροαιρέτων ἡμῶν, τὴν κόπρον, ἢ τὸ πνεῦμα, ἢ ἄλλο τι ἐξέρχεσθαι. προαιρετικὸν γὰρ ὄργανον ὑπάρχει ὁ σφιγκτὴρ μῦς, ἐν μὲν τῇ ἀποπατήσει χαλώμενος, ἐν δὲ τῇ κατοχῇ συστελλόμενος. διχίτωνα δὲ πάντα τὰ ἔντερα κατεσκευάσθη τῇ προνοίᾳ τῆς φιλαγάθου δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. ἐπίκαιροι γὰρ ἑλκώσεις εἰς αὐτὰ γίνονται ἐκ φλεγμονῶν ἀξιολόγων προηγησαμένων ἐν αὐτοῖς, ὡς τῇ σήψει διαβρωθῆναι, καὶ πεσεῖν τὸν ἕνα χιτῶνα· ζῆν δὲ τὸν ἄνθρω-

VII. Ea vero omnia ſubſtantia quidem carnoſa ſunt, & ex duabus tunicis conſtantia: ſitu tamen, figura, functione differunt. *Rectum* namque omnium infimum eſt, è regione extremæ ſpinæ interius collocatum, usque ad annulum muſculum, qui ſphincter Græce à conſtringendo dicitur: ſtringit enim, clauditque recti extremum, ut ne invitis nobis ſtercus, aut flatum, aut quippiam aliud egredi permittat: quandoquidem voluntarii motus muſculus hic aſtrictorius inſtrumentum eſt, ubi aliquid excernitur, laxatus: ubi ſupprimendum eſt, contractus. Omnibus vero inteſtinis optimæ DEI artis providentia duas tunicas largita eſt: ſiquidem ex phlegmonis magnis antecedentibus, nonnunquam pernicioſis ulceribus ipſa inteſtan

θρωπον μεθ' ἑτέρου τῶν χιτώνων, καὶ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὰς πράξεις ἀμέμπτως ἐνεργεῖν. τὸ κῶλον δὲ ἀνώτερον τοῦ ἀπευθυσμένου κεῖται, ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι παρεγκλῖνον ἐγκάρσιον πρὸς τὰ δεξιά. τοῦτο ἐμφραττόμενον ἢ ὑπὸ φλέγματος, ἢ ὑπὸ παχέος πνεύματος ὀδύνας ἀνιαρὰς ἐπάγει τοῖς τοῦτο παθοῦσιν, ὡς μὴ δύνασθαι ὑπομένειν τὸ σφοδρὸν τῶν πόνων. τὸ δὲ τυφλὸν καὶ αὐτὸ τῶν παχέων ἓν ὄν, πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ κεῖται κατώτερον τοῦ δεξιοῦ νεφροῦ· κολποῦται δὲ πλατυνόμενον κυκλοτερῶς, διέξοδον μὴ ἔχον, δι' ἣν καὶ τοὔνομα ἔσχηκε. τοῦτο τῇ εὐρύτητι αὐτοῦ, ὥσπερ τις δευτέρα γαστὴρ, κατέχει τροφὴν εἰς ἀπόθεσιν, καὶ τοῖς πλησιάζουσι μορίοις παρέχει ταύτην ἐν ταῖς διὰ λιμὸν ἀσιτίαις. συνεργεῖ δὲ εἰς τοῦτο καὶ τὸ κῶλον διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῦ, καὶ τὸ σκολιὸν τῆς θέσεως, κατέχον καὶ αὐτὸ τροφήν. τὸ δὲ λεπτὸν ἔντερον ὑπέρκειται μὲν τοῦ τυφλοῦ, ἑλικοειδῶς δὲ κεῖται, διὰ τὸ χρονίζειν ἐν αὐτῷ τὸν περιεχόμενον ὑπ' αὐτοῦ χυλὸν, πρὸς τὸ ἀφαρπάζεσθαι τοῖς μεσαραϊκοῖς φλεβίοις, ἀναδιδοῦσι τοῦτον πρὸς τὰς ἐν ἥπατι πύλας. εἰ γὰρ εὐθεῖαν τὴν θέσιν ἔσχε τὸ λεπτὸν ἔντερον, ἀθρόως ἂν ὑπεχεῖτο κάτω ὁ ἐν αὐτῷ ὁδευόμενος χυλὸς, ὥστε κολοβὴν γίγνεσθαι τὴν πρὸς τὸ ἧπαρ ἀνάδοσιν. ἡ δὲ νῆστις, ὑπέρκειται μὲν τοῦ λεπτοῦ ἐντέρου, κεῖται δὲ ἑλικοειδῶς καὶ

feſtantur, adeo, ut putredine corrodatur, excidatque vna tunica: vivat tamen cum altera homo, valeatque, & ſine vitio fungi ſuis muneribus poſſit. At inteſtinum *colon* vocatum, ſupra rectum jacet: quod à ſiniſtra parte incipiens, in dexteriorem obliquum convertitur; id inteſtinum pituita craſſove ſpiritu obſtructum, adeo ingentes dolores id patientibus concitat, ut eorum magnitudinem ſuſtinere non poſſint. At *cæcum* inteſtinum, & ipſum unum de craſſioribus, in dextra quidem parte infra dextrum renem jacet: ſinuatur autem, ac late in orbem funditur, & impervium eſt, ideoque ei tale vocabulum fuit. Hujuſmodi inteſtinum ſinu ſuo tanquam altero ventriculo alimentum ad futuram neceſſitatem continet; idque vicinis membris in jejunio ex longa fame diſtribuit. Huic quoque rei colon ſuffragatur, & ob ſuam amplitudinem, & ob ſitus obliquitatem, ipſum etiam alimenta continens. Inde *tenuius* inteſtinum ſupra cœcum porrigitur, in plures orbes vehementer implicitum, ut in ipſo contentus ſuccus diutius maneat, & à medianis vaſculis raptus ad jecoris portas derivetur: nam ſi rectum tenue inteſtinum poneretur, repente ad inferiora per ipſum means ſuccus laberetur, atque

καὶ αὐτὴ, πλησίον οὖσα τοῦ ἥπατος, κενὴ πάντοτε, διὰ τὸν συῤῥέοντα εἰς αὐτὴν χολώδη χυμόν. ὁ γὰρ πόρος τῆς χοληδόχου κύστεως ὁ ἐξάγων τὸ χολῶδες περίττωμα, εἰς αὐτὴν ἐμβάλλει τὸ αὐτοῦ περίττωμα. τῇ δριμύτητι οὖν τοῦ χολώδους περιττώματος ὀλισθαίνει πᾶσα τροφὴ ἡ μέλλουσα κατέχεσθαι ὑπὸ τῆς αὐτῆς νήστεως· διὰ τοῦτο ἄρα καὶ τὴν ὀνομασίαν προσέλαβε. κενὴ δὲ οὖσα, πολὺν ἕλκει τὸν χυλὸν ἀπὸ τῆς γαστρὸς, καὶ διὰ τοῦτο πολλαὶ φλέβες τῶν μεσαραϊκῶν ἀγγείων ἐν αὐτῇ καταφύονται. ὑπέρκειται δὲ τῆς νήστεως ἡ δωδεκαδάκτυλος ἔκφυσις, ἔντερον οὖσα καὶ αὐτὴ τῶν λεπτῶν, δωδεκαδάκτυλον τὸ μέγεθος ἔχουσα. διὰ τοῦτο οὖν αὐτὴν Ἡρόφιλος ὠνόμασε δωδεκαδάκτυλον· ἡ θέσις δὲ αὐτῆς κατ᾽ εὐθεῖαν. καταφύονται δὲ ἐν αὐτῇ ὀλίγα φλεβία τῶν μεσαραϊκῶν, διὰ τὸ πρώτως αὐτὴν ὑποδέχεσθαι τὸν ἀπὸ γαστρὸς ἐξερχόμενον χυλόν. εἰ γὰρ καὶ προηγεῖται ταύτης ὁ πυλωρὸς πλησίον τῆς γαστρὸς κείμενος, ἀλλὰ μικρὸς καὶ στενός ἐστι, ἔξοδος καὶ μόνος τῆς γαστρὸς ὤν.

VIII. Ὑπέρκειται δὲ πάντων τῶν ἐντέρων ἡ γαστὴρ, δίχιτων οὖσα· κατὰ δὲ συνέχειαν ταύτης ὁ στόμαχος ἄνωθεν, ὅστις

que imperfecta ad jecur digeſtio fieret. Mox *jejunum*, ſuper tenue inteſtinum ingreditur, & ipſum flexuoſe apud jecur poſitum, ſemperque inane, propter bilioſum humorem in ipſum delabentem: meatus namque veſicæ felleæ ſupervacuam bilem educens, in ipſum jejunum eandem eructat. Igitur hujusce excrementi fellei acrimonia fit, ut totum alimentum in jejuno moraturum dilabatur, atque ideo jejunum nominatur. Cum ſit autem vacuum, magnam ſucci copiam de ventriculo ſugit: & hanc ob cauſam multæ venæ ex medianis vaſculis in ipſo inſeruntur. Inde ſuper hoc appendix quædam eſt *duodecim digitorum* longitudinis, & ipſa inter gracilia inteſtina connumerata: cumque ejus longitudo duodecim digitorum ſit, propterea ab Herophilo Græce *δωδεκαδάκτυλος* nominatur: rectus eſt autem ejus poſitus, paucæque medianæ venulæ in ipſo inſertæ ſunt: quoniam in ipſum primum exiens, de ſtomacho ſuccus ingreditur: quamvis hoc janitor ſuperior eſt, proxime ad ventriculum collocatus: brevis tamen & anguſtus, exitusque tantum ventriculi eſt.

VIII. Primus autem inteſtinorum omnium ventriculus eſt, qui ex duobus tergoribus conſtat, cui

ὅσις καὶ οἰσοφάγος καλεῖται, καὶ αὐτὸς ὁμοίως διχίτων· ἶνας δὲ ἔχουσιν ἥ τε γαστὴρ καὶ ὁ οἰσοφάγος· καὶ ταῖς μὲν ἐντὸς χιτῶνος ταῖς εὐθείαις ἰσὶν ἕλκονται τὰ σιτία, ταῖς δὲ ἐγκαρσίοις περιστέλλονται. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ γαστρὶ καὶ λοξαὶ ἶνες, συμπλεκόμεναι ταῖς ἐγκαρσίοις, καὶ συνεργοῦσαι πρὸς κατοχὴν καὶ διαμονὴν τῶν ἐν τῇ γαστρὶ σιτίων. ἡ δὲ οὐσία τοῦ γαστρὸς, σὰρξ λευκὴ καὶ ἄναιμος, καὶ τῶν ἐντέρων ὡσαύτως· ἀλλ᾽ ἡ μὲν τῶν λεπτῶν, ὁμοία. ἡ δὲ τῶν παχέων, σαρκωδεστέρα καὶ πιμελώδης. εἰσὶ δὲ αἱ ἶνες τῶν λεπτῶν ἐντέρων καὶ τῶν παχέων, ἐγκάρσιοι πᾶσαι, καὶ αἱ τῶν ἔσωθεν χιτώνων, καὶ αἱ τῶν ἔξωθεν· διαχωρήσεως γὰρ ὄργανα· πλὴν ὀλίγαι τινές εἰσιν ἶνες εὐθεῖαι, συμπλεκόμεναι ταῖς ἐγκαρσίοις, ἵνα μὴ ἀθρόαι αἱ διαχωρήσεις γίνωνται. μάλιστα δὲ συμπλέκονται εὐθεῖαι ἶνες πολλαὶ ταῖς ἐγκαρσίοις τοῦ ἀπευθυσμένου. πάντα γὰρ τὰ προσφερόμενα τῷ στόματι, εἰς γαστέρα καὶ ἔντερα χωρεῖ. κατώτερον δὲ πάντων τὸ ἀπευθυσμένον ἔντερον. καὶ πολλάκις ὀστᾶ καταπιόντες τινὲς, ἄλλοι δὲ νόμισμα, καὶ ἄλλοι φόλιν, πάντα εἰς τὸ ἀπευθυσμένον ἐσχήκασι χωρήσαντα, ἃ καὶ διατείνουσιν αὐτὸ τῇ σκληρότητι. διὰ τοῦτο ἡ τοῦ Θεοῦ δημιουργικὴ σοφία τὰ ἀναγκαζόμενα ἰσχυρότερα τῶν ἄλλων ἀπεργάζεται. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τὸ κῶλον τὸ ἐντὸς

πνευ-

ſtomachus ſupra contiguus eſt, œſophagus etiam appellatus, gula à Latinis, & ipſe duplici tergore munitus. Fibras vero ventriculus & ſtomachus habent: in interiore quidem tunica rectas, quibus cibus detrahitur: in exteriore transverſas, quæ cingunt, & ampleċtuntur. Sunt & in ventriculo obliquæ quædam fibræ, transverſis intertextæ, retentioni moræque cibi in ventriculo opitulantes. At ventriculi ſubſtantia caro quædam albida & exanguis eſt: inteſtinorum quoque talis eſt, ſed gracilium penitus ſimilis, craſſorum plenior ac pinguior. Cæterum tenuium craſſorumque juxta inteſtinorum fibræ, tam interiorum quam exteriorum tunicarum omnes transverſæ ſunt: excretoria enim ſunt inſtrumenta, præterquam quod paucæ quædam rectæ fibræ transverſis intertexuntur, ne copioſæ ac repentinæ excretiones fiant: potiſſimum vero in recto inteſtino multæ rectæ fibræ cum transverſis permiſcentur. Nam quicquid ore aſſumimus, in ventriculum ac inteſtina delabitur. Infimum vero omnium, rectum eſt: & plerumque cum alii oſſa devoraſſent, alii nummum, alii ſquamam, omnia in rectum delapſa, ibi retenta ſunt, diſtentionemque duritia ſua fecerunt: quare Dei creatrix ſapientia ea cæteris valentiora

facit,

πνευματοῦται ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἐμφράξεσι, καὶ ἀνιαρὰς ὀδύνας τοῖς ἐμφραχθεῖσιν ἐπιφέρει τῷ σκολιῷ τῆς θέσεως· καὶ διὰ τοῦτο ταῖς ἐγκαρσίοις αὐτοῦ ἰσὶ συμπλέκονται ἶνες εὐθεῖαι, ἰσχυροποιοῦσαι τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐν ταῖς βίαις τῆς διαθέσεων ἀπορραγῶσι. ταῦτα τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν τὰ προνοήματα, καὶ ὅλως ἐπὶ σωτηρίᾳ γεγόνηται. περὶ μὲν δὴ τῶν ἐντέρων, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα· λέγειν δὲ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν εἰκός, στόμαχος, κοιλία, πυλωρός, δωδεκαδάκτυλος ἔκφυσις, νῆστις, λεπτὸν, τυφλὸν, κῶλον, καὶ ἀπευθυσμένον.

facit, quæ majorem vim patiuntur. Eandem ob cauſam & colon inteſtinum intus magis quam alia, infeſtosque dolores obſtructionem patientibus ſitus flexuoſi anfractu infert: atque ideo transverſis ejus fibris rectæ tunicas roborantes intexuntur, ne vi diſtentionis effringantur. Hæc DEI noſtri optimi fuere conſilia, atque ita animalium ſaluti proſpexere. De inteſtinis ſatis copioſe dictum arbitror, ſi eorum ordinem expoſuerimus: is ita ſe habet: Gula, ventriculus, janitor, duodecim digitorum appendix, jejunum, tenue, cœcum, colon, & rectum.

IX. Ἐπίκειται δὲ τούτοις πᾶσι καὶ τοῖς παρακειμένοις σπλάγχνοις ὅσα κατωτέρω τοῦ διαφράγματος κεῖνται, ὥσπερ τι σκέπασμα, ὁ περιτόναιος ὀνομαζόμενος ὑμήν. χρεῖαι δὲ τοῦ ὑμένος τούτου τοῖς ζώοις πολλαί. μία μὲν ὡς σκεπάσματος, δευτέρα δὲ ὡς διαφράγματος τῶν τε σπλάγχνων καὶ τῶν ἐπικειμένων αὐτοῖς μυῶν· τρίτη δὲ πρὸς τὸ θᾶττον ὑπιέναι τὰ περιττώματα τῆς ξηρᾶς τροφῆς· καὶ τετάρτη, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως πνευματοῦσθαι τά ἔντος καὶ τὴν γαστέρα· καὶ πέμπτον, πρὸς τὸ πάντα τὰ κατωτέρω τῶν φρενῶν συνδεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ συναλείφεσθαι, ὅπως σὰρξ τῇ σαρκὶ προσεγγίζῃ, καθάπερ καὶ τὰ ἔξωθεν κῶλα ὑπὸ τοῦ δέρματος ἐνδύονται. ἐπίκειται δὲ τῷ περιτοναίῳ ὑμένι ἔξωθέν τε καὶ ἔνδοθεν.

IX. Contegit autem hæc omnia, adjacentiaque viſcera, quæcunque infra ſeptum transverſum ſita ſunt, veluti operculum, membrana quædam, quæ περιτόναιος à Græcis nominatur. Ex hac animalibus commoda multa proveniunt: primo, quod contegit: ſecundo, quod à ſuperincumbentibus muſculis viſcera diducit: tertio, ut celerius aridi alimenti ſupervacua deſcendant: quarto, ne facile inteſtina, ventriculusque inflentur: quinto, ut omnia infra diaphragma ab ea colligantur atque ceu illinantur, ut caro carni cohæreat, quemadmodum & extrema membra cute veſtiuntur. Super membranam peritonæon extra, intus, & à fronte abdominis muſculi

δοθεν, κατὰ τὸ ἔμπροσθεν, οἱ καταπιγάστριοι μύες ὀκτὼ τὸν ἀριθμόν· τούτων συζυγίαι τέσσαρες, ὀρθίου τοῦ ἀνθρώπου δηλονότι σχηματιζομένου· ὧν ἡ πρώτη συζυγία διάκειται, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῶν νόθων πλευρῶν, κατερχομένη δὲ λοξὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν, καὶ τελευτῶσα πρὸς τὰ τῆς ἥβης ὀστᾶ· ἡ δὲ δευτέρα, ἐναντία ταύτης, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῶν τῆς λαγόνος ὀστῶν, ἀνερχομένη δὲ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν, λοξὴ, καὶ τελευτῶσα εἰς τὸν ξιφοειδῆ χόνδρον· τέμνουσα δὲ τῇ διαβάσει αὐτῆς τὴν πρώτην συζυγίαν πρὸς ὀξείας καὶ ἀμβλείας γωνίας, κατὰ τὸ χ γράμματι παραπλησίως· ἡ δὲ τρίτη, ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ ξιφοειδοῦς χόνδρου, κατέρχεται δὲ ὀρθία εἰς τὰ τῆς ἥβης ὀστᾶ. εὐθεῖα δὲ γραμμὴ διαχωρίζει τοὺς μύας τῆς δευτέρας συζυγίας ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, μέση κειμένη τῶν δύο μυῶν, ἀπὸ τοῦ ξιφοειδοῦς χόνδρου ἕως τῶν τῆς ἥβης ὀστῶν. ἡ δὲ τετάρτη πάντων μυῶν ἐσωτέρα κεῖται, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῶν τῆς ὀσφύος σπονδύλων, προερχομένη δὲ ἐγκάρσιος εἰς τὰ πρόσω, καὶ ἑνουμένη τῇ τρίτῃ συζυγίᾳ κατ᾽ ἀμφότερα τὰ μέρη, τό, τε δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν, ὡς ἑνουμένας τὰς τέσσαρας συζυγίας, ἐοικέναι ἡνιοχικῇ φασκίᾳ, καὶ περιλαμβάνειν τήν τε γαστέρα καὶ τὰ ὄντα ἐντός. συνεργοῦσι δὲ πρός τε τὴν ἀποπάτησιν, καὶ τὴν φωνὴν, καὶ πρὸς τὸ μὴ ἑτοίμως πνευματοῦσθαι τὰ σπλάγχνα. ἔξωθεν δὲ πάντων τούτων τὸ δέρμα σκέπασμα κεῖται κοινὸν τῶν τοῦ ζώου μορίων.

X. κα-

muſculi octo numero poſiti ſunt, horum quatuor ſunt paria, ſi homo rectus collocetur: quorum primum à ſpuriis coſtis prodiens, & oblique deſcendens in priora, ad pubis oſſa terminatur: ſecundum è contrario à coxendicis oſſibus incipiens, & in priora oblique deſcendens, ad cartilaginem gladii formam referentem deſinit, atque in tranſitu primum par ad acutos obtuſoſque angulos ſecans, figuram x literæ perſimilem facit: tertium vero à cartilagine gladiali exoriens, recta in pubis oſſa deſcendit, & per rectam lineam muſculos ſecundi paris interſecat à dextra lævaque, medium inter duos muſculos à gladiali cartilagine uſque ad oſſa pubis collocatum: at quartum par omnium muſculorum intimum, à lumborum vertebris incipiens, transverſum ad priora progreditur, & cum tertio pari utraque ex parte tam dextra quam ſiniſtra committitur: quippe quod cætera muſculorum paria conjungat, atque aurigalis faſciæ inſtar ventriculum & interiora conſtringat. Ad excernendum, ad vocem emittendam, ad arcendam viſcerum inflationem, opem ferunt: ſuper hæc omnia exterius cutis, commune omnium animalis membrorum tegumentum ponitur.

X. Uni-

Digitized by Google

X. Καθόλου δὲ χρὴ γινώσκειν, ὅτι πάντα τὰ θρεπτικὰ ὄργανα μετέσχηκεν ὀλίγον τοῦ νεύρου, ἵνα ᾖ διαγνωστικὰ τῶν λυπούντων αὐτὰ χυμῶν. εἰ γὰρ ἀναίσθητα παντελῶς ἦσαν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ διαφθείρεσθαι τὸν ἄνθρωπον. δηγμοῦ γὰρ γεγονότος ἀπὸ ξανθῆς χολῆς, ἢ ἐμφράξεως, κατὰ γαστέρα, ἢ στόμαχον, ἢ ἔντερα, ἢ ἧπαρ, ἢ σπλῆνα, ἢ εἰς ἄλλο τὸ τυχὸν θρεπτικὸν μόριον, εὐθέως τῶν ἰατρῶν ἀγωνιζομένων ἐκμοχλεῦσαι τὸ λυποῦν, ἢ διὰ φλεβοτομίας, ἢ διὰ καθάρσεως, ἢ ἐμέτων, ἢ κλυστήρων, τί ἂν ἔπαθεν ἄνθρωπος, εἰ ἀναίσθητα παντελῶς εἶχε τὰ θρεπτικὰ μόρια, ὡς μὴ αἰσθάνεσθαι τῶν πόνων. πολλάκις γὰρ ἡλκώθη ἔντερον ἀπὸ δριμυτέρου χυμοῦ, καὶ πολλάκις διεβρώθη, καὶ κίνδυνον ἐπήγαγε, καθὰ καὶ Ἱπποκράτης φησὶ, δυσεντερίη ἂν ἀπὸ χολῆς ἄρξηται μελαίνης, θανάσιμον. διὰ ταῦτα ἡ προγνωστικὴ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἐνέφυσε τοῖς θρεπτικοῖς μορίοις νεῦρον αὐτάρκως πρὸς αἴσθησιν, ἵνα αἰσθανόμενα τῶν πόνων ἀναγκάζωσι τοὺς ἀνθρώπους θεραπεύεσθαι.

X. Univerſum autem ſciendum eſt, omnia nutritoria inſtrumenta parvo aliquo nervo fuiſſe donata, ut infeſtantes humores dignoſcerent: nam ſi ſenſus penitus eſſent expertia, nihil obſtaret, quin homo brevi eſſet periturus: quandoquidem, ſi, cum flava bilis ventriculum, gulam, inteſtina, jecur, lienem, aut quodpiam aliud nutritorium membrum vellicat, aut obſtruit, confeſtim Medici aut ſanguinis miſſione, aut purgatione, aut vomitu, aut clyſteriis vexantem ſuccum expellere conantur: Quid cum homine ageretur, ſi nutricationis menbra prorſus ſenſu carerent, nihilque doloris percipe-rent? ſæpius enim inteſtinum aliquod ab acriori ſucco vulneratum, ſæpius eroſum, non ſpernendum periculum intulit, quemadmodum etiam ſcriptum reliquit Hippocrates: Tormina ſi ab atra bile oriantur, mortiferum eſt: hanc ob cauſam conſultoria DEI poteſtas nutritivis particulis nervum pro ſenſu idoneum inſeruit, ut doloribus perculſæ, homines ad ipſarum curationem impellerent.

XI. Ἀρξώμεθα οὖν εἰπεῖν περὶ τῆς ἐν τῷ ἥπατι ἀναδόσεως, ὅπως τε γίνεται, καὶ διὰ τίνων ἀγγείων, τοῦτο γὰρ πρόκειται λέγειν. ὅτι γὰρ πάντα τὰ σιτία τε καὶ ποτὰ ὑπὸ τῆς γαστρὸς χυλοποιοῦνται, καὶ τὸν πρέποντα κόσμον τῆς εὐπε-

XI. Initium igitur à digeſtione, quæ fit in jecore, accipiamus, quomodo, & per quæ vaſcula perficiatur: id enim mihi eſt propoſitum. Eſculenta omnia & poculenta in ventriculo liqueſcere, ejusque viri-

Digitized by Google

εὐπεψίας ἀπολαμβάνουσιν ἐξ αὐτῆς, πρὸ ὀλίγου ἀπεδείξαμεν· καὶ ὅτι πεμφθέντα οὐκέτι μένει ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ὠθεῖται πρὸς ἔντερα, καὶ τοῦτο καλῶς εἴπομεν. ἐξερχομένου οὖν τοῦ χυλοῦ διὰ τοῦ πυλωροῦ εἰς τὴν δωδεκαδάκτυλον ἔκφυσιν, ὑποδέχεται αὐτὸν ἡ νῆστις ἑλικοειδῶς κειμένη. εἶτα τὸ λεπτὸν ἔντερον, καὶ αὐτὸ ἑλικοειδῶς κείμενον. ἐν τούτοις τοῖς ἐντέροις κατασπείρονται φλέβια πολλὰ τὰ ὀνομαζόμενα μεσαραϊκὰ, μείζονά τε καὶ ἐλάττονα, ἐκφυόμενα ἀπὸ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος. ταῦτα ἀφαρπάζουσι τὸν καθαρώτατον χυλὸν, καὶ τὸ σκύβαλον δὲ ὑποχωρεῖ εἰς τὰ παχέα ἔντερα· ἀναφέρουσι δὲ τὸν αὐτὸν χυλὸν πρὸς τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος, εἰς τὸν τόπον τὸν ὀνομαζόμενον πύλας ἥπατος. ταύτην τὴν προσωνυμίαν ὠνόμασεν ἀνήρ τις δεινὸς περὶ τὰ μαθήματα, ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου χρόνων· ἐκ τότε οὖν καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπωνόμασται οὕτως παρὰ τῶν σοφῶν ἰατρῶν. ἐν ταύταις δὲ ταῖς πύλαις συναθροίζονται αἱ μεσαραϊκαὶ φλέβες, ὡς ἐν ῥίζῃ δένδρου, τριχοειδεῖς καὶ ἀραχνοειδεῖς οὖσαι. μελλούσας οὖν ἐν σφοδραῖς κινήσεσιν ἁλίσκεσθαι σπάσμασιν, οὐκ εἴασεν ἀστηρίκτους ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια, ἀλλὰ κατεφύτευσεν ἐν ταῖς σχίσεσιν αὐτῶν, οἷον ἀναπλήρωμα, σάρκα παχεῖαν, λευκὴν, ὑποπίμελον, συναθροισμὸν ἀγγείων πολλῶν περιέχουσαν, καὶ ἀδένας μικρούς τι

καὶ

bus decentem coctionis gradum accipere, paulo ſuperſus comprehenſum eſt: eaque concocta non amplius in ventriculo moram ducere, ſed pelli ad inteſtina, & id quoque recte diximus. Exeuntem itaque per janitorem ſuccum, in appendicem duodecim digitorum longitudinem implentem, jejunum in ſinus flexuoſum ſuſcipit. Hujuſmodi inteſtina multis venulis, quæ medianæ nominantur, ſparſa ſunt, majoribus & minoribus ex ſimo jecoris enaſcentibus: hæ puriſſimum ſuccum rapiunt. Scybalum autem, hoc eſt, excrementoſa pars, deorſum in craſſa inteſtina dejicitur: ipſum autem illum ſuccum in cava jecoris ducunt, ad locum, quæ portæ jecoris vocantur: ſic illum vir quidam bene doctus Aſclepiadæ temporibus cognominavit: exinde usque ad hanc tempeſtatem ſic à ſapientibus appellatus fuit: in ejusmodi portis medianæ venulæ, ut in arboris radice colliguntur, capillamentis araneisque perſimiles. Verum cum in vehementioribus motibus ipſas diſruptum iri periculum eſſet, eas divina providentia munimento fulcroque carere noluit, ſed earum in ramos diviſuras carne quadam craſſa, candida, ſubpingui, veluti ſupplemento firmavit: eä multa ſimul vaſcula, & glandu-

las,

καὶ μεγάλους πάνυ πολλοὺς συνδήσασα, διὰ τῆς αὐτῆς σαρκὸς πάσας τὰς φλέβας καὶ ἀσαλεύτους ἀποτελέσασα. ταύτην τὴν σάρκα ὠνόμασαν μεσεντέριον, διὰ τὸ μέσον κεῖσθαι τῶν ἐντέρων. ἕτεροι δὲ μεσάραιον, διὰ τὸ μέσον αἴρεσθαι πάντων τούτων τῶν ἀγγείων· ἄλλοι δὲ καλλίκρεας, ἥδιστον δὲ εἰς τὸ ἐσθίεσθαι. ταῦτα τῆς ἀφάτου δημιουργίας Θεοῦ τὰ προνοήματα.

XII. Ἀπὸ δὲ τῆς ῥίζης πασῶν τούτων τῶν φλεβῶν, ἐκφύεταί τις φλέψ, οἷόν περ στέλεχος δένδρου, κατασχιζόμενον εἰς κλῶνας πολλοὺς μείζονάς τε καὶ ἐλάττονας· αὕτη ἡ στελεχιαία φλὲψ κατασχίζεται εἰς τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς βλαστοῖς αὐτῆς στενοτάτοις οὖσι, πρώτως δεχομένη τὸν ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ἐντέρων καθαρώτατον χυλὸν, προκατειργασμένον εἰς αἵματος γένεσιν. μετέχουσι γάρ τινος αἱματοποιητικῆς δυνάμεως καὶ αἱ μεσαραϊκαὶ φλέβες, ἀμυδρᾶς δηλονότι καὶ ἐλαχίστης. δεξαμένη οὖν τὸν χυλὸν τοῦτον ἡ στελεχιαία φλέψ, κατασκευάζει αὐτὸν αἷμα. διακρίνεται δὲ τὸ αἷμα μετὰ τὸ κατασκευασθῆναι αὐτὸ, καὶ τὸ μὲν κοῦφον καὶ ἀερῶδες, ὅπερ ἐστὶν ἡ ξανθὴ χολὴ, ὑψοῦται μετέωρον, καὶ ἐκπέμπεται εἰς τὴν χοληδόχον κύστιν, διὰ τοῦ πόρου αὐτῆς τοῦ εἰσαγωγοῦ εἰς αὐτὴν τὸ χολῶδες περίττωμα. μετὰ δὲ

las, quas adenas vocant, magnas, parvaſque valde multas continet, ipſamet carne venas omnes devinciens, ipſiſque ſtabilitatem largiens: carnem hanc meſenterion, quod media inter inteſtina ſita eſt, nominaverunt, alii meſaræon, quod media inter omnia hæc vaſa attollatur, alii callicreas, quod eſui ſit jucundiſſima, ſed Latini lactes, uſitato vocabulo appellaverunt. Hæc prudentiſſimæ DEI artis fuere conſilia.

XII. Ex harum omnium venarum radicibus, una quædam vena ceu arboris truncus enaſcitur, qui in ramos multos, majores minoreſque dividitur, hæc truncalis (ut ita dicam,) vena, in ſima jecoris parte ſcinditur ramulis ſuis anguſtiſſimis, primum ex ventriculo atque inteſtinis ſuccum defæcatiſſimum ad ſanguinis generationem ante elaboratum ſuſcipiens: participant enim & meſaraicæ venæ, quæ medianæ à Latinis vocantur, vi quadam ſanguifica, licet obſcura & minima. Itaque poſtquam ſuccum hunc truncalis vena ſuſcepit, ipſum in ſanguinem mutat: ſanguis autem, poſtquam factus eſt, dividitur, & ex ipſo levis pars & aërea, quæ flava bilis eſt, ſupernatat, & in fellis veſicam per canaliculum in ipſam felleum excrementum derivantem, effunditur. Cum

Mmmmm 2 vero

δὲ τὸ ἀπολαβεῖν αὐτὸ τὴν χύσιν, καὶ ἀλλοιῶσαι πρὸς τὴν ἰδίαν οὐσίαν αὐτῆς, ἐκπέμπεται τὸ περιττὸν εἰς τὴν νῆστιν τὸ ἔντερον, διὰ τοῦ ἐξάγοντος αὐτὸ πόρου· τὸ δὲ γεῶδες καὶ παχὺ καὶ οἷον τρὺξ τοῦ αἵματος βρίθει εἰς πυθμένα· οὗτο διωκεται μὲν ἐκ τοῦ ἥπατος ὡς περιττὸν, ἕλκεται δὲ ὑπὸ τοῦ σπληνὸς ὡς φίλιον, ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ καταφυομένου πόρου. οὗτο τὸ περίττωμα ἀλλοιοῖ ὁ σπλὴν, καὶ μεταβάλλει κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ οὐσίαν εἰς μελαγχολικὸν χυμὸν ἰδέα τε καὶ δυνάμει. μέλας γὰρ ὁ σπλὴν, καὶ μανὸς τὴν οὐσίαν καὶ χαῦνος, καὶ ἀρτηρίας παμπόλλους ἔχων, καὶ ἀραιότερον σκέπασμα. ἵνα γὰρ τὸν χυμὸν τὸν παχὺν καὶ γεώδη ἀλλοιώσῃ, καὶ μεταβάλλῃ εἰς ἕτερον εἶδος, τοιοῦτος καὶ γέγονε, καὶ ἐστί. διακρίνει οὖν τὸν κατεργασθέντα χυμὸν ἡ ἐν σπληνὶ ἀποκριτικὴ δύναμις· καὶ τὸ μὲν λεπτὸν καὶ καθαρὸν ὡς πρὸς σύγκρισιν μελαγχολικοῦ χυμοῦ, κατέχει πρὸς τροφὴν καὶ αὔξησιν αὐτοῦ· τὸ δ' ἄχρηστον αὐτῷ ἐκπέμπει εἰς γαστέρα· ἐκπεμφθεὶς δὲ εἰς γαστέρα, χρήσιμος γίνεται τῷ ζώῳ. στύφει γὰρ τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ διεγείρει τὸ ζῶον πρὸς ὄρεξιν. καταλείπεται ἄρα ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος κατὰ τὴν σελεχιαίαν φλέβα τὸ καθαρώτατον αἷμα σὺν τῷ ὑδατώδει περιττώματι· καὶ τοῦτο προνοίας μείζονος· παχὺ γὰρ ὂν τὸ αἷμα καὶ καθαρὸν καὶ δεόμενον μετα-

vero id à veſicula ſuſceptum in ejus propriam ſubſtantiam converſum eſt, ſupervacuum per educentem fiſtulam in jejunum inteſtinum evomitur. Terrea autem craſſaque pars, & veluti fæx ſanguinis, in fundum ſua gravitate decumbit: ea ex jecinore tanquam abundans excluditur, ſed à liene ceu familiaris per meatum in illam pertinentem attrahitur: hujuſmodi excrementum à liene alteratur, & ſecundum ejus propriam ſubſtantiam in melancholicum ſuccum & ſpecie, & viribus permutatur: niger enim lien eſt, raraque & inani ſubſtantia, & multis arteriis pervius, raroque integumento velatus: nam ut craſſum terreſtremque ſuccum in aliam formam alterando traducat, talis & eſt, & factus fuit: igitur confectum ſuccum vis in liene ſequeſtratoria partitur, ejuſque tenue & purum (ut in melancholico ſucco fieri poteſt,) ad ſui eſcam incrementumque retinet, reliquum autem ſibi inutile ad ventriculum expellit, quod in commodum animalis vertitur: roborat enim, quas contingit ventriculi partes, animaliſque appetentiam excitat. Itaque in ſimis jecoris intra venam illam truncalem ſanguis puriſſimis cum aqueo excremento relinquitur, idque altioris providentiæ opus fuit: ſiquidem cum

συλληφθῆναι ἐν τῇ κοίλῃ φλεβί, στενοτάτων τῶν συμβολῶν οὐσῶν τῆς κοίλης φλεβὸς πρὸς τὴν στελεχιαίαν, δεῖται τοῦ ὑδατώδους περιττώματος ὡς ὀχήματος καὶ ὁδηγοῦ, ὅπως τῇ εἰσδύσει λεπτοῦ σώματος, συνεισέλθῃ καὶ τὸ παχύ.

XIII. Ἔστιν οὖν τὸ ἧπαρ σῶμα σύνθετον, ἐκ φλεβῶν διαφόρων συγκείμενον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ ἀρτηρίας παρακειμένας ταῖς φλεψὶ διὰ τὸ ῥιπίζεσθαι. μετέχει δὲ καὶ νεύρου, ἵνα ᾖ αἰσθητικὸν τῶν προσγινομένων κακῶν· ἡ δὲ οὐσία τοῦ ἥπατος σὰρξ ἁπαλή ἐστι καὶ ἐρυθρά, οἷον αἷμα νεοπαγές. οὕτω καλεῖται παρέγχυμα· ἐνδέδυται τὸ ἧπαρ, τὰς μὲν φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας ἄνωθέν τε καὶ κάτωθεν, ἔξωθεν δὲ τὸ περιτόναιον σχιζόμενον εἰς λοβοὺς τέσσαρας. καί τις ἀνὴρ τῶν μαθηματικῶν ἰατρῶν τοῖς λοβοῖς ὀνόματα προσηγόρευσε ταῦτα, τράπεζα, ἑστία, μάχαιρα, καὶ ἡνίοχος. πρεπόντως οὖν ἡ ἄφατος τοῦ θεοῦ σοφία κατέσχισεν αὐτὸ εἰς λοβούς. παρέθηκε γὰρ αὐτὰ τῇ γαστρὶ οἷόν τι θερμαντικὸν σκέπασμα συνεργοῦν τῇ πέψει. τοῖς λοβοῖς οὖν αὐτοῦ ὥσπερ τισὶ δακτύλοις μείζονα τῆς γαστρὸς τόπον περιλαμβάνει· οὐκ ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀνθρώποις τέσσαρας λοβοὺς ἔχει τὸ ἧπαρ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς μακροτάτοις. ἔστι δὲ τὸ ἧπαρ, ἄνωθεν μὲν καθ' ὃ προσ-

cum ſanguis purior craſſus ſit, & eum in cavam venam permeare oporteat, anguſtiſſimique meatus ſint, quibus ea cum caudicaria committitur, aqueo excremento, veluti vehiculo ac duce indiguit, ut cum tenui corpore ſimul etiam craſſum pervaderet.

XIII. Quamobrem jecur corpus eſt compoſitum, ex venis differentibus conſtans, arterias præterea venis appoſitas refrigerandi cauſa continens: nervo etiam participat, ut ſenſu invadentium malorum afficiatur. At jecoris ipſius ſubſtantia caro quædam eſt mollis & rubra, veluti recens concretus ſanguis: ea parenchyma à Græcis appellatur: quæ undique ſupraque & infra venis atque arteriis perforatur, exterius peritonæo membrana involvitur, & in quatuor fibras ſcinditur. Quidam autem ex mathematicis medicis, fibris hæc nomina impoſuit: prima focus dicta eſt, maxime namque ad ſucci coctionem facit, quemadmodum focus ad coquenda cibaria: ſecunda menſæ nomen ſortita eſt, quoniam menſæ vicem gerit, ſiquidem membrorum alimenta in ipſa apponuntur: tertia culter nominatur: dividit enim, ſegregatque inter ſe humores, aut ſi quid craſſius diſtribuendum ſit, id ſecat, atque commutat: quarta vero auri-

Digitized by Google

προσψαύεται χειρὶ, κυρτόν· κατωθεν δὲ καθ᾽ ὃ ἐπίκειται τῇ γαστρὶ, σιμόν. κατέσπαρται δὲ, ἡ μὲν ἐργαζομένη τὸ αἷμα φλὲψ, ἥτις καὶ στελεχιαία καλεῖται, ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος· ἐν δὲ τοῖς κυρτοῖς, ἡ ὀνομαζομένη κοίλη. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλαις ἥτε στελεχιαία φλὲψ, καὶ ἡ κοίλη, κατὰ τὰς περατώσεις αὐτῶν στενοτάτας οὔσας. διὰ οὖν τῶν περατώσεων τούτων μεταλαμβάνει ἡ κοίλη φλὲψ τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς στελεχιαίας καθαρὸν καὶ πεπεμμένον σὺν τῷ ὑδατώδει περιττώματι. ἀποβλαστάνει οὖν ἡ κοίλη φλὲψ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῶν κυρτῶν τοῦ ἥπατος, ἔνθα προσστηρίζεται ταῖς φρεσὶν, οἷον πρέμνον ἐκ ῥίζης μέγιστον, ἄνω τε καὶ κάτω φερόμενον, ἐπικείμενον τῇ ῥάχει· καὶ τὸ μὲν ἄνω φέρεται διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ διαφράγματος ἕως τῶν κλειδῶν, ἐπικείμενον τῇ ῥάχει· ἀπόφυσιν δέ τινα πέμπει ἀδρὰν εἰς τὴν δεξιὰν κοιλίαν, εἰς τὸ χορηγεῖν αὐτῇ αἷμα πρὸς τροφήν· τὸ δὲ ἀνελθὸν εἰς τὰς κλεῖδας, σχίζεται διχῇ, καὶ πάλιν αὐτὰ τὰ σχισθέντα σχίζονται διχῇ· καὶ τὸ μὲν ἓν τῶν σχισθέντων διέρχεται διὰ τοῦ ὤμου πρὸς τὴν χεῖρα κατασχιζομένην εἰς βλαστήματα πολλὰ μείζονά τε καὶ ἐλάττονα· τὸ δὲ ἄλλο σχίσμα διὰ τοῦ τραχήλου ἀνέρχεται πρὸς τὴν κεφαλήν· τοῦτο δὲ γίνεται εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά. ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχισμάτων εἰσὶν αἱ σφαγίδες φλέβες, λέξομεν δὲ περὶ αὐτῶν,

rigæ nomine prædita eſt: nam humores excoctos naturales vires bene regunt, atque in melius recta ducunt. Igitur rite inexplicabilis DEI ſapientia jecur in fibras quatuor ſive lobos ſeparavit: ipſas namque ventriculo, veluti excalfactorium tegumentum, ad juvandam coctionem ſuperimpoſuit: fibris enim tanquam digitis, majorem ventriculi partem complectitur. Verum non in omnibus hominibus quatuor fibras jecur habet, ſed in iis, qui proceritate excellunt: ſuperius autem qua manu tangitur, gibbum eſt: intrinſecus, qua ventriculo inhæreſcit, cavum. At vena ſanguinem coquens, quæ & caudicaria dici poteſt, in cavo jecoris in plures finditur: in gibbo vero, quæ cava vocatur, atque inter ſeſe caudicaria vena & concava oſculis venularum arctiſſimis committuntur: per hæc ſane oſcula, cava vena ex caudicaria mundum concoctumque ſanguineum cum diluto illo excremento exhaurit: itaque ex ſummo jocinoris gibbo cava vena exoritur, qua transverſo ſepto ſuſpenditur, ac veluti ab radice truncus maximus ſurſum deorſumque ſpinæ adhæreſcens, porrigitur: quæ aſcendit, ſurſum per diſcriminis foramen usque ad jugula ſpinæ incumbens, fertur: ſed ab ipſa ramus magnus in dexterum cordis ſinum

τῶν, ὅτι περὶ ἐγκεφάλου μέλλομεν εἰπεῖν. τὸ δὲ κατερχόμενον τοῦ πρέμνου καὶ αὐτὸ φέρεται διὰ τῆς ῥάχεως, ὥσπερ τις ἀγωγὸς μέγας σχιζόμενος εἰς πολλὰς φλέβας μικράς τε καὶ μεγάλας, κατασπειρόμενος εἰς τὸ πᾶν σῶμα καὶ ἀρδεύων ἅπαντα αὐτοῦ τὰ μόρια.

ſinum progreditur, ut ei ſanguinem pro alimento ſubvehat. Quod autem ex ea ad jugula conſcendit, in duas partes dividitur, rurſumque ipſæ diviſæ partes in binas finduntur: unaque ex his per humerum ad manum deſcendit, in plura germina majora minoraque diſcerpta: altera per cervicem in caput evadit. Id autem utrinque tam à dextra quam à ſiniſtra efficitur: item ex magnis ſectis jugulares venæ exeunt: verum de ipſis noſtra erit oratio, cum cerebri naturam explicabimus. At truncus venæ cavæ deſcendens, & ipſe per ſpinam incedit, ceu magnus aquæ ductus, in venas multas exiguas & ampliores, per univerſum corpus diſſipatus, omnesque ejus particulas irrigans.

XIV. Ἐκ δὲ τοῦ μεγάλου ἀγωγοῦ τοῦ κατερχομένου διὰ τῆς ῥάχεως ἀποφύονται δύο ἀγγεῖα, ἓν μὲν εἰς τὰ δεξιὰ, ἓν δὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ, πρὸς ἕνα ἕκαστον νεφρόν. ἕλκεται οὖν ὑπὸ τῶν νεφρῶν δι' αὐτῶν τῶν ἀγγείων τὸ ὑδατῶδες περίττωμα τοῦ αἵματος. οὐχ ὁμόχρονος δὲ ἡ ὁλκὴ γίνεται διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν. ὁ γὰρ δεξιὸς νεφρὸς, ἀνώτερος φαίνεται κείμενος τοῦ ἀριστεροῦ, ὡς ἐπί τινων προσψαύειν τῷ μεγάλῳ λοβῷ τοῦ ἥπατος. ἕλκουσιν οὖν οἱ νεφροὶ πρωτοδεύτερα. εἰ γὰρ ὁμοῦ εἷλκον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἰσοσθενῶς, ἐκώλυον ἂν ἀλλήλων τὴν ἐνέργειαν, τῇ ἀντισπάσει ἀνθέλκοντες ἑαυτοὺς. τοῦτο ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ πρόνοια προειδυῖα, κατέθετο τὸν δεξιὸν νεφρὸν ὑψηλότερον, καὶ πλησίον τῆς κοίλης φλεβὸς, ὅπως τῇ ἐγγύτητι ἕλκῃ

χω-

XIV. Ex hoc magno rivo per ſpinam deſcendente, duo vaſa egrediuntur, in dextram unum, alterum in ſiniſtram, ſingulumque in rene inſeritur. Igitur à renibus per hujusmodi fiſtulas aqueum ſanguinis recrementum attrahitur: non eodem autem tempore uterque ob ſitum differentem, attrahit: ſiquidem ren dexter, ſuperior ſiniſtro eſt, adeo, ut in quibusdam ipſam magnam jecoris fibram contingat. Trahunt itaque renes unus poſt alterum, quoniam ſi eodem ſimul tempore æque valenter traherent, alter alterius functionem retrahens impediret. Id boni DEI providentia præſentiens, dextrum renem ſuperiorem, & venæ cavæ proximum collocavit, ut vicinitate

citra

χωρὶς ἀντισπάσεως. τὸ ἑλχθὲν οὖν λαμβάνοντες οἱ νεφροὶ, μετασκευάζουσι πρὸς τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, ἀποτελοῦντες αὐτὸ εἰς ἰδέαν οὔρου. τοῦτο διακρίνουσιν οἱ αὐτοὶ νεφροὶ ἐκπέμποντες διὰ τῶν οὐρητήρων εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν. εἰσὶ δὲ οἱ οὐρητῆρες ἀγγεῖα στενὰ προμήκη, ἐκφυόμενα μὲν ἀπὸ τῶν νεφρῶν, καταφυόμενα δὲ εἰς τὴν κύστιν, ἓν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἓν ἐξ εὐωνύμων. βάλλουσι δὲ πλησίον τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως. ὁ δὲ πόρος τῆς κύστεως εἰς ὃν βάλλουσιν οἱ οὐρητῆρες, λοξὸς, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐᾷ τὸ οὖρον παλινδρομεῖν ὡς ἐπὶ ὀπίσω. ἐκ δύο δὲ χιτώνων νευρωδῶν σύγκειται ἡ κύστις πυκνῶν καὶ πεπιλημένων, διὰ τὸ εἶναι τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῇ ὑγρὸν, λεπτομερές τε καὶ ὑδατῶδες. εἰς δὲ τὸν τράχηλον τῆς κύστεως κεῖται ὁ σφιγκτὴρ μῦς, περιλαμβάνων καὶ σφίγγων τὸν τράχηλον τῆς κύστεως ἀκριβῶς, μὴ ἐῶν ἀκούσιον ἐκρεῖν τὸ οὖρον. προαιρετικὸν γὰρ ὄργανον ὁ μῦς.

XV. Ὑποστρέψαντες οὖν εἴπωμεν περὶ τῆς κοίλης φλεβός. κατέρχεται γὰρ ὁ μέγας αὐτῆς ἀγωγὸς ἐπικείμενος τῇ ῥάχει ἕως τῆς οὐρᾶς, ἔνθα δὴ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν. σχίζεται μὲν οὖν κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον διχῆ. εἶτα τὰ τμήματα πάλιν εἰς τέσσαρα, κἀκεῖνα αὖθις εἰς ἄλλα, καὶ ἐκπέμπονται ἀρδεύειν τῇ τοῦ αἵματος ὑγρότητι πάντα τὰ κατώτερα μέρη. ἄλλαι μὲν φλέβες πρὸς

citra revulſionem attraheret. Quamobrem renes, quod attraxerunt, capientes in ſuam ipſorum ſubſtantiam convertunt, & in urinæ formam permutant: hanc ipſi renes ſejungunt per urinarios meatus in veſicam urinæ receptaculum emittentes. Sunt autem urinarii meatus, quos Græci ureteres vocant, vaſcula anguſta, oblonga, à renibus orientia, veſicæque inſerta, unum à dextra, alterum à læva: deſinunt vero juxta veſicæ cervicem. Sed veſicæ foramen, in quod urinaria vaſcula perveniunt, tortuoſum eſt, atque ideo urinam relabi non permittit. Ex duabus autem nervoſis, denſis, compactisque tunicis veſica componitur, eo quod tenuem humorem aqueumque contineat: verum in ejus cervice adſtrictorius muſculus ponitur, eam exacte complectens atque concludens, neque involuntarie urinam exire permittens. Eſt enim muſculus, electionis inſtrumentum.

XV. Cæterum revertentes, de cava vena ſermonem abſolvamus. Magnus ipſius canalis ſpinam premens, ad caudam usque, ubi ſacrum os eſt, delabitur: eo in loco bipartito ſcinditur: deinde ſecta illa rurſus in quatuor, iterum ea in alia: emittunturque, ut ſanguineo humore omnes inferiores partes irrigentur: aliæ quidem venæ ad dextrum

πρὸς τὸ δεξιὸν σκέλος καὶ τὸ ἀριστερὸν ἕως τῶν ἄκρων ποδῶν διὰ βάθους τε καὶ ἐπιπολῆς· ἄλλαι δὲ πρὸς τοὺς ὄρχεις καὶ τὸν καυλόν· ἄλλαι δὲ πρὸς τὰ σπερματικὰ ἀγγεῖα καὶ τοὺς κιρσοειδεῖς παραστάτας· ἄλλαι δὲ πρὸς τὴν κύστιν, καὶ εἰ θῆλυ τὸ ζῶον, καὶ πρὸς μήτραν. καὶ περὶ μὲν τῶν θρεπτικῶν μορίων αὐτάρκης ὁ λόγος· λοιπὸν ὁπόσα ἀκολουθεῖ κατὰ τάξιν, ἵνα γένηται θρέψις.

XVI. Ἔστι μὲν οὖν πρώτη εἴσοδος εἰς τὸ στόμα· δευτέρα δὲ, ἡ διὰ τῶν ὀδόντων λέανσις· τρίτη, ἡ διὰ τῆς γλώσσης σφαιροποίησις· τετάρτη, ἡ διὰ τοῦ οἰσοφάγου κατάποσις· πέμπτη, ἡ διὰ τῆς γαστρὸς χυλοποίησις. ἕκτη, ἡ διὰ τῶν μεσαραϊκῶν φλεβῶν ἀνάδοσις· ἑβδόμη, ἡ ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος ἐξαιμάτωσις· ὀγδόη, ἡ ἀπὸ τῶν σιμῶν μετάληψις τοῦ αἵματος ἐπὶ τὰ κυρτά. ἐννάτη, ἡ διὰ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀνάδοσις τοῦ αἵματος εἰς ὅλον τὸ σῶμα· δεκάτη, ἡ ἐκ τῶν φλεβῶν διαπήδησις τοῦ αἵματος εἰς τοὺς μύας, ἥτις ὀνομάζεται πρόσθεσις· ἑνδεκάτη, ἡ τοῦ αἵματος πρὸς τοὺς μύας ἀναζύμωσις, ἥτις ὀνομάζεται πρόσφυσις· δωδεκάτη δὲ, ἡ μεταβολὴ τοῦ ζυμωθέντος εἰς ὁμοιότητα τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ δέρματος, ἥτις ὀνομάζεται ἐξομοίωσις· τρισκαιδεκάτη δὲ, ἡ θρέψις. ἐν τῇ ἀρχῇ οὖν τοῦ λόγου κατὰ ἀνάλυσιν ἀρξάμενοι, ἐν τῷ τέλει κατὰ διαίρεσιν ἐπληρώσαμεν, Θεοῦ ὁδηγήσαντος καὶ ἐνεργήσαντος.

ΘΕΟ-

dextrum ſiniſtrumque, ad extremos usque pedes profunde atque in ſuperficie incedunt: aliæ ad teſtes & colem, aliæ ad ſeminaria vaſcula & varicoſos aſſeſſores, aliæ autem ad veſicam: & ſi fœmina ſit, ad uterum. At de alumnis particulis hæc puto ſatis fore. Reſiduum eſt explicare, quæcunque ordinate, ut fiat nutricatio, ſequantur.

XVI. Igitur primus eſt in os introitus: ſecunda per dentes attritio, tertia per linguam in globum formatio, quarta per gulam devoratio, quinta in ventriculo in humorem converſio, ſexta per meſaraicas venas diſtributio, ſeptima in cavo jecoris ſanguinis generatio, octava ex cavo in gibbum ſanguinis migratio, nona per cavam venam ſanguinis in totum corpus digeſtio, decima ſanguinis ex venis in muſculos profuſio, quæ appoſitio vocatur: undecima eſt ſanguinis cum muſculis fermentatio, quæ adhæſio dicitur: duodecima eſt fermentati ſanguinis in carnium cutiſque ſimilitudinem permutatio, quæ aſſimilatio nominatur: decima tertia eſt ipſa nutritio. Ab initio ſermonem per reſolutionem orſi, in fine per diviſionem abſolvimus, DEO duce atque favente.

Digitized by Google

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ,

Βιβλίον γ΄.

I.

ΠΕρὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκδιηγούμενοι ἐν τῷ πρὸ τοῦδε βιβλίῳ, τὰ περὶ τῶν θρεπτικῶν αὐτοῦ μορίων καλῶς διήλθομεν, εἰπόντες αὐτῶν τήν τε θέσιν, καὶ τὸ μέγεθος, ἔτι δὲ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, καὶ τὰς χρείας· ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τὰ περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων ἥκομεν διηγήσασθαι, Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπικαλούμενοι, ἐπειδὴ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν.

II. Ἄρξομαι οὖν ἀπὸ τῆς καρδίας, καθ' ὃ καὶ ῥίζα καὶ πηγὴ τῆς ἐμφύτου θερμασίας αὐτὴ καθέστηκε, διὰ τῶν ἀρτηριῶν τε ταύτην θερμασίαν καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἐκπέμπουσα ζωογονεῖ πάντα αὐτοῦ τὰ μόρια. διὰ τὴν καρδίαν γὰρ καὶ τὰ λοιπὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα γέγονεν, ὅπως τὸ ἐν αὐτῇ ἔμφυτον θερμὸν καταψύχηται, καὶ αὔξῃ, καὶ τρέφηται. διὰ τοῦτο οὖν ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν πρόνοια πνεύμονα κατεσκεύασεν, ἵνα δι' αὐτοῦ ἑλκόμενος ὁ ἔξωθεν ἀὴρ, πέμπηται πρὸς τὴν καρδίαν, ψύχων τὸ ἐν αὐτῇ θερμὸν, καὶ τρέφων, καὶ αὔξων. ἐπειδὴ δὲ ὁ πνεύμων οὐ καθ' αὑτὸν κινεῖται, ἀλλὰ τῇ κινήσει τοῦ θώρακος συγκινεῖ-

ται

* Job. I. 2.

THEOPHILI PROTOSPATHARII, De ſpirabilium membrorum ſtructura,

LIBER III.

I.

DE hominis fabrica in libro hunc præcedente locuti, de ejus nutritivis particulis curioſe diſputavimus, earum poſitum, & magnitudinem, functiones præterea atque uſus recenſentes. In præſenti autem hujus voluminis parte, ſpirabilium viſcerum ſtructuram explicare accingimur, CHriſto prius vero DEO noſtro invocato, quoniam omnia per ipſum facta ſunt, * & ſine ipſo nihil factum eſt.

II. Igitur à corde initium capiam, quippe quod ingeniti caloris radix & fons eſt, ipſumque per arterias in univerſum corpus diffundens omnibus ejus partibus vitam elargitur: nam cordis cauſa reliqua ſpirabilia organa creata ſunt, ut ejus inſitus calor refrigeretur, augeſcat, & nutriatur: idcirco boni DEI noſtri providentia pulmonem ſpirandi officinam procreavit, ut attractus per ipſum externus aër in cor transmittatur, ejus calorem refrigerans, nutriens, augensque. Verum quia non per ſe pulmo, ſed ad motum pectoris cietur, ne vacuum in rerum natura ſit, initium expo-

nendo-

Digitized by Google

ται κτ̃ τὴν τ̃ κενȣ̃ ὑποχώρησιν, τὴν ἀρχὴν τ̃ ἐξηγήσεως τ̃ ἀναπνευϛικῶν μορίων ἀπὸ τ̃ θώρακος ποιήσομαι.

III. Ἔϛι μὲν ȣ̃ν ὁ θώραξ, σῶμα σύνθετον, ἐκ δεξιῶν μὲν καὶ ἀριϛερῶν τ̃ πλευρῶν συγκείμενον, ἔμπροσθεν δὲ ὑπὸ τ̃ ϛέρνȣ καὶ τ̃ ϛήθȣς, ὄπισθεν δὲ ὑπὸ τ̃ ιβ´ σπονδύλων τ̃ ῥάχεως τ̃ ἀφωρισμένων τῷ θώρακι, εἰς ȣ̃ς συναρθρȣ̃νται οἱ αὐτοὶ σπόνδυλοι ταῖς ἑκατέρωθεν παγίσι τῶν πλευρῶν. ϛέρνον μὲν ȣ̃ν τὸ ὑπὲρ τ̃ μαζόν ἐϛι· τὸ δὲ μεσομάζιον, ϛῆθος. ἄνωθεν μὲν ȣ̃ν ἀφορίζεται ὑπὸ τ̃ κλειδῶν καὶ τ̃ τραχήλȣ, κάτωθεν δὲ ὑπὸ τ̃ διαφράγματος, ὡς εἶναι τὴν θέσιν τ̃ θώρακος ὑπὲρ τ̃ φρενῶν. ὄργανον ȣ̃ν ἐϛὶν ὁ θώραξ πνευματικὸν, ἀναπνευϛικὸν, κινȣ́μενον κτ̃ προαίρεσιν. ὑπὸ μυῶν γὰρ καὶ νεύρων αὐτῷ ἡ κίνησις. κοῖλος δέ ἐϛιν ἔσωθεν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ φαινόμενον· ἀναπληροῖ δὲ πᾶσαν τὴν εὐρύτητα αὐτȣ̃ ὁ πνεύμων φωνητικὸν ἅμα καὶ ἀναπνευϛικὸν ὄργανον γινόμενος. εἴπωμεν τοίνυν περὶ τ̃ χρείας αὐτῶν ἐντεῦθεν ἀρξάμενοι.

IV. Ἡ χρεία τ̃ ἀναπνοῆς τοῖς ζώοις ἐδείχθη διὰ τ̃ καρδίαν, δεομένης αὐτ̃ τ̃ ἔξωθεν ἀέρος. ἀναψύχει γὰρ αὐτὴν ὁ ἔξωθεν ἀὴρ εἰσπνεόμενος ὑπὸ θερμότητος ζέυσαν. διπλῆς δὲ τ̃ κινήσεως τ̃ ἐν τῇ καρδίᾳ ȣ̓́σης, κτ̃ διαϛολὴν, καὶ συϛολὴν, ἐν μὲν τῷ διαϛέλλεσθαι, καταψύχεται· ἐν δὲ τῷ συϛέλλεσθαι, τὰ λιγνυώδη πέμπει.

nendorum ſpirantium membrorum à pectore faciam.

III. Itaque pectus eſt corpus compoſitum ex dextris lævisque coſtis: in priore autem duobus ex oſſibus conſtans, quorum unum ϛῆθος, alterum ϛέρνον Græci vocant: à tergo duodecim ſpinæ vertebris, quæ una cum pectore deſinunt: inter ſeſe autem vertebræ utrinque coſtarum compagibus deligantur. Sternon quidem, os ſupra mammas vocant: quod infra eſt, ſtethos: ſuperius quidem jugulis & collo terminatur, ab inferioribus transverſo ſepto: ſupra enim pectus eſt. Igitur pectus ſpiritus inſtrumentum eſt, ipſum trahens, reddensque, voluntatis motu agitatum: nam per muſculos & nervos ipſi motus ineſt, interius concavum, ut ſenſus declarat; totum vero internum ſpacium pulmo occupat, vocale ſimul, ſpirabileque inſtrumentum. Verum hinc exorſi, eorum commoda exponamus.

IV. Spirationis uſum in animalibus propter cor fuiſſe à natura inventum demonſtravimus, quod ſane externi aëris indiget: ſiquidem externus aër attractus, ipſum calorem præfervidum refrigerat. Duplex vero cum ſit in corde motus, per diſtenſionem videlicet & contractionem, dum diſtenditur, refri-

Digitized by Google

εὐπεψίας ἀπολαμβάνουσιν ἐξ αὐτῆς, πρὸ ὀλίγου ἀπεδείξαμεν· καὶ ὅτι πεμφθέντα οὐκέτι μένει ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ὠθεῖται πρὸς ἔντερα, καὶ τοῦτο καλῶς εἴπομεν. ἐξερχομένου οὖν τοῦ χυλοῦ διὰ τοῦ πυλωροῦ εἰς τὴν δωδεκαδάκτυλον ἔκφυσιν, ὑποδέχεται αὐτὸν ἡ νῆστις ἑλικοειδῶς κειμένη. εἶτα τὸ λεπτὸν ἔντερον, καὶ αὐτὸ ἑλικοειδῶς κείμενον. ἐν τούτοις τοῖς ἐντέροις κατασπείρονται φλέβια πολλὰ τὰ ὀνομαζόμενα μεσαραϊκά, μείζονά τε καὶ ἐλάττονα, ἐκφυόμενα ἀπὸ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος. ταῦτα ἀφαρπάζουσι τὸν καθαρώτατον χυλόν, καὶ τὸ σκύβαλον δὲ ὑποχωρεῖ εἰς τὰ παχέα ἔντερα· ἀναφέρουσι δὲ τὸν αὐτὸν χυλὸν πρὸς τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος, εἰς τὸν τόπον τὸν ὀνομαζόμενον πύλας ἥπατος. ταύτην τὴν προσωνυμίαν ὠνόμασεν ἀνήρ τις δεινὸς περὶ τὰ μαθήματα, ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν χρόνων· ἐκ τότε οὖν καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπωνόμασται οὕτως παρὰ τῶν σοφῶν ἰατρῶν. ἐν ταύταις δὲ ταῖς πύλαις συναθροίζονται αἱ μεσαραϊκαὶ φλέβες, ὡς ἐν ῥίζῃ δένδρου, τριχοειδεῖς καὶ ἀραχνοειδεῖς οὖσαι. μελλούσας οὖν ἐν σφοδραῖς κινήσεσιν ἁλίσκεσθαι σπάσμασιν, οὐκ εἴασεν ἀστηρίκτους ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια, ἀλλὰ κατεφύτευσεν ἐν ταῖς σχίσεσιν αὐτῶν, οἷον ἀναπλήρωμα, σάρκα παχεῖαν, λευκήν, ὑποπίμελον, συναθροισμὸν ἀγγείων πολλῶν περιέχουσαν, καὶ ἀδένας μικρούς τε

καὶ

bus decentem coctionis gradum accipere, paulo ſuperſus compreherſum eſt: eaque concocta non amplius in ventriculo moram ducere, ſed pelli ad inteſtina, & id quoque recte diximus. Exeuntem itaque per janitorem ſuccum, in appendicem duodecim digitorum longitudinem implentem, jejunum in ſinus flexuoſum ſuſcipit. Hujusmodi inteſtina multis venulis, quæ medianæ nominantur, ſparſa ſunt, majoribus & minoribus ex ſimo jecoris enaſcentibus: hæ puriſſimum ſuccum rapiunt. Scybalum autem, hoc eſt, excrementoſa pars, deorſum in craſſa inteſtina dejicitur: ipſum autem illum ſuccum in cava jecoris ducunt, ad locum, quæ portæ jecoris vocantur: ſic illum vir quidam bene doctus Aſclepiadæ temporibus cognominavit: exinde usque ad hanc tempeſtatem ſic à ſapientibus appellatus fuit: in ejusmodi portis medianæ venulæ, ut in arboris radice colliguntur, capillamentis araneisque perſimiles. Verum cum in vehementioribus motibus ipſas diſruptum iri periculum eſſet, eas divina providentia munimento fulcroque carere noluit, ſed earum in ramos diviſuras carne quadam craſſa, candida, ſubpingui, veluti ſupplemento firmavit: ea multa ſimul vaſcula, & glandu-

las,

καὶ μεγάλους πάνυ πολλοὺς συνδήσασα, διὰ τῆς αὐτῆς σαρκὸς πάσας τὰς φλέβας καὶ ἀσαλεύτους ἀποτελέσασα. ταύτην τὴν σάρκα ὠνόμασαν μεσεντέριον, διὰ τὸ μέσον κεῖσθαι τῶν ἐντέρων. ἕτεροι δὲ μεσάραιον, διὰ τὸ μέσον αἴρεσθαι πάντων τούτων τῶν ἀγγείων· ἄλλοι δὲ καλλίκρεας· ἥδιστον δὲ εἰς τὸ ἐσθίεσθαι. ταῦτα τῆς ἀφάτου δημιουργίας Θεοῦ τὰ προνοήματα.

XII. Ἀπὸ δὲ τῆς ῥίζης πασῶν τούτων τῶν φλεβῶν, ἐκφύεταί τις φλὲψ, οἷόν περ στέλεχος δένδρου, κατασχιζόμενον εἰς κλῶνας πολλοὺς μείζονάς τε καὶ ἐλάττονας· αὕτη ἡ στελεχιαία φλὲψ κατασχίζεται εἰς τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς βλαστοῖς αὐτῆς στενωτάτοις οὖσι, πρώτως δεχομένη τῶν ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ἐντέρων καθαρώτατον χυλὸν, προκατειργασμένον εἰς αἵματος γένεσιν. μετέχουσι γάρ τινος αἱματοποιητικῆς δυνάμεως καὶ αἱ μεσαραϊκαὶ φλέβες, ἀμυδρᾶς δηλονότι καὶ ἐλαχίστης. δεξαμένη οὖν τὸν χυλὸν τοῦτον ἡ στελεχιαία φλὲψ, κατασκευάζει αὐτὸν αἷμα. διακρίνεται δὲ τὸ αἷμα μετὰ τὸ κατασκευασθῆναι αὐτὸ, καὶ τὸ μὲν κοῦφον καὶ ἀερῶδες, ὅπερ ἐστὶν ἡ ξανθὴ χολὴ, ὑψοῦται μετέωρον, καὶ ἐκπέμπεται εἰς τὴν χοληδόχον κύστιν, διὰ τοῦ πόρου αὐτῆς τοῦ εἰσάγοντος εἰς αὐτὴν τὸ χολῶδες περίττωμα. μετὰ δὲ

las, quas adenas vocant, magnas, parvasque valde multas continet, ipſamet carne venas omnes devinciens, ipſisque ſtabilitatem largiens: carnem hanc meſenterion, quod media inter inteſtina ſita eſt, nominaverunt, alii meſaræon, quod media inter omnia hæc vaſa attollatur, alii callicreas, quod eſui ſit jucundiſſima, ſed Latini lactes, uſitato vocabulo appellaverunt. Hæc prudentiſſimæ DEI artis fuere conſilia.

XII. Ex harum omnium venarum radicibus, una quædam vena ceu arboris truncus enaſcitur, qui in ramos multos, majores minoresque dividitur, hæc truncalis (ut ita dicam,) vena, in ſima jecoris parte ſcinditur ramulis ſuis anguſtiſſimis, primum ex ventriculo atque inteſtinis ſuccum defæcatiſſimum ad ſanguinis generationem ante elaboratum ſuſcipiens: participant enim & meſaraicæ venæ, quæ medianæ à Latinis vocantur, vi quadam ſanguifica, licet obſcura & minima. Itaque poſtquam ſuccum hunc truncalis vena ſuſcepit, ipſum in ſanguinem mutat: ſanguis autem, poſtquam factus eſt, dividitur, & ex ipſo levis pars & aërea, quæ flava bilis eſt, ſupernatat, & in fellis veſicam per canaliculum in ipſam felleum excrementum derivantem, effunditur. Cum

δὲ τὸ ἀπολαβεῖν αὐτὸ τὴν κύστιν, καὶ ἀλλοιῶσαι πρὸς τὴν ἰδίαν οὐσίαν αὐτῆς, ἐκπέμπεται τὸ περιττὸν εἰς τὴν νῆστιν τὸ ἔντερον, διὰ τοῦ ἐξάγοντος αὐτὸ πόρου· τὸ δὲ γεῶδες καὶ παχὺ καὶ οἷον τρὺξ τοῦ αἵματος βρίθει εἰς πυθμένα· τοῦτο διώκεται μὲν ἐκ τοῦ ἥπατος ὡς περιττὸν, ἕλκεται δὲ ὑπὸ τοῦ σπληνὸς ὡς φίλιον, ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ καταφυομένου πόρου. τοῦτο τὸ περίττωμα ἀλλοιοῖ ὁ σπλὴν, καὶ μεταβάλλει κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ οὐσίαν εἰς μελαγχολικὸν χυμὸν ἰδέᾳ τε καὶ δυνάμει. μέλας γὰρ ὁ σπλὴν, καὶ μανὸς τὴν οὐσίαν καὶ χαῦνος, καὶ ἀρτηρίας παμπόλλους ἔχων, καὶ ἀραιότερον σκέπατμα. ἵνα γὰρ τὸν χυμὸν τὸν παχὺν καὶ γεώδη ἀλλοιώτη, καὶ μεταβάλλῃ εἰς ἕτερον εἶδος, τοιοῦτος καὶ γέγονε, καὶ ἐστί. διακρίνει οὖν τὸν κατεργασθέντα χυμὸν ἡ ἐν σπληνὶ ἀποκριτικὴ δύναμις· καὶ τὸ μὲν λεπτὸν καὶ καθαρὸν ὡς πρὸς σύγκρισιν μελαγχολικοῦ χυμοῦ, κατέχει πρὸς τροφὴν καὶ αὔξησιν αὐτοῦ· τὸ δ᾽ ἄχρηστον αὐτῷ ἐκπέμπει εἰς γαστέρα· ἐκπεμφθεὶς δὲ εἰς γαστέρα, χρήσιμος γίνεται τῷ ζώῳ. στύφει γὰρ τὰ κατ᾽ αὐτὴν, καὶ διεγείρει τὸ ζῶον πρὸς ὄρεξιν. καταλείπεται ἄρα ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος κατὰ τὴν στελεχιαίαν φλέβα τὸ καθαρώτατον αἷμα σὺν τῷ ὑδατώδει περιττώματι· καὶ τοῦτο προνοίας μεῖζον ἔργον· παχὺ γὰρ ὂν τὸ αἷμα καὶ καθαρὸν καὶ δεόμενον μετα-

τα-

vero id à veſicula ſuſceptum in ejus propriam ſubſtantiam converſum eſt, ſupervacuum per educentem fiſtulam in jejunum inteſtinum evomitur. Terrea autem craſſaque pars, & veluti fæx ſanguinis, in fundum ſua gravitate decumbit: ea ex jecinore tanquam abundans excluditur, ſed à liene ceu familiaris per meatum in illam pertinentem attrahitur: hujuſmodi excrementum à liene alteratur, & ſecundum ejus propriam ſubſtantiam in melancholicum ſuccum & ſpecie, & viribus permutatur: niger enim lien eſt, raraque & inani ſubſtantia, & multis arteriis pervius, raroque integumento velatus: nam ut craſſum terreſtremque ſuccum in aliam formam alterando traducat, talis & eſt, & factus fuit: igitur confectum ſuccum vis in liene ſequeſtratoria partitur, ejusque tenue & purum (ut in melancholico ſucco fieri poteſt,) ad ſui eſcam incrementumque retinet, reliquum autem ſibi inutile ad ventriculum expellit, quod in commodum animalis vertitur: roborat enim, quas contingit ventriculi partes, animaliſque appetentiam excitat. Itaque in ſimis jecoris intra venam illam truncalem ſanguis puriſſimis cum aqueo excremento relinquitur, idque altioris providentiæ opus fuit: ſiquidem

cum

ταληφθῆναι ἐν τῇ κοίλῃ φλεβί, στενοτάτων τῶν συμβολῶν οὐσῶν τῆς κοίλης φλεβὸς πρὸς τὴν στελεχιαίαν, δεῖται τοῦ ὑδατώδους περιττώματος ὡς ὀχήματος καὶ ὁδηγοῦ, ὅπως τῇ εἰσδύσει λεπτοῦ σώματος, συνεισέλθῃ καὶ τὸ παχύ.

cum ſanguis purior craſſus ſit, & eum in cavam venam permeare oporteat, anguſtiſſimique meatus ſint, quibus ea cum caudicaria committitur, aqueo excremento, veluti vehiculo ac duce indiguit, ut cum tenui corpore ſimul etiam craſſum pervaderet.

XIII. Ἔστιν οὖν τὸ ἧπαρ σῶμα σύνθετον, ἐκ φλεβῶν διαφόρων συγκείμενον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ ἀρτηρίας παρακειμένας ταῖς φλεψὶ διὰ τὸ ῥιπίζεσθαι. μετέχει δὲ καὶ νεύρου, ἵνα ᾖ αἰσθητικὸν τῶν προσγινομένων κακῶν· ἡ δὲ οὐσία τοῦ ἥπατος σὰρξ ἁπαλή ἐστι καὶ ἐρυθρά, οἷον αἷμα νεοπαγές. οὗτο καλεῖται παρέγχυμα· ἐνδέδυται τὸ ἧπαρ, τὰς μὲν φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας ἄνωθέν τε καὶ κάτωθεν, ἔξωθεν δὲ τὸ περιτόναιον σχιζόμενον εἰς λοβοὺς τέσσαρας. καί τις ἀνὴρ τῶν μαθηματικῶν ἰατρῶν τοῖς λοβοῖς ὀνόματα προσηγόρευσε ταῦτα, τράπεζα, ἑστία, μάχαιρα, καὶ ἡνίοχος. πρεπόντως οὖν ἡ ἄφατος τοῦ θεοῦ σοφία κατέσχισεν αὐτὸ εἰς λοβούς. παρέθηκε γὰρ αὐτὰ τῇ γαστρὶ οἷόν τι θερμαντικὸν σκέπασμα συνεργοῦν τῇ πέψει. τοῖς λοβοῖς οὖν αὐτοῦ ὥσπερ τισι δακτύλοις μείζονα τῆς γαστρὸς τόπον περιλαμβάνει· οὐκ ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀνθρώποις τέσσαρας λοβοὺς ἔχει τὸ ἧπαρ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς μακροτέροις. ἔστι δὲ τὸ ἧπαρ, ἄνωθεν μὲν καθ' ὃ προσ-

XIII. Quamobrem jecur corpus eſt compoſitum, ex venis differentibus conſtans, arterias præterea venis appoſitas refrigerandi cauſa continens: nervo etiam participat, ut ſenſu invadentium malorum afficiatur. At jecoris ipſius ſubſtantia caro quædam eſt mollis & rubra, veluti recens concretus ſanguis: ea parenchyma à Græcis appellatur: quæ undique ſupraque & infra venis atque arteriis perfoforatur, exterius peritonæo membrana involvitur, & in quatuor fibras ſcinditur. Quidam autem ex mathematicis medicis, fibris hæc nomina impoſuit: prima focus dicta eſt, maxime namque ad ſucci coctionem facit, quemadmodum focus ad coquenda cibaria: ſecunda menſæ nomen ſortita eſt, quoniam menſæ vicem gerit, ſiquidem membrorum alimenta in ipſa apponuntur: tertia culter nominatur: dividit enim, ſegregatque inter ſe humores, aut ſi quid craſſius diſtribuendum ſit, id ſecat, atque commutat: quarta vero au-

 rigæ

Digitized by Google

προσψαύεται χειρὶ, κυρτόν· κάτωθεν δὲ καθ' ὃ ἐπίκειται τῇ γαστρὶ, σιμόν. κατέσπαρται δὲ, ἡ μὲν ἐργαζομένη τὸ αἷμα φλὲψ, ἥτις καὶ στελεχιαία καλεῖται, ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος· ἐν δὲ τοῖς κυρτοῖς, ἡ ὀνομαζομένη κοίλη. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλαις ἥτε στελεχιαία φλὲψ, καὶ ἡ κοίλη, κατὰ τὰς περατώσεις αὐτῶν στενοτάτας οὔσας. διὰ οὖν τῶν περατώσεων τούτων μεταλαμβάνει ἡ κοίλη φλὲψ τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς στελεχιαίας καθαρὸν καὶ πεπεμμένον σὺν τῷ ὑδατώδει περιττώματι. ἀποβλαστάνει οὖν ἡ κοίλη φλὲψ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῶν κυρτῶν τοῦ ἥπατος, ἔνθα προσστηρίζεται ταῖς φρεσὶν, οἷον πρέμνον ἐκ ῥίζης μέγιστον, ἄνω τε καὶ κάτω φερόμενον, ἐπικείμενον τῇ ῥάχει· καὶ τὸ μὲν ἄνω φέρεται διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ διαφράγματος ἕως τῶν κλειδῶν, ἐπικείμενον τῇ ῥάχει· ἀπόφυσιν δέ τινα πέμπει ἁδρὰν εἰς τὴν δεξιὰν κοιλίαν, εἰς τὸ χορηγεῖν αὐτῇ αἷμα πρὸς τροφήν· τὸ δὲ ἀνελθὸν εἰς τὰς κλεῖδας, σχίζεται διχῆ, καὶ πάλιν αὐτὰ τὰ σχισθέντα σχίζονται διχῆ· καὶ τὸ μὲν ἓν τῶν σχισθέντων διέρχεται διὰ τοῦ ὤμου πρὸς τὴν χεῖρα κατασχιζόμενον εἰς βλαστήματα πολλὰ μείζονά τε καὶ ἐλάττονα· τὸ δὲ ἄλλο σχίσμα διὰ τοῦ τραχήλου ἀνέρχεται πρὸς τὴν κεφαλήν· τοῦτο δὲ γίνεται εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά. ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχισμάτων εἰσὶν αἱ σφαγίτιδες φλέβες. λέξομεν δὲ περὶ αὐτῶν,

rigæ nomine prædita eſt: nam humores excoctos naturales vires bene regunt, atque in melius recta ducunt. Igitur rite inexplicabilis DEI ſapientia jecur in fibras quatuor ſive lobos ſeparavit: ipſas namque ventriculo, veluti excalfactorium tegumentum, ad juvandam coctionem ſuperimpoſuit: fibris enim tanquam digitis, majorem ventriculi partem complectitur. Verum non in omnibus hominibus quatuor fibras jecur habet, ſed in iis qui proceritate excellunt: ſuperius autem qua manu tangitur, gibbum eſt: intrinſecus, qua ventriculo inhæreſcit, cavum. At vena ſanguinem coquens, quæ & caudicaria dici poteſt, in cavo jecoris in plures finditur: in gibbo vero, quæ cava vocatur, atque inter ſeſe caudicaria vena & concava oſculis venularum arctiſſimis committuntur: per hæc ſane oſcula, cava vena ex caudicaria mundum concoctumque ſanguineum cum diluto illo excremento exhaurit: itaque ex ſummo jocinoris gibbo cava vena exoritur, qua transverſo ſepto ſuſpenditur, ac veluti ab radice truncus maximus ſurſum deorſumque ſpinæ adhæreſcens, porrigitur: quæ aſcendit, ſurſum per diſcriminis foramen usque ad jugula ſpinæ incumbens, fertur: ſed ab ipſa ramus magnus in dexterum cordis ſinum

τῶν, ὅτι περὶ ἐγκεφάλου μέλλομεν εἰπεῖν. τὸ δὲ κατερχόμενον τοῦ πρέμνου καὶ αὐτὸ φέρεται διὰ τῆς ῥάχεως, ὥσπερ τις ἀγωγὸς μέγας σχιζόμενος εἰς πολλὰς φλέβας μικράς τε καὶ μεγάλας, κατασπειρόμενος εἰς τὸ πᾶν σῶμα καὶ ἀρδεύων ἅπαντα αὐτοῦ τὰ μόρια.

ſinum progreditur, ut ei ſanguinem pro alimento ſubvehat. Quod autem ex ea ad jugula conſcendit, in duas partes dividitur, rurſumque ipſæ diviſæ partes in binas finduntur: unaque ex his per humerum ad manum deſcendit, in plura germina majora minoraque diſcerpta: altera per cervicem in caput evadit. Id autem utrinque tam à dextra quam à ſiniſtra efficitur: item ex magnis ſectis jugulares venæ exeunt: verum de ipſis noſtra erit oratio, cum cerebri naturam explicabimus. At truncus venæ cavæ deſcendens, & ipſe per ſpinam incedit, ceu magnus aquæ ductus, in venas multas exiguas & ampliores, per univerſum corpus diſſipatus, omneſque ejus particulas irrigans.

XIV. Ἐκ δὲ τοῦ μεγάλου ἀγωγοῦ τοῦ κατερχομένου διὰ τῆς ῥάχεως ἀποφύονται δύο ἀγγεῖα, ἓν μὲν εἰς τὰ δεξιὰ, ἓν δὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ, πρὸς ἕνα ἕκαστον νεφρόν. ἕλκεται οὖν ὑπὸ τῶν νεφρῶν δι' αὐτῶν τῶν ἀγγείων τὸ ὑδατῶδες περίττωμα τοῦ αἵματος. οὐχ ὁμόχρονος δὲ ἡ ὁλκὴ γίνεται διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν. ὁ γὰρ δεξιὸς νεφρὸς, ἀνώτερος φαίνεται κείμενος τοῦ ἀριστεροῦ, ὡς ἐπί τινων προσψαύειν τῷ μεγάλῳ λοβῷ τοῦ ἥπατος. ἕλκουσιν οὖν οἱ νεφροὶ πρωτοδεύτερα. εἰ γὰρ ὁμοῦ εἷλκον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἰσοσθενῶς, ἐκώλυον ἂν ἀλλήλων τὴν ἐνέργειαν, τῇ ἀντισπάσει ἀνθέλκοντες ἑαυτούς. τοῦτο ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ πρόνοια προειδυῖα, κατέθετο τὸν δεξιὸν νεφρὸν ὑψηλότερον, καὶ πλησίον τῆς κοίλης φλεβὸς, ὅπως τῇ ἐγγύτητι ἕλκῃ χα-

XIV. Ex hoc magno rivo per ſpinam deſcendente, duo vaſa egrediuntur, in dextram unum, alterum in ſiniſtram, ſingulumque in rene inſeritur. Igitur à renibus per hujuſmodi fiſtulas aqueum ſanguinis recrementum attrahitur: non eodem autem tempore uterque ob ſitum differentem, attrahit: ſiquidem ren dexter, ſuperior ſiniſtro eſt, adeo, ut in quibuſdam ipſam magnam jecoris fibram contingat. Trahunt itaque renes unus poſt alterum, quoniam ſi eodem ſimul tempore æque valenter traherent, alter alterius functionem retrahens impediret. Id boni DEI providentia præſentiens, dextrum renem ſuperiorem, & venæ cavæ proximum collocavit, ut vicinitate citra

χωρὶς ἀντισπάσεως. τὸ ἑλχθὲν οὖν λαμβάνοντες οἱ νεφροὶ, μετασκευάζουσι πρὸς τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, ἀποτελοῦντες αὐτὸ εἰς ἰδέαν οὔρου. οὕτω διακρίνουσιν οἱ αὐτοὶ νεφροὶ ἐκπέμποντες διὰ τῶν οὐρητήρων εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν. εἰσὶ δὲ οἱ οὐρητῆρες ἀγγεῖα στενὰ προμήκη, ἐκφυόμενα μὲν ἀπὸ τῶν νεφρῶν, καταφυόμενα δὲ εἰς τὴν κύστιν, ἓν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἓν ἐξ εὐωνύμων. βάλλουσι δὲ πλησίον τοῦ τραχήλου τῆς κύστεως. ὁ δὲ πόρος τῆς κύστεως εἰς ὃν βάλλουσιν οἱ οὐρητῆρες, λοξὸς, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐᾷ τὸ οὖρον παλινδρομεῖν ὡς τὰ ὀπίσω. ἐκ δύο δὲ χιτώνων νευρωδῶν σύγκειται ἡ κύστις πυκνῶν καὶ πεπιλημένων, διὰ τὸ εἶναι τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῇ ὑγρὸν, λεπτομερές τε καὶ ὑδατῶδες. εἰς δὲ τὸν τράχηλον τῆς κύστεως κεῖται ὁ σφιγκτὴρ μῦς, περιλαμβάνων καὶ σφίγγων τὸν τράχηλον τῆς κύστεως ἀκριβῶς, μὴ ἐῶν ἀκουσίως ἐκρεῖν τὸ οὖρον. προαιρετικὸν γὰρ ὄργανον ὁ μῦς.

citra revulſionem attraheret. Quamobrem renes, quod attraxerunt, capientes in ſuam ipſorum ſubſtantiam convertunt, & in urinæ formam permutant; hanc ipſi renes ſejungunt per urinarios meatus in veſicam urinæ receptaculum emittentes. Sunt autem urinarii meatus, quos Græci ureteres vocant, vaſcula anguſta, oblonga, à renibus orientia, veſicæque inſerta, unum à dextra, alterum à læva: deſinunt vero juxta veſicæ cervicem. Sed veſicæ foramen, in quod urinaria vaſcula perveniunt, tortuoſum eſt, atque ideo urinam relabi non permittit. Ex duabus autem nervoſis, denſis, compactisque tunicis veſica componitur, eo quod tenuem humorem aqueumque contineat: verum in ejus cervice adſtrictorius muſculus ponitur, eam exacte complectens atque concludens, neque involuntarie urinam exire permittens. Eſt enim muſculus, electionis inſtrumentum.

XV. Ὑποστρέψαντες οὖν εἴπωμεν περὶ τῆς κοίλης φλεβός. κατέρχεται γὰρ ὁ μέγας αὐτῆς ἀγωγὸς ἐπικείμενος τῇ ῥάχει ἕως τοῦ ἱεροῦ, ἔνθα δὴ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν. σχίζεται μὲν οὖν κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον διχῇ. εἶτα τὰ τμήματα πάλιν εἰς τέσσαρα, κἀκεῖνα αὖθις εἰς ἄλλα, καὶ ἐκπέμπονται ἀρδεύειν τῇ τοῦ αἵματος ὑγρότητι πάντα τὰ κατώτερα μέρη, ἄλλαι μὲν φλέβες πρὸς

XV. Cæterum revertentes, de cava vena ſermonem abſolvamus. Magnus ipſius canalis ſpinam premens, ad caudam usque, ubi ſacrum os eſt, delabitur: eo in loco bipartito ſcinditur: deinde ſecta illa rurſus in quatuor, iterum ea in alia: emittunturque, ut ſanguineo humore omnes inferiores partes irrigentur; aliæ quidem venæ ad dextrum

πρὸς τὸ δεξιὸν σκέλος καὶ τὸ ἀριστερὸν ἕως τῶν ἄκρων ποδῶν διὰ βάθους τε καὶ ἐπιπολῆς· ἄλλαι δὲ πρὸς τοὺς ὄρχεις καὶ τὸν καυλόν· ἄλλαι δὲ πρὸς τὰ σπερματικὰ ἀγγεῖα καὶ τοὺς κιρσοειδεῖς παραστάτας· ἄλλαι δὲ πρὸς τὴν κύστιν, καὶ εἰ θῆλυ τὸ ζῶον, καὶ πρὸς μήτραν. καὶ περὶ μὲν τῶν θρεπτικῶν μορίων αὐτάρκης ὁ λόγος· λοιπὸν ὅποσα ἀκολουθεῖ κατὰ τάξιν, ἵνα γένηται θρέψις.

XVI. Ἔστι μὲν οὖν πρώτη εἴσοδος εἰς τὸ στόμα· δευτέρα δὲ, ἡ διὰ τῶν ὀδόντων λέανσις· τρίτη, ἡ διὰ τῆς γλώσσης σφαιροποίησις· τετάρτη, ἡ διὰ τοῦ οἰσοφάγου κατάποσις· πέμπτη, ἡ διὰ τῆς γαστρὸς χυλοποίησις. ἕκτη, ἡ διὰ τῶν μεταραϊκῶν φλεβῶν ἀνάδοσις· ἑβδόμη, ἡ ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος ἐξαιμάτωσις· ὀγδόη, ἡ ἀπὸ τῶν σιμῶν μετάληψις τοῦ αἵματος ἐπὶ τὰ κυρτά. ἐννάτη, ἡ διὰ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀνάδοσις τοῦ αἵματος εἰς ὅλον τὸ σῶμα· δεκάτη, ἡ ἐκ τῶν φλεβῶν διαπήδησις τοῦ αἵματος εἰς τοὺς μύας, ἥτις ὀνομάζεται πρόσθεσις· ἑνδεκάτη, ἡ τοῦ αἵματος πρὸς τοὺς μύας ἀναζύμωσις, ἥτις ὀνομάζεται πρόσφυσις· δωδεκάτη δὲ, ἡ μεταβολὴ τοῦ ζυμωθέντος εἰς ὁμοιότητα τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ δέρματος, ἥτις ὀνομάζεται ἐξομοίωσις· τρισκαιδεκάτη δὲ, ἡ θρέψις. ἐν τῇ ἀρχῇ οὖν τοῦ λόγου κατὰ ἀνάλυσιν ἀρξάμενοι, ἐν τῷ τέλει κατὰ διαίρεσιν ἐπληρώσαμεν, Θεοῦ ὁδηγήσαντος καὶ ἐνεργήσαντος.

dextrum ſiniſtrumque, ad extremos uſque pedes profunde atque in ſuperficie incedunt: aliæ ad teſtes & colem, aliæ ad ſeminaria vaſcula & varicoſos aſſeſſores, aliæ autem ad veſicam: & ſi fœmina ſit, ad uterum. At de alumnis particulis hæc puto ſatis fore. Reſiduum eſt explicare, quæcunque ordinate, ut fiat nutricatio, ſequantur.

XVI. Igitur primus eſt in os introitus: ſecunda per dentes attritio, tertia per linguam in globum formatio, quarta per gulam devoratio, quinta in ventriculo in humorem converſio, ſexta per meſaraicas venas diſtributio, ſeptima in cavo jecoris ſanguinis generatio, octava ex cavo in gibbum ſanguinis migratio, nona per cavam venam ſanguinis in totum corpus digeſtio, decima ſanguinis ex venis in muſculos profuſio, quæ appoſitio vocatur: undecima eſt ſanguinis cum muſculis fermentatio, quæ adhæſio dicitur: duodecima eſt fermentati ſanguinis in carnium cutiſque ſimilitudinem permutatio, quæ aſſimilatio nominatur: decima tertia eſt ipſa nutritio. Ab initio ſermonem per reſolutionem orſi, in fine per diviſionem abſolvimus, DEO duce atque favente.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ,

βιβλίον γ'.

I.

ΠΕρὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκδιηγούμενοι ἐν τῷ πρὸ τοῦδε βιβλίῳ, τὰ περὶ τῶν θρεπτικῶν αὐτοῦ μορίων καλῶς διήλθομεν, εἰπόντες αὐτῶν τήν τε θέσιν, καὶ τὸ μέγεθος, ἔτι δὲ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, καὶ τὰς χρείας· ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τὰ περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων ἥκομεν διηγήσασθαι, Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπικαλούμενοι, ἐπειδὴ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν.

II. Ἄρξομαι οὖν ἀπὸ τῆς καρδίας, καθ' ὃ καὶ ῥίζα καὶ πηγὴ τῆς ἐμφύτου θερμασίας αὕτη καθέστηκε, διὰ τῶν ἀρτηριῶν τε ταύτην θερμασίαν καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἐκπέμπουσα ζωογονεῖ πάντα αὐτοῦ τὰ μόρια. διὰ τὴν καρδίαν γὰρ καὶ τὰ λοιπὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα γέγονεν, ὅπως τὸ ἐν αὐτῇ ἔμφυτον θερμὸν καταψύχηται, καὶ αὔξῃ, καὶ τρέφηται. διὰ τοῦτο οὖν ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν πρόνοια πνεύμονα κατεσκεύασεν, ἵνα δι' αὐτοῦ ἑλκόμενος ὁ ἔξωθεν ἀήρ, πέμπηται πρὸς τὴν καρδίαν, ψύχων τὸ ἐν αὐτῇ θερμόν, καὶ τρέφων, καὶ αὔξων. ἐπειδὴ δὲ ὁ πνεύμων οὐ καθ' αὑτὸν κινεῖται, ἀλλὰ τῇ κινήσει τοῦ θώρακος συγκινεῖ-ται

* Job. I. 2.

THEOPHILI PROTOSPATHARII,

De ſpirabilium membrorum ſtructura,

LIBER III.

I.

DE hominis fabrica in libro hunc præcedente locuti, de ejus nutritivis particulis curioſe diſputavimus, earum poſitum, & magnitudinem, functiones præterea atque uſus recenſentes. In præſenti autem hujus voluminis parte, ſpirabilium viſcerum ſtructuram explicare accingimur, CHriſto prius vero DEO noſtro invocato, quoniam omnia per ipſum facta ſunt,* & ſine ipſo nihil factum eſt.

II. Igitur à corde initium capiam, quippe quod ingeniti caloris radix & fons eſt, ipſumque per arterias in univerſum corpus diffundens omnibus ejus partibus vitam elargitur: nam cordis cauſa reliqua ſpirabilia organa creata ſunt, ut ejus inſitus calor refrigeretur, augeſcat, & nutriatur: idcirco boni DEI noſtri providentia pulmonem ſpirandi officinam procreavit, ut attractus per ipſum externus aër in cor transmittatur, ejus calorem refrigerans, nutriens, augensque. Verum quia non per ſe pulmo, ſed ad motum pectoris cietur, ne vacuum in rerum natura ſit, initium expo-nendo

ται κατὰ τὴν τοῦ κενοῦ ὑποχώρησιν, τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξηγήσεως τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων ἀπὸ τοῦ θώρακος ποιήσομαι.

nendorum ſpirantium membrorum à pectore faciam.

III. Ἔστι μὲν οὖν ὁ θώραξ, σῶμα σύνθετον, ἐκ δεξιῶν μὲν καὶ ἀριστερῶν τῶν πλευρῶν συγκείμενον, ἔμπροσθεν δὲ ὑπὸ τοῦ στέρνου καὶ τοῦ στήθους, ὄπισθεν δὲ ὑπὸ τῶν ιβʹ σπονδύλων τῆς ῥάχεως τῶν ἀφωρισμένων τῷ θώρακι, εἰς οὓς συναρθροῦνται οἱ αὐτοὶ σπόνδυλοι ταῖς ἑκατέρωθεν παγίσι τῶν πλευρῶν. στέρνον μὲν οὖν τὸ ὑπὲρ τῶν μαζῶν ἐστὶ, τὸ δὲ μεταμάζιον, στῆθος. ἄνωθεν μὲν οὖν ἀφορίζεται ὑπὸ τῶν κλειδῶν καὶ τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπὸ τοῦ διαφράγματος, ὡς εἶναι τὴν θέσιν τοῦ θώρακος ὑπὲρ τῶν φρενῶν. ὄργανον οὖν ἐστὶν ὁ θώραξ πνευματικὸν, ἀναπνευστικὸν, κινούμενον κατὰ προαίρεσιν. ὑπὸ μυῶν γὰρ καὶ νεύρων αὐτῷ ἡ κίνησις. κοῖλος δέ ἐστιν ἔσωθεν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ φαινόμενον· ἀναπληροῖ δὲ πᾶσαν τὴν εὐρύτητα αὐτοῦ ὁ πνεύμων φωνητικὸν ἅμα καὶ ἀναπνευστικὸν ὄργανον γινόμενος. εἴπωμεν τοίνυν περὶ τῆς χρείας αὐτῶν ἐντεῦθεν ἀρξάμενοι.

III. Itaque pectus eſt corpus compoſitum ex dextris lævisque coſtis: in priore autem duobus ex oſſibus conſtans, quorum unum στῆθος, alterum στέρνον Græci vocant: à tergo duodecim ſpinæ vertebris, quæ una cum pectore deſinunt: inter ſeſe autem vertebræ utrinque coſtarum compagibus deligantur. Sternon quidem, os ſupra mammas vocant: quod infra eſt, ſtethos: ſuperius quidem jugulis & collo terminatur, ab inferioribus transverſo ſepto: ſupra enim pectus eſt. Igitur pectus ſpiritus inſtrumentum eſt, ipſum trahens, reddensque, voluntatis motu agitatum: nam per muſculos & nervos ipſi motus ineſt, interius concavum, ut ſenſus declarat; totum vero internum ſpacium pulmo occupat, vocale ſimul, ſpirabileque inſtrumentum. Verum hinc exorſi, eorum commoda exponamus.

IV. Ἡ χρεία τῆς ἀναπνοῆς τοῖς ζώοις ἐδείχθη διὰ τὴν καρδίαν, δεομένης αὐτῆς τοῦ ἔξωθεν ἀέρος. ἀναψύχει γὰρ αὐτὴν ὁ ἔξωθεν ἀὴρ εἰσπνεόμενος ὑπὸ θερμότητος ζέουσαν. διπλῆς δὲ τῆς κινήσεως τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ οὔσης, κατὰ διαστολὴν, καὶ συστολὴν, ἐν μὲν τῷ διαστέλλεσθαι, καταψύχεται· ἐν δὲ τῷ συστέλλεσθαι, τὰ λιγνυώδη περιττ-

IV. Spirationis uſum in animalibus propter cor fuiſſe à natura inventum demonſtravimus, quod ſane externi aëris indiget: ſiquidem externus aër attractus, ipſum calorem præfervidum refrigerat. Duplex vero cum ſit in corde motus, per diſtenſionem videlicet & contractionem, dum diſtenditur, refri-

περιττώματα ἀπωθεῖται. οὐκ εὐθὺς δὲ ἀπὸ τοῦ φάρυγγος ἕλκει ἡ καρδία· μέσος γὰρ ὁ πνεύμων κεῖται τοῦ τε φάρυγγος καὶ τῆς καρδίας· καὶ τοῦτο τῆς ἀγαθῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἀμέσως ἐκ τοῦ φάρυγγος εἷλκεν ἡ καρδία, καὶ αὖθις εἰς τὸ ἐκτὸς ἀπεδίωκε τὸ πνεῦμα, δυοῖν θάτερον ἡμῖν ἀναγκαῖον κακὸν ἐγίνετο, ἢ ἀκαίρως εἰσπνεῖν ἀέρα μοχθηρὸν, ἢ μηδόλως εἰσπνέουσιν πνίγεσθαι παραχρῆμα. διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἡ δημιουργικὴ τοῦ Θεοῦ σοφία, οὐ τὴν καρδίαν μόνην ἀναπνευστικὸν ἐποίησεν ὄργανον, ἀλλ' ἔξωθεν αὐτῇ περιέθηκε πνεύμονα καὶ θώρακα, διασκευάζοντας ἐκείνῃ καθαρὸν τὸν ἀέρα, ἅμα δὲ καὶ φωνεῖν τὸ ζῶον διὰ τῆς συστολῆς αὐτῶν ποιοῦντας.

V. Μέσην δὲ ἄρα παντὶ τῷ κύτει τοῦ θώρακος αὐτὴν ἐγκατέθετο, ὅπως ἰσορρόπως ἕλκῃ ἅπασαν τὴν ἐκ τοῦ πνεύμονος κατάψυξιν, ἅμα δὲ καὶ τῶν τῷ θώρακι προσπιπτόντων βλαβερῶν ἀπαχθῇ πορρωτέρω. κατὰ τὸ μέσον δὲ ὁ θώραξ ὅλος ὑμέσιν εὐρώστοις διαφράττεται ἄνωθεν τῶν κλειδῶν ἕως κάτωθεν τοῦ ξιφοειδοῦς χόνδρου, καὶ μέχρι βάθους τῆς ῥάχεως, χωρίζουσι τὴν δεξιὰν κοιλίαν τοῦ θώρακος καὶ τὴν ἀριστεράν· καὶ ἄλλως δὲ ἀναγκαίαν χρείαν τῷ ζώῳ παρέχουσι. πολλάκις γὰρ τὰ δεξιὰ βλαβέντα ἰσχυρῶς, ἡμίπνουν καὶ ἡμίφωνον τὸ ζῶον τηρεῖ, ἀβλαβῶν τῶν ἀριστερῶν διαφυλαττομένων,

ὡς

refrigeſcit: dum contrahitur, fuliginoſa recrementa propellit, neque ſtatim à faucibus cor ſpiritum adducit: medius enim pulmo inter fauces corque intercedit, idque divinæ eſt providentiæ teſtimonium, nam ſi protinus à faucibus cor animam acciperet, rurſumque expelleret, duorum incommodorum alterum evenire neceſſe foret, aut importune aërem lædentem immitti, aut dum nihil attrahitur, confeſtim ſuffocari. Propterea igitur DEI conditrix ſapientia non cor ſolum ſpirabile viſcus machinata eſt, ſed extra pulmonem pectusque ipſi aërem purgantes, temperantesque circumdedit, ſimulque per ipſorum compreſſionem vocem animali fabrefecit.

V. Atqui intra pectoris inane exquiſite medium cor eſt poſitum, ut æque totum ex pulmone refrigerium abducat, itemque ut longius à noxiis in pectus incidentibus ſummotum ſit: totum autem pectus prævalidis membranis medium interſepitur: ſuperius à jugulis, inferius à cultrali cartilagine, usque ad profundam ſpinam, in dextrum ſiniſtrumque ventriculum diviſum, qui neceſſarium alioqui animali uſum præſtant: quandoquidem plerumque dextra pars læſa, animal ex dimidio ſpirans & ſemivocale ſervavit, incolumi ſiniſtra

ſtra

ὡς εἰ καὶ ταῦτα πάθῃ, ἄφωνον καὶ ἄπνουν τὸ ζῶον παραχρῆμα γίνεται. περιλαμβάνει δὲ τὴν καρδίαν ὁ πνεύμων, ὥσπερ τισὶ δακτύλοις τοῖς τέσσαρσι λοβοῖς αὐτοῦ χρώμενος. ὁ γὰρ πέμπτος ὁ μικρὸς οὐ φυλακῆς τῆς καρδίας ἕνεκα γέγονεν, ἀλλ᾽ ὑποστήριγμα καὶ οἱονεὶ βάσταγμα τῆς κοίλης φλεβός· καὶ διὰ τοῦτο καὶ κοιλότητα εἰς τὸ αὐτοῦ ἄνω μέρος ἔσχηκεν εἰς ὑποδοχὴν τῆς φλεβός, ὅπως μὴ ἐκτρέπηται δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ. ὁ δὲ αὐτὸς λοβὸς καὶ εἰς τὰ δεξιὰ παρεγκλίνει. ἡ γὰρ κοίλη φλὲψ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἐκφυομένη, δεξιωτέρα πως ἀνέρχεται πρὸς τὴν τοῦ θώρακος εὐρυχωρίαν τῆς δεξιᾶς κοιλίας· τὸ δὲ μέσον αὐτῆς βαστάζεται ὑπὸ τοῦ βλαστοῦ αὐτῆς, τοῦ καταφυέντος εἰς τὴν δεξιὰν κοιλίαν τῆς καρδίας, χορηγοῦντος αὐτῇ αἷμα πρὸς τὸ τρέφεσθαι. τὸ δὲ ἄνω μέρος κοίλης φλεβὸς τὸ πρὸς τὰς κλεῖδας, βαστάζεται ὑπὸ ἀδένος τοῦ ὀνομαζομένου θύμου. ἀπὸ δὲ τῶν κλειδῶν σχιζομένη, τὰς σφαγίτιδας φλέβας ἀποτελεῖ, καὶ ἄλλας πολλάς, τὰς μὲν εἰς ὠμοπλάτας καὶ χεῖρας ἐκπεμπομένας, τὰς δὲ εἰς κεφαλὴν καὶ ἐγκέφαλον. περὶ μὲν οὖν θέσεως καρδίας καὶ πνεύμονος, καλῶς εἴρηται.

VI. Περὶ δὲ τοῦ σχήματος αὐτῆς, νυνὶ λέξομεν. ἔστιν οὖν ἡ καρδία κωνοειδὴς τῷ σχήματι· καὶ ἡ μὲν βάσις αὐτῆς πρὸς τῷ μέρει τῆς ῥάχεως ἡδραίωται· τὸ δὲ ὀξύ, πρὸς τῷ στέρνῳ. ἐπίβλημα σαρκὸς ἐπικείμενον ἔχον πολύ, ἵνα

ſtra remanente, qua & ipſa laborante, totum protinus animal voce ſpirituque privatur. At cor vitale principium, à pulmone quatuor fibris tanquam digitis utente præcingitur: quinta enim exigua eſt, neque muniendi cordis cauſa creata, ſed ſtratum quoddam, & venæ cavæ ceu vehiculum, atque ideo in ſumma parte ad eam venam recipiendam in ſinum deſinit, ne in dextram aut ſiniſtram labetur. Eadem etiam fibra in dextram vergit: nam cava vena ab jecore exoriens, dexterior ad dextri in pectore ſinus cavitatem aſcendit, ejus vero medium à ſuo ipſius ramo ſuſtentatur, qui in dextrum cordis ſinum ſe inſinuans, ei ad alimentum ſanguinem ſubminiſtrat: ſuperior cavæ venæ pars ad jugula repens, à glandula thymo appellata ſuſtinetur: ſuper jugula ſciſſa jugulares venas profert, & alias multas, quaſdam ad ſcapulas & manus, quaſdam ad caput cerebrumque diſcurrentes promittit. De cordis pulmonisque ſitu abunde dictum ſit.

VI. At de figura nunc orationem habeamus. Coni figuram refert cor, ejusque baſis è regione ſpinæ ſtatuitur, mucro è regione pectoralis oſſis, quod ſternon dicitur, carnis tegumentum ſatis firmum

ἵνα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ φυλάττηται κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, καὶ τὰς πρὸς τὸ στέρνον ἔξωθεν προσβολὰς ἐπιπιπτούσας ἀπάγῃ τῆς καρδίας. ῥέπει δὲ μικρὸν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ ὀξὺ τοῦ κώνου, ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ ἐκκαίοντος πνεύματος ἐν γαστρί. ἐν ἀριστερᾷ δὲ, τοῦ πνεύματος κοιλίαν ἡ φύσις ἐταμιεύσατο, ὡς ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ αἵματος. μέσον δὲ τῆς βάσεως τοῦ κώνου, καὶ τοῦ ὀξέος γύρωθεν εἰσὶν αἱ κοιλίαι τῆς καρδίας δύο· τούτων, ἡ μὲν δεξιὰ, ἡ δὲ ἀριστερά· αἱματικὴ μὲν ἡ δεξιὰ, περιέχουσα πνεῦμα ὀλιγοστόν. πνευματικὴ δὲ ἡ ἀριστερὰ, περιέχουσα αἷμα ὀλίγον. καὶ γὰρ καὶ αἱ ἀρτηρίαι πνεῦμα περιέχουσαι καὶ αἵματος ὀλίγου μετέχουσι τροφῆς χάριν, ὡς αὐτὴ καὶ αἱ φλέβες αἷμα περιέχουσαι καὶ πνεύματος μετέχουσι, χάριν τοῦ ζῆν· ῥιπίζεσθαι γὰρ χρὴ ἅπαν μόριον τοῦ μέλλοντος ζῆν σώματος.

mum habens, ut & ſpiritus cordis incola hac parte conſervetur, atque ut externos in ſternon occurſus à corde ſummoveat; paulum in ſiniſtram coni acies vergit, à proprii ventriculi ſpiritu exurente pertracta, in ſiniſtra autem parte ſpiritus ventriculum natura molita eſt, quemadmodum in dextra ſanguinis. Verum in medio baſis cuſpidisque ſpacio utrinque ſunt cordis ſinus gemini: horum unus dexter eſt, alter ſiniſter; ſanguinis quidem receptaculum dexter eſt, paucum ſpiritum continens: at ſpiritus fons ſiniſter, modicum ſanguinis habens: quandoquidem & arteriæ ſpiritu affluentes, exiguo ſanguine alimenti cauſa participant, contra venæ ſanguinis plenæ, & ſpiritus aliquid vitæ cauſa retinuerunt: victuri enim corporis parti ventilatione opus eſt.

VII. Ἀπὸ δὲ τῆς βάσεως τῆς καρδίας, ὅπερ καὶ κύριον αὐτῆς μέρος ὀνομάζεται, ἐκπεφύκασιν ἀγγεῖα· ἐκ μὲν τῆς αἱματικῆς κοιλίας ἡ φλὲψ ἡ ἀρτηριώδης, ἐξάγουσα τὸ αἷμα τὸ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς εἰσαγόμενον εἰς τὴν δεξιὰν κοιλίαν τῆς καρδίας, καὶ ἐπάγουσα εἰς τὸν πνεύμονα, πρὸς τροφὴν καὶ αὔξησιν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀγγείων· ἐκ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κοιλίας τῆς καρδίας ἐκπέφυκεν ἡ ἀρτηρία ἡ μεγάλη, ἡ ὀνομαζομένη πνευματικὴ, ὑπὸ ἐνίων δὲ ἀορτή. αὕτη ἐκπεμπε-

VII. Cæterum à cordis baſi, quæ ejus princeps pars nominatur, vaſcula oriuntur: ex ſanguineo ventriculo atterialis vena, ſanguinem ex cava in dextrum cordis ſinum derivatum exhauriens, in pulmonemque profundens, ut ipſe ipſiusque vaſcula alantur ac augeantur: at ex ſiniſtro cordis cavo grandis arteria exoritur, quæ ſpirituoſa à nonnullis & aorta vocata eſt: hæc per totum corpus diſſipata vagatur, omnes ejus partes refrigerans, vita-

πεται κατασπειρομένη εἰς πᾶν τὸ σῶμα τοῦ ζώου, ῥιπίζουσα καὶ ζωογονοῦσα πάντα αὐτοῦ τὰ μόρια. τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ σχήματος αὐτῆς καὶ τῶν μορίων ἑκάστου τῆς θέσεως, ὧδε ἔχει.

VIII. Τὰ δὲ περὶ τῆς ὅλης αὐτῆς οὐσίας, διαληπτέον. σάρξ ἐστιν ἡ καρδία σκληρὰ καὶ δυσπαθής, ἐξ ἰνῶν πολυειδῶν συγκειμένη, διαλλάττουσα τῶν μυῶν τῶν ἰσί. τοῖς μὲν γὰρ μυσὶ μονοειδὴς ἡ τῶν ἰνῶν φύσις. ἢ γὰρ εὐθείας μόνον ἔχουσι κατὰ μῆκος, ἢ ἐγκαρσίας κατὰ τὸ πλάτος ἑαυτῶν. ἅμα δὲ ἑκατέρας οὐδείς. ἡ καρδία δὲ καὶ ταύτας ἀμφοτέρας ἔχει, καὶ τρίτας ἐπ' αὐταῖς λοξάς· ἀλλὰ καὶ σκληρότητι, καὶ τόνῳ, καὶ τῇ συμπάσῃ ῥώμῃ τε καὶ δυσπαθείᾳ πολὺ διαλλάττουσιν αἱ τῆς καρδίας ἶνες ἁπασῶν τῶν ἄλλων. οὐδενὸς γὰρ οὕτως ὀργάνου συνεχὲς καὶ σφοδρόν ἐστι τὸ ἔργον, ὡς τῆς καρδίας· ὅθεν εὐλόγως εἰς ῥώμην τε ἅμα καὶ δυσπάθειαν ἡ τοῦ σώματος αὐτῆς οὐσία κατεσκευάσαι. τὸ δὲ πολυειδὲς τῶν ἰνῶν τῆς καρδίας διὰ τὰς κατὰ διαστολὴν κινήσεις αὐτῶν· τῶν γὰρ εὐθειῶν ἰνῶν ἐνεργουσῶν, ἕλκει· τῶν δὲ ἐγκαρσίων, ἐκκρίνει· ἀμφοῖν δὲ ἐνεργουσῶν καὶ σὺν αὐταῖς τῶν λοξῶν, κατέχει.

IX. Εἰς δὲ τὴν αὐτὴν κατοχὴν συνεργοῦσι καὶ οἱ τριγλώχινες ὑμένες, ἀποφράττοντες τὰ στόματα τῶν ἀγγείων. καὶ οὐ μόνον συνεργοί εἰσιν εἰς καθ-

vitalique calore ſuſtentans: & venalis arteria nuncupata, ab aſperis per pulmones diviſis aërem trahens & in cordis penetralia refundens. De cordis figura, ejusque partium ſitu hæc diſſeruimus.

VIII. Totam ejus ſubſtantiam nunc docebimus: Cor eſt caro dura, noxiis cauſis valde reſiſtens, ex varii generis fibris compoſita à muſculis per fibras differens. Muſculi namque unius tantum generis fibris conſtant: aut enim rectas tantum ſecundum longitudinem, aut transverſas ſecundum latum fibras habent: ſimul vero utrasque nullus habere viſus eſt. At cor non ex his utriſque modo, verum etiam ex obliquis componitur, quin etiam duritia, tenore, omnique robore & firmitate, cordis fibræ longe cæteris omnibus antecellunt: nullius enim inſtrumenti ita, ut cordis aſſidua eſt, ac vehemens opera. Quare non injuria corporis ejus ſubſtantia robuſta firmaque facta eſt; ſed fibrarum eſt varietas, ob motiones per diſtenſionem, compreſſionemque factas: nam per rectas attrahit, per transverſas expellit, per utrasque obliquis additis retinet.

IX. Ad ipſam quoque retentionem, tricuſpides membranæ vaſculorum oſcula obſtruentes faciunt, neque ſolum retentionem materialis

κατοχὴν τοῦ ἑλχθέντος ὑπὸ τῆς καρδίας ὑλώδους πνεύματος, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐῶσιν ἔξω παλινδρομεῖν τὰ ἑλχθέντα ἐν ἀκαρεῖ τῷ χρόνῳ. τὴν προσωνυμίαν δὲ ὑμένες οὗτοι τριγλώχινες καλοῦνται ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν τριγλωχίνων. ὅμοιοι γὰρ κατὰ πάντα τοῖς τριγλώχισιν εἰσίν.

X. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὦτα τῆς καρδίας διὰ ταύτας τὰς αἰτίας γέγονε. κοῖλα γάρ εἰσι καὶ περιφερῆ, καὶ παράκειμένα ἔξωθεν ἑκατέρου τῶν εἰσαγόντων στομάτων τὰς ὕλας, καθάπερ τι ταμεῖον τροφῆς, ὡς μὴ κινδυνεῦσαι ποτὲ ῥαγῆναι τὸ ἀγγεῖον ἑλκούσης ἀθρόως τε καὶ σφοδρῶς τῆς καρδίας, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς κοιλότητος τῶν ὤτων κατ᾽ ὀλίγον χορηγεῖσθαι. ἐπιβέβληται δὲ τῇ καρδίᾳ περιλαμβάνων αὐτὴν ὁ περικάρδιος ὑμὴν, ὥσπερ τι ἕρκος ἢ οἶκος ἀσφαλής, ἐκφυόμενος μὲν ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτῆς, στενούμενος δὲ κατὰ βραχύ, καὶ τελευτῶν ὁμοίως καὶ αὐτὸς τῇ καρδίᾳ, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ κώνου τῷ στέρνῳ συνημμένος. ἀφέστηκε δὲ ἀπὸ τῆς καρδίας πανταχόθεν τοσαύτην διάστασιν, ὡς διαστελλομένην αὐτὴν ἱκανῶς ὑποδέχεσθαι. εἰ γὰρ ἐπὶ πλέον ἀφεστήκει, ἔβλαπτεν ἂν τοῦ θώρακος τὴν εὐρύτητα ταῖς κατὰ τὰς ἀναπνοὰς εἴσω τε καὶ ἔξω φοραῖς τοῦ πνεύματος· εἰ δ᾽ ὀλίγον ἀπ᾽ αὐτῆς ἀφεστήκει, ἐστενοχώρει ἂν αὐτὴν ἐν ταῖς μεγάλαις διαστολαῖς τῆς καρδίας. ἔστιν οὖν ἡ οὐσία τοῦ περικαρδίου χιτῶνος, νευρώδης τε παχεῖα, μέση καθεστηκυῖα σκληρότητος

lis ſpiritus à corde attracti adjuvant, immo neque ea, quæ breviſſimo tempore attracta ſunt, retro effluere permittunt: appellationem autem eam à ſimilitudine triculpidum telorum adeptæ ſunt, quibus perſimiles ex toto fuerunt.

X. Aures præterea cordis iisdem de cauſis comparatæ fuerunt. Etenim cavæ rotundæque ſunt & exterius oſtiis humores in cor admittentibus appoſitæ, tanquam alimenti promptuarium, ne unquam repente contentiusque trahente corde, vaſculum diſruptionis periculum ſubeat, ſed ex aurium gremio paulatim commeatus ſubvehatur. Exterius autem cor firmo eſt opertum membranæ involucro, quæ ab hoc pericardios Græce vocata eſt, inſtar valli cujusdam, domusque munitiſſimæ. Hæc à cordis baſi incipiens, paulatim arctior fit, tandemque una cum corde in coni aciem gracileſcit, & oſſi pectoris, quod ſternon vocatur, conjungitur. A corde vero undique tanto abeſt ſpatio, quantum diſtento cordi ſatis eſſe valeat; quod ſi longius diſtaret, pectoris cavum impediret, dum in anhelitu trahitur ſpiritus ac redditur. At ſi minus ſpatii intereſſet, ipſum cor cum latius diſtenditur, in anguſtiis verſaretur. Membranæ hujus ſubſtantia nervoſa & craſſa eſt, & inter

τητός τε καὶ μαλακότητος. εἰ μὲν γὰρ σκληρότητος μετεῖχε πλείονος, ἔθλα ἂν τῇ γειτνιάσει τὸν πνεύμονα σομφόν τε καὶ μανὸν ὄντα· εἰ δ' αὖ μαλακότητος, ἐθλᾶτο ἂν ὑπὸ τῶν ὀστῶν. διὰ ταῦτά τοι ὥσπερ τῇ θέσει σύμμετρος, οὕτω καὶ τῇ οὐσίᾳ ἐστίν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς καρδίας καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀγγείων, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ὤτων, ἔτι τε τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ ἐνεργείας, ἱκανὰ ταῦτα.

XI. Ἐξηγητέον δὲ ἤδη καὶ κατασκευὴν τὴν τοῦ πνεύμονος. πλέγμα δὴ καὶ τοῦτο τὸ σπλάγχνον, ὥσπερ καὶ τὸ ἧπαρ, ἀγγεῖα πολλὰ ἔχον, μαλακῇ σαρκὶ, καθάπερ ἐν στοιβῇ τινὶ, τὰς μεταξὺ χώρας ἀναπεπληρωμένον. ὁρμᾶται δὲ τῶν ἀγγείων, τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀριστερᾶς κοιλίας τῆς καρδίας, τὸ δὲ ἐκ τῆς δεξιᾶς, τὸ δὲ ἐκ τοῦ φάρυγγος. ἐντεῦθεν οὖν προϊόντα, κατασχίζεται τρόπον ὁμοιότατον ἅπαντα. σχίζεται δὲ ὁ πνεύμων εἰς λοβοὺς τέσσαρας, ὧν δύο μὲν καθ' ἑκάτερον μέρος οἱ μεγάλοι, πέμπτος δ' ὁ μικρὸς ἐν τοῖς δεξιοῖς, ὃς οὐ διὰ τὴν ἀναπνοὴν γέγονεν, ἀλλ' εἰς ὑπηρεσίαν τῆς κοίλης φλεβὸς, ἀπὸ τοῦ διαφράγματος ἄχρι τοῦ τῆς καρδίας ὠτὸς ἐκτεταμένος· παράκεινται δὲ τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ κατασπειρόμεναι εἰς τὸν πνεύμονα ἑκατέρωθεν αἱ λοιπαὶ δύο, καὶ αὗται κατασπειρόμεναι σὺν αὐτῇ εἰς αὐτὸν τὸν πνεύμονα, ἡ μὲν φλὲψ ἀρτηριώδης, ἐξάγουσα ἀπὸ τῆς δεξιᾶς κοιλίας τῆς καρδίας

ter duritiam mollitudinemque mediocris: quoniam ſi durior eſſet, vicinitate pulmonem rarum fiſtuloſumque collideret, contra ſi mollior, pectoralium oſſium aſperitate tunderetur. Idcirco ut ſitu, ita etiam ſubſtantia media effecta eſt. Hactenus de corde, vaſculisque ab eo prodeuntibus, de auribus, & pericardia membrana, præterea de horum omnium ſubſtantia, muneribusque narravimus.

XI. In præſentia pulmonis artificium exponamus. Id viſcus textura quædam eſt, ex pluribus vaſculis integrata, molli carne tanquam culcitra medias plagas infarciens: at vaſorum unum ex ſiniſtra cordis cella, alterum ex dextera, tertium ex faucibus prodit. Igitur his de locis prodeuntia modo quam ſimillimo omnia in ramos ſparguntur, in quatuor fibras pulmo ipſe dividitur, quarum duæ utraque ex parte magnæ ſunt, quinta in dexteriore parte non ſpiritus cauſa creata eſt, ſed ut cavæ venæ à transverſo diſcrimine ad cordis usque aurem porrecta ſervitio eſſet. Verum prope aſperam arteriam reliqua duo vaſa collocantur, per pulmonem utrinque diviſa, unaque cum ipſa aſpera arteria per totum id viſcus ramorum ſerie diſtributa: arterialis quidem vena ex dextro cordis ſinu ſangui-

 nem

διας αἷμα, καὶ προσάγουσα τῷ πνεύμονι· ἡ δὲ ἀρτηρία φλεβώδης, ἐπάγουσα τὸ ἐκ τῆς τραχείας ἀρτηρίας πνεῦμα, εἰς τὴν ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς καρδίας. αὕτη δὲ ἡ τραχεῖα ἀρτηρία λαμβάνει τὸν ἔξωθεν ἀέρα, διαστελλομένου τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ φάρυγγος. ὁ γὰρ θώραξ ὄργανόν ἐστι ψυχικὸν, κινούμενον κατὰ προαίρεσιν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν, ὑπὸ μυῶν καὶ νευρῶν. διεστάλη τοιγαροῦν ὁ θώραξ, ἐπηκολούθησε δὲ τῇ τοῦ κενοῦ ὑποχωρήσει συνδιασταλεὶς καὶ ὁ πνεύμων. κινεῖται δὲ ἡ καρδία κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν, ἀλλὰ φυσικῶς· σὺν αὐτῇ δὲ καὶ αἱ τοῦ σώματος ἀρτηρίαι πλεῖσται καὶ αὗται κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν ἴσως τῇ καρδίᾳ κατὰ πάντα καὶ φυσικῶς. τοῦ δὲ πνεύμονος ἡ κίνησις οὔτε φυσική ἐστιν, οὔτε προαιρετική. κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ κινεῖται, καὶ οὐ καθ' αὑτόν. ἕλκεται οὖν ὁ ἔξωθεν ἀὴρ ὑπὸ τοῦ πνεύμονος διασταλέντος. αὕτη δὲ ἡ εἴσω φορὰ τοῦ πνεύμονος, ὀνομάζεται εἰσπνοή· διακρίνεται, δὲ ὁ ἑλχθεὶς ἀὴρ ἐν τῷ πνεύμονι, καὶ ὁ μὲν καθαρώτατός τε καὶ χλιαρὸς, ἕλκεται αὖθις ὑπὸ τῆς καρδίας, καὶ τῶν ἀρτηριῶν ὅλου τοῦ σώματος ἀπὸ τοῦ πνεύμονος διὰ τῆς φλεβώδους ἀρτηρίας· ὁ δὲ λιγνυώδης καὶ περιττωματικὸς, ἐκπέμπεται διὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας καὶ τῶν ῥινῶν ἔξω. ἡ τοιαύτη δὲ φορὰ, ἐκπνοὴ ὠνόμασται· τὸ δὲ τῆς εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς σύνθετον ἀποτέλεσμα, ἀναπνοὴ ὀνομάζεται· διαπνοὴ δὲ, ἡ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διὰ τῶν ἀρτηριῶν

nem hauriens, in pulmonem rigat: venalis vero arteria ex aſpera ſpiritum abducens, in ſiniſtrum cavum cordis impellit. At ipſa aſpera per nares, fauceſque extrinſecus animam, dum pectus dilatatur, exhaurit: pectus namque animabile, ut ita dicam, inſtrumentum eſt, locali motu ſecundum electionem per muſculos & nervos dilatando contrahendoque agitatum. Igitur pectus dilatatur, pulmo pariter diſtentus (ut vacuo ſuccedat,) conſequitur: cæterum cor diſtenſione contractioneque natura movetur: cum ipſo vero corporis arteriæ pleræque, & ipſæ dilatatione compreſſioneque modo prorſus aſſimili vi naturæ agitantur. Sed pulmonis motus neque natura neque electione perficitur, ſiquidem ex accidenti, non per ſe movetur. Itaque extrinſecus aër dilatato pulmone attrahitur, idque inſpiratio nominatur. Tractus autem aër dividitur: mundiſſimus enim, ac tepidus iterum à corde, totiuſque corporis arteriis ex pulmone per arteriam venalem attrahitur: fuliginoſis autem, atque excrementis affluens, per aſperam arteriam nareſque redditur, id exſpiratio vocatum eſt: ſed quod inſpiratione exſpiratione componitur ἀναπνοὴ Græci, ſpirationem noſtri appellaverunt: at διαπνοὴ Latine difflatio, ea eſt, quæ toto corpore ab arte-

τηριῶν γινομένη εἴσπνοὴ καὶ ἐκπνοὴ ἐκ τῶν ἀδήλων πόρων. τῆς δὲ ἀναπνοῆς εἰσὶν εἴδη τρία. ἡ μὲν γάρ ἐστιν ἀβίαστος, ἡ δὲ βιαστὴ, ἡ δὲ μᾶλλον ἔτι. ἀβίαστος μὲν οὖν ἐστὶν ἀναπνοὴ, ἡ κατὰ φύσιν γινομένη· βιαστὴ δὲ, ὅταν ἤτοι διὰ δρόμον, ἢ διὰ παλαίστραν, ἢ διὰ νόσον τραχυτέραν τοιαύτη γένηται· ἔτι δὲ μᾶλλον, ὅταν διά τινα χρείαν ἀναγκαίαν ἀναγκάζηται ὁ ἄνθρωπος κατέχειν τὸ πνεῦμα, ὡς ἐπὶ τῶν ψαλλόντων καὶ τῶν νηχομένων. γίνεται δὲ ἡ μὲν ἀβίαστος ἀναπνοὴ ὑπὸ τοῦ διαφράγματος μόνου πρὸς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν συστελλομένου, καὶ διαστέλλοντος τὸν θώρακα· ἡ δὲ βιαστὴ ἀναπνοὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ διαφράγματος, συνεργούντων καὶ τῶν μεσοπλευρετῶν μυῶν· ἡ δὲ τῶν ψαλλόντων καὶ τῶν νηχομένων, ὑπὸ τοῦ διαφράγματος, καὶ τῶν πλευρετῶν μυῶν τῶν ἔξω καὶ τῶν μεγίστων τῶν ἀνασπώντων τὰς ὠμοπλάτας. οἱ γὰρ ἔσω μεσοπλεύρειοι συστέλλουσι τὸν θώρακα· ὁ δὲ θώραξ συστελλόμενος, ὑποπιέζει τὸν πνεύμονα, θλίβων αὐτὸν καὶ περιστέλλων, ὃν τρόπον ὑπὸ χειρῶν τις ἐκπιέζει σπογγίον· καὶ τὸ πνεῦμα ἔξω ἐκπέμπει τὸ ἑλχθὲν ἐκ τοῦ ἔξωθεν ἀέρος. ἐξερχόμενον δὲ τὸ πνεῦμα, ποιεῖ τὴν ἐκπνοήν.

arteriis per ſenſum latentia itinera fit inſpiratio & exſpiratio. At ſpirationis tres ſpecies ſunt, prima eſt non coacta, altera coacta, tertia adhuc coacta magis: non coacta ea eſt, quæ vi tantum naturæ efficitur: coacta, quando curſu, lucta, aut vehementiore morbo talis redditur; adhuc vero magis cogitur, cum hominem interdum diutius ſpiritum continere neceſſe fuerit, ut canentibus aut natantibus accidit. Non coacta ſpiratio per ſolum tranſverſum ſeptum, ad proprium principium contractum, pectusque diſtendens abſolvitur: coacta vero, per ſeptum intercoſtalibus muſculis adjuvantibus, ſed canentium atque natantium per ſeptum &, coſtales exteriores muſculos, perque maximos ſcapulas attollentes efficitur: ſiquidem interni intercoſtales muſculi pectus contrahunt, contractum pectus pulmonem urgens & undique coactans deprimit, inſtar manuum ſpongiam comprimentium. Atque ita ſpiritus ab externo aëre abductus emittitur, qui exiens exſpirationem facit.

XII. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ φωνῆ, καὶ διαλέγεται· πᾶν δὲ ἀποτέλεσμα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ γινομένων ὑπὸ αἰτίων γίνεται· τὸ δὲ αἴτιον τετραχῶς, ἢ ποιητικὸν, ἢ ὀργανικὸν, ἢ ὑλικὸν, ἢ τελικὸν, εἴη ἂν τὸ ἐν ἀνθρώ- πῳ

XII. Verum enimvero quoniam homo & vocalis eſt, & ſermocinatur, quicquid autem in homine fit, cauſas habet, cauſaque quadripartita eſt: aut enim effectrix, aut inſtrumentaria, aut materia, aut

πω φωνῆς, ποιητικὸν μὲν αἴτιον, ὁ ἐγκέφαλος κινῶν τὸν θώρακα προαιρετικῶς. προσεχὲς μὲν οὖν αἴτιον ὁ ἐγκέφαλος. τὸ γὰρ πόῤῥω αἴτιον ἡ ψυχὴ, κελεύσασα τῷ ἐγκεφάλῳ κινεῖν τὸν θώρακα. ἔπειτα τὸ ποιητικὸν αἴτιον διττῶς λέγεται, τὸ μὲν προσεχῶς, τὸ δὲ πόῤῥω. εἴη δ' ἂν ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς φωνῆς δηλαδὴ ἐπὶ πορρωτάτω ποιητικὸν αἴτιον ἡ πάντων αἰτία καὶ συνεκτικὴ τοῦ Θεοῦ σοφία, ἡ οὕτως δημιουργήσασα καὶ κατασκευάσασα τοῦ ἀνθρώπου τὰ μόρια. ὑλικὸν δὲ τὸ ἔξω φερόμενον πνεῦμα τῆς ἐκπνοῆς· ὀργανικὸν δὲ, ἡ τραχεῖα ἀρτηρία καὶ ὁ κοινὸς χιτὼν αὐτῆς καὶ τοῦ στομάχου· τελικὸν δὲ, αὐτὴ ἡ φωνή.

finis: ideo in homine vocem cerebrum facit, pectus motu voluntatis attollens. Igitur proxima vocis cauſa cerebrum eſt: longinquior vero eſt anima, cerebro motum pectoris imperans. Deinde quoniam efficiens cauſa bifariam dicitur, una prope, altera procul: erit utique & hoc loco longinquiſſima vocis cauſa, omnium cauſa, contentrixque omnium, Divina ſapientia, quæ ita humana membra condidit & fabricata eſt. At vocis materia ſpiritus eſt, per exſpirationem ejectus: finis autem, ipſamet eſt vox.

XIII. Ἡ μέν τοι τραχεῖα ἀρτηρία, καὶ βρόγχος καλεῖται, διὰ τὸ ἐκ πολλῶν βρογχίων συγκεῖσθαι. βρόγχια δέ ἐστι σώματα χονδρώδη κύκλῳ παραπλήσια· καὶ καθάπερ πολλοὶ κύκλοι συνελθόντες καὶ μιγέντες ἀλλήλοις κατὰ μῆκος κύλινδρον ἀποτελοῦσιν, οὕτως καὶ ἡ τραχεῖα ἀρτηρία, καθ' ὃ μὲν ἐκ πολλῶν βρογχίων συντεθέντων ἀποτελεῖται, βρόγχος καλεῖται· καθ' ὃ δὲ ἐκ πολλῶν κύκλων, κύλινδρος. οὐκ ἔστι δὲ ὅλος ὁ κύκλος τῶν βρογχίων χόνδρος. τὸ γὰρ ὄπισθεν μέρος αὐτῶν τὸ παρακείμενον τῷ οἰσοφάγῳ, νευρῶδές ἐστιν, ὡς εἶναι τοὺς κύκλους πάντας, κατὰ μὲν τὰ ἔμπροσθεν καὶ πλάγια, χόνδρους· κατὰ δὲ τὰ ὄπισθεν, νευρώδεις, διὰ τὸ μὴ θλίβειν τὸν οἰσοφάγον. συνῆπται δὲ ὅ, τε στόμαχος, καὶ ἡ τραχεῖα

χεῖα

XIII. Aſpera quidem arteria & bronchus nominatur, quia ex multis bronchiis componitur: bronchia vero corpora ſunt cartilaginea circuli imaginem referentia. Atque ut multi compoſiti circuli, inter ſeſeque in longitudinem impliciti, eam figuram, quæ cylinder dicitur, conſtituunt, ita etiam aſpera arteria, quatenus ex multis compoſitis bronchiis integratur, bronchi vocabulum conſequitur: quatenus vero ex multis circulis, cylinder appellatur. Non eſt autem totus bronchiorum circulus, cartilago, poſterior enim ipſorum pars gulæ adhærefcens, nervea eſt, adeo ut omnes circuli oblique & à lateribus cartilaginoſi, ſecundum poſteriora vero nervi natura præditi ſint, ne

gulam

χεῖα ἀρτηρία, διά τινος χιτῶνος ἑνὸς κοινοῦ ὑπαλείφοντος αὐτὰ ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν· καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς καταπόσεσι καλασπωμένου τοῦ οἰσοφάγου, ἀνασπᾶται ὁ λάρυγξ. ἐστι δὲ ὁ χιτὼν οὗτος, τὴν οὐσίαν λεπτὸς καὶ πυκνὸς, καὶ συμμέτρως ξηρός. εἰ γὰρ ἀραιὸς ἦν, ἑτοίμως ἀνεδέχετο ῥεύματα· καὶ διάβροχος γινόμενος, βραγχώδη τὴν φωνὴν ἀπετέλει· εἰ δὲ πάλιν ξηρότερος τοῦ συμμέτρου, κακόφωνος ἂν ἐγίνετο ὁ ἄνθρωπος. πολλάκις γὰρ ἐν διακαέσι πυρετοῖς ἀναξηραινομένων τῶν ὑπὸ τὴν φάρυγγα καὶ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, τὰς ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους κλαγγώδεις ὠνομασμένας φωνὰς γίνεσθαι συμβαίνει. οὕτως δὲ κἀν τοῖς ζώοις ὅσα μακρὸν ἔχει τὸν τράχηλον καὶ σκληροὺς τοὺς χόνδρους, συμβαίνει γίνεσθαι οἷον γεράνοις καὶ τοῖς ὁμοίοις. καὶ γάρ φησιν Ὅμηρος περὶ τούτων,

„ Κλαγγηδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.

ἀποδέδεικται δὲ μὴ δύνασθαι γίνεσθαι φωνὴν ἄνευ τοῦ στενωθῆναι τὴν διέξοδον τοῦ λάρυγγος· ἀθροωτέραν δὲ γίνεσθαι καὶ τὴν προσβολὴν τοῦ πνεύματος. εἰ γὰρ ἀτρέμα τὸ πνεῦμα ἔξω φέροιτο, τὴν χωρὶς ψόφου συντελουμένην ἀποτελέσει φωνήν· εἰ δὲ ἀθρόως τε καὶ σφοδρῶς, τὴν μετὰ ψόφου ἐκπνοὴν ἀπεργάσεται, ὅπερ ἐστὶν τὸ στενάζειν. ἵνα δὲ φωνήσῃ τὸ ζῶον, δεῖται μὲν πάντως καὶ τῆς κάτωθεν

* Iliad. γ. ſ.

gulam duritia collidant. Gula autem & aſpera arteria, una quadam communi tunica, ipſas intus extraque involvente, committuntur, idque in cauſa eſt, ut devorando, dum gula detrahitur, guttur aſcendat. Subſtantia tenui & denſa ea membrana eſt, & moderate ſicca: nam ſi rarior eſſet, facile fluxionibus vexaretur, & humidior reddita raucam vocem efficeret: item ſi aridior, aſperam vocem homo ederet, ſiquidem in ardentioribus febribus, plerumque ſedibus circa fauces aſperamque arteriam areſactis, clangoroſas (ut ita dicam,) ab Hippocrate appellatas voces fieri neceſſe eſt, atque ita in animalibus procerum collum, aridasque cartilagines habentibus, ut gruibus, & id genus aliis fieri contigit, quare de his cecinit * Homerus:

Cum clangore volant liquidi ſuper
æquoris undas.

Oſtenſum eſt præterea, vocem formari non poſſe, niſi tranſitus gutturis arctetur, occurſusque exeuntis ſpiritus vehementior repentinusque fit. Nam ſi tarde ſpiritus emittatur, efflationem ſine ſtrepitu edet: quod ſi celeriter & repente, cum ſtrepitu efflationem faciet, quod ſuſpirium dicitur. Ut vero vocem animal efformet, aëris ab inferioribus ſurſum verſum prorſus vehe-

τωθεν ἄνω φορᾶς ἀθροωτέρας. καὶ τῆς κατὰ τὴν λάρυγγα διεξόδου στενοτέρας, κατὰ βραχὺ δὲ ἐκ τοῦ στενοῦ ἀνευρυνομένης. ὅπερ ἐργάζεται ἡ ἐπιγλωττίς.

mentiore motu tranſituque per guttur indiget, anguſtiore quidem, ſed paulatim ab anguſto in latius ſe pandente, quod præſtat vocata epiglottis.

XIV. Ἔστι δὲ ἡ ἐπιγλωττίς, σῶμα χονδρῶδες, ἐπιπωμάζον τὴν λάρυγγα. ὁ γὰρ σύμπας λάρυγξ σύγκειται ἐκ τριῶν χόνδρων, ὧν πρῶτός ἐστιν ὁ θυρεοειδής, δεύτερος δὲ ὁ ἀκατονόμαστος, τρίτος δὲ ὁ ἀρυταινοειδής. διήρθρωνται δὲ πρὸς ἀλλήλους οἷον χόνδροι συνδεόμενοι διὰ μυῶν καὶ νεύρων, πρὸς τὸ ἀνοίγεσθαι τὴν λάρυγγα καὶ κλείεσθαι. ἀνοίγεται μὲν γὰρ ἐν ταῖς ἀθρόαις ἐκπνοαῖς ὑπὸ τῶν ἔξω μυῶν διὰ πλείστου πνεύματος βαρεῖάν τε καὶ μεγάλην τὴν φωνὴν ἐργαζόμενος· κλείεται δὲ παντελῶς ὑπὸ τῆς ἐπιγλωττίδος ἐν ταῖς καταπόσεσιν. ἵνα μὴ ἀθρόως θάνατος καταλάβῃ τὸ ζῶον, ταῦτα γὰρ τῆς ἀφάτου θεοῦ σοφίας δημιουργήματα. πολλάκις γὰρ ὑστερησάσης τῆς ἐπιγλωττίδος κλεῖσαι, ὑγρότης ἐν ποτῷ παραδραμοῦσα, κερχνεῖν ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον, ὡς ῥήγνυσθαι τῇ βίᾳ τοῦ ἐμπεσόντος τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ προπετεῖς γίνεσθαι· εἰ δὲ ψὶξ παραδράμῃ, αἰφνίδιον ἐπάγει θάνατον. ἀλλ᾽ ἐξηγητέον καὶ τῶν τριῶν χόνδρων τοῦ λάρυγγος τό, τε σχῆμα, καὶ τὴν ἐνέργειαν.

XIV. Eſt autem epiglottis, corpus cartilaginoſum, guttur contegens. Totum enim guttur ex tribus cartilaginibus conſtat, quarum prima thyreoides, hoc eſt clypeo ſimilis, dicitur: altera, nomine carens, tertia arytænoides, id eſt, ſiſtulæ aſſimilis. Inter ſe vero, utpote cartilagines nervis muſculisque revinctæ committuntur, ad claudendum ac reſerandum guttur; in ſubitis enim efflationibus guttur ab exterioribus muſculis aperitur, per plurimum ſpiritum gravem ingentemque vocem efficiens, penitus autem ab epiglottide occluditur, dum aliquid devoratur, ne repentina morte animal intereat. Hæc ſunt inenarrabilis DEI ſapientiæ opera: nam ſæpius epiglottide lentius claudente inter bibendum humor illapſus ſcreatum citat, oculosque erumpere ac veluti proſilire cogit: quod ſi mica inciderit, confeſtim necatur animal. Sed jam ad trium gutturis cartilaginum expoſitionem tranſeamus, quæ ſcilicet earum ſit figura, quæ functio.

XV. Ἔστιν οὖν, ὁ μὲν πρῶτος χόνδρος, θυρεοειδής, κείμενος ἔμπροσθεν τοῦ

XV. Igitur prima gutturis cartilago thyreoides, id eſt, clypealis,

τοῦ τραχήλου, καὶ κάτω τοῦ γενείου, ὅστις καὶ φαίνεται καὶ καλεῖται τετράπλευρος, θυρεῷ παραπλήσιος τῷ σχήματι, ἐξ οὗ καὶ τὴν προσωνυμίαν ἐκλήσατο, ἔοικε γὰρ θυρεῷ· ὁ δὲ δεύτερος ὄπισθεν καὶ ἔσω κεῖται, προσψαύων τῷ στομάχῳ, ἀνόμοιος δὲ τοῖς φαινομένοις πᾶσιν, οἷς καὶ μηδὲν ἐοικὼς, ἀκατονόμαστος ὠνομάσθη· ὁ τρίτος δὲ, τῇ μὲν θέσει ἄνω καὶ μέσος κεῖται τῶν δύω τούτων, ἀρυταίνῃ παραπλήσιος, ὅθεν καὶ τὴν ὀνομασίαν ἔσχηκεν ἀρυταινοειδὴς λεγόμενος. ἔστι δὲ ἀρύταινα ξυλουργικὸν σκεῦος, ᾧπερ χρῶνται οἱ πλευστικοὶ εἰς τὸ ἀντλεῖν τὸ ἐν τῇ νηὶ ἐπιπολάζον ὕδωρ, οἱ κηπευτικοὶ δὲ πρὸς ἄρδειν τοὺς κήπους. τούτῳ τῷ ἀρυταινοειδεῖ χόνδρῳ ἐπίκειταί τι σκέπασμα νευροχονδρῶδες τὴν οὐσίαν, τοιοῦτον τὸ μέγεθος ἔχον, ὅσον ἐστὶ τὸ ἄνοιγμα τοῦ ἀρυταινοειδοῦς χόνδρου, πρὸς τὸ κλείειν αὐτὸν παντάπασιν. ὀνομάζεται δὲ οὗτο τὸ μόριον γλωττίς. ἔοικε γὰρ ταῖς τῶν αὐλῶν γλώτταις τε καὶ γλωττίσι· ταύτας γὰρ ἀμφοτέρως προσαγορεύουσι. κατασκευάζεται δὲ ἡ γλωττὶς αὐτὴ ὑπὸ ὑμένων τινῶν ἅμα σώμασι γλισχροῖς, ἐπιστρεφομένων πρός τε τὸν στόμαχον, καὶ τὸ στόμα τοῦ λάρυγγος. διὰ τοῦτο δὲ ὑμενῶδες τὸ σῶμα τῆς γλωττίδος ἐγένετο, πρὸς τὸ μήτε πληρούμενον τοῦ πνεύματος ῥήγνυσθαι, μήτε τοῦ λάρυγγος εὐρυνομένου ἢ συστελλομένου ταῖς ἐναντίαις αὐτοῦ κινήσεσιν ἑπόμενον εἰς κίνδυνον ἔρχεσθαι ῥήξεως. ὑγρὸν δὲ οὐχ ἁπλῶς,

lis, in priore cervicis parte infra mentum poſita eſt, quæ & videtur, & quadrilatera appellatur, clypei imaginem referens, unde & cognomen aſſumpſit: ſecunda poſterius atque intus collocatur, gulæ contigua, nullius eorum, quæ ſenſu percipiuntur, aſſimilis, quare & nomine carens dicta eſt: tertia vero, ſedem ſuperiorem, mediamque inter haſce duas nacta eſt, arytænæ id eſt ſitulæ ſimilis: indeque appellationem traxit, arytænoides vocitata. Arytæna vero ligneum vaſculum eſt, quo nautæ ad hauriendum è navi ſupervacuum humorem, olitores autem ad irrigandos hortos uti ſolent. Huic ſitulari cartilagini quoddam operculum, mediæ inter nervum, cartilaginemque naturæ ſuperimponitur tanta magnitudine, quantum ipſius cartilaginis hiatus patet, ut iſte videlicet exquiſite occludatur: huic vero lingulæ nomen inditum eſt, quoniam tibiarum linguis ac lingulis (utrumque enim dicitur,) eſt perſimilis: ex membranis autem quibusdam, tenacibusque corpuſculis, gulam verſus gutturisque oſtium verſatilibus, hæc lingula componitur: eamque ob cauſam ejus corpus membranoſum eſt, ne ſpiritus plenum diſrumpatur: neve gutturis dilatati aut compreſſi contrarias motiones ſequens, in fracturæ periculum incidat. Humidum

ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ γλισχρόν πως ὑπάρχει καὶ λιπαρὸν, ἵνα ἐπιτέγγηται διὰ παντὸς, καὶ ἐξαρκῇ χρόνῳ πολλῷ· ὥστε μηθ' ἑτοίμως αὐτοῦ ἀπορρέοντος, μήτε ξηραινομένου, κινδυνεῦσαι διαφθαρῆναι τὴν φωνήν. ἔνιοι γὰρ τοῖς διακαέσι τῶν πυρετῶν οὐ δύνανται φθέγγεσθαι, πρὶν διαβρέξαι τὸν λάρυγγα, καὶ ὅσοι διὰ καύματος ὁδοιποροῦσι σφοδροῦ, ταὐτὸ τοῦτο πάσχουσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς γλωττίδος τοῦ λάρυγγος ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

XVI. Περὶ δὲ τῶν παλινδρομούντων νεύρων ὅτι καὶ αὐτὰ ὄργανα φωνῆς εἰσιν, ἐκ τῶν δ' ἂν μάθοις. ἕκτη γάρ τις ἐστὶ συζυγία τῶν ἀπ' ἐγκεφάλου πεφυκότων νεύρων εἰς τὸν θώρακα διὰ τοῦ τραχήλου κατερχομένη· καὶ ταύτης ὅταν ἐν τῷ θώρακι γένηται, συζυγία τις ἀποφυομένη νεύρων ἑτέρων μικροτέρων ἀναφέρεται διὰ τοῦ τραχήλου τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐπιβαίνουσα ἐν τῷ λάρυγγι· ἐντεῦθεν δὲ ἀτρέμα λοξὰ τὰ δύο ταῦτα νεῦρα πρὸς τὴν ἔσω τε καὶ ἄνω χώραν αὐτοῦ φερόμενα, κατασπείρονται εἰς ἅπαντας τοὺς τὸν λάρυγγα κινοῦντας μύας, ὡς διὰ τοῦτο ταῦτα πρῶτα ὄργανα γίνεσθαι φωνῆς. παλινδρομοῦντα δὲ λέγονται, ὅτι κατερχόμενα διὰ τοῦ τραχήλου ἕως τοῦ θώρακος, πάλιν δι' αὐτοῦ τοῦ τραχήλου ἀνέρχονται εἰς τοὺς λάρυγγος χόνδρους. εἰ θέλεις δὲ μαθεῖν ὅτι πρῶτα φωνῆς ὄργανα τὰ παλινδρομοῦντα νεῦρα, πρόσεχε τὸν νοῦν. εἰ γὰρ τέμνοις αὐτὰ, ἢ θλά-

dum quoque eſt, non tamen ſimpliciter, ſed viſcidum quodammodo & pingue, ut ſemper humectetur, longiorique tempore duret, ut neque facile humore dilabente, neque facile ſicceſcente vocem corrumpere periclitetur: ſiquidem in deurentibus febribus loquendi facultas tollitur, niſi prius guttur humeſcat: idem etiam perpetiuntur, per magnum æſtum iter facientes. De gutturis lingula ſatis copioſe diſſeruimus.

XVI. In præſentia vero recurrentes nervos, vocis edendæ inſtrumenta eſſe, hinc percipere poſſis. Eſt enim quoddam ſextum à cerebro orientium nervorum conjugium in pectus per collum deſcendentium ab hoc, poſtquam in pectus deſcenderit, altera quædam minutorum nervulorum conjugatio exoriens, ſurſum verſum per collum arteriam aſperam calcans revertitur, gutturique inſeritur: inde paulatim duo hi nervi obliqui ad internam ſuperioremque gutturis partem ſubeuntes, per omnes ipſum moventes muſculos ſparguntur, atque ideo primaria hæc vocis inſtrumenta fuere. Verum ideo recurrentes nominantur, quoniam per collum in pectus uſque deſcendentes, iterum per idem collum ad gutturis cartilagines revertuntur: quod ſi certior fieri volue-

ἢ θλάσῃς, ἢ βρόχῳ διαλάβῃς, ἡ φωνὴ τοῦ ζώου τελείως ἀπόλλυται· ὥστε ἀναπνευστικῶν τε καὶ φωνητικῶν ὀργάνων ὄντων, θώρακός τε καὶ πνεύμονος, καὶ τραχείας ἀρτηρίας, ἔτι τε λάρυγγος, καὶ τῶν ἀνοιγόντων τε καὶ κλειόντων μυῶν, ἔτι τε τῆς ἐπιγλωττίδος, καὶ τοῦ κοινοῦ χιτῶνος τοῦ λάρυγγος καὶ τοῦ στομάχου, πρῶτα μὲν ὄργανα φωνῆς τὰ παλινδρομοῦντα νεῦρα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τῶν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέχει.

volueris recurrentes nervos præcipua vocis inſtrumenta eſſe, ad id animum adverte, ſi eos aut ſecueris, aut contuderis, aut laqueo diſtrinxeris, animalis vox funditus tollitur. Quamobrem cum pectus, pulmo, aſpera arteria, præterea guttur, aperientes claudentesque muſculi, epiglottis, i. lingula: communisque gutturis & ſtomachi membrana, ſpirabilia ſint, & vocalia inſtrumenta, præcipui utique ſunt vocis auctores recurrentes nervi, cætera omnia eorum rationem habent, ſine quibus fieri non poteſt.

XVII. Ταῦτα τοίνυν τὰ ἀναπνευστικὰ καὶ φωνητικὰ ὄργανα ἐνεργοῦσι, διαστελλομένου τε καὶ συστελλομένου τοῦ θώρακος. ἡ δὲ διαστολὴ τοῦ θώρακος γίνεται οὕτως· δώδεκα παγίδες εἰσὶ μιᾶς ἑκάστης τῶν πλευρῶν· ὥστε εἶναι τὰς παγίδας τῶν δύο πλευρῶν, κδ΄. προσήρτηνται δὲ αὗται ἑκατέρωθεν τοῖς ιβ΄. σπονδύλοις τῆς ῥάχεως τοῖς ἀφωρισμένοις τῷ θώρακι. αἱ μὲν οὖν ἀνώτεραι ιδ΄ συναρθροῦνται τοῖς ὀστέοις τοῦ στέρνου, ἑκατέρωθεν ἑπτὰ κατὰ ὀξείας γωνίας· ἐν δὲ τῇ ἀβιάστῳ ἀναπνοῇ ἑλκόμεναι κάτω πρὸς τὴν γαστέρα αἱ συναρθρώσεις αὗται ὑπὸ τῶν φρενῶν, ἀναγκάζονται τὰς ὀξείας γωνίας τῶν συναρθρώσεων ἀμβλείας ἀποτελεῖν, ὥστε φέρεσθαι τὸν θώρακα κάτω. καταφερόμενος οὖν ὁ θώραξ, θλίβει τὴν γαστέρα· θλιβομένη δὲ ἡ γαστήρ, ἐξογ-

XVII. Igitur hæ ſpirabiles vocalesque machinæ dilatato compreſſoque pectore operantur: at pectus hunc in modum diſtenditur. Cujusque lateris duodecim ſunt coſtæ, ut duorum laterum ſint viginti quatuor, utrinque vero ipſæ dorſi vertebris pectore terminatis committuntur: ſuperiores quatuordecim, cum ſterni oſſibus ab utroque latere ſeptem, ſecundum acutos angulos copulantur, & in ſpiratione vi carente, hæ commiſſuræ in ventrem à ſepto transverſo detractæ, acutos angulos obtuſos facere coguntur. Quare pectus deorſum labitur: delabens vero, ventriculum comprimit, compreſſus ventriculus, turget: deinde iterum contractum pectus ad ſu-

ἐξογκοῦται· εἶτα πάλιν συστελλόμενος ὁ θώραξ ἀνασπᾶται πρὸς τὰ ἄνω, ὡς διὰ τούτου χαλᾶσθαι τὸ διάφραγμα· χαλώμενον οὖν τὸ διάφραγμα, δίδωσι χώραν τῇ κοιλίᾳ, ἀποκαταστῆναι εἰς τὴν ἑαυτῆς κοίτην· τοῦτο δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις γινόμενον διαστέλλεσθαι καὶ συστέλλεσθαι ποιεῖ τὴν γαστέρα· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄπειροι ἀνατομῆς ἀπατῶνται, οἰόμενοι ἕλκειν τὴν κοιλίαν πνεῦμα ἐν ταῖς ἀναπνοαῖς, καὶ πάλιν ἐκπέμπειν, καὶ διὰ τοῦτο διαστέλλεσθαι καὶ συστέλλεσθαι· εἰ δὲ βιαστικώτερόν πως ἀναπνεύσει τὸ ζῶον, οὐ μόνον κάτω φέρεσθαι ποιεῖ τὸν θώρακα, ἀλλὰ καὶ ἔξω τῶν μεσοπλευρίων μυῶν τῶν ἔξω ἐνεργησάντων· εἰ δ' ἀναγκασθείη τίς ποτε καθέξειν τὸ πνεῦμα, οὐ μόνον κάτω καὶ ἔξω φέρεται ὁ θώραξ, ἀλλὰ καὶ ἄνω τῶν μεγίστων ἐνεργησάντων μυῶν τῶν τοὺς ὠμοπλάτας ἀνασπώντων.

XVIII. Αἱ δὲ ὑπόλοιπαι δέκα παγίδες αἱ κατωτέρω κείμεναι, ἀπολείπονται μὲν τῷ μήκει, καὶ ὀνομάζονται νόθοι. προσήρτηνται δὲ τῷ διαφράγματι ἀποπερατούμεναι εἰς χόνδρους, καὶ τοῦτο δι' ἄκραν πρόνοιαν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἡμῶν. ἐπίκεινται γὰρ τῇ γαστρὶ αἱ νόθοι πλευραί· καὶ εἰ δι' ὅλου ὀστᾶ ἦσαν, ἑτοίμως ἂν ἐθραύοντο ὑπὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτουσῶν πληγῶν· θραυόμενα δὲ, καὶ πρὸς τὰ ἐντὸς ὠθούμενα, ἐνεπήσσοντο ἐν τῇ γαστρὶ, ὡς ἐπακολουθῆσαι θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἄλλως χρήσιμον τὸ ἀποπερατω·

periora retrahitur: atque propterea transverſum ſeptum laxatur, laxatum vero, locum ventriculo præbet, ut in ſuum ipſius vacuum concedat: id non ſemel ſed crebrius factum, ut & ventriculus dilatetur comprimaturque, efficit. Atque ideo diſſectionis imperiti falluntur, ventriculum in ſpirando adducere ſpiritum, ac rurſus emittere, & hoc pacto dilatari contrahique putantes. Quod ſi quando violentius ſpiret animal, non deorſum modo ferri pectus coget, verum etiam extra intercoſtales muſculos, exterius munere ſuo defunctos. At ſi quis diutius interdum ſpiritum continere urgeatur, non ſolum deorſum, extraque feretur pectus, ſed etiam ſupra maximos muſculos ſcapulis ſurſum trahentes adducetur.

XVIII. Reliquæ autem decem coſtæ inferius ſitæ longitudine deficiunt, & ſpuriæ dictæ ſunt, in cartilaginemque degenerantes, transverſo diſcrimini appenduntur: id ſummæ optimi DEI providentiæ fuit artificium: ventriculo enim ſpuriæ coſtæ incumbunt: quod ſi totæ oſſeæ forent, facile ab extra incidentibus ictibus colliderentur, colliderentur, colliſæ autem, atque intro in ventriculum retruſæ, necem inferrent. Ob aliud etiam utile fuit, ſpuriarum coſtarum laqueos

in

τωθῆναι τῶν νόθων πλευρῶν τὰς παγίδας εἰς χόνδρους, ἐπικείμεναι γὰρ τῇ γαστρὶ, ἀκολουθεῖν αὐτῇ ἔμελλον ἀφισαμένῃ τε καὶ προπετεῖ γινομένῃ. πολλάκις γὰρ ἀκρασίᾳ χρησάμενον τὸ ζῶον βρωμάτων τε καὶ ποτῶν, εἰς τοσοῦτον ἔχει τὴν γαστέρα ἐξαιρομένην, ὡς ἀπορρήγνυσθαι κινδυνεύειν. χαλᾶσθαι οὖν ἔδει τὰς νόθους πλευρὰς, συνεισερχομένας τε καὶ συνεξερχομένας τῷ ὄγκῳ αὐτῆς. τοῦτο δὲ τὸ ἔργον οὐκ ἂν ἦν, εἰ ὀστώδη διὰ παντὸς ἦσαν. διὰ τοῦτο οὖν πρὸς τὸ συμφέρον ἡ ἄφατος τοῦ Θεοῦ σοφία τε καὶ φιλανθρωπία προνοουμένη τοῦ ζώου, τὰς περατώσεις τῶν νόθων πλευρῶν εἰς χόνδρους ἀποτελείωσεν, οὐ μόνον ταύτας, ἀλλὰ καὶ τὸν ξιφοειδῆ χόνδρον, ἀποπεράτωμα τοῦ στήθους ὄντα, κατὰ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς τέθηκεν οἷον τὶ πρόβλημά τε καὶ περιτείχισμα, ὥστε φυλάττειν τὸν στόμαχον ἀπαθῆ ταῖς ἔξωθεν προσβολαῖς. οὗτοι οὖν οἱ χόνδροι, ὅ, τε ξιφοειδὴς, καὶ οἱ ἀποπερατούμενοι ἐν ταῖς νόθοις πλευραῖς, προσήρτηνται τῷ διαφράγματι.

XIX. Τοῦ διαφράγματος δὲ, ἡ μὲν ἰδίως οὐσία μῦς ἐστιν· ἀμφιάσματα δὲ αὐτοῦ δύο γεγένηνται, κάτωθεν μὲν ἡ κορυφὴ τοῦ περιτοναίου χιτῶνος, ἄνωθεν δὲ ἡ βάσις τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκότος ὑμένος. ὑποπέπταται γὰρ ὁ ὑπεζωκὼς ἐν ἅπαντι τῷ κύτει τοῦ θώρα-

in cartilaginem remolleſcere: nam ventriculo inhærentes, ipſum ſeſe modo attollentem, modo reſidentem, ſequi debuerant: ſæpius enim intemperantius cibo potuque expletum animal usque adeo ventriculum in tumorem exerit, ut in diſcrimen diſruptionis incurrat. Igitur hac ratione ſpurias coſtas in cartilaginem verſas molliri neceſſe fuit, ut cum ventris mole pariter ſubſidere attollique valerent, quod neutiquam fieret, ſi oſſea prorſus natura rigerent. Hanc ob rem DEI ineffabilis ſapientia ſummusque erga homines amor, eorum commodo proſpiciens, ſpuriarum coſtarum extrema, cartilagine remollivit: neque tantum hæc, ſed etiam gladialem cartilaginem, quæ pectorale os, ſtethos nuncupatum terminat, ventriculi oſtio veluti propugnaculum quoddam atque vallum ſuperimpoſuit, ut idipſum oſtiolum incolume ab externis incurſionibus tueretur. Itaque id genus cartilagines, gladialis ſcilicet & ſpurias coſtas terminantes transverſo ſepto ſuſpenduntur.

XIX. Cæterum transverſi ſepti propria eſſentia muſculus eſt, duobus amiculis includitur, ab inferiori parte peritonæi tunicæ ſummitate à ſuperiori coſtas veſtientis membranæ infima baſi: hæc enim ſuccingens appellata membrana, toti pecto-

θώρακος ἔνδον, ὑπαλείφων αὐτὸν, καὶ τὸν πνεύμονα, καὶ τὴν καρδίαν, ἅπαντά τε τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα μέχρι τοῦ φάρυγγος καὶ ὑπερώας, γλώσσης τε καὶ στόματος, καὶ τῶν τῆς κεφαλῆς ἁπάντων μορίων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου. ὃν γὰρ τρόπον ἐνδέδυται τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔξωθεν τὸ δέρμα, ὡς μὴ ἀσκεπὲς φαίνεσθαί τι μόριον, μηδὲ κολλᾶν ἄλλο καὶ ἄλλο· τὸν αὐτὸν τρόπον ἔσωθεν ὑμήν τις ὑποτέταται, ὑπαλείφων ἅπαντα τὰ μόρια τοῦ ζώου· καὶ τῷ μὲν κοινῷ ὀνόματι ὀνομάζεται ὑμὴν καὶ ὑπαλείφων. Διαιρεῖται δὲ εἰς δύο, εἴς τε τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία, καὶ τὰ ὑπεράνω τῶν φρενῶν, καὶ ὅσος μὲν ἐστὶ κατωθεν τῶν φρενῶν, ὀνομάζεται περιτόναιος· ὅσος δὲ ὑπὲρ τὰς φρένας, ὀνομάζεται ὑπεζωκώς. ὅτι δὲ ἡ οὐσία τῶν φρενῶν μῦς ἐστὶ, μαρτυρεῖ τὸ φαινόμενον, εἴ τις σχίσας τὸ ζῶον ἐντέχνως αὐτόπτης τῆς θέσεως αὐτῶν γένηται. τὸ δὲ σχῆμα τῶν φρενῶν περιφερές ἐστι καὶ ἀνόμοιον. τὸ μὲν γὰρ ἔνδον αὐτῶν, νευρῶδες· τὸ δὲ γύρωθεν τοῦ νευρώδους, καθ' ὃ προσήρτηται ταῖς νόθοις πλευραῖς καὶ τῷ ξιφοειδεῖ χόνδρῳ, σαρκῶδες, οὐ συμφυὸν δὲ ταῖς νόθοις πλευραῖς κατ' ἄκρον, ἀλλ' ὑπερκύπτει τις αὐτῶν μοῖρα καθ' ὑποχόνδριον, οἷον χάραξ· χάρακι γὰρ ταύτην προσεικάσαν. φρουρεῖ δὲ τὰς νόθους πλευρὰς καὶ τὸν ξιφοειδῆ χόνδρον, αὐτάς τε τὰς φρένας, καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ τὸ στόμα τῆς γαστρός.

XX.

pectoris concavo ſubſternitur, ipſum pulmones, cor, omniaque ſpirabilia inſtrumenta ad fauces uſque, & palatum, linguam, os, & omnes capitis cerebrique ſedes involvens, quoniam quo modo totum hominis corpus in exterius cutem induitur, ne ulla particula nuda videatur, neque altera alteri coaleſcat: perinde interius membrana quædam omnia animalis veſtiens protenditur. Hæc communi quidem nomine membrana, & illinens vocatur. In duas vero partes, infra ſeptum videlicet & ſupra ſeptum diſtinguitur: quantumque ejus infra ſeptum eſt, peritonæon Græci vocant: quantum vero ſupra, ſuccingens membrana nominatur. Septi quidem eſſentiam muſculum eſſe, ſenſus clare teſtatur: ſi quis animal artificioſe diſſecans, ejus poſitum ipſe oculis cernat. Figura ſane rotunda eſt, & inæquali: ejus namque medium nervoſum eſt: quod circa eſt, quo ſpuriis coſtis & gladiali cartilagini connectitur, carne conſtat, nec extrema ora ſpuriis coſtis adhæreſcens, quin ejus aliqua pars eas ſecundum præcordia ſuperat, perinde ac vallum quoddam: vallo enim hanc partem aſſimilant, atque adulterinas coſtas, gladialem cartilaginem ipſum ſeptum, jecur, portamque ventriculi defendit.

XX.

XX. φρουροῦσι δὲ καὶ οἱ μαστοὶ τὴν καρδίαν, ἐπικείμενοι τῷ στέρνῳ, ἅμα μὲν σκέποντες αὐτὴν ὑποκειμένην, ἅμα δὲ καὶ θερμαίνοντες, ἀμοιβήν τινα αὐτῇ βραχεῖαν ἀποδιδόντες, ὁμοίως τοῖς ἔξωθεν ἐπιτιθεμένοις ἡμῖν ἐρίοις ὑφάσμασιν, ἃ τινα ψυχρὰ περιτεθέντα τῷ σώματι, κἄπειτα ὑπ᾽ αὐτοῦ θερμανθέντα, μικρὸν ὕστερον ἀντιθερμαίνει. κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον ἡ τῶν μαστῶν ἀδενώδης οὐσία σκέπασμά τε ἅμα τῆς καρδίας ἐστὶ, καὶ θερμαινομένη πρὸς αὐτῆς ἀντιθερμαίνεται· ἐμνημονεύσαμεν δὲ μαστῶν ἐν τῷ παρόντι λόγῳ, ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἀναπνευστικοῖς μορίοις ἡ θέσις αὐτῶν τέτακται· τὴν δὲ ἐνέργειαν αὐτῶν καὶ τὴν χρείαν ἐροῦμεν, ὅταν περὶ τῶν γεννητικῶν μορίων ἐξηγεῖσθαι μέλλωμεν.

XX. Mammæ utique & ipſæ pectori impoſitæ cordi præſidio ſunt, ipſum ſubjectum contegentes pariter, & calore foventes, reciprocum quoddam, licet exiguum beneficium ipſi viciſſim retribuentes: inſtar laneæ texturæ, nos exterius protegentis, quæ frigida corpori impoſita, mox ab eo calefacta paulo poſt ipſum mutuo calore perfundit. Itaque haud aliter mammarum glanduloſa ſubſtantia, ſimul & cordis quoddam eſt tegumentum, & ab eo incaleſcens, contra ei mutuum calorem elargitur. Mammarum autem hoc in loco meminimus, quoniam earum ſedes prope anhelitus membra collocatur, ſed ipſarum officium, & uſum, inferius exponemus, de genitalibus partibus ſermonem habituri.

XXI. τὸ δὲ καλούμενον ὑοειδὲς ὀστοῦν, σμικρὸν μέν ἐστι τῷ μεγέθει· χρείας δὲ μεγίστας καὶ πλείστας παρέχει τῷ ζώῳ. οἱ γὰρ τὸν λάρυγγα ἀνοίγοντες καὶ κλείοντες μύες, ἐξ αὐτοῦ πεφύκασι, καί τινες μύες περὶ τοὺς ὠμοπλάτας ἀνατεινόμενοι στενοὶ καὶ μακροί· ἄλλοι δὲ πρὸς τὴν γένυν. καὶ ὅστις ἂν ἐθέλοι καταμαθεῖν, ἀνατεμέτω, ἢ φοιτάτω πρὸς ἀνατομικοὺς, ὅπως μὴ μόνον ἐξ αὐτοῦ ἐκφυομένους μύας ἐκμάθοι, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἰδέαν. ἐστι μὲν οὖν κατὰ τὴν οὐσίαν τὸ ὑοειδὲς ὀστοῦν, τῇ μὲν

XXI. At os, quod à forma ypſili literæ ypſiloides nominatur, mole quidem puſillum eſt, ſed ingentia commoda & plurima animali impartitur: muſculi enim guttur claudentes, ac reſerantes ex eo oriuntur: alii præterea ad ſcapulas pertinentes anguſti & longi, item ad mentum alii. Quod ſi quis hæc certius velit perdiſcere, aut aliquod animal ipſe diſſecet, aut ad diſſecandi magiſtros accedat, ut non muſculos modo ab eo prodeuntes, verum etiam & eſſentiam & figuram percipiat. Igitur os ypſi-

μὲν ὀστοῦν, πῆ δὲ χόνδρος. διώνυμον δὲ τοῦτο τὸ ὀστοῦν. οὐ μόνον γὰρ υοειδὲς ὀνομάζεται, ἀλλὰ καὶ λαβδοειδές. ὅμοιον γάρ ἐστι τοῖς δυσὶ γράμμασι, τῷτε Υ καὶ Λ. τὴν δὲ θέσιν τοιαύτην ἔχει· αἱ ταπειναὶ πλευραὶ, πρὸς τὴν μέσην αὐτοῦ χώραν ἀνήκουσι, πλάτος ἔχουσαν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἀξιόλογον, ἀφ᾽ ἧς πάλιν ὀρθιαί τινες ἀνατείνονται δύο πλευραὶ παράλληλοι, βραχὺ διεστῶσαι ἀπ᾽ ἀλλήλων, σύνδεσμον ὑμενώδη κατὰ τὴν μεταξὺ χώραν ἔχουσαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν μυῶν καὶ τῶν συνδέσμων τῶν ἐκ τοῦ λαβδοειδοῦς ὀστοῦ πεφυκότων, ὕστερον εἰρήσεται. νυνὶ δὲ καταπαυστέον τὸν περὶ τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων λόγον.

ypſiloides partim oſſea, partim cartilaginea natura conſtat, geminaque nomenclatura cenſetur: non ſolum enim ypſiloides, ſed etiam lambdoides nominatur, quod duarum literarum Υ, & Λ ſimilitudinem oſtendit. Situs ejus ita ſe habet. Humiles coſtæ ad mediam ejus regionem, ſatis pro loci ratione capacem perveniunt, ex qua rurſum duæ quædam rectæ coſtæ æque diſtantes, brevi intercapedine ſeparatæ, membranoſam quandam copulam medio ſpacio continentes protenduntur. Cæterum muſculos copulasque ex oſſe lamdali prodeuntes, in ſequentibus memorabimus. In præſentia de ſpirabilibus inſtrumentis ſermonem finiamus.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ, βιβλίον δ´.

THEOPHILI PROTOSPATHARII, De corporis humani fabrica, LIBER IV.

I.

Ὅτι μὲν οὖν τρεῖς ἀρχαί εἰσιν αἱ διοικοῦσαι τὸ τοῦ ζώου σῶμα, ἐγκέφαλος, καρδία, ἧπαρ, πᾶσιν ἀνωμολόγηται· ὅτι δὲ ὁ μὲν ἐγκέφαλος διὰ τῶν νεύρων χορηγεῖ παντὶ τῷ σώματι αἴσθησίν τε καὶ κίνησιν· ἡ δὲ καρδία διὰ τῶν ἀρτηριῶν ῥιπίζουσα τὸ πᾶν σῶμα ζωογονεῖ· τὸ δὲ ἧπαρ διὰ τῶν φλεβῶν ὡς δι᾽ ὀχετῶν τινων ἄρδει τοῦ σώματος τὰ μόρια, καὶ

I.

TRia eſſe principia corpus animalis gubernantia, cerebrum, cor, atque jecur, omnibus in confeſſo eſt: præterea per nervos cerebrum in totum corpus, ſenſum motumque diffundere: cor per arterias totum corpus ventilans, vitalitatem largiri: jecur per venas tanquam per canaliculos, corporis membra irrigare, alere, atque augere,

καὶ τρέφει, καὶ αὔξει αὐτὰ, καὶ τοῦτο προσωμολόγηται. περὶ μὲν οὖν τῆς καρδίας καὶ τῶν εἰσαγόντων εἰς αὐτὴν ἀγγείων, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐξαγόντων, αὐτάρκως εἴρηται. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀναπνευστικῶν μορίων ἐξηγησάμεθα· νῦν δὲ περὶ τοῦ ἐγκεφάλου διαληπτέον, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀρξαμένων ἡμῶν, ἐπειδὴ καὶ οἶκος τοῦ ἐγκεφάλου αὐτὴ κατεσκευάσθη· οἱονεὶ δὲ βάσταξ τῆς κεφαλῆς ὑπάρχει ὁ τράχηλος, περὶ οὗ καὶ πρότερον λεκτέον.

II. Ὁ ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι λογικὸν, φωνητικόν τε καὶ διαλεκτικόν· ἡ δὲ φωνὴ διὰ τοῦ πνεύμονος γίνεται· ὁ δὲ πνεύμων ἀποκεχώρισται τοῦ σώματος. μεταξὺ γὰρ πνεύμονος καὶ στόματος ὁ λάρυγξ ἐστὶ καὶ ἡ φάρυγξ. πᾶν δὲ τὸ ἐκ σπονδύλων συγκείμενον, ἐξέχον δὲ τῶν ὤμων ἕως τῆς κεφαλῆς, τοῦτο τράχηλος ὀνομάζεται· τὸ δὲ ὕπερθεν ἐπικείμενον τῷ τραχήλῳ, τοῦτο κεφαλὴ ὀνομάζεται. ἔχει δὲ τὸ μῆκος προμήκει μάλιστα σφαίρᾳ ἐοικός· τὸ δὲ μέγεθος πρὸς ἀναλογίαν τοῦ τραχήλου. κεφαλὴ γὰρ μεγάλη σὺν καρτερῷ τῷ αὐχένι, ἀγαθὴ κεφαλή· κεφαλὴ δὲ μεγάλη σὺν ἰσχνῷ τῷ αὐχένι, οὐκ ἀγαθή. ἡ δὲ μικρὰ κεφαλὴ, κατὰ πάντα ἐξουθενημένη. εἰ γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ῥωμαλέος, δῆλον ὡς καὶ ὁ ἀπ' αὐτοῦ πεφυκὼς νωτιαῖος· εἰ δὲ ἀμφότεροι, δῆλον ὡς καὶ τὰ περιέχοντα τούτοις ὀστέα εὐρύχωρα. φασὶ γὰρ τῶν ἰατρῶν οἱ σοφώτεροι ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διαπλατ-

gere, id quoque pro certo habetur. De corde autem, & vaſis in ipſum adducentibus reddentibusque, ſatis copioſe diſſertum eſt, ſpirandi etiam organa ſupra poſuimus. Nunc ad cerebri enarrationem tranſeamus, à capite initium ſumentes, quoniam veluti cerebri domus conditum ſuit, ceu vero capitis fulcrum cervix ipſa ſubjicitur, de qua & prius agendum ducimus.

II. Homo eſt animal ratione utens, vocale & ſermocinans: vox per pulmones editur, hi à reliquo corpore ſejuncti ſunt: inter pulmones enim atque os, guttur & fauces intercedunt, totum vero id, quod ex vertebris componitur, ſupra humeros atque infra caput, id collum ſeu cervix dicitur, quod illi ſuperimponitur, caput vocatum eſt, cujus longitudo pilæ oblongæ perſimilis eſt, magnitudo autem collo proportione æquatur: ſiquidem magnum caput cum valida cervice bonum eſt, at cum gracili cervice grandius caput, non bonum. Parvum autem caput omni ex parte repudiatur: nam ſi cerebrum robuſtum eſt, & ſpinæ medullam ab eo orientem talem eſſe conſtat: quod ſi utraque talia ſunt, & oſſa continentia ampla eſſe neceſſe eſt. Ajunt enim doctiores Medici, à cerebro caput, à ſpinæ medulla dorſi ver-

πλάττεσθαι· ὑπὸ δὲ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, τοὺς σπονδύλους τῆς ῥάχεως, προστάξει δηλονότι τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς.

vertebras efformari, ita imperante, qui nos condidit, DEO.

III. Τῆς μὲν οὖν κεφαλῆς, τὸ τριχωτὸν μέρος, καλεῖται κρανίον, συγκείμενον ἐξ ὀστῶν ἕξ· εἰσὶ δὲ ταῦτα, τὸ μέτωπον, τὸ ἰνίον, τὰ δύο βρέγματα, καὶ τὰ δύο λιθοειδῆ· ταῦτα τὰ ὀστᾶ ἡμῶν ἥνωνται πρὸς ἄλληλα ῥαφαῖς πριονοειδέσιν. ἀφορίζει δὲ, ἡ μὲν στεφανιαία ῥαφὴ, τὸ μέτωπον ὅπερ ἐστὶν ἔμπροσθέν τε καὶ ὄπισθεν μετὰ τοὺς ὦπας κείμενον, ἐξ οὗ καὶ τὴν προσωνυμίαν ἔχει μέτωπον· ἡ δὲ λαβδοειδὴς τὸ ἰνίον ὄπισθέν τε καὶ ὕπερθεν τοῦ πρώτου σπονδύλου κείμενον. ἑνοῖ τὰς β ῥαφὰς πρὸς ἀλλήλας ἡ κατὰ κορυφὴν μέση ἐπ' εὐθείας κειμένη, ὡς ἐοικέναι τὸ τῶν τριῶν ῥαφῶν σχῆμα, τῷ Η γράμματι. διαχωρίζει δὲ ἡ κατὰ κορυφὴν ῥαφὴ, τὰ ὀστᾶ τοῦ κρανίου, παράκεινται δὲ τῇ κατὰ κορυφὴν μέσῃ ῥαφῇ ἑκατέρωθεν δύο ῥαφαὶ παράλληλοι, αἳ καλοῦνται λεπιδοειδεῖς, ὡς εἶναι τῆς κεφαλῆς ἰδίας ῥαφὰς ε, ἔμπροσθεν μὲν, τὴν στεφανιαίαν, ἥτις ἐστὶ περιφερής· ὄπισθεν δὲ, τὴν λαβδοειδῆ, ἐοικυῖαν τῷ Λ γράμματι· ἀπὸ δὲ τῆς λαβδοειδοῦς ῥαφῆς ἕως τῆς στεφανιαίας, τὴν κατὰ κορυφὴν μέσην ἐπ' εὐθείας κειμένην. παράλληλοι δὲ ταύτῃ ἑκατέρωθέν εἰσιν αἱ λεπιδοειδεῖς. δύο δὲ ἄλλαι κοιναὶ ῥαφαὶ τοῦ τε κρανίου καὶ τῆς ἄνω γένυος, ὄπισθεν πρόσω φερόμεναι, τῶν ὤτων ὑπεράνω, ὑπο-

III. Pars capitis crinita, calvaria nominatur, ſex oſſibus integrata: ea vero ſunt, frons, occipitium, duo vocata bregmata, hoc eſt ſincipitis oſſa, duoque lapidea: hæc ſerratis pectinatim ſunt ſtructa compagibus: at coronalis ſutura frontem, qui prius eſt, & ab averſa parte poſt oculos poſitus (unde & à Græcis metopon cognominatur,) determinat: lamdalis occipitium poſterius, & ſupra primam vertebram collocatum circumſcribit. Haſce duas ſuturas, ea quæ medium verticem recta diducit, inter ſe committit: ſicque harum trium ſuturarum figura H literam repræſentat. Ea vero, quæ in vertice eſt, ſutura, calvariæ oſſa disjungit: verum ſuturæ medium verticem ſecanti, duæ utrinque recta porrectæ adjacent, & ſquammoſæ vocantur. Itaque propriæ capitis ſuturæ numero quinque ſunt, coronalis quidem ante in orbem procedens: poſterius lambdalis, Λ literæ ſimilis, à lambdali ad coronalem uſque, ea quæ per medium verticem recta procedit: huic autem duæ utrinque proximæ adjacent, ſquammoſæ vocatæ: duæ item aliæ, calvariæ & ſuperioris malæ communes, à poſteriore parte in priorem ſupra

ὑποχωρίζουσαι τὰ λιθοειδῆ ὀστᾶ, δύο ὄντα ἑκατέρωθεν, δεξιόν τε καὶ ἀριστερόν, καθ' ἑκάτερον οὖς, ὄπισθεν αὐτῶν τε καὶ ὕπερθεν κείμενα, τρίπλευρα μὲν τῷ σχήματι, λίθῳ δὲ παραπλήσια τὴν οὐσίαν, ἐξ οὗ τὴν προσωνυμίαν ἐκτήσαντο. τὸ δὲ ἰνίον, τρίπλευρον μὲν καὶ αὐτὸ τῷ σχήματι· τῇ δὲ σκληρότητι, τῶν μὲν λιθοειδῶν ὀστῶν ἀπολειπόμενον, τοῦ μετώπου δὲ περιττεῦον. αὐτὸ δὲ τὸ μέτωπον περιφερὲς μὲν τῷ σχήματι, τῇ δὲ σκληρότητι ὅσον ἀπολείπεται τοῦ ἰνίου, περιττεύει τῶν βρεγμάτων. τὰ δὲ βρέγματα πάντων τῶν τῆς κεφαλῆς ὀστῶν χαυνότερα καὶ σηραγγώδη, ὡς ὑπερφερῆ, τετράπλευρα τῷ σχήματι, περιεχόμενα, ἔμπροσθεν μὲν ὑπὸ τῆς στεφανιαίας ῥαφῆς, ὄπισθεν δὲ ὑπὸ τῆς λαβδοειδοῦς, ἑκατέρωθεν δὲ ὑπὸ τῆς μέσης καὶ τῶν παραλλήλων αὐτῇ.

ſupra aures pertinentes, atque oſſa lapidea diſcernentes, quæ utrinque à dextra aure atque ſiniſtra poſt ſupraque collocantur, figura trilatera, ſubſtantia lapidea, unde cognomen etiam adepta ſunt. Verum & occipitium forma trilaterum eſt, duritia lapideis oſſibus cedit, frontem autem ſuperat: ipſa quidem frons rotunda eſt, quo autem occipitio mollior, tanto ſincipitis oſſibus durior: at oſſa ſincipitis reliquis capitis oſſibus inaniora ſunt, & cavernoſa, utpote aliis ſuperſtantia, figura quadrilatera, prius coronali ſutura terminata, lambdali poſterius, utrinque vero media, & ab illa æque diſtantibus.

IV. Σοφῶς οὖν ἡ ἀγαθὴ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐρραμμένον τὸ κρανίον τῆς κεφαλῆς κατεσκεύασεν, ὡς εἶναι αὐτὸ εὐδιάπνευστον· ἅπαντες γὰρ ἀτμοὶ καὶ καπνοὶ, καὶ τὰ αἰθαλώδη, καὶ τὰ λιγνυώδη περιττώματα ἀνωφερῆ· καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότατα τοῦ κρανίου ὀστᾶ μανά τε καὶ σηραγγώδη κατεσκευάσθησαν. εἴδη δὲ περιττωμάτων, τέσσαρα, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐν τῷ σώματι ὑγρὰ τέσσαρα, αἷμα, φλέγμα, ξανθὴ χολὴ, καὶ μέλαινα. ἀπὸ μὲν οὖν τοῦ αἵματος, ἀτμοὶ γίνονται· ἀπὸ δὲ τοῦ φλέγματος, τὰ λιγνυώδη· ἀπὸ δὲ τῆς ξανθῆς χολῆς, καπνοί· ἀπὸ

IV. Itaque bona Dei providentia ſapienter comparatum eſt, ut pluribus ſuturis capitis calvaria coagmentaretur: ipſam enim vaporibus permeabilem eſſe decuit, quandoquidem omnes halitus ac fumi, & fuliginoſa fumidaque excrementa ſurſum petunt: ideoque excelſiſſima capitis oſſa rara & fiſtuloſa natura molita eſt. Excrementorum autem genera quatuor ſunt, quemadmodum & humores in corpore quatuor numerantur, ſanguis, pituita, flava bilis, atque atra: ex ſanguine vapores, ex pituita fumea

ἀπὸ δὲ τῆς μελαίνης, τὰ αἰθαλώδη. ταῦτα τὰ περιττώματα περισσούμενα πρὸς τὰ ἄνω, εἰ ἐκωλύοντο διαφορεῖσθαι, ἡλίσκετο ἂν ὁ ἄνθρωπος καταῤῥόοις τε καὶ κορύζαις δυσιάτοις, ἢ καὶ ἀνιάτοις, ἢ καὶ πνιγμῷ, ἐπιληψίαις τε καὶ σκοτώσεσιν· ἐκωλύετο δὲ, ἐκ παντοίων θερμῶν βρωμάτων τε καὶ πομάτων, καὶ μάλιστα τοῦ παλαιοῦ οἴνου, ὡς ἀτμοὺς γινομένου πολλούς. Φασὶ δέ τινες ἐν πολέμοις πτωμάτων γεγονότων, ἀποπλυθῆναι τὰ ὀστᾶ τῷ χρόνῳ κείμενα, καὶ εὑρεθῆναι κεφαλὰς ἀῤῥαφους. Διαγινώσκει δὲ τὰς τοιαύτας κεφαλὰς ὁ λόγος εὐπαθεῖς καὶ νοσώδεις, νοσεροὺς τε τοὺς τὰς τοιαύτας κεφαλὰς ἔχοντας. περὶ μὲν οὖν κεφαλῆς, τοσαῦτα.

mea exhalatio, quam lignyn dicunt, ex bile flava fumi, ex atra, fuliginoſa excrementa redundant. Hæc ſane excrementa, ſuperiora corporis petentia, ſi diffari nequirent, diſtillationibus, gravedinibusque homo aut ægre curabilibus, aut ex toto inſanabilibus caperetur, vel etiam ſtrangulatu, comitiali, aut vertigine: ipſum præterea eſca, potuque calidiore, præſertim vino vetere, utpote multum evaporante temperare neceſſum foret. Nonnulli bellorum temporibus, poſt prælia aſſerunt oſſa longiori tempore in campis ſtrata, carne tabeſcente nuda apparuiſſe, inventaque eſſe capita ſuturis carentia. Verum hujusmodi capita facile vitium pati, & morbis eſſe expoſita, facileque hujusmodi homines in morbos incidere ratio demonſtrat. De capite hactenus.

V. Ὁ δὲ ἐγκέφαλος περιέχεται ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ὡς ὑπό τινος ὀροφοῦ, κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν ἐστὶν ὁμοιότατος τοῖς νεύροις, οἷς ἔμελλεν ἀρχὴ γενέσθαι, πλὴν ὅσῳ μαλακώτερος αὐτῶν ὑπάρχει· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἔπρεπε, τῷ πάσας μὲν τὰς αἰσθήσεις ἐκδεχομένῳ, πάσας δὲ φαντασίας φανταζομένῳ, καὶ πάσας νοήσεις νοοῦντι· τὸ γὰρ εὐαλλοίωτον ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἔργοις τε καὶ παθήμασιν ἐπιτηδειότερον. εὐαλλοιωτότερον γὰρ τὸ μαλακώτερον τοῦ σκληροτέρου. διὰ ταῦτα

V. At cerebrum capite, tanquam quodam ſub tecto continetur, eſſentia nervorum quam ſimillimum, quorum fons & pater eſſe debuit. Solum ipſis mollius eſt, idque jure, omnia ſenſilia accipienti, omnes imagines cogitanti, omnia intellectilia intelligenti, conceſſum fuit: mobilitas enim omnibus his functionibus affectibusque aptiſſima eſt. Quod autem molle eſt, duriore mobilius: hiſce de cauſis, nervis tenerius cerebrum

ταῦτα μέν τι μαλακώτερός ἐστιν ὁ ἐγκέφαλος τῶν νεύρων. διὰ δὲ τὸ εἶναι διττὴν τὴν τῶν νεύρων φύσιν. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστι μαλακώτερα τὰ δὲ σκληρότερα· διττὸς καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἐγένετο, μαλακώτερος μὲν ὁ ἐμπρόσθιος, σκληρότερος δὲ ὁ ὀπίσθιος, ὃς ἐγκράνιός τε καὶ παρεγκέφαλος ὀνομάζεται. διαχωρίζει γὰρ τὸν ἐγκέφαλον ἔμπροσθέν τε καὶ ὄπισθεν, ἡ τῇ λαβδοειδεῖ ῥαφῇ ὑποκειμένη τοῦ ὑμένος χώρησις. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ἐγκεφάλου, οἷόν περ καὶ τὸ περιέχον αὐτὸ κρανίον. μήνιγγες δέ εἰσιν αἱ περιέχουσαι τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ τινὰ οὖσαι τούτου ἐνδύματα καὶ σκεπάσματα. εἰσὶ δὲ δύο, ἡ μὲν ἐκτὸς τοῦ κρανίου· ἡ δὲ ἐντὸς, σκληρὰ, καὶ παχεῖα οὖσα κατὰ τὴν σύστασιν· παχυτέρα δὲ γίνεται κατὰ τὴν μέσην ῥαφὴν καὶ κατὰ τὴν λαβδοειδῆ περὶ τὸ ἄλλο αὐτοῦ μέρος, ὅσον τετραπλάσιον· ὥστε τῇ ἐπαναδιπλώσει αὐτοῦ τῇ περὶ τὰς ῥαφὰς γινομένῃ, σωληνί τινι ἐοικέναι. τοῦτον τὸν σωλῆνα ὠνόμασαν οἱ περὶ τὸν Ἡρόφιλον, πύελόν τε καὶ χώνην· ἡ μὲν ὑποδεχομένη τοὺς πόρους κοιλότης ἀπὸ τοῦ σχήματος, πύελος ὀνομάζεται· ἀπὸ δὲ τῆς χρείας, χώνη. τέτρηται γὰρ εἰς τὸ καταντὲς αἰσθητῷ πόρῳ, ὡς χώνην μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ κατέρχεται δι᾽ αὐτοῦ τὰ περιττώματα πρὸς ὑπερῴαν καὶ φάρυγγα. δικαίως δὲ γέγονε σκληρὰ ἡ παχεῖα μῆνιγξ, ὡς ἀμυντήριον πρόβλημα ταῖς τοῦ κρανίου προσβολαῖς ἐγκείμενον. ἀλλ᾽ ἥ γε λεπτὴ μῆνιγξ, τὸ ἔμφυτόν ἐστι σκέπασμα τοῦ ἐγκεφάλου.

καὶ

rebrum fuit. Cæterum cum gemina ſit nervorum natura (alii enim molliores, alii duriores) geminum quoque cerebrum effectum eſt, mollius in priore, durius in averſa parte, quod & encranium Græce, quaſi intra calvariam, & cerebellum nominatur: cerebrum enim prius poſteruſque, lambdali ſuturæ ſubjecta membranæ laxitas terminat. Figura cerebri talis eſt, qualis eſt ejus receptaculum calvaria. Membranæ ipſum ſupra ſubterque velantes, ceu quædam ejus amicula atque operimenta duæ ſunt, una extra calvariam, altera intus dura craſſaque materia: ſed qua ſuturam mediam, lambdalemque tangit, craſſeſcit magis. Ejus reliqua pars quadrupla eſt, ſecundum ſuturas autem conduplicata, ſolio aſſimilatur: id Herophilus *σωλῆνα* Græce, hoc eſt pelvim infundibulumque nominavit. Inanitas meatus admittens, à figura pelvis dicitur, ab ea quam habet utilitatem, infundibilum. In declive enim ſenſili foramine terebrata eſt, ut infundibulum imitetur: nam per ipſam recrementa ad palatum fauceſque labuntur. Quamobrem jure optimo craſſa membrana, dura creata fuit, tanquam defenſorium propugnaculum adverſus calvariæ percuſſus oppoſitum. At membrana tenuis, inſitum eſt cerebri tegumentum: ab

Qqqqq 2 ipſo

καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀφέστηκεν αὐτοῦ ἡ παχεῖα μήνιγξ. εἰ γὰρ μὴ μέση κατετάγη ἡ λεπτὴ, ἀλλ' ἀμέσως ἔσκεπε τὸν ἐγκέφαλον, ἔθλιβεν ἂν αὐτὸν τῆς σκληρότητος μαλακὸν ὄντα. διὰ τοῦτο τοῦ κρανίου καὶ τοῦ ἐγκεφάλου πόρρω ἀφεστηκότων τῇ θέσει καὶ τῇ οὐσίᾳ, μέσον τὰς μήνιγγας ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ κατέθετο πρόνοια, τὴν μὲν σκληρὰν ἔσωθεν τοῦ κρανίου διὰ τὴν σκληρότητα αὐτοῦ, ἔξωθεν δὲ τὴν λεπτὴν, ὡς περιέχεσθαι τὴν λεπτὴν μήνιγγα ὑπὸ τῆς παχείας, αὐτὴν δὲ τὴν λεπτὴν μήνιγγα περιέχειν τὸν ἐγκέφαλον. τῆς γὰρ οὐσίας τοῦ ἐγκεφάλου οὐ πόρρω ἀφέστηκεν ἡ λεπτὴ μήνιγξ. ἔστιν ἄρα τοῦ ἐγκεφάλου πρῶτον σκέπασμα καὶ στήριγμα ἡ λεπτὴ μήνιγξ, συνδοῦσα καὶ ἑδραιοῦσα αὐτὸν, ὡς ἀσάλευτον διαφυλάττεσθαι. ὅσον δέ ἐστιν ἡ λεπτὴ μήνιγξ ἐγκεφάλου σκληροτέρα, τοσοῦτόν ἐστι τῆς παχείας μήνιγγος μαλακωτέρα· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ παχεῖα μήνιγξ ὅσον δὴ τῆς λεπτῆς σκληροτέρα, τοσοῦτον ὀστοῦ μαλακωτέρα. ὀνομάζεται δὲ ἡ λεπτὴ μήνιγξ, χωροειδὴς, ὡς χωρίον ἀμέσως τοῦ ἐγκεφάλου ὑπάρχουσα.

ipſo enim craſſa diducta eſt: quandoquidem niſi tenuis intercederet, ſed ſtatim durior cerebrum involveret, ejus duritia ipſum molle collideretur. Itaque inter calvariam cerebrumque longe poſitu & natura diſtantes optimi DEI conſilium medias membranas conjecit, duram ſub calvaria, ob ejus duritiam, ſub ea tenuem, ut craſſiore membrana tenuis contineatur, ipſa cerebrum contineat ab ejus natura non multum aliena. Igitur primum cerebri tegmen & fulcrum tenuis membrana eſt, ipſum revinciens ac firmans, ut ſtabile atque inconcuſſum teneatur. Verum quanto tenuis hæc membrana cerebro durior, tanto eſt craſſiore mollior: item craſſior quo tenui durior, eo calvariæ oſſe mollior: vocatur autem tenuis membrana localis, utpote locus cerebri proximus.

VI. Ἐπεὶ δὲ τὸ τῆς κεφαλῆς κρανίον σφίγγεσθαι πανταχόθεν δέον ἦν· ἐκ πολλῶν γὰρ ὀστῶν σύγκειται· οὐκ εἴασεν αὐτὸ ἀπρονόητον ἡ τοῦ Θεοῦ δημιουργία. διαπερασάσα γὰρ τὴν παχεῖαν μήνιγγα διὰ τῶν ῥαφῶν τοῦ κρανίου ὑπὸ κρανίον οὖσαν, ὡς ἐπὶ κρανίου ἱδρῦσθαι· ἐξ αὐτῆς τε συνδέσμους ἀποφύσασα, συμπλέξασά τε τοὺς αὐτοὺς συν-

VI. Quoniam vero capitis calvariam omni ex parte coerceri munirique opus erat, quod ex multis oſſibus integratur, id non inconſultum præteriit Divina ſapientia: craſſam namque membranam ſub calvaria poſitam, per ejus ſuturas trajiciens, ſuper calvariam conſtituit, ex eaque copulas producens, & eaſdem complicans & in unum cogens,

δέσμους καὶ εἰς ἓν συναγαγοῦσα ἐξύφανεν ἐξ αὐτῶν τὸν περικράνιον ὀνομαζόμενον χιτῶνα, συνδεῖν τε καὶ περισφίγγειν πανταχόθεν τὸ κρανίον, ὡς ἀσάλευτον διαφυλάττειν. περιέχουσα δὲ ἡ λεπτὴ μήνιγξ, οὐ μόνον τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ καὶ τὸ χωροειδὲς πλέγμα, ὅπερ καὶ δικτυοειδὲς ὀνομάζεται, διὰ τοῦτο ἐκλήθη χωροειδές.

cogens, ex ipſis membranam pericranion vocatam, contexuit, quæ contineret undique calvariam, & colligaret, ne ulla ex parte concuſſa labaret. Cæterum tenue involucrum, non cerebrum ſolum, ſed etiam localem texturam, quam & reticularem vocant, ambiens: ideo etiam ipſum locale dictum fuit.

VII. Ἔχει δὲ τὸ χωροειδὲς πλέγμα τὴν γένεσιν τοιάνδε. τῆς μεγάλης ἀρτηρίας τῆς ἐκφυομένης ἀπὸ τοῦ ἀριστερᾶς κοιλίας τοῦ καρδίας τοῦ ὀνομαζομένης πνευματικῆς, ἀνερχομένης διὰ τοῦ ῥάχεως ἐντὸς ἕως τοῦ τραχήλου, ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ κοίλης φλεβὸς, ἐκφυομένης μὲν ἀπὸ τῶν κυρτῶν τοῦ ἥπατος, ἀνερχομένης δὲ καὶ αὐτῆς κάτωθεν ἕως τοῦ τραχήλου, συμπαρακειμένης τε τῇ αὐτῇ ἀρτηρίᾳ, σχίζονται κατὰ τὸν τράχηλον διχῆ, ὡς ἀπὸ πρέμνου ὅρπηκες. αὗται δὲ αἱ διχοτομίαι τῶν φλεβῶν ὀνομάζονται σφαγίτιδες φλέβες. συσχίζεται δὲ τῇ φλεβὶ καὶ ἡ ἀρτηρία, καὶ ἀνερχόμεναι ὁμοῦ ἕως κεφαλῆς, κατασχίζονται εἰς πολλὰ ἀγγεῖα μείζονά τε καὶ ἐλάττονα, οὐ μόνον ἐπιπολῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ βάθους. καταστείρονται ἐν ταῦτα τὰ ἀγγεῖα τῶν φλεβῶν τε καὶ τῶν ἀρτηριῶν, εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου, συμπλεκόμενα πρὸς ἄλληλα ὥσπερ δίκτυον. τοῦτο τὸ δίκτυον ὀνομάζεται, δικτυοειδὲς πλέγμα καὶ χωροειδὲς καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ λεπτὴ μήνιγξ τῆς αὐτῆς προσωνυμίας τετύχηκεν,

VII. Localis autem textura hanc habet ſui ortus rationem. Grandis arteria è ſiniſtro cordis gremio, ſpirituoſo vocato, prodiens, ſecundum ſpinam interius ad collum usque pertinet: pariter & vena cava è convexo jecoris oriens, & ipſa ab inferioribus partibus ad collum usque aſcendens, prope arteriam adjacet, inde utraque per collum ut ex trunco ſurculi, in duas partes ſcinduntur: hæc venarum ſegmenta, jugulares venæ vocatæ fuerunt. Pariter arteria perinde ac vena ſcinditur: ſimulque ad caput ſubeuntes, in multa majora minoraque vaſcula ſparguntur, non in ſuperficie modo, verum etiam profundius. Itaque hi venarum arteriarumque ramuli, per cerebri corpus inter ſe retis inſtar contexti diſperguntur: atque hujusmodi rete, reticularis textura, localisque nominatur: propterea & tenuis membrana, quod ad eam texturam ſimul & cerebri corpus complectitur, ean-

χεκεν, ὡς περιεκτικὴ οὖσα τοῦ αὐτοῦ πλέγματος ἅμα καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἐγκεφάλου. ἐν τῇ πρώτῃ οὖν σχίσει τῇ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, καταφύεταί τις ἀδὴν ὀνομαζόμενος κωνάριον. ταῦτα τὰ ἀγγεῖα τοῦ πλέγματος, τὰ μὲν φλεβὲς τρέφουσι τὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου, τὰς δὲ ἀρτηρίας, ζωογονοῦσι, ῥιπίζοντα, καὶ τὰ λιγνυώδη περιττώματα ἀποδιώκοντα.

VIII. Ἔστι δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν μὲν οὐσίαν λεπτὸν, καὶ ἄναιμον καὶ ὑποπίμελον, ὡς ἐξ ἀφροῦ τινος πεπηγός, τῷ κοινῷ δὲ ὀνόματι ὀνομάζεται μυελὸς, ὥσπερ τῷ ἰδίῳ, ἐγκέφαλος. περιέχεται δὲ τῇ κεφαλῇ, ὡς ἐν οἴκῳ τινὶ, πᾶσαν κίνησιν ἐκπέμπων τῷ σώματι, προαιρετικήν τε καὶ αἰσθητικὴν διὰ τῶν νεύρων, διὰ τοῦ καθήκοντος ἐν αὐτῷ, ψυχικοῦ πνεύματος δηλονότι, ὅρασιν μὲν, καὶ ὄσφρησιν, ἀκοήν τε, καὶ γεῦσιν, διὰ τῶν μαλακῶν νεύρων· πᾶσαν δὲ κίνησιν προαιρετικὴν τῶν μορίων, διὰ τῶν σκληρῶν. πρεπόντως οὖν ὁ ἐγκέφαλος τὸν ὑψηλὸν τόπον κατέσχηκε τοῦ σώματος τῇ προνοίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, ὅπως ὡς ἐκ μιᾶς πηγῆς ἅπαντα τὰ μόρια τοῦ προσώπου ἀρδεύωνται ἀφθόνως ὑπὸ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος. τὰ γὰρ κατωτέρω τοῦ τραχήλου μόρια μέχρι τῶν ποδῶν, οὐκ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ νωπαίου μυελοῦ ἔχει χορηγουμένην τήν τε κίνησιν καὶ τὴν αἴσθησιν.

IX. Ἔστι δὲ ὁ νωπαῖος μυελὸς, ὥσπερ τις ἐγκέφαλος μακρὸς, ἐκ-
φυό-

eandem appellationem eſt aſſecuta. In prima ſane, quæ in cerebro fit, partitione glandula quædam, quam conarion vocant, inſerta eſt. Ex his ſane vaſculis vena cerebri, corpori alimentum ſubminiſtrant, arteriæ vitam largiuntur, ventilantes, fumeasque ſordes propellentes.

VIII. Cerebri utique corpus ſubſtantia tenue eſt, exangue, & ſubpingue, veluti ex ſpuma quadam concretum: communi quidem nomine medulla vocatur, proprio cerebrum: id capite, quodam veluti domicilio continetur: omnem voluntarium motum ſenſumque corpori per nervos profundens, animabili ſpiritu tanquam quodam vehiculo deferente: viſum quidem, odoratum, auditumque & guſtatum, per molles: omnem vero particularum voluntarium motum, per duros nervos impartiens. Decenter itaque boni DEI providentia excelſiſſimam corporis ſedem cerebro colendam dedit, ut ab uno tanquam fonte omnes faciei partes uberrime per animabilem ſpiritum irrigentur. At infra collum ad pedes usque, particulæ omnes non à cerebro, ſed à ſpinali medulla motum ſenſumque transmiſſos exhauriunt.

IX. Verum ſpinæ medulla ceu quoddam eſt oblongum cerebrum, à po-

φυόμενος μὲν ἀπὸ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ὀνομαζομένου παρεγκεφαλίδος· κατερχόμενος δὲ διὰ τῆς ῥάχεως, μέχρι τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, ὅπως τῇ γειτνιάσει τῆς θέσεως, ἀκοπώτερον κινῇ τὰ κατώτερα μέρη τοῦ σώματος. διὰ τὸ σφοδρὸν οὖν τῆς κινήσεως, εὐλόγως, ὅ, τε ὀπίσθιος ἐγκέφαλος, καὶ ὁ νωτιαῖος μυελὸς σκληρότεροι τοῦ ἐμπροσθίου ἐγκεφάλου γεγόνασιν.

X. Ἴδωμεν οὖν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος τὸ κατοικητήριον, εἰ μέλλομεν θαυμάζειν τοῦ Θεοῦ τὰ δημιουργήματα. θεασώμεθα δὲ τοῦτο ἐξ ἀνατομῆς. εἰ γὰρ εὐσχήμως τις ἀτρέμα κλάσας κρανίου ἐξάροι τὰ ὀστᾶ πάντα, γυμνὸν καταλιπὼν τὸν ἐγκέφαλον, σχίσας τε αὐτὸν ἐντέχνως, εὑρήσει κοιλίας ἐν αὐτῷ ἀποφραττομένας ὑπὸ ὑμένων λεπτοτάτων τε καὶ διαυγῶν, καὶ χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων δεξιά τε καὶ ἀριστερά, ἔμπροσθέν τε καὶ ὄπισθεν. ἐν ταύταις τοῦ ἐγκεφάλου περιέχεται τὸ ψυχικὸν πνεῦμα λεπτομερές τε καὶ ἀθόλωτον, καὶ καθαρώτατον· τοῦτο τρέφεται καὶ διαμένει ἔκ τε τοῦ ἐκ τῆς καρδίας ἀναφερομένου διὰ τῶν ἀρτηριῶν πνεύματος, καὶ τοῦ ἔξωθεν περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος. συστελλόμενος γὰρ καὶ διαστελλόμενος ὁ ἐγκέφαλος, ἐν μὲν τῇ διαστολῇ τὸν ἔξωθεν ἕλκει ἀέρα διὰ τῶν ῥινῶν· ἐν δὲ τῇ συστολῇ, συνέχει. ἑλκόμενος οὖν ὁ ἔξωθεν ἀήρ, χωρίζεται διὰ τῶν ῥινῶν ἔνθα τέτρηται ἡ ῥίς, πρὸς τὴν ὑπερῴαν, καὶ τὸ μὲν πλεῖστον μέρος τοῦ ἀέρος ἕλκεται ὑπὸ τοῦ πνεύμονος· τὸ δὲ ἄλλο ἀνέρχεται πρὸς τὸν ἐγκέφαλον.

XI. Καὶ

à poſteriore cerebri parte, cerebello vocata enaſcens, indeque per ſpinam usque ad ſacrum os defluens, ut ſitus propinquitate inferas corporis partes minus laborioſe promoveat: quare ob motus vim nimiam, & poſterius cerebrum, & ſpinæ medulla, haud injuria priori cerebro duriores fuerunt.

X. Age nunc animabilis ſpiritus domicilium videamus, ſi DEI opera pro dignitate admirari volumus: id vero per diſſectionem intuebimur. Si quis enim rite & paulatim calvariam frangens oſſa omnia abſtulerit, nudum relinquens cerebrum, id rurſus artificioſe findens, ſpecus inveniet membranis tenuiſſimis pellucidisque interſeptos, atque inter ſeſe à dextra & à ſiniſtra prius & poſterius diſcretos. Intra hæc cerebri cava, animalis ſpiritus, tenuis, purus, mundiſſimusque verſatur. Verum ſpiritu à corde per arterias ad caput ſubvolante & exterius nos cingente aëre alitur, diuturnitatemque conſequitur: comprimitur enim, diſtenditurque cerebrum, per diſtentionem aërem per nares attrahit, in comprimendo retinet. Igitur externus aër attractus intra nares, qua ad palatum foramen patet, diſtribuitur: atque ejus plurimum in pulmones trahitur, reliquum in cerebrum abit.

XI. Niſi

XI. Καὶ ἔστιν ὁ τῆς ῥινὸς πόρος, εἴσοδός τε καὶ ἔξοδος τοῦ ἐγκεφάλου. οὐδὲ γὰρ ἐνεδέχετο τόπον εὐθύτερον ἄλλον καὶ κατάντη πλὴν τοῦ τῆς ῥινὸς πόρου, ἐπιτήδειον γενέσθαι, πρὸς ἔξοδον μὲν τῶν τοῦ ἐγκεφάλου περιττωμάτων, εἴσοδον δὲ τῶν τῇ ὀσφρήσει αἰσθητῶν ὀσμῶν. τὰ γὰρ ἐξ ἐγκεφάλου περιττώματα οὐ μόνον ῥυτὰ καὶ ἐξίτηλα, ἀλλὰ καὶ παχέα καὶ πυώδη, ὡς ἐν καταῤῥόοις τε καὶ κορύζαις, ἃ δὴ βλέννας μὲν οἱ παλαιοὶ ὀνομάζουσι, μύξας δὲ οἱ νεώτεροι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δύο τινὲς ὀχετοὶ κατάντεις, ἐξερευγόμενοι διὰ ὑπερῴας εἰς τὸ στόμα, τοῦ παντὸς ἐγκεφάλου τὰ περιττώματα, ὅταν γε πλήρης περιττωμάτων γένηται ὁ ἐγκέφαλος, ἢ αὐτὸς ἑαυτοῦ δυσκρατώτερος γένηται. καλῶς γὰρ ἔχων ὁ ἐγκέφαλος, ἀρκεῖται διαπνεῖσθαι διὰ τῶν δύο πόρων καὶ μόνων τῆς ῥινός. πρεπόντως οὖν ὁ ἐγκέφαλος τὸν ὑπέρτατον τῆς κεφαλῆς τόπον κατέλαβεν, εἰς κατοικίαν ἑαυτοῦ, ὥσπερ τις οἰκοδεσπότης δορυφόρους ἔχων κύκλωθεν ἁπάσας τὰς αἰσθήσεις, τὴν ὅρασιν, τὴν ὄσφρησιν, τὴν ἀκοὴν, τὴν γεῦσιν, καὶ τὴν ἁφὴν, ἃς τινὰς καὶ ἐκπέμπων καθ᾽ ὅλου τοῦ σώματος, αἰσθητικὸν αὐτὸ ἀποτελοῦσα, χορηγῶν αὐτῷ αἴσθησίν τε καὶ κίνησιν, διὰ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος.

XI. Naſi quidem cavitas iter quoddam eſt, qua itur ad cerebrum ac diſceditur, neque alia rectior via ac declivior, præter naſi foramina inveniri potuiſſet, quæ cerebri purgamenta educeret, & olfactu ſenſiles odores admitteret: nam cerebri ſordes non fluidæ modo ſunt & exiles, ſed etiam craſſæ & purulentæ, ut in diſtillationibus & gravedinibus videre licet. Eas veteres Græci blennas, recentiores myxas, hoc eſt, mucos appellare conſuevere. Duæ aliæ cloacæ declives ſunt, in os per palatum ex toto cerebro ſupervacua evomentes, quando excrementis abundaverit cerebrum, aut aliqua intemperie affectum fuerit: nam ſecunda utens valetudine, ipſum per ſe valet per naſi vel ſola foramina propria, excrementa diſcutere. Decenter itaque ſupremum capitis culmen in ſuam domum tanquam dominus cerebrum ſibi vendicavit, omnibus ſenſibus, viſu, olfactu, auditu, guſtatu, tactuque ceu ſatellitibus undique ſtipatum: quos & in totum corpus effundens, ipſum ſenſorium facit, per animabilem ſpiritum ipſi motum ſenſumque ſuppeditans.

XII. Ἐκφύεται μὲν οὖν ἡ πρώτη συζυγία τῶν νεύρων ἀπὸ τῶν ἐμπροσθίων κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, κατερχομένη πρὸς ἑκατέραν κοιλότητα τῶν ῥινῶν, δι'

τῶν

XII. Primum ſane par nervorum, ex primis cerebri ventriculis exiens, ad utrumque naſi foramen diſcurrit, in cauſaque eſt, ut odoramenta

τῶν νεύρων καὶ τὴν διάγνωσιν ποιεῖται τῶν ὀσφραντῶν ὁ ἐγκέφαλος. ἐπεὶ δὲ οἱ πόροι τῆς ῥινὸς πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀνεῳγμένοι δὲ οἱ αὐτοὶ πόροι διὰ παντὸς, ἠκολούθει δὲ ἐκ τούτου μεγάλη βλάβη τῷ ἐγκεφάλῳ ἐγγίνεσθαι διὰ τὸ ἀθρόως εἰσέρχεσθαι ψυχρὸν ἀέρα, ἢ ἀτμὸν θολερὸν καὶ ἀκάθαρτον. ἢ ταχέως κενοῦσθαι τὰ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὰ σὺν τοῖς ἀχρήστοις καὶ τὰ εὔχρηστα, προσίθησιν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθὴ σοφία κατὰ τὴν διέξοδον τοῦ κρανίου ὀστᾶ ποικίλως κατατετρημένα ὀπαῖς λοξαῖς ὥσπερ σπογγιὰν, ὥστε μήτ᾽ ἔξωθεν ἄλλο τι προσπίπτειν σῶμα σκληρὸν, μήτ᾽ ἀκραιφνῆ τὴν ψῦξιν εἰσπνεόντων ἡμῶν, εὐθὺ τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον εἰσιέναι κοιλιῶν. ταῦτα τὰ ὀστᾶ ὠνόμασται παρὰ τῶν ἀνατομικῶν, ἠθμοειδῆ· παρὰ δὲ τοῦ Ἱπποκράτους σπογγοειδῆ, καὶ κρείσσων αὕτη ἡ ὀνομασία. οἱ μὲν γὰρ ἠθμοὶ, εὐθύτρητοι· τὰ δὲ ὀστᾶ ταῦτα σκολιὰς τὰς ὀπὰς ἔχουσι δίκην σπογγιᾶς. μόνον δὲ ἡ σκληρὰ μῆνιγξ σκέπουσα τὸν ἐγκέφαλον διατέτρηται δίκην ἠθμοῦ. τῷ σκολιῷ γὰρ τῶν κατὰ τὰ ὀστᾶ διατρήσεων, ἐκωλύοντο ἂν ἐκκαθαίρεσθαι τὰ τοῦ ἐγκεφάλου περιττώματα, εἰ μὴ χρόνῳ παμπόλλῳ κατὰ βραχὺ διηθοῦντο· καὶ τῶν ἀτμῶν δὲ ἄνοδος, οὐδ᾽ ὅλως ἂν ἐγίνετο τῷ πάχει εἰργομένη. συνεισέρχονται οὖν οἱ ἀτμοὶ τῷ ἀέρι κατὰ τὴν εἰσπνοήν. τὰ δὲ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον περιττώματα, συνεξέρχονται τῷ ἀέρι τῆς ἐκπνοῆς. ὁ γοῦν εἰσπνεόμενος ἀὴρ ἐμποδιζόμενος ταῖς λοξότησι τῶν ἐν τοῖς

menta cerebrum ſentiat. Verum enimvero quoniam hi narium meatus prope cerebrum ſunt, ſemperque patent, ingentia damna cerebrum acciperet, ex aëris frigidi aut vaporis turbulenti immundique ſubita irruptione, aut quod ſimul cum inutilibus ſuccis boni quoque ex cerebro cito elaberentur. Ideo bona DEI ſapientia oſſa quædam varie obliquis cavernulis inſtar ſpongiæ perforata, in tranſitu calvariæ collocavit, ut ne corpus ullum durius extrinſecus incideret, aut ſincera frigiditas recta in cerebri ſinus penetraret. Oſſa hæc ab inciſoriæ artis profeſſoribus Græce, ἠθμοειδῆ id eſt, incerniculi vicem gerentia, ab Hippocrate ſpongioſa, & rectius, appellata ſunt: ſiquidem incernicula rectis foraminibus pertuſa ſunt, oſſa vero hæc in obliquum, ut ſpongiæ ſunt terebrata. Sola autem dura membrana cerebrum operiens, cribri more foratur: nam ob tortuoſa oſſium foramina, excrementorum cerebri exitus impediretur, niſi longiori tempore paulatim percolarentur: contra, vaporum aſcenſus craſſitudine vetante neutiquam fieret. Ob id igitur vapores una cum aëre, dum fit inſpiratio, ingrediuntur, & cerebri ſupervacua, dum aër efflatur, ſimul exeunt. Quamobrem aër attractus, dum inter oſſium flexuoſos anfractus relu-

Rrrrr ctatur,

τοῖς ὀστοῖς στηράγγων, χλιαίνεται εἰσερχόμενον καὶ διακρίνεται, τὸ παχύτερον ἴσχεται καὶ παλινδρομεῖ, καὶ οὐκ εἰσδύνει ἀκάθαρτον ὥστε βλάπτειν τὸ ἐν ταῖς κοιλίαις τοῦ ἐγκεφάλου ψυχικὸν πνεῦμα, ἀλλ' εἰσέρχεται τὸ διακριθὲν χλιαρόν τε καὶ πεπεμμένον, καὶ λεπτομερέστατον εἰς τροφὴν καὶ αὔξησιν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος.

ctatur, caleſcit evadens, & ſecernitur, atque ejus pars craſſior retinetur, retroque convertitur, neque fæculenta ſuccedens intra cerebri ventres animabilem ſpiritum contaminat: ſed ſecreta pars tepida concocta, & tenuiſſima ad alendum augendumque animabilem ſpiritum pervadit.

XIII. Διὰ γοῦν ταύτην τὴν ἀσφαλῆ εἴσοδόν τε καὶ ἔξοδον τοῦ ἀέρος, ἐξετέθησαν κάτωθέν τε καὶ ἄνωθεν χόνδροι, σύριγγας ἔχοντες παμπόλλους τῆς αὐτῆς ἕνεκεν χρείας. οὗτοι οἱ χόνδροι ὀνομάζονται μυξωτῆρες. σκεπάσματα τῶν αὐτῶν μυξωτήρων, τὰ ὀστᾶ τῆς ῥινός, δύο ὄντα τὸν ἀριθμόν, δεξιόν τε καὶ ἀριστερόν, ἡνωμένα πρὸς ἄλληλα ἀπὸ ἄνωθεν αὐτῶν ἕως μέσου, ῥάχιν ποιοῦντα, ὥστε εἶναι τὸ ἐντὸς κενόν. ταῦτα τὰ ὀστᾶ οὐκ εἴασεν ἕως ἄκρου κατελθεῖν τοῦ μεγέθους τῆς ῥινός, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ πρόνοια· σφαλερὸν γάρ· ἀλλ' ἐξέφυσεν ἔμπροσθέν τε καὶ ὄπισθεν, καὶ κάτω, χόνδρους κοιλότητας ἔχοντας, δεξιάν τε καὶ ἀριστεράν, καὶ ἀποφραττομένας τὰς αὐτὰς κοιλότητας ἑτέρῳ χόνδρῳ, τῷ καλουμένῳ, παρὰ μὲν τοῖς ἰατροῖς, διαφράγματι· παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς, κίονι καὶ στυλίδι. αἱ δὲ κοιλότητες παρὰ μὲν τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζονται μυκτῆρες· παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς θάλαμοι. τὸ δὲ τῆς ῥινὸς πλήρωμα, παρὰ μὲν τοῖς ἰατροῖς ὀνομάζεται, ἀκρορρίνιον· παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς, σφαίριον. τὰ δὲ ἐδάφη τῶν κοιλωμάτων

XIII. Idcirco propter hunc tutiorem introitum aëris, & egreſſum, ſupra ſubterque cartilagines ſpiramentis pluribus perviæ ad hunc uſum poſitæ fuerunt: id genus cartilagines Græce myxoteres appellantur, ipſarum tegumenta bina naſi oſſa ſunt, inter ſe ſuperne ad medium usque ferruminata, & dorſum facientia, adeo, ut interius inanis cavitas pateat. Oſſa hujusmodi ad extremam naſi magnitudinem deſcendere, optimi DEI providentia non permiſit, periculum enim foret: ſed ante, poſt, ſubterque cartilagines quasdam creavit, dextrum ſiniſtrumque cavum habentes, & ipſa cava alia cartilagine diremit, quæ à medicis ſeptum, à poëtis columna ſeu columella vocatur: cavitates autem apud medicos narium vocabulum habent, à poëtis thalami dicuntur: at naſi acies à medicis Græce acrorrhinion, quod Latine ſonat naſi extremum, nominatur: poëtæ ſphærion, id eſt, orbiculum vocant, ſed

ματων παρὰ τοῖς ποιηταῖς ὀνομάζονται ληνοί· τὰ δὲ ἑκατέρωθεν τοῦ χόνδρου τῆς ῥινὸς, πτερύγια. διὰ τί δὲ ὅλη ἡ ῥὶς οὐκ ἐξ ὀστῶν σύγκειται, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄνωθεν αὐτῆς μέρος ἕως τοῦ μέσου ἐξ ὀστῶν· τὸ δὲ κάτωθεν ἐκ χόνδρων. ἢ ὅτι τὸ μὲν ἄνω μέρος, τεῖχος τῶν ὀφθαλμῶν ἑκατέρωθεν ἐγεγόνει· εἰ δὲ κατήρχετο ἕως ἄκρου τῆς ῥινὸς τὰ δύο ταῦτα ὀστᾶ, ἐθλῶντο ἂν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν προσβολῶν, ἢ καὶ ἀπεθραύοντο ῥᾳδίως κραῦρα ὄντα, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν ὑπεπιέζοντο ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου κατερχόμενα ὑγρὰ, οὐδ᾽ ἂν συνεστέλλοντο καὶ διεστέλλοντο τὰ πτερύγια τῆς ῥινὸς, τῇ σκληρότητι τῶν ὀστῶν ἀκίνητα διαμένοντα· διὰ τοῦτο ἡ δημιουργικὴ τοῦ Θεοῦ σοφία κατεφύτευσεν ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς ῥινὸς χόνδρον, ἵνα τὰς τῶν σκληρῶν σωμάτων προσπιπτούσας προσβολὰς ῥᾳδίως ὑπομένῃ τῇ δυσπαθείᾳ αὐτοῦ, καὶ ὑποπιέζωνται τοῖς δακτύλοις ἐν τῇ πλημμύρᾳ τῶν ὑγρῶν, καὶ ἵνα διαστέλλωνται τὰ πτερύγια τῆς ῥινός. πολλάκις γὰρ ἐν περιπνευμονίαις καὶ φρενίτισι καύματος πολλοῦ κατὰ τὸν πνεύμονα ὄντος, δεόμεθα πλείστης ἐμψύξεως· ἢ καὶ διὰ δρόμον καὶ παλαίστραν σφοδρότερον ὑποκινηθέντες δεόμεθα πολὺν ἀέρα ἕλκειν τὸν ἔξωθεν καὶ ἀνοίγομεν τὰ πτερύγια τῆς ῥινός· ὥστε εὐρύχωρα γίνεσθαι πρὸς τὸ ἱκανῶς ἐμψύξαι, καὶ ἀβλαβῆ τὸν ἄνθρωπον φυλάξαι. πολλοὶ γὰρ στενόρρινοι διαπλασθέντες, ἀναγκάζονται ἐν τοῖς ἀγῶ-

ſed cavitatum pavimenta poëtæ torcularia appellarunt, at quæ naſi cartilagini utrinque adjacent, alas. Cæterum quare naſus totus oſſeus non eſt, ſed pars ſuperior usque ad dimidium ex oſſibus, inferior ex cartilaginibus componitur? An quoniam pars ſuperior murus oculorum utrinque factus eſt? verum ſi usque ad extremum naſum hæc oſſa proceſſiſſent, externis appulſibus retunderentur, vel etiam fragilia cum ſint, facile perfringerentur. Præterea quomodo humores à cerebro delabantes manibus exprimi poſſent? item naſi alæ contrahi tendique nequiſſent, ſi oſſea duritie immobiles perſtitiſſent, eam ob cauſam opifex DEI ſapientia extremo naſo cartilaginem indidit, ut durorum corporum incidentes ictus ſua firmiore natura facile ſuſtineat, & humorum defluentium copia dum emungitur, nares ipſæ comprimi valeant, atque ut alæ dilatentur. Nam . plerumque inflammato pulmone, aut cerebro, magnum pulmonis æſtum abunde refrigerare opus eſt. Præterea curſu aut lucta vehementius fatigati, multum extrinſecus aërem ducere cogimur, inde naſi alas pandimus, ut ad ſatis refrigerandum, incolumitatemque hominis cuſtodiendam ſufficiant: multi enim anguſtis naribus creati, in certaminibus ſuffocantur: quin etiam circa equo-

ἀγῶσιν. ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ τοὺς ἵππους ἔμπειροι ἰατροὶ, τὰς ῥῖνας αὐτῶν σχίζουσιν, εἰ φύσει στεναὶ ὦσιν. ἀναγκάζονται γὰρ οἱ στενόρρινοι τῶν ἵππων ἐν πολλῷ δρόμῳ θερμότατοι ὄντες.

equorum valetudinem periti medici, eorum nares proſcindunt, ſi natura arctiores fuerint, quandoquidem equi anguſtis naribus, longo curſu valde incalentes, ſuffocari conſueverunt.

XIV. Διὰ τί δὲ τοιαύτη κατεσκευάσθη ἡ ῥὶς, καὶ τοιούτου σχήματος; ἢ εὐπρεπείας χάριν; πολλάκις γάρ τινες λωβηθέντες, καὶ τὰ τῆς ῥινὸς ἀποβαλόντες ἄκρα, αἴσχιστοι τῇ θέᾳ γεγόνασιν, ὡς δυσχεραίνειν ἅπαντας τοὺς ὁρῶντας αὐτούς. εὐπρεπείας οὖν ἕνεκα κατεσκευάσθη ἡ ῥὶς, ἅμα τε καὶ ὀχετός ἐστιν τῆς εἰσόδου τε καὶ ἐξόδου τοῦ ἀέρος, διὰ πολλὰς αἰτίας εἰσερχομένου αὐτοῦ, ἃς καὶ πρόσθεν ἐγράψαμεν.

XIV. Cur autem naſus hoc modo & tali figura formatus eſt? an ornamenti cauſa? multi enim ferro lacerі, ac ſummo naſo privati, turpiſſimo ſpectaculo fuere, ut obvius quisque ægre id ferret, atque averſaretur: quare decoris cauſa naſum DEUS molitus eſt, ac ſimul, ut ingredientis exeuntisque aëris quædam fiſtula eſſet, ob plures, quas ſupra poſuimus cauſas. De naſi artificio ſatis ample loquuti fuimus.

XV. Περὶ μὲν οὖν τῆς κατασκευῆς τῆς ῥινὸς, ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. ῥητέον δὲ καὶ περὶ ὀφθαλμῶν, τὴν ἀρχὴν ποιησαμένοις ἀπὸ τοῦ καθήκοντος νεύρου τοῦ ἐξ ἐγκεφάλου τοῦ μαλακοῦ· ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμπροσθίων τοῦ ἐγκεφάλου κοιλιῶν προϊόντα, πεφύκασι χορηγεῖν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ὅρασιν· μαλακὰ δέ εἰσι καὶ ταῦτα, καθάπερ καὶ τὰ εἰς τὴν ῥῖνα φερόμενα, καὶ εἴτε μίαν συζυγίαν ἀμφοτέρας ἐθέλοις ὀνομάζειν, εἴτε δύο, πρώτην τε καὶ δευτέραν, οὐχ ἁμαρτήσεις. ἀμφότεραι γὰρ τῶν ἐμπροσθίων τοῦ ἐγκεφάλου κοιλιῶν ἐκπεφύκασιν, καὶ ἀμφότεραι μαλακῶν νεύρων συζυγία ἐτάχθησαν. παρὰ γὰρ τοῦ Γαληνοῦ

XV. In præſentia oculorum naturam docere opus eſt, prius nervo molli à cerebro veniente declarato, quoniam & hi ex prioribus cerebri cavis prodeuntes, ut viſum oculis ſuggerant, natura conſuluit. Sunt quidem & hi molles, quales etiam nervi ad naſum deſcendentes, quod ſi utrosque unum par, aut duo primum & ſecundum nominare velis, nihil erraveris: utrunque enim ex prioribus cerebri ventribus enaſcitur, & utrumque mollium nervorum par ſtatuitur: nam apud Galenum medicum ſapientiſſimum, non primum par, ſed utrumque primum vocatum eſt, cum ab eadem

λήνου τοῦ σοφοῦ ἰατροῦ, οὐ πρώτη συζυγία, ἀλλ᾽ ἀμφότεραι πρῶται ἐκλήθησαν, ὡς ἑνὸς τόπου ἐκπεφυκυῖαι, καὶ ὡς μαλακῶν νεύρων ἀμφότεραι οὖσαι ἀρχαί. Ταῦτα τὰ μαλακὰ νεῦρα, τὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καθήκοντα, εἰς τὸ τὴν ὅρασιν χορηγεῖν, ὀνομάζονται ὀπτικά· ἐπειδὴ τὸ ψυχικὸν πνεῦμα δι᾽ αὐτῶν ἐκπέμπεται, διακρῖνον τὰς τῶν χρωμάτων ἑκάστου ἰδιότητας τῷ πρώτῳ ὀργάνῳ τοῦ ὀφθαλμοῦ· προσομιλοῦντα τῷ κρυσταλλοειδεῖ· ἐν γὰρ τῷ ὀφθαλμῷ τριῶν ὑγρῶν ὄντων, κρυσταλλοειδοῦς, ὑελοειδοῦς, ὠοειδοῦς, πρῶτον ὄργανον ὁρατικὸν, τὸ κρυσταλλοειδὲς ἐγένετο· τὰ δ᾽ ἄλλα, τροφῆς ἕνεκα.

XVI. Ἔστι δὲ ὁ ὀφθαλμὸς κατὰ τὸ σχῆμα, σφαιροειδές. τὸ γὰρ σφαιροειδὲς σχῆμα, εὐπρεπέστερον καὶ εὐκινητότερον τῶν ἄλλων σχημάτων ἐστίν· ἔοικε δὲ κωδύᾳ τῇ βοτάνῃ. τῇ δὲ οὐσίᾳ, ῥυτός· ἐξ ὑγρῶν γὰρ ἡ σύνθεσις αὐτοῦ. τῷ δὲ μεγέθει ἡλίκη καὶ ἡ κοίτη αὐτοῦ κατεσκευάσθη· ἐπεὶ δὲ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς, καθώς φησιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν· ὁ δὲ λύχνος οὐκ ἐπ᾽ ἐδάφους ἔχει τὴν θέσιν, οὐδ᾽ ἐν μέσῳ τόπῳ, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὑψηλοῦ τόπου κεῖται, εἰ μέλλοι φωτίζειν τόν τε οἶκον ἅπαντα, καὶ τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ τούτου δημιουργικὴ σοφία εἰδυῖα ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου λαμβάνειν τὴν ὅρασιν τοὺς ὀφθαλμοὺς, πλησίον τοῦ ἐγκεφάλου τὴν θέσιν αὐτῶν ἐπεχήσατο· καὶ

dem radice utrumque pullulet, & mollium nervorum utrumque ſit initium. Hi molles nervi oculos petentes, ut in ipſos viſibilem vim irrigent, viſorii nominantur, quoniam ab anima cognominatus ſpiritus, coloris cujusque differentias diſtinguens, per ipſos primo oculi inſtrumento, cryſtallino videlicet inhærentes, emittitur: ſiquidem cum in oculo tres ſint humores, cryſtallinus, vitreus, & ovorum albo ſimilis: primum viſionis inſtrumentum cryſtallinus eſt, reliqui alimento ſunt.

XVI. At oculus figura eſt globoſa: ea enim cæteris eſt decentior & mobilior, atque herbæ codyæ vocatæ, id eſt capitis papaveris ſimilitudinem refert: & labili eſt materia, ſiquidem ex humoribus componitur: magnitudine autem tanta eſt, quantum eſt ejus conceptaculum. Verum quoniam corporis lucerna eſt oculus, ut JESUS CHriſtus verus DEUS noſter in ſanctis Evangeliis teſtatur: * at lucernæ ſedes non in pavimento, non medio, ſed altiſſimo loco eſt, ſi totam domum, domusque incolas ſplendore perfundere debeat: itidem & ejus artificioſa ſapientia ex cerebro viſoriam facultatem oculos haurire cognoſcens, eos prope cerebrum collocavit: cumque hominis ambulatio in priora tendat,

* Math. VI, 22. Luc. XI, 34.

καὶ ἐπειδὴ ἡ περιπάτησις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν βαίνει, τὸν ἔμπροσθεν τόπον ἐξελέξατο· καὶ δύο τὸν ἀριθμὸν αὐτοὺς ἐποίησε, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ· ὥστε ποτὲ τοῦ ἑνὸς ἀμαυρωθέντος, διοικεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ ἑνός. πολλοὶ γὰρ διὰ δριμὺ ῥεῦμα ἢ ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπώλεσαν, ἢ τὸν ἕνα. καὶ ἄλλως δὲ χρήσιμον τὸ δύο εἶναι τοὺς ὀφθαλμούς. οὐ μόνον γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ὁρᾶν χρὴ, ἀλλὰ καὶ τὰ πλάγια, καὶ τὰ ὀπίσω σκοπεῖν.

XVII. Ῥυτοὺς δὲ ὄντας κατ᾽ οὐσίαν τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ εἴασε γυμνοὺς, οὐδ᾽ ἐπιπολῆς κεῖσθαι, ἀλλὰ χώρας αὐτοῖς κατεσκεύασεν ἐξοχὰς ἐχούσας, ὥσπερ χάρακας ἐκ τῶν ἄνω μερῶν τὰς ὀφρύας. ἐκ δὲ τῶν κάτω ἀναπέπταται τὰ τοῦ προσώπου μῆλα· μέσον δὲ τῶν δύο ὀφθαλμῶν, τὰ ὀστᾶ τῆς ῥινός. ἑκατέρωθεν δὲ αὐτῶν δεξιά τε καὶ ἀριστερὰ, τὰ δύο ζυγώματα, τὰ ἀποτειχίσματα τῶν κροταφιτῶν μυῶν. ἐνέδυσε δὲ τούτοις καὶ χιτῶνας, οἵτινες ὀνομάζονται βλέφαρα.

XVIII. Κλείονται μὲν οὖν ὑπὸ δύο μυῶν, ἀνοίγονται δὲ ἀπὸ μυὸς ἑνὸς, καὶ τοῦτο πρεπόντως. οὐ γὰρ ὑπὸ δύο ἡνιόχων ἀναχαιτίζεται εἷς ἵππος. μᾶλλον μὲν οὖν ὥσπερ εἷς ἡνίοχος δι᾽ ἑνὸς χαλινοῦ περιάγει δύο ἵππους ἢ τέσσαρας, οὕτως τοὺς δύο μύας τοὺς κλείοντας τὸ βλέφαρον ἀνοίγει εἷς μῦς. τοῦτο δέ φησι καὶ Ἱπποκράτης ἐν τῷ προγνωστικῷ, ῥικνὸν βλέφαρον. τῶν γὰρ κλειόν-

tendat, priorem etiam oculis locum delegit: geminoſque fecit, ob ejus miſerationis ubertatem, ut uno interdum captus oculo, altero regi homo poſſet: plerique enim ob acrem fluxionem aut ambos, aut unum ſaltem oculum amiſerunt. Et binos alioqui eſſe oculos utile eſt: quoniam non priora ſolum cernere, ſed etiam in obliquum & à tergo aſpicere neceſſe eſt.

XVII. Ipſos præterea fluxili materia conſtantes, nudos, aut in ſumma cute expoſitos nequaquam dimiſit, ſed intra concavas ſedes repoſuit, & excelſis undique partibus vallavit: primum enim ſuperiora ſuperciliis obducuntur, genæ deinde ab inferiori parte tutantur. naſi oſſa oculis interjecta ſunt: utrinque vero à dextra & à læva, bina ſunt vocata juga, ceu temporalium muſculorum propugnacula: oculos præterea membranis veſtivit, quas palpebras appellant.

XVIII. Has vero duo muſculi claudunt, unus tantum aperit, neque id abſurde factum eſt, non enim à duobus aurigis unus equus compeſcitur: contra potius, ut unus auriga uno freno duos aut plures circumagit equos, ſic & binos palpebram claudentes muſculos, unus tantum recludere valet. Hanc autem & in libro præſenſionum, retortam palpebram Hippocrates

κλειόντων τοῦ ἑνὸς παθόντος, ὁ εἷς ἐνεργεῖ, καὶ γίνεται μέσον κλάσις κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, τοῦτ' ἐστιν τὸ ῥικνόν. καλεῖται δὲ τὸ βλέφαρον παρὰ τοῖς ποιηταῖς κάλυμμα καὶ ἐπικοιλίς. ἔγε μὴν ἔγκοιλος τῶν βλεφάρων περίδρομος, κόγχος καλεῖται· αἱ δ' ἐν αὐτῷ γραμμαὶ, παρὰ μὲν τοῖς ἰατροῖς ῥυτίδες ὀνομάζονται· παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς, ἴλιγγες. τὸ δὲ κάτωθεν τῶν βλεφάρων τὸ ἀσάλευτον, παρὰ μὲν τοῖς ἰατροῖς ταρσὸς καλεῖται, παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς κοιλίς· ἐπεὶ δὲ πολλάκις ἀνέμου πνεύσαντος σφοδροῦ, διασκορπίζονται ἐν τῷ ἀέρι κονίαι, καὶ κάρφη, καὶ κυρήβια, καὶ ψήγματα, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καταβλάπτουσιν, ἐξέφυσε τρίχας ἀναυξήτους ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν βλεφάρων τὸν περίδρομον καὶ τοῦ ὑποκειμένου τῷ βλεφάρῳ ταρσοῦ. ὑπείληφε δὲ ἀμφότερα τὰ βλέφαρα, τὸ μὲν ἄνω ὁ περιόστειος ὑμὴν, ἐκφυόμενος ἀπὸ τῶν ὀφρύων· τὸ δὲ κάτω, ἐκφυόμενος ἀπὸ τῶν μήλων. ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ῥέοντας ἱδρῶτας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ μετώπου, ἵνα μὴ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς καταῤῥέωσιν, ἐξέφυσε κατὰ τὰς ὀφρύας, ἑτέρας τρίχας ἀναυξεῖς, κάμψασα τὸ ἄθροισμα τῶν τριχῶν τῶν ὀφρύων ἐπὶ ῥῖνα καὶ κροτάφους, ὡς καμαροειδεῖς γενέσθαι τοὺς ὀφρύας· ἅμα μὲν ποδηγεῖσθαι πρὸς ῥῖνα καὶ κροτάφους τοὺς ἱδρῶτας· ἅμα καὶ εὐπρέπειαν τῷ προσώπῳ χαρίζεσθαι. ὅτι μὲν οὖν ἐν τοῖς

crates appellavit: nam claudentium muſculorum altero affecto, unus tantum in officio manet: fitque ſecundum rectam lineam medium, quod *κλάσις* Græce dicitur, fractio à Latinis dici poteſt. Hæc eſt ab Hippocrate retorta palpebra appellata, à poëtis operimenrum, & epicœle, id eſt, ſubconcava. Concavus quidem palpebrarum ambitus, concha vocatur, ſed ipſius lineæ, à medicis rugæ, à poëtis vertigines dicuntur. Inferior palpebrarum pars, quæ immota jacet, apud medicos tarſos vocatur, apud poëtas cœlis. Cæterum quoniam plerumque violentiore ſpirante vento pulvis, feſtucæ, conchulæ, & minuta cujuſque rei fragmenta per aërem disjecta oculos infeſtare ſolent, pilos quoſdam nihilo magis augeſcentes palpebris, ſubjectoque palpebris tarſo Divina providentia in orbem conſevit. Utramque autem palpebram membranæ veſtiunt: ſuperiorem, membrana os ambiens, à ſuperciliis naſcens, inferiorem à genis prodiens. Quin etiam ob ſudorem à capite & fronte defluentem, ne in oculos feratur, pilis incremento carentibus ſupercilia munita ſunt, horumque pilorum in ſuperciliis agmen in naſum & tempora curvatum eſt, ut arcum quendam fornicemve repræſentent, cum ut ſudorem ad naſum & tempora divertant, tum ut

τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐστιν ἡ τοῦ βλέπειν ἐνέργεια, πᾶσι δῆλον. πῶς δὲ βλέπουσι, καὶ τίς ἡ αἰτία τοῦ βλέπειν αὐτούς, καὶ ἀπὸ τίνων χιτώνων ἡ σύνθεσις αὐτῶν, καὶ πόσα ὑγρὰ ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν περιέχονται, ῥητέον.

ut decorem & venuſtatem faciei largiantur. Itaque in oculis eſſe cernendi munus, omnes dilucide noverunt, ſed quomodo cernant, quæque cernendi cauſa, ex quibus conſtent tunicis, quotque intra eas humores includantur, jam explicare tentabo.

XIX. Ἀπὸ τοίνυν τῶν ἔμπροσθεν κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐξ αὐτοῦ δηλαδὴ τοῦ σώματος αὐτοῦ, συζυγία τις νεύρων παρακειμένη μαλακῶν τῇ τῆς ῥινὸς συζυγίᾳ, ἑκατέρωθεν παρατέταται, ἓν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἓν ἐξ ἀριστερῶν. τούτῳ τῷ ὀπτικῷ νεύρῳ ἐκφυομένῳ τοῦ ἐγκεφάλου συνεκφύονται ἥ τε λεπτὴ μῆνιγξ καὶ ἡ παχεῖα· καὶ διαπεράσασαι ἄμφω σὺν τῷ νεύρῳ τὸ τρῆμα τοῦ ὀστοῦ, κατέλαβον τὴν χώραν τοῦ ὀφθαλμοῦ. εἶτα τὸ μὲν νεῦρον πλατύνεται περιλαμβάνον τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν· ἡ δὲ λεπτὴ μῆνιγξ σὺν τῷ νεύρῳ πλατυνομένη, γίνεται τὸν ἀμφιβληστροειδῆ χιτῶνα. ἐπεκτεινόμενος δὲ ὁ ἀμφιβληστροειδὴς χιτὼν περιέχων καὶ τὸ ὑαλοειδὲς ὑγρόν, συμπεριλαμβάνει τὸν ῥαγοειδῆ χιτῶνα, περιέχοντα τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν, καὶ μέρος τι τοῦ ὑαλοειδοῦς εἰς τροφὴν τοῦ κρυσταλλοειδοῦς· εἶτα ἀνέρχεται μὲν ὁ ἀμφιβληστροειδὴς ἕως τῆς στεφάνης τῆς ὀνομαζομένης ἴριδος· κἀκεῖ ἑνοῦται τῷ περιοστέῳ χιτῶνι τῷ λευκῷ. ἐκφυόμενος γὰρ ὁ λευκὸς χιτὼν ἀπὸ τῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ ὀστῶν ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ μεγάλου κανθοῦ καὶ

XIX. Itaque à prioribus cerebri finibus, ex ipſa videlicet ejus materia, quoddam nervorum mollium conjugium naſi nervis adjacens, utrinque porrigitur, unusque in dexteriore parte, alter in ſiniſtra eſt. Cum hoc viſivo nervo ex cerebro naſcente, ſimul & tenuis & craſſa membrana oriuntur, utraque cum nervo oſſis foramen pervadentes, in oculi regionem perveniunt: ibi nervus dilatatur, humoremque à cryſtalli ſimilitudine cryſtalloidem Græce vocatum complectitur: tenuis vero tunica cum nervo ampliata reticularem membranam facit: hæc magis extenta & vitreum humorem includens, ſimul & tunicam, rhagoidem à Græcis ex uvæ acini ſimilitudine dictam, continet: hæc rurſum cryſtallinum humorem, partemque vitrei nutrimentnm cryſtallino ſubminiſtrantis amplectitur. Inde reticularis tunica, usque ad appellatam Græce ſtephanem, Latine coronam, quæ & iris dicitur, aſcendit, ibique cum alba membrana os am-

καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ μικροῦ κανθοῦ, πλατύνεται, ἐπικείμενος πᾶσι τοῖς ὀφθαλμοῦ μορίοις, ἐπεκτεινόμενος μέχρι τῆς στεφάνης· κἀκεῖ ἑνοῦται τοῖς λοιποῖς χιτῶσιν. αὕτη γὰρ ἡ στεφάνη ἕνωσίς ἐστι καὶ κοινὸς ὅρος πάντων τῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ χιτώνων. καλεῖται δὲ καὶ ἶρις καὶ κύκλος τοῦ ὀφθαλμοῦ. περιεκτικωτέρα οὖν ἡ παχεῖα μήνιγξ τῆς λεπτῆς οὖσα, καὶ αὐτὴ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου συνεξελθοῦσα τὸ ὀστοῦν πλατυνομένη περιέχει τὸ ὠοειδὲς ὑγρὸν, ἐξ οὗ γίνονται τὰ δάκρυα. γίνονται δὲ τὰ δάκρυα, ἐκπιεζομένου τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ διὰ ψύξιν, ἢ διὰ θλίψιν.

ambiente in unum coit: ſiquidem alba membrana ab oculi oſſibus veniens, ex parte magni, & ex parte parvi anguli dilatatur, omnibus oculi partibus inhærens, & usque ad iridem ſe diffundens, ibique cum cæteris tunicis jungitur. Iris enim quid aliud eſt, quam coitus, communisque omnium oculi tunicarum finis? vocatur vero corona, iris, & oculi circulus. Igitur craſſa tunica, tenui & viſorio nervo capacior oſſis foramen egreſſa, & latius ſe pandens, humorem ovi albo ſimilem continet, ex quo lachrymæ profluunt: fiunt autem, frigore aut compreſſu oculum urgente.

XX. Εἰ δέ τις φήσει, διὰ τί οὐ πληροῦνται; φαμὲν διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ἀπὸ τῶν ὑγρῶν τῷ ἐγκεφάλῳ, κἀκεῖνα ἐκ τῶν πλησιαζόντων μορίων, αὖθις δὲ ἐκεῖνα ἐξ ἄλλων κατὰ τὸ Ἱπποκράτους ῥητὸν, πάντα ἐκ τούτων, ξύρροια μία καὶ πάντα συμπαθέα. ἀνέρχεται δὲ μέχρι τῆς στεφάνης ἡ αὐτὴ μήνιγξ ἐντὸς τῆς στεφάνης λεπτυνομένη καὶ διαυγὴς ἀποτελουμένη, καὶ λειοτάτη γινομένη, ὥσπερ τι κεράτιον ἐξεσμένον· καὶ ἀναπληροῖ τὴν ἐντὸς εὐρυχωρίαν τοῦ κύκλου, γινῶσα τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα. οὗτος ὁ κερατοειδὴς χιτὼν πάντων ἐκτὸς κείμενος, τῷ λεπτῷ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀπερρήγνυτο ἂν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων σωμάτων· διὰ τοῦτο ἡ δημιουργία τοῦ Θεοῦ συνέθηκε τῷ χιτῶνι τούτῳ καὶ ἕτερα τοιαῦτα λεπτὰ καὶ διαυγῆ σώματα,

XX. At ſi quis rogaverit, unde iſte humor in dolore tam fœcundus & paratus? reſpondebimus, à cerebri humoribus materiam ſuggeri, illisque à propinquis partibus, rurſumque & illis ab aliis, juxta Hippocratis dictum: *Omnia ex iis confluxus unus & conſpiratio una, & omnia ſimul patibilia.* Eadem membranula ſub iride, extenuata & pellucida, læviſſimaque effecta, inſtar cujusdam perpoliti corniculi interius circuli inane complet, corneam tunicam efficiens. Verum tunica hæc cornea omnium extima cum ſit, tenuique corpuſculo, ab exterius incurſantibus reſcindi potuiſſet. Idcirco Divina ars huic tunicæ alia hujusmodi gracilia nitida-

ματα, ὥσπερ πτύχας τινάς· ὡς τετραπλάσιον γενέσθαι τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα, ἵνα τῷ μὲν διαυγεῖ τῶν σωμάτων ἀνεμπόδιστος γένηται τοῦ ὁρατικοῦ πνεύματος ἡ εἴσοδος· τῇ δὲ συνθέσει τῶν κλῃδόνων· οὕτω γὰρ αὐτὰ ὀνομάζουσιν οἱ ἀνατομικοί· ἀσινὴς ᾖ ταῖς ἔξωθεν προσβολαῖς. ἔστι δὲ ἡ τάξις τῶν χιτώνων αὕτη· πρῶτος ὁ κερατοειδής, δεύτερος ὁ ῥαγοειδής, τρίτος ὁ ἀμφιβληστροειδής, καὶ τέταρτος ὁ ἐπιπεφυκώς, ὁ λευκός. ὁ δεύτερος οὖν, ὁ ῥαγοειδής, σφαιροειδὴς μὲν τῷ σχήματι· ῥαγὶ γὰρ σταφυλῆς ἔοικε· μέλας δὲ τὴν χροιάν, διὰ τὸ περιέχειν τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν. τοῖς γὰρ ὀφθαλμοῖς ἥδιστα χρώματα τὰ προσεγγίζοντα τῷ μέλανι χρώματι, καθάπερ εἰσὶ τὰ ὑπόφαια καὶ τὰ κυανᾶ· λυπηρὰ δὲ τὰ λαμπρά. τὸ γὰρ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν διαυγές τι ὂν καὶ λαμπρόν, καθάπερ ὁ κρύσταλλος, πρεπόντως τοῦ τοιούτου τετύχηκε περιβλήματος. τοιοῦτόν τι μηχάνημα πονηρὸν πεποίηκε Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος, ἀμυντήριον τοῖς κολαζομένοις· δεσμωτήριον κατεσκεύασεν ἀδιάπνευστον, πανταχόθεν σκότους ἐμπλέων· πλησίον δὲ τοῦ δεσμωτηρίου κατεσκεύασεν ἕτερον οἶκον λαμπρότατον τιτάνῳ κεχρισμένον· χρονισάντων δὲ τῶν δεσμωτῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, εἶτα πρὸς τὸν λαμπρὸν οἶκον ἠγμένων, τύφλωσις ἐγένετο. περιφερὲς δέ ἐστι τὸ σχῆμα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ ἀπολειπόμενον τῆς σφαίρας· τὸ γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ μέρος, ὥσπερ φακός·

tidaque corpora, veluti plicas quaſdam compoſuit; atque inde quadrupla fit cornea tunica, ut corporum perſpicuitate expeditum ſit viſorii ſpiritus iter, ſed corporum eorum appoſitu, quæ ctedones à diſſectionis magiſtris vocantur, externis injuriis minime ſit obnoxia. Tunicarum ordo is eſt: prima cornea, ſecunda uvea ſeu acinalis, tertia aranealis ſive reticularis, quarta ſuperinhærens,alba appellata. Igitur ſecunda acinalis, figura eſt rotunda: nam uvæ acino ſimilis eſt, calore atra, quoniam cryſtallinum humorem claudit: colores enim in atrum vergentes, oculis jucundiſſimi ſunt, ut fuſcus & cyaneus: moleſti ſunt ſplendidi. Itaque cryſtallinus humor perſpicuus, ut cryſtallus, fulgenſque, jure hujuſmodi ſepto cinctus eſt. Id genus quandam atrocem machinam Dionyſius Siciliæ tyrannus in reorum ſupplicium excogitavit: carcerem quendam difflabilem ſane, ſed undique tenebricoſum, extruendum curavit: prope hunc alterum domicilium luce clariſſimum, & calce illitum, ædificari juſſit: atque ita rei diu in carcere macerati, poſtea in ſplendidiſſimam domum ducti occœcabantur. Rotunda eſt autem cryſtallini humoris figura à globo deficiens: ejus enim prior pars inſtar lentis compreſſa eſt: ea parte acinalis membrana rotundo foramine cava eſt, extra

φακός· τέτρηται δὲ καὶ τοῦτο τὸ μέρος. ὁ δὲ ῥαγοειδὴς χιτών, κατὰ κύκλον ἐπίβλημα ἔχων ἔξωθεν τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα καὶ μόνον. ὅπως δὲ μὴ προσψαύσῃ ὁ κερατοειδὴς χιτών, κατὰ τοῦ τὸ τρῆμα, τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ, προενοήσατο ἡ δημιουργικὴ σοφία τοῦ Θεοῦ· ἅμα μὲν ἐπὶ πλεῖον ἀγαγοῦσα ἐκτὸς τὴν κατ᾽ εὐθὺ τοῦ τρήματος κειμένην μοῖραν τοῦ κερατοειδοῦς· ἅμα δὲ ὑγρῷ λεπτῷ καὶ καθαρῷ οἷόνπερ τὸ ἐν τοῖς ᾠοῖς ἐστι, περιχέουσα τὸν κρυσταλλοειδῆ. καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις αἰθεροειδοῦς τε καὶ αὐγοειδοῦς, πληρώσασα πνεύματος ἅπασαν τὴν χώραν τῆς κόῤῥης, τὸ βλέπειν ἀπειργάσατο· τὸ γὰρ ὀπτικὸν πνεῦμα τὸ ἐξ ἐγκεφάλου κατερχόμενον διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ μαλακοῦ νεύρου μέχρι τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ καὶ τῆς κόῤῥης κατέρχεται ἀνεμποδίστως. ἐνδέδυται δέ, τὸ μὲν πρὸς τῷ τρήματι μέρος τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ, χιτῶνα ἀραχνοειδῆ, λευκόν τε καὶ λαμπρὸν ἐκ τοῦ μαλακοῦ νεύρου γεννηθέντα. τὸ γοῦν εἴδωλον τῆς κόῤῥης ὡς ἐν κατόπτρῳ τινὶ τούτῳ τῷ χιτῶνι, συνίσταται στιλπνῷ καὶ λείῳ ὄντι ὑπὲρ ἅπαντας.

XXI. Ὑγρότητος δὲ δαψιλοῦς ἐν τῷ ῥαγοειδεῖ χιτῶνι περιεχομένης, μέλανές εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί, ὥσπερ εἰ ὀλίγη ἐστὶν ἡ ὑγρότης, γλαυκότης ἐγγίνεται. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν οἱ γλαυκόφθαλμοι, πρὶν εἰς γῆρας ἐλθεῖν, τυφλοῦνται. μέσης δὲ τῆς ὑγρότητος οὔσης, τοιαύτης ἰδέας εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοί, ὁποίας ἡ τῶν ἱεράκων.

XXII. Ἐπεὶ δὲ κατ᾽ εὐθεῖαν ἡ ὁρα-

extra ſuperveniens ſola cornea, veluti quoddam operculum includit. Cæterum ut ne cryſtallinum humorem cornea membrana contingeret, Divina cavit ſapientia: nam ſimul & corneæ particulam è directo foramini adverſam latius tendens, & humore tenui ac mundo, ovi albo ſimili cryſtallinum circumfundens: adhæc tertio æthereo luminoſoque ſpiritu locum totum pupillæ refarciens, videndi facultatem ſuppeditat: viſorius namque ſpiritus è cerebro veniens, per mollis nervi fiſtulam in cryſtallinum usque humorem ac pupillam patenti calle perlabitur: at cryſtallini humoris pars pupillam ſpectans, tenuiſſima tunica, quæ inde aranealis dicitur, candida fulgentique, ex molli nervo genita involvitur. Igitur pupillæ imago, ceu quodam in ſpeculo in hac membrana, ſplendida omniumque læviſſima conſiſtit.

XXI. Quando vero humor copioſior acinali tunica continetur, nigri ſunt oculi: contra ſi paucus, glauci: atque id eſt in cauſa, ut eos habentes oculos ante ſenectutem cœci evadant: ſi moderata inſit humiditas, ejusmodi ſunt oculi quales habent accipitres.

XXII. Quoniam autem viſio in-

ὅρασις γίνεται, ἐλλιπὴς ἂν ὑπῆρχεν, εἰ ἀκίνητοι ἔμενον οἱ ὀφθαλμοί, καὶ παντάπασιν ὀλίγιστα ἂν ἑώρων οἱ ἄνθρωποι. διὰ τοῦτο οὖν ἄχρι πλεῖστον περιάγεσθαι ὁ δημιουργὸς Θεὸς ἡμῶν πεποίηκε· καὶ σὺν αὐτοῖς ὅλον εὐκίνητον ἀπειργάσατο τὸν τράχηλον, καὶ δύο αὐτοὺς διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐποίησε, διεστώτων ἀπ' ἀλλήλων ἀξιολόγως.

XXIII. Εἴπερ οὖν ἐχρῆν μὲν αὐτοὺς κινεῖσθαι, διὰ μυῶν δὲ ἅπασα κίνησις γίνεται, δῆλον ὡς καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μύες ἐτέθησαν πρὸς κίνησιν. αἱ τοίνυν κινήσεις τῶν ὀφθαλμῶν εἰσὶν ἕξ· μία μὲν, ἔσω πρὸς τὴν ῥῖνα· ἄλλη δὲ, ἔξω πρὸς τὸν μικρὸν κανθὸν, ἄλλη δὲ ἄνωθεν ἐπὶ τὰς ὀφρύας, ἄλλη δὲ κάτω, πρὸς τὰ μῆλα, ἑτέρα δὲ περιστρέφουσα, *. διὸ καὶ εὔλογον ἦν τοὺς ἡγεμόνας τῆς κινήσεως μύας ἴσους εἶναι κατ' ἀριθμὸν ταῖς τοιαύταις κινήσεσι. καὶ δὴ γεγόνασι, δύο μὲν ἐκ τῶν πλαγίων, εἰς ἑκάτερον κανθὸν, ἄλλος δὲ ἄνωθεν, ἕτερος δὲ κάτωθεν, ἄλλος δὲ περιστρέφων τὸν ὀφθαλμὸν, ἄλλος δὲ μέγας κατ' αὐτὴν τὴν ῥίζαν τοῦ νεύρου στηρίζων καὶ σφίγγων τὸν ὀφθαλμὸν, μὴ προπετῆ ποτε γίνεσθαι. οὗτοι τοιγαροῦν οἱ ἓξ μύες, οὐ μόνον τὰς κινήσεις ἀποτελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς χώρας τῶν περιεχόντων ὀστῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναπληροῦσι. καταπείρεται δὲ ἡ δευτέρα συζυγία τῶν ἀπ' ἐγκεφάλου νεύρων ἡ σκληρὰ εἰς τοὺς

μύας

directum fit, manca utique eſſet ac deficiens, ſi rigentes atque immobiles eſſent oculi, prorſusque pauciſſima viderent homines. Propterea opifex noſtri DEUS lubricos eos, plurimumque circumagi, & cum ipſis pariter totam cervicem converti voluit. Hanc eandem ob cauſam binos, & ſatis magno intervallo inter ſe diſcretos eſſe curavit.

XXIII. Itaque ſi eos motu cieri oportuit, & per muſculos omnis fit motio, muſculos oculis movendis eſſe conceſſos, nemo eſt, qui dubitet. Motus plane oculorum ſeni ſunt numero: primus introrſum ad nares, alter extra ad parvulum angulum, tertius ſurſum ad ſupercilia; quartus deorſum in genas, quintus circumvolvens, ſextus ſiſtens & retinens. Quare & ratio exegit totidem eſſe muſculos, harum motionum opifices, duos ex obliquo ſecundum utrumque angulum, tertium ſuperius, quartum inferius, quintum, oculum circumagentem, ſextum majorem in ipſa nervi radice ſtabilientem coërcentemque oculum, ne quando extra ſedem proſiliat. Igitur ſeni hi muſculi non ſolum motus auctores ſunt, verum etiam oſſium oculos continentium inanes cavitates implent: verum ſecundum nervorum durorum conjugium, è cerebro exo-

riens,

μύας τούτους, χορηγοῦσα αὐτοῖς τὴν κίνησιν, διὰ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος.

XXIV. Ἔστω δή τις κύκλος ὁρώμενος ὑπὸ θατέρου τῶν ὀφθαλμῶν, ἔτι θατέρου συγκεκλεισμένου· ἀπὸ δὲ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς ὁρώσης αὐτὸν κόρης εὐθεῖά σοι νοείσθω μηδαμόθεν παρεκκλίνουσα, μηδὲ τρεπομένη τῆς κατ' εὐθὺ στάσεως. ἐπινόει μοι δὲ πάλιν ἀπὸ τῆς κόρης ἐπὶ τὴν περιορίζουσαν τὸν κύκλον γραμμήν, ἣν δὴ καὶ περιφέρειαν καλοῦσιν, ἄλλας εὐθείας γραμμὰς παμπόλλους, ἐφεξῆς ἀλλήλαις ἐκτεταμένας· καὶ τὸ μὲν ὑπό τε τῶν εὐθειῶν τούτων, καὶ τοῦ κύκλου περιοριζόμενον σχῆμα, κῶνον ὀνόμαζε· κορυφὴν δὲ τοῦ κώνου νόει τὴν κόρην, καὶ βάσιν τὸν κύκλον. τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου τεταμένην εὐθεῖαν ἁπασῶν τῶν ἄλλων εὐθειῶν, καὶ παντὸς τοῦ κώνου μέσην ὑπάρχουσαν, ἄξονα κάλει· ἐπιφάνειαν δέ, τὸ ἄνω πέρας τοῦ τοιούτου χωρίου. μετὰ δὴ ταῦτα, τόδε μοι νόει τὸ κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ κώνου τὸν ἀπὸ τῆς κόρης ἐπὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου διὰ τοῦ ἀέρος τεταμένου αἰωρεῖσθαί τινα κέγχρον ἤ τι τοιοῦτον σμικρόν. οὐκ ἐπισκοτήσει δηλαδὴ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου, κωλύσει δὲ τὴν κόρην ὁρᾷν αὐτὸ πάντως. ἅπαν γὰρ σῶμα τεθὲν μεταξὺ τοῦ ἐκτὸς ὁρωμένου καὶ τῆς ὁρώσης ὄψεως, ἐπικωλύσει, καὶ οὐκ ἐάσει καλῶς ὁραθῆναι τὸ ὑποκείμενον. τούτου δὲ ἢ τελείως ἀρθέντος, ἢ παραχθέντος εἰς πλάγιον, ὁρᾶσθαι πάλιν αὐτὸ συμβαίνει. Ταύτῃ

riens, per hoſce muſculos ſpargitur, in ipſos movendi potentiam per animabilem ſpiritum derivans.

XXIV. Eſto ſane circulus aliquis ab uno tantum oculo, adhuc altero clauſo inſpectus, ab ejus centro usque ad pupillam ipſum videntem recta tibi linea nullam in partem declivis, neque à recto poſitu deflectens cogitetur: rurſum à pupilla usque ad lineam circulum claudentem, quæ à Græcis peripheria appellatur, alias complures rectas lineas deinceps inter ſe collocatas pertinere animo concipias, figuramque ab hiſce rectis lineis & circulo circumſcriptam, conum appellato: ejus aciem pupillam ponito, baſim vero circulum: ſed rectam à circuli centro exeuntem, & inter alias rectas totumque conum mediam axem dicito, item ſuperficiem hujuſce figuræ ſuperiorem extremitatem. His demum poſitis, in axe coni à pupilla, ad circuli centrum per aërem medium pertinentis, milium aut tale quippiam exiguum ſuſpendi imaginator: id ſane orbis centrum occultabit, pupillamque ab ejus viſione penitus arcebit. Quodcunque enim corpus inter externum viſionis objectum, & oculum interponitur, impediet, neque rite objectum videri permittet: id ſi aut penitus amoveatur, aut in latus pro-

 pel-

ταῦτα τοίνυν καταμαθὼν, οὐκ ἂν δόξειας εὐλόγως τοὺς μαθηματικοὺς ἀποφήνασθαι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ὁρᾶσθαι τὰ ὁρώμενα. κάλει οὖν μοι τὰς εὐθείας ταύτας ὄψεις, καὶ τὴν περιφέρειαν τοῦ κύκλου δι' ἐκείνων τῶν ὄψεων ὁρᾶσθαι λέγε. τὸ δὲ κέντρον αὐτοῦ δι' ἑτέρας ὄψεως, κατὰ δὴ τὸν ἄξονα τοῦ κώνου τεταγμένης· τὸ δὲ σύμπαν ἐπίπεδον τοῦ κύκλου, διὰ παμπόλλων ἄλλων ὄψεων ἐπ' αὐτὸ διηκουσῶν· ὅσαι δ' ἂν τούτων γε τῶν ὄψεων ἴσον τούτου ἄξονος ἀπέχουσι, καὶ καθ' ὁποῦν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ εἰσὶν, ὁμοταγεῖς ὀνόμαζε. οὕτω γὰρ ἀπὸ κέντρου τῆς κόρρης ἐξερχόμενον τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα, ἐπερείδεται τῷ ἀέρι, ὥσπερ τις κῶνος. πλατύνεται δὲ πρὸς τὸ τοῦ ὁρωμένου μέγεθος, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γίνεται ἡ ὅρασις. εἶδες δέ μοι καὶ δι' ὀπῆς στενῆς ἀκτῖνας ἡλίου διαπεμπομένας καὶ πρόσω φερομένας, οὐδαμόθεν κεκλιμένας, οὐδὲ καμπτομένας, ἀλλ' ἀκριβῶς κατ' εὐθεῖαν τρεχούσας. τοιαύτην μοι νόει καὶ τὴν τῶν ὄψεων εὐθυπορίαν.

pellatur, rurſum objectum viſu percipietur. Hæc quiſpiam rite condocefactus, nonne ſapienter mathematicos tradidiſſe aſſeverabit, viſilia cuncta ſecundum rectas lineas videri? Igitur has rectas viſiones appella, & orbis circumferentiam, ut ita dixerim, illis viſionibus cerni dicito, ſed ejus centrum alia viſione ſentiri, quæ per coni videlicet axem perficitur: totum vero circuli planum complurибus aliis in ipſum pervenientibus viſionibus: at quæcunque viſiones æque ab axe diſtant, & in aliqua plani parte conſiſtunt, ejusdem ordinis appellentur: Græce ὁμοταγεῖς. Ita namque è pupillæ centro viſorius ſpiritus egrediens, aëra tanquam conus quidam innititur, & ad viſilis rei magnitudinem ampliatur, atque ad eundem modum efficitur viſio. Verum enimvero vidiſtine unquam ſolis radios per anguſtum foramen ingreſſos, proculque tendentes nullam in partem declinantes neque deflexos, ſed directiſſime procurrentes? Talem tu viſionum rectum inceſſum mente concipito.

XXV. Ἕκαστον οὖν τῶν ὁρωμένων πάντως, ὑπό γε τινος τῶν προσπιπτουσῶν αὐτῷ καταφαίνεται ὄψεων. ἐνίοτε μὲν οὖν ἐπέκεινα τοῦ ὁρωμένου σώματος, ἡ ὄψις ὑπερεκτείνεται· ἐνίοτε δὲ πρὸς τὸ ἔνδον ὑπάγεται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ καθορώμενον θατέρῳ τῶν ὀφθαλ-

XXV. Quamobrem viſile quodque ab aliqua in ipſum incidente viſione prorſus aſpicitur. Interdum quidem ultra viſile corpus viſio protenditur, interdum ad citeriora contrahitur. Item quod alterutro oculorum cernitur, ſi dextro, & in pro-

θαλμῶν, τῷ δεξιῷ μὲν, εἰ μὲν ἔγγιόν ποι κεῖται, ὡς ἐν ἀριστερῷ μέρεσιν κεῖσθαι φαντάζεται. εἰ δὲ πόῤῥω ποι μᾶλλον, ἐν δεξιοῖς. τῷ εὐωνύμῳ δὲ, τὸ μὲν πλησίον ἐν δεξιοῖς κεῖσθαι δοκεῖ· τὸ δὲ πόῤῥω, ἐν ἀριστεροῖς· τὸ δ' ὑπ' ἀμφοῖν, μεταξύ. εἰ δέ γε ἡ κόρρης ἄνω τυχὸν, ἢ κάτω παραληφθεῖσα πραχθείη, διπλᾶ δοκεῖ καθορᾶσθαι τὰ ἁπλᾶ.

XXVI. Ἀλλὰ ῥητέον ἤδη περὶ τῶν συζυγιῶν τῶν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου νεύρων. περὶ μὲν οὖν τῶν μαλακῶν νεύρων, ὅτι ἐκ τῶν ἐμπροσθίων κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου φύονται· καὶ ὡς ἡ μὲν μία χορηγεῖ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ὅρασιν· ἡ δὲ ἄλλη ταῖς ῥισὶ τὴν ὄσφρησιν, ἱκανῶς εἴρηται, καὶ ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν ἐμπροσθίων τοῦ ἐγκεφάλου κοιλιῶν φύεται σκληρὰ ἑτέρα τάξις νεύρων, χορηγοῦσα τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν κίνησιν. ἀρκτέον οὖν τῆς τρίτης συζυγίας· ἡ τρίτη οὖν συζυγία, ἐκφύεται μὲν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ αὐτὴ, πλησίον τῆς δευτέρας, καταφυομένη διὰ τῆς βάσεως τοῦ ὀστοῦ τοῦ ὑποκειμένου τῷ ἐγκεφάλῳ τοῦ ὀνομαζομένου σφηνοειδοῦς· κατασπείρεται δὲ εἰς τὰ κατὰ πρόσωπον μόρια, καὶ εἰς τὴν γλῶτταν, καὶ εἰς τὰ παρακείμενα τῇ γλώττῃ μόρια, εἰς τὸν ὑπαλείφοντα χιτῶνα τὸ στόμα, καὶ τὸν φάρυγγα, τὴν ἐπιγλωττίδα τε, καὶ τὸν λάρυγγα, καὶ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, καὶ τὸν στόμαχον. τοῖς μὲν οὖν κατὰ πρόσωπον μορίοις χορηγεῖ αἴσθησίν τε καὶ κίνησιν, ὡς

propinquo fit, in ſiniſtra parte eſſe videbitur: ſi procul magis, in dextra: quod ſiniſtro autem ſpectatur, propius in dextra, longinquius in ſiniſtra magis poſitum creditur: at quod utroque ſentitur, medium tenere locum exiſtimatur: quod ſi forte pupilla ſurſum verſum aut deorſum à propria ſede pellatur, omnia ſeſe oculis duplicia repræſentabunt.

XXVI. Jam vero tempus inſtat, nervorum conjugia è cerebro naſcentia recenſere. Sed molles nervos è cerebri prioribus cellulis emanare, eorumque par unum ad oculos viſivam facultatem, alterum ad nares olfactoriam ſubvehere, ſatis dilucide, ſupra poſitum eſt. Præterea ex iiſdem prioribus cavis, alium nervorum durorum ordinem oculis motum irrigantem, oriri docuimus: ſed initium à tertio conjugio faciamus. Itaque tertius nervorum ordo ex cerebro & ipſe prope ſecundum naſcitur, oſſis baſi ſubter cerebrum poſiti, cunealiſque vocati adhæreſcens, ſed per faciei partes & linguam, linguæque finitima loca diſſipatur, adhuc & in membranam, os, fauces, epiglottida, guttur, aſperam arteriam, gulamque veſtientem diducitur: faciei ſane partibus, præterea temporum & maxillaribus muſculis, labiis, & naſi alis ſenſionem motumque impartitur; linguæ vero,

ὡς τοῖς κροταφίταις μυσὶ, καὶ τοῖς μασσητῆρσι, καὶ τοῖς χείλεσι, καὶ τοῖς τοῦ ῥινὸς πτερυγίοις· τῇ δὲ γλώττῃ καὶ τῷ στόματι, καὶ τῷ φάρυγγι, τῇ τε ἐπιγλωττίδι, καὶ τῷ λάρυγγι, καὶ τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ, καὶ τῷ στομάχῳ, αἴσθησιν καὶ μόνην. ἡ γὰρ κίνησις τούτοις ἀπὸ τῆς ἕκτης ἐστὶ συζυγίας.

XXVII. Ἔστι δὲ ἡ γλῶσσα, τῇ μὲν οὐσίᾳ μυώδης· τὸ δὲ μέγεθος αὐτῆς πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τοῦ στόματος· τὸ δὲ σχῆμα προμήκης· κατὰ δὲ τὸ ἄκρον αὐτῆς, περιφερής. ὄργανον δέ ἐστι διαλεκτικόν τε καὶ γευστικὸν, τῆς κινήσεως χορηγουμένης αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἑβδόμης συζυγίας τῶν ἀπ᾽ ἐγκεφάλου πεφυκότων νεύρων. ἡ δὲ ἔκφυσις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὑοειδοῦς ὀστοῦ γίνεται, καὶ ἔστι συνδεδεμένη τῇ ῥίζῃ τῆς γλώττης.

XXVIII. Ὅτι δὲ τοῦ στόματος δύο γένυς εἰσὶν, ἡ μὲν ἄνω, ἡ δὲ κάτω, φανερόν. κινεῖται δὲ μόνη ἡ κάτω διὰ τὸ λεαίνεσθαι τὰς τροφάς· μένει δὲ τὸ ἓν ἀκίνητον. εἰ γὰρ τὰ δύο ἐκινοῦντο, ἔμειναν ἂν ἀνενέργητα καὶ ἀμφότερα· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐπὶ τῶν δημητριακῶν λίθων ὁρῶμεν ὅτι λεαίνεται ὁ σῖτος τοῦ κάτω μένοντος ἀσαλεύτου, οὕτω κἀνταῦθα γίνεται. εἰ δ᾽ ἐπὶ τῶν ζώων τὸ ἄνω τῆς γένυος ἐκινεῖτο, οὐχ ἡ τυχοῦσα βλάβη τούτοις ἂν προσεγίνετο τοῦ ἐγκεφάλου σαλευομένου. κατασπᾶται δὲ ἡ κάτω γένυς ὑπὸ τοῦ μυώδους πλατύσματος, ἐκφυόμενος μὲν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν ἀκρωμίων, καταφυόμενος δὲ πρὸς τὸ

vero, ori, faucibus, epiglottidi, gutturi, aſperæ arteriæ, & gulæ, ſolam ſentiendi potentiam invehit. Motum enim à ſexto nervorum ordine hæc membra ſuſcipiunt.

XXVII. Lingua vero materia quidem eſt muſculoſa, magnitudinem vero oris portione conſequitur: figura oblonga eſt, tereti mucrone, locutionis guſtatusque inſtrumentum eſt: motus ei à ſeptimo nervorum è cerebro fluentium conjugio ſubminiſtratur. Ejus exceſſui ab oſſe Y pſili elementi formam habente ortus eſt, is & linguæ radici colligatur.

XXVIII. Oris profectò duas eſſe maxillas, unam ſupra, alteram infra, omnibus clarum eſt. At ſola inferior cibi exterendi cauſa movetur, altera immobilis manet: nam ſi utraque moveretur, utraque inutilis & ocioſa foret. Sed quemadmodum in molaribus lapidibus videmus frumentum inferiore immoto confringi, ita & in nobis: ſed contra fit, quandoquidem animantibus ſi maxilla ſuperior moveretur, non vulgare nocumentum cerebro ex concuſſu ingrueret. Inferior ſane muſculoſa latitudine detrahitur, quæ ex poſterioribus capitis exceſſibus (acromia Græci vocant)

τὸ κάτω μέρος τοῦ γένυος, ἕως τοῦ ἄκρου αὐτοῦ. ἔοικε δὲ τὸ μυῶδες πλάτυσμα γυναικείῳ φιαλίῳ τῷ κοινῶς λεγομένῳ στομομανίκῳ· κλείεται δὲ ἡ κάτω γένυς ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν κροταφιτῶν μυῶν· μασσᾶται δὲ τὰς τροφὰς κινουμένη μυλοειδῶς ὑπὸ τῶν μασσητήρων μυῶν.

XXIX. Περιέχουσι δὲ αἱ γένυες ἀμφοτέρους τοὺς ὀδόντας σὺν τοῖς τούτων φατνίοις. ἑκατέρα τῶν γενύων, ὀδόντες ἑξκαίδεκα. ἔμπροσθεν μὲν οὖν εἰσὶν οἱ τομεῖς τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, ὀξεῖς καὶ πλατεῖς, οἷοι ἐνδακόντες ἀποτεμεῖν· ἑξῆς δὲ οἱ κυνόδοντες, ἑκατέρωθεν εἷς, πλατεῖς μὲν τὴν κάτω βάσιν, ὀξεῖς δὲ ἄνω, καθάπερ οἱ τῶν κυνῶν. ἐπιτήδειοι δὲ εἰς τὸ κλᾶν τὰ σκληρὰ τῶν ὀστῶν. ἐφεξῆς δ' ἑκατέρωθεν, οἱ γόμφιοι, οὓς καὶ μύλας ὀνομάζομεν, πλατεῖς καὶ σκληροὶ, καὶ μεγάλοι, καὶ τραχεῖς, ἐπιτήδειοι. ***

Λείπει τι.

XXX. *** καὶ περιτεταμένον· καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶν ἄτριχον. εἰ γὰρ λάσιον ἦν, οὐ μόνον δυσθεώρητος τὸ πρόσωπον ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἄγριον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκώλυε τοῦ βλέπειν. κινούμενον δὲ τὸ τοῦ προσώπου δέρμα, γραμμὰς ἀποτελεῖ τὰς ὀνομαζομένας στολίδας.

XXXI. Αἱ

vocant) enaſcitur, & infimæ maxillæ parti usque ad ipſam ſummam inſeritur: ſimilis eſt hæc muſculoſa amplificatio muliebri phialæ, quam vulgo Græci ſtomomanicon appellant. Ab utriſque vero temporum muſculis inferior mandibula clauditur: eadem inſtar molaris lapidis, à manſoribus muſculis agitata, eſcas atterit, atque comminuit.

XXIX. Maxillæ utroſque dentium ordines cum ſedibus ſuis, quas Græci phatnia, nos præſepia dixerimus, continent: earum ſingula ſexdecim dentes exigit, ex iis quaterni primi, quia ſecant, à Græcis τομεῖς nominantur, acuti, & lati, ut mordicus ſecent idonei: hi deinde quatuor caninis dentibus, ſingulo utrinque cinguntur ſecundum baſin latioribus, ſuperius acuminatis, quales cernuntur in canibus: hi ad dura oſſa conterenda apti ſunt, ultra quos ab omni parte maxillares, quos & molares vocamus, lati, duri, grandes, aſperi, idonei. ***

Quædam hîc deficiunt.

XXX. *** & circumtenta, propterea que glabra eſt: nam ſi hirta eſſet, non ſolum aſpectu fœda, ſed etiam efferata facies videretur, oculorumque munus prohiberetur: permota vero facie cutis rugas efficit, quæ à Græcis ſtolides nominantur.

XXXI. Αἱ οὖν ὑπὸ τοῦ μετώπου περιεχόμεναι ἐμπρόσθιαι κοιλίαι τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ φανταστικὸν μέρος περιέχουσι. τριῶν γὰρ καθόλου ἐνεργειῶν ὑπὸ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἀποτελουμένων, φαντασίας, μνήμης τε, καὶ διανοίας, τρεῖς καὶ ἀφορίζονται τόποι τοῦ ἐγκεφάλου εἰς κατοικίαν αὐτῶν, ὁ ἔμπροσθεν, καὶ ὁ ὄπισθεν, καὶ ὁ μέσος· ἐν μὲν οὖν τῷ ἔμπροσθεν τόπῳ, ἡ φαντασία κατοικεῖ. ἐν δὲ τῷ μέσῳ, ἡ διάνοια· ἐν δὲ τῷ ὀπίσω, ἡ μνήμη. εὐλόγως δὲ ταύτης ἔτυχον τῆς τάξεως. πρότερον γὰρ φαντάζεται ὅπερ ἕκαστον ἔχει τῶν ἐμφαντικῶν· κἄπειτα τὰ ὁπωσοῦν δόξαντα οἱονεὶ φρουρίῳ τῇ μνήμῃ ἐναποτίθενται, ἵνα καιροῦ καλοῦντος, πρὸς τὸ χρειῶδες ἀναλαμβάνωνται. πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον ὁ Ὅμηρος λέγει ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον· διὰ τί γάρ, φησίν, ἀναβαίνουσι διαλογισμοὶ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; οὐκ ἔχω εἰπεῖν. πολλὰ γὰρ οἱ ἰατροὶ ψηλαφήσαντες περὶ λογισμοῦ καὶ μνήμης ἀπωλείας, ποίου τόπου πάσχοντος γίνεται, οὐδένα εὗρον, πλὴν τοῦ ἐγκεφάλου· διὰ τοῦτο οὖν καὶ τὰ ἁρμόδια πρὸς θεραπείαν ἐπιθέματα, καὶ πυρίας, καὶ τὰ ἄλλα βοηθήματα, τῇ κεφαλῇ προσφέρουσιν, οὐ τῇ καρδίᾳ. μώρωσις γὰρ καὶ μελαγχολία, μανία

XXXI. Igitur priores cerebri ventriculi fronte contenti, imaginatricem animæ partem poſſident: tres enim cum ſint, ab animabili ſpiritu procedentes functiones, imaginatio, memoria & cogitatio: tria ſimiliter in cerebro tanquam hoſpitia diſcreta ſunt, prior, poſterior, mediusque ventriculus: in priori imaginandi potentia inhabitat, in medio cogitandi, in poſtremo memoria. Non ſine ſumma autem ratione hunc ordinem habuerunt: prius enim quicquid in quolibet evidens eſt, imaginationes excitat: deinde quæ utcunque cogitata fuerint, in memoria veluti in quadam cuſtodia reconduntur, ut occaſione invitante ad uſus noſtros depromantur. Cæterum cur poëta Homerus, & plerique alii Græci ſcriptores, animæ principatum in corde eſſe prodiderunt? quin etiam & ipſum Divinum Evangelium huic ſententiæ clariſſime accedit. *Quare enim*, inquit, * *cogitationes aſcendunt in corda veſtra?* Hanc ego quæſtionem diſſolvere nequeo. ** Medici namque cum multas de ratiocinii memoriæque interitu diſputationes agitaverint, quo loco paſſio fieret, nullum alium præter cerebrum invenire potuerunt: quocirca & accommodata ad curationem epithemata, fomenta, aliaque auxilia non cordi,

* Luc. XXIV. 38. ** Dicet animam corde & ſanguine affici ac cupere, cerebro percipere ac ſpeculari.

νία τε καὶ ἐπιληψία, καὶ κάρος, καὶ φρενίτις, κατοχή τε, καὶ λήθαργος, καὶ παραφροσύνη, καὶ ἐπιλησμοσύνη, ἀποπληξία τε καὶ παραπληξία, πάντα γίνεται ἐγκεφάλου πάσχοντος, ἢ θερμανθέντος, ἢ ψυχθέντος, ἢ ξηρανθέντος, ἢ ὑγρανθέντος τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἢ καὶ τῶν περιεχουσῶν αὐτὸν μηνίγγων, ἢ διά τινας αἰτίας ἐμφραχθέντων τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκφυομένων νεύρων. περὶ μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς, τοσαῦτα.

cordi, ſed capiti applicuerunt: ſiquidem ſtultitia, atra bilis, furor comitialis, morboſus ſopor, inſania, occupatio, lethargus, delirium, oblivio, nervorum reſolutio, aut omnis corporis, aut partis, omnia hæc vitia affecto cerebro eveniunt, ejus videlicet corpore, aut incaleſcente, aut refrigerato, aut arefacto, aut humeſcente, vel etiam membranis ipſum veſtientibus itidem vitiatis, ſeu nervis ab ipſo prodeuntibus ob aliquas cauſas obturatis. De capite hæc enarraſſe ſatis fuerit.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ,

βιβλίον ε.

THEOPHILI
Protospatharii,
De artificio corporis humani.
Liber V.

I.

ΠΕρὶ δὲ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ πεφυκότων νεύρων, ἔτι δὲ τῆς κατασκευῆς ἁπάντων τῶν γεννητικῶν μορίων, ἐν τῷ παρόντι λόγῳ τὴν ἐξήγησιν ποιησόμεθα. ἐπεὶ δὲ κοινὰ μόριά εἰσι τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου, δι᾽ ὧν ἀνανεύομεν καὶ ἐπινεύομεν, καὶ περιάγομεν αὐτὴν εἰς τὰ πλάγια, δέον ἐκ τούτων ἄρξασθαι, ἐπειδὴ πρώτως ταῦτα διήρθρωνται τῇ κεφαλῇ καὶ ἀλλήλοις.

I.

DE ſpinæ dorſi medulla, ortisque ab ea nervis, præterea de omnium genitalium partium formatione, ſermo noſter in præſenti volumine diſputabit: quoniam vero communes capiti colloque partes ſunt, per quas annuimus, renuimus, ipſumque caput ad obliqua circumagimus, ab iſtis initium facere opus eſt, quoniam primum hæ capiti atque inter ſe committuntur.

II. Ὅτι μὲν οὖν κίνησις οὐδεμία ὀστῶν γίνεται χωρὶς τοῦ διηρθρῶσθαί τε ἅμα καὶ διὰ μυῶν συνάπτεσθαι, δέδεικται πολλάκις· καὶ ὡς χρὴ πάντως εἶναι μὲν

II. Nullum ſane oſſium motum fieri, niſi artus conſtituant, & per muſculos cohæreſcant, plerumque oſtenſum eſt, prorſumque oportere moto-

μὲν τὸ κινοῦν, μῦν· τὸ δὲ κινούμενον, τὴν τῶν ὀστῶν σύνθεσιν. ὅτι δὲ ἡ κίνησις τῶν ἄρθρων, διὰ συνδέσμων εὐρώστων τε ἅμα καὶ μετρίως σκληρῶν γίνεται, δέδεικται καὶ τοῦτο, καὶ ὡς χρὴ τοὺς συνδέσμους περιλαμβάνειν κυκλοτερῶς τὰ κινούμενα τῶν ὀστῶν ἄρθρα, ὅπως μὴ ἐξίσταται τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου· καὶ ὅτι ὁ μῦς σύνθετον σῶμά ἐστιν ἐξ ἁπλῆς σαρκὸς συγκείμενος καὶ νεύρου, καὶ ὅτι τὴν κίνησιν πᾶς μῦς ἐκ τοῦ νεύρου ἔχει.

III. Ἀρχὴ μὲν οὖν πάντων τῶν νεύρων ἐστὶν ὁ ἐγκέφαλος, κατασπαρείσης εἰς αὐτὸν, οἷον εἰς ἄρουράν τινα, τῆς λογικῆς ψυχῆς ἢ πρώτως, ἢ διὰ μέσου τοῦ νωτιαίου· ὁ γὰρ νωτιαῖος μυελὸς, ἐκφύεται μὲν ἀπὸ τοῦ ὀπισθίου ἐγκεφάλου, κατέρχεται δὲ διὰ τῆς ῥάχεως ἕως τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, τὴν οὐσίαν ὅμοιος ὢν κατὰ πάντα τῷ ἐγκεφάλῳ. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μακρὸν ἐγκέφαλον αὐτὸν οἱ ἰατροὶ ὀνομάζουσι. πάμπολλα δὲ νεῦρα ἐκφύεται ἐξ αὐτοῦ εἰς ἀποβλαστήματα μεριζόμενα μυρία. σύμπαν δὲ τὸ σῶμα μεταλαμβάνει δι' αὐτῶν, πρῶτον μὲν κινήσεως, ἐπὶ ταύτῃ δὲ αἰσθήσεως.

IV. Τὸ δὲ τῆς κεφαλῆς ἄρθρον, ὡς ἂν τὴν ῥίζαν ἁπάντων τῶν κινούντων τὰ κάτω τοῦ ζώου μόρια νεύρων ἐν ἑαυτῷ περιέχον ἀσφαλέστατον ἁπάντων τῶν ἄρθρων εὐλόγως ἔχει τὴν κατασκευήν. ἡ δὲ ἀσφάλεια διά τε τοῦ πάχους τῶν συνδέσμων, καὶ τοῦ πλήθους τῶν μυῶν, καὶ

motorem eſſe muſculum, & quod moveatur, oſſium compagem. Item artuum motiones prævalentes juxta & moderate duras copulas fieri, id quoque docuimus: adhæc neceſſario copulas oſſium motos artus in orbem cingere, ne unum ab altero diſtet: & muſculum corpus eſſe, ex ſimplici carne nervoque conflatum, denique, muſculo à nervo motus facultatem præſtari, omnia hæc ſuperius enucleavimus.

III. Omnium nervorum radix cerebrum eſt, in ipſo tanquam in agro quodam rationabili anima conſita, aut primo, aut per mediam ſpinæ medullam: quæ à poſteriore cerebro naſcitur: per ſpinam autem dorſi ad ſacrum usque os delabitur, materia cerebro omnino ſimili conſtans: quocirca & longum cerebrum eam Medici nominaverunt. Permulti ex hac nervi oriuntur, in germina infinita diducti: per iſtos omne corpus primum quidem motu, deinde & ſenſione participat.

IV. Cæterum capitis artus, utpote nervorum omnium inferiora animalis membra moventium fontem in ſeipſo continens, tutiſſimam inter omnes artus molitionem jure adeptus eſt: tutela ſane atque ſtabilitas copularum craſſitudine, muſculorum copia, totiusque coagmen-

καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ τὴν σύνθεσιν ἀκριβείας ἐστί. διήρθρωται οὖν ἡ κεφαλὴ τῷ πρώτῳ σπονδύλῳ καὶ τῷ δευτέρῳ, τῷ μὲν πρώτῳ κατὰ τὰς κοιλότητας αὐτοῦ ἀντεμβαινουσῶν τῶν κυρτοτήτων τῆς κεφαλῆς, περιλαμβανούσας ἑκατέρωθεν μίαν· ὁ δὲ δεύτερος σπόνδυλος ἀπόφυσίν τινα ἔχων ἀνάντη τε καὶ προμήκη, διὰ ῥωμαλεωτάτου συνδέσμου κατὰ ταύτην τὴν ἀπόφυσιν τῇ κεφαλῇ συνάπτεται. διὰ ταύτης οὖν τῆς πρὸς τὸν δεύτερον σπόνδυλον συναφείας ἡ κεφαλὴ κατανεύει καὶ ἀνανεύει. ἐπὶ δὲ τὰ πλάγια κινεῖται ἡ κεφαλή, διὰ τῆς πρὸς τὸν πρῶτον σπόνδυλον διαρθρώσεως· στηρίζεται δὲ διὰ μυῶν καὶ τενόντων. ὀνομάζεται μὲν οὖν ἡ ἀνάντης ἀπόφυσις τοῦ δευτέρου σπονδύλου, ὑπὸ μὲν τῶν νεωτέρων ἰατρῶν, πυρηνοειδής· ὑπὸ δὲ τῶν παλαιῶν, ὀδοὺς, καὶ Ἱπποκράτης οὕτως αὐτὴν ὠνόμασεν. ἀπεδείχθη δὲ μὴ γίνεσθαι κίνησιν χωρὶς μυῶν. κινεῖται ἄρα ἡ κεφαλὴ ἄνω τε καὶ κάτω, δεξιά τε καὶ ἀριστερὰ διὰ μυῶν.

mentationis firmitate præſtatur: igitur caput cum prima ſecundaque vertebra committitur, cum prima tuberoſis capitis proceſſibus in ipſarum foramina ſeſe inſinuantibus, ſingulo utrinque complectente: at ſecunda vertebra proceſſum quendam acclivem oblongumque exigens, per ipſum valentiſſima copula capiti annectitur, per hanc utique ad ſecundam vertebræ adhæſionem annuit caput, renuitque: ad latera autem per primæ vertebræ commiſſuram convertitur, ſed per muſculos tendoneſque firmatur. Acclivis ſecundæ vertebræ proceſſus à recentioribus Medicis ſpecillaris, à vetuſtioribus dens appellatur: ſic ipſum nominavit Hippocrates. Demonſtratum vero eſt, abſque muſculis motum non dari. Itaque ſurſum verſum, deorſum, in dextrum, in ſiniſtrum, per muſculos caput commovetur.

V. Εἰσὶ δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ σπόνδυλοι τὸν ἀριθμὸν, κδ. ἀπὸ μὲν τῆς κεφαλῆς, καθ' ὃ διαρθροῦται πρὸς τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον σπόνδυλον, ἕως τῆς ἀρχῆς τῶν τοῦ θώρακος σπονδύλων, ζ', ἕως τοῦ νώτου. αὐτοῦ δὲ τοῦ θώρακος σπόνδυλοι τὸν ἀριθμὸν δυοκαίδεκα, ἐπειδὴ καὶ παγίδες ἑκατέρας πλευρᾶς δυοκαίδεκα. ἀνόμοιοι δὲ οἱ τοῦ νώτου σπόνδυλοι τοῖς τοῦ θώρακος. κατωτέρω δὲ τῆς ῥάχεως, σπόνδυλοι τὸν ἀριθμὸν,

V. Vertebræ in homine ſunt quaternæ vicenæ, à capite quidem, ubi primæ ſecundæque vertebræ committitur, uſque ad vertebrarum thoracis initium, ſeptem, quæ cervicis ſunt: ipſius thoracis duodecim: quandoquidem & utriuſque lateris nexus ſunt duodecim: ſed cervicis, thoraciſque vertebræ diſſimiles ſunt: in inferiore dorſo vertebræ ſunt quinque: at omnes ſunt

θμὸν, ε. ἅπαντες δὲ οἱ σπόνδυλοι κοῖλοι μὲν εἰσιν ἐντὸς ἑαυτῶν, προσήρτηνται δὲ ἀλλήλοις διὰ συνδέσμων εὐρώστων τε καὶ μετρίως σκληρῶν, περιέχουσαι κατὰ τὴν ἐντὸς κοιλότητα τὸν νωτιαῖον μυελόν. ἐπειδὴ δὲ καὶ κύπτειν ἔμελλεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνανεύειν, οὐκ ἠρκέσθη ἡ ἀγαθὴ τοῦ Θεοῦ πρόνοια εἰς μόνους τοὺς κατὰ μέρος συνδοῦντας δεσμοὺς τοὺς σπονδύλους· ἀναγκαία γάρ ἐστι καὶ ἰσχυρὰ ἡ χρεία· ἀλλ᾽ ἔξωθεν μὲν τῆς ἀκάνθης τῆς ῥάχεως, ἐπέθηκε σύνδεσμον, ξανθὸν μὲν τῇ χροιᾷ, νευροχονδρώδη δὲ τῇ οὐσίᾳ, ἀπὸ κεφαλῆς ἄκρας συνδοῦντα ἁπάσας διαρθρώσεις τῶν σπονδύλων κοινὸν σύνδεσμον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑκατέρωθεν τοῦ συνδέσμου τοῦδε, κατέστρωσε τοὺς ῥαχίτας μύας τῆς αὐτῆς ἕνεκα χρείας, ἅμα καὶ ἀναπληρώσεως τῶν κενῶν τόπων ἑκάστου σπονδύλου, ἀπὸ τοῦ πρώτου, [illegible] τοὺς ῥαχίτας μύας [illegible] ἡ κοινὴ συνήθεια, ἀπάκια. κατωτέρω οὖν τῶν σπονδύλων τὸ ἱερὸν ὀστοῦν κεῖται, ὥσπερ κρηπίς τις καὶ βάσις τῶν σπονδύλων οὖσα. συνδούμενοι δὲ οἱ σπόνδυλοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐξοχάς τινας ὥσπερ ἀμβωνας κατὰ τὸ μέρος τῆς ἀκάνθης κέκτηνται, ὅπως μὴ ἀνακλᾶται εἰς τοὐπίσω ἡ ῥάχις. ἐπεὶ δὲ ἐπίκειται τῇ ῥάχει ἡ τε κοίλη φλὲψ, [illegible] ἀρτηρία ἡ [illegible] ἄνωθεν ἕως κάτω [illegible] σιμοὶ κατὰ τὸ ἐντὸς γεγόνασιν, ὅπως μὴ ἐπικλινομένων τῶν ἀνθρώπων, περιφερῶς τῆς ῥάχεως γινομένης, θλίβωνται τὰ ἀγγεῖα ταῦτα.

VI. Διὰ

mediæ perforatæ, validis ligamentis & mediocriter duris cohærentes, ſpinæque medullam cavis tenuibus continentes. Verum quoniam curvare ſe homo ad neceſſaria opera, & ſupinum reflectere debuerat, Divina providentia non ſolis copulis privatim vertebras inter ſe colligantibus contenta fuit (neceſſaria eſt enim, ingensque utilitas) ſed extrinſecus aliam copulam colore flavo, materia inter nervum cartilaginemque media ſuperdedit, omnes vertebrarum artus communi vinculo continentem. Neque id ei ſatis fuit, ſed utrinque à lateribus copulæ dorſales muſculos ad eundem uſum, utque etiam vertebrarum inania ſpacia farcirent, collocavit: hos dorſales muſculos communis loquendi conſuetudo Apacia nominat. Sub vertebris ſane ſacrum os, ceu fulcrum quoddam & baſis ſubjicitur: inter ſe autem vertebræ deligatæ, proceſſus quosdam jugorum montis inſtar ſecundum ſpinæ regionem exigunt, ne in poſterius ſpina recurvetur. Præterea cum vena cava & [illegible] à ſuperioribus ad [illegible] endentes ſpinæ adh[illegible], prudenter vertebræ interius paulum ſinuatæ fuerunt, ut ne, cum ſe inclinant homines, ſpinaque in orbem flectitur, ea vaſa collidantur.

VI. Ca-

VI. Διὰ τί δὲ ἐκ πολλῶν ὀστῶν ἡ ῥάχις συντέθειται, καὶ οὐκ ἐξ ἑνὸς ὀστοῦ γέγονε, καὶ διὰ τί οὐκ ἐκ τριῶν ἢ τεττάρων μεγάλων, ἀλλ' ἐκ πολλῶν καὶ σμικρῶν; εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑνὸς ὀστοῦ γέγονεν, ἀκλινεῖς ἂν καὶ ἄκαμπτοι οἱ ἄνθρωποι διὰ παντὸς ἦσαν, καθάπερ ξύλον· εἰ δὲ καὶ ἠναγκάζοντο κάμπτεσθαι ἐν ταῖς ἐπινεύσεσιν ἅμα καὶ ἀνανεύσεσιν, ἐκλῶντο ἂν τὰ ὀστᾶ κραῦρα ὄντα καὶ θραυστῆς φύσεως. εἰ δὲ ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων μεγάλων ὀστῶν συνδεθέντων ἀλλήλοις ἡ ῥάχις ἐγένετο, ἐθλᾶτο ἂν ὁ νωτιαῖος μυελὸς περιεχόμενος ἐν ταῖς κοιλίαις τῶν ὀστῶν, ἐπικλινομένων τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ ἐκτός. κατὰ γὰρ ὀρθὰς γωνίας ἡ κλάσις τῶν ἄρθρων ἐξ ἀνάγκης ἐγεγόνει ἄν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπηκολούθησεν ἂν θάνατος. νῦν δὲ καὶ καμπτομένων τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς πλάγια περιφερομένων, τῆς ῥάχεως περιφεροῦς γινομένης, ἄθλιπτος ὁ νωτιαῖος διαφυλάττεται.

VII. Διὰ τί δὲ οἱ κάτωθεν σπόνδυλοι τῶν ἄνω μείζους κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν εἰσίν; ὅτι καὶ τὸ βαστάζον τοῦ βασταζομένου μεῖζον χρὴ εἶναι· διὰ τοῦτο οὖν καὶ μέγιστον ἁπάντων ἡ φύσις ἐποίησε τῶν ὀστῶν τὸ κατωτάτω, καθάπερ τινὰ κρηπῖδα πᾶσι τοῖς σπονδύλοις ὑποβαλλομένην. δεύτερος δὲ τῷ μεγέθει ἐστὶν, ὁ συναπτόμενος αὐτῷ σπόνδυλος ὁ κδ. διὰ τοῦτ' ἀεὶ μέχρι τῆς κεφαλῆς γίνεται. διὰ τί δὲ οἱ ἄνωθεν τῶν κάτω εὐρυχωρότεροι

κατὰ

VI. Cæterum cur ſpina ex multis oſſibus integratur, neque ex uno tantum oſſe conſtat? Aut cur non ex tribus quatuorve magnis oſſibus, ſed ex pluribus, minutisque? An ſi ex uno tantum oſſe conſtaret, neutiquam ſe inclinare, neque ullam in partem deflectere inſtar ligni homines potuiſſent? quod ſi curvari interdum, dum annuunt renuuntque cogerentur, oſſa friabilia, fragibilisque naturæ in plura fragmenta diſſilirent: at ſi ex tribus quatuorve grandioribus oſſibus effecta eſſet, ipſius medulla in oſſium foraminibus recondita, dum homo ad neceſſaria negotia curvatur, disjiceretur: articulorum enim flexio ad rectos angulos fieret, atque ita mors cita ſequeretur. Nunc autem curvatis hominibus, & ad latera converſis, ſpina in orbem reflexa, medulla illæſa inviolataque ſervatur.

VII. Sed quare inferiores vertebræ eodem ordine poſitæ, ſuperioribus majores ſunt? An quia ferens, quam id quod fertur, majus eſſe neceſſe eſt? Ideo & natura imum os omnium maximum molita eſt, quod vertebris omnibus tanquam fundamentum ſubſternitur: magnitudine ſecunda eſt illi contigua vertebra viceſimaquarta, idemque ad caput usque aſcendens ſemper invenies. Cur vero ſuperiores

κατὰ τὰς ἑαυτῶν κατεσκευάσθησαν κοιλότητας. κατὰ μὲν πρῶτον λόγον, διὰ τὴν ἔκφυσιν τοῦ νωτιαίου, ὡς εἶναι αὐτὸν κατὰ τὰ ἀνώτερα μέρη αὐτοῦ, ἀδρότερον παρὰ τὰ κάτω· κατὰ δὲ δεύτερον λόγον, διὰ τὸ εἶναι τοὺς ἄνω σπονδύλους κουφοτέρους τῶν κάτω. τὸ δὲ ἱερὸν ὀστοῦν ὑποκείμενον πᾶσι τοῖς σπονδύλοις, εὐλόγως πάντων ῥωμαλεώτερον ἐγένετο καὶ ναστὸν, ὡς κρηπὶς καὶ βάσις οὖσα τῶν σπονδύλων. καιρὸς οὖν τὰ κατὰ τὰς ὠμοπλάτας ὁρίσασθαι μόρια, καὶ δεῖξαι τὴν χρείαν αὐτῶν. ἐπεὶ οὖν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος δεῖται πάντως ἐπιβαίνειν κοιλότητος πρὸς τὸ κινεῖσθαι.

VIII. Ταύτης ἕνεκα τῆς κοιλότητος, ὅ, τε αὐχὴν τῆς ὠμοπλάτης ἐκπέφυκε, καί τις ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ πέρας ἐγγέγλυπται κοιλία, τηλικαύτη τὸ μέγεθος, ἡλίκη μάλιστα ἐπιτήδειός ἐστιν διαρθρωθῆναι τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος. αὕτη μὲν ἡ χρεία πρώτη ἐστὶν καὶ μεγάλη, δι' ἣν αἱ ὠμοπλάται κατεσκευάσθησαν. δευτέρα δὲ, διὰ τὸ φρουρεῖν αὐτὰς τὰ ὄπισθεν τοῦ θώρακος, καὶ δι' αὐτῶν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ταμεῖον τὴν καρδίαν, ἐκεῖ γὰρ πλεῖον ἠσφάλισται, ἐν οἷς τῆς ἐκ χειρῶν ἀμοιρεῖ βοηθείας.

IX. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ῥάχιν ἰδίως ἑκατέραν τῶν ὠμοπλατῶν, ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἀπέφυσε. βραχὺ γὰρ ἐπαυξήσας τὸ ἄνω πέρας τῆς ὠμοπλάτης, ἐπὶ

riores vertebræ inferioribus inaniores capacioresque ſunt? In primis ſane propter medullæ ſpinalis exortum, ut ejus ſummæ partes inferioribus ſolidiores eſſent: ſecundo, ut ſuperiores vertebræ inferioribus leviores, non adeo ipſas pondere fatigarent. Sacrum os autem cunctis vertebris ſubſtratum, ritè omnibus robuſtius firmiusque factum eſt, utpote baſis ſuſtentaculumque vertebrarum. Jam ad partes prope omoplatas à Græcis vocatas, à noſtris ſcoptula operta, poſitas declarandas, ipſarumque utilitates indicandas tranſeamus.

VIII. Itaque quoniam humeri caput in aliquo cavo, ut mobilis eſſet, omnino inſeri debuit, hujuſce cavi gratia proceſſus quidam cervicis inſtar à lato ſcapularum oſſe exigitur, isque ſummo vertice ſinuatur, ut ſuperius humeri caput poſſit recipere. Hæc eſt prima ſummaque utilitas, ob quam lata ſcapularum oſſa creata ſunt. Altera eſt, ut averſas pectoris partes, per easque animæ promptuarium, cor videlicet, tueantur. Ille namque locus optime munitus eſt, quod manuum ſubſidio defendi non poteſt.

IX. Idcirco & propriam ſpinam ab utroque ſcapularum lato oſſe Divina providentia exeruit: hujus enim oſſis ſummum verticem modice

ἐπὶ τὸ ὄρθιόν τι ἀνατείνασα κἀνταῦθα τῇ κλειδὶ συνάψασα, τὸ καλούμενον ἀκρώμιον ἐγέννησεν, ἅμα μὲν σκέπην καὶ φρουρὰν ἐσόμενον τῆς κατ' ὦμον διαρθρώσεως· ἅμα δὲ καὶ κωλῦον ἐκπίπτειν ἄνω τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος· εὐθὺς δὲ καὶ τὴν ὠμοπλάτην αὐτὴν ἀφεστηκυῖαν τοῦ θώρακος. εἰ γὰρ ἐνταῦθα μηδὲν προυτέτακτο τῆς διαρθρώσεως, ἑτοίμως ἂν ὑπὸ παντὸς τοῦ προσπίπτοντος ἔξωθεν ἐβλάπτετο· ῥᾳδίως δ' ἂν ὑπερέβαινεν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐπὶ τὸν αὐχένα τῆς ὠμοπλάτης, ὡς ἂν μήτε κοτύλην βαθεῖαν ἔχοντα, μήτε ἄμβωνας μεγάλους. εἰ γὰρ μὴ συνῆπτο κατὰ τοῦτο ἡ κλεὶς, οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν αὐτὴν τὴν ὠμοπλάτην ἀστήρικτον οὖσαν, ἐπιπίπτειν τῷ θώρακι, καὶ στενοχωρεῖν ἐντεῦθεν τὸ κατ' ὦμον ἄρθρον, καὶ πολλὰς τῶν τοῦ βραχίονος ἐμποδίζειν κινήσεων· ἐν γὰρ τῷ πλεῖστον ἀφεστάναι τοῦ θώρακος, τὸ πολυειδῶς αὐτῷ κινεῖσθαι μάλιστα ὑπάρχει. εἰ δέγε ἔψαυε τῶν πλευρῶν, ἢ ὅλως ἐγγὺς ἐτέτακτο, καθάπερ ἐπὶ τῶν τετραπόδων, ἔχει τὰς περὶ τὸ στέρνον τε καὶ τὸ ἀντικείμενον ὦμον ἐπωμίδας τε καὶ τράχηλον, οὐκ ἂν οἷόν τε ἦν ποιεῖσθαι περιφορὰς τῶν χειρῶν· ὥσπερ οὐδ' ἐπειδὰν ἐξαρθρωθεὶς ὁ βραχίων προσπέσῃ ταῖς πλευραῖς. πρὸς οὐδὲν γὰρ τῶν ἀντικειμένων μερῶν ἐν τοῖς τοιούτοις παθήμασιν ἀνατείναι δυνάμεθα τὰς χεῖρας, ὡς ἂν προσπιπτούσης μὲν τῷ βραχίονι τῶν πλευ-

dice adaugens, & in rectum attollens, ibique jugulum connectens, id quod à Græcis acromion nominatur, efficit, tegmentum pariter humeralis articuli, præſidiumque futurum, nec non & humeri caput ſurſum prolabi non permiſſurum, protinusque ipſum ſcapularum latum os longius à thorace diſcedens retenturum. Nam hoc loco ſi nihil ad articuli cuſtodiam poneretur, facile à quocunque deforis incurſante læderetur, ac facile humeri caput ad lati oſſis ſcapularum exceſſum proſiliret, utpote neque profundum ſinum, neque altiora ſupercilia habentem. Niſi enim cum hoc, jugulum connecteretur, nihil vetaret, quin latum os ſcapularum ſuper thoracem incideret, & humeri articulum anguſtiorem efficeret, multasque ipſius humeri motiones impediret. Eo quod enim longiſſime à pectore diſtat, ipſi potiſſimum multiformis datur mobilitas: nam ſi coſtas attingeret, aut prorſus, proxime ſitus eſſet, quemadmodum in quadrupedibus juxta os pectoris ſternon dictum, oppoſitumque tergum epomidas vocatas, & collum habuit, nullo pacto manuum in orbem motiones fieri valerent: quemadmodum nec quando luxatus humerus ſuper coſtas ceciderit: ad nullam enim oppoſitarum partium in id genus affectibus manus tendere poſſumus,

Uuuuu costa-

πλευρῶν κυρτότητος, ἀπωθουμένης δὲ αὐτὸν εἴς τε τὰ ἐκτὸς καὶ τὰ πλάγια. ταῦτ' οὖν ἐγίνετο ἂν ἡμῖν τὰ παθήματα, κἂν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ πλεῖστον μὲν ἀπήχθη τοῦ στέρνου τὸ ἀκρώμιον.

X. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καθάπερ στήριγμα τὴν κλεῖν ἡ τοῦ Θεοῦ δημιουργία κατέθετο. τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ δίποδι καὶ ὀρθοπεριπατητικῷ ζώῳ ὄντι, πλατὺν μὲν τὸν θώρακα ἐποίησε, τὸ κατ' ὦμον δὲ ἄρθρον ἐξωτέρω τούτου κατέθετο. τῆς δ' αὐτῆς ἔχεται προνοίας καὶ ἡ τῆς κλειδὸς γένεσις. ἐπεὶ γὰρ ἀνατρέπεσθαι πρὸς τοὐκτὸς ἔδει τὰς ὠμοπλάτας ἑκατέρας τῶν κλειδῶν, ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ τε κατὰ τὸ στέρνον ὀστοῦ καὶ τοῦ πέρατος τῆς ἐν ταῖς ὠμοπλάταις ῥάχεως κατέθετο· τὰς δὲ κενὰς χώρας τῶν ἑκατέρωθεν τῆς ῥάχεως ὠμοπλατῶν διὰ μυῶν ἀνεπλήρωσε τῶν κινούντων τὸ κατ' ὦμον ἄρθρον. διὰ τί δὲ οὐκ ὀρθὴν ἀπὸ τοῦ στέρνου τὴν κλεῖν ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας ἐξέτεινεν, ἀλλὰ πῆ μὲν κυρτὴν, πῆ δὲ σιμήν; εἰ γὰρ ὀρθαὶ αἱ κλεῖδες πρὸς τὰς ὠμοπλάτας ἐξετάθησαν, οὐκ ἂν ὁ θώραξ ἀξιόλογον ἔσχε διάτασιν.

XI. Διὰ τί δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος περιφερὴς κατεσκευάσθη, καὶ ἡ ὑποδεχομένη ταύτην κοιλότης γλυμῆς; ἢ ὅτι ἐν πολλαῖς ἅμα καὶ ποικίλαις κινήσεσιν ἡ ξύμπασα χεὶρ παρα-

coſtarum convexo humero ſeſe objiciente, ipſumque extrorſum & in latera protrudente. Igitur iidem nobis ad hunc modum naturaliter habentibus affectus obvenirent, niſi humeri cum ſcapula nexus, acromion Græci nominant, longiſſime à pectore abeſſet.

X. In medio intervallo ceu firmamentum quoddam, jugulum Divina ſapientia collocavit: ſiquidem homini bipedi animali, & erecto ingredienti latum ſane pectus conſtituit: at humeralem articulum exterius molita eſt. Eandem providentiam & juguli creatio teſtatur: cum enim lata oſſa ſcapularum in exteriorem partem recurvari neceſſe eſſet, utrunque jugulum inter pectorale os & extremam latorum ſcapularum oſſium ſpinam ſitum eſt, ſed vacua oſſium iſtorum ſpacia, ab utroque ſpinæ latere muſculis humeralem articulum cientibus replentur. At quare non directum ab oſſe pectoris jugulum, ad oſſa lata ſcapularum, natura produxit, ſed alibi gibberoſum, alibi ſinuatum? An ſi directe jugula ad ſcapularum lata oſſa pertinerent, non ſatis ample pectus poſſet dilatari?

XI. Quare autem ſuperius humeri caput rotundum eſt, ipſum recipiens ſinus modice cavus? An quoniam tota manus ad multos juxta variosque ciendos motus idonea,

ρασκευαζομένη τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐδεῖτο περιφερῆ κεκτῆσθαι. τὴν δὲ ὑποδεχομένην αὐτὴν κοιλότητα, μήτε βαθεῖαν ἱκανῶς, μήτε εἰς ὀφρύας μεγάλας τελευτῶσαν. συνδέδεται μὲν οὖν τὸ κατ᾽ ὦμον ἄρθρον συνδέσμοις ὑμενώδεσι πολλοῖς τε καὶ ἰσχυροῖς· κινεῖται δὲ ὑπὸ μυῶν τε καὶ τενόντων ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἔσω ἅμα καὶ ἔξω. ὅστις δὲ θέλει διαγνωστικὸς εἶναι τῶν τοιούτων συνδέσμων, μυῶν τε καὶ τενόντων, ἀνατεμνέτω, εἰ μὲν εὐπορεῖ, πιθήκους, εἰ δὲ μὴ πάρεισι πίθηκοι, ἄρκτους· εἰ δὲ ἀπορεῖ καὶ τούτων, ἐν τοῖς τυχοῦσι ζώοις· πάντως δὲ ἀνατεμνέτω.

nea, humeri caput rotundum, & id recipientem cavitatem, haud ita profundam, ſuperciliiſque humilioribus cinctam habere debuit? Igitur humeralis articulus multis & validis membranoſis copulis deligatur: at ſurſum verſus & deorſum, in dextrum & in ſiniſtrum, introrſum juxta & extrorſum, per muſculos tendoneſque movetur. Quicunque vero id genus copulas, muſculos, & tendones cupit dignoſcere, ſimias, ſi in promptu dentur, diſſecato: harum ſi copiam non habeat, urſos: ſi & his careat, obvia quæque animalia, dummodo aliqua diſſecet.

XII. Μεταβῆναι δὲ καιρὸς ἐπὶ τὸ κατ᾽ ἰσχίον ἄρθρον, καὶ δεῖξαι τὴν τοῦ Θεοῦ δημιουργικὴν σοφίαν, ποία τις ἐστὶν περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀστῶν τούτων. ἀποπεραιώσασα γὰρ τὴν σύνθεσιν τῆς ῥάχεως, προσέφυσεν ἐπὶ τῷ πέρατι αὐτῆς τὸ καλούμενον ἱερὸν ὀστοῦν· ἑκατέρωθεν δὲ τῶν πλαγίων αὐτοῦ συνέφυσε δύο ὀστᾶ τῷ μεγέθει τοῦδε πολυπλάσια· τῷ δὲ σχήματι πολυειδέστατα· πρὸς μὲν τὰς λαγόνας ἀνατείνασα τῷ μεγίστῳ μέρει σφῶν αὐτῶν. ταῦτα δὲ καλοῦνται λαγόνος ὀστᾶ· εἰς δὲ τὰ πλάγια καὶ τὰ κάτω, κατὰ βραχὺ παρατείνουσα, ἅπερ ὀνομάζονται ἰσχία, κυκλοτερεῖς καὶ βαθείας κοιλότητας ἔχοντα, εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὰς κεφαλὰς τῶν μηρῶν. αὗται

XII. De coxæ articulo deinceps dicemus, artificioſamque DEI ſapientiam circa horum oſſium compagem oſtendemus. Natura ſpinæ compoſitionem abſolvens, ejus fini ſacrum vocatum os adjecit: cujus à lateribus oſſa duo longe majora, & figura multiformia collocavit, ad ilia uſque maximam illorum partem producens (appellantur autem ilium oſſa) ad latera etiam, & deorſum verſus paulatim extendens. Id genus oſſa coxæ nominantur, ſinus verticillatos profundoſque habentia, in quos femorum capita conjici debeant. Hujuſmodi cavitates à Græcis cotylæ vocantur, à Latinis heminæ dici poſſunt. Con-

 tinent

αὗται αἱ κοιλότητες ὀνομάζονται κοτύλαι· τὸ δὲ περιέχον αὐτὰς ὀστοῦν, ἰσχίον, καθά φησι καὶ Ὅμηρος,

Ἰσχίῳ ἐνστρέφεται, κοτύλην δέ τέ μιν καλέουσιν.

XIII. Ἐπεὶ οὖν ἔργον μέγιστον κατὰ τοῦτο τὸ ἄρθρον ἔμελλε γίνεσθαι· σκέλος γὰρ μακρὸν καὶ βαρὺ, συγκείμενον ἐξ ὀστῶν, ὑπὸ συνδέσμων δεδεμένον, καὶ μυσὶ περιβεβλημένον, ἐκτείνεσθαί τε καὶ κάμπτεσθαι δεόμενον, ὡς βαδίσεως ὄργανον ἐσόμενον. οὐκ ἤρκει δὲ ἡ κοιλότης μόνη ἡ ὑποδεχομένη τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἀπαντᾶν πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο· ἐδεῖτο γὰρ πολλῶν τῶν συνδούντων· τούτου χάριν ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία. ἐκ μὲν τοῦ πυθμένος τῆς κοτύλης ἐξέφυσε στρογγύλον νεῦρον, χονδρώδη σύνδεσμον καταφύντα εἰς τὴν τοῦ μηροῦ κεφαλὴν, συνδοῦντα αὐτὰς τοῦ μὴ ἐξολισθὸν γίνεσθαι· ἐκ δὲ τῶν ὀφρύων τῆς κοτύλης ἐξέφυσεν ἄλλους συνδέσμους, συνδοῦντας κυκλοτερῶς ἅπασαν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ, οὐ στρογγύλους καὶ μονωτάτους, καθάπερ ἡ ἐκ τοῦ πυθμένος αὐτῆς ἔκφυσις, ἀλλὰ πλατεῖς καὶ ἀσφαλῶς περιθέοντας τὰς ὀφρύας τῆς κοτύλης, πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ἄρθρου. ὅταν οὖν οὗτοι οἱ σύνδεσμοι καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ πυθμένος ἐκφυόμενος ὑγρανθῶσι διά τι ῥεῦμα ὀλισθαίνειν αὐτῶν συγχωροῦσιν εἰς τέσσαρας τόπους, ἢ ἔξω ἢ ἔσω, ἢ ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς αὐτοὺς συνδέσμους σκληροτέρους καὶ ξηροτέρους Θεὸς ἀπειργάσατο.

XIV. Ἐπεὶ

* Iliad. ε. 306.

tinenti eas oſſi, coxæ vocabulum eſt: unde inquit * Homerus:

Vertitur in coxa, noſtri & dixere cotylam.

XIII. Igitur quandoquidem maximum opus ab hac commiſſura præſtari debuit, crus enim longum & grave eſt, ex oſſibus conſtans, copulis alligatum, muſculis veſtitum, tentione curvatuque indigens, utpote ambulatus organum futurum: ſolus autem coxæ ſinus femoris tuberoſum caput recipiens, tanto muneri ſatis non fuit (multis enim colligantibus opus erat) DEI erga homines amor ex heminæ fundo teretem nervum promiſit, cartilaginoſum vinculum femoris capiti inſertum, adſtringensque, ne facile elabatur: inde ex heminæ oris aliæ copulæ oriuntur, totum femoris caput in orbem conſtringentes, non teretes & ſolæ, qualis quæ ex fundo porrigitur, ſed latæ, valenterque heminæ oras ad commiſſuræ præſidium ambientes. Itaque cum id genus vincula, illudque etiam, quod de fundo exoritur, aliqua fluxione maduerint, femoris caput in quatuor loca exlire permittunt, aut extrorſum verſus, aut introrſum, aut in priores partes, aut in poſteriores, propterea has easdem copulas duriores ariores que Divina ſapientia condidit.

XIV. Quo-

XIV. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤρκει μόνον ἡ σύνταξις τῶν ὀστῶν πρὸς βάδισιν, ἢ πρὸς στάσιν, ἀλλὰ καὶ κεῖσθαι, καὶ ἵστασθαι, καὶ βαδίζειν ἔδει τὸν ἄνθρωπον ὀρθοπεριπατητικὸν ὄντα, ἐνέδυσε τὰ ὀστᾶ τοῦ σκέλους ἀπὸ τῆς κοτύλης μέχρι τοῦ γόνατος μύας μείζους τε καὶ πολλοὺς κύκλωθεν εἰς ἀπονευρώσεις τελευτῶντας, καὶ πάλιν ἑτέρους ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ γόνυ διαρθρώσεως μέχρις ἀστραγάλων καὶ πτέρνης, μύας πολλούς τε καὶ παχεῖς, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ ὄπισθεν τοῦ σκέλους μέρη, ἃ γαστροκνημίας ὀνομάζομεν. τούτους ἅπαντας πρός τε τὴν κίνησιν τῶν κατὰ τὸ σκέλος ἄρθρων ἡ δημιουργία τοῦ Θεοῦ κατεσκεύασε, καὶ πρὸς ῥώμην τοῦ αὐτοῦ σκέλους καὶ εὐπρέπειαν, ὥσπερ τινὰ ἐνδύματα περιθεῖσα πανταχόθεν τοῖς σκέλεσι.

XV. Καὶ ἀνωτέρω τούτων πάντων, τὸ πάνυ φροντιστικὸν αὐτοῖς καὶ ὠφέλιμον τὴν τῶν ἀνθρώπων καθέδραν κατεσκεύασεν. ἀνωτέρω γὰρ ἀμφοτέρων τῶν σκελῶν, κάτωθεν δὲ καὶ ἑκατέρωθεν τοῦ ἱεροῦ τοῦ πλατέος ὀστοῦ, ἐπειδὴ πρὸς ὀρθὰς γωνίας ἐν τῷ καθίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον τὸ τῆς κοτύλης ἄρθρον κατεσκεύαστο· ἐδεῖτο δὲ περιβλημάτων πολλῶν μὲν εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν κενῶν χωρίων ἀμφοτέρων τῶν ἄρθρων, τῶν δὲ πρὸς εὐπρέπειαν, τῶν δὲ εἰς μόνιμον ἕδραν τῆς τῶν ἀνθρώπων καθήσεως, κατέφυσε μύας πολλοὺς ἁδροὺς καὶ τῇ θέσει ποικίλους· ἄλλους μὲν λοξούς, ἄλλους δὲ ἐγκαρσίους, ἄλλους δὲ εὐθεῖς ἐγκατέμιξε κατὰ τὰς πυγάς

XIV. Quoniam vero oſſium ſtructura non ad ambulandum ſolum, & ad ſtandum ſatis erat, verum etiam & jacere, & ſtare, & ambulare hominem erecto corpore oportebat, cruris oſſa ab hemina ad genu, majoribus multisque muſculis in nervoſam naturam deſinentibus undique ſtipavit. Itemque à genu commiſſura ad malleolos usque & calcaneum, aliis frequentibus craſſisque muſculis oſſa illa, potiſſimum poſteriores partes, quas ſuras appellamus, communivit, iſtos omnes & ad cruris artus movendos, & ad vim decoremque ſibi addendos, ſumma DEI providentia creavit: ceu quædam enim amicula, eos cruribus circumpoſuit.

XV. Verum ſuper hæc omnia ejus conſilium atque utilitas, in comparanda homini ſede apparuit: nam ſupra utraque crura, ſed infra ſacrum os, & ab utroque latere, quoniam ad rectos angulos in ſedendo heminæ commiſſura curvatur, multisque tegmentis cum ad inania amborum artuum ſpacia replenda, tum ad decorem augendum, ſtabilitatemque ſedenti homini præſtandam opus erat: multos ſolidos muſculos, & ſitu diverſos, alios obliquos, alios transverſos collocavit, rectos alios ſecundum clunes interpoſuit, ad utrumque munus obeundum, ut ſtantibus

ſci-

γὰς, εἰς ἀμφοτέρων τῶν ἐνεργειῶν ἀναπλήρωσιν, ἱσταμένων μὲν τῶν ἀνθρώπων εὐπρέπειαν, καθημένων δὲ ἀνωδυνίαν καὶ ἀσφαλῆ ἕδραν, χωριζομένην κατὰ τὴν πυγὴν δεξιά τε καὶ ἀριστερά.

ſcilicet ornamentum, ſedentibus indolentiam, tutamque ſedem ſecundum clunes in dextrum & ſiniſtrum bipartitas compararent.

XVI. Κατὰ δὲ τὰ πρόσω μέρη κυκλοτερέσιν ἀποφύσεσιν ἀξιολόγοις τὸ μέγεθος, εἰς ταὐτὸν ἀλλήλοις ἰόντα τὰ καλούμενα ἥβης ἰστᾶ, σιμὰ κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῶν ἐπιφάνειαν ὄντα, συνήρμοσε διὰ χόνδρου, ὡς μίαν κοιλότητα γενέσθαι μεγάλην, καλύπτουσάν τε ἅμα καὶ φρουροῦσαν τῇ τε κύστει, καὶ τῇ μήτρᾳ, καὶ τῷ ἀπευθυσμένῳ ἐντέρῳ. ὑπέρκειται μὲν οὖν ἡ μήτρα, τῶν δύο· τὸ δὲ ἀπευθυσμένον ἔντερον ὑπόκειται. ἡ δὲ μήτρα μέσον ἀμφοτέρων κεῖται. τῷ μὲν γὰρ ἀπευθυσμένῳ ἐντέρῳ ἐπίκειται, τῇ δὲ κύστει ὑπόκειται.

XVI. A prioribus autem partibus, rotundis proceſſibus inſignem magnitudinem habentibus, vocata pubis oſſa in unum coeuntia, & in exteriora recurvata, per cartilaginem committuntur, unamque ſpacioſam concavitatem faciunt, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum contegentem juxta atque tuentem: duobus ſuperior veſica eſt, rectum inteſtinum ſubjacet, vulva medium locum tenet: nam ſuper inteſtinum, ſubter veſicam eſt.

XVII. Εἴπωμεν οὖν πρῶτον περὶ τῆς θέσεως αὐτῆς, ὡς κρείττων τόπος οὐκ ἦν εὑρεθῆναι τῇ ὑστέρᾳ, πλὴν ἔνθα κατετέθη. οὗτος γὰρ καὶ πρὸς ἀφροδίσιον ὁμιλίαν ἐπιτήδειος, καὶ πρὸς τὴν τοῦ σπέρματος ὑποδοχήν, καὶ προσέτι τὴν τοῦ κυήματος αὔξησιν. ἐπὶ πλεῖστον γὰρ ἀλύπως διαστέλλεσθαι πέφυκεν ἡ ὑστέρα, εἰς τὴν τοῦ τελειωθέντος ἐμβρύου ἀποκύησιν, ὡς ἂν πρὸς τὰ κάτω τε καὶ πρὸς τὰ σκέλη ἔξοδος τοῦ κυηθέντος ῥᾴων ᾖ. ὁ γὰρ τῆς ὑστέρας αὐχήν, εἴσοδος μέν ἐστι τοῦ σπέρματος, ἔξοδος δὲ τοῦ τελειωθέντος ἐμβρύου. τὸ γὰρ γυναικεῖον αἰδοῖον, διανοίγεται μὲν ἐν ταῖς συνουσίαις, τοσοῦτον ἐκτεινόμενον ὡς δι' εὐρείας ὁδοῦ φερό-

XVII. Igitur primum ſitus ejus rationem exponamus. Nullus ſane locus vulvæ aptior, quam iſte inveniri potuit, & ad venereos amplexus, & ad ſemen recipiendum, & ad fœtus incrementum: vulva enim in maximum tumorem ad abſolutum fœtum pariendum naturaliter diſtendi poteſt, ut deorſum verſus, & ad crura facilior ſit fœtus emiſſio. Nam vulvæ cervix feminis eſt introitus, & jam abſoluti fœtus ad exitum via: muliebre namque genitale in concubitu adeo diſtentum pateſcit, ut recta injectum ſemen ſubito atque affatim in uteri ventriculos ſubeat: facto conceptu tam

φερόμενον τὸ σπέρμα, ἀθρόον ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὰς κοιλίας τῶν ὑστερῶν. συλλήψεως δὲ γεγονυίας εἰς τοσοῦτον μέμυκεν, ὡς ἄβατον εἶναι πρός τε τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξω. τελειωθέντος δὲ τοῦ κυήματος, ἐπὶ πλεῖστον διΐσταται, ὡς ὅλον ταύτῃ διέρχεσθαι τὸ ἔμβρυον.

XVIII. Εὐλόγως ἄρα νευρῶδες ἅμα καὶ σκληρὸν μετρίως κατεσκευάσθη. τὸ δὲ κύτος τῶν ὑστερῶν μερίζεται εἰς κόλπους δύο, ἕνα ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ ἕνα ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, καθώς φησι καὶ Ἱπποκράτης, ἔμβρυα τὰ μὲν ἄρρενα ἐν τοῖς δεξιοῖς, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μᾶλλον· ἔοικε δὲ ἡ μήτρα τῷ ταῦ γράμματι, ὡς εἶναι τῷ μὲν ἰ τοῦ τ', κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ γυναικείου αἰδοίου· τὸ δὲ ἄνωθεν, ὁ τράχηλος τῆς μήτρας· ἡ δὲ μίξις τοῦ ἰ μετὰ τῆς κεφαλῆς ἐγκαρσίου, ἐστὶ τὸ κύτος τῆς μήτρας, εἶναι δὲ χρὴ τὸ ἐγκάρσιον ἰ τῆς κεφαλῆς τοῦ τ, ἀμφίκυρτον, ὡς εἶναι τὰς ἑκατέρωθεν κυρτότητας, τὰς κεραίας τῆς μήτρας. πλησίον δὲ τῶν κεραιῶν ἀμφοτέρων, κεῖνται τῆς θηλείας οἱ ὄρχεις, ὡς πρὸς ἑκάτερον λαγόνα βάλλοντες τὸ σπέρμα, ἑκάτερος εἰς ἑκατέραν τῶν κεραιῶν. οὐχ ὅμοιοι δὲ τῷ σχήματι, ὡς ἐπὶ τῶν ἀρρένων, οὐδὲ μείζους ὁμοίως, ἀλλὰ καὶ μικρότεροι καὶ σκληρότεροι, καὶ πλαδαρώτεροι, ὡς φακοειδεῖς εἶναι τῷ σχήματι.

XIX. Γίνεται δὲ ἡ σύλληψις τὸν τρόπον τοῦτον· ὅταν ὑπὸ τοῦ συμφύτου πνεύματος ἡ τοῦ σπέρματος ὑγρότης ακον-

tam arcte occluditur, ut internis æque atque externis penitus inacceſſum ſit. Fœtu perfecto, latiſſime dehiſcit, ut totus infans iſthac pervadere poſſit.

XVIII. Igitur non inconſulto nervoſa, modiceque dura eſt uteri ſubſtantia. Interius autem uteri cavum in duos ſinus diſtinguitur, à dextra unum, alterum à læva, proinde maſculos fœtus in dextra, fœminas in ſiniſtra magis concipi dicebat Hippocrates. Uterus ſane T literæ imaginem refert, ita tamen, ut hujus literæ pediculus in muliebris genitalis ſummo collocetur: ſuperior vero uteri pars, ejus cervix eſt: at pediculi cum transverſo capite connexio, uteri caua laxitas eſt. Verum transverſam T literæ virgulam, utrinque recurvam eſſe neceſſe eſt, ut utrobique facta curvitas, uteri cornua repræſentet. Prope utrumque cornu, fœminæ teſtes ſiti ſunt, utpote ab utroque latere ſemen uterque in utrumque cornu jacientes. Neque figura ſimiles marium teſtibus ſunt, nec æque grandes, ſed minores, duriores, imbecilliores, lenticularique forma præditi.

XIX. Ad hunc ſane modum in utero fit graviditas, quando ab ingenito ſpiritu, ſeminis humor intra vulvæ

ἀκοντιζομένη τοῖς τῶν ὑστερῶν ἐμπέσῃ χιτῶσι τραχέσιν οὖσι, συναναμίγνυται τῷ τῆς θηλείας σπέρματι γλισχρῷ καὶ αὐτῷ ὄντι, καὶ ὡς ἂν αὐτή τε γλισχρὴ ὑπάρχουσα, καὶ σκληροῖς ὁμιλήσασα σώματι δίκην ἀλοιφῆς ἑτοίμως κολλᾶται. κἀντεῦθεν ἤδη μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ πολλὰ γίνεται θαυμαστὰ ἔργα ὑπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς τοῦ ζώου διαπλάσεως· αὐτὰς μὲν τὰς μήτρας ταχέως συσταλῆναι περὶ τὸ σπέρμα, μῦσαι δὲ σύμπαντα τὸν αὐχένα, καὶ μάλιστα τὸ ἔνδον στόμιον αὐτοῦ, τὴν δὲ ἀλείφουσαν ὑγρότητα τὰς τραχύτητας τῶν ὑστερῶν ὑπὸ τὴν ἐντὸς ἅπασαν αὐτῶν ταθεῖσαν, ὑμένα λεπτὸν ἀποτελεσθῆναι τὸν καλούμενον ἀμνεῖον, ὅν τινά φασιν ὑποδέχεσθαι τὸν οἷον ἱδρῶτα τοῦ κυομένου. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ σπέρματος, καὶ τὸν ἀλλαντοειδῆ χιτῶνα φύεσθαι, ὃν εἰς τὴν κύστιν αὐτοῦ συντετρημένον ἀθροίζειν ἐν ἑαυτῷ ἄχρι τῆς ἀποκυήσεως, τὸ οἷον οὖρον τοῦ κυομένου. τούτοις δὲ ἔξωθεν ἐν κύκλῳ περιβέβληται τὸ χορίον, χιτών τις καὶ αὐτὸς ὑπάρχων τρίτος, ὃ διά τινος πόρου συντέτρηται πρὸς τὴν τοῦ κυομένου κύστιν. τούτῳ αἱ κατὰ τὸ χορίον ἀρτηρίαι καὶ φλέβες ἅπασαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκφύονται τῷ κυομένῳ τέσσαρες γινόμεναι, καθάπερ ἐκ ῥιζῶν πολλῶν ἀθροιζόμενα πρέμνα, δύο μὲν ἀρτηρίαι, δύο δὲ φλέβες, μέσον δὲ αὐτῶν περιέχουσι τὸν οὐραχὸν οὕτως ὠνομασμένον τοῖς ἀνατομικοῖς, τὸν ἐκ

vulvæ tergora, natura aſperiora detruſus inciderit, cum muliebri ſemine, & ipſo tenaciore permiſcetur: ipſe etiam, utpote viſcidus aſperaque contingens corpora, facile inſtar unguinis adhæreſcit. Inde jam unico temporis momento multa admirabilia opera à ſummo artifice DEO, initio creandi animalis perficiuntur. Vulva celeriter circa ſemen contrahitur: tota cervix, potiſſimum tamen interius ejus oſtiolum diligenter concluditur, humor interiorem vulvæ faciem inungens, & ejus aſperitudinem lævigans, membrana fit, quam Græci amnion vocant. Hanc ajunt eum, qui fœtus veluti ſudor eſt, recipere. Ex ipſo autem ſemine altera membrana gignitur, eam Græci à farciminis ſimilitudine allantoidea nominarunt. Hæc foramine in veſicam pertinente, cava intra ſe infantis veluti lotium, usque ad partus tempora colligit. Extra has in orbem tertia quædam membrana ſuperdatur, quam Græci chorion, Latini ſecundas dixere: & per iter quoddam usque ad infantis veſicam perforatur. Hoc in meatu ſecundarum venæ, arteriæque omnes, infanti eo more quatuor enaſcuntur, quo ex multis radicibus collecti caudices oriuntur. Duæ ſunt arteriæ, duæ venæ; quarum medius eſt urinæ canalis, urachos inde apud Anatomicos appel-

ἐκ τοῦ πυθμένος ἐξοχετεύοντα τὸ οὖρον εἰς τὸν ἀλλαντοειδῆ χιτῶνα. ἐφ᾽ ἑκάστῳ γὰρ δὴ στόματι τῶν εἰς τοῦτο ἐχόντων ἀγγείων, δι᾽ ὧν καὶ τὸ καταμήνιον ἐφέρετο, αὗται γίνονται περὶ τὸν τοῦ κύειν καιρόν. συνδεῖ δὲ αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας λεπτὸς ὑμὴν, ἀλλ᾽ ἰσχυρὸς, ὃς περιφυόμενος ἅπασι τοῖς ἀγγείοις ἔξωθεν, τῶν ὑστερῶν δὲ τοῖς ἔνδον μέρεσιν ἐκφυόμενος, σκέπει καὶ φρουρεῖ, καὶ συνδεῖ ἅπαντα τὰ ἀγγεῖα, καὶ αὐτὰς τὰς ὑστέρας. ταῦτα τὰ ἀγγεῖα προέρχονται κατὰ τὸν ὀμφαλὸν τοῦ ἐμβρύου· ἐκ δ᾽ αὖ τοῦ ὀμφαλοῦ, μία μὲν φλὲψ ἐκ τῶν δύο συντεθεῖσα, ἀνήκει μέχρι τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος, τροφὴν τῷ ἐμβρύῳ προσάγουσα· αἱ δὲ ἀρτηρίαι τὸ μῆκος τῆς καρδίας ἐκφυγοῦσαι, τῇ κατὰ ῥάχιν ἀρτηρίᾳ συμφύονται, καὶ δι᾽ αὐτῆς προσάγουσι τῇ καρδίᾳ τὸ πνεῦμα. πᾶσα γὰρ τροφὴ καὶ ζωὴ τῷ ἐμβρύῳ διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ προσφέρεται.

XX. Εἰ λαβὼν οὖν τις ἐγκύμονα αἶγα, σχίσας τε αὐτὴν ἐντέχνως βουληθείη γνῶναι, εὑρήσει τὸ μὲν ἔμβρυον νηχόμενον ἐν τῷ περιεχομένῳ ὑγρῷ ὑπὸ τῆς μήτρας τῷ συναχθέντι ἀπὸ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ ἐμβρύου, ὡς ἀποίῳ καὶ μηδὲν βλάπτοντι τὸ ἔμβρυον· βασταζόμενον δὲ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, διὰ τῶν ἀγγείων τῶν προσαγόντων τό, τε αἷμα καὶ πνεῦμα. πάντες οὖν οἱ χιτῶνες οἱ περιέχοντες τὸ ἔμβρυον, ἐντὸς τῆς μήτρας κεῖνται. ὁ μὲν οὖν ἀμνειὸς ἀμέσως περιέχων τὸ ἔμβρυον, ὑποδέχεται τὸν ἐκ τοῦ ἐμβρύου συναγόμενον ἱδρῶτα. ὁ δὲ ἀλλαν-

appellatus, è veſicæ ſpecu lotium in allantoidea tunicam derivans: ab ſingulo enim vaſorum in uterum intrantium, menſeſque iſthac purgantium oſculo, nunc poſitæ venæ arteriæque circa concipiendi tempora gignuntur. Iſtas inter ſe tenuis membrana, ſed valida connectit: quæ exterius vaſis omnibus adhæreſcens, & ex penitioribus uteri partibus oriens, vaſcula omnia, ipſumque uterum operit, colligat atque tuetur. Id genus vaſa ad infantis umbilicum procedunt. Rurſum ab umbilico una ex duabus vena compoſita, uſque ad jecoris cava fœtui alimentum ſubvehens perlabitur: arteriæ vero cordis longiquitatem evitantes, cum ſpinali arteria coaleſcunt, per ipſamque in cor ſpiritum transmittunt: omnis enim alimonia & vita infanti per umbilicum ſuggeritur.

XX. Igitur ſi quiſpiam gravidam capram accipiens, & ipſam artificioſe reſcindens notitiam capere voluerit, in humore intra vulvam contento ex fœtus ſudore manante, utpote omni qualitate carente, ac minime noxio infantem natare, & ex umbilico per conceptacula tunc ſanguinem ſpiritumque advehentia ſuſtentari comperiet. Itaque membranæ omnes fœtum involventes, intra vulvam ſunt poſitæ. Amnius fœtui contiguus, ſudorem ab ipſo defluentem colli-

ἀλλαντοειδής, συντέτρηται μὲν κατὰ τὸ αἰδοῖον τοῦ ἐμβρύου, καθὼς ἀνώτερον εἴρηται. ὑποδέχεται δὲ τὸν οὐραχὸν, κατ' αὐτὸ τὸ τρῆμα ἐξάγοντα εἰς αὐτὸ τὸ τοῦ ἐμβρύου οὖρον, ὅπως μὴ μιχθῇ τῷ τοῦ ἱδρῶτος ὑγρῷ. τὸ μὲν γὰρ οὖρον δριμὺ ὂν, διέβρωσεν ἂν τὸ ἔμβρυον τῇ δριμύτητι. διὰ τοῦτο οὖν ἡ φιλάνθρωπος τοῦ Θεοῦ δημιουργία πολλοὺς κατεσκεύασε χιτῶνας κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς κυήσεως, πρὸς ὑποδοχὴν τῆς διαφορᾶς τῶν ὑγρῶν. τρίτος δὲ χιτὼν τὸ χωρίον κατεσκευάσθη, ἐκτὸς μὲν τῆς μήτρας κείμενος· πόρρω δὲ τοῦ ἐμβρύου κατεσπαρμένα ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰ ἀγγεῖα τῶν φλεβῶν καὶ τῶν ἀρτηριῶν, δι' ὧν τρέφονται πάντα τὰ μόρια τὰ ἐντὸς τῆς μήτρας. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ὀνομασίαν ἐκτήσατο, ἐκ τοῦ πάντα τὰ κατὰ τὸ ἔμβρυον γινόμενα περιέχειν· ὁ δὲ ἀλλαντοειδὴς χιτὼν, ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλᾶντας ὁμοιότητος τὴν προσωνυμίαν ἔσχηκε. τὰ γοῦν εἰς τὴν μήτραν καθικνούμενα τῶν ἀγγείων στόματα, ὀνομάζονται κοτυληδόνες. ταῦτα εἰ μὲν στερρὰ καὶ ξηρὰ εἰσὶ, κατέχουσι τὸ ἔμβρυον κἂν βαρὺ ᾖ, ἕως ἂν πλεωθῇ· εἰ δὲ κάθυγρα καὶ γλίσχρα, ἀδυνατοῦσι μὲν κρατεῖν τὸ ἔμβρυον, συγχωροῦσι δὲ αὐτὸ ἀμβλωθρίδιον γίνεσθαι. τοῦτο σκοπήσας καὶ Ἱπποκράτης ἰατρικῆς προμηθεὺς, ἔγραψεν ἐν ἀφορισμῷ οὕτως, Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσαι ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα καὶ τρίμηνα ἄνευ φανερῆς προφάσιος, τού-

colligit, ſed vocatus allantoides, verſus infantis genitale foratur, ut ſupra poſuimus: & urinæ iter, quod urachon vocavimus, intra foramen recipit. Illud vero infantis lotium educit, ne cum ſudoris humore miſceatur: vrina enim acris cum ſit, tenerum fœtum acrimonia ſua corroſiſſet. Quapropter Divina ſapientia ſummo homines amore complectens, ipſo fœturæ tempore plures tunicas diverſis humoribus ſuſcipiendis machinata eſt. Tertia membrana, quam ſecundas nominant, effecta eſt: intra vulvam quidem ſita, procul tamen à fœtu, ex venis arteriiſque contexta, per quas omnia intra vulvam membra nutriuntur. Inde quoque appellationem hanc, chorion apud Græcos adepta eſt: quod omnia ad fœtum pertinentia contineat. Allantoides vero membrana ab inteſtini ſimilitudine vocabulum habet, quaſi inteſtinalis. Vaſculorum ſane oſtiola in uterum ſubeuntia, acetabula nominantur: ea ſi firma aridaque ſint, fœtum quamvis gravem, uſque dum abſolvitur, retinent: ſi madentia, lentoque humore viſcida fuerint, fœtum retentare nequeunt, ſed abortivuum partum fieri permittunt. Id Hippocrates medicinæ Prometheus contemplatus, in aphoriſmo quodam ita ſcriptum reliquit: Quæcunque uterum geren-

ταύτησιν αἱ κοτυληδόνες τῆς μήτρας, μύξης μεσταί εἰσι, καὶ οὐ δύνανται κρατεῖν διὰ τὸ βάρος τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἀπορρήγνυνται.

XXI. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ παροῦσα διδασκαλία περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου πρόκειται διδάσκειν, ζωογονεῖται δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκ δύο, πατρός τε καὶ μητρὸς, προστάξει τοῦ πάντα δημιουργήσαντος Θεοῦ ἡμῶν· διὰ τοῦτο καὶ τὰ γεννῶντα μόρια ἐξ ἀνάγκης δύο βέλτιον γενέσθαι· τὸ μὲν ἐν τοῦ ἄρρενος, τὸ δὲ ἕτερον τῆς θηλείας εἰς ὑποδοχήν. ὀνομάζονται δὲ ἀμφότερα αἰδοῖα, ὅτι οὖν οὐκ ἦν βελτίων τόπος εἰς κατάθεσιν τοῦ ἄρρενος αἰδοίου, πλὴν ἵνα περ καὶ κατετέθη, ἐκ τῶν δ' ἂν μάθοις. πότερον ἐγγυτέρω τῆς ἕδρας ἔδει τεθῆναι; ἀλλ' ἀποπατοῦσι δύσχρηστον· ἀλλ' ἀνωτέρω πρὸς τὸ ὑπογάστριον τὴν θέσιν ἔχειν, οὐ μόνον ἀπρεπὲς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ δύσχρηστον, καὶ ῥᾴδιον πάσχειν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν προσβολῶν.

XXII. Πάλιν, πότερον τεταμένον εἶναι διὰ παντὸς, ἢ χαλαρὸν, ἢ ἐν μέρει τούτων καθὼς νῦν ἐστίν; εἰ μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἐντεταμένον ἦν, οὐ μόνον ῥᾴδιον πρὸς τὸ πάσχειν, ἀλλὰ καὶ δύσχρηστον ἂν ἦν, καὶ ἀπρεπές. εἰ δὲ κεχαλασμένον ἦν διὰ παντὸς, ἄχρηστον ἂν ἦν, οὗ χάριν ἐγένετο μηδὲ ποτὲ ἐργάσασθαι δυνάμενον. εἰ δὲ ἐν μέρει μὲν χαλαρὸν, ἐν μέρει δὲ ἐντεταμένον, αὐτὸ δὴ τοῦτο ἄξιον θαυμάζειν, εἰ

gerentes citra evidentem cauſam bimeſtres aut trimeſtres abortiuntur, his uteri acetabula muci plena ſunt, neque præ gravitate fœtum ſuſtinere valent, ſed abrumpuntur.

XXI. Igitur quoniam præſens hic liber hominis fabricam docere propoſuit, à duobus autem, patre ſcilicet ac matre, homo gignitur, ita enim præcepit effector & conditor mundi Deus,) idcirco & genitales partes neceſſario duas eſſe melius fuit, unam maris, alteram fœminæ, ad recipiendum idoneam; utraque pudenda nominantur. Sedem ad virilis pudendi ſitum aptiorem non eſſe, quam ubi nunc eſt, ex his diſcere facile fuerit. Num propius ano ipſum poni oportuit? an alvuum exonerantibus id eſſet incommodum? ſed ſurſum verſus ad abdomen collocari, non deforme ſolum, verum etiam inutile foret, & facile ab exterius incidentibus vim pateretur.

XXII. Item, num ſemper rigens protentumque, aut contra laxum ſemper & flaccidum, aut viciſſim, quemadmodum nunc habet, eſſe debuit? Primum ſi continenter arrectum eſſet, à quaque levi cauſa læderetur: eſſet deinde incommodum atque deforme: at ſi flacceſcens langueret aſſidue, prorſus eſſet ſupervacuum, id cujus cauſa creatum fuit, præſtare non potens:

Xxxxx 2 quod

ὅτι οἷον αὐτὸ ὁ λόγος ἐξεῦρε χρῆναι, γεγονέναι τοιοῦτον καὶ φαίνεται νῦν ὑπάρχον.

XXIII. Ἐπεὶ τοίνυν σκληρόν τε ἅμα καὶ κοῖλον, καὶ σηραγγῶδες εἶναι χρὴ τὸ τοῦ αἰδοίου ἴδιον σῶμα, φαίνεται μὲν ἐξ ὀστοῦ τὴν γένεσιν ἔχον, καθάπερ οἱ λοιποὶ σύνδεσμοι. κοῖλον δὲ καὶ σηραγγῶδες μόνον ἐξ ἁπάντων, ὡς ἡ χρεία κελεύει, ἵνα ὄρθιόν τε καὶ ἀκλινὲς ἐν ταῖς συνουσίαις φυλάττοιτο. ἀλλὰ καὶ διίστασθαι, καὶ ἀνευρύνεσθαι τὸν πόρον χρήσιμον, ἵνα καὶ ἐπὶ πλεῖστον, καὶ πόρρω, καὶ κατ᾽ εὐθὺ ἐξακοντίζηται τὸ σπέρμα πρὸς τοὺς κόλπους τῆς μήτρας. τοῖς γοῦν ὑποσπαδιαίοις ὀνομαζομένοις, ἐπειδὴ ὁ πόρος τοῦ καυλοῦ ἐν τῷ τέλει διέστραπται, οὐ δύνανται γεννᾶν. δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ ἴασις· τμηθέντος γὰρ τοῦ δεσμοῦ, γεννῶσι.

XXIV. Διατείνεται οὖν τὸ αἰδοῖον ὑπὸ πνεύματος. παράκεινται δὲ αὐτῷ ἑκατέρωθεν δύο μύες τείνοντες τὸν πόρον, ὥσπερ τινὲς χεῖρες ἐν τῇ ἀποκρίσει τοῦ σπέρματος, εἰ μέλλοι πολὺ ἐξακοντίζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἡ οὐρηδόχος κύστις ἐτέτακτο πλησίον, ἕτερον οὐκ ἦν ἄμεινον ἐκκρίσεως πόρον ἐργάσασθαι, ἀλλὰ ᾧ καὶ αὐτὸ τὸ σπέρμα χρῆται. εὐλόγως καὶ ὁ ταύτης αὐχὴν ἅπαν κατείληφε τὸ τοῦ περιτο-

ναίου

quod ſi alternis modo laxum, modo rigens ſit, id ipſum certe omni admiratione dignum extiterit, quod quale ipſum debere eſſe ratio cogitavit, talem nunc eſſe reperiatur.

XXIII. Quamobrem cum genitalis membri corpus durum juxta, & cavum eſſe fiſtuloſumque debuerit: ex oſſe quidem, ut reliquæ copulæ, oriri cernitur: at concavum & fiſtuloſum ex omnibus ſolum eſt, taleque ipſum eſſe utilitas poſtulavit, ut rectum, nullamque in partem declinans, in venereo congreſſu perduraret. Verum diſtendi etiam ſpacioſiusque reddi ejus iter oportuit, ut quamplurimum ſemen, quam longiſſime rectaque in uteri ſinus profundatur. Quare vocati hypoſpadiæi, id eſt, quaſi ſpadones & oblæſi, cum colis meatus in fine retorqueatur, generare non poſſunt. Id vero curatio declarat: reſciſſo enim vinculo, apti ad generandum efficiuntur.

XXIV. Igitur pudendum ſpiritu diſtenditur, biniqūe ab utroque ejus latere muſculi adjacent, meatum in ſeminis miſſione, ſi multum ejiciendum ſit, veluti quædam manus diſtendentes: cæterum quoniam urinæ veſica prope ſita eſt, nullum aliud expellendæ urinæ iter, quam quo & ſemen utitur, excogitari potuit: itaque non injuria & ipſius cervix omnem peritonæi membranæ locum occupavit ab ano,

cui

ναίου χωρίον, ἀναφερόμενος ἀπὸ τῆς ἕδρας ἀφ' ἧς ἐξ ἀρχῆς ἔκειτο μέχρι τῆς κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐκφύσεως. ἐπὶ δὲ τῶν γυναικῶν, ἅτε οὐκ ὄντος αἰδοίου προπετοῦς, τὴν τοιαύτην ἀπόφυσιν ὁ τῆς κύστεως αὐχὴν οὐκ ἔτι ἔσχεν, ἀλλὰ τὸ μὲν αἰδοῖον τὸ γυναικεῖον ἐπίκειται κατὰ τῆς ἕδρας. ἐπὶ δὲ τὸ ἄνω πέρας αὐτοῦ τῆς κύστεως ὁ τράχηλος τελευτᾷ. κἀντεῦθεν προχεῖται τὸ οὖρον· οὔτε ἱκανῶς καμπόλος, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, οὔτε ὅλως μακρὸς γενέσθαι δεηθείς.

XXV. Αἱ δὲ τοῦ δέρματος ἐπιφύσεις ἐπὶ τοῖς πέρασι τῶν αἰδοίων, ἐν μὲν ταῖς γυναιξὶ κόσμου χάριν ἐγένοντο, καὶ τοῦ μὴ καταψύχεσθαι τὰς ὑστέρας, σκεπάσματα περιβέβληνται· τοῖς δὲ ἀνδράσι πρὸς τὸ κόσμον τινὰ φέρειν, καὶ ἀδύνατον ἦν μηδόλως ἔχειν αὐτά. πάντα οὖν ὅσα τοῖς ἀνδράσιν ὑπάρχει μόρια, ταῦτα ταῖς γυναιξί, καθ' ἓν μόνον διαφέροντα, ὡς ἔνδον μὲν ἐστι τὰ τῶν γυναικῶν μόρια, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἔξω.

XXVI. Φασὶν οὖν οἱ ἰατροί, ὅτι ἀνὴρ γυναικὸς τελειότερος· ἡ δὲ αἰτία, τῆς θερμότητος ἡ ὑπεροχή. ψυχρότερον γὰρ ὂν τὸ θῆλυ, οὐκ ἴσχυσε ποιῆσαι τὰ γεννητικὰ μόρια. ἀληθέστερον δ' εἰπεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ γένους διαδοχήν, τοιοῦτον τὸ θῆλυ κατεσκευάσθη πρὸς τὸ δέξασθαι καὶ κατασχεῖν σπέρμα, καὶ θρέψαι, καὶ τελειῶσαι τὸ κυόμενον, ἐπιτήδειον ὄργανον· τὸ ἄρρεν δὲ τοῦ θήλεος εὐλόγως θερμότερον, καὶ τὰ μόρια

cui à principio inſedit: ad eam, quæ apud virile eſt, germinationem aſcendens. At in mulieribus cum genitale non propendeat, hujuſmodi proceſſum veſicæ cervix non itidem habuit, ſed muliebre pudendum ſedi incumbit: ad ſuperiorem autem ejus finem veſicæ collum terminatur, atque inde urina profunditur, cum neque ita flexuoſum, ut in viris, neque ita longum eſſe debuerit.

XXV. Pelliculoſæ vero appendices extremis utriuſque genitalibus adjectæ, in muliebribus quidem ornamenti cauſa procreatæ ſunt: utque ne vulvæ refrigeſcant, tanquam operimenta objiciuntur: in viris autem præterquam quod ornamentum addunt, neutiquam ipſis carere mas potuit. Igitur omnes, quas viri habent, particulas, eædem & in mulieribus conſpiciuntur: eo ſolum differentes, quod mulierum genitalia intus deliteſcunt, virorum extrinſecus pendent.

XXVI. Quocirca Medici perhibent, virum eſſe muliere perfectiorem, hujuſce rei cauſam caloris exceſſum tradiderunt. Fœmina enim cum ſit frigidior, generationis membra foras propellere non potuit. Verius tamen dictum fuit, ad generis propagationem in hunc modum fœminam fuiſſe creatam, ad recipiendum continendumque ſemen; præterea ad alen-

μόρια εὐρύτερα καὶ μείζονα ἔσχηκε, καὶ εὐκινητότερα. εὐθὺς δὲ δήπου καὶ τοὺς ὄρχεις ἔμελλε τὸ θῆλυ μικροτέρους καὶ ἀσθενεστέρους ἔχειν· καὶ τὸ σπέρμα τὸ κατ' αὐτοὺς ἔλασσόν τε καὶ ἀσθενέστερον καὶ ψυχρότερον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ σκληρότερον καὶ σηραγγῶδες. πρὸς δὲ τὸ ἄκρον αὐτοῦ, ἐπιδερματὶς κρέμαται, ἥ τις ὀνομάζεται ποσθὴ, ὅπερ ἐκτέμνεται ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ.

XXVII. Εἴπωμεν τοίνυν κατὰ ποῖον εἶδος κινεῖται τὸ τοῦ ἀνδρὸς αἰδοῖον. τριῶν γὰρ οὐσῶν κινήσεων ἐν τοῖς μορίοις τοῦ σώματος, τῶν μὲν φυσικῶν, τῶν δὲ προαιρετικῶν, τῶν δὲ μικτῶν, εἴπωμεν κατὰ ποίαν κίνησιν κινεῖται τὸ αἰδοῖον· εἰ μὲν προαιρετικῶς ἐκινεῖτο, οἱ νεογνεῖς παῖδες χωρὶς προαιρέσεως ὄντες, ἀκίνητοι ἀνέμενον κατὰ τοῦτο τὸ μόριον. ἀλλὰ μὴν θεωροῦμεν αὐτοὺς κινουμένους. καὶ ἡμῖν δὲ αὐτοῖς καθ' ὕπνους τὸ αὐτὸ συμβαίνει. ὥστε φυσικὴ ἡ κίνησις τοῦ αἰδοίου, καὶ οὐ προαιρετική. πάλιν δὲ, πολλῶν ἡσυχαζόντων σωμάτων καὶ ἀκινήτων μενόντων, καὶ βλεψάντων ἢ ἁψαμένων ἑτέρων σωμάτων γυμνῶν, ἢ γυναικείων, ἢ ἀνδρείων εὐθὺς ἡ κατὰ τοῦτο σύνδεσμος ἐπηκολούθησε κίνησις. ὥστε προαιρετικῶς, οὐ φυσικῶς κινεῖσθαι. λείπεται οὖν κινεῖσθαι τὸ τρίτον εἶδος τῆς κινήσεως. ὡς μὲν γὰρ ὑπὸ μυῶν κινουμένη, κινεῖται κατὰ προαίρεσιν. πᾶσα γὰρ κίνησις διὰ μυῶν γινο-

dum percipiendumque fœtum, idoneum inſtrumentum. Idcirco mas fœmina calidior, merito membra ampliora, grandiora, mobilioraque poſſidet: ſtatim ſane & mulieris teſtes exiliores, imbecilliores, ac frigidiores eſſe debuerunt: eorum pariter ſemen paucius, infirmius & frigidius: æque autem genitale durius & cavernoſum, in cujus extremo pelliculoſum additamentum ſuſpenditur, quod præputium appellatur, id in cunni perculſione reſcinditur.

XXVII. Nunc utique quo motus genere virile cieatur, doceamus. Tres cum ſint in corporis particulis motiones, naturales, electoriæ ſive voluntariæ, ex utriſque mixtæ, qua iſtarum trium virile moveatur, declaremus: primum ſi electoria, proxime nati infantes electione carentes, immobiles hac parte permanerent: contra vero, ipſis arrigi videmus, identidem & nobis ſecundum quietem accidit: quare hinc efficitur, ut naturalis ſit pudendi motio, non electoria. In contrarium autem multis corporibus quieſcentibus prorſumque immobilibus, alia nuda mulierum virorumve corpora intuentibus aut tangentibus, protinus ac repente virile commovetur. Igitur electorie, non naturaliter commoveri videtur. Relinquitur ſane tertium, ut mixto ſcilicet genere moveatur: nam quatenus muſculis mobile, voluntario movetur: omnis

γινομένη προαιρετική ἐστιν. ὡς δὲ ἀπὸ πνεύματος, φυσική. κινεῖται ἄρα τὸ αἰδοῖον καὶ φυσικῶς, καὶ προαιρετικῶς.

omnis enim per muſculos motio, electoria eſt: quatenus vero à ſpiritu, naturaliter: itaque virile & naturalem & electorium motum habet.

XXVIII. Οἱ δὲ ὄρχεις τῶν ἀνδρῶν εἰς ὅσον δὴ τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος θερμότερον, εἰς τοσοῦτον μείζους γεγόνασιν. εἴπωμεν οὖν περὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τοῦ μεγέθους, καὶ τοῦ σχήματος, καὶ τῶν εἰς αὐτοὺς καθηκόντων πόρων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πεφυκότων. ἡ μὲν οὖν οὐσία τῶν ὄρχεων, ἀδὴν ἐστι, λευκὸς μὲν τὴν χροιὰν, σομφὸς δὲ καὶ ψαφαρὸς τὴν σύστασιν, ἀγγεῖα πολλὰ τριχοειδῆ καὶ ἀραχνοειδῆ καταπαρμένα κατ' αὐτὸν ἀδένα ἔχοντες. τὸ δὲ σχῆμα. *

XXVIII. At viriles teſticuli, quo mas fœmina calidior, eo fœmineis majores ſunt: quare de ipſorum materia, magnitudine & figura, præterea de canalibus ad eos pertinentibus, deque ab illis germinantibus, in præſentia diſſeramus. Igitur teſtium materia glanduloſa eſt, colore alba, fungoſa, levisque, vaſcula multa capillacea aranealique tenuitate per ipſam glandulam ſparſa, figura quidem rotunda oblongaque formati ſunt.

XXIX. Porro vaſa ipſos ineuntia ita ſe habent, quæ in dextrum viri teſtem, dextramque in muliere vulvam, feruntur, à magnis canalibus ſpinæ adhærentibus ſupra renes oriuntur, vena à cava vena, arteria à grandi arteria: quæ vero ad ſiniſtrum teſtem in viris, ſiniſtramque in mulieribus vulvam perveniunt, bina ſunt & hæc, una arteria, altera vena, non item à magnis conceptaculis, ſed à ramis in renes ſubeuntibus expullulant.

XXX. Quamobrem jam neminem fugit, ſiniſtrum teſtem in viris, ſiniſtramque vulvam in mulieribus feculentum, dilutum, ſeroſumque haurire ſanguinem, atque inde recipientes quoque particulas, non abſimili temperamento eſſe, neceſſe eſt: nam ſicut purus ſanguis feculento calidior eſt, ita & eo veſcentia membra, dextra ſcilicet ſiniſtris calidiora ſunt: alia quoque ratione magis calorem participantia, quod ab jecore collocantur: id enim ab Hippocrate recte ſæpius inculcatum eſt, membra è regione poſita, neceſſario magis reciproco muneri foveri. Inde & mirari deſine, dexteriores partes marium, ſiniſteriores fœminarum eſſe feraces, quandoquidem mas ſit fœmina calidior.

XXXI.

* Cætera Græce deſiderantur.

XXXI. Arteriæ ſane atque venæ à locis prope renes ad genitales partes deſcendentes, in mulieribus quidem uteri fundum prætereunt, ejus vero latera conſcendentes, in duas partes finduntur: inde portio una ad muliebres teſtes à lateribus poſitos, & ipſa utero incumbens proficiſcitur: altera fundum petens, tota per ipſum diſſipatur: hoc in loco vaſculorum ſiniſtri uteri ſinus orificia, vaſculorum dextri orificiis committuntur: quare & ſeroſus humor à dextra vulva, licet obſcure, participatur: cujus acre quiddam pruriginoſumque habentis, ingens erat futura utilitas. Id genus namque & excitare membra hæc ad opus poteſt, & inſignem inter operandum voluptatem afferre: quando enim humor iſte exire poſtulans, idcircoque excitans, & ad excretionem proritans, atque una multus & calidus ſpiritus exhalare optat, immenſa quædam voluptatis magnitudo concipienda eſt. Huc adde & harum partium ſenſum, multo quam in cute vegetiorem: accedit præterea & aliud non mediocre ſubſidium, à glandulоſis corporibus ab utroque colli veſicæ latere poſitis, in quibus ſeminis inſtar, admodum tamen tenuior humiditas reperitur.

XXXII. Semen plane ſpiritus quidam, ac veluti ſpumeus eſt: quare ſi humi ſpargitur, mox longe minus apparet, critiſſimeque areſcit, protinus exhalante ſpiritu viſcida parte relicta, ac in ſeipſam reſidente: neque enim, ut mucus aut pituita diu durat, neque areſcens, & eandem molem retinens: tenuis namque, & aquea, & incocta eſt iſtorum humiditas: contra craſſa, tenax, vitalique ſpiritu referta, quæ eſt in ſemine.

XXXIII. Cujus ſane genitura ita ſe habet: vaſorum in vulvam pertinentium, quæ ſecundum ejus latera findi ſupra poſuimus, pars deorſum petens, perinde in plures anfractus reflectitur, ac circa marium teſtes vaſcula revolvuntur: ſupra namque eſt vena, infra arteria, in multos orbes utraque ſinuata: in his tortuoſis ambagibus, dum ad teſtes iter faciunt, diutius ſanguis ſpiritusque vagati concoquuntur: perſpicueque in primis orbibus humor quidam cruentus aſpicitur, qui paulatim in poſterioribus magis albeſcit, quouſque in poſtremis jam teſtes intrantibus diligentiſſime exalbuit. Ii vero inanes & pervii, hunc tranſmiſſum humorem recipiunt, coquunt iterum, & ad animantium propagationem perfectiſſime in maribus elaborant, calidioremque efficiunt, & itineris longitudine, & receptaculorum viribus exquiſitiſſime concoctum. Deterius vero fœminarum teſtes ob antedictas cauſas ſemen gignunt.

XXXIV.

XXXIV. Verum cur ſanguis diu in venis ſtagnans exalbeſcit? An quoniam membrum omne ſibi alimentum aſſimilat? Igitur nihil mirum, ſi albæ vaſorum tunicæ in ſibi ſimilem formam ſanguinem convertunt.

XXXV. Cæterum concoctum in teſtibus ſemen, cum excernendum eſſet, alio rurſum canaliculo ipſum ad exitum ducente opus fuit. Itaque in mare cum foras ſemen projecturus eſſet, ejusque craſſioris magnam copiam educturus, ad virile usque pertinet, & in iter urinarium ſemen eructat, longus, latus, ac varicoſus: at in fœmina, cum intra ſeipſam ſemen mittat, idque paucum, atque ſubtilius, emiſſorium vaſculum anguſtum & breve in ipſa vulva inſeritur.

XXXVI. Quæres iterum, cur ſeminarium conceptaculum non intra teſtes ſeſe immergit, ſed ſupergeminalem, quæ appellatur, utriusque natura interjecit? An rari cum ſint, fungoſique & molles teſtes, cum denſis, validis ac duris ſeminariis vaſculis tuto committi non poterant? ſiquidem prudens natura, nulla eſſentiis contraria in unum cogit, niſi copulam aliquam amicitiæ conciliatricem in medium conjiciat: quanto enim à ſeminariis alveolis, viribus, denſitate, duritiaque ſupergeminalis vincitur, tanto ipſa teſtes ſuperat. Quin etiam ipſius partes, quæ ſeminis vaſa contingunt, duriſſimæ; quæ teſtes, molliſſimæ ſunt: quæ mediæ interjacent, quo propiores vaſculis, duriores: quo teſtibus, molliores creatæ ſunt.

XXXVII. Verum quare in muliebribus teſtibus non evidentes ac ſenſiles ſupergeminales conſpiciuntur? An quoniam in primis muliebris teſtis, deinde & ſeminarius rivus exiguus eſt? igitur nihil mirandum, ſi & eos adnectens vinculum ſit perexiguum. Præterea & ipſorum materiæ differentia modica eſt, non ut in maribus, maxima: nam maſculi teſtes humidiores mollioresque fœmineis ſunt, & ſeminariæ fiſtulæ duriores: contra, in fœmina hæ minus duræ, quia non tam longæ, neque tantum ſeminis fuerunt concepturæ: teſtes autem minus rari & fungoſi, aridioresque, quia frigidiore temperie conſtant. Jure itaque natura inter ſe propinqua cum ſint, teſtibus magis duratis, ſeminariis vero canalibus ipſos intrantibus mollioribus factis, exili inter ipſos copula opus fuit, paulatim ab unius duritie in alterius mollitudinem recedente. At quoniam marium teſtes ſunt penduli, idcirco & in utrumque muſculus unus ab ilium ſedibus porrigitur, ut & ipſis motus ad locum facultas ſubminiſtretur.

XXXVIII. Cæterum de mammis accurate loqui ſuperius polliciti, ad ipſas jam ſermonem convertamus, primumque inter ipſas & vulvam mirum eſſe conſenſum, quotidiana docet experientia, in fœtuum abortibus, quemadmodum nobis Hippocrates declaravit: & citra eos, quum ſecunda valetudine animal fruitur: parvæ enim increſcente animali, æque ac vulvæ cernuntur: perfecto autem & generandi tempore appetente, cum vulvis pariter ad decentem usque magnitudinis modum extuberant: in qua utroque membro conſiſtente, ſemen accipere, fœtumque abſolvere, ad vulvas pertinet: mammarum autem, in lucem editum animal alere, officium eſt. Verum cur adeo mutuo inter ſe conſenſu hæc membra afficiantur, nunc exponemus: id enim ipſum mirificam DEI artem promulgabit: nam cum ad unum conficiendum opus utrumque membrum comparaverit, ipſa per vaſa connexuit, quæ in ſupra habitis de pectore ſermonibus, ad mammas procedere monſtravimus, venas arteriasque in præcordia totum abdomen diducens, deinde inferne aſcendentibus committens, à quibus in vulvam & ſcrotum venæ porriguntur. Sola namque hæc in animalibus vaſcula, partim à locis ſupra ſeptum profecta ad inferiora corporis labuntur, partim ab infimis ſurſum repunt: ſola igitur modo poſita membra per vaſcula conſociari debuerunt, ut quando in vulva fœtus conformatur atque augeſcit, ſoli illi ab utroque membro communes venæ irrigent alimentum: at cum fœtus eſt editus, in mammas retro totum perlabitur. Atqui hanc ob cauſam fieri non poteſt, ut probe eodem tempore menſes ferantur, & lactet fœmina: ſemper enim alterum membrum exareſcit, in alterum ſanguine declinante. Nam cum ante uteri geſtationem in mulieribus florentem ætatem agentibus, quicquid ſupervacui colligitur, ſingulis menſibus natura per conceptacula in vulvam pertinentia excernat, cum gravidæ fuerint, fœtus à conceptaculis nutrimentum exhaurit: illic igitur venæ tam capaces, tamque prolixæ ſunt, ut inde fœtus abunde nutriatur, ſemperque aliquid ſupervacui redundet. Quando itaque toto graviditatis tempore contractum in communibus hiſce alimenti vaſculis tanquam promptuariis quibusdam exerit, diſtenditque vehementer, ac veluti locum humore ſubmergit, tunc alio migrare contendit: ſed nulla eſt alia regio, præter pectus, in quod venæ diſtentæ juxta atque oppreſſæ ſarcinam ſuam propellant. Item & totius ventris ex prægnatione tumor transmittens atque protrudens in cedentem locum compellit. Ita ſane lac menſium germanum appellavit Hippocrates, octo

octo menſes quidem agens, alimento vero redundante. Sic etiam & fœtu aliquem languorem paſſo, neque ſatis cibi attrahente, aut mulieris corpore aliqua ex parte vitiato, ut ſanguis ſatis copioſus gigni non poſſit: confunditur tunc quidem perturbaturque operum naturæ ordo, contrariiſque affectibus mammas vexari neceſſe eſt, modo lacte ante tempus affluentes, cum fœtus ægrotat: modo gracileſcentes, cum vulvæ inopia laborant. Propterea dicebat Hippocrates: Mulieri ventrem gerenti, lac ex mammis multum emanans fœtum infirmat: tanquam videlicet in mammas prorſum eo, quod abundat aſcendente, quod in venis fœtus reliquerat, præ imbecillitate quantum ipſi ſatis erat, ad moderatum alimentum attrahere non potens. Contra cum dixit iterum: Mulieri uterum gerenti, ſi mammæ gracileſcant, abortus fiet: fœtum quidem tum valentem eſſe putandum eſt, ſed alimenti inopia laborare. Quare primum ex venis vulvæ communibus ſanguinem ſugit, inde mammæ contabeſcunt, poſterius paulo per abortum excluditur, nutrimento penitus ipſum deficiente. Hæc de admirabili humani corporis artificio, altiſſima conditoris noſtri ſapientia monſtrante, ſint tradita.

INDEX CAPITUM.

Lib. I. cap. 1. Procemium.
2. De membrorum diviſione.
3. De manibus. *Conferendus Galenus lib. 1. de uſu partium cap. 4.*
4. De manuum digitis, digitorumque unguibus. *id. cap. 5. ſq.*
5. De digitorum oſſibus, carnibusque. *id. cap. 12. ſq.*
6. 7. 8. 9. De digitorum manus articulis, figura, compaginatione & motu. *Galenus lib. 1. cap. 15. 17. ſeq.*
10. De internæ manus cute & tendone ſubjecto. *id. lib. 2. cap. 3. ſeq. & 6.*
11. 12. De radii cubitique cum carpo junctura, deque ejus & palmæ oſſibus & nexu. *id. cap. 7. ſq.*
13. 14. 15. De radii & cubiti ſitu, forma & motibus. *id. cap. 13. ſeq.*
16. De muſculis humerum cubitumque moventibus. *Galen. lib. 2. cap. 16.*

cap. 17. Quare humerus ex oſſe uno, cubitus ex binis? *Galenus lib. 2. cap. 17.*
18. De crurum hominis ſtructura, & quare ſit erectæ ſtaturæ. *Galenus lib. 3. cap. 1. & 4.*
19. 20. De extremi pedis uſu & ejus cum manu ſimilitudine. *id. cap. 2. & 5. ſeq.*
21. De oſſium pedis ordine, ſitu ac motu. *id. cap. 7. ſeq.*
22. 23. 24. De cruris oſſibus. *Galenus lib. 3. cap. 9. ſeq.*

Lib. II. cap. 1. Proœmium.
2. 3. De ventriculi ſitu. *Galenus lib. 4. de uſu partium cap. 1.*
4. De ventriculi forma, vicinisque membris. *id. c. 2. ſq.*
5. 6. De ventriculi viribus. *id. cap. 7.*
7. De numero, ſitu, vi & ſubſtantia inteſtinorum. *idem cap. 8.*
8. De tunicis & ſubſtantia ventriculi & inteſtinornm. *id. cap. 9.*
9. De peritoneo, muſculisque abdominis. *id. cap. 10.*
10. Cur inſtrumenta nutritionis nervo participent. *Galen. lib. 5. cap. 10.*
11. De ſucci in jecur diſtributione & vaſculis & meſenterio. *Galenus lib. 4. c. 12. ſeq. & 20.*
12. De vena portæ, & ſanguinis confectione. *id. lib. 5. c. 2.*
13. De jecore & vena cava. *id. lib. 6. cap. 4.*
14. De meatibus urinariis, renibus & veſica. *Galen. lib. 5. cap. 5. ſeq.*
15. De cavæ venæ inceſſu & per corpus diviſione. *lib. 6. c. 4.*
16. Quæ res ad nutritionem requirantur. *lib. 5. cap. 10.*

L. III. cap. 1. Proœmium.
2. De ordine dicendorum.
3. De pectore. *Galenus lib. 6. de uſu partium cap. 2.*
4. De utilitatibus pectoris & pulmonis. *id. lib. 7. cap. 8. & 9.*
5. De cordis pulmonisque & cavæ venæ proceſſu, poſitu & partibus. *id. lib. 7. cap. 4. ſeq.*
6. De cordis figura & cavitatibus. *id. cap. 7.*
7. De vaſculis à corde naſcentibus. *ibid.*

cap.

Digitized by Google

cap. 8. De cordis ſubſtantia. *Galenus lib. 7. cap. 8.*
9. De membranulis cordis tricuſpidibus. *ibid.*
10. De cordis auribus & pericardio. *id. lib. 6. cap. 15.*
11. De pulmonis artificio. *Galenus lib. 7. c. 2. & 8. ſq.*
12. De voce & ejus cauſis. *id. cap. 5. & lib. 16. c. 4.*
13. De aſpera arteria. *lib. 7. c. 3. ſeq. & 5. ſeq.*
14. De cartilaginum gutturis nomine & ſitu, & de epiglottide. *id. c. 11. & 13.*
15. De gutturis cartilaginum figura & munere. *id. c. 12.*
16. De nervis recurrentibus. *id. c. 14. & 15.*
17. 18. De pectoris motu coſtisque & quibusdam cartilaginibus. *id. lib. 7. cap. 20. ſeq.*
19. De transverſo ſepto, peritoneoque & ſuccingente membrana. *id. lib. 6. cap. 3.*
20. De mammis. *Galenus lib. 7. cap. 22.*
21. De Ypſiloide ſeu lambdali oſſe. *id. c. 19.*

L. IV. cap. 1. Procœmium.
2. De collo & capitis uſu ac forma. *Galenus lib. 8. de uſu partium cap. 1.*
3. De capitis oſſibus ac ſuturis. *id. cap. 2. & lib. 9. cap. 2. & 7. & 17. ſeq.*
4. De excrementis noſtri corporis, uſuque bregmatum & ſuturarum. *lib. 9. c. 1. & 3.*
5. De cerebri natura ejusque involucris. *lib. 8. c. 4. & 6.*
6. De membrana pericranio. *id. c. 7. ſeq.*
7. De reticulari contextu. *lib. 9. cap. 4.*
8. De cerebri eſſentia ac viribus. *lib. 8. cap. 6. ſeq.*
9. De ſpinæ medulla. *lib. 1. cap. 16. & lib. 12. cap. 10. & 15.*
10. De animali ſpiritu & cerebri cavitatibus. *lib. 8. c. 10.*
11. De naſi foraminibus, aliisque cerebri ductibus. *lib. 9. cap. 16.*
12. De primo nervorum pari, ſpongioſisque oſſibus. *lib. 9. cap. 8. ſeq.*
13. De aliis, quibus naſus conſtat partibus. *lib. 11. c. 17.*
14. De naſi figura & uſu. *Galenus lib. 11. cap. 11. & lib. 10 cap. 11.*

cap. 15. De nervo viſorio & humoribus in oculis. *Galen. lib. 9. c. 13. & lib. 10. cap. 12. ſq.*
16. De oculi figura & ſitu. *lib. 10. cap. 1.*
17. De partibus oculos munientibus. *id. cap. 6. ſeq.*
18. De palpebris & ſuperciliis. *lib. 10. cap. 9. ſeq.*
19. 20. De nervoſis tunicis, humoribusque oculi. *id. c. 3. ſq.*
21. De oculi coloribus. *ibid.*
22. Cur mobiles oculi, & gemini? *ibid.*
23. De muſculis oculorum & nervis moventibus. *id. cap. 8.*
24. Quomodo fiat viſio. *lib. 10. cap. 12.*
25. De quibusdam videndi affectibus. *ibid.*
26. De nervorum ordinibus è cerebro naſcentibus. *lib. 9. cap. 8. ſeq.*
27. De lingua. *lib. 11. cap. 10.*
28. De maxillis. *id. c. 18.*
29. De dentibus. *ibid.*
* * * *Videntur capita de lingua & labiis, auribusque deſiderari, de quibus Galenus lib. 11. c. 10. 16. & 12.*
30. De cute in facie. *lib. 11. c. 14. & 15.*
31. De principibus animæ viribus. *lib. 8. c. 6.*

L. V. cap. 1. Procemium.
2. De oſſium junctura & motu. *Galenus lib.* II. *c.* 18.
3. De ſpinæ medulla, ab eaque naſcentibus. *lib.* II. *c.* 10. & 15.
4. De capitis ad cervicem connexu, motibusque. *lib.* II. *cap.* 7.
5. De vertebris ſpinæ. *lib.* 10. *cap.* II.
6. Cur ex tot oſſibus ſpina conſtet? *id. cap.* 12.
7. Dubia quædam circa vertebras & ſacrum os. *id. cap.* 16.
8. De humeri articulo & latis oſſibus ſcapularum. *lib. 13. cap. 10.*
9. De acromio vocato & humeri motibus. *id. cap.* 12. *ſeq.*
10. De jugulis. *lib. 13. cap. 12.*
11. De humeri compagine. *lib. 13. cap. 10. & 12. ſeq.*
12. 13. De coxæ articulo. *lib. 15. cap. 8.*
14. De cruris totius muſculis. *ibid.*
15. De ſede. *ibid.*

cap.

cap. 16. De pectine. *ibid.*
17. De ſitu vulvæ. *Galenus lib. 15. cap.* 1.
18. De vulvæ materia, cellis, figura, cornibus & teſtibus. *ib.*
19. De fœtu ad fœtumque pertinentibus. *lib. 15. cap. 4. ſeq.*
20. Exemplum & repetitio de pertinentibus ad fœtum. *ibid.*
21. De virilis membri ſitu. *lib. 15. cap. 2.*
22. De arrectionis tempore. *id. cap. 3.*
23. De virilis membri materia. *ibid.*
24. De cauſa arrectionis & collo veſicæ tam maris quam fœminæ. *ibid.*
25. De præputio tam mulieris quam maris. *lib. 15. cap. 3.*
26. Quare mulier viro imperfectior. *lib. 14. cap. 6.*
27. De motu virilis membri. *lib. 15. cap. 3.*
28. De teſtium materia & forma. *lib. 14. cap.* 12.
29. De vaſis ad teſtes euntibus. *id. cap. 13.*
30. Cur in dextro mares, in ſiniſtro latere fœminæ gignantur. *lib. 14. cap. 7.*
31. De cauſa voluptatis in coitu. *lib. 14. cap. 9.*
32. De ſeminis eſſentia. *id. cap.* 10.
33. De ſeminis generatione. *ibid.*
34. Cur ſanguis in venis morans albeſcit? *ibid.*
35. De vaſis ſemen emittentibus. *lib. 14. cap.* 12. *ſeq.*
36. De ſupergeminali. *ibid.*
37. De ſupergeminali in fœminis. *ibid.*
38. De mammarum & vulvæ, lactis menſiumque conſenſu. *lib.* 14. *cap. 8.*

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google